UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01259870 2

PC
829
G3
1891
v.2
c.1
ROBA

UNIVERSITY
OF
TORONTO
LIBRARY

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME SECOND.

TEXTES (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE
POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ
POPULARĂ, GLOSAR.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS. BUCURESCĬ: SOCECŬ & Co.

1891.

Toate drepturile rezervate.

Tous droits réservés.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

SCARA.

pag.

113. 1713. N. Costin, Letopiseț 1
114. 1713. Anthim, Pilde filosofeștĭ 4
115. 1714. N. Costin, Ceasornicul domnilor 8
116. 1715. Anthim, Ceasoslov 15
117. 1716. Acsinti, Letopiseț 18
118. c. 1700—1725. Theofilact, Tâlcul Evangheliei 20
119. 1729. Muste, Letopiseț 24
120. 1733. Calendar 26
121. 1741. Anthim, Invățătură bisericească 27
122. 1742. Ilie Miniat Cazaniĭ 30
123. 1742—1743. Neculce, Letopiseț 32
124. 1746. Evanghelia de Râmnic 35
125. 1747. Mihalcea, Comoara luĭ Damaschin 38
126. 1749. Mihaĭu, Carte de bucate 42
127. 1750. Oxisteri 46
128. c. 1750. (Costin) Istoria Rușilor 49
129. 1757. Moartea luĭ Petru cel mate 53
130. c. 1750—1775. Descoperirea liturghieĭ 55
131. 1750—1775. Tâlcul buchilor 57
132. c. 1750. Zilele rele 58
133. c. 1750. Coliadnic 58
134. c. 1750. Întrebărĭ și răspunsurĭ 60
135. c. 1750. Zodiar 66
136. c. 1760. Viața sf-luĭ Alexie 67
137. 1760. (Danoviciu) Hronograf 70
138. 1762. Gheorgache, Condică de obiceĭurĭ 75
139. 1764. Boțulescu, Varlaam și Josafat 76
140. 1765. Simeon Thesalonicul 78
141. 1769. Canta, Letopiseț 81
142. c. 1750—1780. Omir, Odisiea 82
143. 1773. Thoma, Învățăturĭ de condică 86
144. 1773. Iliodor 88
145. 1773. Întrebarea înțeleptuluĭ cu lumea 93
146. 1773. Istorie poamelor 97
147. 1774. Catehismul mic 99
148. 1774. Cogălniceanu, Letopiseț 102
149. 1775. (Macarie) Omilie 106
150. 1777. Physiologus 109
151. 1777. Cogălniceanu, Stihurĭ pentru Ghica Vodă 111
152. 1779. Bertoldo 118

pag.
153. 1779. Trepetnic 122
154. 1780. Ipsilanti, Pravila 124
155. 1782. Dumitrache, Cronica 126
156. 1783. Aravicon Mythologicon 128
157. 1784. Alicsăndrie 132
158. 1784. Archir, istoria luĭ Sanagrid 134
159. 1784. Descântece 137
160. 1784. Cântările steliĭ 139
161. 1785. Strilbeţchi, Fiziognomie 144
162. 1785. Alfavita sufletească 146
163. 1794. Critil şi Andronius 150
164. 1794. Fălcoĭanu, Pravoslavnica învăţătură 153
165. 1795. Clain, Biblia de Blaj 155
166. 1796. A. Văcărescu, Poeziĭ 160
167. 1798. (Molnar) Retorica 162
168. 1799. Gromovnic 164
169. 1799. Alexandrie 166
170. 1799. Bertoldo 168
171. 1799. Avestiţa aripa Sataneĭ 171
172. 1800. Barac, Arghir şi Elena 172
173. c. 1800. Erotocrit şi Aretusa 178
174. 1801. Clain, Acathist 183
175. 1802. Syndipa 188
176. 1802. V. Aaron, Patima 190
177. 1802. Zăbava fandasieĭ 195
178. 1808. Pateric 198
179. 1809. Maior, Didahiĭ 201
180. 1809. Vieţile Sfinţilor 203
181. 1810. Şincaĭ, Hronica 205
182. 1812. Esop 207
183. 1814. Ţichindeal, fabule 212
184. 1815. Judecata cea de apoĭ 216
185. 1818. Aşezământul Basarabieĭ 219
186. 1818. Furduĭ, Verşul Cotroanţeĭ 222
187. c. 1820. Colinde 228
188. 1821. Loga, Chiemare la tipărire 234
189. 1821. Barac, Risipirea Jerusalimuluĭ 235
190. 1821. Beldiman, Eteria 242
191. 1825. Mumuleanu, Caractere 246
192. 1826. Grigorie, Loghica 250
193. c. 1830. Golescu, Pilde 255
Dialectică . . . . 258—287
1. Muntenia 258
2. Haţegul 262
3. Macedonia 263
4. Istria 282
Literatura populară . . . . 287—376
Căntec de leagân 287
Balade 287

pag.
Doĭne 304
Hore 308
Orațiĭ la nuntele țărăneștĭ 310
Cântic de nuntă 320
Cântecul Paparudelor 320
Cântecul cununeĭ la secerat 320
Cântece de stea 321
Colinde 324
Irozĭ 332
Plugul 333
Descântece 338
Bocete 344
A noroculuĭ Oglindă 346
Basme 348
Snoave și poveștĭ 357
Ghicitorĭ 368
Proverbe și zicătorĭ 373
Glosar . . . . 377—562

CXIII.

1713.

(Ms. bibl. centr. No. 11 din 1723 v. 1675.)

Лѣтописец ал цѣ́рьй Мѡлдо́вей ..... ꙟ анꙋл дела зидирѣ лꙋмїй ҂ꙁ҃ска. ꙗр дела нащерѣ лꙋ́й х҃рстос. ҂аѱ҃гї. ѡкт. к҃. де Ми́рон (! l. Некꙋлае) Костин, ка́реле аꙋ фост лѡгф. ма́ре ꙟ Молдо́ва.

Predoslovie. (Fol. 24b — 25b.)

Предосло́вїе.

...... Де врѣ́ме да́ръ че ам аръта́т лаꙋда ши ро́дꙋл исто-
рїей, сокоти́т-ам, прѣ лꙋмина́те доа́мне, къ шѝ айчѣ ꙟ ца́ра ноа́-
стръ май мꙋлт фоло́с ва фа́че скрисоа́рѣ де лꙋкрꙋриле цѣрьй
ноа́стре, аръты́нд дескълекътоа́рѣ цѣрьи ноа́стре дин чи́не с'аꙋ
фъкꙋт ши пе че врѣ́ме аꙋ немери́т' Траїꙗн ꙟпъра́тꙋл Ро́мей
ꙟтр'ачѣсте пърци де лок, шѝ дин чѐ причи́нъ ши кꙋм с'аꙋ
ашъза́т. ашиждерѣ май наинте де ачѣ́ѧ вом арътà дескъле-
ка́рѣ цѣрьй де Траїꙗн ꙟпъра́тꙋл, чи́не ши чѐ нѣм лъкꙋи́съ
пе ачѣсте ло́кꙋри, ши кꙋм съ кїемà, ши де ꙋнде аꙋ немери́т'
пре ачѣсте ло́кꙋри, кꙋ ка́ре вом арътà семинцїиле шѝ алтор
нороа́де че сы́нт де дꙋпъ пото́п'; ши вом спꙋ́не ши чѐ сте́мъ
аꙋ авꙋ́т' май наинте де дескълека́рѣ ей де Траꙗн, кꙋ мꙋлтъ
ѡстенѣлъ афла́тъ. къ нꙋ̀ пꙋци́н лꙋкрꙋ ꙗсте а лꙋà ѡстенѣлъ
де кы́те-ва сꙋ́те де ани трекꙋ́ц' пе́сте мїе, ꙟ ка́рїи ни́мини н'а́ꙋ
амелица́т' кꙋ скрисоа́рѣ; фъ́ръ ѡ са́мъ де ба́сне а ꙋнꙋи Ми-
саил кълꙋ́гър, шѝ а оунꙋ́й Симеѡн, дꙋпре ка́рїй с'аꙋ фо́ст' лꙋ-
нека́т шѝ съра́кꙋл Оурѣкїе ворникꙋл; ꙗръ май пре оуръ
Ми́рон Костин че аꙋ фост логофъ́т' ма́ре айчѣ ꙟ ца́ръ, кꙋ
мꙋ́лтъ ѡстенѣлъ, ши кыц-ва ани ꙟчепꙋ́се а скрїе дескълека́рѣ
цѣрьй де Траꙗн ꙟпъра́тꙋл Рымꙋлꙋ́й, пре скꙋрт, де кꙋм вей

афла ачест лѣтописец ал нострꙋ; къч врѣмѧ нꙋ л'аꙋ лъсат' май пе ларг' а скрїе. ꙟсъ де ла дьнсꙋл авем ꙟчепътꙋръ ши лꙋй їаꙋ фост' милъ а аръта ѡкъръле, ка пре нище басне, але лꙋй Мисаил ши а лꙋй Сїмеѡн. ши дꙋпъ че вом аръта дескълекарѣ църѝй ноастре де Траїан ꙟпъратꙋл Ромей, вом аръта, кьтъ врѣме аꙋ тръит' цара дескълекатъ де Траїан; шѝ пе оурмъ чине ѡ аꙋ пꙋстиит', ши пе че врѣме; ши де аꙋ май тръит пре ачѣсте локꙋри вре ꙋн нѣм', дꙋпъ рьсипа дескълекърїй лꙋй Траїан. ши аша арътьнд ла че врѣме с'аꙋ тьмплат, вом пꙋрчѣде а аръта дескълекарѣ а доаѡ, де Драгош' вод, скрис де Оурѣкїе ворникꙋл, пънъ ла домнїа лꙋй Ꙗрѡн вод; ꙟсъ май пе ларг' вом скрїе, поменинд шѝ алте стъпьнїй меџїаш', ши че с'аꙋ лꙋкрат ла пърциле меџїашилор нощри. шѝ дела Ꙗрон вод де оунде аꙋ ꙟчепꙋт а скрїе Мирон логофътꙋл: [аша де не ва лꙋнџй дмнзеꙋ врѣмѧ ши вїаца]; їар ам поменит' де нище лѣтописецѣле пре оурмъ скоасъ а ѡ самъ де боїари де царъ. нꙋ сокотеск' алта, фър де кьт ѡкаръ ли с'ар фаче де їар помени; къ ши ла истории а л(е) скрїе деплин, шѝ пре ларг', требꙋе шѝ ꙟвъцътꙋра ши щиинца алтор цѣри, карїи шѝ ачѣѧ нꙋ ѡ аꙋ авꙋт'. аша дар че ам пꙋтꙋт, нꙋ кꙋ пꙋцинъ ѡстенѣлъ, чи кьц-ва ани, ам ꙟпреꙋнат' тоате, ши дин тоате ꙋнꙋл ачеста лѣтописец'. нич съ сокотѣскъ чинева, къ їасте пꙋцин лꙋкрꙋ а скрїе, ши а лъса вакꙋрилор скрисоаре кꙋ фаптеле а стъпьнией лѡр'. шѝ де вей читѝ мърїа та, лѣтописѣцеле алтора, ши оуйтьндꙋ-те ши ла ачеста ꙋнꙋл, ши ꙟтрꙋ ꙋнꙋл тоате, вей кꙋноаще мърїа та пре ларг' ѡстенѣла ноастръ, ши ка пентр'ѡ ѡглиндъ вей привѝ, ши а меџїашилор лꙋкрꙋри. примѣще дар, прѣ лꙋминате доамне, ачастъ ѡстенѣлъ а ноастръ кꙋ вѣселъ ши домнѣскъ фрꙋнте, адꙋкьндꙋ-ц аминте мърїа та, де Ꙗртаѯерѯ' ꙟпъратꙋл Персꙋлꙋй, кърꙋїа апъ ꙟ пꙋмни ѡаре каре лъкꙋиторїю дин прїинца инимий сале кътръ домнꙋл съꙋ, шѝ ал дойлѣ ꙋн мър' аꙋ дꙋс лꙋй, кꙋноскꙋръ амьндои кꙋвїѡасе хъръзириле де ла ꙟпъраці; нꙋ пентрꙋ къ ар фи фост врѣдниче дарꙋриле ачелор ѡамени проще адꙋс, чи пентрꙋ бꙋна прїинцъ, ши плекатъ вое ачелора кътръ стъпьни, аꙋ фост' примит. примѣще дар ши мърїа та ка ачей вестиц' ши прѣ пꙋтѣрнич ꙟпъраци, карѣ ѡ ꙟкин мърїей тале кꙋ бꙋнъ прїинцъ, ши вое плекатъ, ачастъ ѡстенѣлъ а ноастръ ꙟ норочит' нꙋмеле мърїей тале арътат; пре льнгъ каре ка дмнзеꙋ хъръзиторїюл де милеле сале, съ те хъръзаскъ пре мърїа та кꙋ вїацъ ꙟделꙋнгатъ ши прѣ фери-

читъ, ꙟтрȣ прѣ феричи́та ши лȣминоáса стъпъни́рѣ мърієй талє, адȣнат кȣ мȣлтъ бȣкȣріє пофтéск' ши пріéск'.

Pentru portul popoarelor acestor țărĭ. (Fol. 54b—55a.)

Пентрȣ нѣмȣриле нȣ́мелȣй ачестор цѣри, ши пентрȣ портȣл лѡр.

зач. г҃. Шѝ ашà доведи́нд нȣ́мелє нѣмȣлȣй ачестор църй кȣм вéзи, дин истóрич мáри ши мартѡри цѣрълѡр ꙟпрецюр, нє трáцє рѫндȣл а поменѝ дє порт'; кáрє акȣм портȣл стътътóрю кà нȣ́мелє ши ка лíмба нȣ ꙗсте, чи ꙗȣ нѣм' дела нѣм пóртȣрилє кȣ врéми; ла кáрє скимбáрє а хаинелор адȣче ши лóкȣл' дє лє каȣтъ а фáче ꙟбръкъминтє трȣ́пȣлȣи прекȣм ꙗсте ши фи́рѣ чéрюлȣи шѝ пє соáрє а врє ȣ́нии пърц дє лѡк. къ ꙟтѫй ачѣстє пърци дє лȣме, оу́ндє тръéск' Москáлій, Рȣ́сіи, Тътáрѫи, съ фіє ѡмȣл ꙟбръкат ꙟ хáйнє францозéщи, ар перѝ дє фри́г; шѝ мъкáръ ши прє áичѣ прє ла нóй чє ерни сѫнт, цáра Італіей ерни ка ачѣстѫ нȣ арє нич' ѡ дáтъ, чѝ фоартє блѫндє ерни; нич вáра нъдȣшáлє ашà мáри, чи кȣвіѡáсє кълдȣ́ри. лѣȣ къȣтáт дáръ ачéстора ѡáмен' мȣтáци прє ачѣстє лóкȣри, а-ш мȣтà ши портȣл хáйнелѡр дȣпъ врѣмѧ ачестор лóкȣри. кътръ ачѣстѧ тоáте, каȣтъ чє скріє дє портȣл Ромѫнилор искȣсит историк Лаврентіє Топелтин дин Медіáш'. кȣвинтелє ци лє изводеск': Рȣмѫній дє Ардѣл, ай нóщри, поартъ хáйнє дела ȣмерє пънъ пестє тот трȣ́пȣл ꙟбръкáц; нє фáк мáрє ꙟвъцътȣ́ръ портȣлȣи, дин вáкȣрилє чѣлє вéки, кáрє аȣ цинȣт пърцилє ачѣстѧ, дела Септемтріѡн [адекъ пърцилє чє сѫнт áпроапє дє міáзъ ноáп'тє] тот трȣ́пȣл акоперит; кáрє фѣлю дє хáйнє поменѣщє оу́н дáскал анȣ́мє Марциалис, ши съ кіемà ендромида вéкю порт, немѫндрȣ, ꙗр бȣн дє лȣ́на лȣ́й декемвріє; шлáйчє аȣ дє пѫслъ, пє лимба ноáстръ дъцáскъ: кȣ́глъ, поáтє фѝ кíверє, карє нȣ дє мȣлт ерà ачест фѣлю дє кíверє ла боꙗ́ри áичѣ ꙟ цáръ. ꙗръ пентрȣ ѡпинч' каȣтъ чє зíчє тóт' ачéл' историк Топелтин, ши нȣ̀ дела сíнє, чѝ пȣ́нє кȣвинтелє май вéки дє синє историч', анȣ́мє Алфонсȣ, шѝ Плавт' шѝ Агел, кáрій аȣ скрис кърци дє портȣл чел векю (ал) лíмбилѡр. фѣлюл ꙟкълцъминтелор Рȣмѫнилор ꙗсте кȣ піáлє крȣ́дъ фіещє дє чѐ добиток, пестє пичор ꙟвълȣит вíнє ꙟ ѡбіáлє дє лѫнъ ꙟкълцáци, ши апои піáлѣ ачѣѧ ѡ лѣгъ кȣ кȣ́рѣ пестє пичор, дє ꙟфѣшоръ пичóрȣл

тот, дела дѣцете пънъ сꙋс тоатъ глезна. шй ачеста ѥсте портꙋл а Рьмлѣнилор челор вѣки стръмошилор лор, карии пꙋрта ꙟ ѡщи ачест фелю де ꙟкълцъминте, а слꙋжиторилор ѡщѣни ера ла Рьмлѣни; нꙋмаи атъта ѡсебире ведем прекꙋм читим ꙟ историиле чѣле вѣки, къ ѡщѣний Рьмꙋлꙋй нꙋ ꙟвълїѧ ꙟ ѡбиале, чи гол пичорꙋл ꙟкълца кꙋ пиале ши кꙋ легътꙋри ꙟ крꙋчиш, къ ачеѧ ꙟ ѡпинчи нꙋмай кът цинѣ пичорꙋл ꙟ кълкью лега. ачѣстѧ сьнт кꙋвинтеле ачелꙋи историк ден кꙋвьн'т ꙟ кꙋвьнт'. ла ной де чинсте ѥсте ачест' фел де ꙟкълцъминте акꙋм ла ачест вакꙋ, каре ера де чинсте ла Рьмлѣни, шй де витежие порт; ведем акꙋм ла черкежи, къ ачест порт' де ꙟкълцъминте пентрꙋ спринтенїѧ цин.

CXIV.

1713.

(8⁰, mic. defect, 135 foĭ paginate.)

Пилде Философещй.

Дꙋпъ лимба чѣ проастъ гречаскъ тълмъците рꙋмънѣще (. . . . . ꙟ Търговище).

(Fol. 1a — 6a.) 1. Фрика лꙋй Дмнезеꙋ ѥсте ла ѡмь съвърширѣ чѣ май маре, шй нетѣмерѣ, чѣ май маре грешала.

2. Фрика лꙋй Дмнезеꙋ кꙋръцѣще инима.

3. Єꙋ мъ темь де Дмнезеꙋ, ши дꙋпъ Дмнезеꙋ нꙋ мъ тем' де алтꙋль, фъръ нꙋмай де чела че нꙋ съ тѣме де Дмнезеꙋ.

4. Ѧлтъ скъпаре фъръ де смин'тѣлъ нꙋ ѥсте, де кът фрика лꙋй Дмнезеꙋ.

5. Крещинътатѣ ѥсте ꙟцелепчюнѣ чѣ май маре, ши пъгънътатѣ ѥсте небꙋнїѧ чѣ май маре.

6. Ꙟкинъчюнѣ че съ фаче кътръ Дмнезеꙋ, ѡмоаръ пофтеле чѣле рѣле.

7. Ꙟкинъчюнѣ че съ дъ дракꙋлꙋй, адꙋче пїерзаре; ѥаръ ꙟкинъчюнѣ че съ дъ лꙋй Дмнезеꙋ, ѥсте маре добъндъ.

8. Нꙋмай ѡдатъ съ пъкътꙋѧскъ ѡмꙋль, ꙟкъ ѥсте мꙋлть. ѥарь пентрꙋ ка съ-шй ѧ Дмнезеꙋ късꙋта чинсте шй мꙋлцъмитъ, нꙋ сѫнть динь дестꙋль ꙟмїйте бꙋнътѣцй.

9. Нꙋ нечинсти̇̀ пре дм͠незеꙋ́, жꙋрѫндь пре нꙋ́меле лꙋй чел сф͠нть, пентрꙋ ка съ нꙋ̀ ръмѫй ши̇ тꙋ̀ де ель нечинсти́ть.

10. Чи́не ꙟш ла́съ крещинъта́тѣ са̀, пентрꙋ дешъртъчю́ниле лꙋ́мїй, небꙋнѣще съ ꙟша́лъ.

11. Нꙋ̀ по́ате съ кꙋноаскъ чинева̀ пре си́не-ши̇ би́не, де нꙋ́ ва кꙋно́аще ꙟтѫ́ю пре зидито́рюль съꙋ.

12. Чи́не сꙋпꙋ́не ми́нтѣ са̀ по́фтелѡрь че́лѡрь рѣ́ле, пїѫ́ре.

13. Де арь сокоти̇̀ ѡмꙋль сфѫрши́тꙋль лꙋ́й, ши̇ трѣ́черѣ ачещїй вїецй, кꙋ адевъра́ть арь ведѣ̀ кꙋм ꙟль кꙋтре́мꙋръ фа́птеле лꙋ́й, ши̇ мꙋ́лта лѡ́рь ꙟшълъчю́не.

14. Вїа́ца ѥсте оунь со́мнь, динтрꙋ ка́реле нꙋ́ не пꙋте́мь дещепта̀, фъръ нꙋ́май ла ча́сꙋль мо́рцїй.

15. Вїѫ́ца ѡмꙋлꙋй ѥсте оунь дрꙋ́мь, ка́реле ꙟль дꙋ́че спре мо́арте.

16. Май би́не оурмъмь ѡбичѣелѡрь че́лѡрь дестръма́те але аче́стꙋй вѣкь, декѫ́ть фа́птелѡрь че́лѡрь бꙋ́не, ши пи́лделѡрь стръмо́шилѡрь но́щри.

17. Бꙋнъта́тѣ, мещешꙋ́гꙋль, ши бꙋ́на ꙟвъцътꙋ́ръ, ачѣстѣ сѫнть нꙋмай лꙋ́крꙋрй, че не фа́кь врѣдничй чинстїй.

18. Нꙋ ѥсте съра́кь чела че н'а́ре та́тъ, чи̇̀ че́ла че н'аре ꙟвъцътꙋ́ръ, ши бꙋ́нъ педѣпсъ.

19. Липси́рѣ ми́нцїй че́їй бꙋ́не, ѥсте май рѣ декѫ́ть то́ате съръчї́ниле.

20. Ни́чй оун' лꙋ́крꙋ нꙋ аскꙋ́нде май бине ачѣ́ѧ че ещ', декѫт тъчѣ́рѣ.

21. Истечю́нѣ ѥсте май бога́тъ, декѫт то́атъ кѫщига́рѣ.

22. Кꙋ во́рбеле чѣле дꙋ́лчй, съ кѫщи́гъ мꙋ́лцй прїѧ́тинй.

23. Омꙋль кꙋ кѫт' аре ми́нте май пꙋцинти́къ, кꙋ атѫ́та аре май мꙋ́лтъ трꙋфі́е.

24. Ръсплъти́рѣ нꙋ ѥсте ма́ре ꙟсꙋфлеци́ре.

25. Ꙟвъцътꙋ́ра ла оунь тѫ́нърь ѥсте кꙋнꙋ́нъ, ши̇ ꙟцеле́пчюнѣ оунь енго́лпїꙋ де аꙋрь.

26. Чи́не ла́съ ненорочи́риле съ-л сꙋпꙋ́е, ръмѫ́не десъвѫрши́ть ненорочи́ть.

27. Че́й че юбе́скь бꙋнъта́тѣ, нꙋ̀ ѡ лꙋкрѣ́зъ пꙋ́рꙋрѣ, ши̇ че́й че ѡ лꙋкрѣ́зъ, нꙋ ѡ фа́кь кꙋ къзꙋ́та съвѫрши́ре.

28. Непричѣперѣ, ши нетребничі́ѧ на́скь ꙟпъре́кїерй ши̇ ꙟтре рꙋде́нїй.

29. Небꙋ́нꙋль аре и́нима лꙋ́й ꙟ гꙋ́ръ, ши ꙟцеле́птꙋль аре ли́мба лꙋ́й ꙟ и́нимъ.

30. Чи́не але́ргъ неꙟфрѫна́т, ши̇ аре повъцꙋиторю нъде́жде, ꙟти́мпинъ ча́сꙋл че́л дꙋпъ оурмъ ал віецїи са́ле, ши̇ каде.

31. Ꙃависті́ѧ нꙋ̇ аре ѡди́хнъ.

32. Кѫнд вей лꙋа̀ вре ѡ фа́чере де би́не дела чинева̀, нꙋ те аръта̀ неврѣдник кꙋ немꙋлцъми́та.

33. Пофта ръсплъти́рїи ꙗсте ѡ ꙟпїедека́ре ма́ре, ка́рѣ нꙋ̇ ла́съ съ тръѧскъ чинева̀ норочи́т, ши кꙋ ли́нище.

34. Кѫнд те ве́зи май ма́ре декѫт връжма́шꙋл тъꙋ, ꙗртъ-й греша́ла, ши̇ мꙋлцъмѣще лꙋй дꙋмнезе́ꙋ пентрꙋ ача́стъ добѫндъ че ай кѫщига́т.

35. Аръти́нд фа́ца та̀ посоморѫтъ кътръ прїѧтенꙋл тъꙋ че ви́не съ те ва́зъ, те липсе́щи де чи́нстѣ че ꙗй дела ел.

36. Нꙋ съ ка́де съ пꙋй ла сокотѣлъ кꙋви́нтеле оунꙋй ѡм сꙋпъра́лник ши̇ ꙟръѡтъци́т.

37. Кѫнд ещи ве́сел, нꙋ съ кꙋви́не съ че́рчи алт ръсплъти́ре ꙟ проти́ва че́лꙋѧ че те завистꙋѧ́ще, къ-й ажꙋ́нџе ꙟтристъчю́нѣ че аре пентрꙋ бꙋкꙋрїѧ та̀.

38. Ѡ кѫт ꙗсте ꙟвъцъту́ра де фолосито́аре ла че́ла че ѡ аре, де врѣме че ꙗсте фъръ де пре́ц, къ ни́менѣ нꙋ̇ ѡ по́ате винде пре ба́ни.

39. Трей лꙋ́крꙋри, ꙗꙋ кꙋрѫнд, ꙗꙋ кꙋ зъба́въ, мижлоче́ск стрикъчю́нѣ ѡмꙋлꙋи: мꙋѧ́рѣ лꙋ́й, кѫнд ꙟши ва да̀ инима ей ла алтꙋл; ша́рпеле, че лъкꙋѧ́ще ꙟ ка́са лꙋ́й; ши прїѧтенꙋл, че н'аре сокотѣлъ.

40. Нꙋ ꙗсте алт' лꙋ́крꙋ ка съ по́атъ лꙋа́ май ꙟ при́пъ ертъчю́не, декѫт покъи́нца.

41. Ма́ре небꙋнїе ꙗсте а алерга̀ ꙟнаи́нтѣ оунꙋѧ, че нꙋ́ те кїа́мъ; ши̇ май ма́ре небꙋнїе ꙗсте а ръспꙋ́нде, фъръ де а те ꙟтреба̀ чинева̀; ши̇ ꙟдои́т май ма́ре ꙗсте, кѫнд те ла́ꙋзи къ ещи ꙟвъца́т, фъръ де а авѣ ꙟвъцъту́ръ.

42. Нꙋ̇ ꙗсте бо́алъ май примеждꙋѡа́съ, де кѫт ли́пса ми́нцїи.

43. Ꙟтре чѣле-л'а́лте грешъли, трꙋфїѧ ши̇ ꙗби́рѣ де ꙟпърекїе́ри, сѫнт дꙋ̃ ръѡтъци, ка́реле, кꙋ невое съ по́т ꙟдрепта̀.

44. Динъ во́рбе съ тра́џе ши̇ бꙋ́неле, ши̇ ръꙋл, че не ви́не.

45. А те ꙟпреꙋна̀ кꙋ чинева̀, нꙋ ꙗсте лꙋ́крꙋ ръꙋ, ꙗръ нꙋ̇ съ ка́де съ ѡ фа́чи аша̀ адѣ́се, пентрꙋ ка съ нꙋ съ ꙟдѣ́мне че́л ꙟпреꙋна́т съ-ци зи́къ, ажꙋнџе.

46. Чи́не дожѫнѣще пре чинева̀ де фа́цъ, ꙟль нечинстѣще.

47. Чине ворбѣще пȣци́нь, ара́тъ се́мнь къ ѥсте ꙟцелѣ́пть.

48. Смере́нїѧ ѥсте ѡ мижлочи́ре пȣтинчо́асъ, пентрȣ ка съ ѥй ачѣ́ѧ че пофте́щй.

49. Ꙟдевъра́та крещинъта́те кътръ д҃мнезе́ȣ ла оунь до́мнь, съ ꙟкїѧ́е ꙟтрȣ ачѣстѣ, адекъ, съ стѣ̀ ꙟ хота́ръле са́ле: съ пъзѣ́скъ легътȣ́риле, съ фїе мȣлцъми́ть ꙟтрȣ чѣле че аре, ши съ сȣфере кȣ ръбда́ре ли́ѱа ачелȣй лȣ́крȣ че н'а́ре.

50. Ꙟдемнѫ́ндь пре чинева̀ съ-цй ча́ръ ши̇ адо́аѡ ѡаре ертъчю́не грешáлей лȣ́й, ꙟноещй адȣ́чере ами́нте а сȣдъ́лмїй че ай лȣа́ть.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мȣлци́мѣ стреинилѡрь ла ма́са та, ѥ́сте благослове́нїа ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лȣ́крȣрй сѫ́нть нефолосито́аре, кѫ́ндь нȣ̀ сѫ́нть ꙟсоци́те кȣ алте чи́нчй: кȣвѫ́нтȣль, фъръ де испра́въ; богъці́иле, фъръ кивернисѣ́лъ; щїи́нца, фъръ нъра́вȣрй бȣ́не; милосте́нїѧ, фъръ гѫндь бȣ́нь; ши̇ вїѧ́ца, фъръ сънъта́те.

552. Де вей врѣ̀ съ нȣ-цй афле врѫжма́шȣль тъȣ та́йна, нȣ̀ ѡ аръта̀ ла прїѧ́тенȣль тъȣ.

553. Скȣмпѣ́тѣ, ши̇ по́фта, ши̇ ѥби́рѣ де си́не, сѫ́нть трей лȣ́крȣрй кареле скȣртѣ́зъ вїа́ца.

554. Чель де бȣ́нь нѣ́мь де ва тръй фъръ вре ѡ дрегъторїе, нȣ́ съ ка́де съ се пȣ́е ꙟ нȣ́мърȣль че́лѡр вїй.

555. Де вей съ тръе́щи фъръ де тȣрбȣра́ре ꙟ дрегъторїѧ та̀, фъ лȣ́крȣрй врѣ́днице де ѡбра́зȣль тъȣ.

556. Кѫ́ндь чей сȣпȣ́шй пътиме́скь стрѫмбъта́те де слȣщиле домне́щ', ши̇ нȣ̀ по́ть съ дѣ̀ щи́ре до́мнȣлȣй лѡ́рь, ꙟпїедекѫ́ндȣ-й пȣтѣ́рѣ чѣ̀ ма́ре а боѧ́рилѡрь, норо́кȣль аче́лѡра ѥсте асѣ́менѣ оунȣй ѡм' че-и съ сȣ́пъръ де сѣ́те, ши апропїи́ндȣ-се де рѫ́ȣль Ни́лȣлȣй съ бѣ̀, афлъ аколѡ̀ оунь коркоде́ль, ши ведѣ́рѣ аче́лȣѧ ꙟй ѧ по́фта ка́рѣ авѣ̀ ка съ ѧ апъ.

557. Нȣ́май мормѫ́нтȣль по́ате съ бирȣѧ́скъ пе по́фтъ.

558. Ѥсте май би́не съ мо́рй де фо́аме, декѫ́т съ ѥй пита съръ́чилѡрь.

559. Бȣка́теле сѫ́нть хра́на трȣ́пȣлȣй, ѥрь во́рбеле чѣ́ле бȣ́не сѫнт' хра́на сȣ́флетȣлȣй.

560. Чѣ́ѧ че фáкь лȣ́крȣриле чѣле май некȣвїѡ́асе, сѫ́нть ꙟ ѡаре кáре кипь май сȣферíцй, декѫ́ть кѫнд' арь фи оунь съра́кь трȣфашь.

561. Минчю́на цине нȣ́май ꙟтр'ѡ чиртъ, ꙗрь адевѣрȣль ръмѫ́не пѫнъ ла зїѡа жȣдекъцїй.

562. До́мнїй сѫ́нть ка фрȣмсе́циле; дечй прекȣ́мь ѡ фрȣмȣсѣ́це кȣ кѫ́т' аре май мȣлцй ибо́внич', кȣ атѫ́та аре май мáре слáвъ, ꙟтр'ачéсташй кúпь шѝ до́мнȣль, декѫ́т ꙗсте кȣ май мȣ́лцй ѡаменй кȣ́ртѣ лȣй, шѝ май плинъ де боѧ́рй, де атѫ́та ꙗсте май чинстúть шѝ май слъвúт' до́мнȣль.

563. Рȣшúнѣ чѣ̀ май мáре че петрѣ́че ѡмȣль ꙗсте, кѫ́ндь чѣѧ че лȣ гръúть, съ кȣно́аще лѫ́вѣ къ ꙗсте минчȣ́нъ.

564. Ръѡтáтѣ чѣ май маре ꙗсте, а пȣтѣ̀ съ фáчй бúне ѡмȣлȣй лиѱúть, шѝ а нȣ̀ врѣ̀.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jașĭ, No. 6, folio, V foĭ nepaginațe + 278 paginate.)

Кáртѣ че съ̀ кїáмѫ часо́рникȣл' до́мнилѡ́рь. де ръпъсáтȣл Некȣлáй Костин ч'аȣ фо́ст вел. лог. с'аȣ скрúсь ꙟ ѡрáшь ꙟ Їашь. ꙟ анȣл дела зидúрѧ лȣ́мїей ҂зскв. ꙗрѫ дела нáщѣрѧ лȣи хс. ҂аѱ (! l. ҂аѱдї) ꙟн ал трéиле ань, де адо́а домнїѧ а мърїй сáле. ꙟ лȣ́на лȣи. ѡкт. ѕй. а.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Прѣдосло́вїе кътрѫ мърїѧ са во́дѫ.

. . . . Динтрȣ акъро́ра рѡ́д шѝ ачáста кáртѣ, кàре с'áȣ скѡ́с ꙟтрȣ пре лȣмїнáт нȣ́мѣле ши норѡчúрѧ мърїй тáле, ѡ аржтѫ́м ꙟ лȣ́ме а съ ведѧ̀ поáтѧ (? l. тоáтѧ!) невои́нца, шѝ грúже ши ѡсѣрдїе ꙟтрȣ афлáрѧ ши адȣ́чѣрѧ мѫртȣрїилѡр ши ꙟвъцътȣ́рилѡр а мȣ́лци дáскали, шѝ исторúчи але́ши. а кърїѧ кърци нȣ́меле с'аȣ дáт: чѧсо́рникȣл до́мнилѡр. къчи адевърáть ка пе ȣ́н чесорник чáсȣриле, съ арáтѫ вїáца чѣ̀ ѡкърмȣнтоáрѧ ꙟтрȣ̀ але стъпѫнїей ши ачелѡр пъзитóри де

дирептáтѣ . къ де врѣ́ме чѐ чѧл маинтѣ де вѧчи монархах
дм͠нѕъȣ, кáрѣ есте ѡглинда ши пилда тȣтȣрѡр стъпѫнїй-
лор вáкȣлȣи ачестѣ́ѧ, лȣ алéс шѝ лȣ ашезáт стъпѫнїйле
ачестȣ́й вáкь, кȣ́м а бесѧ́ричїй, ашѧ̀ а политїен лȣмéщи, фѫрѫ
кáре че алта немикѫ, фъръ ръсипи, нетокмѣ́ле, трáюри добито-
чéщи ꙟтрѐ оáмени ар фѝ, прѣкȣм съ вѣ́де ла вéкиле исторїй,
пъ́нѫ а нȣ̀ съ сȣппȣ́нѣ лȣмѧ цȣдѧцелор, ши стъпѫнїйлор сáле;
кȣ кáлѣ лȣ фóст а сѫ ѡстенѝ пре лѫнгъ ачѣле че с'áри кȣвенѝ
стъпѫнирїй политїй лȣмéщи, лъсѫнд а бесѧричїй ла áлци
скрїйтѡри бесѧрѣчéщи . ачáста дáрѫ кáртѧ ѡ ꙟкин мъ́рїй
тáле, кáрѣ есте нȣмитѫ: чесóрникȣл, кáрѣ чесѡ́рник ѧсте а
дóмнилѡр, мáй алéс декѫт алтѡр чáсȣри чесóрничиле . къчи
чесóрникȣл де чáсȣри арáтѫ кȣ́рсȣл соáрелȣи ꙟ ѕѝ, ши а лȣ́нїй
де ноáптѣ; ѩръ ачѣста арáтѫ лȣкрȣриле, вїáца, ѡкѫрмȣирѧ
ши адѣ́тюриле, ши къ́трѫ дъ́нщїй ши алтóрь испрáвничи
ши дирегътѡ́ри асȣ́пра дирептѫцїй . ашиждѧре прекȣ́м чáсȣл
ѧсте адȣнáт дин пáтрȣ чфéртȣри, ши фїѧще кáрѣ чфéрт кȣ
клипѧлил(е) сáле, ашѣ̀ ачéст чесóрник ал нóстрȣ дин пáтрȣ
пъ́рци ѧсте адȣнáт кȣ кáпетѧл(е) сáле; фїѧще кáрѣ пáртѧ ва
арѫтà ꙟвъцътȣ́ра ꙟтрȣ ѡкъ́рмȣирѣ . ꙟ пáртѣ динтѫ́й вà
арѫтà вїáца ꙟпъ́рáтȣлȣи Роáмен а лȣ́й Мáрко Аврéлїе, ши
ꙟвъцътȣ́риле лȣ́й кáрѣ съ кȣвин дóмнилѡр ла кѫ́рма общїй;
арѫтѫ́нд де-атóкма дїрептáтѧ ши мижлочиле кȣ кáрѣ ва
фѝ домнȣл ꙟтрȣ алѧ́щерѣ цюдекъторилор ши испрáвничилор
пре ла ѡлáтȣриле сáле, пре кáрїй синт датóри кȣ мáре сѫр-
гȣѩ́лѫ а-й алéще ла фáчѧрѣ дирептѫцїй, де кáре спѫнзȣрѫ
тóт бинеле стъпѫнїйлѡр, арѫтѫ́нд къ́тѫ де мáре скъдѣ́рѧ
ѧсте лъкомїѧ, кáрѣ ши лȣ́й дм͠нѕъȣ ѧсте ȣрѫ́тѫ, ашѧ̀ лъ-
комїѧ, кȣм ши лáкомȣл . . . . ꙟ пáртѧ а дóа, ꙟтѫ́й де
оунȣл дм͠нѕъȣ чел адевѫрáт ꙟпотрива пъгѫ́нилор, де ꙟчепъ-
тȣ́ра тирáнилор, пе чѐ врѣ́ме с'áȣ ацицáт, ши де стъпѫнїѧ
че рáзѫмѫ де дм͠нѕъȣ ши де порȣ́нка лȣ́й; ашижде́рѧ де
вáкȣл чел феричит, ши де лиѱа ѡáменилор кȣ кáре не ꙟвълѫ-
тȣчим ꙟ лȣмѣ ачáста . ѕиче-съ-вà ши де фрȣмсѧ́це трȣпȣ-
лȣи, кȣ кáре нȣ̀ ѧсте датѡрїѧ дѡ́мнилор, ши ачелѡр мáре, а
съ лѫ́ȣдà, шı а съ трȣфѝ, аръ́тѫнд мȣ́лтѣ кипȣри мáри, кȣм
нȣ дин фрȣмсѣцеле трȣ́пȣлȣи, чѐ дин фáптѧле сáле испрѫ-
вите къ сѫ лáȣдѫ . . . . . . ѕиче-съ-вà шѝ де адѣ́тюл дóмни-
лор, кȣм ли́ съ кáдѣ а фѝ ла скрисѡ́ри лáрци ши ла апȣкáт
скȣ́рци, оундѣ съ ва арѫтà шı вїáца ши моáртѣ а лȣ́й Пери-
андрȣ, шı че фѧл де прáвиле лȣ дат, оундѣ ши феричїѧ вáкȣ-

лȣи ачѧстȣѧ че ар фѝ, арáтѫ. пȣне-съ-вà хотáрȣл ши фър-шúтȣл слȣ́жбей дóмнилор, съ сѫ кȣноáскѫ . . . . ꙟ пáртѧ а трїѧ, де късътѡ́рїѧ кȣм кȣ кѫт есте лȣ́крȣ чúнстеш, ши де ѡбще, кȣ атѫта мáй де фолѡ́с дóмнилор, ши чéлор мáри. ашúждѣрѧ легътȣ́ра прїѧтешȣ́гȣлȣи ꙟтрȣ непрїѧ́тини кȣ кȣ-скрїúйле мáи де мȣ́лтѧ ѡри къ с'аȣ испрѫвúт. ши даторїѧ фъмѣ́йлор мáрй ши де чúнстѧ арáтѫ, ши алéс доáмнелор кътрѫ̀ бърбáцїй съй; ши де пáза доáмнелор, ши алтор фѫ-мѣ́й алѣсѧ, ка съ нȣ̀ кáзѫ ꙟ хȣ́лѫ. ѕúче-съ-вà де рȣгъ-мúнтѧ Фавстúнїй ꙟпъртѣ́сей лȣй Мáркѡ Аврéлїе пецȣ́р сло-бозéнїе фѧ́тїй сáле Лȣкиллии, ши де бънáтȣл а ꙟпърáтȣлȣи пре Фавстúна . . . . . ꙟ пáртѣ а пáтра съ вà аръта̀ вороáва а прѧ̀ ꙟцелéптȣлȣи Гарамáнтилор кътрѫ мáриле Алеѯáндрȣ, арѫтѫ́ндȣ скимбъриле норóкȣлȣи; ши арáтѫ прекȣм кȣ авȣ-цїúйле ши кȣ мȣлцúмѧ бáнилор, нȣ̀ съ поáтѧ фáче вїáца ꙟделȣнгáтѫ. ашúждерѧ де Вїас философȣл чúне аȣ фост, ши де стѫторїѧ лȣ́й, ла скимбъриле врѣ́миле (!); ши де ѕѣ́чѧ прá-виле ч'аȣ дат; ши де вїáца лȣи Брȣѯúл, ши де сокотїáла лȣ́й пентрȣ дмнѕѣи пъгѫнéщи. кáртѣ Аѳинéйлор кътрѫ сфáтȣл Лакедемóнїлѡр. ашúждѣрѧ прѣкȣм дóмнилор нȣ̀ съ кáдѣ а авѣ драгостѧ спре цимбѫшїй ши пехливънїй. ши кáртѧ лȣи Мáрко Аврéлїе кътрѫ Пирамѡ́н прїѧ́тинȣл съȣ. ши прекȣм дóмнилор трéбȣѧ а лȣà амúнтѧ фúрѣ чѧ мишáлѫ ѡаме-нѣ́скѫ. ши де примéждїѧ ненорочúтѫ а петрекътóрилѡрь ꙟ лȣмѣ ачáста. арáтѫ ши феричїúйле лȣмїй ачѧцїѧ ꙟ че ари стà. ашúждерѧ де моáртѧ чѣ бȣнѫ, кȣ́мь ар фѝ мáй де фо-лѡ́с декѫт вїáца. пе ȣ́рмѫ съ вà ѕúче де моáртѧ лȣи Мáрко Аврéлїе ꙟпърáтȣл Рѫмȣлȣ́й; шѝ апроáпе де моáрте че вороáвѫ аȣ авȣт кътрѣ сфетникȣл съȣ Панȣ́кїе; ши пе ȣ́рмѫ кътрѫ̀ фечóрȣл съȣ Коммѡд, ши че тестамент іаȣ лъсáт ла моáрте сà. ачѣстѣ дáрѫ тоáте ꙟкиѕѫ́ндȣ-съ ꙟтр'ачест чесóрник ꙟл ꙟкинѫм мърїй тáле. прѣ кáрѣ съ-л прїймéщи кȣ ѡки мило-стúви, кȣ плекъчȣ́нѣ мъ рѡ́г.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпь ал шѣсѧле. съ арáтѫ ѕи́че, кѫте де мȣ́лте фáче лáкомȣл фъръ̀ кáле.

*) Кȣ чѐ лȣ́крȣ съ арáтѫ дм҃нѕъꙗ́ска привѣдѧ́ре мı́жлокȣл ѡткъ́рмȣйрей сáле, ноáѫ некȣноскȣт ѧсте; шѝ ачáста ѧсте, че ведѧ́м де съ дъ де ачѣ дм҃нѕъꙗ́скѫ приведѧ́ре, ми́нте ѡмȣлȣи а кȣноáщѧ авéриле, дѫ пȣтѧ́ре а черкà, кȣ́џет а невой, ꙟцелепчıȣ́нѧ а стрѫнџѧ, ıнıма а апърà, трáю вıéцıй а мощенѝ, де ѡ дáтѫ ши пȣтѣре а лѐ стъпѫнѝ, пре дѫнсъле а нȣ̀ лъсà; къ дин слобоѕéнıе лȣ́й дм҃нѕъȣ, ачѣла че аȣ стътȣ́т фър дерептáте стъпѫн челѡ́р стреи́не, пе дерептáте ѧсте, съ с(ъ) фáкѫ рѡ́бь алѡ́р сáле. дин чѧ̀ съ ꙟцелѣџе, кȣ кѫт мáи бȣ́нѫ ѧсте, чѧ̀ кȣ чи́нсте съръчı́е, декъ́т рѫпи́та лъкомı́ѧ; къ челȣ́и сърáк, дм҃нѕъȣ инимѫ ꙟдестȣлáтѫ кȣ пȣци́не дъръ́ѫще; ꙗръ челȣи богáт инема ши ꙟтрȣ мáре ꙟдестȣлáре, ꙟи ѧ̀. ашѧ̀ къ́т челȣ́й лáком ꙟ тоáте чáсȣриле, сȣ́пърърѝ, ꙗръ добѫ́нѕи, нȣ́май ꙟ тоáте ꙗрмароáчѣле крескȣ.

Кȣ мáре гри́жѣ ши кȣ невои́нцѫ а фѝ, сокотѧскȣ чей лáкоми, съ нȣ̀ ли съ ꙟнѣче мóриле де апѫ невáрникѫ, съ нȣ̀ пáскѫ тȣ́рмѣле, ши хергелı́йле ꙗрба, ши съ нȣ ꙟмбле ла вѫнáт вѫнъторı́й; съ нȣ́ съ ѡщетѣскъ вı́нȣл шеѕѫнд мȣлтȣ, саȣ съ нȣ́ съ ръсȣ́фле; съ нȣ̀ фȣ́гѫ датóрничı́й кȣ агѡниси́та; съ нȣ̀ роáѕѫ шоáричı́й пѫи́ниле; съ нȣ фȣ́ре неми́кѫ фȣ́рıй дин къмѣри; че немъръ́вѧ маи кȣ ꙟдерептничıѧ декѫ́т лóр си́нгȣри, лȣкришоáриле сáле нȣ̀ ꙟкид. къ алтóра сáȣ май кȣрȣ́нд, сáȣ мáй де си́ргȣ ли съ дъ врѣ́мѧ пȣ́рȣрѧ а аскȣ́нде кътѐ ѡáре чѧ̀; ꙗръ лакомȣлȣи ничѐ дънѫѡáрѫ нȣ-й липсѣще кȣ́џѣтȣл, а нȣ гъндѝ ла бани.

**) Врѣ́дникь ѧсте декѫт лáкомȣл, кáреле дин врѣ́рѧ, нȣ̀ дин невое, чáркъ пáюл скȣтȣрáт, чи́змеле фъръ̀ поткоáве, кȣрѣ́лиле нерáсъ, брѫȣл фъръ̀ фрѫнги, хáйна рȣ́птѫ, ковóр' вéкю, чинтı́éне дескосȣ́тѣ, шли́кȣл грóс, ши къмѣшѧ фъръ̀ мѫничи. ашѝждѣре мȣлци дин чѧ́ци ненорокóш, съ арáтѫ мѫхни́ци пентрȣ жѣлѧ, кáрı́й нȣ̀ пентрȣ жѣле ꙟблѫ прóст, чѐ пентрȣ̀ съ нȣ̀ кȣмпѣре мáй скȣмпȣ постáв маи бȣ́н, ꙟблѫ. че нȣ́ май фáче лáкомȣл? къ пентрȣ съ нȣ̀ келтȣꙗ́скъ ни́че атѫ́та, ꙟш ласѫ бáр'ба нерáсъ кѫте. в҃. лȣ́ни. ꙗръ макар къ

---

*) Note marginale: Лáкѡмȣл маи ꙟтѫю де че агонисѣще, съ пı́ердѧ пре сінѧ, ѕиче Авгȣстин. **) ѡтръвит лȣкрȣ ѧсте съ с(ъ) стрѫжȣꙗскъ пе сине, ѕиче Фавıȣс.

ла́комїй ръ8 съ чинстеск8 пре си́не; ꙗ́ръ ка́селе лѐ цин гри-
жи́те би́не. къ ꙟ к8рциле лор ве́й вѣдѧ̀ кълмъриле пли́не де
пайн҆жинъ, 8шиле ешите дин ци́цин, ферéстриле спарте, ѡгръ-
ѕиле стрикате, питърїйле микш8ра́те, рогожи́ниле чѣле аціер-
н8́те ръст8рна́те, акопереммѫнт8риле де пло́й п8́треде, лави-
целе скоа́се, ти́нѕиле скърнаве, со́беле къѕ8́те пентр8̀ съ н8̀
прїйма́скъ ꙟ га́здѫ пре вечи́н8л са8 прїѧ́тен8л съ8, са8 съ
че́рчѧ пре апроа́пеле съ8, ка съ-л прїима́скѫ, са8 че ар фи де
трѣбѫ съ ча́рѫ, дин силѫ съ фа́къ, н8 дин вое.

*) Чѐ лъсѫ́нд ꙟнбръкъми́нтѧ каре поа́ртѫ, ши ка́са ꙟ
ка́ре тръѧ́іще, съ ведѧ́м ма́са кът8-й де фр8моа́сѫ, л8 чѐ ѫсте
адевъра́т. къ дин поме́цин се́й мънѫ́нкъ поа́ме п8́трѣде,
стр8́г8ри де ві́е, п8́треѕи, дин т8́рмѫ мънѫ́нкъ ка́рне мортъ-
ч8́нѫ, грѫ8 ка́ре п8́тѧ са8 м8́чид, ви́н ка́ре-и стрика́т са8
ѡцъцѫ́т, брѫнѕѫ каре ѡ л8 рѡс шоа́речїй, кашкавали ка́ре
си́нт рѫ́нчеѕы, лапте са́рбъд. маи пе о́у́рмѫ, че п8н ла мѫн-
ка́ре, ачѣѧ, норочи́ре къ ари стрѫнце, чей ла́коми сѡкотѣ́ск8.
ѡ ненорокоу́шїи маргїѡ́ли! ѡ ненорокоу́шїи ла́комїи! къ д8л-
ча́ца ачѐлѡр беціви, ꙟтр8̀ ачѣѧ че съ слобоа́де пе гр8маѕи,
ꙗ́ръ ачѐстора, норочи́ре че съ ꙟки́де ꙟ съкрїю, ѫсте. аши́ж-
дѣре, мака́р къ чѐн ла́кѡми съ ꙟбра́кѫ, стрѫ́нг8, вїец8е́ск8,
петрек прост; ꙗрѫ чѐ сокѡтѣ́лѫ л8 алций де дѫ́ншїи? де арі
авѧ̀ съра́чїй оу́рѫки дешки́сѧ, съ аск8́лте, кѫ́т си́нт де к8
инима сирг8итоа́ре спрѧ̀ а стрѫ́нцѧ ши аск8́нде, ꙟтр҆о кли-
па́лѫ арі л8ѕѝ, къ-й н8мъск8: мишей, къмъта́ри, ла́коми, лип-
си́ці, сл8ци, добѫндитѡ́ри, к8мпли́ци, 8итѫтѡ́ри, немилцемі-
тѡ́ри, ц8рътѡ́ри пе стрѫ́мб8л ши непрїйто́рі. чѐ тре́б8ѧ́іще маи
м8лт? ашѧ̀ синт де оу́рѫци ѡръшѣнилѡр, кѫ́т маи би́не ей,
тр8́п8риле лѡ́р к8 мѫ́на съ лѐ ба́тѫ, декѫт съ-й чинстїа́скѫ ашѧ̀
к8 ли́мба, ари пофтѝ.

Cap. XX: De 12 întrebărĭ ce s'au pus luĭ Thales, și răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Ка́пь. к҃. де ві҃. ꙟтребѫ́ри, че с҆а8 ѕис де дѫ́нс8л, ши че а8 ръсп8́нс8 ла тоа́те.

Фо́ст҆л8 ачѐст фило́соф, ка ѡ҆ оглиндѫ ꙟтре то́ции а цъ-
рѫеи гречѐщи, чей прѧ ꙟцеле́пци, ши де то́ции кра́ни Ѧсїей чин-

---

*) Notă marginală: Ла́кѡмин моіценеск8 пентр8 ачѣѧ, ка съ н8 мѡіценꙗскъ алціи, ѕичи Кипрїан.

стѝт ши кȣноскȣ́т; ашѝждѫрѫ нȣмале лȣи ши ꙟ Рѫ́м ерà прѫвестѝт, къ ꙟтрȣ̀ ꙟвъцътȣ́ри ашà ерà десъвръшѝт, кът ла тоáте ꙟтребъриле незътикнѝндȣ-съ немѝкѫ, ръспȣндà. къ ерà фоáртѫ аскȣцит ла мѝнтѫ, ши врѣдник де мирáре, къ маи мȣ́лцı дин оáменiй мȣритóри, нѝче а ꙟвъцà вóр, нѝче а ꙟтребà саȣ а ръспȣ́нде н'аȣ ꙟвъцат.

Фïѝнд дáрѫ мȣлте ши фѫ́люри де ꙟтребъри де Θáлес, прекȣм спȣ́не Дïóгiнес Лаéртïе, ꙟтребáте кȣ ръспȣ́нсȣриле лȣ́й, ши пре богáта прà ꙟцелепчȣ́нѫ, ши цинѣрѫ мѝнтѫ, ши прà аскȣцитѫ, аȣ арътат. — ꙟтѫ́й фȣ̀ ꙟтребáт: чѐ ар фѝ дмнзъȣ? дмнзъȣ, ѕѝче, ѫсте чел маи прà вéкю. ачéлора кáре сѫнт а лȣ́й дмнзъȣ, нич чѐѫ ч'аȣ фост, ꙟчепȣ́тȣл н'аȣ възȣ́т, нѝче кáрiи вор фѝ, сфѫршѝтȣл нȣ вор ведà*). — ашиждѫре фȣ̀ ꙟтребáт: чѐ áр фѝ маи фрȣмѡ́с? лȣ́мѫ, ѕѝче; къ тоáтѫ, ѡри кът де мещерșȣгȣѝтѫ зȣгръвитȣ́рѫ, нѝче ѡ пáртѫ кът де мѝкѫ де а еи, прекȣм аȣ фъкȣ́т'о фѝрѫ, а ѿ ацȣ́нще нȣ поáте**). — ꙗ̀ръш фȣ̀ ꙟтребáт: чѐ ар фѝ маи мáре? лóкȣл, ѕѝче; къ лóкȣл кáре тоáте ле кȣпрѝнде, ѫсте маи мáре декът тоáте. — ашѝждѣрѫ ꙟтребѫ́ндȣ-л, че ар фѝ мáй прà ꙟцелéпт? немикѫ, ѕиче, мáи ꙟцелéпт декът врѣмѫ нȣ-й, къ нȣмаи врѣмѫ, ши чѣлѫ ноáѫ лѐ афлѫ, шѝ чѣлѫ трекȣ́те ле ꙟноѫ́ще. — ашѝждѣрѫ ꙟтребѫндȣ-л: че ар фѝ маи юте? мѝнтѫ, ѕѝче, къ минтѣ нѝче ѡстенѫ́ще алергѫнд пе пъмѫ́нт, саȣ ꙟкȣнцȣрѫ́ндȣ, нич грѝжѫ аре, трекъꙟд мáрѣ. — ꙗ̀ръш фïѝнд ꙟтребáт: чѐ ар фѝ мáй тáре? ѡмȣл, ѕѝче, кънд аре апѫ́с де невóе, ѫсте прà тáре; къ невóѫ аскȣ́те ꙟцелéсȣл челȣ́й неꙟвъцáть [ши прóсть], ши пре чѫ́л небȣ́нь ꙟтърѫ́ще ла грѝжѣ***). — ашиждѣрѫ ꙟтребѫ́ндȣ-л: че ар фѝ маи кȣ греȣ? аȣ ръспȣнсȣ: а съ кȣноáщѫ пе сѝне сѝнгȣр; къ нич ѡ прѝче ꙟ лȣ́мѫ н'ар фѝ, де с'áр кȣноáщѫ омȣл пе сѝне сѫ́нгȣр†). — ашиждѣрѫ ꙟтребѫ́ндȣ-л: чѐ ар фѝ маи дȣ́лчѫ? ачела, ѕѝче, лȣкрȣ каре ръхнѫ́щи съ-л агонесѣщи, къ мáре десфътáре аре адȣчѫрѫ аминтѫ де дȣрѣрѫ трекȣ́тѫ. — маи ꙟтребѫ́ндȣ-л ашѝждерѫ: кȣ чà токмáлѫ фïѫще кáре ари пȣтà пре лѫсне сȣферѝ нъвѫ́лиле норóкȣлȣи челȣ́и ꙟпотрíвник? де вà вѣдà, ѕѝче, пре непрïѫ́тенiи, саȣ стѫ́нши, саȣ ръ̀ȣ ацȣ́нши; къ аде-

---

*) Note marginale: Я ꙟнчепȣтȣлȣи въртѫж а съ причепе, нȣ съ поате; ден афар(ъ) де ꙟнчепȣт немикъ нȣ съ афлъ, ѕиче Назıанзеȣ. **) Тот лȣкрȣл ѫсте маи цос де мещерȣл съȣ, ѕиче Тертȣлıан. ***) Де чѐ нȣ пóчю кȣ трȣ́пȣл, кȣ мѝнтѣ сȣфър, зич(е) Овидеȣс. †) Фоарте лȣ́крȣ грéȣ ѫсте, а не кȣноаще пре нѡи сингȣри, зиче Цицерȣ̀.

вѫрат, феричи́ре непрїѧтенȣлȣи, аскȣци́тѫ са́бїе ѧсте нимїй чеи мѫхни́те*). — аши́ждѧре ꙟтребѫ́ндȣ-л: кȣм ар вїецȣй ѡа́меній маи би́не, ши ма́и кȣ дрепта́тѧ? че вор ведѧ̀, ѕи́че, де хȣ́лѫ ꙟтрȣ̀ алцій, ей сѫ нȣ фа́кѫ, кѫ ꙟтрȣ̀ ача́ста то́ці мȣри- то́рии грешéскȣ; кѫ ꙟдестȣлѫ́ндȣ-сѫ ꙟтрȣ сфа́тȣри, ка́ре по- а́те алтора, ши ей оун лȣ́крȣ бȣ́нь, ꙟ ка́ре ари петрѧче, н'а́ȣ. — ма́й ꙟтребѫ́ндȣ-сѫ: че лȣ́крȣ бȣ́н ар авѧ̀ аче́ла, ка́рѧ нȣ-и ла́кѡм? аче́ст фѧ́л де би́не, ѕи́че, кѫ есте сло́бод ши де мȣ́нчиле лѫкомїей, ши прїѧ́тен шїе ꙟш фа́че; кѫ пре че́л ла́- ком ши гѫ́ндȣриле ꙟл мȣнческȣ, кѫч нȣ не(?) стрѫ́нці; ши оа́- меній ꙟл сȣ́пѫрѫ, кѫчи нȣ келтȣѧ́ще. — аши́ждѣрѧ ꙟтре- бѫ́ндȣ-сѫ: кȣм с'ар кѫдѧ сѫ фїе домнȣлȣй ѡткѫрмȣиторю че́лора-л'а́лци? ꙟтѫи ѕи́че, пре си́не сѫ́нгȣр, апо́й пре а́лцїй сѫ ѡткѫрмȣ́ѧскѫ; кѫ нȣ̀ поа́тѧ фи, сѫ фїе оумбра дір'ѣптѫ, де ва фѝ стрѫ́мбȣ ле́мнȣл, че арȣ́нкѫ ȣмбра**). пентрȣ рѫспȣ́н- сȣл ачест де пе ȣрмѫ, ми с'а́ȣ пѫрȣ́т а скрїе тоа́те ꙟтребѣ- риле, пентрȣ сѫ ва́ѕѫ дѡ́мнїй, ши че́й ма́ри, кѫ фїеще ка́ре динтр'ѫ́нсѧле сѫ́нт ка ȣ́н арѫтѫто́рю де дірепта́тѧ; ши не- ми́кѫ нȣ-и алта репȣ́блика, фѫрѫ̀ оу́мбра ачѧ̀ арȣнка́тѫ де аче́л ле́мнȣ арѫтѫто́рю де оумбрѫ, ка́рѧ тре́бȣе сѫ фїе пре дире́пт; кѫ ꙟда́тѫ ди́нтрȣ оу́мбра репȣ́бликѫй, сѫ вѣде де ѧсте дерепта́тѧ, ши вїаца дирегѫторюлȣи де есте ꙟтоа́рсѫ.***)

Ꙗшѧ̀ да́рѫ пентрȣ̀ сѫ ꙟки́дем тоа́те кѣте с'аȣ ѕи́с пѫн акмȣ, де мѫ вѧ̀ ꙟтребѧ̀ пре ми́не вр'ȣн до́мнȣ: кѫч(е) ар фѝ домнь? кȣ оун кȣвѫ́нт ꙟи рѫспȣ́нѕȣ: ачѣла ка́ре ѧсте аде- вѫра́т домнь, тѣȣ пȣс пе ти́не до́мн' аче́щїй лȣ́мии ка сѫ фїй: рѫсипито́рю ерети́чилор, черта́ре тира́нилор, плѫтито́рю че́лор бȣ́ни, бичю че́лор рѫй, пітроп шѝ акоперемѫ́нт ші апѫрѫ- то́рю бесѣричїй, шѝ пре юбито́рю де ца́рѫ, ши декѫт тоа́те сѫ фїй десѫвръшѝт ꙟтрȣ̀ фа́чѧре дерептѫ́цїй, ꙟчепꙟ́нд ꙟтѫ́и дин ка́са ши ки́пȣл тѣȣ. нȣ ꙟ тоа́те лȣ́крȣриле сѫ поа́тѧ сȣ- ферѝ сѫ фїе маи де віцѫ до́мнїй, фѫрѫ̀ кѣт ꙟтрȣ̀ сѫ́нгȣра дерепта́тѧ, ка́рѧ де то́т сѫ ка́де ши тре́бȣе сѫ фїе ꙟтрѐ дѡ́мнȣ, шѝ ꙟтрѐ репȣ́блика.

*) Note marginale: Феричит ѡдихнѧщии, ѡрі чїне пре чен че-н ȣрѧще ꙟи сȣппȣне. ѕиче Сенека. **) Домнȣ сѫ фїе ѡглинда тȣтȣрѡ́р. ***) Ꙗшѧ̀ тоа́те ле ва киверниси домнȣл дирепт, де сѫ ва ꙟдерептѧ̀ ꙟнтѫи пре сине сꙟнгȣр, ѕиче Плȣ́тархȣ.

CXVI.

1715.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часосло́вь акȣ́мь ꙟтѫ́й тълмъчи́ть ꙟ лимба рȣмѫнѣскъ ..... де ..... Кѵ́рь Анѳі́мь Івирѣ́нȣль ..... с'аȣ тѵпъри́ть ꙟ сфнта митрополі́е динь ска́ȣнȣль Тѫрго́вищей . ла анȣль ҂зскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рȣгъчȣ́не (кънд се скоалъ дин сомнь).

Мъри́реціе ꙟпъра́те, Дмнзеȣле а то́т' пȣтѣ́р'ниче; ка́реле кȣ пȣртарѣ та́ де грижъ чѣ́ Дмнезеѣ́скъ ши де ѡамени юби́тоаре, м'ай ꙟвредничи́ть пре ми́не, пъкъто́сȣль шѝ невреднѣ́кȣл', динь со́мнь а мъ скȣла́, шѝ а добѫндѝ ꙟтра́ре ꙟ сфнтъ ка́са та́ . пріи́мѣще Дмне шѝ гла́сȣль рȣгъчȣ́нїй мѣле, ка шѝ аль сфнтелѡрь ши ꙟцелегъто́арелѡр' та́ле пȣтѣ́ри . шѝ би́не вое́ще ка кȣ и́нимъ кȣра́тъ, шѝ кȣ дȣхь де смере́нїе съ ци́-съ адȣ́къ ціе ла́ȣдъ динь спȣрка́те бȣзеле мѣле; ка шѝ еȣ съ мъ фак пъртáшь фѣтелѡрь (! l. чѣтелѡрь) че́лѡрь ꙟцелѣпте кȣ лȣминáтъ фъклі́ѧ сȣ́флетȣлȣй мїе́ȣ, шѝ съ те мъре́ск' пре ти́не Дмнезе́ȣ, кȣ кѫнтȣл' че́ль слъви́ть ꙟ та́тъль шѝ ꙟ дхȣль. ами́нь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Третї́и часъ.

Гра́бникъ шѝ та́ре мѫнгѫ́ре дъ дъ ро́билѡль (! l. ро́билѡрь) тѣ́й Ісе, кѫндь съ мѫхне́скь дхȣриле но́астре; нȣ́ те оусибѝ де сȣ́флетиле но́астре ꙟтрȣ нека́зȣри; нȣ́ те дъпърта́ де гѫндȣриле но́астре ꙟтрȣ ꙟкȣнцȣръ́рй; чѝ пȣ́рȣрѣ не ꙟти́мпинъ пре́ но́й . апро́пїе-те де но́й, апро́пїе-те че́ла че еще́ претȣтин́денѣ . прекȣ́мь шѝ кȣ апстолїй тѣ́й ай фо́сть пȣ́рȣрѣ, аша́ шѝ кȣ че́й че доре́скь де ти́не те оунѣ́ще пре ти́не, шѝ съ слъви́мь пре дхȣль тѣ́ȣ чел ꙟтрȣ то́т' сфнт'.

Нъдѣ́ждѣ шѝ фолоси́рѣ шѝ скъпа́рѣ крещи́нилѡр', зи́дь неби́рȣи́ть, че́лѡрь сла́би лима́нь невифора́т', тȣ́ еши нъскъ-

тоа́ре де дмнезе́8 прѣ к8ра́тъ. чѝ преку́мь лу́мѧ ѡ мжнт8е́щїй к8 не↑чета́тъ р8гъчу́нѣ та̀, поменѣще-не шѝ пре ной, фечо́аръ, ↑тр8 тот лъ8да́тъ.

Rugăciunea a mareluĭ Vasilie. (pag. 140—141.)

Деветі́й час.

Р8гъчу́нѣ а ма́рел8й Васи́лїе.

Стъпжне дмне Ісе Хсе дмнезе́8ль но́стр8, чела че ↑делу́нгь ай ръбда́ть пентр8 греша́леле но́астре, шѝ пжнъ ла аче́сть час де аку́мь нѣй ад8сь пре но́й; ↑тр8 ка́реле пре ле́мн8ль че́ль де вїа́цъ-фъкъто́рю фї́йнд ръстигни́т, тжлха́рюл8й че́л8й би́не к8носкъто́рю ↑тра́ре ↑ ра́ю ѭй фъку́ть, шѝ к8 мо́арте пре мо́арте ай сфържма́ть; к8ръцѣще-не пре ной пъкъто́шїй шѝ невре́дничїй робїй тѣй. къ амь греши́ть шѝ фър де лѣце амь фъку́ть, шѝ н8̀ сжнтемь врѣдничи съ ржди́кѣм ѡ́кїй нощри, ши съ приви́мь ла ↑нълци́мѧ черюл8й; пентр8 къ амь лъса́ть ка́лѣ дрептѣцїй та́ле, шѝ амь оумбла́ть ↑ во́иле инимилѡрь ноа́стре. чи не р8гѣмь неасемъна́тїй б8нътѣцїй та́ле, ѭртъ-не пре ной дмне д8пъ м8лци́мѧ ми́лїй та́ле, ши не мжнт8ѫще пре но́й пентр8 н8меле тѣ8 чель сфнть; къ с'а8 стинсь ↑тр8 дъшъртъчу́не зилеле ноа́стре. скоате-не пре но́й динь мжна противник8л8й, шѝ не ѭртъ ноа́ѡ пъка́теле, шѝ ѡмо́аръ гжнд8ль но́стр8 че́ль тр8пе́скь. ка лепъджндь пре ѡм8ль че́ль ве́кю, ↑тр8 чель но́8 съ не ↑бръкъмь, ши цїе съ вїец8и́мь, стъпжн8л8й но́стр8 шѝ фъкъто́рюл8й де би́не. шѝ аша̀ оурмжндь пору́нчилѡрь та́ле, ла ѡди́хна чѣ ве́чникъ съ ажу́нцемь, оунде ѥсте лъка́ш8ль ту́т8рѡрь че́лѡр че съ веселе́скь. къ т8 ещй д8пъ адевърь веселі́ѧ чѣ адевъра́тъ, ши б8к8рі́ѧ че́лѡрь че те юбе́ск, Хсе дмнезе8ль но́стр8. шѝ цїе мъри́ре ↑нълцѣмь ↑преу́нъ к8 пъри́нтеле тѣ8 че́ль фъръ ↑чепу́ть, шѝ к8 прѣ сфнт8ль ши бу́н8ль, шѝ де вїа́цъ-фъкъто́рюль ду́х8ль тѣ8, аку́мь шѝ п8р8рѣ, шѝ ↑ ве́чїй ве́чилѡрь. амин.

Psalm 69. (pag. 194—195.)

Ѱáлмь ѯ҃ѳ.

2. Д҃мнезéꙋле спре ажꙋтóрюль мїéꙋ ꙗ аминте; д҃мне ка сѣ-мь ажꙋ́цй мїе грьбѣ́щe. 3. съ се рꙋшинѣ́зе, шѝ съ се ꙟфрꙋнтѣ́зе чей че каꙋтъ сꙋфлетꙋль мїéꙋ; съ се ꙟтóаркъ ꙟнапóй, шѝ съ се рꙋшинѣ́зе чéй чé-мь воéскь мїе рѣ́ле. 4. ꙟтóаркъ-се ꙟдáтъ ши рꙋшинѫ́ндꙋ-се, чей че-мь гръéскь мїе : бѝне е, бѝне е. 5. съ се бꙋ́кꙋре шѝ съ се веселѣ́скъ де тѝне, тóци чей че те кáꙋтъ пре тѝне д҃мнезéꙋле; шѝ съ зѝкъ пꙋ́рꙋрѣ : мърѣ́скъ-се д҃мнꙋль, чей че юбéскь мѫнтꙋѝрѣ тà. 6. ꙗръ еꙋ сърáкь сѫ́нть шѝ мишѣ́л҆, дмнезéꙋле ажꙋ́тъ-мь. ажꙋтóрюль мїéꙋ шѝ избъвитóрюл҆ мїéꙋ ещѝ тꙋ̀, д҃мне, нꙋ̀ зъбовѝ.

Irmos. (pag. 462—463.)

Ιрмóсь.

Ꙟтꙋнѣ́кречиле тѫлхáрилωрь чéлωрь невъзꙋ́ци, че кáдь ꙟпрежꙋ́рь асꙋ́пра мѣ̀, кáрїй кáꙋтъ съ трáгъ шѝ съ рѫпѣ́скъ сꙋ́флетꙋль мїéꙋ; нꙋ́ липси гонѝндꙋ-ле кꙋ сабїѧ тá чѣ̀ де фώкь, ка оу́нь пꙋтѣ́рникь, ажꙋтътóрюль мїéꙋ.

Кѫндь ва врѣ̀ съ мъ жꙋдече жꙋдекътóрюль, шѝ д҃мнезéꙋль мїéꙋ, ши съ мъ ωсѫндѣ́скъ пре мѝне чéл҆ ωсѫндѝть динь кꙋноцѝнцъ, май нáинте де жꙋдекáта ачѣ́ѧ, нꙋ́ мъ оуѝтà пре мѝне рóбꙋль тѣꙋ, повъцꙋитóрюль мїéꙋ.

Ꙗвѫ́ндꙋ-ми еꙋ трꙋ́пꙋль мꙋ́мъ, шѝ тѝна тáтъ, шѝ цъ-рѫ́на стръмóшь, пентрꙋ ꙟпрїйтенѝрѣ ачéстора ꙟ пъмѫ́нть кꙋ тóтꙋль кáꙋтъ; чѝ дѣ́-ми, ажꙋтътóрюль мїéꙋ, фъръ фрѝкъ съ мъ оуѝть вре-ω-дáтъ шѝ ꙟ сꙋ́сь ла фрꙋмсѣцѣ чéрюлꙋй.

Ка чéла че ещѝ фрꙋмóсь кꙋ подóаба, шѝ дꙋ́лче, шѝ мѝнте вѣ́селъ ꙟ кѝпꙋль соáрелꙋй, лꙋминáть съ-мй стай ꙟнáинте, кꙋ вѣ́селъ фáцъ, шѝ кꙋ ведѣ́ре де бꙋкꙋрїе, кѫндь мъ вой лꙋà де пре пъмѫ́нть, ꙟдрептътóрюль мїéꙋ.

CXVII.

1716.

(M. Когълничеанѕ: Летописіціле църіі Молдовіі II, Ешіі 1845, pag. 133—192.)

А доуа домніе а луі Некѕлаі Александрѕ Маврокордат ꙟн Молдова де Аксінті Урікарѕл.

Prinderea luĭ Carol XII. (pag. 164—165.)

Атѕнчеа аѕ порончіт паша де с'аѕ стрінс тоці Чіорбаціі ші Інічерії ші тоатъ оастеа, ші аѕ пѕс де аѕ погоріт дін четате а веке тѕнѕрі де ле-аѕ токміт съ батъ асѕпра касії краіѕлѕі (швезеск); ші а доа зі съмбътъ аѕ ешіт Ханѕл Девлет Гереі кѕ Тътарі ші ꙟнчінс кѕ съхаідачеле, ші паша кѕ пістоале ла кал, ші кѕ тоатъ оастеа кълъріме че ера ла Тігінеа, ші аѕ ꙟнчепѕт а да дін тѕнѕрі асѕпра касії, ѕнде ера ка ла 700 де оамені кѕ краіѕл; дар нѕ кредеа нічі ꙟнтр'ѕн кіп краіѕл къ'і вор фаче пънъ ꙟнтр'атъта. ші аѕ порончіт паша Інічерілор съ деа нъвалъ асѕпра Швезілор ші съ ле деа ръзбоіѕ кѕ фок; еі аѕ ръспѕнс, къ ла оамені че нѕ рідікъ арме асѕпра лор, нічі еі н'ор рідіка арме; ші аѕ ꙟнчепѕт а зіче: алах, алах, ші с'аѕ ꙟнторс Інічеріі спре четате, ші с'аѕ дѕс пе ла газделе лор. Ръмас-аѕ Ханѕл кѕ Тътаріі, ші паша нѕмаі кѕ Чіохо-даріі, ші кѕ пѕцінъ кълъріме, плінї де мъніе амъндоі; апоі с'аѕ ꙟнторс ші еі ꙟн четате. ачеаста че аѕ фъкѕт Інічеріі ші н'аѕ врѕт съ деа ръзбоіѕ Швезілор, аѕ фъкѕт'о орі къ нѕ(!) се ꙟндѕра де краіѕл, кѫчі ле да мѕлт бакшіш, орі къ аџѕнсъсе краіѕл кѕ дарѕрі ла капетеле Інічерілор, ші пентрѕ ачееа н'аѕ врѕт ꙟнтр'ачеа зі съ'і деа ръзбоіѕ.

А доа зі дѕмінікъ Февруаріе ꙟнтъі десдемінеацъ кіемат-аѕ паша еаръ пе Чіорбаціі, ші пе Інічері, ші пе тоці бътрънії Інічерілор, ші пе Інічері-Агасі, ші аѕ скос хатішеріфѕл де н'аѕ (! l. л'аѕ) четіт, ші л'аѕ аѕзіт тоці; ръспѕнс-аѕ ші еі къ ачееа че аѕ фъкѕт-о съмбътъ де н'аѕ врѕт съ деа ръзбоіѕ краіѕлѕі, нѕ с'аѕ погоріт де ла дъншіі, ші нѕ есте віна лор, че есте а Емачілор, къ н'аѕ врѕт съ се батъ, ші аѕ зіс съ меаргъ ші еі ла краіѕл съ'і гръеаскъ, доаръ ꙟі ва креде пе дъншіі, съ еасъ, ші-л вор лѕа еі асѕпра лор, ші-і вор фаче запіс, кѕм къ нѕ ва

авеа нічі о невое, ші съ-л дꙋкъ пънъ ꙋнде есте поронка ꙟм-пъратꙋлꙋі. ші і-аꙋ позволіт паша, ші аꙋ мерс тоці Чіорбаџії ші Одобашії ші аꙋ гръіт краіꙋлꙋі, кꙋм къ-л іаꙋ асꙋпра лор, прекꙋм с'аꙋ зіс маі сꙋс; еаръ краіꙋл ле-аꙋ ръспꙋнс, къ нꙋ-і креде нічі пе дъншії, факъ че ор вреа, къ н'а еші. аꙋзінд ші еі ачест ръспꙋнс с'аꙋ мъніат, ші аꙋ ешіт ꙟнапоі тоці Інічерії ші аꙋ лъсат тꙋнꙋріле каре адꙋсъсе ꙟнтъіꙋ, ші аꙋ адꙋс ші маі марі баліемезꙋрі ші кꙋмбарале, ші аꙋ мерс асꙋпра краіꙋлꙋі. краіꙋл ꙟнкъ токмісе Швезії ші ста сꙋпꙋші ла локꙋріле че токмісе, мъкар къ краіꙋл авеа маре недежде ла Інічері, къ нꙋ-і вор да ръзбоіꙋ, къ-і ꙟмплꙋсе пе тоці кꙋ дарꙋріле, дар тот ꙟі токмісе пе аі съі, съ се апере.

Даръ Інічерії кꙋм с'аꙋ стрінс ла ꙋн лок, ꙟндатъ аꙋ слобозіт къте-ва тꙋнꙋрі ші аꙋ арꙋнкат ші кꙋмбарале; дар ніче ꙋна н'аꙋ немеріт каса краіꙋлꙋі, че о ковърша пе де асꙋпра, орі къ нꙋ вреа съ-і омоаре, орі къ нꙋ ера мещері бꙋні ла ачеле требі. дꙋпъ ачееа ꙟндатъ аꙋ дат іꙋрꙋш, ші аꙋ ꙟнтрат пе о фереастръ ꙟн касъ ші аꙋ ꙟнчепꙋт а жъкꙋі ші а скоате пре Швезі афаръ, къте доі ші къте треі. краіꙋл шедеа ꙟнтр'о касъ маі ꙟн лъꙋнтрꙋ, кꙋ чеі маі алеші, ші се бътеа ші се апъра де аколо, ші нꙋ авеа пꙋтере съ-і факъ німікъ. възънд Тꙋрчії къ н'аꙋ пꙋтере съ-і стріче ші се апъръ дін касъ, аꙋ порончіт съ деа фок касеі; еар Швезії че ера ꙟн лъꙋнтрꙋ пъзіа де стінџеа; ші ачеаста с'аꙋ фъкꙋт къте-ва чеасꙋрі, пънъ аꙋ лꙋат самъ Інічерії пе ꙋнде есꙋ Швезії пеште акоперемънт де стінг фокꙋл, ші пъзіа ачел лок аколо, ші кът се івіа вре ꙋн Швед съ стінгъ фокꙋл, да ꙟнтр'ънсꙋл кꙋ съцецеле; ші аша с'аꙋ пъръсіт Швезії де а ешіре съ стінгъ фокꙋл, ші с'аꙋ апрінс акоперемънтꙋл ші аꙋ ꙟнчепꙋт а арде каса, ші краіꙋл тот шедеа ші нꙋ вреа съ еасъ, пънъ аꙋ мерс ніще генералі де аі лꙋі, ші л'аꙋ ꙟмпінс афаръ, зікъндꙋ-і: че шеде, съ ардъ ꙟн касъ? ші аꙋ ешіт афаръ кꙋ арме, ші аꙋ ꙟнчепꙋт а се бате кꙋ Тꙋрчії, ші л'аꙋ ръніт ꙋн Тꙋрк ла о мънъ пꙋцінтел. възънд Тꙋрчії къ се апъръ с'аꙋ стрінс мꙋлці, ші аколо л'ор фі істовіт, де н'ар фі стрігат ꙋн генерал, къ есте краіꙋл; ші атꙋнчеа аꙋ дат нъвалъ Інічерії ші л'аꙋ прінсꙋл (!) ші л'аꙋ лꙋат; нꙋмаі хаініле ꙟі ера крꙋнте, ші л'аꙋ маі сгъріеат ꙋн Тꙋрк лънгъ нас кꙋ о сꙋліцъ. ші ꙟнтр'ачел чеас с'аꙋ стрігат ла мечетꙋрі езанꙋл, че се кіамъ ꙗцъ, ла доъ чеасꙋрі де ноапте. дечі аша кꙋм аꙋ фост л'аꙋ дꙋс ачеі Інічері ла паша, кареле кꙋм аꙋ възꙋт пре паша, різънд аꙋ ꙟнчепꙋт а-і зіче: аферім, аферім, адекъ біне

м'аці ківеркісіт. ші аша л'аȣ тріміс ꙟнтр'о одае ꙟн сараюȣл пашіи, дънд бакшіш къте зече галбіні ші къте доъзечі ачелор Іничері че л'аȣ адȣс.

CXVIII.

ca. 1700—1725.

(Ms. Seminar. centr. Bucureștĭ, No. 18/91. Folio, IV nepag. + 492 foĭ paginate.)

А лȣ́й Ѳеѡфила́кт' архїепско́пȣл Бȣл'гарїей тълкȣ́ире еѵглїеи.

Mateiu cap. I, v. 1. (Fol. 1a.)

Ка́пь а҃. кȣвѫнт де нѣмȣль лȣ́й хс.

Еѵглїа. сх. а҃. (К)а́ртѣ нѣмȣлȣ́й. тълкь: пентрȣ чѐ н'аȣ зи́с': виде́нїа, саȣ кȣвѫнтȣл прекȣм пророчїй? къ аче́а ашà скрїа ꙟтѫю: виде́нїа ка́рѣ ѡ аȣ възȣ́т' Ісаїа, ші кȣвѫнтȣл' че с'аȣ фъкȣт кътръ Ісаїа. пентрȣ чѐ, ꙟтреб', съ те ꙟвѣц'; пентрȣ къ проро́чїй кътръ че́й ꙟпїетри́ц' ла инимъ, шѝ неаскȣлтъто́р'*) аȣ гръи́т'. ши пентрȣ ачѣа аȣ зис, къ виде́нїа ѥсте дмнезеѥ́скъ, шѝ кȣвѫнтȣл ѥсте дела дмнезе́ȣ, ка съ се тѣмъ норо́дȣл' шѝ съ нȣ дефъимѣзе чѣле зи́се. ѥр Матѳе́й аȣ гръи́т' кътръ ѡа́менїй чей крединчо́ш' ши прїймито́р' ши аскȣлтъто́ри, ши пентрȣ ача́ста ними́ка де ачест фе́л' н'аȣ зис ꙟтѫю, прекȣм проро́чїй. ѥръ по́ци зиче ши алт' чевà: къ проро́чїй кȣ минтѣ ведѣ чѣле че ведѣ, аръта́ндȣ-ли-съ лор ачѣла прин дхȣл' сфнт', пентрȣ ачѣа ши веде́нїй, ачѣла ле кїемà. ѥръ Матѳе́й, нȣ кȣ ми́нтѣ аȣ възȣ́т' пре хс, ши л'аȣ нвъцат' пре ел, чи трȣпѣще кȣ дънсȣл аȣ фо́ст', ши прин сими́цире л'аȣ аȣзи́т', възѫндȣ-л пре ел ꙟ трȣп. деч пентрȣ ача́ста н'аȣ зи́с: виде́нїа, ка́рѣ ѡ аȣ възȣ́т, адекъ аръта́рѣ, чи ка́ртѣ нѣмȣлȣи. Еѵглїа: лȣ́й Іс. тълкь: Іс. нȣмеле, нȣ ѥсте еллине́ск', чи жидове́ск', ши съ тълкȣѥще мънтȣито́рю; къ Іаѡ, мънтȣ́ире ла жи́дови съ зиче. Еѵглїа: Хрстѡ́с'. тъл'кь: Хрстош' съ зичѐ ꙟпъра́цїй, ши пре́ѡцїй, пентрȣ къ съ оунџѐ кȣ сфнтъ оунт де лемнъ, тȣрна́т' фїинд ден ко́рн' че съ пȣнѣ де сȣ́пра пре кап; зи́че-съ дрепт ачѣа дмнȣл': Хс, ши ка оун ꙟпъра́т', пентрȣ къ аȣ ꙟпъръци́т' престе пъка́т', ши ка оун

---

*) Glosă marginală: саȣ: неплекацїй.

пре́ѡт', пентрȣ къ с'аȣ адȣс пре сине ꙟсȣш' жъртвъ пентрȣ ной, шѝ с'аȣ ꙋнс' шѝ ел дȣ́пъ адевъ́р' кȣ ꙋнтȣл де лемн' чел адевъра́т, адекъ кȣ дх҃ȣл сфн҃т'. къ чи́не алтȣл аȣ авȣ́т дх҃ȣ́л, прекȣм дмн҃ȣл'; къ ꙟтрȣ сфн҃ци дарȣл дх҃ȣлȣ́й сфн҃т' аȣ лȣкра́т', ꙗр ꙟ Хс н'аȣ лȣкра́т' да́рȣл дх҃ȣлȣ́й, чи Хс, кȣ дх҃ȣл' де ѡ̑ фїинцъ фїинд, аȣ лȣкра́т' минȣниле.

Mateiu cap. XXII, v. 34—40. (Fol. 73a.)

Дин Матѳеи ка́п'. кв҃. зача́ло чв҃.

Еѵг҃лїѧ. 34. Ꙗръ фарисе́їи, аȣзинд', къ аȣ астȣпа́т' гȣ́риле
садȣке́илор' с'аȣ адȣна́т ꙟпре́ȣнъ. 35. ши л'аȣ ꙟтреба́т ꙋнȣл дин-
тр'ъншїй, џїȣто́рюле(!) де лѣџе, испитиндȣ-л пре ел, ши зикънд:
36. ꙟвъцъто́рюле! ка́ре порȣнкъ ꙗсте маи ма́ре ꙟ лѣџе? 37. ꙗръ
Іс. аȣ зис лȣ́й: съ ювѣ́џи' пре дмн҃ȣл дмн҃езѣ́ȣл' тъȣ кȣ тоатъ
инима та, шѝ кȣ то́т' сȣ́флетȣл тъȣ, шѝ кȣ то́т' кȣ́џетȣл
тъȣ. 38. ача́стъ е ꙟтъю ши маи ма́ре порȣнкъ. 39. шѝ адо́ѡа
асѣменѣ аче́џїѧ: съ ювѣ́џи' пре вечи́нȣл тъȣ ка пре ти́не ꙟсȣц'.
40. ꙟтрȣ ачѣстѣ доа́ѡ порȣнчи, тоа́тъ лѣџѣ шѝ проро́чїй
съ цин.

Тѫл'къ: дин немъсȣра́та пизмъ аȣ венит испитиндȣ-л. къ де врѣме че възȣсе пре сад'дȣке́й рȣшина́ц', ши пре дмн҃ȣл лъȣда́т' пе́н'трȣ ꙟцелепчюнѣ, аȣ вени́т' ей испитиндȣ-л, ка де ва ада́ѡџе чева ла порȣнка чѣ динтѣю, ка кȣм ар ꙟдрептà лѣџѣ, съ афле причи́нъ ꙟпотри́ва лȣ́й. ꙗр' дмн҃ȣл въдинд ръȣта́тѧ лор, кȣм къ нȣ, ка съ се ꙟвѣце вени́се, чи кȣ́м' къ нȣ авѣ̀ драгосте, ши пизмȣ̀ маи въртѡс, ши зави́стнич' ерà, аȣ аръта́т, къ юби́рѣ ꙗсте маи пресȣс декът порȣнчиле; ши аȣ ꙟвъца́т', къ нȣ съ ка́де дин парте а юби́ пре дмн҃езѣ́ȣ, чи пре но́й де то́т' съ не дъм' лȣ́й дмн҃езѣ́ȣ. къ ачѣсте трѣ́й ꙋсеби́р' ꙟ сȣ́флетȣл ѡмȣлȣ́й кȣноащем: чѣ вїйто́аре, чѣ ꙟсȣфлецито́аре [саȣ добиточа́скъ], чѣ кȣвънтъто́аре. къ ꙟтрȣ кът' крѣще, ши съ хрънѣще, шѝ асѣмене родѣще, копа́чилор' съ асамънъ; ꙗр' ꙟтрȣ кът' съ мънїе ши похтѣще, добитоа́челор'; ꙗр' ꙟтрȣ кът причѣпе, кȣвънтъто́р и съ зи́че. вѣз' да́ръ аичи ачѣсте трѣ́й ꙟсемна́те: съ ювѣ́џи пре дмн҃езѣ́ȣл тъȣ кȣ тоатъ инима та, ача́стъ е па́ртѣ ѡмȣлȣи чѣ ꙟсȣфлецито́аре [саȣ добиточа́скъ]; ши кȣ тот сȣфлетȣл тъȣ, ача́ста е чѣ вїецȣито́аре, къ вїй [саȣ ꙟсȣфлециц'] сънт' копа́чїй; ши кȣ тот кȣџетȣл тъȣ, ача́ста е чѣ кȣвънтъто́аре. шѝ ашà съ ка́де

а юбѝ пре д҃мнезе́ȣ кȣ то́т' сȣ́флетȣл, адекъ прин тоа́те пъ̀р-
циле сȣ́флетȣлȣ́й, шѝ пȣте́риле, а съ липѝ де дѫнсȣ́л; ача́ста
е ꙟтъю ши май ма́ре порȣнкъ, ка́рѣ не ꙟва́цъ пре но́й спре
тѣмерѣ де д҃мнезе́ȣ, ши адоѡ́а асѣменѣ аче́щїѧ, карѣ не ꙟ-
дѣ́мнъ съ фа́чем ѡаменилор' чѣле дрѣ́п'те. къ доа́ѡ сънт',
ка́ре не дȣ́к' пре но́й ꙟ пейре: ꙟвъцъ́тȣра чѣ̀ рѣ̀, ши вїѧ́ца чѣ̀
стрика́тъ. де́ч' ка съ нȣ къде́м' ꙟтрȣ до́гмъ некрещинѣ́скъ,
требȣѧ́ще съ юби́м' пре д҃мнезе́ȣ; шѝ ка съ нȣ̀ аве́м' вїѧ́цъ
стрика́тъ, съ ка́де, съ юби́м' пре вечи́нȣл. къ чел че юбѣ́ще
пре вечи́нȣл, тоа́те порȣнчиле плинѣ́ще, ши чел че плинѣ́ще
порȣ́нчиле, юбѣ́ще пре д҃мнезе́ȣ. шѝ ашà ачѣ́сте до́аѡ порȣнчи,
оуна кȣ алта съ ꙟбинѣ́зъ ши ꙟпреȣнъ ста, ши коприн̕д ꙟ
си́не пре тоа́те чѣле-л'а́лте порȣнчи. къ чи́не, ка́реле юбѣ́ще
пре д҃мнезе́ȣ ши пре вечи́нȣл съȣ, ва фȣрà? саȣ ва цинѣ́ минте
ръȣл? саȣ ва прѣкȣрвѝ? саȣ ва оучи́де? саȣ ва кȣрвѝ? шѝ ачест
щїȣто́рю де лѣ́це, динтѣ́ю вени́се испити́нд', апо́й дин ръспȣн-
сȣл лȣ́й Х҃с. май бȣн фъкъндȣ-се, аȣ фо́ст' лъȣда́т', прекȣ́м' шѝ
Ма́рко зи́че къ: къȣтъ́нд спре дънсȣл І҃с. л'аȣ юби́т' пре ел,
ши аȣ зис лȣ́й: нȣ̀ ещѝ депа́рте де ꙟпъръцїѧ лȣ́й д҃мнезе́ȣ.

Luca cap. XXI, v. 20—27. (Fol. 269b—270a.)

Дин Лȣка. кап. к҃а. к҃.

Еѵ҃глїѧ: 20. Ꙗ́ръ кънд' ве́ц' ведѣ̀ Ієр҃сли́мȣл ꙟкȣнжȣрат' де
ѡсташ', атȣнче съ щи́ц' къ с'аȣ апропїат' пȣстїирѣ. 21. атȣнче
че́й дин Іȣде́а съ фȣ́гъ ла мȣнц', шѝ че́й дин мижлокȣл лȣ́й
съ се дѣ̀ ꙟ ла́тȣри, шѝ че́й дин цинȣ́тȣри съ нȣ̀ ꙟтре ꙟтр'ън-
сȣл. 22. къ зиле́ле избънди́рїи сънт ачѣ́стѧ, ка съ се плинѣ́скъ
то́ате чѣ́ле скри́се. 23. Ꙗръ вай де чѣ́ле, че вор авѣ̀ ꙟ пънтече,
шѝ де чѣ́ле че вор аплекà ꙟ зиле́ле ачѣ́лѧ; къ ва фѝ нево́е
марè пре пъмънт', шѝ мьнїе́ ꙟтрȣ норо́дȣл аче́ста. 24. ши вор
къдѣ̀ ꙟ гȣ́ра са́бїей*); ши съ вор лȣѡà ро́би ꙟ то́ате нѣ́мȣ-
риле; ши Ієр҃сли́мȣл ва фѝ кълка́т' де пъгьни, пънѣ́ чѐ съ
вор плинѝ вре́миле пъгьнилор. 25. ши вор фѝ сѣ́мне ꙟ соа́ре, ши
ꙟ лȣ́нъ, ши ꙟ стѣле, ши пре пъмьнт ꙟбȣлзѣ́лъ**) пъгьнилор'
ꙟтрȣ недомири́ре, сȣньнд ма́рѣ ши ва́лȣл. 26. ма́й мȣринд ѡа́ме-
нїй де фри́къ шѝ де ащепта́рѣ че́лор че вор съ вїе ꙟ лȣ́ме.
къ пȣте́риле че́рюрилор съ вор' клътѝ. 27. шѝ атȣнче вор

---

*) Glose marginale: саȣ: ꙟ аскȣнцитȣл са́бїей. **) саȣ: нека́з.

ведѣ пре фїюл ѡменеск' вїинд ꙟ нор' кȣ пȣтѣре ши кȣ славъ мȣлтъ.

Тълкь: май лȣминат акȣм де робїѧ Іерслимȣлȣй копринде, де оунде сокотѣскъ, къ аша съ кȣвине а съ ꙟцелѣџе. къ май наинте де ачѣстѧ тоате, адекъ май наинте де фоамец', ши де чюме, ши декът алте невой, каре вор съ се ꙟтьмплѣзе ꙟ врѣмѣ сфьршитȣлȣй, гониц' вец' съ фиц' вой апостолий, ши алтеле, апой ши Іерслимȣлȣи рѣлеле вор съ-и сосѣскъ асȣпръ *). къ де врѣме че ачѣѧ сокотїѧ, къ ꙟ врѣмѣ сфършитȣлȣй съ вор сȣрпа зидитȣриле бесѣричїи, кȣ(м) лȣ зис ел: къ ꙟ врѣмѣ сфършитȣлȣй пророчи минчиноши вор авѣ, ши фоамец' ши чюме дин неꙟчетателе ѡщири, каре пентрȣ ръчала драгостїй вор съ вїе асȣпръ; ꙗръ вой май наинте де врѣмѣ сфършитȣлȣй, гониц' вец' съ фици, ши Іерслимȣл съ ва робй; ши пїетриле ачѣстѧ съ вор сȣрпа. кѫч' кьнд' вец' ведѣ четатѧ де ѡщиле рьмленѣщи ꙟкȣнжȣратъ, атȣнчѣ пȣстїирѣ ей съ ѡ щици. ꙟсъ кȣ жале лȣ спȣс чѣле рѣле, каре атȣнче ера съ ꙟкȣнжȣре четатѧ; къ чей дин Іȣдеа съ фȣгъ ла мȣнц' [зиче], ши чеи дин цинȣтȣри съ нȣ сокотѣскъ, къ четатѧ ꙟтърить фїинд, ꙟй ва пъзи пре ей, чи съ се дѣ ꙟ латȣр', ши чей дин мижлокȣл четъцїй; къ зилеле избьндирїи сьнт', ка съ се плинѣскъ чѣле че-с скрисе ла Данїил. май вьртѡс вай де чѣле че вор авѣ ꙟ пьнтече, къ нȣ вор пȣтѣ съ фȣгъ пентрȣ сарчина пьнтечелȣй; ши де чѣла че вор аплека, пентрȣ драгостѣ чѣ спре копїй, ничи пȣтьнд съ-и ласе фъръ грижъ, ничи кȣ сине съ-и поарте. ꙗръ оунїй ꙟтрȣ ачѣстѧ зик', съ фїе ꙟсемнат' дмнȣл', мънкарѣ ачѣѧ де копил, де кареле Іѡсип' повестѣще; ши Іеремїа май наинте лȣ спȣс. ши Іерслимȣл' [зиче] ва фи кълкат' де пъгѣни, пьнъ айчѣ де робїе. апой ꙗръши чѣле де сфьршит', къ вор фи [зиче] сѣмне ꙟ соаре, ши ꙟ лȣнъ ши ꙟ стѣле. пентрȣ къ фъптȣра скимбьндȣ-се, кȣ адевърат стїхииле съ вор ꙟной. ши ꙟбȣлзѣлъ пъгѣнилор, адекъ неказ тȣтȣрор недомирирѣ аместекьндȣ-се, ши марѣ кȣ сȣнете гроазниче ва вжжьй, ши вал ва фи, ши тȣрбȣраре, атьта кьт ѡамений май мȣринд де сингȣръ фрика, ши де ащептарѣ челор че вор съ вїе ꙟ лȣме. везй къ лȣминат айчѣ де сфьршит' гръѧще; къ май сȣс лȣ зис, къ Іерслимȣл ва фи ꙟкȣнжȣрат ши кълкат' де ѡсташїи пъгѣнилор; ꙗр айчѣ, кȣм къ асȣпра лȣмии ръȣтѣц' вор съ вїе. дечи де

*) Glosă marginală: вор съ-и стѣ асȣпра.

сфършитꙋл лꙋмій есте кꙋвънтꙋл' лꙋй айчѣ. къ пꙋтериле чёрюрилор съ вор клъти, шй че гръеск, зиче, къ ѡаменій съ вор тꙋрбꙋра, фъптꙋра тоатъ скимбъндꙋ-се; къ шй сингꙋр' ꙟцерій, ши пꙋтериле чѣле май дентѣю съ вор тꙋрбꙋра, ши съ вор спъимънта де аша де ꙟфрикошате скимбър' а тот'. ши атꙋнче вор ведѣ пре фїюл ѡменеск'. чине? тоц' чей че кред шй чей че нꙋ кред; ши вйнд ꙟ нори ка оун дмнезеꙋ, адекъ кꙋ пꙋтѣре шй кꙋ славъ мꙋлтъ, пентрꙋ къ май пре сꙋс де кът соареле ва стрълꙋчй, шй ел, шй крꙋчѣ лꙋй, шй де тоц' съ ва кꙋноаще.

CXIX.

1729.

(М. Когълничеанꙋ: Летописиціле църи Молдови III, Иши 1846, pag. 7—82.)

Летописіцꙋл църи Молдови . . . атрібꙋат лꙋі Некꙋлаі Мꙋсте діеак старі де діван.

(1662—1729.)

Secetă; Desetină îndoită a stupilor; Apă mare. (pag. 77—78.)

Еаръ ла анꙋл дꙋпъ че с'аꙋ гътіт кꙋрціле деспре доамна, с'аꙋ апꙋкат Міхаі Водъ кꙋм с'аꙋ лꙋат омътꙋл де кꙋрціле челе-л'алте, че сънт деспре апꙋс, ші аꙋ стрікат ꙟнтъі тоате челе векі: діванꙋріле, спътъріа пънъ ꙟн пъмънт; нꙋмаі доъ касе че сънт де Васіліе Водъ фъкꙋте ле-аꙋ лъсат ші ле-аꙋ токміт ꙟнтъі ачеле, еаръ алтеле ле-аꙋ фъкꙋт дін темеліе кꙋ фрꙋмоасъ оръндꙋеалъ прекꙋм се вѣдꙋ. мъкар къ ачеі домні че аꙋ фъкꙋт кꙋрціле ачесте маі ꙟн трекꙋте зіле аꙋ фост, ші маі пꙋтінчіоші дін авꙋціе, ші време аꙋ авꙋт маі пе воіе, нꙋ кꙋ атъте сꙋпъръри деспре Тꙋрчі; дар орі къ ле-аꙋ фост ꙋріт а келтꙋі, орі къ нꙋ ле-аꙋ дат кꙋноціінца, преа ꙋріт ші чꙋдат ера фъкꙋте каселе ачесте домнеції. даръ Міхаі Водъ ле-аꙋ фъкꙋт фоарте фрꙋмоасе ші дескісе прекꙋм се вѣдꙋ. ꙟтр'ачест ан 7232 фост'аꙋ съчетъ маре, пъніеле проасте, моарте ꙟн добітоаче, стꙋпіі ꙟн скъдере; ші песте тоате ачесте скос-аꙋ десътіна де стꙋпі ꙟндоітъ, де аꙋ дат кꙋ тоції ші боіері ші мънъстірі късте 48 де бані пе стꙋпі. кꙋ маре сꙋпър ера боіерілор ші църіі; ші с'аꙋ ꙟмпꙋцінат стꙋпіі де пе ла тоці; къ

атъта негȣсторіе авеа ші пъмънтенії, алес партеа боіерімеі; пънъ а нȣ да десътінъ, кȣ стȣпії ꙟші ківерніста каселе лор, ші ꙟші плътіа бірȣл. пентрȣ ачеаста маре жале ші сȣпъраре аȣ къзȣт престе тоці, фъкъндȣ-лі-се сȣпър де аȣ плътіт стȣпії ꙟдоіці; мъкар къ нȣ дін лъкоміе с'аȣ фъкȣт ачеаста, ка съ стрінгъ ꙟн каса лȣі ачесте сȣспіне а тȣтȣрор, че де маре невоіе ші асȣпреле че-і веніа де ла Тȣрчі, къ нȣ маі авеа кȣ че пліні пороңчіле ꙟмпърътещі, ші кȣ че ъмпле пе Гречії, че ера пе лънгъ дънсȣл. даръ тот ера маі кȣ кале а скоате де челе обічінȣіте пе царъ съ фі лȣат, де кът а се фаче обічеіȣ. домнії кът ар пȣте съ се фереаскъ съ нȣ скоацъ обічеіȣрі че н'аȣ маі фост; де време къ сънт оамені марі требȣіе ші лȣкрȣріле лор съ ȣрмезе дȣпъ чінстеа лор, ші пентрȣ ка съ нȣ ръмъіе ꙟн блъстъмȣл народȣлȣі; къ сȣспінȣл съграчілор нȣ ръмъне ꙟдешърт, мъкар кът де тързіȣ. ші дакъ фаче ȣн домн обічеіȣ мъкар кът де ръȣ, алції пре ȣрма лȣі преа лесне факȣ пе обічеіȣл ачела, фъръ де нічі о ꙟдоеалъ, арȣнкънд гріжа саȣ пъкатȣл асȣпра ачелȣіа че л'аȣ скорніт. ші еатъ къ ръдъчіна ші ꙟнчепътȣра пъкатȣлȣі че л'аȣ скорніт, де аȣ дат пілдъ ші алтора а-л фаче; къ стінџереа ші съръчіеа тȣтȣрор боіерілор ші мънъстірілор ле-аȣ фост десътіна ачеастъ ꙟдоітъ, де аȣ дат доȣъ десътіні одатъ, каре нȣ се ва ȣіта лесне де ла пъмънтенії Молдовії. тот ꙟтр'ачелаш ан ꙟн лȣна лȣі Септемвріе, с'аȣ порніт плоі грелє, кът аȣ веніт апеле марі афаръ дін мъсȣра лор пе кȣм веніа де алтъ датъ, ші аȣ ꙟнекат мȣлте добітоаче ші оамені, алес ла цінȣтȣл Текȣчіȣлȣі, ші прісъчі де стȣпі, фънаце, оамені, копії мȣлці; къ аша аȣ веніт де одатъ Сіретȣл фъръ де весте ші і-аȣ апȣкат пе оамені пін касе; кърії аȣ скъпат, пін копачі аȣ скъпат. хергелії де епе аȣ апȣкат апа ші пȣцінтеле аȣ скъпат; тȣрме де оі, ші каселе кȣ тотȣл а біецілор оамені ле-аȣ ꙟннекат кȣ тот че аȣ авȣт; къте сате аȣ фост пе Сірет, пот зіче къ і-аȣ пръдат Тътарії, къ нȣ пȣцінъ пагȣбъ аȣ авȣт; каре нȣ се ва ȣіта кȣрънд де ачеі че лъскȣескȣ пе ачеле локȣрі.

CXX.

1733.

Календари . акꙋмь ꙟтжй рꙋмжнѣскь . . . . ꙟ Брашо́в ,аѱлг . фев . к.

(8⁰, mic. 75 paginĭ nepaginate.)

Planeta Saturnus. (pag. 5—7.)

Ꙟтжꙗ планѣта ѥсте сатꙋрнꙋс . шй ачастъ планѣтъ е фъръ норокь [сѣкти жидовѣскъ] . оаменїи карїи съ наскь ꙟтр'ачастъ планитъ, сжнть мꙋнчитори, лакоми, завистнич, виклѣни ла воробъ, гжндитори, плини ла трꙋпь, мълкомиш', недирепци, ѥбитори де авꙋцїе, ꙟпончишац', мжниꙍшь, адꙋкътори аминте де ръꙋ, неѥбитори де мꙋѣри, съръкъчос, скꙋмпъ, пъзитори де тайнъ, ѥбитори де арцинть . тот' ачастъ планѣтъ фаче ржндꙋꙗлъ ла оурѣкꙗ дирѣптъ шй ꙍаселе мари, ла сплинъ мелахонїе, де ла каре съ скорнѣще боалъ, оурдинаре ла стомах', подагре, тꙋсе, оумфлътꙋръ; стрикъ аерꙋ, фригꙋри де а д зй, шолдинъ . анꙋл ꙟ каре ѥсте ачѣ планѣтъ, фригꙋрос, плоїꙍс, неродитори . примъвара фригꙋроасъ, ꙟфлоритꙋра ши ꙗрба тжрзїе, гриндине . вара фригꙋроасъ, тиноасъ, неродитоаре, вжнтꙋроасъ, плоае рѣ . ла ѥлїе калд шй фрꙋмос . тоамна фригꙋроасъ, тиноасъ . ноем . май калд' . ꙗрна ла ꙟчепꙋт плоае, ла мижлок де мъсꙋръ, фъръ нъдѣжде зъпадъ мꙋлтъ, ши ла апр(и)л . примъвара нꙋ требꙋе съмънат кꙋржнд' ла лок грас ꙍрз мꙋлт . ла напи, ла ин', ла кжнепъ вине . вин' пꙋцин . кꙋлесꙋ тимпꙋрїꙋ . тꙋнет, фꙋлцере . пѣще примъвара ефтин, вара скꙋмпь . копїи примъвара, върсат, тꙋсе, фригꙋри, ловитꙋри, оурдинаре.

Arătare pentru seminţe şi casnice. (pag. 52—54.)

Пентрꙋ семинце аратаре.

Кжндь ѥсте крѣщерѣ лꙋней, съмжнца вжртоасъ съ самине ла пъмжнть оускат'; ѥръ кжндь скаде лꙋна, съмж(н)ца чѣ моале кꙋм ѥсте инꙋл', кжнепа ипроч . съ ꙍ самине ꙟ пъмжнть моале . инꙋл, кжнепа де съ ва съмжна кжндь крѣще

лꙋна, съ вà фа́че прѣ̀ ꙟна́лтъ, ꙗръ де съ вà съмѫнà кѫндь ска́де лꙋ́на, съ вà фа́че маи скꙋ́ртъ шѝ де́сь. съмѫ́ца ка́ре съ са́мѫнъ де то́амна, сѫнть ачѣсте зи́ле маи бꙋне: ла септе́мврїе де ла е҃. ѕ҃. з҃. и҃. в҃і. д҃і. к҃. к҃в. к҃ѳ шѝ ла ѡкто́мврїе г҃. д҃. в҃і. к҃в. к҃ѕ. к҃з.

Семи́нцеле ка́ре фа́къ ро́дь ꙟ пъмѫнть: ча́па, риди́кѣ, ипроч. съ съ са́мине ꙟ сфѫрши́тꙋ лꙋнїи. ꙗръ кѫндь ꙗсте лꙋ́нъ но́аѡ съ съ са́мине, ка́ре фа́къ ро́дь де сꙋ́пра пъмѫ́нтꙋлꙋи, кꙋм' ѫсте, гръꙋ, ѡвъсъ, бо́бꙋ, ма́зъре, ипроч. пентрꙋ лѣ́мне де ка́съ ꙗсте би́не съ та́е ла авгꙋ́сть, ла септемврїе, ноемврїе, деке́мврїе ꙟ сфѫрши́тꙋ ачѣ́стор' лꙋни. пентрꙋ тъꙗ́тꙋ пърꙋлꙋи ка съ крѣ́скъ, ꙗсте би́не съ съ та́е ла лꙋ́нъ но́аѡ. пентрꙋ ꙟцърка́тꙋл копїилорь, ла ма́и, авгꙋсть, ное́мврїе, гена́рїе са́ꙋ ꙟнаи́нтѣ плини́тꙋлꙋи лꙋ́неи кꙋ ѡ зѝ са́ꙋ дꙋ́пъ плини́т' кꙋ ѡ зѝ. пентрꙋ лѫса́тꙋл сѫнцелꙋи, ла шфе́ртꙋль лꙋнилор' чел' диньтѫи; ла ѡа́мени ти́нери сѫнцеро́ши ла ачѣсте лꙋни: април, авгꙋ́сть, декемврїе; ꙗръ ла ѡамени юци, мѫниѡ́ши, съ съ ла́се сѫнце адо́аѡ па́рте а лꙋ́ней ма́й, септе́мврїе, гена́рїе; ꙗръ ла ѡа́мени мꙋ́лть гѫндито́ри, шѝ пли́ни де ани, съ ла́се де ла плини́тꙋл лꙋнеи пънъ ла а г҃ шфе́ртъ дин' лꙋ́на юнїе, ѡкто́м', февро́арїе; ꙗръ ла ѡмꙋл' кꙋ флегьмъ мꙋ́лтъ шѝ бътрѫн', съ ла́се сѫнце ла сфѫрши́тꙋ лꙋ́ней. ꙟдирепта́ре де ѡбще: ѡмꙋль тѫнъръ, съ нꙋ-ш' ла́се сѫнце фъръ де нево́е.

CXXI.

1741.

ꙟвъцътꙋ́ръ бесерича́скъ а влъди́къй Анѳі́мь. адо́а ѡаръ типъри́тъ ꙟ ѡра́шꙋль Бꙋкꙋре́щилѡрь. ꙟ типогра́фїа шко́алїей Бꙋкърещилѡрь. ла анꙋл' дела х҃с. ҂аѱма.

(4^0, VI + 34 foĭ nepaginate.)

Carte pastorală. (Fol. IIa—IVb.)

Картѣ пъсторꙗлꙋй кътръ прешци.

Ла ача́стъ степе́нъ ꙟналтъ а архїере́й, ꙟтрꙋ ка́ре лꙋ врꙋ́ть дмнезееꙋскꙋл да́р' съ не сꙋе, грижа чѣ ма́й ма́ре, шѝ

ма́й алѣ́съ че аве́мь нꙋ́ ꙗсте алта, фъръ нꙋ́май киверниси́рѣ бесѣ́ричїй, шѝ спъсені́ѧ сꙋ́флетелѡрь шѝлѡрь ноа́стре че́лѡр' кꙋвѫнтътоа́ре. пентрꙋ ка́реле аве́м' даторі́е съ привиге́мь зі́ѡа шѝ ноа́птѣ, къ аве́мь съ дъ́мь сѣма дꙋпъ кꙋмь зиче Па-вель апостолꙋль. шѝ дꙋпъ асъмъна́рѣ ꙟчепъто́рюлꙋй пъсто́рилѡрь І҃с. Х҃с. кареле ш-аꙋ пꙋ́сь сꙋ́флетꙋль пентрꙋ шѝ, съ не дъ́м' шѝ ной вїꙗ́ца пентрꙋ па́за тꙋ́рмей ноастре ....
ши пентрꙋ ачѣ мꙋлтъ простіе а воа́стръ (sc. а прешцилор) шѝ нещїйнцъ ла с҃фнта ка́рте, м'а́м' ꙟдемна́ть, фїйнд' кꙋпринс' де фри́ка д҃мнезеꙗ́скъ, а въ ꙟцїинцѧ̀ кꙋ ача́стъ ми́къ кърти-чѣ, ка́рѣ ѡ ам' ꙟпърци́т' ꙟ тре́й пъ́рци.

ꙟ па́ртѣ чѣ дин'тѫ́й с'аꙋ пꙋ́с' фоа́рте пе скꙋ́рт' ѡа́ре ка́реле дин чѣле ма́й требꙋи́нчоа́се ши ма́й де фолос' але с҃фнтей бесѣ́рич' ши але с҃фнтелѡрь тайни, ка́реле сѫнтеци датори съ ле щиц ши съ ле пъзи́ци нꙋ́ нꙋмай во́й, чѐ шѝ вїе́цїй крещини прин мижлокꙋ́л во́стрꙋ. ꙟ па́ртѣ адо́аѡ с'аꙋ пꙋ́с' ꙟвъцътꙋ́ръ асꙋ́пра исповеда́нїей, ка съ щі́е фіеще ка́ре д҃хо́вник' кꙋ́м' съ ка́де съ ꙟдрептѣзе, шѝ кꙋ чѐ ми́жлокь тре́бꙋе съ исповедꙋꙗ́скъ пре че́й че во́рь венѝ ла дѫнсꙋль.

ꙟ па́ртѣ а тре́ѧ, с'аꙋ пꙋ́с' ꙟвъцътꙋ́р' пентрꙋ кѫ́те лꙋ́крꙋри с'аꙋ пꙋтꙋ́ть афла̀ пѫ́нь ꙟтрꙋ аче́сть ча́сь, ка́реле съ фа́кь кꙋ некꙋвийнцъ шѝ фъръ де ка́ле, шѝ тре́бꙋе ка де акꙋ́мь ꙟнаинте съ нꙋ́ съ маи фа́къ. каре ѡ пꙋ́ю ꙟнаи́нтѣ кꙋчерничі́ей во́астре ка ѡ ма́съ д҃хов'нича́скъ фъръ дѐ пла́тъ, ꙟ лѡ́к' де бл҃гослове́ніе, сокоти́ндь кꙋ́мь къ кꙋ ачѣсте пꙋци́не ꙟвъцътꙋ́р' ве́ц' пꙋтѣ съ въ сътꙋра́ц' де лꙋми́на кꙋноще́нцей, ши съ ажꙋтора́ци шѝ пре крещи́ній че́й липси́ци....

Cele noao poruncĭ marĭ ale bisericeĭ. (Fol. 14a—15b.)

Но́аѡ порꙋ́нчи ма́рй але бесѣ́ричїй.

а҃. Къ съ кꙋви́не а не рꙋга̀ лꙋи д҃мнезе́ꙋ, кꙋ ꙟфрѫ́нцере де инимъ, шѝ кꙋ оумили́нцъ.

в҃. Єъ пъзи́м' чѣле д҃. по́стꙋри че сѫ́нть порꙋнчи́те шѝ лега́те: аль на́щерїй лꙋ́й Х҃с, ал' па́щилѡрь, ал' с҃фнцилѡр' апостоли, ши ал майкъй прѣчистїй.

г҃. Я чинстѝ пре пъри́нцїй чей д҃ховниче́щи, ка́рїи съ ро́агъ пентрꙋ но́й ла д҃мнезеꙋ, ка ни́ще слꙋ́ци ай лꙋ́й д҃мнезе́ꙋ, шѝ тре́бꙋе съ не сфътꙋи́мь кꙋ дѫншїи пентрꙋ чѣле сꙋфлете́щи.

д҃. Я не исповедꙋй пъкателе ноастре де д҃ ѡрй ѫтр'ꙋн' ан' ѫ вре́ме де по́сть, ѫнаинтѣ пъри́нтелꙋй че́лꙋй дꙋховни-че́ск', ка́реле ва фй хиротони́ть пре лѣџе крещинѣще; ꙗръ чей ма́й кꙋ евлавїе де вї ѡри; ꙗръ чей ма́й про́щи мъка́рь ѡ да́тъ ѫтр'ꙋнь ань. шй ка́рїи вѡ́рь фй болна́ви съ съ исповедꙋꙗ́скъ май адѣсе, фъкѫ́ндꙋ-ши шй ма́слꙋ шй съ съ кꙋми́нече адѣсе, шй аша̀ съ вѡ́рь фа́че пърта́ши вїе́цїй чей де вѣчи.

е҃. Сь нꙋ̀ съ чи́тѣскъ кърциле ерети́чилѡрь, ни́ч' дъскъ-лїйле шй ѫвъцътꙋра лѡ́рь чѣ хꙋлитоаре съ нꙋ̀ се аскꙋлте де че́й че нꙋ-с' ѫвъца́ци, ни́чи щїꙋ сфнта скриптꙋръ, ни́ч' съ се амѣстече кꙋ ей, нич съ се ѫтрѣбе кꙋ ей.

ѕ҃. Съ се фа́къ рꙋгъчю́ни пентрꙋ ѫтемеꙗ́рѣ тꙋтꙋрѡ́р' ѡа́менилѡрь, ѫтѫй пентрꙋ че́й че сѫнть ѫтрꙋ сте́пена прещїей шй а кли́росꙋлꙋи, адо́аѡ пентрꙋ че́й че съ афлъ ѫ вредничїйле чѣле лꙋме́щи, шй але поли́тїей, шй ѡста́шилѡр'; апой пентрꙋ че́й че фа́к би́не ла бесѣричи а спорй шй а крѣще съборни-ча́ска ши дрѣпта креди́нцъ.

з҃. Съ се пъзѣскъ по́стꙋриле шй рꙋгъчю́ниле ка́реле съ вѡ́р порꙋнчѝ де архїере́ꙋль ло́кꙋлꙋй, съ се фа́къ ѫ епа́рхїѧ лꙋ́й, кѫндь с'а́рь ѫтѫмпла̀ вре́ме де нево́е, ка съ ѫто́аркъ мѫнїѧ лꙋй дмнезе́ꙋ дꙋпъ норо́дь, ши съ съ мѫнтꙋꙗ́скъ ве́ри де чѐ нево́е шй скѫ́рбъ с'а́рь ѫтѫмпла̀.

и҃. Нꙋ ꙗсте ерта́ть мирѣнилѡрь съ ѧ̀ нимикь де але бе-сѣричїй ѫ сил̀ъ, шй съ се лꙋкрѣзе кꙋ ꙗле дꙋпъ кꙋ́мь вѡ́рь врѣ, че нꙋмай съ фїе де трѣба пре́ѡцилѡрь, шй аче́лора че слꙋже́скь ла бесѣрикъ а съ хрънѝ, шй а да̀ ла съра́чи шй ла стрейни.

ѳ҃. Съ нꙋ̀ съ фа́къ нꙋ́нте ѫ зи́леле чѣле че сѫнть ѡпри́те де бесѣрикъ. ни́ч' съ ка́де крещи́нїй съ фа́къ жо́кꙋри ѫтр'а-чѣле зи́ле дꙋпъ кꙋм' фа́кь пъгѫнїй; че дꙋпъ кѫть ва фй пꙋ-ти́нцъ, съ се ферѣскъ де ачѣстѣ.

CXXII.

1742.

Казанїй де пръзнȣире .... але лȣй Илїе Минїѧть .... Ꙟ тѵп . чѣ нóаѡ а сфнтéй митроп(о)лїй . Ла анȣль дела зид . лȣм . ,зсн.

(Folio, IV foĭ nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неѡ́фить, кȣ мíла лȣ́й дмнезéȣ архїеп(и)скѡ́пь, шѝ митрополíть а тóатъ оугровлáхїѧ . прѣ чинстíть шѝ ѯархъ плáюрилѡрь.

Православникȣлȣй шѝ юбитóрюлȣй де дмнезéȣ чититѡ́рю мíлъ, пáче, спъсéнїе дела дмнезéȣ чéль кȣ тóтȣль бȣ́нь, похтíмь.

.... Шѝ прекȣ́мь тóатъ флѡ́арѣ, че ръсáре дíнь ръдъчíна ей, крѣ́ще кȣ тȣлпина, шѝ съ ꙟнáлцъ дела пъмѫ́нть ꙟ сȣ́сь, ашà шѝ ачáстъ минȣнáтъ шѝ дмнезеѣ́скъ флѡ́аре фóарте аре крѣ́щерѣ ей кȣ ꙟнълцíме, пре кáрѣ миросíндь, адекъ читíндȣ-ѡ кȣ ꙟцелѣ́цере, не оумплéмь де прѣ скȣ́мпȣль еи мирѡ́сь, ка де ѡ дмнезеѣ́скъ мирѣ́змъ, шѝ ꙟнáлцъ сȣ́флетеле нóастре . кѣ́чи ръдикѫ́ндь ѡкїй нóщри динь ръвнъ дмнезеѣ́скъ, ши привíндь ла флѡ́риле гръдíнїй ачéщїѧ ка съ ведемь, ѡаре сѫ́нть крескȣ́те ꙟтр'ѫнса чѣ́ле че щíмь къ сѫ́нть де требȣ́инца дофторíеи сȣфлетéщи, ши възѫ́ндь кȣ́мь къ ꙟтре алтеле липсѣ́ще шѝ ачáстъ минȣнáтъ флóаре, че ѥсте де сȣфлете фолоситóаре: адекъ казáнїиле сáȣ дидáхїйле лȣ́й Илїе Минїѧть че с'áȣ фъкȣ́ть акȣ́мь ꙟ зíлеле нóастре ꙟ сфнта бисѣ́рика лȣ́й хс . чѣ маре а цргрáдȣлȣй, кáре сѫ́нть ꙟподобíте кȣ кȣвинте дмнезéещи, ши кȣ мещешȣ́гь риторичéскь, шѝ кȣ пíлде философéщи, шѝ кȣ бгословíе адъпáте, шѝ кȣ мъртȣрíй дíнь сфнта скриптȣ́ръ, кáре вíнь ла адевъ́рь . кȣ мȣ́лтъ дѡрíре дин кълдȣрѡ́сь сȣ́флеть амь пȣ́сь де с'аȣ тѫлмъчíть дȣ́пре лíмба гречáскъ пре лíмба рȣмѫнѣ́скъ . шѝ кȣ келтȣѣ́ла нóастръ с'áȣ дáть ꙟ тѵпáрю, ꙟ тѵпогрáфїѧ чѣ нóаѡ а сфнтéй митрополíй, пентрȣ фолѡ́сȣль тȣтȣрѡр де ѡбще, спрѐ адъпáрѣ шѝ лекȣ́ирѣ сȣ́флетелѡрь ачéлѡрь че ѡ вѡ́рь читѝ кȣ бȣ́нъ ꙟцелѣ́цере, шѝ але челѡрь че крéскь ꙟтрȣ бȣ́на кредíнцъ

а православїей пáтрїей ачéщїѧ шѝ алцїи дꙋпре ꙟпрежꙋ́рь право-слáвничи, кáрїи гръéскь тóть кꙋ ачáстъ лíмбъ рꙋмѫнѣ́скъ.

Duminica I a postuluĭ. (Fol. 79a—79b.)

Казáнїѧ динь дꙋмíнека ꙟтѫю а сфн҃тꙋлꙋй пóсть.

Пáртѣ а дѡаѡ.

Кредíнца ѥсте ꙟдрептáрѣ вїéцїй . ной прекꙋ́мь крѣ́демь, ашà съ кáде съ шѝ вїецꙋ́имь; кѫ́чи ꙟтр'áлть кипь де нꙋ̀ съ потривѣ́ще вїáца кꙋ кредíнца, ѡ кредíнцъ ка ачáста ѥсте мóартъ, шѝ нимíка нꙋ̀ фолосéще . че фолóсь е фрáцїй мїéй, [зíче д҃мнезеéскꙋль Іáковь], съборничáскъ кап . в : де ва зíче чине-вà кꙋ́мь аре кредíнцъ, шѝ фáпте бꙋ́не съ нꙋ̀ айбъ; аꙋ дóаръ пóате кредíнца съ мѫнтꙋѩ́скъ пре ель? кѫ́чи прекꙋ́мь трꙋ́пꙋль фъръ де сꙋ́флеть мóрть ѥсте, ашíждерѣ шѝ кредíнца фъръ де фáпте мóартъ ѥсте . шѝ Ꙁлатоꙋ́сть тълкꙋ́индь чѣ́ѧ че аꙋ гръи́ть Х҃с : [нꙋ̀ тóть чéла чé-мь зíче мíе д҃мне, д҃мне, ва ꙟтрà ꙟтрꙋ ꙟпъръцíѧ лꙋ́й д҃мнезéꙋ, чѝ чéла (че) фáче вóѧ пърíнтелꙋй мїéꙋ] зíче : вà áйче д҃мнезéꙋ съ арáте кꙋ́мь къ кредíнца нꙋ̀ пóате нимíка фъръ де фáпте . кáре вà съ зíкъ ашà, кредíнца фъръ де фáпте ѥсте ка оунь трꙋ́пь мóрть аль кредíнцей, нꙋ-й лꙋкрѣ́зъ нимíка, шѝ ѡмꙋль ачéла че крѣ́де ка оунь крещíнь, ѩрь нꙋ̀ вїецꙋѫ́ще ка оунь крещíнь, съ н'áйбъ нъдѣ́жде де мѫнтꙋ́ире . áйчи требꙋѫ́ще шѝ кредíнцъ адевърáтъ шѝ вїáцъ бꙋ́нъ, кꙋ ачѣсте дѡ́аѡ пóате ѡмꙋль съ съ мѫнтꙋѫ́скъ, кꙋ ачѣсте дѡ́аѡ арипи поáте съ збóаре ла рáю . нóй амь възꙋ́ть чè фéлю ѥсте кредíнца крещíнилѡрь, съ ведéмь дáръ акꙋ́ма че фéлю ѥсте вїáца крещíнилѡрь . кредíнца крещíнилѡрь ла ꙟчепꙋ́ть, ла адаѡцíре, ла ꙟтърíре, ѥсте тóатъ д҃мнезеѩ́скъ, ла дъскълíе ѥсте тоатъ адевърáтъ, ла лѣ́ще ѥсте тóатъ кꙋ сфн҃цéнїе . ѩре ѡаре чè фéлю ѥсте вїáца крещíнилѡрь, а крещíнилѡрь а времїи ачéщїѧ, ѡаре чè фéлю ѥсте? áичѣ нꙋ̀ сѫнть кꙋвинте день дъстꙋ́ль пентрꙋ ка съ ѡ скрíемь ꙟпрежꙋ́рь, áичѣ требꙋéскь лáкръми ка съ ѡ плѫн-цемь . кíпꙋль ачéль че аꙋ възꙋ́ть ꙟ виденíѧ лꙋ́й, ꙟпърáтꙋль Навохѡдоносѡ́рь (Данїи́ль . кáп҆ . в҃.) щи́мь чè ꙟсемнà . авéмь сокотѣ́ла шѝ тѫлкꙋ́ирѣ лꙋ́й ла ачáстъ сфн҃тъ скриптꙋ́ръ, ꙟ-съ съ потривѣ́ще шѝ ла причи́на нóастръ . кíпꙋл҆ ачéла авѣ̀ кá-пꙋль де аꙋрь кꙋрáть, авѣ̀ мѫ́йниле шѝ пїéптꙋль де арџи́нть, пѫнтéчиле ши кóапселе де арáмъ, пичóареле ѡ пáрте де хїерь,

ѡ пáрте де лꙋ́ть. ай възꙋ́ть ꙟпъра́те шѝ ꙗтъ ки́пь, аль кърꙋѫ ка́пꙋль ера̀ де аꙋрь, мѫ́йниле шѝ пїе́птꙋль де арџи́нть, пѫ́нтечиле шѝ ко́апселе де ара́мъ, пичо́ареле ѡ па́рте де хїе́р' шѝ ѡ па́рте де лꙋ́ть. ача́стъ съ мъ кре́деци къ ꙗсте ки́пꙋль че́ль адевъра́ть аль вїе́цїй крещи́нилѡрь. ки́пꙋль аче́ла аве̑ ка́пꙋль де аꙋрь кꙋра́ть, шѝ вїа́ца крещи́нилѡр' ꙟ вре́мѣ че̑ динътѫ́й а крещинътѣцїй аве̑ ꙟчепꙋ́тꙋль ей де аꙋрь кꙋрать ла фа́пте бꙋ́не шѝ ла сфинце́нїе. архїере́їй, шѝ пре́ѡцїй, дїа́конїй, шѝ ѵподїа́конїй, шѝ мона́шїй, то́ци пре́ѡцїй де ѡбще ера̀ аꙋрь кꙋра́ть ла петре́чере че̑ бꙋ́нъ шѝ ла ꙋр'ма́ре, аꙋрь кꙋра́ть ла дъскъли́е шѝ ла фи́ре, аꙋрь кꙋра́ть ла трꙋ́пь шѝ ла сꙋ́флеть.

CXXIII.

ca. 1743.

(М. Когълничеанꙋ: Летописіціле II, pag. 195—464.)

Леатопісіцꙋл църіі Молдовіі де Іоан Некꙋлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кꙋвінте че сънт аꙋзіте дін ом ꙟн ом, де оамені векі ші бътрънı ші ꙟн летопісеце нꙋ сънт скрісе; че с'аꙋ скріс аіче дꙋпъ домніе а лꙋі Стефъніцъ Водъ ꙟнаінте а домніеі Дабіжеі Водъ.

(No. 3.) Стефан Водъ чел бꙋн кънд с'аꙋ апꙋкат съ факъ мънъстіреа Пꙋтна, аꙋ трас кꙋ аркꙋл Стефан Водъ дінтр'ꙋн вървꙋ де мꙋнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ꙋнде аꙋ аџіꙋнс съџеата, аколо аꙋ фъкꙋт прістолꙋл ꙟн олтар, ші есте мꙋлт лок де ꙋнде аꙋ трас пънъ ꙟн мънъстіре. пꙋс-аꙋ ші пре трıı боіерінаші де аꙋ трас, пре вътавꙋл де копıı ші пре доі копıı дін касъ; дечі ꙋнде аꙋ кързꙋт съџеата вътавꙋлꙋі де копıı аꙋ фъкꙋт поарта; еаръ ꙋнде аꙋ къзꙋт съџеата ꙋнꙋі копіл дін касъ аꙋ фъкꙋт клопотніца; еар ꙋн копіл дін касъ зікꙋ съ фі ꙟнтрекꙋт пе Стефан Водъ ші съ-і фі къзꙋт съџеата ꙟнтр'ꙋн делꙋшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мън'ъстіре. ші есте съмн ꙋн стълп де пеатръ, ші зікꙋ съ-і фіе тъіат капꙋл аколо, дар ꙟнтрꙋ адевър нꙋ се щіе; нꙋмаі оаменıı аша повестескꙋ. фост-аꙋ ші бісерікꙋцъ де лемн ꙟнтрꙋ ачел делꙋшел, ші с'аꙋ ръсіпіт фіінд де лемн. ші аша аꙋ фост фъкꙋт мънъстіреа де фрꙋмоасъ тот кꙋ аꙋр полıтъ зꙋгръвалъ, маі мꙋлт аꙋр

де кът зȣгръвалъ, ші пре дін лъȣнтрȣ ші пре дін афаръ, ші акоперітъ кȣ плȣмб. зікȣ кълȣгърії съ фі фост ші сфешнічеле челе марі ші челе мічі ші полікандрȣ ші хора тот прісне де арџінт, ші пе ȣрмъ съ ле фі лȣат ȣн домн ші съ фі фъкȣт алтеле де спіжъ, кареле ам апȣкат ші ноі. еар стрікъндȣ-се ȣн клопот маре ла мънъстіре, ші фъкънд кълȣгърії клопотȣл а доа оаръ, аȣ пȣс ачесте тоате че скріȣ маі сȣс ꙟн клопот ка съ фіе маі маре.

(No. 5, pag. 199.) Стефан Водъ чел бȣн кънд с'аȣ бътȣт кȣ Хроіт Ȣнгрȣл прекȣм зік ȣнії ла Кашін, еар летопісецȣл скріе къ с'аȣ бътȣт ла Шкее пе Сірет, аȣ фост къзȣт калȣл кȣ Стефан Водъ ꙟн ръсбоіȣ; еаръ ȣн Пȣріче апродȣл і-аȣ дат калȣл лȣі, ші нȣ пȣтеа ꙟн грабъ ꙟнкълека Стефан Водъ фіінд ом мік. ші аȣ зіс Пȣріче апродȣл: доамне еȣ мъ воіȣ фаче о мовіліцъ ші він-о де те сȣе пе міне ші ꙟнкалекъ! ші с'аȣ сȣіт пре дънсȣл Стефан Водъ ші аȣ ꙟнкълекат пре кал; ші аȣ зіс атȣнчеа Стефан Водъ: съраче Пȣріче! де оіȣ скъпа еȣ ші тȣ, атȣнчеа ці-еі скімба нȣмеле дін Пȣріче, Мовілъ. ші аȣ дат дȣмнезеȣ ші аȣ скъпат амъндоі, ші л'аȣ ші фъкȣт боіер армаш маре пре Пȣріче, ші дінтрȣ ачел Пȣріче апродȣл с'аȣ трас неамȣл Мовілещілор де аȣ аџȣнс де аȣ фост ші домні дінтрȣ ачел неам. дар ші апрозії атȣнче нȣ ера дін оамені прощі кȣм сънт акȣм, че ера тот фечіорі де боіері, ші портȣл лор ера ꙟмбръкаці кȣ шарванале кȣ кабаніце. аша требȣе ші акȣм съ се афле слȣџі съ слȣжеаскъ стъпънȣлȣі, ші стъпънȣл съ мілȣеаскъ пре слȣгъ аша.

(No. 7.) Стефан Водъ чел бȣн врънд съ меаргъ ла бесерікъ ꙟнтр'о дȣмінікъ дімінеацъ ла літȣргіе, ꙟн търгȣ ꙟн Васлȣіȣ, ші ешінд ꙟн полімарі ла кȣрціле домнещі че ера фъкȣте де дънсȣл, аȣ аȣзіт ȣн глас маре де ом стрігънд съ адȣкъ бої ла плȣг. ші міръндȣ-се че ом есте ачела че аръ дȣмініка, ꙟндатъ аȣ тріміс ꙟн тоате пърціле ка съ-л гъсеаскъ пре ачел ом съ-л адȣкъ ла дънсȣл; ші л'аȣ афлат пре ом ꙟн сȣс пре апа Васлȣіȣлȣі, кале де патрȣ чеасȣрі аръінд ла о мовілъ че се кіамъ акȣм мовіла лȣі Пȣрчел; къ пе ачел ом ꙟнкъ ꙟл кіема Пȣрчел. ші дȣкъндȣ-л пре ачел ом ла Стефан Водъ л'аȣ ꙟнтребат Стефан Водъ, ел аȣ стрігат аша таре, ші пентрȣ че аръ дȣмініка? ел аȣ зіс: къ аȣ стрігат ел съ адȣкъ бої ла плȣг, ші аръ дȣмініка, къ есте ом сърак, ші ꙟнтр'алте зіле н'аȣ врȣт фрате-съȣ съ-і деіе плȣгȣл, ші акȣм дȣмініка і-аȣ дат. дечі Стефан Водъ аȣ лȣат плȣгȣл фрателȣі челȣі богат, ші л'аȣ дат фрателȣі челȣі сърак съ фіе а лȣі.

(No. 10, pag. 200.) Дȣпъ че аȣ лȣат Богдан Водъ домніеа аȣ ші тріміс пре Тъȣтȣл логофътȣл сол ла Тȣрчі, кънд аȣ ꙟнкінат цара ла Тȣрчі. аша ворбескȣ оаменіі, къ л'аȣ пȣс везірȣл де аȣ шезȣт ꙟнаінтеа везірȣлȣі пре мъкат, ші н'аȣ фост авънд местіі ла нъдраџіі, къ тръгъндȣ-і чіботеле, нȣмаі кȣ колцȣніі аȣ фост ꙟнкълцат; ші дъндȣ-і кафе нȣ щіеа кȣм о ва беа, ші аȣ ꙟнчепȣт а ꙟнкінаре: съ тръеаскъ ꙟмпъратȣл ші везірȣл, ші ꙟнкінънд аȣ сорбіт фелеџеанȣл ка алтъ бъȣтȣръ.

Tractatul între Cantemir și Petru cel mare. (pag. 337.)

Кап. XIX.

Дімітрашко Водъ аȣ трімес сол пре Лȣка вістернікȣл ла Москалі, зікънд къ-л трімете іскоадъ, ші аȣ скріс ші ла Тȣрчі фъкъндȣ-ле щіре; дечі Лȣка вістернікȣл аȣ гъсіт пре ꙟмпъратȣл Москȣлȣі апроапе ꙟн цара лешаскъ, ла Іарослав ла о нȣнтъ лешеаскъ а ȣнȣі домн маре, ші аша аȣ ашезат кȣ ꙟмпъратȣл де аȣ фъкȣт легътȣръ:

Цара Молдовіі кȣ Ністрȣл съ-і фіе хотарȣл, ши Бȣџеагȣл ши кȣ тоате четъціле тот а Молдовіі съ фіе; нȣмаі де о датъ прін четъці съ ашъзе Москаліі оцені, пънъ с'а ꙟнтемеіа цара; еар апоі съ ліпсеаскъ оастеа москічеаскъ. — Бір съ нȣ дее цара нічі ȣн бан. — Пре домн съ нȣ-л мазілеаскъ ꙟмпъратȣл пънъ ла моарте; ші пре ȣрмъ дін фііі лȣі съ фіе пре кареле ші-ар алеџе цара. — Неамȣл лȣі съ нȣ еасъ дін домніе; нȣмаі кънд с'ар хаіні, саȣ кънд ші-ар лепъда леџеа, атȣнче ачела съ ліпсеаскъ ші съ пȣіе дін фраціі лȣі. — Пре боіері съ нȣ-і мазілеаскъ домнȣл дін боіеріе пънъ ла моарте, саȣ кȣ маре вінъ съ-і скоатъ. — Вама Окнеі ші алтор търгȣрі съ фіе венітȣл домнілор; еаръ алтъ даре съ нȣ фіе. — Мазіліі ші мънъстіріле съ-ші стъпънеаскъ очініле, мошііле ші вечініі съі; ші съ-ші ее ші десетінъ де стȣпі ші де маскȣрі, ші гощінъ де оі де пре мошііле сале. — Ѕече мії де оасте съ фіе тот гата ꙟн царъ, ші ꙟмпъръціеа съ ле дее лефе дін вістеріеа ꙟмпърътеаскъ дін Століцъ. — Дін Москалі съ нȣ се аместіче ла боерііле Молдовіі, нічі съ се ꙟнсоаре ꙟн царъ, нічі моші съ нȣ кȣмпере. — Домнȣл пре боіері съ нȣ фіе волнік а-і перде орі че грешалъ ар фаче, фъръ сфатȣл тȣтȣрор, ші фъръ де іскълітȣра мітрополітȣлȣі. — Кътръ ачесте і-аȣ дат ші тітъ де домніе съ се скріе маі

де чінсте ші маі сȣс дȣпъ кȣм се скріȣ домнii акȣм; еаръ аша ера: Сенінатȣл домн ал църеі Молдовіі, Самодержец [адекъ, сінгȣр стъпънітор] ші Колегатор [адекъ, пріетін] църеі Москічещі; еар нȣ роб сȣпȣс, каре ачест нȣме есте пȣцін оаречe маі де џіос декът а ȣнȣі краіȣ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣлнише, еар лешеще Ешніосфінцȣніі; аша і-аȣ дат тіт ꙟмпъратȣл, ꙟнтр'ачест кіп, ка съ се скріе домніі Молдовіі. — Яшіждере нічі декȣм пачe Москȣл кȣ Тȣркȣл съ нȣ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ пачe, съ ръмъіе Молдова еар сȣпт стъпъніреа тȣрчеаскъ, атȣнче съ аібъ ꙟмпъратȣл Москіческ а да лȣі Дімітрашко Водъ, доъ пърекі де кȣрці ꙟн Століцъ, ші моші пентрȣ мошііле дін Молдова, ші келтȣеалъ пре зі ꙟн тоатъ віеацъ лȣі, ші оамені лȣі съ нȣ-і ліпсеаскъ; ші де нȣ і-ар плъче аколо, ші с'ар траџе ꙟнтр'алтъ царъ крещінеаскъ, волнік съ фіе а мерџе; ші алтеле мȣлте ка ачесте. ші пре ачесте понктȣрі аȣ џіȣрат таре ꙟмпъръціеа Москȣлȣі ші аȣ ші іскъліт маі џіос, ші і ле-аȣ тріміс пре Лȣка вістернікȣл, ші аȣ скріс лȣі Дімітрашко Водъ съ се гътезе, ші съ еасъ ꙟнтрȣ ꙟнтімпінареа ощіі Москічещі ла Ністрȣ; еаръ де н'а еші ла Ністрȣ ꙟнаінтеа оштіі, ші ва ащепта пънъ с'а бате кȣ Тȣрчіі ші і-а бірȣі, атȣнче орі съ се ꙟнкіне орі съ нȣ се маі ꙟнкіне, къ атȣнче мȣлці домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foĭ paginate.)

Сфнта ши дмнезеѧска еѵангеліе .... ꙟ сфнта епискѡпіе а Рмникȣлȣй. ла аній дела фачерѣ лȣмій: ,зснд. іаръ дела Хс. ,аѱмѕ.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

ꙟ сфнта ши маре дȣминекъ а пащилор. ла лѵтȣргіе. сфнта еѵгліе дела Іѡанъ капъ а. зач. а.

1. Ла ꙟчепȣтъ ера кȣвжнтȣлъ, ши кȣвжнтȣлъ ера ла дмнезеȣ, ши дмнезеȣ ера кȣвжнтȣлъ. 2. ачеста ера ла ꙟчепȣтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

д͠мнезе́ȣ. 3. тоа́те приньтр’жнсȣль с’аȣ фъкȣ́ть, ши́ фъръ де джнсȣль нимúка нȣ́ с’аȣ фъкȣ́ть, че с’а́ȣ фъкȣ́ть. 4. ꙟтрȣ джнсȣль вїа́ца ера̀, шѝ вїа́ца ера̀ лȣмúна ѡаменилѡр. 5. шѝ лȣмúна ꙟтрȣ ꙟтȣне́рекь лȣминѣзь, шѝ ꙟтȣне́рекȣль нȣ̀ ѡ аȣ кȣприньсь. 6. фóст-аȣ ѡмь тримúсь дела д͠мнезе́ȣ, нȣ́меле лȣ́й Iѡа́ннь. 7. аче́ста аȣ вени́т’ ꙟтрȣ мъртȣрїе, ка̀ сь мъртȣрисѣ́скъ де лȣми́нъ, ка то́ци сь крѣ́зъ принь ель. 8. нȣ ера̀ ель лȣми́на, чѝ ка́ сь мъртȣрисѣ́скъ де лȣми́нъ. 9. ера̀ лȣми́на чѣ̀ адевъра́тъ ка́рѣ лȣминѣ́зъ пре то́ть ѡмȣль че ви́не ꙟ лȣ́ме. 10. ꙟ лȣ́ме ера̀ (шѝ лȣмѣ приньтр’ж)нсȣль с’а́ȣ фъкȣ́ть, шѝ лȣ́мѣ пре ель нȣ́ л’аȣ кȣноскȣ́ть. 11. ꙟтрȣ але са́ле аȣ вени́ть, шѝ ай съ́й пре джнсȣль нȣ л’аȣ прїими́ть. 12. ꙗръ кжцй л’а́ȣ прїйми́ть пре джнсȣль, лѣ́ȣ да́ть лѡ́рь пȣтѣ́ре ка сь фїе фі́й лȣ́й д͠мнезе́ȣ, че́лѡрь че кре́дь ꙟтрȣ нȣ́меле лȣ́й. 13. ка́рїй нȣ̀ динь сжнџе, ни́чй дин по́фтъ трȣпѣ́скъ, ни́чй ди́нь по́фтъ бърбътѣ́скъ, чѝ де ла д͠мнезе́ȣ с’а́ȣ нъскȣ́ть. 14. шѝ кȣвжнтȣль трȣ́пь с’а́ȣ фъкȣ́ть, шѝ с’аȣ сълъшлȣи́ть ꙟтрȣ но́й [шѝ амь възȣ́ть сла́ва лȣ́й, сла́ва ка̀ а ȣ́нȣꙗ нъскȣ́ть дела та́тъль] пли́нь де да́рь шѝ де адевѣрь. 15. Iѡа́ннь мъртȣрисї́ꙗ де джнсȣл’ шѝ стрига̀ гръи́ндь : аче́ста ера̀ де ка́реле амь зи́сь : ка́реле дȣпъ ми́не ви́не, май на́инте де ми́не аȣ фо́сть, къ май ꙟтжю де ми́не ера̀. 16. шѝ ди́ньтрȣ плини́рѣ лȣ́й но́й то́цй амь лȣа́ть, шѝ да́рь пентрȣ да́рь. 17. къ лѣ́џѣ принь Мѡѵсѝ аȣ фо́ст’ да́тъ, ꙗръ да́рȣль шѝ адевѣ́рȣль при́нь І͠с . Х͠с . аȣ фѡ́сть.

Luca cap. XI, v. 1—10. (Fol. 59b—60a.)

Дела Лȣка ка́пь а͠ї . за͠ч . н͠е.

1. Ꙟ врѣ́мѣ ачѣ́ꙗ, фо́ст-аȣ кжндь ера̀ І͠с . ла оу́н ло́к’ рȣгжндȣ-съ, шѝ дѣ́ка аȣ ꙟчета́ть, зи́с-аȣ оу́нȣль динтрȣ оученичїй лȣ́й кътръ джнсȣль : д͠мне, ꙟва́цъ-не съ не рȣгѣ́мь, кȣ́мь аȣ ꙟвъцат шѝ Iѡаннь пре оученúчїй съ́й. 2. шѝ лѣ́ȣ зи́сь лѡ́рь : кжндь въ рȣга́цй съ зи́чецй : та́тъль но́стрȣ, ка́реле ещй ꙟ че́рюрй, сфи͠цѣ́скъ нȣ́меле тъȣ, віе ꙟпъръцїꙗ та, фїе во́ꙗ та, прекȣм ꙟ че́рю шѝ пре пъмжнть. 3. пжйнѣ но́астръ чѣ де пȣ́рȣрѣ дъ-не но́аѡ ꙟ то́ате зи́ле; 4. шѝ не ꙗртъ но́аѡ пъка́теле ноастре; къ шѝ но́й ертѣ́мь тȣтȣрѡ́рь дато́рничилѡрь но́щрй; шѝ нȣ̀ не дȣ́че пре но́й ꙟтрȣ испи́тъ, чи не избъвѣ́щє пре но́й де че́ль рѣ́ȣ. 5. шѝ аȣ зи́сь кътръ ей : чи́не динтрȣ во́й аре прїꙗ́тень, шѝ ва мѣ́рџе кътръ джнсȣль ла мїе́зь де

ноа́пте, ши̇̀ ва̀ зи́че лȣ́й : прїѧ́тене, дѣ-ми ꙟпрȣмȣ́ть тре́й пъи̇́-
ни̇́. 6. пентрȣ кѣчи̇́ аȣ вени́т' динь ка́ле оунь прїѧ́тен' ла ми́не,
ши̇̀ нȣ́ амь чѐ пȣ́не ꙟнаи́нтѣ лȣ́й. 7. ши̇̀ аче́ла динь лъȣ́нтрȣ
ръспȣнзѫ́ндь, ва зи́че : нȣ́-м фа́че ѡстенѣ́лъ, къ ꙗтъ оушиле
сѫнть ꙟкȣѧ́те, ши̇̀ копи́їи̇ мїей сѫнть ꙟтр'ацернȣ́т' кȣ ми́не,
нȣ̀ по́чи̇ съ мъ ско́л' съ-ци̇́ да́ȣ цїе. 8. ꙗръ гръе́скь во́аѡ : мъ-
ка́рь де нȣ́ ꙗр да̀ лȣ́й скȣлѫ́ндȣ-съ, пентрȣ кѣчи̇́ ꙗсте лȣ́й прїѧ́-
тень, да́рь пентрȣ аколнси́рѣ лȣ́й скȣлѫ́ндȣ-съ ва да̀ лȣ́й кѫте
ꙟи̇́ во́рь требȣ̀й. 9. ши̇̀ еȣ зи́кь воаѡ, чѣ́рецй ши̇̀ съ ва да̀ во́аѡ,
къȣта́цй ши̇̀ ве́цй афла̀, ба́тецй ши̇̀ съ ва дешки́де во́аѡ. 10. къ
то́ть че́ла че чѣ́ре ва лȣа̀, ши̇̀ че́ла че ка́ȣтъ ва̀ афла̀, ши̇̀ че́-
лȣѧ че ба́те и съ ва дешки́де.

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Ма́рко ка́п' в҃ . зача́ль . з҃.

1. Ꙟ врѣмѣ ачѣ́ѧ, ꙟтра́т-аȣ і҃с . ꙟ Капернаȣ́мь, ши̇̀ с'а́ȣ аȣ-
зи́ть, къ ꙗсте ꙟ ка́съ. 2. ши̇̀ ачїѧшь с'а́ȣ адȣна́ть мȣ́лцй, кѫть
нȣ́ май пȣтѣ̀ ꙟкъпѣ̀ ни́чи̇ пре лѫнгъ оушъ . ши̇̀ ле гръїѧ̀
лорь кȣвѫ́нт'. 3. ши̇̀ аȣ вени́ть ла ель, адȣкѫ́ндь оунь слъбъ-
но́гь, че съ пȣрта̀ де па́трȣ. 4. ши̇̀ непȣтѫ́ндȣ-се апропїѧ̀ де ель
пе́нтрȣ норо́дь, аȣ дескопери́ть ка́са оунде ера̀, ши̇̀ спъргѫ́ндь,
аȣ слобози́ть па́тȣл', ꙟ ка́ре зъчѣ̀ слъбъно́гȣл'. 5. ꙗръ і҃с . въ-
зѫ́ндь креди́нца лѡрь, зи́с-аȣ слъбъно́гȣлȣ́й : фїюле, ꙗртъ-съ
цїе пъка́теле та́ле. 6. ши̇̀ ера̀ аколѿ оунїи̇ динь кърттȣра́ри̇ шъ-
зѫ́ндь, ши̇̀ кȣџетѫ́ндь ꙟтрȣ инимиле са́ле : 7. чѐ гръѧ́ще аче́ста
аша̀ хȣ́ле? чи́не по́ате ерта̀ пъка́теле, фъръ нȣ́май оунȣль
д҃мнезе́ȣ? 8. ши̇̀ ꙟда́тъш кȣноскѫ́ндь і҃с . кȣ д҃хȣл' сѣȣ, къ аша̀
кȣџета̀ аче́ѧ ꙟтрȣ си́не, лѣȣ зи́сь лѡ́рь : чѐ кȣџета́цй ачѣстѣ ꙟтрȣ
инимиле во́астре? 9. че ꙗсте май ле́сне, а зи́че слъбъно́гȣлȣ́й :
ꙗртъ-съ цїе пъка́теле; аȣ а зи́че : ско́алъ ши́-ц' рѫди́къ па́тȣль
тѣȣ, ши̇̀ оумблъ? 10. чи̇̀ ка съ щи́цй, къ аре фїюль ѡмене́скь пȣ-
тѣ́ре а ерта̀ пъка́теле пре пъмѫ́нть! ши̇̀ аȣ зи́сь слъбъно́гȣ-
лȣ́й : 11. цїе гръе́скь : ско́алъ ши́-ци рѫди́къ па́тȣл' тѣȣ, ши̇̀ па́съ
ꙟ ка́са та̀. 12. ши̇̀ с'а́ȣ скȣла́ть ꙟда́ть, ши̇̀ рѫдикѫ́ндȣ-ши̇́ па́-
тȣль, аȣ еши́ть ꙟнаи́нтѣ тȣтȣрѡ́рь, кѫть с'аȣ мира́ть то́цй ши
лъȣда̀ пре д҃мнезе́ȣ, зикѫнд' : къ ни́чи ѡ да́тъ аша̀ н'а́м' възȣ́т'.

Mateiu cap. X, v. 16—22. (Fol. 124 a.)

Дела Матѳей капъ. і҃. зачалъ л҃ѕ.

16. Ꙃи́с-аȣ дм҃нȣль оученичилѡрь съй: ꙗтъ еȣ въ тримецъ
пре вой, ка пре нище ѡй ꙟ мижлокȣль лȣпилѡрь; дечй фицй
ꙟцелепцй ка шѣрпій, шй невиклѣни ка поромбій. 17. шй въ пъ-
зицй де ѡаменй, къ въ вор да пре вой ла съборъ, шй ꙟ
сѵнагѡгȣриле лѡрь ворь бате пре вой. 18. шй ла ꙟпъраци вецй
фй дȣши, пентрȣ мине, ꙟтрȣ мъртȣріе лѡрь шй лимбилѡрь;
19. ꙗръ кѫндь въ вор да пре вой, съ нȣ въ грижицй, кȣм саȣ
че вецй гръй; къ съ ва да воаѡ ꙟтрȣ ачел час че вецй гръй.
20. къ нȣ вецй фй вой чей че вецй гръй, чй дх҃ȣль пъринтелȣй
вострȣ, кареле гръѩще ꙟтрȣ вой 21. шй ва да фрате пре фрате
спре моарте, шй татъл пре фій; шй съ ворь скȣла фечорій
асȣпра пъринцилѡр, шї-й вор ѡморѫ пре дѫншій. 22. шй вецй
фй оурѫцй де тоцй, пентрȣ нȣмеле міеȣ; ꙗръ чела че ва ръб-
да пънъ ꙟ сфѫршитъ, ачела съ ва мѫнтȣй.

CXXV.

1747.

(Ms. bibl. centr. folio, 847 paginĭ paginate.)

Комоара лȣи Дамаскин тълмъчит де пе лимба гречѣскъ пе лимба рȣмънѣскъ ..... де Михалчѣ Логофѣтȣл. Ꙟ анȣл дела фачерѣ лȣміи: ҂зсне. ꙗр дела мънтȣирѣ лȣміи. ҂аѱмз.

Cuvânt la buna-vestire. (pag. 7—8.)

Лȣна лȣи Мартіе. ꙟн к҃е де зиле.

Кȣвънтъ историческȣ, ꙟнпреȣнъ шй повеститорю ла дȣмнезеꙗска бȣна вестіре а прѣбл҃гословитеи стъпънеи ноастре де дȣмнезеȣ нъскъторей, шй пȣрȣрѣ фечоареи Маріеи. [адȣнат дела мȣлци каріи аȣ скрис] шй с'аȣ тълмъчит пе лимбъ проастъ, де май микȣл ꙟнтрȣ Іеромонаши, Дамаскин ѵподіаконȣл, ши Єтȣдитȣл.

Кꙋвѣнтъ : а҃.

Ꙟнаинте кꙋвънтаре тълкꙋитоаре.

Ѡбичѣю аꙋ ꙟпърацїи кънд вóр съ мѣргъ лà ꙋн лок ꙋнде вѡр врѣ̀, ꙟнтѫи съ тримúцъ слꙋ́џиле сáле съ гътѣскъ, ши съ ꙟподобѣскъ локꙋл ачéла, аꙋ лà палат де вор мѣрџе, аꙋ ла грѫдинъ асѣ́мене фак; пентрꙋ къ де врѣме че сѫнт ꙟмпърац, нич ла фїеще чѐ лок нꙋ съ ѡдихнéскꙋ, ка фїеще кáреле ден чѣꙗ-л'алци ѡáмени. мъкарꙋ ꙟн ръзбóю де ва врѣ̀ съ мѣ́ргъ ꙟмпърáтꙋл, тримúте ꙟнаи́нтѣ сà ѡáстѣ тоáтъ, апои дꙋпъ дѫнса съ дꙋ́че ши ꙟмпърáтꙋл съ фїе ꙟнпреꙋнъ. ꙟнтр'ачéсташ кип дар аꙋ фъкꙋт шй мáреле ꙟмпърат ал тꙋ́тꙋрѡр ꙟмпърáцилѡр, де врѣ́ме че ерà съ вїе лà ръзбóю кꙋ ꙋчигáшꙋл де ѡáмени, дꙗволꙋл, аꙋ тримис ꙟнтѫи пре дꙋмнезеещїи ши сфн҃цїи пророчи, кáрїи аꙋ проповедꙋит маи наинте, аꙋ ꙟнсемнат, аꙋ вестꙋит (!) де венúрѣ лꙋи Хс҃. аꙋ пророчит къ вà съ вїе ꙟмпърáтꙋл чел мáре ши тáре, дар н'аꙋ аскꙋ́лтат прилѫстицїи, шй амъџúцїи ѡáмени, нич аꙋ крезꙋт кꙋвúнтелѡр лѡр, нич ден пъкáтеле лѡр чѣ́ле мꙋ́лте нꙋ́ с'аꙋ ꙟторсꙋ съ съ покъꙗскъ, чй пꙋ́рꙋрѣ шй тот дѣꙋна, спре маи рѫꙋ мерџѣ ѡáменїи. сѣмне мꙋ́лте съ фѫчѣ̀ ꙟн врѣмѣ ачѣѧ, четъц ардѣ̀ ден преꙋнъ кꙋ ѡáменїи, зúдꙋриле четъцилѡр съ сꙋрпà, потоп с'аꙋ фъкꙋт де аꙋ ꙟнекат тоàтъ лꙋ́мѣ. Ѻ҆ѡ́дѡма ши Гѡ́мора с'аꙋ кꙋфꙋндат, ши с'аꙋ арсꙋ, шй алте ꙟнфрикошéри съ фъчѣ̀ дела дꙋмнезеꙋ, дар нич ашà нꙋ̀ с'аꙋ ꙟнторсъ ден пъкáтеле сале ѡáменїи. лѣџе ꙗръш аꙋ дат, пророчи аꙋ тримис, дирéпци а́ꙋ арѫтат, сфн҃ци аꙋ лꙋминат, ши нич лà кꙋвúнтеле лѡр нꙋ с'а́ꙋ ꙟнторсъ. кꙋрвїи ши прѣкꙋрвїи шй ꙋчúдерн шй адꙋ́черн амúнте де рѫꙋтъц, шй тоате рѫꙋтѣциле кѫте сѫнт ꙟн лꙋ́ме, ле фъчѣ̀, шй чѣ́ маи рѣ́ де кът тоате ерà ꙟнкинáрѣ ла идоли; къ лъса де а съ ꙟнкинà лꙋи дꙋмнезéꙋ, чи фїеще кáре ѡм дꙋпъ фáптеле сáле съ нꙋмѣскъ ꙋн дꙋмнезеꙋ. плꙋгарирїи (!), пъмѫнтꙋл, адекъ пе дꙋмнезеѡ́лѧ Дúмитра. пъскáрїи ши коръбїѧрїи, пре дꙋмнезеꙋл Посидѡн, адекъ пе мáре. кꙋрвáрїи шй прѣкꙋрвáрїи пре дꙋмнезеѡ́лѧ Ꙗфродúта. ꙟнцелéпцїи, пре Ꙗѳúна. хóцїи, шй ꙋчигáшїи пре Ꙗрин. витѣжїи пре Ира. бецúвїи пре Дїѡ́нис. минчинóшїи пре Єрмú. клеветитóрїи пре Ирин. чеи кълдꙋроши ши лꙋминац шй ꙟмпърáцїи пре Ꙗпѡ́лѡн. вѫнътóрїи прѐ Ꙗртемин. ши маи пе скꙋртъ [ворбъ] фїеще кáре ѡм авѣ̀ ши кѫте ꙋн дꙋмнезеꙋ. шй нꙋ̀ ден фъп-

тȣриле чѣле ма́ри але лȣи дȣмнезеȣ, чи ден чѣле прѣ нечи́н-стите авѣ ꙟн лок де дȣмнезеȣ.

Cuvânt XVIII:
Minunea sf-ţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil. (pag. 410—412.)

Кȣвънт иї.

Ꙟнпотрива Сфн҃тагорен де чѣѫ парте ка ла шасезеч де ми́лȣри, ѥсте ȣн ѡстров че съ кїа́мъ Логгос. деч ꙟнтр'ачел ѡстров авѣ мънъсти́рѣ метох, шѝ лънгъ метох ста́ ȣн стълпȣ дирепт ден вре́миле чѣле де демȣлт, ши скрїа десȣпра лȣи ашà: чи́не мъ ва ловѝ ꙟн кап, вà афлà мȣлци́ме де галбени де аȣр. деч мȣлци ѡа́мени арȣнкà пїе́три ꙟн върфȣл стѣлпȣлȣи, ши нимик нȣ̀ афлà; шѝ ачѣѫ ерà сокотѣлъ, къ ла ȣмбра върфȣлȣи стълпȣлȣи, ера аскȣнсъ ѡ комоа́ръ ꙟн пъмънт. ѥр кънд аȣ врȣт дȣмнезеȣ съ съ ара́те комоа́ра ачѣѫ, аȣ фъкȣт пȣрта́ре де гри́жъ шѝ де ȣн лȣ́крȣ ка ачеста. къ ла метохȣл мънъсти́рїи ерà ȣн воиник кà де доаѡзеч де ани, аргат кȣ симврїе, шѝ дѐ мȣ́лте ѡри мерџѣ шѝ ел лà стълпȣл аче́ла, ши съ мирà де лȣ́крȣл аче́ла. ѥр ꙟнтр'ȣ́на де зи́ле ръсъринд соа́реле, с'аȣ дȣс воиникȣл лà стѣлпȣл аче́ла, шѝ аȣ къȣтат ȣ́нде ловѣ́ще ȣмбра стѣлпȣлȣи, шѝ лȣъ́нд сѣ́ма аȣ съпат пȣцинтел ꙟн пъмѣ́нт, шѝ аȣ дат де ѡ пїа́тръ ма́рмȣръ, шѝ сȣпт пїатръ ѡ кълда́ре ма́ре де ара́мъ пли́нъ дѐ га́лбени де аȣр. шѝ кȣм аȣ възȣт с'аȣ кȣтремȣрат, шѝ нȣмаи де кът аȣ астȣпат локȣл ȣнде съпа́се, ши аȣ алергат ла мънъсти́ре де аȣ спȣс игȣ́менȣлȣи Нео́фит зикънд: пъринте сфн҃те! авȣцїе мȣлтъ ам афла́т ла метохȣл нострȣ, чи съ-м даи къ́лȣгъри съ мѣ́ргъ кȣ ми́не, съ ѡ адȣчем ꙟн мънъсти́ре. атȣнче аȣ алес игȣ́менȣл треи къ́лȣгъри, кареи и съ пърѣ а фѝ маи де трѣбъ шѝ маи крединчо́ши, ши ѥȣ тримис кȣ кора́вїѫ мънъсти́рїи съ адȣ́къ комоа́ра ачѣѫ. деч мергънд ѡ аȣ афлат шѝ ѡ аȣ лȣат кȣ кълда́рѣ кȣм ерà, шѝ кȣ ма́рмȣра ка́ре ерà акопери́тъ; шѝ вїинд пе ма́ре с'аȣ амъџит дѐ авȣцїе тикъло́шїи кълȣгър, шѝ аȣ пȣс сфат съ ѥ́ ей авȣцїа, шѝ съ апȣка́ръ де лега́ръ пїа́тра де гътȣл фечо́рȣлȣи, шѝ л'аȣ арȣнкат ꙟн ма́ре; шѝ ерà тързїȣ ла ча́сȣл кънд ешїà кълȣгърїи дела вечернїе. шѝ воиникȣл къзънд ꙟн ма́ре, аȣ кемат ꙟнтр'ажȣто́рю пре сфн҃цїи воиво́зи, ши нȣмаи декът сфн҃цїи ꙟнџери амъндои Михаил шѝ Гаврїил, с'аȣ аръта́т

ꙟнаинтѣ лѹи ка нище вѹлтѹри кѹ арипи де аѹр, ши л'аѹ ръпит дентрѹ адънкѹл мърїи, шй ꙟнтр'о микъ де час л'аѹ дѹс томка ꙟн мижлокѹл бисѣричїи лѹи Дохїарїе. Іар кълѹгърїи ачеа аѹ ꙟмпърцит авѹцїа ꙟнтре дъншїи, апои с'аѹ дѹс де ѡ аѹ аскѹнсѹ афаръ де мънъстире, шй еи аѹ мас ла арсанӑ жос, адекъ ла пристанище ѹнде ста коръбїиле. Іар фечорѹл де тремѹр шй де фрикъ аѹ адормит ꙟн бисѣрикъ.

Шй диминѣца с'аѹ скѹлат кандиларюл, съ апринзъ кандилеле бисѣричїи съ факъ слѹжба диминецїи, шй аѹ възѹт ѹн воиник ꙟн лъѹнтрѹ дорминд; шй кѹм л'аѹ възѹт, аѹ гъндит къ ѥсте нълѹкъ, шй с'аѹ ꙟнторсѹ ꙟн напои, шй іар аѹ възѹт пе воиникѹл ачела дорминд. Атѹнчѣ с'аѹ дѹс ла игѹменѹл де іаѹ зис: пъринте сфинте, нълѹкъ ѥсте ꙟн бисѣрикъ шй мъ тем съ ꙟнтрѹ. Зисе лѹи игѹменѹл: чѐ те теми, фъ-ц крѹче, шй те дѹ кѹ ꙟндръзнѣлъ. Шй іар с'аѹ дѹс, шй іар аѹ възѹт пе фечор дорминд шй с'аѹ ꙟнторсѹ іаръш ла игѹменѹл де іаѹ спѹс. Шй кѹм аѹ аѹзит игѹменѹл, с'аѹ скѹлат де с'аѹ дѹс кѹ еклисїархѹл ла бисѣрикъ, ши аѹ възѹт кѹрат, къ ерӑ фечорѹл ачела кѹ адевърат каре дормїа пе лѣспези, шй и ерӑ шй пїатра легатъ де гът. Атѹнчѣ л'аѹ ꙟнболдит кѹ тоіагѹл де л'аѹ деще птат, шй іаѹ зис: воиниче! ел аѹ зис: спѹнеци-м, фрацилѡр, ѹнде сънт? паре-ми-съ къ сънт ꙟн фѹндѹл мърїи, декънд м'аѹ арѹнкат кълѹгърїи. Зисе лѹи игѹменѹл: дар нѹ кѹноцщи ѹнде ещи? іатъ мънъстирѣ, іатъ бисѣрика а лѹи Дохїарїе, іатъ-мъ шй еѹ игѹменѹл Неофит, чй спѹне-не дар кѹм тѣи афлат анч? Атѹнчѣ зисе фечорѹл: лъсаци-мъ пѹцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. Шй дѹп(ъ) кът-ва час аѹ повестит тоате къте аѹ пъцит дела кълѹгърїи ачеа. Атѹнчѣ зисе игѹменѹл: тѹ шез аколѣ пънъ съ ва фаче зїѡ, ши нои вом чети слѹжба афаръ, пънъ кънд вор вени еи дела арсанӑ ꙟн мънъстире, къте трен кълѹгърїи съ вазъ минѹнѣ. Ши диминѣца дака с'аѹ фъкѹт зїѡ, аѹ порѹнчит игѹменѹл ла кълѹгърїи ачеа де аѹ венит ла мънъстире. Дѣчїи лѣѹ зис: ꙟн че фелю ац фъкѹт пъринци пентрѹ комоара ачѣа? Зисеръ кътръ егѹмен кълѹгърїи: минчѹнъ аѹ фост, пъринте, ворба лѹи; чи нѹмаи кът нѣѹ пѹс ла ѡстенѣлъ фечорѹл, ши ꙟнфрикошиндѹ-л нои къ-л вен бате, аѹ фѹцит. Зисе кътръ дъншїи игѹменѹл: славъ цїе дѹмнезеѹл нострѹ; вениц дар ꙟн бесѣрикъ съ дъм мѹлцъмитъ лѹи дѹмнезеѹ. Ши кѹм аѹ ꙟнтрат ꙟн бисѣрикъ, възѹръ пе воиникѹл ачела кѹ пїатра де гът спънзѹратъ. Шй кѹм аѹ възѹт къте треи кълѹгърїи, де маре минѹне аѹ ръмас фъръ де глас.

атѹнчѣ ꙗѹ ꙟнфрикошат пе кълѹгърїи игѹменѹл, шѝ аѹ фъкѹт де аѹ адѹс тоатъ авѹцїа ла мънъстире, ши нѹмаи декът ꙗѹ гонит ден мънъстире. шѝ игѹменѹл Неофит аѹ фъкѹт кълѹгър пе воиникѹл ачела, ши аѹ зѹгръвит ши мънъстирѣ, шѝ ѡ аѹ нѹмит пе нѹмела архистратизилѡр Михаил ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4⁰, 124 paginĭ paginate.)

Карте де бѹкате.

Карте ꙟнтрѹ каре съ скриѹ мънкъриле де пѣще и рачи, стридїи, мелчи, легѹми, ербѹри, ши алте мънкъри де сек ши де дѹлче дѹпре ѡрѫндѹꙗла лѡр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкъри де пѣще, крап.

Дѹпре чѐ веи грижѝ пѣщиле, съ-л фачи ꙟн патрѹ пърци аѹ ꙟн маи мѹлте кѹм ꙟц ва плъчѣ. ши-л пѹне ꙟн тинџире, пѹиндѹ-и ѹнтѹ де лемнѹ, саре, пипер, пѹцинтѣле нѹкшѡаре, ербѹри мироситоре тѡкате, шѝ ѡ чапъ тѡкатъ мърѹнцел, шѝ апѡи ꙟл фїербе; дечи кънд ва фѝ апроапе де фїертѹ съ-и пѹи пѹцинтел мїезѹ де пъине фрекат, шѝ капере, шѝ кѫндѹ ꙟл веи тѹрна съ-и пѹи пе дѣсѹпра пѹцинтикъ нѹкшѡаръ, ꙗръ де веи ведѣ къ ꙗсте мънкаре земѡасъ, съ-и пѹи пе де десѹптѹ фълии де пъине пръжѣтъ.

(pag. 5.) Съ ѫи пѣщиле грижит ши тъꙗт, съ-л пѹи ꙟн тинџири, деч съ-и пѹи прѹне ѹскате де-ц вѡр плъчѣ аѹ кѹкѹнари, ши вишине ѹскате, чапъ тѡкатъ мърѹнцел ши пръжѣтъ, вин албѹ, ши агѹридъ аѹ ѡцет, пипер, скѡрцишѡаръ, кѹишѡаре, саре де ажѹнсѹ, ши пѹцинтикъ апъ въпситъ кѹ шѡфран; ши-л фїꙗрбе.

Plăcintă de icre. (pag. 26.)

Пентрꙋ ка съ фачи плъчинтъ де икре де нисéтрꙋ ши де по-стрꙋгъ и де морꙋн.

Ꙟ ѡ литръ дъ икре прѡаспете, мїезꙋ де пъине, ербꙋри тѡкáте, пꙋцинтúкъ чѣпъ мърꙋнт тѡкáтъ, сáре, пипéр, скѡр-цишѡ́ръ ши пꙋцинтúкъ áпъ, ши ле амѣстекъ бúне тѡате дин преꙋнъ, ши ле фъ плъчинтъ, ши ле пръжаще пꙋиндꙋ-ле пе дѣсꙋпра, дꙋпре че ле веи ашъзà ꙟн типсїе, захар шѝ скóр-цишѡ́ръ.

Piftie. (pag. 30.)

Пифтїе.

Ꙟ рáчїи, пꙋне-и а мѡ́ю ꙟн ѡцет съ стѣ кг҃ чáсꙋри, апѡ́и скѡ́ате-и де-и пꙋне ꙟнтр'ѡ̀ тинџúре, пꙋúндꙋ-ле ѡцет ѡ парте ши в҃ пърци де áпъ ши ѡ чапъ маре ꙟнтрѣгъ ши и фїѩрбе. де-чии пꙋне-ле ши чимбир кꙋрат ши тъѩт мърꙋнт, саре ши пи-пер. дичи дꙋпре че вор фїѩрбе бúне, скѡ́ате-и де-и ашáзъ ꙟн типсїе, ши де изнѡ́авъ ꙟи фїѩрбе зѣма, апѡи скѡате чáпа шї-и стрикѡ́ръ зѣма пентр'ѡ сúтъ аꙋ пен аба, ши ѡ пꙋне ла ръчѣалъ ка съ съ принзъ пифтїе.

Stridiĭ. (pag. 30.)

Стридїи.

Съ еи стрúдїиле дꙋпре чé ле веи спълà бúне, съ ле пꙋи пе грътáр съ ле фрúџи, дечїи скѡате-ле кѡажа чѣ де асꙋпра, ши ѡ дъзлꙋпѣще дꙋпрѣ ди де сꙋптꙋ, дечїи пꙋне-и пипер, зѣма де нърамзъ акръ, ши кꙋ áпа лѡр че-ш лáсъ, калде ле дꙋ ла мáсъ.

Pătlăgele. (pag. 38.)

Патлаџѣне.

Съ еи патлаџѣнеле съ ле кꙋри де кѡ́ажа лѡр чѣ мѡхѡ-ръ́тъ сꙋпцирел, апѡ́и съ ле даи ꙋндъ, шѝ дꙋпре че ле веи да ꙋндъ съ ле скꙋри де áпъ бúне, ши съ ле тáи мърꙋнтꙋ; апѡ́и ле пръжáще кꙋ ꙋнтꙋ де лемнꙋ шѝ кꙋ чáпъ тѡкáтъ мърꙋнтꙋ

ꙟнтрʼѡ̀ тинџи́ре, дечі́и пȣ́не-ле а́пъ, са́ре, пипер, скѡрцишѡа́ръ, ѡ мѫнъ де ербȣри тѡка́те, пȣцинтел лапте де нȣчи ши агȣри́дъ де-и ва фи врѣмѣ, ꙗръ де нȣ зѣмъ де лъмѫе тѡт ꙟн тинџи́рѣ ꙟн ка́ре лѣи пръжът. ши апѡ́и ле фі́ꙗрбе, ши кѫнд ле вей тȣрна̀, съ пресѣ́ри пе дѣ́сȣпра скѡрцишѡ́аръ.

Tigve. (pag. 43.)

Т и г в е.

Тъинд тигва фълии ѡ пресаръ кȣ са́ре ши́ ѡ ла́съ съ стѣ̀ пъ ѡ скѫ́ндȣръ съ-ш ла́се би́не а́па, апѡи ле скȣръ апъ би́не ши дȣпре че́ ле вей ꙟнфъи́на̀ ле пръжа́џе. дечии ле пȣне ꙟн типсі́е ши́ ле пȣ́не пе дѣ́сȣпра ȣн ѡстрѡпі́ел фъкȣт де върфȣри де бȣсі́нѡк, кȣ мѡлѡ́трȣ ши кȣ алȣ́не писа́те ши́ аместе-ка́те тѡ́ате бине кȣ́ агȣри́дъ, аȣ зѣ́мъ де лъмѫе ши да́те пен си́тъ.

Mâncare de oae. (pag. 67.)

Мѫнкаре де ѡ́ае, кѫпъцѫна.

Дȣпре чѐ ѡ вей грижѣ би́не кȣ апъ ꙟндеза́тъ, съ-и скѡци креі́рі́и бинишѡр ши съ-и фі́ерки кȣ апъ ши кȣ са́ре; дечі́и съ-и ла́ши съ съ ръчѣ́скъ ши дȣпре чѐ съ вѡр ръчи, съ-и тѡ́чи мъртȣнтȣ, аместекѣ́ндȣ-и кȣ фѡ́и де пътрънжъл тѡка́те, чимбрȣ, измъ; ши кȣ тѡ́ате дин преȣнъ аместекъндȣ-и би́не съ ȣмпли ꙗр кѫпъцъна, ши съ-и пȣи ѡаселе ла лѡк легѫнд-ѡ кȣ ѡ̀ сфѡ́аръ съ нȣ съ дезлѣџе. апѡи съ ѡ пȣи ꙟн тинџи́ре дин пре́ȣнъ кȣ пичѡ́ареле, пȣиндȣ-и зѣа́мъ де карне съ ѡ акѡпере де д͠. е͠. дѣџете, ши съ-и пȣи ши дресȣри, ши саре, гръȣ́нце де агреш аȣ агȣри́дъ дȣпе вре́ми, ꙗръ ꙗрна ви́шине ȣска́те, чапъ пръжѣтъ кȣ ȣнтȣ, ербȣри тѡка́те, ши ѡ фі́ꙗрбе.

Ostropiel de inuperĭ. (pag. 94.)

Ѡстрѡпі́елȣл де гръȣнце де генȣ́пери, каре съ мѫнѫнкъ кȣ гъинȣ́ши де пъдȣ́ре, кȣ стȣрзи, мі́ерле ши алте пъсърȣичи.

Съ ꙗи гръȣнце де генȣ́пери драм и͠, съ ле спе́ли би́не кȣ вин албȣ, ши́ ле пȣне апѡ́и съ стѣ ꙟн вин в͠ зи́ле, мȣтънд

вѝнȣл де дѡаѡ ѡри зїѡа. дечїи фїѩрбе-л ꙟнтр'ѡ ȣлчѣ змънцȣйтъ кȣ н҃ де драм ѡцет бȣн, кȣ к҃и де драм зах҃ар, кȣ ȣн тѣнкю де кȣнишѡаре ꙟнтреци, ши кȣ в҃ драм де скѡрцишѡаръ ꙟнтрѣгъ; акоперитъ ȣлчѣѡа вине съ нȣ ръсȣфле пънъ че ва скъдѣ а трѣѩ парте.

Ostropiel de erburĭ. (pag. 94.)

Ѡстрѡпїел де ербȣри мирѡситѡаре.

Съ ѩи бȣсїнѡк, пътрънжѣи ана драм(ȣ)ри д҃, кȣкȣнари кȣраци ши писаци драм и҃, в҃ фълїи де пъине пръжъте ши мȣѩте ꙟн ѡцет де трандафир ши стѡарсе де ѡцетȣл ачела. писѣазъ-ле тѡате ꙟн пиȣлице пȣинд захар албȣ драм и҃, тѡпит кȣ пȣцинтел ѡцет ши кȣ мȣстȣ де лъмѣе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Вин дѡфтѡрескȣ ши кръескȣ.

И рѫдъчинъ де ангелинъ драм з҃ї, галанга, кардамѡмѡ (кѫкȣлѣ) амѡмѡ, ȣдагач, ана драм г҃, кѡжи де лъмѣе, кѡжи де нарамзъ, съмънцъ де кѡлиандрȣ ана драм д҃, гръȣнце де ценепрѡ драм и҃, скѡрцишоаръ драм в҃ї, кȣнишѡаре драм в҃, тѡате ачѣстѣ ле писѣазъ грѡс ши ле пȣне ꙟнтр'ȣн съкȣлец де пънзъ сȣпцире расъ, ши-л лѣагъ слаб ла гȣръ. дечїи ꙟл спѫнзȣръ ꙟнтр'ȣн бȣриȣ кȣ мȣстȣ де вѣд. ї҃. ши-л ласъ съ стѣ пънъ ꙟн примъваръ, кънд съ приточескȣ винȣриле, ши атȣнчѣ съ скоци съкȣлецȣл. ѩръ де беȣт съ съ бѣ ка шѝ алте винȣри нѡаѡ.

Алтȣ фел.

Съ ѩи стрȣгȣри шї-и пȣне съ съ звинтѣзе ла сѡаре д҃, е҃, зиле, кȣръцинд брѡбѡанеле чѣле пȣтреде. дечїи мȣстѣкџї-и де-и фѣ мȣстȣ, шѝ ѩ де ачестȣ мȣстȣ вѣд ї҃ вин де-л багъ ꙟнтр'ȣн бȣриȣ шѝ пȣне ꙟн лъȣнтрȣ ꙟн бȣриȣл кȣ мȣстȣл ачѣстѣ ангеликъ тъѩтъ бȣкѫци драм п҃, кѡлиандрȣ ꙟнтрег драм м҃, кȣнишѡаре драм г҃, ши ласъ-ле ꙟн лъȣнтрȣ съ фїѩрбъ мȣстȣл кȣ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Ѫнвъцътѹръ де а фа́че чернѣлъ де скрис бѹнъ. Ѫнвъцътѹра лѹи Фїѡр Ябанти.

Съ еи гѹгѡши де чернѣлъ, съ ле писе́зи грѡс, ши съ ле пѹи а мѡ́ю ѫн а́пъ съ стѣ ча́сѹри кд. дечїи съ ле фїерби пънъ че вѡр скъдѣ а трѣꙗ парте; ши дѹпре ачѣꙗ ла фїеш чѣ ли́тръ де а́пъ съ пѹи пїатра канилѡр драм зї, кѡмид драм д, ши фїꙗрбе пънъ че съ ва тѡпи ши пїꙗтра ши кѡми́дѹл; апѡи стрекѡ́ри къ еасте фъкѹ́тъ. еар фїинд грѡа́съ пѹне а́пъ де трандафир.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Ѫнвъцътѹ́ръ де а спъла̀ арџинтѹриле и васе де кѡситѡр и де аламъ и ди чиѡ́ле.

Арџинтѹри.

Иа са́ре сѹпци́ре писа́тъ ши кѹ дрѡждїи ѹска́те дѹпре бѹ́те, ши ѡ амѣстекъ би́не, фъ праф сѹпци́ре, ши кѹ ачестѹ праф фрѣкъ би́не арџи́нтѹриле, апѡи ле щѣрџе би́не кѹ ѡ кърпъ ѹска́тъ лѹ аба маи би́не.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaia ântaia cu titlu lipseşte, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Сѡксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Бѡрба трѹ́пѹлѹи кѹ сѹ́флетѹл.

Трѹ́пѹл:

Ба́, ба̀, еѹ нѹ мъ бо́ю сѹпѹ́не ни́чи ѡ да́тъ ла̀ небѹнїиле сѹ́флетѹлѹи. кѹм ѫм бо́ю да̀ стъпъни́рѣ, ка́ре ам пѹтѹт съ ѡ пъзѣскѹ ѫтр'атѣцѣ ани? пе́нтрѹ чѐ, дѹпе чѣ с'аѹ сѹпѹсѹ ѡрбе́щие ле́џилѡр мѣле, съ боꙗскъ акѹм съ мъ сѹпѹе ла але са́ле, ѡпри́ндѹ-мъ де то́ате аче́лѣ че-м пла́к, шѝ сили́ндѹ-мъ ка с(ъ) ѫнбръцишъз то́ате ачѣлѣ, пентрѹ ка́ре мъ съмтѹ а абѣ ѡ

ȣръчȣ́не дѐ моарте? ва̀, ва̀, еȣ нȣ́ врою съ фак нимикъ . ел нȣ
съ ва̀ ꙟвредничѝ де кътръ мине ничи ѡ датъ а мъ видѣ̀
ла сфършитȣл кълъторій, съ ꙗȣ грижиле минцїи ꙟн лѡк де
ꙟдрептарѣ ѡкърмȣирій . кȣм аши авѣ̀ атѣта слъбъчȣ́не съ
фак стъпѣн мїе пре слȣ́гъ, шѝ съ прїимескȣ лециле ачелѧ, чѐ дин
прȣнчїе с'аȣ абътȣ́т ла дрȣ́мȣриле сале? немȣлцъмиторюле! дȣпе
че (ѣ. те-й) ꙟнпърtъшит кȣ мине ꙟн дезмїердѣриле чѣ́ле маи
дȣлчи тȣ̀ вени акȣ́м съ мъ фачи лиѱит де десфътѣриле вїецій,
ка с(ъ) скап де ѡбразе (ѣ. гроазе) нелȣчитоаре; ачаста ꙗсте мȣлцъ-
мита кȣ каре ем ещи даторю, съ̀ те апȣ́чи съ стричи каса ȣнде
тꙗм цинȣ́т атъцѣ ани? шѝ съ воещи а-м плъти̇̀ кирїѧ кȣ
лакръми, кȣ сȣ́спинѣри, кȣ пѡстȣри, кȣ сънгȣрътате, кȣ не-
войнцъ, кȣ дефъимаре, шѝ ла̀ чѣ́ дȣп(ъ) ȣрмъ съ мъ порци
пе тоате локȣриле чѣ́ле маи съмцитоаре? ва̀, ва̀, еȣ ꙟц вои
ста̀ ꙟнпотривъ кȣ тоате пȣтериле мѣ́ле, ла тоатъ мисан-
ѳрѡпїа та̀ . че ꙗтъ-л къ съ апропїе, съ аскȣлтъм шѝ ачѣѧ че
ва̀ авѣ̀ съ зикъ.

Сȣ́флетȣл'.

Кȣ́м, ѡ тикълоасе трȣ́пȣле, сакȣ де лȣ́т, мънкарѣ вїерми-
лѡр, стървȣ грозавȣ, ꙟдръзнещи а кърти̇̀ ꙟпотрива лецилѡр каре
цꙗм пȣсȣ, ꙟ пȣцинъ време (ѣ. каре) не ръмѣне а маи лъкȣѝ ꙟн-
преȣ́нъ? дȣпѐ чѐ шѝ еȣ ꙟнтр'атѣта ꙟнделȣнгатъ време, ненȣмъ-
рате дезмїердѣри динтро — ѡ тикълоасъ — сȣпȣ́нере ам прїн-
мит . пентрȣ че, ѡ немȣцъмиторюле, шѝ пънгъритȣле, нȣ̀ прїи-
мещи шѝ тȣ̀ акȣ́м къте-ва̀ лакръми, дȣпе чѐ еȣ ам прїимит
ꙟнтр'атъта мȣ́лте време ѡкърътиле десфътѣри? къте-ва̀ сȣспи-
нȣри, дȣ́пе атѣтѣ бȣкȣрїи; пȣцинъ постирѣ, дȣ́пе атѣта де-
сфрънѣри; ѡ сънгȣрътоаре фолѡситоаре, дȣ́пѐ ѡ атѣта де
лȣ́нгъ шѝ аша̀ де кȣ сминтꙗл(ъ) товъръшїе кȣ лȣ́мѣ; къте-
ва̀ невойнце, дȣ́пе мїи де дезмїердѣри дешарте; ѡаре каре пȣ-
цинъ дефъимаре, дȣ́пе атъта мъндрїе; ꙟ скȣ́ртȣ, ѡ време де
покъинцъ атѣта де скȣ́ртъ кѣтъ ва фй, пентрȣ атъцѣ ани
метахирисици спре а те мȣлцъмѝ, де каре ам даторїе ѡдини-
ѡаръ съ даȣ самъ ла̀ прѣ̀ ꙟнълцатȣл жȣдекътѡрю . лȣптъ-
торюле! тȣ̀ те фачи кȣ ачастъ неаскȣлтаре атъта де невред-
никȣ пȣртѣрилѡр мѣ́ле де гриж(ъ), кѣрѡра еȣ ам хотѣрът
съ ле ȣрмез, ка съ чер дела милѡстивирѣ дмнезъꙗскъ ертаре
де чѣ́ле трекȣ́те . шѝ дин дарȣл шѝ мила лȣи Інсȣс Христѡс
ѡкїи мїеи акȣм дешкизъндȣ-с(ъ) ка съ кȣнѡскȣ стъпънирѣ
чѣ маре шѝ слободъ, каре зидиторюл мї-а дат асȣ́пра та̀, вою

шѝ фър воѧ тà ка съ те плекȣ, съ фáчи вре́ ȣн бѝне, шѝ съ пъръсéщи але тáле ррѣле (!) пѡ́фте, пентрȣ кáре пȣ́ю гѣндȣ съ фáк ѡ жъртвѝре ка съ добъндéскȣ бȣнът’ѣциле вїéцїи чéй винтóаре. дрептȣ ачѣѧ нȣ̀ те май пȣ́не ꙟпотрѝва порѡнчилѡр мѣ́ле, шѝ нȣ̀ ащептà де ла мѝне де акȣ́м ꙟннаинте фъръ нȣмаи тóате ачѣлѣ, кáре-ц пóтȣ фáче стенахорїе шѝ трȣ́дъ ꙟ вїáца ачáста, ши кáре пóтȣ съ не фáкъ пре амъндѡи феричи́ци ꙟ чѣ́ѧ-л’áнтъ. пéнтрȣ ачѣ́ѧ ꙟци порѡнчéскȣ ка съ апȣ́чи кȣ ръбдáре [де врѣ́ме къ дела тѝне ꙟсȣци нȣ пѡ́ци съ ле фáчи кȣ драгѡсте] тóате ачѣ́ле прè кáре лȣ́мѣ ле аре амáръ, адѝкъ кȣ але тáле лáкръми дè акȣ́м вóи съ съ спéле ѡкáра дезмїердъ́рилѡр тáле челѡр трекȣ́те; кȣ пѡстȣриле тáле, съ педепсéще пóфта та; кȣ смерéнїѧ тà, съ стънщи поменѝрѣ мъндрїи тáле; кȣ сȣспѝнȣриле тáле, съ акóпери ачѣ́ле небȣнéщи веселїй а тинерéцилѡр, ши кȣ невóинцеле тáле чѣ́ле дè а пȣрȣрѣ нъдъждȣéскȣ съ редобъндѝм ертáрѣ дезмїердъ́рилѡр чéлѡр кȣ пъкáте. ꙟ скȣртȣ, кȣ покъинцъ вóю съ мъртȣрисéскȣ ȣръчȣ́нѣ че ам пентрȣ тикълѡ́аса алианцїѧ че ам авȣ́т ꙟнпреȣ́н(ъ) де ам мъниꙗ́т пре дȣмнезѣȣ. нȣ́ май стà май мȣлт ꙟнпотрѝва ȣнȣи сфáт ашà де бȣ́н, че маи въртѡс алꙗргъ ꙟпреȣн(ъ) кȣ мѝне ка съ добъндѝм мѝлъ, фър де кáре еȣ те вóи пъръсѝ шѝ де сѣлъ, непȣтъндȣ съ маи лъкȣескȣ ꙟтр’ȣн лъкáш, ȣнде дїаволȣл ꙗсте стѣпън, шѝ акърȣѧ чѣле шапте пъкáте де мóарте сѣнтȣ ѡргáниле.

Трȣ́пȣл.

Чè ꙟнсемнꙗз(ъ) ачáстъ? дȣпъ сокотꙗл(ъ) че сȣ́флетȣл ꙟм гръéще, ми съ пáре къ тóате пȣтéриле мѣ́ле мъ пъръсѣскȣ, симцѝриле слъбъскȣ, шѝ нȣ̀ вѡр съ мъ маи слȣжáскъ кȣ ачѣ́еш порнѝре дȣп(ъ) кȣм ꙟнтр’алтъ дáтъ; еȣ съмтȣ ѡ слъбъчȣне шѝ тóатъ пȣт’ѣ́рѣ мѣ́ ꙟм липсéще. чè с’аȣ фъкȣ́т депрѝндирѣ? ачел юбѝт товáръш, кáре ꙟм стъпънїѧ пóфтиле мѣ́ле, ши ȣнде аȣ фȣџѝт прилéжȣриле чѣ́ле кȣ прѝинцъ пентрȣ дъзмїердърйле вїéцїй? че ꙗсте, кáрнѣ мѣ̀? тȣ́ те фáчи несимцитоаре ла мъдȣлърйле фандасїй, ши съмтȣ ѡ ȣръчȣ́не пентрȣ тóате къте алтъ дáтъ ꙟми ерà кѝпȣл чéлѡр маи дȣлчи дезмїердъри; ѡкїй мїей съ ȣмплȣ де лáкръми, шѝ гȣ́ра мѣ съ мȣлцъмéще кȣ пъне нȣмай ши кȣ апъ. ѡкїи мїеи нȣ́ съ ръдѝкъ кѣтръ чéр, фѣръ нȣмаи кȣ спáимъ, шѝ пентрȣ ка с(ъ) ꙟнтовъръшѣскȣ сȣспѝнȣриле мѣ́ле пън лà нȣ́ори, ши

ꙗръши де ѡ дáтъ съ плꙗкъ кътръ пъмѫнтꙋ, пътрꙋ́нши де рꙋши́не, пе́нтрꙋ къ де атъ́тѣ ѡри м'áꙋ ꙟншълáт шѝ м'áꙋ пꙋртáтъ лà фаптиле чѣ́ле де рꙋши́не. пичóариле мѣле нꙋ́ вѡр съ маи маргъ, фър нꙋ́маи лà бисе́рикъ, ши мѫниле мѣ́ле нꙋ вѡр съ съ ръди́че, фър нꙋ́маи кътръ че́рю, пентрꙋ ка съ чѣе ми́лъ. еꙋ м'ам фъкꙋ́т сꙋ́рдꙋ ла мъгꙋли́рѣ чѣ ꙟншълътóаре а лꙋ́мии, шѝ нꙋ̀ сънтꙋ, фър нꙋмаи сꙋпъръ́риле кáре мъ деꙗ́птъ ди́н сомнꙋл пъкáтелѡр мѣ́ле. а фѝ кꙋлкáт пе ченꙋ́шъ ꙟми пáре десфътáре, шѝ рáса ꙟми пáре ѡ подóабъ. ѡ сꙋ́флете ал миеꙋ! акꙋм кꙋноскꙋ стъпъни́рѣ тà, шѝ вѡ́ю съ мъ сꙋпꙋ́ю лá ле́циле че́ле мънтꙋитоáре каре тꙋ ꙟм спꙋ́и; шѝ мъ рѡг съ нꙋ̀ контене́щи. тóт ачáстъ пꙋртáре де гри́ж(ъ) съ аиби пентрꙋ ми́не пън лà чáсꙋл деспърци́рии нóастре, ка съ съ фак(ъ) кꙋ ли́нище, шѝ съ пóатъ фѝ слъви́тъ а нóастръ адóаѡ ꙟнпреꙋнáре ꙟн чеи-л'алтъ віáцъ.

Сꙋ́флетꙋл.

Ѡ сърáче пѡ́м (b. пꙋмн) де пъмѫнтꙋ! тꙋ кꙋнóщи дар лà сфърши́т, къ фър де ми́не нꙋ́ ещи фър нꙋмаи прáф, шѝ кꙋм къ ал тъꙋ хаинлѣк де маи ꙟнаи́нте, нꙋ̀ пóате фър нꙋ́маи съ не дꙋ́къ лà мꙋ́нка де ве́чи. ши-и (l. ми-и) ми́лъ де а та тикълоáс(ъ) стáре, ши дꙋп(ъ) кꙋ́м дрáгѡсте чѣ̀ дин лъꙋнтрꙋ мъ ꙟдаторе́ще ка с(ъ) гръжъскꙋ де тóате ачѣ́ле къте нꙋ́ (! l. не) сънтꙋ де фолѡс, вою ка съ-ц скриꙋ ꙋн фел де віацъ, кáре съ не пóатъ ꙟнкрединцà къ не вѡм бꙋкꙋрà ꙟнтр'о зъ ꙟнпреꙋ́нъ, дꙋп(ъ) че мóартѣ не вà деспърцѝ. тре́бꙋе дáр ка съ те гъте́щи а те видѣ̀ адꙋ́сꙋ жъртвъ дрепт'ъцiи лꙋ́и дꙋмнезъꙋ, шѝ съ те фáчи пъкътóшилѡр пи́лдъ, нꙋ́маи пентрꙋ ка съ-и адꙋ́чи ла покъинцъ. нꙋ мъ дъзнъдъждꙋескꙋ дар, пентрꙋ къ ачѣ́ѧ че ꙋн час мꙋнче́ще, ꙟн вечи десфътáре гъте́ще.

CXXVIII.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, 4⁰, 60 foĭ paginate.)

Історіѧ Росилор.

Inceputul neamuluĭ slovenesc. (Fol. 1a—1b.)

Де ꙟчѣперѣ ве́кюлꙋй нѣм словенескь, шѝ де нꙋмирѣ лꙋ́й.

Мáреле ꙟтрꙋ патриарши Нóе, пл'ъкꙋ́тꙋл ал тáтълꙋи челꙋи фъръ ꙟчепꙋт ши фъкъторюлꙋи а тоатъ фъптꙋра, ръдъ-

чина дȣпъ трȣп, ши стръмошȣл нѣмȣлȣи ѡменеск̓, дȣпъ потоп спре треи ста́тȣри ꙟпърцинд фечорилор съи вiецȣирѣ ꙟ лȣмѣ ача́ста, деосе́бй фiеще кърȣѧ аȣ ꙟсемнат, ши аȣ хотърѫт лȣи Сим̓, дерегъторїѧ прещiеи, лȣи Хам, жȣгȣл робiеи, лȣ́и Iафет вредничiѧ ꙟпърътѣскъ, витежiѧ ꙟ ѡасте, ши лъцимѣ нѣмȣлȣи дȣпъ нȣмеле лȣ́й. къ Iа́фет съ тълкȣѧще: лъци́ме. аширедерѣ ши пъмѫнтȣл̓ л'аȣ ꙟпърцит лор ꙟ тре́й пърци, дин ка́ре чѣ динтѫи съ кiамъ Ѧсiѧ, адоаѡ Ѧфрика, атре́ѧ Єѵро́па. лȣ́й Сим и с'аȣ венит пърциле че каȣтъ спре ръсърит ꙟ Ѧсiѧ чѣ ма́ре, ȣнде сѫнт акȣм Персiй ши Ѧленрïѧнiй (!). лȣй Хам и с'аȣ къзȣт соарта спре амiѧзъ-зй, оунде ꙗсте акȣм Єгѵ́петȣл ꙟ ца́ра аръпѣскъ. ꙗръ лȣй Iафет ꙗȣ ръмас пърциле чѣле деспре апȣс, ши деспре амïѧзъ-ноапте, ꙟ Єѵро́па. ꙟсъ Iафет ꙗсте стръмош, ши та́тъ тȣтȣрор крещи́нилор, маи въртос че́лора че лъкȣеск ꙟ Єѵро́па, дȣпъ блгословéнiѧ тъти́ни-съȣ лȣи Нóе. аша дин нѣмȣл съȣ чел норочит, спре мȣлтъ ꙟмȣлци́рѣ нѣмȣлȣи съȣ аȣ крескȣт, кѫт нȣ нȣ́маи прин пърциле чѣ́ле деспре амiѧзъ-ноаг̓те, ши деспре апȣс с'аȣ лъцит, чи ши прин чѣле деспре ръсърит. ши нѣмȣл лȣ́й Iа́фет пре тоате пре чѣлѧ-л'алте, кȣ пȣтѣ́рѣ, кȣ бърбъцiѧ, кȣ витежiѧ аȣ ꙟтрекȣт; ꙟфрикошат ши слъви́тъ ла тоатъ лȣ́мѣ фъкѫ́ндȣ-съ: [прекȣм тоц чеи веки ши врѣднич де крединцъ исто́ричй мъртȣрисе́скъ:] къ кȣ нимик алтȣ, фъръ нȣмаи кȣ лȣкрȣ де ѡасте съ цинѣ, ши де аколо храна, ши тоате требȣинцеле са́ле ши ле плинiѧ. ши дин лȣкрȣри́ле са́ле чѣле слъви́те, маи въртос дин чѣле витеже́щи, Словѧнiй адекъ Слъвицiи аȣ ꙟчепȣт а съ кiема̀. аширедерѣ лимба сло́венѣскъ оуна дин чѣле ѡв дела фа́черѣ тȣрнȣлȣи, дȣпъ аместека́рѣ лимбилор, аȣ ешит лȣи Иафет, ши дин слава́ нȣ́мелȣи, словенеск̓ с'аȣ нȣмит. пентрȣ ача́ста спре помени́рѣ нѣмȣлȣи сло́венеск̓ ши чеи де демȣлт кнѣзiй рȣсе́щй пȣнѣ нȣ́меле фiилор съи, липиндȣ-и лѫнгъ сла́въ, адекъ: Свѧтослав, Ѩрослав, Мети́слав адекъ избъндитор̓ пентрȣ славъ, Мечислав, къ слъвит ера̀ прин са́бiе. ши алте́ асе́минѣ аче́стора.

Despre idoliĭ slovenestĭ. (Fol. 20b — 23a.)

Де идолй.

Ꙟтѫй аȣ ри́дикат ȣн̓ идол̓ май ма́ре анȣ́ме Перȣн̓, дȣмнезъȣл̓ тȣне́тȣлȣй, ал̓ фȣ́л̓џерȣлȣй, шѝ ал̓ норилор челор де плоа́е;

ꙟтр'ȣн дѣль ꙟналть лън'гъ рѫȣл' Бȣ́рюл, дȣпъ асъмѫ́нарѣ ѡмȣлȣй. трȣ́пȣл' лȣй ера̀ върса́ть де арџинть, ȣрекилѐ де аȣр, пичоа́реле де фїер, шѝ ꙟ мѫ́йнй ци́нѣ ѡ пїатръ асѣмѣ́не кȣ̆ пїа́тра тръснетȣлȣй, кȣ робинȣ́ри шѝ кȣ анфраѯ [чѐ ꙗсте пїа́тръ ꙟ кипȣл фо́кȣлȣй] ꙟподобить. ши ꙟнаинтѣ лȣй п͠рȣрѣ ардѣ фо́кь. ꙗръ де съ ꙟтѫмпла̀ пентрȣ непȣрта́рѣ де грижe а жиртвиторю́лȣй съ съ стингъ фо́кȣл, атȣнча пентрȣ ачѣѧ пре жиртвиторюл аче́ла, ка пре ȣн връжма́ш ал д͠мнезъȣлȣй съȣ кȣ моарте ꙟл пе́деѱїѧ.

Ал дойлѣ идол аȣ фост Волос, дȣмнезъȣл доби́тоа́челор.

Ал трейлѣ: Позвиздь, пре кареле ȣнїй ꙟл кїема Похвинть, алцїй Вихор, мъртȣрисиндȣ-л пре дѫнсȣл а фѝ дȣмнезъȣл' въздȣхȣлȣй, ал времїй бȣ́не шѝ ал вре́мїи рѣле.

Ал па́трȣлѣ идол, Ла́до, шѝ пре аче́ла ꙟл а̀вѣ дȣмнезъȣл' нȣнцилор, шѝ а тоа́тъ норо́чирѣ, шї-и адȣчѣ̀ лȣи жиртве чѣѧ че съ гътїѧ съ съ ꙟсоа́ре, сокотинд къ кȣ ажȣторюл лȣй Ла́до, нȣнтъ бȣ́нъ шѝ вїꙗцъ дръгъстоа́съ вор добѫндѝ. шѝ ача́ста мъскъричю́не дела̀ слȣ́житорїи идолилор челор дидемȣлт с'аȣ трас, ка́рїи пре ȣ́нии дин идолй, Лелѧ ши Поле́лѧ ꙟй кїема, а кърора ȣрътȣл де дȣмнезеȣ нȣ́ме, ши пънъ астъзи прин оаре-ка́ре ла́тȣрй, прин адȣнѣри, ши прин жо́кȣрй кѫнтѫнд: Лелїо, Лелїо, Полелїо, прекȣм ши ла нои зик: Лелїо Лелїо, ꙟл кїамъ. ашиждерѣ шѝ пре мȣма лȣи Лелѣ, ши алȣй Полелѧ: Ла́да о кѫнтъ анȣме: Ла́до, Ла́до. шѝ ача́стъ ꙟшелъчю́не вѣкїе дїеволѣскъ а честȣй идол тръгѫндȣ-съ, ла веселїиле чѣле де нȣнтъ, ꙟ мѫини пле́снинд ши ꙟ ма́съ бътѫнд, кѫнтъ. де ка́ре пра́вославникȣлȣй кре́щин ꙟ тоть ки́пȣл и съ ка́де съ съ пъзѣскъ, ка съ нȣ фа́къ ꙟтърѫтарѣ педѣѱїи лȣй д͠мнезеȣ пре дѫнсȣл.

А чинчилѣ идол, Кȣпа́ло, пре ка́реле сокотїѧ а фѝ дȣмнезъȣл роа́делор пъмѫнтȣлȣй, шѝ лȣй, челȣй ꙟтȣнекат, кȣ ꙟшелъчю́нѣ дръча́скъ адȣчѣ мȣлцъмите ши жиртве, ла̀ ꙟчепȣтȣл сечери́шȣлȣи. а челȣаш дȣмнезъȣ Кȣ́пало́, са́ȣ маи адевърат драк нȣминдȣ-л, поме́нирѣ лȣй пънъ акȣм прин ѡаре-каре пърци рȣсещй ꙟкъ съ цине, ма́й алес ꙟ сара̀ на́щерїи с͠фнтȣлȣй Іоан Ботезъторюлȣи, адȣнѫндȣ-съ сара̀ ти́нери па́рте бърбътѣскъ ши мȣе́рѣскъ, ꙟш ꙟпретескь кȣнȣ́ний лор, динтр'оаре ка́ре бȣрȣ́ѧнъ, шѝ ле пȣн пре ка́пȣ-ш, ши съ шѝ ꙟчингь кȣ дѫнселе; шѝ ꙟкъ ла ачел жок дръческь фак ши фок, шѝ ꙟпрежȣрȣл лȣй лȣѫндȣ-съ де мѫнъ, ȣмблъ ка нїще некȣрац ши жоакъ, шѝ кѫнтѣри кѫнтѣ але спȣркатȣлȣй Кȣпа́ло. адѣсе

поҳториндȣ-ле ши сърind престе жок (l. фок), пре сине сингȣрй
ачелȣꙗш драк Кȣпало жъртвъ съ адȣк, шй алте лȣкрȣрй дїе-
волещи мȣлте ꙟ адȣнъриле чѣле спȣркате фак, каре а ле скрїе
нȣ ѥсте кȣ пȣтинцъ. дȣпъ празникȣл ачѣста ал сфѫнтȣлȣй
Іоан Ботезъторюл, ꙟкъ ши ла празникȣл сфнцилор апостолй,
ал лȣй Петрȣ шй Павел, кȣрса са дїꙗволȣл о тинде прин лѣ-
цене; пентрȣ къ челора че съ лѣгѫнъ де мȣлте ѡрй, съ ꙟ-
тѫмплъ де кад фъръ де вѣсте ꙟ пъмѫнть, ши морь, ши
рѣȣ фъръ де покъинцъ сȣфлетȣл ши-л даȣ. пентрȣ ачѣꙗ ши
де лѣценеле ачѣлꙗ ка де нище кȣрсе дїеволещй, а съ фери
фїеще кърȣꙗ ѡм крединчос и съ каде, ка съ нȣ казъ шй съ
съ ꙟкȣрче ꙟтръ'нселе.

Де ȣдарѣ кȣ апъ ла пащй.

Ѡаре карїй дин фъръ де лециле чѣле де демȣлт, пентрȣ
ꙟмȣлцирѣ роаделор пъмѫнтȣлȣй, адȣчѣ жиртве изворелор
ши ѥзерилор, ѥаръ ȣне-орѣ ши пре оамени афȣндъ ꙟ апъ. прин
оаре-каре пърцй рȣсещй, ꙟкъ шй пънъ акȣм а ачелȣй лȣкрȣ
нетрѣбник де демȣлт, и съ ꙟноꙗще поменирѣ. къ пе врѣмѣ
зилїи чеи лȣминате а ꙟвїерїи лȣи хс, адȣнѫндȣ-съ тинерй ши
бътрѣнй, парте бърбътѣскъ ши фъмеꙗскъ, ȣнȣл пре алтȣл
дȣпъ асемѫнарѣ ȣнїи мѫнгѫерй оаре-кърїꙗ съ арȣнкъ ꙟ апъ;
шй съ ꙟтѫмплѣзъ челȣй арȣнкат ꙟ апъ, дȣпъ лȣкрарѣ дїе-
волѣскъ, де съ ловѣще аȣ де пїатръ, аȣ де лемнь, ши рѣȣ ꙟш
дѣ сȣфлетȣл сѣȣ. ѥаръ алцїй мъкар къ нȣ-и арȣнкъ ꙟ апъ,
даръ адȣк апъ, ꙟноинд жиртва ачелȣꙗш драк дȣпъ обичȣин-
целе сале чѣле де демȣлт. мъкар къ фак спре обичаю де
мънгѫѣре, ѥаръ нȣ жъртве идолилор; ꙟсъ май бине ар фй,
ши ачаста де нȣ ар фй.

Ал шаселѣ идол, Колѣда, дȣмнезъȣл празничелор, кърȣꙗ
празник маре ꙟ лȣна лȣй декемврїе ꙟ 24 де зиле фъчѣ. ꙟсъ
мъкар къ народȣл рȣсескь с'аȣ ши лȣминать кȣ сфнтȣл ботез,
ши идолїи жȣ сȣрпат; даръ ȣнїи поменирѣ ачелȣи драк Колꙗ-
да, шй пънъ акȣм нȣ ꙟчетѣзъ а о ꙟнои. ꙟчепѫнд дела
нащерѣ дмнȣлȣй нострȣ іс. хс. пентрȣ тоате зилеле чѣле сфнте,
адȣнѫндȣ-съ ла жокȣрй ȣрѫте лȣй дмнезъȣ, кѫнтъ кѫнтърй,
шй ꙟтръ'нселе, мъкар къ ши де нащерѣ лȣй хс. фак поме-
нире, даръ ши пре Колѣда, ꙟшелъчюнѣ чѣ вѣкїе дїеволѣскъ,
де мȣлте ори фъръ де лѣцѣ поҳторинд, ꙟл ꙟнпреȣнъ. ꙟкъ-ш
ла ачѣле адȣнърй але сале кълкътоаре де лѣце, ши пре ȣн са-
тана: Тȣра оаре кареле, ши алте мъскъричȣнй ȣрѫте лȣи дмне-

зъ8 изводинд поменескь. алцїи фѣцеле сале ши тоатъ подоаба оменѣскъ, чѣ фъкѹтъ дѹпъ кипѹл шѝ дѹпъ асемѫнарѣ лѹи дмнезъѹ, кѹ нице кипѹрй оаре кареле гроазниче, токмите спре ѫкипѹирѣ дїѫволѹлѹи, ѫш акоаперѣ фѣцеле, ѫгрозинд саѹ ши веселинд пре оамени; ѩръ пре фъкъторюл ши зидиторюл съѹ окърѫнд, ка кѹм ар ѹръ ши с'ар скѫрбй де фачерѣ мѫинилор лѹи. каре даторй ѥсте тоть крецинѹл а о лъса, ши дѹпъ кипѹл каре нѣѹ фъкѹт пре ной дмнезъѹ а ѹмбла, къ нѹ ни съ каде алте ѹрѫчюни противниче лѹи дмнезъѹ а изводй. афаръ де ачей идолй, кипѹрй дръчеци, ѫкъ ши алци идолй мѹлц ера, анѹме: Ѹслад, Кѹрша саѹ Хорсь ипроч.

CXXIX.

1757.

(Ms. Gaster, 4⁰, 12 foĭ paginate.)

Ѫцїенцаре пентрѹ моартѣ марелѹй Петрѹ Імператорѹлѹй а тоатъ Рѹсїѫ.

Ка кѹ сингѹръ адеверинца, шѝ кѹ тот дин адинсѹл, съ аръть моартѣ марелѹй монархѹлѹй нострѹ не поxтѣще лѹкрѹл ачеста. пентрѹ къ де ла лимбиле чѣле стреине, мѹлте історїи типъриите аѹ ешит пентрѹ ачесташ лѹкрѹ, чѣле че сънт фоарте депъртате де адевър. Пентрѹ ачаста тоате прекѹм с'аѹ ѫтъмплат съ вор аръта.

Moartea luĭ Petru cel mare. (Fol. 4a—5b.)

Ѩръ кънд с'аѹ кѹноскѹт, къ съ съвършаще монархѹл, шѝ аѹзинд сенаторїи, гинъралитетѹл ши народѹл де тоатъ оръндѹѫла, аѹ ѫчепѹт а ѫтра ѫ полатъ шѝ а сърѹта мѫна монархѹлѹй кѹ плънџере шѝ кѹ сѹспинаре. Ѩръ монархѹл ера ѫтрѹ тъчѣре, шѝ спре тоци чей че венїѫ кътрѫ ел привїѫ, ка кънд ѫи привистѹлѹѫ. дѹпъ ачаста, кѹ маре трѹдъ аѹ зис пре ѹрмъ: изъвисъ-ва де скърба? пентрѹ къ полата ера плинъ де мѹлцимѣ норѡдѹлѹй. кѹ кѹвънтѹл ачела аѹ пофтит' пентрѹ врѣмѣ чѣ ѹрмътоаре, чѣ вїитоаре а морцїи. съ фїе гръит' пентрѹ ачаста саѹ пентрѹ алт чева нѹ съ щїе, шѝ аша тоци дин полатъ аѹ ешит'. Даръ шѝ атѹнчи атъта пѹтѣре аѹ авѹт мо-

нáрхꙋл, кът мъкар ꙟ тоáтъ клипѣла, съ пърїѧ къ съ съвършáіце, дар тот с'аꙋ лꙋптат пънъ ла трéи чáсꙋри дꙋп(ъ) прънз. шѝ мъкар къ нимик нꙋ гръиа, даръ сꙋспинà, шѝ мѣна чѣ дирѧптъ спре ѡ пáрте ѡ арꙋнкà, пентрꙋ къ мѣна чѣ стънгъ, ерà дин паралиш лꙋѡáтъ. ꙗръ кънд ꙟи адꙋчѣ аминте архїерееꙋл пентрꙋ феричи́рѣ чѣ вїитоáре вѧчникъ, шѝ пентрꙋ прец' кꙋ кáре ачѣѧ съ кꙋмпъръ, шѝ пентрꙋ сънцеле фїюлꙋй дꙃеескꙋ', съ силїѧ монáрхꙋл ка съ съ ꙟпреꙋ́не кꙋ пꙋтѣрѣ, съ съ скоáле шѝ съ съ ꙟкине, шѝ спре чéрю съ кáꙋте; ридикънд ѡкїи сьй спре ачáста, ꙟпреꙋ́нъ съ невоѧ, ка съ ꙟтоáркъ сꙋспи́нꙋриле сале ꙟ глас де бꙋкꙋрїе, шѝ арътъндꙋ-съ кꙋ фáцъ вѧселъ ка съ ꙟбръцишѣзе пре архїерееꙋл. ꙟтрꙋ ачѣстѣ аꙋ вени́т' архимандри́тꙋл дéла мънъсти́рѣ сфи́нтеи Трроице, шѝ аꙋ ꙟтребат пе монáрхꙋл, ка съ порꙋнчáскъ де адоара (l. адоа оара) съ-л' причестꙋѧ́скъ кꙋ сфинтеле тáини, шѝ де ва фи порꙋ́нка, съ фáкъ монáрхꙋл сéмн' кꙋ ридикáрѣ мѣни; шѝ ашà ридикънд мѣна нꙋмай декът монáрхꙋл, с'áꙋ ꙟвредничи́т' де дꙃеѧска еѵвхаристїе. дꙋпъ ачáста аꙋ ꙟчепꙋ́т' архїерей пе рънд шѝ мáи тáре а-л мънгъѧ̀ шѝ а-л ꙟтърѝ. ашиждерѣ шѝ монáрхꙋл н'áꙋ ꙟчетáт а аръта̀ воинца са̀ пънъ ла ал пáтрꙋлѣ час дꙋ́пъ мїезꙋл нопцїи, атꙋ́нчи аꙋ ꙟчепꙋт а ръчѝ.

Ꙗръ архїерéꙋл' дела Твéрска аꙋ читит рꙋгъчꙋ́ниле, шѝ моли́твеле чѣле дéла еши́рѣ сꙋ́флетꙋлꙋй, ꙟ врѣ́мѣ апропїéрей монáрхꙋлꙋй спре моарте. ꙗръ дѣка аꙋ ꙟчетáт' монáрхꙋл де а сꙋспинà шѝ а сꙋфлà, тóци аꙋ ꙟчепꙋт а съ ꙟдой, мóрт' сáꙋ вїꙋ ꙗсте монáрхꙋл, шѝ н'áꙋ пꙋтꙋ́т нꙋмаи де кът а съ ꙟщїенцà де сфършнрѣ монáрхꙋлꙋй кънд с'аꙋ сфършит. шѝ ꙟ чáсꙋл ачела тóци кѣци с'áꙋ афлáт аꙋ ридикáт' тънгꙋи́ре. ꙗръ монархи́на кꙋ адѣнкꙋл инимїи атѣта с'áꙋ фъръмат, кът ерà ꙟдоѧ́лъ де вїáца ей, ши де нꙋ (ѡ) ар фи цинꙋт' ар фи къꙃꙋ́т'. атꙋ́нчѣ тоáте полъциле кꙋ глас де тънгꙋи́ре аꙋ ръсꙋнат, кът нич ꙋнꙋл нꙋ с'аꙋ афлат ꙟ полáтъ, ка съ съ поáтъ ѡпрѝ де плѣнџере.

CXXX.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. defect, fol. 5b—19a. — *b*. Ms. Gr. G. Tocileccu, ca. 1760, Codex miscell., fol. 94a—103b. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. XVIIb—XXVIIb.)

Дископерире сфн҃теи ши дꙋмнезъещїи летꙋргїи чи с'аꙋ дископеритꙋ лимбилор дин дꙋмнезъꙗска стръ-лꙋчире пре кꙋм скрїе Вароним.

Venirea luĭ Amfilog cu oaste la Jerusalim. (*a*. Fol. 5b—8a, *b*. 94a—96a, *c*. XVIIb—XIXb.)

Кънд ꙟнпъръцїе Ꙗмꙋ́рат ꙟнпърат ла Вавѝлон, ꙗръ Ꙗмфилог ꙟнпърат ꙟнпъръцїе ла Ꙗрàвїе. деч жїдòвїи чеи фъръ де лéџи ши спꙋркáци авънд пꙋрꙋре пизмъ пентрꙋ леџе асꙋпра крещѝнилор, съ прїчїе кꙋ дъншїи ꙟн Иерꙋсалим пентрꙋ ꙟнвїере домнꙋлꙋи ностꙋ Исꙋс Христос, ши пентрꙋ ꙟнълцáре лà чé-рюри. апóи лꙋꙟндꙋ мꙋлте дáрꙋри жїдовїи аꙋ мерсꙋ ди лꙗꙋ дꙋс лꙋи Ꙗмꙋрат ꙟнпърат ꙟн Вавилон, ши аꙋ пърът пре кре-щини зъкънд: ꙟнпърате! ꙟн веч съ тръещї ꙟнпъръцїе та! алта веи щи, къ с'аꙋ сфътꙋитꙋ крещинїи ши вор ка съ еи еи ꙟнпъръцїе ꙟн Иерꙋсалим. дéчи ꙟнпърáтꙋл възъндꙋ ачесте де ла жидѡви, с'аꙋ ꙋмплꙋт де мънїе ка ꙋн леꙋ сълбатек, ши аꙋ порончит де аꙋ гътит мꙋлте ѡщи, ши аꙋ тримес ла Ꙗм-филог ꙟнпърат ди ла Ꙗравїѧ, скриинд ꙟнтрꙋ ачесташ кип:

Єꙋ Ꙗмꙋрат, ꙟнпърат Вавилóнꙋлꙋи ши а тоатъ лꙋ́ме, ам аꙋзътꙋ, къ с'аꙋ сфътꙋит крещѝнїи съ съ скоале асꙋ́пра ноастръ ши вор съ ръдич(е) ꙟнпърат ла Іерꙋсалим! скриꙋ цїе Ꙗмфилоаци, ꙟнпърат ал Ꙗравїеи, съ те ръдичи кꙋ ѡщиле, съ мерџи ла Иерꙋсалим; ши ц'ам тримесꙋ ши ѡщи ꙟнтрꙋ аџю-тóрю. че съ арзи ши съ сфърми четате Иерꙋсалимꙋлꙋи, ши съ сфърми бисърика крещинилор, каре есте дꙗсꙋ́пра грóпїи лꙋи Х҃с, ка съ нꙋ маи поменꙗскъ нꙋмиле ачéлꙋи ꙟншълътóрю ꙟн лꙋме. ꙗръ де нꙋ веи фаче поронка мѣ, съ щїи, къ кꙋ моартѣ амáръ веи мꙋри. дечи Ꙗмфилог ꙟнпърат читѝ карте, ши аꙋ гътит ѡщиле ши аꙋ плекат ла Иерꙋсалим кꙋ атъте мїи де ѡщи пъгъне. ꙗръ дꙋмнезъꙋ, ка ачáла че есте кꙋноскъторю тꙋтꙋрор инимилор ѡминéщи, н'аꙋ лъсат локꙋл чел сфънтꙋ ал съꙋ, ка съ фїе пре вѡе дїꙗволꙋлꙋи ши пре вѡе дїꙗволилор жи-

довн; че аȣ мърит нȣмиле съȣ, ши аȣ пъзът лѡкȣл съȣ, ка сѫ си рȣшинезъ тоци чеи че хȣлескȣ пре нȣмеле сфинцїеи сале, ши съ кȣноаскъ тоате лимбиле крединца че адивъратъ, кариле лȣминѣзъ инимиле челор ꙟнтȣнекаци. ши ачаста есте таина сфинтеи летȣргїи.

Ꙟнтрȣ ачеѫ време ера патрїарх ла Иерȣсалим сф͠нтȣл Меѳодїе, ши аȣзънд кȣм къ вїне Ꙗмфилог ꙟнпърат асȣпра Иерȣсалимȣлȣи кȣ атъте лимби пъгъне, сфинцїе-са де фрикъ аȣ фȣџит ла Антїѡхїе четатѣ. ꙗръ ȣн кълȣгър че ера преѡтȣ, зъсъ кътръ патрїархȣ: чинстїте пърїнте! пре мине съ мъ лаши аиче ла сфънта бисърикъ а гропїи лȣи Х͠с. къ сфинцїе-са нȣ ва лъса локȣл ачиста нич ѡ дат(ъ), ши пре мине мъ ва ꙟнтъри, де вѡю бирȣи пре връжмаш, ши пре Ꙗмфилог ꙟнпърат, чъл страшникȣ ши мънїѡс, кариле винїе асȣпра гропїи лȣи х͠с, ши асȣпра бисъричїи лȣи христос. аȣзънд ачесте патриꙗрхȣл аȣ зъс: фрате Иѡнїкїе! ръмъи кȣ Христос (b. c. сфинцїѫ са, съ те ꙟнтърѣскъ, ши-л бл͠гословѝ, ши съ дȣсе ла Антїѡхїѫ. ꙗр' Іѡникїе ръмасе ꙟ сф͠нта бесѣрикъ а лȣи Х͠с, ꙟ тоате зилеле, фъкѫнд' сф͠нта летȣргїе ла гроапа лȣи Х͠с,) ши алте рȣгъчюни дȣмнезъещи, съ фачи кȣ инимъ кȣратъ ши кȣ мȣлте лакръми, ка съ избъваскъ бисърика лȣи Христос де пизма жидовилѡр ши де мъхнїре ачелȣи ꙟнпърат страшник. ши аша фъкънд пънъ че соси Ꙗмфилог ꙟнпърат, кȣ атъте ꙟнтȣнериче де ѡщи, ши сфъръмъ тоатъ четате Иерȣсалимȣлȣи, ши тримисъ съ сфарме ши бисърика каре есте дѣсȣпра гропїи лȣи Х͠с. ꙗръ дȣмнезъȣ чела че-ш юбеще лȣкрȣриле сале, погоръ ȣн ноѡрȣ ши акопери бисърика атъта, кът ничи ȣнȣл дин воинїчии ачїе къци ера, нȣ пȣте съ причапъ ȣнди есте бисърика. атȣнче мѣрсъръ ла Ꙗмфилог ꙟнпърат ѡщилор, ши зъсъръ: чинстите ꙟнпърате! дȣпъ поронка мърїеи тале ам фъкȣт, ши ам сфърмат касъле ши зидюриле Иерȣсалимȣлȣи; ꙗр бисърика крещинѣскъ нȣ ам пȣтȣт-о гъсъ. атȣнче ꙟнпъратȣл съ ȣмплȣ де мънїе ши кемъ пре Мȣсалип чел крединчос ал лȣи, ши-и зъсъ: дȣ-те де вез де четате, къ нȣѡꙟ ни есте а ꙟнплини поронка челȣꙗ че нѣȣ тримес пре нои аиче. ши нȣмаи декът съ дȣсъ ачел крединчос ла бисърикъ. ши лъсъндȣ-л дȣмнезъȣ де ꙟнтръ ꙟн бисърикъ, ши пре нимине нȣ афлъ, фъръ нȣмаи пре преѡтȣл ачала Иѡникїи кълȣгърȣл, ши кȣ ȣн преѡтȣ ал лȣи, гътит де сфънта летȣргїе. ши нȣмаи декът съри асȣпра преѡтȣлȣи ачелȣѫ, кълȣгърȣлȣи ачелȣе, Иѡникїе, ка ȣн леȣ страшникȣ, вrънд а-л дȣче ла ꙟнпъратȣл кȣ

ма́ре мъние. ꙗръ дꙋмнезъꙋ, чела че съ поҳтеще съ с(ъ) спъсаскъ то̣тꙋ, тинзъндꙋ-ш мъиниле, ꙟндатъш ꙟй (*b.* ꙟн) цъпъниръ мъиниле ка ди ҳер, ши нꙋ пꙋте съ ле ꙟнтоаркъ кътръ дънсꙋл дꙋпъ фире лор; атꙋнче ел нꙋмаи декът съ причепꙋ, ши кꙋноскънд крединца че дрꙗптъ ши адивъратъ, нꙋмаи декът къзꙋ ла пичоариле прѣѡтꙋлꙋи чершинд ертъчюне. ши зъсъ прѣѡтꙋл кътръ дънсꙋл: х҃с съ те ерте, фїюле! ши те дꙋ, де сп̃нꙋни стъп̃ънꙋлꙋи тъꙋ, съ вїе аиче, ши маи минꙋнате лꙋкрꙋри веи вид(е). ши благословиндꙋ-л прѣѡтꙋл, ꙟи вениръ мъиниле ла лок.

CXXXI.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, Codex miscellaneus.)

Tâlcul buchilor.

Тълкꙋл бꙋкилѡрь. кꙋм:

(Fol. 38b — 39a.)

а̃. еꙋ сънтꙋ лꙋмина а тоатъ лꙋмѣ.
б̃. дꙋмнезъꙋ сънтꙋ маи ꙟнаинте де тоц вѣ́чїи.
в̃. въз тоатъ тоана ѡменꙗскъ.
г̃. гръескꙋ вѡꙟ фїилор ѡменещи.
д̃. бине есте а креди ꙟнтрꙋ нꙋмиле мїеꙋ.
е̃. есте мънїе мѣ спре пъкъто́ши.
ж̃. вїꙗцъ сънт а тоатъ лꙋмѣ.
ѕ̃. фоарте кълкъторилор.
з̃. пъмънтꙋл ащернꙋт пичоарелор мели.
ї̃. ши нꙋ есте алтꙋ дꙋмнезъꙋ фъръ де мине.
и̃. чи есте скаꙋнꙋл мїеꙋ ꙟн черю.
к̃. кꙋм сфътꙋиръ асꙋпра ме сфат ръꙋ.
л̃. ѡаменїи мїеи, кълкъторїи де леџе.
м̃. гъндиръ спре мине ръꙋ пентрꙋ бине.
н̃. пре крꙋче мъ ръстигниръ.
о̃. кꙋ ѡцът ши кꙋ хїере мъ адъпаръ.
п̃. дрептꙋ-и фїюл лꙋи дꙋмнезъꙋ.
р̃. ꙟнпърциръ вешминтеле меле лорꙋши.
с̃. чїꙗ че фак пъкате ръле.
т̃. кꙋнꙋнъ де спини ꙟн кап ꙟм пꙋсъ

ȣ҃. спалъ-ш Пилат мъниле ши зъче : кȣрат сънтȣ де сънџиле ачестȣи дрепт .
ф҃. фарисъии стръга : ꙗ-л, ꙗ-л, ръстигнеџи-л
х҃. врȣт-ам ши ам ръбдат тоатъ мънтȣире воастръ .
ѡ҃. де ла чеи недрепци ши фъръ де леџе .
ц҃. ꙗръ ꙟнпъръціїе в'аȣ скрис воꙟ словозъніїе .
ч҃. кȣраци в'аȣ адȣс пре вои пъринтеле .
ш҃. ꙗръ шоптириле челе дръчещи в'аȣ слобозът .
щ҃. крȣціїи тале доамне, чела че ещи юбиторю де ѡамени.

Конец азбȣкилор.

CXXXII.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b. — *b.* Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 19—20.)

Zilele rele de peste an.

Съ съ щїе ши ачаста : ꙟн тоате лȣниле сънт къте .в҃. зъле ръле, ши чине нащи ꙟнтр'ънсъле нȣ тръещи, ши чине съ болнъве(щи) нȣ тръещи, ши чине пȣрчеде ꙟн кале нȣ-и мерџи бине . ши сънт ачесте зъле ръле:

Март : д҃ . к҃ . априле : г҃ . к҃ . маю : ѕ҃ . к҃ . юніе : г҃ . ві҃ . юлее : ѕ҃ . к҃ . авгȣстȣ : д҃ . ї҃ . съпте : г҃ . кд҃ . ѡктоврїе : г҃ . ка҃ . ноемврїе : е҃ . аї҃ . декврїе : ѕ҃ . дї҃ . генар : в҃ . дї҃ . феврȣарїе : а҃ . кг҃ . фїинщи кариле съ ле пъзаскъ ачесте зъле; ꙟн кале съ нȣ пȣрчадъ.

CXXXIII.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b—41a. — *b.* Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 124—127.)

Colĭadnic.

Ꙟнсъмнаре трипелникȣлȣи (!) съ съ щїе.

Дȣминекъ де ва фи нащерѣ лȣи х҃с : ꙗрна ва фи ꙟндоитъ ши поаси (l. плоаси) . тоамна, вънтȣроасъ, пре времѣ

съчеришȣлȣи, времи бȣнъ . шърпїлор пенрѣ ши ѡилор . поаме мȣлте . мїєри мȣлтъ . ꙟнблътиторилор пȣцин гръȣ . дѡбитоачилелор (!) ши фїꙗрълор ꙟнмȣлцире; ꙗр ѡаменилорȣ пенре.

Лȣни де ва фи кръчюнȣл, ꙗрна ва фи бȣнъ . примъвара ши вара плоаси; пре време съчирии плои мȣлте . тоамна съчетъ . вин ши мїєри пȣцинъ . поаме мȣлте фъръ де самъ . морци маи алес ꙟн бътръни . ѡаменилор дин ѡасте бȣкȣрїє . мȣєрилор, скърби, ши мȣлте динтр'ънсъле вор ши лȣри (! l. мȣри) . ши ȣнтȣ де вакъ мȣлт.

Марци де съ ва ꙟнтъмпла нащире лȣи христос, ꙗрна ва фи гре . примъвара плоѡсъ . вара бȣнъ, нȣмаи съчетоаси . тоамна ꙗръ съчетоаси . поаме мȣлте пе алокȣри . дѡбитоачелорȣ скъдери, боалъ мȣлтъ . пȣтерничорȣ (! l. —чилорȣ) скърбъ ши дȣрерѣ . челор че ȣмблъ пре маре перире . мери ши ȣнт ши вȣнȣ (! *b*. вин) мȣлт.

Меркȣри де съ ва ꙟнтъмпла нащире лȣи х͠с, ꙗрна ва фи маре ши бȣнъ де ѡ парте, ши кан ꙟндоитъ; де ва ши плоа, ва цине пȣцинȣ . примъвара съчетоаси . вара бȣнъ ши фрȣмоасъ . гръȣ пȣцин . поаме мȣлте . вин мȣлт, меире (! l. миере) мȣлтъ . ȣнтȣ пȣцинȣ . ѡаменилор челор бȣни пагȣбъ. (*b*. връжмашилор смерение.)

Жѡи де съ ва ꙟнтъмпла нащире, ꙗрна ва фи таре, ши ꙟндоитъ, ши вънтȣроаси, ши плоаи ȣшоаръ, гецȣш ва фи мȣлт . примъвара плоѡсъ . вара фрȣмоасъ, ши нȣ ва фи съчетъ, ничи плоае мȣлтъ . гръȣл каре ва фи съмънат тимпȣрїȣ ва фи бȣн . поаме мȣлте . мїєри пȣцинъ . ȣнт де вакъ мȣлт . тоамна плоѡсъ; ши гръȣл чел съмънат тоамна, скъдери мȣлтъ.

Винери де съ ва ꙟнтъмпла нащире лȣи христос, ꙗрна ва фи гре ши нъпрасникъ . примъвара плоѡасъ . пре време съчерїи плоаи мȣлтъ . тоамна съчетоаси . винȣ ши ȣнтȣ пȣцинȣ. роадъ мȣлтъ . ѡкилор дȣрерѣ . ла гȣриле ѡаменилор ди чел перит, мȣлци вор фи болнави . мȣєрилор челор греле сминтꙗлъ . прȣнчилорȣ ѡалъ, ȣнора ши моарте.

Съмбътъ де съ ва ꙟнтъмпла нащире лȣи христос, ꙗрна ва фи вънтȣроаси . примъвара плоѡсъ . вара вънтȣроаси ши кълдȣроаси . пагȣбъ ꙟн ѡи, а трїꙗ парте де авїє вор ръмъне . тȣнет мȣлтȣ ва фи . съмънътȣра бȣнъ ши фрȣмоаси . тоамна плоаси . мїєри нич мȣлтъ нич пȣцинъ . ꙟнтре ѡамени вражбъ . бътрънилорȣ мȣлтъ пагȣбъ, пе алокȣри ва фи ши моарте.

CXXXIV.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 43b — 54a. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. 174a — 193b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1802, pag. 69 — 74. — *d.* Ms. bibl. centr., 4⁰, 1809, 21 paginĭ.)

Ꙟтребъри ши ръспȣнсȣри але благочестивȣлȣи ꙟпъратȣ Кірȣ Леѡнȣ, кȣ даскалȣл съȣ дин ѳеѡлогі́е сфинцилор благѡчистиви.

Ꙟнтребаре: де ȣнде фȣ лȣат лу́тȣл аче́ла дин каре зъ-дѝ дȣмнезъȣ пре Адам?

Ръспȣнсȣ: дин пъмънтȣл Мадїам.

Ꙟ. ꙟн че време фȣ зъдит Адам?

Р. ꙟн лȣна лȣи Мартїе ꙟн дѡꙟзъч ши чинчи де зъле.

Ꙟ. кътъ времи аȣ тръит Адам ꙟн раю?

Р. мȣлци ꙟн мȣлте кипȣри зъкȣ: ȣнїи .л҃. де ани, алцїи, треи ани. ꙗръ еȣ зъкȣ аша: кът аȣ фостȣ домнȣл Христос пре крȣче, атъта аȣ фостȣ ши Адам ꙟн раю, адѝкъ, де ла ал трїиле час дин зї пънъ ла ал ноꙟле час, кариле факȣ, часȣри шъсъ.

Ꙟ. къци ани аȣ тръит Адам пре пъмънт?

Р. р҃ча де ани.

Ꙟ. чине аȣ дешкис раюл?

Р. тълхарюл кȣ съмнȣл крȣ́чїи.

Ꙟ. чине аȣ лȣат пре фїинкъ-са мȣери?

Р. Адам пре Єва.

Ꙟ. чи фатъ нъскȣ, ши крескȣ ꙟнтр'ѡ зъ ши пънъ ꙟн саръ съ мъритъ?

Р. Єва.

Ꙟ. кънд аȣ перит а патра парте дин лȣме?

Р. кънд аȣ ȣчис Каин пре фратиле съȣ Авел.

Ꙟ. ꙟн къцї ани аȣ фъкȣт Нѡе кора́бїе?

Р. ꙟн .н҃. де ани.

Ꙟ. кътъ времи аȣ цинȣт потопȣл?

Р. ди ла Марти пънъ ла анȣл ꙗръ ла Мартїе.

Ꙟ. кътȣ аȣ кѡвършит апа дꙗсȣпра мȣнцїлор?

Р. де .еі҃. кѡци с'аȣ ꙟннълцат апа дꙗсȣпра мȣнцїлор.

Ꙟ. пре чи мȣнци аȣ шъзȣт кѡрабїе лȣи Нѡе?

Р. пре мȣнції лȣи Арарат.

Ꙟ. чи кȣкѡш аȣ кънтат, ши л'аȣ аȣзът тоатъ лȣме?

Р. кȣкошȣл дин корабїе лȣи Нѡе.

Ꙟ. чи фелю де хїаръ н'аȣ лȣат Нѡе ꙟн корабїе?

Р. бръаска ши пещиле ши алтиле ка ачесте, кърора ли есте вїаца ꙟн апъ.

Ꙟ. чине аȣ нъскȣт ши моарте н'аȣ гȣстат?

Р. Енох ши Илїе ши Іѡанȣ еѵагїелестȣл ши пре сфнта нъскътоаре де дȣмнезъȣ фїчоаръ Марїе.

Ꙟ. ꙟн къци ани аȣ фостȣ аскȣнсъ крȣче домнȣлȣи нострȣ Исȣс Христос?

Р. тиї ани.

Ꙟ. чине черюл н'аȣ възȣт, ши пъмънтȣл н'аȣ кълкат, ши лȣи дȣмнезъȣ аȣ кънтат?

Р. Іѡан прѡрѡкȣл дин пънтичиле маикъ-са Елисафтїи.

Ꙟ. къци ани аȣ фостȣ де ла Адам пънъ ла потоп?

Р. ҂всЛв де ани.

Ꙟ. кътȣ аȣ фостȣ корабїе лȣи Ное де латъ, де лȣнгъ, де ꙟналтъ?

Р. де . н . де коци деналтъ, де . т . де коци де лȣнгъ ши де . л . де коци де латъ.

Ꙟ. чине аȣ гръитȣ адивърȣл ши аȣ перит, ши чине н'аȣ гръит адивърȣл ши н'аȣ перит?

Р. Іȣда вънзъторюл де дȣмнезъȣ, ши Петре апостолȣл.

Ꙟ. къте апе кȣрџе дин раю?

Р. патрȣ : Фисон, Геѡн, Тигрȣ ши Ефратȣл.

Ꙟ. пе ȣнде кȣрџе ачеле апе?

Р. Фисон ꙟнкȣнџюръ тот пъмънтȣл Филатȣлȣи, ши пре ачастъ апъ съ афлъ арџинт маи кȣрат декът аȣрȣл, ши ѡ пїатръ (ѣ. че съ кѣмъ адраскȣ) адикъ кърбȣне, ши алте пїетри верзи скȣмпе . Геѡн, ачаста ꙟнкȣнџюръ тоатъ Еѳиѡпїе, адикъ цара аръпаскъ, ши ꙟн лȣна лȣи Авгȣст съ ȣмфлъ ши ȣдъ тот пъмънтȣл Мисїрюлȣи, къ плоае нȣ плоаꙟ ꙟнтр'ачастъ парте де лѡк, ши де ȣмезала лȣи съ фак съмънътȣриле . Тигрȣ, ачаста кȣрџе асȣпра Асърїие, кариле ѡ нȣмъскȣ ȣнеи Дȣнъре . Ефраоȣ, ачаста кȣрџе асȣпра Индїеи ши а Перседеи.

Ꙟ. чине аȣ фостȣ преотȣл нехеротонит, дїакѡн лепъдатȣ де дȣмнезъȣ, кънтърецȣ прекȣрварю?

Р. преѡтȣл : Иѡн ботезъторюл, дїакон : Петре апостолȣл, кънтърецȣ прекȣрварю : пророкȣл Давид.

Ꙟ. чине аȣ фостȣ сол мȣт, ши адȣсъ карте нескрисъ ла четате неꙟтїмиꙑтъ?

Р. сѡлȣл аȣ фостȣ порѡмбȣл, кариле л'аȣ тримес Нѡе пророкȣл дин кѡрабїе; карте : стълпаре маслинȣлȣи; четате неꙟтимнетъ : корабїе лȣи Нѡе.

Ꙟ. чине аȣ мȣрит ши нȣ с'аȣ ꙟнгропат?

Р. мȣере лȣи Лотȣ.

Ꙟ. чине де вїȣ с'аȣ ꙟнгропат ши мормънтȣл ȣмба (! l. ȣмбла) ши ꙟн мормънтȣ кънта?

Р. Іѡна прѡрѡкȣл ꙟн пънтечиле китȣлȣи. ши ачел Іѡна аȣ пророчитȣ ши аȣ дат сѣмнȣ ꙟн Иерȣсалим ши ꙟн тот пъмънтȣл : кънд ва аȣзи лȣпи ȣрлънд кȣ глас сȣпцире ши гъндак дин лемнȣ грѣинд лȣи дȣмнезъȣ, атȣнче съ с(ъ) џїе, къ с'аȣ апропїетȣ мънтȣире ши сфърмаре де тот а Иерȣсалимȣлȣи.

Ꙟ. чине аȣ фъкȣт дѡꙟ сѣмне ꙟн черю?

Р. Ісȣс Нави кънд аȣ зъс : съ сте соариле кътръ Гаваѡн ши лȣна пре шъсȣри, пънъ ва бирȣи пре Ꙗмалик.

Ꙟ. чине моарте нȣ ваде (с. виде) ши де дънса фȣџие?

Р. Ілїе прѡрѡкȣл кънд фȣџие де ꙟнпърътꙗса Иезавела.

Ꙟ. чине фȣ ȣчигаш ши слȣгъ драгъ лȣи дȣмнезъȣ?

Р. Моиси пророкȣл, кънд ȣчисъ пре египтени ши-и ꙟнгропъ ꙟн нъсїпȣ.

Ꙟ. чине аȣ цинȣт џюръмънтȣл ши аȣ перит?

Р. Ірѡд ꙟнпърат, кънд аȣ дат Ирѡдїꙗдии капȣл лȣи Иѡан бѡтезъторюл.

Ꙟ. чине фȣра ши съ ꙟндрепта?

Р. Тѡвит, кънд фȣра трȣпȣриле сфинцилор ди ле ꙟнгропа.

Ꙟ. чи карте фȣ скрисъ ꙟнтъи пре пъмънт?

Р. блибїе.

Ꙟ. ȣн ѡмȣ аве трии плȣгȣри де бои, ши съмънъ трїи ѡбороач(е) де гръȣ, ши пȣсъ дѡи-спрезъчи съчерътѡри, ши патрȣ трїеръфтори, ши трїерáръ ши фъкȣръ трїи ѡбороач(е) де гръȣ?

Р. ѡмȣл есте дȣмнезъȣ; чели трїи плȣгȣри, сънт сфънта троицъ; съмънца : кȣвинтеле лȣи дȣмнезъȣ; съчерътѡрїи : дѡи-спрезъче апостоли; трїерътόрїи : патрȣ еѵангилеџии.

Ꙟ. чине ш-аȣ зъдит лȣиш касъ пре нъсъп, ши чине пре пїатръ?

Р. Іȣда вънзъторюл де дȣмнезъȣ пре нъсип, ши Петре апостолȣл пре пїатръ.

Ꙟ. чине аȣ дат палмъ лȣи Христос ꙟн време патимилор лȣи?

Р. слъбоногȣл чел де трїизъчи де ани, пре кариле ꙟл тъмъдȣи Х͠с. ла Виѳезда.

Ꙟ. ȣнде с'аȣ скрис ачели патрȣ еѵангелїи?

Р. Маѳею ла ръсърит. Маркѡ ла Рѡма. Лȣка ла Ієрȣсалим. Іѡан ꙟн ѡстрѡвȣл Павмос.

Ꙟ. чи пом фȣ ѡприт лȣи Ꙗдам, съ нȣ мънънче динтр'ънсȣл?

Р. змоки́нȣл.

Ꙟ. чине аȣ нȣмит пре дȣмнезъȣ ꙟнтъи?

Р. диꙗволȣл, кънд аȣ зъс лȣи Ꙗдам: чи в'аȣ порончит вѡꙟ дȣмнезъȣ, ка съ нȣ мънкаци дин помȣл раюлȣи.

Ꙟ. чине н'аȣ нъскȣт ши аȣ мȣрит?

Р. Ꙗдам.

Ꙟ. чине дȣпъ бътрънецъле лȣи ꙗръш аȣ ꙟнтрат ꙟн пънтечиле маикъ-са?

Р. Ꙗдам.

Ꙟ. кари сънтȣ чели шапте избъндери, кариле аȣ зъс дȣмнезъȣ кътръ Каин, къ де шапте ѡри съ ва избънди пентрȣ пъкатиле лȣи?

Р. ꙟнтъи, кȣ моарте лȣи Ꙗвел пре дȣмнезъȣ мънїе, а дѡа пре мȣмъ-са ꙟнтристъ, а трїе пре мȣмъ-са спърїе кȣ стърпїе, а патра пре фрати-съȣ ѡморъ, а чинче сънџе дрепт върсъ, а шъса пъмънтȣл спȣркъ, а шапте ꙗдȣлȣи фъкȣ парте де ѡамени. ачестора пъкате де моарте ли есте ръдъчина пизма.

Пилдили еѵангелїен:

Пентрȣ ѡмȣлȣ че аȣ къзȣтȣ ꙟн тълχари.

Ꙟнтребаре. ȣн ѡм ѡаре кариле, погоръндȣ-съ дин Иерȣсалим ꙟн Иериχѡн къзȣт-аȣ ꙟн тълχари, де-л жъфȣире ши-л ръниръ, шъ-л лъсаръ абїе вїȣ ꙟн кали. ши трекȣ ȣн преȣтȣ, ши дȣпъ дънсȣл ȣн дїꙗкон, ши-л лъса́ръ. дȣпъ ачеѩ трекȣ ȣн Самаринꙗн, шї-и съ фъкȣ милъ, ши меарсъръ шї-н спълъ пїчоариле ши раниле кȣ винȣ, ши ле ȣнсъ кȣ ȣнт де лемнȣ, ши-л легъ кȣ пънзътȣри, ши-л пȣсъ пре асън, ши-л дȣсъ ла болницъ ши деде бѡлничерюлȣи дѡꙟ талери, ши-и зъсъ, съ-л тъмъдȣꙗскъ; ꙗръ кънд съ ва ꙟнтоарче, съ-и плътꙗскъ кȣ асȣпра де мъсȣръ. Тълкȣл.

Ръспȣнсȣл . ѡмȣл есте Адам . Иерȣсалимȣл ест(е) раюл . Иерихонȣл : лȣ́ме . тълхаріи : діꙗволіи . жафȣл : негрижа лȣи дȣмнезъȣ . ранниле : гъндȣриле ръле . дѡбіе віȣ : ѫнгреȣет де пъкате . преѡтȣл : Мѡисъ . діꙗконȣл : леџе веки . Самаринꙗнȣл : домнȣл Христос . винȣл : сънџиле дѡмнȣлȣи . спълатȣл : ботезȣлȣ . пънзътȣриле : казниле . асънȣлȣ : крȣче дѡмнȣлȣи . бѡлница : бисърика . болничéрюл : апостолȣл Павел . дѡи талери : дѡѫ леџи, леџе нѡаѫ ши леџе веки . кънд съ ва ѫнтоарче : а дѡаѡ венúре . плата кȣ асȣпръ : ѫнпъръціїе черюлȣи.

Ѫнтребаре . ȣн ѡм зъсъ фічорȣлȣи челȣи маи маре : мерџе ла віе, ши зъсъ : мерџі-вѡю, ши нȣ марсъ . ши зъсъ челȣи маи мик : мерџи ла віе, ши ръспȣнсъ : нȣ вѡю мерџи, ши аȣ мерсȣ . тълкȣл.

Р. ѡмȣл есте дȣмнезъȣ . віе : ѫнпъръціїе черюлȣи . фічорȣл чел маре : Іȣда . фічорȣл чел мик : апостолȣл Павел.

Ѫ. ѡ мȣéри аве . ѳ҃ . драхми ши пердȣ ѡ драхмъ; дечи апринсъ лȣминъри ши ѡ къȣтъ пънъ ѡ гъси.

Р. мȣере есте ѫнцълепціїе лȣи дȣмнезъȣ . ѳ҃ драхми сънт нѡѫ чети ѫнџерещи . лȣмънаре : бисърика.

Ѫ. де ȣнде сънтȣ тȣнитиле, ши тръснитиле, ши фȣлџери?

Р. тѡате дин поронка лȣи дȣмнезъȣ съ плинеск, къ аместекъндȣ-съ (норїи) фїинд ѫнфербънтаци де абȣрȣл пъмънтȣлȣи ши де припала соарелȣи, съ лѡвъскȣ ка ѡцълȣл кȣ кремине, ши ѫнтъи тȣнъ апои фȣлџеръ; ꙗръ пентрȣ къ видере есте маи аскȣцитъ, аȣзȣл маи пестит, ѫнтъ(и) видем фȣлџерȣл, апои аȣзъм тȣнетȣл . ꙗръ тръснетȣл, адикъ съџата че де піатръ, каре тръснещи дин матеріїе норилор пентрȣ пъкáтиле ноастре ка ши кȣтремȣрȣл; ꙗръ пре чине ꙗр тръсни, зъче сфънта скриптȣ́ръ, къ ва афла ачела ѡм милъ ши ертаре де пъкате дела дȣмнезъȣ.

Ѫ. зъпада ши гриндина дин че съ фачи?

Р. зъпада съ погоаръ дин нѡри, апа ꙗръ дин ръчала въздȣхȣлȣи съ скимбъ ѫн зъпадъ; пентрȣ ачее вáра нȣ есте зъпадъ, пентрȣ кълдȣра въздȣхȣлȣи . ꙗръ ла Єгипат нȣ каде нич ѡ дáтъ зъпáдъ, пентрȣ къ есте соареле маи апроапе, ши ѫ векȣ соариле ши въздȣхȣл есте маи хербинте, прекȣм вестескȣ чеи че лъкȣескȣ аколо . ѫнкъ ши арáпїи сънт пърлици ши негри де припала соарелȣи.

Ѫ. каре сънтȣ ачели . з҃ . дарȣри ч'аȣ фостȣ дърȣит домнȣл дȣмнезъȣл нострȣ, стръмошȣлȣи нострȣ лȣи Адам?

Р. ꙟтъю, юбíре де стреини . а дѡаѡѡ (!), търіе . а тріе, ръбдаре ꙟн скърбе . а патра, блъндецъле . а чинче, фрȣмсъцеле . а шъсъле, ꙟнцълепціе . а шъпте, фрȣмсъца трȣпȣлȣи.

Ꙟ. дар маи пре ȣрмъ кȣи лꙗȣ дърȣит дȣмнезъȣ?

Р. юбире де стреини, лȣи Авраам . фрȣмсъца, лȣи Іѡсъф . търіе, лȣи Самсон . блъндецъле лȣи, Давид . ꙟнцълепціе, лȣи Соломон . пърȣл, лȣи Ависалон . ръбдаре ꙟн скърбе, лȣи Іѡв.

Ꙟ. чи есте : в҃ . стаȣ, в҃ . алеаргъ, в҃ . съ скимбъ, в҃ . съ сфъдескȣ?

Р. чели . в҃ . че алеаргъ, есте соариле ши лȣна; іар чели . в҃ . че стаȣ, есте черюл кȣ пъмънтȣл; іаръ челе . в҃ . че съ скимбъ, есте зъѡа кȣ ноапте; іаръ чели . в҃ . че съ сфъдескȣ, есте моарте кȣ віаца ѡмȣлȣи.

Ꙟ. чине аȣ фостȣ ꙟнтъю џюдекъторю?

Р. дрептȣл ши милости́вȣл дȣмнезъȣ ши Енох, ши пентрȣ ачеꙗ ши пънъ акȣм тръещи.

Ꙟ. чине аȣ фостȣ възъто́рю (l. вънъ—) тȣтȣрор хіарълор?

Р. Каин фичорȣл лȣи Адам.

Ꙟ. ꙟн че фелю де лимбъ аȣ пророчит пророчіи?

Р. ѡврнещи.

Ꙟ. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дȣпъ лимба ѡврнꙗскъ : адивър.

Ꙟ. чи съ зъче аллилȣиꙗ?

Р. лъȣдац пре дȣмнезъȣ чел адивърат.

Ꙟ. ꙟн че лимбъ гръе Адам ши Ева?

Р. ꙟ лимба съренꙗскъ, ши кȣ аче лимбъ ши ꙟфрикошата жȣдекатъ ва фи.

Ꙟ. ȣнде съ ва фаче ꙟнфрикоша́тъ а домнȣлȣи (жȣдекатъ)?

Р. ꙟн вале лȣи Иѡсаф апрѡапе де Ієрȣсалим.

Ꙟ. чине аȣ възȣт ꙟнтъи пре хс҃ . кънд с'аȣ нъскȣт?

Р. пъзъторюл ѡилор.

Ꙟ. каре прѡрѡк аȣ постит . м҃ . де зъле неконтенитȣ?

Р. Мѡисъ ши Иліе ши Хс҃ . ши Петрȣ аȣ постит ши аȣ възȣт фаца лȣи Хс҃ . кънд с'аȣ скимбатȣ ꙟн мȣнте.

Ꙟ. мȣлци ꙟнпъраци ши прѡрочи ши мȣлци філософи ши ѡамени ꙟнвъцаци аȣ врȣт ка съ щіе, ȣнде есте раюл ши н'аȣ фостȣ лорȣ кȣ пȣтинцъ . че съ фіе ꙟн щире, къ ȣнде ва фи џюдеката, акѡлѡ ва фи ши раюл апрѡапе, каре съ ва нȣми : пъмънтȣл лȣи Едем . іаръш ꙟнтребаре : къци ани аȣ петрекȣт хс҃ . пре пъмънт?

Р. л҃г. де ани ши ꙗръ с'аȣ ꙟнълцат ла черю, ȣнде ꙟнтъи аȣ фостȣ.

Ꙟ. чине аȣ мȣрит де трїи ѡри?

Р. пророкȣл Иѡна. ꙟнтъи аȣ мȣрит, кънд ера прѡнкȣ, ши аȣ ꙟнвїетȣ пре ел Илїе прорѡкȣл, а дѡа, кънд л'аȣ ꙟнгицит китȣл, а трїе, кындȣ аȣ мȣрит.

Ꙟ. кари пророк аȣ фостȣ маи пре ȣрмъ де тоци?

Р. Іѡан бѡтезъторюл.

Ꙟ. каре пророкȣ аȣ ꙟнчепȣт ꙟнтъи а фачи постȣл?

Р. Мѡисъ прѡрокȣл.

Ꙟ. чине аȣ ꙟнчепȣт ꙟнтъи а фачи корабїе?

Р. Нѡе прѡрокȣл.

CXXXV.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 114a—127b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 34—51.)

Zodiar.

Картѣ Ѕодїи лȣи Єраклїе ꙟнпърат, скоасъ пе лȣни де доиспрезъчи фїлософи.

Luna luĭ Septemvrie. (Fol. 114a—115b.)

Лȣ́на лȣи съптеврїе. а капрїи ѕѡдїе.

Де ва наши фїчор ва фи чинстит. ши кънд ва фи де ȣн анȣ ши де дѡи ши де дѡꙟзъчи ва боли ръȣ, ши де нȣ ва мȣри, норок ва авѐ ла ѡи ши ла тот дѡбитокȣл. ши ѡ витъ ꙟи ва шкиѡпа. ши ва фи ȣмблъторю ꙟн кале, воровиторю кȣ ѡаменїи, ши ва фи грижиторю. ши ꙟн лȣна че с'аȣ нъскȣт, съ нȣ мънънче карне де капръ. ши кънд ва тȣна̀ съ нȣ маргъ сȣпт копачи, къ ва перѝ де нȣ съ ва ферѝ. ши ва фї юбито́рю ла мȣери ши ла тоци ѡаменїи. ши ва фи кързтȣрарю. ши ва фи ꙟнцълепт. ши съ слȣжаскъ параклесȣл маичии пречистїи тот дꙗȣна. ши ва фи бърбат ръвниторю. ши нȣман де дȣмнезъȣ съ ва теми. ши кътръ бътрънецъ би́не ꙟи ва фи. ши ꙗр кънд ва фи де чинчи-спрезъчи ани ва аве примеждїе де моарте, ши де ва тръи ѡ сȣтъ де ани. ши лꙗкȣл ла боалъ ꙟи есте: трїи гръȣнцъ де дафїнȣ ши ȣнт де

лемнȣ, ши тъмъе албъ, съ ле аместиче ла ȣн лок ши съ с(ъ) ȣнгъ пе тот трȣпȣл, къ съ ва виндека. ши съ пръзнȣѩскъ нащїре пречистен къ-и ва фи ꙟнтр'аџюторю.

Де ва наши фатъ ва фи лȣнгъреацъ ꙟн ѡбраз. ши кънд ва фї де трїи ани ва бѡли ръȣ, ши де нȣ ва мȣри, ва фї темъторю де дȣмнезъȣ фоарте таре. ши ва фї ворѡвитоаре ши прїимитоаре де ѡаспец. ши ва фи мънеѡасъ. ши нȣ ва цини мȣлт мънїе. ши ѡ вор черї-ѡ мȣлци бърбаци, ши ѡ ва юби ȣн воиник, ши нȣ ѡ ва лȣа; че ѡ ва лȣа алтȣл, ди ва цине каси кȣ ел, ши вор аве фичори мȣлци, местекац кȣ фети. ши де тънъръ съ ва спъре, къ нȣ ва фаче фичори; ѩр апои съ ва бȣкȣра; ши-и ва мȣри ȣн фичорȣ де върсат. ши ноапте съ нȣ ȣмбле пе лȣминъ де лȣнъ, къ съ ва спъре. ши де ла дѡиспрезъче ани ꙟнаинте, съ нȣ мънънче пеши винире, нич съ лȣкрезъ немикъ, нич съ мънънче де доꙟ ѡри; къ де а мънка, ѡ вор дȣре-ѡ винилe, ши ѡкии ши капȣл. ши ва аве норок ла стȣпи ши ла вин негри. ши ва боли де върсат. ши ва аве сълмнȣ ꙟн кап, ши ꙟнтр'о мънъ ши ꙟнтр'ȣн пїчорȣ. ши кънд ва фи де шъпте ани ши де ноꙟ ани, ва аве примеждїе, ши де нȣ ва мȣри ꙟнтр'ачели примеждїи, атȣнче ел(?) ва тръи ачеꙗ фїмеи: ѯ҃з: де ани. ши лѩкȣл ла боалъ ꙟи есте: флоаре де трандафир, ши ръдъчинъ де бȣжорȣ, ши тъмъе албъ, съ ле местече ла ȣн лок, ши съ ле писъзъ ши съ с(ъ) ȣнгъ пре трȣп, къ съ ва виндека. ши съ пръзнȣѩскъ нащїре пречистїи, къ-и ва ста ꙟнтр'аџютори.

CXXXVI.

ca. 1760.

(Ms. Gr. G. Tocilescu, Codex miscellaneus, 4⁰, defect, fol. 2a—9b.)

Пове́сте де фолос а лȣ́й Алеѯїе ѡмȣл лȣи дȣмнезеȣ.

Naşterea luĭ Alexie, şi fuga din Roma. (Fol. 2a — 3a.)

..... темътоа́ре де дм҃незеȣ .... Агла́сїꙗ, ши ꙟ тоа́те зилеле ши ꙟ тоате нопциле фъчѣ порȣнчиле лȣи дм҃незеȣ, ши съ рȣгъ лȣи дм҃незеȣ, ши зичѣ: помене́щие дм҃не, пре невре́дника роа́ба та̀, ши мъ дърȣ́ꙗщие кȣ фѣт, мъкар съ фїе пȣрка́р, съ-м фїе мънгꙗ́ере сȣфлетȣлȣи мїеȣ. ши де мȣлте рȣгъчю́ний, дм҃незеȣ ѡ а́ȣ поменит, ши ѩȣ аȣзит рȣгъчю́нѣ; ши

дȣпъ рȣгъчюнѣ їей, ѡ аȣ дъръит Дмнезеȣ, ши аȣ пріимит' фѣт' ꙟ пѫнтечиле ей; ши аȣ нъскȣт кѡкѡн. ши с'аȣ веселит Євѳимїѧн ши фъмеѣ лȣи фоарте; ши мȣлцȣмїѫ, дѫнд лаȣдъ ши славъ лȣи Дмнезеȣ, пентрȣ дарȣл че лѣȣ дат Дмнезеȣ. ши л'аȣ ботезат ши ꙗȣ пȣс нȣмеле Алеѯїе. ши крескȣ кѡконȣл пѫнъ ера де вѫрстъ; ши ꙟл дѣдеръ пъринци де ꙟвъцъ карте, ши ꙟвъцъ тоатъ рѫндȣѫла бесѣричїй, ши тоате ꙟце-лесȣриле, ши тоатъ скриптȣра. ши прѣ ꙟцелепт' ерà ши тѡк-мит ла тоате лȣкрȣриле ши ла фаптеле лȣи.

Ши дѣка ажȣнсе ꙟ вѫрста лȣй де ꙟсȣрат', аȣ зис' татъ-съȣ кътръ фъмеѣ лȣй: сѡцȣл мїеȣ, жȣпънѣсъ, ꙗни съ (фачем нȣнтъ) ши веселїе фїюлȣй ностръ, ка съ не бȣкȣръм (ши съ) не веселим ши нѡи. ꙗр' жȣпънѣса лȣи, дѣка аȣзѝ ашà, фѡарте съ бȣкȣръ де кȣвѫнтȣл сѡцȣлȣй ей, ши съ весели жȣ-пѫнѣса лȣи фоарте, ши зїсе кътръ ел': Дȣмнезеȣ съ-ц ꙟтъ-рѣскъ кȣвѫнтȣл, каре л'ай гръит', Дмнȣл мїеȣ; ши алергѫнд ѫ, ши къзѫнд ла пичоареле Дмнȣлȣй съȣ ле сърȣтà, ши зичѣ: ꙗни съ фачем нȣнта фїюлȣй ностръ, ка съ ведем' ши съ не веселим', ши съ ни съ веселѣска (!) инима ноастръ, ши съ се бȣ-кȣре сȣфлетеле ноастре, ши апой май мȣлт съ се сокотѣскъ сърачїй ши мишей дин порȣнка лȣй Дȣмнезеȣ. ши кътаръ фатъ де рѡд де ꙟпърат', ши фъкȣръ нȣнта, ши съ кȣнȣ-наръ ꙟ мѫнъстирѣ сфнтȣлȣй Вонифатїе, мȣченикȣл', дин чинсте преѡт' фїинд'. ши ꙗȣ дȣс' акасъ, ши ꙗȣ багат' ꙟ къмаръ; ши ꙟ зїѡа ачѣѫ тѡт' съ веселиръ, пънъ че аȣ ꙟсерат'. ши зїсе татъ-съȣ Євѳимїан' фїюлȣй съȣ, лȣй Алеѯїе: пасъ фъ-тȣл' мїеȣ, ши ꙟц' каȣтъ неваста ꙟ къмаръ, ши цї-ѡ кȣноаще. ꙗр їел, ка съ нȣ ръмѫе кȣвѫнтȣл пъринтелȣй съȣ, мѣрсе ꙟ къмаръ, ши-шй афлъ неваста шезѣнд, ши ш'аȣ скѡс инелȣл' де аȣр' дин дѣџетȣл' лȣй, ши мъхрама чѣ ꙟпѡдобитъ кȣ сѫрмъ, ши-и ле дѣде доамнїй лȣй, шї-й [зїсе]: пріимѣще ачѣ-стѣ ши ле пъзѣще, ши ва фи Дȣмнезеȣ ꙟтрȣ мине ши ꙟтрȣ тине, пѫнъ не ва ꙟдȣлчѝ Дмнȣл Дмнезеȣ; ши нище тайне мȣлте ꙗȣ зис', ши аȣ ешит дин къмаръ афаръ; ши аȣ мерс' ла къмара лȣй, ши аȣ лȣат' авȣцїе мȣлтъ, кът' ꙗȣ требȣит', ши аȣ ешит' дин четате дин Рѡма, ши аȣ афлат' ȣн' вас', ши с'аȣ дȣс' ла четатѣ Леѡдикїѫ, ла Сирїѫ парте.

Intoarcerea Sf-luĭ Alexie în casa părintească. (Fol. 5a — 6a.)

Ши пȣрчéсе а мерџе ла кȣрциле пъринцилѡр . ши мергѫнд, аȣ ꙟтимпинат пе татъ-съȣ вїинд҆ де ла кȣ́ртѣ ꙟпъра́тȣлȣй кȣ слȣ́џиле лȣй, ши ерà тѡц жалнич҆ . ши-и съ ꙟкинъ лȣи ши зисе : жȣпъне, факъ-ци-съ ми́лъ де ȣн сърак҆ ши мишъл ка ми́не, де мъ прїимѣџе ла ка́са та, ши дин фъръмитȣриле че вѡр кьдѣ̀ дин ма́са та, съ мъ хръне́џ҆ ши пе мине, ши де вей авѣ̀ вре-ȣн стрїина́т҆, дмнезеȣ съ ци-л дѣ̀, ши съ-ц ȣмпле во́ѧ та . іар тат-съȣ некȣноскѫндȣ-л къ іасте фїю-съȣ, ши поменин дȣ-и де джнсȣл, ел ш'аȣ кїема́т҆ пре тѡ́ц рѡбїй лȣй, ши лѣȣ зис лѡр ашà : ка́ре дин вои, съ ва афлà а пȣтѣ̀ слȣжѝ ачестȣй съра́к҆, ши съ-л каȣте пре джнсȣл҆ пѫнъ кѫнд ва мȣрѝ; іар еȣ, вїȣ е дмнȣл дмнезеȣ, съ фїе ертат ꙟ тоатъ вїѧца мѣ, ши дȣпъ моартѣ мѣ, съ айбъ па́рте де тоа́те мошїиле мѣ́ле . ши съ-и фачеци ѡ коли́бъ ꙟ кȣртѣ мѣ́, съ-л въз ꙟ тоа́тъ врѣ́мѣ, ши кънд вои еши ши кънд вой ꙟтрà; ши ꙟтрȣ авѣ́рѣ мѣ съ нȣ съ желѣскъ . ши фȣ аша ꙟ тоа́тъ врѣ́мѣ . іар҆ мȣмъ-са съ тот желїѧ ши съ ѡбидїѧ ꙟ тайнъ; іар неваста лȣи чѣ ꙟ кипȣл тȣртȣрѣлїй, зичѣ кътръ соа́кръ-са : нȣ́ мъ вѡи маи дȣ́че де айчй ꙟ вїѧ́ца мѣ, чи мъ вою ꙟкипȣ́й тȣртȣлѣлїй (! l. —тȣрѣ—) къ нȣ-ш май ȣитъ сѡцїѧ їей, ничй кȣ алтȣл нȣ съ маи ꙟпреȣ́нъ, ши жа́лникъ іасте де съ пȣне тѡт пъ рамȣръ ȣска́тъ; аша ши еȣ вою шедѣ̀ тристъ ши мъхнитъ пънъ кѫнд вою аȣзѝ де соцȣл мїеȣ, че с'аȣ фъкȣт . іар҆ сѡ́цȣл е́й ши фїюл пъринцилѡр҆ шедѣ̀ ꙟ кȣртѣ лѡр некȣноскȣт, кȣ мȣлтъ доса́дъ ши батжо́кȣръ . къ дѣ́ка ꙟсерà, ꙟш бътѣ жѡ́к҆ де джнсȣл; ȣнїй ꙟл лѡвїѧ кȣ па́лмъ песте ѡбра́з, алцїй ꙟл ꙟпинџѣ ꙟкоачй ши ꙟколѣ̀, іар а́лцїй, спъ-лътȣриле блидделѡр и ле арȣнкà ꙟ ка́п . іар҆ ел фїинд҆ ѡ́мȣл лȣи дȣмнезеȣ, ведѣ̀ къ іасте лȣ́крȣл ши ꙟдемна́рѣ дїѧволȣлȣй, каре нȣ юбѣ́џе би́неле ѡаменилѡр҆ . ши шезȣ́ ꙟ ка́са пъринцилѡр҆ лȣй : зї : ани, ши нȣ-л кȣноскȣ̀ нименѣ чине іасте.

CXXXVII.

1760.

(Ms. Eminescu, folio, defect, 505 foĭ nepaginate.)

Hronograf.

Jacov blagosloveşte pe fii săĭ. (Fol. 21a—22a.)

Кȣм ш'аȣ благословит Іаков фичо́рїи, ла да́тȣл сȣ́флетȣлȣи. глав. аі̃.

Ши атȣнчѣ ꙟчепȣ̀ а кїема̀ пре тоц фечо́рїи съи пре рънд, ден чел динтъи пънъ ла чел маи де апои, ши ле зи́се, аръ-тъндȣ-ле лȣ́крȣриле, кареле менїѧ ка съ съ факъ. ши зи́се ꙟ-тъи лȣи Рȣвим: кȣм тȣ е́щи търирѧ ши ши (!) ꙟчепътȣ́ра а тȣтȣрор фрацилор тъи, іар тѣи пȣртат ръȣ ши фъръ ничи ѡ сїалъ; кѫч къ тѣ(и) сȣит ꙟ па́тȣл тътѣне-тъȣ де л'аи спȣркат кȣ цїитоаре тътѣне-тъȣ, кȣ Ва́ла. шї-и зи́се: де акȣм съ нȣ̀ маи фїй ꙟхїербънтат спре парте похтеи трȣпе́щи, ши съ-ц мȣл-цъщи цїе греша́лъ престе греша́лъ. ал доилѣ аȣ блъстъмат пре Симеѡн ши пре Ле́ви, ши ле зи́се: де пре вои мънїѧ ши скърба съ нȣ̀ маи іа́съ, де врѣме че ѡморъц атѣца Сикимитѣни кȣ инемъ тȣрбȣра́тъ, ши кȣ̀ мънїе ютє, ка пентрȣ съ ръскȣмпърац стръмбътатѣ сȣро́рїи воа́стре Ди́неи; пентрȣ кѫчи ѡ аȣ ръпит Сихем, ши вои ац ѡморът атъта нърод де ѡамени дрепци ши фъръ нич ѡ ви́нъ. дȣпъ ачаста венѝ ши ла ал па́трълє фечор ал съȣ, ла Иȣда; ши ꙟчепȣ̀ а-и благовещѝ лаȣде ши ꙟкинъчȣни, ши бирȣинцъ спре връжма́шїи съи; пентрȣ къ динтрȣ ачест фечор ал съȣ, Иȣда, съ менисъ ка съ ръса́ръ влъста́рюл дрептѣцїи, х̃с: адекъ дин семинцїа Иȣдїи. ши-л асемънъ ка пȣ́юл лѣȣлȣи, зикъндȣ-и: къ съ ва кȣлка̀ ши ва̀ адормѝ ка леȣл, ши ка пȣ́юл лѣȣлȣи, ши чи́не ва кȣтеза̀ съ-л дѣщепте пре дънсȣл? ꙟкипȣинд кȣм нъскънд ꙟпърац динтрȣ Иȣда, на́ще-ва ши прекȣра́та Пречистъ деꙟ семинцїе ꙟпърътѣскъ, динтрȣ ка́ре съ ва ꙟтрȣпа̀ домнȣл но́стрȣ ис̃. х̃с. дечи леȣл съ ꙟкипȣіаще ꙟпърат, кȣм ши домнȣл х̃с, фї-инд ꙟпърат че́рюлȣи ши пъмънтȣлȣи, маи наинте де на́щерѣ са̀. іаръш ꙟтрȣ съминцїе ꙟпърътѣскъ, адекъ дин прекȣ-ра́та, аȣ лȣат трȣп ши фȣ ши ѡм ши дȣмнезеȣ деплин. деч фъръ атъта ꙟкъ маи пророчѝ Исраил, адекъ Іаков ши зи́се: нȣ вор липсѝ домни ши ꙟпъра́цїи дин семинцїа Иȣдей; пънъ ва венѝ ши чел прїимит ши нȣмит, адик(ъ) х̃с, ка́ре

есте нъдежде ши адꙋнаре тꙋтꙋрор лимбилор, ка съ ле ꙟтоаркъ спре дꙋмнезейре, ши ка съ кꙋноаскъ нащерѣ ши моартѣ ши ꙟвїерѣ сфинцїи са́ле . ши ш'алтеле мꙋлте пророчи Ꙗков, пентрꙋ фїю-съꙋ, Иꙋда̀, ши-л благословѝ прекꙋм съ афлъ маи делꙋнгат скрис ꙟ библїе . ши маи вени ши ал чинчѣлѣ фечор ал съꙋ, анꙋме Ꙁавꙋлон, шї-и ѕи́се : де врѣме че поҳте́щи съ-ц фїе лъка́шꙋл лънгъ ма́ре, съ фїе ꙟделꙋнга́тъ лъкꙋинца ши съла́шꙋл тѣꙋ, ши пънъ ла четате Сънедонꙋл . ꙗр фечорꙋлꙋи ал а (!) шасале, лꙋи Исаҳар, ѕи́се-и : Исаҳар възънд пъмънтꙋл кꙋ бꙋ́нъ роадъ, съ-и фїе дат съ-л лꙋкрѣѕе, ши съ ва кїема̀ плꙋгар . ꙗр фечорꙋлꙋи ал шаптѣ, ан́ꙋме Дан, ѕи́се-и : ачеста ва жꙋдека̀ нородолꙋ съꙋ, ка ши семинцїѩ чѣ ꙟпъръцѣскъ, шѝ ꙗръш ка ши Самѱон . ꙗр фечо́рꙋлꙋи ал ѡптъле, анꙋме Гад, ѕи́се-и : семинцїѩ та тълҳꙋинд ва тълҳꙋи . ꙗр челꙋи ал ноаѡле фечор анꙋме, анꙋм (!) Асър, ѕисе-и : съ фїе богат де пъине, кът ши ла домни ши ла боꙗри съ дѣ ҳра́нъ, ши съминцїꙗ лꙋи съ фїе ꙟсърчинац де гръꙋ . ꙗр фечорꙋлꙋи ал ѕѣчеле, ан́ꙋме Нефѳалим, ѕисъ-и, къ съ ва асемъна̀ ка ꙋн стълпар ръсъдит ꙟтр'о търїе ши ꙟтр'о фрꙋмꙋсе́це . ꙗр фечо́рꙋлꙋи ал ꙋнспръѕѣче, анꙋме Бениамин, ѕисе-и : съ фїе ка ꙋн лꙋп апꙋкътор, де диминѣцъ де ва̀ мънка ел; ꙗр де кътръ сѣръ ва да̀ алтора ҳра́нъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60 b — 61 a.)

Ши съ ѡтешѝ инема Савелїй деспре тоа́те лꙋ́крꙋриле къте лꙋ ꙟтребат пре Соломон . къч къ ши Савила ера ꙟцелѣптъ, атѣта кът ши алци ꙟпъраци де пре марџенѣ пъмънтꙋлꙋи тремитѣ де лꙋа сфат ши ꙟвъцътꙋ́ръ де ла дънса, атъта ера кꙋ ꙟцелепчꙋ́не ма́ре . ꙗр Сави́ла дека лꙋ възꙋт аша, кꙋм ꙟтрꙋ нимик нꙋ пꙋтꙋ̀ принде кꙋ (!) Соломон, ꙟкъ врꙋ̀ съ-л маи испитѣскъ ѡ да́тъ съ шѝ маи вазъ . ши адꙋ́сесе Сави́ла кꙋ си́не фѣте кꙋра́те фоарте ти́нере, ши адꙋсесе ши кокони ꙗр тинери де ѡ потривъ кꙋ фѣтеле . ши ꙟвъцъ ꙟпъръцѣса Сави́ла съ ле ръцѣѕе пърꙋл ка́пꙋлꙋи тꙋтꙋрор ꙟтр'ꙋн кип, ши фѣтелор ши коконилор, ши съ-и ꙟбраче пре тоц ꙟтр'ꙋн портъ . ши фъкꙋ́ръ ѡаменїи Савилии аша̀ кꙋм ꙗꙋ ꙟвъцат, ши-и адꙋ́серъ ꙟнаинтѣ ꙟпъра́тꙋлꙋи Соломон ши а тот сфатꙋл . ши ѕи́се Сави́ла кътръ Соломон : ꙟпъра́те! воꙗ съ-м спꙋи, динтр'аче́щи кокони, ка́рїи сънт бърбаци, ши ка́рїи сънт фѣте? ꙗр Соломон мꙋлт с'аꙋ чꙋдит де ача́ста, ши ѕи(се) съ

ле адȣкъ а́пъ съ съ спѣле ꙟнаинтѣ ꙟпъра́тȣлȣи. ши адȣ́серъ де съ спъла́ръ ачеи кокони тоц ꙟнаинтѣ ꙟпъра́тȣлȣи, ши причепȣ̀ ꙟ лок Соломон ка́рїи ера̀ воинич, къ съ спъла̀ пре ѡбраз' ши пре мъини та́ре ши апъсат; ꙗр ка́реле ера̀ фѣте съ спъла линишор ши смерен. ши зи́съ Соломон, де-и алесеръ де ѡсеби, ши тримисъ де-и черка́ръ, ши фȣ̀ адевърат кȣвънтȣл лȣи Соломон ꙟпърат. ши пентр'аче́ста лȣ́крȣ мȣлт с'аȣ минȣнат ꙟпъръте́са Савила, ши зи́съ ꙟтр'аȣзи́рѣ тȣтȣрор: маи мȣлт възȣю кȣ ѡкїи мїеи, декът ам аȣзит кȣ ȣрѣкиле пентрȣ ꙟпъратȣл Соломон. ши ꙗ́ръш зи́се: ѡ пре феричи́те Соломоа́не! прѣ мъндре ши ꙟцелепте, къ есте феричит ши ло́кȣл ȣнде калкъ талпеле та́ле, ꙟтрекȣш пре тоц ꙟцелепции. де'нчепȣ́тȣл лȣмии ши пънъ ꙟ вечи нȣ ва маи на́ще ниме динтрȣ ѡамени потривник џїе. ѡ фери́че де шърбі́й ши де шарбеле тале, ка́рїи стаȣ ꙟнаинтѣ та̀ де слȣжеск, ши аȣд кȣвинтеле ростȣлȣи тъȣ чѣле ꙟцелепте, ши маи дȣлчи декът тоа́те дȣлче́циле; къ кȣвинтеле ро́стȣлȣи тъȣ сънт избъви́ре сȣфлетȣлȣи, ши виндека́ре трȣ́пȣлȣи. ши скоас(е) де-л дърȣи кȣ̀. ҂аф҃. де таланци де аȣр сафир, де чел алес скȣмпь, ши пїетри скȣмпе чопли́те де мȣлт прец, ши дȣлчец скȣмпе ꙟ тот фелюл; ши ꙗȣ маи дърȣит трȣпи́на валса́мȣлȣ́й, ка́ре аȣ фост лекȣитоа́ре де тоа́те боа́леле къте сънт. ши ш'аȣ лȣат зїѡа бȣнъ де ла ꙟпъра́тȣл Соломон, ши мȣлте лаȣде ши поҳфа́ле фъчѣ ꙟпъра́тȣлȣи. ши дърȣ̀й бисеричі́й Сиѡнȣлȣи мȣлте ѡдоаръ скȣмпе, ши вешминте ши аȣр ши пїетри скȣмпе, ши съ дȣсъ ꙟ цара ей ꙗръш кȣ чинсте ма́ре.

Cyru şi regele rob. (Fol. 101 b — 102 a.)

Ши атѣта ꙟи дедѣсъ дȣмнезеȣ пȣтѣре ма́ре Ки́реи ꙟпърат, кът аȣ бътȣт маи мȣлт де. л҃. ꙟпъраци; ши лѣȣ лȣат църиле ши авȣцїиле тоа́те. ши пре дъншїй тот вїй ꙗȣ принсь ла мъна лȣи, ши нич пре ȣ̀нȣл н'аȣ ѡморът; че пре тоц ꙗȣ ꙟкис, ши ле фъкȣ́се сокотинцъ де тоате, шї-и цинѣ ꙟ кисоаре (!) нȣмаи пентрȣ съ-и мȣ́стре ши съ-й досъдѣскъ. ши фъкȣ́се ачест ꙟпърат ѡ каръть скȣмпъ, тот кȣ аȣр, ши шъдѣ̀ ꙟтр'ънса ел ши кȣ боꙗрии лȣи; ꙗр кънд врѣ съ ꙗ́съ афа́ръ ла принбла́ре, съ съ десфътѣзе, ел шъдѣ ꙟтр'ачѣ̀ карѣтъ скȣмпъ ши кȣ боꙗ́рии лȣи, ши ꙟҳъма пре ачеи ꙟпъраци пре тоц, ши тръџѣ карѣта Киреи ꙟпърат ꙟ лок де каи. атъта-и досъдѣ ꙟ тоате зилеле. ꙗр ѡ да́тъ, тръгънд ачеи ꙟпъ-

рац тоц карѣта ꙟпърáтȣлȣи Ки́рен, ꙗр ȣнȣл динтр'ачеи ꙟпърац, ел с'аȣ тот фост ꙟторкънд дес, ши аȣ фост къȣтънд ꙟнапои. ꙗр Ки́ра ꙟпърат л'аȣ фост тот сокотинд кȣм с'аȣ фост ꙟторкънд де дес ш'аȣ фост къȣтънд ꙟнапои. ши съ скърбй Ки́ра пре дънсȣл ши зисъ: ꙗ ꙟтребáци-л, че́ нȣ ла́съ карѣта съ мѣргъ та́ре, че тот каȣтъ ꙟнапои ашà дес, ши нȣ тра́џе ши ел ка чеꙗ-л'алци? ꙗр ачел ꙟпърат зисъ кан кȣ фри́къ: каȣт ла чѣле роате а карътии ꙟпърáтȣлȣи, кȣм съ ꙟторкъ ꙟпрежȣр, ши сокотеск, кȣм есте ши ачастъ лȣ́ме минчиноасъ ши фъцарникъ, къ чѣле де сȣс съ погоаръ ꙟ жос, ши чѣле де жос елѣ мергъ ꙟ сȣс, кȣм съ ꙟтоарче ши роата. ꙗр ꙟпъра́тȣл Ки́ра кȣноскȣ̀ тълкȣл кȣвънтȣлȣи, къ адевърат есте ашà, ши аȣ ши сърит дин карѣтъ, ши аȣ мерсь ꙟсȣш кȣ си́не, ши ꙗȣ дезлегат дин легътȣ́ръ, ши ꙗȣ дезхъмат; ши аȣ ши тримис де аȣ адȣс кай, ши аȣ пȣс ꙟ карѣтъ пре ачеи ꙟпърац кȣ си́не алѣтȣрѣ, де аȣ шъзȣт ши лѣȣ фъкȣт чи́нсте ма́ре, ши ꙗȣ ꙟбрѣкат ши ꙗȣ слобозит, съ съ дȣ́къ ка́реле ȣнде-и ва фй воꙗ.

Istoria Evdochieĭ cu mărul. (Fol. 214a — 215a.)

Ꙗр кънд с'аȣ ȣмплȣт. л҃з. де ꙟпърѫціꙗ лȣи, ꙟ зїѡа де б(о)гоꙗвлéнїе, фїинд ꙟпърáтȣл ла бисéрика чѣ ма́ре, ла патрїꙗрхїе, ꙗр ȣн мишел де ѡм де ла ръсърит аȣ адȣс ȣн мѣр ꙟ бисéрикъ, шї-и л'аȣ дат. ши атѣта ерà ма́ре ачел мър ши фаеш кът с'аȣ мират ши ꙟпърáтȣл, шї аȣ скос ꙟпърáтȣл де ꙗȣ дат. н҃. де галбени де аȣр, ши л'аȣ тримис пре ȣн крединчос ал съȣ, съ-л дȣ́къ ꙟпърътесии. ꙗр ꙟпърътѣ́са л'аȣ тримис ȣ́нȣи столник ма́ре а ꙟпърáтȣлȣи, анȣ́ме Павлин, кареле фоарте ꙟл пофтїꙗ ꙟпърътѣ́са пȣ́рȣрѣ, ши аве вороаве кȣ дънсȣл, кѫч къ ерà фоарте ерà (!) ȣн ѡм бȣн; ꙗр атȣнчѣ аȣ фост болнъвит, пентрȣ ачеꙗ и л'аȣ тримис ꙟпърътѣ́са ачел мър. ꙗр Павлин аȣ цинȣт ачел мър. в҃. зиле, ши н'аȣ щїȣт; че л'аȣ тримис ꙟпърáтȣлȣи. ꙗр ꙟпърáтȣл дек'аȣ възȣт мѣрȣл, нȣ́ман че с'аȣ мират, ши л'аȣ ши съцетат ла инемъ кȣџет ръȣ, къ поате фй къ ȣмблъ ꙟпърътѣса кȣ Павлин, ши съ ȣмплȣ де мънїе ка ȣн леȣ, ши с'аȣ ши дȣс ла ꙟпърътѣса, шї ѡ ꙟтребѣ: ȣнде цї-и мѣрȣл, ка́ре ци л'ам тримис? ꙗр ꙟпърътѣ́са зис(ъ): къ л'ам мънкат. ꙟпърáтȣл ꙗръш ѡ аȣ ман ꙟтребат, ши-и зисе: спȣне-м кȣ дрептȣл, пентрȣ сънътáтѣ вїецнин мѣле. ꙗр ꙟпърътѣса с'аȣ жȣрат пре вїꙗца ꙟпърáтȣлȣи, къ л'аȣ мън-

кат. ꙗр ꙟпъра́тȣл, дек'ав авзит, къ съ жȣръ ши пре вїꙗца лȣи
пре стръмбȣл, сколасе мърȣл, шї-и-л арътъ де фа́цъ. ꙗр ꙟпъ-
рътѣса ȣнде възȣ мърȣл, нȣ́ман че ꙟгълбени́ ши ꙟчепȣ а
тремȣра̀. ши нȣ-и зисе ꙟпъратȣл алт нимик, къ ѡ възȣ́ къ
съ спе́рїе, че ав ешит де аколо̀, ши съ дȣсе шї ав ши тримис
маи кȣ́рънд де а тъꙗт ка́пȣл лȣи Павлин, ши л'ав дȣс ла ꙟпъ-
ра́тȣл де л'ав възȣт. шї ав кїемат апои пре ꙟпърътѣ́са, ши ѡ
ав хоропсит мȣлт, шї ѡ ав фъкȣт нехарникъ де ꙟпъръцїе,
ши динтр'аче́ла час ѡ ав ȣрџисит, съ нȣ́ маи фїе волникъ а
съ маи пȣрта̀ ꙟ по́ртȣл ꙟпърътеск. ꙗр ꙟпърътѣ́са с'ав рȣши-
нат де кътръ тоц ѡаменин ꙟпъра́тȣлȣи, ши нȣ аве ѡбраз съ
ꙗсъ нич ꙟтр'о па́рте, че тот плънџѣ ши зїѡа ши ноаптѣ. ши
фа́ца ꙟпъра́тȣлȣи нȣ́ маи пȣтѣ видѣ; че ав скрис ѡ скрисоаре
ши с'ав рȣгат ꙟпъра́тȣлȣи съ-и дѣ вое, съ с(ъ) дȣкъ ла Иерȣ-
салим. шї ꙗȣ дат ꙟпъра́тȣл вое, ши с'ав гътит ꙟпърътѣса,
ши ш'ав лȣат кȣ си́не авȣцїе фоарте мȣлтъ, ши с'ав дȣс ла Ие-
рȣсалим. ши кȣм ав сосит, кȣм (?) с'ав дȣс де ав възȣт тоате
локȣриле чѣле сфинте, ши с'ав ꙟкинат ла тоате. ши къте лȣ-
крȣри́ ав фост стрика́те де пре ла ꙟпърътѣса Єле́на мȣма лȣи
Костантин ꙟпърат, тоа́те лѣȣ ꙟноит ꙟпърътѣса Євдокїѧ.
зидȣриле лѣȣ ꙟноит де изноавъ ши трȣле де пре ла бисе́ричи
че ав фост къзȣ́те, ши въшмънте мȣлте ав фъкȣт, ши еван-
ге́лїи скȣмпе тот кȣ аȣр полеите, ши ки́воте, ши къделницъ
ши сфешниче, ши тот алтȣ че ав фост, тот ав ꙟноит. ши
съ ȣмплȣ̀ кȣвънтȣл лȣи Давид кȣм зиче ꙟ ѱалти́рїе: „ȣблажи
г͠де бл(а)говоле́нїем твоим Сїѡана, и да съзиждȣ́тсѧ ст͠ыни
Иерȣсалимскїѧ“: н͠. ѱалмѝ (ѱ. 51, ѵ. 20). ши с'ав съвършит
ꙟпърътѣса Євдокїїѧ аколо̀ ла Иерȣсалим. шї ѡ ав ꙟгропат
ꙟ бисе́рика лȣи ст͠ы Сте́фан. ши кънд ав фост ла да́тȣл сȣ́-
флетȣлȣи съȣ ав спȣс ши ав мъртȣрисит ꙟтр'авзȣл тȣтȣрор
кȣ жȣръмънтȣ ма́ре, кȣм нȣ щїе нимик де нъпа́стѣ ка́ре ѡ
ав нъпъстȣит ꙟпъра́тȣл кȣ Павлин столникȣл. ꙗр къте во-
роа́ве кȣ таинъ ам авȣт ла тоате пре дънсȣл л'ав кїемат ка
пре ȣн фра́те; къч кънд м'ав лȣат ꙟпъра́тȣл съ-и фїȣ ꙟпъръ-
тѣсъ, нȣ́ман че ав щїȣт со́ра ꙟпъра́тȣлȣи Пȣлхе́рїѧ ши кȣ
Павлин. деч фїинд еȣ ѡ мȣе́ре стреинъ, ам щїȣт нȣ́ман пре
со́ра ꙟпъра́тȣлȣи ши пре Па́влин, пентрȣ ачаста л'ам цинȣт
ка пре ȣн фра́те ла тоа́те таиниле мѣле; ача́ста щїȣ ши ача́ста
спȣю ꙟнаи(н)тѣ лȣи дȣмнезеȣ ши ѡаменилор. ши дек'ав спȣс
ачесте кȣвинте, ш'ав дат сȣ́флетȣл ꙟ мъна ꙟџерȣлȣи ши с'ав
съвършит.

CXXXVIII.

1762.

(M. Когълнічанȣ: Лєтописіцїлє vol. III, Ꙗшиї 1846, pag. 287—328.)

Кондікъ че аре ꙟнтрȣ сіне обічеіȣрі векі ші ноȣе а преа ꙟнълцацілор домні ... де ... Георгакі ал доіле логофът, лічі ꙟн орашȣл Іашȣлȣі ла анії 1762 ноемвріе 5.

Obiceĭul și orănduĭala Divanului. (pag. 321).

Обічеіȣл ші оръндȣеала Діванȣлȣі ꙟн че кіп се ȣрмеазъ.

Кȣ о зі маі наінтеа Діванȣлȣі порончеще Домнȣл вътавȣлȣі де Ꙗпрозі, съ факъ џіре Ворнічілор де поартъ, ка съ ꙟнщіінцезе пе жълȣіторі, къ есте съ се факъ Діван; ші орі чіне дін лъкȣіторі се ва траџе ла Діван, съ ле фіе ȣша дескісъ. еар ȣнії дін Домні, ера обічінȣіці пънъ нȣ ера амъндоъ пърціле доваџії, че съ пъріа, фацъ, се да поронкъ пе ȣнȣл сінгȣр ла Діван съ нȣ-л скоатъ [каре ачеастъ поронкъ ші хотъріре ші ꙟн времіле де акмȣ ші маі таре се пъзеще, атът де кътръ Домні кът ші де кътръ Веліції боіері, карії сънт џіȣдекъторі.] Дечі вътавȣл де Ꙗпрозі гътеще Діванȣл. ла Діванȣл чел маре есте обічеіȣ съ се афле ші Мітрополітȣл церії, ші боіерії тоці пе ръндȣеалъ, вел Ꙗгъ, вел Ꙗрмаш, вътавȣл де Ꙗпрозі. в. Ꙗрмаш. г. Ꙗрмаш, ворнічії де поартъ, Ізбашъ де Діван; тоці ачестії стаȣ ла ръндȣеала лор, ші кȣ семніле боіеріеі лор пе мънъ; асемене ші Паічії ші Чіоходарії се афлъ зворіторі ла Діван ꙟнаінтеа Домнȣлȣі, стънд ші еі ꙟн рънд, ші ла локȣл лор. дін веліції боіері мазълі пе карії ва Домнȣл, ле порончеще съ шазъ ла Діван ꙟмпреȣнъ кȣ чеі-л'алці боіері кȣ боіерії, ла ръндȣеала лор. ші пънъ ла домніа а доȣа а лȣі Міхаі Водъ, аȣ фост векіȣ обічеіȣ де шъдеа ші. в. Логофът ла Діван пе ȣрма алтор боіері; еар атȣнчеа нȣ с'аȣ маі обічінȣіт а шъдеа, дар ла Діван ꙟнаінтеа Домнȣлȣй зворітор се афлъ. ȣнії дін Домнії чеі векі че аȣ фост молдовені ера обічінȣіці а џіȣдека нородȣл маі мȣлт ꙟн спътъріе, авънд ȣшіле лор дескісе; ші фъчеа Діван ші ла време де кіндіе, четінд г. Логофът жалбіле оаменілор ші алте ꙁкрісорі, че сънт съ ле аскȣлте, ші съ ле аȣзъ Діванȣл. ера обічеіȣ векіȣ каре с'аȣ ші ȣрмат ла Домнії чеі трекȣці ші пънъ ла Кантемір Водъ: Логофът ал треілеа се фъчеа кȣ ачеастъ алеџере: съ фіе ом ꙟнвъцат ла

тълмъчіреа словеніеі, ка съ поатъ четі ші тълмъчі хрісоавеле челе словенещі де мошіі ꙟнаінтеа Домнȣлȣі, ші съ ші скріе словенеще челе че вор фі порончіте де Домн, ші съ лікъ лънгъ дънсȣл 5 ші 6 ȣрікарі, карі съ щіе ші ачеі словеніа, ші а четі ші скріе; фінд къ дінчепȣтȣл, ші дескълекатȣл църіі, аша ера обічінȣіт а се скріе хрісоавеле мошіілор пе словеніе, ші ачеле ера маі де чінсте, ші маі де кредінцъ; де време къ ачеле хрісоаве словенещі, орі ꙟнтърітȣрі де мошіі, орі щіȣдекъці се скріа ꙟн скȣрт, каре ші пънъ акмȣ ачеле ȣріче Домнещі пе словеніе н'аȣ нічі о ꙟндоеалъ а нȣ се креде. ші тоате хрісоавеле словенещі ера ꙟнтъріте кȣ кредінца Домнȣлȣі, ші а фіілор сеі, ші а тȣтȣрор веліціілор боіері, ла каре хрісоаве дȣпъ ворнічіі чеі марі, се пȣнеа ші Пъркълабіі ачестор скаȣне, ꙟнтъі Пъркълабіі де Хотін, і Пъркълабіі де четатеа Неамцȣлȣі, і Пъркълабіі де четатеа нȣоъ, ші апоі Пъркълабіі де Сȣчеавъ. іар дела о време с'аȣ рълікат ачест обічеіȣ а словеніеі ші ръндȣеала Пъркълабілор, скріінд-се іспісоачеле мошіілор, ші щіȣдекъціле пе лімба церіі, макар къ ла ȣне хрісоаве ші акмȣ се ȣрмеазъ, де се пȣне кредінца Домнȣлȣі, а Беізаделілор ші а боіерілор челор марі, де ла вел Логофът, ші пънъ ла вел Коміс.

CXXXIX.

1764.

(Ms. bibl. imperial. Wien. Cod. slav. No. 73, 4⁰, 120 paginĭ.)

Віꙗ́ца сф͠ънтȣлȣи Іѡсафат, пе ка́реле Варлаам л'аȣ ꙟнторсȣ ла кредница крещинѣскъ. Тълмъчи́тъ ден лимба італіа́нъ, ꙟн ромънѣскъ де Вла́дȣл Боцȣле́скȣл де Мълълъещи . . . ла аннȣл' дела х͠с. ҂аѱ͠ѯд.

Naşterea luĭ Josafat. (pag. 2—3.)

Віꙗ́ца сф͠ънтȣлȣи Іѡсафат.

Съ читѣще ꙟн' вѣкиле історіи, къ ꙟ Індіѧ аȣ фост ȣн кра́ю анȣме Авене́рю, ѡм фоарте крȣд, ши тиран ꙟн потрива крещинилор, ка́реле фъкȣ́се ача́стъ лѣџе ꙟн кръіѧ лȣи: къ то́ци крещи́нии съ фіе ръсипи́ци пентрȣ мȣлта ȣръ че авѣ асȣпра лор, ши тримитѣ пен тоате четъціле са́ле ши касте́лȣри, изгонинд ши́ ȣчигъ́нд крещи́нии.

Сѫ зі́че, къ мȣ́ѧрѣ ачє́стѹи кра́ю, нȣ пȣтѣ̀ съ аибъ фіи, ȣнде кра́юл авѣ̀ ма́ре дȣ́рѣре. ші̀ де мȣлте ори порȣнчи́се а съ адȣна̀ пре́ѡции ідолилор лѡр ші̀ ка́пищи, фъкъндȣ-ле лор ма́ри фъгъдȣе́ли ші̀ да́рȣри, пентрȣ ка ей съ съ роаџе дȣмнезе́илор лор ші̀ ідоли, ка съ-и дѣ̀ милъ, пентрȣ ка съ поа́тъ авѣ̀ фіи. дар нич кȣ мижлокȣл де атъ́тѣ рȣгъчю́ни нȣ пȣтѣ̀ ел авѣ̀ фіи. дар апо́н фіинд во́ѧ, ши плъчѣ́рѣ домнȣлȣи нострȣ Іс Хс, дȣпъ ѡ пȣцинъ врѣме мȣ́ѧрѣ кра́юлȣи аȣ фост ꙟгрека́тъ; ȣнде кра́юл аȣ фъкȣт ма́ре веселіе, ши сърбътоаре тȣтȣро́ра ідолілор съ́и, ші̀ дȣмнезе́илор лѡр ші̀ аȣ дат пре́ѡцлор ачє́лор ідоли доаѡъ сȣте де та́ȣри, ші̀ доаѡъ сȣте де бербе́чи, ші̀ мȣлтъ пъине, ші̀ вин, ши ма́ре веселіе, ші̀ сърбътоаре фъчѣ̀ тот норо́дȣл, пентрȣ ꙟгрека́рѣ кръіа́сеи.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣ́ѧ Варлаам аȣ зис лȣ Іѡсафат: Юбѣ́ще пе съра́чи, ши фіи мілостив кътръ пріѧ́тенїи лȣ дȣмнезе́ȣ. ші̀ ачаста че акȣм еȣ ꙟц зик, пъзѣ́ще съ нȣ ȣици, ші̀ ве́зи съ нȣ фа́чи кȣм аȣ фъкȣт ȣн сътѣ́н, ка́реле аȣ принсȣ ѡ привегито́аре. ка́рѣ привигито́аре възъндȣсе принсъ, аȣ зис можікȣлȣи че ѡ принсѣ́се: ѡ пріѧ́тенȣл міеȣ! де веи тȣ съ мъ ла́ши сло́бодъ, съ мъ дȣк, еȣ ꙟц фъгъдȣескȣ съ-ц даȣ тре́и ꙟвъцъ́тȣри, къ веи фі̀ феричит тȣ̀, де ле веи ці̀ а ле цінѣ̀, ші̀ де ма́ре фолосинцъ ꙟц вѡр фі̀. Ꙗтȣнчи сътѣ́нȣл аȣ зис: де тȣ̀ ми ле ве́и спȣ́не, ꙟц фъгъдȣескȣ, къ те воꙗ слобозі̀ съ те дȣ́чи. Ꙗша привигето́арѣ аȣ зі́с: ꙟвъцъ́тȣра чѣ дентѣ́ю ꙗсте ачаста: ȣн лȣ́крȣ че тȣ нȣ по́ци съ-л аиби, нȣ-л черка̀. Ꙗл доилѣ ꙗсте ачаста: ȣн лȣ́крȣ че тȣ̀ ꙟл аи, де-ц ꙗсте де требȣинцъ, ціне-л ши-л пъзѣ́ще ви́не. Ꙗтрѣ́ѧ ꙗсте ачаста: ȣн лȣкрȣ че нȣ̀ по́ате фі̀ съ фіе, нȣ тре́бȣе съ-л кре́зи. Сътѣ́нȣл ꙟнцелегъ́нд зі́селе ꙟвъцъ́тȣри, фо́арте ꙗȣ плъкȣт, ші̀ ѡ аȣ слобозі́т съ съ дȣкъ. Привігето́арѣ аȣ збȣрат дѣсȣ́пра ȣ́нȣи копач фоарте ꙟналт, ші̀ аȣ кемат пе можик, ші̀ ꙗȣ зис: ѡ пріѧ́тене! ꙟн па́гȣба та̀ м'аи лъсат съ мъ дȣк, къч еȣ ам ꙟн гȣ́ша ѡ піа́тръ скȣмпъ, ка́рѣ ꙗсте маи ма́ре декът ȣн ѡȣ де гъскъ, ши плътѣ́ще ѡ ма́ре комо́аръ. Сътѣ́нȣл ꙟнцелегъ́нд зі́селе привїгето́реи, нȣ́маи кът аȣ ꙟчепȣт а̀ ȣмбла̀ пе ȣрма еи пен тоате кръ́нгȣриле ка съ ѡ принзъ. Ꙗтȣнчѣ привігето́арѣ ꙗȣ зис: ѡ можик небȣн! аша̀ де віне аи цінȣт тȣ̀

ꙟн минте ꙟнвъцътȣ́риле че єȣ цѣм дат? Єȣ цѣм зис: ȣн лȣ́крȣ че тȣ̀ ꙟл аи, де-ц ꙗсте де требȣинцъ пъзѣще-л ши-л цінє; алта ꙟнвъцътȣ́ръ аȣ фост, ȣн (лȣ́крȣ) че нȣ́ поц съ-л аиби, нȣ ȣмблà а-л черкà; тȣ̀ м'аи авȣт, дар н'аи щіȣт съ мъ ціи, шѝ акȣм тȣ̀ каȣци, шѝ ȣмбли ка съ мъ принзи, дар тȣ̀ нȣ пóци съ мъ аиби. А трѣѧ ꙟнвъцътȣ́ръ аȣ фост: ȣн лȣ́крȣ че нȣ́ пóатє съ фіє, нȣ трéбȣє съ-л крéзи; ꙗр тȣ̀ крéзи, къ єȣ ам ꙟн гȣ́шъ ѡ піáтръ скȣмпъ, маи грóасъ декът ȣн оȣ де гъскъ; ȣнде сокотѣ́ще акȣм, кȣм поч єȣ съ аибȣ ꙟн гȣ́шъ, фіинд оȣл гъщіїи ꙗсте маи мáре декът міне. Ши аȣ зи́с можїкȣлȣи: дȣ-те дар ла невóѧ, шѝ ръмъи кȣ рѣѡа ꙟнтъмпларе, къ єȣ нȣ̀ вóю съ-ц маи даȣ нич ѡ ꙟнвъцътȣ́ръ, къч нȣ́ щии съ ѡ ціи ꙟн минте.

CXL.

1765.

(Folio, III foĭ nepaginate + 564 paginĭ paginate.)

Сѵмеѡнь архїепископȣль Ѳесалоникȣлȣй ..... Бȣкȣрéщй. Ла анȣл' дела зидирѣ лȣ́мїй лѣт' ‚зсѯг.

Predoslovie. (Fol. IIb — IIIa.)

Предословїє кътрє православничїй четитóри.

..... Шѝ ашà єрà ка ѡ гръди́нъ ꙟкȣѫ́тъ, шѝ ка оѵн' извóр' печетлȣи́т' ла чéй че нȣ̀ пȣтѣ̀ съ ѡ причáпъ, адєкъ ла чéй че щїѧ̀ нȣ́май ли́мба рȣмѫнѣскъ. дéч' акȣм тѫлмъчи́ндȣ-съ пре ли́мба рȣмѫнѣ́скъ, с'аȣ дáт' ꙟ стáмбъ, кȣ бȣна сокоти́нцъ шѝ кїелтȣѫ́лъ а прѣ̀ сф͠нцїй сáле, пъри́нтелȣй Митрополи́т' а тóатъ Оѵггровлáхїѧ, Кѵ́рїȣ Кѵ́р Григорїє, кареле фáче тóатъ ѡсѫ́рдїѧ пентрȣ би́неле шѝ фолóсȣл' чéл' де ѡбще. дéчй сф͠нцїѧ са̀ тѵпъри́ндȣ-ѡ, аȣ афїероси́т-ѡ шѝ аȣ дъръи́т-ѡ, ка оѵн' дáр' мáре шѝ фóарте кȣвїинчóс' ла мáйка чѣ̀ де ѡбще а тȣтȣрѡ́р, сф͠нта бесѣ́рекъ а лȣй д͠мнезéȣ. чи дáр' тѫлмъчи́ндȣ-съ кáртѣ ачáста, де акȣ́м' ва фѝ де ѡбще ла тóци, прекȣ́м' шѝ лȣми́на, ꙟкѫ́т' ѡ ва причѣ́пе нȣ̀ нȣмай чей че щїȣ ли́мба еллинѣ́скъ, чи шѝ чéй че нȣ ѡ щїȣ, шѝ май вѫртóс' нѣ́мȣл' рȣмѫнéск', фїи́нд' пре ли́мба лѡ́р' тѫлмъчи́тъ ....

Шѝ де с'аȣ фъкȣ́т' вре ѡ грешáлъ оѵнде-вáш' де ми́не, с'áȣ вѫ съ ва пърѣ̀, кȣ́м' къ нȣ́ с'аȣ тѫлмъчи́т' би́не, мъ рѡ́г'

съ мъ ꙟвредничици ертъчюнїй . [кѣчи нȣмай оунȣл' д͠мнезеȣ поате а фаче тоате фъръ грешалъ, ꙗр' ѡмȣл' фїинд' сȣпȣс' нацерїй шѝ стрикъчюнїй, шѝ сȣпȣс' фїинд' ла атжтѣ патими, шѝ поате фѝ недъфъймат' ничй ѡ датъ, дѣка съ ва ръдикà ачастъ ертъчюне дела фирѣ ѡменѣскъ] . фици сънътоши ꙟ д͠мнȣл, чей че веци четѝ, шѝ въ адȣчецй аминте ла рȣгъчюниле чѣле че фачеци кътръ д͠мнезеȣ, шѝ де мине чел' че ам' тжлмъчит' ачастъ карте кȣ мȣлтъ ѡстенѣлъ шѝ фър де прѣцет' сжргȣѧлъ, дин лимба еллинѣскъ пре лимба рȣмжнѣскъ, дȣпъ д͠мнезеȣ фъкжнд' мȣлцъмире шѝ чѣлȣѧ че м'аȣ ꙟдемнат ши мї-аȣ порȣнчит' мїе а съвжршѝ ачастъ тжлмъчире, кареле аȣ шѝ дат' ачастъ карте ꙟ тѵпарю кȣ а са келтȣѧлъ.

Ꙗ прѣ чинститїй православїей дȣмнѣвоастръ смерит'

Кесарїѧ.

Cap. XI: Eresurile luĭ Manend Bogomil etc. (pag. 21—23.)

Капѵ а͠ї.

Ꙗсȣпра лȣй Сїмон' вражиторюл' шѝ а лȣй Манѐнд', шѝ ачелѡр' асеменѣ лѡр', шѝ асȣпра пъгжнилѡр' Богомид' (! l. —мил) адекъ Кȣдȣгер'.

Ꙗрхїерѣȣль.

Дȣпъ ачещѣ чѣле де ла ꙟчепȣт ересȣр', кареле пре х͠с. адекъ л'аȣ прїимит' ꙗр' нȣ дрепт', ничи прекȣм' аȣ дат' проповедȣирѣ ап͠столилѡр', чи шѝ пентрȣ аратарѣ шѝ ꙟтрȣпарѣ лȣй мȣлте фѣлюр' де крединце аȣ прїимит; ꙗр ꙟкъ шѝ кȣвжнтȣл' чел' дрепт' кареле ꙗсте пентрȣ сф͠нта троцъ л'аȣ лепъдат' . ꙗр оунїй шѝ мжнгжитори аȣ нȣмит' пре ей-ш' пъгжнѣце, шѝ пȣтѣре а лȣй д͠мнезеȣ, ка Симон вражиторюл', гонинд' пре мареле Сїмон' Петръ, шѝ Манѐнд' ѡаре-кареле спȣркат', каре шѝ май рѣй сжнт' декжт' чей фъръ д͠мнезеȣ . ꙟкъ шѝ Кирино ѡаре кареле, шѝ Карпократис' спȣркацїй, ꙟпротивничїй ап͠столилѡр лȣй х͠с . шѝ алц' мȣлц' вражмаш' ай адевърȣлȣй, карїй шѝ недȣмнезеѣще аȣ ꙟвъцат' доаѡ стъпжнир', динтрȣ карїй шѝ акȣм' сжнт' Богомилїй, ѡмшор' фър де лѣце, карїй шѝ Кȣдȣгер' съ кїѧмъ . дрепт' ачеѧ дар' требȣѧще воаѡ а цѝ пентрȣ джншїй, ка де оунїй че сжнт' апроапе кȣ ръȣтатѣ де вой . къч' кȣ мȣлтъ фъцъріе а съ рȣгà съ фак', шѝ ев͠глїѧ адекъ фъцърничѣще а ѡ прїимѝ, шѝ кърциле шѝ фаптеле ап͠столилѡр' . ꙟсъ шѝ пре ачѣстѧ, шѝ пре

ачелѣ-л'алте скриптѹр' де ѡ датъ ле лѣпъдъ, ши нимик' чей фър де дмнезеѹ нѹ лѹкрѣзъ де чѣле еѵглеци' ши апостолеци', чи май вжртос' чѣле дин' протйвъ, кѹ мѹлтъ ꙟпротивйре стжнд, ꙟпротива а тоате кѹвинтеле ши лѹкрѹриле ши лецюириле дмнѹлѹй. іар май вине съ зик', къ сжнт' десъвжршит' кѹ гжндѹриле ши кѹ лѹкрѹриле пърцій лѹй антихрист', ѡарекареле ешире дин фире, ши рѹгъчюн' ꙟтр'аскѹнс', ши кжнтър' спѹркате, ши алтеле фъръ дмнезеѹ, лѹкржнд' некѹрате ши прѣ спѹркате, кареле ничй съ кѹвине а ле да ꙟ скрисоаре. ши лѣпъдъ ꙟпреѹнъ кѹ кредйнца, тоате тайниле лѹй хс. ши спре ачѣстѧ хѹлеск', адекъ асѹпра сфнтѹлѹй ботез', ши асѹпра сфнтей кѹменекътѹр', ши асѹпра кипѹлѹй чинститей крѹч', асѹпра сфнтелѡр' икоане, асѹпра чинстителѡр' бесѣричи, асѹпра дмнезеецилѡр' скриптѹри але лѣцій, ши але пророчилѡр', асѹпра дрепцилѡр' ши мченичилѡр', асѹпра архіерейлѡр' ши преподобничилѡр'; ши май пре скѹрт': асѹпра тѹтѹрѡр' лѹкрѹрилѡр' чѣлѡр' сфнте; дѹпъ лепъдатѹл сатана, ши драчій лѹй кѹ ꙟдемнарѣ ачестѹѧ спре оунѹл' ꙟ троцъ дмнезеѹ, ши спре ꙟтрѹпарѣ кѹвжнтѹлѹй, ши спре тоате чѣле дмнезееци', сжнт хѹлинд спѹркацій. мъкар' къ мжнтѹиторюл' ностѹ, ши сфнцій апостол' нѣѹ ꙟвъцат' пре ной кѹ лѹкрѹри, ши кѹ кѹвинте дмнезеескѹл' ботез', ши ꙟфрикошата причащеніе а трѹпѹлѹй ши сжнџелѹй съѹ, ши лтѹргіѧ, ши чѣле-л'алте дмнезеещй таин' але лѹй. ши ꙟкъ нѹ нѹмай татъл' ностѹ, чи ши алте рѹгъчюн', прин кареле ши ел' къттре пъринтеле съ рѹга. ши а пріиймирѣ але лѣцій ши але пророчилѡр' челѡр' че сжнт' проповедѹите пентрѹ джнсѹл', ши а чинсти іаръш' сфнтеле бисѣречй нѣѹ арътат' ачаста, дела ачѣ бесѣрикъ вѣкке, оунде лѹ гонит' кѹ бичюл' пре ачей прекѹпитор' де чѣле дмнезееци', ши касъ де рѹгъчюне, ши касъ а пъринтелѹй съѹ ѡ аѹ нѹмит' пре джнса. ши нѹ лъсъ [зиче] ка съ адѹкъ чине-ваш' вре ѹн' вас' прин' бисѣрич'. ши іаръш' кипѹл' крѹчій, семнѹл' съѹ, л'аѹ нѹмит' мжнтѹиторюл', ши ꙟнаинтѣ а доаѡ венире а лѹй ѡ аѹ вестит' май наинте, зикжнд': атѹнчѣ съ ва аръта семнѹл' фіюлѹй ѡменеск' ꙟ черю адекъ крѹчѣ, карѣ ши ꙟпъратѹлѹй Кѡнстантин' іаѹ арътат' де сѹс', ши къттре а са кредйнцъ л'аѹ повъцѹит', ши ꙟ зилеле лѹй Кѡнстантин' ла черю ѡ аѹ арътат' ла аміазъ зи. іар ши Павел' ꙟтр'ачастъ крѹче съ лаѹдъ ши тоц' сфнцій нѹ нѹмай кѹ минтѣ, чи ши кѹ трѹпѹл' ѡ чинстеск ши ѡ сърѹтъ пре джнса. ши ꙟсѹш' Петръ ачаста аѹ кътат', а пътимй адекъ а съ ръстигни, каре ши дела мжнтѹиторюл'

вестíре ꙟнаи́нте аȣ лȣáт', шѝ Ѧндре́й фрáтеле ачѣ́стȣѧ, шѝ алцı́й мȣ́лц' ди́н' ап̃столи шѝ дин' м̃чни́ч'. шѝ печ'ѣ́те шѝ се́мн' ал' лȣ́й х̃с. Ѡ а́ȣ нȣми́т' пре ѧ. ꙗр ꙟфрикошáтеле шѝ мѫнтȣитóареле шѝ де д̃мнезе́ȣ да́теле та́йне, шѝ ꙟсȣш' Па́вел' л'ѣȣ да́т', лȣѫ́нд' дела д̃мнȣл'; ꙗр д̃мнȣл' нȣ̀ нȣ́май рȣгъчю́нѣ, та́тъл' нóстрȣ кáреле еш̃й ꙟ че́рюрй, н'ѣ́ȣ да́т', чи шѝ алтеле пре ка́реле ей л'ѣ́ȣ ѡкъ́рѫт'.

CXLI.

1769.

(М. Когълничеанȣ: Летописіціле vol. III, Ꙗшіі 1846, pag. 175—188.)

Летопісіцȣл цѫрii Молдовii де спатарȣл Іоан Канта.

(1741—1769.)

Intäia domnie a luĭ Racoviţă. (pag. 181.)

Ꙟнтъıа домніе а лȣі Константін Чехан Раковіцъ Воевод.

Ѧчест домн лȣънд ꙟнтъі домніеа прін міжлочіреа Гречілор, а лȣі Іордакі Ставаракі Спатар, каре ера кȣ тотȣл де поарта ꙟмпъръціеі Тȣрчещі, ші къте вра ел кȣ Манолакі Спатар сокрȣл лȣі, ачеле фъчеа. де маре сȣпъраре че авеа домніі ші боіерii църеі, аȣ пребеџіт тоці боіерii дін царъ, ȣніі ла Бȣџеаг ла Сȣлтанȣл тътъреск, алціі ꙟн цара Лешеаскъ, алціі ꙟн цара Ȣнгȣреаскъ, ші ꙟщііінцъндȣ-се ꙟмпъръціеа Тȣрчеаскъ ші пашіі де пре ла четъціле Молдовеі, ші де пре ла алте сархатȣрі де прін преџіȣр, аȣ трімес бȣмбашірі ка съ прінзъ пре Ставаракі, съ-і таіе капȣл, съ-л дȣкъ ла Поартъ; ші прін міжлочіреа Хатманȣлȣі Костакі Разȣл аȣ скъпат ші аȣ фȣџіт. ші мергънд ла Царіград, кȣ алтъ нȣ с'аȣ пȣтȣт містȣі, че с'аȣ ꙟнкінат ла ортаоа Єнічерілор, ші аша ші-аȣ скъпат віеаца. Ставаракі маі пъцісъ ȣна ка ачеаста ші ꙟн цара Мȣнтенеаскъ, кънд аȣ мерс Міхаі Раковіцъ Воевод. Константін Водъ кȣ мȣлтъ келтȣеалъ, ші кȣ міжлочіреа пашілор аȣ ꙟнторс пе тоці боіерii ла локȣріле лор. аȣ домніт кȣ паче 3 ані кȣ тоці боіерii біне. де атъта ера страшнік, къ мънка афіон димінеаца, ші ла време де кіндіі беа пелін кȣ ȣлчіорȣл, ші престе тоатъ зіȣа се афла тот весел; дар требіле ші ле къȣта кȣ тоатъ ръндȣеала; ші аȣ плътіт даторііле домнієі ла Царі-

град, ши аȣ къщигат кътъ-ва сомъ пȣнџи де бани. доамна-i аȣ мȣрит аiче ши копии нȣ-i аȣ ръмас; аȣ ꙟгропат-о ꙟн мънъстiреа Голia. ера о бiсерiкъ де пеатръ ꙟн Пъпъȣцi ла Ботошенi, фъкȣтъ де Стефан Воевод чел бътрън, i аȣ дат тоате мошiиле тътъни-съȣ, лȣi Мiхаi Водъ ши аȣ фъкȣт-о мънъстiре кȣ егȣмен ши кȣ собор, ꙟкiнъндȣ-о ла Патрiархia Антiохiei, ȣнде есте храмȣл сфънтȣлȣi Нiколаi. аȣ дат аџiȣтор ши ла мънъстiреа Пречiста ꙟн Роман. фъкȣт-аȣ ши о бiсерiкъ де лемн ꙟн Фокшенi; ши скiмбъндȣ-се кȣ домнiеа де аiче, аȣ мерс ꙟн цара Мȣнтенеаскъ домн; еаръ аiче аȣ венiт домн Матеi Гiка Воевод.

CXLII.

ca. 1750—1780.

(*a.* Ms. bibl. centr. No. 334, folio I, 543 paginĭ paginate. — *b.* Ms. bibl. centr. No. 334b, 4⁰, 3 vol. nepaginate.)

Одиси́ѧ лȣи Ѡмир, ꙟнтрȣ кари съ кȣпри́нде тѡ́ате ръ́тъчи́риле лȣи Ѡдисеф де пе марѧ, тѡ́атъ петре́черѧ са̀ дȣ́пъ ꙟнтоарчерꙗ дин ръзбо́юл Трѡа́дии, пъръ кънд аȣ сосит ла чѐ де пре ȣрмъ ꙟн патри́е са, ши аȣ фъкȣт ръсплъти́ре пригѡниторилор Пинелѡ́пии фимеи са́ле.

Cartea III, v. 102—166. (*a.* pag. 52—55. *b.* I, fol. 44a—45b.)

Карте г̃.

Нистор ꙗȣ ръспȣнс: стреине! тȣ мъ силещи а-ми адȣче ами́нте де неȣмъръ̀теле нъказȣри́ че ам сȣферит аколо, кȣ атъте статорничии; атът петрекънд атъте мъри сȣпт повъцȣире лȣи Ахилеȣ, пентрȣ ка съ дезръдъчинъм чета́те Трѡа́дѣи, кът ши а бате ръзбѡю неꙟчетат ꙟн дрептȣл зидюрилор ачещтiй вестите четъцй. ако́лѡ синт мормънтȣриле а челор май вести́цй вете́жи аи нѡщри. аколо заче Єакси ветꙗзȣл чел ве́стит, кари съ асъмъна кȣ дȣмнезъȣл Меркȣри́и. аколо заче Ахилеȣ. аколѡ заче Патрѡклȣ, каре съ асъмъна̀ дм҃незъилѡр ꙟнтрȣ ꙟнцелепчюне сфатȣрилор сали. аколо заче юби́тȣл мiеȣ фи́ю, ꙟнцълептȣл Антилѡхии, каре кȣ кът ера ȣшѡр ꙟнтрȣ алерга́ре са, кȣ атъта ера ветꙗз ши статорник ꙟнтрȣ ръзбѡ́юл чел де а мънъ. тоате сȣпъръриле къте ам сȣферит нѡй аколо̀, сънт ꙟнтрȣ ȣн нȣмър а́ше де мари, кът нȣ крез къ ва фи ѡм, каре съ ле поатъ пѡвести; къц-ва ани ар тре-

бȣи съ трꙗкъ, ши де абие ар пȣте чине-ва съ спȣе пре ларгȣ тоате ачели че Гречии аȣ сȣферит ꙟнтрȣ ачест ѡсиндит ръзбѡю; ши не маи пȣтънд сȣфери а-и аȣзи сфършитȣл, неребдаре тꙗр сили а ѡ лъса несфършитъ, ши съ те ꙟторчи ꙟн патриа та. ноꙟ ани аȣ трекȣт деспре парте нѡастръ, ꙟн кȣрцирѧ кърѡра неꙟнчетат кȣ тот кипȣл не силꙗм спре ръсипире ѧи, ши де абиѐ дȣпъ нѡꙟ ани фийол лȣи Сатȣрнȣ нꙗȣ ꙟнвредничит а не да ȣн сфършит феричит. ꙟнтре тѡатъ ѡасте нȣ ера ȣнȣл, кари съ ꙟндръзнꙗскъ а съ асъмъна кȣ Ѡдисеф. кьчй пре тѡцй ꙟи ꙟнтрече ꙟнтрȣ ꙟнцълепчюне ши искодири. еȣ кȣнѡск пре би́не къ тȣ ещи фиюл съȣ, тȣ мъ адȣч спре мирари, кьч ми с(ъ) па́ре а аȣзи ꙟнсȣши пре ел вѡрѡвинд. кȣ непȣтинцъ а афла ȣн тънър кари съ поатъ вѡрѡви кȣ атъта статорничии ка ел. ꙟн кътъ време аȣ цин(ȣ)т ꙟнкȣнџȣраре, дȣмнезъе́скȣл Ѡдисеф ши еȣ, нич ѡ да́тъ ам фѡст ꙟн гъндȣри дешсъби́те, атът ꙟнтрȣ адȣнърй, кът ши ꙟнтрȣ сфатȣрй. дар амъндѡи ацицац тѡт де ачееш ꙟнцълепчю́не, ам арътат де апȣрȣре Гре́чилор исправа, че съ пȣте причинȣи лȣкръри лор. дȣпъ че дар ам ръсипит вестита четате а Трѡадии, ам ꙟнтрат ꙟн корабииле нѡастре, фиинд кȣ тѡ́ци гата а пȣрчеде; дар ȣн дмнезъȣ ꙟнпотривитѡ́рю аȣ деспърцът пре Гречи. дин менȣтȣл аче́ла ера кȣ леснире а кȣнѡаще, къ Ꙁефс не гъте ѡ ꙟнтѡарчери фѡарте кȣмпли́тъ; кьч нȣ ера кȣ тѡци ꙟнцълепци ши дрепци. ꙗтъ дар причина пентрȣ кари чии маи мȣлци аȣ къзȣт ꙟнтрȣ ѡ сѡартъ фѡарте тикълѡа́съ; кьч еи аȣ причинȣит лорȣш мъние фиичии лȣи Ꙁефси, а дмнезъѡаи Аѳина, кари аȣ пȣс ꙟнвръжби́ре ꙟнтре амъндѡи фиии лȣи Атреȣ. ачещи дѡи пренципи, фъръ нич ѡ требȣинцъ ши невѡе, ши ꙟнпрѡтива политичии, фъкънд адȣнаре де тоци Гречии, аȣ венит кȣ тѡции плини де вин; дȣпъ ача́ста Агамемнѡн ши Менелаȣ аȣ ꙟнчепȣт а тълмъчи причина пентрȣ каре ꙗȣ адȣнат. Менелаȣ а́фла кȣ кали, ка фъръ а маи ащепта чева, съ пȣрчагъ кȣ тѡции; дар хотъръре ачаста н'аȣ плъкȣт лȣи Агамемнѡн, кьч ел вре ка съ ѡпрꙗскъ ѡасте пъръ кънд вѡр фачи жъртва че де ѡ сȣтъ де бѡи; връ́нд ка съ астъмпере ꙟнфрикошата мъние а дмнзъѡаи Палас. Небȣн че ера! ел нȣ щие къ нȣ требȣи а съ мъгȣли кȣ ачастъ нъдежде, къ ва пȣте пѡтоли мънии дмнезъѡани, ши къ дмнезъи чеи немȣрито́ри, дȣпъ дрептате мънишѡш, нȣ съ вѡр ꙟндȣплека кȣ атъта леснире пентрȣ жъртвели лѡр. амъндѡи фии лȣи Атреȣ аȣ къзȣт ла сфа́дъ ши ла вѡрѡаве

фѡарте прѡасте. Гречии с'аȣ ръдикат кȣ тѡции, кȣ маре тȣлбȣра́ре ши стръгъри ꙟнспъимънто́аре, фиинд деспърцици ꙟтре еи. тѡатъ нѡапте ачеѧ ам петрекȣт-ѡ ꙟнтрȣ ѡ старе а вени ꙟн че маи маре връжмъшие, ȣнии ꙟнпрѡтива алтора; къч Ζефси дидесъ съмнȣл пиердерии нѡастре. дȣпъ че зиѡа аȣ лȣминат, пе џюмътате де Гречи слобѡзинд кѡръбииле лор ꙟн маре, аȣ ꙟнчепȣт а ꙟнкърка пръзиле лор, пȣинд ꙟн лъѡнтрȣ ши роабеле лор чели фрȣмоас(е); чеѧ-л'алтъ џюмътате аȣ ръмас ꙟнпреȣнъ кȣ Ꙗгамемнѡн. нѡи каре апȣкасъм а ꙟнтра ꙟн кор́ъбии, ȣрмам кълътории нѡастре; ши коръбииле кȣ маре ръпецюме сърѐ валȣриле, пе ка́ри Пѡсидѡн ле тȣпе (?) ꙟннаинте коръбии нѡастре. дȣпъ че ам аџȣнсȣ ла Тенедѡс ни-ам пѡгорът аколо, врънд а фаче жъртвеле ноастре кътръ дм̃незъи, пентрȣ ка съ факъ ꙟнтоарчере нѡстръ феричи́тъ; дар Ζефс нȣ хѡтъръсе а ни-ѡ да аше деꙟн грабъ. ачест дм̃незъȣ мъниос фїинд, аȣ пȣс ѡ вражбъ де изнѡавъ ꙟнтре нѡи, ши аше ꙗръш ниам деспърцит, ȣнии апȣкънд дрȣмȣл спре Трѡада, с'аȣ ꙟнторсȣ ꙟнпреȣнъ кȣ ꙟнцълептȣл Ѡдисеф, ка съ афле пре Ꙗгамемнѡн; нȣ дѡаръ к'аре съ с(ъ) аръте маи плъкȣц пренципȣлȣи ачестȣѧ, че пентрȣ ка съ съ деспърцаскъ де товъръшие челора-л'алци. дар еȣ ам ȣрмат кълъторие ме ꙟнпреȣнъ кȣ кор́ъбииле меле; къч ам кȣноскȣт маи ꙟннаинте ненѡрѡчи́ре че дм̃незъи не гъти́съ.

Cartea a Xa, v. 210—250. (*a.* pag. 227—229.)

Карте а. ї̃.

ꙟнтр'ѡ вале аȣ афлат палатȣл Сирсии, кари ера зидит кȣ пиетри фѡарте фрȣмоас(и), ꙟнпрецȣрат кȣ пъдȣри. ла поартъ съ виде лȣпи ши леи ꙟнблънзиц прин връжиле ѧи, нич ȣнȣл нȣ с'аȣ арȣнкат асȣпра товаръшилор меи, че ꙟнпрѡтивъ, аȣ ꙟнчепȣт а съ кȣчȣра, ши а бате кȣ козиле лор, ка ниции къини де касъ, кари съ лингȣшъск пре лънгъ стъпънȣл лор, кънд съ ръдикъ де ла мас(ъ), арȣнкъндȣ-ле де апȣрȣре къте чева; асъмине леи ши лȣпкии (!) съ кȣчȣра пе лънгъ товаръшии меи, ши мъриме трȣпȣлȣи лор нȣ ле да причинъ де а съ теме. с'аȣ ѡприт ла ȣ̆ша дȣмнъзъѡаи ши аȣ аȣзит-о кънтънд кȣ ȣн глас минȣнат, лȣкрънд ѡ та́фтъ фѡарте сȣпцѣре, лȣкрȣ минȣнат ши немȣрито́рю, де ѡ фрȣмсъцъ алѧсъ, кари нȣ поате алтȣл а ѡ съвърши, декът ѡ дȣмнъ-

зъѡаи. ꙟнцълептꙋл Пѡлиѳеꙋ, кари ера чел маи ꙟнцълепт ден товаръшии ачие, ши мие маи юбит, ꙟнчепънд вѡрѡава лꙋ зис претинилор: еꙋ аꙋдꙋ аиче къ кънтъ нищине кꙋ ꙋн глас минꙋнат, ачаста требꙋе съ фїе вре ѡ фимен, саꙋ маи бине а(м) зиче, вре ѡ дꙋмнъзъѡаи, съ нꙋ не фїе фрикъ а-и вѡрби.

Ꙟндатъ лꙋ ꙟнчепꙋт а ѡ кема; ши е аꙋзинд гласꙋл, с'аꙋ скꙋлат де пе скаꙋн, аꙋ дескис порциле, чели минꙋна́те, ши іаꙋ пофтит ка съ ꙟнтре. дин небꙋние лѡр аꙋ ꙟнтрат кꙋ тоци; Еꙋрилок нꙋмаи препꙋинд, ка съ нꙋ фие ла мижлок вре ꙋн виклешꙋг, аꙋ стътꙋт афаръ. дꙋмнъзъѡаꙗ аꙋ пꙋс ꙟндатъ пре ачещи тикълѡш, ка съ шазъ пре скаꙋниле ꙗи, челе фрꙋмоасъ; ꙟндатъ лꙗꙋ пꙋс денаинте ѡ мънкари де брънзъ, аместекатъ кꙋ фъинъ, ши кꙋ миери ши кꙋ ꙋн фел де вин де мꙋлте алкътꙋири, прин кари ꙟи фъче ка съ ꙋите кꙋ тотꙋл патрие лѡр. дꙋпъ че аꙋ мънкат еи храна ачастъ ѡтръвитоари, лꙗꙋ дат песте кап къте ѡ ловире кꙋ варга са; ши ꙟндатъ лꙋꙟндꙋ-и де аколо, іаꙋ ꙟнкис ꙟн ѡколꙋл вителор. капꙋл лор, гласꙋл, коама пе спинари, ши ꙟн скꙋрт тот трꙋпꙋл де ръмъторю; дар минте лор ера ꙟнтрꙗгъ ѡменꙗскъ; аꙋ ꙟнтрат кꙋ тоции ꙟн ѡкол плънгънд. дꙋмнъзъѡаꙗ, пръ а нꙋ ле ꙟнкиде ꙋша, лꙗꙋ ꙟнплꙋт треꙋка де гиндъ ши де алтъ хранъ, кꙋ кари съ хрънеск ръмътории. Еꙋрилок съ ꙟнтоарче ꙟндатъ ла корабии, пентрꙋ ка съ не ꙟнщїинцъзъ де ненѡрѡчире че фъръ-де-весте а тикълошилор нѡщри товаръш. атъта ера пътрꙋнсꙋ де дꙋрери, ꙟнкът а вѡрѡви нꙋ пꙋте; ѡкии лꙋи ꙟнплънтаци ꙟн лакръми, ши кꙋ тоатъ пофта че аве а не повести, пꙋтере нꙋ-и ръмъсъсъ. ꙟн старе ꙟнтрꙋ кари л'ам възꙋт дестꙋл не ера а кꙋнѡ́аще кътъ ера де мари дꙋрере са. дꙋпъ че ꙟнделꙋнгъ време л'ам силит а не повести, ніаꙋ арътат ненѡрѡчире че ли съ ꙟнтъмпласъ.

CXLIII.

1773.

(4⁰, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Ꙟвъцътȣ́ръ а ꙟсȣшии стъпѫнитоареи мърири Єкатерини . в . кътръ ѡрѫндȣйта епитропіе престе алкътȣи́рѣ артѣрій а оунїи нóаѡ леџȣитоаре Кондикъ. Тълмъчи́тъ пре лимба Молдовенѣскъ . . . . . Карѣ с'аȣ тълмъчит де Өомà в . логофеть . Ла аній дела Хрїстóсь ,афог авгȣсть ѕї.

Predoslovie. (Fol. III a — IV a.)

Слъви́тȣлȣй Генерáль Фелдмáршаль . . . . . Графь Петрȣ Алеѯандровичь Рȣмѫнцовь.

. . . . . Ꙟдръзнéскь нȣ́май а аръта̀ ꙟплини́рѣ даторíей мѣле чéй неапъра́те, шѝ а ꙟдемнѣрíй чей кȣ мȣ́лтъ рѣвнъ а слъви́рíй тáле пентрȣ типъри́тȣль кѣрцíй ꙟ ли́мба молдовенѣскъ, кáре принь мȣ́лта сили́нцъ де изнóавъ тълмъчиндȣ-съ де пре лимба гречáскъ пре кѫть аȣ фóсть кȣ пȣти́нцъ май кȣ кȣрáтъ ꙟцълѣџере, ıатъ къ с'аȣ съвѫрши́т'. пáтрїѡ́цїи мїéй вѡрь нȣмъра̀ ачáста ꙟтре алте бȣ́не лȣкрѣри а слъви́рїи тáле чѐ мáй ꙟтѫ́й, ши мáй ковѫршитóаре. фїи́ндь би́не ꙟкрединцáци, къ де вѡрь вїецȣ́й сȣ́пть ачѣ́сте фолоситóаре прáвиле, ꙟтрȣ стáрѣ чѣ неклъти́тъ а пронóмїилѡрь вéки, съ вѡрь фáче фóарте норочи́ци ла политичаска ꙟпъртъши́ре, ка ѡаменїи вáкȣлȣй чéлȣй ꙟаȣри́ть . . . . . еȣ ꙟкъ кȣ смерéніе амь съвѫрши́ть лȣкрȣль че ми с'аȣ ꙟкрединцáть де кътръ слъви́рѣ та̀, кȣ тълмъчи́тȣль ши типъри́тȣль кѣрцíй. дȣпъ кáре ꙟдръзнéскь а зи́че: феричи́те норóаделе ачѣлѣ, престе кáре вѡрь съ ꙟпъръцѣ́скь ачѣ́сте прáвиле, че сȣ́флъ кȣ тотȣль дрептáтѣ политичéцїй ꙟпъртъши́рй, бȣ́на кȣвїи́нцъ, чи́нстѣ кътръ ꙟмнезéȣ, ши дрáгостѣ кътръ чель де апроапе. аль слъви́рíй тáле, кътръ ꙟмнезéȣ фїербинте рȣгътóрь, Гаврїи́ль Митрополить Молдáвїеи.

Pentru pedepse. (pag. 26 — 27, §. 80 — 84.)

(п) Пентрȣ педѣѱе. (па) Дрáгостѣ патрїеи, рȣши́нѣ шѝ фрика нечинстíй, шѝ попрескь шѝ аȣ пȣтѣре а попрѝ мȣлте гре-

шáле. (п͠в) Ла ѡ кърмȣ́ре блѫ́ндъ ши кȣ мъсȣ́ръ, чѣ̀ май грѣ̀ педѣ́ѱъ а оўнїй фáпте ꙗсте, а съ вѣдѝ кȣ тóтȣль, фъ́ръ кȣвѫ́нть де ръспȣ́нсь; прáвилиле чѣ́ле политичéщи вѡрь адȣ́че дрéпть ачѣ́ѧ май кȣ леснúре ꙟдрептáре, нúчи ле ва требȣ̀ атѫ́-та кȣмплúре. (п͠г) Ла нúще стъпънúри ка ачѣ́стѣ, мáй пȣцúнь вѡрь лȣ̀ сáма спре а педеѱѝ грешáлиле, де кѫ́ть спре а апȣкà мáй ꙟнáйнте ка съ ле попрѣ́скъ. съ вѡрь зъбовѝ май мȣ́лть спре а ꙟдрепта петрѣ́черие, де кѫ́ть спре а фáче нетрѣ́бниче дȣ́хȣриле, пȣúндь престе дѫнселе мȣ́нчи ши кáзне. (п͠д) Ꙟтр'ȣнь кȣвѫ́нть, ачѣ́ѧ ѡри че съ ва ꙟтѫмплà, кáрѣ прáвила ѡ нȣмѣ́ще педѣ́ѱъ, ꙗсте кȣ лȣ́крȣль ѡ педѣ́ѱъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(с͠ѳ) Педѣ́ѱа чѣ̀ де мóарте, ꙗсте ѡаре фолоситóаре, шѝ неапърáть требȣинчóасъ, спре нетѣ́мерѣ шѝ бȣ́на рѫндȣꙗла а лъкȣиторилѡрь чéлѡрь де ѡбще? (с͠ї) Испúта ꙟвáцъ, кȣмь къ ꙟмȣлцúрѣ ши ковѫршúрѣ педѣ́ѱелорь, ничи ѡдънишаръ н'аȣ фъкȣ́ть пре ѡамени май бȣ́ни. дéчи еȣ де воꙗ доведѝ кȣмь къ: ла стáрѣ чѣ̀ рѫндȣúтъ шѝ ѡбичнȣúтъ а лъкȣитó-рилѡрь челѡрь де ѡбще, мóартѣ оўнȣ́й четъцѣ́нь нȣ ꙗсте нúчи фолоситóаре, нúчи неапърáть требȣинчóасъ. еȣ воꙗ би-рȣ̀й ажȣтѫ́ндь жȣдекáта ѡменúрїй, зúкь: ла стáрѣ чѣ̀ ѡбич-нȣúтъ шѝ рѫндȣúтъ. де врѣ́ме че мóартѣ оўнȣ́й четъцѣ́нь пóате съ фїе неапърать требȣинчóасъ ла ѡаре кáрѣ стáре ꙟ-прежȣ́рь, атȣ́нчѣ адекъ, кѫ́ндь лиѱúндȣ-съ ель де слобозéнїе, аре ꙟкъ ѡаре кáре плекѣ́ри, ши пȣтѣ́ре, че пóть съ тȣ́рбȣре лúнищѣ нѣ́мȣлȣ́й. ꙗръ ачáстъ стáре ꙟпрежȣ́рь нȣ̀ поате съ áйбъ лѡ́кь, фъ́ръ нȣ́май кѫ́ндь оўнь нѣ́мь пїѧ́рде, саȣ кѫ-щúгъ ꙗръши слобозéнїѧ, саȣ ꙟ времиле нестъпѫнúрїй, кѫ́ндь ꙟсъши неѡрѫндȣѧ́леле сѫ́нть ꙟ лѡкь де прáвиле. ꙗрь ꙟ кѫ́тъ врѣ́ме ꙟпъръцéскь фѣ́ръ де тȣ́рбȣрáре прáвилиле, шѝ ла оўн кúпь де ѡблъдȣúре пре кáрѣ аȣ черчетáт-о ши аȣ адеверúт-о оўнúте ла ачѣ́ѧ ши инемиле а тоть нѣ́мȣль, ла ѡ ꙟпъръцїе, карѣ съ апъръ ꙟпротúва връжмáшилѡрь чéлѡрь дин афáръ шѝ съ ꙟтърѣ́ще ꙟ лъȣ́нтрȣ динь пȣтѣ́рѣ ши динь ѵпóлиѱись чѣ бȣ́нъ, оўнде стъпѫнúрѣ съ афлъ ꙟ мѫ́йниле монáрхȣлȣ́й; нȣ̀ пóате съ фїе нúчи ѡ невóе, ка съ невоꙗскъ стрикáрѣ вїéцїи а оўнȣ́й четъцѣ́нь. (с͠аї) Нúчи търїѧ чѣ ковѫршитóаре а пе-дѣ́ѱїй, нúчи пїерзáрѣ зидúрїй, нȣ причинȣéскь чѣ́ май мáре съвѫршúре ꙟ сȣ́флетȣль четъцѣ́нȣлȣ́й, че прелȣнцúрѣ педѣ́ѱїй.

Pentru meşterşug. (pag. 122—123, §. 311—312.)

(т͠аї) Ѡмꙋль нꙋ ѩсте сърáкь неавжндь нимика, че нелꙋкрждь. чéль че нимика нꙋ аре шй лꙋкрѣзъ, тръѭще кꙋ ачѣꙗшь ѡдихнъ, ка шй чéль че аре венить де ѡ сꙋ́тъ де рꙋ́бле фъръ а нꙋ̀ лꙋкрà. (т͠вї) Мéщерꙋль че аꙋ лъсáть ла фиїй съй мещершꙋ́гꙋль лꙋ́й спре мощенúре, аꙋ лъсáть ла джншїй ѡ авѣре, кáрѣ с'áꙋ ꙟмꙋлцúть дꙋ́пъ аналогїѧ нꙋмърꙋлꙋй лѡрь.

CXLIV.

1773.

(*a.* Ms. Bibl. centr. No. 375, copie de pe la sfârşitul sec. XVIII, folio, 94 foĭ paginate = cap. I—V. — *b.* Ms. Eminescu, Codex miscell., copie din ca. 1813, folio, fol. 1—73 = cap. VI—X.)

Iliodor.

Ꙗ лꙋй Ілиѡ́дѡр історїе ефїопичáскъ.

Cuvânt III: Descrierea jertfeĭ. (*a.* Fol. 44a—46a.)

Ілїодѡр. кꙋвжнт'. г͠.

Ѩр еꙋ воюͅ пꙋ́не пе скꙋрт ꙟнаúнтѣ тà пѡмба че с'аꙋ фъкꙋт нꙋмúть ꙟтрꙋ пꙋцúне ши пентрꙋ мърúмѣ ей, ши пентрꙋ чѣ́ле че де ла дънса с'аꙋ ꙟтьмплат' маи пре ꙋрмѣ. — Мерџѣ ꙟнаúнте екатомва а бърбáцилор челор жертвꙋитѡ́рй, май кꙋ простїе тръгьнд вїаца ши ꙟбрькьминтѣ, кръꙋл фїинще-кърꙋѧ ꙟнотà (! l. ꙟнода) вешмьнтꙋл чел албꙋ престе мижлок; ѩр мжна чѣ драптъ ꙟпреꙋнъ кꙋ ꙋмърꙋл ши кꙋ цѣца фїинд фърде акоперемжнт цинѣ кльтинд ꙋн топѡр кꙋ дóа аскꙋцитꙋри. боїй тóци нѣ́гри, грóши ла грꙋмáзй ши кꙋ плекáре де мъсꙋ́ръ ръдикьндꙋ-й, аскꙋцинд корнꙋл чел дрепт ши фър де стримбáре; ѡ пáртѣ фїинд полеит, ши ѡ пáртѣ ꙟплетит кꙋ кꙋнꙋни де флори, плекáци ла пꙋ́лпь, ши бърбїѧ спънзꙋрьнд престе џенꙋнкю. ѩр нꙋмърꙋл кꙋ тотꙋл: екатѡмва*) ши ꙟтрꙋ адевър плинид нꙋмúре. ꙋрмà дꙋпь ачѣ́ще ши алть мꙋлцúмѣ де алте жꙋ́нгери, фїинд адꙋ́с' ѡсъби ши кꙋ рьндꙋѩлъ, фїинще-каре нѣм де добитóк. ꙟчепьнд май ꙟнаúнтѣ флꙋ́ерꙋл ши тримбица ѡ кьнтáре де празнек ши веститóарей жертвїй. дꙋпь ачѣ́сте чирезй, ши дꙋпъ бърбáцини че мьнà бóїи, венїѐ фечóаре ѳеталu-

---

*) Glosă: ѡ сꙋ́тъ.

чéцій, кꙋ врже прѣ стрълꙋчíте ши де мꙋлт прéцꙋ, ши фоартѣ ꙟподобите кꙋ косицил десплетíте, съ деспърцѣ ꙟ дóа чѣте, ши ꙋнил пꙋртà пинéрꙋл [чáта чѣ динтыю] плíне де флорй ши де пóамѣ; ꙗр алтеле тиⱳ̓їй кꙋ кондите, ши кꙋ мироде́нїй че ꙋмплѐ локꙋл де бꙋн мирѡс. ꙟсъ ничи кꙋм нꙋ-ш зьбовїѧ̀ мьиниле ꙟтрꙋ ачѣсте, че престе кап пꙋртьнд греꙋтáте, сь цинѐ ꙋна де алта ꙟтрꙋ хóръ кꙋ бꙋнь ръндꙋꙗлъ ши пїезѣш *), ка съ пóать съ ши ꙋмбле ши съ ши жоачѐ; ꙗр ꙟчепътꙋ̀ра жóкꙋлꙋи прин кьнтáрѣ ле аръта̀ чéѧ-л'антъ, пентрꙋ къ ачеѧ с'аꙋ волничíт' съ кънте тóатъ кьнтáре. кънтáрѣ ера̀ ачáста: съ лъꙋда̀ Ѳéти ши Пилеꙋ, ши дꙋпъ дъншїй фїии лѡр, ши ꙗръ-ши фїюл лꙋй..... ꙟтр'ачест кип ера̀ кънтарѣ:

„Пре Ѳéти кꙋ кънтѣри ѡ лаꙋд, ѡ Ѳéти! кꙋ прѣ стрълꙋчíте ши лꙋминоас(е) косицъ!

Пре чеѧ че с'аꙋ мъритат дꙋпъ Пилеꙋ, прин порꙋнка Дíей.

Подоаба мърїй, ши Афродíта ноастръ.

Каре пре чел че поартъ кꙋ въртꙋте сꙋлица, ши пре Арис а ръзболéлѡр.

Фꙋлџерꙋл Еладїи л'аꙋ нъскꙋт дин пънтече;

Прѣ дꙋмнезъескꙋл Ахилеꙋ, чел кꙋ слáвъ черꙗскъ.

Кьрꙋѧ ла Пíра и с'аꙋ нъскꙋт фїю Неоптолим.

Прѣ ръсипиторюл четъцїй Троадетенилѡр, избъвиторюл четъцийй Данáилѡр.

Милостив фїи нóаш, ѡ ироꙋле Неоптолиме!

Феричíтꙋле, чел че аи адормит аичѣ ꙟ пъмьнтꙋл лꙋй Аполѡн.

Прїимѣџие ачáстъ дꙋмнезъꙗскъ кънтáрѣ,

Ши ръсипѣџие тóатъ фрика де ла четáтѣ нóастръ.

Пре Ѳети кꙋ кънтъри ѡ лаꙋд, пре Ѳéти, кꙋ прѣ стрълꙋчите ши лꙋминоасе косíце!“

ꙟтр'ачест кип, ѡ Книмѡн, ера̀ алкътꙋйтъ кьнтáрѣ пе кът ꙟм адꙋк амíнте. ꙟсъ атъта дꙋлчáцъ авѐ жóкꙋриле, ши атжта мерџѐ кꙋ ръндꙋꙗлъ, ꙋрмънд дꙋпѣ кънтарѣ сꙋнетꙋл пашилѡр, кът съ вирꙋѧ̀ шкюл де кътръ аскꙋлтáре, а нꙋ бъга ꙟ сáмъ чѣле възꙋте, ши ꙟдемна̀ пре чей де фáцъ а ꙋрма̀ пꙋрꙋрѣ ꙟпреꙋ́нъ дꙋпъ фечóареле че пьшїѐ дин лѡк ꙟ лѡк кꙋ жóкꙋл, ка кꙋм ар траџе глáсꙋл кънтърїй. пънъ кънд ꙟ ꙋрма лор стрълꙋчинд ѡ кьльрíме де тíнери ши май мáреле лор аꙋ аръта́т привирѣ челор фрꙋмóши, май ꙟналтъ де кьт

*) Glosă: адикъ спате ла спáте.

тѡт аȣзȣл. нȣмърȣл алкътȣѫ ꙟтрȣ чинчизъчй пре чей тӥнерй, ши ѡсьбїѫ чинчи ши доазъчи деспре ѡ партѣ ши деспре алта; кáрен ꙟкȣнжȣрà ла мижлок, ка ніще пьзитóри а трȣпȣлȣй пре май мáреле привитóрилѡр. ꙟкълцъминтеле лѡр фїинд ꙟплетӥте кȣ кȣрѣле рошїй, ерà стрънс легáте престе пичѡ́р, ши хламида чѣ албъ ерà ꙟкїéтъ ла пїепци кȣ настȣри де аȣр, ıар ла пóале ерà ꙟкȣнжȣрáтъ кȣ ширетȣри вишинїй. кáıи ерà тоци ѳеталичéщи кȣ вѣсьлъ кътътȣ́ръ, фїинд крескȣ́ци ꙟ кѫмпїй чей вéсълиторӥ а Ѳетáлїей. пентрȣ къ фрѫ́ȣл, ка пре ȣн стъпън авъндȣ-л, ꙟл лепъда щȣпӥндȣ-л ши адѣсъ спȣмегънд, дар повецȣӥндȣ-съ де кътръ ѡкърмȣӥрѣ кълърѣцȣлȣй, съ попрїѫ. ерà ꙟподобици кȣ хашеле ши кȣ рахтȣри де арџинт ши полеӥте; фъкънд ачáста тӥнерїи, ка кȣм с'ар ꙟтрече ȣнȣл кȣ алтȣл ла подóабиле кáилор. ꙟсь пре ачѣще, ѡ Книмѡн, фїинд ꙟтр'ачеста кип, атъта ıаȣ трекȣт кȣ̀ ведѣре привӥрѣ челор де фáцъ, ши кътръ Іппархȣл*) ш'аȣ ꙟтѡрс тóци ѡкїи, кът с'аȣ пърȣт кȣм къ каде кътрь ȣн фȣлџер, с'аȣ ꙟтȣнекат тóатѣ чѣле че сь ведѣ май ꙟнаинтѣ; атѫта нѣкȣ лȣминат кȣ тóтȣл дȣпъ че л'ам възȣт; фїинд ши ел кълърец ши ꙟтр'армат, ши клътинд ѡ сȣлицъ де лемнȣ, кȣ върфȣл де арамъ;**) павъза нȣ ѡ метахерисѣ, че кȣ капȣл гол съ афлà ла пѡмбъ, фїинд ꙟбръкат кȣ хламӥдъ вишинїе, а кърїѫ пърциле чѣле-л'антѣ ерà ꙟпистрӥте кȣ фир, ꙟтр'армънд прѣ Лапиѳéни асȣпра Кентаврилѡр; ıар нáстȣрȣл ꙟкȣнȣнà прѣ Аѳинà чѣ де кихрибáрю, кáре, ꙟ фаца зѣлїи че пȣртà ла пїепт', авѣ ка ѡ пáвьзь, кáпȣл Горгóнїей. аȣ адаѡс ши ѡаре кáре дар, престе чѣле че сь фъчѣ, ши ѡ линъ сȣфлáрѣ де вѫнт; пентрȣ къ дȣлчѣ сȣфлà, ѡаре кȣм кȣ лӥнищѣ, дескȣркѫнд пѫрȣл***) престе грȣмазй, ши ѡсъбинд кȣ сȣфлáрѣ пéрїи чей де льнгъ фрȣнтѣ, ıар мáрценеле хламидей арȣнкъндȣ-ле престе пърциле чѣле дин напѡи, ши престе пȣлпеле пичóарелѡр калȣлȣй. врѣй зиче кȣм къ ꙟсȣши кáлȣл конóаще фрȣмȣсѣца стъпънȣлȣи, ши кȣм къ сѫмте, кь пóартъ ка пре ȣн фрȣмос пре чел прѣ фрȣмос кълърéц, ꙟтр'ачеста кип клътинд грȣмáзїй ши рьдикънд ꙟ сȣс кáпȣл ши ȣрéкиле, ши цѣнеле кȣ посоморъре адѣсъ ꙟторкънд престе ѡки, пȣртà ши сь пȣртà кȣ мáре кȣвїинцъ, пъшинд ꙟнаинтѣ лин' ши кȣ бȣнъ ѡкърмȣӥре, ши кȣмпьнинд пре сине, кѫнд ла ȣн нȣмър, кѫнд ла алтȣл'; ши кȣ марцене копӥтїй ȣшѡр' избӥнд ꙟ пъмънт, спре линъ мишкáре ꙟдрептà пáсȣл. ꙟспьй-

*) Glose: май мареле кьльрецилѡр. **) саȣ де фїер. ***) плéтеле.

мънтà пре тоцй чѣле че съ ведѣ, ши хотъръре чѣ бирȣи-тóаре пентрȣ витежїе ши фрȣмȣсѣца тънърȣлȣй, тóци ѡ ꙟпьр-тьшà дȣпъ даторїе. атȣнчѣ къте фимей ерà проасте ши непȣ-тинчóасъ, аскȣндѣ пáтема трȣпȣлȣй кȣ ꙟфрънáре, ꙟл ловїѧ кȣ флóри ши кȣ мѣре, тръгѫнд де кътрь дънсȣл, прекȣм ли съ пърѣ, ѡаре-каре либѡв; пентрȣ къ нȣ нȣмай ачáстъ хотъръре съ ꙟтьрѣ де кьтрь тóци, кȣм къ ничи ȣн лȣкрȣ нȣ с'аȣ май възȣт де кьтрь ѡаменй, каре съ ковършáскъ фрȣмȣсѣца лȣй Ѳеаген. „Атȣнчѣ ши чѣ дин зóри нъскȣть с'аȣ арътат прѣ стрълȣчи́ть зїѡ" [врѣ зи́че Омирȣл] дȣпь че аȣ ешит дин кáпещѣ Артемїи, чѣ фрȣмóасъ ши ꙟцелѣптъ Хари-клеѧ; кѫнд ам кȣноскȣт кȣм кь аȣ фѡст кȣ пȣтинцъ а съ бирȣи ши Ѳеаген; ꙟсъ кȣ атъта, кȣ кът кȣрáта фрȣмȣсѣце чѣ фечорꙗскъ ꙗсте май кȣ либѡв ши май порнитóаре спре дрáгосте де кьт чѣ динтъю фрȣмȣсѣце бьрбътꙗскъ. ерà ꙟтр'о каретъ, че ѡ трьџѣ ѡ пъреки де кай алби,*) ꙟбръкáтъ кȣ ȣн вешмънт вишиниȣ прѣ лȣнг, ши кȣ тóтȣл ꙟпистрит де рáзъ ꙟаȣри́те, ꙟчинщѣ престе пїепци нище пафтале; пре кáре, чел че лѣȣ лȣкрат, аȣ ꙟкис ꙟтр'ѣнсиле тот мещешȣгȣл лȣй, нефъкънд алтеле ка ачѣсте май ꙟнаи́нтѣ, ши не май пȣтьнд фáче ничи дȣпъ ачѣле ꙗрьши; пентрȣ къ кóаделе а дой бълаȣри ерà легáте престе пърциле чѣле дин напоѧ кáпȣ-лȣй, ꙗр грȣмáзїи сȣпт ци́цъ петрекȣ́ци, ши ка ȣн стръмбȣ аркȣ ꙟплетичи́ци; кáпетеле слóбоде лȣнекà дин арк, ши ка ѡ присоси́нцъ а легътȣ́рїй, спьнзȣрà ꙟтр'о партѣ ши ꙟтр'алта. врѣи зи́че кȣм къ шерпїи нȣ сь търà кȣ пъре́ре чи аѫвѣ, нȣ сȣпт кьȣтътȣ́рь посоморѫ́тъ ши кȣмпли́ть фїинд грозничи, че ѡаре-кȣм ꙟблънзи́ци прин дȣлче адормúре, ка кьнд с'ар ꙟбльнзѝ де кьтрь ли́бовȣл чел дин пїепцїй фечóарей. шерпїй ерà дȣпь матерїе ꙟаȣри́ци, ꙗр дȣпь кип нѣгри; пентрȣ кь аȣ-рȣл съ ꙟнегрѣ де кътрь мещешȣг, ка прин негрѣца чѣ аме-стекатъ кȣ галбéн съ арѣте ꙟвъртошáрѣ ши скимбаре сол-зилор; ꙟтр'ачест кип ерà брѫȣл фечóарей; ꙗр косициле нич кȣ тóтȣл ꙟплети́те, ничи десплети́те, че чѣле май мȣлте фїинд дȣпь кап ꙟвълȣрà престе ȣмър ши престе спáте, дар чѣле дин крѣщет ши дин фрȣнтѣ ле ꙟкȣнȣнà ти́нере стълпѣри де дáфин, ши ка кȣм ле ꙟплетѣ, фїинд стрълȣчи́те ши лȣминóасъ, ши нȣ́ ле лъсà а збȣрлѝ престе кȣвїи́нцъ ди́н вѫнтȣриле чѣле

*) Glosă: ла чѣ елинꙗск(ъ) зи́че: къ ерà ꙟтр'о кърȣцъ, че ѡ трьџѣ ѡ пърекн де кои албй.

сѹпци́ри. пѹртѧ̀ кѹ мѫна чѣ стѣнгъ ѹн арк полеит [престе ѹмъ-рѹл чел дре́пт' авѣнд спьнзѹра́ть тѹлба] ꙗр кѹ чеѧ-л'анть ѡ фъ-клїе апринсь. ши аша фїинд', маи мѹлть лѹми́нъ стрьлѹчѣ̀ дин ѡкии, де кьт дин фъклїй.

Cartea IX: Impresurarea orașului Siinii. (*b.* Fol. 41a—42a.)

Ка́ртѣ ѳ҃.

Ꙗръ Ѵда́сп, дѹ́пъ че аѹ нъвъли́т асѹ́пра Сїи́нїй, нъдеж-дѹи́нд, кѹм къ нѹмай кѹ стригарѣ ръзбоюлѹй, ва ръпѝ де ѡ да́тъ четате кѹ ꙟсѹш зи́дѹриле, пѹци́н' с'аѹ ꙟфрънт де кътръ че́й че съ лѹптѧ̀ пе́нтрѹ дѫнса, ши прин фапта фѡарте ꙟи ръсплъті́ѧ̀ ꙟн проти́въ; шѝ кѹ кѹвинте дефъимътѡа́ре, шѝ спре ꙟтъртаре стригѧ̀ ден чета́те, бътѫндѹ-шѝ жо́к де дѫнсѹл'. кьчи гъндї́ѧ къ нѹ́май ла ꙟчепѹт ва дѧ̀ Ида́сп' нъвъли́ре, ꙗр дѹпъ ачѣ́ѧ възѫ́нд къ нѹ пѡате испръвѝ нимик, че ꙟкъ съ шѝ дефа́имъ де кътръ четъце́ни, съ вѧ̀ дѹ́че кѹ рѹши́не. ꙟсъ ел' аѹ хотърѫт съ нѹ̀ зъбовѣскъ кѹ ѡастѣ шезѫ́нд лѫнгъ чета́те, ни́чи съ испитѣскъ кѹ маи мѹлте мещешѹџири прин ка́ре съ ꙗѹ четъциле, ден каре ѹ́нїй пѹтѣ̀ съ съ принзъ, ꙗр алцїи пѹтѣ̀ съ шѝ фѹ́гъ; чи кѹ полїѡркїй ма́ре лѧ̀ лѹкра́ре, шѝ фъ́ръ де скъпа́ре аѹ сокоти́т съ пїѧ́рзъ кѹ то́тѹл чета́те шѝ ꙟ грабъ. де́чи ашѧ̀ фъчѣ̀: ꙟпърци́ръ ꙟ пърци ръ́тѹнза́ла зи-дѹлѹи, ши зъче стѫнжинй ла зъче бърба́цй рѫндѹи́нд, шѝ хотърѫ́нд лърци́мѣ шѝ адѫнчи́мѣ прѐ мѹ́лть, аѹ порѹ́нчит ка съ са́пе шанцѹ; шѝ ачеиѧ съпѧ̀, алцїй скотѣ̀ афа́ръ лѹ́тѹл, алцїй ꙟл гръмъдї́ѧ̀ ꙟтрѹ спрънчанъ*) спрѐ ꙟнълци́ме; ръ-дикѫ́нд а́лт зи́д ꙟ проти́ва че́лѹи ꙟпреџѹра́т. ши ни́менѣ нѹ́-и попрѣ̀ ничи съ ꙟпротивѣ; пе́нтрѹ къ-и ꙟкидѣ̀ кѹ зи́дѹл шѝ фъчѣ̀ нетре́бниче зи́дѹриле лѡр, неꙟдръзни́нд а алергѧ̀ афа́ръ ден чета́те, кѣ́тръ ѡ ѡасте кѹ мїй де мїй ла мѹлци́ме. шѝ възѫ́нд фъ́ръ испра́въ съџетътѹриле че́ле де пре́сте та́бїй [фїи́нд къ Ида́сп аѹ сокоти́т ма́й ꙟнаинте шѝ ача́ста, мъсѹ-рѣ́нд ло́кѹл че́л че ерѧ̀ ꙟтре чѣле дѡаъ зи́дѹри, кът съ нѹ̀ аџѹ́нгъ съџѣта пре че́й че вѡр лѹкрѧ̀]. дѹпъ че шѝ ача́ста с'аѹ съвърши́т ма́й де гра́бъ декът повести́рѣ, фїи́нд къ авѣ̀ мѹлте мъйнй де гръбѣ спре съвърши́рѣ лѹкрѹлѹй, ꙟчепѣ̀ алтъ мещешѹџи́ре ка ача́ста: ѡ па́рте а кѹ́клѹлѹи ка џѹмъта́те де ѡдгон**) лъсѫ́нд нѣ́тедъ шѝ фѣр де лѹт, ла ма́рџинѣ чѣ

---

*) Glose: адинкъ, мови́лъ. **) ѡ сѹ́тъ де па́шй, 68 де ко́цй, че съ нѹме́ще плеѳрѡн.

де́спре амѫндоаъ ка́петелѣ ȣни́нд пичоаре де лȣт, ле дȣчѣ̀ спре лȣнџи́ме кътръ Ни́л, ден че́ле май де жос пȣ́рȣрѣ спре чѣ́ле ма́и де сȣ̀с ши̇̀ маи ꙟнаи́нте, адъѡгѫ́нд пичоаре деспре амѫндоаъ пъ̀рциле. врѣ̀ асъмънà чиневà кȣ зи́дȣри лȣнџи чѣ́ѧ съ (!) фъчѣ̀ жȣмътатѣ чѣ̀ де ѡдго́н, пъзи́нд престе тѿт ꙟто́кма лъци́мѣ ши̇̀ прїиминд лȣнџи́мѣ чѣ̀ ꙟтре Ни́л ши̇̀ ꙟтре Ѕїинй. ꙗръ дȣ́пъ чѐ с’а́ȣ ȣни́т лȣ́чȣл кȣ цъ̀рмȣриле, аи́чѣ тъи́нд апей ѡ гȣ́ръ, аȣ мȣта́т кȣ́рџерѣ ей, ка при́нтрȣ жгѣ́б ꙟлъȣ́нтрȣ ла къра́рѣ чѣ̀ фъкȣ́тъ де пичоаре. ши̇̀ фїи́нд къ ден чѣ́ле ꙟнна́лте ла чѣ́ле ма́й де жос, ши̇̀ ден лъци́мѣ чѣ̀ немъ̀рџини́тъ а Ни́лȣлȣ́й ла стръмтоаре де гȣ́ръ къдѣ̀ апа, ши съ стръмторѣ̀ кȣ цъ̀рмȣриле чѣ́ле фъкȣ́те де мѫ́нъ, съвѫршї́ѧ̀ оаре каре влизвȣ *) ла гȣ́ръ. ꙗр ла къра́рѣ прин ка́ре съ дȣчѣ̀ хȣ́етȣл, че съ аȣзї́ѧ̀ ши̇̀ ла че́й че ерà прѣ̀ депа́рте. ка́ре аȣзи́ндȣ-ле ши̇̀ възи́ндȣ-ле акȣ́м ши̇̀ че́й делà Ѕїинй, ши кȣноскѫ́нд ла чѐ примеждїе ерà, ши̇̀ кȣм къ пото́п ꙗсте ско́посȣл ꙟкȣнџȣръ̀рїй зидȣрилѡр (!); ни́чи а фȣџи̇̀ пȣтѫ́нд ден чета́те, фїи́нд къ ле ꙟкидѣ̀ еширѣ, лȣ́тȣл ши̇̀ апа чѐ акȣ́м съ апропї́ѧ̀, ни́чи а ръмънѣ̀ ꙟ чета́те сокоти́нд фър де примеждїе, ден чѣ́ле че пȣтѣ̀, съ гътї́ѧ̀ спре аџȣто́рюл лѡр. ши̇̀ ꙟтѣ́ю скѫ́ндȣриле чѣ́ле де ла пѡ́рцй, авѫ́нд крепътȣ́рй, ле астȣпà кȣ феџилъ ши̇̀ кȣ смоалъ, дȣпъ ачѣ́ѧ ꙟтърѣ̀ зи́дȣл спре ста́ре ма́й теме́йнекъ, алтȣл лȣ́т, алтȣл пїе́трй, алтȣл ле́мне ши̇̀ фїеще-ка́ре чѐ гъсѣ̀ адȣчѣ̀, ши̇̀ нȣ̀ ерà ни́чи ȣнȣл стъмпъра́т, чѝ асе́менѣ мȣе́рѣ, копи́лȣл, ши̇̀ бътрѣ́нȣл, съ апȣкà де лȣ́крȣ; пе́нтрȣ къ ни́чи пре ȣн нꙗ́м, ни́чи пре ѡ вѫрстъ нȣ фа́че съ сѐ сфїꙗ́скъ, саȣ съ съ рȣшине́зъ примѣ́ждїѧ чѣ̀ пе́нтрȣ сȣ́флет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a — 7b.)

Intrebarea înțeleptuluĭ cu lumea.

Ꙟтребарѣ ꙟцълептȣлȣи кȣ лȣме.

Ꙟнцълептȣл зисъ: чине ещи д҃мта, ди ещи аша фрȣмоасъ ши ꙟподобитъ?

---

*) Glosă: сȣ́нетȣл а́пей асе́менѣ дȣ́пъ нȣ́мире, кѫнд фълфъе́ще.

Лꙋме зисъ: еꙋ сѫнт лꙋме, фапта ши плъзмꙋйре, ши гръдинъ де поми родитори, ши вестеріи плинъ де тоатъ бꙋнътате.

Ѫнцълептꙋл зисъ: дар де чине ещи фъкꙋтъ?

Лꙋме зисъ: де вечникꙋл ѫнпърат.

Ѫнцълептꙋл зисъ: дар де мꙋлт ещи фъкꙋтъ, ши те порци ѫнтр'ачест фели?

Лꙋме зисъ: сѫнт 7281 де кънд мъ порт ѫнтр'ачеста кип.

Ѫнцълептꙋл зисъ: де фрꙋмоасъ крез ши еꙋ къ ещи плъзмꙋйре лꙋи Дмнзеꙋ, ши грьдинъ плинъ де поаме родитоаре; дар мъ тем, съ нꙋ фіе поміи тъи, ка ши помꙋл чел че аꙋ порꙋнчит Дмнезеꙋ лꙋи Адам: съ нꙋ мѫнънчи, ши неаскꙋлтънд порꙋнка аꙋ мѫнкат, ши кꙋ моарте аꙋ мꙋрит.

Лꙋме зисъ: адивърат лꙋи Адам аꙋ порꙋнчит Дмнезеꙋ аша, дар пентрꙋ минъ (!) н'аꙋ порꙋнчит Дмнезеꙋ аша, чи аꙋ зис: крещици ши вь ѫнмꙋлцици, ши ꙋмплеци пъмънтꙋл, ши-л стъпънйци пре дънсꙋл. пентрꙋ ачеѧ сънт аша фрꙋмоасъ ши ѫнподобитъ, прекꙋм мъ вези.

Ѫнцилептꙋл зисъ: възꙋ-ци фрꙋмсеца та ши подоаба та, дар еꙋ о сокотеск ка ѩрба.

Лꙋме зисъ: о неприченꙋтꙋле! дар н'аꙋ ешитѫ прин мижлокꙋл меꙋ ѫнпърацїи, патриершїи ши влъдичїи, ши ле даꙋ [лор] атъта пꙋтери, кът фак ши дисфак маи ка нище Дмнезеи.

Ѫнцълептꙋл зисъ: дар пън кънд стъпънеещи ачастъ пꙋтери ши вълфъ а та?

Лꙋме зисъ: н'аре сфършит ничи хотъръре.

Ѫнцълептꙋл зисъ: дар ничи кꙋ гъндꙋл нꙋ гъдеск (l. гънд-), къ сънт аиче де тине милꙋици (ши) тоате ле липсеск.

Лꙋме зисъ: ба ціе ѫци липсещи минте дин кап. аꙋ н'аи четит ла Алиѯъдріи, пентрꙋ Алеѯандрꙋ ѫнпърат, къ аꙋ сꙋпꙋс лꙋме тоатъ ши ѫтрꙋ а са ѫнпъръцїи кꙋ чинсти с'аꙋ съвършит?

Ѫнцълептꙋл зисъ: ба еꙋ, лꙋме, ам четит ла історіе пентрꙋ Алеѯандрꙋ ѫнпърат, къ дин тоатъ мила та ши пꙋтере лꙋи, де о слꙋгъ а лꙋи маи микъ фꙋ адъпат ѫнтрꙋ пꙋцинъ бъꙋтꙋръ ши маи ѫос декът с'аꙋ съвършит, адикъ дин віѧцъ ѫн моарте. дар аша ѩсте вълфа та!

Лꙋме зисъ: пи семни омꙋле, тꙋ ещи тꙋрꙋетик; дар еꙋ нꙋ зик, къ н'ор мꙋри чеи че стъпънеск бꙋнꙋриле мѣле, чи де ор ши мꙋри, ѩр нꙋмеле лор нꙋ моаре чи рьмѫне.

Ѫнцълептꙋл зисъ: о лꙋме! кꙋ дꙋлчаци де міере аместекатъ ещи (?) кꙋ отравъ сълещи съ мъ ѫдꙋлчещи, адик(ъ)

к8 слава богъцїи тале сълещи съ мъ 8мфле ка ши Ѧлеѯандр8 ѫнпърат. дар Ѧлеѯандр8 ѫнпърат, кънчи с'а8 алат (! l. афлат) ѫнтр8 ачастъ лѹме, адик(ъ) ѫн тине, а8 н8 ѩ8 стът8т църна пре пїепт, ѡкїи ѩ8 аст8пат, фаца ѩ понегрит, гръюл ѩ8 ам8рцит? ѫншълътоари лѹме! дар аша ѥсте слава та!

Лѹме зисъ: ѫсъ че-и де тине ѡм8ле! къ ничи мъ баци самъ ѫнтр8 нимикъ, дар н8-с фр8мѡасъ?

Ѫнцълепт8л зисъ: ба фр8моасъ, дар мъ рѡг л8и дмнез8, съ н8 либъ парте де фр8мсеца та.

Лѹме зисъ: а8 доаръ н8 сънт б8нъ?

Ѫнцълепт8л зисъ: ба б8нъ, ди н'ар ад8че б8нътатѣ пре ними ла рътъате.

Лѹме зисъ: дар н8 сънт ѫнцълѣптъ?

Ѫнцълепт8л зисъ: ба ѫнцълѣптъ, ди н'ар неб8нй пре ниминѣ ѫнцълепч8не та.

Лѹме зисъ: ѫнсъ че-и де тине ѡм8ле! чи фели де сѡкѡтѣлъ аи т8 де зичи, къ н8 сънт фр8моасъ, ничи б8нъ, ничи ѫнцълѣптъ, ши апои сѫнг8р дмнез8 д8пъ чи м'а8 фък8т, ѫндат(ъ) мі-а8 зис, къ сѫнт б8нъ?

Ѫнцълепт8л зисъ: адивърат! къ дмнез8 нимик ръ8 н'а8 фък8т, пентр8 ачѩ ц'а8 зис къ ещи б8нъ. ѩръ т8 лѹме ѫншълътоаре! к8 д8лчѣца помилор тъи аи амъцит пре чел ѫнтѫю зидит, адикъ пре стръмош8л ностр8 Ѧдам, ши д8лчаца та ѩ8 къз8т фоарте амаръ. пентр8 ачѩ те 8ръск ши те ѡкъръск.

Лѹме зисъ: ѡ ѡм де нимик! чи ещи т8? пѡати фи н'аи читит ла сфънта скрипт8ръ, к8(м) зиче ла сфънта еванг елїи, къ атъта а8 юбит лѹме, кът пре фиюл съ8 8н8л нъск8т л'а8 дат пентр8 лѹме, адик(ъ) пентр8 мине.

Ѫнцълепт8л зисъ: ба е8, лѹми, ам четит ла сфънта скрипт8ръ; ѩръ ди с'а8 дат пре сине пентр8 тине, н8 ка доар съ с(ъ) ѡбищѣскъ к8 тини, чи ка съ алѣгъ пре аи съи дин тине: [ка н8 к8м-ва] де чеи че 8мблъ прен тине, потривинд8-съ цїе, съ мощинѣскъ ѫнт8нерик8л.

Лѹме зисъ: ѡ ѡм нек8носкъторю! ѫн (!) вине съ те ѡкъръск, къ ши т8 ѫн мине петречи ши прин лѹмина ме 8мбле.

Ѫнцълепт8л зисъ: ѡ лѹме! мъкар де ар фи к8м зичи т8, ка съ фїѹ е8 ѡм нек8носкъторю, ка 8мблънд прин лѹмина та съ н8 те к8носк, ничи съ фак к8 тине принетеш8г.

Лȣ́ме зи́съ: еȣ акȣ те възъ къ ещи ȣн невȣн дин чеи мари. пентрȣ ачеѧ нȣ-ми маи требȣи съ стаȣ ла ворбъ кȣ ти́не.

Ꙟнцълептȣл зи́съ: хаи лȣми, сѡколанъ! нȣ те фаче а те мѫнїѧ пре мине, чи маи стъ ла ворбъ кȣ ми́не, ши-м спȣни пентрȣ чеи чи-ци слѫжъск кȣм ꙟци плаче цїе, кȣ чи дар ꙟи дърȣещи?

Лȣме зисъ: еȣ ꙟи дърȣеск (!) кȣ чи пофтеск еи дела мине.

Ꙟнцълептȣл зи́съ: дар еȣ алт н'аш пофти, фър кът авере фъръ ѡстенѣлъ къщигатъ.

Лȣме зи́съ: ащѣптъ пȣцинтел пън ꙟн саръ, къ сикрїȣл тътъни-тъȣ ѥсте ꙟ колцȣ зидȣлȣи кȣ мȣлци бани мистȣит, шї-и веи лȣа ши те(-и) ꙟнбогъци.

Ꙟнцълептȣл зи́съ: еи бини лȣме! къ еȣ дар пофтеск ши ве́сте де ѡм бѡгат.

Лȣме зи́съ: фратиле тъȣ ѥсте бѡгат фѡарте, ши акȣм с'аȣ кам болнит, аȣнци-те кȣ Тома спици́рюл съ-л ѡтръвѣскъ, ши веи ръмѫнѣ мѡщенитори авȣцїи лȣи, ши веи фи фоарте бѡгат.

Ꙟнцълептȣл зи́съ: лȣми! дар къ пофтеск съ ам ши мошїи ши ѡдѡаръ скȣмпе, кът съ нȣ фїе ла а́лтȣл.

Лȣме зи́съ: ѥтъ къ ц'ам дат бани мȣлци; чѣркъ време пън кънд ва вени чине-ва̀ ла вре ѡ невѡи, ши атȣнчи пе ȣшор веи кȣмпъра де чеѧ чи пофте́щи.

Ꙟнцълептȣл зи́съ: лȣми! дар еȣ пофтеск вѡивѡзїи, кръїи, ка съ стъпънеск лȣ́ме мȣ́лтъ.

Лȣ́ме зи́съ: ѡмȣле! тȣ фїинд вестит де богат, пас де те липе́щи де ȣшиле ꙟнпърътещи, пън те вор афла къ ещи богат ши те вор пȣне вѡивѡд.

Ꙟнцълептȣл зисъ: мȣлцемъскȣ-ци лȣми, къ де къте ам пѡфтит, де тоате мї-аи дърȣит. дар те пофтеск съ-м даи ши ꙟнпърҍцїе черюлȣи съ мощинеск.

Лȣ́ме зи́съ: ѡ дȣлчиле мїеȣ прїетин! дар нȣ-ци ажȣнџи, къ де къте аи пофтит кȣ тоате тѣм дърȣит, ши фїинд ꙟнтрȣ атъта вїелшȣг, аȣ гъндещи къ-и мȣри?

Ꙟнцълептȣл зи́съ: дар еȣ щїȣ мȣлци пȣтерничи, дар нȣ щїȣ чи с'аȣ фъкȣт. ȣнде сънт ꙟнпърацїи Пїерсилор? ȣнде ѥсте Ѩлиѯандрȣ ꙟнпърат? чи маи пе скȣрт: ȣнде сънт мошїи, стръмошїи ноцрїи?

Лȣ́ме зи́съ: ѡ прїетини! чи-ци лȣкрѣзи минте де мъ ꙟтребаш пън ла атъта? дар ачещїѧ фїинд ни(ще) ѡамени слаби де фи́ре, де м'аȣ пъръсит пре мине ши ш'аȣ скимбат вїѧца

зикънд, къ вор съ мѣргъ ла алтъ лȣме; чи ши еȣ ꙟнкъ нȣ (їам) м'аи поприт.

ꙟнцълептȣл зисъ: кънд с'аȣ диспърцит де тине, кȣ че їаи ꙟнзъстрат?

Лȣме зи́съ: кȣ мȣлте їаш фи ꙟнзъстрат, дар еи алт н'аȣ пофтит дела ми́не нимик, нȣмаи .з҃. коци де пънзи, кȣ кариле ꙟнвълиндȣ-съ ка ꙟнтр'ȣн сараи, съ се десфътези ꙟнтрȣ мика гропилици.

ꙟнцълептȣл зи́съ: ѡ лȣме! Ѫȣ акȣ те афлȣ, къ ещи дишъртътоаре диш(ър)тътȣрилор, ши чи́не съ потривещи цїе съ асамъ(нъ) кȣ чела, чи гоне́щи вънтȣл, ши съ ра́зимъ де ȣмбръ; пентрȣ ачеѫ нȣ те ѡи.

Лȣ́ме зи́сь: дакъ нȣ мъ вен, пас сънътос, къ алцїи мъ рѡагъ.

CXLVI.

1773.

(Ms. bibl. centr., mixt nepaginat copie din 1810, 8⁰, fol. 8a — 11b.)

Istoria poamelor.

Истѡрїе пѡамелѡр.

Кѫнд ꙟпъръцїе преслъви́та гȣтъи, ши ѡблъдȣе чинститȣл кїедрȣ; їаръ съборна родїи ера пъхарник ма́ре, мърȣл ера лѡгѡфът ма́ре, кѡарна ера хатман ма́ре, ви́шина ера къмъраш ма́ре, чирѣша ера комис ма́ре, къпȣшȣ́на ера клȣче́рю ма́ре, скорȣ́ша ера пѡстелник ма́ре, за́рзара ера столник ма́ре. ши мѣрсиръ стрȣгȣриле съ пъраскъ пре боерїи диванȣлȣи ꙟнаи́нте ꙟпъра́тȣлȣи, гȣтъи зикѫнд: чинстите ꙟпъра́те! фак щири ꙟпъръцїи та́ле, къ ꙟтъю крединчо́сȣл кипере, ши киминȣл чел ма́ре, ши кȣ чимбрȣ спъта́рюл чел ма́ре, ши кȣ щирȣл арма́шȣл чел ма́ре, ꙟкъ ши нȣкȣшо́ара миросито́аре ши гъбиничо́сȣл (! l. гълб—) шофран, ши алте мȣлте фи́вал (?) ꙟпъpaте, ши кѡмиѫдрȣл, ши дендрȣл, ши лива́нȣл, ши тархѡнȣл, ши дин чие-л'анци ничи ȣнȣл нȣ аскȣлтъ де порȣнка ꙟпъръцїи та́ле, чи кȣ виклешȣг ши кȣ скърбъ съ сфътȣеск асȣпра ꙟпъръцїи та́ле. атȣнче ꙟпъратȣл зи́съ: стрȣгȣри! аи тȣ мъртȣрїи съ пȣи де фа́ци, пентрȣ ачесте кȣвинте чи-м спȣсъш тȣ мїе? їаръ стрȣгȣриле зисъ: ам, чинсти́те ꙟпъра́те! мъртȣрїи фѡарте крединчо́асъ: ꙟтъю пе масли́на дмна, ши пре ста́рица линте,

ши маика страфидà кълȣгърúца, ноҳѡтȣл, бѡбȣл, гїѡнóае, ши мáзире кап фъръ де трȣп, ши бóбȣл ꙟнекътóрюл, ши пе ꙟгимпосȣл агриш, ши пе фратú-меȣ ѡцът, ши пре непóтȣл меȣ ракїȣ, ши пре сѡрȣ-ме алъмѫи; ꙟкъ ши пе игȣменȣл фасȣле ши ꙟфлътóрюл де пънтече. пре ачеле ам мъртȣрїи фоарте крединчóасъ, чинстúте ꙟпърате! атȣнче порȣнчи ꙟпърáтȣл и(с)правничилор лȣи, челор чи шидѣ пре лънгъ дънсȣл: нȣчиле, алȣниле, кастáлиле, рóшковиле, мигдáлиле, бȣреції, мънътȣрчиле ши преꙟцълептȣл ликȣраціе. атȣнче аȣзинд ши бȣнȣл чáпа, прекȣм къ аȣ пърът стрȣ́гȣриле пре боéрїи дивáнȣлȣи, ꙟдатъ съ ꙟбръ(къ) ꙟ дѡаѡ-спрезѣчи хаине мохоръте, ши кȣ фїери ꙟвенинатъ ши кȣ барба търъндȣ-съ пе пъмѫнт, ши венѝ ꙟнаинте ꙟпърáтȣлȣи, ши ꙟџенȣнки џѡс ши зúсъ: ꙟпърáте! съ н'аиб пáрте де фрáти-меȣ де ȣстȣрѡи, ши де сѡкрȣ-меȣ де хрѣн, де кȣскръ-меȣ де праж, ши (де) сѡрȣ-ме де ръдúке, ши де непóції меи де моркови, ши питринжъл, ши постърнак, ши де непоатиле мéле кáпери, ши де кардамà, къ минчȣни аȣ гръит стрȣгȣриле ꙟнаинте ꙟпъръції тáле. атȣнче порȣнчи ши чапа исправничилор еи, челор чи шидѣ пре лънгъ дънса, пре прѣславита лȣмбиница, ши кастравéтилȣи, ши дендрȣлȣи, ши ангенáрюлȣи, ши чȣлини, ши молóтрȣлȣи, ши тȣ шъзътоаре ла мáси чинститъ лъптȣгъ, ши тȣ ꙟдестȣлатъ варзи, ши тȣ бѡгáтъ сфеклъ, дѡриції меи спаранги, ши ацимацȣкїи, дешкидици-въ кърциле ши гръици кȣ дрептáте. атȣнче ши дмнезъескȣл зъмос вїинд ши ел маи пе ȣрмъ, ши де скърбъ мáре аȣ слъбънѡцит ши аȣ кръпат. атȣнче аȣзинд ши пїерсика дела Персúда, прекȣм къ аȣ пърът пре бѡерїи диванȣлȣи, венѝ ши е ꙟнаинте ꙟпъратȣлȣи зикѫнд: чинстúте ꙟпърáте! фак џúри ꙟпъръції тáле, къ вúне зарзара дела Индїѧ кȣ акȣл аскȣцит, съ-л ꙟфимгъ (!) ꙟ грȣмáзїи тъи. атȣнче съ ȣмплȣ ꙟпъратȣл де мѫнїи, ши съ скȣлъ ꙟ пичоáре ши ꙟчепȣ а блъстъмъ пре стрȣ́гȣри зикънд: съ фїи, стрȣгȣри блестемат, де лемн стръмб спънзȣрат, де кȣцит кърн (!) тъѧ́т, де вѡиничи тинери қълкат. сънџиле тъȣ съ-л бѣ бърбáції, минте съ лúи съ ꙟвълȣѧскъ, фециле съ ли съ рȣминѣ́скъ, ѡкїи съ ли съ паинжънѣ́скъ, дин пичоáре съ шȣвъѧскъ; пърéції съ бáтъ ши ꙟтр'ѡ пáрте ши ꙟтр'алта, ши ꙟ тинъ съ с(ъ) тъвълѣскъ. барбиле съ-ш мȣрȣѧскъ, кънїи съ ле лингъ. ꙗръ фимеиле съ-ш киши поáлиле вине(ри)ле (?) прекȣм ли есте ѡбичеюл чел ръȣ ши скърнав. атȣнче съ скȣлъ тоци бѡерїи чеи маре ꙟ пичѡáре, ши зисър(ъ): амин, съ фїе кȣвънтȣл деплин.

CXLVII.

1774.

(8⁰, 331 paginĭ, în 3 limbĭ: sărbeşte, rumâneşte şi nemţeşte.)

Катиχисїсь микь .... пентрȣ трѣба прȣнчилѡрь челѡрь неѵници рȣмъ̂нéщй .... тѵпъритъ .... ꙟ Бéчь.

Introducere. (pag. 4—10.)

Ꙟтраре: венйцй фїйлорь, аскȣлтаци-мъ пре мине, фрика дмнȣлȣй воꙗ ꙟвъцà пре вой. ѱал. лг. сχ. вї.

1. Ꙟ. чè воещй съ не ꙟвéцй пре ной, кънд не кїемй ашà?

Р. еȣ сокотéскь а въ ꙟвъцà пре вой, ка съ фицй крещини бȣнй, шй ѡаменй де оменїе.

2. Ꙟ. ачаста ной доримь, шй воимь а аскȣлтà.

Р. дѣкъ дорицй, шй въ вéцй ꙟвъцà, ши вéцй фаче ашà, вецй фй пе ачастъ лȣме бȣнй-норокошй, ꙗръ пе чеѧ-л'алтъ лȣме фериччицй.

3. Ꙟ. ꙟ чè съ кȣпринде ачѣ а ноастръ бȣнъ-норочире, шй феричире?

Р. ꙟтрȣ дрѣпта кредицъ, шй адевърата драгосте, ши ꙟтрȣ бȣна нъдѣжде.

4. Ꙟ. ашá даръ ачéсте трéй бȣнътѣцй сънть ноаѡ де требȣинцъ а ле щй ши а ѵрмà дȣпъ дънселе?

Р. ашà ꙗсте; кѣчй фъръ кредицъ нȣ е кȣ пȣтинцъ а плачѣ лȣй дмнезеȣ, ши ꙗръш' кредица фъръ де фаптеле драгостей ꙗсте моартъ, ꙗръ динь кредицъ ши драгосте съ наще нъдеждѣ, ꙗръ дин' тȣстреле: бȣна-норочире ши феричире.

5. Ꙟ. кȣмь съ кїамъ ачѣ ꙟвъцътȣръ, ꙟтрȣ каре съ кȣпринде бȣна-норочире, шй феричире ноастръ?

Р. съ кїамъ ачѣѧ, лаптеле крещинътѣцїй, ꙗръ дȣпъ ворба де ѡбще, катиχїсмь.

6. Ꙟ. чè ꙗсте ачаста, катиχїсмь?

Р. ꙗсте ꙟвъцътȣръ скȣртатъ пентрȣ ꙟтрѣгъ крещинътатѣ, ши чè требȣе а крѣде, шй чè а фаче, шй дин' чè а нъдъждȣй мънтȣире фїеще-кърȣѧ крещинь.

7. Ꙟ. чè пȣй ꙟ локь де темéю лà ачéсть катиχїсмь?

Р. ачéле трéй май сȣсь зисе бȣнътѣцй. май ꙟтѣй кредица, ꙗръ дȣпъ дънса драгостѣ, ши пе ѵрма ачéѧ нъдѣждѣ.

8. Ꙟ. ꙟ че съ ꙟкїе кредица?

Р. ꙟ сфнтȣль симболь а соборȣлȣй динтѣю а тоатъ лȣмѣ де ла Ничѣа.

Pentru dragostea cătră Dumnezeu. (pag. 174—178.)

Пентрȣ драгостѧ кътръ дмнезеȣ.

Ꙟтѫѧ порȣнкъ.

1. Ꙟ. каре ѥсте порȣнка диньтѣю?

Р. еȣ сънть Дмнȣль Дмнезеȣль тъȣ, съ нȣ фїе цїе алци Дмнезей афаръ де мине. (Ешир. 20, 2.)

2. Ꙟ. чѐ порȣнчѣще Дмнезеȣ ꙟ ачастъ порȣнкъ?

Р. порȣнчѣще ачаста, ка адевърать съ кȣноаскъ прѐ ель ши ꙟтрꙋнсȣль съ крѣдъ, ши афаръ дѐ тоате съ-ль юбѣскъ, съ-ль чинстѣскъ, шѝ съ и се ꙟкине, шѝ съ-й слȣжаскъ, ши съ съ тѣмъ кȣ адевъратъ кȣчерничїе.

3. Ꙟ. дѣкъ порȣнчѣще ачаста, даръ чѐ опрѣще?

Р. опрѣще ель чѣ гроасъ недмнезеире, шѝ а лимбилорь мȣлтъ дмнезеире, шѝ ꙟкинарѣ дѐ идолй, дешарта крединцъ, адекъ, недрѣпта чинстирѧ дѐ дмнезеȣ; ꙟкъ май опрѣще вражъторіа, шѝ тоть фелюль дѐ фермекъторіе.

Ꙗ доаѡ порȣнкъ.

4. Ꙟ. каре ѥсте а доаѡ порȣнкъ?

Р. съ нȣ фачи цїе кипь чоплить, ничѐ тоатъ асемънарѣ, съ нȣ те ꙟкинь лорь, шѝ съ нȣ слȣжещй лорь. (Ешир. 20, 4. 5.)

5. Ꙟ. че опрѣще дмнезеȣ аичѣ?

Р. опрѣще ачаста, ка крещини, чинстѧ ши ꙟкинъчȣнѧ каре съ каде ѵнȣѧ дмнезеȣ, ниче ѵнїѧ фъптȣрй ничь ꙟтрȣн кипь съ нȣ ѡ дѣе, чѝ лȣй ѵнȣѧ съ слȣжаскъ. ꙟ скȣрть; опрѣще съ нȣ фачемь кипȣрй ідолещй, шѝ съ нȣ нѐ ꙟкинъмь лорь, кà лà дмнезеȣ.

Pentru rugăciune de obște. (pag. 252—260.)

Пентрȣ рȣгъчȣне дѐ обще.

1. Ꙟ. чѐ ѥсте даръ рȣгъчȣнѧ?

Р. ѥсте ачѣѧ ворбире динь лъȣнтрȣ кȣ дмнезеȣ а сȣфлетȣлȣй ши а минцїй.

2. Ꙟ. чине ѥсте даторю а съ рȣгà?

Р. то́тъ крещи́нȣлъ, ка́ре аре ꙟ хр̃стосъ ꙟдрѫзни́ре а сѫ апропїѧ кѫтрѫ та́тѫлъ.

3. Ꙟ. пе́нтрȣ чѐ ѐ елъ дато́рю а сѫ рȣгà?

Р. пе́нтрȣ кѫ 1) ашà порȣнчѣ́ще мѫнтȣито́рюлъ, зикѫ́ндъ: неꙟчета́тъ вѫ рȣга́цѝ. 2) кѫчѝ но́й дѐ ла́ но́й нимика нȣ̀ аве́мъ, нȣ́май тоа́те ащептѫ́мъ дѐ ла̀ дм̃незе́ȣ.

4. Ꙟ. че сѫнтемъ дато́рй а чѣ́ре де ла дм̃незе́ȣ?

Р. май найнте, тоа́те лȣ́крȣриле чѣ́ле дх̃овничѐщй, ıарѫ дȣ́пѫ ачѣ́ѫ шѝ лȣ́крȣриле чѣ́ле трȣпе́щй.

5. Ꙟ. кȣ́мъ сѫ ка́де а сѫ рȣгà лȣ́й дм̃незе́ȣ?

Р. кȣ та́ре креди́нцѫ ꙟ нȣ́меле фі́юлȣ́й лȣ́й дм̃незе́ȣ. ашà во́мъ фѝ аскȣлта́цѝ.

6. Ꙟ. да́рѫ пентрȣ чи́не аве́мъ а нѐ рȣгà?

Р. пе́нтрȣ то́цй оа́менїй, шѝ пе́нтрȣ то́цй крещи́нїй, кѫчѝ шѝ ꙟтрȣ ачѣ́ѫ сѫ ара́тѫ дра́гостѫ кѫтрѫ апроа́пеле.

7. Ꙟ. ꙟкѫ пе́нтрȣ чи́не тре́бȣе а не рȣгà?

Р. ма́й мȣ́лтъ пе́нтрȣ ꙟпѫра́тъ, шѝ ꙟпѫрѫціе, шѝ пе́нтрȣ тоа́тѫ стѫпѫни́рѣ миренѣ́скѫ, шѝ дх̃овнича́скѫ.

8. Ꙟ. да́рѫ пе́нтрȣ непрїѧтинїи но́щри, оа́ре тре́бȣе сѫ не рȣгѫ́мъ?

Р. си́нгȣръ мѫнтȣито́рюлъ ашà порȣнчѣ́ще: юби́цй пѐ врѫжма́шїи во́щри, шѝ вѫ рȣга́цй пе́нтрȣ чѐй че вѫ фа́къ оби́дѫ.

9. Ꙟ. кѫ́ндъ ѐ би́не а нѐ рȣгà?

Р. ꙟ то́тъ ча́сȣлъ, шѝ ꙟ тоа́тѫ врѣ́мѧ, кѫчѝ дм̃незе́ȣ грѫѧ́ще: неꙟчета́тъ вѫ рȣга́цй.

10. Ꙟ. оунде сѫ кȣвине а нѐ рȣгà?

Р. ꙟ тотъ ло́кȣлъ, прекȣ́мъ порȣнчѣ́ще апо́столȣлъ.

11. Ꙟ. чѐ фоло́съ ıасте де ла рȣгѫчȣ́не?

Р. рȣгѫчȣ́нѧ чѣ́ кȣ креди́нцѫ ши кȣчерничіе фа́че пре дм̃незе́ȣ милости́въ, шѝ елъ дѫ̀ ноа́ѡ то́тъ чѐ чѣ́ремъ дȣ́пѫ во́ѧ са̀.

CXLVIII.

1774.

(М. Когълнічеанȣ: Летопісіціле vol. III, Ꙗши 1846, pag. 189—286.)

Летопісіцȣл домнілор Молдовіі де Єнакі Когълнічеанȣ.

Satira slugilor domneştĭ la Ţarigrad. (pag. 282.)

Ꙗче вроім съ арътъм пентрȣ маре ші мȣлтъ скъдере че аȣ кȣрс неамȣлȣі крещінеск ꙟн Царіград, алес челора че се ръзъма ꙟн домнііле църілор Молдовеі ші а църіі Ромънещі, каре ачесте църіле ера тоатъ ківірнісеала ші агонісіреа. ші фіінд къ дін прічіна оцірілор че аȣ цънȣт песте чінчі ані, нȣмаі пънъ ла 1773 декемвріе 30 каре с'аȣ скріс, аȣ фост ръмас ла маре скъпъчіȣне атът домніі мазілі, кът ші Безеделеле ші Капікіхаеле ші алці боіері мȣлці ші де чінсте, каре нȣ пȣтем ка съ ле арътъм нȣмеле ші боіеріїле лор, къчі нȣ се каде. еар о самъ де слȣџі а лор, оамені дін цара Ромънеаскъ, възънд ꙟн къте се афлъ стъпъніі лор, тръгънд ші еі оаре каре ліпсъ дін челе че ле требȣіа, къ пе семне нȣ ле ащіȣнцеа атът дін ръндȣл мънкатȣлȣі кът ші дін ръндȣл пȣртатȣлȣі, фіїндȣ-ле ші къіле ꙟнкісе, непȣтънд ка съ се дȣкъ де ла локȣріле ачесте, тръцеа ші еі маре ліпсъ ла тоате кȣ стъпъніі лор; пънъ ръмъсъсе де лȣасе ші мȣлт образ, де фъчеа че ле ера воіеа, гръінд ші кът ле веніа ла гȣръ, зікънд къ кȣ ачесте ꙟші ръкореск інімілe. ші лънгъ алте мȣлте че лехъіа, аȣ ꙟнчепȣт а ле фаче стіхȣрі ꙟн скріс, кȣ каре ꙟі хȣлескȣ, фіінд къ с'аȣ скъпат дін міла ачелор църі ꙟнфрȣмȣсецате; кареле възъндȣ-ле ші ноі ачесте, ле ам ꙟнсемнат дȣпъ скрісоріле лор, арътъндȣ-ле ꙟнтр'ачест кіп:

Історіе че аȣ скос домнілор ші боіерілор.

Ох! лȣме ꙟншълътоаре
Де 'мпъраці ꙟнвръжбітоаре;
Кȣм ера де дȣлче міереа,
Ꙗкȣм ест 'амаръ фіереа.
Ші кȣ тоате 'мподобітъ
Ꙗкȣм те-аръці пре лȣрітъ.

Ꙟндестȣлат'ещі де тоате,
Ші домнії н'авȣръ парте,
Къ де че нȣ с'аȣ темȣт,
Ячееа акȣм ле аȣ сосіт.
Къзъмънтȣл боієрілор
Єсте ка ваі де капȣл лор;
Къ дінтр'жншії сънт періці,
Кȣ съръчіе 'мподобіці,
Ші де нъказ ші де сȣдорі,
Ꙟс болнаві пе зі де чінчі орі.
Нȣмаі ле е пе дрептате,
Съ ле пат'ачесте тоате.
Нȣ-і кȣ кале съ гръім
Ка съ нȣ-і маі педепсім;
Съ скрім тот де домніе
К'аȣ ръмас ла греа ȣрціе.
Дін безъделе кȣм въд еȣ,
Ор съ ръмъе-н халȣл меȣ;
Мъкар къ еȣ сънт о слȣгъ,
Слȣжеск, мънънк, пȣн ꙟн пȣнгъ;
Єі фїінд депрінші ла біне
Я съ ле каде рȣшіне.
Кънд н'ор авеа ом съ-і слȣжеаскъ,
Ятȣнчі-о съ се педепсеаскъ.
Къ н'ор пȣтеа съ еа слȣгъ
К'апоі пънеа н'а съ ацїȣнгъ.
Честе тоат'ор съ се факъ
Чева време съ маі треакъ.
Келтȣеала аȣ сфършіт,
К'аȣ фост бані де фȣмъріт.
Блъстъмȣл челор съраче
Нȣ ле ва фі лор ꙟн паче.
Че ші каса челȣі че-о аре,
Я съ ръмъіе ла вънзаре.
Де кънд с'аȣ дескіс оцїле,
Єі ші-аȣ пердȣт мінціле;
Тот ꙟмблънд дін касъ 'н касъ,
Кȣ ініма фрїптъ, арсъ,
Ші съ афле пентрȣ паче,
Ка доар Молдова с'а 'нтоарче!
Кȣм с'аратъ, нȣ се 'нтоарче,

Пекѹм въз д'аіче-н коаче
Єі вор сѫ се-нглендісеаскѫ,
Ка сѫ нѹ се небѹнеаскѫ;
Ші тоці де-о ворбѫ сѫ фіе,
Пе даторнічі сѫ-і мѫнгѫіе;
Фіінд кѫ стрігѫ 'н гѹра маре,
Кѫ-і вор пѹне ла 'нкісоаре.
Ші де воіе рѫ че аѹ
Слѹжіле одіхнѫ н'аѹ.
Нѹ маі авем сѫнѫтате,
Де ле пѹтем рѫбда тоате.
Стѫпѫніі лас сѫ грѫеаскѫ
Ка сѫ се маі рѫкореаскѫ;
Кѫ аѹ ініма амарѫ.
Кѫнд, Молдово, бѹнѫ царѫ,
Стаѹ ла тіне де гѫндескѹ
Ініміле ли се топескѹ!
Де зефкіѹрі че аѹ фѫкѹт,
Прімблѫндѹ-се пе ла Прѹт
Кѹ бѹтка, кѹ патрѹ каі,
Фѫкѫнд зефкіѹ ка ніще краі;
Лѫѹтарії ле кѫнта,
Гріжа цѫрії нѹ пѹрта.
Дѹмнезеѹ аша вѫзѫнд,
Ні лѫсѫ ши веак плѫнгѫнд;
Плѫнгѫндѹ-ші пѫкателе,
Ка сѫ-ші щіе фаптеле;
Фаптеле че-н цар' аѹ фѫкѹт
Акѹм тоате лор аѹ совіт.
Кѹ зефкіѹріле че аѹ трас,
Акѹм ле варсѫ пе нас.
Н'ор сфѫрші ініма реа,
Кѫте зіле вор авеа.
Ѹнде амінте ші адѹче,
Пѫнеа нѹ поате с'о мѫнѫнче.
Кѫці оамені аѹде трекѫнд,
Тот кѫлѫраші ні паре-н гѫнд;
Ші се скоалѫ де ла масѫ,
Кѹ ініма фріптѫ, арсѫ;
Ші тот стѫ, де се гѫндеще,
Ші дін гѹр' аша грѫеще:

„Молдова къ ні-аȣ ліпсіт,
Маі біне ам фі мȣріт;
Съ нȣ маі трыім к'окаръ
Маі мȣлт кȣ іні м' амаръ!
Де пе-акȣм ꙟнчепе лȣме
А нȣ къȣта ла нȣме.
Пе каре н'авеам препȣс
Акȣм с'аȣ-нълцат маі сȣс.
Ꙟі дъм бȣнъ дімінеаць,
Ел нȣ вра съ не маі вазъ.
Асте нȣ-с німікъ, фрате;
Ор съ віе реле фоарте;
К'о съ мерџем ла бърбіеріе,
Съ не разъ пе даторіе.
Ші вор съ не амъреаскъ,
Пентрȣ цара Ромънеаскъ;
Бътънд кȣ кȣвінтеле:
Че ам фъкȣт пȣнџеле!
Дар ноі че ръспȣнс съ дъм
Ка съ нȣ не рȣшінъм?
К'аȣ фост пȣнџі пе недрептате
Ші н'ам авȣт де еле парте.
Еі ꙟнсъ тот н'о съ креадъ,
Ѕікънд, къ ле-авем ꙟн ладъ,
Ші ле цінем тот аскȣнсе,
Пін гевгірȣрі сънт сȣпȣсе.
Ші нȣ щіȣ къ ꙟн сѫндȣче
Н'аȣ соаречіі че с'апȣче."
Съ веніm дар ла черчетаре,
Ла че де пе ȣрмъ старе,
Къ боіеріȣл де діван
А с'аџіȣнгъ бакчеван,
Ші съ стріџе пе сокак,
Вънзънд тот пражі ші спънак.
Ачеаста де нȣ ле віне
Ші вор съ тръеаскъ біне,
Апȣче с' де бъкъліе
Къ-і маі маре боіеріе.
Ш'ачеаста де нȣ ле плаче,
Пе хамал вазъ че фаче,
Къ кътъ ꙟі зіол де маре

Каръ лемне ꙟн спінаре.
Сънт ш'алте мансꙋпꙋрі мꙋлте,
Де нꙋ пот съ-мі віе амінте.
Нічі тот съ ле повістеск
Къ мъ тем съ нꙋ ръческ.

Ші с'аꙋ сфършіт халтꙋріле Мꙋнтенілор пънъ аічє.

CXLIX.

1775.

(Folio, II foĭ + 5 + 211 paginĭ paginate.)

Омілíаі. адекъ кꙋвíнтеле . . . пърíнтелꙋй нóстрꙋ Макáріе челꙋй мáре . . . ꙟ Бꙋкꙋрéщй. ꙟ анꙋл дела хс. аψое.

Cuvânt I: Tâlcul proorocieĭ din Ezechiel. (pag. 1—2.)

Кꙋвънт. а҃.

Дꙋховничáскъ тꙟлкꙋíре а ведéніей чéїн скрíсе ла прорóкꙋл Іезекїи́л.

Кап. а҃.

Прорóкꙋл Іезекїи́л ведéніе шѝ ведѣре дꙋмнезеꙗскъ шѝ прѣслъвíтъ възꙟнд, ѡ аꙋ повестíт, ѡ аꙋ скрíс ведéніꙗ чѣ плíнъ де тáйне негръйíте. пéнтрꙋ къ аꙋ възꙋт ꙟ кꙟмп' къ-рꙋцъ де херꙋвíмй, пáтрꙋ віте дꙋховничéщй, ꙟтрꙋ фіеще кáрѣ вітъ пáтрꙋ образе авꙟнд, о фáцъ а лéꙋлꙋй, шѝ о фáцъ а вꙋлтꙋрꙋлꙋй, шѝ чѣꙗ-л'áлтъ а вицéлꙋлꙋй, шѝ алтъ фáцъ а ѡмꙋлꙋй. ши арипи ꙟтрꙋ фіеще-кáреле обрáз', кꙟт' а нꙋ съ ꙟцелѣще де чиневáшй ꙟнаи́нциле саꙋ дóсꙋриле. спáтеле лѡ́р' ерà плíне де окй, шѝ пꙟнтечеле ашúждерѣ ерà плíн' де окй. шѝ нꙋ ерà ѡ́решй кáреле лóк', кáреле съ нꙋ фíе плíн' де окй. шѝ рóате ꙟтрꙋ фіеще-кáреле обрáз трéй кà ꙟ рóатъ, ши ꙟ рóате ерà дꙋх'. шѝ аꙋ възꙋт ка о асемънáре де ѡм, шѝ чѣле десꙋпт' пичóареле лꙋй кà лꙋкрꙋл сапфíрꙋлꙋй. шѝ ѡ пꙋртà кърꙋца херꙋвíмїй, шѝ вíтеле пре стъпꙟнꙋл' чéл' ꙟкълекáт', ор' оунде врѣ а мѣрџе ꙟ фáцъ ерà. шѝ аꙋ възꙋт' сꙋпт' херꙋвíмй ка ѡ мꙟнъ де ѡм цꙟиндꙋ-ѡ шѝ пꙋртꙟндꙋ-ѡ.

Кап. в҃.

Шѝ ачáста че аȣ възȣ́т' пророкȣл' ꙟтрȣ оуи́мире, адевъ-
рáтъ аȣ фóст' шѝ кȣ̑ довáдъ, аръта̀ ꙟсъ алт-чевáши ши
май-наи́нте ꙟкипȣѧ̀ лȣкрȣ́ таиник ши дȣмнезеєск, тáйнъ кȣ̑
адевърáт' аскȣ́нсъ дин' нѣмȣри, ши ꙟтрȣ анїи чéцій май де
пре ȣ̑рмъ арътáтъ ꙟтрȣ івирѣ лȣй Хрїстóс'. пéнтрȣ къ ѡ аȣ
възȣ́т тáйна сȣ́флетȣлȣй чéлѫ че пре дóмнȣл' съȣ врѣ̀ а-л'
прїимѝ ши скáȣнȣл мъри́рїй ачéстȣѧ а и съ фáче; къ сȣ́флетȣл
кареле с'аȣ ꙟвредничи́т' а съ ꙟпъртъши́ кȣ́ дȣ́хȣл' лȣмíней
лȣ́й, шѝ с'áȣ стрълȣчи́т дела̀ фрȣмȣсѣ́цѣ негръи́тей слáвей
лȣ́й, гъти́ндȣ-л пре ачéста лȣ́ишй спрѐ скáȣн' шѝ спрѐ лъкáшї,
лȣми́нъ съ фáче кȣ тóтȣл, шѝ кȣ тóтȣл обрáз', шѝ окю̀ кȣ
тóтȣл'; шѝ нȣ̑ ѐ ничй о пáрте а лȣй кáрѣ съ нȣ̑ фíе пли́нъ де
дȣховничéцїй окїй лȣми́ней; адекъ нȣ̑ є ничй оуна ꙟтȣнекáтъ,
чѝ тóт кȣ тóтȣл лȣми́нъ шѝ дȣх' лȣкрѫ́ндȣ-се. шѝ де окй
фїи́нд' пли́н' кȣ тóтȣл, шѝ неавѫ́нд' ꙟнапóю сáȣ ꙟ дóс вре ѐ
пáрте, чѝ кȣ тóтȣл ꙟ фáцъ ера̀ фїи́нд', ꙟкълекáтъ фїи́нд'
шѝ шъзѫ́нд прѐ дѫ́нсȣл' негръи́та фрȣмȣсѣ́цѣ слáвей лȣмíней
лȣй Хрїстóс. шѝ дȣпре кȣ́м сóареле кȣ тóтȣл асѣ́менѣ ѥсте,
нѐавѫнд' вре ѐ пáрте ꙟ дóс сáȣ кȣ̀ лíпсъ, чѝ тóт кȣ тóтȣл'
с'аȣ прослъви́т кȣ лȣмíна, шѝ тóт' лȣми́нъ ѫсте кȣ пърциле
фїи́нд' асѣ́менѣ; саȣ прекȣ́м фóкȣл, лȣми́на ачáста а фóкȣлȣй
тóатъ асѣ́менѣ ѫсте еи́ншй, шѝ нȣ аре ꙟтрȣ си́нешй кáп' сáȣ
мáрџине, сáȣ май мáре ши май ми́къ, аша̀ шѝ сȣ́флетȣл чéл
стрълȣчи́т', десъвѫрши́т, де негръи́та фрȣмȣсѣ́цѣ слáвей лȣ-
мíней фѣ́цїй лȣй Хс҃, шѝ ꙟпреȣнáт' кȣ̑ дȣ́хȣл сфѫнт' десъ-
вѫрши́т', шѝ кáреле, лъкáш' с'аȣ ꙟвредничи́т а съ фáче шѝ скáȣн
а лȣи дȣмнезéȣ, тóт' окю̆, шѝ тóт' лȣмíнъ, шѝ тóт' обрáз, шѝ
тóт' слáвъ, шѝ тóт' дȣх' съ фáче, ашѧ̀ прѐ ел алкътȣи́ндȣ-л
Хс҃, кáреле ꙟл адȣ́че ши-л' дȣ́че, шѝ-л' цине, шѝ-л' пóартъ прѐ ел'.
шѝ аша̀ ꙟл' гътѣ́ще, шѝ-л' ꙟподобѣ́ще кȣ̑ подóабъ дȣховни-
чáскъ, пéнтрȣ къ зи̇че: мѫ́нъ де ѡм ера̀ сȣ́пт' херȣві́мй, къ ел'
ѥсте кáреле съ пóартъ ꙟтр'ѫ́нсȣл', шѝ-л повъцȣѫ́ще прѐ дѫнсȣл.

Cuvânt VIII: Dumnezeu prin sfinții face minunile. (Fol. 210–211.)

Кꙋвѫнт и҃.

Дꙋмнезе́ꙋ ѥсте ка́реле прин сфинцї́й сѫ́й ле фа́че минꙋ́ниле.

Кап. д҃.

Де́чй дѣ́ка ꙟтрꙋ̀ оу҆мбра атѫ́тъ съ ръвърсъ дꙋ́хꙋл чел сфѫнт, кꙋ кѫт май вѫрто́с ꙟтрꙋ̀ ашезъмѫ́нтꙋл че́ст но́ꙋ: ꙟтрꙋ кръ́че, ꙟтрꙋ вени́рѣ лꙋй Хрїсто́с, оу҆нде съ фъкꙋ̀ ръвър-са́рѣ шѝ ꙟбъта́рѣ дꙋ́хꙋлꙋй; пе́нтрꙋ къ во́ю върса̀, зи́че дин дꙋ́хꙋл мїе́ꙋ престѣ̀ то́т трꙋ́пꙋл. Ꙗча́ста ѩсте чѣ́ѩ че аꙋ зис сѫнгꙋр домнꙋл, кꙋ́м къ ꙟпреꙋ́нъ кꙋ во́й во́ю фѝ, пънъ ла сфѫрши́тꙋл вѣ́кꙋлꙋй. Пе́нтрꙋ къ то́т чела че ка́ꙋтъ, афлъ. Пентрꙋ къ дѣ́ка зи́че: во́й ръ́й фїи́нд, щи́цй а ле да̀ дъ́рй бꙋ́не фїилор во́щрїй, кꙋ кѫт май вѫрто́с пъри́нтеле вострꙋ че́л че-ре́ск ле ва да̀ дꙋ́х сфѫнт, че́лора че че́р дела̀ дѫнсꙋл кꙋ пꙋ-тѣ́ре шѝ кꙋ адевери́ре мꙋ́лтъ дꙋпре кꙋ́м гръ́ѩще Ꙗпо́столꙋл. Де́чй оу҆неле ка̀ ачѣ́стѣ, шѝ кꙋ̀ мъсꙋ́ръ, шѝ кꙋ̀ дꙋрѣ́ре, шѝ кꙋ̀ ѡстенѣ́лъ мꙋ́лтъ, шѝ кꙋ̀ ръбда́ре, шѝ кꙋ̀ претени́мѣ чѣ̀ кътръ̀ аче́ста съ афлъ. Симци́риле сꙋ́флетꙋлꙋй дꙋпрѐ чѣ̀ гръ́итъ ис-кꙋсі́ндꙋ-се, шѝ при́н бꙋнъта́те, шѝ при́н ръота́те, адекъ, шѝ при́н мъестрі́иле, шѝ при́н връжмъші́иле, шѝ при́н ꙟкꙋнжꙋрѣ́риле чѣ́ле де мꙋ́лте кі́пꙋрй, шѝ при́н пѫндитꙋ́риле ръотѣцї́й. Шѝ аші́ждерѣ шѝ при́н фѣ́люриле де да́рꙋрй, шѝ при́н сприжини́ри-ле чѣ́ле при́н фѣ́люрй де кі́пꙋрй але лꙋкрѣ́рїй шѝ пꙋте́рїи дꙋ́хꙋ-лꙋй. Пе́нтрꙋ къ ачела че ѡ кꙋно́аще, зга́йба ръꙋтѣцї́й, ка́рѣ при́н па́тимй ꙟл спꙋ́ркъ пре ѡмꙋл че́л дин лъꙋ́нтрꙋ, шѝ нꙋ ѡ кꙋно́а-ще ꙟтрꙋ̀ дѫнсꙋл сприжини́рѣ сфѫнтꙋлꙋй дꙋ́хꙋлꙋй адевърꙋлꙋй, ка́рѣ ѡ ꙟпꙋтерни́чѣще непꙋті́нца лꙋй шѝ сꙋ́флетꙋл ꙟл ꙟно́аще ꙟтрꙋ̀ весели́ѩ инимей, оу҆нꙋл ка̀ аче́ста ꙟтрꙋ несокоті́нцъ оу҆м-блъ, некꙋноскѫ́ндꙋ-ѡ, орѫндꙋѩ́ла чѣ̀ при́н мꙋ́лте кі́пꙋрй а да́рꙋ-лꙋй шѝ а пъчї́й лꙋй дꙋмнезе́ꙋ. Шѝ ѥръ́шй шѝ чела че съ ажꙋ-торѣ́зъ дела̀ до́мнꙋл шѝ съ афлъ ꙟтрꙋ̀ весели́е дꙋховнича́скъ шѝ ꙟтрꙋ да̀рꙋрй чере́щй, дѐ ва сокотѝ а нꙋ май фѝ май мꙋ́лт мишка́т деспрѐ пъка́т, фꙋрѫ́ндꙋ-се съ амъцѣ́ще, сꙋпцїрета́тѣ ръотѣцї́й несокоті́ндꙋ-ѡ, шѝ не ’нцелегѫ́ндꙋ-ѡ крѣ́щерѣ прꙋнчі́-мей, ка́рѣ дꙋпрѐ па́рте съ фъкꙋ̀ шѝ десъвѫрші́рѣ ꙟтрꙋ̀ Хс҃. къ при́н да́рѣ сфѫнтꙋлꙋй шѝ дꙋмнезее́скꙋлꙋи дꙋ́хꙋлꙋй ꙟл прослъви́м, пре пъри́нтеле шѝ прѐ фі́юл шѝ прѐ дꙋ́хꙋл сфѫнт ꙟ вѣ́чй.

Ꙗми́н.

Сфѫрши́тꙋл че́лѡр чі́нзечй де омі́лїи.

CL.

1777.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, foia 145 b — 160 a.)

Physiologus.

Cap. I: Pentru Finix şi pentru vultur. (Fol. 145 b — 146 b.)

Пилделе пасърилор. Кап. а҃.

Ꙗскȣлтаци чеѧ че нȣ кредеци ꙟнвїерѣ лȣи Х҃с. пентрȣ ѡ пасире, че съ кѣмъ финиѯ́ȣ. къ финиѯȣл есте маре кап. ши есте маи маре декът пъȣ́нȣл, ши маре ла ѡбраз. ши спȣне де дънсȣл, къ есте фъръ соцїе. ши трѫеще чинчи сȣте́ де ани. дȣпъ ачеѧ съ дȣ́че спре ръсъритȣл со́арелȣи, ши (а)дȣче мȣлцимѣ мȣлт(ъ) де мирезме бȣ́не; ши щиинд де моартѣ са, къ дȣпъ чинчи сȣте де ани ва съ мо́аръ. дечи (ѧ) скорцишѡ́аре ши кȣнишо́аре ден мȣнтеле Ѳаванȣлȣи, ши съ сȣе ла ȣн лок ꙟнналт спре ръсърит, ши ꙟнтинде арипиле сале ши стъ; ши де ра́зеле со́арелȣи съ апринде ши арде де тот, ши съ фаче праф. дȣп'ачеѧ дин ченȣша лȣи съ фаче ȣн вїерме; ꙗр дин вїермеле ачела съ фаче ꙗр финиѯȣ пасъре, ка ши ꙟнтъю, ши збо́ръ ꙟн Ꙗравїѧ.

Ꙗшиждерѣ зиче, къ ши вȣлтȣрȣл трѫеще ѡ сȣтъ де ани; дȣпъ ачеѧ ꙟмбътръне́ще ши ѡрбе́ще, ши де арипи съ ꙟнгреȣѧ́зъ. дȣпъ ачеѧ съ дȣче ла ѡаре-каре изворю, ши съ кȣфȣндъ аколо̀, ши аша збо́аръ спре въздȣх, ши де разиле со́арелȣи съ апринде; ши възънд изво́рюл лимпеде, ꙗр съ [съ!] ꙟнто́арче ꙟнтр'ънсȣл, ши съ кȣфȣндъ де трей ѡри, ши съ ꙟнное́ще ꙗръши къ (l. ка) ши ꙟнтъю. — Пентрȣ ачѣста зиче Давид прѡѡрокȣл: ꙟнноисе-вор к'алѣ вȣлтȣрȣлȣи тинерециле тале.

Ꙗша ши ѡмȣл чел пъкътос, дакъ съ ꙟнтоарче ши съ кȣръцъще кȣ есповеданїе, адевърат съ кȣръцъще, ши съ ꙟнноеще ка ши ꙟнтъю.

Cap. X: Pentru zâmbru. (Fol. 151 a — 151 b.)

Пилда а зъчѣ. пентрȣ зъмбрȣ.

Ѕъмбрȣл есте хїаръ маи маре, декът тоате хїаръле, авънд фрȣмȣсеце ши фоарте ꙟнфрикошатъ. перии лȣи чȣдаци, фрȣнтѣ лȣи чȣдатъ, ши маи страшникъ декът тоате хїаръ-

ле. минȣнатъ ла привирѣ. ши кънд съ липеще де вре ȣн лемнȣ, бате кȣ коарнеле, ши ничи ѡ хїаръ нȣ стъпънеще пре дънсȣл. ши рабдъ сете мȣлтъ, стънд лънгъ апъ ши тот миросеще пъмънтȣл; ꙗр дáкъ бѣ апъ съ ѫнбатъ, ши съ весълеще, ши съ плѣкъ ла пъмънт, ка ȣн боȣ. дечи афлъндȣ лемнȣ ѫнцемънърат, ши фиинд весел, съ принде кȣ капȣл ши кȣ коастеле (! l. коарнеле) ѫнтре цемънъри. дечи виинд вънъ-тóрюл ѫл афлъ ѫнкȣркат ши аша ѫл бирȣеще ши-л ȣчиде.

Дечи аша ши тȣ ѡмȣле, фъръ де мѝнте ȣмблънд, ꙗ аминте, къ корнȣ ц'аȣ дат цїе дȣмнезеȣ крȣчѣ ши леџѣ, ка съ нȣ съ апропїе де тине връжмашȣл. къ зиче проѡрокȣл Давид: пре връжмашии нощрии кȣ корнȣл вом ѫнпȣнџе. адȣ-ци аминте де ѫнкȣркарѣ хѣрии ачещїꙗ, ши де вънъторюл чел че вине, адикъ диꙗволȣл; къ виинд съ нȣ те афле ѫн валȣ-риле лȣмии челе ѫншелътѡаре. къ есте зис де дȣмнезеȣ, къ тоатъ лȣмѣ заче ѫн ръȣ, фȣџи ден лȣме ши те веи мънтȣи, ка ѡ къпришоаръ ден кȣрсъ, каре стъ ѫнтинсе асȣпръ-ци.

Cap. XI: Pentru Idrop. (Fol. 151b—152a.)

Пилда а ȣнспрезече. Пентрȣ идроп.

Єдропȣл есте ѫн марѣ ка ши фарешоȣ, ши есте фоарте фрȣмос; ꙗр дин жȣмътате спре коадъ есте ка пещиле. ши аре кȣвиинцъ ѫнтȣнекоасе (?) ши кȣнжȣръ тоатъ марѣ ка ȣн витѣз ал мърии ши ал пещилор. ши маи есте ȣн пеще де аȣр ѫнтр'о царъ, ши заче ѫнтр'ȣн лок, ши мерџе едропȣл кȣ тоци пещии, ши съ ѫнкинъ лȣи ка ла ȣн ѫнпърат, ѫнтр'ȣн ан ѡ датъ. ши ꙗр съ ѫнтоарче фїеще-че пеще ла локȣл лȣи, мергънд партѣ бърбътꙗскъ ѫнаинте ѫши лѣпъдъ икреле, ши мергънд дȣпъ дъншии парте фемеꙗскъ, лѣ адȣнъ ачеле икре, ши ле мънънкъ; апои съ плодеск.

Єдропȣл съ кѣмъ ѫнвъцътории бесеричии, ꙗр пещии съ кѣмъ ѡаменнии, ꙗр пещеле чел де аȣр се кѣмъ леџѣ крещи-нѣскъ. ши виинд ѡаменнии съ ѫнкинъ бесеричии, нȣ ѫнтр'ȣн ан ѡ датъ, че ѫн тоате зилеле. пентрȣ ачеїꙗ съ каде зїѡа ши ноаптѣ съ рȣгъм пре дȣмнезеȣ. къ аȣ зис дȣмнезеȣ: съ нȣ въ темеци де чеи че ȣчиг трȣпȣл, ꙗр сȣфлетȣл нȣ поате съ-л ȣчигъ; чи маи вънтос въ темеци де чел че ȣчиде ши трȣпȣл ши сȣфлетȣл. къ чел че ȣчиде трȣпȣл сънгȣр, нȣ ва-тъ(мъ) сȣфлетȣл.

Cap. XVIII: Pentru stărcu. (Fol. 155 b.)

Пилда а ѡптȣспрезъче. їар пентрȣ стъркȣ.

Стъркȣл дакъ ꙟнбътрънеще ле каде пениле ши нȣ маи пот а вьна ши а съ хръни; атȣнчѣ съ стрънгȣ пȣии лор, ши-и акопере кȣ арипиле лор, ши-и ꙟнкълзъще, ши ле даȣ хранъ, пън' че ле крескȣ пенеле, ши-ши винȣ ꙟн фире.

Ꙗша ши тȣ ѡмȣле, чинстеще пре пъринции тъи ла бътрънецъ ши ла тинерецъ, ши бине те вор кȣвънта, ши веи тръи ани мȣлци; їар де те вор блестема, блестемȣл те ва ажȣнџе. къ блестемȣл пъринцилор, дезръдъчинѣзъ пънъ ла а тренлѣ нѣм.

Cap. XXIV: Pentru sgripsor. (Fol. 159a — 159b.)

Пилда а доазечи ши патрȣ. пентрȣ сгрипсор.

Сгрипсорȣл есте пасъре маи маре декът тоате пъсъриле челе збȣрътоаре, ши тръеще ꙟн пъмънтȣл а лȣи Ꙗвиал, пре ръȣл Ꙗкїанȣлȣи. їар кънд ръсаре соареле дентрȣ адънкȣл апїи, ши-ши варсъ разиле сале, дечи ꙟнтинзиндȣ-ши арипиле ажȣнџе разиле соарелȣи; ши вине алт грипсор ла дънсȣл, ши стъ ꙟнаинтѣ лȣ(и), гръинд амъндои ши зъкънд: дътъторȣле де лȣминъ! вин-о ши дъ лȣмина та. дечи кът стъ грипсорȣл, атъта стъ архангелȣл Михаил ши Прѣчиста рȣгънд пре милостивȣл дȣмнезеȣ, кътръ пачѣ крещинилор.

Пентрȣ ачеїа ши тȣ ѡмȣле, съ кȣноаще де ла чине ꙟци есте вїаца, ка съ даи лаȣдъ ши мȣлцъмитъ лȣи дȣмнезеȣ ꙟн тоате зилиле вїеции тале.

CLI.

1777.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., 4^0, fol. 204—207, copie de pe la 1800. — *b.* M. Kogălniceanu: Cronicele Românieĭ, Tom III, Bucurescĭ 1874, pag. 275—280.)

Стихȣрй ꙟ версȣри, пентрȣ Григѡрїе Гика Водъ (*b.* де Єнакі Когълнічеанȣ).

Врънд съ арет, ши съ гръескȣ
Де мираре мъ ȣимъскȣ;

Я грън нȣ мъ причепȣ,
  Нȣ щїȣ, де ȣнде съ ꙟчепȣ.
Съ фак ѡ жалникъ вѡрбъ,
  Пентрȣ Григори Гика Водъ
Гика Вѡдъ*) чел вестит,
  Ла че сфършит аȣ венит.
Ѡ лимбъ ритѡричаскъ,
  Яр требȣи съ гръꙗскъ;
Съ арът ачастъ ꙟнтъмпла́ри,
  Грѡзникъ, ши де мирари.
Ла каре ꙟи кȣноскȣт фоарте,
  Халȣл лȣмїи чеи дишарте;
Къчи къ н'аре ниче ȣн бине
  Лȣме, статорникъ ꙟн сине.
Съ жȣдече ѡри че ѡмȣ,
  Ꙟнтъмпларе ачестȣи домнȣ,
Ка съ вазъ, ꙟналтъ старе
  Ѡ, че примеждїи греле аре!

Єра плин де бȣкȣрїе,
  Лȣꙟнд а тръе дѡмнїе.
Де време кънд аȣ дѡмнитȣ,
  Кȣ маре недежде с'аȣ хрънитȣ;
Дар непȣтъндȣ, ка съ щїе,
  Ла че сфършитȣ ва съ вїе,
Непȣтъндȣ, съ с(ъ) пъзаскъ,
  Де ȣрџїе ꙟмпърътꙗскъ.
Къчи фър ди вести ꙟл аџȣнсъ,
  Примеждїе че неспȣсъ.
Примеждїе гре де моарте,
  Кȣ каре аȣ перит тоате.
Ши нȣ де моарте фираскъ,
  Че де сабїе тȣрчаскъ.
С'аȣ вестит ꙟн цара тоатъ
  Кȣм къ вине де ла поартъ,
Ȣн капеџїȣ ръндȣит.
  Кѡначе и с'аȣ ръндȣит

*) De adoua mână: чел пȣтерник ши — = b.

Дар нȣ щїє нимене бине,
  Кȣ че гънд ши трабъ вїне;
Нȣмаи Водъ аȣ зъс, къ щїє,
  Ръспȣнзъндȣ ꙟн спътърїє.
Фиинд боериме тоатъ
  Че обишнȣитъ глóатъ.
Кȣ о съптъмън(ъ) ꙟнаинте,
  Яȣ зъс ачесте кȣвинте:
„Ячестȣ капеџїȣ че вине,
  Ꙗсти приетин кȣ мине,
Ши-и тримис, ка съ вестꙗскъ
  Дин порꙍнка ꙟпърътꙗ́скъ,
Къ нȣ-и гриж(е) ди ръзбои,
  Яиче ꙟн царъ ла нои.“
Ши ꙟндатъ че аȣ аȣзит,
  Къ ла Шанта аȣ сосит,
Ꙗȣ тримес ꙟнаинте,
  Съ-л ꙟнти(м)пене кȣ чинсте;
Ка съ-и факъ ꙟнти(м)пинари,
  Фиинд бею ши агъ мари.
Ши кȣ чинсте съ-л прїмаскъ,
  Ка пе о слȣгъ ꙟмпърътаскъ.
Ши аша ꙟнтръндȣ ꙟн ораш,
  Ячестȣ прїетин ȣчигаш,
Нȣмаи кȣ ал съȣ аргалъкȣ
  Ла касъле ди бейликȣ.
Ꙗр сълмбътъ дак ’аȣ сосит,
  Вези, че виклешȣгȣ аȣ фъкȣт:
С’аȣ фъкȣт, къ-и болнавȣ фоарте,
  Ши аȣ черȣт доftорȣл съ-л каȣте;
Тримицъндȣ лȣи Водъ щире,
  Къ-и болнав престе фире,
Ши ар вре съ вїе ла кȣрте,
  Къ аре съ ворбаскъ мȣлте
Треби мари ши лȣкрȣри ꙟналте,
  Ши ферман съ-и аръте;
Ꙗр нȣ поатъ пентрȣ боалъ,
  Къчи дин пат нȣ с(ъ) скоалъ.
Ꙗр Водъ аȣзинд аша, аȣ крезȣт,
  Ка кънд л’ар фи ши възȣт.

Неавъндȣ ниче ȣн препȣс
Нȣ тримесȣ ачестȣ ръспȣнсȣ:
„Съ нȣ факъ ѡстиналъ
Фииндȣ беи ши агъ мари, ши сȣпърат
Къ ва мерџи Мърїе-са [де боалъ.
Яколѡ ла газда са.“
Ши дяр фи спȣс Фѡтаки,
Прекȣм іаȣ спȣс Гаврилаки,
Тоате ар фи пȣтȣт препȣне,
Яче аскȣнсъ ꙟшелъчȣне.
Дар че с(ъ) зичем маи мȣлт?
Часȣл морцїи н'аȣ цїȣт.
Дечи дȣминека ꙟн десаръ,
Ѡх! че час ши зи амаръ!
Пѡрончи ка съ-и гътаскъ,
Каръта са че дѡмнаскъ,
Кȣ атъта гръбире мари,
Ка къндȣ ар мерџи ла принблари;
Ши адес зиче ши ꙟнтреба:
Че нȣ-и адȣкȣ каръта,
Маи ꙟн грабъ?
Ка време съ нȣ съ тракъ.
Вѡдъ ꙟндатъ пȣрчегънд,
Нȣ ръмас дѡамна плънгънд;
Къчи іаȣ зъс, съ нȣ пȣрчагъ,
Пън нȣ ва черчета съ вазъ.
Ячестȣ аше нȣмит,
Кȣ че пѡрѡнкъ аȣ венит;
Дар фииндȣ къ ш(и) маи ꙟнаинте,
Ла нимикъ нȣ вре съ ѡ аскȣлте,
Ниче атȣнче н'аȣ аскȣлтат,
Ла ачел фѡлѡситори сфат.
Ши къндȣ аȣ врȣт съ пȣрчагъ,
Атȣнче тȣфиџи-баша л'аȣ ꙟнтребат:
„Еи, афенди, ар фи бини,
Съ маи еи ѡамени кȣ тини;
Мъкар дои, треи тȣфиџии
Фиинд къ мергȣ нȣмаи дои копїи,
Ши дои, треи боиринаш,
Ял доиле къмъраш.“

Атȣнче Вωдъ аȣ ръспȣнсȣ:
„Нȣ требȣе, къ сънт де аџȣнсȣ!
Нȣмаи ȣнȣл ши кȣ тине;
Къ н'ам съ мъ бат кȣ ниме.“
Аша ла времи де ноапте,
Мерџе ел сънгȣрел ла мòарте;
Сатȣл (?) фър ди калабалъкȣ
Ла касъле ди бейлъкȣ.
Ꙗр бωстанџїи съ гътис(ъ)
Прекȣм ли съ пωрωнчис(ъ),
Ши ешиндȣ-и ꙟнаинте,
Л'аȣ ꙟнти(м)пинат кȣ чинсте.
Ши сȣи(н)дȣ-съ пре скаръ
Ꙟл сприжине де сȣпт сисиωаръ;
Ꙗр алцїи ꙟл цине де поале,
Алцїи ꙟи фъче тинпинале.
Ши дакъ с'аȣ сȣит сȣс,
Ла капеџи-баша с'аȣ дȣс
Ши аȣ фъкȣт дестȣл крам (!)
Ачестȣ приетин виклан;
Приминдȣ-л кȣ бȣкȣрїе,
Арътъндȣ притенїе.
Ꙗр кефȣл лȣи ера-н адинсȣл,
Пентрȣ къ л'аȣ принсȣ-л.
Фъкънд мȣлтъ вое бȣнъ,
Пентрȣ къ л'аȣ принсȣ ла мънъ,
Ши лесне л'аȣ амъџит,
Прекȣм н'аȣ нъдъждȣит.
Ꙗр пе копїи тȣфиџїи,
Ꙗȣ лȣат ла кафиџїи,
Адекъ, ка съ-и чинстѣаскъ
Дȣпъ ръндȣѣла тȣрчаскъ:
Кȣ чȣбȣчи, кȣ кафеле,
Ка съ нȣ сте пе ла зъбреле.
Ка де съ ва аȣзи стригари,
Съ нȣ факъ тȣлбȣрари.
Ꙗр ȣнїи тȣрчи шиде ла ȣш
Ꙗр алцїи пе-н къмъри аскȣнш,
Прекȣм ле ера пωрончици,
Де кȣ време ωръндȣиц.

Атѹнче ѫнтраръ ѫн касъ,
Ачеи че с(ъ) армасъ;
Ши ѹшиле ѫнкизънд
Аѹ стътѹт кѹ тоцїи рънд.
Вꙁзъндѹ Гика аче стримтоари,
Л'аѹ кѹпринсѹ ѡ фрикъ маре;
Къчи атѹнче аѹ кѹноскѹт,
Сълинца ѫ кари аѹ ѫнкъпѹт,
Де каре а скъпа нѹ поате,
Фїиндѹ ши сфършитѹ апроапе.
Дечи фъкъндѹ пѹцинъ ворбъ,
Капецїѹ кътръ Вѡдъ,
Че ıаѹ зъс, кѹм л'аѹ мѹстрат
Нѹ щїѹ, къ нѹ м'ам ѫнтъмплат,
Аколѡ, ѹнде ворѡве
Нѹ ѫнтинсѹ табакере,
Ши кѫндѹ Вѡдъ с'аѹ плекат,
Адекъ, ка съ ей тъбакѹ,
Фъкѹ семнѹ лѹи хазнатарѹл,
Съ-л лѡваскъ кѹ хамџерѹл.
Ши ѫндатъ ѫл лѡви ѫн спате,
Ши фъкѹ рани де моарте.
Атѹнче Вѡдъ аѹ къзѹт пре пат,
„Аман! афенди! аѹ стръгат
Фїи-ц милъ, нѹ мъ перди,
Къ нѹ ам алтъ нъдежди;
Скоате-м(ъ) де ла ѹрџїе,
Нѹ-м лъса каса пѹстїе.“
Дар чине вре съ-л аскѹлтъ?
Сaѹ съ вїе съ-и аџѹте?
Къчи ѫндатъ чее-л'анци
Бѡстанџїи, че ста ѫнтр'анци (?)
Нъвълинд ка нище феръ
Ѫн кѹците ѫл лѹаръ.
Вѡдъ пѹцин с'аѹ лѹптат,
Ши ферастра аѹ стрѣкат,
Връндѹ съ ıас(ъ) съ скапе,
Де аче кѹмплитъ моарте.
Ши кѫнд врѹ съ маи стръце,
Ѹн тѹркѹ де грѹмаз ѫл стрънџе.

Ꙋфиціі-баша аꙋ аꙋзит,
  Ꙋн глас слабꙋ ши аморцит,
Ши алергъ съ ꙟтре ꙟн кас(ъ);
  Іар тꙋрчіи дела ꙋш(ъ) нꙋ-л лас(ъ).
Дечи къꙋтъ, съ съ ꙟтоаркъ,
  Къ сънгꙋрелꙋ че вре съ факъ?
Іар Вѡдъ кꙋ атъте мꙋнчи,
  Прекꙋм спꙋн ши де мꙋченич(и),
Дꙋпъ че аꙋ слъбит де тот,
  Съ лъсъ ка ꙋн морт.
Ши ꙟндатъ аꙋ венит џелат,
  Де іаꙋ тъет капꙋл;
Цининдꙋ-л, мишкъндꙋ ꙟн мънъ,
  Ла капеци-баша ꙟл ꙟнкинъ.
Фъкъндꙋ ачестꙋ кѡрбан
  Ꙟн време де ръимъзан.
Іар трꙋпꙋл лꙋи чел мꙋлт трꙋдит,
  Ши де кꙋците ръзбит
Стъндꙋ ꙟн фаца касъи ꙟтинсꙋ,
  Извѡръндꙋ дентр'ънсꙋ сънџе;
Ши съ бате ка ꙋн пеши,
  Ꙟн сънџе съ тъвълеши.
Дꙋпъ че л'аꙋ дизбръкат,
  Пе ферастъ афаръ л'аꙋ арꙋнкат.
Ши шезънд лепъдат џѡс,
  Ꙟн парте касъи ден дѡс;
Бѡстанџіи пꙋцин съпаръ,
  Ши аколѡ ꙟл ꙟнгрѡпаръ.
Ши дин авериле лꙋи тоате,
  Неавънд ла а са моарте,
Мъкар трꙋи коци де пънзъ,
  Пре піептꙋ-и съ-и ꙟтинзъ.
Іар капꙋл лꙋи ꙟл пꙋсъръ ꙟтр'о кꙋтіе
  Ши-л трими-с(ъ) ла ꙟмпъръціе.
Кꙋм ши авере лꙋи тоатъ,
  С'аꙋ фъкꙋт теслим ла тоате.
Ка кꙋноскꙋтъ съ фіе,
  Ꙟнпъръткаска ꙋрџіе.
Ши аша с'аꙋ съвършит
  Вѡдъ Гика, чел вестит,

Кȣ ѡ моарте аше кȣмплитъ
Кът нȣмаи дȣшманилѡр ꙟи плъктитъ.
Ꙗниче с'аȣ съвършит патима лȣи Гика Вѡдъ.*)

CLII.

1779.

(Ms. Gaster, Codex miscell., folio, nepaginat, fol. 40a — 76b.)

Bertold.

Inceputul vieţiĭ luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ꙟчепȣтȣл вїецини ши а фаптелѡр лȣи Бертолд, де че аȣ˙фъкȣт ши лȣкрат ꙟн вїꙗца лȣи.

Ꙟн зи́лиле лȣи Ꙗмбон, ꙟнпьратȣл Логоба́тȣлȣи, кариле аȣ стъпънит тоатъ Ита́лиѧ, ера скаȣнȣл ꙟнпьратȣлȣи ла Верона. афлатȣ-с'аȣ ꙟн кȣрте лȣи ȣн мȣжик, пе кариле ꙟл кїема̀ Бертолд; ѡм грозав ши ȣрьт ла кипȣл лȣи, кьт нȣ ера алтȣл асьмине лȣи ꙟн тоатъ лȣмѣ. дар фиинд къ-и липсиѧ фрȣмсьца кипȣлȣи, ꙟи присосїѧ аскȣцире минции ши а истечȣнии, къ ера юте ши гата ла рьспȣнсȣри; ши афа́рь дин искȣси́ре минции ера ши маргиѡл ши виклꙗн. фире, прекȣм ꙟи парте мȣжич(и)лор аше съ афла; ꙗрь фъптȣра трȣпȣлȣи ера ера(!) аша̀, прекȣм съ веди арьтат ꙟн џос.

Chipul luĭ Bertold. (Fol. 40 a.)

Ꙗрьтаре кипȣлȣи (лȣи) Бертолд.

Ꙗчестȣ Бертолд ера ꙟнтр'ачест кип: мик ла ѡбраз, къпъцинос, гогоне́цȣ ка ѡ бьши́кь, фрȣнте згьрчитъ, ѡкии роши ка фокȣл, спрьнчениле лȣнџи ши сълбатиче ка пърȣл де поркȣ, ȣрекилѣ лȣнџи ка де мъгарю, гȣра маре ши стрьнбъ, бȣзиле лъсате ꙟн џос ка де кал, барба дꙗ́съ ши фоарте пе џос пе сȣпт бьрбїѧ ка де цап, насȣл стрьмбȣ ши рьдикат ꙟн сȣс, кȣ нъриле ла́тѣ, кȣ динции а́фарь ка де рьмъторю сълбатик, кȣ .г͠. д͠. динци грош де де сȣпт; ши кьнд ворбїѧ, съ пьрїѧ къ фїербȣ къти-ва ѡа́ле ла фок, пичо́ариле ꙟи ера ка але цапȣлȣи, ши тот трȣпȣл флокос, ши чо́рапии де арнич грош ши кърпици.

*) cf. asemenea: Convorbirĭ Literare 1877 (an. XI), pag. 461—464.

Vicleşugul luĭ Bertold. (Fol. 51a.)

Виклешȣгȣл лȣи Бертолд, че аȣ фъкȣт де аȣ мерсȣ ла ꙟпьратȣл нич гол нич ꙟнбрькат. дȣп(ъ) кȣм ꙟи зи́съсъ.

Ꙗдѡѡа зй, съ скȣлъ Бертолд ши гъси ѡ мрежи, ши дезбрькьндȣ-с(ъ) де хаинеле лȣи, с'аȣ ꙟнфъшȣрат кȣ аче мрежи, ши с'аȣ дȣс ла ꙟнпьратȣл. деч ꙟнпьратȣл дакъ л'аȣ възȣт аша ꙟи зисъ:

Ꙟ. пентрȣ че тꙗи а́рьтат ꙟннаинте мѣ ашà?

Б. нȣ мꙗи зис тȣ ꙟнсȣ́ци астъз деминꙗцъ, съ винȣ ла ти́не, съ нȣ фиȣ нич гол нич ꙟнбрькат.

Ꙟ. адевърат, аша ц'ам зис.

Б. ꙗтъ дар къ ши еȣ ꙟнтрȣ ачест кип ам ȣрмат, къ м'ам ꙟнвьлит ꙟнтрȣ ачастъ мрежи, ши ѡ парте де мъдȣлърилѣ мелѣ сь вьд, ши ѡ парте сьнт акоперитѣ.

Ꙟ. ȣнде аи фост пън акȣм?

Б. аколо ȣнде еȣ ам стътȣт, маи мȣлт нȣ воꙗ ста, ши аколо ȣнде стаȣ еȣ, алции нȣ пот ста фъръ нȣмаи еȣ.

Ꙟ. че фа́че та́тȣл-тъȣ, мȣмъ-та, фрате-тъȣ, ши сорȣ-та?

Б. та́тȣл мїеȣ динтр'о пагȣбь фа́че доꙟ. мȣ́ма мѣ фаче ȣнии вечине а сали ачее, каре алт(ъ) дат(ъ) нȣ ѡ ва маи фач(е). фрате-мїеȣ кьци гьсьщи, атьци ȣчиде. сѡрȣ-мѣ плънче (!) чеѧ че аȣ рьс тот анȣл ачест(а).

Ꙟ. дескȣркъ-м ачест тълкȣ.

Б. татъл мїеȣ пофтинд съ ꙟнкизь ѡ кале ла кьмпȣ аȣ пȣс мърьчȣни пе ȣрмъ; ачеи карии аве ѡбичеꙗ съ мꙗргъ пре аче кале, трекьнд ши пе де ѡ парте де ачеи мърьчȣни ши пе альть парте, атьта кьт ȣнде ера ȣн дрȣм аȣ фькȣт .в҃. дрȣмȣри. мȣмъ-мѣ ꙟнкиде ѡкии ȣнии махалацициоеи, каре мȣри́съ; лȣкрȣл че нȣ-л ва маи фа́че альть датъ. фа́рате (!)-мїеȣ шезьнд ла соа́ре, ȣчиди кьци пьдȣки гьсещи ꙟн кьмеши. сѡрȣме ꙟн анȣл ачест(а) с'аȣ дезмердат кȣ ȣн ибовник ал еи, ши аȣ пȣрчес гре; ꙗрь акȣм плънщи дȣреле нащирии са́ле, виинд време съ наскь прȣнкȣл.

Ꙟ. ка́ре ести маи маре зи, декьт ар пȣте фи?

Б. ачеѧ ꙟн каре шеди ѡмȣл немъ́нкат.

Ꙟ. ка́ре ести маи маре небȣ́нние а ѡмȣлȣи?

Б. а сь цине чинева ꙟнцелептȣ.

Ꙟ. пентрȣ каре причинь албещи маи ꙟнтьи барба ши мȣстꙗца, де(къ)т пърȣ капȣлȣи?

Б. пентрȣ къ кика сь фаче маи ꙟнтьи декьт барба.

А. каре ести ачел копил че змȣлџи барба тътьни-сьȣ?

Б. фȣсȣл, че сȣчеџи фимеѧ тортȣл.

А. каре ести аче ꙗрбь че ѡ кȣноскȣ ши ѡрбии?

Б. ȣрзика.

А. каре ести аче парте фимеꙗскь че ꙟбль тоть пин апь ши нич ѡ датъ пичоариле нȣ-ш спалъ?

Б. лȣнтрѣ.

А. каре ести ачела че сь ꙟкидѣ ꙟнсȣш пре сине?

Б. вїермиле ка́ре фа́че мъта́са.

А. каре ести миросáла каре ести маи мȣлт декьт алта?

Б. ачеѧ каре еси дин бȣти, дȣп(ъ) че еси винȣл.

А. каре ести маи фър де рȣши́не декьт поати фи?

Б. вьнтȣл, пентрȣ къ ꙟнтрь пър сȣпт поáлиле фимеилор.

А. каре ести ачеѧ че нимине нȣ ѡ ва съ ѡ аибь ꙟн кась-ш?

(Răspunsul lipsește.)

А. каре ести ачел стрьмбȣ че таи пичоариле тȣтȣрор дрепцилор?

Б. сечире, каре сьчирь сьмъньтȣриле. ши ꙗрьш ꙟл ꙟнтребь ꙟнпьратȣл.

А. кьци ани аи тȣ, пьн ꙟн вьрста ачаст(ъ)?

Б. чине ꙟш нȣмъръ ании, фаче сокотꙗл(ъ) кȣ моарте.

А. каре лȣкрȣ ести маи албȣ, декьт ар пȣте фи?

Б. зиѡа.

А. маи албȣ ши декьт лаптилѣ?

Б. маи мȣлт декьт тоате кьте сьнт.

Invâţăturile luĭ Bertold. (Fol. 73 a — 73 b.)

Чели че аȣ ꙟнвьцат Бертолд фиинд болнав маи ꙟннаинти морции, кариле лꙗȣ дат челор че ера пофтици де дьнсȣл.

Бьзьнд Бертолд кь сь афлъ ла кȣмпьн(ъ) де моарте аȣ тримис ка съ вии ꙟнпърат ши ꙟнпърътꙗса ши чеи маи мари аи кȣрции; ши дȣпь че аȣ венит тóци, аȣ ꙟнчепȣт а да ꙟнвьцьтȣри ꙟнтрȣ ачест кип, зикьнд:

Чине ести ꙟнвьцат ла кап, сь нȣ мъньнче карне.

Чине ести ꙟнвьцат ла сапъ, сь нȣ с(ъ) апȣче де сȣлици.

Чине ести ꙟнвьцат ла кьмпȣ, съ нȣ маргь ла пьдȣри.

Чине-ш бирȣещи пофта, маре кьпитан ва фи.

Чине нȣ (?) мъьнкь дин тоате, нȣ ести маи бȣн де кьт момица.

Чине кавтъ асȣпра соарелȣи ши нȣ стрьнȣти, ести феричит.

Чине съ ꙟнноещи ꙟн тоате зилиле, съ чартъ кȣ кроиторȣл ꙟн тоатȣ (!) ча́сȣл.

Чине скаркинъ ръѧ алтȣѧ, ръкорещи а лȣи.

Чине фъгъдȣещи ꙟн пьдȣри, требȣи съ ции кȣвьнтȣ ꙟн четате.

Чине съ теми де пасъри, нȣ самънъ мълаю.

Чине ести кьл(ъ)то́рю, фоарти съ с(ъ) пьзаск(ъ) сь анбь пьине ꙟн сън ши бъцȣ ꙟн мъини.

Чине креди соарелȣи, ꙟи ести минте ꙟн нȣѡри.

Чине-ш лась лȣкрȣл пентрȣ алтȣл, небȣн ести.

Чине ва съ чинстѣск(ъ) пре тоци, кȣрȣнд и съ спарџе шликȣл.

Чине-ш бате мȣере, ꙟндѣмнь меџиешии съ-и такь.

Чине-ш нȣмърь бании адесъ, нȣ съръчещи.

Чине сь ньдъждȣещи пъмьнтȣлȣи, сь депьртѣзъ де черю.

Чине ести лениш де мѣнь, (съ) нȣ шазъ ла масѣ.

Чине те ꙟндѣмнь ши нȣ-ц аџȣть, нȣ-ци ести приетин бȣн.

Чине дъ фърьмȣ́шиле кьинилор стреини, гонещи кьинии лȣи.

Чине фа́че вара ка фȣрника, нȣ ѧ пьине ꙟн датории ѣрна.

Чине арȣнкъ пѣтра ꙟн сȣс, ꙟл лове́щи ꙟн кап пре ел, ꙟнторкьндȣ-се ꙟн џос.

Чине ꙟнтрь ꙟн данцȣ, требȣи сь щиѧ џȣка̀.

Чине-ш ѧ авȣцие пентрȣ мȣери (!) ꙟш кȣмпьрь стъп(ъ)нире.

Чине-ш ласи грижа касъи асȣ́пра мȣе́рии, фър де минти ести.

Чине ꙟн вїѣци нȣ с(ъ) пьстрѣзъ, кьнд моаре сь кьещи.

Чине дъ пъине лȣи ла алци кьини, кȣрȣнд ꙟл латрь кьини лȣи.

Чине нȣ пльтещи слȣџилор сале, нȣ ести ѡм дрепт.

Чине мъньнкъ дȣп(ъ) пофта алтȣѧ, нимик(ъ) нȣ съ фолосѣще.

Чине зи́че кь нȣ щие немикь, ачела ести маи ꙟнвьцат.

Чине вра сь ꙟндрептез(ъ) пре алции, съ факъ ꙟнтъи ел бинѣ.

Чине фȣџи де пофтіле пьмънтȣлȣи, добьндещи поамиле черюлȣи.

Чине ести фър де прїетин, ꙗсте ка ȣн трȣп фър де сȣфлет.

Чине ꙗсь дин каси ши нȣ со́котещи че ва сь факъ, сь ꙟнтоарче фър де испра́вь.

Чине дь кȣрȣнд ч'алȣ фъгьдȣит, дь де во́ѧ лȣи.

Чине нȣ ести вредник пентрȣ дънсȣл, нȣ ести нич пентрȣ алции.

Чине юбе́щи бȣньта́те, требȣи сь гонꙗскъ рьȣта́те.

Чине аре вин бȣн ꙟн кась-ш, тот дꙗȣна стаȣ ȣлчоариле ла ȣши.

Чине алеци армиле, ва съ съ бать кȣ алции.

Чине съ ꙟнтрестꙗз(ъ) де биниле алтȣѧ, алции рьд ла нево́е лȣи.

CLIII.

1779.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârșit. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4⁰, fol. 7a—12b. — *c.* Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникь: адекъ тълкȣи́рѣ де сьмни че клътескȣ пе трȣпȣ ѡмȣлȣи.

a. fol. 121a—121b, *b.* fol. 7a—8b, *c.* pag. 10—12.

Де съ ва клъти вървȣл ка́пȣлȣи ва добьндй, саȣ де-и ва дьрȣи дȣмиезеȣ ȣн кȣкон, фоарти ꙟнцелепт ва̀ фй.

Ки́ка де съ ва клътѝ, ꙟн ѡасте вїи мерџи ши ꙗрьш сънътос те вїи ꙟнтоарче.

Крещитȣл де съ ва̀ клъти, ници ѡамини нещиȣци вор венѝ ши вор адȣче ѡ добьндъ.

Тьмпла дрꙗптъ де съ ва клъти, џȣдекъторю де ѡамени вїи еши.

Тьмпла стьнгъ де съ ва клъти (*b.* ꙟнтр'о весълїе веи петрече).

Грȣмазїи денапои де съ вор клъти, вени-ц-ва вести рѣ, саȣ вїи пъци пагȣбъ.

Грȣмазїи дин нонтрȣ де съ вор клъти, спре ѡ царъ вїи мерџе ши мȣлци ци съ вор ꙟнкина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести рѣ віи аȣзй ши те віи ꙟтреста ши ꙗрьш те віи бȣкȣра.

Фрȣнте де съ ва клъти, кȣвинти рьле віи аȣзй ши немикъ нȣ ва́ фи.

Фрȣнте ꙟтре ѡки де съ ва (клъти, ꙟтр)'о кале саȣ ла ръзбою де вии мерџи пре лесне (b. віи ȣмбла).

Тъмпла дꙗсȣпра ѡкюлȣи (b. дрепт) де съ ва клѣти, ѡ поманъ вии фаче.

Тьмпла дꙗсȣпра ѡкюлȣи стънгȣ де съ ва клъти, че ва гънди ѡмȣл съ факъ ва ши испръви.

Ꙋреке дрꙗпт(ъ) де съ ва клъти, ȣн кȣвънт бȣн де ла ȣн пріетин ꙟи ва вени ши те віи бȣкȣра.

Ꙋреке стънгъ де съ ва клъти, ȣн кȣвьнт рьȣ віи аȣзи.

Ѕгърчȣл ȣрекии дрепти де съ ва клъти, чартъ саȣ гълча́въ вии авѐ.

Ѕгърчȣл ȣрекии стънџи де съ ва клъти, ȣн пріетин де кине-те ва грьи.

Спрьнчана дрꙗпт(ъ) де съ ва клъти, ȣн кȣконȣ віи добънди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сацȣ де бȣкате спȣни.

Спрьнчениле амъндоꙟ ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе віи аве.

Ꙟнтре спрьнчени де съ ва клъти, ȣн пріетинȣ ꙟц ва вени ши те вен бȣкȣра.

Ѡкюл дрептȣ де съ ва клъти, че вии гънди пре вои ꙟц ва фи.

Ѡкюл стънгȣ ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти амьндоꙟ ѡ датъ, ѡ мънїе деспре ѡ парти вени-ц-ва ши апои ꙗрьш те вии потоли.

Кѡада ѡкюлȣи дрептȣ де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кѡада ѡкюлȣи дрепт деспре нас де съ ва клъти, кȣконȣ ва нащи.

Кѡада ѡкюлȣи стьнгȣ де съ ва клъти, бȣкȣрїе де кȣконȣ саȣ де віꙗци кȣ ньрок спȣни.

Џана дрꙗптъ де съ ва клъти, ȣн пріетинȣ че нȣ л'ай щиȣт вени-ц-ва ши те віи ꙟнпріетени кȣ дънсȣл.

Џана дрꙗпт(ъ) де десȣпт де сь ва кльти, ѡ добъндъ де ла ȣн пȣтерник віи авѣ.

Џꙗна стънгъ де съ ва клъти, гълчеавъ віи аве.

Џꙗна стънгъ де (десȣпт де съ ва) клъти, ѡареш-чини де рьȣ те ва г(рьи.).

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 paginĭ paginate, grecește și românește.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξανδρου Ιωαννου Υψηλαντη Βοεβοδα . . . . . Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. αψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрéпть ачѣѧ милꙋи́ндꙋ-не Дмнезеꙋ кꙋ домнíѧ ачéстꙋй принципáть, пе лѫнгъ чѣле-л'алте фáчери де бине че нѣмь стръдꙋи́ть съ арътъмь ла тóцй де ѡбще, шѝ деѡсеби́ть ла фіще-кáре, ам' сокоти́т' домнíѧ мѣ, къ ачáста ꙗсте чѣ май де фолóсь, нꙋ̀ нꙋмай пентрꙋ бꙋ́на петрéчерѣ лъкꙋитóрилѡрь, чѝ шѝ пентрꙋ чи́нстѣ лѡрь; пентрꙋ къ алтъ май мꙋ́лтъ дефъймáре нꙋ поáте а фѝ ла оунь норóд', шѝ май вѫртóс' ла чел де бꙋ́нъ креди́нцъ, декѫ́ть а вїецꙋ̀й фъръ де прáвилй, адекъ сáꙋ съ нꙋ̀ аибъ прáвилй, сáꙋ съ нꙋ̀ оурмéзе дꙋпъ прáвилй. ꙟтр'ачéсташ' кип амь афлáть домнíѧ мѣ пре лъкꙋитóрїй Влахїй, кáрїй мъкáрь къ оуни-ѡрй оурмà ꙟпъръте́щилѡрь прáвилй чéлѡрь де ѡбще, шѝ алте-ѡрй ѡбичéюрилѡрь челѡрь пъмѫнте́щй, кáре ѡбичеюрй кꙋ кꙋвѫнт' къ сѫнть дínь векíме съ сѫргꙋѧ̀ спре а авѣ̀ ꙟтърíре. дáръ кꙋ тоáте ачéстѣ ни́чи правилиле пꙋ́рꙋрѣ ꙟтр'ꙋн' кип' пъзѣ̀, ничй векíмѣ ѡбичéюрилѡрь незминти́т' цинѣ̀; чи кѫ́ндь кꙋ прáвилиле стрикà ѡбичѣ́юриле, кѫ́ндь ꙗръшь кꙋ ѡбичѣ́юриле съ ꙟпотривїѧ̀ прáвилилѡрь. дрéпть ачѣ́ѧ динь ꙟчепꙋ́тꙋль домнíй мѣ́ле, динь мꙋ́лтеле грижй кáре пꙋ́рꙋрѣ не копри́ндꙋ, пѫрлежинд врéме кꙋ неꙟчетáте ѡстенéлй амь стрѫ́нсꙋ домнíѧ мѣ̀; ꙟнсъ, дин' прáвили, чѣле че сънт май трибꙋ́инчóасе спре повáца жꙋдекъцилѡрь, ꙗръ динь ѡбичéюрй, амь алéсь чѣ́ле май адéсѣ оурмáте ꙟ цáръ, асемънѫндꙋ-се ѡареш̀-кꙋмь шѝ кꙋ прáвилиле; пе лѫ́нгъ ачѣ́стѣ шѝ алтеле ѡареш'-кáре повѣ́цй де ꙟшине алкътꙋи́ндь домнíѧ мѣ̀ динь жълбиле шѝ при́чини, чѐ пе тоате зи́лиле съ адꙋ́к' ла аꙋзꙋ́ль нóстрꙋ, акꙋ́мь ла аль шáселѣ ань аль домнíй мѣ́ле [чѐ кꙋ ми́ла лꙋй Дмнезеꙋ кꙋ́рще], амь ашъзáть нóаѡ алкътꙋи́тъ прáвилъ, ка оунь изво́дь ши ꙟдрептáре тꙋтꙋрѡрь чéлѡра, че съ вѡрь афлà жꙋдекѫ́ндь кꙋ сфáть де

ѡбіще шѝ кꙋ адеверирѣ прѣ сфнцїй сале Митрополитꙋлꙋй, и а юбиторилоръ де дмнезеꙋ епископй шѝ а велицилѡръ боерилѡръ домнїй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрꙋ диванꙋль гпдъ.

а҃. Диванꙋл гпдъ. съ се факъ де трей ѡрй пе съптъмѫнъ, адекъ лꙋнѣ, мїеркꙋрѣ шѝ сѫмбъта. ꙟнсъ лꙋнѣ ши мїеркꙋрѣ съ съ каꙋте причини чєлѡр че с'аꙋ жꙋдекат ла департаментꙋри саꙋ ла велици боерй шѝ нꙋ с'аꙋ мꙋлцъмит пе а лѡр хотърѫре, шѝ аꙋ черꙋт' кꙋ апелацїе съ ꙗсъ ла диван'; саꙋ причиниле че вомъ порꙋнчѝ съ се каꙋте ла диванꙋл нострꙋ фъръ де а нꙋ се ѡрѫндꙋй май наинте ла алтъ жꙋдекатъ. Ꙗръ сѫмбъта съ се каꙋте причиниле виновъцеши але пꙋшкърїй, ши ѡсѫнделе, ши хотърѫриле лор.

в҃. Жꙋдекъторїи, хотърѫрѣ че вѡръ фаче дꙋпъ правилъ, съ айбъ даторїе съ ѡ арате де фацъ аколѡ атѫть пърѫшꙋлꙋй кѫть шѝ пърѫтꙋлꙋй, шѝ ѡрѫндꙋитꙋл' запчиꙋ съ се сѫргꙋѣскъ а лꙋа фъръ де зъбавъ анафорашa саꙋ картѣ де жꙋдекатъ, ши съ ѡ арате чєлѡръ че съ причинꙋескъ. динтре каре чєль че нꙋ с'аꙋ мꙋлцъмить хотърѫрїй, фъкѫндъ апелацїе прин ръвашъ, съ ва ѡрѫндꙋй саꙋ ла веліцй боѧрй, саꙋ ла диванꙋль домнїй мѣле пентрꙋ а съ черчета причина де изнѡавъ.

Pentru părinţĭ şi copiĭ. (Fol. 36b.)

Пентрꙋ пъринцй шѝ копїй.

а҃. Пъринцїй нꙋ съ трагъ ла жꙋдекатъ пентрꙋ алишверишꙋриле копїилѡръ лѡръ, фър де нꙋмай де съ вѡръ доведѝ къ шѝ ей аꙋ фость товароши кꙋ копїй лѡр, саꙋ къ ꙗꙋ авꙋть ей ѡрѫндꙋицй ла негꙋцъторїй, ши алишверишꙋрй, фїиндъ къ атꙋнчй съ винꙋескъ.

в҃. Пъринцїи нꙋ съ винꙋескъ ла виновъцїиле копїилѡръ лѡръ чєлѡръ де вѫрстъ, ѡрй че фєль де виновъцїй вѡр фѝ; ꙗръ де съ вѡръ кꙋноаще къ шѝ ей аꙋ фост' пърташи кꙋ копїи лѡръ, ши съ вѡръ доведѝ прин бꙋне довезй, атꙋнчй съ винꙋескъ; ꙗръ де вѡр фѝ копїи сꙋпт' ѡкротирѣ пъринцилѡръ фїиндъ ꙟнкъ невърстнечй, шѝ вѡръ грешѝ, атꙋнчй съ винꙋескъ пъринцїи пентрꙋ непꙋртарѣ де грижъ а фїилѡръ лѡръ, саꙋ шѝ пентрꙋ рѣ креще шѝ неповъцꙋире.

CLV.

1782.

(Ms. bibl. centr. No. 335. 4⁰, 160 foĭ paginate + 7 foĭ nepaginate; la inceput defect, lipsesc vr'o 2—3 foĭ.)

Dumitrache: Chronică.

Din precuvântare.

. . . . дин де тот пѹцинъ минте а мѣ лѹминъндѹ-съ симцирѣ дин алкътѹириле кѹвинтелор ачещии вредниче де лаѹдъ ши нетъгъдѹите ла нич ѹниле исторіе, че есте фъкѹтъ динтрѹ 'нчепѹт ши скрисъ кѹ ѫнсѹш мъна дѹмисале бив вел столник Дѹмитраке; кѹм зик, нѹ дин ведѣре чи ѫнтокмаи, дѹп(ъ) копринсѹл маи сѹс арътатѹлѹлѹи проимиѡн, м'ам ѫндемнат, ши дин кѹвънт ѫн кѹвънт ам трекѹт-о ѫнтр'ачастъ карте кѹ мъна мѣ; ка ѡри чине ар чити, нѹ съ съ минѹнѣзе къ ам скрис'о, саѹ нѹмаи съ-ш трѣкъ врѣмѣ кѹ читаніѧ, чи де ва фи минте ѫнтрѣгъ, съ кѹноаскъ ши съ ѫнцелѣгъ дещіептѹл кѹџет ал дѹмисале, ши періергиѧ че аре ла ѡри че.

Де Николае Питищѣн, фиѹ ръп(о)с(а)тѹлѹи бив вл. комис Мáнѹл Питищѣнѹл.

1782. авг. кв.

Pentru cele întâmplate în ţară la anul 1769. (Fol. 17a—19a.)

Съ повестим ши дъ пáтимиле тикълоасии патрии ноастре, цара рѹмънѣскъ. ѫнтр'ачест ан 1769 домнѣ мърија-са ал треилѣ Григóрие Гика ввд, фииндѹ-и датъ дѹпъ мърија-са чел ѫнтъю Александрѹ Гика ввѡд дел(а) Окт. 14 а анѹлѹи трекѹт 1768. Ѩтъ пъ ла ѫнчепѹтѹ лѹи Октомврие, съ ивѝ дъспре Фокшани ѹн Іліе Лепѹшнѣнѹл кѹ вре ѡ. н. ѯ. де ѡамени, ѫнтре каре ера ши чинчи, шáсе казачи, іар чеи-л'алци молдовени аместекаци, тримис де ѹн подполковникѹ Назáрие Каразин, че маи ѫнаинте ла 1767 ши ла . . 68 аѹ фост искодит личѣ ѫн царъ.

Домнѹл ѫнщиинцъ визирѹлѹи, кѹ нѹме де мѹскáли, ши черѹ ѡáсте ка съ мѣргъ асѹпръ-ле; ши вóе, ка съ тримѝцъ пъ фии-съѹ, везадѣѡа ла Цáриград. Чи везѝрѹл ѫи ръспѹнсе, къ ѡáсте ѫи ва тримите, іар пъ фии-съѹ съ нѹ-л ѹрнѣскъ,

ничи ꙟнсꙋш дин склꙋн съ нꙋ съ клътѣскъ, ка съ дѣ цѣръи вре ѡ спаимъ.

Ꙁисꙋл Лъпꙋшнѣн, ачѣ лꙋнъ дъплин ꙋмблъ тот пъмънтꙋ пънъ ꙟи ꙟмплинй ка ла 700. Атꙋнче соси ши де ла Ѡрдие ꙋн агъ, анꙋме Кара Мꙋселим кꙋ вре ѡ 800 нефери, ши кꙋ алтъ адꙋнътꙋръ дин бешлѣции църии кꙋ нефери лор; пꙋтѣ фи песте 1000. Іатъ ши дин кꙋртѣ гспд҃. ешй ꙟнтр'о ноапте ꙋн къпт҃(а)н че съ пороклѣ Ꙁгꙋрали, кꙋ вре ѡ 100 Арнъꙋци ши съ дꙋсеръ дрепт ꙟн Бꙋков-сꙋдсаак (!) фъкꙋндꙋ-съ ꙋна кꙋ маи сꙋс зисꙋл Лъпꙋшнѣн. дъ-и ера кꙋ ціре, саꙋ фър д(е) ціре, дꙋмнезеꙋ ціе.

Ноемврие. е҃. винери фиинд кам дъспре зиѡъ ꙟн Бꙋкꙋрещи не поменим кꙋ ꙋрамът де стꙋпаи, аместекат кꙋ ваю, ши ꙋн киломан ꙟнпъртъшит кꙋ аман; чи Тꙋрчи прѣ пꙋцини перинд, чеи-л'алци с'аꙋ дꙋс ла Цꙋрцꙋв.

Дꙋп(ъ) че съ лꙋминѣ дъ зиѡъ, че съ вез аичѣ? адꙋнътꙋри мꙋлци ꙟнсърчинаци кип де армаци кꙋ стрꙋмꙋръри де бои, кꙋ лъньчи дꙋпъ ла ѡи [аидац нои, лиѱици вои] ꙟнпреꙋнац кꙋ тълхари де Арнъꙋци, ши кꙋ алтъ мꙋлтъ стреинътате, кꙋ Бꙋкꙋрещени аместекатъ, пръдаръ тот нородꙋл прин ханꙋри ши мах(а)лале, ши ла ꙋрмъ маи тоатъ цара, ꙟнтинзъндꙋ-съ ши песте Ѡлт ла ла (!). г҃. жꙋдеце: Вълчѣ, Горжъ ши Мех(е)динци пърциле деспре мꙋнте; ши ера сꙋпт. г҃. повъцꙋиторы, дин каре. в҃. ера парте бисеричѣскъ игм҃ни арцешанꙋ кир Дамаскин. и виерошанꙋл Софроніе; каре-и жꙋ ши кълъꙋзлит дин Фокшани ши пън аичѣ ꙟн Бꙋкꙋрещи. Іар чел де ал треилѣ Костанд Фълки фꙋ ши песте Ѡлт пънъ ла ѡ време къпетеніе песте кътеваш стѣгꙋри, че-ш адꙋнасе чобани, въкари, пꙋркари ши де тот фелꙋл де хоци, че ꙟн сърита лꙋи де ла Сꙋдꙋле (!) трекънд пъ ла мънъстирѣ Мърцинени, маи ꙟнтъи прѣдѣ пъ фрате-съꙋ Дꙋмитраке слꙋцер.

Принсеръ ши пъ домнꙋ диминѣца ꙟн ханꙋл лꙋи Шърбан водъ. Іар сꙑра ꙟл дꙋсеръ ꙟн ханꙋл лꙋи ст҃и Геѡрге, ши де аколо ла. з҃. але лꙋи Ноемвре ꙟл порниръ кꙋ етпанꙋл мърии сале кътре граф Романцов марешалꙋл, ꙟн цара Лешаскъ, кꙋм ши де аколо л'аꙋ тримис ла Петрꙋбꙋргꙋ.

Нꙋ не ажꙋнџѣ гроаза че пꙋртам ка нꙋ кꙋм-ва Тꙋрчи ꙟнторкъндꙋ-съ съ не копринзъ ꙟн Бꙋкꙋрещи, че ши „стꙋпаи“ не ꙟнфрикоша, къ ѡри чине де лок съ ва клъти, дъ вижцъ съ ва лиѱи. Іар а патра зи ѡ фрикъ де Тꙋрчи съ сфети, ши еи тълхари чеи маи мꙋлци реземаръ пън тꙋфиле Колинтина.

Боѥ́рии ши норо́дꙋл възъндꙋ-ш примеждїꙗ ꙟш нъпъстꙋи́ръ авꙋ́тꙋриле ши патриѧ, стрекꙋръндꙋ-съ кꙋ маре фрикъ каре кꙋм пꙋтѣ, ши ресемаръ ꙋнии ꙟн ца́ра Ꙋнгрѣ́скъ, ꙗр алции съ сприжини́ръ прин мꙋнте деспре тоа́те пърциле кꙋ маре фри́къ.

Треи дин боѥ́ри . дꙋмн . Михаю Кантакозино бив . вел вист . и дꙋмн . Николае Бръынковѣн вел . лог . ши Іѡна́ке Бъкъ-рескꙋл вел . вист . дꙋпъ че-ш порни́ръ фами́лииле, плекаръ ла Фокшани съ съ паирофори́сѣскъ (! l. пли-) де есте вре ꙋн темею де ѡасте, ка съ с(ъ) поатъ апъра цара; ши де граб съ ꙟтоарсеръ плини де ꙟтриста́ре . чи вистиерꙋл Бъкърескꙋ дꙋпъ дрꙋм апꙋкъ плаю пъ ла Бълени ши трекꙋ дꙋпъ фамилие-ш ꙟн Брашов . ꙗр чеи-л'алци . в҃ . боѥри лꙋꙟнд дин Бꙋкꙋре́щи пъ прѣсфинци́тꙋл митрополи́тꙋл цѣ́рии, кир Григоріе съ кълъторі́ръ ꙟн лꙋ́на лꙋи Дикемв . кꙋ нъзꙋинцъ кътре фелдмаршалꙋл, ши де аколо ла Петрꙋбꙋрг; а кърора испра́въ съ ва ведѣ ꙟнаинте, саꙋ маи би́не съ зи́чем : ꙋрма ва алѣџе.

Лꙋъ Архїереꙋл кꙋ сине-ш пъ кир Киса́ріе архимандри́тꙋл, протоси́нгелꙋл, ши пъ архимандритꙋл Филарет.

CLVI.

1783.

(*a.* Ms. bibl. centr. No. 9. Folio, II nepaginate + 267 foĭ paginate, fol. 33—45 şi 1—2 foĭ din urmă lipsesc. — *b.* Ms. bibl. centr. No. 9a, 3 vol., 4⁰, nepaginat.)

Аравїко́нь Μηθολογηκον.

Călătoria a V^a^ a luĭ Sevah. (*a.* fol. 67b — 68b.)

Кълъторі́ѧ а е҃ . а лꙋи Севах.

Дезмі́ердъриле ши̏ ѡспѣ́целе престе пꙋци́нъ врѣме м'аꙋ фъкꙋ́т' а ѹита̀ то́ате ꙟтъмплъриле ши примѣ́ждїиле чѣле трекꙋ́те, дрѣ́пт' ачѣ́ѧ ꙗръш' ам пофти́т' кълъторі́и но́и пентрꙋ лъкомі́ѧ богъцїей . де́чи̏ ам' хотъръ́т' съ маи̏ кълъторе́ск' ши̏ ам' гътит то́ате чѣле требꙋинчо́асе де дрꙋ́м, лꙋънд ши̏ ма́рфъ де каре тречѣ̀ аколѡ̀ . дар ка съ нꙋ̀ фі́ꙋ сꙋпꙋ́с' ла корꙗбі́ѧрю, ам' кꙋмпъра́т' ди́н' ба́нїи мі́еи ѡ кора́бїе но́аѡ ши̏ бꙋ́нъ де дрꙋм, ши̏ ам токми́т' кꙋ пла́тъ коръбі́ѧрю ши̏ фечо́ри дестꙋ̀и . ши̏ ꙟкъркъ́нд кора́бїѧ кꙋ ма́рфа мѣ̀ ши̏ кꙋ а алтор негꙋцъто́р' карѣ̀ да̀ кирі́е, ам плекат' . престе до́аѡ

зечй де зíле ам ажȣ́нс ла оун ѡстров, шѝ аколѡ̀ ам легáт корáбїꙗ ка сѫ не ѡдихнѝм пȣцинтéл, пȣртѫнд грѝжѫ де апѫ шѝ де лѣ́мне, шѝ чѣле требȣинчóасе. Ши мергѣнд ꙟ ѡстров май ꙟлѫȣ́нтрȣ л'ам гѫсѝт пȣстíю, нелѫкȣѝт, дар вѫзȣ́рѫм де департе оун ѡȣ де пáсѫре, кáре сѫ нȣмѣ́ще Рóк, асѣ́мене ла мѫрѝме ачéлȣꙗ, кáре в'áм повестѝт ла а дóаѡ кѫлѫторíе а мѣ; шѝ апропїиндȣ-не аколѡ̀, вѫзȣ́рѫм кѫ авѣ ѡȣл пȣ́ю; ивиндȣ-и-се пȣцинтéл бóтȣл. Негȣцѫтóрїй кáрїй ера̀ ꙟпреȣ́нѫ кȣ мѝне, фѫрѫ а маи пїꙗ́рде врѣ́ме, ши фѫрѫ а нȣ̀ мѫ ꙟтреба̀, аȣ спáрт ѡȣл кȣ топóарѫле, шѝ аȣ скóс пȣ́юл вїȣ; апои л'аȣ жȣнгїáт, шѝ гѫтѝндȣ-л л'аȣ мѫнкáт. Дáр пѫ́нѫ а нȣ̀ испрѫвѝ прѫ́нзȣл, с'аȣ ивѝт де депáрте дóй нóрй мáрй, збȣрѫ́нд ꙟ вѫздȣ́х. Корѫбїꙗ́рюл щїѝнд кȣ лȣкрáрѣ ачѣꙗ че сѫ арѫта̀, кȣм кѫ ера̀ пáсѫрѣ чѣ бѫрбѫтѣ́скѫ, шѝ чѣ мȣерѣ́скѫ; адекѫ тáтѫл шѝ мȣ́ма ай пȣ́юлȣй кáре сѫ ѡморѫ́се, шѝ венїꙗ̀ сѫ хрѫнѣ́скѫ саȣ сѫ клочáскѫ пȣ́юл лѡ́р, нѣȣ ꙟдемнáт сѫ ꙟтрѣм де грáб тóцй ꙟ корáбїе, шѝ сѫ плекѫм кȣрѫнд, ка сѫ скѫпѫм де примéждїе кáре ел ѡ кѝбзȣꙗ̀. Ной ꙟдáтѫ ам оурмáт сфатȣл корѫбїꙗ́рюлȣй, ам ꙟпѝнс пѫнзеле ши ам плекат ꙟ нощн.
Ꙟтр'ачѣ врѣ́ме апропїиндȣ-се ачѣле дóаѡ пáсѫрй Рóк, кȣ глáс мáре шѝ грóазник, ꙟ вѫздȣ́х, аȣ мáй ꙟдоѝт глáсȣриле кѫнд аȣ вѫзȣ́т ѡȣл спáрт, тóт гѫѡ́аче, ꙗр пȣ́юл лѡр ѡморѫт; шѝ кȣ гѫнд ка сѫ фáкѫ рѫсплѫтѝре, с'аȣ ꙟтóрс пре оунде аȣ шѝ венѝт, ши престе пȣцѝн чáс аȣ перѝт дин ѡкй кѫт-ва̀. Дáр кѫнд нóй ам ꙟтѝнс тóате пѫнзеле, ка сѫ не депѫртѫм де аколѡ̀; ꙗтѫ ведем кѫ сѫ ꙟтóрк ачѣле дóаѡ пáсѫрй, цїѝнд ꙟ гїáрѫле лѡ́р кѫте ѡ пїáтрѫ мáре фѫрѫ де асемѫнáре, маи грóазникѫ декѫт корáбїꙗ нóастрѫ, шѝ с'аȣ апропїꙗт де нóй. Ши кѫнд аȣ ажȣ́нс ѡ пáсѫре де ачѣлѣ прин вѫздȣ́х дрéпт асȣ́пра корѫбїей, аȣ слобозѝт ачéл мáре бoловáн пре корáбїе; дар корѫбїꙗ́рюл вѫзѫнд май наинте примéждїꙗ, кȣ ѡ истецимe аȣ трáс корáбїꙗ ꙟтр'ѡ парте дин кѫ́рмѫ юте, шѝ пїáтра аȣ кѫзȣ́т ꙟ мáре аколѣ апрóапе; ꙗр мáрѣ с'аȣ десфѫкȣ́т де мѫрѝмѣ пїéтрїй шѝ де порнѝрѣ чѣ юте, шѝ с'аȣ фѫкȣ́т ѡ прѫпáстїе ꙟкѫт с'аȣ вѫзȣ́т фȣ́ндȣл мѫрїи. Чѣꙗ-л'áлтѫ пáсѫре Рóк с'аȣ пȣс ꙟ дрéптȣл корáбїей аша̀ де потривѝт, кѫт арȣнкѫ́нд пїáтра чѣ мáре, аȣ кѫзȣ́т пре корáбїе шѝ ѡ аȣ кȣфȣндáт, фѫкѫндȣ-ѡ тот фѫрѫ́ме, де с'аȣ ꙟнекáт тóцй чей дин корáбїе шѝ негȣцѫтóрїи ши корѫбїерїй.
Єȣ дин бȣнѫ ꙟтѫмпларе, мѫкáр кѫ мѫ афȣндáй ꙟ мáре, дар ꙗр м'аȣ скóс афáрѫ апȣкѫндȣ-мѫ дé оун лéмн, кáре гѫсїю

акол︦ѡ дин спъртȣриле коръбїей. Шѝ цїинд бине лємнȣл', кѫнд кȣ мѫ́йниле, кѫнд кȣ пичóареле ажȣтѫндȣ-мъ ка кȣ нище вѫ́сле, ашиждеръ фїинд шѝ талáзȣл' фóарте юте де вѫнт, кȣ тóате ачѣстѣ сѣ́ра ам ажȣнс' ла цъ́рмȣриле оунȣй ѡстров'; шѝ акол︦ѡ м'ах арȣнкáт' афáръ талáзȣл кȣ лéмн кȣ тóт', фїинд жȣмътáте мóрт' де страдáнїѧ мърїй.

Peşterea şi tronul luĭ Solomon. (*a.* fol. 235a—236a.)

Шѝ ꙟтрáръм ꙟтр'о кȣ́рте пардосúтъ кȣ мáрмȣръ албъ. Ꙗкол︦ѡ възȣ́ръм' дой лéй грóазничй, кáрїй ꙟдáтъ кȣм нѣкȣ възȣ́т ꙟчепȣ́ръ а ръкни; ꙗр' товáрошȣл мїéȣ ꙟи ловѝ де ѡдáтъ кȣ оун глонц', ши ръмáсеръ немишкáцй. Ꙍсúръм ла а дóаѡ пóартъ де арáмъ, че ерà ꙟкúсъ кȣ оун зъвор де арџинт', кáре фъ́ръ де нúчй ѡ ꙟпротивúре с'ах дешкис ꙟдáтъ, ши с'ах ивúт ꙟнаинтѣ ѡкилѡр нóщри ѡ ꙟфрикошáтъ ши фóарте лáргъ пéщеръ, прин мижлóкȣл кърїѧ кȣрџѣ̀ оун рѫ́ȣ де апъ нѣ́гръ кȣ мáре порнúре, шѝ ла марџинѣ апей ерà дóй бълáȣрй мáрй ши гроазничй. Ꙗчѣсте жигáнїй възѫндȣ-не пре ной, ах дешкúс арипиле лѡр, шѝ ꙟчепȣ́ръ а върсà дин гȣ́риле лѡ́р' ненȣмъ́рáте шѝ ꙟфрикошáте въпѣ́й де фóк'. Ꙗфрикóсȣл ꙟдатъ ах арȣнкáт шѝ ла ачещѣ дóаѡ глóанце, шѝ ꙟдáтъ смерúндȣ-се ах ꙟчетáт. Ши трекѫндȣ-й шѝ пре ачéщѣ венúръм' ла ѡ кȣ́рте але кърїѧ зúдȣрй съ аръта̀ къ сѫнт кȣ лѣ́спезй де аȣр', шѝ пóдина ей ерà пардосúтъ кȣ лѣ́спезй де арџúнт'; ꙟ мижлóкȣл ей ерà оун тȣрн̀ ꙟнáлт', де лéмн' рóшȣ де Индїѧ, престе шáсе колóане де ѡцéл' де Кúна, шѝ сȣ́пт' дѫнсȣл ерà оун жъцїȣ мáре де аȣр' кȣрáт'. Дѣсȣ́пра ачéстȣй жъцїȣ ерà фъкȣ́т' ка оун чéрю, алкътȣúт' де џовалéрȣрй кáре скотѣ̀ рáзе лȣминóасе, че-м ꙟтȣнекà окїй. Кѫнд нóй врѣм' съ не апропїем акол︦ѡ, дóаѡ пáсърй мáрй шѝ ꙟфрикошáте че стà ла оуша тȣ́рнȣлȣй ах венит асȣ́пра ноáстръ, съ не фáкъ бȣкъцй, бȣкъ́ци кȣ гїáръле лѡр, ꙟсъ глóанцеле лѣȣ ѡприт. Кȣ тóате ачѣстѣ, фъръ нич ѡ ꙟпротивúре, възȣ́ръм ачѣѧ че ерà сȣпт' ачéл чéрю. Ꙗколѡ ерà оун' ѡм' кȣвїѡс ла кип, съ аръта̀ къ ꙟкъ тот ръсȣфлà; мóартѣ кáре фáче ѡ ꙟфрикошáтъ ꙟкипȣúре ла чѣле май фрȣмóасе ѡбрáзе але фúрїи, съ аръта̀ кȣм къ чинстѣще ѡбрáзȣл', кáреле съ ведѣ̀ ꙟнаинтѣ ѡкилѡр нóщри. Ꙗвѣ дáръ ачéста ꙟтр'ȣн дѣџет' мȣ́лте инѣле, шѝ ꙟтре ачѣлѣ ерà оунȣл фóарте мáре, пре кáреле стà скрис нȣ́меле мáрелȣй дȣмнезéȣ. Ꙗфрикóсȣл' ах ꙟтинс' мѫна лȣй ла ачéл

инéл, ка съ-л' скóацъ; ши ꙟдáтъ с'аȣ погорѫт дин ꙟнълцíмѣ тȣ́рнȣлȣи оун шáрпе фóарте мáре, кáреле сȣфлѫнд ꙟ ѡбрáзȣл' змéȣлȣи ꙟл ръстȣрнъ ла пъмѫнт' фъръ симцíре. Ѧтȣ́нчй адȣкѫндȣ-мй амúнте ачѣѧ че мї-аȣ порȣнчúт, л'áм' ловúт кȣ оун глóнц', шѝ ꙟдáтъ прїúмѝ де изнóавъ симцúриле лȣй, ши-м' зúсе: фóарте бúне ай фъкȣт! ачаста ѥсте слȣ́жба кáрѣ ꙟм требȣѧ̀ де ла тúне, дéч' оурмѣ́зъ а фáче асѣ́мене кѫнд' ва фѝ требȣúнцъ. Дȣпъ че испръвѝ ачѣсте кȣвúнте, ѥръш' ꙟчепȣ̀ а съ невой съ скóацъ инéлȣл, шáрпеле кȣ сȣфлáрѣ лȣй ѥр' ꙟл трѫнтѝ пре пъмѫнт; шѝ еȣ ꙟл' мáй ꙟвїѧ́ю шѝ а дóаѡ ѡаръ кȣ глонцȣл' ка шѝ мáй наúнте. Шѝ Ѧфрикóсȣл ꙟм' зúсе: Ѡ мȣсȣлмане, прїѧ́тене! ꙟцй мъртȣрисéск' ѡ мáре даторіе; вей щѝ къ мортȣл' че вéзй сȣпт' ачест чéрю, ѥсте прорóкȣл' Соломон, кърȣѧ вóю съ-й стъпѫнеск' печѣ́тѣ; къч' кȣ ачастъ мижлочúре мъ вóю фáче дóмн' а тóатъ лȣ́мѣ, шѝ цїе прѐ оурмъ ꙟцй вою ръсплътѝ слȣ́жба тà фóарте бúне. Еȣ ꙟи зисéю: дáр' пентрȣ чѐ нȣ те слȣжѣщй кȣ глóанцеле тáле, ка съ бирȣéщй пре шáрпеле ачéста, прекȣ́м ай бирȣúт шѝ пре чѣле-л'алте жигáнїй? Нимик нȣ пóчю фáче ꙟпротúва лȣи, ꙟм ръспȣнсе, шѝ пентрȣ ачѣѧ авѣ́м требȣúнцъ де ажȣтóрюл алтȣѧ. Дȣпъ ачѣсте кȣвинте аȣ черкáт шѝ пентрȣ а трéѧ ѡаръ де ѥȣ трас инéлȣл' пѫнъ ла мижлóкȣл дѣ́цетȣлȣй прорóкȣлȣи; дар ѥр ачéлаш шáрпе с'аȣ май ꙟторс', шѝ кȣ сȣфлáрѣ лȣй аȣ трѫнтúт пре Ѧфрикос шѝ а трéѧ ѡаръ. Еȣ ѥръш' мъ гътїѧ́м', ка съ-л ловéск' кȣ глóнцȣл'; шѝ кѫнд рѫдикáю мѫна мѣ, шáрпеле ꙟм гръѝ ашà: „стъй, ѡ мȣсȣлмáне! нȣ̀ ажȣтà ачéстȣй блестемáт' змéȣ. Ѧчéста ѥсте оунȣл дин чéй шáпте Ѧфрúчй, кáрїй с'аȣ рѫдикат ꙟпротива лȣи Соломóн, шѝ ачéст пророк ѥȣ ꙟкис ꙟ адѫнчúмѣ пъмѫнтȣлȣй, ка съ педепсѣ́скъ ѡбръзничїѧ лѡ́р'. Ел' нȣ̀ кáȣтъ алт' чевà фъръ нȣмай съ стъпѫнѣ́скъ ачест инéл', кърȣѧ кȣнóаще пȣтѣ́рѣ, шѝ де мȣ́лтъ врѣ́ме ащептà ла поалеле мȣнтелȣй аколѡ̀ оунде л'ай ꙟтимпинат, ка съ трѣ́къ чине-вà, кáре ва пȣтѣ́ съ-й ажȣ́те, пентрȣ ка съ дóбѫндѣ́скъ ачест инéл'. Чѝ ꙟдешѣ́рт' с'áȣ ѡстенúт', нъдъждȣинд а къщига ачѣстъ печѣте минȣнáтъ че стъ̀ сȣпт пáза мѣ. Еȣ сѫнт оун змéȣ кáре ам стътȣт тот дѣ́ȣна крединчос лȣй Соломон, шѝ пентрȣ ачѣѧ еȣ ам' май мȣ́лтъ пȣтѣ́ре декѫ́т' ачест Ѧфрикóс' ши декѫ́т' ай лȣй шáсе товáрошй; дéч' лáсъ-л, аȣ оурмáт зикѫнд, ла стáрѣ че л'ам адȣс, шѝ съ стѣ́ ачїѧ пѫнъ ла сфѫршúтȣл вѣ́кȣрилѡр'. Ѩр' тȣ̀ съ те депъртéзй де ла мормѫнтȣл ачéста, шѝ

нȣ май тȣрбȣрà ѡдúхна ачéстȣй пророк . Ꙟр' де нȣ, те вóю пръ-пъдú, кáре аш' фи фъкȣт шù май наинте, дакъ нȣ ай фи фост де лѣџѣ лȣй Мѡáмеѳ'." Еȣ аскȣлтáю кȣ фрúкъ кȣвúнтеле крединчóсȣлȣй змéȣ, шù мъ ꙟторсéю ꙟнапóй, шù дȣпъ пȣцин, ажȣнсéю ла пóалеле мȣ́нтелȣй, фъръ а нȣ мъ стрикà нúчи а мъ въ-тъмà де ꙟфрикошáтеле жигáнїй, фїинд къ лѣм' гъсúт' ла стáрѣ че лѣȣ лъсат Ꙗфрикóсȣл'.

CLVII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4^0, fol. 2a—99b. — *b*. Ms. Acad., Codex miscell., 4^0, 1799, 128 paginĭ. — *c*. Ms. bibl. centr., 4^0, s. n. 1800, defect.)

Ꙗликсъндрїе, адикъ исторїе лȣи Ꙗликсандрȣ Макидѡн, каре аȣ бътȣт тоатъ лȣме ши тоате ꙟмпъръциилє, ши тоате крѫиилє динȣ тоатъ лȣме, ши лѣȣ сȣпȣс лȣи.

Intâlnirea cu furnicĭ şi cu piticĭ. (*a*. fol. 61a—62a, *b*. pag. 64—65.)

Ши пȣрчасъ Ꙗликсандрȣ де аколо спрє ръсърит; ши мȣлтє църи лȣаръ ши лє бътȣръ ши лє пръдаръ . ши соси ла марџинє църилор, ши де аколо нȣ маи єра ѡамени дȣмєсничи, ши єра гадени салбатечи . ши марсъръ зъче зълє ши аџȣнсъ ла лок сънътос; ши єра аколо фȣрничи, ши ишїѫ ноаптє фȣрничилє ши лȣа пє ѡамени фȣрничилє, шї-и тръџє търъшȣ ꙟн гропи . ши спȣсъ ди ръндȣл ачиста лȣи Ꙗликсандрȣ, шї-и ꙟмвъцъ съ пȣѫ фън оускат ꙟмпрєџȣрȣл ѡщилѡр, ши съ-и де фок' . ши аша фъкȣръ, ши мȣлтє перинд де ачестє фȣрничи, съ мънтȣи ди ачастъ негъндитъ перирѣ.

Ши марсъръ маи ꙟннаинтє ши дидеръ ла ѡ апъ мȣлтъ ши марє, ши фъкȣръ подȣри, ши трекȣръ апа ꙟн $\tilde{\text{з}}$ зилє . ши афларъ аколо ѡ царъ, кȣ ницџє ѡамени кът котȣл . ши марсъръ мȣлци ѡамени де ачїѫ, ши съ ꙟнкинаръ лȣи Ꙗликсандрȣ, шї-и адȣсъ поклон мїєрѣ ши финичє мȣлтє; ши съ жълȣиръ лȣи Ꙗликсандрȣ, ши зъсъ : нои сънтєм ѡамени мишъи, ши нє рȣгъм съ нȣ нє стръчє ѡщилє ꙟпъръцїи талє, къ авєм ши нои ꙟнтр'ȣн ан бътълїѫ ѡ датъ кȣ кȣкоаръле, нє батєм кȣ дънсъле, ши пє мȣлци ни ѡмоаръ, ши нє скот ѡкїи .

Аликсандрȣ ѕъсъ, съ ле факъ четати, ши ле фъкȣръ, ши ꙟмвъцъ ди ле фъкȣръ арче кȣ съџеци, ши съ ле аръте кȣм с'ѡрȣ бате. ши ле пȣсъ домнȣ динтр'ъншии. ши лȣꙟ миери ши финиче, кът фȣ ѡщилор ꙟнтр'ȣн ан дин дестȣл. ши ле трекȣръ цара лор ꙟн. ꙁ҃. ѕиле, ши ачїи ѡамени съ кꙗмъ: питичи.

Venirea luĭ Alexandru până aproape de raĭu şi întoarcerea.
(*a.* fol. 69a—71b, *b.* pag. 73—76.)

Алиѯандрȣ съ ръдикъ кȣ тоати ѡщиле сале спре ѡстровȣлъ мȣерилор, ши ꙟн четати нȣ къȣтаръ, ши мїꙗрсъръ. і҃. ѕиле ши дидеръ ла ȣн мȣнте, ши-л трекȣръ; ши-ш' пȣсъ аколо стълп', ши-ш скрисъ житїѧ са, кънд аȣ трекȣт пи аколо. ши марсъръ май ꙟнаинте ши аџȣнсъръ ла ѡ пещиръ мари ши ꙟнтȣникоасъ. ши ѕъсъ Алеѯандрȣ, съ стръџе берчȣл ла тоци, ши съ-л аȣдъ. ши стригъ аше ши ѕъсъ: чине чи ва гъсъ ꙟм пещиръ тот съ скоатъ афаръ, ѡри лемне, ѡри пїѧтре; къ чела чи ва лȣа мȣлт' къи-съ-ва, ши чела чи ва лȣа пȣцин' ꙗр съ ва къи, пентрȣ че н'аȣ лȣат май мȣлт. ши ѕъсъ, тот пї епе съ ꙟнкалече, ши съ леџе мънѕъи ла гȣра пещеръи. ши аша фъкȣръ, ши ꙟнтраръ ꙟн пїещиръ, ши ера ꙟнтȣнерик мари, ши лȣаръ чине чи аȣ гъсът. ши стригаръ берчȣл, съ ласъ епиле пе вое лор, пе ȣнде ѡр врѣ съ ꙗсъ, ши ле лъсаръ, ши-и скоасъръ афаръ епиле пентрȣ мънѕъ(и), къ еи нȣ щиѧ пе ȣнде вор еши. ши скоасъ тот аȣръ ши мъргъритарȣ, ши пїетре скȣмпе; ши съ къиръ къчи н'аȣ лȣат' май мȣлт'.

Ши мїꙗрсъръ Алиѯандрȣ май ꙟнаинте ши аџȣнсъ ла ȣн къ(м)п фрȣмос, ши миросїѧ ка ѕмирна ши ка ливанȣлъ, ши ера ди тоати флориле. ши ста ачел къмпъ май сȣсъ де. і҃. миле де налт, ши съ веде фок ꙟмпреџȣрȣл раюлȣи. ши еширъ дои ꙟнџери ꙟнаинте, ши стригаръ: стъи Алиѯандре! нȣ мерџе, къ есте лок сфънт, къ веи пери, ши тȣ ши ѡасте та! ши дакъ аȣѕиръ Аликсандрȣ аша, стътȣръ пи лок, ши ѕиди ȣн стълп' ди аȣръ, ши скрисъ слови: „еȣ Алиѯандрȣ ꙟмпърат а тоатъ лȣме, венит-ам пънъ аиче, ши-м еширъ ꙟнаинте дои сфинци ꙟнџери, ши мъ чертаръ съ нȣ мергъ май ꙟнаинте, къ вою пери ши еȣ ши ѡасте ме, ши чине ва вени пънъ аиче, май ꙟнаинте съ нȣ маргъ“. ши ꙟнтребъ Аликсандрȣ пе ꙟнџери: дар пе ȣнде, вои еши ла лȣмѣ? ꙟнџерїи ѕъсъ: пе ачести патрȣ пъръе че кȣргъ дин раю: Фисон,

Геѡн, Тигръ, Єфраѡȣл', ши пе ачесте вен еши ла лȣмѣ. ачесте гръи ꙟнцерїи кътръ Ꙗлиѯандрȣ.

Ши съ ꙟнтоарсъ Ꙗлиѯандр' ꙟпърат ла лȣме спре дрептȣл ръсърителȣи. ши мїꙗрсъръ шасъ зиле, ши ацȣнсъ ла ȣн езър. ши зъсъ Ꙗлиѯандрȣ, съ съ ѡдихнѣскъ ѡщиле аколо. ши мїꙗрсъръ бȣкътарȣл чел ꙟмпърътеск, съ спеле ȣн' пеще ȣс'кат ꙟн езъръ; ꙗр кȣм бъгъръ пещеле ꙟн апъ, ел ꙟмвисъ ши съ дȣсъ ꙟн езър. ши мїꙗрсъръ бȣкътарȣл, ши спȣсъ лȣи Ꙗлиѯандрȣ, ши зъсъ Ꙗлиѯандрȣ: тот ѡмȣл съ съ скалде, ши еи, ши кании; ши аше фъкȣръ. ши съ фъкȣръ тоци сънътош, ѡри ди чи боалъ аȣ фост болнави.

Ши мїꙗрсъръ Ꙗлиѯандрȣ маи ꙟннаинте ши ацȣнсъръ ла ȣн езър кȣ нище апъ дȣлче ши лимпеде. ши врȣръ Ꙗлиѯандрȣ съ съ скалде; ꙗръ ȣн пеще маре нъвъли съ-л мънънче; ꙗръ Ꙗлиѯандрȣ фȣци афаръ, ши съри пещеле дȣпъ Ꙗлиѯандрȣ пънъ афаръ ла ȣскат. ши съ ꙟнтоарсъръ Ꙗлиѯандрȣ ши ꙟнкълекъ пе пеще, ши ѡщиле ꙟлъ ȣчисъръ; ши-л спинтекаръ, ши гъсъръ ѡ пїꙗтръ скȣмпъ ꙟнтр'ънсȣл; ши солзїи лȣи ера ди аȣръ. ши ꙟнтр'аче ноапте еширъ нище фете чȣдате, ши кȣ пърȣл пънъ ꙟм бръȣ, ши кȣ кȣнȣни ди аȣръ ꙟн кап, ши ȣмбла прин прецȣрȣл ѡщилор плънгънд, ши кънта нище кънт'ъри минȣнате, кът' н'аȣ аȣзит' нимене пе лȣме ачеле гласȣри кȣ жале. ши зъче: ѡ драгȣл нострȣ ши домнȣл нострȣ! кȣм те ȣчисъ Ꙗлиѯандрȣ ꙟмпърат! ши-л кънта кȣ мȣлтъ жали.

CLVIII.

1784.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 100a — 108b. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 137b — 145b.)

Исторїѧ лȣи Санагридъ ꙟпърат, чи стъпъне цара Дорȣлȣи.

Invăţăturile luĭ Archir. (*a.* fol. 100a — 101a, *b.* fol. 137b — 139b.)

Фост-аю (! l. -аȣ) ꙟн зилиле веки ȣн ꙟмпърат, чи стъпъне цара Дѡрюлȣи; нȣмеле лȣи ера Санагрид. ши аве лънгъ дънсȣл ȣн сфетник ши пȣртъторю де гриж(ъ) ла тоати, пе ȣн боерю мари, нȣмеле лȣи ера Ꙗркири. ши ера фоарти ꙟм'въ-

цат, ши истецȣ ла ꙟмвъцътȣръ; ши ера богат фоарти. ши неавънд фичори дин трȣпȣл лȣи, аȣ лȣат пе ȣн копил мик, ши ера фичор ди сȣфлет', фиинд непот ди сорȣ, ꙟл цине ши-л хрънѣ ꙟнтокма ка пе ȣн фичорȣ а лоръ, пъръ л'аȣ фъкȣт мари; ши ꙟмвъцъндȣ-л карти, фоарти бине л'аȣ ꙟмвъцат, ши тоатъ ꙟнцълепчȣне лȣи кът аȣ щиȣт', зъкънд ꙟнтр'ачесташи кип:

Фъtȣл меȣ, Ꙗнадами! кът вїи фи тȣ нигȣциторю, кȣ боерїи съ нȣ фачи; ничи съ фачи, ничи съ кȣмпири марфъ ди фȣрат, къ-ци веи перди бȣкатиле тале.

Фътȣл меȣ! пре татъ-тъȣ ши пре мȣмъ-та съ-и чинстещи, ши съ-и мїлȣещи, съ нȣ те бластъми; къ нȣ ва да дȣмнезъȣ фичорȣл съ аибъ, ничи ꙟш вор лъса бȣкатиле лор кȣ благословеніѧ а ти хръни.

Фътȣл меȣ! чине ва гръи ціѧ ръȣ, тȣ кȣ блъндецъ съ гръещи бине; къ ѡмȣлъ нъпрасник ди граб' ръспȣнди, ꙗр апои пе ȣрмъ ти къещи.

Фътȣл меȣ! кънд веи слȣжи ла ȣн дѡмнȣ ши ва фи дѡмнȣл тъȣ небȣн, тȣ съ нȣ зъчи, къ есте домнȣл' тъȣ небȣн, чи съ фачи кȣм ꙟци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътȣл меȣ! съ нȣ фїи фоарте ворбиторю ꙟннаинте ꙟмпъратȣлȣи тъȣ, ничи фоарти глȣмаш, къ вїи греши.

Фътȣл меȣ! ла зъле мари съ пъзъщи сфънта бисерика, ши маи въртос сфънта дȣминекъ съ ѡ чинстещи.

Фътȣл меȣ! ȣнди-и виде жалник мари плънгъндȣ, мерщи съ-л' мънгъи, адȣкъндȣ-и аминте къ ва мȣри ши ел, ши тȣ.

Фътȣл меȣ! вїи фи ѡм мари, ꙗр тȣ ла тоци ти плакъ; къ тȣ кȣ минте та, маи ди грабъ ши мари чинсте вїи аве.

Фътȣл меȣ, Ꙗнадами! мъніѧ нȣ ѡ върса кȣрънд; къ апои пе ȣрмъ ц'а пъре ръȣ.

Фътȣл меȣ! цине-ц мънȣле де фȣртȣшаг ши де ȣчидерѣ де ѡамени, ши-лъ бати кȣ кȣвънтȣл.

Фътȣл меȣ! аскȣлтъ ди ѡмȣл ꙟнцълепт ши де бътрън чи те ꙟмвацъ; къ кȣвънтȣл' фїиндȣ-ци ди ꙟмвъцътȣра че де требȣинцъ, ка къндȣ аи бе апъ динтр'ѡ фънтънъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a*. fol. 106 b — 108 a, *b*. fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аȣ дизмитичит Ꙗркириѧ ши марсъръ ла ꙟмпърат, шї-и спȣсъ ꙟмпърат(ȣл) тоатъ причина ди ла Фараѡн ꙟмпърат. Ꙗркири зъсъ: пентрȣ ачаста съ фїи фър ди

грижє; ши черȣ ди ла ꙟмпърат дї-и деди .в҃. вȣлтȣри ди чїи мари, ши алтєлє чї ю̂ȣ требȣит . ши лȣꙟндȣ-ш зїѡа бȣнъ ши пȣрчасъ кȣ мещеръи ла Фараѡн ꙟмпърат ал Єгїпетȣлȣи; ꙟнсъ пє мещери ꙟи ꙟмбръкасъ кȣ нищє колоачи . шї-и аръть лȣи Фараѡн ꙟмпърат, ди ла Ѳанагрид ꙟмпърат . Фараѡн ꙟмпъратъ ꙟнтребъ пї Ꙗркїрїѧ : чинє ещи тȣ? Ꙗркїрїѧ ръспȣнсъ : єȣ сънт сол тримис ди ла Ѳанагрид ꙟмпърат, ди ла цара Дѡрȣлȣи, съ фак ꙟмпъръцїи талє четати, нич ꙟн черȣ, нич прє пъмънт . Фараѡн аȣ зъс' : дар ка пє ȣн гънскари ка тинє, аȣ тримъсъ съ-м фачи ачастъ слȣжбъ? Ꙗркїрїѧ зъсъ : чинє слȣжещи дѡмнȣлȣи съȣ кȣ дрептатє тѡт ва фи . Фараѡн аȣ зъс : кȣм аи венит? Ꙗркири аȣ зъс : нич кълари, ничи педестрȣ . Фараѡн зъсъ : дар мещерїи? ничи ꙟмбръкац нич дизбръкаци . Фараѡн аȣ зъс : мъни съ фїи гата, съ ꙟн-чепим а зиди ла четати . Ꙗркїрїѧ зъсъ : бȣкȣрос . ши марсъръ Ꙗркїрїѧ де диминѣцъ де лȣꙟ ѡ раклъ ши пȣсъръ ꙟнтр'о фригари карнє, ши ꙟнхъмъ ла раклъ в҃ вȣлтȣри мари, ши пȣсъ ꙟн' раклъ ȣн копїл мик, ши зъсъ, съ ръдичє фригарє дрепт ꙟн сȣс, ка съ съ ръпазъ вȣлтȣрїи дȣпъ дънса; тȣ атȣнчє съ стръци : вар ши кърърмидъ, къ мещерїи н'аȣ чи лȣкра, ши шъд фъръ ди лȣкрȣ . ши фъкънд аша, марсъръ Ꙗр-кїрїѧ ла Фараѡн' ꙟмпърат, ши зъсъ, съ порончаскъ арма-шȣлȣи, ка съ тримагъ съ адȣкъ цара вар ши кърърмидъ, къ н'аȣ мещерїи чи лȣкра . ши ȣитъндȣ-съ ꙟмпърат(ȣл), аȣзїѧ пє копїл стръгънд, ши зъсъ : дар, ди ачаста аша фȣ; ꙟм естє воѧ ка съ-м фачи ѡ фȣнїѧ ди нъсъп . ю̂р Ꙗркїрїѧ съ принсъ бȣкȣросȣ, ши деди кȣ фредилȣ ѡ бортъ пинтр'ȣн пърети ди раклъ, ꙟн дрептȣл соарилȣи; ши пȣсъръ нъсъп ꙟн раклъ ди кȣрцє пє бортъ, ши аръта ка ѡ фȣнїѧ ди нъсъп' . ши зъсъръ Ꙗркїрїѧ : пас ꙟмпъратє, де-ци стрънцє фȣнїѧ; ю̂р ши дакъ ва требȣи, фачє-воѭ ши алта . Фараѡн ꙟмпърат ꙟл ꙟнтребъ : кȣм' ти кꙗмъ? ел зъсъ : Ꙗгїмон' . Фараѡн зъсъ : дар пї минє кȣм мъ кꙗмъ? Ꙗркїрїѧ зъсъ : самини (а) соарелє.

Чє естє копачȣл кȣ в҃ї рамȣри, ши ꙟнтр'ȣн рам кътє патрȣ кȣюбȣри, ши ꙟнтр'ȣн кȣюб' кътє шасъ(?) ѡаѡ, ȣнȣл негрȣ, алтȣл албȣ? ю̂р Ꙗркїрїѧ зъсъ : копачȣл ести ȣнȣл (! l. анȣл); ю̂р в҃ї рамȣри, сънт' в҃ї лȣни ꙟнтр'ȣн ан; ю̂р патрȣ кȣюбȣри, сънт патрȣ съптъмъни ꙟнтр'о лȣнъ; ю̂р з҃ ѡаѡ сънт з҃ зилє ꙟнтр'о съптъмънъ; ȣнȣл негрȣ, ȣнȣл албȣ, албъ естє зїѡа, нѣгръ естє ноаптє . Фараѡн ꙟпърат кȣноскȣ, ши зъсъ : благословит съ фїи Ꙗркїрїѧ !

CLIX.

1784.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4^0, fol. 109b — 112b.)

Descântece.

Descântec de fapt. (Fol. 109b — 110b.)

Чинє м'аȣ фъкȣт лȣни, ꙟм дисфак' марци; чинє м'аȣ фъкȣт мєркȣри, ꙟм десфак џои; чинє м'а фъкȣт винєри, ꙟм дисфак сълмбътъ.

* *
*

Сфънтъ дрьгȣлѣнъ, апъ спълътоари, ши кȣръцитоари. єȣ м'ам мъникат, сь мъ спъл, сь мъ кȣръцъск, ди фапт', ди дат, ди кизмъ, дє мънїѧ, дє лȣт ди ла токилъ, дє смѡл ди ла мори, ди фаптъ; дєчи ди фапт' дє вєчин', дє фапт' дє фїикъ кȣ маикъ, ди фапт ди маикъ кȣ фїикъ, ди фаптъ ди бърбат, ди фапт' ди фатъ, ди фапт ди нєвастъ кȣ бърбат мъ спъл, мъ кȣръцєскȣ, ди тоатє. чинє м'аȣ фъкȣт' кȣ ѡ мънъ ȣскатъ, єȣ ꙟм дисфак' кȣ доаѡ мъни верзи. ши пънъ ꙟн ї҃ ѡри сь зъкъ аша: єȣ мъ спъл, мъ кȣръцъск, ди тоати датилє, ди тоати фаптилє.

Спълъндȣ-мъ, кȣръцъндȣ-мъ, къȣтаи диспрє ръсърит, възȣи лȣнтрє ди арџинт; ꙟн лȣнтрє ди арџинт драгȣл кȣ драгостилє, юбȣл кȣ юбостилє, фрȣмосȣл кȣ фрȣмȣсъцилє. кȣм мъ възȣръ, винє лє пърȣръ; драгȣл кȣ драгостилє мъ ꙟмбръкаръ; юбȣл' кȣ юбостилє мъ юбъскȣ; фрȣмосȣсȣл (!) кȣ фрȣмȣсъцилє м'аȣ ꙟмподобит. ꙟм фацъ ꙟм сȣфларъ, лȣна ꙟн спатє ꙟм скрисъръ, ши ꙟн ȣмери дои лȣчефири, ши ꙟм пєптȣ соарилє ꙟм' скрисъръ, ростȣлъ кȣ мєри ȣнсȣ-м'аȣ, глас дє кȣк ꙟм гȣръ пȣсȣ-м'аȣ, кȣ чизми ди арџинт ꙟнкълца-тȣ-м'аȣ, гȣџȣманъ дѡмнєскъ ꙟм кап' пȣсȣ-м'аȣ, спрънчєни ди драгостє скрисȣ-м'аȣ, ѡки ди ѡюмȣ (! l. шѡюмȣ) ꙟм кап пȣсȣ-м'аȣ, мєри ди ди аȣръ ꙟм сънȣ бъгатȣ-м'аȣ, нȣмє ди драгостє пȣсȣ-м'аȣ, ꙟм мъна дрaптъ стълп' ди бȣсȣѡк пȣсȣ-мꙗȣ, ди мъна дрѣптъ лȣатȣ-м'аȣ, пє кърърȣш(ъ) порнитȣ-м'аȣ: мєрџи. (ка ?) чєл фрȣмосȣ, сь збȣкнєск, сь ръсърєск; кȣм збȣкнєщи ши ръсари сфънтȣл соари, дин тоци ноѡрїи ши дин' тоати чєцилє, дин тоатє нєгȣрилє, кȣм збȣкнєщи ши ръсари сфънтȣл соари маи фрȣмос, ши маи лȣминос, ши маи вєдєрос, ши маи дрьгълаш, аша сь збȣкнєск єȣ. къци ꙟм фацъ ꙟм къȣта, ка

ди азимъ де гръȣ съ сътȣра; чине кȣ мине ворове, ка де вин бȣн съ весъле; ꙗр ши еȣ, кȣ чине воровем, кȣ боери, кȣ нигȣстори, ка кȣ нере ꙟи ꙟндȣлчем; ка мери ди аȣр' ле дам; кȣм ꙟи алес миросȣ бȣсȣѡкȣлȣи, дин тоати флориле, аше съ фїȣ еȣ маи алес, ши маи фрȣмос дин тоатъ лȣме. тоате фаптиле съ съ дȣкъ, пе капȣл кȣи м'аȣ фъкȣт; еȣ съ ръмъи кȣрат, лȣминат, ка дмнезъȣ сфънтȣ, че м'аȣ лъсат. амин.

Descântec de şarpe, de distors. (Fol. 111a.)

Дискънтек пентрȣ шарпи, ди дисторсȣ.

Єдици, престици, деди ди пелици, пелица ди карне, карне ди ѡс, ѡсȣ ди фолосȣ, венинȣл пе ѡс' ꙟн џос', лакȣл ла тїрїакȣл; чини аȣ адȣс весте, съ-и дȣкъ повесте.

Бraздъ, еȣ те ꙟнторкȣ, кȣ пъни ши кȣ сари, ꙗр тȣ съ ꙟнторчи пи к(ȣтаре), инима ши гъндȣл', лимба ши гȣра, ши ѡкїи ши лȣнинилe, ши видериле, кȣ гънд бȣн, ши кȣ кȣвънт бȣн ши кȣ милъ асȣпра ме.

Descântec de şarpe. (Scris pe o foae din 1809.)

Плекат-а кȣтаре, пъ кале, пъ кърарe. чанкъ нѣгръ ꙟннаинте ишитȣ-ѧȣ, таре спъимъштатȣ-л'а, де фълчи апȣкатȣ-л'а, фълчиле ꙟнклещатȣ-ѧ; де ръники апȣкатȣ-л'а, ръники ꙟнкордатȣ-ѧ; де мижлок апȣкатȣ-л'а, мижлокȣл ꙟнкордатȣ-ѧ; шъзȣ жос, съ въета, съ ѡлъкъиѧ. домнȣл дȣмнезеȣ дин чер ꙟл аȣзи, дои сфинци тримесе: пъсаци сфинцилор, де ведеци, че съ аȣде, ѡр и аргат фъръ симбрие? ѡри е боȣ кȣ браздъ неꙟнплинитъ? ѡри е татъ (! l. фатъ) ѡкъркътъ? съ дȣсеръ сфинци. — че те ваици, кȣтаре? — че съ мъваетȣ, сфинцилор! ам плекатȣ пъ кале, пъ кърарe, чанкъ нѣгръ ꙟннаинте ишитȣ-мѣ, таре спъимънтатȣ-м'а, де фълчи апȣкатȣ-м'а, ръни(кїи) ꙟнклещатȣ-мѣ, де мижлок апȣкатȣ-м'а, мижлокȣл ꙟнкордатȣ-мѣ. съ дȣсеръ сфинцїи ши зисе: домне! че съ фїе домне! нȣ е аргат фъръ симбрие, ничи е боȣ кȣ бразда неꙟнплинитъ, ничи е фатъ ѡкъркътъ, чи е кȣтаре; аȣ плекат пъ кале, пъ кърарe, чѣнкъ нѣгръ ꙟннаинте ишитȣ-ѧȣ, таре спъимънтатȣ-л'а. — нȣ съ маи ваите ши съ ѡликъꙗскъ, чи съ съ дȣкъ ла ене (!) съ каȣте ȣнтȣ, дин тоате флориле де пре пъ-

мънт, съ-и дескънте; ши ва ръмънѣ кѫрат, лѫминат, ка ꙟн чѣсѫ маикъ че л'аѫ фъкѫт.

CLX.

1784.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b.* Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кънтъриле стелїй.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a.* No. I. fol. 140b—141b, *b.* No. III. pag. 10—11.)

Трїи краи ди ла ръсърит,
Кѫ стѣѡа (а) кълъторит;
Кънд ꙟн кале пѫрчеде,
Стѩѡа ꙟнаинте мерџе.
Кънд ста ди ѡдихне,
Стѣѡа тот ꙟи ꙟнгъдѫѧ.
Къндѫ ꙟн кале еи ꙟнтра,
Стѣѡа тот ꙟи ꙟндрепта.
Ла Иерѫсалим дакъ аѫ аџѫнсѫ,
Стѣѡа ѩръш с'аѫ аскѫнсѫ.
Диче лѩѫ фостѫ ди ꙟнтребат,
Де наџере де ꙟмпърат.
Ѫнде џици къ с'аѫ нъскѫт,
Ꙟмпърат тънър де кѫрънд?
Къ ам възѫт' стѣ,
Ши дѫпъ дънса ам венит.
Ѩр Ирод' ꙟмпърат,
Краии ꙟнтр'аскѫнсѫ ѩѫ кемат,
Ши кѫ таинъ ѩѫ ꙟнтребат:
Дѫчеци-въ де испитици
Пре ачел кѫкон, ди-л гъсъц;
Де с'а ꙟнтъмпла съ-л афлаци,
Вои мїѧ џире ди съ-м даць;
Съ мергѫ ши еѫ съ мъ ꙟнкин.
Краии афаръ дин четате дакъ аѫ ешит,
Стѣѡа ѩръш с'аѫ ивитъ.
Нѫ мерџе спре скъпътаре
Спре амѩзъзи аве кърare,

Краии фоарте с'аѕ бѕкѕрат,
Ши дѕпъ дънса аѕ ѕрмат.
Стѩша џос къ с'аѕ лъсат,
Ѕнде аѕ фост прѕнкѕл ꙟнфъшат,
Ши аѕ късѕт', ди с'аѕ ꙟнкинат,
Ла нащере де ꙟмпърат.
Ши х͠с. ѩѕ ꙟмвъцат,
Пре алтъ кале с'аѕ ꙟнтѕрнат',
Съ нѕ де ди весте лѕи Иродѕ ꙟмпърат'.
Нѕ дъдѕръ ничи ѡ вести,
Де х͠с. ѕнде есте.
Ѩр Ирод ꙟмпърат,
Фоарте таре с'аѕ тѕрбѕрат',
Ши мѕлтъ ѡасте аѕ скѕлат,
Ши тоц прѕнчи ѩѕ тъѩт.
Патрѕспръзъчи мїи де прѕнчи,
Дин дои ани ꙟн џос маи мичи.
Сокотинд че-с мѕлци
Ка съ таѫ пре Исѕс.
Ѡрашѕ съ ꙟнтриста,
Вифлеимѕл тот ципа;
Нѕ ера касъ фъръ плънџере,
Маикъ фъръ тънгѕире.
Рахила прѕнкѕл ꙟш плънџе,
Ѩ мънгъѫ нѕ-л аве.

Глас ꙟн Роман (!) с'аѕ аѕзит,
Де сѕнете ши де ципете;
Ши Ръмлении с'аѕ скѕлат,
Пре Иѫрѕсалим л'аѕ пѕстиит;
Ши пре жидови ѩѕ ръскират,
Прин лѕме ди ѡкаръ ѩѕ лъсат.
Ши де акѕм пънъ ꙟн вечїѫ,
Мила домнѕлѕи съ фїѫ.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a.* No. III. fol. 142b—143a, *b.* No. II. pag. 9—10.)

Ѩша ни гръеџи дѡмнѕл,
Ка съ-л аскѕлти тот ѡмѕл.
Съ-л аскѕлте фър де приче,
Съ ꙟнцълѩгъ чи не зиче:

Къ моарте ꙟн лȣме есте маре,
  Нȣ съ теми де дѡмнȣ маре.
Де бътръни нȣ-и рȣшине,
  Ла чел тънър ꙟнкъ віне.
Де витежи нȣ съ съещи,
  Ла ꙟмпърац кȣ съла мерщи.
Къ ꙟмпърацїи ши кȣ краии,
  Фак четъциле кȣ аии,
Ши ꙟнкъ съ маи нивоескȣ,
  Кȣ шанцȣри ди ле ꙟнтъреск;
Кȣ шанцȣриле гроасъ,
  Кȣ тȣрнȣриле фрȣмоасъ.
Ка ꙟнтр'ънсъле съ вецȣꙗскъ,
  Ши де моарти съ нȣ гъндѣскъ.
Єл кънд бе ши съ весълещи,
  Ꙗтȣнче ꙟн пъмънт къ ми-л трънтещи,
Ши-л ѫ дии касъ лȣминоасъ,
  Ши-л багъ ꙟн касъ ꙟнтȣнекоасъ;
Ши дин къмпȣ верди ши фрȣмосȣ,
  Ми-л багъ ꙟн къмпȣ ꙟнтȣнекос;
Ши ди ла лок мъндрȣ ши дръгостит,
  Ми-л багъ ꙟн негрȣ пъмънт.
Ѻмȣле! ѡмȣле! дар де аи вр'о богъцїѧ,
  Съ нȣ стаи ꙟн съминцїѧ! (! l. сȣмецїѧ)
Ꙗка векȣл съ сфършаще,
  Ши жȣдецȣ съ гътеще.
Татъл, фїȣл ва мъна,
  Ꙟнцерїи вор тръмбита,
Ши морцїи съ вор скȣла.
  Кърциле съ ворȣ дескиде,
Маткъ де фок съ ва апринде.
  Пъкателе съ вор веди,
Грешицїи съ вор ѡсънди.
  Тикълѡсȣле! ѡмȣле!
Че нȣ те сколи кȣ трȣпȣл,
  Съ-ци спъсъщи сȣфлетȣл?
Стрънса кȣи ан пе лȣме?
  Дар нȣ щи кȣи ꙟи ръмъне.
Ꙁъчи, къ дакъ ꙟи мȣри,
  Фичорїи т'ор помени.

Кȣм амȣ възȣт ши пе мȣлци сърачи,
Кȣ инимиле ди драчи.
Дар тȣ ѡмȣле! дорми, те тръндъвещи,
Ши де дȣмнезъȣ нȣ гъндещи.
Де ла ꙟнчепȣт, пънъ ла сфършит,
Кȣ бȣкȣрїѧ. Ꙗмин.

No. II. Psalm 46. (*a.* No. IX. pag. 17 – 18, *b.* No. V. fol. 143b – 144a.)

Лимбиле съ псалти, кȣ кънтъри ꙟналте,
Єъ кънте ꙟпъръцие, кȣ глас де бȣкȣрие.
Лъȣдъм пре домнȣл, съ стръџе тот ѡмȣл.
Домнȣл ести тари, ши ꙟнпърат мари.
Престе тот пъмънтȣл, чинеш кȣ кȣвънтȣл,
Єȣпȣсȣ-нѣкȣ глоате, ши лимбиле тоате.
Дъне-л (!) сȣпт пичоари, лимбиле сȣпт соари.
Ꙗлешȣ-с’аȣ парте, парте ди моширѧи
Цара че доритъ, кȣи (!) џюрȣитъ.
Лȣи Ꙗков юбитȣл, че-ш цине кȣвънтȣл.
Мила съ-ш аратъ, ꙟн сфънта четате,
Єпре нои, тикълóшии, прекȣм не спȣн моширі.
Єпре върфȣри де мȣнте, съ аȣзим гласȣри мȣлте
Де бȣчими мари, кȣ ꙟналтъ стригари;
Єȣитȣ-с’аȣ домнȣл, съ вазъ тот ѡмȣл.
Кънтà кȣ алъȣтъ, ши ꙟ зъкътȣръ мȣлтъ,
Кънтà пре ꙟнпъратȣл, къ нȣ-и ка дънсȣл алт(ȣл),
Кънтà съ ꙟцълѣгъ, престе лȣми ларгъ,
Къ дȣмнезъȣ глоѡате (! *a.* поате), пре лимбиле тоате,
Де ле ꙟнблънзъщи, ле ши ꙟнпъръцъщи.
Єкаȣнȣл лȣи ди разъ, ȣнди вра съ шазъ,
Домнȣл дин а дрѣпта, съ-ш ꙟнпарци глоата (! *a.* плата).
Пре боери, пре глоате, ши лимбиле тоате.
Ꙗр чине съ ꙟналци дин фире, нефиреск съ казъ.
Ꙗ виде тот ѡмȣл, (*a.* кънд есте домнȣл.)

In Vifleim s’au născut Hristos. (*b.* No. X. pag. 18—19.)

Ꙟн Бифлеим с’аȣ нъскȣт Христос,
Лȣмии спре мари фолос.

Дин фичоаръ с'аȣ нъскȣт,
Ши кȣ трȣпȣл с'аȣ фъкȣт.
Ꙟн еслиле добитоачилор ръсъринд,
Ши кȣ трȣпȣл ꙟнфлоринд.
Христос с'аȣ нъскȣт кȣрат,
Ди маикъ фъръ ди бърбат;
Фъръ ди бърбат, невиноват.
Ꙗръ магие ди ла ръсърит,
Ѧȣзинд, кȣ дарȣри аȣ венит.
Христос с'аȣ нъскȣт кȣрат,
Ꙗръ Ірѡд с'аȣ тȣрбȣрат.
Ꙗръ Ірѡд некрезинд ди вести
Христос с'аȣ нъскȣт ꙟн если.
Кȣ тоци съ не ꙟнкинъм
Ши съ-л лъȣдъм.

Auziți aceste toate. (*b*. No. XII. pag. 21.)

Ѧȣзици ачесте тѡате,
Нѣмȣри ши нороади ши глоѡте!
Ши ꙟнцълеȝици кȣ кȣвънтȣл,
Ѡмȣл диспре тот пъмънтȣл;
Къ лȣме дин век съ сфършаще,
Ши жȣдецȣл съ гътеще.
Татъл пре фиюл ва мъна,
Ши лȣме ва жюдека.
Къ аколо сънт кътате
Ди тот фелю ди пъкате,
Къмъриле неастъмпърате.
Тълхарилор сънт гътици,
Виермии чии неадормици.
Лимбиле невотезате,
Ѧрдȣ ꙟн тартар, ꙟнфокате.
Богации чеи немилостиви,
Шъд ꙟн поми неꙟнфлорици;
Богации чеи милостиви,
Шъд ꙟн поми ꙟнфлорици.
Ши акȣм ѡ дѡамни сфинте,
Ꙟц маи адȣчи де нои аминте,
Ши ди тот нȣ ни ȣита,

Финнд ши нои зидире та.
Ди пъкате не ферещи,
Ши ꙟн раю не сълъшлȣещи.
Кȣ сфинци тъи динпреȣнъ,
Ка съ фачим воѫ бȣнъ.
Ши ди акȣм пънъ ꙟн вечии,
Мила та, доамни, съ фии.
Кȣ дар ши кȣ бȣкȣрии,
Ꙟнтрȣ мȣлци ани съ въ фие.

CLXI.

1785.

(16⁰, III + 174 paginĭ.)

Кȣрїознікъ .... арътаре .... динь Фїзіогномїе .... де попа Михаи Стрилбицкїи .... Ꙗшȣ. 1785.

Pentru negel. (pag. 65 -- 67.)

No. 21. Де ва авѣ пе фалка дрѣптъ неџель динь жось ꙟпротива капътȣль насȣлȣи, ꙟсъмнѣзъ къ ꙋнь ѡмь ка ачела съ ва ꙟвъца ла мȣлте фѣлюри де ꙟвъцътȣри але искȣсинцїи, ши пентрȣ ачѣꙗ ꙟ пърциле чѣле стреине ва къщига мȣлтъ богъцїе; пе лънгъ ачестѣ, ва фи ши скȣмпь. 22. Неџелȣль де ва фи дѣсȣпра фълчїи дрѣпте, и съ фъгъдȣꙗще норочире ꙟтрȣ тоате лȣкрȣриле лȣи, ши ва тръи мȣлт. Ꙗръ де ва фи дѣсȣпра фълчїи стънџи, ꙟль ꙟгрозѣще неџелȣль кȣ ненорочитъ ꙟсȣръчȣне ши кȣ сърꙋчїе. 23. Неџелȣль де ва фи сȣпть фалка дрѣптъ, ꙟсъмнѣзъ норочири вїецїи ачелȣи ѡмь. Ꙗръ де ва фи ла фалка стънгъ де десȣпть, аратъ маи наинте ненорочире ши сърꙋчїе, ши примеждїе де апе, ꙋнеѡри ши ꙟнекаре. 24. Неџелȣль дѣсȣпра насȣлȣи мъкаръ ши маи сȣсь ꙟ противa ѡкюлȣи, саȣ жось ꙟ противa гȣрїи, ꙟсемнѣзъ плекаре спре кȣрвїе. 25. Неџелȣль дѣсȣпра насȣлȣи спре партѣ дрѣптъ, и съ фъгъдȣꙗще мощенире саȣ норокь ла ꙟсȣръчȣне ачестȣи ѡмь. Ꙗръ де ва фи ла мижлокȣль насȣлȣи, аратъ сфъзи ши сърꙋчїе. 26. Неџелȣль де ва фи деспре партѣ дрѣптъ а гȣрїи, аратъ минте фрȣмоасъ, ши мощениторю богъцїеи дела ꙟсȣръчȣне. Ꙗръ плѣма пе партѣ

стънгъ а гꙋрїи, мъкаръ къ ѧсемнѣзъ ꙗръшь ачелъ норокъ, ꙗръ маи ла ꙋрмъ тот ва авѣ чѣ ѡбичнꙋитъ досадъ деспре ѧсꙋръчꙋнѣ лꙋи, ши болле.

Cap. XXVI: Pentru măinile întregĭ. (pag. 95—96.)

Капъ а доꙁоꙁечи ши шасе.
Пентрꙋ мънꙋле ѧтреџи.

Мънꙋле тари ши фрꙋмоасъ алъкътꙋите, аратъ маи наинте вѣселъ, ѧцелептъ, ши крединчосъ ѡмъ. 2. Мънꙋле фоарте гроасъ, аратъ глꙋпавъ, ши неѧцелептъ ѡмъ. 3. Мънꙋле къндъ сънтъ фоарте лꙋнџи пънъ ла џенꙋнке, ѧсъмнѣзъ зъдарникъ ѡмъ. 4. Мънꙋле мичи ши слабе, маи наинте ѧлъ аратъ слабъ фъръ въртꙋте, ши тикъитъ ѡмъ. 5. Мънꙋле къндъ сънтъ пъроасъ, ѧлъ аратъ маи наинте пъзиторю ши некрединчосъ, ашиждерѣ ши чинститъ ѡмъ. 6. Мънꙋле фъръ де пъръ, ѧсъмнѣзъ минчиносъ ши амъџиторю ѡмъ.

Cap. XXXIV: Pentru coaste. (pag. 109.)

Капъ а треиꙁечи ши патрꙋ.
Пентрꙋ коасте.

1. Мари ши тари ши пъроасъ коапсе, ѧлъ аратъ въртосъ ши некꙋратъ ѡмъ. 2. Мичи ши мои коапселе, аратъ слъкъчꙋне, чиливїꙋ ши фрикосъ ѡмъ. 3. Ѧскꙋците коапсе, съмнъ де ветежїе, ши фрꙋмосъ съладатъ.

Cap. XLII: Unghiile degetelor. (pag. 121—122.)

Капъ а патрꙋꙁечи ши дои, скоасе динъ хиромантїе.
Пентрꙋ ꙋнгїи ла дѣџетеле мънинилоръ.

1. Ꙋнгїиле лꙋнџи пе дѣџете, аратъ кꙋ натꙋръ фрꙋмоасъ, мъкаръ къ ꙋнъ ѡмъ ка ачела нꙋ вра съ крѣдъ, ши ꙗсте тъинꙋитъ ѧ лꙋкрꙋриле сале. 2. Де воръ фи ꙋнгїиле лꙋнџи ши лате, ѧсънѣзъ (! l. ѧсъмнѣзъ) ѧпръџїиторю а мꙋлте лꙋкрꙋри, пе лънгъ ачеꙗ ꙗсте ѡмъ ши фрикосъ. 3. Де воръ фи ꙋнгїиле лꙋнџи ши ѧгꙋсте ка ла вꙋлтꙋръ, апои ѧлъ аратъ пе ачелъ ѡмъ пе каре динъ мърирѣ чѣ дешартъ вра съ фїе лꙋатъ песте чѣле динътъи. 4. Ꙋнгїиле де мижлокъ ши ръ-

тȣнде, ꙟль аратъ кȣ фрȣмоасъ натȣръ, ашиждерѣ юбиторю де а ꙟвъца лȣкрȣри де таинъ. 5. Ꙋнгїиле мичи ши рътȣнде, ꙟсъмнѣзъ, ꙟпротивиторю мънїось ши гъндѣще ка съ фїе тоате сȣпть стъпънирѣ лȣи.

(pag. 125—127.) 15. Де ворь фи сорочи албе, сaȣ ръндȣри, ꙟсъмнѣзъ норокь, нѣгре саȣ вѣрзеде, саȣ галбене, саȣ камь негре сорочи, ши ва фи гропане адънчи; ши ꙗръшь де ва фи ꙋнгїе динь а еи фире кȣ тотȣль нетокмить, ши нȣ нѣтедь, апои ꙟгрозѣще кȣ ненорочире. 16. Де ворь фи сорочи албе пе ꙋнгїе дѣцетȣлȣи челȣи маре, фъгъдȣꙗще норокь ꙟ шасте, саȣ ла ꙟсȣръчȣне, ашиждерѣ аратъ ꙟ кале норокь. Ꙗръ сорочи нѣгре пе ачель локь аратъ ꙟ противъ. 17. Сѣмне албе пе дѣцетȣль чель че аратъ, аратъ норокь дела чеи дȣховничещи, ши миренещи, чинсте ши богъцїе. Ꙗръ чѣле нѣгре сѣмне, аратъ пагȣбъ ши ръȣтате, ши лȣкрȣри де жȣдекатъ. 18. Сѣмне албе пе дѣцетȣль чель динь мижлокь, аратъ норокь ла стъпънирѣ касїи. Ꙗръ чѣле нѣгре ꙟгрозъскь къдери ꙟ боале, ши моарте. 19. Сѣмне албе пе ꙋнгїе де лънгъ дѣцетȣль чель микь, съ фъгъдȣꙗще кȣ милъ дела стъпънїи чеи мари чинсте ши богъцїе. Ꙗръ нѣгре, ꙟсъмнѣзъ ꙟ противъ. 20. Сѣмне албе пе дѣцетȣль чель микь, ꙟсъмнѣзъ шаречe бине, ши кале кȣ норокь, принь ръваше ши прин кȣрїозниче лȣкрȣри. Ꙗръ чѣле нѣгре, ꙟсъмнѣзъ чѣле ꙟпротивитоаре.

CLXII.

1785.

(Exemplarul bibl. centr. defect, începutul și sfârșitul lipsește, 8⁰, mic., 249—252 [?] foĭ paginate.)

Ꙗлфави́та чѣ сȣфлетѣ́скъ .... (ꙟн Ꙗшь ,аѱпе.)

Din introducere. (Fol. 6a—8a.)

.... Та́тъ аль милостиви́рилѡрь, Дмнезъȣ а то́атъ мжнгжа́рѣ. Ꙗ лȣ́й ꙗсте че́рюль ші̀ пъмжнтȣль, мȣ́нцїй, дѣлȣриле, лемнеле, дȣмбръвиле. Ꙗле лȣ́й сжнть фїа́ръле, добито́ачеле, жигънїиле, па́съриле чѣле збȣрътоаре. Ꙗ лȣ́й ꙗсте то́атъ сȣфла́рѣ, ші̀ то́атъ фъптȣ́ра, чѣ́ле възȣ́те ши чѣ́ле невъзȣ́те, чѣ́ле динь че́рю ші̀ чѣле де пре пъмжнть. Ꙗ лȣ́й ꙗсте со́ареле ші̀ лȣ́на, стѣлеле че́рюлȣй ші̀ стїхїиле. Ꙗ лȣ́й апеле, ржȣриле,

мърилє, ѥзерилє, извоáрълє, гриндина, ѡмéцїй, плóилє, вѫнтꙋрилє, фꙋлџерилє, тꙋнетелє. Ꙗ лꙋй тóци ѡаменїй, тóатє нѣмꙋрилє пъмѫнтéнилѡрь. Ꙗ лꙋй ꙟџерїй, архáнгелїй, скáꙋнелє, домнїилє, херꙋвимїй, серафимїй, шѝ тóатє пꙋтéрилє. Ла джнсꙋль дрептáтѣ, лà джнсꙋль дрептáтѣ (!) ла джнсꙋль жꙋдекáта чѣ нефъцáрникъ, лà джнсꙋль бꙋнътáтѣ шѝ юбирѣ де ѡамени, лà джнсꙋль ꙟцелепчюнѣ, шѝ изворꙋль ꙟцелѣцерїй. Ꙗколѡ̀ лиништѣ, ѡдихна, нетѣмерѣ, шѝ фъръ грижъ. Ꙗколѡ̀ мърирѣ, богъцїѧ, вистїерїѧ неꙟпꙋцинáтъ, шѝ десфътáрє вѣчникъ. Ꙗколѡ̀ бꙋкꙋрїѧ, лꙋминъ, рáзъ, фрꙋмсѣце, бꙋнъ кꙋвїинцъ, дꙋлчáцъ, веселїє, шѝ тóатъ мѫнгѫꙗрѣ. Ꙗколѡ̀ волничїѧ, дезмїердáрѣ, ꙟдестꙋлáрѣ шѝ вѣкꙋл чéл' нескимбáть: Ори че ѥсте ꙟтрꙋ ѡамени май юбить, аколѡ̀ тóатє сѫнть. Нꙋмай те липѣще кътръ Дмнꙋль Дмнезъꙋль тъꙋ, кꙋ тóть сꙋфлетꙋль; шѝ нꙋмай де джнсꙋль кꙋ бꙋкꙋрїє съ те бꙋкꙋри, шѝ кꙋ веселїє те веселѣще. Бꙋкꙋръ-те ꙟтрꙋ Дмнꙋль, шї-и дъ лꙋй мꙋлцъмитъ; къчи тѣꙋ фъкꙋть пре тине дꙋпъ кипꙋль шѝ асемънáрѣ сà, динь нефїинцъ ла фїинцъ тѣꙋ адꙋсь. Кꙋ мъририє ши чинсте тѣꙋ ꙟкꙋнꙋнáть; нꙋ̀ тѣꙋ фъкꙋть пре тине фїꙗръ, ничи кꙋть, ничи алтъ ѡарє кáрє живинъ; чѝ ѡм', фъптꙋръ ꙟцелегътóарє, немꙋриторїю, шѝ сꙋфлетꙋль тъꙋ л'аꙋ чинстить кꙋ сѫнгꙋръ стъпѫнирѣ. Мъкáрь де не шѝ деспърцимь де трꙋпꙋль чéль временикь, дáрь спрє май бꙋнъ съльъшлꙋирє трѣчемь, шѝ кꙋ сꙋфлетꙋль петрѣчемь ꙟ вѣчи; нꙋ̀ спрє ѡ мїє сáꙋ дóаѡ, сáꙋ трéй мїй де ани, чѝ ꙟ вѣчїи вѣчилѡрь, че н'аꙋ сфѫршить. Бꙋкꙋръ-те ꙟтрꙋ Дмнꙋл', шї-й дъ лꙋй мꙋлцъмитъ; къ тóатє пентрꙋ тине ꙟ дáрь лѣꙋ фъкꙋть. Пентрꙋ тине чéрюль ши пъмѫнтꙋл', пентрꙋ тине сóарелє шѝ лꙋна, шѝ тóатъ подóаба чéрюлꙋй кꙋ стѣлє аꙋ фъкꙋть. Пентрꙋ тине фїꙗрълє ши добитóачелє, пáсърилє чѣлє збꙋрътóарє, шѝ тóатъ живина. Пентрꙋ тине мърилє, рѫꙋрилє, извоáрълє, ѥзерилє, фéлюри де пéщи, кїцїй чéй мáрй. Пентрꙋ тине пъдꙋрилє, кóдрїй, дꙋмбрѣвилє, фѣлюри де пꙋстїй. Пентрꙋ тине чѣлє възꙋтє шѝ чѣлє невъзꙋтє сѫнть фъкꙋтє. Бꙋкꙋръ-те ꙟтрꙋ Дмнꙋль, шї-й дъ лꙋй мꙋлцъмитъ; къ тóатє пентрꙋ тине дрѣптє шѝ милостивє аꙋ ашезáт, шѝ неꙟчетáть пóартъ грижъ пентрꙋ сꙋфлетꙋль тъꙋ, те фолосѣще, те апъръ, те акоперє, ꙟтърѣще сꙋфлетꙋль тъꙋ джндь цїє търиє, сънътáтє, вїꙗцъ, те ꙟцълепцѣще, те лꙋминѣзъ спрє тóть лꙋкрꙋль бꙋнь.

Să nu fim ĭubitorĭ de argint. (Fol. 152a — 154a.)

Пáртѣ а трéѧ. Кáпь а҃.

Пентрȣ ка съ нȣ́ фимь юбитóри де арџи́нть, чи съ авéмь нъдѣ́жде нȣ́май спре сѫнгȣ́рь Дм҃незъ́ȣ.

а҃. Богъціѧ де арь кȣ́рџе, нȣ́ въ липи́рець и́нима, гръѧ́ще пророкȣль. мáре небȣніе ѥсте а липѝ инима спре пȣтрежȣ́не шѝ а нъдъждȣ̀й спре жъфȣи́рѣ чѣѧ че пїѧ́ре,. нȣ́ те нъдъждȣ̀й дáрь спре богъціѧ чѣ̀ стрикъчóасъ, ни́чи ръвнѝ асȣ́пра аȣрȣлȣ́й [къ зи́че: чéль че юбѣ́ще аȣрȣль, нȣ съ ва ꙟдрепта.] Чѝ ꙟцѝ пȣ́не нъдѣждѣ тà спре Дм҃незъ́ȣ чéль вїȣ, кáреле тóате аȣ фъкȣ́ть; къ áȣрȣль шѝ арџи́нтȣль сѫнть лȣ́крȣри де мѫ́йни ѡменéщи, май де грáбь пїѧ́ре, декѫ́ть кȣ́мь л'ай адȣнáть пре ель.

в҃. Нȣ́ фїй скȣ́мпь, легáть фїи́ндь кȣ юби́рѣ де арџинть, спре дáрѣ чéлѡрь че ле требȣéскь, кà съ нȣ̀ фїй стъпѫни́ть де некреди́нцъ. Нȣ́ те тѣ́ме тȣ̀, чéль че фáчи би́неле, къ дóаръ ꙟци вà липсѝ чевà ꙟ лȣ́ме, къ лȣ́мѣ ꙟкъ стъ, ши нимикь ꙟкъ динтрȣ дѫнса пънъ акȣ́мь нȣ̀ липсѣще: ни́чи сóареле с'аȣ скимбáть, ни́чи рѫȣриле дин' кȣ́рџере н'аȣ ꙟчетáть, ни́чи пъмѫнтȣл' н'аȣ пъръси́ть а нȣ нáще чѣ́ле требȣинчóасе: къ ꙟкъ пре áȣрь шѝ пре арџи́нть ꙟль нáще, шѝ ни́чи ва ꙟчетà вре ѡ дáтъ а нȣ́-ль нáще, пънъ кѫндь ва стà лȣ́мѣ ачáста; къ оуна ꙟ пъмѫ́нть съ погóаръ, ѥаръ алта диньтр'ѫ́нса съ нáще, прекȣ́мь áȣрȣль шѝ арџи́нтȣль, ашà ши тóате чѣ́ле требȣинчóасе але вїéцїй нóастре.

г҃. Нȣ́ те тѣ́ме де ли́псъ ꙟтрȣ чевà; къ май наи́нте де ачѣ́стѣ нȣ̀ ай авȣ́ть ними́къ, ѥаръ астъзи ай, шѝ мъкáр де н'áй авѣ̀ фїй авѫндь; къ чéль че аȣ зидит тóате, н'áȣ липси́ть, ни́чи ва липсѝ кѫнд-вà, ачéстȣѧ крѣ́де кȣ търїе; н'áȣ лиспси́ть чéль че лѣ́ȣ адȣ́сь тóате динтрȣ нефїинцъ ꙟтрȣ фїи́нцъ. чéл' че дъ хрáнъ чéлѡрь флъмѫ́нзи, ши сáтȣръ тóатъ живи́на, де тóате ѥсте ꙟдестȣ́ль. Нȣ́ фїй скȣ́мпь спре дáрѣ челѡрь че чéрь, шѝ нȣ́ те ꙟтóарче деспре чéла че-ци чѣ́ре пре нȣ́ме. Дъ челȣй че цѣ́ȣ дáть ціе тóате, ка съ ѧй дела дѫнсȣль ꙟсȣти́ть.

д҃. Нȣ лъкомѝ спре лȣ́крȣри стреи́не, къ шѝ але тáле тóате ꙟ скȣ́ртъ врѣ́ме вей съ ле лáши; нȣ̀ лъкомѝ спре жъфȣи́рѣ чѣ дешáртъ ла ѡри чѐ фéлю де лȣ́крȣ, къ́чи кѫ́ндь те вéй дȣ́че де аи́чѣ, ними́къ нȣ́ вей лȣà кȣ ти́не. Голь ай вени́ть ꙟ лȣ́ме, гóль вéй съ те дȣ́чи: къ мȣлци мȣ́лть авѣ̀, ꙟсъ лъсѫндь тóате, с'áȣ дȣ́сь де аиче кȣ мѫ́йнеле дешáрте, шѝ кȣ сȣфлетȣль гóль. Нȣ дорѝ ни́чи нъдъждȣ̀й спре стрѫн-

со́аре мꙋлтъ, ка съ нꙋ те асѣ́мени бога́тꙋлꙋй че́лꙋй, че аꙋ стрика́ть жи́тница чѣ̀ ми́къ, ши май ма́ре ѡ аꙋ зидит, шѝ аꙋ зи́сь : сꙋ́флете! ай мꙋ́лте авꙋці́й стъ́тъто́аре спре мꙋ́лци ани, ѡдихнѣ́щє-те, мънѫ́нкъ, бѣ̀, веселѣ́щє-те; шѝ аꙋ аꙋзи́ть : небꙋ́нꙋле! ꙟтрꙋ ача́стъ но́апте вѡр' съ чѣ́ръ сꙋ́флетꙋль тъꙋ дела ти́не, да́ръ чѣ́ле че ай гъти́ть, кꙋй вѡр фѝ? зи́че Дм̃нꙋль.

Rugăciunĭ cătră Dumnezeu. (Fol. 239 b, 241 a — 241 b.)

Ѡ́ръшй кътръ Дм̃незъ́ꙋ стри́гъ кꙋ невои́нцъ.

ѳ̃. Аꙋ нꙋ ѥсте би́не пикъ́тꙋрїи лѫ́нгъ изво́рь? ви́цїй лѫ́нгъ ръдъчи́нь, мъдꙋлъ́рилѡрь кꙋ ка́пꙋль? адевъра́т' ѥсте би́не! ашà ши лѫ́нгъ ти́не дм̃не дм̃незъ́ꙋль мїеꙋ, аꙋ нꙋ ѥсте май би́не? къ тꙋ ꙟсꙋцй ꙟм' ещй мїе дм̃нь, скъпа́рѣ мѣ̀ ши мѫнгѫа́рѣ, тꙋ̀ ꙟмь ещ' нъдѣ́ждѣ, ши нъдъждꙋи́рѣ́ . Пре алтꙋль лима́нь ши мѫнгѫа́рѣ нꙋ̀ амь, алтъ нъдѣ́жде шѝ нъдъждꙋи́ре нꙋ кꙋно́скь, афа́ръ де ти́не дм̃незъ́ꙋль мїе́ꙋ, тꙋ ещи мїе акоперито́рю шѝ сприжинито́рю, тꙋ ещи мъри́рѣ мѣ̀ ши цинѣ́рѣ, ши бꙋкꙋрі́ѧ чѣ̀ вѣ́чникъ.

Ѡ́ръшй стри́гъ фъ́ръ тъчѣ́ре кътръ дм̃незе́ꙋ.

г̃. Нимене съ нꙋ мъ рꙋмпъ, ни́мене съ нꙋ́ мь ѡсъба́скъ де дра́гостѣ тà чѣ̀ дм̃незъѧ́скъ, ѡ дм̃незъ́ꙋл' мїе́ꙋ! ни́мене съ нꙋ мъ ѡпрѣ́скъ, ни́менѣ съ нꙋ́ мъ деспа́рцъ*), ничи фо́кꙋль, ни́чи са́бїѧ, ни́чи фо́лметѣ, ни́чи го́лана, ни́чи адѫ́нкꙋль, ни́чи ꙟнълци́мѣ, ни́чй чѣ́ле стъ́тъто́аре, ни́чи чѣ́ле вїито́аре, нꙋ́май ꙟсꙋшй ача́ста пꙋ́рꙋрѣ съ петрѣ́къ ꙟ сꙋ́флетꙋль мїе́ꙋ, де нимѝкъ алтъ съ нꙋ доре́скь ꙟ вѣ́кꙋль аче́ста дм̃не, чи зїѡа ши но́аптѣ съ те ка́ꙋтъ пре ти́не дм̃нꙋль мїе́ꙋ; шѝ афлѫ́ндꙋ-те, съ ѧꙋ комо́ара ши богъці́ѧ чѣ̀ вѣ́чникъ, шѝ тꙋтꙋрѡ́рь бꙋнътѣ́цилѡрь съ мь ꙟвредниче́скь.

---

*) Glosă marginală: рѫм . зач . чѳ̃.

CLXIII.

1794.

(Folio, II nepaginate + pag. 108 paginate.)

Критиль ши Андроні8сь .... с'а8 дать ꙟ типарю ꙟ Ꙗшь . ан8ль дела Хс . ,аѱчд.

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Ꙗрътаре ꙟ скөрть.

Критиль ши Андроні8сь, каре съ тжлк8еще : ц8декáта шѝ бърбъціе, че к8принде ꙟтр8 сине оунь кипь де исторіе фоарте мин8нáтъ; ка к8мь ачѣ ц8декáтъ шѝ к8 бърбъціе ар фи фость дой бърбáцй фоарте ꙟцелепцй, карій ꙟтжлнинд8-се динь ꙟтжмпларе, шѝ ꙟвъцжндь ꙟтжй лимбъ пе Андроні8сь де а цй, шѝ а ꙟцълеце граюль wменескь, де време че ель ера м8ть ка оунь добитокь, шѝ фъръ нимикъ к8вжнтаре, каре мъкарь къ исторіе ꙟль арáтъ де а фѝ ꙟ вжрстъ шѝ ар фи фость лък8инца л8й к8 фіаръле, дарь съ ꙟцелеце къ а8 фость ꙟ вжрста пр8нчіей; а8 ꙟчеп8ть оун8ль, адекъ Критиль, а историсй примеждіѧ са л8й Андроні8сь, кареле съ сокотѐ къ есте н8май wмь, ꙗръ н8 авжндь шѝ вре w ц8декáтъ ꙟтр'жнс8ль. шѝ д8пъ че с'а8 ꙟтинсь ꙟтре джншій ворова де исторіе, ат8нчѣ ꙟтжй а8 фък8ть ц8декáтъ к8рцерій віецій wменещи динь чáс8ль че съ зъмислеще ꙟ пжнтечеле мáйчій сáле, ши принь кжте стжнчи шѝ вáл8рй примежд8инчóасе петрече ꙟ тóатъ віаца л8й, ꙟ марѣ ачаста а віецій, асемънжнд8-се добиточіей, фіиндь н8май сжнг8ръ wменире, ꙗрь н8 авжндь шѝ цюдекáтъ са8 ꙟцълецере. шѝ кжндь Критиль, адекъ цюдекáта, а8 дескоперить wменирій, адекъ л8й А(н)дроні8сь, къ ашà есте ал-кътөйрѣ а ꙟс8шй зидитóрюл8й; ат8нчѣ апой а8 к8носк8ть пре ачель мин8нáть мещерь, кариле а8 фък8ть пре wмь, к8мь шѝ тóатъ махина, адекъ м8лцимѣ ачѣ мин8нáтъ ши пре ꙟподобитъ а л8мій, шѝ w а8 дать с8п8съ wм8л8й : ка тóате рóд8риле сáле съ айбъ а и ле дà де бирь л8й, ꙗрь къ дела джнс8ль чéре н8май м8лцъмита, адекъ дела wмь. шѝ ашà принь ꙟтинсóаре де ворóавъ историчáскъ ꙟтре джншій, Критиль ачéла че съ зіче цюдеката, атжта а8 фък8ть пе Андроні8сь, адекъ пе wменире, де а к8нóаще шѝ а ꙟцелеце пре Дмнезе8 зидитóрюль а тóате, къ есте немърцинить, неспөсь,

некȣпри́нсь, пре маре ꙟцелепчȣне, пре милости́вь, ши̏ ꙟ скȣрть: нимі́кь нȣ-й липсе́ще, ꙟкѫть ꙟсоци́ндȣ-се ꙟ кȣви́нте, ꙟй да́ȣ то́ате ла́ȣдиле пре кѫть по́ате слȣжи ми́нтѣ ѡменѣскъ. Ꙗча́ста да́рь минȣна́тъ ка́рте џȣдекѫндȣ-ѡ но́й, къ есте вре́дникъ, де а съ да̀ ла лȣми́нъ ꙟ ста́мбъ пре ли́мба но́астръ молдовенѣскъ, ши̏ къ по́ате слȣжѝ ла дешки́дере, юбито́рилѡрь де щі́инцъ ши ꙟцелегъто́рилѡрь четито́рй, ѡ амь џȣдека́ть а фѝ де требȣ́инцъ а съ да ла лȣми́нъ нѣмȣлȣй молдовине́скь.

Pentru tinereţea omuluĭ. (pag. 1—3.)

ꙟтѫꙟ па́рте.

Пентрȣ тинерѣце, с'аȣ чѣ динтѫю вѫрстъ а ѡмȣлȣй.

Ка́пь ꙟтѫю.

Крити́ль фі́индь арȣнка́ть ꙟтр'ȣнь ѡстровь, афлъ пе Ꙗндри́нїȣсь(!), ка́ре ꙟи повестѣще а са̀ минȣна́тъ ꙟтѫмпларе.

Фи́липь аль до́илѣ кра́й а Спа́нїеи ꙟтинсѣсъ а са стъпѫни́ре пѫнъ ла нѡ́а лȣ́ме, ши̏ а са̀ коро́нъ съ пърѣ̀ съ айбъ пентрȣ ми́жлокь, оунь ѡстровь че пȣтѣ̀ а съ нȣмѝ мъргъри́тарюль мѣрі́й, ши змара́гдȣль пъмѫнтȣлȣй: ѡстровȣль сфнтей Еле́нїй ꙗсте аче́ста, ка́ре слȣжѣ̀, пентрȣ ка съ зи́кь ашà, ска́ръ дела ѡ лȣ́ме ла алта. Ꙗче́сть ѡстровь аȣ фо́сть то́ть дѣ́ȣна ѡ тра́џере ꙟкрединца́тъ пентрȣ кълъто́ри, ши Спанїо́лїй ꙟль сокоте́скь ка оунь лѡ́кь де скъпа́ре, че про́нїꙗ лѣ́ȣ дать пентрȣ а ръсȣфла̀ де а лѡ́рь фло́те, ꙟ кълъторі́иле че ей фа́кь ла Інди́ле ръсъритȣлȣй.

Оунь ѡмь късȣ́ть ꙟ ма́ре апро́апе де ачесть ѡ́стровь, аȣ нъдъждȣи́ть съ афле ꙟтр'ѫнсȣль оунь лима́нь ꙟкрединца́ть, ꙟ триста ста́ре ꙟ каре ера̀ невои́ть.

Нȣ̀ ера̀ ръзима́ть декѫть де ѡ сла́бъ скѫ́ндȣръ, прин ажȣто́рюль кърі́ꙗ, ель съ лȣпта̀ ꙟ проти́ва вѫнтȣрилѡрь ши̏ а ви́форȣлȣй, плȣти́ндь ашà ꙟтре вїацъ ши̏ мо́арте.

Ель нȣ̀ пȣтѣ̀ съ май џі́е а са́ле плѫ́нсȣрй, ши фъчѣ̀ ачѣ̀сте три́сте жа́лобе: ѡ вїа́цъ! пентрȣ че тѣ́й ꙟчепȣть? саȣ пентрȣ че фїи́ндȣ-мй да́тъ, врей съ те съвѫршеџі́й ашà де ꙟграбъ? нȣ ꙗсте ꙟ лȣ́ме май фра́џидъ, ни́чи май пофти́тъ декѫть ти́не. ꙟда́тъ че нещи́не тѣ́ȣ пїердȣть ѡда́тъ, ачаста ꙗсте пентрȣ дѣ пȣ́рȣрѣ, ши̏ аче́й ка́рїй те кȣно́скь би́не, ли съ ка́де а съ сокотѝ де пе атȣ́нчѣ афа́ръ динь лȣ́ме; фи́рѣ с'аȣ

арѣтáть прѣ крȣдъ кѫтръ ѡмь ꙟтр'ачáста, адекъ : къ ла а сѫ нáщере шѝ ꙟ врéмѣ кѫть ель тръѧще, ѧ нȣ-й дъ кȣноцинцеле, чѝ ѧ ꙟпъртъшѧще кѫндь мóаре, шѝ нȣ-ль фáче съ кȣнóаскъ адекърáтеле кȣнъттѣци че-и съ кáдь съ чѣрче, нíчи рѣлеле де кáре и съ кáде съ фȣгъ, декѫть кѫндь нȣ май ꙗсте врѣме, нíчи де а добѫндѝ оу̑ниле, нíчй де а фȣџѝ де челе-л'алте.

Ѡ тикълóасъ ꙗбíре де слáвъ! тирáна фíрїй ѡменéщи! кáре не силéщи съ пȣнемь ꙟ примéждїе ашà де кȣ ѡбръзничíе а нóастръ вїáцъ, ла оу̑нь елемéнть ашà де нестатóрникь, ши ашà де примеждȣинчóсь; ꙟль зȣгръвéскь ꙟбръкáть де хїéрь, дарь еȣ ꙟль испитéскь мȣлть май примеждȣинчóсь декѫть ѡцéлȣль. Ꙗсте ꙟ задáрь къ прóнїѧ аȣ деспърцúть нѣмȣриле принь мȣнци шѝ принь мъри, де врѣме че ѡбръзничíѧ ѡаменилѡрь ꙗȣ фъкȣть съ афле нíще пóдȣри шѝ нíще трекътóри претȣтíнденѣ, пентрȣ а съ ꙟпъртъшѝ, шѝ ка съ зúкь май бíне, де а лѡрь ръȣтъцѝ декѫть де а лѡрь богъцíй. Сóарта ѡаменилѡрь кѫть ꙗсте де кȣмплитъ! де врѣме че чѣ май врѣдникъ де скорнúть ꙇстечȣне, нȣ ꙗсте декѫть пентрȣ а лѡрь ненорочíре, шѝ а лѡрь стрикъчȣне. Прáвȣль нȣ ꙗсте декѫть пръпъщȣúрѣ вїецїй, шѝ чéль май алéсь ꙇстрȣмéнть де а сѫ пїѫрдере. Корáбїѧ нȣ ꙗсте декѫть оу̑нь сикрїȣ, ꙟ кáре съ ꙟкúдь чей мóрцй. Мóартѣ аȣ сокотúть, къ пъмѫнтȣль ерà оу̑нь теáтрȣ прѣ стрѫмть пентрȣ а сале трагéдїй, ѧ аȣ врȣть а-шь оу̑нѝ ла ачáста ши мъриле, пентрȣ съ ꙟтíнзъ а сѫ ꙟпъръцíе ꙟ тóате елемéнтȣриле. Ꙟтрȣ адевърь, че пóате съ нъдъждȣѧскъ оу̑нь ненорочúть, дȣпъ че с'аȣ фъкȣть лъкȣитóрю ꙟтр'о корáбїе, декѫть къ афлъ оу̑нь лѡкь де пїерзáре, де оу̑нде пóате съ вáзъ а сѫ ѡбръзничíе педеѱúтъ? ерà пентрȣ ачáста фъръ де ꙟдоѧлъ, къ Кáтонь пȣнѣ ꙟ нȣмърȣль де а сáле чѣле май мáри грешáле, ачѣѧ къ аȣ кълъторúть пре мáре. ѡ сóартъ! ѡ чéрюле! ѡ норокь! пóчю еȣ а мъ сокотѝ ꙟкъ чевà дȣпъ атѫтѣ гóане? нȣ! май де фолóсь ꙟмй ꙗсте съ мъ сокотéскь ꙟтре нефїинцъ. съ мъ жълȣéскь маи пȣцúнь, шѝ съ мъ сȣпȣю май мȣлть ла воиле лȣй дꙋмнезéȣ.

Ꙟ врéмѣ че ель фъчѣ тóате ачѣсте сокотѣле, шѝ пътрȣндѣ аерȣль де а сáле стригъри, ель маи ꙟдоѫ а сѫ силúнцъ, шѝ а са вѫртȣте ка съ деспíче áпеле съ ажȣнгъ ла оу̑скáть.

С'арь зúче : къ ѡменїи ла кáре примéждїе нȣ ръдúкъ нíчй ꙟдръзнѣла, нíчй дрѣпта сокотѣлъ, ꙟсȣшй мóартѣ

съ сфїѧще де дѫншїи; ѧ съ тѣме де а кълкà пе ачѣѧ, че мърймѣ сȣ́флетȣлȣй ꙟи протеѯȣѣще. Шърпїй аȣ ертáть пе Ѥраклѣȣ, шѝ фȣртȣ́ниле пе Кесáрюль, хѣ́рȣль пе Алеѯандрȣ, фó-кȣль пе Кáроль аль чѝнчилѣ.

CLXIV.

1794.

(4⁰, XI foĭ nepaginate + 138 paginate.)

Православникъ ꙟвъцътȣ́ръ . . . . ꙟ Бȣкȣрещи ла анȣл мѫнтȣ́ирии ҂аѱчд.

Predoslovie. (Fol. VIIIa—IXa.)

Дрéпт ачѣꙗ ши прѣ сфнцйтȣл нострȣ Архїепїскоп ши Митрополíт а тоáтъ Ȣггровлахíа, ал кърȣꙗ феричйт нȣ́ме съ пъстрѣзъ ши ꙟн фрȣ́нтѣ кърцїи ачѣщїа, ꙟнгрижáт фиинд де дмнезеещиле порȣ́нчи чѐ сѫнт дáте асȣ́пра Архїереилор кътръ пáза чѣ̀ кȣ дѣ динсȣл а тȣ́рмеи чѣ́и кȣвѫнтътóаре, шѝ аȣзйнд де мȣ́лте ори прѐ чѣ́ле дѐ кȣрѫ́нд дежгинѣри шѝ сȣр-пъри але ȣнор нѣ́мȣри, кáре пентрȣ нéпáза чѣ̀ дѐ апроáпе а пъстóрилор лор ши фъцáрника лингȣшйре, аȣ ажȣ́нс лà чѣ̀ де-съвѫршйт ръткъчйре шѝ тъгъдȣйре, чѣ гръйтъ де ѱалмйс-тȣл: „зйс-аȣ чѣ́л небȣ́н ꙟнтрȣ инима са̀, нȣ̀ ѥсте дмнезѣ́ȣ, стри-кáтȣ-с'аȣ шѝ ȣрѫ́ци с'áȣ фъкȣ́т ꙟнтрȣ фъръдѣ́леџи“. С'áȣ сѫргȣйт а апȣкà мáи найнте кȣ мижлóк ꙟндъмѫнáтек ꙟн-брѫнчйрѣ сълмънътóрилор де негйни, шѝ а амȣцѝ бȣ́зеле чѣ́ле ꙟнпȣцйте але хȣлитóрилор чѣ́лор чѣ́ мѫшѫ́ѣск ꙟн ȣрмеле ꙟн-чепътóрилор де дежгинѣри, кáрїи кȣ коáда лор аȣ тѫрѫ́т дȣ́пъ сйне атѫ́тѣ мȣлцйме. Шѝ дáр, ла черчетáрѣ чѐ аȣ фъ-кȣ́т кътръ афлáрѣ ȣнȣи мижлок кà ачѣ́ста незъбáвник, аȣ гъсíт изводȣл ачѣщїи кърцичѣле а оаре кърȣꙗ дáскал про-коѱйт, дйнтр'ан бесѣричїи нóастре чѣ́и неклътйте, тълмъ-чйт дȣ́пъ лимба чѣ̀ дѐ рѫнд гречáскъ, дѐ домнѣ́лȣи Дими-трáке Фълкоꙗ́нȣл, бйв вѣ́л клȣчѣ́рю. Шѝ аȣ орѫндȣйт-о дѐ с'áȣ типърйт ка ѡ врѣ́дникъ дѐ фолóсȣл чѣ́лор чѐ вóр четí-ѡ; кѣ́чи дѐ съ шѝ арáтъ мйкъ ла ведѣ́ре, ꙟнсъ кȣпрйнде, ори чѐ ꙟнвъцътȣ́ръ а кредйнцеи. Дрéпт ачѣꙗ съ кȣноáще къ ѥсте пѫргъ а ꙟнáлтеи сокотйнце а прѣ сфнцїи сáле, шѝ а бȣ́неи кȣџетѣри че аре, спрé а ꙟнбогъци лймба нѣ́мȣлȣи нóстрȣ

шѝ дѐ алте кърци апърътоаре де сминтѣле, шѝ лȣптътоаре ꙟпротива ȣрѫцилор хȣлитори, кȣ а нȣ ꙟчетà а негȣцъторѝ талантȣл че и с'аȣ дат, спре ꙟмȣлцире дѐ добѫндъ. Ȣрмѫнд фериччицилор пъстори, челор че дȣпъ време аȣ стътȣт ꙟн цара Рȣмѫнѣскъ, кȣ неадормици оки, къгръ пъзирѣ стаȣлȣлȣи лор челȣи ꙟнкȣнцȣрат' де пизмаши. къ мъкар де с'аȣ шѝ фрѫмѫнтат ачастъ царъ кȣ скимбъри дѐ стъпѫнири стреине, шѝ аȣ ажȣнс ла грижъ дин причина à фѣлюри де дежгинаци, ꙟнсъ кȣ дарȣл лȣи д҃мнезеȣ, прин привегіерѣ ачелора, с'аȣ рѫсипит фъличіиле ачестора ка пȣздеріиле.... Ал тȣтȣрор смерит' шѝ осѫрдник' Архімандр.: Григоріе Рѫмничанȣл'.

Pentru cunoştinţa luĭ Dumnezeu. (Fol. 1a—1b.)

Партѣ динтѫю.

Пентрȣ чѣ фирѣскъ кȣноштинцъ а лȣи д҃мнезеȣ, карѣ не повъцȣѩще лà крединца еѵ҃гелиеи.

А омȣлȣи штіинцъ съ ꙟнчѣпе дела а съ кȣноаще ꙟнтѫю пре сине.

§. а҃. Маи тоци чеи динтрȣ ꙟнчепȣт сокотіѩ ачаста: адекъ, кȣноаще-те пре сине-ц, а фѝ чѣ маи ꙟнтѫю трѣптъ а ꙟнцелепчȣніи. пентрȣ карѣ шѝ апостолȣл зиче лà чѣ кътръ Коринѳени а҃. карте, кап'. а҃і. стіх. л҃а: де нѣм фи жȣдекат прѐ нои ꙟншине, нȣ нѣм фѝ осѫндит'.

§. в҃. Дѣка кȣ силинцъ не вом сокотѝ, вом кȣноаще ꙟнтѫю, кȣм къ дела нои ꙟншине нȣ ар фѝ фост кȣ пȣтинцъ ка съ не зидим: (а҃) деч' дар кȣ требȣинцъ съ ꙟнцелѣцем, кȣм къ съ кадѣ съ фіе, шѝ кȣм къ ѥсте ȣн ѡ҃н адекъ чеа че ѥсте дѣ пȣрȣрѣ, атот пȣтѣрник' шѝ незидит', дела каре нои ам лȣат кȣм аȣ лȣат шѝ чѣле-л'алте зидири, ꙟнфіинцарѣ. (в҃.) шѝ кȣм къ ачест ѡ҃н съ ꙟнцелѣще Дȣмнезеȣ дȣпъ причѣперѣ оаменилор.

(а҃) Ꙟнтрȣ ачастъ лȣме ори че ѥсте, ѥсте кȣ ꙟндоѩлъ, адекъ, съ пȣтѣ съ фіе саȣ съ нȣ фіе, ори съ фіе дȣпъ алт мижлок'. кѫнд дар ȣн лȣкрȣ с'аȣ фъкȣт динтрȣ нимика, требȣе съ фѝ лȣат ачастъ фіинцъ дела алт чинева̀, дȣпъ граюл чел пророческ': ел [д҃мнезеȣ] нѣȣ фъкȣт шѝ нȣ нои. ѱалм' ѳ҃. стіх. г҃.

(в҃.) Пентрȣ ачаста съ нȣмеще омȣл: лȣме микъ, кȣ а кърȣѩ черчетаре шѝ сокотѣлъ, дин трѣптъ ꙟн трѣптъ ажȣнцем ла кȣноштинца д҃мнезеірі.

Pentru smerenia. (Fol. 113b—114b.)

§. ѳ҃. А чи́нчѣ порꙋ́нкъ чѣ́ре, ка́ нóи съ арътѣ́м смере́нїа, ши̏ сꙋпꙋ́нерѣ ка́рѣ сѫ́нтем дато́ри кѣтръ пъри́нци, ши ла́ ача́стъ нꙋми́ре кѣтръ бое́ри, са́ꙋ кѣтръ чéи дх҃овничéщи ши̏ лꙋмéщи стъпѫнитóри, кѣтръ дáскали, кѣтръ фъкътóрїи де би́не, кѣтръ стъпѫ́ни, кѣтръ бътрѫ́ни, ши̏ съ авéм пéнтрꙋ дѫ́ншїи ѡ дрáгосте кꙋрáтъ. ачáстъ порꙋ́нкъ стѣ̀ ꙟн пꙋци́не кꙋви́нте, дáр кꙋпри́нде мꙋ́лте ꙟнцелѣ́цери. ши́ порꙋнчѣ́ще: а҃: кá съ се чинстѣ́скъ пъри́нцїи, ши̏ ачáстъ чи́нсте ѥсте пéнтрꙋ кá съ-и юби́м кꙋ инимъ кꙋратъ, съ нé кꙋчери́м лóр, ши̏ съ дъм аскꙋлтáре лá врѣ́рѣ лóр, ши̏ съ нꙋ́ не апꙋкѣ́м дѐ врé-ѡ трѣ́бъ фъ́ръ де бл҃гословéнїа лóр, съ ѡбикни́м кꙋ ръбдáре грешáлеле лóр, ши̏ боáлеле лóр, съ пъзи́м чинстѣ́ лóр ꙟн фїещечѐ врѣ́ме, съ ле мꙋлцъми́м пѫ́нъ ла сфѫрши́тꙋл вїéцїи, пентрꙋ крѣ́щере, ши̏ фáчериле лор де би́не; ши̏ съ ле арътѣ́м ачéст фѣ́лю дé мꙋлцъми́ре, кꙋ тóт ажꙋтóрюл, маи вѫртóс кѫ́нд съ афлъ ꙟн съръчїе, ши̏ ла̀ адѫ́нчи бътрѫнѣ́це. Пъри́нцїи, ѩръши трéбꙋе съ крѣ́скъ прé копиіи лор, съ ле поарте гри́жа пентрꙋ але сънътѣ́цїи лор, пѫ́нъ чé вóр вени̏ ꙟн вѫ́рстъ, съ-и крѣ́скъ ꙟнтрꙋ фри́ка лꙋ́й дм҃незéꙋ, ши́ съ нꙋ ле дѣ́ пи́лде рѣ́ле съ кáде съ ле гъсѣ́скъ дáскали бꙋ́ни, съ-и ꙟнвѣ́це лѣ́цѣ лꙋ́и дм҃незéꙋ, ши́ чѣ́ле-л'áлте щїи́нце дꙋ́пъ пóфта ши дрáгостѣ лóр, ши́ съ-и пꙋ́е лà оаре кáре ꙋрмъ́ри але вїецїи. Нꙋ съ кáде съ се поарте аспрꙋ́-ле кꙋ аспри́ре, чи́ съ лé ꙟндрептѣ́зе грешáлеле кꙋ́ ми́жлок кꙋвїинчóс, пéнтрꙋ къ Пáвел зи́че: „пъри́нцилор! нꙋ ꙟнтърѫтáци пре копи́ии вóщри, кá съ нꙋ́ съ мѫхнѣ́скъ." кѣтръ Коласéни. кап. г҃. стїх. ка҃. ши̏ съ кáде съ сфътꙋѩ́скъ дрéпт прѐ копи́ии лор, пѫ́нъ лá сфѫрши́тꙋл вїéцїи лóр.

CLXV.

1795.

(Folio, VIII nepaginate + 894 + 246 paginĭ paginate.)

Библїѧ . . . . . ꙟ Блáжь . . . . . анꙋль дела нáщерѣ лꙋй Хс҃. ,аѱче.

Predoslovie. (Fol. Ia.)

Кѣтръ четитѡ́рю.

. . . . . Дéчй авѫ́нд еꙋ ꙟделетничи́ре м'ам ꙟдемнáт съ мъ апꙋк де атѫ́та лꙋкрꙋ ши съ ꙟдрептéз грáюл библїéй чéй

май динаинте рѡмѫнѣще типъритъ; ꙗръ май вѫртѡс ꙟтрȣ адевѣр ноую съ зик, къ май алес тестамѫнтȣл чел векю май мȣлт де нȣ де пре чел елинеск а челѡр шѣпте-зечй де Даскалй л'ам тълмъчит; каре лȣкрȣ ал мїеȣ Мъріѧ са, прѣ лȣминатȣл, ши прѣ сфнцитȣл дмнь Іѡаннь Бѡбь влъдика а тоатъ цара Ардѣлȣлȣй, шй аль пърцилѡрь цѣрїй оунгȣрещй, шй ал Фъгърашȣлȣй епископ, ꙗръ ал мїеȣ прѣ бȣн пъринте, нȣ нȣмай л'аȣ ажȣтат, шй л'аȣ ѡкротит, чй бине аȣ войт шй ла сине а-л лȣа, шй ка оун бȣн пъстѡрю пȣрȣрѣ привегитѡрю ꙟпрецȣрȣл тȣрмей, шй кȣ дѣдинсȣл стръдȣитѡрю, шй грижитѡрю де мѫнтȣирѣ сȣфлетелѡрь челѡрь дела мареле, шй ꙟтѫюль архїереȣ хс. дмнезеȣ лȣй ꙟкрединцате; бине щїинд, къ чѣ май маре ши май ꙟтѫѧ детѡрїе а пъстѡрюлȣй сȣфлетеск ꙗсте пропѡведȣирѣ кȣвѫнтȣлȣй лȣй дмнезеȣ. Пентрȣ ачѣѧ ши Мъріѧ са прѣ сфнцитȣл архїереȣ, ка челȣй че нимикь май юбит шй май дорит нȣ ꙗсте, декѫт ꙟмȣлцирѣ кȣнощинцъй дмнезеещй, шй мѫнтȣирѣ сȣфлетелѡрь, шй бинеле чел де ѡбще ал бесѣричїй, шй фолѡсȣль нѣмȣлȣй, шй ал патрїей, а кърȣѧ темеюл шй крѣщерѣ ꙗсте адевърата кȣноцинцъ а лȣй дмнезеȣ, карѣ ꙟ сфнта скриптȣръ съ кȣпринде, шй де аколѡ съ ꙟвацъ. Дечй врѫнд, ка май фїербинте, шй май десъвѫршит съ-ши плинѣскъ шй ачастъ маре детѡрїе а кїемърїй сале, бине аȣ войт, ка съ дѣ ла лȣминъ ачастъ сфнтъ скриптȣръ, ка ашѣ ла тоцй, шй претȣтинденѣ съ се вестѣскъ, шй съ се пропѡведȣѧскъ кȣвѫнтȣл шй кȣноцинца лȣй дмнезеȣ . . . . .

. . . . . Чй тȣ кȣчерниче четитѡрюле, тоате ле ѫ ꙟ парте бȣнъ, шй те фолѡсѣще кȣ ачастъ а ноастръ ѡстенѣлъ спре май маре лаȣдъ а лȣй дмнезеȣ, шй а сфнтей бесѣричй крѣщере, шй а сȣфлетȣлȣй тѣȣ мѫнтȣире, къ ачеста ꙗсте скопȣл ѡстенѣлїй мѣле, кареле сѫнт ал тѣȣ кътръ дмнезеȣ рȣгътѡрю, смеритȣл ꙟтръ Іеромѡнашй. Самȣил Клайнь. дин мънъстирѣ сфнтей тройцъ дела Блаж.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.)

Картѣ фачерїй. капь а.

Деспре зидирѣ лȣмїй, ѡсибирѣ, шй подѡаба фъптȣрилѡрь, шй деспре зидирѣ ѡмȣлȣй, кърȣѧ ꙗȣ сȣпȣсь дмнезеȣ тоате, каре зидисъ.

1. Ꙟтрꙋ ꙟчепꙋ́тꙋ (а҃) аꙋ фъкꙋ́тꙋ Д҃мнезе́ꙋ че́рюль, ши пъмꙟ́нтꙋл. 2. Ши̏ пъмꙟ́нтꙋль ера̀ невъзꙋ́тъ, ши̏ нетокми́т, ши̏ ꙟтꙋне́рек ера̀ де́сꙋпра аджꙟнкꙋлꙋ́й, ши̏ Дх҃ꙋль лꙋ́й Д҃мнезе́ꙋ съ пꙋрта̀ пе де́сꙋпра апе́й. 3. Ши̏ аꙋ зи́съ Д҃мнезе́ꙋ съ се фа́къ лꙋми́нъ ши̏ с'аꙋ фъкꙋ́тъ лꙋми́нъ. 4. Ши̏ аꙋ възꙋ́тъ Д҃мнезе́ꙋ лꙋми́на къ ѥсте бꙋ́нъ, ши̏ аꙋ деспърци́тъ Д҃мнезе́ꙋ ꙟтре лꙋми́нъ ши̏ ꙟтре ꙟтꙋне́рекъ (б҃). 5. Ши̏ аꙋ нꙋми́тъ Д҃мнезе́ꙋ лꙋми́на зі́ѡ, ши̏ ꙟтꙋне́рекꙋлъ л'аꙋ нꙋми́тъ но́апте, ши с'аꙋ фъкꙋ́тъ се́ра, ши̏ с'аꙋ фъкꙋтъ димине́ца, зи̏ оу҆на (в҃). 6. Ши̏ аꙋ зи́съ Д҃мнезе́ꙋ съ се факъ търі́е ꙟтре апъ, ка́ре ера̀ сꙋ́птъ търі́е, ши ꙟтре апа каре ера̀ де́сꙋпра търі́ей. 8. Ши̏ аꙋ нꙋми́тъ Д҃мнезе́ꙋ търі́ꙗ (г҃) че́рю, ши̏ аꙋ възꙋ́тъ Д҃мнезе́ꙋ, къ ѥсте би́не, ши̏ с'аꙋ фъкꙋ́тъ се́ръ, ши̏ с'аꙋ фъкꙋ́тъ димине́цъ, зі́ѡа а до́аѡ. 9. Ши̏ аꙋ зи́съ Д҃мнезе́ꙋ съ се адꙋ́не апа че̑ де сꙋ́птъ че́рю, ꙟтрꙋ ѡ адꙋна́ре, ши съ се ара́те оу҆ска́тꙋль. ши с'аꙋ фъкꙋ́тъ аше̑, ши̏ с'аꙋ адꙋна́тъ апа че де сꙋ́пт че́рю ꙟтрꙋ адꙋнъриле са́ле, ши̏ с'аꙋ аръта́тъ оу҆ска́тꙋль. 10. Ши̏ аꙋ нꙋми́тъ Д҃мнезе́ꙋ оу҆ска́тꙋль, пъмꙟнтъ; ши̏ адꙋнъриле апелѡръ лꙋ̑ꙋ нꙋми́тъ мъри̏ (д҃), ши̏ аꙋ възꙋ́тъ Д҃мнезе́ꙋ къ ѥсте би́не. 11. Ши̏ аꙋ зи́съ Д҃мнезе́ꙋ, съ ръса́ръ пъмꙟ́нтꙋль ѥрбъ ве́рде, ка́ре съ са́мене съмꙟ́нцъ дꙋ́пъ фе́лю, ши̏ дꙋ́пъ асемъна́ре, ши̏ ле́мнъ родитѡ́рю, ка́ре съ фа́къ ро́дъ, кърꙋꙗ съ фі́е съмꙟ́нца лꙋ́й ꙟтр'ꙟнсꙋлъ дꙋпъ фе́лю (е҃) пре пъмꙟ́нт, ши̏ с'аꙋ фъкꙋ́тъ аше̏. 12. Ши̏ аꙋ ско́съ пъмꙟ́нтꙋлъ ѥрбъ ве́рде ка́ре са́мꙟнъ съмꙟ́нцъ дꙋ́пъ фе́лю, ши̏ дꙋ́пъ асемъна́ре, ши̏ ле́мн родитѡ́рю, ка́ре фа́че ро́дъ, а кърꙋꙗ съмꙟ́нца лꙋ́й (ж҃) ꙟтр'ꙟнсꙋлъ дꙋ́пъ фе́лю

а҃. Ꙟтрꙋ ꙟчепꙋтъ, адекъ, май ꙟнаи́нте де а фа́че алте лꙋ́крꙋри́, ка́ре съ ве́дъ. саꙋ ла ꙟчепꙋ́тꙋл вре́мі́й. саꙋ кꙋ кꙋвꙟнтꙋл, адекъ прин фі́юль, ка́реле ѥсте кꙋвꙟ́нтꙋль лꙋ́й Д҃мнезеꙋ.

б҃. Ꙟтръ лꙋми́нъ, ши̏ ꙟтръ ꙟтꙋне́рек, адекъ лꙋми́на де ꙟтꙋне́рек. аше̑ ши̏ ꙟ сті́х з҃.

в҃. Ꙟ лимба жидове́скъ нꙋ́ съ зи́че ꙟтꙟ́ю, ꙟтꙟ́е, чи̏ ꙟ ло́къ де а зи́че ꙟтꙟ́ю съ зи́че оу҆нꙋл, ши̏ ꙟ лѡкъ де ꙟтꙟ́е съ зи́че оу҆на, прекꙋ́мъ ши̏ аи́чи̏ аръ требꙋ̏и съ зи́чемъ : зі́ѡа ꙟтꙟе.

г҃. Търі́е съ зи́че а́ерꙋлъ, въздꙋ́хꙋлъ ка́ре ѥсте дела пъмꙟ́нтъ ꙟ сꙋ́съ кътръ че́рю пꙟ́нъ ла апа че̑ де́сꙋпра; къ Д҃мнезе́ꙋ де́сꙋпра търі́ей аче́іріꙗ аꙋ пꙋсъ апъ, ка съ стꙟ́мпере кълдꙋ́ра че̑ несꙋфери́тъ а соареꙋлꙋ́й, ши ача́ста ѥсте апа че̑ май пре сꙋ́съ де че́рюри́, де каре̑ съ зи́че ꙟ ѱалм рм҃и.

д҃. Тѡ́тъ ла́кꙋлъ ши̏ то́атъ адꙋна́ре̑ а́пелѡръ съ нꙋме́скъ мъ́ри̏. С. Іерони́мъ.

е҃. Би́бліꙗ гречѣ́скъ че̑ дела Ꙗлеѯандріꙗ аре : дꙋ́пъ фе́лю ши̏ дꙋ́пъ асемъна́ре

ж҃. Ѥсте.

прє пъмѫнть, шѝ аȣ въѕȣ́ть ꙟмнеѕе́ȣ къ ꙗстє бинє. 13. Шѝ с'аȣ фъкȣ́ть сѣ́ръ, шѝ с'аȣ фъкȣ́ть диминѣцъ: ѕїѡа а тре́ѧ.*)

Jov cap. XXXVIII. (pag. 457.)

Іѡвь . ка́пь лӥ.

1. Шѝ дȣ́пъ чє аȣ ꙟчета́т Єлїȣсь а ворбѝ, ѕи́с-аȣ ꙟмнȣль лȣ́й Іѡ́вь при́нь ви́фѡр шѝ прин нѡ́рь. 2. Чи́нє ꙗстє че́ль чє аскȣ́ндє дє ми́нє сфа́тȣль, шѝ ци́не кȣви́нтеле мѣ́ле ꙟ иним̀ъ, ши сокѡтѣ́щє съ лє аскȣ́нзъ дє ми́не? 3. Ꙟчи́нџє ка оунь бърба́ть ми́жлѡкȣль тъȣ, шѝ те вѡ́ю ꙟтребà, ꙗръ тȣ́ съ-мѝ ръспȣнзѝ! 4. Оунде ай фо́сть, кѫндь амь ꙟтемеѧть пъмѫ́нтȣль? спȣ́не-мѝ дє ай кȣноци́нцъ? 5. Чи́нє аȣ пȣ́сь мъсȣ́рилє лȣ́й, дє щїй? саȣ чи́не є че́ль чє аȣ ꙟти́нсь фȣ́нє престє дѫнсȣль? 6. Прє чѐ с'аȣ ꙟтъри́ть стѫ́лпїй лȣ́й, шѝ чи́нє ѐ че́ла чє аȣ пȣсь престє дѫнсȣль пїѫ́тра чѣ динь ма́рџинѣ оунгюлȣ́й? 7. Кѫндь с'аȣ фъкȣ́ть стѣлеле, лъȣда́тȣ-м'аȣ кȣ гла́сь ма́рє тѡ́цѝ ꙟџерїй мїе́й! 8. Шѝ ам ѡколи́т ма́рѣ кȣ по́рцѝ, кѫндь съ ворсà афа́ръ, шѝ єшѣ̀ дин пѫнтечелє ма́йчїй са́ле. 9. Шѝ амь пȣ́сь ꙟбръкъми́нтѣ ей нѡ́рь, шѝ ѡ амь ꙟфъшѣ́ть прє ѫ кȣ не́гȣръ. 10. Шѝ ꙗмь пȣ́сь ей хота́рь, ꙟкȣнџȣрѫндȣ-ѡ кȣ ꙟкȣетѡ́рй, шѝ кȣ по́рцѝ. 11. Шѝ ꙗм ѕи́с ей, пѫнъ а́йчѝ съ ві́й, шѝ съ нȣ̀ тре́чѝ, чѝ ꙟтрȣ ти́не съ се сфа́рмє ва́лȣрилє та́лє. 12. Ꙗȣ до́аръ ꙟ ѕи́лелє та́лє амь токми́ть лȣми́на чѣ̀ дє диминѣ́цъ, шѝ лȣча́фърȣль шѣȣ въѕȣ́ть рѫндȣль съȣ? 13. Ꙗпȣка́тȣ-тѣй дє арипилє пъмѫ́нтȣлȣй, ка съ скȣ́тȣрй прє чей некрединчѡ́шѝ дє прє дѫнсȣл? 14. Ꙗȣ тȣ ай лȣа́ть пъмѫнть лȣ́ть, шѝ ай фъкȣ́ть вїецȣитѡ́рй, ши пȣ́сȣ-л'ай прє єль, ка съ поатъ кȣвѫнтà, прє пъмѫ́нть? 15. Ꙗȣ тȣ̀ ай лȣа́ть дела че́й некрединчѡ́шѝ лȣми́на, шѝ бра́цȣл мѫндрилѡр л'ай сфърѫма́ть. 16. Ꙗȣ вени́т-ай ла извоа́рълє мърїи, шѝ оурмелє адѫ́нкȣлȣй оумбла́тȣ-лѣ́й? 17. Ши дески́сȣ-цис'аȣ цїє дє фри́къ по́рцилє мо́рцїи, шѝ порта́рїй ꙗдȣлȣй възѫндȣ-те прє ти́не спъймѫнта́тȣ-с'аȣ? 18. Ꙗȣ афла́т-ай лъци́мѣ чѣ дє сȣ́пть че́рю, спȣ́не-мѝ даръ кȣ́мь ѐ, шѝ кѫть ꙗстє? 19. Шѝ ꙟ чє пъмѫ́нть лъкȣѫ́щє лȣми́на, шѝ ꙟтȣнѣ́рекȣль чѐ лѡ́кь аре? 20. Дє мъ ве́й дȣ́чє ла хота́рълє лѡрь? шѝ дє щїй кърърилє лѡ́рь? 21. Щїй къ атȣ́нчѝ тѣ́й нъскȣ́т, ши

---

*) cf. vol. I, pag. 33, 264, 280.

нȣ́мърȣль анилѡрь тъй є̑ мȣлть. 22. Аȣ доа́ръ ай вени́ть
ла вистїерїиле зъпъзїй, шѝ вистїерїиле гриндиней възȣ́тȣ-лѣ́й?
23. Аȣ доа́ръ тȣ̀ по́рцй гри́жъ де чѣсȣл връжма́шилѡр?
слȣ де зі́ѡа ръзбо́юлȣй, ши а бътѣїй? 24. Де оу́нде ꙗсъ брȣ́-
ма, аȣ съ ръсипѣще аȣ́стрȣль сȣ́пть че́рю? 25. Шѝ чи́не аȣ
гъти́ть пло́їй юцй кȣ́рцере, шѝ калѣ кȣ́рцерїй. 26. Ка съ пло́ае
пре пъмѫ́нть оу́нде нȣ̀ є бърба́ть, шѝ ꙟ пȣстї́е оу́нде нȣ̀ ꙗсте
ѡмь? 27. Ка съ сатȣ́ре пъмѫ́нтȣль чель некълка́ть, шѝ не-
лъкȣи́ть, шѝ съ фа́къ, съ ръса́ръ ꙗ́рбъ де пъшȣ́не. 28. Чи́не
ꙗсте та́тъль плѡ́їй? Шѝ чи́не ꙗсте че́ль че аȣ нъскȣ́ть бȣ́л-
гърй де ро́аѡ? 29. Шѝ динтр'акȣ́й пѫ́нтече ꙗсъ гїѫ́ца? шѝ брȣ́-
ма ꙟ че́рю чи́не ѡ аȣ нъскȣть? 30. Аȣ пѡго́аръ-съ ка ѡ апъ
кȣрѫ́нд? Фа́ца адѫ́нкȣлȣй чі́не ѡ аȣ рѫндȣи́ть? 31. Шѝ
кȣноскȣ́т-ай легъ́тȣра гъйнȣ́шїй? Шѝ ꙟгръди́рѣ ѡрїѡ́нȣлȣй
дешки́с-ай? 32. Аȣ дешкѝде-вей зо́дїйле ꙟ врѣ́мѣ са̀, ши лȣча́-
фърȣл де сѣ́ра де пъ́рь адȣ́че-л-вей.*)

Apocalipsul sf. Joan cap. XXII, v. 10—21. (pag. 245—246.)

Апѡкалиѱȣль . с . Іѡ̀ннь . Капь кв҃.

10. Шѝ мі́ѫȣ зи́сь : съ нȣ печетлȣе́щй кȣви́нтеле прорѡ-
чі́ей кърцїй ачѣстїѫ, къ врѣ́мѣ апро́апе ꙗсте. 11. Че́ль че
фа́че стрѫмбъта́те май фа́къ стрѫмбъта́те, шѝ чель че спȣ́р-
къ май спȣ́рче, шѝ че́ль дре́пть май фа́къ дрепта́те, шѝ че́ль
сф҃нть съ съ сф҃нца́скъ. 12. Ꙗ́тъ ві́ȣ кȣрѫ́ндь, шѝ пла́та мѣ
кȣ ми́не, ка съ да́ȣ фі́еще-кърȣѫ дȣ́пъ кȣ́мь ва фи фа́пта лȣ́й.
13. Єȣ сѫ́нть Алфа шѝ Ѡмѐга, ꙟчепȣ́тȣл шѝ сфѫрши́тȣль,
че́л диньтѫ́ю, шѝ чель де пре оу́рмъ. 14. Фери́чи́цй чїей (!) че
фа́кь порȣ́нчиле лȣ́й, ка съ фі́е пȣтѣ́рѣ лѡрь ꙟ ле́мнȣль вї́е-
цїй, шѝ пре по́рцй съ ꙟтре ꙟ чета́те. 15. Ꙗ́ръ афа́ръ кѫ́нїй,
шѝ фермекътѡ́рїй, шѝ кȣрва́рїй, ши оу́чига́шїй, шѝ ꙟкинътѡ́-
рїй и́долилѡрь, шѝ тѡ́ть че́ль че юбѣ́ще шѝ фа́че минчȣ́нъ.
16. Єȣ І҃с . амь тримись пре ꙟџерȣль мі́еȣ, ка съ мъртȣри-
са́скъ во́аѡ ачѣстѣ, ꙟ бесѣ́ричй . Єȣ сѫ́нть ръдъчи́на, шѝ съ-
мѫ́нца лȣ́й Дави́дь, стѣ́ѡа чѣ стрълȣчито́аре де диминѣ́цъ .
17. Шѝ дȣ́хȣл, шѝ ми́рѣса зикь : ві́н-ѡ, шѝ че́л че аȣ́де съ
зи́къ : ві́н-ѡ, шѝ че́ль ꙟсътѡша́т ві́е, шѝ чел че врѣ, ѩ̀ апа
вїе́цїй ꙟ дарь. 18. Къ мъ мъртȣрисе́скь ла тѡ́ть чель че аȣде

*) cf. vol. I, pag. 267.

кꙋвинтеле прорѡчїей кърцїй ачестїѧ: де ва адаѡџе нециине ла
ачѣстѣ, ва пꙋне Дꙋмнезеꙋ престе ель тоате бътѣиле чѣле скри-
съ ꙟ картѣ ачаста. 19. Шй де ва скоате нециине динь кꙋ-
винтеле прорѡчїей кърцїй ачещїѧ, ва скоате Дꙋмнезеꙋ партѣ
лꙋй динь картѣ вїецїй, шй дин четатѣ чѣ сфнтъ, шй динь
чѣле скрисъ ꙟ картѣ ачастъ. 20. Ѕиче чел че мъртꙋрисѣще
ачѣстѣ, ашѣ вїꙋ кꙋржндь. Аминь. Ашѣ вин-ѡ Дꙋмне Їсе.
21. Дарꙋль Домнꙋлꙋй нострꙋ Їс. Хс. кꙋ вой кꙋ тоцй. Аминь.

CLXVI.

1796.

(Ms. bibl. centr. No. 67, 8⁰, 20 foĭ nepaginate.)

Ал. Вѫкърескꙋ: Поезїй.

No. 4. (pag. 4—5.)

Оглинда, кжнд ци-ар арътá
ꙟнтрѣгъ фрꙋмꙋсецѣ та;
атꙋнчи ши тꙋ ка мине,
тѣи ꙟнкина ла тине.

Н'ар фи мижлок, съ те привещи
асемене дꙋпъ кꙋм ещи;
ши їдололатрїе,
съ нꙋ-ци адꙋчи тꙋ цїе.

Окїи ꙟн ѧ кжнд цї-и арꙋнчи,
дъ тот съ 'нтꙋнекъ атꙋнчи;
ши дъ те ши аратъ,
ѧр нꙋ адевъратъ.

Д'ачеѧ нꙋ да крезъмжнт
оглинзїи, че кꙋ скъзъмжнт
ꙟци фаче 'ншелъчꙋне,
ши тот минчꙋни ꙟци спꙋне.

Чи кътъ ещи, съ щїи де вей,
дъ крезъмжнт окилор мїеи.
фїинд-къ нꙋ те 'ншалъ,
ничи фак вре-ѡ грешалъ.

Ꙟн еи те катъ съ те вези,
ꙟнтокма пъ кът лȣминези;
ши дъ 'нтр'а лор ведере,
вези, кътъ аи пȣтере.

Креде-и сърачїи, кѫнд ꙟц спȣн,
къ нȣмаи цїе съ сȣппȣн;
ши къ ле еи ши дин фире
а лор дȣмнезеире.

No. 15. (pag. 19—20.)

Дъ нȣ мъ крези пъ мине,
ꙟнтрѣбъ пъ ѡри чине;
ши вези кът пътимеще,
ȣн сȣфлет, че юбеще!

Ꙟнтрѣбъ 'нкаи пъ лȣме,
ши вези къ нȣ сѫнт глȣме,
неказȣриле меле,
каре петрек кȣ еле.

Дъ лакръми върс пърае,
кȣ гроазникъ въпае;
ши сȣфлетȣл ꙟм есе,
дъ охтътȣри адесе.

Ȣн чѣс нȣ въз одихнъ,
нȣ дорм вр'ѡ датъ ꙟн тикнъ;
дȣрериле 'м сѫнт хранъ,
ши мѫнгъери ла ранъ

Мъ арз песте мъсȣръ,
слъбеск фъръ кълдȣръ;
сѫнт болнав ꙟн пичере,
ши мор фъкѫнд тъчере.

Кѫнд нȣ те въз, ам кинȣри,
ши кѫнд те въз, лешънȣри;
ш' ȣн чѣс нȣ 'м присосеще
с' ꙟци спȣю, че мъ трȣдеще.

Ши тȣ 'н лок дъ ръпаѡс,
маи мȣлт ꙟм фачи адаѡс,
дє кинȣри кȣ воиницъ;
неврѫнд съ 'м даи крєдинцъ.

Нȣ крєзи кȣм къ фирєщє
съ дъзнъдъждȣєщє,
ш'о иним́ъ 'нпїєтритъ
кѫнд нȣ є милȣитъ.

CLXVII.

1798.

(8⁰, 296 paginĭ.)

Рето́рикъ адекъ ꙟвъцътȣ́ра ши ꙟтокми́рѣ фрȣмо́асеи кȣвънтъри́й акȣ́м ꙟтѫ́ю изводи́тъ пе ли́мба ромънѣскъ ..... ꙟ Бȣда ..... 1798.

Predoslovie. (pag. 1.)

Тȣтȣро́р дє алѣ́съ врєдни́чїє, юбито́ри дє щїйнцъ, дела д͠мнезе́ȣ то́атє да́рȣрилє ꙟдȣрѣрилор.

Ꙗтъ юби́цилор къ пȣи ꙟнаи́нтѣ во́астръ ꙟвъцътȣ́ра гра́юлȣй фрȣмо́с, ши а во́рбєи ꙟподоби́тє, че съ ивє́щє акȣ́м ꙟтѫ́ѧ да́тъ ꙟ ли́мба ромънѣскъ, ка оун ѡдо́р пȣртъто́рю дє фоло́с пъ́рцїй политиче́щй, шѝ пропо́ведȣито́рилор кȣвѫ́нтȣлȣй лȣй д͠мнезе́ȣ, ка съ фі́є пȣте́рничй ꙟ кȣвънта́рє. ꙟкѫ́т шѝ Сколастичилор ꙟвъцъто́рй ле ѩстє дє ли́псъ, къ прин кано́анелє ей, тра́г и́нимилє ти́нерилор спрє ꙟдрепта́рє, мъка́р дє ар фѝ шѝ та́ри ла и́нимъ, ѡ мо́аε, шѝ кȣ ѡсъ́рдїє ѡ дȣмерє́щє съ-ш плъ́нгъ фа́птєлє грєша́лєлор са́лє, чѣлє неꙟкȣвїинца́тє, ши-л дєщѣ́птъ съ съ префа́къ ꙟтр'ȣн ѡм но́ȣ шѝ би́нє плъкȣ́т лȣй д͠мнезе́ȣ. Къ че́ по́атє съ фі́є ма́й дє фоло́с дєкѫ́т ача́ста? дечй юби́цилор деприндеци-въ ꙟтрȣ ꙟвъцътȣ́рилє ей, шѝ спори́ци ꙟ ме́рџерѣ ꙟнаи́нтє спрє ла́ȣда пъри́нтєлȣ́й ꙟ че́рюрй шѝ а крє́щєрїи би́нелȣй дє ѡбщє.

Ꙗл тȣтȣро́р дє би́нє воито́рю.

Скрис ꙟ чета́тѣ Сиби́юлȣи ꙟ 13 зи́лє Їȣлїє 1797. Ꙗȣто́рȣл.

Despre Alegorie. (pag. 183—186.)

Кап. ı҃.

Пентрꙋ Алигорїе.

Алигорїа ѥсте ѡ ворбъ кꙋ тотꙋл метафоричаскъ, шѝ каре аре алтъ ꙟцелєцере ѡсибитъ де ꙟсемнаре зичерилор. Ачаста ѥсте ѡбичнꙋитъ де ѡаменїй чей май ꙟцелепцй, карїй съ слꙋжеск кꙋ дѫнса, ѡрй ка съ нꙋ ꙟтꙋнече ѡкїй челор май процїй кꙋ стрълꙋчире ꙟцелепчꙋнїй лѡр, ѡрй ка съ оурмезе ꙟсꙋшй лꙋй Дмнезеꙋ, але кърꙋѫ ворбе сѫнт ꙟтꙋнерек маре шѝ аджнчиме мꙋлтъ, ѡрй май скꙋрт, пентрꙋ ка съ аскꙋнзъ авꙋцїиле ꙟвъцътꙋрилор кꙋ тоате ꙟтꙋнеречиле Алигорїей. Богословꙋл Григорїе аша аꙋ аскꙋнс слава пъринтелꙋй сѣꙋ кꙋ ачесте ꙟтꙋнереч алигоричецй, арътѫнд де ѡ дата шѝ смеренїѫ са: „Н'аꙋ фост ѡае, чѝ дин ѡй чел май алес, ꙟсъ дин ѡй с'аꙋ фъкꙋт пъсторю, ши акꙋм ѥсте пъринте ши пъсторю пъсторилор. Н'аꙋ венит де диминецъ ла арїѫ чѣ мꙋлт родитоаре, ꙟсъ кꙋ ѡстенеле аꙋ ꙟтрекꙋт пре чей, че венисъ май наинте.“

Де ар врѣ чинева, ка прин Алигорїе съ тѫлкꙋѫскъ дарꙋл, каре аꙋ лꙋат Іѡан Еѵангелистꙋл, ка съ-ш ѡдихнѣскъ капꙋл пре сфнтꙋл пїепт ал кꙋвѫнтꙋлꙋй лꙋй Дмнезеꙋ шѝ ѡмꙋл, сꙋгѫнд дин ꙟсъш вїѫца доф͠торїи ꙟпротива морцїй, де оунде май пре оурмъ адъпѫндꙋ-съ кꙋ ѡтрѣвй н'аꙋ ꙟгицит моарте, ар зиче аша: вꙋлтꙋрꙋл Богословїей чел зꙋбрътѡрю ла ꙟнълциме, кареле небъгѫнд ꙟ семъ, лꙋкрꙋриле челе пъмѫнтецй, ш'аꙋ ꙟтинс арипиле кътръ черю, нꙋ нꙋмай аꙋ възꙋт, шѝ кꙋ неклипит ѡкю аꙋ зърит пре соареле чел тѣйнꙋит, чѝ зꙋбрѫнд шѝ ла май марй ꙟнълцимй, с'аꙋ ꙟкꙋйбат шѝ ꙟтр'ачѣ лꙋминъ слобозитоаре де разе, шѝ ꙟ ꙟсꙋшй сѫнꙋл соарелꙋй.

Ла ачастъ алигорїе съ адꙋк шѝ Їероглифика ачѣѫ, саꙋ семнеле їероглифичецй але Егѵптꙋлꙋй челꙋй векю ши ꙟцелепт, каре нꙋ цїѫ грѣй ꙟтр'алт кип, фъръ нꙋмай кꙋ жиганїй фъръ глас, каре ле зѡгръвїѫ, ꙟкѫт пентрꙋ ка съ ꙟцелѣгъ чинева ноймеле сале челе ꙟналте, ера требꙋинцъ съ ꙟвеце бꙋкиле хїарълор. Ачесташ Египт скꙋмп фїинд ла ꙟвъцътꙋриле лꙋй, шѝ бъснꙋиторю а недобѫндѝ алт чинева авꙋцїиле ꙟцелепчꙋнїй сале, ꙟ каре съ фълїѫ, ѡрй ле пꙋнѣ ла ѵнгїиле риторилор, шѝ а сълбатечелор пасърй, ка съ ле пъзѣскъ кꙋ армеле лор челе фирецй шѝ кꙋ зꙋбраре арипилор, ѡрй ꙟтре шерпй ѡтръвиторй, карїй мꙋшкѫндꙋ-ш коаделе, ꙟц мꙋшка де фрикъ шѝ инима, саꙋ ꙟ скꙋрт: типърїѫ марй шѝ недормицй ѡкй, каре

тот дѣꙋна привегїѧ спре пазъ. Ꙗ̆ичй ꙟкъ съ адꙋ́к шй гѫчиторилє чѣлор вѣкй, ворбъ атѫта ꙟтꙋнекатъ, кѫт ѥсте кꙋ непꙋтинцъ съ ꙟцелѣгъ чинева, чѐ ꙟсемнѣзъ, де нꙋ̀ ва̀ авѣ̀ ажꙋторю ѡри пре оун Ѵдит, ѡрй пре ѡ Сфингъ. Ꙟц адꙋ́к пилдъ кѫте-ва, ка̀ съ ле четѣщй пентрꙋ пофтъ, шй пентрꙋ ка̀ съ нꙋ те пїерзй ꙟтр'ѫнселе ка̀ ꙟтр'ꙋн Лавиринѳ, ꙟц вой да апой Дѣдал шй Фисѣвс, шй-ц кой аръта̀ дрꙋмꙋл, ка̀ съ слобозѣщй минтѣ де чѣ мꙋлт ꙟплетитъ нелезнире, че ꙟц ꙟплетѣск ачѣлѣ, тѫлкꙋиндꙋ-цй чѣле, че ꙟсемнѣзъ:

„Ѡ̆ала ѥсте пѣще, ѥаръ че фїꙗ̆рбе ꙟтр'ѫнса, ѥсте карне ꙟсꙋфлецитъ, кꙋвѫнтътоаре шй симцитоаре.“

Ꙗлта:

„Ѥсте оун добиток педестрꙋ, ꙟсъ шй де апъ, ѥсте ꙟсꙋфлецит шй фъръ сꙋфлет, кꙋ сꙋфларе шй фъръ сꙋфларе; търъиндꙋ-съ оумблѫнд, шй слꙋжиндꙋ-съ кꙋ арипй. аскꙋлтъ, шй те миръ, ши гѫчѣще.“

Тѫлкꙋирѣ лор ѥсте, а чѣїй динтѫй: Іѡна, кареле ера̀ ꙟ пѫнтечеле китꙋлꙋй; ѥаръ а чѣїи де ал дойлѣ: корабїѧ.

CLXVIII.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell., pag. 107—123.)

Gromovnic al luĭ Iraclie Impărat.

Бербечиле. (pag. 112—114.)

Дъ ва тꙋна ꙟ нꙋмър бербечелꙋи дъспре ръсърит, ва фи робїе ши пеире мꙋлтъ. фїаръле пъмънтꙋлꙋи вор фи сътꙋле, ши спре стрикаре маре. ръзболие ши ране, ши пагꙋбъ ва фи. пъинѣ, поамеле вор фи скꙋмпе. семънътꙋра тързиїе нꙋ ва перй. ꙟ прꙋнчи чеи тинери ва фи пеире. челор че ꙋмблъ пе маре, ва фи ꙟннекаре. ѥр дъ ва фи кꙋтремꙋр, ꙟнтре домни ва фи скимбаре ши фоамете, ши ръзболие. ши ва фи грештате ши невоие ꙟнтре ѡамени. ши ꙟн бърбаци чеи тинери ва фи пеире, ѥр фїинд кꙋтремꙋр ноаптѣ, ва фи маре невойе ꙟнтре ѡамени. ши боери нꙋ съ вор плека домнꙋлꙋи съꙋ, ши вор фꙋџи дъла дънсꙋл, кꙋџетъндꙋ-и мꙋлт ръꙋ. ши вор ꙟнчепе а̀ съ бате. ши ꙟ воиничи нꙋ ва фи токмире. ши ꙋн ꙟмпърат дъспре апꙋс ва

мȣри. ши вор фи плои мȣлте. ши роадъ ꙟн мълаю ши ꙟнтр'алте семинце. ꙗр ꙟн цара Єгипетлȣи фоамете.

Вице́лȣ.

Дъ ва тȣна ꙟн нȣмър вицелȣлȣи, ꙟн Цариградȣ ва фи бȣкȣрїие маре. гръȣ ва пери пъ ало́кȣрѣ; ꙗр спре ръсърит ва фи грешта́те ма́ре ши търе маре. ши ȣнȣл спре алтȣл съ (ва) скȣла. ши лакръми ва фи ꙟнпъратȣлȣи. ши плои. ꙗр де ва фи кȣтремȣр маре припек ши маре грештате ва фи. ꙗр дъ ва фи ноаптѣ кȣтремȣр, ꙟнтрȣ тоате четъциле ва фи звїераре ши грештъци ма́ри, ши мȣлте ѡраше вор къдѣ. ши дъспре апȣс бисеричиле челе мари съ вор пȣстїи. ꙗр ла ръсърит ва фи мȣлтъ боале ши скърбъ ꙟнтре ѡамен; ши чеи че вор фи ꙟн къмпи, ꙟн пъдȣри, фїери, добитоаче, жига́нии, пъсъри, ши ꙟн апъ пещии вор слъби́. ши четъциле съ вор ꙟнфрикоша. ши чеж че вор фи ла ѡасте кȣ (?) бȣкȣрїе вор примии.

Џѣмънȣл.

Дъ ва тȣна ꙟн нȣмърȣ џѣмънȣлȣи, ꙟнтре ѡамени ва фи боале мари. ши че́лор че ȣмблъ пре ма́ре, саȣ пре алте апе ва фи пери́ре. ши ꙗрна ва фи грѣ. гръȣ мȣлт съ ва фа́че. ȣнȣи бърбат маре ва фи аръта́ре. ши ꙟн ѡамени мари ва фи скимбаре. пъсърилор ва фи перире. ꙗр дъ ва фи кȣтремȣр, о латȣре съ в(а) скȣла́ ши оамени съ вор бȣкȣра. ꙗр дъ ва тȣна ꙟнтрȣ амиꙃъзи ши ва фи кȣтремȣр, ꙟнтр'ачел лок воиничии ꙟш вор пъръси́ пре ꙟнпъратȣл лор, ши съ ворȣ дȣче ла алт ꙟнпърат. ꙗр га́динилор челор сълбатече ва фи перире. ши съ вор спъимънта четъциле. ꙗр дъ ва тȣна ноаптѣ, мȣерилор челор греле ва фи перире. ши вор бирȣи алте лимби. ши ва фи моарте грабникъ. ꙗр кȣтремȣр дъ ва фи ноаптѣ, ва фи ръзболие, ши нѣмȣрилор ва съ ле фие алтȣ ꙟнпъратȣ. ши бисеричиле челе мари съ вор пȣстии. ши ꙟн тоатъ партѣ ръсъритȣлȣи, пъине нȣ ва фи; ши ва фи фїаръ мȣлте.

CLXIX.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell. Alexandrie, 128 paginĭ.)

Кȣ врерѣ лȣи дȣмнезеȣ ꙟнчепȣю а скрие де вiѧца ши повестѣ ши лȣкрȣриле марелȣи ꙟнпъра́тȣ Але́ѯандрȣ македон. дин четатѣ лȣи Филип краю. кȣм фъкȣ́ ръзкоаде кȣ тоате диха́ниiле пъмънтȣлȣи ши фȣ ꙟнпърът а тоатъ лȣмѣ.

Naşterea luĭ Alexandru. (pag. 5—6.)

Ꙟнчепȣю дь на́щерѣ лȣи Алеѯандрȣ ꙟнпъратȣ.

Чѣсȣл дь на́щере вени́, ши кемъ пре Нехтинав ши-и зисе: чѣ́сȣл дъ на́щере аȣ венит. ши късȣтъ Нехтинав пре сте́ле ши зи́се: съ ции пȣцинтел съ нȣ фачи, къ чѣсȣл есте ръȣ, ши планителе нȣ с'аȣ токмит пре ста́ре, ши крȣгȣл стъ пре лȣнъ, ши зодїиле н'аȣ пȣрчес, ши сте́леле стаȣ пре лок, ши дъ веи на́ще тȣ акȣ́м, веи фаче ом прост, ка ши алци ѡамени дъ нимик. ши цинȣ пȣцинтел, пънъ стътȣ́ плани́тиле пре токмѣ́ла лор, ши фъкȣ коко́нȣл. ши-л лȣь Нехтинав ꙟн бра́це, ши-л благослови̇ ши зи́се: съ-и пȣнеци нȣмеле Алеѯандр. ши нъскȣ Александр ꙟн лȣна лȣи Мартїе ꙟн. вı҃. зи́ле, ши лȣѡъ моаша копи́лȣл, ши-л дȣ́серь ла бисе́рика лȣи Амон ши Аполон дȣмнезе́ȣ, ши-л благослови́рь попии, ши-и пȣсерь нȣмеле, Алеѯандр. че съ кѣмъ гречеще, ꙗр сърбеще: избран, ꙗр рьмлеще, ꙟнлес (! l. ал-).

Ꙗр Филип краю вениѧ дъла ѡсте, дъла Дарїе ши ꙟнтр'о ноапте възȣ ȣн вис; ши еши́ дин кортȣ, ши шъзȣ ꙟнаинтѣ ко́ртȣлȣи пъ ска́ȣн. ши кемъ пре Аристотел философ, ши спȣсе висȣл, аша спȣсе: даскале Аристотеле! възȣю астъ ноапте ȣн вис ȣнде-ми адȣсе Аполон дȣмнезеȣ ȣн кокон мик, ши и(!) зисе: бȣ́кȣрь-те Филипе! къ аи добъндит ачест кокон дь ла Ѡлимбїꙗда. ши повестинд ел аша, ꙗр ȣн вȣлтȣр маре трекȣ̀ престе Филип, ши ѡъ ꙟн поалъ-и. Филип съ пръ сперiѐ ши съри̇ дин скаȣн, ши къзȣ̀ ѡȣл жос, дин по́ала лȣи Фи́лип, ши кръпъ, ши еши̇ дин оȣ ȣн шарпе мик. ши ꙟнкȣнзȣрь(!)оȣл, ши кънд фȣ ла гȣ́ра ѡȣлȣи ел мȣри. Аристотел зисе: краю Филипе! съ щии, къ висȣл тьȣ плин ва фи́; къ ачел ѡȣ, есте пъмънтȣл тот; ꙗр ачестȣ шарпе мик, есте ми́кȣ копилȣ тѣȣ; ши ва лȣѡа то́атъ лȣ́мѣ ши ла мошиѧ лȣи нȣ съ ва маи ꙟнтоарче. ши аша ворбинд, соси̇ весте ши спȣ́се, къ аȣ фъкȣт Олимбиѧда

кокон . ши фоарте съ веселй Филип краю ши кѹрьнд пѹрче-сърь ла Македóнине.

Călătoria luĭ Alexandru la raĭu. (pag. 73—75.*)

Ши ешй Ꙗлександрѹ дъла Нагомѹдрине, ши мерсе ла тá-бъръ, ши спѹсе тот че аѹзй ши тот че възѹ ла Нагомѹ́дрине ла Невант . ши пѹрчесе кѹ ощиле ши мерсе пънъ ла четáтѣ мѹе-рѣскъ але Нагомѹ́дрилор, ши възѹ четáтѣ ши трекѹ пъ лън-гъ дънса ши нимини нѹ́ съ ѹитъ ꙟн четáте . ши мерсе 3 зиле ши ажѹнсеръ ла ѹн къмпѹ маре фъръ сфършѣнине, ши ера пъ ачел къмп флóри фóарте фрѹмоáсе, ши мирось ка тъ-мѣѧ ши ка змирна ши ка ливáнѹн; ши ера ѹниле албе, алтеле негре ши алтеле рóшии, верзи, мохорьте, галбене, албастре, мирьи (?) алтеле ꙟнтр'алте кипѹри . ши кътъ Ꙗлександрѹ спре ръсърит ши възѹ віпане дъ фок, ешинд пъ пóарта рáюлѹи, ши ꙟндáтъ ꙟи стътѹ . 2 . ангели пъ лóкѹ ꙟннаинтѣ лѹи, ши зісе : стъи Ꙗлеѯандре! нѹ́ маи къла локѹл сфънт, къ веи перй ши тѹ, ши ѡщиле тáле; че те ꙟнтоарче пъ ачесте патрѹ апе че кѹрџе ди раю : Ѳйгрѹ, Єфрафтѹ, Фисон, Геон . ши аколѣ дъскълекъ Ꙗлександрѹ ши фъкѹ ѹн стълп де пиатръ, ши по-леит, ши скрйсе кѹ слове елинещи ши жидовещи : „еѹ Ꙗлексан-дрѹ македон, ꙟнпърáт а тоатъ лѹмѣ, ѡ лѹаю ши пънъ аичѣ венит-ам ши аичѣ ꙟм еширъ ꙟннаинте . 2 . ангели ши мъ чер-тáръ съ нѹ маи мерг наинте, ши дъ аичѣ м'ам ꙟнторсѹ ла лѹме; ши чине ва врѣ съ мѣаргъ ла раю, пънъ аичѣ съ вине; къ чине ва мерџе маи наинте, ва перй.“ Ши дъ аколѣ съ ꙟнтоарсе Ꙗлександрѹ ла лѹме, ши вени пънъ ла мѹнтеле де фїер, ши възѹ ѹн ѡмѹ маре, дъ лѹнг 1000 дъ коци, ши дъ грос 500 дъ коци, ши легат дъ ачел мѹнте кѹ верйци дъ фїер; ши нѹ кѹтезà нимени съ съ апропине дъ дънсѹл . ши маи мерсе маи наинте ши възѹ ѡ мѹере, дъ алтѹ мѹнте ле-гáтъ, ши ерá ши ачѣѧ дъ лѹнг 1000 коци ши грос 500 коци, ши ерà ѹн шарпе ꙟнвълѹит дъ пичоареле еи ши-и цинѣ гѹра кѹ динции ши плънџѣ, ши съ аѹзиѧ глáсѹл еи дъ 3 зиле кáле . ши трекѹ́ръ ши ачѣѧ . ши ꙟнтребъ Ꙗлеѯандрѹ пре филосóфи, чине фѹ́ръ ачеи ѡамени? ꙗр философи зйсеръ : спѹ́не-съ съ фїе Ꙗдам ши Єввa, ши ва шъдѣ аша пънъ че ва нáще хс҃ . ши апои съ вор ертá ши съ вор слобозй.

---

*) cf. maĭ sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

Ши дъ аколѣ мерсеръ . 6 . зиле ши ажѫнсеръ ла ѡ пещеръ маре, ши ера̀ ꙟтръ'нса ꙟтѫнерек маре; ши зисе Александрѫ, съ ꙟнкалече чине аре ꙗпъ кѫ мѫнзѫ, ши съ ласе мѫнжии афаръ ла гѫра гропии, адика ла ѫша пещери ачеѧ . ши интръ Александрѫ кѫ дѫншии ꙟн пещеръ ши стрига : вѐри че ва гъси съ ѧ тот, ори лемнѫ, ори ѡс, ори піатръ, тот съ лѫаци; къ чела че ва гъсй мѫлтѫ кѫи-съ-ва ши чела че ва гъсй пѫцини кѫй-съва . ши ѫмбла̀ръ ꙟтръ'о зи ши ꙟтръ'о ноапте, ши-и скоасеръ єпиле афаръ ла мѫнжии . ши дакъ єширъ, зисе Александрѫ, съ ꙟпърцѣскъ тоци фръцѣще; ши чине че скоасе ера тот піетри скѫмпе, аѫр ши мъргъритарѫ ши ѡасе скѫмпе; дечи ѫнии лѫасе мѫлтѫ, алции нѫ лѫасе нимик . алци съ къѧ къчи н'аѫ скос ши єи.

Ши дъ аколѣ мерсеръ . 4 . зиле ши ажѫнсеръ ла ѫн єзер . ꙗр дакъ бъгъ пещиле ѫскат ꙟн апъ, съ-л спеле, пещиле ꙟнвиие ши фѫџй ꙟн апъ, ши бъгъ ши алтѫл ши ꙟнвиие ши фѫџй ши ачела, ши спѫсеръ лѫи Александрѫ . єл зисе лор, съ съ скаде (! l. скалде) тоци ѡсташи ꙟтръ'ачѣ апъ кѫ каи лор, ши аша̀ фъкѫръ ши фѫсеръ тоци вии ши тари.

CLXX.

1799.

(8⁰, 41 paginĭ.)

Віаца лѫй Бертолдо, шї а лѫй Бертолдино фечорѫлѫй дінпреѫнъ ші а лѫй Какасіно непотѫлѫй лѫй. (Сибію 1799) ed. 2. 1836.*)

Chipul luĭ Bertoldo. (pag. 1—2.)

Романтѫл.

Ꙟн сѫта а шаса де ані, стъпѫнѣ ꙟн Лонгобарда краюл Албоні, кареле авѣ резідѣнціа са ꙟн четатѣ Верона . Ачест домн ера бѫн, блѫнд ші дрепт, ші тоатъ Італіа аѫ фост стъпѫніріі сале сѫпѫсъ . Пре ачѣ врѣме ꙟн цінѫтѫл Верониєй ꙟнтр'ѫн сат Бретагнана, ера оун църан анѫме Бертолдо, някѫт кѫ ѡ статѫръ а трѫпѫлѫі фоарте ѫрѫтъ, къ ера кѫ капѫл маре лѫнгъреп ка ѫн ѡѫ, кѫ пърѫл рошѫ, ши ръцѫнзат, оурдѫрос

*) cf. maĭ sus II, pag. 118—122. (1779.)

ла ѡкі, ші џѣнеле пре марџіні роші. Нас авѣ маре, рошатек ка сфекла, нъріле ларџі; гȣра съ ведѣ ларгъ маі пънъ ла оурекі; ꙟн фълчі дін наінте і съ ведѣ доі дінці стрѫмбі пе дін афаръ ка ниџе колці; барба ера дѣсъ ші лȣнгъ ꙟн котор. Асѣменѣ скімосіте, ші оурѫте ера ші чѣле-л'алте пърці але трȣпȣлȣі лȣі; къ пічоареле ера кам стрѫмбе, ші мѫніле скȣрте ші кам флокоасе.

Аша ера статȣра ші кіпȣл лȣі Бертолдо, дін афаръ оурѫт, ші грозав ла ведѣре; іар фірѣ кȣ атѫт і съ аръта а фі ꙟподобітъ кȣ дарȣл ꙟцелепчȣнії. Ел ера ѡмȣл чел маі порніт спре веселіе ꙟн сатȣл Бретагнана ꙟн каре лъкȣіа, вечінії маі кȣ дѣдінсȣл аскȣлта пілделе лȣі чѣле де ꙟнвъцътȣръ моралічещі, декѫт але алтор даскалі; ші кѫнд съ ꙟнтѫмпла ꙟнтре вечіні прічі саȣ жȣдекъці ел маі дірепт хотъра, декѫт маі маріі ачелȣі лок.

Intălnirea luĭ Bertoldo cu craĭul. (pag. 2 — 6.)

Ꙟнтр'ѡ зі іаȣ веніт лȣі Бертолдо амінте, съ мѣргъ съ вазъ ші ел четатѣ, ші кȣртѣ кръіаскъ; ла ачаста нȣмаі кȣріозітатѣ л'аȣ ꙟндъмнат. Дечі мергѫнд ꙟн Верона, ші ажȣнгѫнд ꙟн тѫргȣл чел маре, аȣ ꙟнчепȣт а съ міра ла каса краіаскъ, сокотінд а фі ѡ бісѣрікъ маре.

. . . Бертолдо кареле ꙟнцелесѣсе кȣвинтеле слȣжіторюлȣі, кȣм къ краюл есте домн бȣн, мілостів, ші аскȣлтъ плѫнсъріле тȣтȣрѡр, ші съ сѫргȣꙗще съ ꙟндрептѣзе прічініле фіеще-кърȣі сȣпȣс ал лȣі, ші възѫнд кȣм стаȣ порціле полъціі кръещі фіеще пентрȣ чіне дескісе, ші кȣм нȣ ѡпрѣще стража пре німе, аȣ мерс ші ел ꙟнлъȣнтрȣл късії Діванȣлȣі, оунде шедѣ краюл ꙟн трон. Маі ера ші алте скаȣне ꙟн рѫнд ашезате, пре каре ера съ шазъ боꙗрії, ші сфѣтнічії, къ пънъ ꙟнтр'ачѣ врѣме еі ста тоці ꙟн пічоаре; іаръ Бертолдо німік сфіиндȣ-се де краюл, нічі де чеі че ста ꙟнпрежȣр, кѫнд тоці ста кȣ смереніе аскȣлтѫнд, ел аȣ шезȣт пре скаȣнȣл чел маі апроапе. Оунȣл дін еі несȣферінд ачастъ ꙟндрезніре фъръ ѡменіе, ші маі мȣлт міръндȣ-съ де кіпȣл лȣі, ꙟнфрȣнтѫндȣ-л іаȣ зіс: пентрȣ че ещі аша де ѡбразнік ші шезі ꙟнаінтѣ краюлȣі, фіінд боерімѣ де фацъ? Бертолдо ръспȣнде: пентрȣ че съ нȣ шезȣ? дакъ ꙟн бісѣрікъ оунде есте мареле Дȣмнезеȣ, пȣтем шедѣ ла ѡ-л'алтъ.

Краюл аȣзінд ачѣстъ кȣвінте че ръспȣнсѣсе Бертолдо, аȣ порȣнчіт съ віе ꙟнаінтѣ краюлȣі маі апроапе, ші л'аȣ ꙟнтребат краюл, чіне ещі?

Бертолдо аѕ зіс: еѕ сѫнт оун ѡм. Краюл л'аѕ ɟнтребат ıаръ:

Даръ кѫнд аі веніт ɟн лѕме? Бертолдо и ръспѕнсъ:

Кѫнд віне аѕ воіт Дѕмнезеѕ съ мъ ашѣзе ɟнтр'жнса, ші съ мъ наск дін пърінці, къ еѕ де ачѣстѣ нѕ ам авѕт гриже. Краюл л'аѕ ɟнтребат: каре есте патріа та?

Бертолдо аѕ зіс: Лѕмѣ, къ че-м пасъ міе, ѡрі чіне фіе домн престе іа, нѕмаі еѕ съ ам вое, съ мъ хръненск дін роада пъмѫнтѕлѕі, стъпѫнѣскъ-ѡ ѡрі чіне ва врѣ, еѕ нічі воеск съ-л щіѕ кѕм ɟл кѣмъ.

Ꙗкѕм шезѕ ɟнтр'ѕн сат нѕ департе де ічі, че съ кѣмъ Бретагнана, ші ам аѕзіт, къ ші пърінцíі міеі аѕ лъкѕіт аколѣ. Краюл аѕ ɟнтребат: даръ аі мѕмре ші прѕнчі, саѕ доаръ ші фраці?

Ръспѕнде Бертолдо: адевърат, къ ам авѕт астъзі, кѫнд ам пѕрчес де акасъ, ші де сѫнт еі ɟн старѣ ɟн карѣ іам лъсат требѕе съ фіе тоці морці.

Ші пентрѕ че? пентрѕ къ, мергѫнд еѕ дела дѫнші, еі ера ɟн пат ші дормѣ.

Ꙗчѣсте ръспѕнсѕрі фъкѕсе пре краюл тот маі кѕріоз, ші ɟнтребъ ıаръші:

Че есте маі юте, декѫт оумблетѕл чел рѣпеде?

Гѫндѕріле.

Спѕне-мі, зіче краюл, каре есте вінѕл чел маі бѕн?

Бертолдо ɟі спѕне:

Каре съ бѣ ла мѣселе чѣле ɟналте домнещі, ші каре нѕ-л кѕмпері кѕ бані.

Чіне фаче мъгѕліре маі мѕлтъ?

Ꙗчела, каре врѣ съ ɟншале, саѕ нѣѕ ɟншелат, саѕ оумблъ съ не амъцаскъ.

Intrebările luĭ Bertoldo cu Fagotti. (pag. 19—20.)

Скрітори аѕ семнат нѕмаі оунеле ɟнтребърі че Фаготті (мъскърічіѕл краюлѕі Ꙗлбоні) пѕсъ съ ле ръспѕнзъ Бертолдо, къ чѣл'алте лѣѕ афлат маі тоате простатече, ші неврѣдніче (нічe) де тѵлхарію. дестѕл къ Фаготті ɟнтрѣбъ:

Кѕм аі фаче съ адѕчі апъ ɟнтр'ѡ сітъ? Бертолдо ръспѕнде: еѕ аш ащепта пънъ ар ɟнгеца.

Бравѡ! стріга, карíі аѕзісъ. Кѕм аі сокоті, неалергѫнд съ прінзі оун епѕре?

Еѕ аш ащепта, пънъ ар фі ɟн фрігаре. бравісімо!

Дар кȣм тѣi ꙟнбръка съ нȣ фii нiчi ꙟнбрѫкат, нiчi десбрѫкат?

Єȣ м'аш вълȣi ꙟнтр'ѡ мрѣџе каре прiнде пешi. шi ꙗръ ꙟнтрѣбъ Фаготтi, че бȣрȣжнъ есте, каре ѡ кȣноск шi ѡрбii? Бертолдо ръспȣнде:

Оурзiчiле, къ оурзiкѫндȣсъ ѡрбȣл ѡрi ла мѫнi, саȣ ла пiчоаре, ел сiмте арсȣра кѫ-i де оурзiкѫ.

CLXXI.

1799.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 38b — 39b. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b — 39a. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a — 12b.)

Avestița aripa Satanei.

Ꙗдикъ еȣ сфънтȣ архангел Михаїл воеводȣл, погѡръ(н)дȣмъ дин мȣ(н)теле Iлиѡнȣлȣи, възȣи пе ȣн д͠х никȣрат кȣ ѡкыл(е) ка стелиле, ши мънȣле ка де фѡк, ши ȣнгеле ка съчириле, ши пърȣл капȣлȣи пънъ ла кълкъи, ши фаца ка кътаранȣ. Ꙗр архангелȣ ꙗ зъс: стъи сътанѡ! ши стътȣ. ши зъс(е) архангелȣл: ди ȣнди вии тȣ дȣх никȣрат, ши ȣнде мерџи? кȣмȣ-ц есте нȣмеле тъȣ? ꙗр е зъс(е): пе мини мъ кемъ Ꙗвестеца, арипа сътани, арипа ꙟнпъратȣлȣи нѡстрȣ вѡивѡдȣл Белзъвȣл; ши акȣм ам аȣзит ди ѡ фечѡръ анȣме, Марие, фата лȣи Iѡким ши Ꙗнии, кȣм къ вра съ наскъ прȣнк, пре Іс̃. Хс̃. назаринеȣ, ши мъ дȣк кȣ але меле мешешȣгȣри диевѡлеще, ка съ ѡ сминте(с)к ши съ ѡмѡр прȣнкȣл еи, дȣпъ кȣм ам сминтет ши пе алте фемеи пънъ астъзи, ши сминтеск. Ꙗр еȣ архангелȣл Михаил, дакъ аȣзъи аша, ѡ принсъи де пърȣл капȣлȣи, ши ѡ легаи, ши ѡ ферекаи, ши ꙟнчипȣю а ѡ бате фѡрте страшник кȣ бичȣл чел ди фѡк, ши-и пȣсъи палѡшȣл чел ди мѡрте ꙟн кѡстеле-и; ꙗр е цъпа фѡрте тари, ши съ рȣга зъкънд аша: рѡгȣ-мъ архангеле Михаиле, мȣнчитѡрюл драчилѡр, маи слъбеще-мъ дин легътȣри. Ꙗр еȣ архангелȣл Михаил ам зъс: тȣ дȣх никȣрат! спȣни-м, кȣм ꙟнтри тȣ ꙟн касъле ѡминилѡр, ди фачи сминтеле фимеилор кънд сънт греле, ши ли ѡмѡри прȣнкȣл? Ꙗр ѧ зъс(е): ѡх! ди мари дȣрери ши ȣстȣриме спȣни-ц-вѡи тѡте мешешȣгȣриле меле челе девѡлеши пре амъръ(н)тȣл къте ȣнȣ. Єȣ, архангеле Михаиле,

кънд ꙟнтрȣ ꙟн касъле ѡминилѡр мъ фак ꙟн мȣлте кипȣри ди нълȣчири; мъ фак: ѡгар, гъинъ, мȣск'ъ, епȣри, паижън, мъцъ, ши ꙟн тѡте кипȣриле чи аȣ дȣх ди съинцъ ши ам 19 нȣми. кȣ нȣмеле меле ачеле фак тѡт фелюл ди ръȣтъце; іар ȣ(н)ди съ вѡр афла нȣмеле меле скрис(е), еȣ акѡлѡ ла аче кас(ъ) нȣ мъ пѡт апрѡпеѧ кале ди шапте миле ди лѡк. ши нȣмиле меле сънт ачесте: чил динтъи, авестеца; 2. брана; 3. зълина; 4. искара; 5. пиха; 6. исправа; 7. либа; 8. мȣха; 9. хае; 10. глȣбина; 11. никарда; 12. теѧ; 13. хȣлȣбаи; 14. техаѧ; 15. неведериѧ. 16. теѧна. 17. гесна 18. рѡта 19. зълъсамка. ши пентрȣ ачаста, михаїли архангеле, даȣ ꙟн мънȣле тале ачистȣ запис ал меȣ, ка съ мъ слѡбозъ дин легътȣри ши дин бътъи. іар еȣ архангелȣ ан (! l. ъи) зъсъи аша: іатъ къ-ц пѡ(рȣн)ческ кȣ нȣмиле татълȣи, ши а феюлȣи ши а сфънтȣлȣи дȣх, съ нȣ те маи апрѡпии ди робȣл лȣи дм̃незъȣ анȣме кȣтари ши ди рѡба лȣи дȣмнезъȣ, ничи ди фичѡрии лор, ничи ди припашии лѡр, ничи ди дѡбиточиле лор, ни (!) ничи ȣниле ди къте ле-ȣ дат лѡр дȣмнезъȣ; чи съ те дȣчи, ȣнде цъ-и локȣл гътет ꙟн тартар, ла фȣ(н)дȣл безънии, ла татъл тъȣ везъ (!) верзȣвȣл, ши аколѡ съ шъз ꙟн вечии вечилѡр. амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Сибію. *a.* ed. Сибію. 1868. 8⁰, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechĭu, defect la început. 8⁰, 104 paginĭ.)

Іон Барак: Історїа прѣ фрȣмосȣлȣй Аргир ши а прѣ фрȣмоасей Єлена чѣ мъѧстръ, ши кȣ пърȣл де аȣр.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкѫнд дин бȣзъ
  Ѡ прѣ дръгълаше Мȣзъ!
Вершй глас ꙟџереск дин гȣръ,
  Каре инимиле фȣръ,
Фȣръ ши ле амъџѣще
  Дȣпъ че ле ꙟдȣлчѣще.
Те рог, Мȣзъ мѫнгъюасъ!
  Карѣ кѫнцй кѫнтърй фрȣмоасъ,

Пикъ-м пȣцинтикъ мїѧре,
  Дин мъѧстра та пȣтѣре,
Съ пот кѫнта кȣ симцире,
  Лȣй Аргир прибеџире.
Аргир аȣ фост кръишорȣл
  Чел май педепсит кȣ дѡрȣл;
Фїюл чел май мик съ щїе,
  [Ꙟн хроника фирїй скрїе:]
А лȣй Аклетон анȣме,
  Краюл чел богат дин лȣме.
Къ ꙟкъ н'ам дат ꙟ кале
  Де нȣмеле църїй сале.
Съ зиче динтрȣ афлате,
  А фи авȣт ѡ четате,
Таре ши мещешȣџитъ,
  Ши кȣ шанцȣрй ꙟтъритъ;
Ꙟтрȣ ѡ царъ фїѧстръ,
  Дин лȣмѣ чѣ май мъѧстръ.
Майкъ-са блѫнда кръѧсъ,
  Медена чѣ прѣ алѣсъ,
Трей фрацй кȣ ел съ нъскȣръ
  Дин пъринтѣскъ кълдȣръ;
Ꙟсъ ниче оунȣл н'аре,
  Кȣ дѫнсȣл асъмънаре,
Ꙟтрȣ вѣстѣ ши мърирѣ,
  Кѫт с'аȣ педепсит кȣ фирѣ.
Ꙟ четатѣ пъринтѣскъ,
  Съ афла ѡ прѣ фирѣскъ
Гръдинъ ꙟподобитъ,
  Пърѣ, къ-й ꙟсȣфлецитъ.
Ера плинъ де фрȣмсѣце
  Де але флѡрилѡр фѣце,
Аичй рѫȣ, колѣ вълчикъ
  Кȣрџе лѫнгъ флѡричикъ;
Динкоаче сȣпт помй вердѣцъ,
  Съ те десфътезй де фацъ.
Ꙟтр'ѡ зи ачи краюл
  Десфътѫндȣ-се кȣ траюл
Ла оун пом чȣдат сосѣще,
  Ши-л вѣде кȣм ꙟверзѣще,

Алб ла флоаре ка арџинтȣл,
Миросинд ꙟ тот пъмѫнтȣл;
Пре каре некȣноскѫндȣ-л
Съ ꙟдȣплека кȣ гѫндȣл,
Ащепта роада съ-й крѣскъ
Ка фѣлюл съ-й нимерѣскъ:
Къ 'нтр'ѡ зи ꙟмȣгȣрѣще,
Ши де трей ѡрй ꙟфлѡрѣще.
Ши пре грединарюл кїамъ
Ка съ дѣ де дѫнсȣл сѣмъ,
Че мѫнъ аȣ съдит помȣл?
Къ мȣлт съ миръ тот ѡмȣл,
Кȣм ел зїѡа ꙟфлѡрѣще,
Ноапте коаче, ши родѣще;
Ꙟсъ зїѡа нȣ-л апȣкъ,
Пънъ пїер ка ѡ нълȣкъ.
Ꙗр краюл съ ꙟтристѣзъ,
Къчй нȣ поате съ ле вазъ.
Възѫнд кȣм ꙟмȣгȣрѣще,
Къ кѣр възѫнд ꙟфлѡрѣще;
Аȣ пȣс престе ноапте пазъ,
Трей пъзитѡрй ка съ вазъ,
Карїй пъзѣ кȣ привире
А мѣрелѡр рȣменире.
Краюл диминѣца вине,
Кȣ гѫнд съ ле вазъ бине;
Ꙟсъ [че ниче гѫндѣще]
Пре тоцй дѡрминд ꙟй гъсѣще.
Ꙗȣ ꙟтребат: „че възȣръ?
Ши че дѡрмй престе мъсȣръ?“
Єй ръспȣндѣ де ѡ датъ:
„Минȣне ꙟспъймънтатъ!
Къ сȣфлѫнд ѡ датъ боарѣ
Аȣ къзȣт жос тоатъ флоарѣ;
Ꙗтъ нище миришоаре,
Дар сȣфлѫнд ѡ боаре линъ,
Кȣ де сомн дȣлчацъ плинъ
Нȣмай декѫт не апȣкъ
Кȣ невъзȣтъ нълȣкъ
Де пърѣ пре дирептате
Къ сѫнтем мѡрцй жȣмътате.“

Краюл трист ꙟ касъ плѣкъ,
Ши нꙋ пꙋтѣ съ-й май трѣкъ,
Чи нꙋмай декꙟт пофтѣщє
Ꙋн прωрок, ши-й пωрꙋнчѣщє
Съ-й спꙋнє, ши прωрочаскъ:
Чинє пꙋтꙋ съ-й съдѣскъ
Лꙋй ачел пом ꙟ гръдинъ,
Съ-й факъ врє-ω причинъ?
Ши-й фъгъдꙋи ꙟдатъ
Де-й ва спꙋнє, бꙋнъ платъ.
Прωрок Филарет анꙋмє,
Марє врєжитωрю прє лꙋмє,
Трєй зилє съ сокотѣщє,
Ши апой ꙟй прωрочѣщє
Зикꙟнд: „краюлє! прє ωмꙋл
Че ц'ау съдит ціє помꙋл
Л'ам афлат, ꙟсъ пꙋтинцъ
Нꙋ естє дє кꙋноцинцъ:
Къ є лꙋкрꙋ прєстє фирє,
Ши мъєстріє сꙋпцирє;
Ши мꙟна чѣ съдитоарє
Єстє ши стъпꙟнитоарє,
Сингꙋръ лє стъпꙟнѣщє
Лє кꙋлѣщє, ши ръпѣщє,
Ши прин алтꙋл нꙋ съ поатє
Ла лꙋминъ а съ скоатє,
Фър' прин фиюл тъꙋ чел дꙋлчє
Карє сꙋпт пом съ сє кꙋлчє.
Къ пентрꙋ ел сꙟнт съдитє
Ячѣлє тоатє ръпитє.
Ка съ-л вазъ, къ-л ꙗбѣщє
Ши дє фаца лꙋй дωрѣщє,
Динтрꙋ карє ка (! ва) съ ꙗсъ
Марє скꙟрбъ ла кръѧсъ;
Къ ел ва съ прибеꙗѣскъ,
Ꙟ лꙋмє съ рътъчѣскъ.“

Grădina zânei. (pag. 51.)

Дечй съ скоалъ диминáца
  Ꙗргир, ши ꙟш спалъ фаца,
Єъ ꙟбракъ съ гътѣще
  Ши ла грѣдинъ пѡрнѣще,*)
Ꙟ карѣ ꙟтрѫнд ꙟш фачє
  Кȣцєтȣлȣй семн дє пачє.**)
Ꙟкипȣиндȣ-ш ꙟ минтє
  Чє ва фи май ꙟнаинтє.
Ꙗшѣ чȣдатє фрȣмсѣцє,
  Карє плак ла тинєрѣцє.
Кѫт аȣ кълкат кȣ пичюрȣл,
  Н'аȣ възȣт крънишѡрȣл
Кѫтє флѡрй ꙟподобитє,
  Кѫтє рѫȣрй лимпєзитє.
Ѡх! кѫцй трандафирй мироасъ
  Кȣ фой рȣмєнє фрȣмоасъ.
Розмариний аȣ вердѣцъ,
  Ши гароафєлє рȣшѣцъ.***)
Ꙗичй кринȣл съ албѣще,
  Колѣ нардȣл фрȣмос крѣще.
Кєдрȣл рамȣрилє 'ш тиндє,
  Карє мȣлт въздȣх кȣприндє.
Кипрȣл фрȣнзє ꙟверзѣще,
  Ши въздȣхȣл лє клътѣще.
Изворєлє кȣрг ръчитє
  Ка кристалȣл лимпєзитє.
Єкаȣнє верзй долѡ сȣтє
  Тот дин пажищє фъкȣтє,
Кȣ ластрє†) акоперитє;
  Толтє кръꙟсєй гътитє.
Ꙗргир съ кȣлка прє ѫлє,
  Єъ-й трѣкъ дє ѡстєнѣлє,
Ꙗщєптѫнд а са юбитъ
  Кȣ инима ѡстєнитъ;
Ꙗр слȣга чѣ блєстєматъ
  Дє въдȣва ꙟшєлатъ††)

---

*) ь. привéщє. **) ь. ꙟ карє дакъ сосéщє — прє оушъ кáм лин пѫшéщє.
***) ь. фóнлє рȣ́жін, рȣшѣцъ. †) ь. фáкіол. ††) ь. іар слȣ́га фъръ крєдинцъ —
ѡ блєстєматъ фіинцъ!

Кȣ лѣкȣриле гътите,
Ши де вѫдȣва врѫжите,
Л'аȣ адѡрмит таре фоарте
Кȣ ѡ пърѣре де моарте.
Апой ши крѫѫса, ꙗтъ
Вине фрȣмос ꙟбрѫкатъ,
Ꙟтр'ѡ врѣме кълдȣроасъ,
Кȣ шасе роабе фрȣмоасъ;
Прекȣм съ ѡбичнȣѫще.
Кътръ локȣл сѣȣ грѫбѣще.
Кѫнд ꙟчетишѡр съ дȣче
Пър ꙟ аȣр ꙟй стрълȣче,*)
Ши пре спате ши-л нътѣзъ
Дин соаре фъкѫндȣ-шй разъ,
Каре ла кѫлкѫе бате
Нетезит ꙟ жос пре спате.
Клътѣ хайне фрȣмȣшѣле
Ши трѫџѣ боаре кȣ ѫле.
Ꙟ трȣп ѡаблъ, ши сȣпцире,
Дрѫгълаше ла жигнире.**)
Пре кап діаманзй стрълȣче
Кȣ соареле ꙟшй адȣче; ***)
Ба тоате стрълȣчитоаре,
Дела кап пън' ла пичоаре.
Дин папȣчи, пичоаре голе
Албе, съ ведѣ прин поале.
Пажище вѣрде кам оуд,
Дѣсȣпра де роаѡ крȣдъ,
Мергѫнд и ле кам стропѣще
Кѫнд кътръ Аргир грѫбѣще.

*) *b.* пър аȣрйт стрълȣчеще — пре пъмѫ́нт съ тѫржѣ́ще. **) *b.* жинги́ре.
***) *b.* пре кап бнбо́р съ клътеще — каре па́жнщѣ лове́ще.

CLXXIII.

ca. 1800.

(*a*. Ms. Eminescu fragment 6 foĭ ca. 1800. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 325. Folio, II nepaginate + 88 foĭ paginate, copie din 1818.)

Іерѡтóкрит шѝ Ѧретȣ́са.

Naşterea luĭ Erotocrit şi a Aretusiĭ. (*a*. fol. 1—2.)

Істóрїѧ Ѧретȣ́сїй шѝ а ꙟпъра́тȣлȣй Іра́клїє та́тъл сѣȣ . а лȣй Іерѡтóкрит' ши а лȣ́й Пезѡстра́т' та́лълȣи сѣȣ визи́рюлȣй.

Ꙟ полѝтїє лȣ́й Єра́клїє ꙟнпъра́тȣл, съ афлà аче́ст' визи́р анȣ́ме Пезѡстра́т; шѝ нȣ фъчѣ̀ кѡпі́й ни́чи визи́рюл, ничи ꙟпъра́тȣл . Ꙗр' фъкѫ́нд рȣгъчю́не мȣ́лтъ шѝ ȣнȣл шѝ алтȣл, аȣ да́т Д҃мнезе́ȣ шѝ й са́ȣ нъскȣ́т ꙟнпъра́тȣлȣй ѡ фечѡаръ фѡарте фрȣмѡасъ, шѝ ꙗȣ пȣ́с нȣ́меле ей Ѧретȣ́са . Кȣ́м шѝ визи́рюлȣ́й й с'а́ȣ нъскȣ́т ȣн фичѡр, шѝ л'а́ȣ нȣми́т Іеротѡкрит . Шѝ крескѫнд ел' шѝ финка ꙟнпъра́тȣлȣй мъришѡрй, ꙗȣ да́т ла шкѡалъ пе амѫндѡй, ꙟнтр'ȣ́н лѡк . Шѝ крескѫ́нд Іерѡтокрит фїюл визи́рюлȣй ма́ре, аȣ порȣнчи́т ꙟнпъра́тȣл да́скалȣлȣй, де аȣ скóс пе Іерѡтóкрит ден харе́мȣл ꙟнпъръте́ск', де ȣнде съ афлà Ѧретȣ́са, темѫ́ндȣ-се де вре-ѡ ръȣта́те . Ꙗр Іерѡтóкрит дȣ́пъ че с'а́ȣ скóс де́н' харем, дѡрїѧ̀ фѡарте пе́нтрȣ Ѧретȣ́са, шѝ не ма́й пȣтѫ́нд ꙟнкъ ръбдà съџѣ́та дра́гѡстей с'аȣ дȣс ѡда́тъ ка съ ѡ ва́зъ, шѝ непȣтѫ́нд ни́чй кȣ ȣн ки́п а фа́че ка съ-й съ дешки́зъ ȣшиле ха́ремȣлȣй, с'аȣ ꙟнтѡ́рс ꙟннапой кȣ мȣ́лтъ мъхничюне, шѝ де аколѡ аȣ ꙟнчепȣ́т' а плънџе дѐ дóрȣл шѝ дра́гѡстѣ Ѧретȣ́сїй, шѝ с'а́ȣ дȣс ака́съ сȣспинѫ́нд дентрȣ адѫнк, неспȣ́инд нимъръ́й чѐ аре . Дечй ꙟнтрȣ́ ȣна де зи́ле ꙟнтрѫ́нд лà та́тъл сѣȣ, аȣ черȣт банй, ка́ съ фа́къ ȣн кїóшк' де крища́л ꙟн гръди́на чѐ авѣ̀ . Ꙗр та́тъл сѣȣ де дра́г че́-й ерà, л'а́ȣ аскȣлта́т, шѝ ꙗȣ да́т вр'ѡ кѫтевà пȣ́нџй де ба́нй, де ꙗȣ плинит чѣ́рерѣ лȣй . Шѝ тѡкми́нд ме́щерй йскȣси́цй, аȣ фъкȣт ȣ́н кїошк' де крища́л фѡа́рте фрȣмѡ́с, шѝ ꙟнподоби́т ꙟн лъȣ́нтрȣ кȣ фе́люрй де фе́люрй де ащернȣтȣрй цъсȣ́те кȣ фи́р, шѝ кȣ пїе́трй скȣ́мпе; шѝ дȣ́пъ че л'а́ȣ гъти́т кȣ тѡатъ ꙟнфрȣмсеца́рѣ, аȣ пȣ́с ꙟн ел ска́ȣне, ма́съ де мȣ́лт пре́цȣ, шѝ тѡате стра́єле шѝ тоа́те лȣ́крȣриле чѐ авѣ̀ ел . Ѧпѡ́й аȣ ꙟнчепȣ́т а скрїе ни́ще сти́хȣрй пе́нтрȣ Ѧретȣ́са, шѝ лѣȣ липи́т де́н лъȣ́нтрȣ пре пъре́те, ка ѡрй кѫ́нд а ме́рџе съ ле ва́зъ, шѝ съ се мѫ́нгъе; шѝ дȣ́пъ аче́стѣ аȣ зȣ-

гръвит шѝ кипȣл еій кȣ въѱъле аместекате кȣ сѫнџе де а лȣй, нешїинд мeџешȣгȣл зȣгръвїей [чѝ де ла фире ꙟнвъцат фїинд]; шѝ ашà гътиндȣ-ле тѡате, аȣ кїемат' пре ȣн прїѧтен ал лȣй крединчос, че-л кїема Полидор, шѝ ꙗȣ спȣс тѡате челе че аȣ фъкȣт, шѝ кȣм' къ фѡарте пътимeџіе де драгостѣ Ѧретȣсій, шѝ дȣпъ тѡате чѣле че ꙗȣ спȣс чѣрѣ сфат дела ел'. Ꙗр Полидор ꙗȣ зис: Іеротокрите, дакъ ай принс пре леспезиле інимїй тале драгостѣ Ѧретȣсій; ꙗ-цй калȣл шѝ гътиндȣ-те бине съ мерџем' ла царъ амъндой, дѡаръ вей маи ȣитà шѝ те ва слъбѝ ахтȣл че тѣȣ кȣпринс. Ꙗр' Іеротѡкрит ꙗȣ ръспȣнс: юбите прїетене, мъкар съ мерг' ла сфършитȣл лȣмїй, драгѡстѣ Ѧретȣсій нȣ ѡ вою пȣтѣ ȣитà, фїинд къ с'аȣ скрис пре фрȣнзъле їнимїй меле, шѝ кȣ греȣ ꙗсте ка съ ꙗсъ вре ѡдинеѡаръ ден кȣџетȣл мїеȣ. Кȣ тѡате ачестѣ еȣ сънт аскȣлтътѡрю, кънчй џїȣ бине къ ничй ѡ дать, нȣ м'ан ꙟнвъцат ничи мъ вей ꙟнвъцà ръȣ. Шй дȣпъ ачесте вѡрбе, аȣ ꙟнкȣѧт ȣшіа кїошкȣлȣй, шй мергѫнд ла майкъ-сà, ꙗȣ дат кеѧ, жȣрѫндȣ-ѡ кȣ тѡате жȣръмѫнтȣриле чѣле марй шй греле, ка нȣ кȣм-вà съ дѣ кеѧ атѫт татълȣй съȣ, шй ѡрй кȣй, дар' ничи ꙟнсаш ѧ съ нȣ ꙟнтре ꙟн кїошкȣ, пънъ кѫнд ва венѝ ел. Дечй аȣ пȣрчес ла царъ ꙟнпреȣнъ кȣ прїѧтенȣл съȣ Полидор; ꙗр дȣпа ачаста татъл съȣ визирюл с'аȣ болнъвит фѡарте, шй ꙟндатъ аȣ тринимис ѡлъкарй ꙟн тѡате пърцй, ка съ гъсѣскъ пе Іерѡтòкрит шй съ-л адȣкъ, карїй мȣлт ȣмблѫнд, нȣ л'аȣ пȣтȣт афлà; шѝ пънъ а съ ꙟнтѡарче тримишїи ꙟннапой съ спȣе пентрȣ ел, визирюл с'аȣ ꙟнсънътошат шѝ вїинд веститорїй, ꙗȣ спȣс кȣм къ нȣ л'аȣ афлат никъюри. Ꙗр ел аȣзинд ачаста май мȣлт аȣ ꙟнчепȣт а боли кȣ інима пентрȣ дорȣл фїюлȣй съȣ Іерѡтокрит.

Plecarea luĭ Erotocrit de la părințĭ. (*b.* fol. 42b—43a.)

Ѧȣ ꙟчепȣт Ирѡтѡкрит ачесте съ зѣкъ кȣ амаръ лакръми, сѡкѡтинд а мънгъѧ пе ачеле фър де мънгъери инними але пъринцилѡр: Пре чинстицилѡр ши юбици пъринци! дрептати авеци, пентрȣ непȣтинца ѡменѣскъ, съ плѣнџици кȣ атѣта жале пентрȣ диспърцире ме. Дар кънд веци пȣне ꙟн минте сȣфлетѣска, бърбъцини ши дрептате че фак черюриле ꙟ тѡатъ време, ши ла тѡци ѡаменїй, кȣ кали ар фи, съ въ бȣкȣрац ши съ аџептаци ꙟ скȣртъ времи ръсплътире кȣ

ꙟдѡитъ бꙋкꙋрїе. Нꙋ есте ꙟ лꙋме ачаста статѡрничїй ка съ нꙋ съ скимбе. Ꙗсемине ꙗръш нꙋ пѡати фй ꙟтрестаре статѡрникъ, а нꙋ съ скимба кꙋ бꙋкꙋрїе, че кѡнтенис де плънџере ши де лакръми; къ писте пꙋцинъ време авеци а мъ виде бирꙋитѡр нѡрѡчирилѡр, ши добъндаш невѡинции меле, маи мꙋлт нъдъждꙋит; ши ꙗтъ ꙟн лѡкꙋл мїеꙋ, фию дв, ам лъсат пре юбит фратиле мїеꙋ, Полидѡр, кариле ꙟн тѡатъ време лꙋ фѡст тѡваръш патимилѡр меле; ши акꙋм дꙋпъ вѡꙗ са, есте кълътѡри кꙋ мине, дар дꙋпъ вѡꙗ ме есте шъзътѡр лънгъ дв. Дечи де вѡю тръи еꙋ, ва фи фратиле мїеꙋ ѡри ꙟ че времи, ꙗр де вою мꙋри еꙋ, ва фи ел Єрѡтѡкрит ꙟ лѡкꙋл мїеꙋ; ши ръмънец сънътѡши. Черюрилѡр мъ рѡг, съ въ цїе пе дв сънътѡш, кꙋ вїꙗци, ши пе мине, нꙋмаи съ скимбаръ (!) ꙟтрꙋ бꙋкꙋрїе ачест пъхар де ꙟнтрестаре, кариле вѡю адъпа ꙟ тънпларе ме. Кꙋ ачесте трекънд мꙋлте часꙋри, лꙋ сѡсът време, каре требꙋи съ пꙋрчагъ, ши аша сърꙋтънд мъиниле пъринцилѡр съи, лꙋ ꙟнкълекат пе армъсарю, нꙋмаи кꙋ дѡаꙗ слꙋџи, ши лꙋ плекат. Дар кꙋ че нимъ съ дꙋче, нꙋ есте требꙋинцъ а аръта; че нꙋмаи атъта зик, къ ѡхтътꙋриле лꙋи апринде аирꙋл, ши лакръмиле че върса ꙟл стънџе. Дечи дꙋпъ че лꙋ ешит ден полиції афаръ, лꙋ стътꙋт; ши ꙟтѡркъндꙋ-съ кꙋ фаца спре сараюриле ꙟпърътещи лꙋ ꙟчепꙋт кꙋ амаръ сꙋспинаре а кънта ачесте кꙋвинте:

Ꙗх черюле! арꙋнкъ фѡк кꙋ паръ,
Ши съ априндъ ачастъ царъ.
Съ ѡ арзъ кꙋ тѡтꙋл, съ ѡ кꙋпринзъ,
Съ арзъ тѡци, мари ши мичи, кꙋ тѡцїй съ съ стънгъ.
Съ скапи нꙋмаи Ꙗритꙋса, де фѡк съ нꙋ съ атингъ.
Ꙗх стелилѡр! съ нꙋ ръбдаци, ѡри съ фачеци вр'ѡ минꙋне
Пе ачест тиран ши пъгън, кꙋ тръснет съ-л детꙋни.
Сфинцїи тѡци аи черюлꙋи! мъ рѡг съ въ ꙋници,
Ши ꙟпъраци! асꙋпра лꙋи кꙋ ѡщи съ въ пѡрници;
Съ-и вїй прадъ ꙟ цара лꙋй, ши стъпънире стреини
Съ плънгъ кꙋ маре амар, къчи м'лꙋ гѡнет пе мине.

Ꙗх! мари деспърцире,
Мѡарте кꙋ съмцъре;
Мѡарте кꙋ дꙋрери,
Виацъ кꙋ пенре.
Ꙗх! мари пъгънътате,

Че лȣ рънит дрептáти.
Че фѡк ꙟми сѡсъ!
Че рѣȣ мъ гъси!
Съ ȣмблȣ пи́н' цѣри стреине,
Ръȣ, ка ваи де мине!
Вез къ сънт гѡнит,
Писти тѡт рънúт.
Съръкȣци їнимїѡáръ,
Кȣм те арзи ꙟ пáръ?
Дȣ-те ла стъпѣнъ,
Кȣ сȣспи́н те ꙟки́нъ;
Къ ꙟ трȣпȣл мїеȣ н'лȣ ръмас лѡк,
Съ фїе фъръ де фѡк;
Че ръмъи, ѡдѡр,
Ши ѡргáн кȣ дѡ́р.

Jalea Aretusiĭ. (*b.* fol. 53b — 54b.)

Ꙗшъ ꙟфрикѡшѣндȣ-съ чине-ва, ꙟш пїерди ши чи ари, ши ашъ съ дъ ꙟн невѡи, де кáре недежди нȣ маи аре, ши непричепȣцини съ пердȣ ши нȣ съ маи фѡлѡсъскȣ; дар ꙟцълепцъи, невѡи́нцъле де мȣлте ѡри ле бирȣеск, ши ащаптъ ла причина патимии. Къ ꙟтъмплъндȣ-съ а аве бърбъцъи, ꙟш дѡбъндещи бȣ́на нѡрѡчи́ре. Де́чи, де есте ашъ, нȣ́ требȣе́щи съ съ ле́пиди, дар ничи пре мȣлт съ нȣ нъдъждȣꙗскъ, чи кȣ сѡкѡтѣ́лъ съ-ш еи чеѧ че кȣнѡáщи. Чи дар ашъждере, ши мърїе та, нȣ те лепъда де аче́сте; че те ꙟбърбътѣзи кȣ бȣна ꙟцълепцаска сѡкѡтѣ́ла, дáкъ веи съ те дѡфтѡре́щи. Дар де те веи дезнъдъждȣи, неацȣтъндȣ-те кȣ ми́нте, веи съ-ци петречи вїꙗца кȣ мѡарте ꙟпреȣнъ; къи́ндȣ-те къ нȣ те-и ꙟбърбътат, ка съ скáпи. Къчи къ ши мáре, кънд съ ȣ́нфлъ де вънт, фїинд плѡаи ши тръснит, атȣ́нче кърмáчȣл ꙟфрикѡшѣ́ндȣ-съ де вáлȣри, ꙟш ласъ кърма, непȣтѣ́ндȣ-съ а съ маи ꙟбърбъта, спре а съ маи ꙟбърбъта мещешȣ́гȣл лȣи, ши пе плаве-и арȣ́нкѣндȣ-ѡ ѡ ръсъпещи, саȣ ꙟтрȣ адѣнкȣл мърїи вáлȣриле бъгѣндȣ-ѡ ѡ ꙟнѣ́къ; ши ꙗтъ къ с'аȣ сфърши́т недежде де вїꙗцъ. Ꙗр фїинд кърмáчȣл бȣ́н ши чеѧл'анци тиж, ничи кȣм нȣ ле есте фри́къ, къ съ пȣ́н ла кърмъ бȣни, ши ла пѡвáца кѡрѣбии, ши съ ацȣ́тъ ȣнȣл пе алтȣл; ши примеждїе лѡр че де мѡарте, ѡ ꙟтѡркȣ ꙟнтрȣ бȣкȣрїй.

Кѫчи пѫзѫнд лемнꙋл вїне, адикъ кърма, ничи кꙋм фрїкъ нꙋ ле есте; ши скъпънд съ ѡдихнеск. Пентрꙋ ачаста дар, ши мърїѧ та, нꙋ те перде, ши нꙋ фии дезнъдъждꙋитъ; къ бѡлнавꙋл че-ш ръмъне, адикъ ꙟш лѣпъдъ дѡфтѡрꙋл, ши ръмъни нетъмъдꙋит, кѫчи кꙋ врѣре нѡрѡ́кꙋлꙋи, кꙋрънд врей съ те избъвѣ́ци дин невѡи.

Пѡѣтикꙋл. палигѡрїѧ Фрѫсънїй, ѡ аꙋ маи мѫнгѫѣ́т-ѡ ѡариш-че. Дар ла пáтимиле каре съ афла, мꙋлтъ дꙋрери ши жали кꙋнѡ́ации дїн парте нѡрѡ́кꙋлꙋи ей, ши ла ꙟкисѡáре че съ афла, тремꙋрà ши съ ꙟфрикѡшъ ши ꙗръш ꙟчéпꙋ съ-и зъкъ.

Ꙗритꙋ́са. Ѡх! нѡрѡк нестатѡрник! кꙋм дай тꙋ де лѣ́к, ѡдихнъ. Дар ам зъс, къ ши пе акѡлѡ, ка ѡ нимикъ ꙋнбли, ши ничи пе дѣсꙋ́пра нѡастръ нꙋ речи, чи нꙋмаи каꙋци а ꙋнбла; ши кѫнд не аръци а та милѡстивúре, ꙟндáтъ не ши ѡтръвѣ́ци. Финкъ де ꙟпърат! мъ фачи, съ жꙋ́дек ши еꙋ ненѡрочúта де мúне, ка кѫнд сѫнт алта де нꙋ кꙋнѡскꙋ, ши маи вїне м'аш фи нъскꙋт динтрꙋ ꙋн ѡм прѡст ши де ꙋѡс съ фїꙋ ꙗбúтъ, съ нꙋ траг ачесте невѡи, че ме-ꙋ венит акꙋм ла кап ши кꙋ атъте ꙋꙋдекъци:

Стих:

Ꙗх сѡáре лꙋминътѡрꙗ!
Мъ рѡг фїи-м ꙟтр'аꙋꙋтѡ́рꙗ.
Ши чери ꙟфрꙋмꙋсъцáти!
Аскꙋлтъ-мъ ши-м фъ дрептáти.
Нꙋ мъ лъса, къ ѡи съ пеи,
Ши милѡстивúре чей.
Къ кꙋ тѡтꙋл сѫнт пердꙋт;
Видеци ла че хал ам сосът.
Мижлочици, нꙋ мъ лъсаци,
Ши ръсплътúре съ-и даци,
Челꙋи, че м'аꙋ ꙋрꙋесът;
Де дрептате м'аꙋ липсът.
Мъ рѡг время, съ мижлѡчици,
Ши челꙋи стреин пꙋтéре съ-и дъриици,
Ка съ пѡатъ ꙟвъртежи,
Ши ꙟ ръзбѡаи а съ слꙋжи.
Дꙋпъ кꙋм чер, съ съ факъ,
Ка ꙋрꙋїе съ прифáкъ.

Ах! моарте, фър де сѫмцире,
Ла ръша ме пътимире.
Кꙋ ꙟчепꙋт минꙋнат,
Ши кꙋ сфършит венинат.
Нꙋ-м аꙁꙋнџе, къ сѫнт рънитъ,
Де драгосте истирисѣтъ,
Чи ши ꙋрџїй ꙟм осъ,
Ши ръꙋл къ мъ гъсъ.
Ꙁіоа лешин ши охтези,
Ноапте сꙋспин, лъкръмези.
Нꙋмаи чел че щїе, креди,
Ши фолосꙋл де аморю креции.

CLXXIV.

1801.

(16⁰, XVII paginate + 11 paginĭ nepaginate + 197 paginate + 2 nepaginate: scara.)

Acathist sáu cárte cu múlte rugatsúni ..... de .... Parintele Sámuil Kláin delá Szád ..... Sibii ..... 1801.

Catra cetitoriu. (Fol. III—IV.)

Ce Romanii chiáma litere, slovénnii zic slove. Literele dára, sáu slovele, cu quáre delá o vréme incoace se slugésc Romanii céi din Dàchia, sint slovenésti: Jár céle véchi parintesti litere ále Romanilor din Dáchia, precum ale Romanilor celor din Itáliea, sint cele latinésti. Deci voínd a urmá mái bine pre Parintzii, shi pre mái márii neámului nostru, de quat pre céi stráini, shi cu bun adevér cunoscend, que mare shi intru invatzatura spóriu, shi intru politíe folós, shi intra álte neámuri invatzáte láuda vom dobandi dintru áceásta', que cáresh vom luoa literele noastre céle véchi, shi parintesti, cu quáre toate neamurile [macár straíne de neámul Romanilor,] céle iscussíte, shi invatzáte se folosésc, am judecát, qua noi céi ce sintem Romani se púnem intra ceásta carticica literele noastre céle véchi, shi parintésti. Shi socotím, que fieste quarui adeverát Roman intzelept shi cu mínte búna, mai

placé-i-vá céle parintésti, dequat céle straine, quáre pre neámul nostru lá máre barbárie l'áu adus.

Rugatsúni de dimineátza. (pag. 1—3.)

Marire Tíe Dumnezéul nostru, Marire Tíe Imperáte cerésc Mangaitóriule, Dúhul adevérului, cárele pretutíndine esti, shi toáte le plinésti, vistiéariul bunatatzilor, shi Datatòriùle de viéatza, vín-o, shi te salashluéste intru Nói, shi ne cúratza de tóata spurcatsúnea, shi mantue Bunule, súfletele noastre.

*) Tatal nóstru quárele ésti in cériuri, sfintzásca-se numele tau. Víe inperatíea ta, fíe voéa tá precúm in cseriu shi pre pament. Panea nóastra cea de tóate zilele dá-ni-o noáo ástazi, shi ne earta greshálele noastre, cum shí nói ertam greshítzilor nostri; shi nu ne dúce pre nói in ispíta, ci ne izbavéste de cel reu. Qu'á tá éste imperatíea, shi putérea, shi marírea a Tátalui, shi a Fíiului, shi á sfantului Duh, acúm shi púrurea, shi in vécii vécilor, Amin.

Rugatsune catra prea sfanta de D(u)mnezéu nascatoárea.
(pag. 33—35.)

Prea curáta Doamna, stepana, Nascatoare de D(u)mnezéu, quárea pótzi face tot bínele, priméste acéste cinstíte dáruri, quáre numái Tíe se cuvín de la míne, nevrédnicul, róbul tau, céea ce ésti aleása din toate neámurile, shi te ai aratát mai inálta dequat toate faptúrile cerésti shi pamentésti, que prin Tíne au fost cu nói D(o)mnul Puterilor, shi prin Tíne am cunoscut pre Fíul lui D(u)mnezéu, shi ne am invrednicít sfantului Trúpului lúi, shi prea curátului sangelui lúi. Pentru acéea fericíta ésti intru neamurile neamurilor, céea ce ésti de Dmnezéu fericíta, mái luminata, dequet cheruvímii, shi mái sfanta dequât seráfímii fiind. Shi acúm prea sfanta Nascatoare de D(u)mnezéu, cea cu tótul curáta, nu incetá a te ruga pentru nói, nevrednicii róbii tai, cá se ne izbavím nói de tot sfátul célui inshelatóriu, shi de toata primésdiea, shi se fím pazítzi nevatamátzi de toata lovírea cea venninàta a diavolului, shi pene lá sfarshitul viétzii cu rugatsúnile tále neosmidít (! l. neosindít) me pazéste, quâ cu páza' shi cu ajutóriul tau fíind mantuít, Maríre, láuda, multzemíta, shi inchinatsúne pentru toate se

*) v. vol. I, pag. 9, 32, 41.

inaltzam lui Dmnezéu cel únul in Tróitza, shi Facatóriului tuturor. Acum, shi pururea, shi in vécii vécilor. Amin.

Psalm 6. (pag. 137—138.)

1. D(oa)mne, nu cu maniea tá se me mústri, níci cu iutzimea tá se me certi. 2. Milueste-me Dmne, que neputintsos sint; vindeca-me Dmne, que s'áu turburát oássele méle. 3. Shi súfletul meu s'áu turburát foárte, shi Tu Dmne pene quand? 4. Intoárce-te Dmne, izbaveste súfletul meu, mantueste-me pentru milá tá. 5. Que nu éste intru moarte cel ce te pomenéste, shi in eád cine se vá marturissi Tíe? 6. Ostenit-ám intru suspinul méu, spelá-vóiu in toate noptzile pátul meu; cu lácramile méle ásternutul meu voiu udá. 7. Turburátu-s'áu de maníe ochiul méu; invechítu-m'ám intru tótzi vrasmáshii méi. 8. Departátzi-va de lá míne tótzi cei ce lucrátzi fardelége; que au áuzít Dmnul glásul plangerii méle. 6. Auzit-áu Dmnul cérerea mea. Dmnul rugatsúnea mea au primít. 10. Se se rushinéze, shi se se túrbure tótzi vrasmásii mei; se se intoarca, shi se se rushinéze foarte de gráb.

Psálm 101. (pag. 143—146.)

1. Dmne, auzi rugatsúnea mea, shi strigárea mea lá Tíne se víe, se nu intórci fátzá tá delá míne. 2. Ori in ce zí me necazésc, pléáca catra míne uréchea tá. Ori in ce zi te vóiu chemá, de gráb me aúzi. 3. Que s'áu stins quá fumul zilele méle, shi oássele méle quá uscatsúnea s'áu uscát. 4. Rannit am fost quá eárbá shi s'áu uscát inimá mea; que mi-ám uitát á mancá panea mea. 5. De glásul suspinului meu, s'áu lipít ossul méu de cárnea mea. 6. Asemenátu-m'ám cu pelicánul de pustíe, facutu-m'ám cá corbul de noapte in loc nelacuit. 7. Priveghiat-ám shi m'ám facut quá o pássere ce éste ossibíta pre cása. 8. Toata zioa m'áu ocarît vrasmáshii mei, shi cei ce me laudá, asupré mea se juraa. 9. Que cenushe quá panea am mancát, shi beutura mea cu plangere am amestecát. 10. De catra fátzá iutzimei tále shi a maniei tále, que inaltzindu-me m'ám surpát. 11. Zilele méle qua umbrá s'áu plecát, shi eu qua earbá m'ám uscát. 12. Ear Tu Dmne in veác remâi, shi pomenirea tá in neam, shi in neam. 13. Tu sculandu-te véi miluí Siónul: qua vrémea ê á te milostivi spre el, que au venit vrémea. 14. Que

bine au voit robii tai pietrile lui, shi de tierena lui le vá fi mila. 15. Shi se vor téme neamurile de numele Dmnului, shi totzi Imperátzii pamentului de marirea tá. 16. Que vá zidí Dmnul Siónul, shi se va aratá intru marirea sá. 17. Cautát-áu spre rugatsúnea celor smeritzi, shi n'au defaimát cérerea lor. 18. Se se scrie aceástá intru ált neám, shi norodul ce se zidéste vá laudá pre Dmnul. 19. Que áu privít dintru naltzimea cea sfanta á lui, Dmnul din cériu spre pament s'áu uitát. 20. Quá se auza suspinul celor ferecátzi, se dezlége pre fiii celor omoritzi. 21. Quá se vesteasca in Sión numele Dmnului, shi láuda lui in Ierusalim. 22. Quand se vor adúná noroadele dinpreuna, shi Imperátzii, quá se slusásca Dmnului. 23. Respuns-áu lui in cálea tariéi lui; imputzinárea zilelor méle spúne-mi. 24. Nu me duce pre mine intru jumatatzárea zilelor méle, in neamul neamurilor anii tai. 25. Intru incepút Tu Dmne pamentul ai intemeat, shi lucrurile manilor tále sint cériurile. 26. Acéle vor peri, eár Tu véi rémanea, shi tótzi quá o háina se vor invechi, shi qua un vestment véi inveli pre éi, shi se vor schímbá. 27. Ear Tu aceláshi ésti, shi anii tai nu se vor imputziná. 28. Fiii robilor tai vor lacui, shi semintzá lor in veác se vá indreptá.

Cantáre jeálnica catra prea sfanta de Dmnezeu Nascatoárea.
(pag. 178—180.)

Stá Máica cu jele plangend,
langa cruce mult lacramend,
quand Fíiul se restignea.
Sufletul ei cel superát,
shi cu durére intristát,
i l'áu petruns Sábiea.
O trista, shi necazsita!
Tu ácea blagoslovita
maica' unuia nascuit (!)
Quárea plangea, shi mult jelea,
shi tremura quand Ea vedea
patima célui nascut.
Ce om ar fi netanguínd,
pre Máica' lui Isus vezind
intr'átata chin fíind?
Cine ár putea fí nejelínd,
pre Máica lui Hristos privínd

cu Fiul séu pathimind?
Péntru a omului pecát,
vezu-l pre El in chin bagát;
trupul lui de chin stricát.
Pre al séu prea dulce baeát
vezu-l murind, nemangaeát,
quand El sufletul sh'áu dat.
Máica, izvor de iubíre,
fa me se simtzu chinuíre,
se plang shi eu cu Tíne.
Fa se árze súfletul méu,
iubínd pre Hristos Dmnezéu;
qua sé-i pláca intru mine.
Máica te milostivéste,
rána lui Hristos sadéste
tare in ínima' mea.
A Fíiului tau cel rannit,
cel pentru mine chinuít,
chínul lui, fa-l pártea mea.
Fa me cu Tíne a tangui;
de cel rastignit mila-m fí
pana ce vóiu se traésc.
Langa crucea lui a fírea,
Tíe a me insotírea
in plans, bucuros voésc,
a Fetsoárelor Fetsoára!
Nu-mi fíi Tu mái mult amáre,
ci fa se pling cu Tíne;
se port a lui Hristos moarte,
shi a páthimíi lui soarte.
De ranne-i gandind bíne,
fa quá shi eu se pathimésc,
de cruce se nu me lipsesc.
Shi de scump Sangele lui,
aprins ferbinte, shi infocát,
prin Tíne se fíu aparát
in zioa judeczului.
Fa cu crucea se me pazésc,
cu Moartea lui se me intarésc;
shi cu a lui daruire,

quand mi vá muri trupul,
fa sé-mi capete sufletul
a raiului maríre.

CLXXV.

1802.

(8⁰, 140 paginĭ.)

Істωріа Сѵндипїй философꙋлꙋй акꙋ́ма дин лíмба Єлинѣскъ префъкꙋ́тъ ꙟ Рωмѫнѣскъ .... Сибїй 1802.

Syndipa se făgădueşte de a învăţa pre fiul înpăratului. (pag. 1—4.)

Фóст-аꙋ оун ꙟпърáт ла Пéрсїѧ, нóмеле лꙋ́й Кѵ́ра, кáре авѣ̀ шáпте мꙋéрй, дáръ кóпїй н'áꙋ авꙋ́т, шѝ аꙋ рꙋгáт пре д̃мнезéꙋ ка съ-й дѣ́ кóпїй, ꙗр дꙋ́пъ мꙋ́лтъ рогъчꙋ́нѣ ꙟпъратꙋлꙋ́й л'аꙋ аскꙋлтáт д̃мнезéꙋ, шѝ аꙋ нъскꙋ́т оун фечꙍ́р, пре кáре ꙟл крещѣ̀ ꙟпърътѣ́ще, шѝ-л ꙟвъцà . шѝ авѫ́нд пóфтъ ꙟпърáтꙋл ка съ-л ꙟвѣ́це пре фі́юл сѣꙋ кꙋ тот фѣ́лю де ꙟвъцъ́тꙋ́ръ, шѝ философі́е, ꙗꙋ гъсит лꙋ́й Дáскъл прѣ́ ꙟцълéпт, ка съ-л фáкъ ꙟтрꙋ ꙟвъцътꙋ́ра ꙟцелепчꙋ́нїй врѣдни́к, шѝ невойиндꙋ-съ трéй ани́ ла ꙟвъцътꙋ́ръ, нимúк нꙋ с'аꙋ фолоси́т . Ꙗшà възи́нд ꙟпърáтꙋл пре фіюл сѣꙋ къ нимúк нꙋ ꙟвáцъ, аꙋ зи́с : фі́юл мїéꙋ ꙟ трéй áнй нимúк нꙋ ꙟвъцъ̀, ꙟсъ ꙟл вóй дà пре ел Сѵнди́пей философꙋлꙋ́й, къ ам аꙋзи́т дела мꙋлцй, къ ꙗсте врѣдник де философі́е; шѝ зикѫ́нд ачѣ́стѣ ꙟдáтъ аꙋ кемáт пре Сѵндипà, шѝ ꙗꙋ зи́с лꙋ́й : вóю съ-цй даꙋ пре фі́юл мїéꙋ съ-л ꙟвéцй философі́а' ꙗръ Сѵндипà аꙋ зи́с : гáта сѫ́нт ꙟпърáте ꙟ шáсе лꙋ́ни, съ-л ꙟвѣ́ц пре дѫнсꙋл, шѝ съ-л оумплꙋ де тóатъ ꙟцълепчꙋ́нѣ, кѫ́т съ нꙋ́ съ афле алтꙋ декѫт кокóнꙋ ꙟпъръцї́й тáле май философ . Ꙗръ де нꙋ вóю да пре фі́юл тѣ́ꙋ ꙟтр'атѫ́та врѣ́ме философ алéс ла ꙟпъръцїѧ тà, деспърци́тъ съ фіе вїáца мѣ̀, шѝ тóтъ авꙋцї́ѧ мѣ̀ съ фіе а ꙟпъръцї́й тáле . Дéчй де врѣ́ме че [ω ꙟпърáте] прекꙋ́м еꙋ мъ фъгъдꙋеск съ фáк пре фі́юл тѣ́ꙋ философ десъвѫрши́т, ашà шѝ ꙟпъръцї́й тале съ кáде ла требꙋи́нцъ, съ те милостивéщй пре ми́не кꙋ юби́ре де чи́нсте ꙟпърътѣ́ще . Ꙗръ ꙟпърáтꙋл аꙋ зи́с кътръ ел : дé-мй ва фѝ принпꙋти́нцъ дá-ц-вою пре-

лезне ціє ачѣстѣ. Ꙗръ де нȣ-м ва фй прин пȣтинцъ нȣ вою авѣ съ-цй дáȣ. Ꙗръ Сѵндипà аȣзинд ачáста, аȣ ръспȣ́нс ꙟпъратȣлȣй ка ꙟтр'адинс зикѫнд: прекȣм ꙟпъръціѧ тà дела чѝневашй нȣ-цй ѥсте а лȣà, нѝчѥ алтȣѣ ꙗръшй нȣ-цй ѥсте а дà. Ꙗтȣнчѣ ꙟпърáтȣл ачѣстȣѣ кȣвѫнт плекѫндȣ-съ кȣ марй нъдéждй шѝ бȣнътъцй аȣ адеверит пре философ зикѫнд: кȣм къ че вéй чѣре дела мѝне, цѝ съ ва дà. Шѝ пентрȣ ачѣстѣ сфáт фъкѫнд амѫндóй пентрȣ ꙟтърѝрѣ философȣлȣй, кȣ скрисóре аȣ фъгъдȣит ꙟпърáтȣлȣй, кȣм къ дȣпъ шáсе лȣнй десъвѫршит ꙟвъцáт, ши философ де дѫнсȣл пре кокóн съ-л дѣ ꙟпърáтȣлȣй, ꙗръ май мȣлт декѫт врѣмѣ чѣ хотърѫтъ, де нȣ ва дà философȣл пре фіюл ꙟпърáтȣлȣй, ла мȣнкъ де кáп съ фіє Сѵндипà. Спре ачѣсте кȣвинте шѝ токмѣле ꙟкрединцѫндȣ-съ ꙟпърáтȣл, аȣ дáт пе фіюл съȣ Сѵндипей философȣлȣй, ꙗръ философȣл лȣѫнд пе фіюл ꙟпърáтȣлȣй, л'аȣ дȣс ла кáса лȣй.

Pilda I a filosofuluĭ al cincilea. (pag. 58—60.)

Ꙟтѫѧ Пилдъ.

Аскȣлтъ дáръ ѡ ꙟпърáте! ѥрà ȣн ѡстáшю пре кáре-л ѥбіѧ ꙟпърáтȣл шѝ боѥ́ріи, пентрȣ витежіѧ че фъчѣ; ачѣста авѣ ȣн кѫне де депáрте кѫщигáт, шѝ кѫте ꙟй пѡрȣнчѣ, атѫтѣ фъчѣ причепѫнд ка кѫнд ар фй вѡрóвъ де кȣвѫнт; пентрȣ ачáста ꙟл фóарте ѥбіѧ. Ꙗръ ꙟтр'ȣна де зиле мȣѫрѣ ѡстáшȣлȣй аȣ мéрс ла пъринцій ѥй, шѝ пре копѝл л'аȣ лъсáт ла тáтъл съȣ, ѡстáшȣл шедѣ ꙟ кáсъ, шѝ копѝлȣл дормѣ. Дéчй ꙟпърáтȣл аȣ тримѝс пре алт ѡстáшю съ-л кѣме, ꙗръ ел аȣ порȣнчит кѫнелȣй съ пъзáскъ кáса, шѝ пре копѝл. Дȣпъ ꙟтѫмпларе венинд ȣн шáрпе мáре асȣ́пра копѝлȣлȣй, ка съ-й бѣ сѫнџеле, ꙟдáтъ кѫнеле с'аȣ скȣлáт, шѝ аȣ фъкȣ́т ръзбóю асȣ́пра шáрпелȣй, шѝ мȣшкѫндȣ-л, шѝ мȣлте фъкѫндȣ-й л'аȣ ѡморѫт. Ꙗръ ꙟтр'ачел чáс аȣ венит шѝ ѡстáшȣл дела ꙟпърáтȣл, шѝ кѫнеле възѫнд пре стъпѫнȣл съȣ, аȣ ѥшит де л'аȣ ꙟтѫмпинáт. Дечй ѡстáшȣл възѫнд гȣ́ра кѫнелȣй сѫнџерáтъ, іаȣ пърȣ́т къ аȣ мѫнкáт пре копѝл, пентрȣ ачáста кȣ мѫніє аȣ ȣчѝс кѫнеле кȣ сáбіѧ. Дȣпъ ачѣѧ ꙟтрѫнд ꙟ кáсъ, вѣде пре копѝл дормѝнд невътъмáт, шѝ шáрпеле мóрт зъкѫнд лѫнгъ къпътѫюл копѝлȣлȣй; шѝ ꙟдáтъ аȣ кȣноскȣ́т къ пре шáрпе аȣ ѡморѫт кѫнеле, шѝ кȣ амàр, шѝ кȣ жáле плѫн-

цѣ пентрȣ кѫне, шй нйчй кȣ́м нȣ с'аȣ фолосйт нимйк стъпѫнȣл сѣȣ динтр'ачáстъ кѣйре.

CLXXVI.

1802.

(8⁰, 373 paginĭ.)

(Васйлїе Аарон) Пáтима шй мóартѣ Дмнȣлȣй шй мѫнтȣитѡ́рюлȣй нóстрȣ Іс҃ȣс Хрістос. Сибію. ꙟ тѵпогрáфіꙗ лȣй Іѡáнн Бáрт. 1829. (ed. 2ª?)

Isus în muntele Maslinilor. (pag. 1—8.)

Кáп. 1. Іс҃. съ сȣ́е ꙟ мȣ́нтеле Ѡливéтȣлȣй, ꙟцерȣл вестѣ́щіе ꙟ Лимб венйрѣ лȣй. Іс҃. дóарме ꙟ вáле, ꙟцерȣл ꙟй оумбрѣ́зъ.

Тȣ черéскȣле Пъри́нте!
  Кáре тóате ѥай ами́нте.
Чéла че кȣ сфн҃та мѫнъ,
  М'ай фъкȣт ѡм дин цъ́рѫнъ,
Ши мі-ай дáт дȣ́х де вїꙗцъ,
  Джндȣ-мъ лȣ́мїй ꙟ брáцъ;
Май апóй пентрȣ къ фóарте
  Грешисъ ѡмȣл де мóарте,
Ай дáт пре фїюл тѣȣ мѡ́рцїй
  Дȣ́пъ ржндȣꙗ́ла сѡ́рцїй,
Кáре аȣ дат лок ръбдѣрїй
  Пре крȣчѣ ръскȣмпъръ́рїй.
Тримите-мй сфн҃тȣл дȣ́х міе,
  Съ-мй ръвѣ́рсе дáр а скріе
А Дмнȣлȣй Хс҃. сóарте,
  Пáтимъ, крȣ́че шй мóарте.
Ѡх мáйкъ! Мáйкъ кȣрáтъ!
  Демȣлт ла чéрю ꙟнълцáтъ,
Кáре л'ай пȣртáт ꙟ брáцъ,
  Шй ай фост ла тоáте фáцъ,
Кѫте де Іс҃. ръбдáте
  Ши де тйне лъкръмáте.

Ѡχ чáтъ! чáтъ чєрѣ́скъ!
 Ѡбіщє сфи͠нтъ ⱥцєрѣ́скъ.
Ѧжꙋтáци-мй дє ѡ дáтъ,
 Сѣ кѫнт кѫнтáрє кꙋрáтъ;
Ка кѫтє сѫнт дáтє міє
 Дєсъвѫршйт съ пóчю скрíє.
Шй ашá фъкѫндꙋ-мй крꙋ́чє
 Ѧшà вóю а ѡ адꙋчє.

* * *

Іерꙋсалйм минꙋнáтъ
 Чєтáтє ⱥ лꙋ́мѣ тóатъ,
Мꙋ́лт єрà ⱥподобйтъ
 Кꙋ мꙋ́лтє лꙋ́крꙋрй вєстйтъ;
Ѩр ѡ бисѣрикъ мáрє
 Єрà 'нтрѫнса, дєкѫ́т кáрє
Нйчє нꙋ с'лꙋ лꙋзйт,
 Нйчє нꙋ с'лꙋ поменйт
Сѣ фіє фост врє ѡ дáтъ
 Май мáрє, май минꙋнáтъ;
Дє чєтáтє нꙋ дєпáртє,
 Єрà оун дѣл ⱥнáлт фóартє;
Ⱥ кáрє избъвитѡрюл
 Ѧ лꙋмїй мѫнтꙋитѡ́рюл
Мꙋ́лтъ врѣмє пєтрєкꙋ́съ,
 Дє мꙋ́лтє ѡри ачй фꙋ́съ.
Бà шй сйнгꙋр съ дꙋчѣ̀,
 Шй нóпцй ⱥтрéци пєтрєчѣ̀
Фъкѫ́нд мꙋ́лтъ рꙋгъчꙋ́нє
 Прєкꙋм Скриптꙋ́ра нє спꙋ́нє.
Ѧкꙋ́м кѫнд врѣмѣ сосй
 Врѣмѣ дє а пътимй,
Ка лꙋ́мѣ съ избъвѣскъ
 Дин робіѧ връжмъшáскъ,
Гѫндйнд мꙋлтє 'нтр'ал сѣꙋ гѫнд,
 Нꙋмай прє Іѡáнн лꙋѫнд.
Кътръ сѣ́ръ с'лꙋ сꙋйт
 Ⱥ мꙋ́нтєлє поменйт;
Іѡáнн ръмѫнє май жóс,
 І͠с. ⱥ вѫрф нодѡрóс

Ѫ вжрф нодωрóс де мꙋ́нте
Сь рóагъ кꙋ лáкръмй крꙋ́нте,
Лꙋ́крꙋ негрьйт де лíмбь!
Фáца ꙟ фок ши-ω скíмбь
Шй тóт ꙟ фóк сь префáче.
Іωáнн дин жóс май мꙍ́рт зáче.
Чáта херꙋвимичáскь,
Чáта албь ꙟџерѣ́скь,
Сь апрóпіє, шй кжнть
Кжнтáре фрꙋмóась сфн҃ть.
Ѫй слꙋжéск тóцй кꙋ тьрíє
Ѫй слꙋжéск кꙋ бꙋкꙋрíє;
Серафíмїй ꙟл мьрéск,
Ѧрхангелїй ꙟл слъвеск,
Кад ла пъмжнт, и сь 'нкúнь
Кꙋ ω глъсꙋ́ре линь;
Де а кърωра сꙋпцúре
Ши фрꙋмóась глъсꙋ́ре,
Іωáнн кáде ла пъмжнт
Непꙋтжнд гръй кꙋвжнт.
Глáсꙋл Серафимичéск,
Глáсꙋл Ѧрхангеличéск
Прин пъмжнт ꙟ жос пътрꙋ́нде
Пън ла Лíмб, ла локꙋл, оунде
Тóцй дирéпцїй дин вечíє
Ѧшептà кꙋ ωсжрдíє,
Ка оунїй кꙋ гжнд доїωс
Ѫ стáтꙋл чел лъкръмос,
Прин а лꙋй Х҃с. венúре
Ѧ сà дѣколѿ ешúре;
Сжмт кꙋ мꙋ́лтъ десфътáре,
Ѧ пъмжнтꙋлꙋй мишкáре;
Сжмт кꙋ мáре бꙋкꙋрíє,
Избъвúрѣ ч'ω сь фíє.
Бъд сѣ́мнеле де мжнтꙋ́ире
Дин лꙍ́кꙋл де ωсъндúре.
Престе врѣ́ме пꙋцинтúкь
І҃с. мжниле-ш ридúкь
Ѧша сь роáгь фїербúнте,
Ла ал сьꙋ черéск пърúнте:

Пъри́нте ато́т пȣтѣ́рник!
    Ро́гȣ-мъ, ка оўн немѣ́рник
Ꙗтъ къ врѣ́мѣ сосѣ́ще,
    Пре ми́не мъ прослъвѣ́ще,
Ви́не зїѡа пъчȣи́тъ
    Де дирéпцй де мȣлт дѡри́тъ.
Фъкȣш дин нимик пъмѫ́нтȣл
    То́ате нȣ́май кȣ кȣвѫ́нтȣл:
Со́ареле, ꙟна́лта лȣ́нъ
    Ши кѫте сѫнт де 'нпреȣ́нъ,
Фъкȣ́тȣ-лї-ам амѫндо́й,
    Чй май ма́рй сѫнт ꙟнапо́й.
Ада́м кѫт пъкътȣй
    Ши дин Гра́цїе ешй
Ши дин Ра́ю дѫндȣ-л афа́ръ
    Ци-съ фъкȣ́ ми́лъ ꙗръ
Ши-мй зисъшй: юби́те фїȣ!
    Ꙗтъ еȣ, че сокотїȣ!
Ада́м а ноа́стръ зиди́ре
    Вени ла грѣ̀ ѡсѫнди́ре,
Кȣ ел динпреȣ́нъ то́цй
    Ай съй вїитѡ́рй непо́цй;
Къзȣ́ръ къдѣре грѣ̀.
    Ѡ неаскȣлта́ре рѣ̀!
Ми́лъ-м дѣ мѣ зиди́ре!
    С'ѡ̀ ла́с ꙟ ве́чй ла пери́ре.
Ви́н-ѡ фїюле юби́те!
    Ви́н-ѡ фїюле дѡри́те!
Вин-ѡ с'ѡ мѫнтȣи́м ꙗръ
    С'ѡ ско́атем дин мȣнк' афа́ръ.
Ла ачѣсте дȣлчй кȣви́нте
    Бȣкȣро́с ам фо́ст пъри́нте!
А лȣа̀ кип ѡмене́ск,
    А лȣа̀ трȣ́п пъмѫнте́ск,
М'ам лега́т а фа́че то́ате,
    Ка дин ꙗд с'ѡ пȣтем ско́ате.
М'ам лега́т, кȣм къ ши моа́рте,
    Во́ю сȣферѝ три́стъ фоа́рте,
Мо́арте три́стъ де ѡка́ръ
    Ка с'ѡ скоц дин ки́н афа́ръ.

Ꙗтъ пȣса врѣ́ме ві́не,
  Прекȣ́м тȣ̀ ꙟсȣ́цй ціӣ би́не.
Трейзечй де анй аȣ трекȣ́т
  Де кѫ́нд сѫ́нт еȣ ѡм нъскȣ́т.
Оумблáт-áм дин сáт ꙟ сáт,
  Пре нѡрóд л'ам ꙟвъцáт;
Шѝ дин четáте 'н четáте
  Ꙟвъцѫ́нд, прóастеле глóате,
Кáлѣ чѣ спре покъи́нцъ,
  Кáлѣ ла бȣ́на креди́нцъ.
Ꙟ бисѣ́рикъ, ш' афáръ
  Ръбдáт-ам ки́н шѝ ѡкáръ.
Шѝ ꙟ лóк де мȣлцъми́ре
  Де мȣ́лте ѡрй изгони́ре
Ши блъстéмȣрй ам лȣáт,
  Де ла нѣ́мȣл блъстемáт.
Ръбдá-вою бȣкȣрóс фóарте,
  Шѝ триста пре крȣ́че мóарте.
Ѻ плáче-мй, къ м'ам нъскȣ́т!
  Плáче-мй, къ ѡм м'ам фъкȣ́т,
Престе скȣ́рт вѡр ешѝ тóцй
  Бȣ́нїй лȣй Ꙗдáм непóцй,
Дин ꙟтȣнѣ́рек афáръ,
  Ши дин пáра чѣ амáръ;
Шѝ дин лáнцȣрй избъви́цй
  Ла ѡ-л'áлтъ ꙟсоцицй,
Вѡр кѫнтà ціе мъри́ре
  Шѝ лáȣдъ престе фи́ре.
Іȣ́да Искарїѡтѣ́нȣл
  Вѫнзътѡ́рюл, шѝ виклѣ́нȣл,
Ꙗкȣ́ма въз, къ съ гáтъ
  Съ-шй испръвѣ́скъ ѡдáтъ
Гѫ́ндȣл, че де мȣ́лт ꙟл аре
  Спре а мѣ ꙟ бáнй вѫнзáре.
Дéчй тȣ, ѡ дрѣ́пте пъри́нте!
  Ꙗ ла ал мїеȣ ки́н ами́нте!
Фíй аспрȣ ръсплетитѡ́рю!
  Фíй дирепт жȣдекътѡ́рю!
Фíе-цй ми́лъ де нѡрóаде,
  Че де мȣ́лт рáбдъ досáде,

Дъ-ле дар съ се къѫскъ,
  Шѝ лѣцѣ съ ѡ прїимѣскъ.
Шѝ а мѣ тристъ ешúре
  Съ айбъ бȣ́нъ родúре.
Ꙗчѣ́стѣ Х҃с. гръѝ
  Ꙟ чéрїю сȣ́нет съ пѡрнѝ
Сȣ́нет Серафимичéск
  Кѫ́нтек Ꙗрхангеличéск:
Бȣ́кȣръ-те шѝ сълтѣ́зъ
  Сїѡане! къ мáре рáзъ
Престе тúне стрълȣчѣ̀ще,
  Оун лȣчáфър съ ивѣ́ще,
Кáре ва лȣмина тóате
  Нѡрóаде нѣ́мȣрй ши глóате.

CLXXVII.

1802.

(*a.* Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b.* Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Кáртѣ че съ нȣмéще зъбава фандасїеи ..... ꙟ аніи дела нáщерѣ лȣи х҃с. 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a.* fol. IIa — IIb.)

Кѣтръ юбитóрюл де ꙟвъцътȣръ четитѡр.

..... Дрептȣ ачеѧ дар ши еȣ акȣм афлънд ачастъ кър-тичúкъ, каре адиверꙗз(ъ) де ла сънеш, къ ꙗсте фачере а ѡаре кърȣе динтре боерии Бенеции, анȣме Франгиск Лавреданȣ, ꙟн-тъи алкътȣитъ пе лимба италїинꙗск(ъ); ꙗр ди пе ачеѧ пе лимба гречꙗск(ъ)· де ѡаре кареле негȣцитѡр Малакие Кастри-сїе, ꙗр ди пе лимба гречꙗск(ъ) пе лимба мѡлдѡвенꙗ̀скъ де медр Кѡстандин Върнав; ши ꙟндȣлчиндȣ-съ лимбȣцїиле кȣ-цетȣлȣи мїеȣ, де бȣна лимбȣцие ши ритѡрїе а честȣи пре алес гънд ал Италии, Франгиск Лавредан, зък, невойтȣ-м'ам а ѡ скрии, авънд спре ачастъ лȣкраре ши ѡстенꙗ̀лъ ши пе ȣн фрате ши прїетен кȣнѡскȣт. ши ꙟтр'ачесташ кип лꙗм ши скрис, нȣ кȣ пȣцинъ ѡстенꙗлъ ши лꙗм адȣс ла съвършит, дȣпъ кȣм съ вѣд ꙟтрачестȣ карте (? кип!) пентрȣ ка съ лас

ла пѡменире ȣрмашилѡр вре ѡ адȣчере аминте а ѡстенели мели. пѡфтеск дар юбитѡрилѡр де ꙟнвъцътȣръ воинд а въ (зъ)бови кȣ ачастъ къртичикъ, се ѡ примиц кȣ драгѡсте, ши съ ѡ четиц кȣ ꙟнцълецире. съ съ (!) фиц сънътѡши.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a*. fol. III b — 1 b, *b*. fol. 1.)

Ѧхилевсȣ ꙟтрȣ небȣніє. причи́на.

Сȣпт зи́дȣриле троа́деи аȣ къзȣт тикълѡ́сȣл Па́трoклȣ бирȣит, ши фър де сȣфларе, де бърбъціє лȣи Єктѡр. фъцърничїиле армелѡр нȣ ꙗȣ фѡлѡсът спре алта̀, фъръ нȣ́маи съ съ ꙟнтъреаскъ маи мȣлт пѡфтиле връжмашȣлȣи, пентрȣ къцигаре бирȣинции; ши ка с(ъ) ȣнеаскъ маи фїербинци пȣтériле връжмъшецџи ꙟн потрива сфършитȣлȣи вїецїи са́ле. деч дȣпъ че с'аȣ ꙟнцїинцат вести́ре морции, Ѧхилеȣ аȣ ѡбосът, с'аȣ небȣнит де дȣреpе; нетемире інемїи лȣи с'аȣ арътат лиѱитъ де пȣтере ꙟн спре а ста̀ ꙟнпотривъ ла ȣци́ме па́тимїи, ꙟндатъ аȣ стрѣгат: арме! ка съ алерџи съ ꙟнблънзаск(ъ) кȣ сънџиле ȣчига́шȣлȣи, сȣфлетȣл ȣнȣи прїетен ка ачестȣе. ꙟм паре кȣм къ атȣнче кȣ асемине кȣвинте съ фїе ръсȣфлат пѡрнїре драгѡстеи ши а мънїїи лȣи:

Ꙋнде ещи ѡ юбитȣле ал мїеȣ Па́трoклe? чини тѣȣ ꙟнстреинат де вїꙗцъ? чини м'аȣ диспърцит де фа́ца та̀? чини аȣ дизръдъчинат џȣмътате де парте а инемии меле? мꙗȣ ръпит дар моарте пре аче́ла пре ка́реле тоате пȣтериле лȣ́мии аȣ фѡстȣ слаби ꙟн спре а-л лȣа̀ де ла мини! де вѡи вре дар ка съ въд фа́ца та̀, съ ка́де съ ѡ черкȣ ꙟнтрȣ ꙟнтȣнеричи. кȣм ꙗсте кȣ пȣтинцъ а нȣ съ сфїи мириле*), ꙟнкаи де прїетенїи лȣи Ѧхиле́ȣ? ѡ пъринцѣщи дȣмнезѣии аи Єлинилѡр! кȣм де авеци ръбдаре ла хȣ́лиле челе де а пȣрȣре а варварилѡр троадите́ни? аръта́цъ-ми ꙟнкаи кипȣл, ка съ ꙟнблънзъскȣ кȣмплире дȣрерии мели, де време че нȣ въ грижъци де мънтȣире аче́лȣе, че ꙟнбогъцѣщи де жъртиве ка́пещиле вѡастре. ши тȣ ѡ сȣфлете а прїетенȣлȣи челȣи атъта де юбит! ꙗртъмъ де нȣ вез ѡкии мїеи [афтъндȣ-те (l. афлън-) ръгъчит аиче ꙟнпреџȣр] стънд ши (*b*. стѫнши) ꙟнтрȣ лакръми; ꙗртъ-мъ де нȣ спъл сънџеле ранилѡр тали кȣ пъра́е де лакръми; плънџе аче́ла че нȣ̀ щїе, саȣ нȣ поате ка съ с(ъ) ръсплътеаск(ъ). Інема лȣи Ѧхилеȣ фїинд ѡбичнȣитъ а жъртви ла мънїе еи мȣнци де

---

*) Glosă marginală: ȣрсътори.

мѡрц, нȣ аре моличюни ка съ плънгъ кȣ жали пагȣба а ȣнїи пїердери атъта де маре.

Zăbava a VIIa. Marcul Antonie limbut (*a.* fol. 58a—58b; *b.* fol. 55.)

Причи́на.

С'аȣ арътат бирȣитоаре кȣ похвалъ тирънїѩ сȣпт дѡмнїе лȣи Марїе ши а лȣи Кина; фїерȣл аȣ робит стъпънире фиреи ши а морции че авѐ ла вїꙗца ѡменꙗскъ, ꙟнсȣши мȣерили (*b.* с'аȣ фъкȣт) ленеше спре а цъсе ши а тъѩ ȣрзълиле лѡр. Маркȣл Антóнїе риторȣл с'аȣ силит ши ел а испитѝ аче фър де ѡменїе ши варваръ кȣмплире инемии лȣи; ꙟнсъ маи ꙟнтъи кȣ кȣвинте ка ачесте, аȣ ѡприт мъиниле ѡсташилѡр че слȣж(иꙗ) ла поронкъ:

Мáркȣл Антóние лимбȣт. зебáва а шаптѣ.

Ȣнде, ѡ пре витежилѡр ръзбоинич, ꙟнтоарчец пȣтере ачестор мъини? ȣнде ꙟнтоарчец търїѩ витежии воастре? ȣнде арȣнкац детȣнътȣриле сабиилѡр воастре? ȣнде ꙟнгреѡец въртȣте ловитȣ́рилѡр воастре? престе Мартȣл (*b.* Маркȣл) Антонїе чел некъжът, чел гол ши вреднък де жали, ал вострȣ ꙟнпреȣнъ патрїѡт; ачецїе синтȣ финичии бирȣинцилѡр воастре челѡр кȣ похвáлъ? ачесте синтȣ кȣнȣ́неле витежиилѡр воастре? ачести слáве въ вѡр сȣ̀и ла капитолиȣл? ачесте кипарисȣри въ вѡр къцига дафинии? ѡасте ръмленилѡр фїиндȣ ѡбичнȣитъ а ꙟнтъ(м)пина табере де ѡцени ꙟнармате, акȣм испитéции спре ȣчи́дере пре ȣн неармат; ѡасте ръмленилѡр фїиндȣ ѡбичнȣитъ а се спъла ꙟн сънџеле стреиилѡр, акȣм съ спȣркъ ла раниле челѡр аи съи. ѡастре (! l. ѡасте) ръмленилѡр фїиндȣ ѡбичнȣитъ а съ пȣрта бирȣитоаре кȣ похвалъ асȣпра челѡр маи мъндре вражмаш, акȣм съ невоéции ка се тае кȣ тотȣл пре ȣн тикълѡс алѡр ꙟнпреȣнъ патрїѡт. фандасїе се потривéции ла ачастъ крединцъ, инема съ ꙟндоеще ка се [ꙟндоеции ка се!] нȣ се амъцꙗскъ дин ѡки.

Esplicare. (*a.* Fol. 113a—113b; *b.* Fol. 199.)

Маркȣл Антонїе лимбȣт. (*b.* саȣ бине гръитор.)

Гнеȣ Марїȣ де нꙗм простȣ фїинд ши стреин аȣ венит ла Рома, ши пентрȣ че алꙗ́съ а лȣи бърбъцїе аȣ добъндит бирȣинце минȣнате, ши чели маи мари чинсти а четѣции ачие, дȣпъ кȣм пре ларг повестеции ла вїꙗца лȣи чел мȣлт ла ꙟн-

вѫцѫтѹрѫ Плѹтархꙋ. ла че де пе ѹрмѫ аѹ кѫѕѹт ла ѹн непънкат ръзбою кѹ Лѹкїи Корнилїи Сила, воевѡд вестит ал Ромїи, ши бирѹит аѹ фѹџит ла Африка. Де аколѡ дѹпѫ време ꙗрѫши кемат ла аџютор де Лѹкїе Кирилїа (ɓ. Кина, кареле ера ѹн) боерю юбитор де тѹрбѹраре, аѹ бирѹит пре ѫнпротивник (! l. -тивник), ши кѹ ѡасте аѹ ѫнтрат ѫнпреѹнѫ кѹ Кина пѹртѫтор де бирѹинцѫ ѫн Рома, ѹнде аѹ ѡморѫт маи пре тоци чеи де ѹн ним, че аѹ стѫтѹт врѫжмаш лѡр; ѫнтре ачецїе ера ши чел де ѹн ним ритор Маркѹл Андонїе, кареле ка сѫ скапе де моарте аратѫ скрїиторюл кѹм сѫ фи ѕѫс кѹ кѹвинте ка ачесте.

Финичили ши дафениле ле метахерисѣ ла весѫлїи ши ла бирѹинцѫли челе кѹ лаѹде пѹртѫтоаре де бирѹинце, пентрѹ кѫ ле сокотѣ ка нище семни де норочире, дѹпѫ кѹм кипарисѹриле дин потривѫ ка нище семне де ненорочире.

CLXXVIII.

1808.

(Ms. bibl. centr. No. 370, 4⁰, 336 foĭ paginate.)

Патерїк ч (l. сиреч) граюриле сфи(н)цилор прекѹвиѡшилѡр пѫринци ши кѹвинтеле челе де ѫдрептаре виецѫи ши фолосѹл сѹфлетеск.

Povestea părinteluĭ Antonie. (Fol. 1a—1b.)

Прекѹвїѡсѹл пѫринтеле нѡстрѹ Антонїе чел маре, ла ѫнчепѹтѹл пѹстенечїи вїецѫи сале, шеѕѫнд ла сѫнгѹрѫтате ѫн пѹстие аѹ ѫнчепѹт а-л сѹпѫра ши а-л ѫнгреѹе трѫндѫвїе пре ел, ши ѫнтѹнекаре гѫндѹрилор челѡр мѹлте, ши сѫ мира че ва фаче ши кѹм ѫш ва ѫнчепе виецѹире ши мѫнтѹире са; ши аѹ ѫнчепѹт а сѫ рѹга ши а грѫи кѫтрѫ дѹмнеѕѫѹ, аша: дѡамне, еѹ вѡи сѫ мѫ мѫнтѹеск ши нѹ мѫ ласѫ трѫндѫвїие ши гѫндѹриле шѝ че вѡи фаче ѫн скѫрба мѐ, ши кѹм мѫ вѡи мѫнтѹй? Ши ачесте грѫинд ѫнтрѹ сѫне, ши примблѫндѹ-сѫ афарѫ дин килие, вѫѕѹ пре ѹн ѡмѹ ѡари кариле (че) шидѐ жѡс ши ѫнплетие ѡ фѹнїи, ши ѫнплетинд пѹцѫнтел лѫса, ши скѹлѫндѹ-сѫ ѫн пичоаре сѫ ѫнкина пѹцѫнтел рѹгѫндѹ-сѫ лѹи дѹмнеѕѫѹ; ши ел ꙗрѫ маи шеде жѡс ши ѫнплетиеа пѹ-

цънтел ши еꙗр се скȣла ши се рȣгà, ши еар май шиде жѡс ши ꙟнплетїе, ши ꙗр съ скȣла ши съ рȣга ꙟнкинъндȣ-съ. Ши ачаста ера ꙟнцерȣ домнȣлȣи трїимис, пентрȣ повъцȣире ши ꙟндрептаре, ши ꙟнтърире прекȣвиѡсȣлȣй Антѡнїи. Ши възънд прекȣвиѡсȣл ачест лȣкрȣ, съ минȣна фѡарте, ши аше стънд ши минȣнъндȣ-съ, аȣзи ȣн глас зъкъндȣ-и: Антѡние, аше фъ ши тȣ ши те вїи мънтȣи. Ꙗръ ел аȣзънд мȣлтъ ꙟндръзнире ши бȣкȣрїи лȣѡънд ꙟн инима са, аȣ ꙟнчепȣт а фаче аше; ши аше с'аȣ мънтȣит.

Vedenia părintelui̯ Antonie. (Fol. 2a—2b.)

Виденіе прекȣвїѡсȣлȣи пърѝнтелȣи нострȣ Антоние чел маре.

Ꙟнтре алте ꙟнвъцътȣри фолоситоаре каре гръиꙗ ноаѡ сфънтȣл Антоние, не аȣ спȣс нѡаѡъ пентрȣ фолосȣ ши ачаста ведени, зъкънд: фїилѡрȣ! еȣ ȣн ан деплин м'ам рȣгат лȣи дȣмнезъȣ ка съ-м дескопире ши съ-м аръте мїне лȣкрȣриле дрепцилѡр, ши але пъкътошилѡр. Ꙗръ ѡдатъ ꙟнтр'ѡ нѡапте ме-аȣ гръит мїне ѡаре-чине кїемъндȣ-мъ афаръ зъкȣндȣ-ми (!): Антонїе! скоалъ-те ши еш афаръ ши е аминте че вї веде. Ши ѐшии еȣ афаръ, къȣтаи съ въз ч(и)не есте ачела че ме-аȣ гръит ши м'аȣ кемат афаръ; ши възȣи оун ȣрїеаш, негрȣ ши скъ(р)нав, оурът ши грѡзник, кариле стънд аџȣнџе кȣ капȣл пънъ ла нѡоури, ꙗръ мъниле лȣи ле цъне ꙟнтинсе спре въздȣх; ꙗръ сȣпт дънсȣл ера оун ꙗзър ка ѡ маре. Шѝ възȣ́и сȣфлетиле ѡаминилѡрȣ ка нище пàсъри збȣрътѡаре збȣрънд прин въздȣх. Ши къте сȣфлете трече пре де асȣпра мънилѡрȣ ачелȣи оуриеш грозник, ачеле мерџе кȣ паче фъръ де грижъ ши съмънтȣе; ꙗръ ел кȣ маре мъние скрѡшние кȣ динцъи асȣпра лѡр. Ꙗръ къте сȣфлете ле пȣте ажȣнџе, ле лѡвие кȣ мъиниле лȣи ши ле да ꙟн езерȣ ачела. Ꙗръ еȣ стънд ши минȣнъндȣ-мъ, аȣзъи глас гръиндȣ-ми: Антоніие! причепе ши кȣноаще ачаста че вези! вези челе че збоаръ маи пре сȣс де мъинȣле ачестȣи оуриеш, ачеле сънт сȣфлетиле дрепцилор, кариле мерг ла раюл лȣи дȣмнезъȣ, къ нȣ с'аȣ сȣпȣс връжмашȣлȣи. Ши сȣфлетиле пре кариле ле ажȣнџи ши ле ловеще кȣ мъниле сале, ши кад ꙟн еазȣрȣл (!) ачела, ачеле сънт сȣфлите ачелѡр че с'аȣ сȣпȣс връжмашȣлȣй, оурмънд вѡи ши похтилор трȣпȣлȣи съȣ; ши цїинд ꙟн минте ръȣл кари (л'аȣ фъкȣт) еатъ къ кад ꙟн еазърȣл еадȣлȣи.

Mila luĭ Dumnezeu. (Fol. 95a—95b.)

Оуꙟ старицъ аȣ тримис пре ȣ кълȣгъраш мик оученик ал съȣ ла оу фрате, кариле аве грѫдинъ кȣ пѡми ла Єънаѫ, пѡфтиндȣ-л ка съ-и тримицъ пȣцънтеле поаме. Ши мергънд кълȣкърашȣл(!) с'аȣ ꙟкинат дȣпъ ѡбичеи зъкънд: пъринтеле ши старицȣл меȣ м'аȣ тримис, ши пѡфтиндȣ-те, де аи пѡаме ꙟн ливадъ, съ-и тримиц пȣцънтеле. Ръспȣнс-аȣ лȣи: фїюле! сънт, мерџи ꙟн ливадъ, ши-ц ѫ де каре веи вре, ши къте вїи пȣте. Ꙗр дȣпъ че ш'аȣ лȣѡат кълȣгърашȣл пѡаме, аȣ ꙟнтребат пре фрателе зъкънд: пъринте есте аиче мила лȣи дȣмнезъȣ? ꙗр фрателе аȣзънд ачаста аȣ тъкȣт, ши кътȣтънд ꙟн пъмънт гъндїе, ши съ минȣна де аче ꙟнтребаре. Дȣпъ ачеѫ аȣ зъс лȣи: фїиле! че аи зъс? че аи ꙟнтребат? къ н'ам ꙟнцълес. Ѕъс-аȣ лȣи кълȣгърашȣл: ам ꙟнтребат пъринте, „ꙗсте аиче мила лȣи дȣмнезъȣ?“ Ꙗръ фрателе ꙗръш аȣ тъкȣт ка ȣн час, гъндинд че ва ръспȣнде лȣи, ши нещиинд че съ ръспȣнзъ, аȣ сȣспинат ши аȣ зъс: дѡмнȣл дȣмнезъȣ съ ажȣте фїюле! ши аше аȣ тримис пре кълȣгъраш кȣ пѡамеле ла старицȣл съȣ. Ꙗръ ачел фрате ꙟндатъ лъсъндȣ-ш ливада ш(и) килие са ши лȣꙟндȣ-ш страюл съȣ аȣ мерс ши аȣ ешит ла пȣстїе, зъкънд ꙟнтрȣ сънѣ: де време че нȣ пȣтȣи да еȣ оун ръспȣнсȣ оунȣи кѡпил мик, че мъ ꙟнтребъ; даръ кънд ва съ мъ ꙟнтребе дȣмнезъȣ, че вои фачи? пентрȣ ачеѫ дар съ мерг ши съ каȣт мила лȣи дȣмнезъȣ.

Ispita luĭ Avva Zinon. (Fol. 138a—138b.)

Ꙗвва Ѕинѡн аȣ пȣрчес ѡ датъ съ мергъ ла Палистина, ши мергънд пре дрȣм пре лънгъ нищѣе харбȣзърїи, ши фїинд трȣдит ши ѡстѣнит де дрȣм ши де зъдȣхȣл соарелȣи, аȣ шезȣт лънгъ харбȣзърїе съ съ ѡдихнеаскъ пȣцънтел. Ши възънд ел къ нȣ есте нимене ѡм съ пъзаскъ харбȣзърїе, ꙟи зъче лȣи гъндȣл ꙟндемнъндȣ-л пре ел ка с(ъ-)ш ѫ лȣи ȣн харбȣзȣ ка съ мънънче, съ съ маи ръкореаскъ де зъдȣх, зъкънд, къ нȣ есте маре лȣкрȣ ачеста. Ꙗръ ел аȣ ръспȣнсȣ ачелȣи гънд ал съȣ аша зъкънд, дар аȣ нȣ щїи къ фȣрїи съ дȣк ꙟн мȣнчи, че съ те испитеск аиче съ въз пȣте-вї ръбда аиче мȣнчиле? Ши аша скȣлъндȣ-съ ꙟн пичоарѣ, аȣ стътȣт кȣ фаца са спре соаре чинчи зъле ла оун лѡкȣ, пънъ че с'аȣ фрипт де соаре атъта, кът н'аȣ маи (пȣ)тȣт съ ръбде маи мȣлт испита мȣнчилѡр. Ꙗръ ел зъче гъндȣлȣи съȣ мȣстрън-

дȣ-л, аша: дакъ нȣ пѡци съ рабзи испита мȣнчилор, съ нȣ маи ꙟндемнези пре мине съ мънънк лȣкрȣ де фȣрат ѡстенелалъ стреинъ. Ши аша аȣ пȣрчес де аколе, ши аȣ мерс ꙟн кале са мȣлцъминд лȣи дȣмнезъȣ, къ л'аȣ избъвит де испита ачеѧ.

CLXXIX.

1809.

(4^0, IV nepaginate + 139 paginĭ paginate.)

Дида́хїй адекъ ꙟвъцътȣ́рй пентрȣ крѣщерѣ фїилѡр ла ꙟгропъчȣ́нѣ прȣнчилѡр мо́рцй, кȣлѣсе де Пе́трȣ Ма́їѡр де Ди́чо Съмъртúн. Парѡ́х Са́с-Ре́гинȣлȣй .... Ла Бȣда ꙟ Крѫ́ѧска Тѵпографі́е а Оуниверситѣцїй Оунгȣре́щй ꙟ анȣл 1809.

Predoslovie. (pag. I—II.)

Кȣвѫнт ꙟнаи́нте.

Мъка́р къ ꙟтрȣ чѣле май наи́нте кȣлѣсе патрȣзе́чй проповеда́нїй спре а се зи́че ла ꙟгропъчȣ́нѣ ѡаменилѡр мо́рцй ꙟтокми́те, шй де ачѣлѣ, ка́ре аȣ а се зи́че ла ꙟгропъчȣ́нѣ прȣнчилѡр, се кȣпри́нд; то́тȣшй пентрȣ аѫȣто́рюл пре́ѡцилѡр, ка́рїй де ѡбще ма́й мȣ́лцй ꙟгро́апъ прȣнчй ꙟ попо́аръле са́ле, де кѫт де че́й ꙟ вѫрстъ, ам ма́й ꙟтокми́т ꙟтрȣ аче́ст кип ачѣсте чи́нчйспрезѣ́че Дида́хїй, пе́нтрȣ крѣщерѣ фі́илѡр. Ка́рѣ ти́тȣлъ нȣ пентрȣ ачѣѧ ѡ по́артъ ꙟ фрȣ́нте ачѣсте дида́хїй, къ до́аръ ѡсеби́т ꙟкȣвїинца́те ар фи́ жа́лничїй вре́мй а ꙟгропъчȣнїй прȣнчилѡр; чй пе́нтрȣ къ ни́чй оун лок, ни́чй ѡ врѣме фїи́нд скȣти́тъ де ꙟвъцътȣра чѣ пентрȣ крѣщерѣ фі́илѡр, кȣ атѫ́та май вѫрто́с е де ли́псъ ла астрȣка́рѣ прȣ́нчилѡр а кȣвѫнта̀ пентрȣ крѣщерѣ фі́илѡр, къ фїи́нд оумили́цй кȣ инима ꙟтрȣ аче́ст тѫмп, пъри́нцїй май кȣ де ади́нс, аȣзи́нд дѣторіѧ, ка́рѣ ѡ аȣ ей спре крѣщерѣ фі́илор съ́й, се къе́ск пентрȣ грешѣ́леле чѣле ꙟтрȣ крѣщерѣ фі́илѡр саȣ кȣ щїи́нца, саȣ кȣ нещїи́нца пънъ ачѝ фъкȣ́те; ши кȣ ачѣѧ се дещѣ́птъ, шй се ꙟвъръба́тъ, спре дато́рника крѣщере а фі́илѡр че́лѡр ръма́шй ꙟ вїѧ́цъ.

Didahia a opta. (pag. 59—60.)

Пи́лда пре атѫ́та аре ма́й ма́ре вѫртȣте де а ꙟдемна̀ де кѫ́т кȣви́нтеле, прекѫ́т май ле́сне ꙗсте а кр҇ѣде ѡкилѡр съй, декѫт ѧȣ҇зȣлȣй. Де нȣ вом вр҇ѣ ꙟкъ а зи́че, къ кȣви́нтеле нȣ сѫнт алта фъръ ѡ ико́анъ а лȣкр҇ърі́й, пилда ꙗсте ꙟсъшй лȣкра́р҇ѣ. Де оу҆нде прекѫ́т е май кȣ тр҇ѣбъ кѫнд фа́че нещи́не оу҆н лȣ́крȣ прин си́не, декѫт кѫнд ꙟл фа́че прин алці́й: пре атѫ́та е май кȣ тр҇ѣбъ, шѝ май кȣ пȣт҇ѣре кѫнд чи́не-ва фа́че ачѣ́ѧ, ла ка́р҇ѣ вр҇ѣ съ ꙟд҇ѣ́мне пре алтȣл, декѫт кѫнд ѡ зи́че. Ведѣ́цй да́ръ кѫт е де пъгȣбито́аре ѡ пи́лдъ р҇ѣ̀ мъка́р дела чи́не съ ви́нъ. Кȣ кѫт да́ръ май вѫрто́с де ва венѝ ачѣ́ѧ дела пъри́нцй? Ꙗфа́ръ де пȣт҇ѣ́р҇ѣ ачѣ́ѧ, ка́р҇ѣ ѡ ѧȣ де ѡбще фаптеле спре а не мишка̀ ка съ ле оу҆рмъм, се каде а се сокотѝ пȣт҇ѣ́р҇ѣ, ка́р҇ѣ май мȣ́лт ѡ ѧȣ фа́птеле пъри́нцилѡр пентрȣ доаѡ при́чинй. Ч҇ѣ динтѫ́ю ꙗсте де́спре па́рт҇ѣ пъри́нцилѡр, ка́рі́й, пе́нтрȣ чи́нст҇ѣ ачѣ́ѧ, ка́р҇ѣ ѡ ѧȣ типъри́т дѹ҇мнезѣ́ȣ ꙟтрȣ то́ате ро́дȣриле кътръ при́чина лѡр, фо́арте сѫ́нт чинсти́цй де фі́й. Ꙗдевъра́т, ти́нері́й ѧȣ́д нȣми́ндȣ-се ѧѡ́р҇ѣ къпете́ні́й, еписко́пй, кра́й, ꙟпъра́цй, да́ръ пе́нтрȣ къ нȣ-й въд, нȣ́меле ачѣ́сте де чи́нсте нȣ дещ҇ѣ́птъ ꙟтр҇ѫ́ншій атѫ́та чинсти́ре, кѫ́тъ дещ҇ѣ́птъ нȣ́меле чел де та́тъ, шѝ кѫ́тъ дещ҇ѣ́птъ стъпѫни́р҇ѣ ачѣ́ѧ, кар҇ѣ ѡ ѧȣ ꙟнаи́нт҇ѣ ѡкилѡр съй. Де оу҆нде ѡрй че лȣкра́ре пъринца́скъ лѡр ле ꙗсте ѡ л҇ѣ́це, кȣ ѡкі́й ꙟки́шй прі́нми́тъ ка бȣ́нъ, фъ́ръ де алтъ испити́ре. Ч҇ѣ́ѧ-л'а́лтъ при́чинъ ꙗсте де́спре па́рт҇ѣ фі́илѡр, ка́рі́й сѫнт ми́чй, пентрȣ къ нȣ сѫнт десто́йничй ꙟкъ а жȣдека̀, тръе́ск кȣ оу҆рма́р҇ѣ, адекъ фа́к че въ́д, прекȣм че́й че ꙟва́цъ а зȣгръвѝ, нȣ̀ щі́ȣ зȣгръвѝ фъръ де пре алтъ ико́анъ. Дрепт ачѣ́ѧ нȣ се по́ате тѫлкȣѝ пȣт҇ѣр҇ѣ, ка́р҇ѣ ѡ аре вѣ́ѧца ч҇ѣ бȣ́нъ саȣ ч҇ѣ р҇ѣ̀ а пъри́нцилѡр шѝ а ма́йчелѡр, спре а фа́че пре нъскȣ́ці́й лѡр асѣ́мен҇ѣ ші́е ꙟтрȣ нъра́вȣрй: атѫ́та кѫт май ле́сне ꙗсте а ші́й асъмъна̀ ші́е ꙟтрȣ ки́пȣл тра́юлȣй, де кѫ́т а ші́й асъмъна̀ ші́е ꙟтрȣ фъпт҇ȣ́ра ѡбра́зȣлȣй. Ѡ кѫт де адевъра́т ꙗсте гра́юл ꙟцеле́птȣлȣй Сира́х ꙟ тр҇ѣ́ба ача́ста, кѫ́нд зи́че ла кап. аі҃. сті́х. л҃: „ꙟ фі́ій съй съ ва кȣно́аще ѡмȣл.“

CLXXX.

1809.

(Folio, 12 volume.)

Вїецилє сфи͠нцилѡр .... Нѣмцꙋла (҂аѡ͠ѳ).

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 36b—37a.)

Лꙋна лꙋй Ноємврїє ꙟн ѕ҃ зилє.

Ꙟтрꙋ ачѣꙗши зи́ поменирѣ кꙋвїѡсꙋлꙋи пъри́нтелꙋи нострꙋ Лꙋка́.*)

Ꙗче́сть феричи́ть пъри́нтеле но́стрꙋ Лꙋка̀ с'аꙋ нъскꙋ́ть ꙟ четá тѣ Тавромéнїей а епáрхїей Сїкелíей. Ши̇̀ тѫнъръ де върстъ фїи́нд, ка де ѡптъспрезѣ́че ани́, кꙋ ми́нте ꙟцелѣптъ съ зъбовѣ́ ꙟ ка́селе лꙋй дм͠незéꙋ, аль дм͠незеéцилѡрь кꙋви́нте аскꙋлтъто́рю ши̇̀ фъкъто́рю фъкѫ́ндꙋ-съ. Ꙗрь кѫнд пъринцїи̇̆ лꙋй с'аꙋ сфътꙋи́ть ка съ-ль ꙟсоцѣ́скъ пре аче́ста кꙋ фъмѣ́е, ель но́аптѣ скꙋлѫ́ндꙋ-съ, ши̇̀ ꙟтрꙋ оунь локь неоумбла́ть дꙋкѫ́ндꙋ-сѫ, ꙟпреꙋ́нъ кꙋ хїа́ръле с'аꙋ сълъшлꙋи́ть. Ши̇̀ па́трꙋзе́чи де зи́ле петрекѫ́ндь немѫнкат, дм͠незеéцїи̇̆ ши̇̀ ꙟцерéцїи̇̆ ведéри̇̆ ши дескопери́ри̇̆ с'аꙋ ꙟвредничи́ть. Ши̇̀ дꙋкѫ́ндꙋ-съ ла ѡаре ка́рѣ мънъсти́ре, с'аꙋ ꙟбръкат ꙟ схíма ꙟцерѣ́скъ. Ши̇̀ ла май аспръ петрѣ́чере пре си́неши̇̆ сꙋпꙋи́ндꙋ-съ [къ престе трéй ши̇̀ па́трꙋ зи́ле гꙋстѫ́ндь пѫ́йне ши̇̀ апъ ши ни́чи̇̆ де кꙋ́мь трꙋпѣ́щє ѡдихни́ндꙋ-съ] аꙋ петрекꙋ́ть ѡпспрезѣ́че лꙋни̇̆. Де аколѡ̀ ржди кѫ́ндꙋ-съ, аꙋ мéрсь кꙋ ѡаре ка́реле мона́хь ꙟ мꙋ́нтеле Єтнїи, дин ербꙋриле чѣ́ле че съ афла̀ аколѡ̀ хръни́ндꙋ-съ. Ши̇̀ пентрꙋ невó ѧ фи́рїи̇̆, кꙋлкѫ́ндꙋ-съ дормїѧ̀ пꙋци́н, нꙋ́май кꙋ ѡ ха́йнъ фїи́нд ши̇̀ дескꙋ́лць. Ши̇̀ ш'аꙋ пꙋ́сь лꙋ́ишь хота́рь ши̇̀ ржндꙋѧ́лъ кꙋ дин адинси́тъ, ка съ нꙋ̀ ꙗсъ дин ки́лїє пѫ́нъ че ва̀ сфѫрши̇̀ то́атъ ѱалти́рѣ де чети́ть. Ꙗпо́й ржндꙋѧ́ла ча́сꙋлꙋй аль трéнлѣ ѡ съвѫршїѧ̀. Ꙗрь ꙟ чѣѧ-л'а́лтъ парте а зи́лїи̇̆ де лꙋ́крꙋ съ апꙋка̀, пѫ́нъ ар фи̇̀ соси́ть врѣ́мѣ ча́сꙋлꙋй аль ша́селѣ, ши̇̀ дꙋ́пъ ча́сꙋль ал ша́селѣ, съ грижа́ кꙋ пꙋци́нъ мѫнка́ре, ши̇̀ де чѣ́ѧ-л'а́лтъ пра́вилъ. Ꙟтрꙋ ачѣ́стѣ петрекѫ́ндь, с'аꙋ ꙟвредничи́ть а прѣ́ ма́ре да́рꙋ дела дм͠незеꙋ, ши̇̀ де дезлега́рѣ кꙋви́нтелѡрь чéлѡрь грéꙋ де ꙟцелéсь, кѫть ши̇̀ ѡаре ка́рїи мирѫ́ндꙋсе зичѣ̀: де оунде щїє аче́ста ка́рте, неꙟвъци́ндꙋ-съ; ши̇̀ дꙋ́пъ ачѣ́стѣ прин д(и)скопери́ре с'аꙋ дꙋс ла ѡаре ка́реле ло́кь, ши до́йспрезѣ́че мона́хи

*) Notă marginală: Ꙗкꙋ́м дин чѣ́ гречѣ́скъ с'аꙋ скось.

адȣнѫнд, съ ꙟгрижъ̀ де ачещѣ. Пентрȣ причина ачаста шѝ ла Византїѧ с'аȣ дȣ́сь, шѝ ꙟкȣнжȣрѫндь къшчо́ариле мона́хилѡрь, шѝ кȣ пъри́нцїй ꙟпъртъши́ндȣ-съ, ꙟторкѫ́ндȣ-съ с'аȣ дȣсь пѫнъ ла Корі́нѳ. Шѝ ꙟтрȣ ѡаре каре сать лъкȣинд нȣ̀ май мȣлт де кѫть шапте лȣ́ний, кȣ пачє аȣ адорми́ть.

Noemvrie 19. Mucenicul Varlaam. (Fol. 159b—160a.)

Ноемврїє ѳ҃ї.

ꙟтрȣ ачѣѧш зи пътимирѣ сфнтȣлȣй мȣченикь Варлаамь бътрѫнȣлȣй.

Сфнтȣль мȣченикь Варлаам ера̀ динь Антїохїа Сѵрїей, бътрѫнь кȣ вѫрста. Шѝ аȣ фость принсь пентрȣ мъртȣрисирѣ нȣмелȣй лȣй Іис. Хс. Шѝ адȣсь ла жȣдекатъ кътръ пъгѫнȣль воевѡдь. Шѝ силить фїиндь ка съ адȣкъ жѫртвъ ідѡлилѡрь, дȣпъ чѐ нȣ с'аȣ плекать, мȣлте ране шѝ мȣнчй аȣ лȣат пентрȣ Хс дмнȣль съȣ. Май ꙟтѫй аȣ фость бътȣть кȣ вине фъръ де милъ, апой аȣ фость стрȣжить кȣ оунгїй де фїерь. Дȣпъ ачаста л'аȣ дȣсь пре ель пъгѫнїй ꙟ капищѣ їдѡлѣскъ, шѝ аколѡ̀ ꙟтр'ѫнса, дȣпъ порȣнка мȣнчиторюлȣй, ꙟтинзиндь мѫна лȣй [престе жъртвѣникȣл кареле авѣ фокь апринсь] аȣ пȣсь ꙟтр'ѫнса кърбȣнй апринший кȣ тъмѫе, ка̀ доаръ ѩр фѝ арȣнкать престе жъртвѣникȣль спȣркацилѡрь лѡрь дȣмнезей; къ сокотїѧ, кȣмь къ несȣфериндь мȣченикȣл а цинѣ ꙟ мѫнъ кърбȣнїй чей апринший, ꙟй ва̀ арȣнка̀ пре ей ꙟпреȣнъ кȣ тъмѫѧ ꙟнаинтѧ ідѡлилѡрь. Шѝ дѣка ар фѝ фъкȣть ачаста, врѣ съ-й зикъ лȣй: Ѩтъ акȣмь ай адȣсь жѫртвъ дȣмнезеилѡрь нощри. Дарь н'аȣ възȣть чѣѧ че пофтїѧ тикълошїй; пентрȣ къ мȣченикȣль лȣй Хс. аȣ стътȣть ка оун стѫлпь неклътить, цїиндь ꙟ мѫна са фокȣль че ардѣ, шѝ с'аȣ арътать май пȣтѣрникь декѫть арама шѝ фѣрȣль; къ пѫнъ ꙟтрȣ атѫта аȣ цинȣть фокȣль ꙟ мѫнъ, пѫнъ кѫндь аȣ арсь дѣџетеле лȣй, шѝ аȣ къзȣть пре пъмѫнть ꙟпреȣнъ кȣ фокȣль. Ѧсъ ель нȣ ш'аȣ клинтить мѫна са̀, ничй аȣ арȣнкать кърбȣнїй ꙟпреȣнъ кȣ тъмѫѧ престе ѡлтарю ꙟнаинтѣ їдѡлилѡр. Аша̀ с'аȣ арътать де кȣ бърбъцїе шѝ небирȣить пътимиторюль шѝ ѡсташȣль лȣй Хс. чель таре; шѝ ꙟтрȣ бȣнъ мъртȣрисире ш'аȣ дать сȣфлетȣль съȣ ꙟ мѫна Дмнȣлȣй. Пре ачеста шѝ дмнезеескȣль Хрисостомь, шѝ сфнтȣль Васілїе чель маре кȣ кȣвинте де лаȣдъ л'аȣ чинстить, каре с'аȣ адъѡгать аичй прекȣмь съ вѣдь.

CLXXXI.

1810.

(4⁰, vol. I, VIII + 398 paginĭ; II, 332 paginĭ; III, 296 paginĭ.)

Хроніка Рȣмѫнїлор ...... де Георгіе Шінкаі дін Шінка ...... Тіпѫрітѫ де пе манȣскрісȣл. Іаші. ꙟн 1853.

Portul solilor din Dacia. (vol. I, pag. 5.)

Ꙟкѫтȣ-і деспре солії Дакілор чеі ла Рома трімиші, ші ꙟн Сенат ꙟнтраці ꙟнсѣмнѫ, кѫ Сенатȣл де атȣнчі ꙟндатѫ аȣ порȣнчіт, де лі с'аȣ чопліт тіпȣріле дін мармȣре, токма кȣм ера̀ фѫкȣці ла статȣрѫ, ла фісогноміе, ші ла хаіне, адекѫ: образȣл, грȣмазії, пептȣл, ші пічоареле кȣ чоаречії дін мармȣре албѫ; їарѫ кȣшма, пѫрȣл ші цȣндра [сȣгманȣл] дін мармȣре нѣгрѫ. Глȣга їарѫш дін мармȣре албѫ: токма кȣм есте портȣл Ромѫнілор челор, че лѫкȣеск пре лѫнгѫ Сібію. Кіпȣріле саȣ статȣріле ачесте ꙟнкѫ дѣтȣнчѣ с'аȣ цінȣт ꙟн Капітоїȣл Ромеі пѫнѫ ла аннȣл 1775 лȣна лȣі Фебрȣаріе, кѫнд аȣ лȣат Патріархȣл Евлавіе ал шаселѣ моцієнірѣ сфѫнтȣлȣі Петрȣ (il Possesso). Еȣ ꙟнкѫ атȣнчі лѣм вѫзȣт.

Moartea luĭ Constantin Cantacuzen. (vol. III, pag. 95—96.)

Історіа бѫлѫченеаскѫ аша скріе трацедіа ачеаста [а лȣі Константін Кантакȣзен]: „Яколо ꙟн оастеа лȣі Грігоріе Водѫ, прекȣм зікȣ ȣнії, с'аȣ фѫкȣт ніціе аместекѫтȣрі, адекѫ: Шербан логофѫтȣл, фечіорȣл лȣі Константін Кантакȣзен постелнікȣлȣі, ші оаре-каре дін фраціі лȣі че ера аколо, ші Мареш Крецȣлескȣл, кȣм кѫ ар фі ꙟмблатȣ пре ла кѫпітані ші пре ла слȣџіторі де-і ꙟндемна сѫ меаргѫ сѫ пѫреаскѫ ла Візірȣ пе Грігоріе Водѫ, кѫ есте віклеанȣ [пентрȣ кѫ Грігоріе се рȣмпеа де дȣрере кѫнд ведеа пре ȣрѫці, спȣркаціі ші фѫрѫ де леџе Ягарені, робінд пре крещіні ші сȣпȣнѫндȣ-і сȣб џȣгȣл лор чел греȣ, ші ера фоарте кȣ бȣнѫ інімѫ спре каса Яȣстріеі.] ші сѫ челрѫ де ла Везірȣ домнȣ пе Шербан логофѫтȣл; кареа ворбѫ дін ом ꙟн ом мергѫнд, аȣ аџȣнс ші ла Домнȣл Грігоріе. Дечі се пѫзеа сѫ-ші іа зіоа бȣнѫ де ла Везірȣл ші сѫ вінѫ ꙟн цеарѫ.

Порнінд даръ ші апропиіндȣ-се де цеара са, аȣ конъчіт ꙟнтр'ȣн локȣ пентрȣ одіхна де аміазі ші аȣ порȣнчіт лȣі Георгіцъ Молдовеанȣ, кареле ера вътаф, съ адȣкъ пре ачеі боіері карії ꙟмбла съ-лȣ пъреаскъ кȣ віклешȣг; ші адȣкъндȣ-і, ꙟнчепȣ а-і мȣстра, пентрȣ че аȣ фъкȣт ачеаста де аȣ врȣт съ-лȣ пърцаскъ (! l. пъраскъ) ла Везірȣ. Іаръ Марешȣ фіінд маі словенецȣ ші маі ꙟндръзнецȣ респȣнсе, къ нȣ сънт віноваці. Грігоріе Водъ адȣсе мъртȣріле де фацъ ші пе къпітанії кътръ карії ворбісе, ꙟнтре карії ера ші Александрȣ фечіорȣл лȣі Георма Банȣл, ші ꙟнчепȣръ а зіче: Аша е доамне! къ не аȣ зіс съ мерџемȣ, съ те пѫрѫм ла Везірȣл Тȣрческȣ ші съ черем Домнȣ пе Шербан логофътȣл. Іаръ Марешȣ ръспȣнсе: Доамне! Александрȣ ачеста ꙟн зілеле Міхнеі Водъ фіінд постелнік маре, преа мȣлтъ боіеріме аȣ оморѫт фъръ де вінъ, акȣма іаръші с'аȣ апȣкат де ачеа, чі де-лȣ веі аскȣлта Мъріа-та, фъ кȣ ноі че веі вреа, ші елȣ ва да самъ ꙟнаінтеа лȣі Дȣмнезеȣ, іаръ ноі нȣ сънтем віноваці. Дін ачееа оаръ і-аȣ дат Грігоріе Водъ пре еі ꙟн сама бътафȣлȣі де а-і пъзі, ші алтор слȣџіторі, де і-аȣ дȣс кȣ пазъ пънъ ꙟн цеаръ. Лънгъ ачестеа ші дін цеаръ венісъ пѫръ де ла Єтроіа ворнікȣл ші де ла Дȣмітрашко вістіарȣл Кантакȣзенȣл, кȣм къ аȣ ꙟмблат оаменії лȣі пе марџінеа Тȣрчеаскъ хȣлінд нȣмеле Домнȣлȣі ші зікънд: къ е ръȣ ші трȣфашȣ, ші зътіхнеще пре оаменії цереі, де нȣ-і лась съ деа дъжділе ꙟмпърътещі, ші кȣм къ се лаȣдъ, къ ел аȣ потопіт пе Георгіе Гіка Водъ ш. ч. Дечі ачесте доȣъ прічіні, ȣна дін табъръ, алта дін цеара ꙟнцелегъндȣ-се, аціцаръ пе Грігоріе Водъ ла маре мъніе асȣпра касеі лȣі Константін постелнікȣл, кареле аȣзінд де венїреа домнȣлȣі ші де опреала фечіорілор съі, аȣ ешіт ꙟнтрȣ ꙟнтъмпінаре кътръ Краіова, ші мергънд съ се ꙟмпреȣне кȣ Домнȣл, л'аȣ пріміт де с'аȣ ꙟмпреȣнат; дар і-аȣ арътат о фацъ фоарте посоморѫтъ, понослȣіндȣ-і пентрȣ фечіорі лȣі, къ сънт ръі ші віклені, ші кȣм къ аȣ ꙟндемнат пе капітані съ-лȣ пъраскъ ла Везірȣ ші съ пȣнъ Домнȣ пе фіȣл съȣ Шербан логофътȣл. Ачестеа аȣзінд Константін постелнікȣл тъгъдȣіа а пȣтеа фі, ші зічеа къ сънт нȣмаі мінчіȣні, даръ съ нȣ ле креадъ Мъріа са, ші кȣ ачестеа аȣ ешіт афаръ Константін постелнікȣл. Венінд ла скаȣнȣ Грігоріе Водъ пе ачеіа-л'алці боіері і-аȣ слобозіт, іаръ пе Шербан логофътȣл л'аȣ тъіат ла насȣ де о парте, пентрȣ къ с'аȣ фост нȣміт съ фіе Домн; іаръ пе Константін постелнікȣл татъл лȣі л'аȣ тріміс ноаптеа прін дъръбанці де ла Ȣнгȣрі

ꙟн мънъстіреа Снаговȣлȣі, ȣнде мȣлт нȣ л'аȣ ꙟтързіат, чі порȣнчіндȣ-і съ съ кȣмінече, л'аȣ адȣс ꙟн трапезаріȣ, ші легъндȣ-л де стѫлпȣл чел маре, л'аȣ сȣгрȣмат. Дечі жȣпънеаса ꙟцелегънд, аȣ веніт, ші кȣ воіа Домнȣлȣі л'аȣ ръдікат де аколо ші л'аȣ дȣс ла Мърџінені де л'аȣ ꙟгропат.

CLXXXII.

1812.

(8^0, 160 [?] paginĭ.)

Вїѫца шѝ пі́лделе прѣ̀ ꙟцеле́птȣлȣ́й Єсѡп. прин ачѣ́ст тѵпа́рю ма́й ꙟдрепта́те.

Isprăvile luĭ Esop la Nektenav, împăratul Eghiptului. (pag. 60—69.*)

Ꙗръ дȣ́пъ кѫтъ-ва врѣме Нектена́в ꙟпъратȣл Єгиптѣнилѡр аȣзинд, къ аȣ ѡморѫ́т пре Єсо́п, ꙟда́тъ аȣ трими́с ка́рте лȣ́й Лики́р кȣ ка́рѣ по́рȣнчѣ съ-й тримі́цъ ме́щерй архите́ктй, съ зидѣскъ тȣ́рн, ка́ре ни́чй черюл ни́чй пъмѫ́нтȣл съ нȣ-л атингъ, шѝ съ-й ръспȣ́нзъ чи́не-ва ла то́ате че́-л во́р ꙟтреба̀. Ка́рѣ де ва фа́че съ ꙗ да́ре, ꙗ́ръ де нȣ, съ плътѣскъ сѫ́нгȣр. Ꙗчѣстѣ чети́ндȣ-ле Лики́р с'аȣ ꙟтриста́т, пентрȣ къ ни́менѣ дин прї́ѫтиний нȣ пȣтѣ ꙟцълѣце ꙟтреба́рѣ, де тȣ́рн. Ꙗръ ꙟпъра́тȣл зичѣ, къ аȣ мȣри́т Єсо́п стѫлпȣл ꙟпъръцї́й са́ле. Ꙗръ Єрми́п кȣноскѫ́нд дȣрѣ́рѣ ꙟпъра́тȣлȣй пентрȣ Єсо́п, с'аȣ дȣ́с ла ꙟпъра́тȣл, ши ꙗȣ спȣс, къ тръ́єще, шѝ аȣ зи́с къ пентрȣ дѫнсȣл н'аȣ ѡморѫ́т пре Єсо́п, къ аȣ щиȣт, къ ѡаре кѫнд-ва ва пърѣ рѣȣ ꙟпъратȣлȣй пентрȣ хотърѫ́рѣ ача́ста. Ꙗръ ꙟпъра́тȣл фо́арте с'аȣ бȣкȣра́т де ачѣстѣ, ши аȣ вени́т Єсо́п ꙟпȣци́т то́т шѝ ꙟтина́т, ши кȣм л'аȣ възȣт ꙟпъра́тȣл аȣ лъкръма́т, ши аȣ порȣнчи́т съ се спѣле шѝ съ се скі́мбе. Єсо́п дȣ́пъ ачѣста аȣ аръта́т де минчино́асе причи́ниле, пентрȣ ка́ре аȣ фо́ст пѫрѫ́т, пентрȣ ка́ре ꙟпъра́тȣл врѫнд съ ѡмо́аръ пре Єни, Єсо́п ꙗȣ черȣ́т ертъчȣ́не. Дȣ́пъ ачѣѫ ꙟпъра́тȣл ка́ртѣ Єгиптѣнȣлȣй ѡ аȣ да́т лȣ́й Єсо́п съ ѡ четѣскъ, ши ел ꙟда́тъ кȣноскѫ́нд дезлега́рѣ ꙟтребъ́рїй, аȣ рѫс, шѝ аȣ порȣнчи́т, съ скрїе, къ дѣка ва трѣче ꙗрна ва тримите (ме́щерй), ка́рїй шѝ тȣрнȣл вор зидѝ, ши ва ръспȣнде чева̀ ла

*) cf. maĭ sus vol. II, pag. 134—136.

ꙟтребърй. Ши ашѣ ꙟпъра́тȣл пре со́лїй дела Єгипет, ꙗȣ тримис ꙟдъръпт. Ꙗръ лȣ́й Єсо́п ꙗȣ да́т тоатъ авѣрѣ чѣ май диннаинте, дѫндȣ-й ши пре Єни. Ꙗръ Єсо́п лȣѫнд пре Єни, ꙟ нимика нȣ л'аȣ ꙟтриста́т, чй ка пре оун фїю ꙗръ лȣѫндȣ-л, кȣ алте, шй кȣ ачѣсте кȣвинте л'аȣ ꙟвъца́т:

Фїюле! май ꙟнаинте де то́ате слѫжѣщє лȣ́й Дм҃незеȣ; пре ꙟпъра́тȣл чинстѣщє; връжма́шилѡр тъй гро́азник те ара́тъ, ка съ нȣ те небаџе ꙟ са́мъ; прїѧтинилѡр лезне шй оушо́р, ка май мȣлт съ-цй фїе воїто́рй де бине. Ши ꙗръ пофтѣщє ка връжма́шилѡр съ фїе рѣȣ, ши съ фїе съра́чй, ка съ нȣ те ꙟпѣдече пре ти́не; шй прїѧтинилѡр ле воещє, ка ꙟтрȣ то́ате, съ ле фїе бине. Пȣрȣрѣ кȣ мȣѫрѣ та бине те ꙟдестȣлѣзъ, ка съ нȣ дай де нево́е, кȣ бърба́тȣл алтїѧ. Къ оушо́р есте нѣмȣл мȣере́ск, шй лингȣшиндȣ-те май пȣци́н рѣȣ гѫндѣщє. Чѣлѡр че фа́к бине, нȣ ле пизмȣи, чй-цй па́ръ бине де ей, къ де ве́й пизмȣй, май мȣлт пре ти́не ꙟсȣцй те ве́й стрика. Де касничїй тъй по́артъ грижє, ка съ нȣ съ тѣмъ де ти́не, нȣмай ка де стъпѫн, чй шй ка пре оун фъкъто́рю де бине съ те чинстѣскъ. Съ нȣ-цй фїе рȣшине а ꙟвъца тот дѣȣна май бȣне. Мȣе́рїй ничй ѡ да́тъ нȣ-й ꙟкрединца аскȣнселе та́ле, къ пȣрȣрѣ съ ꙟармѣзъ, кȣм съ те стъпѫнѣскъ пе ти́не. Ꙟ то́атъ зїѡа, пȣне чева пре зїѡа де мѫйне; къ май бине есте кѫнд ꙟи мȣрй съ ла́шй ла връжма́шй, декѫт пънъ ве́й трѫй съ айбй ли́псъ де прїѧтиний. Ꙟкинъ-те ле́зне чѣлѡр че те ꙟтѫмпинъ, цїинд, къ шй кѫйнелȣй ко́ада ꙟй ка́пътъ пѫйне. Нȣ-цй па́ръ рѣȣ къ ещй бȣн. Пре ѡмȣл шопъкъито́рю ла́пъдъ-л дин ка́са та, къ чѣле че зичй шй фачй тȣ, алто́ра ле ва спȣне. Фъ, де каре съ нȣ-цй па́ръ рѣȣ. Де чѣле че съ ꙟтѫмплъ нȣ те сȣпъра. Ничй де ла чел рѣȣ нȣ чѣре сфа́т ничй ѡ да́тъ, ничй оурма ѡбичѣюриле челѡр рѣй. Кȣ ачѣстѣ ꙟвъцѫнд Єсо́п пре Єни, шй кȣ кȣвѫнтȣл, шй кȣ кȣнощинца са, Єни, ка кȣ ѡ съџѣтъ пътрȣнзѫндȣ-съ сȣфлетȣл лȣ́й дȣпъ пȣцинѣле зиле аȣ мȣри́т. Ꙗръ Єсо́п пре то́цй пъсъра́рїи ꙗȣ кема́т, шй аȣ порȣнчи́т съ принзъ па́трȣ пȣй де вȣлтȣре, шй дȣпъ че ꙗȣ при́нс, ашѣ ꙗȣ хръни́т, кȣм съ зиче, ши ꙗȣ ꙟвъца́т, [ка́ре лȣкрȣ нȣ-л прѣ крѣдем] кѫт ꙟ ко́шницъ пре копїй пȣртѫнд збȣра ꙟ сȣс; ши ашѣ аскȣлта де копїй, кѫт ѡрй оунде врѣ ей, збȣра, ѡрй ꙟ сȣс, ѡрй ла пъмѫнт ꙟ џос.

Ꙗръ дȣпъ че трекȣ ꙗрна, шй ꙟчепȣ примъва́ра, Єсо́п гъти́нд то́ате де ка́ле, шй аȣ лȣѡ́ат копїй, шй вȣлтȣ́рїй ши с'аȣ дȣс ꙟ Єгипет, кȣ мȣлтъ ꙟкипȣире, ши сокотѣлъ фъ-

кѫнд де съ мира̀ ѡа́менїи ачѣѧ. Ꙗръ Нектена́в аȣзи́нд къ аȣ вени́т Єсо́п, зи́съ кътръ прїѧтин(и): м'ам ꙟшела́т, къ ꙟцълесѣсем къ Єсо́п аȣ мȣри́т. Ꙗръ а дѡ́а зѝ аȣ порȣнчи́т ꙟпъра́тȣл ка то́цѝ боѧ́рїй съ се ꙟбра́че ꙟ хайне албе, ꙗръ ел с'аȣ ꙟбръка́т ꙟ Єрел, шѝ шѣȣ пȣс кȣнȣнъ, ши дїади́мъ ꙟфрȣмсъца́тъ кȣ петрїй скѫ́мпе. Ши шезѫнд пре ска́ȣн ꙟна́лт, аȣ порȣнчи́т съ адȣ́къ пре Єсо́п. Шѝ ꙟтрѫнд Єсо́п ꙗȣ зи́с ꙟпъра́тȣл: кȣ́й мъ асѣмені́й Єсо́пе, ши пре че́й че сѫнт кȣ ми́не? Ръспȣ́нде Єсо́п: пре ти́не, со́арелȣ́й де примъва́ръ, ꙗръ пре че́й че стаȣ ꙟпрежȣрȣл тъȣ, спи́челѡр челѡр ко́апте. Шѝ ꙟпъра́тȣл мирѫ́ндȣ-съ де ел, л'аȣ дърȣи́т кȣ мȣ́лте да́рȣрй. Ꙟ чѣѧ-л'алтъ зѝ ꙟпъра́тȣл с'аȣ ꙟбръка́т ꙟ въжмѫнт фрȣмо́с фо́арте, шѝ прїѧтинилѡр аȣ порȣнчи́т съ се ꙟбра́че ꙟ въжми́нте де порфи́ръ рошїе, ши ꙟтрѫнд Єсо́п, ꙗръ л'аȣ ꙟтреба́т. Ꙗръ Єсо́п зи́се: пре ти́не те вою асъмъна̀ со́арелȣ́й, ꙗръ пре че́й че стаȣ ꙟпрежȣ́рȣл тъȣ ра́зелѡр со́арелȣ́й. Шѝ Нектена́в зи́че: сокоте́ск къ нимик нȣ есте Лики́р пре лѫнгъ ꙟпъръцїѧ мѣ. Шѝ Єсо́п жимби́нд а рѫде, зи́че: нȣ ворбѝ ашѣ ле́зне де ел, ѡ ꙟпъра́те! къ нѣмȣлȣ́й во́стрȣ асъмъна́тъ ꙟпъръцїѧ во́астръ ка со́ареле стрълȣчѣщє; *ꙗръ де съ ва асемъна̀ лȣ́й Лики́р, стрълȣчи́рѣ ачѣста ꙟтȣнѣрек съ ва пърѣ. Ꙗръ Нектена́в мирѫ́ндȣ-съ де ачест ръспȣнс, аȣ зи́с: адȣ́сȣ-нѣ́й чи́не съ зидѣскъ тȣ́рн? Єсо́п зи́че: сѫнт га́та, нȣма́й ара́тъ ло́кȣл оунде. Дȣпъ ачѣ́ѧ ꙟпъра́тȣл ешинд афа́ръ дин чета́те ꙟтр'ȣн шѣс, ꙗȣ аръта́т ло́кȣл. Де́чй Єсо́п адȣкѫнд ла па́трȣ оунгю́рй але ло́кȣлȣ́й па́трȣ вȣ́лтȣри ꙟпреȣнъ кȣ копїй ꙟ ко́шницъ спѫнзȣра́цй де вȣ́лтȣрй, ши ꙟ мѫниле прȣнчилѡр аȣ да́т оунѣлте де але зида́рилѡрь, ши аȣ порȣ́нчи́т съ збо́аре. Ꙗръ ей ꙟнълци́ндȣ-съ ꙟ сȣ́с, стрига̀: да́ци-не пе́трїй, да́ци-не ва́р, да́ци-не лѣмне, ши алтеле че липсе́ск ла зи́д. Да́р Нектена́в възѫнд пре прȣнчи ръдика́цй сȣс де вȣ́лтȣрй, зи́съ: де оунде ай адȣс мїе ѡа́менй збȣрътори́й? Ꙗръ Єсо́п ръспȣ́нде: да́р Лики́р аре? ꙗръ фїинд къ ещй ѡм, врѣ́й съ те потриве́щй кȣ ꙟпъра́тȣл че́л че е асѣменѣ дȣмнезе́илѡр. Ꙗръ Нектена́в зи́че: Єсо́пе! сѫнт ꙟвинс; ꙟсъ те вой ꙟтреба̀, ꙗръ тȣ̀ ꙟмѝ ръспȣ́нде . . . .

Дȣпъ ачѣстѣ фїинд кема́цй дин Илїопол бърба́цй щїȣцй ла ꙟтребъ́рй софисматещй ши ворби́нд кȣ ей де Єсо́п, ꙗȣ кема́т ꙟпреȣнъ кȣ Єсо́п ла ѡспъц. Де́чй шезѫнд ей, оунȣл дела Илїопол зи́че лȣ́й Єсо́п: м'аȣ тримис Дȣмнезе́ȣл мїеȣ съ-цѝ спȣю ѡ ꙟтреба́ре ши съ мї-ѡ дезлѣ́цй. Ꙗр Єсо́п зи́съ: ми́нцй,

къ лȣй Д͠мнезе́ȣ нȣ е ли́псъ съ ꙟвѣ́це дела ѡм нимика. Ꙗръ тȣ нȣ нȣмай пе ти́не те виновъце́щй, чй шй пре Д͠мнезе́ȣл тъȣ. Алтȣл ꙗръ аȣ зи́с: есте ѡ бисѣрикъ фоа́рте ма́ре, ши ꙟтр'ѫ́нса оу́н стѫлп, ка́ре ци́не доаѡспръзѣ́че ѡра́ше, ка́ре фі́еще-ка́ре кȣ трейзъчй де гри́нзй съ пропте́ск, пре лѫнгъ ка́ре алѣргъ ꙟпрежȣр доаѡ мȣе́рй. Атȣнчй Есо́п зи́че: ачѣстъ ꙟтреба́ре ла но́й ѡ ар дезлега̀ шй прȣнчі́й. Къ бисѣрика есте лȣ́мѣ ача́ста; стѫлпȣл, анȣл; ѡра́шеле, лȣниле; ши гри́нзиле, зи́леле лȣнилѡр; ꙗръ зі́ѡа ши но́аптѣ, до́аѡ мȣе́рй, каре оурмѣзъ оуна дȣпъ алта̀. А дѡ́а зй пре то́цй прі́ѧтиній кемѫнд Нектена́в, зи́че: пентрȣ Есоп аче́ста тре́бȣе съ дъм бир ꙟпъра́тȣлȣй Ликир. Ꙗръ динтре ей оунȣл, аȣ зи́с: ꙟй вом порȣнчй съ не спȣ́е ꙟтребърй, ка́ре ни́чй н'ам възȣ́т, ни́чй н'ам аȣзи́т. Ꙗръ Есо́п зи́съ: мѫ́йне де ачѣста во́ю ръспȣ́нде. Де́чй дȣкѫ́ндȣ-съ аȣ фъкȣ́т скрисо́аре ꙟ ка́рѣ ера̀: Нектена́в мъртȣрисѣ́ще, къ е дато́рю ѡ мі́е де тала́нцй лȣй Ликир. Диминѣ́ца ꙟторкѫ́ндȣ-съ аȣ да́т скрисо́арѣ ꙟпъра́тȣлȣй. Ꙗръ прі́ѧтиній ꙟпъра́тȣлȣй май ꙟнаи́нте де че с'а́р дески́де скрисо́арѣ, то́цй аȣ зи́с: ши ам възȣ́т ачѣста, шй ам аȣзи́т. Шй Есо́п: въ мȣлцъме́ск, пентрȣ къ мѣ́цй ꙟто́рс. Ꙗръ Нектена́в чети́нд мъртȣриси́рѣ дато́рій, зи́че: еȣ нимика нȣ сѫнт дато́рю лȣй Лики́р, вой то́цй сѫ́нтецй мъртȣріи; ши ей мȣтѫ́ндȣ-съ аȣ зи́с: ни́чй ам възȣ́т, ни́чй ам аȣзи́т. Есо́п зи́че: дѣ́ка ачѣстѣ ашѣ̀ сѫнт, есте дезлега́тъ ꙟтреба́рѣ. Шй Нектена́в ла ачѣстѣ зи́че: феричи́т есте Лики́р, ꙟвъцъте́ȣръ ка ачѣста авѫ́нд ꙟ ꙟпъръці́ѧ са. Шй ашѣ̀ легъте́ȣра кȣ ка́рѣ с'аȣ лега́т ѡ аȣ да́т лȣй Есо́п, шй ꙟ па́че л'аȣ трими́с. Шй Есо́п вени́нд ꙟ Бавило́н, аȣ спȣ́с лȣй Ликир то́ате кȣ́м аȣ петрекȣ́т ꙟ Еги́пт, шй би́рȣл л'аȣ да́т лȣй Ликир. Ꙗръ Ликир аȣ порȣнчи́т де аȣ ꙟнълца́т лȣй Есо́п оун стѫлп де аȣр.

Fab. 1. Vulturele și Vulpea. (pag. 79—80.)

Вȣлтȣреле шй Вȣлпѣ.

Вȣлтȣреле ши вȣлпѣ фъкѫнд ꙟтре си́не прі́етешȣ́г, аȣ рѫндȣи́т ка́ съ шѣзъ апро́апе, ꙟтъри́нд прі́етешȣ́гȣл кȣ ѡбичѣю́л. Дрепт ачѣѧ вȣлтȣреле ꙟтр'ȣн копа́ч ꙟна́лт ш'аȣ пȣ́с кȣ́ибȣл, ꙗръ вȣлпѣ ꙟ нище тȣ́фе апро́апе аȣ нъскȣ́т фі́й. Де́чй дȣкѫ́ндȣ-съ ѡ да́тъ вȣлпѣ дȣпъ мѫнка́ре, вȣлтȣрȣл авѫ́нд ли́псъ де бȣка́те; збȣрѫ́нд ꙟ тȣ́фе, шй ръпи́нд фі́ій вȣлпей

ꙗȣ мѫнкат ꙟпреȣ́нъ кȣ пȣ̈їй съй. Ꙗръ ꙟторкѫ́ндȣ-съ вȣ́лпѣ, ши кȣноскѫ́нд че с'аȣ фъкȣт, нȣ атѫ́та с'аȣ ꙟтристáт пентрȣ мóартѣ фїйлѡр, кѫ́т пентрȣ къ нȣ-шй пȣтѣ̀ избѫндѝ, къ фїинд ꙗ фѣ́ръ де пъмѫ́нт, пе пáсерѣ нȣ ѡ пȣтѣ̀ гонѝ. Дéчй депáрте стѫ́нд, дȣпъ кȣм фáк шѝ чей че нȣ̀ пóт алта, блъстъмà пре връжмáшй. Ꙗръ нȣ дȣ́пъ мȣ́лтъ врѣ́ме ѡаре-чи́не прѫнзѫнд ꙟ кѫ́мп ѡ кáпръ, ши жертви́ндȣ-ѡ, збȣрѫ́нд вȣ́лтȣреле, аȣ апȣкáт ѡ пáрте де кáрне кȣ кърбȣ́нй апри́нш, шѝ аȣ ѡ адȣ́с ꙟ кȣ́иб, ши сȣфлѫ́нд атȣ́нчй таре вѫ́нтȣл с'аȣ апри́нс флáкъра, ши непȣтѫ́нд ꙟкъ збȣра, пȣ̈їй вȣ́лтȣрȣлȣй фрипцй аȣ къзȣ́т пре пъмѫ́нт. Ꙗръ вȣ́лпѣ алергѫ́нд ꙟнаи́нтѣ вȣ́лтȣрȣлȣй пре тóцй ꙗȣ мѫнкáт.

Ꙟвъцътȣ́ръ: Ꙗчѣ́стъ пи́лдъ ꙟсъмнѣ́зъ, къ чéй че стри́къ прїетешȣ́гȣл, мъкáр къ чéл че и с'аȣ фъкȣт стрѫмбътáте нȣ поате съ-шй избѫндѣ́скъ, ꙟсъ де педѣ́пса лȣй дȣмнезéȣ нȣ вор скъпа.

Fab. 47. Doĭ bozĭ. (pag. 121—122.)

No. 47. Дóй бóзй.

Ѯéвс бóзȣл елинéск, тримúсе пре алт бóз че-й зи́к Ѥрми́с, съ ꙟпáрцъ кȣ кȣмпънà минчȣ́ниле, пре ла тóт фѣ́люл де меще́рй, дéчй дѣ́те фїéще-кърȣѧ̀ кѫ́те ѡ мъсȣ́ръ пли́нъ; ꙗръ чоботáрилѡр ши чорогáрилѡр, ле присосѝ май мȣ́лт де съ върсà пе дѣсȣ́пра.

Ꙟвъцътȣ́ръ: Ꙗдевъ́рȣл, ѡкъ́рáще пре мéщерїй чей минчинóшй, кáрїй нȣ съ ци́н де кȣвѫ́нт, шѝ ски́мбъ лȣ́крȣриле чѣ́ле бȣ́не, пре чѣ́ле рѣ́ле, шѝ че е бȣ́н трáг кѣ́тръ дѫншїй.

Fab. 66. Găina şi rândureaua. (pag. 137.)

No. 66. Гъи́на шѝ рѫ́ндȣраѡа.

Ѡ гъи́нъ клочїѧ̀ ни́ще ѡаѡ де шáрпе, кȣ тóатъ ѡсѫ́рдїѧ. Ꙗръ ѡ рѫ́ндȣрѣ динтр'ȣн копáчй ѡ възȣ̀ шѝ-й зи́съ: ѡх! небȣ́нъ че ещй тȣ̀, пентрȣ че клочéщй ачѣ́ще ѡаѡ, кáре дѣ́кка ле вей крѣ́ще, ꙟтѫ́ю пре ти́не те вор мѫнкà?

Ꙟвъцътȣ́ръ: Кȣм къ пре ѡмȣл чéл де фѣ́лю рѣȣ, шѝ де нѣ́м виклѣ́н, нȣ-л вéй ꙟблѫнзѝ ни́чй декȣ́м, мъкáр кѫт би́не ай фáче, кȣ ачéла нȣ пóцй авѣ̀ пáче.

CLXXXIII.

1814.

(8⁰, III nepaginate + 484 paginĭ.)

Цікіндѣл : філософичéщій шѝ политичéщій прин Фабȣле моралниче ꙟвъцътȣри . . . . . Бȣда 1814.

Fab. 7. Leul şi Ursul. (pag. 25—26.)

Лéȣл шѝ Оурсȣ́л.

Лéȣл шѝ оурсȣл, аȣ порни́т прин пъдȣ́ре къȣтӂндȣ-шѝ чéва лѣк пентрȣ фóаме; дéчй аȣ ꙟтимпинáт амӂндóй оун чéрб тӂнър шѝ грас, пре кáреле оунȣл де ѡ пáрте, ꙗръ алтȣл де алтъ пáрте, лéсне л'аȣ принс, шѝ ѡморӂ́т; дȣ́пъ ачѣ́ѧ воинд съ-л ꙟпартъ ꙟ дóаѡ, фїеще-кáреле сокотѣ̀ дȣпъ фóалеле лȣй чел гóл, къ жȣмътáте ꙟй е пȣци́н, кѣчй фїеще-кáреле воѧ̀ съ-л аибъ тот, саȣ ꙟтрéг . Ꙗшà дáръ аȣ ꙟчепȣт пре лӂнгъ дӂнсȣл а се дъпърà шѝ а се згърӂѧ̀ пънъ че аȣ слъби́т, шѝ аȣ къзȣ́т амӂндóй жос ла пъмӂнт . Ꙗръ вȣ́лпѣ възӂндȣ-й пре ей ашà деспърци́цй зъкӂнд, ꙟчет, ꙟчéт аȣ трас чéрбȣл . Ꙟсъ ей възӂнд ачѣста аȣ зи́с ꙟтре си́не, абїѧ̀ мишкӂндȣ-се : χай ! χай ! ръȣ норокошї́й, шѝ тикълóшїй де ной ! ꙗтъ, къ пентрȣ вȣ́лпе пȣцин де нȣ пїердȣръм кáпетеле, ши вїѧ́ца нóастръ ; нȣ ам врȣ́т жȣмътáте, акȣма авéм неми́ка.

Ꙟвъцътȣръ.

Несътȣрáрѣ ши лъкомїа мїй де ръѡтѣцй адȣ́че асȣ́пра ѡаменилѡр, ачѣста сѣ́нънъ (! l. сѣ́мънъ) претȣти́нденѣ деспърци́ре шѝ незȣи́рй, деспáрте пре фрáцїй чей динтр'ȣн трȣп ши пре прїѧ́тенїй чей ꙗби́цй . Чей небȣ́нй ! ничй къ щїȣ кӂт е май мȣлт де жȣмътáте, де кӂт тот . Єтри́гъ, желȣиндȣ-се, бътрӂ́нȣл Ісїѡд, оун феричит кȣвӂ́нт, кърȣѧ, де ꙗр оурмà ѡаменїи, фóарте норокóшй ар фѝ : жȣмътáте кȣ ꙟцелѣцере, шѝ кȣ дрептáте, ꙗсте май мȣ́лт ши май спóрник, кѣчй е кȣ бине-кȣвӂнтáрѣ лȣй дȣмнезéȣ, де кӂт ꙟтрéгȣл, кȣ недрептáте ши кȣ блъстем. Farina de diavolo, va presto in semola. Кȣ ꙟцелепчȣ́не гръѧ́ще чȣмелитȣра італїенѣ́скъ, зикӂнд : къ фъри́на дїáволȣлȣй де грáбъ мѣ́рџе ꙟ търӂ́це, шѝ ꙗръ : кáре кȣ недрептáте агонисѣще, ачéла кȣ дїáволȣл ресипѣще ; шѝ : кáреле кȣ сȣспи́нȣриле алтора зидѣще касъ, нȣ-й вѡр вїецȣ́й непоцїи ꙟтр'ӂнса . Ꙗчѣсте адевъ́рȣрй ашà сӂнт арътáте ши коноскȣ́те, кӂт нȣ ꙗсте де ли́псъ а гръѝ мȣлт пентрȣ дӂ́нселе.

Fab. 67. Ceuca şi alte paserĭ. (pag. 154—155.)

Че́ȣка шѝ алте па́съри́.

Алегѫндȣ-шй па́сериле пре вȣ́лтȣр къпете́ніе саȣ ꙟпъра́т, с'аȣ сфътȣи́т, ка ла зїѡа чѣ нȣми́тъ съ се адȣ́не тоа́те, шѝ фїеснче-ка́рѣ съ се арѣ́те де че е бȣ́нъ. Аи́ча че́ȣчей ꙟй ерà рȣши́не а се арътà ꙟ мо́да са чѣ̀ фирѣ́скъ, пентрȣ ачѣ́ѧ стрѫнгѫ́ндȣ-шй де то́атъ пла́са де пѣ́не, с'аȣ ꙟпестри́т, шѝ с'аȣ ꙟподоби́т; дȣ́пъ ачѣ́ѧ аȣ вени́т ашà ꙟтръ чѣ́ле-л'а́лте па́съри́. Ма па́съриле кȣноскѫ́нд виклешȣгȣл ей, аȣ вени́т ла дѫнса, шѝ ꙟчепѫ́нд а-шй змȣ́лџе фїеснче-ка́рѣ пѣ́неле, ръма́съ ꙗръшй че́ȣкъ.

Де аи́чѣ фїеснче-ка́реле то́ате (! l. поате) ле́сне кȣно́аще ꙟцеле́сȣл ачестїй фа́бȣлй че ва съ зи́къ, адекъ: а нȣ се арътà ачѣ́ѧ че нȣ е, ничй а се фа́че къ аре, чѣ́ѧ че нȣ аре. Къ че́ȣка май де ѡмені́е врѣ фѝ фо́ст, арътѫ́ндȣ-се ꙟ фи́рѣ са адекъ че́ȣкъ, нȣ а се фѝ ски́мбат кȣ пѣ́неле алтора.

Fab. 107. Şoarecĭĭ şi clopoţelele. (pag. 256—257.)

Шо́аречїй, шѝ клопоцѣ́леле.

Шо́аречїй аȣ афла́т ѡаре-оу́нде до́аѡ клопоцѣ́ле, апо́й адȣнѫ́нд събор, с'аȣ сфътȣи́т, спре че лѣ́р пȣтѣ̀ ꙟтребȣинцà, ка съ ле фїе спре вре оун фоло́с; оунȣл аȣ зис: къ съ ле лѣ́џе ла май ма́реле лѡр ла грȣма́зй, саȣ де ко́адъ, съ-й фа́къ ѡмені́е шѝ съ сȣ́не. Чел май ма́ре да́ръ, адекъ вътавȣ лѣ́ȣ мȣлцъми́т ла тоцй пентрȣ ачѣ̀ чи́нсте, шѝ ꙗръшй ꙟтр'ачѣ̀ врѣ́ме аȣ лъпъда́т де ла си́не ачѣ̀ ѡмені́е, кȣ ка́рѣ нȣ ар пȣтѣ̀ съ се ивѣ́скъ дин га́оръ афа́ръ, ка съ нȣ-л аȣ́дъ мѫца. Май пре оу́рмъ лѣ́ȣ вени́т ꙟ гѫнд ка съ-л лѣ́џе ла мото́кȣ касникȣлȣй де грȣма́зй. Ꙟсъ ꙗтъ алта май ма́ре нево́е, къ нȣ вà ни́менѣ съ се при́ндъ де ачѣ минȣна́тъ експеди́цїе: бътрѫ́нїй трими́т пре чей май ти́нери́, ꙗръ ачѣ́стѣ тоцй кȣ ѡ гȣ́ръ, шѝ кȣ жȣръмѫ́нтȣри́ ꙟтъре́ск, къ ей дꙟтори́а кътръ май ма́рїй лѡр шѝ ꙟна́лта чи́нсте ни́чй ѡда́тъ ни́чй де кȣм нȣ ѡ вѡр пȣ́не ла спа́те, ни́чй нȣ ѡ вѡр кълкà, ни́чй аша лȣ́крȣ ма́ре, ка́реле нȣ съ ати́нџе де дѫ́ншїй, пре си́не нȣ-л вѡр лȣà. Шѝ ашà с'аȣ лъса́т лȣ́крȣл пѫнъ ла алт собо́р ши пѫнъ астъзй.

Fab. 126. Bătrânul, Ţapul, şi treĭ soldaţĭ. (pag. 347—350.)

Бътрѫ́нȣл, Ца́пȣл, шѝ трей Солда́цй (Кътa̒не саȣ пандȣ́рй).

Бътрѫ́нȣл аȣ кȣмпъра́т ꙟ тѫрг оу҆н ца́п пентрȣ ка съ факъ пра́зник, шѝ лȣѫ́ндȣ-л ꙟ спа́те, аȣ плека́т кътръ ка́съ; Пре аче́ста възѫ́ндȣ-л трей пандȣ́рй с'аȣ ворби́т ꙟтръ си́не, съ ꙟче́лȣе ца́пȣл дела дѫ́нсȣл, аȣ еши́т деѡсебй ꙟнаи́нтѣ лȣ́й; апо́й чел динтѫ́ю дѫндȣ-й бȣн ꙟтѫни́тȣ (! l. ꙟтѫлн-) ꙟл ꙟтребъ рѫзѫ́нд: нѣ́не дар ещй тȣ кȣ ми́нте! че дȣ́чй кѫ́неле ꙟ спа́те? пȣцин дȣпъ ача́ста ꙟл ꙟтѫнѣ́ще (! l. ꙟтѫлн-) ал дойлѣ ши фъкѫндȣ-шй крȣ́че, аȣ ꙟчепȣт аȣ (! l. а-й) гръѝ: Дмнезе́ȣ кȣ ти́не оу҆нкюле! че ай пȣс кѫ́неле ачела пре спа́теле та́ле? ꙟкъ мин8́не ка ача́ста нȣ възȣ́ю! Че кѫ́не? ѡа́менй бȣнй! че въ ꙗсте астъзй? къ аче́ста е ца́п! Цап? ха, ха, ха ꙟчепȣ че́ла-л'а́лт, шѝ ашà се деспърци́ръ. Нȣ̀ трекȣ̀ мȣлт, ꙗтъ шѝ ал трейлѣ: бътрѫнȣле, ꙟй зи́се, дар нȣ фаче батжо́кȣръ пе́нтрȣ Дмнезе́ȣ! лѣ́гъ кѫнеле де грȣма́з, апо́й ꙟл по́артъ дȣпъ ти́не, нȣ те фа́че ла бътрѫнѣ́це де рȣши́не, къ пре чине ай май възȣ́т тȣ съ дȣ́къ кѫ́неле ꙟ спа́те? Є! ача́ста е мȣлт, гѫндѝ бътрѫ́нȣл, де врѣ́ме че то́атъ лȣ́мѣ те кȣно́аще а фѝ кѫне, тȣ тре́бȣе съ фі́й кѫ́не адевъра́т, фі́й кȣм вей фѝ, къ алтминтрѣ нȣ по́ате фѝ. Ꙟл лепъдъ̀ де пре спа́те ꙟтръ ни́ще тȣ́фе, апо́й се ꙟто́арсе ꙟнапо́й съ-шй кȣ́мпере алт-че́ва. Ꙗтȣ́нчѣ пандȣ́рі́й дȣпъ че се депъртъ̀ бътрѫ́нȣл, лȣѫнд ца́пȣл л'аȣ дȣс, л'аȣ фри́пт, ши л'аȣ мѫнка́т.

Ꙟвъцътȣ́ра.

Єнгле́зȣ спре ачастъ мате́ріе аша зи́че: (е фаалс ѳинк бїинг канфермд бай афти рипетишнет лест ис билїивд, енд пес фар е корент трȣȣѳ) Оу҆н лȣ́крȣ минчинос фїи́нд ꙟтъри́т адѣ́се ѡрй, май пре оу҆рмъ се крѣ́де, шѝ трѣ́че ка оу҆н адевъ́р де але́рга́т, адекъ де ашà адевъ́р, каре мерȣѫ́ще [е врѣ́дник] съ се кȣно́аскъ а фѝ адевъ́р. То́ате скорнитȣ́риле, ꙟшелъчȣ́ниле, ши сокоти́нцеле чѣ́ле минчино́асе, ка́ре пȣрче́д, шѝ кȣ́рг дин нещїи́нце, ле́сне ле пȣтȣ́м (! l. пȣте́м) лъпъдà, шѝ а не мѫнтȣи де дѫнселе; кѣ́чй кȣм аȣ коноскȣ́т ѡмȣл ачѣ́ѧ че ꙗсте, ꙟтрȣ ачѣ́ѧ ѡръ [час] ꙟчѣ́пе а цинѣ̀ де неми́ка ачѣ́ѧ, че нȣ е; нȣ́май тре́бȣе фъкȣт лȣй би́не коноскȣ́т ачѣ́ѧ че нȣ е, шѝ че е минчинос. Ꙗръ минчȣ́ниле ачѣлѣ ка́ре се на́ск дин виклешȣ́г, оу҆неле се фак шѝ се зи́к кȣ бȣ́нъ сокоти́нцъ, ꙗр алтеле кȣ рѣ̀; дакъ ма́йка пре прȣнкȣл ей чел непа́чник, шѝ

плжнгъторю воаще ла ꙟтѕнѣрек съ-л ꙟпаче, зикжндѕ-й : ꙗтъ лѕпѕ! ꙗтъ стржгою! ши алтеле, фаче ачаста кѕ бѕнъ сокотинце, адекъ ка съ ꙟпаче прѕнкѕл, ничй счи че фѣлю де ръштъцй дин аша спайме пѕрчед ши че наск. Ꙟръ кѕ сокотинцъ рѣле сжнт атѕнча, кжнд чел виклѣн пентрѕ добжнда са, пре чел май прост ва съ-л ꙟшале. Прекѕм пандѕрїй фабѕлей ачещїѧ пре бътржнѕ, ка съ-л ꙟшале ши кѕ ачѣѧ съ добжндѣскъ цапѕл.

Fab. 150. Pitpălaca şi puiĭ eĭ (pag. 454—455.)

Питпълака ши пѕїй ей.

Питпълака аѕ скос пѕишорїй ей ꙟ холдъ ши дѕпъ че аѕ крескѕт ачещѣ, ши холделе ꙟкъ ера май коапте, питпълака май наинте пънъ а нѕ сбѕра оунде-ва, тот дѣѕна сфътѕѧ пре пѕишорїй ей, ка бине съ ѧ сама че се лѕкръ пре лжнгъ холдъ, ши съ аскѕлте че се ворбѣще ачи апроапе пре лжнгъ холдъ. Ѡдатъ ꙟторкжндѕ-се майка лѡр ꙟнапой дела локѕриле пре оунде сбѕрасе, аѕ афлат пѕишорїй ей кѕ маре фрикъ ши кѕтремѕр кѕпринши, ꙟй ꙟтребъ : че ле ꙗсте, ши де че с'аѕ ꙟфрикошат аша? Єпѕн ачещѣ, къ аѕ венит аколѡ слѕџиле стъпжнѕлѕй холдей, ши възжнд къ гржѕл е копт с'аѕ дѕс дѕпъ сѣчерй акасъ, ши вѡр съ винъ, съ сѣчере холда; пентрѕ ачѣѧ, кжт май ꙟграбъ съ фѕџим ꙟкътръѕ не вор дѕче ѡкїй. Ле зисе майкъ-са : пънъ нѕ вецй ведѣ, къ вине стъпжнѕл, ши пънъ нѕ вецй аѕзи къ аѕ зис ел ачѣѧ, пънъ атѕнчѣ нѕ въ тѣмецй немика.

Тот лѕкрѕл оунде стъпжнѕл нѕ президирѕѧще, адѣсе ѡрй се препъдѣще, нѕ мѣрџе ꙟнаинте, къ нѕ аре стъпжнѕл минте. Лаптеле чел пѕстїю, ꙟл мжнкъ кжнїй.

CLXXXIV.

1815.

(*a*. Ms. Eminescu, 4⁰, 48 paginĭ nepaginate. — *b*. Ms. Gaster, 8⁰, Codex miscell. ca. 1800, pag. 16—32. — cf. *c*. Ms. Acad. Rom. 1799. Codex miscell., pag. 1—9.)

Кȣвъ́нт пéнтрȣ вїитωаре џȣдекáтъ ши пентрȣ сфършúтȣл лȣмїй, дин' скриптȣ́ра вѣкй ши нѣ нолѿ, ꙗръ май алéс дин' апóкалипсисȣл сфънтȣлȣй Іωан' Богóсловȣлȣй, шй а алтωр сфинцй пъринцй, дȣпъ кȣвънтȣл дωмнȣлȣй нóстрȣ. І͠с. Х͠с. кáреле арáтъ, ши пéнтрȣ венире лȣй Ѧнтехрист.

Impăraţia luĭ Antihrist; semnele sfărşituluĭ. (*a*. pag. 1—13, *b*. pag. 16—25, *c*. pag. 3—9.)

Кȣ́м къ лà сфършúтȣл лȣмїй, дȣпъ мȣ́лте ръȣтъцй а лȣй Ѧнтехрúст', атȣнче ва фѝ невоѝ ши скърбъ мáре ꙟ тóатъ лȣме, каре н'аȣ май фωст делà ꙟчепȣтȣл лȣмїи. Дар ничй атȣ́нчѣ нȣ вà ȣйта д͠мнезеȣ, пре алешїй съй, къ ва скȣрта зúлиле лȣи Ѧнтехрúст, ши ꙟпърърцїе лȣй кȣрънд съ ва стрика; ши ачей трїй ани ши жȣмътáте вор трече фоарте д͠е грабъ, прекȣм зúче Іωáн Богосл͠ωв, ла апóкалипсис кап. ів. ши май нáинте ва тримите д͠мнезеȣ пре Єнóх, пре Ілїй ши пре Іώан' Бóгослов ши вор вълѝ виклешȣгȣриле лȣй Ѧнтехрист; къчй ачещй трїй сфинцй сънт вїй лȣацй кȣ трȣпȣриле лор ла чер: Єнох' май наинте де пώтωп; Ілїй дȣпъ пώтωп, ꙗръ Іωан' дȣпъ Х͠с. ши тръеск пънъ астъзй кȣ трȣпȣриле, оу́нде нȣмай дȣмнезеȣ щїй, ши вор венѝ атȣнче ши вωр аръта виклешȣгȣриле лȣй Ѧнтехрист'. Ѧпωи ле ва тъꙗ капетеле кȣ сабїꙗ Іерȣсалимȣлȣи, шй атȣнче вωр лȣа моарте, ши вор шиде трȣпȣриле лωр мωарте трїй зúле ши жȣмътате; апωй ва венѝ глас дин черй зикънд: скȣлацъ-въ, ши веницй ла мине! шй ꙟдатъ вωр ꙟвїꙗ, шй съ вωр сȣи ꙟ нȣри ла черй, ши атȣнче де гр͠абъ ва сосѝ сфършитȣл лȣмїй, ши ва фѝ прекȣм аȣ зис д͠мнȣл Х͠с. ла сфънтà ева́нгелїе: атȣнче пȣтериле черюлȣй съ вωр клътѝ; шй ꙟнцерїй каре аȣ ачáстъ дрегътώрїй д͠мнезеꙗскъ ꙟтрȣ минȣне кȣ търїе, де поартъ лȣкрȣриле лȣй д͠мнезеȣ, атȣнче вωр ꙟчепи а скúмба ши а тωкмѝ тоате лȣкрȣриле черюлȣй ши а пъмънтȣлȣй; шй кȣ грозниче лȣкрȣрй вωр ꙟгрозѝ лȣме; ши ва фѝ маре жáле, ши дȣрерй ωаменилωр; шй тóате ачѣстѣ вωр фѝ спре ръсплътир͠ѣ ωаменилωр челωр ръй, ши връжмаш лȣй д͠мнезеȣ. Къ ꙟ д͠ї. зúле вà черта дм-

незеȣ то́атъ лȣ́ме, прекȣм аȣ зис сфинцїй пъри́нц, дар н'аȣ аръта́т', кȣм вѡр фѝ аче́ле ȣна дȣпъ алта, саȣ съ вѡр деспърцѝ къте пȣцинѣ́ врѣмѝ, даръ дȣпъ кȣм скрїе апȣкалиѱи́сȣл сфънтȣлȣй Їѡан; ашà мѝ съ па́ре къ с'а депърта ȣнà де алта.

Ѫ зїѡа динтъй ва фи съмн, къ съ вѡр ѫнълца апеле мърїйлѡр, ши а тȣтȣрѡр ізвѡа(релѡр) ѫ сȣс, де патрȣзъчй де кѡ́цй, ши вѡр ста ка нищѝ зидȣрй. Їаръ а доаѡ зѝ ва фѝ съмън (! l. съмн) къ вѡр скъде то́ате апеле ѫтрȣ адънк кът абїе съ вѡр веде, ши де сȣнетȣл апелѡр то́атъ лȣмѣ съ ва ѫгрозѝ, шѝ ка́ре вор фѝ пре апрѡ́апе де ма́ре, вѡр мȣрѝ де гроаза валȣрилѡр ей. А трїѧ зѝ ва фи съмн, къ фїѧ́ръле ши га́дени́ле мърїй челѝ спȣркате ши ве́нинате вѡр ешѝ ла църмȣриле мърїй, шѝ вор ȣрла ши вор ципа кȣ глас ма́ре, кът съ вѡр спъимънта тѡ́цй ѡаменїй пре лȣме. Їаръ а патра зѝ ва фи съмн, къ апа мърилѡр шѝ а тȣтȣрѡр апелѡр съ вѡр апринде, ши вѡр арде дин фȣнд пънъ дѣсȣпра, ши вѡр клѡкотѝ ка пара де фѡк, ка ѡ кълдаре, ши църмȣрїй съ вор фаче де смо́алъ ши де ка́тран, ши ва фѝ ма́ре спа́нимъ ши жа́ле ла то́атъ лȣмѣ. Ѫ зїѡа а чи́нче ва фѝ съмн, къ маре ши ізво́аръле, ши тѡт пъмънтȣл съ вѡр ȣмпле де сънџе прекȣм аȣ зис Ісаїѧ прѡрѡкȣл кап. лд҃. шѝ Їѡан ла апокалиѱис, їаръ зиче: ам възȣт аѧ́вѣ, къ ал трїиле ѫџер аȣ върса́т нъстрапà чѣ де аȣр, престе ізво́аръле апелѡр, кȣ мъйниле лȣй дмнезеȣ, ши с'аȣ фъкȣт то́ате сънџе; атȣнче аȣ зис ѫџерȣл апелѡр: дрепт ешй дмне, ши дрепте сънт жȣдекъциле та́ле; къ пентрȣ че върсаръ сънџеле прѡрѡчилор шѝ а мȣченичилѡр, лѣй дат' лѡр съ бѣ. Ѫ зїѡа а ша́се ва фѝ ȣн кȣтремȣр ма́ре престе тѡт пъмънтȣл', атъта де грозник, каре н'аȣ май фѡ́ст дела ѫчепȣтȣл лȣмїй; кът съ вѡр сфърма мȣнцїй ши съ вор топѝ ка ча́ра де фок, прекȣм зиче Давид прѡрѡк ла ѱалм чз҃ ши Михай прѡрѡк ка́п. а҃. Їаръ а ша́пте (зїѡа) їаръш ва фѝ ȣн кȣтремȣр ма́ре престе тѡ́т пъмънтȣл, кът стънче́ле ши пїетриле съ вѡр сфърма, ши съ вор ловѝ ȣна де алта, атȣнче ѡаменїй ши то́ате добито́ачеле вор мȣрѝ стрънченац (b. стрȣнчинате); шѝ май марїй ачещїй лȣмй ѫпърацїй ши домнїй ка нищѝ бѣцй съ вѡр легънà, ши чинеш де ръȣл съȣ ва́ ста. Їаръ ѫ зїѡа а ѡпта, съ вѡр адȣнà то́ате па́съриле черю́лȣй ла ȣн ло́к, ши вѡр ципа ши вѡр пискȣѝ кȣ ма́ре жа́ле, аръта́нд къ престе пȣцънъ времи, съ апропїи сфършитȣл лѡр. Їаръ а ноаѡ зѝ, то́ате хїаръле пъмънтȣлȣй кареле-шѝ дȣпъ фелюл лѡр съ вѡр адȣнà ши вѡр стригà фїеше-ка́ре ѫ

гласȣл съȣ; ꙗръ лȣмїй ва фи жа́ле ши спаймъ ма́ре, аръ-тъндъ ши ачеле къ кȣръндъ ва вени сфършитȣл лѡр. Ꙗръ а зе́че зи вѡр фи тѡ́ци ѡаменї ȣн кип, адекъ ꙟтр'он кип, ши де ѡ връстъ; атȣ́нче нȣ ва фи ꙟпъра́т, ничи домн, ничй съ ва́ кȣноаԱи боерюл дин църа́н, саȣ богат саȣ сърак; къ тѡ́цй ꙟтрȣ ачелаш амар вѡр фи, кът нимине нимърȣй нȣ ва фи май ма́ре, ни́чй ва къȣта̀ ними́не де аȣр саȣ де арцинт; че ва фи лепъдат аȣрȣл ши арцинтȣл, мъргъритарюл ши пїе-триле челй скȣ́мпе, ши алте ѡдѡаръ ка гȣною де пе дрȣмȣр; ши немърȣй нȣ ва требȣй. Атȣнче тоатъ пѡ́фта де ла̀ ѡа-менїй ва перѝ; ши фецъле вїелѡр вѡр фи, ка ши ачелѡр мѡ́р-цй. Атȣнче нȣ ва требȣй немърȣй фрȣмсе́ца мȣерѣскъ, че нȣ-май амар ши доса́дъ ва фи ꙟ тоатъ лȣме, де ѡ парте де гроаза стихїилѡр лȣмїй, ꙗръ де алтъ парте де гроаза̀ лȣй Антехрист'. Ꙗръ ꙟ зїѡа. аї. вѡр еши̇ чи́неш дин касъле сале, ши де ла лѡкȣриле са́ле, чей че вѡр фи аскȣнш ши съ вѡр ꙟбръцоша̀, чинеш кȣ нѣмȣриле са́ле; ши вѡр плънџе кȣ глас ма́ре де аче маре доса́дъ; ши съ вор ȣска де фрикъ. Атȣ́нче ꙟпъра́цїй, домнїй, воевозїй, бое́рїй ши ѡаменїи вѡр мȣри де фрикъ, ши кȣ ма́ре жа́ле вѡр стри́га кȣ глас ма́ре зикънд: ѡ вай мȣнцилѡр ши дѣлȣрилѡр! къдецй дѣсȣпра ноастръ, ши не аѧкацй! къ нȣ май пȣтем ръбда скърбиле че нѣȣ ве-нит де ла дмнезеȣ. Атȣнче нȣ ва̀ фи ни́чй сфат, ничй сфат-ничїи (!) ажȣтѡр ꙟ потрива мънїй лȣй дмнезеȣ, че ꙟкъ май мȣлт съ вор ꙟгрозѝ. Ꙗръ а. вї. зи фи-ва кȣвънтȣл че зиче хс. ла̀ сфънта ева́нгелїй: со́ареле съ ва̀ ꙟтȣнека̀, ши лȣна̀ ꙟ сънџе съ ва̀ ꙟтоарче, ши стелиле черюлȣй вор къде. Ох! ма́ре амар ва фи атȣ́нче, челѡр че съ вор фи ꙟшъла́т', ши съ вор фи ꙟкина́т лȣи Антехрист'; атȣнчѣ вѡр кȣноаԱи ꙟшълечȣне лȣй; къ сънгȣр Антехрист кȣ то́ате слȣџиле лȣй съ ва ꙟтри-ста, възиндȣ-ш пейре са̀. Атȣнче ва̀ плънџе черюл ши пъмън-тȣл де амарȣл ши де жале ѡаменилѡр, челѡр че с'аȣ ꙟшълат де с'аȣ ꙟкинат' лȣй Антехрист'. ꙟ зїѡа а. гї. атȣнче съ вѡр ръшкира ꙟџерїй, ѡџи́ле чели дмнезеещй, четеле чѣле де фок' престе фа́ца а тѡ́т пъмънтȣл, ши вѡр при́нде пре тѡ́цй чей че аȣ фѡст печетлȣи́цй де Антехрист, ши-и вѡ́р' адȣче ка вънтȣл; ши кȣм спȣлбъръ вънтȣл, правȣл ши плѣва̀ де пре фа́ца пъмънтȣлȣй, аша̀ вор лȣа̀ пре Антехрист ши пре то́ате слȣџиле лȣй ши-й вѡр арȣнка ꙟ ꙗзърȣл чел де фок' ла мȣнчелй чѣлй вѣчни́че; ꙟтрȣ ача́стъ зи вѡр мȣрѝ тѡ́цй ѡа-менїй дин лȣ́ме. Ꙗръ ꙟ зїѡ́а а. дї. атȣнче съ ва̀ апринде

кꙋ фóк черюл ши пъмънтꙋл, ши вѡр арде мꙋнцїй ши дѣлꙋрíле, ши мъгꙋрíле съ вѡр топѝ ка чарà, ши съ ва фáче тѡ́т шес, ши съ вá кꙋрѫцъ де тóатъ спꙋркъчꙋне, шѝ вà ръмъне алб ка зъпадà ши кꙋрáт ка стеклà, пентрꙋ къ вà съ вїе пре дънсꙋл фъкътѡ́рюл съꙋ.

CLXXXV.

1818.

(Folio, II nepaginate + 208 paginĭ à 2 colum. ruseşte şi rumâneşte.)

Ꙗшъзъмѫнтꙋль Образованіей Области Бассарабіей. (Кишинъꙋ 1818.)

Pentru privilegiile locuitorilor. (pag. 16—21.)

Пентрꙋ дрептъцили ши прономиле лъꙋиторилоръ.

Лъкꙋиторій Областій Бассарабіей съ ѫпарту ѫ стърили урмътоари: 1. Партѣ дꙋховничаскъ, аль 2. Дворѧнства, аль 3. Боеринашій, аль 4. Мазилій, аль 5. Рꙋпташій, аль 6. Негуциторій ши тѫрговецій, аль 7. Църаній сау сътении лукрънторій де пъмѫнть, аль 8. Цъганій Короній ши а помешчичилоръ, ши аль 9. Жидовій.

Дрептъцили ши прономіиле пърцій духовничецій атингътоари де ачѣ ѫ публикъ мъртурисири а крединцилоръ, съ воръ пъзи ѫтру деплина лоръ търіе ши слобозеніе.

Партѣ дꙋховничаскъ а лецїи стъпѫнитоари а греко-ръсъритулуй, съ ва фолоси ку тоате ачелѣ привилегіи ши венитꙋрй афіеросити стърій бисърицецій, че фелю ѫ ау добъндить, дꙋпъ хрисоавиле Окѫрмуирій Молдавіей, ши апой унинду-съ области Бассарабіей кътръ Имперіе Россіеи, дела ѫдꙋрарѣ ѫтрꙋ тоть милостивулуй стъпѫниторюлуй ѫмпърать, дупъ ѫналтили указꙋри. Орй чи авери чи ва фи дрѣптъ а бисъричилоръ ши а мѫнъстирилоръ динь Областѣ Бассаріей (! l. —рабіей) а тутуроръ де обціе крединцилоръ, адикъ: сатили, сълиціили, кѫшлиле, пъскъріиле ши алте акаретурй, ашиждирѣ цъганій, капиталурили де баній, ши алте афіеросирй ѫтърите принь хрисоави саꙋ записъ, воръ ръмѫне ѫ вечй а лоръ авери ши съ воръ апъра пе дрептате аверилоръ хазнелій.

Тагмей Двореннилоръ съ ласъ ѫтру деплънъ мъсꙋръ дрептъцили ши прономіили кꙋ мꙋлтъ милостивири дърꙋити

дворѣствій Россіей, ку пъзире пе лѫнгъ ачаста а челор векій привилегій а Молдавіей. Дрептъцили персонале а Дворенинулуй Областій Бассарабій, асъмине дрѣптъ авѣрѣ чи ва авѣ фіеще-кари: мишкътоари ши нимишкътоари, ашиждирѣ ши цъганій, съ ꙟтъреску луй ку де вечй дрептате дупъ хрисоави ши документурй, ши дупъ леџуитъ стъпѫнире асȣпра лорь; ничй о ръспундери персонали, саȣ вре о ꙟплинири динь аверѣ дворенинулуй ну съ ва атинџи де дѫнсуль фъръ хотърѫре џюдикъцій.

Супть нуми де Боеринашй, съ ꙟцълеџи унь класъ каре ну съ траџи динь дворенй ши каре ну ау аџюнсь ла челе май де сȣсь рангурй боерещй, че аȣ добѫндить чинурй май мичй че сънту дела Велъ-шатрарю ꙟ џось. Ей съ ворь фолоси ку дрептате уній евгеній персонали, ꙗрь урмашій лорь ворь ꙟтра ꙟ нумире Мазилилорь, фъръ а ле ръмѫне прономионь пъринцъску. Боеринашій нȣ сѫнть супушй педепсій трупещй, ши дупъ куприндирѣ хрисоавилорь домнещй съ скутеску де обще де плата тутурорь дърилорь хазнелій ши общещй. Афаръ де ачаста ей, сау дупъ осъбите домнещй кърцй че аȣ де скутѣлъ, сау дупъ обичеюриле, че динь ꙟвеките съ пъзъску пентру ачастъ трѣптъ, ворь фи скутицй пе оарешй кари хотърѫть нумъръ де букати, ла гощинъ ши десътинъ пентру ой, ступй ши ръмъторй, асъмине ла въдрърить пе хотъръръть; ашиждере суммъ де ведре вину; даръ пентру кѫть ворь аве май мȣлть ой, ступй, ръмъторй ши вину сънту даторй а плъти дȣпъ ашъзъмѫнтуль Окѫрмуирій Молдавіей.

Мазилій, старе де лъкуиторй ку привилегій, ꙟшй ворь пъзи ꙟ вѣчи ꙟпреунъ ку урмашій лорь прономіиле че ле сѫнть дъруите дела Домній Молдавій. Ей ши родуль лорь ну поть фи педепсицй трȣпеще фъръ хотърѫрѣ џюдикъцій. Мазилій ворь плъти ла хазнеоа ꙟпърътѣскъ дари сȣпть нумири де даждіе ши съ ворь ꙟпъртъши ла хавалелиле пъмѫнтещй дупъ обичеюль де май ꙟнаинти а Молдавіей. Гощина, въдръритуль ши погонъритуль ворь плъти ла хазне де о потривъ кȣ чей прощй сътенй. Даръ ла плата десътиній Мазилій съ ꙟдаторесску(!) пе ꙟтокма темеюль превилегиилорь, кари аре трѣпта ачаста.

Рупташій сѫнту стари де лъкуиторй ꙗръшй ку привилегій. Тагма лорь купринде ꙟ сѫне ши пе урмашій пърцій дȣховничещй. Фичорій де протоіереи ши де преоцй ꙟтръ ꙟ рѫндуꙗла рупташилорь. Класуль ачеста ну есте супусь пе-

дѣпсїй трупещи фъръ хотърѫре џюдикъцій. Рупташій ворь плъти ла хазне даре лорь супть нумири де дажди; ши ла ръндуꙗла хавалелилорь пъмѫнтещій ей сѫнть пърташій де о потривъ ку Мазилій. Десътина съ ва луа дела дѫншій ку ушураре, ачѣ ръндуитъ пентрȣ дѫншій, дȣпъ ашъзъмънтуль Окѫрмуирій Молдавіей; ꙗрь ла гощинъ, вѫдрърриту ши погонърриту сѫнть ꙟдаторицй рȣпташій а плъти ꙟтокма ка ши чей прощій църаній.

Пърцій негуциторещій ши а тѫрговецилорь съ ласъ дрептъцили уній слободи негуциторій потривити ку ачели де обще правили а Имперіей; бируриле хазнелій ши хавалелиле обещій съ пуну асупра лорь, чели ꙟтѫю пе темеюль хрисоавилорь домнещій, че ворь фи авѫндь, ꙗрь чели де пе урмъ дупъ аналогіе чей де обще ꙟ Області ꙟпърцирій.

Църаній сау сътеній пе темеюль де май ꙟнаинти ꙟшій ворь пъзи дрептъцили а ну атѫрна персоана лорь дела стъпѫниторій пъмѫнтулуй пе кариле съ афлъ ей лъкуиндь. Ꙗверѣ лорь ва фи апъратъ де тоть фелюль де аколисири супть привигіерѣ Кѫрмуирій Областій. Тоцй де обще лъкуиторій църаній че съ афлъ лъкуиндь пе дрепти мошиили лорь, сау пе а хазнелій, сау пе мошииле алторь стъпѫній, ворь фи ꙟдаторицй а плъти ла хазне биру ши а ръспунди хавалели пъмѫнтещій, ачели кари съ ва ашъза дупъ обще ꙟпърцире ꙟ области, прѣкумь пентру келтуелили ощилорь, ачели дупъ лецюирій хотърѫти, пентру цънере каилорь почтій, ши а станцилорь де почтъ, ашиждире пентру цинере друмурилорь челорь публичи. Пентру къщигуриле ку кари съ фолосеску църаній пе пъмѫнтуль хазнелій, ворь плъти ла хазне адетюль бънещи дупъ токмала, че осъбить съ ва ꙟкие ку дѫншій, кѫндь съ ворь фаче тѫргуириле публикарисити тоати кондеиле де русуматурй а хазнелій, че съ дау ꙟ нъмалъ ла кари ва требуе а съ луа сѫнгурь темею обичеюль де май ꙟнаинте, че купринде: а҃. плата де фіеще-каре фамеліе ꙟ баній кѫт унь галбъну, ꙗръ де бурлакь џюмътате галбъну. б҃. дари дежмій сау а зъче парте динь пѫйни ꙟ грѫунцъ, ашиждере ши динь фѫнуль че ворь фаче ши ворь адуна ей. в҃. плата гощиній пе ой. г҃. плата десътинии пе ступй ши рѫмъторій. д҃. плата вѫдрърритулуй, дежма сау а зъче парте динь винуль че ворь фачи динь вій ши динь поамеле че ворь стрѫнци динь ливезй ши е҃. плата погонърритулуй пе съмънътуриле де тутунь.

Църанїи че сѫ афлѫ кꙋ лъкꙋинца пе пъмѫнтꙋриле стъпѫнилорь партикꙋларїй, ворь фи ꙟдаторицїй а плъти хазнелїй гощина пе ой, десътина пе стꙋпй ши рѫмъторй, въдръритꙋль пе винꙋ, ши погоноритꙋль пе съмънътꙋриле де тꙋтꙋнь; ꙗрь пентрȣ фолосꙋрили пъмѫнтꙋлȣй ей ворь фи даторй а ꙟплини лꙋкрꙋль ши ꙟдаторириле ꙟ фолосȣль стъпѫнилорь ачелорь мошїй дꙋпъ кꙋприндире ашъзъмѫнтꙋрилорь Молдавїей.

Цъганїй сѫ ꙟпартꙋ ꙟ доаъ, адикъ : ꙋнїй сѫ афлъ ꙟ неміжлочитъ стъпънирѣ хазнелїй, ши сѫ ѡкѫрмꙋеськꙋ де кътръ ꙟсȣшй кѫрмȣирѣ Ѻбластїй, ꙗрь алцїй сѫнть робй а пърцїй Дꙋховничещй, а Двореннилорь, а Боеринашилорь, а Мазилилорь, ши а Негȣциторилорь ши спънзꙋръ кꙋ десъвѫршири дила ачещїе. Цъганїй хазнелїй ворь плъти ꙟ венитꙋль хазнелїй бирь сꙋпть нꙋмири де даждїи пе темеюль хрисоавилорь че сѫнть дати лорь. Ꙗрь цъганїй челорь партикꙋларїй стъпънй, ворь фи слобозй де тоате де обще, атѫть а хазнелїй кѫть ши ачеле обищещй дърй, рѫндꙋеле ши хавалеле.

Жидовїй аꙋ сѫ фїе ꙟпърцицй пинтре тагма негꙋциторилорь, а тѫрговецилорь ши а лꙋкрърилорь де пъмѫнть, дꙋпъ ꙟдъмънърилле лорь спре ꙟделетничирили потривити нꙋмирилорь че с'аꙋ поменить. Ла плата дърилорь хазнелїй ши а хавалелилорь пъмѫнтещй, ей ворь принди де о потривъ кꙋ чеꙗ-л'алцй негꙋциторй, тѫрговецй ши лꙋкрърорй де пъмѫнть. Привилегїили дати лорь дела Домнїй Молдавїей сѫ ворь пъзи ꙟ токма.

CLXXXVI.

1818.

(Columna luĭ Traian, An. VIII, 1878, pag. 185—187.)

Vérsu Kotranczi in sztihurí álketuit de Petru Furdui déla Abrudfalva . lá Ánnul 1818. 18 zilé December.*)

Vérsu Kotranczi.

Oh bájé vérkésénéászke
  Dumnézéu té áldujáske,
Ke vesztéá csé cz'ái fekut
  Toáte czárá sz'au umplut.

*) Ortografie ungurească: *a* = *o*; *á* = *a*; *e* = *ă*; *é* = *e*; *cz* = *ţ*; *cs* = *č*; *j* = *ĭ*; *s* = *ş*; *sz* = *s*; *zs* = *j*.

Innáltá Thesáurárié
  Inke pré biné té stié,
Ke tu Kotranczé vésztite
  Lá mulczi oáméni ái dát píté,
Sí hájné noáo ái fekut,
  Lá mulczi káré n'áu ávut.
Sí csínsztitá Tersézsié
  Inké áu multé bukurié.
Csínszticzí Domni din Senát
  Inké mult sz'áu bukurát;
Sí Damnélé dinpréune
  Kuprínszé dé voé bune;
Arindási toczí vojosi
  Ku inimá vészélosi,
Sí bejási káré lukre
  Inké áu báni biné in punge;
Sí Hontári kind szkot ínke
  Kité o Kotrancze ín brínke
Sí gindészk lá ínpérczit.
  Foárté réu né-ám szokotit
Dé ám leszát bolfu csél maré
  Dé-l szpárszéré sí-l áfláré.
Dáré tot nu-mi páré réu
  K'ói áflá miné sí éu.
O Kotranczé csé-ái gindit
  Ke multé cselé áí ínmoit?
Kité zíduri méurisi
  Kité készi mái síndílis?
Bá készi dín nou áj fekut
  Si ái dát báni si inprumut,
Si prídváre ái fekut,
  Lá káré párté áu ávut
Péné áicsí dé cséi dé frunté.
  Csiné vre paté szé ászkulté
Dé dé áícsi-m 'náínté,
  Sze né mái vénim áminté
Sze szkriém si dé stémpári,
  Si dé cséi mái ordinári,
Kitu-i stémpáriu dé réu
  Mái félosz ká un Biréu,

Kárélé opíncsi kirpéá;
  Akumá pínténí bétéá,
Si sze ínbráké légéneste
  Zsoké sí béá sí trejesté,
Sí kumpere lá mosié.
  Zitsé: mí szé kádé mié;
Dé áu foszt zélog lá tiné
  Jáká báni toczí la míné.
Nu gindi ké-i masténí
  Péné Kotranczé ó mái fi.
Acseszté csé éu greészku
  Adéver merturiszészku,
Káré áicse intré noi
  Stéu-j bíné éu sí voi.
Káré kásze n'au ávut
  Kurté ku porté áu fekut,
Sí konyhé sí grázsd dé boi,
  Sí-j mái félosz dekit noi.
Káré nícsi nu kutézá
  In krismé á sze bégá,
Du-té in krismé undé-sz éi
  Ké-sz dupé másze témeju,
Sí cseré vin unguresté
  Si kinte sí duhenesté.
Ado vin, ke bání vin
  Ördög atta bání-sz gátá;
Si ku grabá dé n'áducse,
  Zitsé lá krismárj dé krucsé.
Nu stí multé oménié
  Numá Kotrancze sze fié.
Stémpérícza kit de re
  Toáté kunoszk Kotranczá,
Sí o vindé pé lá vécsini
  Pé gálbini kit dé puczini,
Akusi szé inbráké domnesté
  Dé rusiné nu gindesté.
O Kotranczé mingéjászke (! l. -asze)
  Kum stérszesi multé mukaszé!
K'ám vézut ku okí méi
  Záké zméi in kosu éj

O uríte rotogale!
  Ku rokié szkumpé ku poálé.
Dé mái stempéréá un ánu
  O védéám si ku vigán;
Sí dín opincsi, ku pépucsi
  Sii stéárszé frumosz dé mucsi.
Kotranczé! numé vésztit!
  Mulczi oáméni ái miluit.
Csélá csé báni n'áu ávut
  Akumá dé si ínprumut.
Dá porcsí csé-i cziczojá
  Pé déál ketré Rosia.
Porcsi de czárá Ruminéászké,
  Kum or szé vé kinujászké!
Nu-iczí áve kidvélát
  Lá cséí csé v'or kumperát.
Ké hézékéi cséí máí réi,
  Inké áu véná ku éí.
Uni furé, álczi ászkund,
  Kicz-vá duk dé lé sé vind,
Sí kápéte bénísori
  Mái ká nésté Domnísori,
Toczí kápété, nu szé lászé
  Féré hájné buné ákászé.
Toczí tréészku ku dészfétáré,
  Ku tráktíru, ku pompe máré.
Dé falé ká sze-si pétréáké
  Beu vinu ku ápé ákré.
O Kotranczé féricsité!
  Dé Dumnézeu álduite.
Kité készi ái redikát?
  Bá si koszitoriu lé-ái dát.
Sí hájné dé musulin
  Szé lé fácsi voja déplin.
Meszé, szkauné féstuite,
  Pusztí némczésti frumosz fekuté;
Sí pehárе skumpe foárté,
  Si dé álté cselé toáté;
Sí kolapé dé metászé
  Undé színt bérbáczí ín kászé

Bundé szkurté forté multé,
  Toczí áu luát pé intrékuté;
Sí szkurtejké dé métászé
  Lá zsupinéászá frumaszé,
Kiszkinéu dé lévántinu
  Szé le fácsi voja déplinu.
Rosia kitu-i dé máré
  Bune ká Kotránczá n'áré.
Pé toczi j-au inbucurát,
  Lá toczi báni biné lé-áu dát.
Bá sí kál áu kumpérát
  Káré biné sz'áu purtát;
Si váké ku lápté buné
  A fétá pészte o luné.
Numái míe, szingur mie,
  N'ám lá tiné oménie;
Nicsi o dáté nu mi-ái dát
  Báni de vin si de zsukát.
Báter sí éu mé trudésku,
  Sí tot ká éi nu tréésku.
Ke sé mié mí-ár plácsé
  A be vin bun sí á zsuká,
Sí á mé ínbréká ín bundé szkurté;
  Dá mé tému ké nu-i kuszuté
Ké dáké nu-i viná bune (l. bíne)
  Puczini báni ávém á míné.
Puczínu ám szkrisz dészpré míne
  Dumnévoásztré védéczí biné.

Kétré Tersézsi.

Oh czínsztite Tersézsié!
  Mulczi ání sz'ávéczi bukurié,
Zilé multé índélungáté,
  Péháre szpré szénétáté;
Bukuriá nu vé újté
  Lá mulczí ání möziczé multé.
Pruncsi bíné á-j invéczá
  Czinszté lá Tiszturí á dá

Si lá mászé szé-i vídéczí
  Sézind veszél si szuméczí.
Ká toczi szé vé vészéliczí.
  Domnului sze mulczémicz.
Dé voi grési szkriind csé-vá
  Tot me rog dé dumnéá-tá,
Fácséczí bíné sí értáczí
  Un pehár dé vin szé-mí dáczí;
Sí m'ás rugá dé értáré
  Szé fié peháru máré.
Dé ákum péné in vicsié
  Kotranczá bune sze fié.

Ketre béjási kárí áu lukrát pé bir.

Tot szé nu vé méníáczí,
  Káre ácsesztá mé ászkultáczi.
Ké éu n'ám szkrisz pentru ácsejá
  Ká szé vé lészáczi fìréá,
Csi éu kínd n'ám cse lukrá
  Imi plácsé á mé zsuká.
Dáré tot kínd poruncsesté
  Hutmánu, sí ve grejesté
Szé nu ászkunzi dupé kurá.
  Mái biné umplé sztrájczá
Dé-i védéá ké lé já;
  Zi mái ám dupé kurá.
Sí dé ár mái zícsé csé-vá
  Szpuné, ke ásá-mi zsuká.
Ké dáké n'oi képétá,
  Ku bíru réu voj kusztá.
Sí ve dáu invéczéturé
  Din tikéloászá me guré:
Dé-i képétá, puné biné,
  Szé nu vázé toczi lá tiné;
Sí dé Hutmán té pezesté
  Ke foárté táré pindesté.
Ké stiu, ké dé té vá áflá
  Té vá báté, si té vá czipá.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
  Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
  Ké járé é mái képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
  Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té félí
  Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsíé
  Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densuşianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăcĭun. (pag. 50—51.)

Орацже ла кръчȣн.

Фери фрате ꙟ латȣри,
  Съ спȣи ши еȣ а меле сфатȣри;
Нȣ нȣмаи тȣ съ ворбещи
  Пре ачест ѡм лъ (! l. съ-л) ꙟвеселещи;
Kъ ши еȣ ам ꙟвъцат карте,
  Ка ши дн҃ѣ-та минчȣн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
  Ла оун даскал ам ꙟвъцат.
Даръ съ щици бине, крещини,
  Ши дн҃ѣ-воастръ, вечини;
Съ аскȣлтаци че вой спȣне,
  Къ н'ам мжнкат астъзи прȣне.
Чи ам мжнкат колак кȣ кжрнац,
  Къ цжне маи бине де сац.
Саи кокош дин под,
  Пе ватръ ла фок,
Съ те фрижем ꙟ фригаре,
  Съ те пресъръм кȣ саре;
Кȣ хирѣн съ те оунжем,
  Кȣ фȣркȣца съ те ꙟпȣнцем,

Пе масъ съ те рѫдикъм,
  Ши де тот съ те мѫнкъм.
Ѧдъ ѡ цѫр де вин-арс
  Съ не оунжем пе сѹпт нас.
Къ ашѣ де рѣче бате вѫнтѹ,
  Кѫт с'аѹ крепат пъмѫнтѹ.
Ѧдъ ши ферикѫ де вин,
  Съ фи чина деплин.
Ши бине нѣки ѡменит,
  Ши ѧкъ нѣки чинстит;
Къ нои въ форте пофтим,
  Ши не ръкомъндълѹим;
Пофтим съ ажѹнжи мѹлте,
  Сърбътори дѣчещѣ сфинте;
Ши ка съ поц съвѫрши
  Ѡр кѫте кѫте (!) веи сокоти,
Ши кѫте ѧ гѫнд ц'аи пѹс
  Кѹ ажѹторюл де сѹс.
Наштерѣ дн҃ѹлѹи х҃с,
  Съ фие де фолос.

Verşul luĭ Josif. (pag. 48 — 50.)
Вершѹл лѹи Іосиф.

Кѫнд с'аѹ възѹт Іосиф легат
  Кѹ амар с'аѹ сѹпърат,
Стригънд, дин гѹръ гръинд,
  Ши де фрикъ тремѹрѫнд:
Таик' ал миеѹ! чел кѹ дор мѹлт!
  Нѹ те оучици прекѹм мъ дѹк.
Тирани чеи фъръ милъ
  Мъ легаръ пре ѡ къмилъ,
Съ мъ дѹкъ ѧтр'а лор царъ,
  Ка съ ле фїѹ де ѡкаръ;
Вин' акѹм танко, ла мине
  Съ нѹ мъ дѹк де ла тине.
Кѫнд пре Іосиф ѧл дѹчѣ
  Ши кѹ джнсѹл ажѹнџѣ
Ла мормѫнтѹл маикъ-са
  Кѹ амар маре плѫнџѣ,

Ши дин гȣръ аша гръѣ,
 Кътръ дȣлче маикъ-са:
Ѫторче-ци, маикъ, ѡки тъи,
 Де вези чем фак фрацѫ міеи,
Кȣм дор съ ѫпотривиръ,
 Тиранилор мъ вѫндȣръ.
Ѭр кѫнд Ѭков аȣ аȣзит,
 Къ Іосиф ар фи перит,
Кȣ жале с'аȣ ѫбръкат,
 Ка съ скапе де пъкат:
Ѡх! фюл миеȣ чел прѣ дȣлче,
 Пѫнъ кѫнд еȣ те вои плѫнже?
Ѡх! фюл миеȣ чел фрȣмос,
 Каре мі-аи фост де фолос!
Ѡх! фюл міеȣ чел дорит,
 Оунде ещи акȣм пърэсит?
Ѡх! фюл міеȣ чел прѣ дȣлче,
 Кȣм те ѫдȣри а те дȣче?
Ши пре мине м'аи лъсат,
 Тот кȣ жале, сȣпърат.
Ѡх! амар віецѫ мѣле!
 Кȣм вой съ ѡ петрек кȣ жѣле.
Финд-къ н'ам ничи ѡ мѫнгъѣре,
 Мѫнгъѣрѣ инимїи мѣле.
Къ чине м'аȣ мѫнгъѫт,
 Пре ел дзъȣ л'аȣ лȣат.
Ѡх! Іѡсифе, сȣфлетȣл міеȣ,
 Єȣ мори пентрȣ дорȣл тъȣ.
Иѡсифе, търиѣ мѣ,
 Ѡх! вино, пȣтѣрѣ мѣ.
Ѡх! дешкиде-ц брацъле,
 Де-м примѣще жалиле.
Къ лȣмѣ (е) ѫшълътоаре
 Ши де ѡмени пїерзъторе.
Кѫнд Іосиф ар фи перит,
 Ятȣнчи мȣлт с'аȣ желȣит.
Ши дин гȣръ аȣ гръит,
 Днȣлȣи аȣ мȣлцъмит.
Славъ днȣлȣи съ фие
 Къче аȣ врȣт съ-м дѣ міе.

Пре ачѣл че л'ам авȣт
  Пре ачела л'ам пиердȣт.
Ши пре Иѡсиф л'ам арътат
  Сфѣдник оунȣи ꙟпърат;
Форте бине крединчос,
  Прекȣм аȣ врȣт ши х҃с.
Ши ꙟпърат л'аȣ рждикат,
  Форте таре ꙟнълцат.
Ши пре личи ва вени
  Престъ фрац ва стъпжни,
Фиюл вострȣ чел фрȣмос,
  Каре в'аȣ фост де фолос.
Ши дѣкȣм пжнъ ꙟ вечие
  Мила д҃нȣлȣи съ фие.

Verşul luĭ Adam. (pag. 31—33.)

Вершȣл лȣи Ꙗдам.

Пжнъ н'аȣ грешит Ꙗдам
  Ꙟ пъкат нȣ ерам.
  Ѡ! тикълоши де нои!
Іаръ Ꙗдам дакъ аȣ грешит,
  Д҃нȣл дин раи л'аȣ гонит. Ѡ. т.!
Шезжнд ла поа(р)тѣ ши плжнгжнд,
  Ши дин гȣръ аша гръинд: Ѡ. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
  Динтрȣ тине, дȣлче раю. Ѡ. т.!
Ѡ! вои копачи родитори
  Кжмп ꙟподобит кȣ флори!
Ѡ! вои кȣрате извѡръ
  Ши мȣнц кȣ вжнтȣри оушоре!
Ѡ! вои лȣкрȣри де ѡдихнъ
  Ши зъподе кȣ лȣминъ!
Ѡ! вои ржȣри де мȣлт бине,
  Д҃зъȣ кȣ вои ръмжне!
Ѡ! гръдинъ лȣминѡсъ
  Кȣ лȣминъ мжнгъѡсъ!
Ѩръ д҃зъȣ ашѣ гръинд
  Глас кътръ джнсȣл зикжнд:

Адаме! нȣ те ашѣ желȣи
   Къ еȣ те вои милȣи;
Ши че тȣ аи фост пиердȣт
   Ꙟръ-ц ва фи дърȣит:
Ꙟчест лок де ѡдихнъ.
   Дин инимъ ел сȣспинъ;
[Дин каре дз̃ъȣ нѣȣ скос
   Фъръ де нич оун фолос.]
Джнсȣл, зиче форте таре
   Кȣ плѫнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосȣл, д̃не, де мине!
   Кȣм съ нȣ плѫнг еȣ кътръ тине?
Къ еȣ порȣнка ѡ ам кълкат
   Каре ми ѡ аи фост дат;
Къ шарпеле аȣ ꙟвитат,
   Пре Єва ѡ аȣ ꙟшълат,
Дин пом стръин аȣ мѫнкат
   Шѣмѫндои голи нѣм афлат.
Пентрȣ а Єви неаскȣлтаре,
   Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрȣ ѡ мънкаре амаръ,
   Не скоасъ дин раи афаръ.
Пентрȣ ѡ спрѣ (! l. рѣ) сфътȣире
   Липсиц де атѫта мърире!
Ꙟръ раю аша гръи:
   Адаме! нȣ те желȣи!
Маи бине те дȣ дела мине,
   Къ н'аи слȣжит мие бине.
Адам дин сȣфлет жемѫнд
   Гръинд кȣ жале плѫнгѫнд:
Ѡ раюле! полатъ фрȣмѡасъ,
   Кȣ лȣминъ мѫнгъѡасъ.
Раюле! гръдинъ дȣлче,
   Єȣ нȣ мъ ꙟдȣр а мъ дȣче,
Де гласȣл ꙟцерилор,
   Де ворба пасърилор,
Де миросȣл флорилор,
   Де звонȣл албинелор
Де гомотȣл сф(и)нцѫлор,
   Де мърирѣ дрепцѫлор;

Дар ꙟкъ-ш де алт бине,
    Че ам авȣт ꙟтрȣ тине.
Вин' раюле, съ не ꙟпъкъм,
    Ѧмѫндои мѫна съ дъм,
Дѣкȣм пѫнъ ла жȣдекатъ,
    Нȣ не ѡм тѫлни нич ѡ датъ;
Нои не дȣчем кȣ сфиѣлъ,
    Пе калѣ ча де зминтѣлъ.
Ръмѫи раюле, сънътос,
    Дин каре дзъȣ нѣȣ скос.
Дзъȣ нѣȣ блъстъмат,
    Ши дин раи нѣȣ лъпъдат,
Съ мѫнкъм пѫне кȣ ѡстънѣлъ
    Пентрȣ а нѡстръ грешалъ.
Дар дзъȣ с'аȣ милостивит,
    Ши ꙗръ нѣȣ милȣит.

Verşul străinătăţiĭ. (pag. 21—23.)

Вершȣ стръинътъцѫ.

Съракъ стръинътате!
    Мȣлт ещи фъръ дирептате.
Ꙟкȣнжȣраи църиле тоате,
    Ши де бине н'авȣи парте;
Къ де мик ам прибежит,
    Тот ꙟ стреини ам тръит.
Никъири кът ам оумблат
    Ѡдихнъ н'ам къпътат.
Вине-м дорȣ кѫте ѡ датъ,
    Съ мъ сȣи ла мȣнц кȣ пиѧтръ,
Съ мъ оуит ꙟ лȣмѣ тоатъ
    Пе оунде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кȣ маикъ, кȣ таикъ;
    Нȣ стръин ка астъ датъ.
Вине-м дорȣ оуни-ори
    Съ мъ сȣи ла мȣнц кȣ флори,
Съ мъ желȣеск кȣ хори,
    Съ-ми маи трѣкъ дин фиѡри;
Де ѡбидъ ши де дѡри,
    Ꙟми вине часȣл съ морю.

Ши ѧторсъи wки ршТъ
Ши възви ши лꙋмѣ тоатъ;
Пе дѣсꙋпра негꙋра,
Жос ста мꙋлц ка табъра.
Желꙋи-м'аш мꙋнцжлор,
Де дорꙋл пъринцжлор;
Желꙋи-м'аш бразжлор,
Пентрꙋ дорꙋл фрацжлор;
Желꙋи-м'аш флорилор,
Де дорꙋл сꙋрорилор;
Желꙋи-м'аш петрилор,
Пентрꙋ дорꙋл верилор.

CLXXXVIII.

1821.

(8⁰, 30 paginĭ.)

Кїемаре ла тѵпърирѣ кърцилwр Рwманещй шѝ версꙋрй пентрꙋ ѧдрептарѣ тинерилwр. фъкꙋте де Константiн Дїаконович Лога ..... ѧ Бꙋда кꙋ тѵпарюл кръещїй Оуնїверсїтъцй а Оунгарїей. 1821.

Pag. 17.

Нꙋ минцй, къ wмꙋл минчинос никъйрй нꙋ аре wменїе.

Фꙋџи де минчюнъ, къ-цй адꙋче оурь;
Д'ай трас пъкатꙋл прин фаптꙋ аꙋ прин гꙋръ,
Чѣре ертаре, къ пъкатꙋ-цй пере
Прин ѧдрептаре.

Ла w лингꙋръ де ѧвъцътꙋръ требꙋе оун кар де минте.

Чел че-шй адꙋнъ џинцеле формосе
Шй ле 'нкорꙋнъ кꙋ 'нцелепте фапте;
Трѣптъ аре налтъ, тоци-л лаꙋдъ форте
Ши дꙋпъ морте.

Pag. 19.

Кѫноще-цй ӂтѫю шмѹл, апой тайнеле тале ӂй дескопере.

Пре 'тъѹ прїетен кѫноще-л наинте,
Каѹт' атѹнчй бине, кѫй дескоперй тайне;
Деспре че нѹ врѣй, ка съ се лѹдъ,
Лимба ц'ѡ 'нфрѫнъ.

Pag. 20.

Тот лѹкрѹл ла ӂчепѹт е грѣѹ.

Де ш' ръдечина счїинцелѡр формосе
Динтрѹ 'нчепѹтѹ есте амъръчоасъ;
Дар дѹпъ скѹрт тимп родѹрй къ ва́ дѹче
Бѹне ши дѹлче.

Pag. 21.

Одй́хна дѹпъ лѹкрѹ гата, е дѹлче ши лъѹдатъ.

Ла лѹкрѹ жѹне, те сѹпѹне форте
Къ дѹлч' атѹнчѣ ѡдихнещй непоте,
Дечй дѹпъ лѹкрѹ, кѫндѹ-цй ѥй ѡдихнъ
Тоцй адѹк лаѹдъ.

CLXXXIX.

1821.

(8⁰, 245 paginĭ.)

Рисипи́рѣ чѣ де пре ѹрмъ а Іерѹсали́мѹлѹй . . . . де Іѡа́нн Бара́к . . . . ӂ Бѹкѹре́щй . 1821.

Predoslovie. (pag. 3—6.)

Кѹвѫ́нт ӂна́йнте.

Іерѹсали́мѹл аѹ вѫна́т ѡкїй лѹ́мїй спре си́не атѫ́т кѹ сла́ва са̀, кѫ́т шй кѹ па́тимиле са́ле чѣле де̑ пре оурмъ . Вре́д-ник есте шй астъзй де помени́ре . По́ате афла̀ шмѹл ай́чѣ ка

оун ка́сник бꙋ́н, шѝ ка оун крещи́н бꙋн ни́ще ꙟвъцъто́рй вре́днниче де а ле цинѣ. По́ате ведѣ айчѣ оун ка́сник бꙋ́н, кѫте нека́зꙋрй, шѝ кѫте приме́ждїй причинꙋ́ѫще зарва, шѝ ръско́ала чѣ фъръ де ка́ле; дре́пт ачѣꙗ по́ате ꙟвъцà кѫт тре́бꙋе а грижѝ пентрꙋ па́чѣ де ѡбще шѝ кꙋ́м съ ка́де а депъртà зарва ка́рѣ с'аꙋ ѡбичнꙋи́т а въпсѝ пъмѫ́нтꙋл кꙋ сѫнџеле а мꙋ́лтѡр ка́сничй невинова́цй. Поате ведѣ де айчѣ оун крещи́н бꙋ́н, къ с'аꙋ ꙟплини́т пророчїꙗ Дмнꙋлꙋй но́стрꙋ Їс. Хс. ка́ре аꙋ фо́ст пророчи́т пе́нтрꙋ па́тимиле четъцїй ачѣщїꙗ шѝ пентрꙋ стрика́рѣ Еврѣилѡр; прин ка́рѣ съ по́ате ꙟтърѝ ꙟтрꙋ лѣџѣ са чѣ крещинѣскъ, възѫ́ндꙋ-й то́ате адевърꙋриле; съ по́ате мирà де ѡ да́тъ крещи́нꙋл де ꙟцълѣпта про́нїе а лꙋй Дмнезе́ꙋ, ка́ре аꙋ ꙟгъдꙋи́т а съ пꙋстїй бисѣрика Їерꙋсали́мꙋлꙋй пентрꙋ пъка́тꙋл Еврѣилѡр. Ѿръ фъкѫ́нд сфѫрши́т лѣџїй ачѣїꙗ, апо́й аꙋ дешки́с Їс ка́лѣ сфнтей Еѵангѣлїй, спре а съ ꙟпъртъшѝ тꙋтꙋрѡ́р ꙟвъцътꙋра чѣ черѣскъ.

Спре ачѣст сфѫрши́т пофтѣск а слобозѝ ача́стъ кърти́чикъ ꙟнаинтѣ лꙋмїй. Ѡ ам скри́с кꙋ рѫндꙋѫла ачѣꙗ кꙋ ка́рѣ Їѡси́ф Фла́вїе ѡ аꙋ скри́с. М'ам цинꙋ́т де слобозе́нїꙗ ачѣꙗ, де скрисориле лꙋй чѣле май пре ла́рг скри́се, оунде с'аꙋ късꙋ́т лѣм скꙋртат; шѝ чѣле скꙋ́рте, оунде аꙋ фо́ст де ли́псъ лѣм май лꙋмина́т. Ѡ ам ꙟпърци́т ꙟ. ѳ. кѫнтърй, шѝ аша ѡ ам ꙟбръка́т ꙟтрꙋ ѡ фо́рмъ де кꙋвѫнта́ре ꙟ стїхꙋрй алкътꙋи́тъ. Ꙟтѫмплъриле, шѝ кꙋ́рцерѣ ръско́алелѡр нꙋ лѣм скимба́т, чѝ ашà лѣм аръта́т ꙟнаинте то́ате дꙋ́пъ ло́кꙋл, врѣ́мѣ, шѝ дꙋ́пъ ки́пꙋл лѡр, кꙋ́м аꙋ фост; ка ашà ꙟ ло́кꙋл рѫндꙋѫлїй кꙋ тꙋрбꙋрѣлъ, ꙟ ло́кꙋл адевърꙋлꙋй кꙋ минчꙋ́нй, шѝ ꙟ ло́кꙋл адевъра́телѡр ꙟтѫмплърй кꙋ ѡ ꙟкипꙋи́ре скорни́тъ а нездра́венелѡр мъестрі́й пре ни́менѣ съ нꙋ ꙟшъл.

Нъдъждꙋе́ск, къ четито́рїй ачѣꙗ ка́рїй вѡр съ щїе па́тимиле Їерꙋсали́мꙋлꙋй ꙟ ки́пꙋл лѡ́р чѣл адевъра́т, вѡр мъртꙋрисѝ къ нꙋ лѣм тꙋрбꙋра́т рѫндꙋл лѡ́р. Адевъра́т къ май темѣйникъ, ши май кꙋноскꙋ́тъ ꙟтѫмпла́ре ѥсте ача́ста, декѫт съ сꙋ́фере ни́ще жꙋкърі́й дин нездра́вънъ мъестрі́е скорни́те.

Câ̆ntarea a treea. (pag. 68 urm.)

Кѫнта́рѣ а тре́ꙗ.

Па́гꙋба лꙋй Кест ръзба́те
Пѫнъ ла Рѡма чета́те,

ꙟ карѣ фок де бътае
  С'аȣ апринс ꙟтрȣ въпае.
Нерон каре-й стъпѫнѣще
  Дȣхȣл сѫнцеле ѡрбѣще,
Гѫндѣ съ и съ ръстоарне
  Скаȣнȣл сȣпт ел де коарне.
Асȣпра Іȣдїй с'апринде,
  Пре сȣпȣшїй а-й ꙟтинде
Сȣпт фрѫȣ, спре пилдъ фъкѫндȣ-й,
  Шй сȣпт жȣг таре легѫндȣ-й.
Тримите кȣ ѡасте таре
  Пре Веспазїан чел маре,
Ка кȣ армъ де избѫндъ
  Съ-й сȣпȣе ла ѡсѫндъ.
Чела че ꙟ мȣлте фокȣрй
  Аȣ бирȣит мȣлте локȣрй,
ꙟ брѫнка дрѣптъ стрѫнџе
  Фрѫȣл бътѣи де сѫнџе.
Ка кѫнд кȣрџе рѫȣл Лава*)
  Кȣ фок догорѫндȣ-ш слава
Върсѫнд фок кȣ маре паръ,
  Кѫнд аџѫнџе ла хотаръ,
Де фȣг ѡаменїй кȣ локȣл
  Пѫн'й съ стѫмпъръ фокȣл.
Аша Веспазїан ꙟкъ
  Пѫнъ ꙟй пȣстїѧ дин брѫнкъ,
Фȣџѣ тоцй гониндȣ-й фоарте,
  Пȣцинтей скъпѫнд де моарте.
Мȣлте четъцй сѫнт лȣате,
  Шй оунеле ꙟкинате.
Пѫнъ ка кȣ оун бълаȣр
  Кȣ вȣлтȣрȣл чел де аȣр,**)
Къȣта съ факъ паче
  Къ алта н'авѣ че фаче.
Тит ꙟкъ пре каре фирѣ
  Л'аȣ нъскȣт спре педепсирѣ

---

*) Лава есте ѡ матерїе де фок, карѣ кȣрџе дин мȣнцїй, каре варсъ фок афаръ ка ѡ вале.

**) Легїоанеле Ромaне авѣ стема оун вȣлтȣр де аȣр саȣ де арџинт, ꙟтр'ȣн вѫрф де сȣлицъ, шй ꙟфипт ꙟ пъмѫнт ла ръзбою. Авѣ шй оун стѣг.

Лѡ́р, ꙟнаі́нте порнѣ́ще
  Шй порȣ́нка ꙟплинѣ́ще.
Армеле лȣ́й ѡдихни́те
  Шй ѡщиле лȣ́й порни́те,
Пре ѡ́стѣ Агри́ппїй ꙟкъ
  О аȣ лȣа́т сȣ́пт а са̀ врѫнкъ.
Шй плекѫнд ѡ́стѣ порни́тъ
  Кȣ пȣтѣ́ре ꙟтреи́тъ,
Асȣ́пра сълбътъчи́мїй
  Шй тȣрба́тей Єврейми́й,
Пръпъде́нїе ле дȣ́че
  Кȣ пъка́тȣл дела крȣ́че.
Ѕи́дȣриле ле ръстоа́рнъ
  Шй фок кȣ кътра́н ле то́арнъ.
Шй аша̀ съ ръсплътѣ́ще,
  Па́гȣба лȣ́й Ке́ст авȣ́тъ
  Шй рȣши́нѣ чѣ̀ дȣрȣ́тъ,
Кѫт тремȣра̀ кȣ ѡка́ръ
  А Їȣдїй па́трȣ хота́ръ.
Де́чй Веспазїа́н че́л ма́ре
  Кȣ та́бъра грѣ̀ шй та́ре,
Спре Галиле́ѧ порнѣ́ще
  Пре ка́рѣ ѡ ꙟгрозѣ́ще.
Ка прȣ́нчїй де кѫ́йне че мȣ́шкъ,
  Ка па́съриле де пȣ́шкъ;
Аша̀ фȣџѣ̀ Єврейме́
  То́цй ка́сничй кȣ мȣлци́мѣ,
Възѫнд сѫ́нџеле то́т ва́ле
  Кȣ спȣ́мъ, шй бълцй ꙟ ка́ле.
Ꙟтѫ́ю с'аȣ стрика́т Гада́ра,
  Ка́рѣ с'аȣ топи́т ка чѣ́ра,
Къзѫнд зи́дȣриле то́ате
  Ченȣ́ше шй пра́ф съ ско́ате.
Че́й че с'аȣ спȣрка́т ꙟ сѫ́нџе
  Шй с'аȣ ꙟвъца́т а фрѫ́нџе,
Съ порне́ск май мȣ́лт ка ле́їй
  Ꙟ пърциле Галиле́їй,
Шй май то́ате ло́кȣриле
  Ле стинџѣ̀ кȣ фо́кȣриле.
Шй тъѧ Євре́й ѡрбѣ́ще
  Некрȣца́т шй тирънѣ́ще

Бътрѫни́, ти́нери́, фе́ций шѝ фѣ́те
　Шѝ мꙋе́ри́ то́ате тъѧ́те.

Єра̀ ѡ чета́те та́ре
　Іотапа́те фо́арте ма́ре
Сꙋ́пт оун мꙋ́нте ашеза́тъ,
　Шѝ де мꙋ́нций ꙟкꙋнџꙋра́тъ,
Кꙋ вѣй фо́арте адѫнка́те
　Ꙃи́дꙋриле 'нкꙋнџꙋра́те.
Оунде мещешꙋг лꙋкра́съ
　Шѝ фи́рѣ мꙋ́лт ажꙋта́съ,
Ꙟтъри́нд ашà де та́ре
　Ꙗчѣ́стъ чета́те ма́ре;
Іѡси́ф ли́чѣ фꙋџи́съ
　Ла чей че ꙟмъръмꙋрисъ,
Ꙗи́чѣ ка тикълошїй
　С'аꙋ адꙋнат то́ций фрико́шїй.
Лѣꙋ сꙋфла́т Іѡси́ф вїѧ́цъ
　Инимъ май ꙟдръзнѣ́цъ,
Дешептѫндꙋ-й мꙋлт ла вѫ́нъ
　Лѣ́ꙋ да́т армеле ꙟ мѫ́нъ
Шѝ инима ле риди́къ
　Съ нꙋ ле май фїе фри́къ.
Де́чй Веспазїан сосе́ще
　Шѝ кꙋ Рѡ́ма съ фъле́ще.
Дѫ́ндꙋ-й аче́ст нꙋ́ме ма́ре
　Ꙟдръзнѣлъ фо́арте та́ре,
Пре чета́тѣ ꙟтъри́тъ
　Кꙋ та́бъръ ꙟтреи́тъ,
Ѡ ꙟки́де, шѝ пъдꙋрѣ
　Ꙗꙋ тъѧ́т-о кꙋ съкꙋ́рѣ.
Шѝ фъкѫ́ндꙋ-шй ша́нцꙋриле,
　Май сꙋ́с декѫ́т зи́дꙋриле
Кꙋ лѣ́мнеле дин афа́ръ,
　То́ций кꙋ фри́къ съ мира́ръ!
То́атъ фе́рѣ е дешѣ́птъ
　Оунїй избѫ́ндъ ашѣ́птъ;
Ꙗр Євре́їй май нимика
　Де авїѧ по́т дꙋ́че фрика.
Де́чй фїи́нд ѡ зѝ съни́нъ
　Де стрълꙋчѣ̀ кꙋ лꙋми́на

Веспазїáн кȣ гътúрє
Ѩсъ ла мейдáн кȣ фúрє.
Ка тȣ́нетȣл съ порнѣщє
Шй ръсȣ́нетȣл тръзнѣщє;
Тȣ́нȣл чéл дє лéмн ръсȣ́нъ*)
Кѫт дин чéрю пáрє къ тȣ́нъ.
Съцециле збóаръ ютє
Шй пїєтриле кȣ вѫртȣ́тє,
Кáд трȣ́пȣрй шй кȣ́рцє сѫнџє,
Пърѣ къ лȣ́мѣ съ стѫнџє.
Ятȣ́нчй Іѡсúф витєжáщє
Пре Єврéй ꙟй порнѣщє,
Скоцѫндȣ-й пре пóрцй афаръ
Плóає дє съцéцй ръбдáръ;
Шй дє мȣ́лтє ѡрй ꙟй бáтє
Пре Рѡмáнй дела четáтє.
Ѩр ей дє нóȣ кȣ вѫртȣ́тє
Порнúндȣ-съ шй мáй ютє
Ѩȣ ꙟкись кȣ шáнцȣрй грѣлє
Кȣ копáчй шй кȣ нȣ̑лє;
Дин пáвезє ꙟширѫндȣ-ш
Коперúш дє фїéр фъкѫндȣ-ш,
Пѫнъ с'аȣ гътúт мáй бúнє
Кȣ сѫнџє съ лє ꙟкúнє.
Възѫнд Єврéїй, къ-й стѫнџє
Шй кȣ́м ꙟнóатъ ꙟ сѫнџє
Лѣȣ спáрт коперúшȣриле
Шй лѣȣ априпс шáнцȣрилє.
Веспазїáн ѩр лє фáчє
Лє ридúкъ кȣ́м ꙟй плáчє,
Шй дє сȣс кътръ четáтє
Кȣ мóартє кȣмплúт ꙟй бáтє.
Ѩр Іѡсúф лѡ́р спре ѡкáръ
Лѣȣ стáт ꙟпотрúвъ ѩръ**)

---

*) Тȣ́н дє лéмн ам тълмъчúт, оунѣлта Рѡмáнилѡр че ѡ нȣмѣ Торментȣм. Мъкáр къ ерà дє лéмн фъкȣт, дáр мáрй пїєтри пȣшкà дин ел, кȣ кáрє фърѫма зидȣрилє. Ятѫт арȣнкà дє вржмáш, кѫт ловúнд атȣ́нчй кáпȣл оунȣй Єврéȣ анȣ́мє Іозúп пїꙗтра динтр'ѫнсȣл, л'аȣ арȣнкáт престє 375 дє пáшй, прȣ́нкȣл дин пѫнтєчелє оунєй мȣéрй рȣмпѫндȣ-л л'аȣ арȣнкáт прéстє 63 дє пашй.

**) Фїинд шáнцȣрилє Рѡмáнилѡр мáй ꙟналтє дє кѫт зúдȣрилє Іотапáти, Іѡсúф а фъкȣт асѣменѣ; ꙟсъ непȣтѫнд дє мȣлцúмѣ съцéцилѡр шй а пїєтрилѡр че

Шй мȣлт ꙟн апо́й ꙟй ба́те
  Гони́ндȣ-й де ла четáте,
Ꙟсȣфлеци́нд Евреймѣ
  Ꙗр с'аȣ порни́т кȣ мȣлцимѣ.
Ꙗр Веспазїа́н ꙟда́тъ
  Ꙗръш кȣ фи́ре тȣрба́тъ,
Ꙗȣ ꙟкис ꙗр ꙟ четáте
  Кȣ фо́амете де а-й ба́те.
Лѣȣ лȣа́т апа дѣфа́ръ
  Съ ле дѣ сѣте амáръ.
Ꙗръ Іωсиф ле ара́тъ
  Ѡ апъ ꙟдестȣла́тъ*)
Ка кѫнд ар авѣ де тоа́те
  Ши тот сȣмецїе скоа́те.
Ꙗр дѣкъ съ спъйм̂ѫнтáръ
  Лѣȣ гръи́т лѡ́р Іωси́ф ꙗръ:
„Фра́цилор! акȣ́м съ мѣрџем
  Ѡрй дин лȣ́ме съ не щѣрџем,
Ѡрй съ бирȣ́им пȣтѣре;
  Акȣ́м мȣ́лтъ ни съ чѣре
Декѫ́т съ мȣри́м дѐ фо́аме
  Фъръ пѫ́йне, фъръ по́аме,
Май би́не кȣ витезїе
  Шй кȣ ма́ре истецїе;
Съ не жертфȣ́им кȣ то́цїй
  Съ не лаȣде непо́цїй,
Къ ам мȣри́т пе́нтрȣ ца́ръ;
  Съ еши́м да́ръ афа́ръ,
Вени́цй акȣ́м дȣпъ ми́не
  Съ не пȣртѣм фо́арте би́не
Съ спърџем та́бъръ фоарте
  Шй съ-й ꙟгрози́м де мо́арте.“

зкȣра̀ спре ей аȣ бътȣ́т църъ́ши лѫнгъ зи́д кȣ пїей де бо́ȣ ꙟти́нсъ верзй, ꙟ каре ꙟфигѫндȣ-съ съџециле с'аȣ грьмъди́т шй с'аȣ ꙟнълца́т шанцȣл; шй аша̀ аȣ ꙟчепȣ́т Рωма́нїй а-й ба́те.

*) Ка съ гѫндѣскъ Рωма́нїй къ Евре́їй н'аȣ ли́псъ де апъ, Іωси́ф аȣ ти́нс то́т хайне оуде пре зи́дȣрй: мъка́р къ де мȣ́лт нȣ́май кȣ апъ де пло́ае тръѧ ꙟкиш́й. Ꙗр сфѫрши́ндȣ-ли-съ апа де тот, аȣ скри́с прин тайнъ Евреилωр де афа́ръ, ка съ ле фȣ́ре апъ шй чѣле тре́бȣинчоасъ ꙟлъȣнтрȣ; ши аша̀ с'аȣ ажȣта́т, къ съ ꙟбръка̀ кȣ пїе́й, де гѫндѣ Рωма́нїй къ сѫ́нт кѫ́йнй пѫнъ лѣȣ при́нс де вѣсте. Атȣнчй с'аȣ спъймѫнта́т Іωси́ф, кѫ́т съ сфътȣѧ̀ съ фȣ́гъ, де нȣ̀ л'ар фѝ рȣга́т Евре́їй кȣ плѫ́нс де аȣ ръма́с ла ей, пѫнъ ла чѣ де пре ȣрмъ.

Ꙗшà Єврейй съ скóалъ
Ꙟвїєршȣнацй ла ръскоáлъ
Спъргѫнд шáнцȣриле фóарте
Бáт пре Рѡмáнїй кȣ мóарте.

CXC.

1822.

(8⁰, mare II + 143 paginĭ. — cf. Cronicele Romăniei ed. Cogălniceanu, vol. III, Bucureştĭ 1874, pag. 335—433.)

Єтерие ..... де Ворнікȣл Алекȣ Белдіманȣ ..... Іашн 1861.

Inceputul Eterieĭ. (pag. 1—3.)

Че неказȣ, че осъндіре, ваі міе! че фокȣ амарȣ,
Че треснітȣ ші че ловіре, че отръвіторіȣ пахарȣ!
Чіне аȣ сокотіт вр'о датъ, чіне аȣ пȣтȣт пȣне 'н гъндȣ,
Жалніка цери стрікаре с'о възъ аша кȣрѫндȣ?
Ꙟн че старе, амар міе! те кȣтремȣрі кънд гъндеші,
Ꙗ лакрімілор навалъ, кіпȣ нȣ есте с'о опреші.
Тоатъ цара-і ꙟн пічоаре, омȣ песте омȣ дъ фȣгъндȣ,
О сȣфларе нȣ ꙟнтімпіні, ші съ н'о прівеші плънгъндȣ;
Сате, ораше, цінȣтȣрі, маі тоате пȣстіі ле везі
Ш'ȣнȣ нородȣ ꙟн ꙟнгріжіре, атъта ꙟнкът нȣ-л крезі.
Повъцȣіторіȣ, нȣ креде; н'аскȣлтъ мънгъіторіȣ.
Ꙗлеаргъ, не штіндȣ ȣнде? вор лімань, черȣ аџіȣторіȣ.
Чіне съ-л повъцȣеаскъ? къчі дрегъторі н'аȣ ръмас.
Чей маі ꙟндръзнеці ші вреднічі, дін дрегъторіі с'аȣ трасȣ.
Въі, понорътȣрі, пръпъстіі, кодріі чеі ꙟнфрікошаці
Џемȣ де дȣіоаса офтаре, ачелор ꙟнспъімънтаці.
Тоці алеаргъ, черȣ скъпаре, ꙟн пȣстіȣрі нъвълескȣ,
Къчі віаца, старea тоатъ ꙟн прімеждіе-о прівескȣ,
Мъінеле ла черіȣ рѣдікъ, ꙟналцъ адънчі офтърі
Плъngȣ кȣ тънгȣіре маре, прівіндȣ жалніче стърі.
Ꙗіче ам требȣінцъ, пе Іраклідȣ съ адȣкȣ
Старea Молдовеі съ плънгъ, саȣ съ пȣіȣ съ скріе Іȣнгȣ;
Дар ꙟнкътȣ-і прін пȣтінцъ, мъ воіȣ невоі ші еȣ
Осънда цериі а скріе, орі кътȣ-мі ва фіе де греȣ.

Ȣн народ асȣпріт фоарте, дар фалнік, неастъмпърат
Ꙟнгънфат, к' аве одатъ стъпъніре ш' ꙟпърат,
Мȣлт фалнік къ ꙟн Гречіа, ера окърмȣіторіȣ
Ші се окротеа де сінеші, леџȣіт стъпъніторіȣ,
Дȣпъ тречіре де време, де къці-ва ані с'аȣ тȣрбат,
Ръвна ꙟнтре еі с' апрінде, де славъ кȣ тотȣл батȣ.
Се ръсвърътескȣ пе сȣбт кȣмпътȣ, інтрігарісескȣ кът пот
Врънд съ адȣкъ Тȣрчіеі, ачел де істовȣ потопȣ.
Ꙗлкътȣескȣ Етеріе, врънд с' апрінзъ а лор фокȣ
Ші отрава лор съ версе, ші 'н чел маі де пъртат локȣ.
Смредȣеск лȣмеа маі тоатъ, прін апостолі ꙟнадінші
Де ръвна елефтеріеі, врънд пе тоці съ-і вазъ прінші;
Скопосȣл се іспръвеціе, Гречіі се ръдікъ тоці
Кȣ атъта тȣрбъчіȣне ꙟнкът а креде нȣ поці;
Планȣрі факȣ, даȣ хотъріре, фъръ де весте а лові
Пърціле Тȣрчіеі тоате, де одатъ а ръсвреті;
Царіградȣл ꙟн сȣрпаре, черȣ маі ꙟнтъі а-л відеа,
Сокотіндȣ къ челе-л'алте, де ла сінеші вор къдеа.
Пȣнȣ сорокȣ, хотъреск зіоа, ꙟнтре еі с'алкътȣескȣ,
Ші о грабнікъ ісправъ, кȣ тоціі нъдъждȣескȣ.
Де-алор планȣрі н'ам щінцъ, нічі потȣ а зіче чева
Дар лȣкрареа нічі де фрікъ, нȣ поате плъче кȣіва.
Проастъ, ші темеіȣ нічі ȣнȣл, маі ла ȣрмъ съ відеці,
Мишкъріле ші ȣрмареа, Гречілор челор істеці.
Дін ненорочіреа ноастръ, хотъръскȣ ръскоіȣ а да,
Ш'о ꙟнпъръціе веке, де істовȣ а рестȣрна.
Векі, ꙟнтрȣ тоате царе, аверi мȣлте, ші осташі мȣлці
Вреднічі ꙟнтрȣ о кліпалъ, съ рестоарне грознічі мȣнці;
Вреднічі, къ 'нтр' атъте ръндȣрі ръсболе аȣ спріжініт,
Ла оції марі ші регȣлате, щіці кът с'аȣ ꙟмпотрівіт.
Дін ніціе мъні ка ачесте, Елада съ іа воескȣ,
Дін тȣрбъчіȣнеа чеа маре, нічі кȣм нȣ се ꙟндоескȣ.
Сарачіі, ле плънгȣ де мілъ, дакъ мъна чеа де сȣсȣ
Нȣ ва фаче вр'о мінȣне, декът се дъ маі пресȣсȣ.
Пе прінчіпȣл Іпсіланте Ꙗрхістратіг ꙟл нȣмескȣ
Ꙟл смȣлгȣ дін сінȣл Рȣсіеі, ші кȣ дънсȣл се ȣнескȣ.
Се ȣнескȣ къ'л щіȣ къ есте кȣ щінцъ ші істецȣ,
Мъна дреапта ꙟл аратъ ꙟнкътȣ-і де ꙟндрезнецȣ;
Пȣрчеде кȣ ръвнъ маре, де ръсплътіре апрінсȣ
Ші віне плін де къпае аіче ла Прȣтȣ ꙟнтінсȣ.

16*

Гътіръ пȣтереа тоатъ, кът се поате ші кът вреі
Ꙟнтрȣ о аша лȣкраре, ера нȣмаі доі лакеі,
Къчі пȣтереа Єтеріеі, че пȣтеа а се фълі
Прін локȣрі деосебіте, лъсасъ а нъвълі.
Пе домнȣл Міхаіл Водъ, а цереі стъпъніторіȣ
С'аȣ сіліт ꙟндат'а-л траџе, съ ле фіе аџіȣторіȣ.
Ісправа ꙟнтрȣ ачеаста прекȣм възȣ н'аȣ зъбовіт
Къчі кȣ мȣлт маі ꙟнаінте прін скрісорі с'аȣ воровіт;
Ꙟндатъ пȣнȣ ꙟн лȣкраре, ꙟнчепȣ а скріе осташі,
Маі ꙟнтъі тоці арнъȣці, дін слȣжба лор се ведȣ траші,
Нȣ нȣмаі чеі дін оџеакȣрі, дар ші чеі дела боері,
Ка кънд віде ферічіреа, ші челе маі марі авері.
Ачеаста да о прічінъ де препȣсȣ, ꙟнтре боері,
Мерг, ꙟнтреабъ стъпъніреа, де досічеле ȣрмърі.
Ръспȣнс іаȣ, къ съ трімітъ ла Бȣкȣрещі аџіȣторіȣ,
Къ 'н Краіова се вестісъ ȣнȣ Тоадер ресвр'ътітоіріȣ,
Къчі ші 'н цара Ромънеаскъ осъндъ, неказȣ, кътȣ вреі;
Дар ачеастъ ꙟнгріжіре, вор авеа а скріе еі.

Lupta de la Jijia. (pag. 51—53.)

Афлъ Тȣрчіі кȣм къ подȣл Жъжъеі есте стрікат,
Съ ꙟнделетніческȣ кȣ ръвнъ, се апȣкъ де лȣкрат;
Ꙟл гътеск ꙟнтр'аче ноапте, ші пȣн стражъ де 'л пъзъск.
Вінері ꙟн патрȣ-спръ-зъче, сȣс ла Стънкъ се івеск,
Педестре ші кълъріме, ші стаȣ къц-ва де прівеск.
Іаȣ сама, кібзȣеск локȣл, ꙟнтре еі се сфътȣеск,
Ші кȣ бърбъціе маре спре Жъжъеа порнеск.
Се погоаръ тоці ла вале, кȣ стража лор се 'нтълнескȣ.
Песте Жъжъеа трече, німікъ нȣ се сфіескȣ.
Съ порнеск ші Єтерістіі, мерг спре а-і ꙟнтімпіна
А дȣшманȣлȣі мȣлціме, німіка нȣ-і ꙟнфріка.
Нȣ пръпъдеск бърбъціеа, ꙟнкът пот съ 'нпротівескȣ,
Ȣн трȣп бȣн де кълъріме, се порнеще ші ловескȣ;
Погеазȣл, а лор ловіре, мȣлт н'аȣ пȣтȣт прелȣнџі,
Къчі ꙟнъдȣшіндȣ-і Тȣрчіі, се ꙟнторкȣ, ꙟнчеп а фȣџі.
Ла табіе він кȣ тоціі, аколо съ ꙟнтъреск,
Ꙟн търгȣшор, ші ꙟн лъȣнтрȣ, ꙟнкът пот съ гръмъдеск.
Нъвълеск дȣпъ еі Тȣрчіі, кȣ іȣцалъ ꙟн кът вреі

Дар Балаш ші Кондогȣні, фъчеа проашкъ ꙟнтре еі;
Атанасе тȣфікчіȣл, табіеа повъцȣіе,
Ел ера поронччіторіȣ, ші кȣм вре орѫндȣе.
Ачесте трії къпітеніі, аȣ ръмас чії маі алеші,
Къчі Васіле ші кȣ Спірȣл, ера ла Сіретȣ тріміші.
Делеанȣл ші Пенде-дека, ка ніціе леі ꙟнфокаці
Привеа дін карантінъ кȣм съ бъте чіе-л'алці,
Ші ꙟн рȣшіне, дар одіхнъ, зікъ чіне ч'а воі
Вор афла ȣн кіп ла ȣрмъ, а се пȣте ꙟнвоі.
Н'оі тъінȣі бърбъціеа, ачелор че ам възȣт,
Къчі ам прівіт ꙟндръзнеала, кът нȣ ера де крезȣт.
Скоцінд мішъіі, ачіеа чі ера лȣаці дін Еші,
Чіе-л'алці, ȣнȣл ші ȣнȣл, і-ам възȣт осташі алеші,
Спріжънеск ръзбоіȣл чінчі чеасȣрі, ші нічі декȣм нȣ се да.
Чіне сокоте к'атъта Гречіі вор пȣте ръбда?
Орі де каре парте Тȣрчіі ле да ръзбоіȣ, ꙟі ловіа
Кȣ о ꙟндръзнеалъ оарбъ, веде-і къ се ꙟнпротівіа;
Кънд, лȣа пе Тȣрчі де гоанъ кънд, гоніці съ ꙟнтȣрна;
Ста ꙟн кȣмпънъ ръзбоіȣл, нікъірі нȣ атърна.
Дін табіе доȣе тȣнȣрі, слобозіа неꙟнчетат,
Дар фъръ фолос, де клакъ, ȣнде апȣка некътат.
Кът аве, да кȣ картечі, дар дакъ с'аȣ мѫнтȣіт,
Даȣ де ціре Етеріеі, кȣ ȣн кіп пре тъінȣіт:
Дін Скȣлені съ ле тріметъ, пре сȣпт кȣмпът, ꙟнтр'а-
К'а маі спріжъні резбоіȣл, еі ꙟн старе маі мȣлт нȣ-с. [скȣнс
ꙟн лок де картече, кȣе ші кіроане лі-аȣ трімес
Без хал, ші прівеціе старе, ꙟн че старе маі алес,
Кȣ ачест феліȣ де гътіре, че іспра̀въ маі аціепці?
Чі ꙟнкапе бърбъціеа ачелор маі ꙟндръзнеці?
Касе, дȣгеніце, ханȣрі, магазале че ера
ꙟн търгȣл де еаста парте пе Етерісті апъра.
Кѫнд відеа вре-о невоіе, кѫнд дін дос ꙟі гръмъдеа,
Аколо ера скъпаре, аколо се ꙟнгръде.
Тȣрчіі възінд апъраре, нȣ перд време, нȣ перд чеас,
ꙟн мȣлте локȣрі дѫнд фокȣл, търгȣшорȣл аȣ арс.
ꙟнтр'ачел фок о мȣлціме де мърфȣрі с'аȣ пръпъдіт.
Къчі съръчіі бежънарі, н'аȣ сокотіт, н'аȣ гъндіт,
О аша ненорочіре, нічі кȣм лі-аȣ трекȣт прін гѫнд.
Къчі аціепта съ се ꙟнтоаркъ ꙟнапоі кът де кȣрѫнд.
Де аве аȣ пȣтȣт кȣ трȣпȣл, ка съ треакъ песте Прȣт,
Кȣ фрікъ ші гроазъ маре ші кȣ неказ фоарте мȣлт.

CXCI.

1825.

(8⁰, mic, 172 paginĭ.)

Парис Мȣмȣлѣнȣ. Карактерȣри. компȣсе де .... Бȣкȣрещи 1825.

Din Predoslovie. (pag. 30—35.)

Прокȣвѫнтаре.

. . . Ачестѣ (лȣксȣл, липсъ де ꙟвъцътȣръ) ши алтеле асеменѣ ачестора, стѫндȣ-м ка о оглиндъ ꙟнаинте, ле привеск ꙟ тоате зилеле, тристъ ши диоасъ(!) привелище, а ведѣ ȣнеле ка ачестѣ ꙟ патрїа ноастръ, боалъ че нȣ съ поате прин алт а съ тъмъдȣи, декѫт прин дофторїа ꙟвъцътȣрїи ши а бȣнелор сфатȣри; ачестѣ сокотиндȣ-ле еȣ де липсъ ши требȣинчоасе, де мȣлте ори ам хотърѫт съ скрїȣ чева спре а ꙟплини даторїа кътре патрїе ши кътръ нѣм, дар фїинд непȣтинчос д'о аша ꙟтреприндере грѣ нȣ ꙟдръзнѣм, апои ꙗр сокотинд къ тот дин кѫт аре ши дъ жъртфъ и съ примеще май бине декѫт челȣи че дъ дин присос, ам лȣат ꙟдръзнѣлъ де ам скрїс ачесте обїектȣри, сатере, прин каре арът осебите карактерȣри ши реле нъравȣри, нȣ дефъимѫнд нѣмȣл ши персоанеле оаменилор, чи деферителе карактерȣри; пентрȣ къ еȣ нȣ зик къ есте Констандин, Александрȣ, Фридерик, Бланкȣ, саȣ Марїа, чи нȣмаи пе сингȣръ патимъ о дефаим; кȣ тоате ачестѣ тот мъ тем де жȣдеката оаменилор, ши щїȣ бине къ мȣлци читинд с'ор апринде, ши ꙟм вор ꙟпȣта, ȣнїи залȣзи де вре о каприцїе ши алцїи рȣшинаци де вре о патимъ: чеи рȣшинаци де патимъ мъ вор дефъима ши мъ вор понослȣи, зикѫнд, кȣм къ нȣмаи еȣ ȣнȣл м'ам афлат, кареле вои съ даȣ сфатȣри ши съ ꙟдрептез пе оамени динтр'атѫта лȣме ши оамени мари, пентрȣ къ ла нои сѫнт оамени мари нȣмаи богацїи ши чеи кȣ старе, ꙗр чеи че щїȣ чева ш'аȣ талантȣри, неавѫнд ачестѣ нȣ сѫнт оамени мари. Ачестѣ ле вор зиче чеи прощи карїи с'атинг, ши карїи сѫнт стъпѫници кȣ тотȣл де вр'о асеменѣ патимъ, пентрȣ къ келȣл дȣпъ провербȣл ч'авем ꙟ лимба ноастръ, ори че ꙗр зиче нещине, нȣ съ мѫнїе, ꙗр де-и ва зиче кел, съ апринде, съ тȣрбѣзъ де мѫнїе. Ꙗр чеи залȣжи де каприцїе, вор зиче къче ам скрис, ши кȣм почю скрїе

чева бꙋн, ꙟ време че н'ам ꙟвъцат щїинцеле ши философїа, ничи мꙋлте лимби, ши къ май де липсъ ера Рꙋмѫнилор акꙋм ачѣстѣ, декът поезїа ши версꙋриле мѣле. Ла ачѣстѣ ничи еꙋ нꙋ мъ ꙟпротивеск, нꙋ мъ ласъ адевърꙋл съ зик алт фел, де кѫт къ философїа ши щїинцеле сѫнт мꙋлт май требꙋинчоасе ши де липсъ ꙟ вїаца социалъ, дар кѫнд моралꙋл липсѣще, Логика ши Метафизика нимик нꙋ не фолосеще, декѫт не аскꙋте минтѣ спре ръꙋтъци, не ацерѣще дꙋхꙋл спре десфрѫнаре, ши не дъ арме де нъскочири кꙋ каре съ ръним, ши съ не ръним; ачеста есте фолосꙋл ꙟвъцътꙋрїи фъръ морал. Ꙗтъ дар ꙟдрептарѣ мѣ де че ꙟдемнꙋ ам фъкꙋт ачѣсте сатире, сокотинд къ май ꙟтѫи принтр'ачесте глꙋме, съ фак доаѡ фолосꙋри, адекъ ши съ-ши май ꙟдрептѣзе ꙋнїи нъравꙋриле лор, ши афлѫнд плѫчере съ се депринзъ май мꙋлт ла четит.

Ceĭ marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марй.

О че чꙋдъ, кѫт мъ мир,
Д'ал челор марй карактир!
Че скимбате ла ей фирй,
Че гꙋстꙋрй, че дифферирй!
Прекꙋм черюл де пъмѫнт,
Ꙗша ей де чей мичй сѫнт.
Тоцй трѫндавй, тоцй леневошй,
Нестаторницй, фꙋртꙋношй,
Н'аꙋ ей фапте бърбътещй,
Тоцй аꙋ минцй копилърещй.
Тоцй де мититей юбеск,
Лꙋкрꙋрй каре нꙋ-й чинстеск.
Тоцй, де кѫнд сѫнт бъецей,
Ꙟклинѣзъ лѫнгъ ей.
Оаменй каре-й лингꙋшеск,
Каре-й лаꙋд', шї-й слъвеск.
Тот деаꙋна чей марй вор,
Съ айбъ 'н каселе лор,
Префъкꙋцй че ле ворбеск,
Тот челе че ей воеск.
Вор' де мꙋлцй фи 'нкꙋнџꙋрацй,
Съ стѣ 'нтре ей ѫнгѫмфацй,

Съ ле дѣ ѫникинъчȣнй,
  Съ ле спȣе ла минчȣнй.
Єй адевър' нȣ воеск,
  Нȣ ле плаче, ничй юбеск.
Сокотеск' къ кѫте фак'
  Ши ла алцй оаменй ле плак.
Ши д'ар греши кѫт де мȣлт,
  Єй ѫндрептърй нȣ аскȣлт.
Єй ꙟн сине сокотеск
  Къ ла нимик нȣ грешеск.
Нȣ ле плак' а фи 'ндрептацй
  Вор а фи тот лъȣдацй.
Фак месе марй, келтȣеск,
  Кем оаспецй, чей лингȣшеск,
Съ-й лаȣде къ-с галанцй
  Сѫнт нобилй, сѫнт фигȣранцй;
Шй кȣ меселе че даȣ
  Шй май марй дефъимърй аȣ;
Къ сатȣръ ши хръеск (! l. хръ̆неск)
  Пе корбїй че-й пъгȣбеск
Ꙟр нȣ даȣ ла чей липсицй,
  Ла чей сърачй ши смерицй,
Чй ла бѫрфашй че ле спȣн
  Басне ла ей кѫнд с' адȣн.
Тоате чей марй кѫте фак,
  Пентрȣ фалъ къ ле плак.
Нȣ фак пентрȣ аѫȣтор,
  Саȣ гѫндинд ла вїитор.
Фак с'аȣзъ къ-й слъвеск
  Бъснашй че-й лингȣшеск.
Ла кȣрте кѫнд плек ши вин,
  Вор съ вазъ кȣм съ 'нкин
Оаменй мȣлцй каре-й ащепт
  Кȣ мѫйниле стрѫншй ла пїепт.
Єй гѫндеск къ нȣ-с нъскȣцй,
  Чи дин чер де сȣс къзȣцй,
Де а фи порȣнчиторй,
  Челор мичй стъпѫниторй;
Ꙟр ачей мичй сѫнт нъскȣцй,
  Нȣмай пентрȣ ей фъкȣцй.

Пе чей мичй жй сокотеск
  Віермй, нѹ оаменй че тръеск.
Ꙃик кѹм къ ле сѫнт даторй,
  Ꙗ ле фи лор слѹжиторй.
Кѹ нѹмеле къ-с де нѣм бѹн,
  Кѹм вор, пе чей мичй сѹпѹн.
Фїе кѫт де не ’нвѫцацй,
  Кѫт негїобй, кѫт десфрѫнацй,
Л’е дестѹл къ-с нѣм мърит
  Динтр’ѹн сѫнџе стрълѹчит,
Д’ѹн Маркез, Граф лъѹдат,
  Дин вр’ѹн принцип лѹминат,
Ши н’алерг, нѹ остенеск;
  Чей мичй пентрѹ ей мѹнческ.
Ничй дѹпъ щїинцй алерг,
  Нїчй ла школалъ ’ндестѹл мерг,
Ꙃик къ н’аѹ че остени,
  Лор л’е ’ндестѹл а чети,
Н’аѹ атѫтѣ требѹинцй
  Ка чей мичй де мѹлте щїинцй,
Ꙗѹ венитѹрй, пот тръи,
  Фъръ д’а май остени,
Ш’ ꙟнтр’ачесте фѹмѹрй фак
  Кѹ чей мичй, орй че ле плак.

Defăĭmătorul. (pag. 137—140.)

Дефъймъторѹл.

Че лѹкрѹ сѹпъръътор
  Є омѹл дефъймътор!
Де нименй нѹ е юбит,
  Є ла тоцй несѹферит.
Парк’ ар фи ’нтр’адинс нъскѹцй
  Нѹмай пентрѹ рѫс фъкѹцй.
Ѹнде мерг, понослѹеск,
  Метахнй алтора гъсеск.
Паркъ сѫнт фъкѹцй де мом
  Ка съ рѫзъ д’ор че ом.
Трѣба лор есте ѹмблѫнд,
  Ворбе пѫн касе пѹртѫнд.

Ла о касъ кжнд съ д8к,
  Д'ъй де н8-с фацъ с' ап8к.
Ꙟй латръ, ꙟй понослѹеск,
  Ржд де ей, ши кихѹеск.
Ѧпой к8м ф8г д'аколо,
  Ши съ д8че джнколо,
Ꙟчеп н8май де вжрфит,
  Ржд де каса ч'а ф8џит.
Л'ал треилѣ ꙗр кжнд мерг,
  Пъ ржс г8ра 'н граб ш'алерг.
Бжрфеск п'ъй дъ ꙗ лъсат
  Дин каса каре а плекат.
Ѹнде мерг ничй к8м н8 сп8н
  Де вр'8н ом вр'8н к8вжнт б8н,
Чи ла тоцй гъсеск чева
  Ш' жнчепе а дефъїма.
Ѯик к8таре къ-й 8ржт,
  К8таре посоморжт.
К8таре е маїм8цоѿ
  Бърбацилор пъп8шоѿ.
К8таре е 'ншелътор,
  К8таре ас8притор,
К8таре е нътъръ8.
  К8таре барбар ши ръ8.
К8таре е нечинстит,
  К8таре есте сгжрчит.
Ши нименѣ 'нтр'8н к8вжнт
  Фъръ метахне н8 сжнт.
Ла марй, мичй, бътржнй, фъмей,
  Ши ла пр8нчй мититей,
Мїй де грешелй ле гъсеск,
  Ши ди'нтрег жй клефетеск.
Н8май ей сжнт тоцй фр8мошй,
  Чинстицй, ши политикошй.
Тоци с' асѣмън к8 Ѧдон,
  Ши ла д8х к8 Ѳоломон.
Н'а8 ничй метахне тр8пецй
  Ничй патиме с8флетецй.
Тоцй ш'а8 спарт оглинда лор,
  Са8 съ се вазъ н8 вор.

Нꙋмай п'алцй вѫд, привеск,
  Латрѫ дѫ ей ши бѫрфеск.
Ꙁїоа, ноаптѣ не 'нчетат,
  Ка кѫнїй ла лꙋнѫ 'н сат.
Ей прин дефѫймаре вор,
  Сѫ-шй арате дꙋхꙋл лор,
Сѫ-й лаꙋде тоцй кѫ щїꙋ,
  Кꙋноск п'алцй де-й дескрїꙋ,
Ши кꙋ елоквенцїй лꙋ,
  Дефиницїй ла тоцй даꙋ.
Ꙗмар лор дака гѫндеск,
  Ши кѫ дꙋх се сокотеск.
Ꙗстѫ женїе а лор
  Л'есте рѫꙋ вѫтѫмѫтор.
Фꙋг тоцй дѫ ей, околинд,
  Кѫнд жй вѫд ла дѫншй винд.
Прїетенй пѫ нименй н'аꙋ
  Ничй бꙋнѫ ꙁїоа ле даꙋ,
Ничй жн адꙋнѫрй нꙋ-й вор,
  Тоцй фꙋг де визита лор;
Кѫ тоцй че п'алцй осѫндеск,
  Сингꙋрй сѫнт кꙋм жй бѫрфеск.
Ꙗр челор чинстицй нꙋ плак
  Сѫ вазѫ п'алцй че фак.

CXCII.

1826.

(8⁰, 304 paginĭ.)

Лóгїкѫ..... с'аꙋ тѵпѫрйт де Кѵр Григóрїе, де кá-реле ꙗсте ши тѫлмѫчйтѫ. Ꙟ Бꙋкꙋрéщй.... ꙟ анꙋл мѫнтꙋйрїи. ,аѡкѕ.

Procuvântare.

Прокꙋвѫнтáре дин пáртѣ тѫлмѫчитóрюлꙋй ачéщїй Лóгїче.

.... (pag. 4—8.) Ꙗр ꙟтрꙋ ачáстѫ вѫрстѫ де врéме, кѫнд чéй де бꙋ́н нѣм боéрй ай пáтрїéй рꙋмѫнéщй мишкáцй фїинд де

юбѝрѣ къмѝнȣлȣй стрѫмоше́ск, лȣ вѝне воит де а сѫ фа́че пре-
да́нїе шѝ щїи́нцелѡр фїлософе́щй ꙟ лимба рȣмѫнѣскъ. Кѫнд
пȣрта́рѣ де гриже а лȣй дȣмнезе́ȣ лȣ дърȣит но́аѡъ пре оун
вине кредин́чо́с домн, шѝ стъпѫнито́рю дре́пт, шѝ блѫнд,
ка́реле ꙟ фа́птъ лȣ арътат дрепта́тѣ са̀, кȣ а рѫдика̀ ꙟ пъ-
сторе́скȣл ска́ȣн ал Оуггровла́хїей пре оунȣл дин че́й адевъра́цй
патрїѡцй, пре прѣ сфн҃ци́тȣл Митрополи́т Григо́рїе. Кѫнд
рѫвна аче́стȣй рѫдика́т пъсто́рю спре апъра́рѣ православїей
тȣрмей са́ле лȣ тълмъчит атѫтѣ кърцй. Якȣм, зик, ꙟтрȣ
ача́стъ кѫрстъ де врѣме, с'лȣ ивит шѝ ача́стъ Ло́гїкъ а
сфн҃тȣлȣй Їѡа́нн Дамаски́н, тълмъчи́тъ дин ли́мба Елли-
нѣскъ, де мѝне че́л май жос нȣмит патрїѡт, ка́реле шѝ де
нȣ м'ам кȣноскȣт ꙟ депри́ндерѣ алтѡр дестоиничїй, да́р ꙟ
трȣди́рѣ кърцилѡр ли́мбїй па́трїей, кȣ са́цїȣ а́м петрекȣт.
Де́чй ꙟкъ май денаинте щїи́нд еȣ, къ оунїй дин да́скълїй ал-
тѡр ли́мбй, по́ате де вре ѡ па́тимъ ръпи́ндȣ-се, нȣ лиѱе́ск а
зи́че, къ кȣ непȣти́нцъ ѥсте а сѫ мȣтѫ фїлосо́фїа шѝ ꙟ ли́м-
ба рȣмѫнѣскъ, пентрȣ съръчїѧ зи́черилѡр шѝ а нȣми́рилѡр,
ам пȣс то́атъ ѡсѫрдїа де ам тълмъчит шѝ пре чѣле май
нелесничо́асе гра́юрй шѝ нȣ́ме, пъзи́нд де апро́апе пре ꙟцелѣ-
џерѣ тълмъчи́рїй, пентрȣ ка сѫ ръмѫ́е грешитъ шѝ деша́ртъ
пъ́рѣрѣ ачелѡра, шѝ съ се ара́те прин лȣ́крȣ доведи́т, кȣ́м
къ то́ате ли́мбиле фъръ ѡсеби́ре сѫнт ꙟдъмѫна́тече ла
то́ате щїи́нцеле. Къ май мȣ́лт пла́че Мȣ́селѡр а ворбѝ ꙟ фї-
еще ка́ре нѣм кȣ ли́мба лȣй, декѫт кȣ алта стреинъ, фїинд
къ нȣмай ли́мба па́трїей ѥсте дестȣлъ а ꙟвитѫ пре чей че до-
ре́ск а ле щѝ, спре а ле ꙟвъцѫ кȣ деслȣшире, шѝ кȣ́м къ фъ-
ръ ли́мба па́трїей нȣ нȣмай пȣцин фолосито́аре с'лȣ аръта́т
шкоалеле шѝ кърциле, чѝ шѝ фъръ ничй оун спо́рю. Нȣ ѥсте
дар ꙟдоѫлъ а нȣ фѝ ашѫ. Кѫчй ꙟ кѫтъ врѣме нѣмȣриле
Еѵрѡпїй нȣ бъгѫ ꙟ. сѣмъ ли́мба са̀ чѣѧ че съ ворбїѧ, ера̀
Мȣселе ꙟкисе ꙟ мънъстирй шѝ ꙟ пала́тȣрй, нȣмай ла ачеѧ
ка́рїй авѣ врѣме шѝ мижло́аче, ка прин ли́мба латїнѣскъ сѫ
ле кѣщиџе. Яр дȣпъ че лȣ кȣноскȣт па́гȣба, ка́рѣ оурма̀ ла
ѡбще дин при́чина ача́ста, лȣ ꙟчепȣт фїеще ка́ре нѣм а-ш ꙟ-
подобѝ ли́мба са̀ чѣ ворбито́аре, шѝ а сѫ апропїѧ де фїло-
со́фїе. Де́чй динтрȣ ача́стъ оурма́ре с'лȣ фъкȣт акȣм аколѡ
щїи́нцеле де ѡбще, шѝ сѫ фъле́ск прин тѫргȣрй, прин пръвълїи,
принтре ме́щери, прин та́бере, шѝ прин то́ате брѣслеле. Ꙟче-
тѣзе да́р де акȣм ꙟнаинте сфїѫла ачѣѧ, ка́рѣ сѫ причинȣѧ
но́аѡъ, са́ȣ дела да́скълїи алтѡр ли́мбй, ка́рїй прекȣм ам май

зіс, не ꙟдъръкнѣ пентрȣ кѫщигȣл лѡр, са́ȣ дела че́й че ꙟва́цъ кѫте чи́нчй шасе францоѕещй, саȣ ша́пте ѡпт еллине́щй, шѝ ꙟда́тъ съ оумфлъ, късꙟнд гȣриле спре а-ш дефъима̀ ли́мба са̀ чѣ де па́тріе, фъръ а сокотѝ къ пре ѡрй чѐ мещешȣг шѝ пре ѡрй чѐ щіинцъ, врѣмѣ ле крѣще шѝ ле мъръще, кѫнд некȣрма́т съ пȣн ꙟ лȣкра́ре.

(pag. 11—14.) Кътръ ачѣстѣ тре́бȣе съ щи́м, къ нȣ́меле, Ло́гіка, ѥсте гла́с еллине́ск ка́ре мъка́р къ аре ши алте ꙟсемнъ́рй, ꙟсъ до́аѡ сꙟнт май алѣсе, адекъ гꙟнди́рѣ, шѝ спȣ́нерѣ. Шѝ пре амꙟндо́аѡ ле ꙟдрептѣзъ Ло́гіка, кȣ а фа́че ача́ста, ка гꙟнди́рѣ но́астръ съ се потривѣскъ кȣ лȣкрȣриле, ѥар спȣ́нерѣ, саȣ кȣвꙟнтȣл че́л де афа́ръ съ се потривѣскъ кȣ гꙟнди́рѣ. Де́чй Ло́гіка ѥсте мещешȣ́г че ꙟва́цъ пре ми́жлокȣл де а ꙟдрепта̀ ми́нтѣ дин ли́ѱе, пре лȣкръ́риле са́ле чѣле ꙟчепъто́аре, ши аша̀ съ се съвꙟрша́скъ, ка съ по́атъ а съ сȣ̀й ла кȣноще́нца чѣ адевъра́тъ а лȣкрȣрилѡр, шѝ ла ꙟпъртъши́рѣ лѡр. Чѝ фіи́нд къ ꙟчепъто́ареле лȣкръ́рй чѣле май алѣсе але ми́нцій сꙟнт па́трȣ кȣ нȣ́мърȣл, дре́пт ачѣѧ пентрȣ ꙟторсътȣ́риле ла ачѣсте па́трȣ лȣкръ́рй але ми́нцій, ка́ре сꙟнт а съ фа́че де дꙟнса, атꙟтѣ пъ́рцй пот а съ ꙟсемна̀ дре́пт. Ꙟ чѣ динтꙟю динтр'ачѣстѣ съ кȣпри́нде пентрȣ ідéй, са́ȣ ꙟкипȣи́рй, адекъ, пе́нтрȣ го́ала кȣпри́ндере а ми́нцій. Ꙟ чѣ де адо́аѡ пентрȣ ачѣлѣ, ка́ре фа́к ла жȣдека́тъ. Ꙟ чѣ де а трѣ, пе́нтрȣ ачѣлѣ, ка́ре ка́ȣтъ ла кȣрсȣл жȣдекъ́цій. Ꙟ чѣ де а па́тра, пентрȣ ачѣлѣ, ка́ре ка́ȣтъ ла ѡрꙟндȣи́рѣ кȣноще́нцилѡр; де оунде алтъ но́ашъ хотъръ́ре ръса́ре ла Ло́гикъ, адекъ, ѥсте мещешȣ́г, ка́ре дъ ре́гȣле кȣ деслȣши́ре, шѝ де а при́чѣпе кȣ алѣџере, де а жȣдека̀ дре́пт, де а сокотѝ кȣм съ ка́де шѝ а ꙟподобѝ кȣноще́нциле кȣм съ кȣви́не. Ꙗкȣ́м да́р кѫцй вѡр фѝ ꙟцеле́пци шѝ кȣ дрѣптъ сокотѣлъ а минцій, нȣ̀ мъ вѡр мȣстра̀, къчй н'ам тълмъчи́т вре ѡ Ло́гікъ дин чѣле кȣ адъѡщи́рй але че́лѡр но́й, щіи́нд къ шѝ аче́щй но́й, де нȣ-ш аскȣцѧ ми́нтѣ кȣ арчѣреле че́лѡр векй, нȣ̀ ар фѝ изводи́т афлъриле че аȣ ско́с. Ли съ дъ ꙟкъ а щѝ къ дȣ́пъ рꙟвна чѣ бȣ́нъ а прѣ сфнціи-са́ле пърителȣй Митрополі́тȣлȣй че аȣ аръта́т спре а съ депри́нде пре́ѡцій ꙟ до́гмеле правосла́вничій но́астре креди́нце, алтъ Ло́гікъ май кȣвіинчо́асъ шѝ май кȣ бȣ́н нȣ́ме ла Ѳеѡлогіе, декꙟт а сфнтȣлȣй Іѡа́нн Дамаски́н, н'ам гъси́т. Шѝ пентрȣ ачѣѧ ам шѝ тълмъчи́т-ѡ, рȣгꙟндȣ-мъ тȣтȣрѡр кȣ кȣчеріе, ка ѡрй че греша́лъ вѡр гъсѝ ꙟтр'ꙟнса, саȣ ла кȣвинте, саȣ ла нȣми́рй, саȣ ла зі-

черѝ съ ꙟдрептѣзє кȣ иним҄ъ блѫндъ, щїинд къ нȣмай оун8л Д҃мнезєȣ ѥстє фъръ грешалъ.

(pag. 15.) Ꙟтр'ачѣст нȣмър дє шáптє адекъ ꙟ вѣкȣл ал шáптелѣ сáȣ ꙟ сȣта а шáптѣ, с'аȣ лȣат фрѫжелє ѡблъдȣирїй църїй нóастрє дин мѫйнилє стрєйнилѡр, ши с'аȣ дáт пъмѫнтéнилѡр, дє кътръ прѣ пȣтéрника ꙟпъръцїє а Цариградȣлȣй дє акȣм, ꙟкрединцѫндȣ-се ачéстє фрѫжє ꙟ мѫйнилє прѣ ꙟнълцáтȣлȣй ностр8 домн, бинє крединчóсȣл, шѝ юбитóрюл дє Х҃с. Григóрїє Гика Воєвод, оунȣл дин чéй алéшй ай ꙟширȣирєй вєститȣлȣй нѣм ал вéкилѡр дóмнй Гикȣлєщий, лȣкрȣ кȣ адевърáт врéдник дє бъгáрє дє сѣмъ, карє мъ ꙟдѣмнъ а асемънà цáра ачáста, кȣ оун пȣю дє пáсърє, кáрє фъкѫнд ненȣмъратє ꙟвѫрколирй, ꙟ микшóара сфéръ а зъмислирїи сáлє, ꙟ чѣ дє пє ȣрмъ съ спáрџє геѡачѣ єй, ши єсє пȣюл ла лȣминъ, шѝ ла траџєрѣ а аєрȣлȣй чéлȣй слóбод, шѝ причинȣитóрю дє вїáцъ, шѝ кȣ ꙟчéтȣл, ꙟчéтȣл крєскѫнд съ бȣкȣръ, ши чирикъєщє ꙟпрежȣрȣл мáйчїй сáлє. Сѣ май асѣмънъ Цáра Рȣмѫнѣскъ, шѝ кȣ пáсърѣ, кáрє съ нȣмéщє Финиѯ, карє дȣпъ чѐ съ ꙟвекéщє, шѝ воєщє а съ май ꙟтинерѝ, адȣнъ гръмáдъ дє гътѣжє оускáтє, шѝ стѫнд дѣсȣпра лѡр ꙟ припекȣл сóарелȣй, фѫлфѫє кȣ арипилє сáлє пѫнъ съ-шѝ априндъ флáкъръ, шѝ ардé ꙟпреȣнъ кȣ гътéжилє пѫнъ ръмѫнє ченȣшъ, апóй дин ченȣша ачѣѧ зъмислиндȣ-съ съ фáчє ѥръш кȣм аȣ фост, шѝ кȣ вѫрста ꙟнойтъ. Ꙗшà с'аȣ ꙟтѫмплат ши Църїи нóастрє ꙟтр'а шáптѣ сȣтъ дє ани а начѣлничїєй Дóмнилѡр. Къ дȣпъ, атѫта препъдéнїй шѝ фóкȣрй, шѝ ꙟтóарчерє ꙟ ченȣша сà, ѥръш с'аȣ зъмислит дин ꙟсъшй ченȣша єй, шѝ фъръ нъдѣжде скȣтȣрѫндȣ-шй гїѡачѣ, аȣ єшит ла аєр слóбод. Трєбȣѧ дар ка ꙟтр'ачѣстъ а шáптѣ сȣтъ дє анй, съ ѧсъ ла лȣминъ, шѝ оун лȣкрȣ нóȣ карє н'аȣ авȣт лимба Рȣмѫнѣскъ пѫнъ акȣма. Дéчй ачéст лȣкрȣ, ѥстє Логїка ачáста, кáрѣ ка ѡ фѫнтѫнъ кȣ дȣлчє ши лимпедє ши ръкоритóаръ апъ, с'аȣ деспетлȣит (! l. -печет-) шѝ с'аȣ пȣс ꙟнаинтѣ чéлѡр че вѡр бинєвои а съ адъпа динтр'ѫнса. Прїимицї-ѡ дар кȣ дрáгостє, шѝ вєци кȣнóащє ꙟ фáптъ фолосȣрилє єи. Къ єȣ сѫнт ал тȣтȣрѡр ѡсѫрдник аскȣлтътóрю:

Григóрїє смеритȣл Єпїскоп ал Ꙗрџєшȣлȣи.

CXCIII.

ca. 1830.

(Ms. Acad. Rom. Folio, II nepaginate + 854 paginĭ paginate.)

Пілде, повъцꙋїрі, і кꙋвінте адъвърате, шѫ повеці адꙋнате дъ дꙋмнѣлꙋі дворнікꙋл Іордаке Голескꙋл, фіꙋл ръпосатꙋлꙋі банꙋл Радꙋл Голескꙋл.

Prietenul cel adevărat. (pag. 797—798.)

Повесте де ѫнвъцътꙋръ.

Ꙋн пъріпте врѫнд съ ѫнвеце пъ копілꙋл съꙋ, пъ лѫнгъ челе л'алте, съ кꙋноаскъ шѫ ла прієтені, ъі дете слобозеніє съ съ плімбе прін ораш, шѫ съ факъ кꙋноцінцъ кꙋ тоці, ка съ поатъ добѫнді мъкар ꙋн прієтен нꙋмаі. Дꙋпъ кѫтъ-ва време, врꙋ съ афле дака фіюл съꙋ а пꙋтꙋт добѫнді вре ꙋн прієтен; ъл кемѣ шѫ-л ѫнтребѣ, дъ а добѫндіт вре ꙋн прієтен. Копілꙋл ъі зісе: маі мꙋлт дъкѫт кꙋ чінзечі м'ам ѫмпрієтеніт. Пърінтеле ъі зісе: „тѣі фъкꙋт прієтен ал лор, оаре вре ꙋнꙋл дін єі с'а фъкꙋт прієтен ал тъꙋ?“ Єл непрічепѫнд че-л ѫнтребѣ тать-съꙋ, зісе: „ам кѫщігат пісте чінзечі дъ прієтені, кꙋ карі зіоа шѫ ноаптѣ мѫнкам ші бѣм кꙋ єі.“ Тать-съꙋ ѫм (! l. ѫі) маі зісе: „кꙋм фътꙋл мєꙋ! єꙋ ѫнбътрѫніі, шѫ нꙋ пꙋтꙋю добѫнді маі мꙋлці прієтені, дъкѫт ꙋнꙋл, шѫ тꙋ аша дъ кꙋрѫнд пꙋтꙋші добѫнді атѫцѣ прієтені? нꙋ кꙋм-ва вор фі прієтені дъ масъ, пентрꙋ къ ле даі месе, кам адесе орі?“ Ба нꙋ, ръспꙋнсе копілꙋл, ъм сѫнт прієтені бꙋні, адъвъраці шѫ кредінчоші. „Єі біне, зісе пърінтеле, іа съ-і ѫнчеркъм“. Шѫ нꙋмаі ѫндатъ тъєѣ ꙋн порк шѫ-л пꙋсе ѫнтр'ꙋн сак шѫ зісе: „іа ачест сак ла спінаре, шѫ дꙋ-те астъ сѣръ пъ ла тоці прієтені тъі, ла кѫте ꙋнꙋл, ꙋнꙋл, шѫ зі-ле, къ гълчевіндꙋ-те кꙋ ꙋн фечор дъ боієр маре, тѣ лꙋат мъніа, шѫ ловіндꙋ-л л'аі оморѫт, шѫ л'аі пꙋс ѫнтр'ачест сак, шѫ те роагъ съ-ці ажꙋте, ка съ аскꙋнзъ шѫ пе морт шѫ пе тіне, пѫнъ ва трече че-ва време съ нꙋ те афле татъл копілꙋлꙋі. Копілꙋл лꙋѣ сакꙋл ла спінаре, шѫ съ дꙋсе ла ꙋнꙋл дін прієтені лꙋі, че-л сокотѣ маі кредінчос, шѫ-і спꙋсе, кꙋм ъл ѫнвъцасе тать-съꙋ“. Прієтенꙋл ъі зісе: „фꙋці д'ачі небꙋнꙋле, шѫ блестематꙋле, че веі, пентрꙋ ꙋнꙋл ка тіне,

съ інтрȣ шѫ ієȣ ꙟн фок? кȣм аі фъкȣт аша съ шѫ паці“. Копілȣл фȣџі дъла ієл, ꙟтрістáт шѫ кȣ маре мѫхніре, шѫ съ дȣсе ла ал дóілѣ, дар шѫ дела ачéла асéмене гоніре добѫнді, кȣ маі марі ꙟфрікошѣрі; пъ тоці д’арѫндȣ ꙑ ꙟнчеркѣ, шѫ ла нічі ȣнȣл нȣ гъсí скъпáре. Шѫ ꙟторкѫндȣ-съ ꙟн апою спȣсе тътѫне-съȣ. Тáтъ-съȣ ꙑ ѕісе: „він-о акȣм кȣ міне, съ мерџем шѫ ла прієтенȣл мієȣ. Съ дȣсеръ шъ спȣсеръ прієтенȣлȣі съȣ, ꙟтѫмпларѣ че-і с’а ꙟтѫмплат, дъла фіȣл съȣ, рȣгѫндȣ-съ съ-і ажȣ́те а скъпа дъ педѣѱъ. Прієтенȣл ꙟдатъ ле ѕісе: „лъсаці пъ морт аічі, шѫ-л воію ꙟнгропа ієȣ прін аскȣ́нс, ꙗр воі дȣчеці-въ ла мошѫꙗ мѣ, шѫ шъдеці аколó, пѫнъ съ ва потолí ачѣ́стъ вóрбъ“. Ѧтȣнчі пъріінтеле дъскоперí прієтенȣлȣі съȣ, жȣкърѣꙗ че а фъкȣт, ка съ ꙟнчéрче пъ прієтеніі фіюлȣі съȣ; шѫ ѕісе кътре фіюл съȣ: „астфел дъ прієтені, съ те сілещі съ добѫндéщі“. [кȣноаще-ці акȣ́м прієтешюгȣл чел адъвърат.]

Polițaĭul cel înțelept. (pag. 798.)

Ȣн негȣцъторр мергѫнд ла ȣн тѫрг, шѫ непȣтѫнд лȣá асȣ́пра лȣі тоці баніі че авѣ́ кȣ ієл, лъсъ баніі ꙟтр’о пȣнгъ ла ȣн прієтен, пѫнъ съ ва ꙟтоарче дін тѫрг. Ꙟнторкѫ́ндȣ-съ черȣ баніі дъла прієтен; ієл тъгъдȣí, къ нȣ ꙗ дат нічі ȣн бан, шѫ ꙟнчепȣ а шѫ-л окърѫ́ шѫ а-л черта ѕгорніндȣ-л (!) афаръ. Негȣцъторȣл мерсе ꙟдáтъ ла поліціє, шѫ аръть чеꙗ че і с’а ꙟтѫмплат; поліцáрȣл ъл ꙟтребъ́, дъ а лȣáт дъла ачéла вре ȣн ꙟнскріс, саȣ дъ аре вре ȣн мáртȣр? Ієл ръспȣнсе, къ нічі ꙟнскріс н’а лȣат, пентрȣ къ с’а ꙟнкредінцат ꙟн прієтешюгȣл лȣі, шѫ нічі мáртȣр áре, къ ꙟн кáсъ н’ маі ієрá німені алтȣл. Поліцáрȣл тріміс дъ граб шѫ кемѣ пъ ачéл прієтен, шѫ ꙟтребѫ́ндȣ-л, че а фъкȣ́т баніі? ієл тъгъдȣí кȣ тóтȣл, ѕікѫ́нд, къ нічі ȣн бан нȣ ꙗ дат. Поліцарȣл ꙑ ѕісе: „дака нȣ цѣ дáт німíк, скріє ла невáстъта акáсъ, съ-ці тріміцъ пȣ́нга кȣ бáніі, че цѣ дат ачéст ом“. Ієл нȣ врѣ съ скріє. Ѧтȣнчі ꙟнцълегѫндȣ-съ къ (е) бънȣꙗлъ, ъл сілí дъ вóіє дъ невóіє шѫ скрíсе скрісоарѣ. Кȣм о тріміʹсе ла неваста лȣі, неваста нȣмаі де кѫт ꙑ дете бȣнга (! l. пȣн-) кȣ бáніі. Шѫ аша съ дъскоперí фȣртішагȣл. [ведеці міжлоаче дъ поліцáр фъръ нічі о бътáіє.]

Orbul cel isteț. (pag. 827.)

Історіоаре.

Ȣн орб авꙟнд чінчі сȣ́те дъ гáлбені, шꙟ неавꙟ́нд ȣ́нде съ-і пъстрéзе, ꙗ ꙟнгропат ꙟнтр'ȣн колц ал гръдінеі. вечінȣл съȣ възꙟндȣ-л, а веніт ноáптѣ шꙟ ꙗ лȣáт. Óрбȣл а дóоа зí черчетꙟнд аколó, нȣ гъсí бані, шꙟ бъпȣінд пъ вечінȣл съȣ, съ сокотѣ́ кȣ че мещешюг ар пȣтѣ́ съ-ш гъсѣ́скъ бані. Ꙗшá кемѣ́ пъ вечін, шꙟ-і зісе: „дрáгъ! áш врѣ́ съ біне воѥщі съ-м даі ȣн сфат. Ꙗм о міѥ дъ галбені, карі дȣпъ моáртѣ мѣ́, воѥск съ-і лас дȣмі-тале, дін каре чінчі сȣ́те ꙗм ꙟнгропáт аічі ꙟн кóлцȣл гръдінеі, ꙗр чеі-л'алці чінчі сȣ́те, ȣнде зічі дȣмнѣ-тá съ-і пȣю, ка съ нȣ не-і ꙗ чіне ва?“ Вечінȣл сокотінд къ адевъ́р ꙑ спȣ́не, шꙟ гꙟндінд ка съ-і фȣ́ре, шꙟ пъ ачеꙗ́, ꙑ зісе: „Маі біне съ-і пȣі тот ȣ́нде аі пȣ́с шꙟ пъ чеі-л'алці“. Шꙟ аша мéрсеръ ла лóкȣл ȣ́нде ꙑ ꙟнгропáсе. Вечінȣл ꙟндатъ пȣ́се ачеі чінчі-сȣ́те дъ галбені, ла локȣл дъ ȣ́нде ꙑ лȣáсе, ка съ ꙟншáле пъ орб, къ дъ аколó, німені нȣ-і ꙗ. Óрбȣл кȣм къȣтъ́, шꙟ́ гъсí бані ла лок, ꙑ лȣъ́ зікꙟнд: „Бóгда-прóсте! къ кȣ о минчю́нъ ꙑм гъсíю бані че міѥі фȣрасе.“

DIALECTICA.

---

1. Muntenia. (Văleni de Munte.)

GLIGORE M. JIPESCU: Opincaru cum ĭeste şi cum tribuĭe sĕ hiĭe săteanu. Scriĭere 'n limba ţĕranuluĭ munţĭean dă . . . . Bucureştĭ. A. Grecescu. 1881.

(8⁰, 161 paginĭ.)

(pag. 48—51.) Hine, prăseşte soĭurĭ bune, hărăneşte ţeapăn, însănătoşază-le şi nu-ţĭ maĭ bate ghitili cum am prins dă veste că facĭ. Tu le chinuĭ şi ele te scot din hârtoapă. Este? Ce aĭ tu cu dobitoacili? Nu doar că ele au minte şi graĭu? Ce ştiĭe ghiţelu, junicea, mânzatu, tauru, gonitori, juncani, vacili, buhaĭu şi boi, dă beldiea ta! Nu cumva cârlani, mânji, armăsari, telegari, jugani şi măcar uţupinili din lumea lu Dumnezeu, cu d'adinsu te dau dă şugubină? Ce-ţĭ pare maĭ blând, maĭ plăpând ca oiţili, berbeci, mĭeoarili, batali, târţii, cârlănaşi, mĭei, mĭelili tărcuşi şi tărcuşe, mărgelaţĭ şi mărgelate, buzaţĭ, buzate, oachĭeşĭ, oachĭeşe, plăghiţĭ, plăghiţe, pistruieţĭ, pistruĭeţe, rucăreĭ, rucărele, bucălăĭ, bucăliţe, cĭuţĭ, cĭute, cornuţĭ şi cornute, belĭ şi bele? Păĭ, cum aşa, nicĭ mânzărili, nicĭ fătătoarili, nicĭ sterpili nu-ţĭ plac? Ce urăştĭ plecătorili, sugari şi sugărili? Da lâna stogoşă, ţurcană, seină, neagră, albă, târcavă, miţili şi codina; mulsoarea, sugăritu, 'nţărcatu şi aplecatu, nu-ţĭ aduc nicĭ un căştig? Da brânza lor, laptili, caşcavalu, janţu, colastra, jântiţa (cocârţa), urda, caşu dulce şi salamura ce foloase nu ţĭ-ar da, d'aĭ cunoaşte bine cum să 'mprăsileşte oaĭa? Căşăria, bacĭu, hĭerbătoarea, 'nchĭegătoarea, crinta, răvar, mânători, sterpari, mânzărari, cârlănari, stricurătoarea, găleţili, cupili, comarnicu, târla, strunga, toţĭ şi toate ar hi 'nsufleţite dă ighirea tea, când te-ar zări vinindă la stână pă munte, mititeluţ, cu plosca la oblâncu caluluĭ, cu gluga pă după gât şi cu legume 'n dăsagĭ, suindă

haĭdea, haĭdea pă coastă, dând dă vale pân bungeturĭ, pântre colţĭ şi ĭeară işindă la ochĭurĭ dă poĭeniţă, înainte apoĭ pân pădurili bătrâne ca stana de pĭeatră a dăpă crestili colţilor muntoşĭ! E dă mare laudă şi trebuinţa cere să aĭbă rumânu la bătătura luĭ şi armăsar dă sămânţă pĭetros, vânos, voĭnic, şi taur la vacĭ marĭ, cĭolănoase şi alese de prăsilă, şi berbecĭ bunĭ dă lână, cu coada lungă ne 'ntorşĭ şi lunganĭ la trup, bunĭ la 'mpărechĭerea cu mutili lor oiţe. Acuma aĭ numa neşte boambe, boaĭte dă boĭ, la jug. Sâmbotin o hi dă şapte ghiţeĭ şi zorilă dă v'o nouo. Miĭe mĭ-ar plăcea să te văz cu cireadă de ghite, să le daĭ nume dă ţară ca: bolocan, mărtin, lunaĭu, mĭercurea, joĭea, vinerea, duma, plăvan, ghĭorea, oprin, grosu, măgurean, codalb, codălbĭel, tărziĭea, mocan, murgocĭu, galben, pădurean, ruşeţu, rusu, găitin, porumbĭel, boĭean, cercel, balan, mândrilă, brebea, medelea, cerbu, priĭea, buzilă, ţintea, breazu, floriean; şi vacilor să le zicĭ: cercelica, mândriţa, furnica, frumoasa, lunăĭca, mărtina, mĭercureana, mĭercana, joĭeana, vinerica, -sâmbotina, dumana, bălaĭca, brânduşa, ruşita, codălbiţa, murgana, ghiorica, pădurica, priĭeana, ĭepura, floriĭea, mĭerliţa ş'altele. Şi să-mĭ urcĭ şi să-mĭ plimbĭ turma şi cireada, cum fac mocani, pă munţi dornicĭ dă omŭ şi dă ghite, de la Sân-Ghĭeorghĭe până 'ntre Stă-Măriĭ, unde dându-le sare la timp, adăpost şi mâncare la soroc, să mi le porneştĭ dă vale, pepene dă grase. Eară plugu, nou, uşor, lucrat în hĭer rumânesc să hiĭe gata la arătura luĭ, şi sămânţa plină pentru bucate şi s'aĭ aratu, la timp să-l facĭ. Dacă d'astea nu să poate căpătui hiĭe-care rumân, atuncĭ stăpânirea să 'ndatoreze satu, plasa, plaĭu şi judeţu a-'şĭ căpui şi căpăta prăsitorĭ şi sămânţa, pântru ghitili şi holdile satilor. Dulceaţa adunată dă la ghite, lâna şi carnea lor, vere Moţăilă, ţĭ-ar umfla buca feţi, şi ţiĭe şi tutulor sătenilor ĭubitorĭ dă ghite şi dă pasărĭ, şi chimiru tău ar găfui înţesat, dă sute şi dă miĭ dă galbinĭ din vinitu dobitoacilor marĭ şi frumoase, din lâna ţesută, din pĭeĭ, din opincili argăsite şi din rodu osteneli. Că ghita, hĭara sălbatică, pasărea, leu, pisica, câĭni, peştili, gângăniile toate, tot hiinţe sânt ca şi omu. Dobitocu simte, 'l doare, să 'ntristează, să posomoraşte şi vorbĭeşte 'n limba luĭ, da n'o cunoaştem noĭ. Ghita ĭubĭeşte, fată, ărăneşte, o ustură d'o baţĭ, să bolnăghĭeşte, 'mbătrănĭeşte, să usucă: adică umblă, mănâncă, doarme, dăpune, ţine 'n burtă, toate le face ca omu. La ce dar le bajocorim, le omorâm şi le stingem din bătaĭe? Uni 'nvăţaţĭ marĭ au scris, că nu e bine să mănânce omu carne;

cum și fac mulțĭ. Adăvăru e, că multă carne n'aduce sănătate. Da la boală, la o bătăliĭe, la lucrătorii marĭ, la foamete, la 'nchiderea oamenilor în cetățĭ, cum trăĭeștĭ, dă n'o hi nicĭ carne? Bună hire aĭ, hine, că ții la ghită ca și la copii tăĭ și te aĭ îndrăci, când ți-ar zice un căscăund: moară-țĭ bouleni! — Dă țĭ-o ajuta sfăntu, s'aĭ târlă, cireadă și turme, să facĭ ca ardeleni trecătorĭ pă la noĭ; dânși au măgarĭ încărcațĭ cu târhatu pă eĭ, au dichisurĭ și ghitili ocolite dă câĭnĭ, ăĭ maĭ curațĭ prietenĭ aĭ turmilor, păzitorĭ și dușmanĭ jurațĭ aĭ hĭarilor sălbatice. Câĭnilor, cățelilor să le puĭ nume ca la aĭ mĭeĭ: pârjol, ghiocel, breazu, lăbuș, urseĭu, corbea, leu, pința, zalinca, cĭesara, braĭca, lupeĭ, lucea, grivu, dudaș, haĭducu, roșca, bălanu, bucălău, dolfa, căruntu, grozea, gruĭu, gândacu, scurtu, urechĭatu, tămădău, scânteĭe, moșoroĭu, griveĭu, puĭca, ghidan, cazac, luĭcă, vidra, burcoj, ș'altele numirĭ dă drăgulețŭ.

(pag. 114—116.) Nășicule, mĭ-e cam rușine, da te-aș întreba d'o vorbă: să hiĭe ghĭavolu pă pământ? Așĭ, hine, tacĭ că te râd și copiĭ, dă te or auzi! Necuratuluĭ ĭ maĭ zic rumâni, îl policresc: naĭba, aghĭuță, dracu, ucigă-l-viderea, cornea, ucigă-l-toaca, diavolu, idolu, ucigă-l-tămâia, satana, spurcatu, ucigă-l-crucea, întunicatu, nodea și codea. Închipuire numa este că ar hi diavolu pă lume hine. Nu crede toate alea. Rumânu 'șĭ 'nchipuĭe că hiĭe-care om poartă pă umere un ânger ș'un drac. Dracu — hiĭe dăparte d'ăst loc — dă pă umăru stâng, învață pă omu dă rău, ca să intre în ĭad pă lume ailantă; ângeru dă pă umăru drept, sfătuĭe pă rumânu dă bine, să intre la raĭu cu mâĭnile 'n șoldurĭ. Că dracu crapă, când facĭ bine. Că un rumân e slab dă ânger. Că e dă bine să hiĭ stângaciu, ca să 'mpușcĭ pă dracu. Că necuratu umblă cu tichiĭe și că să te păzeștĭ d'a te juca cu tichiĭa draculuĭ. — Raĭu, fătu mĭeu, și ĭadu sânt numa pă lumea astă. Domniĭea sufletuluĭ omuluĭ netulburat, nemâhnit, și sufletu dă fămeĭe aleasă și cu simțirĭ înalte: asta țĭ-e raĭu; afundarea 'n nelegĭuirĭ groaznice și negre, ĭeacă-țĭ ĭadu! — Că dracu nu face nicĭ pomenĭ, nicĭ punțĭ, nicĭ ușĭ dă biserică. Că uni l'a văzut și că p'un drac îl creștea o cocoană în sticlă și-ĭ da lapte dă mânca. Că d'o va Domnu cu omu, dracu ĭ ĭese 'nainte cu colacĭ. Că dracu ĭe spărgător dă case. Că un rumân are pă dracu. Altu dă dra-

cilor pă om. Că ĭe, cine ĭe spânu, a mâncat din pomana draculuĭ. Că l'a dus unde a 'nţărcat dracu copii. Dracu ştiĭe, da el nu. Că muĭerea a 'mbătrânit pă dracu cu dăscreţirea unuĭ hir dă păr. Că dracu să dă 'nlăturĭ din calea fărmecătoari. Că pă dracu l'au zărit oamini ca o nălucă, ba ca o mogândeaţă, ba că ĭera cu coarne, ba că şedea în casă pustiĭe cu spahiili (! l. stah-), cu muma păduri, cu joĭmăriţa: toate baţagoniili astea sânt scoase dă ăl dă n'are dă lucru! Da pântru aducerea aminte dă ĭele ĭe dă folosŭ a să păstra, ca să să vază copilăriĭea vacurilor trecute.

Miĭe încă-mĭ spunea un hătru dă moş, c'a auzit şi el pă străbunu luĭ, că ar hi jucat la nunta draculuĭ. Adicăti-le că dracu şĭ-aduse aminte într'o zi dăpă ploaĭe, să să 'nsoară, să-şĭ ĭea o muĭere şi să facă fete, să le mărite şi pă gineri luĭ să'ĭ ducă în pustiu loc împreună cu dânsa. Aşa îşĭ luă pe nedreptatea dă fămeĭe cu care făcu şapte fetişcane; şi ăliĭ d'ântâĭ i ĭera numili: trufiĭea şi o mărită dăpă oameni ăĭ marĭ. A d'a doua ĭera scumpetea şi p'aĭa o dete dăpă poporu dă rând. A d'a treĭa ĭera 'nşelăcĭunea şi o căsători cu ţăranĭ. A d'a patra ĭera pizma şi o mărită dăpă meşterĭ. A d'a cincĭea ĭera făţăriĭea şi o mărită dăpă feţili bisericeştĭ. A d'a şasea ĭera 'nălţarea şi o trimise 'n muĭerĭ. A şaptea ĭera curviĭea şi p'asta nu vru s'o însoţĭească, ci o ţinu 'n casa dânsuluĭ şi căruĭa ĭ tribuĭe, intre acolo şi-ĭ ĭeste ginere moştenitor. Asta n'am maĭ auzit'o. Drac flăcău, drac însurat, drac socru, drac bătrân. Vorba ăluĭa: fă cruce mare, hine, că ĭe dracu bătrân! Ca să să ducă pomina maĭ va să scoaţă rumânu vorbă că dracu s'a popit! Sânt multe credinţe fără temeĭu, dăşarte dă adăvăr, rămase rătăcite pân mintea noastră, dân vechime.

(pag. 117.) Uni băznesc, hine, că ursu a fost fecĭor dă popă, şi că vrând să speriĭe pă Maĭca-Domnuluĭ, când trecea p'o punte, s'a pus în labe; dânsa văzându-l s'a cutremurat şĭ-a scăpat vorbili astea: aşa să rămâĭ, adică în patru picĭoare şi că d'atuncĭ aşa ĭe. Că aricĭu ĭera voĭnic cu barba mare, când urzĭea Dumnezeu pământu şi chĭemându-l să-ĭ ţiĭe dă ghemurĭ unu dă urzĭeală ş'altu dă bătătură, aricĭu s'a 'nhĭorat dă faţa Domnuluĭ, ş'a scăpat un ghĭem dân mână; din astă pricină dân lat şi şes ce ĭera să hiĭe, s'a scovârdat şi s'a prefăcut în măluşteanurĭ, văĭ, văgăunĭ, colnice, piscurĭ, munţĭ, râpĭ, mătcĭ şi Dumnezeu ş'a necăjit şi l'a blestemat să rămâĭe ghĭem, ş'aşa stă d'atuncĭ. Că

pă păĭanjăn să 'l omorĭ, dacă ţĭ ĭe voĭea să-ţĭ ĭerte Mariĭea-Fecĭoară 7 păcate, pântru că s'a prins, care dân doĭ o ţese maĭ subţire, şi a ţesut secu dă păĭanjăn o pânză (mreajă) d'o maramă, dă nu te saturĭ, mirându-te. Astea ş'altili sânt poveştĭ bune la şezătoare, seara; sânt vorbă dă clacă — să vorbim, să n'adormim — istoriĭ dă glumă şi parascoveniĭ, pântru ca să treacă timpu şi urâtu.

---

2. Ţara Haţeguluĭ.

(Comunicat de D-nu Ar. Densuşianu.)

Vulpea firoscoasă.

Intr'o viñiă părăjinită îşĭ făcusă culcuşul o vulpe. Acolo fătasă şâ crescusă maĭ multĭe rândurĭ ghe puĭ. Stăpânul viñiĭ ĭera un perghe-vară, care aştepta să-ĭ dăĭe şineva mură în gură. În totĭe verile să tot socotĭa, cum să-şĭ lucre viñĭa, dară nu puñĭa mâna să facă ñimic. Viñĭa să părăşiñia ghin şe în şe.

Şeĭ ghin urmă puĭ aĭ vulpeĭ să făcusă căţălandri, şâ înşepusără şâ ĭeĭ a sări ghin culcuş. Într'o zâ unul ghin puiĭ ghe vulpe zâsă mumiĭ lor: Mamă! nu-ĭ biñĭe ghe noĭ. — Dară ghe şe mă? întrĭabă mumă-sa. — Auzâĭ pă stăpânul viñiĭ, răspunsă căţălandru ghe vulpe, zăcând: mă! da şe mare a crescut dudaĭu hăsta! Săptămâna veñitorie, pun să-l săpe.

Taşeţĭ ghin gură, şâ căutaţâ-vă ghe trĭabă, zâsă vulpea ha bătrână, cunosc ieu biñĭe, şe sculă-ĭ stăpânu viñiĭ.

Vara trecu şă nu să săpă nişĭ o portată ghin viñiă.

În vara următorĭe, căţălandri îşĭ feceră şi ĭeĭ fie-care cătĭe un culcuş. — Ieşând la vânat, fie-care încătr'o putĭa, auzâră ĭarăşĭ pă stăpânul viñiĭ, care veñia ghin când în când să-şĭ vadă viñia, că are ghe gănd să-şĭ-o săpe.

— Mamă, zâsă unulŭ, după şe să adunară cu toţiĭ împrejurul bătrâneĭ vulpă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ, că are să pună să smulgă cu mânile burueñile ghin viñiă, şă să-ĭ dăĭe o săpătură ţepenă, căşĭ prea s'a înţălinit pământul. — En căutaţâ-vă ghe trĭabă, vă spun ĭeu, şă n'ascultaţĭ ghe fleanca luĭ, zâsă bătrâna.

Trecu şi vara asta şă ñişĭ o buruĭană nu să clinti ghin loc.

În şeia-l'altă vara şe sosi, căţălandri ghe vulpe să făcusă vulpĭ cum să caghe, şă fie-care ghin ĭeĭ avea căţălandri.

Într'o zâ să adunasă toţĭ vulpoiĭ şâ vulpile cu căţălandriĭ lor la vulpea ha bătrână şi-ĭ spusără:

— Mamă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ că ghe s'ar usca maĭ biñie buruĭana, căşĭ are ghe gând să dăĭe pârjol viñiĭ la toamnă, căşĭ şâ aşia nu-ĭ aduse nişĭ un folos, şâ apoĭ vrea să limpezască locul.

Eĭ dragiĭ mĭeĭ, acum să vă luaţĭ hele fuĭoare, şâ să vă răsăpiţĭ ca puiĭ ghe potărnitĭe, care încătr'o va veghea cu otĭĭ; căşĭ, ñebunul, ĭeste în stare să facă o aşĭa beşisnişiă.

---

3. Macedonia.

M. G. BOJADSCHI: Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδονο-Βλαχικη . . . . Wien, 1816.

(Bucureştĭ 1863 identic şi pe paginĭ. 8⁰, XVIII + 208 paginate + 4 nepaginate.)

Fabule icâ paramithe shi istorii alepte.*)

Dicumu jinu ashi se ducu. (pag. 192.)

Luplu ariki di in stungâ unâ oae, shi u purta tru peshtereao si u macâ cu pake. Acolo iu imna lji ese leulu in cale, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: cu neindreptate nji-u loshi; nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: nacâ shi tu u ai meashire di la oaspile a teu?

Nunquam est fidelis societas cum potente. (ibidem.)

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u impartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: lja shi le inparte cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali pârci, shi le bagâ di inainte zicandu: Loaci-vâ care-cido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraeashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ macile. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice: care te inviçâ si inparci ashi cu minte? Shi ia lji respune: pacirea a gumarlui.

---

*) *c* înainte de *e* şi *i* se pronunţâ: *ţ*; *j* = *ĭ*; *cs* = *č*; *sh* = *ş*; *ĵ* = *j* (francez).

Luplu mutâ perlu, ma nu mintea. (pag. 192—193.)

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periclu rugâ cu juratu si lu ljartâ, câ tru bana lui nu va si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intra tru unâ padure, macatu vizu unu porcu ci se intevalea tru muzga unei barâ, zise: aista n-adeveru va si hibâ pescu; shi tru oarâ lu csucuti.

Nu minduescu tuci ashi, dicumu grescu. (pag. 193.)

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ caliva, shi avde câ planze sarmaniça, shi muma ci u fricusha câ s'este câ nu se acumtinâ di plangu, tr'oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashteptâ cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniça si acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: nu ai fricâ dashuru a meu, câ s'este câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avdi luplu ahtare greaurâ, fuzi inviri-natu zicându: tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mencsunâ. (pag. 193—194.)

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ; ashi lasându acea ci avea in gurâ tra si lja acea ci se lji vedea, aremase fârâ di daule.

Indârlu cu dâma a lui bagâ minte. (pag. 194.)

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; se duce curundu sub arbure, shi incipu si alavdâ corbulu zisenda-lui: O ci mushatu pulju eshti! Aharzai si hii amire a puilor s'era aveai boace; ma pecatu ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacsuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, dishcljide gura tra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di in gurâ in gjosu, tr'oarâ u ariki vulpea, shi arisenda-lui pre sub buzâ lji zise: tute le ai, corbe, ma minte ce lipseashte.

Ficsorlji acelji cu minte plangu ma inainte di ci lji lja foamea. (pag. 195.)

Porculu agrulu shedea unâ zuâ sub arbure, shi intruxea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ ver-unâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: nu u facu incotu, câ s'este câ nji jine neapandaxita ver-unâ lipsire si lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cândo si me lipseascâ.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocasione. (pag. 196.)

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, vrea si lu csucuteascâ. Trâ acea statu in susu shi injurâ njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere si cuturburâ apa, câ cura di in susu in gjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respunsu lji zise: ma anlu ci trecu nji injurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: eu vedu câ gjine shti si dai greau a greilui, shi ashi lu acaçâ di lu fece bucâci.

Care-cido shtie iu lu strânze shtifla. (pag. 198.)

Pavlu Emiliulu Conzulu a Romilji se disparci di muljeri sa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: nu este muljere ta intreagâ tru minte? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashi londalui u tru manâ lâ zise: nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este cu mastorie faptâ? ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze csicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Mastorie a unui orbu. (pag. 200.*)

Unu orbu avea tru unâ cohe di gradinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte, lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce n-apoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se duse civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui,

*) cf. maĭ sus II pag. 257.

ma tora nu shtie cum si li scoata di la elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashi: Avzi vicine bune, eu vinju si te intrebu trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, s'este câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ puciñâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu 'napoi suta di taliri shi lji lo, cljimâ vicinlu di lji zise: cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fraceascâ unire. (pag. 203.)

Scilurlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ ligaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ cate unâ. Atuncea lâ zise parintile: videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi s'este câ banaci tuci di adunu cu fraceascâ vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Shtirea scapâ di morte. (pag. 204.*)

Dionysiulu tyranu eshi un'oarâ in piaçâ. Shi cara trecu tote bolcile, vizundu njizâ alantâ shi unu filosofu care shedea tru unâ boltâ, lu intribâ: tu ci vinzi? e filosflu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intreabâ Donysiulu? 600 di florinte, face filosoflu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosoflu: Quid quid agis, prudenter agas et respice finem, acea è: icido ci faci, fâ u cu minte shi minduia ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oarâ trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nescânci si lu omoarâ, shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu surseascâ si lji talje grumaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ,

*) cf. maĭ sus vol. I, pag. 342.

lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, câtu di tremurare nu putea se cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sburirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

(Comunicat de D-nu Ar. Densușianu.)

Zicu dicara, câ tru zilele acellui deântâniu amirâ di Chipru, dupâ ce sântulu locu fù luatu de Gospida Bulione, se agudi ca unâ mare Doamnâ din Gasconia se se ducâ la hăgilichie, la sântulu mormintu; și cându se turna agiungândalui la Chipru, fù ingiuratâ fârâ arușine de niște oameni blâstemați; și cara nu putea se se pârigoriseascâ de aistâ doreare, se mintui se se ducâ ca se se plângă la amirâlu; ma unu omu li zise câ copuslu va li hibâ chirutu, câ ellu era de unâ banâ ahântu cacorizicâ, și de ahântu pucinâ giuneațâ ți lassâ câ nu pedepsia cu dreptate ingiurârile fapte altui, ma și multe ingiurâri fapte lui insu, le arâvda cu unâ rușinoasâ chiutiliche; și ași care ți avea vâr'nâ cârtire și versa foclu făcândalui a lui altâ ingiurare i rușine. Doamna, avzândalui aistâ și știindalui câ nu poate se-și scoatâ râulu ca se se pârigoriseascâ pucinu de cârtirea a liei și bâgâ tru minte se-și pezueascâ de lâeața a zisului amirâ; și cara se duse plângândalui dinaintea lui, li zâse: Doamne! eu nu jinu la facia tea trâ pedepsirea, ce nu o așteptu, a ingiurareliei ce mi se feace (foarâ ca satisfacțiune) te pârâcâlisescu se me inveți cumu aravzi tine ingiurârile, ce invețai câ țâ se feacerâ; ca invețândalui de la tine, se potu și eu se portu cu arâvdare a mea (ingiurare), care (știe Domnulu va se potu se facu) cu tutâ inima vrea s'ți-o dau, cându știi se le porți ahântu ghine. Amirâlu, care pânâ atuncia era alăsatu, canda câ se deșteptâ di tru somnu, și acâțândalui de la ingiurarea faptâ aistei Doamne, care (ingiurare) o pedepsi fârâ milâ, se feace acellu cama gione agonitoru a cui-cido ce facea de atumcia și inclò ceva in contra timieliei ali coroanâ a lui.

(Notă: *m* înainte de *i* se pronunță ca *gni* în franțuzește. *l* înainte de *i* ca *l* moale precum *l* în: bataille; *ce, ci* = *țe, ți.*)

Vangeliu Petrescu (Crușoveanu): Mostre de dialectul Macedo-romanu. Partea I. Basmul cu Fetu-frumosu. Bucurescĭ 1880. II. Basme și poesiĭ populare, ibid. 1882.

(8⁰. I, 47; II, 160 paginĭ.)

Basme.*)

Ficiorŭ-mușatŭ cu perlu de chrissafe. (I, pag. 8—11.)

Fù un'oară ca nicĭ un'oară, cara 's nu erà nu se spunea; că nu himŭ de când cu părmithele, ci himŭ de când cu minciuñile: de când s' incălța puriclu la unŭ ciciorŭ cu noauă-zecĭ și noauă de ocaz de hier, și câlcâñĭlu tot aremănea golŭ și s'arŭca până în cerŭ și toti se părea că éste lișiorŭ. De când scriea musca pe mur. Maĭ mincinos care pistipseaște.

Fù un'oară tr'ună erñie mare unŭ așkiti. Elŭ trecea singur, singurat. Veciñiĭ aluĭ erau pricile a pădurilorŭ. Și ași era de bunŭ la Dumnizeŭ, in câte toate prăvzele i se înclinau, când se aflau în calle cu năssu.

Tr'ună de zillele se duse așkitiulŭ la marginea arâuluĭ care curà p'aproape de căliva aluĭ; și ia vezu că vhine pe apă ună cănestră pisusită ghine, și auzi unŭ urlet eșindŭ dit năsă. Stătù puçinŭ de minduitŭ și dupe ce zise câte-vru graie de pâlâcărie, intră tru apă, și cu unŭ parŭ trapse cănestra la margine. Când o deschise, ce să veadă tru ea? Unŭ natŭ ca de vâr'nă doui meși; îlŭ scoase ditu cănestră, și cum îlŭ luă în braçiă natlu tăcu. Natlu avea ceva legat de gușe. Și cândŭ luă baerulŭ dela gușea natluĭ, văzu că tru năssu era ună scriitură; uă ghiuvăsi și află că natlu easte arucatŭ de 'nă feată mare de amiră, care avea aruchișat și ea tru dalgurile lumiĭ și care de frica părinților aleĭ, arucându natlu îlŭ avea bâgat tru cănestră și li avea dat callea pe arâu, lăsându'lŭ tru știrea Dumnezeului.

Așkitiulù vrea de tută inima se crească natlu, ce li avea pitricut Dumnezeŭ, ma când se mindui că n'are cu ce să 'lŭ hrănească, l'apucă unŭ plângu ce nu se mai putea să pâpsească. Șizù pe genuche și se pâlâkârsi alŭ Dumnezeŭ. O ciudie mare! de un'oară arăsări ditr' ună cohe a chiliile a lui ună avhită și numaĭ decât crescu și s' anălță până la chicuta a casălei.

---

*) Notă: *ce, ci* se pronunță maĭ tot deauna ca: *țe, ți; vh* = γ neo grecesc. *ñ, ṁ* ca *gn* francez; *th* = θ; *dh* = δ.

Aşkitiulŭ căftă la năssă şi văzù auâ niscânte coapte, alte jumătate-coapte, alte aguridă şi alte tu lilice, de un'oară luă şi deade a natluĭ şi văzândŭ că le mănâncă, se hărăssi de totŭ sufletlu şi efharistissi la Dumnezeŭ. Cu vhin dulce de avhită crescu natlu până ce ahurhi se mănânce şi câte alte-ceva. Ma cara cama mări natlu, se apucă şi 'lŭ învâţă se ghiuvăsească, să adună arădăcinĭ tea se se hranească şi se imne l'avinatŭ. Ma t'ună zio climă aşkitiulŭ natlu şi ilĭ zise: Ficiorlu ameu! sâmţu că slăbescŭ de cât pe cât; escu bătârnu! ca-cum me vezĭ, şi află că de azâ tru treĭ zile me ducŭ tu lumea alantă. Eu nu escu tatălŭ ateŭ acelŭ de dialihia, ci te am acăţat pe arâŭ, iu erai datu şi băgatŭ t'ună cănestră de mumă-ta, tea se nu se dukiască făptura-lei acea neleagiuită, cu tută ce era featā de amiră.

Cara va să dormu somnulŭ acelŭ ietoslu, care va să'lŭ cunoşti după arăcimea şi amorţirea ce va se vezĭ pe totŭ trupulŭ ameŭ, se muntreşti, ca va se vhină unŭ aslanŭ. Să nu te asparĭĭ, vrutlu a tătăluĭ, aslanlu va îmĭ facă groapa şi tine va se tragi locu peste mine.

De miraze n'amŭ ce se ţi alasu de câtŭ unŭ frân de calu. După ce va se aremâni singur să te aliñi stri-tăvane, să lieĭ frânlu, să 'lŭ scuturĭ şi de un'oară va se vhină unŭ calŭ la aistă climare, şi va să te inveaţă ce să facĭ. Dupâ cum avea zisu auşlu aşi să feace.

A treea zi aşkitiulŭ luându-şi ziua bună de la hiil-su acelŭ de sufletŭ, se culcă şi durñi somnul acelŭ lungŭ.

Apoia de un'oară vinne unŭ aslanŭ fricosŭ nevoiă mare, şi vinne urlând, şi cum vezu pe auşŭ mort, ilĭ săpă groapa cu unghile aluĭ; şi hiilu ilŭ ingropă, şi aremase aclo trei zile şi trei nopţi plângândŭ la mormântŭ.

Părimithŭlu, şoriclu cu aslanlu. (II, pag. 3—12.)

Ce 'şĭ era, ce nu 'şĭ era; era unŭ arbure stri 'nă zeană; stri zeana aceea era 'nă pădure; ditu pădurea aceea să dipunea unŭ aslan.

Aclo ĭu imna acelŭ aslan stri zeană de sum pădure, 'li inşi unŭ şoricŭ şi 'lĭ astâlliă callea; tu astâlliarea a calleleĭ, aslanlu să nâiri mult a şoariclui şi se hiumusi cu mare asplimsire şi nâirire tea să mâncă şoariclu.

Ma şoariclu cara să află tu astare strimtură şi nivolie, ca lişoară price ce era, în vhie arsări arâp de arupăzână şi cu puţin arstrisărmintu ajunse sum arburĭle ce era tu zeana de sum pădure.

De cara vinne şoariclu aspăriat şi înfricoşatŭ sum arburĭle acelŭ, îşĭ şuçâ caplu tea să muntrească de 'năpoi să veadă ce face aslanlu; ma cara vâzu că aslanlu allagă după elŭ cu mare vhie, a doauă oară şoariclu să aspărie şi să înfricoşă mai multŭ de mai nainte, şi muntri d'amvârliga napŭ află vâr' nu locŭ ti ascăpare şi ti avegliare.

De cara nu putu s'află un loc ti ascundeare, nevoliea 'lu învăţă să 'ngărlimă peste arbure, şi aşi cu mare vhie şi avhoñusire s'alină stri arbure, şezu pe ună lumache goafă.

Cum îşĭ văzu vetea băgată tu locŭ avegliat, şuçâ să muntrească ce să feace aslanlu.

Aslanlu cu asplimsirea ce vhinea nu muntrea iu călca, şi cara vinne până la arbure, sculă ocli şi muntri în sus, ĭu văzu şoariclu şezând arâhătipsit tu lumachea goafă, şi aşi aslanlu ahâtŭ multu nâiritŭ era, ce cara se putea cu ocli vrea 'lŭ sorbea şoariclu.

Şoariclu de stri arbure ilĭ zicea: „Hei! Aslan mare şi minte n'are. Ce 'ţĭ feçĭu eu de 'mĭ avinaşĭ, de ahâtŭ multŭ te curmaşĭ?“ — Eu de hrana a ta nu 'ţĭ luaĭ, apa a ta nu ţi-uă vărsaĭ, eştĭ gione şi sănătos, ma şi de tine are maĭ vârtos.

Aslanlu cara avzi că ilĭ zise: Are şi de tine maĭ vârtos, să nâiri a doauă oară maĭ multŭ denainte şi 'lĭ zise: Morlaĭ, şoaricŭ, să teĭ acâţăriş, sârme va să te facŭ.“

„Ma ce 'ţĭ feçĭu mine oaspe aslane?“ ilĭ apândisi şoariclu.

„Nică mă întreghĭ?“ zise aslanlu. „Tine callea 'm̃ĭ uă astălliaşĭ, şi pe arbure te alinaşĭ, şi tora şezĭ de te şupărezĭ de mine şi 'm̃ĭ zicĭ: Aslan mare şi minte n'are. Eu de cara escŭ unŭ amirŭ sti pricili tute şi sti agrim̃ile tute; şi eara tine 'm̃ĭ zicĭ: eştĭ gione şi sănătos, de cât şi de tine are maĭ vârtos. Avzi, şoaricŭ, eu să 'ţĭ zicŭ: Aistŭ graiŭ să nu 'm̃ĭ lu ziceaĭ, va 'm̃ĭ luam calea să 'm̃ĭ fugiam; decât maca 'm̃ĭ zicĭ, că de mine are altu maĭ vârtos, voĭu să 'm̃ĭ spuñĭ care easte maĭ vârtos de mine?“

Şoariclu ilĭ zise: maĭ vârtos de tine easte hillu al Adam.

Aslanlu nu duchi ce să cliamă hillu al Adam şi aşi ilĭ zice: „până s'nu treacă hillu al Adam şi eu de aoaçe nu am să fugŭ.“ Şi şedea tu arădăcina a arburelui şi aştepta să treacă hillu al Adam, cândŭ de cândŭ să 'l veadă. Şi cara ilĭ zice a şoariclui cu imereaţă: „eu hillu al Adam nu 'lŭ cunoscŭ, ma când va să treacă să 'm̃ĭ lu spunĭ.“

Șoariclu stircsi și ilĭ deade graiul, că ma să treacă va ilĭ lu spună.

Și ași după puțin chero ia iu treace un tarŭ golŭ, fără de sumarŭ; și ași aslanlu văzânda-luĭ tarlu, întreabă șoariclu: „Ho șoaric! Napŭ easte aistu hillu al Adam?“

„Nu e aslane, nu e, ilĭ zise șoariclu, nu easte hillu al Adam, că aistu easte tarŭ; știĭ ce pate aistu tárŭ de hillu al Adam?“

Aslanlu apândisi: „nu știu.“ „Eu să 'țĭ spun, macă nu știĭ.“

„Spune 'm̃ĭ“ ilĭ zise.

Șoariclu spune: „Aistu tarŭ se afeată de mă-sa golŭ golișanŭ ca cum ilĭ vezi, și de cara creaște de să face de la unŭ anŭ și jumitate, pâna la duoĭ, easte sălighitŭ și arespândit pe vrearea luĭ. Când umple duoĭ añĭ ilŭ liea hillu al Adam și ilĭ bagă sumar sti schinirat, și 'lŭ stringe cu vhingâlă sum pântică și apoia 'lŭ încarcă de la 80 până la 100 de ocazĭ greață și 'lŭ liea 'nintea aluĭ cu unâ pârjină și cu înțepare, și 'lŭ duce ĭu să va.“

Avzândaluĭ aslanlu că pe ahâtă mare pravdă are puteare hillu al Adam, de face icĭ cum va, maĭ multŭ ilĭ creștea merachia, și adăsta minută din minută cândă să treacă hillu al Adam, tea să 'lŭ veadă ce lugurie easte. — Pe acea adăstare a aslanluĭ ĭa ĭu treace unŭ boŭ cu sverca julită și sânginată de trâgearea a pluguluĭ și a aratluĭ. Văzândŭ aslanlu acelŭ boŭ, strigă a șoariclui: „Șoaricŭ, șoaricŭ, napŭ easte aistu hillu al Adam?“

Șoariclu ilĭ zise: „aista cliamă boŭ.“

Eara aslanlu întrebă șoariclu, çe uă are sverca julită și sânginată?

„De mâñile și de lucrulu de hillu al Adam“ li apândisi șoariclu.

„Ma cum și aistui li uă poate hillu al Adam?“ întrebă eara aslanlu.

„Ași și a lui li uă poate, și ația ți' uă poate, și a câte prăvzi se află peste ietă, a tutulor lă uă poate; ma scoală de fugĭ, cama avhoñia să nu pațĭ nepățitile.“

Câtŭ aslanlu avzia aiste graie, altŭ ahâtŭ să asplimsea și se nâirea ahâtŭ câtŭ chiealea nu 'lŭ încăpea, și de inate ce ilĭ vhinea, dințili 'și li cicutea, și ocli ca scântellĭ li scăpărea tu adăstarea ce făcea.

Unŭ aușŭ din sus vhinea, șoariclu dupe lumachea ce ședea: „Aslan mare și minte n'are, li striga, ia șuçâ-te de muntrea că ma' ișĭ vhine hillu al Adam.“

Aslanlu îșĭ șuçâ de 'lŭ muntri, și cu fricos graiŭ a aușluĭ ilĭ gri:

„Tine eştĭ hillu al Adam?“

Atuncea auşlu ilĭ apândisi: „eu escŭ hillu al Adam.“

„Ma eştĭ tine hillu al Adam, avziĭ că eştĭ maĭ sănătos de mine, şi de dimineaţă te aştept tea să ne alumptămŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine, decât eu, vârtutea cu mine nu uă am.“

Aslanlu lu 'ntrebă: „iu uă aĭ vârtutea?“

Auşlu ilĭ apândisi: „uă alăsaĭ acasă, că nu ştiam că va să ne alumptăm tea s' uă lieau cu mine.“

Aslanlu ilĭ zise: „macă 'i aşi, du-te liea 'ţĭ vârtutea de acasă şi vhinu să ne alumptăm maĭ 'n vhie, că te aşteptŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine; decât până să m̃iergu şi să vhinŭ poate să fugĭ tine.“

Aslanlu ilĭ apândisi: „Eu nu fugŭ, că te aşteptŭ.“

Auşlu zice: „de iu ştiu mine că nu fugĭ; eu nu pot să te alas tu vrearea a ta şi să fugŭ, că 'm̃'ĭ frică să napu fugĭ, de vhinŭ şi nu te aflu; decât tea să ştiu că va să te aflu când să vhinŭ, lipseaşte să stai tea să te legŭ pe arădăcina de aistuĭ arbure până să mă ducŭ să lieau vârtutea şi să vhinŭ, şi apoia să te deslegŭ tea să ne alumptămŭ.“

Aslanlu ca pravdă şi ca glarŭ ce era, stricsi pe sboarile auşluĭ şi stătu de 'lŭ legă pe paturle cicioare.

Şoariclŭ ma 'lŭ văzu că 'lŭ legă de cicioare, ilĭ zise: „Aslan mare şi minte n'are; tora va să vezĭ ce aĭ să paţi.“

După aceea, ia iu vhine auşlu cu ună fortotire de copaciŭ, mea cara lĭ-uă întră de 'lŭ acăţă să 'lŭ bată până ilĭ feace truplu ca urzicĭ chisate, şi 'lŭ alăsă legatŭ, şi fugi.

De cara fugi auşlu, şoariclu zise a aslanluĭ: „Eh! oaspe aslane, văzuşĭ ce păţâşĭ de hillu al Adam?“

Aslanlu li apândisi: „văzuĭ, şoaricu frate.“

Şoariclu ilĭ zice: „ma 'ninte 'ţĭ eram maĭ urât hasmu de altu cine-va; şi tora cum poate să 'ţĭ escŭ frate?“

Aslanlu ilĭ zise: „trecutile să le agreşim, că acelŭ ce nu să minduieaşte multu să pedipseaşte, şi tu aistă oară te pâlăcârsescŭ din pade până în cer să me ascachĭ şi să me deslegĭ de pe nevolia ce me aflu, că altu de tine nu se află tu aistu locŭ, cae să 'mĭ da ajutor.“

Şoariclu strigă cu boace analtă muntrinda-luĭ în cerŭ şi zise: „Ho! Doamne Dumnezeale, vinne oara că caftă ajutor amirăŭlu a pravzilor şi a pricilor tute de sti lume, de la mine anaxiŭ şoaricŭ?“ Şi aşi după aiste graie ce zise soariclu, ilŭ luă m̃ila şi liertăcĭunea şi să dispuse 'ngârlimânda-luĭ de sti arbure, agiunse

până la funea, iu era legat aslanlu, şi discăcinda-luĭ funea puţin câte puţin cu dinţĭli, ilĭ deade eleftheria a aslanluĭ.

Aslanlu fugi la lucrulŭ aluĭ şi şoariclu 'şĭ să duse la lucrulŭ aluĭ.

Părmithu 'mi ştiam, şi părmithŭ vă spuşŭ; nu ştiu cum fecĭu, ma nu vă arâşŭ.

Cae simţeaşte, duchiseaşte şi cunoaşte părmithlu a unuĭ aslan ca ce păţi de hillu al Adam.

Cântice populare.

(Caragiani: Convorbirĭ literare II [1869] pag. 381—388.)

Cântec de amor.

Dóili s'ne luămŭ, dóili s'ne vremŭ
dóili 'nă inimă să avemŭ
şi-a mumelor s' nu le spunemŭ;
că mumele ştiŭ sboare multe,
şi depunŭ frunzele din munte,
surpă şi giónli di pri punte.
S' fugimŭ departe de-aestă lume
să se-agărşească şi-a nostru nume;
văliură se-alègemŭ cu apè curate
i păduri cari sunŭ necălcate,
şi iu luluzilè sunŭ neadunate;
şi-aclò calyvă se ne facèmu,
şi bana singuri să ne o trecèmu,
şi de văr'nu aminte s' nu ne aducèmu;
Şi care s' perimu, care s' murimu
dóili, dóili să ne fimu.

Fata logodită fără voea eĭ.

Mĭ este feată lângedă,
lângedă şi vestedă.
Ce ai leà feată, de nu 'mi poţi?
Nu 'mi dădeşi, dado, bunu soţu.
Cùscrili vinu tra se te lià.
Dâ-le, dado, s' măcă s' beà,

Bagă și măna 'n gepea mea
și-află scoate cleaia mea,
se desclizi sendùchia mea,
tra să scoți și pèia mea,
și 'mi indreage soră-mea
se le-o dai tra să o lià.
Ție, soru, iți căntă n'vestele,
mie, soru, îmi căntă bătărnele;
Ție, soru, iți bagă veri,
mie, soru, mi-adàră ceri;
Tine, soru, te cingu cu brănu,
mie, soru, imi herbu grănu;
Tine, soru, te-așteaptă callu,
mine, soru, me-așteaptă scamnulu;
Tine, soru, te-așteaptă soacra
mine, soru, me-așteaptă groapa;
Tine, soru, te-așteaptă socrulu,
mine, soru, me-așteaptă loculu.

Insuratul intorsu din străinătate.

Lea Marino, lea marată!
Ce 'mi stai inverinată?
Lea Marino, năveasta mică!
vezĭ măndila-țĭ se dimică;
ce o porți tutŭ lerosită?
Portŭ mandila lerosită
că mi-am gionele tu cseane.
Căți anĭ are ce-i tu cseane?
Are nóue anĭ tu cseane;
trei anĭ ninga va s' lŭ-aștептu
va s' ținŭ dorlu a meu tu cheptu.
Șĭ-care earŭ va nu se vină,
ninga treĭ va să me țină.
De pre-apoĭ láiamĭ de laie,
láie, corbe, negre stranie,
va 'mĭ alegŭ s' me ducŭ se cherŭ
tr' unŭ laiŭ corbu Manasterŭ!
Marino neveasta mea mică!
mine escŭ gionele tâŭ.

Trece-ţi calea cea venită
câ mi-am inim'amarită.
Care eştĭ gionele meŭ
ce semne are casa mea?
Merŭ, luluzĭ ca faţa ta,
pergulă tu cale da.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are cheptulŭ meŭ?
Masne lai ca ocli tăĭ.
Tine eşti, gioneale, stâĭ.

Cânticŭ. (Mostre II, pag. 48—50.)

La 'm̃ĭ me şi spelaĭ 'm̃ĭ me
la şioputlu din chiare.
Laĭ 'm̃ĭ me şi douăle braçiă;
Şi 'm̃ĭ arŭcaĭ tu douăle façiă;
şi 'm̃ĭ arŭcai ocli 'n sus,
şi 'm̃ĭ văzuĭ unŭ gione
cu 'nel curat tu mână.
— Gione, ah, bre gione
multu 'm̃ĭ te alăvdară
protŭ chrisicŭ în hoară;
sărţĭ daŭ unŭ duiarŭ
să 'm̃ĭ adarĭ unŭ 'nel ca a tăŭ;
şi de çe să arămână
să 'm̃ĭ adarĭ şi ună clişuţă.
— Feată, alea, feată!
multu 'm̃ĭ te alăvdară,
la văltorlu din hoară;
bună şi lucrătoară
ună protă 'n hoară;
să 'ţĭ dau unŭ fullior
să 'm̃ĭ adarĭ ună cămeaşe;
şi de çe să arămână
să adarĭ 'nă distimelle.

Cânticlu a puntileĭ de Narta. (Mostre II, pag. 84—94.)

Featele a Arŭmâñilorŭ,
Gioñilĭ a tătăñilorŭ!
Ia înveşteţĭ-vă cu giupile,
giupile cu nasturli,
să vă arisească maisturli! . . . .
Maisturli cu tehne areauă,
'şĭ luară Şcodra şi cu Moreauă.

* * *

'Şĭ erà treĭ maĭsturĭ alăvdaţĭ,
şi amântreile 'şi eraŭ fraţĭ,
pe masturiă multŭ 'nveţaţĭ;
şi amântreile 'şĭ eraŭ 'nsuraţĭ.
De multŭ maisturi çe erà
la toţĭ numa-lă s'avzia;
câte lucre grealle erà,
ellĭ putea de le adărà.
Un om vinne de 'lĭ climà,
că amirăŭlu lă strigà;
şi 'nchisiră depreună
tută noptea imnà pe lună.
L' amirăŭlu se 'nclinară,
cu dor mare lu 'ntrebară:
— „Çe urseştĭ tu de la noĭ?
noĭ himŭ oamenĭ sclavhĭ a teĭ.“
— „Eu am avzită ti voĭ
că hiţĭ maisturĭ multu arăĭ.
De la mine çe căftaţĭ
puntea de Narta s'uă adăraţĭ?
Ma să nu puteţĭ s'uă adăraţĭ,
să ştiţĭ că vhiĭ nu ascăpaţĭ.
— „Doamne, te pălăcărsim,
treĭ zâlle să ne minduim.“
După ce 'şĭ se minduiră,
l' amirăŭlu apăndisiră:
— „Puntea aista s'uă adărăm
şeapte añĭ chero căftăm.
Icĭ să hibă şi să lipsească,
amirălia să hărgiuească,

Noĭ sclavhĭ aĭ teĭ să himŭ,
s' nu ne alasĭ tea să ne jilimŭ,
tu xenea aistă çe himŭ;
Fumeille vrem să nă le aducem,
pe ningă noĭ să nă le avem."
— „Tute aiste çe căftat,
eŭ, vă le dau cu giurat.
Punte sănătoasă voĭu,
că vă talliŭ treilli ca oĭ!"
Se sculară, și amântreĭ,
se duseră să liea a lor fumellĭ.
Fumeille lă erau de Nănta,
le luară și le duseră 'n Narta.
Fumeille lă erau dit munte,
le duseră în Narta la punte;
și ahurhiră de lucrà
loclu a puntileĭ 'ndregea.
Themeallile le săpa,
chiețirĭle le arădipsea.
Tută zâua çe lucrà
apa noaptea l'uă 'necà.
Șease añĭ ma 'șĭ se curmà,
și puntea nu lă se adărà.
Ma 'șĭ ședea și se minduia,
și cu lacârm̃ĭ lăĭ plângea,
că cheroulu lă aprochia,
și puntea nu lă se adărà.
Ună zâuă de dimineață
măĭmarlu cându 'șĭ la' façia,
iu se primna pitu ubor,
vizu pullĭu asburător.
Pullĭlu aclo iu 'șĭ asburà
pe lumachie 'șĭ se discurmà,
pe măĭmarlu ma 'șĭ muntrea,
și cu dor mare piridea;
a măĭmarlu ma' lĭ zâçea:
— „Maĭmare, să nu te jileștĭ
mă' să vreĭ lucru să bitiseștĭ,
a m̃icluĭ frate n'veastă să luațĭ,
tu themeallie s'uă băgațĭ.

ìnvhie, ìnvhie s'uă anvelițĭ
jeale și mĭlă să nu muntrițĭ."
Măĭmarlu cându 'șĭ avzia
pullĭlu aista çe 'lĭ zâçea,
ditu hicate suschirà,
inima ìlĭ se dimicà;
de multŭ çe avea mare dor,
pe açea cama mĭcă nor.
Năsă 'șĭ avea un mĭcŭ natŭ
pe cicioare ne 'mprustatŭ.
De mă-sa nu se despărția,
Constantinu 'șĭ lu climà.
Măĭmarlu 'șĭ se minduia,
și multŭ arău ilĭ vhinea.
Tu margine se mindui
că Dumnezăŭ ași ursi:
Puntea aista tea s'uă adară
lipsia nor ma' mĭcă să moară.
Acasă, el dimândă,
prânzu bun lă s'adară.
Nor ma' mĭcă să' șĭ se 'ndreagă,
prânzul cu ea să' l pitreacă.
Măĭmarlu çe dimândă
nor ma mĭcă' șĭ l' ascultă.
Constantinlu' șĭ lu sculă,
de iu durmia' șĭ lu deșteptă.
De țâțe' șĭ lu sutură
și 'năpoĭ pe somnu'l băgă.
S' adără, s' armătusi
la punte să s' ducă ìnchisi.
Cu mare harauă erà
prânzul cându' și lu duçea.
Ma la punte când agiumse
a maisturlor, ea lă zăse:
— „Voĭ, maisturĭ, ah! voĭ mărațĭ!
cu 'mbăreață çe lucrațĭ!
Iu e puntea çe adărat,
șease añĭ ìntregĭ çe lucrat?"
— „Doamnă, și noi ne ciudisimŭ;
puntea deanda uă ahurhimŭ.

zîuă şi noapte toţĭ lucrămmŭ (!)
şi nu putem tea s'uă 'mprustăm.
Măĭmarlu nă dimândă
cu giurat nă spregiură:
Astăzi prânzu cae s'aducă,
să nu' l' alăsăm tea să' şĭ fugă.
Tu themeallie s'lu băgăm,
puntea să putem s'uă adărăm."
— Ea, laia, nu' şĭ se duchià
maisturli çe' lĭ sburà.
Pe bărbat-su ma' şĭ muntrea,
şi 'l videa că tot plângea.
Cu dor mare lu 'ntrebà,
cât videa că lăcrămà:
— „Vrutlu a meŭ gione şi bărbat,
voiŭ s' m̃ĭ spuñĭ 'ndrept şi curat,
ti çe plângĭ şi lăcărmezĭ?
Spune 'm̃ĭ 'ndrept, aşi 'm̃ĭ bănezĭ!"
— „Vrută, suschirarea a mea,
nu easte ti altu çeva;
îm̃ĭ căzù 'nelu vruta a mea,
tu açea groapă, şi trecĭ de 'l liea!"
— Tu groapă năsă' şĭ intră,
cum bărbat-su li dimândă.
Ahurhi 'nelu 'şĭ lu caftă,
făr să ştibă çe va să pată.
Maisturli 'şĭ hiumusiră,
cu vhie, fără de m̃ilă.
Tu themeallie uă arăcutiră,
şi cu chieţirĭ ş'uă stismusiră.
Ea, laĭa, ma 'lă strigà,
cu m̃ilă îlĭ pălăcărsea.
Cărnile' şĭ le dipirà,
perli din cap 'şĭ arupea.
De cât vâr' nu nu uă avzia;
boacea a leĭ nu'-lĭ s' ascultà.
Eară năsă lă zâçea,
şi căt putea îlĭ pălăcărsea:
„Voĭ maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
pe un graiu s' m' ascultaţĭ,

va să vă zâcŭ ninga 'nă oară
ţâţa să 'm̃ĭ alăsaţĭ 'nafară,
Natlu de foame s' nu 'm̃ĭ moară.
Ia pitriçetĭ să 'm̃ĭ 'l aducă
tea să 'l bagŭ pe ţâţă să sugă.
Că e m̃icŭ şi necrescut,
n'emprustat, multu minut.
Cum treambur mine, mărata,
să treambură şi puntea de Narta!
Căţĭ călletorĭ va si' şĭ treacă
cama mulţĭ să' şĭ se' neacă;
câţĭ perĭ 'n cap mine 'm̃ĭ am,
ahâţĭ oamenĭ se s' neacă tr'an! . . . . .

TASCU ILIESCU: L'Escriveta, traduite en dialecte macédo-roumain de . . . . . Munpellie MDCCCLXXXII.

(3 paginĭ de 2 orĭ.)

Ascăparea ali Dincea di mânile Turceştĭ.

Mărĭtară Dincea mică, ş'di muşuteţa llieĭ
Toţĭ gĭonĭ-lli o cllimară „lilicea lumi-llieĭ".
Di multu mică Dincea ş'minută çi erà,
Să 'şĭ leagă duvaleta ş'să 'nvească nu ştià.
Bărbat-su, gione tiner şi multu muşutic,
A doŭa-zâ dimneaţa 'şĭ se duse la bătic.
Lunĭ îşĭ feçiră numpta, şi marţă dipărtă,
Ş'a lumi-llieĭ lilice să 'llĭ crească o alăsă.
După şeapte anĭ de zâlle a casă 'şĭ se turnă,
— „Tac! tac!" bătu pi uşe, — „mulliére, moĭ, disfă!"
Mumă-sa îllĭ se spuse: — „Dincea nu ieste aŭà,
Am pitrecut' o 'ntre apă, ş'n'ar să vhină" 'llĭ zâcea,
„Năsă Turçi-llĭ mĭ o luară!" — „Şi iu o dusiră?"
„Nu ştiŭ, n'o vizuĭ, ma, cum mi spusiră,
Çin' sprăçĭ de zâlle calle, şi poate maĭ diparte,
O luară, ş'o tricură d'amare în a parte!"
— „Va 'mĭ fac ună căiche subţire ca pergam,
Şi va s'me duc s'o caftu, tu trup sufflit pân'am.
S'allag amarea tòtă, loc-lu a tutulor
S'o ved nica' nă òră, i cama ghine s'mor!"

El, de açea minută, tu căiche intră,
Şi şeapte anĭ de zâlle, tu amare imnâ.
S'duse tu multe locurĭ, şi mulţi întrebă,
Ma di la vâr'nu n'află, ş'çi-va nu învită.
După şeapte anĭ de zâlle agiumse tu un loc;
Acolo erà sultan-lu turçescu din Maroc.
Avnanghia de palate stătù, şi s'minduia,
Ş'pi tu firizĭ-le tòte, el laĭ-lu ma 'şĭ muntrià.
Açi află 'nă mòşe, în calle iu 'şĭ şidea,
Şi s'apruchiè de năsă 'ntribând'o 'llĭ zâçea:
— „Çi iéste cula aistă, şi aistu palat?"
— „E palat-lu a sultan-luĭ, laĭ gione mărat."
— „Şi cum se clliamă feata çi iéste 'ncllis aclo
Çi sunt şeapte anĭ de zâlle sultan-lu çi o lo?"
— „Macă mi 'ntreghĭ ti disă şi ti numa a llieĭ,
Năsă o clliamă Dince, lilicea loc-luĭ llieĭ."
— „Tu palat-lu turçescu, cum s'intru, cum s'm'alin?"
— „I ca dervis turçescu, i ciritor crăştin."
Se învescù tu stranie, se feaçe ciritor,
Şi fără frică intră tu a palat-luĭ ubor.
El scòse bòçe adilliòsă şi cu mare dor:
— „Daţi-mi ti numa'l Dumnizeŭ agiutor!"
Husmechiara luă pâne a òrfan-luĭ să 'lli da.
— „Dă 'lli tine Dince aistuĭ om, cu mâna ta,
Eleĭmosine, că par' că 'i di tu hòra ta."
— „Caĭ pòte tea să ştibă că e dit hòra mea,
Când nu pot ni puĭ-lli s'asbòră pân' aŭà.
Nafòră maşĭ de lândurĭ, altu dit hòra mea?"
— „Disi m'asculţi, feată, daŭă sbòră să 'ţĭ grescu:
Disi că vhinĭ cu mine, s'alaşĭ loc-lu turçescu?"
— „Moĭ Dafce, husmechiară, bagă measă s'mâcămŭ,
Şi òrfan-lu aistu cu noi va să'l çinămŭ."
Pi measă până fură, pâne până mâca,
Ali Dincea arâs-lu din gură nu-llĭ păpsea.
— „Di caĭ-ţĭ arâzĭ aşiçe, di caĭ îţĭ şupurezĭ,
Voiŭ să te 'ntreb, a Dòmnă, spune 'mĭ, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Ieu nu 'mĭ arâd di tine, că hiĭ bărbat-lu a mieu;
Ma di hilliu sultan-luĭ çi trémbură ti ieŭ!"
Fugiră dit palatu, pit culă ellĭ tricură,
Şi galbine sculară, cât doi-lli putură;

Se duseră tu ahure, iu erà caĭ-lli legaţĭ,
Ş'aleapsiră maĭ gionĭ-lli, ma tinirĭ, ma muşaţĭ.
El acăţă duriŭ-lu, şi açel albul ea;
Imnânda-luĭ 'ncălare, ca luna lumbrisea.
Agĭumsiră la 'mare; când vrea s'discălicà,
Avzâră ună bòçe; sultan-lu 'llĭ avina.
— „Sultan-lu nă avină, sultan-lu iéste aŭà!"
Sultan-lu tot strigându, a gione-luĭ zâçea:
— „Amalama çi 'mĭ luaşi, amarea o afumà,
Caĭ-lli çi 'mĭ arăchişi, loc-lu'l cutrimburà.
Cu vhin, cu pâne caldă, şeapte anĭ feata hrăniĭ,
Tu sirmă, s'tu atlaze ieŭ o armătusiĭ,
Şi nor di hilliŭ tu minţe aveam să o făçeam;
S'erà s'o agĭungeareşĭ, cap-lu vrea să 'llĭ tălliam! . . . ."
— „Cara cu vhin, cu pâne, năsă o hrănişĭ,
Cara tu atlaze ş'sirmă, o armătusişĭ,
Ş'cara aveaĭ tu minte a hillĭ-tuĭ s'llĭ o daĭ,
A mea mullieare erà, şi ĭeŭ iara 'mĭ o luaĭ! . . . ."

(Notă: On prononce *vh* comme le γ des grecs modernes; on prononce *lli* comme l' *l* mouillé français ou *gli* italien.)

---

4. Istria.

F. Miklosich: Die slavischen Elemente im Rumunischen, pag. 59 urm.

*) Doi omir ămnat-au en ra se calle; ur de jegl aflat-a o secură, cglăma: oh! veri, ca am jo afflat. N'am afflat moresti sice, sice cella ato, ma aremo afflat. Salec pocle verit-a cegli, car gli secura pglierdut, e vesut-a secura en mera lu cella, car-le vo afflat; poçnit a maltrate il sa tato (?): o morz esmo, cglămat a jeigl tunce. Compagnu a lui: nu smo moresti sice, ma jessam. S'az c'ai tu secura afflat cglămat ai, j'on vo, e no, noi amo vo afflat.

**) Jarna fost'a e cruto race. Fruniga cara avut neberito en vero, çuda hrana stat-a smirom en ră să cassa. Cercecu se

---

*) *ce, ci* = *ţe, ţi; j* = *ĭ; gli* = italien *gli,* francez *l* mouillé.

**) Idem; *x* = *j* francez, *j* = *ĭ*.

bodit su pamint, patit-a de home e de race. Rogat-a donche fruniga, neca egl du je salec munca sa xivi. E fruniga sice: juva ai tu fost, en jirima de vera? Saç che n'ai tu tunce a te xivglenge prepravit? En vera siss-a cercecu, cantat-am, mi divertit-am, car gli trecut. E fruniga ersuch: s'ai tu en vera cantat, avinoce, che i jarna e tu xoca.

---

*Tatăl nostru.**)

Čače nostru carle šti en čer, neka se spunè volja a te, kum en čer aša ši pre pemint. Pera nostre, saka zi de nam astez. Odprostè nam dužan, ka ši noi odprostim a lu nostru dužnič. Neka nu na tu vezi en napastovanje, neka na sbavešt dezvaka slabè. Amen.

---

*Credo.**)

Jo kred en Domnu čače, karle pote tot, karle fakut čeru ši pemintu. Ši en Isu-kerst filju a lui ensnaskut Domnu a nostru, karle fost zečnit de sveti Duh, naskut de Maria fete, karle fost munčit su Poncie Pilatu, mort zekopejt, mesav in čer sede na desne čače, karle pote tot, dende are verí za sendi čeli vii ši čeli morci. Jo kred en sveti Duh, svete maja baserike kerstjanske, svete kompanije. Odprosté nam a nostru pekat živitu uživí. Življenje za vavek. Amen.

F. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten. Wien, 1879. (pag. 9.)

De la maja lu sveti Petru, che vire fara din pkè toc anj opt zile.*)

Sveti Petru avut-a ura (o) maje, kar a fost kativa muljère, fost avara, grumbo-kuvintaja, čnvidiosa (nenavidna), aveja toc šapte mar pekac (pekaci de morte), n'av fakavejt ničur bire (ničur bur lucru); nu lj-a fost ža de ničur, ši n'a davejt niš lu ničur. En tot sac življenje (pir a vijut) n'a fakut ata lemozina, se nu o (ura) šbula dat-a lu un pekljar. Ši ja murit-a. Morta kèn (kn) a fost, gospodinu (šijoru) vo pus en pkè. Si čestu ljej filju, karle

*) Ortografie slavică: $\check{c}$ = *ce, ci;* $\check{s}$ = *ş;* c = *ţ;* $\grave{e}$ = *ă.*

fost en čer, avut-a mare pašion, zač (perke) luj maje fost-a ėn pkė, si vavik rugat-a gospodinu (šijoru), si prirugat-a, neka lj fače ča bire, serae vo levci din pkė, si pure vo en ur kantun de čer, ali serac vo provej, čire stije, se nu saera si revedej ėn sire veri. Sijoru (gospodinu) zis-a: ma kum ver tu ke vo bavu fara kėn nigdar n'a fakut bur lukru, ke n'av (n'a) nigdar fakut lemozina, ši niš de bire ėn lume. Zis-a sveti Petru: ma pur avut-a de fače karle bur lukru? n'a fakut nȧnka ur, jo kmoce voj turna kavta ėn melj libri. Si kolac (kolo) kavtat-a pre ur mare libru, si vaede, ka častata maja lu sv. Petru en tota vraema (pir-a vije fost) n'a ato fakut de bire, si ke n'a nič-ura lemozina fakut, far de k'av (ke av) o šbula lu ur (un) brizė nu dat (poveretu). Zis-a gospodinu sijoru: beni din casta šbula elj voj akordej, ke potė verī sus netezendo-se pre časta šbula; ma ver vedaė, ke ši anč va avae sae invidia. Ši gospodinu (sijoru) kalejt-a casta šbula, si ja se rempigae (potezae). Atornu de ja s'a kacat kita ate suflete, e ja trupae ku .... tica ur, cela atu, (ura ča ata), si treile si toc zičendo: emnac, tja ke voj alje nu klaema. Zis-a gospinu (sijor) lu sv. Petru: vezut-aj tu, aj tu vezut, ke am jo pravo račun, ke-j semprovavik isteša, e ke ara isteša kativeria. Si tunce gospodinu (sijor) mulejt-a šbula ku ja, si mes-a ėn fundu de pkė. Pre kavtatu pak (riguardu) de svet Petru lj-a lasat, ke un trat de saki anj kėn je zija lu sveti Petru, neka vire fara, e ke steje opt (osėm) zile oč si kolo, si se remena pre lume. Infati vire fara toc anj, si ėn ceste opt zile, ke staje fara, face de tote sortile, si ne face akėta si akėta pati.

F. Miklosich: Rumunische Untersuchungen. I. Istro- und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. Wien, 1881. (I. Abtheilung.)

Tatăl nostru. (pag. 2.)

Ćaće nostru, karleješti (šti) ėn ćer, neka se posveta lúmele tev; neka vire taé kraljestvo; fia taé volja ka ši ėn ćer aša ši pre pemint. Pâra nostra de saka zi daé a noi ásteze; ši las a noi nostre dúgurle, ka ši noi lasam lu nostri duznić; şi nu n'a traže ėn tentaciun, ma liberaé noi de rev.

Decalog. (pag. 3.)

Zaće zapovid lu domnu.

1. (Mánćele.) Jo saĕm gospodinu (šijoru) domni tev, nu ver avaĕ at domnu entru mire.
2. (Dójle.) Nu ver klaĕmá lúmele mev ėn taštje.
3. (Tréjle.) Ver posveti dumíreka.
4. (Pátrele.) Askuta ćaće şi maja şi tot maj betér de tire, se'r (se ver) lungo viju fi pre pemint.
5. (Ćínćele.) Nu ućíde.
6. (Šástele.) Nu faće grumb pekat. (nu faĕ).
7. (Šáptele.) Nu furá.
8. (Óptele.) Nu lenži (svidoči krivo) de te frate (iskrnju).
9. (Nóptele.) Nu desideréj ata muljera ni at om.
10. (Zaĕćele.) Nu desideréj niš de altzĭ.

(pag. 4.) Ėn kasa mia n'am ni sviča, ni ulje, ni speglju, ni čaptiru, ni krisu, ni skrigna, ni karta, ni paĕna, ni kalemaru, za piséj; ni kantrida, za sedaĕ; n'am ni patu, za durmí; ni anka mezolu, za baĕ; ni skodela din će munká; ni skándu, pre karle munká; ni pirunu ku će munká; ni kutzitu, ku će tajá; ni lúngura ku će súrbí; ni kupitzu ku će vadí; ni pugnava, ku će me raškoprí; ni lanzulu n'am ku će patu koprí; ni stramasu, pre karle raszača.

Proverbe. (pag. 7—16.)

Apetitu vire munkându.
Ásteze mire, mâre tzie.
Bate fljeru, pira-j kad.
Breku ke latra, nu mućka.
Bura laĕmna, faće bur foku.
Ćaće şi maja marânku krékele, şi lu fečori legu dintzĭ.
Časta lume fakut ie ku skálele: uri mergu ėn žos, uri ėn šus.
Domnu faće raće dupa roba.
Draku nu aude predíkele.
Dupa ploja, vire mušata vraéma; dupa pust, vire korisma.
Faće şi taće.
Foku de slama zalik dure.
Galjira betéra faće bura žema.

Galjira ke kanta, fakut-a ovu.
Glasu lu asiru nu maćre ėn ćeru.
Karle are kapu de stekla, neka nu se bate ku (e)rpa.
Karle ćere, afla.
Karle ânse faće, faće za trej.
Karle faće računa far de ostaru, el faće do vote.
Karle kavta ėn karta, nu marânka de vitze.
Karle-j sgorít de apa kada, are frika și de raće.
Karle maĕre ku lupu, urlaĕ ka ši lupu.
Karle se faće oia, lupu'l poidaĕ.
Kând ie roišu de saĕra, mušata vraeme se spaéra.
Kând kokotu kânta, va fi zi.
Kând nu se pote bate kalu, se bate sedla.
Kodri stau (fermi) en lok, ómiri se kontresku.
Limba n'are osu, ma faće resbí dosu.
Limba traže, juva díntele dore.
Maj bire ásteze ovu, nego mâre galjira.
Ničur mestru nu se naste.
Nu-j rosa far de spire.
O rosa nu faće proliču.
Saki šarpe are sev otrov.
Sângele traže.
Tote lâmnele nu sku za foku.
Totzĭ žažete nu sku jednak.
Zi-m, ku ćire maéri, și voj spure, ćire ješti.

Tréi frats. (pag. 78.*)

O vótę fošt-a tréi frats: dói orb, si ur n'a vežút . si tseštsi tréi frats mes-a 'n loŭ; vut-a tréi púkse: do spárte si úrę vár de kanélę . ćapęit-a tréi lyépur: dói ly-a skapát, si ur n'a potút katsá . tórnu názat; védu o máre úše, si bátu k'uñ kuž de slámę. Tséla tse n'a fošt le zitse (: „tsire męre koló?" — yely zíku: „smo tréi frats: dói orb, si ur nu vęde, áren tréi púkse, do spárte si úrę vár de kanélę; mes an n lóŭ, ćapęit an trei lyépur: doi a skapát si ur n'an potut katsá". tséla tse n'a fošt le zítse :) „yo'm trei óle: do spárte si úrlę vár de funt: dóñkve, zítse, talyátsme, muñkátsme, beyétsme skúpa". tályç, marą̈ñkę, vávik fólele prá-

---

*) Ortografie slavică: insâ ę = ă; ę = â; ñ = n gutural = γγ (grecesc).

zẹn . si yo, karl' am fošt koló — nu my-a vru' da ni ur kuš, si ku ur peχ ñ kap m'a (fakút sedẹ).

LITERATURA POPULARĂ.

Cântec de leagăn.

(V. Alecsandri, Poesiĭ populare ale Românilor. Bucur. 1866. pag. 381.)

Nani-nani copilaş
dragul mameĭ fecĭoraş!
că mama te-a legăna
şi mama te-a căuta,
ca pe-o floare drăgălaşă
ca pe-un ângerel în faşă.

Nani-nani cu mama
că mama te-a descânta!
să te facĭ un viteaz mare
ca Domnul Stefan cel mare,
să fiĭ verde la resboĭ
să scapĭ ţara de nevoĭ!

Nani-nani puĭul meu
fericite-ar Dumnezeu!
să fiĭ oacheş şi frumos
ca un soare luminos.
Fetele să te 'ndrăgească
florĭ în calea ta să crească.

Balade.

(Alecsandri, pag. 186—192.)

Mânăstirea Argeşuluĭ.

Pe Argeş în gĭos
pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
cu tovarăşĭ zece:
Noă meşterĭ marĭ
calfe şi zidarĭ,
şi Manoli zece,
care-ĭ şi întrece.
Merg cu toţĭ pe cale
să aleagă 'n vale
loc de mânăstire
şi de pomenire.
Eată cum mergea
că 'n drum agĭungea
pe un bĭet cĭobănaş
din fluer doĭnaş;
şi cum îl videa
Domnul îĭ zicea:
„mândre cĭobănaş
din fluer doĭnaş!
Pe Argeş în sus,
cu turma te-aĭ dus,
pe Argeş în gĭos
cu turma aĭ fost.
Nu cumva-i văzut
pe unde-aĭ trecut
un zid părăsit
şi neisprăvit

la loc de grindiş
la verde aluniş?“
„Ba Doamne, am văzut
pe unde-am trecut
un zid părăsit
şi neisprăvit.
Câniĭ cum îl ved
la el se răped
şi latră-a pustĭu
şi urlă-a morţiu.“
Cât îl auzĭa
Domnu 'nveselĭa
şi curând pleca,
spre zid apuca
cu noă zidarĭ,
noă meşterĭ marĭ
şi Manoli zece
care-ĭ şi întrece.
„Eată zidul meu!
aicĭ aleg eu
loc de mânăstire
şi de pomenire.
Decĭ voĭ, meşterĭ marĭ
calfe şi zidarĭ
curând vă siliţĭ
lucrul de'l porniţĭ
ca să' mĭ rădicaţĭ
aicĭ să' mĭ duraţĭ
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă,
că v'oĭu da averĭ
v'oĭu face boerĭ,
ear de nu, apoĭ
v'oĭu zidi pe voĭ,
v'oĭu zidi de viĭ
chĭar în temeliĭ!“

II.

Meşteriĭ grăbĭa
sferile 'ntindea,
locul măsura,
şanţurĭ largĭ săpa
şi mereu lucra,
zidul rădica;
dar orĭ ce lucra
noaptea se surpa!
A doa zi ear
a treia zi ear;
a patra zi ear
lucra în zadar!
Domnul se mira
ş'apoĭ îĭ mustra,
ş'apoĭ se 'ncrunta
şi 'ĭ amenința
să 'ĭ pue de viĭ
chĭar în temeliĭ!
Meşteriĭ ceĭ marĭ
calfe şi zidarĭ,
tremura lucrând,
zi lungă de vară
zioa pân' în seară.
Ear Manoli sta,
nicĭ că maĭ lucra,
ci mi se culca
şi un vis visa,
apoĭ se scula
ş' astfel cuvânta:
„Noă meşterĭ marĭ,
calfe şi zidarĭ!
ştiţĭ ce am visat
de când m'am culcat?
O şoaptă de sus
aevea mĭ-a spus,
că orĭ ce-am lucra
noaptea s'a surpa,
pân'om hotări
în zid de-a zidi
cea 'nteĭ soţĭoară
cea 'nteĭ sorĭoară,
care s'a ivi

mânĭ în zĭorĭ de zi
aducând bucate
la soţ orĭ la frate.
Decĭ daca vroiţĭ
ca să isprăviţĭ
sfânta mânăstire
pentru pomenire,
noĭ să ne-apucâm
cu toţĭ să gĭurăm
şi să ne legăm
taĭna s'o păstrăm;
ş'orĭ ce soţĭoară
orĭ ce sorĭoară
mânĭ în zĭorĭ de zi
înteĭ s'a ivi
pe ea s'o jertfim
în zid s'o zidim!"

III.

Eată 'n zĭorĭ de zi
Manea se trezi,
s'apoĭ se sui
pe gard de nuele
şi maĭ sus, pe schele
şi 'n câmp se uita
drumul cerceta.
Când, vaĭ! ce zărĭa?
Cine că venĭa?
Soţĭoara luĭ
floarea câmpuluĭ!
Ea s' apropiea
şi îĭ aducea
prânz de mâncătură
vin de beutură.
Cât el o zărĭa
inima-ĭ sărĭa,
în genuchĭ cădea
şi plângând zicea:
„Dă, Doamne, pe lume
o ploae cu spume,
să facă pârae
să curgă şiroae,
apele să crească
mândra să 'mĭ oprească,
s'o oprească 'n vale
s'o 'ntoarcă din cale!"
Domnul se 'ndura
ruga 'ĭ asculta
noriĭ aduna
cerĭu 'ntuneca.
Şi curgea de-o dată
ploae spumegată,
ce face pârae
şi umfla şiroae.
Dar orĭ cât cădea
mândra n'o oprĭa,
ci ea tot venĭa
şi s' apropia.
Manea mĭ-o videa
inima-ĭ plângea
şi ear se 'nchina
şi ear se ruga:
„Suflă, Doamne-un vânt
suflă 'l pe pământ
braziĭ să-ĭ despoae
paltinĭ să îndoae
munţiĭ să răstoarne
mândra să'mĭ întoarne,
să mĭ-o întoarne 'n cale
s'o ducă de vale!"
Domnul se 'ndura
ruga-ĭ asculta
şi sufla un vânt,
un vânt pre pământ,
paltinĭ că 'ndoĭa,
brazĭ că despoĭa
munţiĭ răsturna;
eară pe Ana
nicĭ c'o înturna!

Ea mereu venĭa
pe drum şovăĭa,
şi s' apropia;
şi amar de ea
eată c'agĭungea!

IV.

Meşteriĭ ceĭ marĭ
calfe şi zidarĭ,
mult înveselĭa
dacă o videa;
ear Manea turba
mândra 'şĭ săruta
în braţe-o lua,
pe schele-o urca,
pe zid o punea
şi glumind, zicea:
„Stăĭ mândruţa mea
nu te spăriea
că vrem sá glumim
şi să te zidim!“
Ana se 'ncredea
şi vesel râdea.
Ear Manea ofta
şi se apuca
zidul de zidit,
visul de 'mplinit.
Zidul se suĭa
şi o cuprindea,
pân la gleznişoare,
pân la pulpişoare.
Ear ea, vaĭ de ea!
nicĭ că maĭ ridea
ci mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meştere Manoli!
Agĭungă-ţĭ de şagă
că nu 'ĭ bună, dragă.
Manoli, Manoli,
meştere Manoli!
Zidul rău mă strânge
trupuşoru'mĭ frânge!“
Ear Manea tăcea
şi mereu zidea,
zidul se suĭa
şi o cuprindea
pân la gleznişoare,
pân la pulpişoare,
pân la costişoare,
pân la ţâţişoare.
Dar ea, vaĭ de ea
tot mereu plângea
şi mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meştere Manoli!
Zidul rău mă strănge
ţâţişoara'mĭ plânge
copilaşu'mĭ frânge!“
Manoli turba
şi mereu lucra.
Zidul se suĭa
şi o cuprindea
pân la costişoare,
pân la ţâţişoare,
pân la buzişoare,
pân la ochişorĭ,
în cât, vaĭ de ea!
nu se maĭ videa,
ci se auzĭa
din zid că zicea;
„Manoli, Manoli
meştere Manoli!
Zidul rău mă strânge
vĭaţa mi se stinge!

V.

Pe Argeş în gĭos
pe un mal frumos,
Negru vodă vine
ca să se închine
la cea mânăstire,
falnica zidire;
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă.
Domnul o privĭa
şi se 'nveselĭa
şi ast-fel grăĭa:
„Voĭ, meşterĭ zidarĭ
zece meşterĭ marĭ!
spuneţi'mĭ cu drept
cu mâna la pept,
de-avețĭ meşterie
ca să' mĭ facețĭ mie
altă mânăstire
pentru pomenire
mult maĭ luminoasă
şi mult maĭ frumoasă?"
Ear ceĭ meşterĭ marĭ
calfe şi zidarĭ
cum sta pe grindiş
sus pe coperiş,
vesel se mândrĭa
ş' apoĭ răspundea:
„Ca noĭ, meşterĭ marĭ
calfe şi zidarĭ
alţiĭ nicĭ că sânt
pe acest pământ!
Află, că noĭ ştim
orĭ când se zidim
altă mânăstire
pentru pomenire,
mult maĭ luminoasă
şi mult maĭ frumoasă!"
Domnu-ĭ asculta
şi pe gândurĭ sta,
apoĭ poruncĭa,
schelele să strice
scărĭ să le rădice;
ear pe ceĭ zidarĭ
zece meşterĭ marĭ
să mi-ĭ părăsească
ca să putrezească,
colo pe grindiş
sus pe coperiş.
Meşteriĭ gândea
şi eĭ îşĭ făcea,
aripĭ sburătoare
de şindrilĭ uşoare,
apoĭ le 'ntindea
şi 'n văsduh sărĭa;
dar pe loc cădea
şi unde pica
trupu' şĭ despica.
Ear bĭetul Manoli
meşterul Manoli
când se încerca
de a se arunca,
eată c'auzĭa
din zid că eşĭa
un glas năduşit,
un glas mult ĭubit,
care greu gemea
şi mereu zicea:
„Manoli, Manoli
meştere Manoli!
Zidul rău ma strânge
ţâţişoara'mĭ plânge
copilaşu'mĭ frânge
viaţa mi se stinge!"
Cum o auzĭa
Manea se perdea
ochi-ĭ se 'nvelĭa;
lumea se 'ntorcea
noriĭ se 'nvârtea,
şi de pe grindiş
de pe coperiş

mort bĭetul cădea!
Ear unde cădea
ce se maĭ făcea?
O fontână lină
cu apă puţină,
cu apă sărată
cu lacrimĭ udată!

MIRON POMPILIU: Balade populare române. Jaşĭ 1870.

Marcu şi Turcu. (pag. 21—24.)

Colo 'n jos pe Nistru 'n jos
peste plaĭul cel frumos,
unde Nistru se coteşte;
la masă de solzi de peşte,
beu voinicii călăreşte,
şi be Marcu
săracu
şi cu Turcu
păgănu,
şi cu muma Marculuĭ
ibovnica Turculuĭ.
Turcul be şi nu prea be
şi be bere de ce rè;
el berea cu viclenie
să n'ajungă la beţie;
Dară Marcu
săracu
el bea vinu
de cel mai bunu,
tot copul
şi galbenul,
şi felea şi talerul,
picătura şi zlotul.
Multe copurĭ el sfărşea
negura ochi'ĭ prindea,
şi de-odată ameţea,
pe masă capul punea
şi în grabă adurmea.
Eară Turcu
păgănu
om fricos la vetejie
dar meşter în viclenie,
ĭute paloşul trăgea
într' un picĭor se 'nvărtea
capul Marculuĭ să 'l ĭea.
Dară sluga Marculuĭ,
credincĭosu stăpânuluĭ
cuvântă păgânuluĭ:
— „Turcule,
boĭerĭule!
Ien dă' mĭ vreme puţintel
ca să m' apropiu de el,
să mă plec şi să 'l sărut
căcĭ nu l'oĭu vedea maĭ mult.
L' am slujit de mititel
şi sămbria m'i la el.“
— Dânsul nu l'o sărutat
ce cu dinţiĭ l'o muşcat,
Marcu de s'o deşteptat:
— „Aleĭ slugă, fătul meu,
ce me muşcĭ tu aşè rău
doar' nu te-aĭ făcut dulău?
de micuţ eu te-am avut
şi tu asta n'aĭ făcut!“
— „Scoală Marcule, stăpâne
că 'ĭ amar şi vaĭ de tine,
uĭtă Turcul
păgânul
că el paloşul trăgea,
într' un picĭor se 'nvărtea
Marcule, capul să-ţĭ ĭea.“
Atuncĭ Marcu
voĭnicu
aşa mult nu se găndea,

palos̗ de argint scotea
într' un picĭor se 'nvărtea
şi da una de cea grea:
capul Turculuĭ sărea,
şi de-adura se ducea
în albia Nistruluĭ
lângă pĭatra Corbuluĭ.

Gheorghiță și mireasa luĭ. (pag. 27—28.)

Pe drumul Orăziiĭ
merg carăle Gheorghițiĭ,
ducu-se după nevastă
colo 'n țara ungurească;
cel cu sare
me maĭ tare,
cel cu vin
me maĭ lin;
când Gheorghiță andălĭa
maică-sa din graĭu grăĭa:
— „Gheorghiță, binele meu
bagă 'n samă, ce 'țĭ spun eu:
Nu 'ntra 'n casă nechemat
nu be păhar ne 'nchinat!"
Dar Gheorghiță baĭu n'avea;
când la socri ajungea
întra 'n casă nechemat
berea păhar ne 'nchinat.
După masă se punea
şi pe când se veselea
frigurĭ grele mi'l prindea;
când era la miază-noapte
Gheorghiță trăgea de moarte;
când de zuă se crepa
Gheorghiță sufletu-şĭ da;
ear nevasta luĭ ofta:
— „Bată-te focu, nănaş
cu cine mă cununaşĭ?
cu cununa ruguluĭ
să n'am traĭul prunculuĭ;
asară fuseĭ fecĭoară,
mĭază-noapte nevestĭoară,
ear acum în zorĭ de zuă
eacătă-mă şi văduă."

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române I. Cernăuțĭ 1873.

(Balade. Cântece bătrâneştĭ.)

Ioviță și moșul său Balaban. (pag. 71—86.)

I.

Frunză verde, lemn dubit,
Iaşul nostru cel vestit
a rămas negru pârlit . . . .
Este-o masă 'nrotilată
mândră, galbănă de peatră,
toată din cĭocan lucrată,
de boerĭ încunjurată.
Beu boeriĭ, se cintesc (! l. cinstesc),
mânâncă şi sfătuesc.
Dar' cine se veseleşte
maĭ cu samă cin' meseşte?
Balaban şi cu Ioviță,
ce'i este nepot de viță
şi fecĭor de Novăciță!

Şi nepotul său Ioviţă
bea păharul neurat
sta la masă ne 'mbiat.
Eară moşul Balaban,
care-ĭ bun de eartagan,
spre Ioviţă se 'ntorcea
şi din gur' aşa 'i zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă!
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă,
fecĭoraş de Novăciţă!
Spune'mĭ mie adevărat
ce beĭ păhar neurat,
şezĭ la masă ne 'mbiat!
n'aĭ strae de primineală,
ori n'aĭ banĭ de cheltuĭală?!"
Ear' Ioviţă asculta
şi din gură 'i cuvânta:
„Am strae de priminĭală,
c'aş putea 'mbrăcă o ţară;
şi am banĭ de cheltuĭală
c'aş putea hrâni o ţară! . . .
Mie vremea mi-a venit
vremea de căsătorit,
potrivnică n'am găsit
orĭ şi cât m'am ostenit:
noauă aĭ
pe noauă caĭ,
pe toţĭ noauă i-am spetit
şi pe toţĭ i-am cĭumpăvit,
potrivnică n'am găsit
nicĭ la stat, nicĭ la purtat,
nicĭ la păpuc de 'ncălţat,
nicĭ pe pusul struţuluĭ
nicĭ pe mersul drumuluĭ;
dară eu când mi-am venit
şi în nuntru m'am vârât
în târgul Odriuluĭ
la curtea Subasuluĭ,
mândră zână mĭ-am zărit,
bună mĭ-ar fi de răpit
şi n'am cal de isbândit!"
Moşul său când auzĭa
se sculă şi-apoĭ zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă,
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă
fecĭoraş de Novăciţă!
pe min' de me'i asculta
de'i voi şi de mi'i da:
tot pe anĭ
burduv de banĭ,
şi pe lună
pungă plină,
pe tot şfertul
galbănul,
cal pe gândul tău ţi-oĭu da
de ţi'i face dobânda!"
Ioviţă când auzĭa
mântaua jos întindeá
de treĭ orĭ cu banĭ o 'mplea
moşuluĭ său că mi-o da.
Balaban, cum mi-o lua
în pivniţă se băga
pe Negrul că mi'l scotea,
pe Negrul
pe Besnicul.
La Ioviţă se duceá
luĭ în mână că i'l da;
dimpreună cu dânsul
cu Negrul, cu Besnicul
i-a dat încă şi-un bicĭuţ
carele-avea în vârvuţ
o litră de argintuţ.
Ioviţă se întindea
la Negrul mi se ducea
de dărlog că mi'l prindea
şi pe el se arunca,
bicĭu 'n mână'l apuca
şi de-acolo purcedea . . . .
Mi'l strângea dintr' un dârlog
şi sărĭa câte-un prilog,
mi 'l plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.

Mi'l plesnea peste spinare,
sărĭa doauă, treĭ hotare . . .
Şi s'a dus Ioviţă dus
pân la curte ce-a ajuns,
la curtea Subasuluĭ
în târgul Odriuluĭ.

II.

La curte când a ajuns
se primblá în jos şi 'n sus
prin târgul Odriuluĭ,
pe marginea drumuluĭ,
Negrul ostoindu-şi'l,
de spume stergendu-şi'l.
Negrul mi se ostoea
de spume se curăţĭa.
El tot una se uĭta
şi tot una îmĭ ochĭa
la curtea Subasuluĭ,
prin fereasta curţiĭ luĭ,
doară zina mĭ-a zări
doară mĭ-o poate-amăgi
şi cu dânsa a fugi.
Şi pe când se preumbla
fetişoara mi'l zărĭa,
mult de el se minuna
căcĭ ea nu mi'l cunoştea,
şi în minte'şĭ socotĭa:
ce voĭnic e acestá
cu ochĭ negriĭ ca mura,
cu părul
ca corbul;
ce voĭnic
pe cal murg,
aşa creţ
şi isteţ,
de priveşte
şi'mĭ ocheşte
l'a mea mică
ferestuĭcă?
Astfelĭu după ce gândi
din curte-afară eşi,
şi 'n grădină se ivi
acea mândră fetişoară
rumănă şi sprinteneoară,
privind străsturelele
cum cresc micşunelele;
privind floricelele
cum îsĭ dau miroasele.
Ioviţă, când mi-o vedea
de dânsa s' apropiea
şi din gur' aşa'i zicea:
„Alelеĭ, tu zinişoară,
zinişoară, verişoară!
tatăl tău
cu tatăl meu
eĭ au fost doĭ frăţiorĭ
şi noĭ sântem verişorĭ,
şi tu 'mĭ eştĭ o verişoară
tocma ca şi-o sorioară,
ĭan întinde-o garofeoară
s'o miros în astă oară,
să 'mĭ alin cea inimĭoară,
s'o alin să nu mă doară.
Ian intinde-o garofiţă
din a ta dalbă mânuţă!"
Fetiţa când 'l auzĭa
de el mult se minuna
şi din gură mi'i zicea:
„Măĭ voĭnice, voĭnicele
măĭ bădiţă, fărtăţele!
cum de-ajungĭ la floricele
să aĭbĭ din mânele mele?"
Şi cum zise acestea
maĭ mult nu se cugeta
ci pe loc că mi se da,
floricele aduna
şi-un struţuşor îĭ făcea

la zăplaz mi se ducea
luĭ Ioviţă'l întindea.
Dar Ioviţă cel viclean,
nepotul luĭ Balaban
samă florilor nu da,
mâna pe dânsa punea
şi pe murg mi-o asvărlĭa,
pintenĭ Negruluĭ dădea
şi de-acoalea purcedea
şi spre casă se 'ntorcea,
de nime nu 'l cunoştea
şi nime nu mi'l vedea.

III.

Subasul când auzĭa
ceea ce-i se 'ntîmpla,
că Ioviţă voĭnicul
voĭnicul şi vicleanul,
fetişoara i-a furat
şi cu dânsa a plecat,
a 'nceput a lăcrăma
a plânge şi-a suspina
veste luĭ Dârvicĭu a da.
Ear' Dârvicĭu când auzĭa
un ochĭu îĭ plângea
altul îĭ râdea.
Apoĭ ce 'mĭ făcea? . . .
Mi se socotĭa
şi în grajdĭ mergea
pe Neagra scotea:
pe Neagra,
pe Besnica,
nicĭ cu frâu
nicĭ fără frâu,
ci c' un căpestrel
slab şi supţirel;
cu pedică 'n gură
ce n'avea măsură,
şi cu scărĭ la şea,
carile era
aşa de frumoase
ca şi doauă broscĭ ţâstoase.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca vântul
ne-atingând pământul.
Şi mi-o strângea de dârlog
şi sărea câte-un prilog;
mi-o plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.
Şi o pălea peste spinare
şi sărea peste hotare.
Pământul se resuna
pe unde Neagra câlca.
Şi, zău, mult că nu era
pe voĭnic maĭ ajungea.
Ioviţă când mi'l vedea
amarnic se spăriea
că 'şi-a perde mândruţa;
decĭ din gur' aşa strigá:
„Moşule hăĭ, Balaban!
ce eştĭ bun de eartagan
şi taĭ boeri 'n divan,
saĭ fuga şi vin' aicĭ,
că m' ajunge cel Dârvicĭu,
şi Dârvicĭu de m'a ajunge
sufletul de loc mi'l stânge,
şi capul mi l'a tăea
şi puĭcuţa mi-a lua.“

IV.

Balaban când auzĭa
în pivinţă că intra,
pe Galbăna mi-o scotea
nicĭ cu frâu

nicĭ fără frâu,
ci c' un căpăstrel
slab şi subţirel.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca văntul
ne-atingând pământul;
căcĭ când mi-o plesnĭa
Galbăna sărea
ca şi pasărea . . . .
Şi s'a dus, s'a dus
la Ioviţ' ajuns.
Şi cum ajungea
şi Dârvicĭu sosia,
şi Dârvicĭu pufuea
şi mi se roşĭa
şi-apoĭ se rostĭa,
cătră tânărul Ioviţă
fecĭoraş de Novăciţă
nepotul luĭ Balaban,
ce'i voĭnic de eartagan
şi bagă frică 'n duşman.
Balaban cum mi'l vedea
că astfelĭu se încĭudea
de dânsul mereu râdea
căcĭ de el frică n'avea,
şi spre el se întorcea
şi din gură mi'i ziceá:
„Ho! ho! voĭnic Dârvice!
nu face vrajbe pe-aice!
tineriĭ fac vrăjbile
noĭ bătrâniĭ păcile! . . . .“
Ear' Dârvicĭu aşa zicea:
„Balabane, viţă rea!
pe min' de me'i mânia
capul mi ţi-l'oĭu tăea
şi la corbĭ te-oĭu arunca!“
Balaban când l'auzĭa
amarnic se mâniea,
paloşul că mi'l scotea
pe palmă mi'l învărtea,
la musteţe mi'l cerca
la musteţe că prindea,
şi-apoĭ de loc mi'l titea
în faţa buricului
pe la furca peptuluĭ
unde-i greu voĭniculuĭ.
Şi de loc că mi'l pălĭa
sângele mi'l năbuşĭa
jos de pe cal că pica
şi calul alăturea.

V.

Balaban încălica
şi de-acolea purcedea
cu nepotul său Ioviţă
şi cu mândra copiliţă.
Eară 'n urma lor venĭa,
venĭa Turciĭ ca ploaea,
Tătariĭ ca năsipul
de-acoperĭau pământul.
Ear' voĭnicul Balaban,
care-i bun de eartagan,
de nime nu se temea
„vie! vie!“ tot zicea.
Şi orĭ care cum venĭa
orĭ care s' apropiea
Balaban pe eĭ sărĭa
dimpreună cu Ioviţă,
fecĭoraş de Novăciţă,
şi de zile'i mântuĭa,
capurile le tăea,
nu'i tăea cum se tăea,
ci mi'i tăea ca grâul
şi mi'i clădĭa ca stogul.
Şi după ce mi'i tăea
corbilor mi'i asvârlea . . . .

Eară eĭ se întorcea
spre casă tustreĭ mergea:
Balaban și cu Ioviță
și cu tânăra fetiță.

Maĭ ziceţĭ boerĭ „amin,“
v'am cântat cântec deplin,
și voĭ maĭ zice una
maĭ pe sus decât asta,
dacă și mie mi'ţĭ da
un păhar de vin pelin
gâtul să mi'l maĭ alin! . . . .

Teodor T. Burada: O Călĕtorie in Dobrogia. Jaşi 1880.

Maĭca bătrănă. (pag. 113—118.)

Primblă-mi-se primblă
pe cel mal de gărlă,
cea maĭcă bătrănă
cu brăul de lănă
de lănă seină,
de păr de cămilă;
din drug îndrugănd,
din furcă torcănd
din gură 'ntrebănd:
„Dunăre, Dunăre,
drum făr' de pulbere!
și făr' de hăugaș,
trup mult drăgălaș!
De aĭ fi vorbitoare
și 'ndatoritoare
eu că te-aș ruga
și te-aș întreba
de-un drahĭu al meu,
ce l'am perdut eu;
tu nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit,
de coscaĭ scobit?
De l'aĭ fi văzut
l'aĭ fi cunoscut:
un flăcău înalt,
nalt și sprăncenat;
fețișoara luĭ
spuma laptelui,
coala de hărtie
de la prăvălie,
chiculița luĭ
spicul orzuluĭ,
cănd e revărsat
la vreme de plouat,
crește 'n foae lat;
mustecĭoara luĭ
spicul grăuluĭ,
cănd se părguește
lumea-l îndrăgește;
sprincenele luĭ
pana corbuluĭ,
pană neboită
nesulemenită;
ochișoriĭ luĭ
mura cămpuluĭ,
coaptă la rezoare
ferită de soare,
coaptă la pămănt
ferită de vănt.“
— Dunărea privea
și așa grăea:
„măĭcuță bătrănă
cu brăul de lănă

de lănă seină,
de păr de cămilă!
şi de l'am văzut
nu l'am cunoscut.
Dar tu să te ducĭ
în colo s'apucĭ,
la sora mea ceaţă
ce acum se 'nalţă,
că e maĭ mare
maĭ înecătoare
şi 'ntunecătoare;
poate l'a văzut
şi l'a cunoscut."
— Cea maĭcă bătrănă
cu brăul de lănă
în genunchĭ cădea
şi la cerĭu privea,
şi mi se ruga:
„De s'ar îndura,
eu m'aş bucura,
Domnul să mă facă
o neagră corboaĭcă,
din aripĭ să sbor
colo să scobor."
— Domnul auzea
corboaĭcă-o făcea,
Dunărea trecea
şi se ducea
de întălnea,
cea ceaţă
negureaţă.
Cum a întălnit-o
în drum a oprit-o,
din gură-a 'ntrebat-o:
„Tu ceaţă
negureaţă!
de aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare,
eu te-aş întreba:
n'aĭ văzut cum-va
un drahĭu de-al meu,
măndru nalt flăcău,
mŭnţiĭ ocolind
din gură căntănd?
De nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit
de coscăĭ scobit?
că tu eştĭ maĭ mare
şi 'ntunecătoare!"
— Cea ceaţă
negureaţă
din gur'ăĭ grăea
şi aşa-i zicea:
„Măĭcuţă bătrănă
cu brăul de lănă
de lănă seină
de păr de cămilă:
ba eu l'am văzut
şi l'am cunoscut;
la malul măriĭ,
în marginea ţăriĭ,
la umbra de perĭ,
de perĭ şi de merĭ,
de păgănĭ gonit,
de gloanţe rânit
la pământ trântit!"
— Ea mereu mergea
pănă ajungea
în vărfurĭ de perĭ
de perĭ şi de merĭ.
Colo se punea
şi în jos privea,
pe el mi'l zărea
şi mi'l cunoştea,
şi ea începea
de mi'l cloncăea.
Dar el ce-mĭ făcea?
arcul mi'l lua
şi îl încorda
Atuncĭ ea grăea:
„nu mă săgeta

că sânt maĭca ta!
Nu te cloncăesc;
ci eu te jălesc."
— Dar el ce 'mĭ făcea?
Din gură grăea:
„De eştĭ maĭca mea,
du-te tu în grabă
leacurĭ de îmĭ adă,
la rănile marĭ
nişte erburĭ tarĭ,
la rănile micĭ
nişte erburĭ dulcĭ,
ca să mă vindecĭ."
— Şi ea se ducea
în grabă venea,
erburĭ aducea,
erburĭ dulcĭ lăsa,
erburĭ tarĭ lua.
In grabă să-ĭ treacă
acasă să'l ducă.
Dar nu-l vindeca
ci îl omorea.
Şi ea se scărbea
lăngă el murea!

Mihnea Vodă. (pag. 205—210.)

In şesul Scăenilor,
lunca Măgurenilor,
Mihnea Vodă cel vestit
cu-a luĭ oaste-a tăbărit,
multe corturĭ me-a făcut
multe multe
şi mărunte,
tot corturĭ de ipingele,
maĭ marĭ şi maĭ măruntele.
Dar maĭ multe-s tătăreştĭ
care 'n lume nu găseştĭ.
La mijloc de corturele
maĭ marĭ şi maĭ măruntele,
este-un cort mare rotat
cu creştetul naramzat,
cu sforile de matasă
împletite toate 'n şese,
cu ţeruşiĭ de argint
cum n'a fost nicĭ că maĭ [sânt;
cu maĭugĭ de acioĭ
cum nu se află pe la noĭ.
Pe pământ ce-i aşternut
şi cu ce ăĭ învălit?
covor verde de matasă,
de matasă tot aleasă,
peste covor chiroţica
de cea mândră picăţică,
peste tot ăs mese întinse,
jur imprejur maĭ sânt puse,
pernişoare mititele
stau boeriĭ tot pe ele,
pe la patru colţurele
tot cu scumpe petricele,
petricele nestimate
care 'n lume nu se poate.
La masă cine se vede?
Domnul Mihnea Vodă şede
cu căte treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi cu amăndoĭ Capleştĭ.
Ear colo la capul meseĭ,
lăngă cel stălp gros a uşeĭ
şede Neda părcălabul
înţeleptul, chibzuitul,
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor
şi fruntea boerilor.
Mihnea Vodă se sculă
de departe se uĭtă,
pe drumul Tabanuluĭ
pe şleahul Tataruluĭ.
Calea Bucureştilor,
asupra Scăenilor

mare pulbere zărea
şi la masă ear intra,
şi din gură aşa grăia:
„Aleĭ! voĭ ostaşilor
sfetnicĭ marĭ, boerilor,
voĭ beţĭ şi vă veselițĭ
nicăĭurea nu gândițĭ.
Eu afară am eşit
mare pulbere-am zărit."
— Boeriĭ atuncĭ grăia:
„Aleĭ! tu Vodă Mihnea,
şezĭ la masă şi mănâncă
şi nu te scula tu încă,
vr'un vârtej din cer lasat
poate peste drum a dat,
pulberea de-a ridicat
câmpul că l'a apucat.
Ear de-a fi vr'o oaste grea,
Doamne, pe la noĭ să dea,
şi'i sta Doamne te-ĭ uita,
şi'i vide noĭ ce-om lucra."
— Vorba bine n'o sfârşea,
eată mări că sosea,
Radu din Calonfireştĭ,
cum ăl vezĭ încremeneştĭ:
de triĭ orĭ ăĭ ocolea
bună zĭoa le dădea,
şi eĭ că îĭ mulţămea.
Frate cu Mihnea era
şi eĭ că nu se ştiea.
Radu din gură-i grăĭa:
„Ştii tu Doamne, orĭ nu ştiĭ?
ân ţar'a 'ntrat Tatariĭ!
Pe maĭca me-a robit
pe copiĭ me-au omorit.
In Bucureştĭ a intrat
bisericele a pradat!
Prin ele că au trecut
grajdĭ de caĭ le-au făcut!
Maĭca precistă cea sfântă
între caĭ ămĭ stă zvârlită!
Să-mĭ daĭ pe treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi pe amândoĭ Capleştĭ
şi pe Neda pârcălabul
înţeleptul, chibzuitul
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor,
şi fruntea boerilor."
— Domnul Mihnea că'i grăĭa:
„Eu Bujeştiĭ nu ţi-oĭ da,
că Bujeştiĭ viclenĭ sânt,
cum nu găseştĭ pe pământ;
la pomană
dau năvală,
la rezboĭ
dau 'napoĭ.
Radule eu ţie da-voĭ
pe Capleştiĭ amândoĭ,
şi pe Neda pârcălabul
înţeleptul, chibzuitul."
Eĭ atuncĭ încălecau
şi 'nainte eĭ plecau.
— Radu din gură grăĭa:
„Aleĭ! voĭ Capleştilor,
inima voĭnicilor,
bătețĭ voĭ mijloacele,
ĭară eu marginile.
De la voĭ ce va scapa
de la noĭ nu s'a 'nturna."
— Capleştiĭ că respundea:
„Unde Doamne s'a văzut,
unde s'a maĭ pomenit,
slugĭ să bată mijlocul,
marginile stăpânul."
Paloşu 'n mână luau
şi 'n Tătarĭ eĭ năvăleau,
mare drum că eĭ făceau,
cu pământ ăĭ mestecau.
Păn' era soare 'n chindie
remasă Tatarĭ o mie.
Nicĭ soarele n'asfinţea
şi Tatariĭ se sfârşia.

Gruea fiul luĭ Baba Novac, căpitanul luĭ Mihaĭu.

P'acea lungă Dunăriță
merge, merge-o șaĭculiță,
cu postav verde învelită
pe dinăuntru zugrăvită.
Dar în ea
cine 'mĭ ședea
cu sluga nevrednica?
Gruea, fiul luĭ Novac
luĭ Novac,
Baba Novac.
Turciĭ stau pe zidurile
ca cĭorile în prunturile.
Vântul mare vapora,
chica Grueĭ s'înfoca.
Turciĭ când vedea, fugeau
și 'napoĭ nu maĭ priveau.
Iar sluga nevrednica
către Turciĭ s'adresa,
de necaz foc se făcea
și așea le răspundea:
„Turcilor! nevestelor
ce fugițĭ voĭ blesmelor?
Asta-e Gruea luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac.
El acuma este beat
este beat, câĭne turbat;
spune-țĭ mie înadins
ce 'mĭ dațĭ ca să vi'l dau prins
și legat și ferecat
să nu maĭ fie de scăpat?“
— Turciĭ luĭ îĭ răspundeau
ș'ast fel îĭ făgăduĭau:
„Ți-om da galbenĭ, șaĭca plină
numaĭ să ni'l daĭ în mână.“
Iar sluga nevrednica
pe el mâna îșĭ punea,
îl lega și'l fereca
așa cum Gruea dormea,
tot cu sârma de mătase
ce pătrunde pân' la oase.
Turciĭ șaĭca o umplea
cu cărbunĭ o îndesea,
cu galbenĭ o pospoĭa
pre d'asupra și îĭ da.
Turciĭ mâna când puneau
pe Gruea îl pâlmueau
ĭar alțiĭ îl judecau
și alți țeapa îĭ pregăteau.
Gruea se desmetecĭa
tare ca un leu răcnea,
legăturile îșĭ plesnea.
Turciĭ se înfiorau,
dar sârma de mătase
tae carnea pân la oase.
Gruea capu' șĭ ridica
un corb croncânind vedea,
către el s'adresa
și din gură așa-i grăĭa:
„Corbe, corbe, frate corbe!
spune 'mĭ ce sânt aste vorbe?
spune 'mĭ ce tot croncăneștĭ
or de mine te găteștĭ?
Ține inelușul meu
și du 'l unde voesc eu:
în munțiĭ Catrinuluĭ
în pădurea Pinuluĭ,
la ceardacu luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac;
și-țĭ voĭu face s'aĭ mâncare
multe lunĭ de săturare.“
— Corbul inelul lua
în acel munte îl ducea;
Novac la masă ședea
supt un pom s'adăpostа.
Corbul pe sus croncânea,
ĭar Novac îl asculta;

către nepot s'adresa
cu care se ospăta:
„Măĭ nepoate! măĭ Iovițe!
ĭa maĭ adu o ploscița,
și ĭa flinta mea din cuĭu
și dă 'n îl corb să'l răpuĭ;
căcĭ el bine nu gândește
ci de rău nouă cobește."
— Corbul când așa auzĭa
d'asupra meseĭ sbura
și inelul îl lăsa
în farfurie a cădea,
pe care Novac mânca.
Și 'ncepu a se mira.
Dar Novac când îl văzu
îndată 'l recunoscu
de la masă se sculă
haĭnele sale îșĭ schimbă;
lasă gugĭuman domnesc,
și potcap călugăresc
îșĭ puse 'n capul luĭ,
în fața nepotuluĭ;
lepădând haĭne domneștĭ,
și rase călugăreștĭ
îmbrăcă și se gătea,
desagĭ cu galbenĭ umplea;
la primejdiĭ nu gândea
ci la Țarigrad pornĭa.
El pe la fântânĭ trecând
văzu pânze înalbind
multe fete și neveste;
și întrebându-le de veste
către ele s'adresa
și din gură le grăĭa:
„Fetelor, nevestelor!
mândre, frumușelelor!
spuneți-mĭ adevărat
ce veste la Țarigrad?
De 'mĭ vețĭ spune voĭ drept
pânzele c'asta hărtiă
întocmaĭ să se 'nalbească
și frumos se 'nvioreasca;
ĭar dacă'țĭ tăgădui
ș'adevărul ne'țĭ grăi
pânza voastră să 'negrească
ca rasa 'mĭ călugărească!"
— Iar ele răspundea:
„Veste-ĭ bună, nu-e rea,
moșule călugăre
sfinte cuvioase!
Veste-ĭ, e în Țarigrad
prins Gruea luĭ Novac.
Turciĭ mi ți'l judecă
și mi ți'l purecă;
uniĭ țeapai-o gătesc
și alțiĭ îl pălmuesc."
— Când asta Novac auzĭa
de necaz se aprindea
se repezea haĭducește
și mergea pășirĭ lupește.
La Țarigrad ajungea
către bașĭ așa zicea:
„Turcilor, agalelor!
Sultanĭ și Sultanelor!
Voă-ĭ robul de vânzare
sau e robul de pierzare?"
— Cel maĭ bătrân răspundea:
„fugĭ, călugăr, pĭază rea!
perĭ dinaintea mea
orĭ ți-aĭ urât viața!"
Când Novac așa auzĭa
se făcea că s'înpĭedica
desagiĭ de fulg lua
și galbeni-ĭ risipea;
Turciĭ în galbenĭ năvălea.
El la Gruea alerga,
legăturile îĭ tăĭa
sabiă 'n mână îĭ punea,
peste ochĭ palme îĭ ștergea
ș'apoĭ ast fel îĭ grăĭa:
„Bate tu marginile,
sâ bat eu mijlocile,

că le știu sorocile
ca și popiĭ tocile;
unul dacă va scăpa
tu mie nu 'mĭ veĭ scăpa."
D'amiazĭ până în chindie
taĭă Novac șapte mie,
când soarele scăpăta
Novac n'avea ce tăĭa.

Doĭne.

Doĭna. (Moldova; Alecsandri, pag. 224.)

Doĭnă, doĭnă, cântic dulce!
când te-aud nu m'aș maĭ duce.
Doĭnă, doĭnă, vĭers cu foc
când resunĭ eu stau în loc.
Bată vânt de primăvară
eu cânt Doĭnă pe afară,
de me 'ngân cu florile
și privighitorile.
Vine earna viscoloasă
eu cânt Doĭna 'nchis în casă,
de'mĭ maĭ mângăĭu zilele
zilele și nopțile.
Frunza 'n codru cât învie
doĭna cânt de voĭnicie.
Cade frunza gĭos în vale
eu cânt Doĭna cea de jale.
Doĭna zic, doĭna suspin
tot cu doĭna mă maĭ țin.
Doĭna cânt, Doĭna șoptesc
tot cu Doĭna vietuesc!

Străinul. (Alecsandri, pag. 240.)

Frunză verde rozmarin,
reu e de voĭnic străin!
Numaĭ luna că 'l ĭubește
și soarele 'l încălzește.
Trece 'n gĭos, se duce 'n sus
nime nu 'i dă un răspuns,
nici îĭ zice: bun agĭuns!
Sue 'n deal, coboară 'n vale,
nicĭ o mândră nu'i stă 'n cale,
trece sate 'n curmeziș
și dumbrăvile 'n lungiș,
vede-o mândră fetișoară
ca un puĭu de căprioară.
El îĭ zice: dragă, stă!
Ea în laturĭ tot se dă.
El îĭ zice: vină 'n coace!
Ea-ĭ respunde: n' am ce face.

Burueană de leac. (Muntenia; Alecsandri, pag. 270.)

Aoleo! mamă Ileană!
cată 'mĭ vre-o burueană
și cu mine-țĭ fă pomană.
Mergĭ în câmp de-alege-un smoc
tot de mac și busuĭoc,
să'mĭ stingĭ inima de foc.

C'a fi azĭ o septemână
am văzut pe la făntână
o puĭcuță de Română,
și de-atuncĭ dorul mă frânge,
soarele din cer mi 'l stinge,
și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
nu se fac din viorele,
ci din buze subțirele.
Blăstemat să fie locul
unde mi s'a aprins focul
de 'mĭ tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul,
când ĭ-am urmărit eu pasul
și ĭ-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'au rătăcit,
cu glasul m'au amețit;
liniștea mĭ-am prăpădit.

Dorul de țeară. (Ardeal; Alecsandri, pag. 295.)

Plânge-mă mamă cu dor
că țĭ-am fost voĭnic fecĭor,
și de grijă țĭ-am purtat
ogorul ți l' am lucrat.
Ear de cănd m'am cătănit
vĭeața mi s'a otrávit.
Că tângesc în țărĭ străine
și tot plâng gândind la tine.
Mult mĭ-e dor, mămucă dor
de cel codru frățior
și de stâna cea cu oĭ,
și de cântic de cimpoĭ!
Mult mĭ-e dor, mămucă mea
de cea mândră viorea
care mă ĭubĭam cu ea!
Mult mĭ-e dorul ne 'mpăcat
și mă 'ndeamnă la păcat,
să mă las de cătănie
și să fug la cĭobănie.
Orĭ ce-a fi cu mine, fie!

(Basarabia; Alecsandri, pag. 410.)

Fă-mă, doamne, ce me'ĭ face
sufletul să mi se 'mpace;
fă-mă hulubaș de-argint
cu aripele de vânt,
să maĭ sbor de pe pământ
pân la maĭca pe mormânt,
și să stau, să m' odihnesc,
să plâng și să mă jălesc,
și de bune și de rele
de aleanul vĭețiĭ mele.

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române II. Cernăuțĭ 1875.

Doină haiducească. (Bucovina, pag. 7—8.)

Așa'mĭ vine câte-o diră
să'mĭ fac casa toată țiră,
să'ĭ dau foc, să arză spuză,
să mă suĭ la munțĭ cu frunze.
Așa'mĭ vine une-orĭ
să las frațĭ, să las surorĭ,

să mă suĭ la munţĭ cu florĭ,
să'mĭ fac ochiĭ rotungĭorĭ
să privesc mândrele zorĭ,
să şed pintre floricele
s' ascult vers de păserele.
Pe pat de florĭ să mă pun
durerea mea să li-o spun.
Aşa'mĭ vine câte-odată
să las mamă, să las tatâ,
să mă suĭ la munţĭ cu peatră,
să-mĭ fac ochişoriĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată
unde am trăit eu odată.
Aşa'mĭ vine câte-un gând
să duc boiĭ să mi'ĭ vând,
eară plugul să 'l aprind:
din coarnele pluguluĭ
să fac şauă murguluĭ,
murguluĭ voĭniculuĭ;
şi din ferul cel maĭ mare
să fac teacă la pistoale;
şi din ferul cel maĭ lat
cel maĭ lat şi 'ncovăeat,
să fac teacă la băltag
şi băltagu 'n ea să 'l bag.
Şi din ferul cel maĭ lung
să fac potcoave la murg,
să 'l încalic să mă duc
către sinul munţilor
la umbra molizilor,
la cântecul mĭerlelor,
la mugetul cerbilor,
către sinul codruluĭ
la umbra fagetuluĭ
unde-ĭ drag voĭniculuĭ
şi-ĭ place fărtatuluĭ.

Steaua. (pag. 129.)

Nu departe de-acolea
a picat din cerĭu o stea,
şi-a aflat 'o mândra mea
şi s'a 'mpodobit cu ea . . . .

Cântec de amor. (Regin din Transilvania.*)

După nor vine senin,
după dulcea venin.
Amar mie si suspin!
lacremile vale'm vin.
Ce văd, nemica nu'm place;
ce văd, în zadar, nu'm place.
Sudorĭ de pe mine pică,
inima mi-să despică.
Săracĭ ochĭ nevinovaţĭ,
vale de lacrămĭ vărsaţĭ;
dacă seama nu'm băgaţĭ
cu cine vă 'npreunaţĭ.
Voĭ îm sânteţĭ mie de vină
că aţĭ ĭubit fată străină,
tocmaĭ din străină ţară,
arde-ar flacăra şi para.
Căt soarele încălzeşte
în lung şi în lat luceşte
nu-i doftor leacurĭ se'm deĭe
boala din trup să mi-o ĭeĭe.
Căţĭ preoţĭ blagosloviţĭ
ba şi călugărĭ sfinţiţĭ
toţĭ să vie se'm cetească
tot nu pot să mă mântuească.

---

*) Textele din Regin din Transilvania, comunicate de d. J. Bianu.

Câte muĭerĭ vrăjitoare
şi babe descântătoare,
toate vie să'm descânte
tot nu voĭ fi ca maĭ 'nainte.
Vie moartea să mă spaĭe
că m'a duce la văpaĭe.
Vie ceate într'armate
cu săbiĭ şi pusci gătate
şi să zică că mă omoară,
tot nu m'or scoate din boală.
Când apa de înjos în sus,
soarele de la apus
la răsărit ar pleca,
şi apa în cerĭu ar sta,
nice atuncĭ nu te-oĭ uĭta,
Mariuţa pre D-ta!

Cântec popular. (Regin.)

Spune'm dragă Marioară
de ce plângĭ de ce oftezĭ
că eştĭ tristă porumbioară,
pentru ce cam turturezĭ?
Orĭ nu vezĭ a mea ĭubire
de mult te-au încunjurat.
Ieu te rog cu umilinţă
lasă-te de suspinat.
Au nu vezĭ în lăcrimĭoare
ochi tăĭ cum pătimesc?
când să văz suspinire
lumea vreau să o părăsesc.
Dragosta de fată mare,
ca şi floarea din cărare.
Fă-mă D-ne ce m'i face
numa nu'm da ce nu'm place;
fă-mă D-ne şi pământ,
numa nu'm da om urât.
Că omul cel uricĭos
şi ziua e întunecos.
Dară omul cel frumos
şi noaptea e luminos.

Altă cântare. (Regin.)

De când mândră te-am văzut
foarte dragă me-aĭ căzut.
Dacă am văst că nice-o-dată
nu putem fi la-olaltă,
apoĭ dar a mea ĭubită
nu te fac nefericită.
Făr de mână orĭ cu cine
batăr maĭ voĭnic ca mine.
Făr las cu limbă de moarte
lâng' olaltă să ne'ngroape;
să ne'ngroape lângă cruce
unde a fost dragoste dulce.
De voĭu muri ĭeu maĭ întiĭ
la mormântul meu să viĭ
şi să zicĭ câtră mormânt
din inimă vre-un cuvânt:
„Mormintule! groapă săpată!
lasă-mă să văd o dată
pe acela ce m'au ĭubit
pre mine neosebit.“
Şi din noĭ ce a răsări?
Răsări-va viţĭ de vie.
Pre biserica se întindă
şi pre noĭ să ne cuprindă.
Ieu am fost june şi tu fată
şi ne-am ĭubit la-olaltă;
n'avem nice o judecată
că ne-am ĭubit la-olaltă.

Copilul orfan. (Dobrogea; Burada, pag. 227—228.)

Foaĭe verde, foaĭe lată
vaĭ de copiĭ făr de tată!
par'că sânt născuțĭ din peatră!
Crescuțĭ în țară streină
fără tată, fără mumă!
Făr de frațĭ, făr de surorĭ
par'că sânt născuțĭ din florĭ.
Copiĭ marĭ că se făceau
la 'mpăratul se duceau
şi din gur' aşa grăĭau:
— „Să trăeştĭ Măria-ta!
spune 'mĭ tu care 'i tata?
spune 'mĭ tu pe maĭca mea?"
Mă căzniĭu eu întreg anul
zahar ca să fac pelinul,
şi pelinul tot amar
nu s'a maĭ făcut zahar!
Mă munciĭu o vară toată
ca se fac streinul tată,
şi streinul
ca pelinul!
Mă urcaĭ pe munțĭ de peatră
să văd maĭca, să văd tata.
Mă urcaĭu pe munțĭ de florĭ
să văd frațĭ, să văd surorĭ.
Dar părințiĭ me-au murit
şi frațiĭ s'au prăpădit,
şi mila s'a isprăvit!

Vara vine, earna trece
n' am cu cine maĭ petrece,
şi cu cine am avut
vaĭ de mine l' am perdut!
L'a mâncat negru pământ
la biserica 'n mormânt.

Hore.

(Moldova; Alecsandri, pag. 339.)

Fugĭ încolo, vină 'ncoace;
şezĭ binişor, nu 'mĭ dă pace.
Lasă-mĭ mâna, nu mĭ-o frânge
ĭe-mă 'n brațe de mă strânge.
Vreĭ o floare, nu-țĭ dau floare
na 'țĭ gurița 'ndulcitoare.
Vreĭ ce vreĭ, eu vreu nu vreu
şi-țĭ dau tot sufletul meu!

Sultana. (Alecsandri, pag. 344.)

Frunză verde cardama
Sultănico fa!
Orĭ tu mĭ-aĭ făcut ceva
Sultănico fa!
De nu te maĭ pot uita?
Când mă uĭt la casa ta
mi se rupe inima.
Alunica-țĭ de la gât
m'au aprins, m'au omorât;
alunica-țĭ de pe brațe
a să mă scoață din vĭeață.
Lelițo cu aluneĭ
nu căta la doĭ, la treĭ
şi cată la ochiĭ meĭ

că 's albastri ca şi-aĭ teĭ.
Haĭ, leliţă, la prisacă
timpul dulce să ne treacă
să mâncâm mĭere de roĭ,
să ne ĭubim amândoĭ;
să bem apă dintr' un loc
şi să ne ĭubim cu foc.

Nevasta harnică. (Muntenia; Alecsandri, pag. 353.)

Eacă mândra de pe vale!
cu rochiţa 'n paftale
cum mă 'ntâmpină în cale.
Of, of, of şi aoleu,
arde sufleţelul meu!
Ea aleargă 'n fuga mare
seceră orz de prânzare,
şi 'l usucă 'ntr'o căldare.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Până un copil să sugă
se asvârle ca vârlugă,
şi râşneşte tot în fugă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Intr'o clipă ea frământă,
se roşeşte, se 'nferbântă
şi de bucurie cântă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!

Insura-m'aş . . . . (Ardeal; Alecsandri, pag. 363.)

Insura-m'aş însura
nu ştiu soacra ce mi-a da?
coşarca cu fusele
costreţul cu mâţele?
Insura-m'aş însura,
nu ştĭu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
reu mĭ-e teamă de-un păcat!
Ea mĭ-a cere lumea toată
făr 'a se gândi la plată,
şi mĭ-a cere pĭeĭ de zmeu
să 'ncalţe picĭorul său,
că de capră, lesne crapă
şi de oae, să despoae
şi de ţap, îţĭ sare 'n cap!
Aş luao de Bărgău
mă tem c'a fi lucru rău.
Oĭ lua o sermăncuţă
care poartă opincuţă,
şi cămeşă cu altiţă,
şi pe şolduri o catrinţă.

Fetele din satul nostru. (Bucovina; Marian II, pag. 217.)

Căte sate-s pe sub munte
ca la noĭ nu-s fete multe.
Câte sate am umblat
fete mândre n'am aflat
ca la noĭ în acest sat.
Dar' fetele de la noĭ
toate se mărită, măĭ!
Se mărită mândrele
şi remân urâtele.
Şi remân cele urâte
dracu să le maĭ sărute.
Şi remân cele buzate
dracu să le aĭbă parte!

Fata rumenită. (Marian II, pag. 222.)

Care fată-ĭ rumenită
trebe bine ocărâtă
cu ocară ţigănească
să nu se maĭ rumenească.

(Marian II, pag. 232.)

Vaĭ de mine ce să fac
care-mĭ place, eu nu-ĭ plac.
Vaĭ de mine ce să fie,
cuĭ plac eu, nu-mĭ place mie.

(Dobrogea; Burada, pag. 246.)

Foaĭe verde de dudău
aduci-te-ar Dumnezeu,
pe la bordeĭaşul meu,
să te miluesc şi eu;
cu-o năframă 'n patru iţă
şi-o copae de tărâţă,
pe de-asupra cărbunaşĭ
să vezĭ cum ĭubeştĭ şi laşĭ.

(Burada, pag. 256.)

Foaĭe verde mărăcine
s'a dus puĭul de la mine,
cine 'mĭ zice puĭul vine,
are-o liră de la mine.
Tuturor le pare bine,
numaĭ mie-mĭ pare reu
c'a fost puĭuşorul meu.

Oraţie la nuntele ţărăneştĭ.

(Sibiiu 1867; Bucur. 1879; Fundescu, Basme, Bucur. 1870, pag. 113—122.)

Colăcărit.

I.

— Bună dimineaţă,
cinstiţĭ socri marĭ!
— Mulţămim D-voastră
băĭeţĭ militarĭ!
Dar' ce umblaţĭ?
ce căutaţĭ?
— Şi oraşe şi sate
depărtate
am colindat,
şi niminĭ seamă nu ne-au luat!
Cine sânteţĭ Dumnia-voastră
să ne luaţĭ seama noastră?
Ce umblăm?
ce căutăm?
la niminĭ n'avem
seamă să dăm.
Multe mărĭ am trecut,
multe ţărĭ am bătut;
Dar fiind-că ne 'ntrebaţĭ
să ne lăsaţĭ

cu încetul cu încetișorul,
să ne dăm cuvântul cu adevărul;
că de multe ce sânt și dese
nu le vom putea spune alese.

II.

Tânărul nostru împărat,
de dimineața s'au sculat,
fața albă au spălat
chică neagră au peptenat
cu strae noĭ s'au îmbrăcat
murgul său au înșelat
cu trâmbița au sunat,
mare oaste au adunat:
doue sute de grănicerĭ,
o sută fecĭorĭ de boĭerĭ;
din ceĭ maĭ marĭ
nepoțĭ de ghinărarĭ;
și pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare.
Și au vânat țara de sus
despre apus,
până juganiĭ ne au stătut
și potcoavele au pĭerdut.
Atuncĭ ne lăsarăm maĭ jos
p'un deal frumos
și alergarăm
de vânarăm:
munțiĭ cu braziĭ
și cu fagiĭ,
cerĭul cu stelele,
câmpiĭ cu florile,
dealul cu podgorile,
vălcelele
cu viorelele
și satele cu fetele.

III.

Când dete soarele 'n deseară
eșirăm la drumul cel mare
și deterăm d'o urmă de feară;
stătu toată oastea în mirare!
Uniĭ ziseră, că e urmă de zână!
să fie împăratuluĭ cunună.
Așa se maĭ chibzuiră
și se găsiră
alțĭ vânătorĭ
maĭ cunoscătorĭ
și ziseră, că e urmă de căprioară
să fie împăratuluĭ soțioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare p'un cal
ca un Ducipal,
se ridică în scărĭ
se umflă în nărĭ
și făcu ochiĭ roată
preste oștirea toată.
Și când încoace privi
aicea zări:
o floricică frumoasă
și drăgăstoasă,
și vazând că nu 'nflorește
nicĭ nu rodește,
nicĭ locul nu-ĭ priește
și maĭ mult se ofilește,
ne trimise pre noĭ șese lipanĭ
călărĭ pe șese juganĭ,
cu coamele cănite,
cu frânele zugrăvite,
cu unghiele custorite,
și cu coadele 'mpletite,
ca cu toțĭ să pornim
și la curțile D-voastră să venim,
ca floricica să luăm
și la împăratul s'o ducem.

IV.

Pornirăm
şi venirăm,
pe faţa pământuluĭ,
pe aburiĭ vântuluĭ,
bând şi chĭuind
din pistoale trăsnind,
caiĭ încurând
pe nărĭ flacărĭ lăsând
rânchĭezănd,
şi din unghiĭ scăpărănd;
păn'am sosit
şi v'am găsit.
Acum orĭ floricica să ne daţĭ
orĭ de unde nu, nu scăpaţĭ;
căcĭ am venit cu tărnăcoape de [argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem cu rădăcină
s'o sădim la împăratul în gră- [dină,
ca acolo să 'nflorească
să rodească,
locul să'ĭ priească
şi să nu se ofilească.

V.

Daca D-voastră, socriĭ marĭ
ne credeţĭ nescaĭ tălharĭ,
avem şi ferman cu peceţie
dela împărăţie;
cine ştie carte lătinească
să vie să ni'l citească,
ear cine nu ştie
să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.
Să ne aduceţĭ, socriĭ marĭ
oamenĭ cărturarĭ;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească cartea aleasă;
să nu fie cu barba cănită
să rămăĭe cartea necetită;
orĭ vr'unul cu barba rară
să ne ţie până 'n seară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne dea curănd răspunsul.
Răspunsul nostru este:
şase păhare de vin,
şase măhrame de in
de care se găsesc p'aicĭ,
cusute cu fluturĭ şi cu arnicĭ;
fie şi cu strămătură
numaĭ să fie cu voie bună;
să fie şi de mătasă
numaĭ să fie de aicĭ din casă,
dela cinstita mireasă
să nu fie de pe la vecine
să păţim vr'o ruşine,
că atuncĭ va fi cinstea noastră
şi ocara D-voastră!

Oraţia colăcerilor de la nuntă. (Obicĭnuită la Urzicenĭ.)

(G. Rafailă: Albina Pinduluĭ, An. II, pag. 11.)

Bună dimineaţă cinstiţĭ socri [marĭ!
(Zice cel ce voeşte a spune [oraţiile.)
Mulţumim noĭ voă, tinerĭ voi- [niceĭ!
Cu ce treabă mare aţĭ venit la [noĭ? (Intreabă socru:)

Acum dară, soacre mare
că ne-ați făcut întrebare,
de ce adică venirăm
și la ușă ne oprirăm;
ne vom da răspunsul, însă
să vă țineți gura strânsă,
și să tăceți ca pământul
ca să ne-auziți cuvântul.
Ce 'ntrebați Dumnia-voastră
în grab de venirea noastră?
Ce-ĭ această tinerime?
Ce-e această mulțime?
Ceste fete, urșĭ văzură
că țint ochiĭ și casc gură?
N'au maĭ văzut oamenĭ âncă
și se tem că le mănâncă?
Noĭ am maĭ umblat ș' alt' dată
pe airea ca ș' ast' dată,
și așa nu se mirară
nicĭ ce cătăm ne 'ntrebară.
Acum toțĭ v'ațĭ strâns grămadă
ca cum ațĭ căuta sfadă.
Oare voițĭ noĭ de teamă
să stăm și să vă dăm seamă?
Dar nicĭ prin gând să vă treacă
o așa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
căcĭ purtăm de voĭnicĭ nume;
nicĭ ne îngrozește vântul
că știm să vă dăm cuvântul.
Dacă voițĭ și vă place
ca să răspundem cu pace,
o luațĭ cu 'ncetișorul,
să vorbim cu binișorul;
că orĭ-ce cu 'ngăduĭală
se face cu rânduĭală.
Iar răpede când se cere
nu se face cu plăcere.
De aceea lăsând gluma
ascultațĭ la noĭ acuma.
Junele 'mpăratul nostru
într'o zi de dimineață
dup'a norilor roșĭață
vrând să plece 'n vânătoare
cu tinerĭ și pompă mare
s'a sculat, s'a gătit bine
s'a armat cum se cuvine,
și luând bucĭumu 'n dată
bucĭumă cu el o dată;
strânse el ostașĭ mulțime,
tot voĭnicĭ de călărime,
și agerĭ cu măĭestrie
la arc și vânătorie.
Apoĭ cu eĭ pe răcoare
a plecat la vânătoare
să 'ncureze, să vâneze
munțiĭ cu dealurile,
pădurile cu umbrile,
și văile cu luncile;
ast-fel umblând zioa toată
ocolit-a locul roată,
până la amĭazĭ spre seară
fără a vâna vr'o fiară,
și atât se desgustase
în cât era să se lase,
dar păre că o nălucă
îĭ zicea tot să se ducă.
El cu arc, săgeata 'n mână
ajunse la o fântână
și văzând urma de fiară
aci toțĭ descălecară
să se uite, să privĭască,
ce urmă e să ghicească.
Stând dar ast-fel fie-care
și privind-o cu mirare,
uni au zis că e de zână,
aĭb'o 'mpăratul de mână;
alțĭ că 'ĭ floare crăĭasă
aib'o 'mpăratul mireasă.
Decĭ cu această cuvintare
pe 'mpăratul ațițară
și făcură 'n gând să 'ĭ vie

să hotărască, să ştie
din ce parte acea zână
a venit pe la fântână,
şi cu inima 'ntocată
plecă spre urmă 'ĭ îndată.
După dânsa se tot duse
până văzu că 'l aduse
cu toată oştirea noastră
drept curţile Domnĭa-voastră:
unde-a zărit o floare
ca o stea strălucitoare,
care de crescut tot creşte
de 'nflorit tot înfloreşte,
ĭar de rodit nu rodeşte
căcĭ pământul nu'ĭ primeşte.
De aceea împăratul
făcu întru sine sfatul:
că acea frumoasă floare
şi dulce mirositoare
să o ĭa să strălucĭască
la curtea împărătĭască,
unde locul să 'ĭ primĭască,
să crească, să înflorĭască,
odrasle să odrăslĭască,
să-şĭ dea rodul la ivĭală
şi tuturor la privĭală.
Aşa împăratul june
în gând după ce îşĭ pune,
se uĭtă, locu 'nsemnează
după-a stelelor rază,
şi se întoarce îndată
cu inima ne 'mpăcată
şi cu gândurĭ doritoare
pentru rumena floare.
Adoa zi de dimineaţă
la a norilor roşĭaţă
se îmbracă, se încalţă
pe scărĭ de argint se 'nalţă
şi pe cal alb voĭniceşte
încălecând, se opreşte;
şi peste oştirea toată
întorcându 'şĭ ochi roată,
pe noĭ, colăcerĭ, ne-alese:
cu mustăţile sumese
pe atâţĭ caĭ ĭuţĭ ca smeĭ,
cu capetile toţĭ ca leĭ,
cu coamele poleite,
cu unghiile zugrăvite,
cari când încep să sae
din nărĭ aruncă văpae.
Dară după ce ne alese
el cu vorbă ne trimese
după ĭubita luĭ floare
şi foarte mirositoare,
s'o ducem să strălucĭască
la curtea împărătească.
Am plecat noĭ toţĭ îndată
după vorba luĭ cea dată,
nu ştiurăm seamă bine
să venim pe drumurĭ line,
ci ne-am îndreptat pe stele
ş' am venit tot după ele,
peste munţĭ şi peste şghĭaburĭ
şi peste sute de dĭalurĭ,
mâncând şi bând împreună
cu cântărĭ, cu voe bună,
şi 'ntrebând în calea noastră
de curtea Domnieĭ-voastră;
şi aşa steaua dorită
împăratuluĭ ĭubită,
aci din ochĭ o perdurăm
şi că s' a pitit văzurăm.
Să ne daţĭ dar acea floare
acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul împreună
vă poftim şi voe bună.
Nu răspundeţĭ vorbe rele
că apoĭ vă vin maĭ grele.
Noĭ nu suntem bunioară
să îndrugăm ca la moară

ci dăm vorba mireluĭ
ĭeacă și firmanul luĭ: (arătând
este carte lătinească [plosca)
puneți ca să v'o citească;
de nu știți, ca de cărbune
vă feriți mâna a pune,
și chĭămați popa să vie
că el latinește știe;
dar nu vr'un cu barba lungă
treĭ zile să nu'ĭ ajungă;
nicĭ vre un cu barba rară
să ne ție pân' de seară;
dar nicĭ vr'un cu barba deasă
s'o citească ne 'nțeleasă;
ci de ceĭ ce știu să sugă
ca s'o citĭască pe fugă;
că nu'ĭ carte latinească,
ci cum vedețĭ e o ploscă
cu vin dela Dealul Mare
(când bețĭ, căcĭula vă sare)
cu vin dela Valea Lungă
(când bețĭ, facețĭ gura pungă).
Poftițĭ, închinațĭ odată
vă udațĭ gura căscată,
luațĭ-o toțĭ voĭ prin mână
și ne dațĭ pe acea zână,
ca s'o ducem la 'mpăratul
și să continâm tot sfatul.
Nu gândițĭ că vorbim glume
orĭ niscaĭ basmurĭ din lume,
ci vă gătițĭ cât maĭ tare
cu cele de ospătare;
aducețĭ voĭ fân cu care
s'aĭbă cai de măncare;
tăețĭ juncĭ cu carne grasă
să dațĭ ostașilor masă.
Strângețĭ fete frumușele
ca să dăm hore cu ele.
Apoĭ maĭ gătițĭ și case
îmbrăcate cu mătase,
și pentru ostașĭ umbrare
cu loc de 'ncăpere mare.
Intindețĭ maĭ multe mese
punețĭ bucate alese,
și cofeturĭ lângă-aceste
c' așa obiceĭul este;
ĭar cum-va de nu se poate
să le împlinițĭ pe toate,
nicĭ să stațĭ să maĭ răspundețĭ
ci cătațĭ loc să v'ascundețĭ,
că ostași nu știu glumă
ș'o să fie vaĭ de mumă.
Și apoĭ să maĭ știțĭ bine
că și împăratul vine
cu căpitanĭ, cu catane
și cu maĭ multe răsvane
zugrăvite, poleite
în ele Doamne gătite;
vine și un răsvan mare
cu lăute, cu căntare,
în el stând mărita nună
ținând în mănĭ o cunună
strălucită, luminată
cu petre scumpe lucrată,
pentru rumena mireasă
cea de împărat aleasă.
Scoatețĭ dar acum colacul
că ne-am deșertat tot sacul,
și să ne maĭ dațĭ, se știe
și căte-o sangulie,
de in supțire țesută
și cu florĭ de fir cusută;
putețĭ da și de mătase
d'avețĭ inimĭ să vă lase,
ĭar de nu, și d'arnicĭu fie
cum vețĭ avea omenie,
căcĭ noĭ priimim de toate
numaĭ curănd a le scoate,
ca să ne stergem la gură
că 'ĭ udă de băutură.
Iar astor fete venite
ca cĭorile grămădite,

ce vă stau cam pe la spate
tot cu gurile căscate,
muĭaţĭ în lapte cojiţă
şi le daţĭ să înghiţă,
să nu stea cu gura seacă
ci de dor să le maĭ treacă,
să' şĭ maĭ potolească jindul
pân' le-o veni şi lor rândul.
— Insă nu descălicaţĭ? (întreabă socru.)

Vrem răspunsul să ne daţĭ! (răspunde cel ce a spus oraţia)
apoĭ am descălica
dară n'e c' om însera
ş'a să trecem văĭ adâncĭ
cu prăpastiĭ şi cu stâncĭ,
munţĭ înalţĭ cu brazĭ umbroşĭ!
Daţĭ răspunsul sănătoşĭ!

Urmarea colacărieĭ.

(Melchisedec: Convorbirĭ literare, An. XIV. pag. 295—297.)

Mulţămim dumi-tale cucoane mire
şi dumi-tale cucoană mireasă.
Cum m'aţĭ văzut Dumnea-voastră cu acest păhar,
milostivul Dumnezeu să vă vază din ceriu cu dar.
Cu darul său să vă dăruească
numele să vă mărească,
aniĭ să vă sporească,
zilele să vă' mulţească.
Să vă trămită din ceriurĭ
ale sale patru darurĭ:
stema împărătească,
corona crăească,
scaun domnesc,
toĭag stăpănesc.
Milostivul D-zeu să vă povăţuească cu sfatul
ca să vă bucuraţĭ unul de altul,
cum s'a bucurat Aron proorocul
când i-a odrăslit în mână toĭagul,
ne udat, nerourat
de doĭsprezece anĭ uscat,
şi Dumnezeu când l'a blagoslovit
îndată a odrăslit şi-a înfrunzit.
Să vă maĭ bucuraţĭ cu acea bucurie nespusă,
când fericita Elena a găsit cinstita cruce,
şi earăş, să vă învredniceească Dumnezeu sfântul
să vă bucuraţĭ unul de altul

cum s' a bucurat cinstitul Noe proroc,
când s'a isbăvit de potop,
şi a sărit din corabie pe uscat,
şi din poame a gustat şi s'a săturat,
şi a băut şi vin,
de a făcut chef deplin;
şi de atuncĭ s'a făcut vin,
cu care şi eu la feţele dumilor-voastre închin.
Această cale a dumilor-voastre şi împreunare,
să fie cu ştirea Sfinţieĭ sale;
să vă îndrepteze spre loc
cu mare noroc,
spre vĭaţă
cu dulceaţă,
spre lauda părinţilor şi a fraţilor
şi spre pomană săracilor.
Şi earăş milostivul Dumnezeu să vă miluească
şi încă să vă maĭ dăruească
multă avuţie
şi întreaga bogăţie:
turme de oĭ,
pluguri de boĭ,
herghelii de caĭ şi pungĭ de banĭ
ca la boeriĭ ceĭ marĭ.
Şi încă să vă miluească
şi să vă maĭ dăruească:
mult cu mult
ca apa din Prut;
măcar şi ca Siretĭu
că aşa este adetĭu.
Mulţămesc şi dumi-tale, jupâne vornicele!
trupuşor de viorele
face-te-ar fetele mănunchele
să te băge 'n sin la pele!
Mulţămesc dumi-tale de acest păhar cu zahar
ca şi sfântuluĭ duh pentru dar.
Pentru acest păhar mândrişor şi gălbior
ca din suc de păltior.
Darul sfinţieĭ-sale
să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajuns vornicel de această gloată

să dea Dumnezeu să ajungĭ şi vornic de poartă,
şi pe noĭ să ne bagĭ în samă măcar căte un păhar
că noĭ toţĭ îţĭ mulţămim. [de vin
După toate aceste ca un voitor de bine
sfântul Dumnezeu să nu mă uĭte nicĭ pe mine,
să'mĭ dăruească o copilă tinerică
frumuşică, ocheşică,
măcar ca cea de colea
dacă şi ea o vrea,
să fie soţioara mea.
Eară dacă n'a vrea
Elele să o ia,
să facă cimpoĭu din ea
să cânte şi la nunta mea,
că eu oĭu face pe icĭ pe colea,
ş' oĭu găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
va merge maĭ tare;
de a fi maĭ mică
n' oĭu zice nimică;
Eară de a fi maĭ frumuşea
maĭ mult îmĭ va plăcea
şi se va chĭema că este a mea
şi voĭu ţine casă cu ea.
Inchin şi la guriţa mea
că ea ştie cum a bea.
Şi voĭu face buzele leĭcuţă
şi pântecele balercuţă,
şi n'a curge nicĭ o lecuţă.
Ear tu guriţă nu te bucura
că de acest păhar te veĭ sătura;
că nu te veĭ satura nicĭ cu altul
cum se satură ĭadul
de boerĭ de divan,
de vornic şi vătăman.
Şi beu acest păhar de băutură
pentru multă voe bună;
pentru mare mila dreptăţilor
pentru bunătatea bunătăţilor,
pentru irul iruluĭ
ca izvorul vinuluĭ;

pentru roada câmpuluĭ,
care când înflorește
toată lumea se veselește.
Unul cu altul, când ne vom întălni,
să nu avem a ne feri.
Când ne vom întâmpina
să avem a ne săruta;
când ne vom întălni
să avem a ne cinsti
cu cuvinte bune
cu păhare pline;
ear când ne vom înfățișa
să avem a ne îmbrățișa.
Pace între frațĭ
și între împărațĭ.
Boeriĭ ceĭ marĭ
să rămâe jitarĭ;
boeriĭ ceĭ maĭ micĭ
să rămăe calicĭ.
Eară noĭ țăraniĭ
să 'nflorim ca șofraniĭ.
Eară maziliĭ
să-ĭ tragă câniĭ;
âncă și mățele
să le roază opincile.
Și eu zic Dumilor-voastre: amin!
și beu acest păhar de vin,
și îl beu tot
ca să trăițĭ cu noroc.
Și eu așĭ maĭ lăsa
dar mă tem că nu mi'țĭ maĭ da.
Așĭ maĭ da și pe la fete
dar mă tem să nu se 'mbete.
Și mamele nu le vor găsi lor vină
ci'mĭ vor căta mie pricină,
și mă vor face pe mine vinovat
și vor zice că eu le-am îmbătat.

Cântic de nuntă.

(Alecsandri, pag. 383.)

Lado.

Frunză verde lăcrimĭoară
lado, lado sorioară!
Dute ’n haĭne de mireasă
la bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
că de acum eştĭ măritată,
lasă fraţĭ, lasă surorĭ
lasă grădina cu florĭ,
că tu singură-aĭ să fiĭ
o grădină de copiĭ.
Lado, lado, nu maĭ plânge
mijlocelul nu’ţĭ maĭ frânge,
că acasă te-ĭ întoarce
când pe strat inul s’a toarce,
şi la maică-ta te-ĭ duce
chĭar atuncĭ şi nicĭ atunce
când bondariu-a face mĭere,
când a face plopul pere
şi răchita vişinele
să-ţĭ alinĭ pofta cu ele.

Cântecul Paparudelor.

(G. D. Teodorescu: Incercărĭ critice etc., Bucur. 1874, pag. 128.)

Paparudă, rudă
vino de te udă,
ca să cază ploile
cu găleţile.
Să dea porumburile
cât gardurile,
şi să crească spicele
cât vrabiele,
să sporească grânele
să împle pătulele
paparudele!
Să deschizĭ cerĭurile
să pornească ploile
şi să fereştĭ holdele
de toate mălurile;
să goneştĭ tăcĭunele,
din toate ogoarele
paparudele!

Cântecul cununeĭ la secerat.

(Din Reşinarĭ Transilvania. Burada: Convorbirĭ literare, An. XIV, pag. 307.)

Stăpâne, stăpâne
gata-mi-te bine,
de vin şi de pâne
că cununa’ţi vine.
Şi nu te ’ntristare
că ’s holdele rare,
da la spic ăs mare.
Şi domnu-ţĭ va dare
stogul cât casa,
snopul ferdela,
claĭa găleata,
pita cât masa,

mănunchĭul copul,
ca earb' ovăsul.
Stăpăneasa noastră
tănără frumoasă
pune cina 'n masă
şi roagă pe taĭca
roagă şi pe maica,
ca să nu mă dare
după ăl din din(!) deal,
că-ĭ cu grăul rar,
cu earba podbeal.
Ci ca să mă dare
ne rugăm noĭ tare,
după ăl din şes
că-ĭ cu grăul des.
Tu soare râtund
treci dealul curând,
şi nu te-or blăstemare
şi nu te-or chemare,
robiĭ câmpilor
ĭobagiĭ domnilor.
De cătră cergău
vine-un nour greu;
dar nu-ĭ nour greu
ci-i băditul meu,
pe lângă cel râu
cu secerea 'n brău.
Grău a secerat
în clăĭ l'a cărat.
Stăpâne, stăpâne!
multumimu-ţĭ bine
de vin şi de pâne.
Să fiĭ sănătos,
ne rugâm frumos!

Cântece de stea.

ANTON PANN: Cântece de stea sau Versurĭ ce să cântă la Naşterea Domnuluĭ nostru Is. Hs. ed. 4[a]. Bucureştĭ 1848.

Cântarea VIII. (pag. 11—13.)

La nunta ce s'a 'ntâmplat
în Cana Galileĭ
fost'au şi Iisus chĭemat
în Cana Galileĭ
şi vrând triştĭ a nu 'ĭ lăsa —
a venit cu maĭca sa, [şi c. l.
şezând la masă şi bând,
băutura ne-ajungând,
şi din câţĭ la masă sta
în tăcere să uĭta,
necutezând a 'ntreba
de maĭ este vin, au ba.
Iar muma luĭ Iisus
văzând ca n'au vin d'ajuns
zise: fiul meu ĭubit!
vinul li s'a isprăvit.
Iară Isus s'au sculat
şi slugile au chĭemat,
şase vase ap'au pus
şi le-au umplut până sus.
Hristos le-a bin' cuvântat,
apa în vin s'a schimbat;
ş'a zis să dea 'ntâĭu la nun
să guste vinul de-ĭ bun;
ĭar nunul dac'a gustat
cu glas mare a strigat:
ceĭa ce fac mese marĭ
dau întâĭŭ vinurĭ maĭ tarĭ,
şi dacă să 'nveselesc
şi de cel prost priimesc.

Iar noĭ cel prost am băut
şi pre cel bun am ţinut.
Atuncĭ toţĭ au cunoscut
cum că Hristos s'au născut.

Cântarea IX. (pag. 13—14.)

Moĭsi şi Aaron
amândoĭ ţinea d'un tron,
de tronul făgăduit,
cel prin lege dăruit.
Moĭsi şi Aaron
în vremea luĭ Faraon,
pre Israil cel ĭubit
Din Eghipt l'au slobozit.
din Eghiptul cel amar
prin dumnezeescul dar,
marea pedestru trecând
pre Faraon înnecând.
Iar prin legea 'ceastă noă
cânta-voĭ maĭ ales voă,
c'a venit Domnul Hristos,
Mesia, cap luminos
din neamul luĭ Avraam.
Ş'a mântuit pre Adam
de osânditul blestem
ce'l luase 'n Edem.
Ş'acum noĭ aĭ luĭ nepoţĭ
câţĭ credem în Hristos toţĭ,
cântăm şi ne bucurăm
şi naşterea luĭ sărbăm.

Cântarea XX. (pag. 31—38.)

Acum ceasul mĭ-a sosit
şi lumea am părăsit.
Inger stă 'naintea mea
din lume ca să mă ĭa.
Astăzĭ mă călătoresc
la părintele ceresc
unde m'a chemat Hristos
la oraşul cel frumos.
Rele sau bune să ĭau,
seamă de toate să dau,
pentru câte le-am urmat,
pân' la cel maĭ mic păcat.
O suflete ticălos,
negru şi întunecos!
In lume cât aĭ trăit,
în rele te-aĭ tăvălit.
Ingrijeaĭ numaĭ de traĭu
negândind de ĭad şi raĭu.
La moarte n'aĭ cugetat,
dar de dânsa n'aĭ scăpat.
Că ĭată ĭa s'a pripit
şi din lume te-a răpit,
când trăĭaĭ maĭ cu zahar
vaĭ! amar, amar, amar!
Ingerul morţiĭ acum
mă însoţeşte la drum
şi mă trece pe la ĭad,
unde păcătoşiĭ ard;
vaĭ! la el cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu bălaur căscând
şi din gură foc vărsând,
curgând ca un râu întins
îmflăcărat şi nestins,
şi în fruntea-ĭ un drac şedea
cu Iuda 'n braţ şi ardea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad.

O! vaĭ! când ĭar mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ popĭ mulţĭ ereticĭ
cu dascălĭ şi grămaticĭ
aruncaţĭ cu capu 'n jos
în focul cel flăcăros,
şi dracił îĭ împingea
cu suliţĭ ş'îĭ împungea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ochiĭ când îmĭ aruncaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ împăraţĭ tiranĭ
de gâturĭ cu bolovanĭ
în văpaea cea de foc,
dracĭ bătându-şĭ de eĭ joc.
De aci ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
cu ochiĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ tâlharĭ, ucigaşĭ
hoţĭ, răpitorĭ şi pungaşĭ,
văĭtându-se amărât
în văpae până 'n gât.
D'acolo ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad;
d'o dată cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu un cârd de muerĭ
tânguindu-se 'n durerĭ
şi dracĭ strigând:
aste sânt
care fermec şi descânt.
Apoĭ d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ĭarăş dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu alt cârd de bărbaţĭ
de beţivĭ şi desfrânaţĭ,
toţĭ în flacără unda
şi draciĭ îĭ afundea.

Maĭ 'nainte la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
mergând, dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu dracĭ cu cângĭ trăgând
nişte muerĭ şi strigând:
aste tot mincĭunĭ spunea
pe mulţĭ în belea punea.
D'aci mergând la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
în flacărĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu negustorĭ în rând
cari 'nşel şi lipsă vând,
uniĭ cu măsurĭ de gât
se tânguea ămărât,
alţiĭ cu căntare 'n nas
se văita cu mare glas,
alţiĭ cu foarfecĭ şi cot
îĭ ducea para în not.
Mergând d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
spre ţipăt când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu ĭar muerĭ în muncĭ
care 'şĭ leapăd aĭ lor pruncĭ;
sau fără milă şi dor
în pântece îĭ omor.
Decĭ la cel din urmă vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
când stătuĭu şi mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu arzând în vâlvorĭ
bogaţĭ ne 'ndurătorĭ,
cariĭ tot s'au veselit
şi săracĭ n'au miluit.
Decĭ acea cale lăsând
şi maĭ 'nainte mergând
în dreapta, când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă bucuraĭu!
Văzuĭu raĭul cel frumos

ca soarele luminos,
şi mese 'ntinse de rând
pe ele făclii arzând,
unde 'mprejur drepţii sta
şi bucurie gusta,
împreună dănţuind
şi pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc iar mă uitaiu
tot la raiu, la raiu, la raiu,
văzuiu sfinţi prea luminoşi
apostoli şi cuvioşi,
şi cete de mucenici,
de tineri, bătrâni şi mici,
împreună dânţuind
şi pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc iar mă uitaiu
tot la raiu, la raiu, la raiu,
văzuiu şi sfinte mueri
petrecând în mângăeri,
cu cununi de diamant
şi podoabe de berlant,
împreună dânţuind
şi pre Dumnezeu slăvind.
Deci d'acolo iar plecaiu
tot la raiu, la raiu, la raiu.
La poartă când mă uitaiu
ce văzuiu mă întristaiu.
Văzuiu raiul încuiat
poate pentr'al meu păcat
până la vreme de judeţ,
când va sta Hristos în jeţ,
ca să judece pre toţi
pre cei vii şi pre cei morţi.
Ci o doamne! mila ta,
de noi nu o depărta.
Tu ne-ai zidit, tu ne ştii,
iartă-ne ca nişte fii.
Ţie Doamne am greşit,
dar ţie am şi slujit.
Pre alt Dumnezeu nu ştim
pre tine toţi te mărim.

Colinde.

G. D. Teodorescu: Noţiuni despre colindele române. Bucuresci 1879.

(pag. 47—49).

D'ai lerom, d'ai lerom Doamne.
Icea măre 'n ceaste curţi
ceaste curţi, ceaste domnii
crescutu-mi-au doi meri nalţi,
doi meri nalţi şi minunaţi
la vărfuri amestecaţi.
Sus în meri
în dalbe flori
ardu 'mi două lumânări;
şi din două lumânări
pică 'mi trei din picături.
Ear din trei din picături
ruptu-mi-s'a,
faptu-mi-s'a
râu de vin
şi râu de mir,
râu de apă
limpede.
('n) râu de vin cin' mi se scal- [dă?
Icea bunul Dumnezeu:
scaldă-se,
băiază-se
în apă se limpezeşte,
('n) veştmânt alb se premeneşte,

cu mir că se miruește.
Maĭ din jos de vadul luĭ
e Ioan
sfântul Ioan
și bătrânul de Crăcĭun
scaldă-se,
baĭază-se,
('n) apă limpezescu-se,
('n) vestmânt premenescu-se,
cu miru miruescu-se.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se sfințiĭ de rând;
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezesc
('n) vestmânt alb se premenesc.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se icĭ cest om bun
cest om bun, jupân [cutare]
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezește
cu vestmânt se premenește.
Grăi bunul Dumnezeu:
cuĭ, om bun, te potriveștĭ?
Au mie, au sfinților?
au luĭ Ioan?
Sfântu Ioan?
au bătrânuluĭ Crăcĭun?
Grăi icea cest om bun:
nu me, doamne, potrivesc
nicĭ ție, nicĭ sfinților,
nicĭ luĭ Ioan
Sfântu Ioan
nicĭ bătrânuluĭ Crăcĭun.
De tânăr m'am însurat
fapt-am casă
lângă drum,
'ntins-am masă
peste drum;
câțĭ pe drum că mi' șĭ treceau
toțĭ la masă că ședeau,
și toțĭ beau și ospătau
toțĭ mie că 'mĭ mulțămĭau.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
podurele
'n locurĭ rele;
cine pe pod c'a trecut
tot mie 'mĭ-a mulțămit.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
puțurele
'n câmpurĭ rele,
cine apă c'a băut
tot mie 'mĭ-a mulțămit.
Atuncĭ Domnul îĭ graĭa:
fie bine
dar de tine.
Fapt-aĭ bine 'n astă lume
'n ceaĭ-l-altă-ĭ găsi bine,
mergĭ la raĭu nejudecat
ședĭ la masă nechĭemat,
să beĭ pahar ne 'nchinat.
Sânătate 'n ceaste case
'n ceaste case
'n crucĭ frumoase,
și cu noĭ cu voĭă bună;
la anul
și la mulțĭ anĭ.

(pag. 95—97.)

Ler-oĭ-leo, Doamne-le!
Oștile purcesu-mĭ-au
dar pe unde datu-mĭ-au?
Pe la muma luĭ [cutare].
Eară muma luĭ [cutare]
ea de veste prinsu-șĭ-a

'nainte eşitu-le-a,
c'un clondir
plin de rachĭu,
cu clondirul d'a stânga
cu paharul d'a dreapta,
din pahar numindu-le
din gură graindu-le:
— „Lin, maĭ lin oştirile
pân 'oĭu găti pe [cutare]
că-ĭ gata, ca şi gătit;
căcĭ ĭ-am croit
d'un vestmânt,
vestmânt lung
până 'n pămant;
croitor croitu-l'a
zugrav zugrăvitu-l'a,
scris mĭ'e 'n spate
scris mĭ'e 'n pĭept,
scris e 'n şeale
scris e 'n poale:
d' amândouă părţile,
scris câmpul cu florile,
ear în ceĭ doĭ umereĭ
scris ceĭ doĭ lucefereĭ.
Jur-prejurul poalelor
scrisă 'ĭ marea turbure,
cam cu nouă vădurele;
ear în nouă vădurele
sănt cam nouă corăbĭele,
şi stegarĭ cu stegărele,
căpitanĭ cu băltăcele,
şi 'mĭ aşteaptă pe [cutare]
să 'l rădice la rang mare,
la rang mare al oştilor
maĭ mare-al călarilor:
el să 'mparţă lefile
să dea lefĭ la lefegiĭ,
gălbiorĭ
la tineriorĭ,
postav roşĭu
la fustaşĭ,
gălbinaşĭ
la boĭernaşĭ."
Ear [cutare] tânărul
el să 'mĭ fie sânătos,
şi cu mumă
şi cu tată
şi cu noĭ toţĭ d'a 'mpreună.

(Transilvania.)

At. Marianu Marienescu: Colinde culese şi corectate. Bucurescĭ 1861.

Drumariĭ. (pag. 1—3.)

Doĭ boĭerĭ de-ĭ marĭ
Leru-mĭ Doamne!
ca şi doĭ drumarĭ
vin din Rusalim
la Vitleem ţin!
Dar cine sânt?
E Iosif cel sfânt
şi Maria sfântă
care-aşea cuvântă:
— „Iosife mĭ-e greu
de drumul cest reu,
vin să odinim
şi să ne umbrim."
— De un plop dedură
şi aci stătură
de a se recori.

Plopul se clăti
umbra și-o trăgea
soarele-ĭ ardea.
— „Plop afurisit
să nu fiĭ rodit!
să creștĭ tot în sus
căcĭ umbra mĭ-aĭ dus!“
— Iară maĭ plecară
și un măr aflară.
Și eĭ odinea
mărul îĭ umbrea
umbra se lățea
soarele perea.
— „Mărule înflorit
să fiĭ tot rodit!
să creștĭ tot în lăturĭ
să sporeștĭ cu rodurĭ!“
— Dar Iosif grăĭa:
„Drumul de-om lua
către Vitleem
până maĭ vedem.
Iaca-e 'ndeseară
și 'noptăm prin țară!“
— Și eĭ se sculă
ĭară maĭ plecă
către Vitleem
frumosul Edem.
O 'nchinăm spre sânătate!

Rândunelile. (pag. 27—29.)

Lă trupina de mâr păr
Leru-ĭ Domnul!
strălucește-un luceafăr,
dar sub măr păr, pat de brad
de mulțĭ măestri e lucrat,
pe la fund cu tunete
la fusteĭ cu fulgere,
frembele de ceară sfântă
tot topită și învărtită.
Oare 'n pat, cine-ĭ culcat?
de 'șĭ zace minunat
și 'mĭ doarme somnul greu?
E culcat 'un Dumnezeu!
mititel și belușel (!)
și la față curățel,
fașiat de-o împărătească
în fașioare de mătase.
Comanacu-ĭ de bumbac
cu treĭ florĭ în comanac,
una-ĭ floarea miruluĭ,
alta-e vița vinuluĭ,
una spicul grăuluĭ!
Iată veniră rândunele
negrișoare, frumușele,
tot cântară, colindară,
dar pe fiu nu 'l deșteptară.
Rândunelele sburară
către mare se lăsară,
ele toate apucară
stropulețĭ pe aripele,
petricele în penicele,
ĭară la fiu că au venit
cu aripele l' au stropit
cu petrele au asvărlit!
Fiul sfânt s'a deșteptat
și atuncĭ le-a blestemat:
„Rândunea! fă-țĭ cuĭbul tău
unde-o fi locul maĭ rău:
prin podul săracilor,
la grinda streșinelor,
să le bată fumurile
ca pe fecĭorĭ cugetele,
cugetele de însurat
pe fete de măritat!“
O închinăm spre sănătate!

Cuĭbul și puiĭ șoĭmilor. (pag. 42—45.)

Maĭca sfânta șeade,
Doamneĭ Doamne!
pe plaĭul cel verde,
în poala ceruluĭ
în poarta raĭuluĭ,
și din căĭerel
lăsa fir aurel.
Firul firuĭa
și se subția.
Când îl încorda
tocmaĭ se lăsa
șoĭmiĭ vânătorĭ
soĭmiĭ răpitorĭ;
firul apuca
sus cu el sbura
într'o depărtare
către țărm de mare.
Când se înălța,
șoĭmiĭ străluciĭa,
firul eĭ sclipea
ca și niște zorĭ
pe la cântătorĭ.
Ion atuncĭ venea
Maĭca îĭ grăĭa:
— „Unde te-am mânat
bine aĭ ascultat,
de m'aĭ asculta,
unde te-așĭ mâna!
Fiĭ gata de dus
sus colo în sus
într'o depărtare,
către țărm de mare.
De sbor să te apucĭ
și azĭ să 'mĭ aducĭ
cuĭbul șoĭmilor
și al puilor,
cuibul mi-l dă mie
puiĭ ține ție,
că șoĭmiĭ au răpit
firul aurit,
când m'am căstigat (!)
și mult am lucrat
la un scump veșmânt
pentru fiul sfănt!“
— „Maică! eŭ așĭ face
tot ce ție 'țĭ place,
dar asta n'oĭ putea
nu e în puterea mea!
Șoĭmiĭ au răpit
firul aurit;
firul, eĭ l'au dus
până la cer în sus,
din el au țesut
cuĭbul prea plăcut:
Luna aurită
fața-ĭ strălucită!
Puiĭ nu-s maĭ mult
căcĭ s'au prefăcut
stele mărunțele
și luceferele;
toate strălucesc
lumea o înfrumusețesc,
în noaptea senină
cum zioa în grădină
florile frumoase,
și care miroase
sunt spre înzestrare
și spre desfătare!“
O închinăm spre sânătate!

Pecurariul și marea. (pag. 157—160.)

Acest păcurarĭu,
Domnu-luĭ Doamne!
mână al său trunziarul (! l. frun-)
zice 'n lauda mare:

cum-că 'n turmă are
oĭ atăt de multe
câte florĭ pe munte,
atâte miorele
câte viorele,
nişte berbeceĭ
ca şi vultureĭ!
Păcurariul meu
nicĭ cănd dă de rău:
el în primăvara
le păştea la ţară,
vara le văra
şi sus le mâna,
pe vârful de munte
împrejur de curte,
toamna le aduna
şĭ-aci le tomna,
ĭarna le mâna
de a le ĭărna
pe ţermurĭ de mare
colo 'n depărtare!
Marea'ĭ grăĭa:
— „Oacheş păcurar!
du-ţĭ al tău frunziar
de la vânturĭ multe
pe picĭor de munte,
că de rău veĭ da
de eĭ m'oĭ mănia,
că m'oĭ turbura
şi m'oĭ învolba
turma-oĭu apuca
şĭ-o voĭu înneca!“
— Păcurarĭul meu
drese graĭul său:
„Vină! vină mare!
nu 'mĭ eştĭ spre stricare,
că eu nu-s de an,
şi poţĭ şti că am
noă câĭnĭ bătrânĭ
ca neşte păgânĭ,
noă căţeleĭ
ca şi noă smeĭ,
noă lănţurele
ca şi stenurele.
Tu, de veĭ bui
tu veĭ ujui,
câĭniĭ te-or simţi
te vor blehoti,
şi eu voĭu sări
lanţĭu voĭu sdrâncăni
şi voĭu apuca
de a sdrumica,
cel fluer de soc
cu răstoc de foc,
şi voĭu fulgera
şi voĭ detuna,
şi când voĭu holi
oile-or porni
pe picĭor de munte
sau 'nprejur de curte!“
— Marea s'a 'nvolbat
tare a vărsat.
Dar el a pornit
turma şi-a suit
sus pe munte 'n sus
şi marea n'a ajuns!
Domnule! fiĭ sănătos
o 'nchinăm prea bucuros!

(Reşinarĭ.)

Colindă de Ţiganĭ.

(Tot răndul de doă orĭ repetat şi zis: haĭ-lér domnu!)

Pe-un picĭor de munte verde.
Paşte-să o turmă de oĭ.
Da la oĭ cine-îm unblă?
Da un sor cu un fraţior.

Dar anume cine'm unblă?
Dar N. N. cu N. N.
— Sora din graĭ grăi:
„Da Soră măĭ tare oĭ!
Că grei nori de ploaĭe vin.“
— „Soră! soră! dragă soră
Mare eştĭ, puţin pricepĭ!
Că âĭa nu sânt norĭ de ploaĭe,
Că ăĭa îs ţie peţitorĭ
Şi'ncă mie prădătorĭ.
Vin la mine, cer pe tine
Pre lănga tine, multe cer:
Ceru-m boĭ cu coarne moĭ;
Ceru-m juncĭ cu coarne lungĭ,
Ceru-m vacĭ cu coarne largĭ,
Ceru-m zecĭurĭ de berbecĭ,
Ceru-m sute de oĭ şĭute
Şi încă miĭ de miorele!“

Colindă copilărească.

De cănd Domnul s'a născut
Şi pământu l'a făcut
Şi cerĭul l'a rădicat
Pe treĭ stălpurĭ de argint,
Tot frumos l'a 'npodobit
Tot cu stele, mărunţĭele;
Soarele cu razele,
Şi luna cu lumina.
Rază rază, unde rază?
La jupână gazda 'n casă,
Intr'o cruce de fereastă.
Se-m fi gazda sănătoasă!
Se ne plăteştĭ colinda noastră
Cu un colac de grâu frumos
Ca şi faţĭa luĭ Hristos!

(Dobrogea.)

TEODOR T. BURADA: O Călĕtorie etc. pag. 43—46.

Sub poalele cerĭuluĭ
Florile dalbe!
la umbra nouruluĭ,
mândră masă e gătită
pe earba cea înverzită.
Dar la masă cine şede?
Dumnezeu, ce toate vede;
şi Crăcĭun
cel bătrăn,
şi Ioan
Sfânt Ioan,
şi Ilie
Sfânt Ilie
şi toţĭ sfinţiĭ dimpreună
se aflau în voe bună;
beau de-a rândul şi cinsteau
şi frumos se 'nveseleau.
Dar când ochiĭ 'şi aruncau
de departe eĭ zădeau (! l. zăreau)
arhanghelul Mihailă
ce vinea cu mare silă,
ĭute alergând
pe un cal spumegând,
la Domnul îngenunchea.
Când de el s'apropia,
el din gură
aşa-ĭ grăĭa:
— „Beĭ Doamne, te veseleştĭ
şi cu sfinţiĭ toţĭ grăeştĭ,
cu idoliĭ m'am bătut
şi în luptă am căzut,
raĭul sfânt că l'am perdut.

Sfânt Petru a adormit
idoli cheĭa i-a răpit
şi în raĭu eĭ au intrat
şi din el tot au prădat.
Luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată;
toate 'nbraţe le cara
şi în ĭad le aşeza.
Rău în raĭu se 'ntuneca
tare 'n ĭad se lumina.
Raĭul plângea
ĭadul ridea.
Pe Ioan şi pe Ilie
ajutor, dă-mĭ Doamne mie,
din raĭu ca să-ĭ alungăm
şi în ĭad să mi-i băgăm,
înapoĭ să le luăm
lucrurile ce-au luat
şi în ĭad le-au aşezat."

— Luat-au pe Ioan botezănd
şi pe Ilie tot trăsnind
tot trăsnind şi fulgerând
şi pe idoli prăpădind.
Ioaṇ botezând ocolea,
Ilie trăsnind prăpădea,
în tot cerĭul se 'nvărtea
drept în ĭad că ajungea,
luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată,
toate 'n braţe le lua
şi în raĭu le aşeza.
Frumos raĭul lumina
rău în ĭad se 'ntuneca.
Raĭul îmĭ ridea
ĭadul că plângea.
Maĭ rămăĭ dar sânătos
şi în voea luĭ Hristos!

(pag. 69—71.)

Icĭ în ceste curţĭ,
Leru-mĭ Doamne Leru-mĭ!
crescutu-me-au
născutu-me-au
doĭ merĭ împletiţĭ
din toamnă sădiţĭ
din vară 'nfloriţĭ.
Jos la rădăcină,
la verdea tulpină
frumos danţ se trage
mândru că maĭ merge.
Mihaĭ dănţueşte,
toĭag resuceşte
sus ăl asvărleşte
în mănĭ ăl primeşte;

şi să ferice şte:
ferice de mine
că ămĭ merge bine,
de cănd m'am născut
parte ṃe-am avut
de taĭca,
de maĭca,
de doamn'ănţăleaptă
cu minte, cinstită.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu cămeşĭ de in
cu guler de fir
de fir chear baş-fir.
Şi-apoĭ mă maĭ poartă

ziulica toată
cu dalb zăbun
tot de cel bun,
cu nasturĭ cutaţĭ
pe pept revărsaţĭ.
— Ear nevasta luĭ
fericituluĭ,
aşa se măndrea
şi aşa grăĭa:
ferice de mine
că tare mi-i bine,
de când m'am născut
parte c'am avut
de taĭca,
de maĭca,
de domn tinerel
tănăr, frumuşel.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu dalbă rochiţă
de cea 'n patru iţă,
dalbă de matasă
mândră şi aleasă;
şi apoĭ mă maĭ poartă
ziulica toată
cu rochiţa 'n ţinte,
cu brâu cu cuţite,
cuţite cu zale
lasate pe şale,
cuţite cu boldurĭ
lasate pe şoldurĭ.
Remăĭ jupân sânătos
cam în vestea luĭ Hristos!

Irozĭ.

ANTON PANN: Cântece de stea. ed. 4ª. 1848. pag. 55—56.

Întrebarea luĭ Irod şi răspunsul Maghilor.

Irod. — Cine sânteţĭ voĭ? de unde veniţĭ şi unde vă călătoriţĭ?

Melhior. — Eu sânt craĭul Melhior de la răsărit, şi după steaoa ce s'au arătat, cunoscând că s'au născut împărat mare pre pământ, merg pân' la Vitleem să mă închin luĭ.

Valtasar. — Eu sânt craĭul Valtasar de la Persida, carele prin steaoa ce s'au arătat şi prin Prorocĭ înţelegând că s'au născut împăratul Hristos, merg ca să mă închin şi eu luĭ.

Gaşpar. — Eu sânt craĭul Gaşpar de la răsărit; şi văzând steaoa cea arătată pă cer, am ispitit Prorociĭ şi scripturile şi am cunoscut că s'a născut Hristos, Domnul Domnilor, craĭul crailor şi împăratul împăraţilor şi merg până la Vitleem ca să mă închin şi eu luĭ.

Dar tu ce împărat mare eştĭ?

Irod. — Eu sânt Irod împărat, care pre cal am încălicat, sabia în mână am luat, în Vitleem am intrat, patu-spre-ce miĭ de coconĭ micĭ am tăĭat, şi tot pământul s'a cutremurat.

Plugul.

(Cules de mine în Moldova de sus jud. Iaşĭ.)

Aho! Aho! a purces jupănul
întru'n Sf. Joĭ [gazda
cu plug cu 12 boĭ
la arat
şi la gropat
la cămp durat;
unde a găsit loc de arat
şi a arat căt a arat
brazdă neagră a răsturnat,
grău de vară a sămânat.
Staţĭ mâĭ şi nu araţĭ
şi de chiotorĭ vă alăturaţĭ,
şi brazda în urmă să nu stricaţĭ.
Indemnaţĭ măĭ! aho! aho!
— Şi jupănul gazda a încăle-
cat pe un cal graur
cu şeaua de aur
şi cu frăul de mărgărint;
bătea bine la pământ,
care de când sânt n'am văzut.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
şi de chiotorĭ vă alăturaţĭ
şi brazda în urmă să nu stricaţĭ.
Indemnaţĭ măĭ! aho! aho!
— Şi în suliţă s'a rezemat
şi un cal a încălicat
şi la Tărgu-frumos a plecat
şi 'şi-a cumpârat fier şi oţel
şi a făcut secerele mărunţele
cu mărunchĭ de geaurele.
Babele secerau,
şi moşnegiĭ la aria cărau.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
lăngă chiotorĭ va alăturaţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şi a făcut aria în gelistea-
văntuluĭ
unde e drag voĭniculuĭ,
şi treera cu 12 duhan, duhaniţĭ
negriĭ ca corbul,
ĭuţĭ ca focul,
pe unde călca
scăntee verzĭ vărsa.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şi a încărcat
12 care mocăneştĭ,
la moară la toăneştĭ,
carele scărţie
galbenĭ curge
şi jupănul cu căcĭula 'mi stringea
şi jupăneseĭ gazda în poale 'mi
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ [turna.
etc. etc. aho! aho!
— Şi când a ajuns la moară,
curva de moară când a văzut
atăta care cu pohoare,
a pus coada pe spinare
şi-a apucat pe lunca mare.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Ear morariĭ
meşterĭ marĭ
cu brâu de lână
cu cĭocanul în mână,
de meşter ce era
nicĭ oboroace
nu putea întoarce;
dar avea un băet
slut şi părpălit
cu ochiĭ beliţĭ
şi cu lulea în dinţĭ.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

— Şi a luat un cĭocănaşĭ
mult mititel,
de 12 ocă de fer
şi-a dat cioc! boc!
întrun fund de poloboc,
şi-a dat moara la loc;
şi nu măcina grău
ci aur şi mărgarintarĭ
pe la curţile D-voastre boĭerĭ
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ [marĭ.
etc. etc. aho! aho!
— Noĭ am maĭ ura
dar ne temem că-om însera
pe la curţile Dumni-voastre
aste nalte sprincenate
cu bosioc încordate.
Maĭ bine pe la borduşele nostre
cu posdeĭe de cănipă acoperite
şi cu căcărează de vrabie incre-
Am maĭ ura [stite.
dar ne temem că-om insera;
avem să trecem nişte parăe glo-
la nişte fete frumoase. [doase
— Şi ni-aşĭ ruga la D-voastre
să băgaţĭ mână în bozunar,
să scoateţĭ un galben de ceĭ marĭ
ca să cumpărăm un boldişor,
să împungem boĭ la curişorĭ
să meargă maĭ tarişorĭ.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şede, şede jupănul gasda şi găndeşte
şi scoate o săgeată împănată
de 12 meşterĭ lucrată
şi trasă în jos
şi trasă în sus,
a tras întru'n corn de porumb,
porumbelul unul căte unul
doĭ căte doĭ, 3–3, 4–4, 5–5, 6–6,
7–7, 8–8, 9–9, 10–10, până la 12.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Sf. Vasile să vă fie de spor,
şi de ajutor;
şi între mulţĭ anĭ
cu sănătate.
Cănd voĭ veni la an
să vă găsesc înfloriţĭ
ca mere
ca pere
în mijlocul vereĭ,
ca toamna cea bogată
de toate îndestulată.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, vol. II. 1878. pag. 446—448.)

Hohaho! seara 'nserat,
la Domnul N. n'am urat.
— Ear' Domnul N. s'a sculat
într'o joĭ de dimineaţă
când băteau zorile 'n faţă,
pe ochĭ negriĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeŭ s'a închinat.
Ear' nevasta luĭ frumoasă
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a dat.
Domnul N. s'a şters curat
şi la ocol a plecat,
şi din ocol a luat
doĭ-spre-zece boĭ boureĭ,
în coadă cudălbeĭ
în frunte ţintăţeĭ
în trup de o mie de leĭ.

Mânaţĭ băeţeĭ! hăĭ! hăĭ!
— Şi cu plugul Dumniĭ-seale
s'a dus Domnul N. să are
dealul Galileuluĭ
care-ĭ place grâuruluĭ.
Şi a arat tot în lungiş
şi 'n curmeziş.
Şi-a arat de demineaţă pănă 'n
seară.
şĭ-a răsturnat un corn de ţeară.
Ear' de la ameaz şi pănă 'n
seară
s'a aninat plugul într'un coş de
şi s'a făcut tot fărâmă. [râmă
Ia maĭ ziceţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a supărat
că plugul i s'a sfărămat,
pe-un cal alb a 'ncălicat
şi la oraş a plecat,
şĭ-a cătat cât a cătat
dar meşter bun n'a aflat.
Şi când era maĭ scărbit
atuncĭ eată c'a eşit
Faraon cel mare
cu barosul în spinare
şi cu foile 'n picĭoare,
şi s'a dat ĭute a foi
fearele-a le oţeli,
şi foi şi oţeli
plugu 'ndată mi'l tocmi.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. se bucură
plugul ĭute şi'l luă
şi cu dânsul se 'nturnâ
şi 'n brasdă earà'l băgâ.
Brasdă neagră răsturnâ
şi grâu roşu sămănâ:
grâu de veară
să răsară
pănă 'n seară,
pănă mâne să se coacă,
colac mândru ca să facă
şi s'aducă mâne
luĭ Dumnezeŭ pâne.
Mănaţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi când soarele-a sfinţit
Domnul N. din câmp s'a pornit
şi acasă mĭ-a venit
foarte bucuros
şi voĭos,
şi s'a culcat
pe-un pat
de diamant....
Pocniţĭ copiĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Intr'o joĭ de dimineaţă
Când băteau zorile 'n faţă
Domnul N. ear s'a sculat
pe ochĭ negriĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeu s'a 'nchinat.
Ear' soţia Dumniĭ-seale
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a daĭ.
Domnul N. s'a şters curat
şi la grajdĭŭ a alergat
şi pe-un cal a 'ncălicat,
pe-un cal graur
cu şea de aur
cu potcoave de argint
ce prind bine la pământ;
unde călca
balta seca,
broasca striga:
oacaca! oacaca!
fugĭ, lele, că te-a mânca!
Pocniţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi-a mers la lună
la săptămână
să vează grâul de-ĭ copt.

Eară grâul era copt
răscopt:
în paiŭ ca trestia
în spic ca vrabia
în grăunț ca mărgăritarul...
Mânațĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a bucurat
și pe loc mi-a și plecat
în țeara cea ungurească
secerele s'arvunească,
și s'a dus
șĭ-a adus
secerele
mărunțele,
cu mănunchĭ de viorele
pentru fete tinerele
de sama drăguțiĭ mele.
Șĭ-acasă cum a sosit
secerătorĭ a tocmit
la secerat ĭ-a pornit.
Uniĭ secerau,
uniĭ snopĭ legau,
uniĭ 'n cară aruncau
și la arie plecau.
Plesnițĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Șĭ-a scos Domnul N.
din grajdĭul Domniĭ-seale
două-spre-zece epe
sirepe
cu cozile călăcănite
cu copitele zugrăvite.
Cu copitele trierau,
cu nările strănutau
grâul că mi-l vânturaŭ,
cu urechile 'n sacĭ îl puneau
de nicĭ căuș nu trebuĭau.
Ia maĭ mânațĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Și după ce mĭ-a gătat
tot grâul de trierat
Domnul N. a încărcat
două-spre-zece cară
de povoară,
șĭ-a pornit la moară.
Dar ce fel de cară?
Cară de cele mocănite,
de bunĭ meșterĭ alcătuite:
cu butuciĭ de scaĭ
cu spițele de putregaĭŭ
cu cĭolaniĭ de obadă....
că de când sânt și m'am făcut
așa grea povoară încă n'am văzut.
Ia maĭ mișcațĭ băețeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Eară hoața de pe moară
când a văzut atâtea cară
cu povoară
a pus coada pe spinare
șĭ-a fugit pe drum la vale
togmaĭ ca șĭ-o fată mare.
Mânațĭ băețeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Ear morarĭul meșter mare
mămulica cuĭ îl are!
Cu brâul de lână
cu cĭocanu 'n mână,
c'o cojiță de mălaĭu
uscată de nouă aĭ,
într'un picĭor că sărea
moara că mĭ-o amăgeă
și pe loc că mĭ-o prindea,
pe căpătâĭu mĭ-o punea.
Moara să pornĭa
galbeniĭ curgea
Domnul N. se repezĭa
cu polonicu 'ĭ strângea.
Mânațĭ băețeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Șĭ-a 'ncărcat eară
două-spre-zece cară

de povoară
şi s'a întors de la moară
şĭ-a mers la curtea D-seale.
Ear soţia Dumniĭ-seale
pe zebrele se punea
şi la Dumnĭaluĭ privĭa.
Şĭ-apoĭ îndată s'a dat
mânicele-a suflicat,
nişte mânĭ poleite
ca nişte tânjelĭ părlite.
Şĭ-a întrat din casă
în casă,
după sita deasă
de mătasă
pentru Dumnĭalor din casă,
şi din cămară
în cămară,
după sita rară
de năgară
pentru slugile de-afară.
Mânaţĭ băeţeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Şi-a cernut în sită
şi 'n covată,
şĭ-a cernut făina toată;
şĭ-a făcut un colăcel,
de-a dragul să caţĭ la el,
colac mândru şi frumos
ca şi faţa luĭ Christos,
tot în patru împletit
pentru noĭ plugarĭ gătit.
Trageţĭ fecĭoraşĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Dar noĭ Domnule N.
Noĭ ne rugăm Dumniĭ-tale
să ne daĭ vr'o treĭ parale
să ne cumpărăm mântale,
că pe cea vale
este viscol mare
şi ne frige la spinare.
Ear de nu, un bănişor
să'l punem în boldişor,
său vr'o câţi-va puişorĭ
să 'npungem în boişorĭ,
să meargă maĭ tărişor
că-ĭ noapte şi-ĭ tărzior.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Noĭ de-urat am maĭ ura
da ni-ĭ că vom însera,
şi de cât vom însera
pe la curţile Dumnilor-voastre
cele 'nalte,
şindilite
şi cu aur aurite,
tot maĭ bine să plecăm
s'ajungem şi să 'nserăm
pe la bordeele noastre
cele micĭ şi tupilate
şi cu baligă lipite,
şi cu stele
acoperite.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
De urat am maĭ ura
ne temem c'om însera
şi cărările ni's încurcate
ne-or apuca lupiĭ de spate
şĭ-or rămânea copilele nesărutate.
Ia maĭ trageţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
şi nu sântem de-acolea,
că sântem din Budavechĭe
unde mâţa strechĭe,
de la Buda noauă
unde mâţa oauă
şi motocul mĭorlăeşte,
sare N. şi-îl plesneşte.
Mânaţĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!

Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
şi nu sântem de-acolea
ci sântem din Cămpulung
unde trag fetele 'n plug,
şĭ-o babă bătrână
dinapoĭ le mănă
cu un bicĭu de lână,
şi când le plesneşte
sângele ţişneşte.
Maĭ mânaţĭ băeţeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
şi nu sântem de-acolea
ci din munţĭ întunecoşĭ.
Să fiţĭ boerĭ sănătoşĭ!
seara sfântuluĭ Vasile,
să vă fie tot spre bine.
Opriţĭ fecĭorĭ
Hăĭ! Hăĭ!

Descântece.

(Alecsandri: Poesiĭ populare etc., pag. 10.)

(Moldova.)

De diochĭu.

Fugĭ diochĭ — dintre ochĭ — că te-agĭungeo vacă neagră — cu coarnele să te spargă. — Să te-asvârle peste mare — în pusteĭu, în depărtare. — Acolo să pierĭ — ca ziua de ĭerĭ, — ca roua de floare — ca spuma la soare. — Ear capul cel diochĭat — să rămâe luminat — curat, de boală scăpat. — Ochiĭ ceĭ vătămătorĭ — şi de foc săgetătorĭ — înveliţĭ să fie cu perdele albe — să nu maĭ privească la obraze dalbe.

Descântic de Iele. (ibid.)

Voĭ Ielelor măestrelor — duşmane oamenilor! — stăpânele vântuluĭ — doamnele pământuluĭ, — ce prin văzduh sburaţĭ — pe earba lunecaţĭ — şi pe valurĭ călcaţĭ — vă duceţĭ în locurĭ depărtate — în baltă, trestie, pustietate, — unde popa nu toacă — unde fata nu gĭoacă, — vă duceţĭ în gura vântuluĭ — să vă loviţĭ de toarta pământuluĭ. — Eşitĭ din mână, trup, picĭor — şi să periţĭ sus într'un nor. — Daţĭ omuluĭ sănătate — că sabie de foc vă bate!

Descântic de pocitură. (ibid. pag. 271.)

Păserică dalbă — cu aripa albă! — Din peatră-aĭ crescut — cu norĭ te-aĭ bătut — treĭ picăturĭ din tine-au căzut. — Una

de lapte, una de vin — şi una de venin. — Cel ce-a băut laptele s'a săturat, — cel ce-a bâut vinul s'a îmbătat, — ear cel cu veninul a crăpat. — Aşa să peară pocitura din pocit, — pân' într'o clipă să fie lecuit — şi să remâe ca pomul înflorit.

Descântic de muşcatul şerpilor. (ibid.)

Sub o tufă 'n poeniţă — este-o fântâniţă — şi 'n fântână-o petricică — rece, vineţică — şi sub peatră — un şerpurel — cu dinţĭ de oţel. — Dinţiĭ apuc de pele, pelea de carne, carnea de os — şi pin trup trece un fulger veninos. — Dar cum ese dintre norĭ — fulgeriĭ strelucitorĭ — aşa să easă din os, din carne, din pele — muşcăturele rele — de dinţĭ de oţel — celuĭ şerpurel — ce stă sub petricică — în fântână mică — sub tufă selbăţică.

Descântic de săgetătură. (ibid.)

Plecat-au noă fete fecĭoare — pe cale, pe cărare. — Şi 'ntr'o mândră vale — la mijloc de cale — maĭca Domnuluĭ le-au întâlnit — şi din carul eĭ de aur astfel le-au grâit: — „Unde mergeţĭ pe recoare — voĭ noă fete fecĭoare?“ — Mergem la biserica cea mare — cu treĭ altare. — Ne-am luat năframele — să ştergem icoanele, — ne-am luat ştergarele — să curăţim stranele, — ne-am luat măturile — să măturăm scările. — Voĭ, noă fete fecĭoare — luaţĭ toate câte-o floare — de sub a mele picĭoare — şi vă duceţĭ colo 'n sat — la cel bolnav săgetat, — cu ochiĭ să'l mângăeţĭ — ca florile să'l ştergeţĭ — de gĭunghĭeturĭ — de săgetăturĭ, — ca să remâe curat, luminat — cum Dumnezeu l'a lăsat.

(Muntenia.)

(Columna luĭ Traĭan 1876, pag. 524.)

Descântec de buba rea.

Amin, amin, Cosma de mir! — Mă duseĭ pe cale pe cărare — şi când la mijloc de cale — îmĭ eşi o bubă neagră — una mohorâtă — de noăzecĭ şi noă de felurĭ de bube rele. — Cum maĭ de grabă ţipaĭ — şi mă văĭcăraĭ — şi pe Maica Precista cea mare o chemaĭ, — cum maĭ de grabă pe scara de argint s'a coborât — şi de mână m'a luat — şi ast-fel m'a întrebat: — „Ce plângĭ şi

ce te văĭcăreștĭ?“ — Cum să nu plâng — și cum să nu mă văĭcărez — dacă mĭ-a eșit o bubă neagră, — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Nu maĭ plânge — și nu te maĭ văĭcăra — c'om trimete la N. descântătoarea; — cu gura te-o descânta — cu peteca arsă te-o afuma — și va eși buba cea rea — din creeriĭ capuluĭ, — din luminele ochilor, — din sgârcĭul nasuluĭ, — din umeriĭ obrazuluĭ — și veĭ remânea curat — și strecurat — ca argintul cel viu lămurit.

(Regin. Transilvania.)

Descântec de bubă.

N. N. s'a luat, pe cale, pe cărare. — Cănd a fost în mĭez de cale, — s'au întălnit cu o fată ţĭuţĭălată; — n'au fost fata ţĭuţĭălată, — c'au fost bubă înveninată, — bubă înferbintată, — bubă de 9 felĭurĭ, — bubă de 9 neamurĭ. — Nime nu o aude, căntându-să — și glăsuindu-să din poarta cerĭuluĭ — și se roagă la Maĭca preceste. — Maĭca preceste scoborindu-să — pe scară de cĭară și întinsă — măna albă, și-o 'ntrĭabă: — „Ce te vaerĭ, și ce te cănţĭ?“ — O maĭca mea prea sfântă — m'am luat pe cale, pe cărare — și apuca-m'oĭ și descănta-oĭ — și bine alege și bine culege, — din creeri capuluĭ, — și din faţa obrazuluĭ, — și din lungu trupuluĭ — și din latu pieptuluĭ; — din carne moale — și din oase vărtoase — și în ţiermure ţipa-oĭ, — acolo să peĭe — și să se răsipească — ca roa de dimineaţă — ca scuĭpit din cărare. — Și omu să rămâĭe curat și luminat — cum Maĭca preceste l'a lăsat.

Descântec dinde soare.

Eși soare dinde soare, din capu lui N. N. că te apucă alt sfânt soare maĭ frumos, maĭ luminos, ca pasărea cerĭuluĭ, cu clonţu de oţĭel, cu aripĭ de fĭer, in capu luĭ N. s'a coborit, cu unghiile a uciit, cu clonţu a strinsu junghĭurile și săgeţile acestuĭa.

Descântec de șerpe.

Peĭ mușcatură de la (Seicea Virag Bodor Iambor) și te du în mare, și eșĭ afară la soare, să te uscĭ ca o cicoare, și să crepĭ ca on fir de mac în patru crepat.

Descântare dintru ĭele.

In haină albă s'a înbrăcat — şi pre cale s'a luat, — cu Irodia cea mare s'a întălnit, — şi puterea i-o luat; — şi a rămas N. plăngând şi tânguind. — Nime în lume nu l'a auzit, — numa Maĭca D-luĭ, — din poarta ceriuluĭ, — şi din graĭu aş'a grăit: — „Ce plângĭ N. şi te tângueştĭ?“ — Cum n'oĭ plânge şi nu m'oĭ tângui, — că pe cale m'am luat, — şi cu Irodia cea mare m'am întălnit — şi puterea mi-o luat. — Nu plânge nu te tângui, — că ĭeu sânt maĭca D-luĭ — din poarta ceriuluĭ, — şi ĭeu pre cale m'oĭ lua — şi cu Irodia m'oĭ întâlni, — cu secerea oĭ secera-o, — cu ginţi oĭ stringe-o — şi cu spata oĭ închiri-o (?); — stincele le-oĭ răsipi — petrile le-oĭ zdrobi, — copacĭ din pământ i voĭ întoarce — şi cu vârvul i voĭ băga — şi ţie sănătate îţĭ voĭ da, — în oasele tale — şi în vinele tale, — şi te voĭ face sănătos, cum te-a lăsat D-l Hristos.

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, An. III, pag. 347.)

De beşica cea rea.

Purces-a N. pe cale, — pe cale, pe cărare. — Când a fost la mez de cale — de cale şi cărare, — l'au întâmpinat — şi l'au apucat: — beşica rusească, — beşica nemţească, — beşica turcească, — beşica ungurească, — beşica ţigănească, — beşica lipovenească, — beşica armenească, — beşica tătărească, — beşica jidovească. — Beşică albă — beşică neagră — beşică albastră — beşică ghĭurghĭulie — beşică naragie — beşică ghivizie — beşică verzie — beşică galbenă — beşică vânătă; — beşică îmflată — beşică înfocată, — beşică beşicată, — beşică orbălţată — beşică obrintită — beşică odrăslită — beşică căţelită, — beşică dogorită — beşică opărită; — beşică cu pocitură — beşică cu săgetătură, — beşică cu răchnitură — beşică cu usturime — beşică cu mâncărime, — beşică cu pocitură de zi — şi cu pocitură de noapte . . . . . . — beşică prin însetare — beşică prin nemâncare — beşică prin diochĭare — beşică prin căscare — beşică prin junghĭare — beşică prin săbiĭare — beşică prin săgetare — beşică prin strigare — beşică prin văĭetare; — beşică de nouă neamurĭ — beşică de nouă felurĭ — beşică de nouă chipurĭ — beşică de nouă soĭurĭ! — Nu junghĭa — nu săbĭa — nu ustura — nu săgeta! — ci sabia ta — prindă-a săbĭa

— şi-a junghĭa — şi-a săgeta — şi-a ustura; — când ursul — şi cu lupul — în pădure — lângă mure — vor şedea — şĭ-or ospăta — şi s'or veseli — şĭ-or benchetui, — când la o masă vor sta — şi 'mpreună vor ospăta, — atuncĭ să săbiĭezĭ — şi să junghĭezĭ. — Numaĭ atuncĭ — şi nicĭ atuncĭ! — N. să rămăĭe curat — curat şi luminat — ca argintul strecurat — ca Dumnezeu ce l'a dat — ca maică-sa ce l'a născut — ca D-zeu ce l'a ţinut. — De la mine descântecul — de la D-zeu sfântul, leacul!

(Banat.)

(Mangĭucă: Columna luĭ Traĭan, an. VII, 1877, pag. 335.)

Bună seară Mătrăgună, doamnă şi mamă bună, care umbli cu capetele tale pe cerurĭ, cu rădăcinele pe sub pământurĭ, ear cu poalele pe vânătărĭ şi vânturĭ, care eştĭ doamna cerurilor şi-a viforurilor, tu care eştĭ doamna florilor, căcĭ înaintea ta se închină şi pe tine te măresc toate florile; la tine mă rog, şi ţie mă 'nchin eu cu coatele goale şi cu genunchiĭ goĭ şi cu fruntea plecată până la pământ, că tu să bine-voeştĭ să aducĭ putere, snagă şi sănătate, adecă să aducĭ leac pentru bolnavul acesta N. N.; tu să te ducĭ peste noapte, să umbli pe dealul Sterideal şi pe munţiĭ Semeniculuĭ, şi de nu veĭ afla leacul acolo, să'l cauţĭ prin cărăule, cărşiĭ şi stâncĭ, să te ducĭ să umbli peste toată faţa pământuluĭ prin munţĭ şi pădurĭ, prin poĭene de ĭederă, de semenic de foĭofiu şi de priboĭu, prin tisă, prin mărăcine şi mătăcine; să'l cauţĭ la izvoare, la râurĭ şi sub petrele pământuluĭ, să cauţĭ în adâncul mărilor, să cauţĭ în vânturĭ şi pe aripele vântuluĭ, în vânătările ceruluĭ, şi pe marginile pământuluĭ; şi de veĭ afla leacul să'l aducĭ şi să'l puĭ aci în acest păhar de apă, ca să'l vază dimineaţa bolnavul bine şi maĭ bine, şi prin acel leac să aducĭ luĭ N. N. puterea luĭ, snaga luĭ, vârtutea luĭ şi îndemnul luĭ, capul luĭ, inima luĭ, rânza luĭ, picĭoarele luĭ, mâĭnile luĭ etc. cu un cuvânt să'ĭ aducĭ earăşĭ sănătatea luĭ, căcĭ eu cu bun dar te dăruesc, ear tu să'ĭ puĭ luĭ N. N. cap la cap, ochĭ la ochĭ, mânĭ la mânĭ, pept la pept, inimă la inimă, rânză la rânză, şele la şele, picĭoare la picĭoare, os la os, putere la putere, vârtute la vârtute, îndemn la îndemn etc. şi sănătate la sănătate, şi aşa te las, mamă Mătrăgună, peste noapte curată, luminată, ca argintul spălată şi ca aurul străcurată.

(Dobrogea.)

(Teodor T. Burada: O Călĕtorie etc. pag. 270—276.)

Descântec de beşică cea rea. (pag. 270.)

Amin, amin — de la mine descântecul — de la maĭca Domnuluĭ leacul. — Beşică albă — beşică neagră — beşică verzie — beşică ghivizie — beşică naramgie, — beşică de nouă felĭurĭ — beşică de nouă soĭurĭ. — Venit-au Ilie — şi cu Pailie, — cu tunetul — cu fulgerul — a tunat, tunatu-te-au — a fulgerat, fulgeratu-te-au — la rădăcină secatu-te-au — şi n'a remas de leac — cât un fir de mac — în patru despicat — în mare înecat. — Să rămâe N. curat — luminat — ca argintul strecurat — ca soarele 'n senin. — Ptĭu, amin.

Descântec de obrintit. (ibid. pag. 272.)

Păcurarĭu şueră — răs-şueră, — pe dincolo de mare; — oaĭa zbeară — res-zbeară — dincoace de mare. — O stinchit oaĭe de zberat — şi pecurarĭul de şuerat. — Astă lână lae — de la cea oaĭe — mult a nins-o — gerul a strins-o — mult a maĭ ploat-o — vântul a bătut-o — dar nicĭ n'a durut-o — nicĭ n'a usturat-o. Aşa să stee durerile — şi săgeţile — şi umflăturile — şi N. să remăe curat — luminat — ca Domnul ce l'a lăsat — când popa l'a botezat. — Descântecul dela mine — leacul dela maĭca Domnuluĭ.

Descântec de vermĭ la vite. (ibid. pag. 276.)

Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — praful în drum — de care şi dobitoace — ce merg în colo, şi în coace. — Aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — duhovnicul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ, — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Şi cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — parcalabul satuluĭ — în fundul ĭaduluĭ — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ!

Bocete.

TEODOR T. BURADA: Datinele poporuluĭ român la înmormĕntărĭ. Iassy 1882.

(8⁰, 158 paginĭ.)

(Muntenia, pag. 122—123.)

Bucură-te mănăstire
că ce puişor ăţĭ vine,
da nu vine să 'nflorească,
ci vine să vestejească.
Garofiţă drăgălaşă,
aoleu cea maĭ frumoasă,
cănd umblaşĭ să 'nfloreştĭ
te pornişĭ să putrezeştĭ;
a dat vănt şi te-a pălit
şi moartea te-a amăgit.
Veniţĭ fraţĭ, veniţĭ surorĭ
tot cu mănunche de florĭ,
cu făclĭĭ şi luminărĭ
şi mă plângeţĭ cu sudorĭ.
Vă uĭtaţĭ şi peste groapă,
vedeţĭ moartea 'ntunecată.
Roagă-te neĭcă de popă
clopotul tot să ţi'l tragă,
să resune văile
să s'adune rudele,
că tu astăzĭ te porneştĭ
şi pe toţĭ ne părăseştĭ,
pe o cale 'ndelungată
unde nu-i mamă nicĭ tată,
ci căntărĭ dumnezeeştĭ
şi cu cete ăngereştĭ.
Nu-i nicĭ val şi nicĭ durere,
ci ĭubită mângăere!

(Banat, ibid. pag. 150—151.)

Harangu mereu trăgea
şi nimene nu ştiea,
c'un voĭnic acum murea!
Toată lumea se mira
şi cu toţĭ la el cura.
Doamne ce rău ţi-a făcut
tu de aicĭ de l'aĭ răpit!
In coparşiu el stă pus
şi de la noĭ ni s'a dus.
Cu toţiĭ la el căta,
ş'apoĭ cu jale'l cănta:
Doamne ţie ne rugăm
şi la tine 'ngenunchĭem
să nu grăbeştĭ
să'l putrezeştĭ.
Du'l în poarta raĭuluĭ
şi'ĭ dă slava ceriuluĭ!
Din a luĭ guriţă
va creşte-o vioriţă,
din doĭ ochişorĭ
de tot măndre florĭ,
şi din perişor
mândru pomuşor.
Din doĭ umereĭ
doĭ luceferei,
din a luĭ trupiţă
floare de lupiţă,
şi din picĭoruţe
doue lăstăruţe;
din a luĭ mănuţe
doue pelinuţe!
Plângeţĭ uşĭ, plângeţĭ fereştĭ
că de acum lor le lipseştĭ!

(Transilvania, ibid. pag. 144—145.)

Bucură-te mănăstire,
că ce garofiță'țĭ vine,
da nu vine să 'nflorească
ci vine să putrezească.
Fost-aĭ și tu floricică
tănără și frumușică,
dar acum ne-aĭ părăsit
și rău ne-aĭ maĭ amărit,
moartea mi te-a amăgit.
Aĭ lăsat cămpul cu florĭ
și ceriul fără de norĭ,
tu merĭ acum în cea lume
unde tu nu aĭ pe nime.
Uĭte Doamne pe pământ
uĭte și la cel mormânt
și vezĭ moartea ce-a făcut!
Maĭ privește cele florĭ
roagă-te la 'ngropătorĭ
ca să-țĭ lese treĭ fereștĭ
tu prin ele să priveștĭ
și pe una ca să'țĭ vie
mirosul de la tămâe,
pe alta glas de măĭculiță
care-a fost a ta drăguță.
Pe alta raza soareluĭ
de pe bolta ceriuluĭ,
ca să mi te 'ncălzească,
fața să nu'țĭ vestejească;
Spune ângerașule
unde'țĭ este mirele?
In loc de vorniceĭ
țĭ-aducem prăpureĭ;
în loc de lăutarĭ
plătit-am clopotarĭ!
De val și de păcat
pe-astă lume aĭ scăpat!

(Dobrogea, ibid. pag. 127—129.)

Drăguțul meu bărbățel
drăguțul meu sufletel,
cănd ți-a veni dorul
să ĭeĭ drumușorul
să'mĭ stingĭ focușorul.
Astă primăvară
cănd eșĭaĭ afară
în revărsatul zorilor,
în cântatul paserilor,
în șuerul vânturilor,
plugușorul înjugaĭ
neagră brazdă resturnaĭ
și din gura tu ziceaĭ:
Ța plevan
și haĭs Joĭan,
haĭ cu tata, nu vă dațĭ
și la greu nu mă lăsațĭ,
brazda toat'o resturnațĭ.
Eu când te auzeam
cu gura nu grăĭam,
mă luam,
mă sculam,
și 'n grădină mă duceam,
floricele sămănam
să le poarte fetele,
fetele, nevestele.
Florile au înflorit
bărbatul mi-a putrezit;
timpul coaseĭ c'a sosit
și la cămp când am eșit,
pe rezoare m'am uĭtat
sufletelul mi-am strigat:
spune-mĭ dragă un cuvânt
să pot trăi pe pământ.
Am rămas fără de sprijin
singurică făr de razim.

Valurĭ marĭ mă 'nvăluesc
n'am cum să mă sprijinesc.
Bătută-s de gândurĭ
ca vântul de dealurĭ
ca apa de malurĭ!

A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ Oglindă pentru răsfăţul ĭubitorilor de petrecanie tălmăcită după limba franţozască. Tipărit acuma.

(32⁰, 2 foĭ nepaginate + 29 foĭ paginate.)

Prefaţa.

Aşteptând norocul
în toate zilele
el vine ca racul
de-a îndăratele.
Iară nenorocul
să culcă şi scoală
cu noĭ în tot cĭasul
o rujină goală.
Vreamea rea aduce
prea multe cu sine,
greutăţĭ necazurĭ
departe de bine.
Singură nădeajdea
îţ maĭ dă picĭoare,
ca să maĭ ispiteştĭ
ceale viitoare.
Aşa dar deşchideţĭ
cu puteare mică
acĭastă de noroc
crudă cărticică.
Să vedeţĭ ce noroc
vă făgăduească;
după întâmplare
ce noroc gâceaşte?
Deşchideţĭ cu sula
sau măcar cu acul,
unde va nimeri
ca peatecul sacul,
Acolo să cetiţĭ
slova carea vine
şi vă va arăta
un rău, sau un bine.

A.

(Astă)zĭ ţi să spune
(Ae)vea minune.
Avea-veĭ cunună
Aur împreună.
Apoĭ veĭ şi face
Acum cum îţĭ place.
Aĭbĭ inimă bună
Astăzĭ împreună.
Arată'ţĭ cu fire
Acea fericire
A'ţ fi rânduită
Anilor sfinţită
Acĭasta.

G.

Gândurile tale
Gândesc la parale.
Găteaşte-te pungă!
Groşĭ banii la dungă.

Galbenĭ caragroşĭ
Groşĭ şi groşĭ pă groşĭ.
Grăbeaşte să'ĭ ĭaĭ
Gata cu alaĭ.
Gândul să'ţĭ aline
Galbeniĭ cu bine.
Grămadă să fie
Gata bucurie.
Grăbeaşte-te.

J.

Judecăta lungă
Jaf este la pungă.
Jalba să preface
Jurământ să face
Jelbile sporite
Jertfe poftorite.
Judecata care
Jeluieştĭ prea tare
Joacă jucărie
Jos spre sărăcie.
Jurĭ pre socoteală
Jertveştĭ cheltueală
Judecă-te.

C.

Cucul bine cântă
Că te înfierbântă.
Căruţa gătindu-ţĭ
Cheful îndoindu-ţĭ,
Că la veselie
Cu o bucurie
Cu toată gătirea
Cu toată ĭubirea
Chemat eştĭ şi pasă
Ca să şezĭ la masă,
Că e nuntă mare
Cu frumoasă stare
Ca să jocĭ.

R.

Ruşinea ce'ţĭ va veni
Rău te va batjocori
Rabdă că n'aĭ încătrău,
Rău aduce şi maĭ rău.
Rabdând te veĭ mângăea
Ruşinea se va tăea.
Rabdă.

F.

Floare fericită
Fi-veĭ înflorită.
Fi-veĭ lumiĭ floare
Foarte 'nfloritoare.
Florile te are
Folosinţă mare.
Floare înflorită
Frumos mirosită
Face-te-veĭ una
Florilor cununa
Frumoasa.

Gĭ.

Gĭana ţi să bate
Geame-veĭ fărtate!
Gĭngaşe puteare
Geaba mângăeare,

Geaba puĭ cuvânt
Genunchĭ la pământ,
Geaba'ţĭ facĭ tu cruce
Gemând te veĭ duce.

Epilog.

Să ĭaĭ în bine
acĭastă carte
şi de la mine
noroc şi parte,
că nu'ĭ departe.

Petreaceţĭ dară
vreamea cu jocul
să capeţĭ ĭară
bun pre norocul,
Vine sorocul.

Basme.

(Creanga: Convorbirĭ literare XI, 1878, pag. 212 urm.)

(Moldova.)

Fata babeĭ şi fata moşneaguluĭ.

Ci-că era odată un vădăoĭu bătrăn, care avea o fată; el s'a însurat a doua oară şi-a luat o babă văduvă, care şi ea avea o fată. Fata babeĭ era slută, ţifnoasă şi rea la inimă; dar pentru că era fata mameĭ, se alintă cum s'alintă cĭoara 'n laţ, lăsănd tot greul pe fata moşneaguluĭ. Fata moşneaguluĭ însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea de vitrigă; noroc de la D-zeu că era o fată robace şi răbdătoare, căcĭ altfel ar fi fost vaĭ ş'amar de pĭelea eĭ.

Fata moşneaguluĭ la deal, fata moşneaguluĭ la vale, ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfărşit în toate părţile după treabă. Căt era ziulica de mare nu'şĭ maĭ stringea picĭoarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş'apoĭ baba şi cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneaguluĭ era peatră de moară în casă; ear fata eĭ, busuĭoc de pus la icoane.

Cănd se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneaguluĭ nu se încurca ci torcea câte-un cĭur plin de fuse; ear fata babeĭ îndruga şi ea cu mare-ce căte un fus; ş'apoĭ cănd veneau amândouă fetele acasă noaptea tărzĭu, fata babeĭ

sărea ĭute peste părlaz şi zicea feteĭ moşneaguluĭ să-i de cĭurul cu fusele ca să-l ţie până va sări şi ea. Atuncĭ fata babeĭ, vicleană cum era, lua cĭurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moşneaguluĭ spunea în urmă că acela este lucrul mănelor sale; căcĭ îndată o apucau de obraz baba şi cu fiică-sa şi trebuea numaĭ decăt să remăe pe-a lor. Cănd venea Duminica şi sărbătorile, fata babeĭ era împopoţată şi netezită pe cap, de par'c'o linsese viţeiĭ. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babeĭ, ear fata moşneaguluĭ era oprită cu asprime de la toate aceste. — Ş'apoĭ cănd venea moşneagul de pe unde era dus, gura babeĭ umbla, cum umblă meliţa: că fata luĭ nu ascultă, că-ĭ uşernică, că-ĭ leneşă, că-ĭ soĭu rău . . . . că-ĭ lae, că-ĭ bălae, şi că s'o alunge de la casă; s'o trimită la slujbă, unde ştie, că nu-ĭ de chip s'o maĭ ţie, pentru că poate să înnărăvească şi pe fata eĭ.

Moşneagul fiind un gură cască sau cum iţĭ vre să-ĭ ziceţĭ, se uĭta în coarnele eĭ şi ce-ĭ spunea ea, sfănt era. — Din inimă bĭetul moşneag poate c'ar fi maĭ zis căte ce-va; dar acum apucase a cănta găina la casa luĭ şi cucoşul nu maĭ avea nicĭ o trecere, ş'apoĭ ĭa să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochĭul; căcĭ baba şi cu fiică-sa îl umplea de bogda-prosti. Intr'una din zile moşneagul fiind foarte amărit de căte-ĭ spunea baba, chemâ fata şi-i zise:

Draga tateĭ, eaca ce'mĭ tot spune mă-ta de tine: că n'o asculţĭ, că eştĭ rea de gură şi înnărăvită şi că nu este de chip să maĭ stăĭ la casa mea; de aceea du-te şi tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se maĭ facă atăta gălceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc, ca un tată ce-ţĭ sunt, că or şi unde te-i duce, să fiĭ supusă, blajină şi harnică; căcĭ la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c'a mai fost şi mila părintească la mijloc! . . . . dar prin străinĭ Dumnezeu ştie peste ce soĭu de sămânţă de oamenĭ ăĭ da; şi nu ţi-or pute răbda, căte ţi-am răbdat noĭ.

Atuncĭ biata fată, văzând că baba şi cu fiică-sa voesc cu orĭ ce chip s'o alunge, sărută măna tată-său şi cu lacrimĭ în ochĭ, porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nicĭ o nădejde de întoarcere! Şi merse ea căt merse pe-un drum, pănâ ce din întămplare ăĭ eşi înainte o căţeluşă bolnavă ca vaĭ de capul eĭ, şi slabă de-i număraĭ coastele; şi cum văzu pe fată, ăĭ zise:

Fată frumoasă şi harnică, fie-ţĭ milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oĭu prinde şi eu bine vr'o dată. Atuncĭ feteĭ i se făcu milă; şi luănd căţeluşa o spălâ şi-o griji foarte bine. Apoĭ o lăsâ acolo şi'şĭ căutâ de drum, mulţâmită fiind în suflet că a putut săvărşi o faptă bună. Nu merse ea tocmaĭ mult şi numaĭ eacă ce vede un păr frumos şi înflorit, dar plin de omizĭ în toate părţile. Părul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă de omizĭ, că ţi-oĭu prinde şi eu bine vr'o dată.

Fata, harnică cum era, curăţi părul de uscăturĭ şi de omizĭ cu mare îngrijire şi apoĭ se tot duse înainte să'şĭ caute stăpân. Şi mergând ea maĭ departe numaĭ eacă ce vede o făntână mălită şi părăsită. Fântăna atuncĭ zice:

Fată frumoasă şi harnică! îngrijeşte-mă, că ţi-oĭu prinde şi eu bine vr'o dată.

Fata răneşte făntâna şi o grijeşte foarte bine; apoĭ o lasă şi 'şĭ caută de drum. Şi tot mergând maĭ departe, numaĭ eacă ce dă de un cuptĭor nelipit şi maĭ maĭ să se risipească. Cuptĭorul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă şi harnică! lipeşte-mă şi grijeşte-mă, că ţi-oĭu prinde şi eu bine vr'o dată.

Fata care ştiea, că de făcut treabă nu maĭ cade coada nimăruĭ, îşĭ suflecă mănicile, călca lut şi lipi cuptĭorul, îl humui şi-l griji de ţĭ era maĭ mare dragul să-l priveştĭ! Apoĭ işĭ spălâ frumuşel mânile de lut şi porni earăşĭ la drum. Şi mergând ea acum şi zi şi noapte, nu ştiu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste nu'şĭ pĭerdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce într'una din zile desdimineaţă trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poeană foarte frumoasă şi în poeană vede o căsuţă umbrită de nişte loziĭ pletoase; şi când s'apropie de acea casă numaĭ eacă o babă întimpina pe fată cu blăndeţă şi-i zice:

Da ce cauţĭ prin aceste locurĭ, copilă, şi cine eştĭ?

Cine să fiu mătuşă? Ia o fată săracă, fără mamă şi fără tată pot zice; şi numaĭ cel de sus ştie căt am tras, decând mama care m'a făcut, a pus mănile pe pĭept! — Stăpăn caut; şi necunoscând pe nime şi umblând din loc în loc m'am rătăcit. D-zeu însă m'a povăţuit de-am nimerit la casa d-tale şi te rog să'mĭ daĭ sălăşluire!

Sermană fată! zise bătrăna. Cu adevărat numaĭ D-zeu te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdiĭ. Eu sânt sfănta Duminică. Slujeşte la mine astăzĭ şi fiĭ încredinţată că mâne n'aĭ să eşĭ cu mânile goale de la casa mea.

Bine, măĭcuță, dar nu știu ce trebĭ am să fac?

Ia să'mĭ laĭ copilașiĭ, care dorm acuma și să-ĭ hrăneștĭ; apoĭ să'mĭ facĭ bucate; și când m'oĭu întoarce eu de la biserică, să le găsesc nicĭ recĭ nicĭ fierbințĭ, ci cum ăs mai bune de mâncat. Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, eară fata suflică mânicile și s'apucă de treabă. Intâĭ și 'ntâĭ face lăutoare; apoĭ ese afară și începe a striga:

„Copiĭ, copiĭ, copiĭ! venițĭ la mamă să vă lee!“ Și când se uĭtă fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăĭa de-o mulțime de bălaurĭ și de tot soĭul de jivine micĭ și marĭ! Insă tare în credință și cu nădejdea la D-zeu, fata nu se sparie; ci le ĭa pe căte una și le lă și le îngrijește căt nu se poate maĭ bine. Apoĭ s'apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiĭ lăuțĭ frumos și toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis feteĭ să se suĭe în pod și să'șĭ aleagă de-acolo o ladă care-a vre ea și să'șĭ o ĭee ca simbrie; dar să n'o deschidă păn' acasă la tată-său. Fata se sue în pod și vede acolo o mulțime de lăzĭ; unele maĭ vechĭ și maĭ urite, altele mai nouă și maĭ frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, ș'alege pe cea maĭ veche și maĭ urită dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam increțește din sprincene, dar n'are încotro. Ci bine-cuvintează pe fată, care îșĭ ĭe lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise. Când pe drum eacă cuptĭorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite . . . . Și mănâncă fata la plăcinte și mănâncă, hăt bine; apoĭ îșĭ maĭ ĭe căte-va la drum și pornește. Când maĭ încolo numaĭ eacă fântâna grijită de dânsa era plină până 'n gură cu apă limpede cum ăĭ lacrima, dulce și rece cum ăĭ ghĭață. Și pe colacul fântâneĭ erau doue pahare de argint, cu care a băut la apă până s'a recorit. Apoĭ a luat un păhărel cu sine și a pornit înainte. Și mergând maĭ departe, eacă părul grijit de dânsa era incărcat de pere galbene ca ceara de coapte ce erau, și dulci ca mĭerea. Părul văzând pe fată și-a plecat crengile 'n jos; și ea a mâncat la pere și s'a luat la drum căte i-a trebuit. De-acolo mergând maĭ departe, eacă se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voĭnică și frumoasă, eară la gât purta o salbă de galbenĭ pe care a dat-o feteĭ, ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. — Și de aicĭ fata mergând tot înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s'a umplut ochiĭ de lacrimĭ și inima de bucurie. Fata atuncĭ scoate salba și paharele

cele de argint şi le dă tătâne-său, apoĭ deschizând lada împreună, nenumărate hergheliĭ de caĭ, cirezĭ de vite şi turme de oĭ ese din ea, încât moşneagul pe loc a întinerit văzând atâte bogăţiĭ! Eară baba a rămas opărită şi nu ştiea ce să facă de cĭudă. Fata babeĭ atuncĭ şi-a luat inima 'n dinţĭ şi a zis:

Las' mamă că nu-i pradată lumea de bogăţiĭ; mă duc să'ţĭ aduc eu şi maĭ multe. Şi cum zice, porneşte cu cĭudă, trăsnind şi plesnind. Merge şi ea cât merge tot pe acest drum, pe unde fusese fata moşneaguluĭ; se întâlneşte şi ea cu căţeluşa cea slabă şi bolnavă; dă şi ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită şi seacă şi părăsită, de cuptĭorul cel nelipit şi aproape să se risipească; dar când o roagă şi căţeluşa, şi părul şi fântâna şi cuptĭorul, ca să ingrijească de dânsele, ea le răspundea cu cĭudă şi în batae-de-joc:

Da cum nu! că nu mĭ-oĭu feşteli eu mânuţele tătucuţeĭ şi a mămucuţeĭ! Multe slugĭ aţĭ avut ca mine?

Atuncĭ cu toatele ştiind că maĭ uşor ar pute căpăta cine-va lapte de la o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată şi leneşă, au lăsat-o să'şĭ urmeze drumul în pace şi n'au maĭ cerut de la dânsa nicĭ un ajutor. Şi mergând ea tot înainte au ajuns apoĭ şi ea la sfânta Duminică; dar şi aicĭ s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie şi prosteşte. In loc să facă bucatele bune şi potrivite şi să lee copiĭ sf. Duminicĭ cum i-a lăut fata moşneaguluĭ de bine, că i-a opărit pe toţĭ, de ţipau şi fugeau nebunĭ de usturime şi de durere. Apoĭ bucatele le-au făcut afumate, arse şi sleite de nu maĭ era de chip să le poată lua cine-va în gură . . . . şi când a venit sf. Duminică de la biserică, îşĭ-a pus mânile 'n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sf. Duminică blândă şi 'ngăduitoare, n'a vrut să'şĭ pue mintea c'o sturlubatecă şi c'o leneşă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se sue în pod, să'şĭ aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea şi să se ducă în plata luĭ D-zeu. Fata atuncĭ s'a suit şi ş'a ales lada cea maĭ nouă şi maĭ frumoasă; căcĭ îĭ plăcea să ĭee cât de mult şi ce-ĭ maĭ bun şi maĭ frumos, dar să facă slujbă bună nu-ĭ plăcea. Apoĭ cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să'şĭ ĭee zioa bună şi bine-cuvântare de la sf. Duminică, ci porneşte ca de la o casă pustie şi se tot duce înainte; şi mergea de-i părăĭau călcăele de frică să nu se resgândească sf. Duminică să pornească după dânsa, s'o ajungă şi să-ĭ ĭee lada. Şi când ajunge la cuptĭor, frumoase plăcinte erau într'ânsul! Dar când s'apropie să ĭee dintr'ânsele şi să'şĭ prindă pofta, focul o arde şi nu poate

lua. La făntănă aşijderea păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi făntăna plină cu apă pănă 'n gură; dar cănd a vrut fata să pue măna pe pahar şi să ĭee apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din făntănă intr'o clipă s'a secat şi fata de sete s'a uscat! ..... Cănd prin dreptul păruluĭ, nu-i vorbă, că par'că era bătut cu lopata de pere multe ce avea; dar credeţĭ c'a avut fata parte să guste vr'o una? — Nu! căcĭ părul s'a făcut de-o mie de orĭ maĭ nalt de cum era; de'ĭ ajunsese crengile în nourĭ! Ş'atuncĭ ..... scobeşte-te fata babeĭ în dinţĭ! Mergănd maĭ înainte, cu căţeluşa ăncă s'a întălnit; salbă de galbenĭ avea şi acum la găt; dar cănd a vrut fata să'ĭ-o ĭee, căţeluşa a muşcat-o de ĭ-a rupt degetele şi n'a lăsat-o să pue mâna pe dânsa. Işĭ muşca acum fata degeţelele mămucuţeĭ şi ale tătucuţeĭ de cĭudă şi de ruşine, dar n'avea ce face. Insfirşit cu mare-ce a ajuns ea şi acasă la mă-sa, dar şi aicĭ nu le-au ticnit bogăţia. Căcĭ deschizănd lada, o mulţime de bălaurĭ au eşit dintr'ânsa şi pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de par'că n'au maĭ fost pe lumea asta şi apoĭ s'au făcut bălauriĭ nevăzuţĭ cu ladă cu tot.

Ear moşneagul a rămas liniştit din partea babeĭ şi avea nenumărate bogăţiĭ; el a măritat pe fiica-sa după un om bun şi harnic. Cucoşiĭ căntau acum pe stilpiĭ porţilor în prag şi în toate părţile; ear găinile nu maĭ cântau cucoşeşte la casa moşneaguluĭ să maĭ facă a rău; c'apoĭ atuncĭ nicĭ zile multe nu maĭ aveau. Numaĭ atăta că moşneagul a remas pleşuv şi spetit, de mult ce'l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele luĭ cu cocĭorva, dacă-i copt malaĭul.

Un culegĕtor tipographu (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru ..... adunate din gura poporuluĭ scrise şi date la lumină de ..... Ed. 3ª. Partea I. Bucurescĭ 1872.

(8⁰, 180 paginĭ.)

(Muntenia.)

Impăratul şerpilor. (pag. 113—118.)

A fost o dată, ca nicĭ o dată; că de n'ar fi nu s'ar maĭ povesti. etc.

A fost un unchĭaş şi o mătuşă. Eĭ ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor, spre a dobândi un fiu,

dar în deşert. Acum, la vreme de bătrâneţe, se hotărâră şi eĭ să ĭasă pe câmpie, şi or ce va găsi, să'l ĭa şi să'l crească ca pe fiul lor. Deci într'o dimineaţă, porniră amândoĭ pentru acest sfârşit: atât de mare era dorul lor să aĭbă un copil. Găsiră un puĭu micuţ de şearpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într'o ţeavă de trestie şi îl culcară între dânşiĭ. Tot ce puteau, bĭet, agonisi şi dânşiĭ, cheltuĭau pentru hrana fiuluĭ lor. Şearpele crescu până ce într'o zi crepă ţeava. Il puseră într'un mosor. Ingrijirea şi hrana cea bună ce'ĭ da făcură pe şearpe să crească repede, şi plesni şi mosorul. Il puseră într'un putineĭu şi aşa nu lipseau a'l culca între dânşiĭ. După ce maĭ trecu cât-va timp, într'o dimineaţă, auziră crepând şi putineĭul. Atuncĭ unde eşi din el şearpele şi le zise: Vă mulţumesc tată şi mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-aţĭ dat. Fără voĭ poate aşĭ fi perit. Acum să faceţĭ bunătate să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat. Bătrâniĭ nu se cam îndura de el. Se făcuse un şearpe aşa de frumos cum nu maĭ văzuseră eĭ. Solziĭ luĭ erau ca de aur. Ochiĭ străluceau în capul luĭ ca nişte pĭetre de rubin; îl sărutară şi pe o parte, şi pe alta, şi îĭ răspunseră: Dar bine dragul nostru fiu, tocmaĭ când credeam să avem şi noĭ o mângâere la bătrâneţele noastre, tocmaĭ atuncĭ ne părăseştĭ? Noĭ credeam că numaĭ moartea ne va despărţi de tine. — De aceea vă zic să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat, ca să vă pot fi de folos. Şezând aicĭ cu voĭ vĭaţa mea este în joc. Cuvintele luĭ erau aşa de mĭeroase încât nu se putură opri de a nu'l asculta. Il duseră decĭ, de unde l'au luat, moşul ţiindu'l de cap şi baba de coadă. — Cum îl puseră jos, se ridică în coadă fluera o dată cu aşa putere încât răsuna câmpiile, apoĭ plesni din coadă. Şi întorcându-se către unchĭaş şi babă, le zise: să nu vă speriaţĭ de ce veţĭ vedea. N'apucă să sfârşească bine vorba, şi unde se porniră din toate părţile şerpiĭ ca frunza şi ca ĭarba, care venĭau la chemarea împăratuluĭ lor şi i se închinară. Daca văzu însă că moşul şi baba se cam perd cu firea, făcu un semn, şi toţĭ şerpiĭ porniră de pe unde veniseră. Atuncĭ el zise bătrânilor: luaţĭ ogarul acesta, care venise o dată cu şerpiĭ, şi'l culcaţĭ între voĭ şi îngrijiţĭ'l tocmaĭ cum mi-aţĭ făcut mie. Până acasă să nu-ĭ ziceţĭ: Ogar, fă treaba a mare. Şi când veţĭ fi în vre-o nevoe, veniţĭ aice, flueraţĭ şi îndată voĭu veni să vă dau orĭ ce ajutor. După ce se maĭ sărutară şi plânseră, se despărţiră. Bătrâniĭ se bucurară oarecum, dacă văzu că a să aĭbă cu ce să se maĭ mângâe. Pe drum când se întorceau nu se putu ţine de a nu încerca ce putere va

avea asupra ogaruluĭ vorbele ce li le spusese şearpele. Se opriră şi ziseră: Ogar! fă treaba cea mare. Unde mi'ţĭ începu ogarul a lăsa dintr'ânsul la galbenĭ, de nu maĭ ştiau unde să'ĭ pue. Luară cât putură, şi ce nu maĭ putură lua, lăsară acolo, şi plecară acasă plinĭ de bucurie pentru darul ce căpătaseră. Dacă ajunseră acasă îl îngrijiră şi'l culcară între eĭ în pat, cum le zisese şearpele. Apoĭ a doa zi, se duseră la un argintar, şi se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră şi eĭ argintaruluĭ, cum le spusese şi lor şearpele. Argintarul vru să cerce şi el, ca şi dânşiĭ, ce însemna vorbele alea. Şi daca văzu minunea cea maĭ nepomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă în argint, şi la ziua otărâtă li'l dete. Unchiaşul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă şi'l culcă între dânşiĭ cu dragostea cu care culcase şi pe şearpe. După ce sfârşiră şi baniĭ şi îĭ zise şi ogaruluĭ ăstuĭa cum zisese celuĭ-l'alt, el nicĭ nu se tulbură. Iĭ maĭ zise o dată, nimic. Atuncĭ se hotărâră a se duce la şearpe să'ĭ spue că ogarul nu'ĭ maĭ asculte. Şearpele cum auzi de una ca asta, le dete o puĭcă, şi le zise să o îngrijească ca şi pe ogar şi să o culce cu dânşiĭ. Se întoarseră acasă, şi a doa zi, când se sculară, găsiră în aşternut un ou de aur. Găina oase. Se bucurară eĭ şi de acest dar; apoĭ vândură oul cu preţ şi îşĭ târguiră cele trebuincĭoase. In toată dimineaţa, când se sculau, găseau câte un ou de aur în aşternut. După câte-va zile se duseră ĭarăşĭ la argintar, ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îĭ zisese să nu o culce între eĭ. Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiind că el o culcase în pat, tocmaĭ cum zisese moşul cu baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea, şi le-o dete îmbrăcată în argint. Unchiaşul şi de astă dată plăti asemenea, luă găina ce'ĭ dete argintarul şi o duse acasă. A doua zi în loc de ou de aur, găsiră alt ceva. Se duseră ĭar la şearpe. Iĭ spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile luĭ, se dusese şi cu ogarul şi cu găina la un argintar să le îmbrace în argint, şi cum că, după ce le a îmbrăcat, ogarul nu'ĭ maĭ ascultă şi găina nu maĭ făcu oă de aur. Şearpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveĭaş şi le zise: Na, această bâtă mică, să o duceţĭ să o îmbrace şi pe aceasta în argint. Dar să nu'ĭ ziceţĭ: Sărĭ măcĭucă, dă, borbolino! Insă dacă la vre-o întâmplare de'ĭ veţĭ zice şi veţĭ voi să nu să maĭ simţă de dânsa, să'ĭ strigaţĭ: oprea nebuno! Unchĭaşul şi mătuşa n'avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ca ce minune va face şi măcĭuchiţa

când i-o zice cum i-a învăţat şearpele. N'apucară să sfârşească bine vorbele şi unde începu să'ĭ croĭască cum se cuvine. Atuncĭ eĭ îndată o domoliră prin cele-l'alte vorbe ce îĭ învăţase şarpele, şi tocmaĭ atuncĭ cam începură a pricepe şi eĭ, că cu argintarul nu e lucru curat. Ajungând acasă şi odihnindu-se puţin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveĭul în argint. După ce se tocmiră ca şi de alte dăţĭ îĭ ziseră: Noĭ îţĭ plătim cât ne-aĭ cerut, jupâne argintar, dară ne rugâm să nu'ĭ zicĭ: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Vaĭ de mine! Cât despre asta n'aveţĭ grije. Noĭ ne cunoaştem muşteriĭ. N'avem noĭ a face pentru ântâĭa oară cu D-voastră. N'apucară să facă zece paşĭ după ce eşiră, şi argintarul, nerăbdător să vază ce minune o maĭ face şi bâta, îĭ zise: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Abĭa sfârşi de zis, şi unde începu reteveĭul a le 'nmuĭa ale oase de'ĭ băgă în năbădăĭ. Sărea pe spinările tutulor câţĭ se aflau în casă, ca o altă aĭa năsdrăvană. Da într'ânşiĭ ca la fasole. Iĭ pisăgea şi îĭ cotonogea de nu ştiau unde se maĭ aflau. Chilomane, ţipete, de voe, şi reteveĭul să stea, ba. Iĭ resbise în bătăĭ. Dau să easă din casă să alerge după unchĭaş; dară unde putea cine-va să pue mâna pe clanţa uşeĭ, căcĭ în vipia ameţeleĭ uĭtaseră că ferestrele sânt deschise. In cele după urmă, un ucenic d'abĭa isbuti a eşi pe fereastră, dete fuga după unchĭaş şi mătuşe pe care îĭ ajunse după urmă, le spuse şiritenia şi tot ce păţiră, şi îĭ rugară să se întoarcă înapoĭ şi să'ĭ mântuĭască din nevoĭe. Cum îĭ văzu argintarĭul, le zise: veniţĭ maĭ ĭute, oamenĭ bunĭ, de ne scăpaţĭ de pacostea asta, care ne a dăulat în bătăĭ, că vă vom da ce ne-ţĭ cere. Noĭ nu'ţĭ cerem alta decât ceea ce ne-aţĭ luat cu nedrept. Vă dau, vă dau, săracul de mine, numaĭ scăpaţi-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru. Atuncĭ unchĭaşul zise încet: oprea, nebuno! Indată măcĭuchiţa se opri şi veni de se puse în mâna bătrânuluĭ. Iar argintarĭul, bătut făcut măr, îĭ dete ogarul şi puĭca. Unchĭaşul plăti şi de astă dată omeneşte, cât tocmise ca să'ĭ îmbrace reteveĭul cu argint. Dar o luă a casă împreună cu ogar şi cu găină. Măcĭuchiţa rămase însă neîmbrăcată, căcĭ nu maĭ voi moşul să o dea; ĭar el îĭ întoarse ogarul şi găina ce-i le dase argintarĭul schimbate. A mai trăit multă vreme unchĭaşul şi baba în fericire, şi maĭ în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe şearpe. Nu'ĭ se maĭ întâmplă însă nimic. Incălecaĭu p'o şea (etc), şi vă spuseiu dumneavoastră aşa.

Snoave și poveștĭ.

Călindariŭ, așăzat pă șapte planete în care să cuprinde 140 de anĭ, începându-să de la anul 1816 și slujaște până la viitoriul an 1956 . . . . 1847 Julie 20 . . . .

(8⁰, V nepaginate + 181 paginĭ + scară.)

Omul și aniĭ viețiĭ luĭ. (pag. 177.)

După ce au făcut Dumnezeu lumea și toate ce sânt într'ânsa, și au văzut că ĭaste bine, chĭemă pre om și toate fapturile ceale viĭ la sine, ca să le hotărească aniĭ vĭețiĭ și soartea sa, a fiește căruea, după care să vĭețuească pre pământ. Chĭemă maĭ întâĭu pre om înainte, și'ĭ zisă: tu omule să fiĭ împăratul pământuluĭ, tu să umbliĭ pe picĭoarele tale oblu în sus, să priveștĭ la cerĭu; ție îțĭ dau statura aleasă, te dăruesc cu puteare de a gândi, și a judeca și puteare de a'țĭ descoperi gândurile și simțirile tale ceale din lăuntru prin vorbă, ție să'țĭ fie subpusă toate ceale sălbatece ale câmpuluĭ, și a dumbrăvilor, ceale zburătoare din aer, și ceale din apă, și de sub pământ, tu să stăpâneștĭ tot ce ĭaste vĭu; rodurile câmpuluĭ și ale pomilor să fie ale tale, și aniĭ tăĭ pre pământ să fie 30. Atuncĭa să deade omul de o parte nemulțămit cu soartea sa, și zisă: ce har îmĭ ĭaste să fiu împăratul pământuluĭ și să trăesc în desfătare de pământ, dacă vĭeața mea ĭaste așa scurtă și numaĭ de 30 de anĭ? Așa cârtea și pizmuea celora-l'alte dobitoace, pre carele dărui Făcătorĭul cu vĭeață maĭ lungă. Ajunsă și la măgarĭu rândul, și stătu și acesta înaintea Făcătorĭuluĭ, să'ș ĭae și el soartea sa. Zisă și către măgarĭu Ziditorĭul: tu să pătimeștĭ osteneală și trudă, să porțĭ povările ceale maĭ greale, și să suferĭ bătae, și loviturĭ multe, să auzĭ (!) și să aĭ puțină odihnă, mâncarea ta să fie slabă, de spinĭ și polomidă, și aniĭ tăĭ pre pământ să fie 50. Atuncea căzu bĭetul măgarĭu în genunchĭ înaintea Ziditorĭuluĭ și să rugă zicând: milostive Făcătorĭule! așa ticăloasă vĭeață să duc eu? să trăesc cu hrana cea maĭ slabă, să lucru lucrul cel maĭ greu, să port sarcinile ceale maĭ marĭ și apoĭ tot să trăesc așa lung? milostiveaște-te și 'mĭ maĭ trage 20 de anĭ din vĭeață. Atuncĭa omul poftitorĭul de vĭeață lungă păși înaintea luĭ Dumnezeu, și pofti pentru sine ceĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi măgarĭul, și Dumnezeu ascultă pre om și'ĭ dădu ce lăpădă dobitocul. Acum veni și cânele înainte, și către acesta zise Făcătorĭul: tu să păzeștĭ casa, și

comorile stăpânu-tău, să staĭ lângă dânsele, ca când aĭ fi legat de eale, să latriĭ încă şi la lună şi la umbră pentru grijea cea multă, să rozĭ numaĭ oasă, şi să mănâncĭ împuţicĭunĭ, şi vĭeaţa ta să fie de 40 de anĭ. Milostive Ziditorĭule! dacă să fie vĭeaţa mea aşa de nimica, ticăloasă şi defăĭmată; să roz numaĭ oase şi putrejunĭ, fie-ţĭ milă şi 'mĭ maĭ cĭoantă din vreamea vĭeţiĭ 20 de anĭ; ĭară omul nesăţios de vĭaţă să ivi ĭarăşĭ înaintea luĭ Dumnezeu, şi cerşu şi aceştĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi câĭnele, şi Dumnezeu îl ascultă, şi'ĭ îndelungă vĭaţa încă cu 20 de anĭ. Acum veni înaintea Ziditorĭuluĭ şi măemuţa, şi Făcătorĭul zisă către dânsa: tu să aĭbĭ numaĭ chip ca omul, dară să nu fiĭ om, să fiĭ hăbăucă şi proastă, să fiĭ copilăreaţă, şi spinarea ta gârbovită, să fiĭ de joc pruncilor şi spre desfătarea nebunilor, ĭară vĭaţa ta pre pământ să fie de 60 de anĭ. Atuncĭa căzu ticăloasa măemuţă înaintea Făcătorĭuluĭ în genunchĭ jos şi să rugă: milostive Făcătorĭule! dacă m'aĭ făcut numaĭ ca de batere de joc omuluĭ, fie-ţĭ milă de mine, şi 'mĭ împuţinează vĭaţa cu 30 de anĭ; ĭară omul cel doritorĭu de vĭaţă lungă stătu înaintea celuĭ prea înalt, şi cerşu şi aceştĭ 30 de anĭ, cari'ĭ lăpădă maemuţă, şi Dumnezeu ascultă pre om şi de astă dată.

După acĭasta să depărtară toate dobitoacele de la faţa Făcătorĭuluĭ, ca să trăească fieşte-care după soartea care luasă, şi vĭeţui omul ca un împărat al tuturor făpturilor ceĭ 30 de anĭ, cariĭ ĭ-au fost dat Făcătorĭul luĭ, în veselie fără grije şi gândurĭ multe. După aceaea veniră aniĭ de la 30 până la 50, şi aceştea fură plinĭ de ostenelĭ, şi trudă, cu lucru mult pe lângă hrană puţină şi slabă, ca să 'şĭ adune ce-va pe vreamea viitoare, nice nu putu fi altmintrinea, pentru că aceştĭ anĭ au fost să fie aĭ măgarĭuluĭ, şi ĭ-au cerut omul şieş. Iară după 50 de anĭ şade omul acasă şi păzeaşte cu mare grije ceale căştigate, trăeaşte slab, ca să'ĭ ajungă, şi să teame de toată umbra, să nu'ĭ răpească ceale strânsă, şi latră asupra tuturor celor ce vreau să să atingă de averile luĭ; şi aceştea sânt aniĭ câneluĭ. Şi de trăeaşte omul preste 70 de anĭ, îşĭ pĭearde mintea, vine la minte copiilor, şi să hăbăuceaşte, i să gârboveaşte spinarea, şi să face de batere de joc copiilor, şi nebunilor şi aceştea sânt aniĭ priimiţĭ de la măemuţă.

(Ms. bibl. centr., 8^0, mic. ca. 1830.)

Istorii di un părinte şi di al său fii.

Un om la Aftina ş'au lipădat pre fičorul său di la moştinirê părinţască, ĭară fičorul au mers la ariopag, adică la maghistrat, şi au chemat pre tatăl său la gĭudecată să răspundă pentru ci l'au scos di la moştinire. Deci din poronca maghistratuluĭ, viind tatăl fičoruluĭ la maghistrat au răspuns, pentru că fičorul esti beţăv şi cu năravuri răle. Răspundi fičorul şi ceri di la maghistrat ca să nu fii lipsit di moştinire, şi ca tatăl său stricarê şi ninorocirê lui să o plătească, pentru că a lui di datorii au fost ca încă în prunciĭ să'l fi certat şi să'l fi bătut spre a nu căde într'aceli răli năravuri, nu si'l lasă di capul lui disfrănat căt acum s'au făcut ninorocit. La aceastea maghistratul au judicat, ca pănă va trăi tatăl, fičorul să fii lipsit di parte avuţăi părinţăştĭ. Iar după moarte tătăni-său toati căti vor rămăne di la tatăl său, să li moştinească. Iar pre tatăl său pentru că nu l'au pedeppsit (!) ci l'au lăsat disfrănat, fără di toată cinste îngropăcĭuniĭ, ca pre un dobitocu, să'l îngroapi. Di s'ar ţănè astăz această gĭudecată mulţĭ părinţi făr de cinste s'ar îngropa.

Istorii di un domn şi di o slugă.

Un domn ş'au mănat sluga la tărg să'ĭ cumperi un cal foarte frumos şi mari. Sluga mergănd în tărg au cumpărat un măgari; cari văzăndu'l domnul său au zâs: pentru ci ai cumpărat o fară aşa urâtă, căcĭ eu ţ'am zăs să cumperi un cal mari şi frumos? Răspundi sluga şi zăci: Domnule! di va creşti mănzul acista după măsura urechile (l. -lor) în toată ţara aceasta nu va fi cal ca acista.

Di un bărbat şi di o mueare.

A unuĭ om s'au înnecat muearea întru un rău, el o căută pre rău în sus. Il întreabă alt om: ci caută? el răspundi: caut muearê că s'au înnecat acolo di în gĭos. Zăci omul cătră el: pentru ci dar o cauţi pre apă în sus, caut-o pre apă în ğos că în ğos o va fi dus apa. Răspundi cel ci caută muearê: nu crez să fi mers în ğos pi apă, că căt au trăit tot îndărăpt au făcut, şi crez că şi moartă îndărăpt pi apă s'au dus.

Pildă di un crai.

La un crai oari undi vinit-au um (l. un) om şi au laudat înaintea craiuluĭ caii din Araviea; ĭară craiul îndemnat fiind şi aprinzăndu-s(ă) di pofta unor cai ca aciea, au dat omului aceluea şasăzăcĭ di mii di galbini, ca să'ĭ aducă din Araviea; carili luănd banii s'au dus. După aceea odată craiul au zăs cătră măscăreţul, cătră cioful său: auzi tu! scrii'mi pre toţi nebunii căţi sănt în cetate. Carile după ce e-au scris pre toţ nebunii, mai întăi întri nebuni au pus pre crai, şi aşa ĭ-au dat craiului. Craiul văzăndu-s(ă) pre săni cel mai întăi întri nebuni au zăs: dar eu sănt cel mai întăi întri nebuni? Răspundi măscăreţul aşa: craiule! zăci pentru ce? răspundi măscăreţul, pentru că la un om nicunoscut cari într'o ţară aşa diparti să duci e-ai dat az atăta mulţămi di bani, cari poati faci să nu mai vii nici cu cai nici făr cai. Craiul zăci: dar di va vini? Răspundi măscăreţul: di va vini, atunce ti şterg pre tini craiule şi pre eal în locul tău îl voi puni.

Anton Pann: Fabule şi istorioare auzite şi versificate de .... Tipărirea întâia. I—II. Bucureştĭ 1841.

(8⁰, I. 128 paginĭ, II. 128 paginĭ.)

Planul simigiuluĭ. (I. pag. 75—77.)

Un simigĭu oare-când
covrigĭ, simigĭ încărcând
a umblat din sat, în sat
şi schimbând pe oau ĭ-a dat.
Decĭ tabla 'n cap dacă ĭa
cu acele oau pe ea,
să întorcea la oraş
ca şi un negustoraş;
dar pe drum când să ducea
să gândea şi plan făcea
cum sânt, zise, aste oau
tot bune, proaspete, noau
care 's cincĭ sute, să zic,
de vor prisosi nu stric,
d'oĭ sta la cloşcă să le puĭu
tot oul o să 'mĭ dea puĭu.
Să zic acum c'a crescut
şi găinĭ marĭ s'au făcut,
aste 'ntr'o zi peste tot
cincĭ sute de oau îmĭ scot.
Să le vânz, ca un sărac,
ceva părăluţe fac.
Cincĭ sute de găinĭ dar
clocind, o să 'mĭ dea puĭ ĭar
fie care doăzecĭ.
Ho! ho! Stane unde plecĭ?
Stăĭ să vedem câte fac.
Apoĭ cum o să mă 'mbrac!
socoteală prea nu au;
cincĭ sute de cloşcĭ îmĭ dau
o sută de sute 'ncap.
Hait! de sărăcie scap.

Când zise hait! bucurat,
îşĭ uită că e 'ncărcat,
şi sărind sus ca un ţap
dete tabla peste cap.
Oule pe jos turti
şi planul îşĭ izbuti.
Mulţĭ, marĭ lucrurĭ socotesc
şi nicĭ micĭ nu isprăvesc.

Anton Pann: Culegere de proverburĭ sau: Povestea vorbiĭ. De prin lume adunate — şi ĭarăşĭ la lume date de .... I—III. Bucureştĭ 1852—1853.

(I. 175 paginĭ; II. ibid. 1853, 166 paginĭ; III. ibid. 1853, 168 paginĭ.)

(I. pag. 53—59.)

A fost o 'nsoţire ce trăĭa 'n ĭubire — îm pace, în ticnă ş'în mare unire. — Eĭ nu ştia cĭartă vr'odată 'n vĭaţă — ci 'şĭ da unul altuĭ vorbe cu dulcĭaţă. — In scurt, într'atâtă trăĭa aceştĭ bine — încât de poveste era la or cine. — Dracul însă care 'n casnicĭ coada 'şĭ vâră — şi face să 'nceapă 'ntră eĭ gâră, mâră, — să sili p'aceştea cu neîncetare — după a sa voe să'ĭ aducă 'n stare. — Intinzând el dară cursele luĭ toate — şi ca să'ĭ supue văzând că nu poate — căută o babă, auzind că ele — îl întrec pe dânsul la drăciĭ şi rele. — Ş'a găsit pe una Vişana anume — întâĭa drăcoaĭă dracilor din lume. — Se duce la dânsa, pricina îĭ spune — că n'a fost putinţă pe eĭ a supune, — zicând: „ştiĭ că este un graĭu de când vacu — că 'şĭ sparge cu vreme opincile şi dracu“ — ĭa numaĭ priveşte opincile mele — că să trenţuiră în micĭ peticele — şi tot nu pocĭu încă să bag între dânşiĭ — o intrigă mică şi să 'mĭ râz de dânşiĭ; — dacă dar poţĭ face maĭ mult decât mine — arată-ţĭ puterea, te rog fă-mĭ un bine. — Ea clăti cu capul ş'între rănjitură — îşĭ arată colţiĭ ceĭ pociţĭ din gură, — zicând: eĭ copile! vezĭ că e pricina — că nu ştiĭ pe unde se udă găina. — Iţĭ trebue încă să înveţĭ la şcoală — de şi eştĭ diavol, dar ţ'e tigva goală. — O bătrână asfel cum mă vezĭ pe mine — nicĭ la degetu'mĭ ăl mic nu te puĭu pe tine. — Zise el: să poate, pe vorba'ţĭ să vede — dar pân' nu văz c'ochiĭ, nu 'mĭ vine a crede. — Eĭ bine, dar ce 'mĭ daĭ? bătrâna întreabă — că pe capul tati nu mă duc de gĭabă. — Bucuros, răspunde, pe loc voĭu fi gata — să'ţĭ dau o pereche papucĭ galbenĭ plată. — Nu m'aşĭ fi dus, zise, dar cu aste toate — merg ca să vezĭ numaĭ Vişana ce poate. — Decĭ începu baba adese să meargă — la acea femee căşcĭoara să'ĭ

spargă. — Găsi ea mijloace s'o 'nprietenească — cu una cu alta ca să o momească. — Şi precum pescarul undiţa 'şĭ întinde — şi cu râmă 'nşală peştele de'l prinde, — aşa îşĭ întinse planurile sale — spre ĭa ca s'o tragă cu vorbe morale; — până când văzu că prinse ĭa putere — şi are mijloace, ac să bage 'n mĭere. — Aşa 'ntr'o zi începe femei să zică: — of fetica mami! cum eştĭ frumuşică — cum îţĭ văz purtarea, cum te văz cinstită — şi cum eştĭ de blândă, cu firea ticnită — trăeştĭ încaĭ bine şi cu bărbăţelul? — or ca pisicuţa (gâr, mâr) cu căţelul? — dar să nu'ţĭ prea pese, că toate 'şĭ au leacul — eu am meşteşugurĭ să 'mblânzesc pe dracul, — să ţi'l fac să fie blândişor ca mielul, — şi să'l jocĭ cum joacă mâţa şoricelul. — Nu 'mĭ trebue mamă! tânăra îĭ zise — soarta mea un prea bun bărbat îmĭ trimise — drag mĭ-a fost şi 'mĭ este, el ĭar mă ĭubeşte, — şi ca noĭ 'mĭ pare că alt nu trăeşte. — De ceva de'l supăr îmĭ crede, mă ĭartă — căcĭ maţele 'n om tot să ceartă, — sânt prea mulţămită cum trăesc în vĭaţă — numaĭ sănătate sfântul să trimeaţă. — Or şi cum fetico! îĭ răspunse baba — când îl veĭ suppune, alt-fel merge treaba, — că usturoĭu dulce şi bărbat ĭar moale — nu să poate 'n lume, el nu poartă poale. — Cât de bun să'ţĭ pară, tot el cĭocan este — că aşa l'e ursita bĭetelor neveste: — n'aĭ să'ţĭ deschizĭ gura să'ĭ daĭ vr'o poruncă — că 'ndată asupra 'ţĭ ura îşĭ aruncă; — numaĭ a luĭ vorbă 'n seamă să se ţie, — el ca un-de-lemnul d'asupra să fie; — să'ţĭ fac eu un lucru, ascultă la mine — să trăeştĭ cu dânsul încă şi maĭ bine — îl îmbrobodeştĭ, ştiĭ, chĭar ca p'o muere — îĭ puĭ în cap ţestul, şi rabdă 'n tăcere. — Tânăra aceste auzind să pleacă, — ş'ascultaţĭ pe baba ce 'mvaţă să'ĭ facă: — na, ăst bricĭu, îĭ zice, că-ĭ vrăjit de mine — şi la prânz bărbatu'ţĭ când vine — şi când după masă o vrea să se culce — tu du-te la dânsul cu firea'ţĭ cea dulce — prefăte că îl eĭ, în cap a'ĭ ucide — şi când vezĭ c'adoarme şi ochiĭ închide — atuncĭ scoate bricĭul (vaĭ ce amăgire!) — şi crucişĭ din păru'ĭ tae patru fire — şi maĭ către seară firele acele — mi le veĭ da mie să le puĭu la stele; — apoĭ să vezĭ vĭaţă, să vezĭ fericire — să vezĭ traĭu atuncea, şi să vezĭ unire! — Proastă tinerică bricĭul în sân bagă — dorind să se facă soţuluĭ maĭ dragă. — Baba d'altă parte la bărbatu'ĭ merge — întră 'n prăvăliea'ĭ, sudoarea îşĭ şterge — din ochĭ îĭ clipeşte, îl mişcă de haĭnă — să face că are să'ĭ spue o taĭnă. — El vrând ĭar să afle ce-o să'ĭ vorbească — se puse să'ĭ spue şi ĭa să'ĭ şoptească — zicând: dragul mamiĭ! of ce te aşteaptă! — ce nenorocire ţi

s'a pus în faptă! — Soția ta astăzĭ, perechea 'țĭ ĭubită — o să te răpue cu moarte cumplită: — că ĭa cu un tânăr are înclinare — pe care 'l ĭubește maĭ de mult îmĭ pare — și el un bricĭu dându'ĭ o 'nvăță dușmanul — ca să'țĭ tae capul, asfel dându'ĭ planul: — Astăzĭ când veĭ merge să prânzeștĭ acasă — o să ĭa să'țĭ cate în cap, după masă, — și viindu'ĭ bine, mâna o să 'șĭ pue — ca să'țĭ tae gâtul și să te răpue, — și dac'a mea vorbă necrezută'țĭ pare — prefă-te că nu știĭ de nicĭ o urmare — ș'eĭ vedea cu ochiĭ gândul cum îĭ este — să zicĭ bogda-proste că îțĭ dedeĭu veste. — Omul cum aude, speriat peste fire — stă la îndoĭală, ș'în nedomirire — se muncea cu gândul, cum a luĭ soție — într'atât tirană asupră'ĭ să fie! — și cum să 'ndrăznească la o așa faptă — cu totu 'mprotivă și neînțeleaptă! — Nu gândește urma! nu gândește răul! — și acel ibovnic al eĭ, nătărăul, — cum putu s'o 'mvețe ca să mă omoare! — nu știe că-ĭ ocnă și spânzurătoare! — și ĭa ticăloasa nu putea să 'mĭ spue — căcĭ dragoste 'n silă nicĭ odată nu e.. — Să 'mĭ fie zis, eu, frate mă duc de la tine, — că nu eștĭ pe gustu'mĭ, n'aĭ nimic cu mine. — Ș'îĭ dam voe însumĭ să meargă îm pace — cu el să trăĭască pe unde îĭ place; — pe semne păcatul și ața îĭ trage — amândoĭ vĭața în nevoĭ să 'șĭ bage. — Ce zic nicĭ eu nu știu, așa e se vede: — „vorba de rău, omul prea lesne o crede.“ — Decĭ dar mă voĭu duce și mă voĭu preface — că nu știĭu nimica, să văz ce se face. — Judecând aceste se duse acasă — ca și altă dată se puse la masă: — mâncând în tăcere ș'întristat cu totul — se dete p'o pernă, răzimându'șĭ cotul — de necaz și cĭudă foc eșea dintr'ânsul; — ĭată și nevasta veni lângă dânsul — îĭ aplecă însașĭ capul pe genuche — stăĭ să văz, zicându'ĭ, aĭ vre un păduche? — Așa el se lasă să vază cĭ'o face — și ca când adoarme mijind să preface. — Ea atuncĭa bricĭul încet din sân scoate — ș'asupra'șĭ pornește urgiile toate: — că el cum o vede, în picĭoare sare — îĭ ĭa din mâinĭ bricĭul, zicând cu strigare: — tirana muere, asta'țĭ este dorul! — asta'țĭ-e credința, asta'țĭ-e amorul! — asta'țĭ-e virtutea cea nelegĭuită! — asta'țĭ-e morala cea afurisită! — Cum din cer nu cade fulger să te arză, — să te mistuĭască, tresnet să te pĭarză — cum nu să despică locul ce te ține — și să te înghițe de vie pe tine! — fugĭ! pĭeĭ nemilostivo! nu 'mĭ sta înainte — nu 'ncape 'ndreptare, nu ascult cuvinte! — du-te de trăește cu cine îțĭ place — dintr'această clipă, pleacă d'aci drace. — Că mĭ-aĭ voit răul nu'țĭ fac răsplătire — bogda-proste babiĭ, că mĭ-a dat de știre! — Ar fi vrut săraca

să'l încredințeze, — dar cine'ĭ da pas eĭ ca să se 'ndrepteze; — gĭaba ĭa acuma făcea jurăminte — că cutare babă a scos-o din minte. — Ș'a pĭerdut credința ca și Eva raĭul — și ca păn' aicea nu le-au maĭ fost traĭul. — Care săvârșire văzându-o dracul — s'a speriat cu totul de baba, săracul! — Atât îĭ fu frică de acea bătrână — încât nicĭ papucii nu'ĭ dete în mână — ci'i le intinse c'o prăjină lungă — ca nicĭ răsuflarea'ĭ la el să ajungă, — și ca d'o aspidă să se otrăvească, — să'l facă în lume să se pedepsească. — Iată dar mincĭuna ce face în lume — d'a căriĭ pricină istoriĭ sânt sume.

(vol. III., pag. 64.)

Oare care meșteraș — a trimis un băețaș — cu un taler rudăresc — cu doă fețe, prostesc — ca să ĭa de la băcan — icre roșiĭ de un ban. — Iĭ maĭ dete și alțĭ doĭ — să ĭa icre negre moĭ. — Băĭatul cam prosticel — cerând icre de un fel — le-a pus pe taler aci — și altele porunci. — Băcanul dacă-ĭ-a daĭ — unde le puĭ? l'a întrebat; — el talerul întorcând — și icrele răsturnând — pune-le aicĭ, a zis — ș'a mers de unde l'a trimis. — Acolo când s'a arătat — stăpânul său l'a 'ntrebat: — cele-l'alte unde sânt? — or nu 'nțelegĭ de cuvânt? — Copilul ĭar întorcând — și, ĭacăte-le, zicând — căzură ș'acele jos — nimica fiind din dos. — Stăpânul său necăjit — îndată l'a pălmuit, — zicând: vezĭ minte să țiĭ — și păzește să nu fiĭ — cu doă fețe și tu — c'as-taler ce te bătu.

ANTON PANN: Năsdrăvăniile luĭ Nastratin Hogea culese și versificate de .... Ed. 1ª. Bucureștĭ 1853.

(8⁰, 87 paginĭ.)

Cine fură azĭ o ceapă, mâine fură și o ĭapă; dar or în temniță plânge, or picĭoarele îșĭ frânge. (pag. 27.)

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme nicĭ un câștig neavând — și în cea maĭ de pre urmă sărăcie ajungând — hotără să fură ceapă dela un al său vecin — ce avea destulă 'n casă și nu da la vr'un strein. — Dar văzând Nastratin Hogea că el ușa o 'ncuĭa — plan făcu pe coș să între noaptea și ceva să ĭa. — Decĭ

suindu-se pe casă și privind pe coș în jos — se ivi 'n el umbra luniĭ în chip de stâlp luminos — și lăsându-se la vale p'acea umbră, amăgit — de o dată fără veste se pomeni jos trântit, — rămâind, ca vaĭ de dânsul, cu piciorul rupt în loc — având mică norocire că n'a fost în vatră foc. — Deșteptându-se vecinul, de bufnirea'ĭ când căzu — se sculă tot de o dată, nicĭ o clipă nu șezu — strigă, cere la nevasta, lumânarea 'ngrab să'ĭ dea, — maĭ curând să prinză hoțul, și cine e a'l vedea. — Iar Hogea zise: vecine! atât să nu te grăbeștĭ — că ce am pățit, și mâĭne tot aicea mă găseștĭ.

Cornicea satelor sau culegere de maĭ multe anecdote inedite glume scornite de poporul Român în pofida altora. Bucureștĭ 1870.

(8⁰, 54 paginĭ.)

No. VI. (pag. 5—6.)

Niște Sârbĭ trecând pân țara Românească și aflându-se lângă o ocnă de sare, se mirară cum resare sarea din pământul nostru: Să luâm și noĭ ca să semănăm în țara noastră când ne-om întoarce, zise unul din eĭ. — Așa să facem, respunseră ceĭ-l'alțĭ.

Cumpărară Sârbiĭ câțĭ-va bulgărĭ de sare și viind în țara lor, închiriară câte-va pogoane de pământ și'l semânară cu sare. Când la toamnă, unde era să culeagă ce au semănat, ploaĭa topise toată sarea și nu maĭ rămăsese nimica. — Bre! cine să ne fi furat noă semânța, urlară Sârbiĭ plinĭ de mâniă! Stițĭ ce? zise unul din eĭ, la primăvară să semănăm d'al doilea și să păzim cu toțĭ armațĭ până om prinde pe hoțĭ, și pe care'ĭ om găsĭ să'ĭ culcâm la pământ cu puscile noastre. — Ama cap la tine, bre! ziseră ceĭ-(l')alțĭ Sârbĭ; așa să facem. Așa și făcură. In primăvara fiitoare semănară eĭ sare din nou și păziră cu pușca la umăr pe hoțiĭ cari le furau sarea. D'o dată eată niște lăcuste grămădindu-se pe o parte din acea arătură, ear una din ele se puse pe peptul unuĭ Sârb. Acesta văzând-o, o árată unuĭa din soțiĭ luĭ: Eată hoțul, zise el, trage cu pușca în ea până a nu fugi. — Un alt Sârb întinse pușca și făcând foc, omorâ și pe lăcusta și pe bĭetul Sârb. Atuncĭ el întorcându-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise: Ha! și unul d'aĭ noștri, dar și unul d'aĭ voștri.

Din vïaţa vestituluï Cacavela. (pag. 47—49.)

A doa zi, ce se gândi şi se resgândi hogea şi se duse ïară la Sultanul zicându'ï, să'l maï puïă o dată faţă cu Cacavela, căcï avea să'ï facă alte întrebărï. Intr'o clipă fu Cacavela adus la palat. Vizirul şi o mulţime de paşï stau împrejurul Sultanuluï privind cu toţï la hogea cel mare, care era să se ïa din nou la întreacăt cu Cacavela. Toţï credeau astă-dată că bïetul diacon era să 'şï dè ortul popiï, căcï întrebările ce erau să'ï se facă erau aşa de grele, încât nu era cu putinţă să răspunză la ele. Apoï afară de aceasta, Sultanul îï zisese, că dacă nu va şti să răspunză cu gura la ceea ce era să fiă întrebat, urma negreşit să răspunză cu capul său.

Când toţï fură aşezaţï la locul lor, Sultanul dete voiă hogiï să vorbească. Hogea înaintă sumeţ către Cacavela şi apropiându-se de el, i zise mai întâïu cu glas încet:

Astă-dată roagă-te de dracu să te scape de ce te aşteaptă, căcï am pus ghïarele pe tine.

Om vedea, răspunse Cacavela. Atuncï hogea făcu aste treï întrebărï luï Cacavela în auzul tuturor: Câte stele sânt pe cer? — Câtă e adâncimea măriï? — Unde e buricul pământuluï?

Ce e maï lesne, respunse Cacavela. Toate stelele de pe cer sânt în număr de treï milïoane treï sute de miï treï sute treï zecï şi treï. Adâncimea măriï cea maï mare e de noă sute noăzecï şi noă de stânjinï, ear buricul pământuluï e tocmaï în mijlocul curţiï acesteïa împărăteştï. Şi cum poţï să ne dovedeştï aceasta? zise hogea spumând de turbare. Măsuraţï, număraţï şi dacă nu va fi aşa, eu puïu capul în mâïnile cuï mï'a dovedi că e altfel. Toţï ceï de faţă bătură în palme lăudând agerimea minţiï luï Cacavela.

J. C. Fundescu: Basme etc. Ed. 2ª. Bucureştï 1870.

(8⁰, XIV, 156 paginï, pag. 129—142.)

XI. Cum a rămas ţiganul de râs şi de ocară. (pag. 136.)

Un român, un turc ş'un ţigan se duseră la Dumnezeu să ceară câte-ceva. Intră maï întâiu turcul. „Ce vreï turcule?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „De bine să fiï.“ Intră românul. „Ce vreï române?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darnic să fiï.“ Intră ţiganul. „Ce vreï ţigane?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine,

Doamne!“ „Binele l’a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darul l’a luat românul.“ „Ce râs şi ocară o maĭ fi şi asta Doamne?“ zise ţiganul, după ce se gândi puţin şi se scărpina în cap. „De râs şi de ocară să fiĭ.“

XIII. Tocmaĭ pe tocmaĭ. (pag. 137—138.)

Se încinse o dată o bătălie între o sută de ţiganĭ şi o sută de tătarĭ; tătariĭ dau cu puşcele şi ţiganiĭ cu măcĭucile. Cum se ’ntâmplă că un ţigan aruncă o măcĭucă şi omoră un tătar. Tătariĭ se ’nfuriară maĭ rău şi omorâră nouă-zecĭ şi nouă de ţiganĭ. Al o sutelea se făcu şi el mort şi scăpă. Ducându-se într’un sat, un român îl întrebă: Ce aţĭ făcut cu tătariĭ, ţigane? Ia ce să facem? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de eĭ a murit unul şi de la noĭ a râmas unul.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Snóve sau poveştĭ populare adunate din gura poporuluĭ de . . . . . Ed. 2ª cu multe adause. Bucureştĭ 1879.

(12⁰, 118 paginĭ.)

Vulpea firoscoasă. (pag. 48—50.*)

Intr’o vie paragină îşĭ făcuse culcuşul o vulpe. Acolo fătase, şi crescuse maĭ multe rândurĭ de puĭ. Stăpânul vieĭ era un perde-vară, care aştepta să’ĭ dea cine-va mură în gură. In toate verile croĭa la planurĭ cum să ’şĭ lucreze via; dară nu punea mâna să facă nimic. Via din ce în ce se părăginea.

Ceĭ din urmă puĭ aĭ vulpeĭ se făcuse căţelandri. Incepuseră şi eĭ a sări din cuĭb. Intr’una din zile unul din puiĭ de vulpe zise mameĭ lor: „Mamă! nu e bine de noĭ.“ „Dară de ce mă?“ întrebă mumă-sa. Am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, respunse căţelandrul de vulpe, zicând: „mă, da ce mare a crescut bălăriile astea. Septămâna viitoare am să puĭu s’o sape.“ Tăceţĭ din gură şi cătaţi-vă de treabă, le zise vulpea bătrână, cunosc eu cine este stăpânul vieĭ. — Vara trecu şi nicĭ o postaţă de pământ nu fu ridicată din vie. In vara următoare căţelandriĭ îşĭ făcuseră şi eĭ fie-care câte un culcuşĭŭ. Eşind la vânătoare, fie-care în cotro putea, auziră ĭarăşĭ pe stăpânul vieĭ, care venea din când în când

*) cf. maĭ sus II, pag. 262—263.

să 'şĭ vază via; că are de gând să 'şĭ o sape. „Mamă! zise unul după ce se adunară cu toţiĭ împregĭurul bătrâneĭ vulpĭ, am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, că are să pue să smulgă cu mânele burianul din vie, şi să'ĭ dea o săpătură ţeapănă, căcĭ prea s'a înţelenit pământul."

Ia cătaţi-vă de treabă, vă spuĭu eu, şi n'ascultaţĭ la fleoaca luĭ, zise bătrâna. Trecu şi vara asta şi nicĭ un buruean nu se clinti din loc. In cea-l'altă vară ce sosi, căţelandri de vulpe se făcuse vulpĭ cum se cade şi fie care din eĭ avea căţelandri. Intr'una din zile se adunaseră toţĭ vulpoĭ şi vulpile cu căţelandriĭ lor la vulpea bătrână şi'ĭ spuseră: „Mamă! am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ că de s'ar usca maĭ bine burianul, căcĭ are de gând să dea pârjol vieĭ la toamnă, căcĭ şi aşa nu'ĭ aduce nicĭ un folos, şi apoĭ vrea să limpezească locul."

Eĭ, dragiĭ meĭ, acum să vă luaţĭ ale treĭ fuĭoare şi să vă risipiţĭ ca puiĭ de potârniche care în cotro va vedea cu ochiĭ; căcĭ, nebunul, este în stare să facă o aşa becisnicie.

Ghicitorĭ (cimiliturĭ).

T. Stamati: Pepelea seau tradiciunĭ năcĭunare româneştĭ. Jaşĭ 1851. pag. 8—12.

Cimel, cimel; ce-i: — nalt ca casa — verde ca matasa — amar ca fierea — dulce ca mierea? (nucul.)

Cĭugurele, mugurele — merg pe drum 'nşirăţele; — ĭară cĭucur mugur, — pe brăncĭ tupilat — s'au pus la vănat. (oile şi lupul.)

Eu am o lădiţă — cu o porombiţă; — dacă sboară porombiţa — ce ţi-i maĭ bună lădiţa? (omul şi sufletul.)

Ştiĭ tu poate — ce-i în toate? (numele.)

Am o găină, c'o aripă albă şi cu una neagră; cu cea albă împrăştie, şi cu cea neagră adună. (zioa şi noaptea.)

Am un lucru: suflet n'are, suflet duce, de pământ nu s'atinge. (corabiea.)

Gânganie fără suflare — umblă făr'astâmpărare — n'are duh nicĭ nu viază — toată lumea îndreptează. (ceasornicul.)

Am un măr de aur, joacă pe o pele de taur. (soarele.)

Scurtă groasă, un-te ducĭ? — Arsă 'n fund la ce mă 'ntrebĭ? (cofa şi căldarea.)

De la noĭ — pân la voĭ — totu's zale — şi parale. (stelele.)

Am un sac cu mac şi şede cu gura în jos şi nu se varsă. (hornul.)

Am un copacĭu cu doĭ-spre-zece cracĭ şi în tot cracul câte 4 cuĭburĭ, şi 'n tot cuĭbul câte 7 ouă. (anul, lunele, septămânele şi zilele.)

(Regin Transilvania.)

La picĭoare roĭca boĭca — la pântece soviltoĭca — la gura paharniceşte — de'i găci 'ţĭ voĭu frige un peşte. (plosca.)

La cap pĭeptine — la trup pepene — la coadă secere — cocoşĭu, boule, precep-te. (cocoşĭul.)

Am o grebliţă — cu cincĭ dinţişĭorĭ — pre zi îm trebe — de o mie de orĭ. (mâna.)

Inaltu ca casa — verde ca matasa — amaru ce (! l. ca) fierea — dulce ca mĭerea. (nucu.)

Am o găină pestriţă — duce vestea în Bistriţă. (epistola.)

In pădure naşte — în pădure creşte — vine în sat şi lărmueşte. (meliţa.)

Am patru surorĭ — tot fug una dupa alta — şi nu se maĭ ajung. (roatele de la car.)

Hurdugu — burdugu — la apa de musteţă îl duce. (fideluşul.)

Mihailu sfircĭogu — şede la focu — unge curelile — suge musteţele. (miţa.)

Patru mergu — patru stau — patru vama dau. (vaca cu urechele şi coarnele, picĭoarele şi ţiţile.)

Am o casă văruită — nicairĭ nu-i găurită. (ou.)

Mititica vaĭ de ĭe — şede pre un vârv de nue — nu se teme că cade. (aluna.)

Boţu de aur — în pĭele de taur. (soarele.)

Cuzma fărtatuluĭ — pe de-asupra satuluĭ. (luna.)

Am un copil — daca'l ĭeu în braţe plinge — daca'l puĭ jos tace. (lanţu.)

Ustură-mă rău mă doare — dacă'm bagă bine'm pare. (cercelu.)

Sute nevăzute — mi nenumărate — capete zdrobindu'şĭ — nomele 'nschimbindu'şĭ. (bucatele la moară.)

Omu pipiligos — mănă porci 'n jos. (pĭeptenele.)

Am un om mititel — face gardul cuĭăşăl. (acu.)

Minte are — suflet n'are — umblă fară stămpărare — ce nu şti te 'nvaţă — d'i gâci 'ţĭ voĭ frige o raţă. (cĭasul.)

ANTON PANN: O şezătoare la ţară; sau: Povestea luĭ Moş Albu. Partea I. Bucureştĭ 1851. pag. 17 urm.

Spuneţi'mĭ acum anume — ce pom e acel în lume — care rămurile sale — toate le are la vale — şi vinele, rădăcina — îĭ stau în sus cu tulpina? (omul.)

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Ce nod cu gura se 'nnoadă — şi cu mâĭnĭ nu se desnoadă? (cununia.)

In pădure m'am născut — în pădure am crescut — ş'în oraş cum m'au adus — judecător am fost pus? (băţul.)

Sânt albă sulemnită — şi urâtă şi ĭubită — vara nu vor să mă vază — şi ĭarna mă 'nbrăţişază? (soaba.)

Ce e dulce şi maĭ dulce — şi nu poate să se 'nbuce; — dar din el gustă tot omul — şi argatul ca şi domnul? (somnul.)

Buturuguţă uscată — o râdică încărcată — şi o dă jos descărcată? (lingura.)

FUNDESCU: Basme etc. Bucureştĭ 1870. pag. 145 urm.

Pe podurĭ ferecate — trec miĭ nenumărate — şi le taĭe capetele — şi le schimbă numele? (moara.)

Şerveţel învărgat — peste mare aruncat? (curcubeul.)

M'a trimes doamna de sus la cea de jos — să ţeasă pânza făr de rost? (gĭamul.)

Este un moş bătrân tare — duce o miă aracĭ în spinare? (aricĭul.)

La margine de crâng — două blănĭ de blid; — lângă două blănĭ de blid — doĭ lucefereĭ; — lângă doĭ lucefereĭ — o moară ferecată? (sprâncenele, ochiĭ şi gura.)

Ce nu sănt treĭ în lume? (scară la cer; punte peste mare; şi fierul măduvă n'are.)

Uite-o; nu-e! (scânteĭa.)

Căcĭula fărtatuluĭ — pe marginea satuluĭ? (soarele.)

Biserică într'un picĭor — ghicĭ cĭupercă ce-e? (cĭuperca.)

La cap pajere — la spate seceră — cocoş e nătărăule — aĭ priceput măĭ boule? (cocoş.)

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru, ghicitorĭ şi proverburĭ .... Partea I. Bucurescĭ 1872. pag. 154 urm.

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Moară ferecată; cĭoară spărcăctoare; doĭ lucefereĭ; două brasde trase pe o poeniţă; ş'o clae dărămată? (capul.)

Cu coarne ca boul, cu şea ca un cal, se urcă pe copacĭu ca un şearpe? (melcul.)

Retevеĭu de teĭu — limbă de balaur? (sabia.)

Două merge, două stau — două judecată n'au. (soarele şi luna, cerul şi pământul, focul şi apa.)

O mie înnodate — o mie desnodate — o mie să zicĭ — o mie nu ghiceştĭ. (plasa.)

Am un car cu fân, şi merge pe patru restee. (oaea.)

Ce e mic mititel — îngrădeşte frumuşel? (acul.)

Şase drepte, două strâmbe. (sania.)

La cap peptene — la mijloc peptene, la coada seceră — şi la picĭoare — rişchitoare? (cocoşul.)

Patru fraţĭ într'un cojoc. (nuca.)

Românulŭ glumeţŭ (A. Jarcu). Partea I: Proverburĭ şi ghicitorĭ. Bucurescĭ 1874. pag. 60—112.

Cine nu s'a născut şi a murit? (Adam.)

Cine la moartea luĭ a intrat în pântecile maĭcă-siĭ? (Adam.)

Ce cocoş a cântat şi s'a auzit în toată lumea? (cocoşul luĭ Noe, care a cântat în corabie.)

Câmpul alb — oile negre, — cin'le paşte — le cunoaşte! (cartea.)

De ĭute ce sânt, treĭ abĭa mă ţin — din nasu ’mĭ curge mĭere şi venin — glas nu am, dar să strig când voĭu fi pus — mă aude răsăritu şi apus; — eu lumea o ’mpăcĭuesc şi o ’nvrăjbesc — eu pe toţĭ îĭ bucur şi întristez? (condeĭul.)

Cine s’a născut — şi încă n’a murit? (Eu.)

Cine s’a născut de două orĭ şi a murit o dată. (Iona.)

In sus pădure — în jos prescure. (ceapa.)

De ce latră căinele? (căcĭ nu poate vorbi.)

Cine de vĭu s’a îngropat, mormântul a umblat şi mortul a cântat? (Iona.)

Ce sfânt n’a avut suflet şi face minunĭ? (crucea.)

Ce vĭeţuitoare umblă dimineaţa în patru picere, la prânz în două şi seara în treĭ? (omul; când este mic umblă d’a buşele, când este mare în două, şi la bătrâneţe ĭa un băţ.)

Unul intrând în casă a zis: bună seară patru-zecĭ de fete! O fată îĭ respunse: nu sântem patru-zecĭ, ci de am maĭ fi pe cât sântem şi pe jumătate, atuncĭ am fi patru-zecĭ! (şease-spre-zece.)

Unul trecând pe drum şi văzând o femee şi un bărbat că lucra împreună, şi le zise: bună zĭuă om cu omoaĭe! Iar nevasta mi-a răspuns: nu e om cu omoaĭe, cu ochiĭ nu ne aĭ pătruns, ci te uĭtă şi ĭa seamă, că muma acestuĭ om, este soacra mumeĭ mele? (Tatăl cu fiica sa.)

Prea slăvite împărate! cel ce şezĭ pre nenăscut şi te porţĭ pre a sa maĭcă, care nu şi’l-a crescut? (Impăratul şezând călare pe eapă, avea drept valtrap pĭelea mânzuluĭ stărpit al aceliĭ ĭepe.)

A vorbit un împerator c’un alt împerator s’adune la pădure copacĭ uscaţĭ şi cu frunză verde? (viĭe.)

Am doĭ umereĭ, — doĭ lucefereĭ, — până unde’ĭ arunc — până acolo ajung. (ochiĭ.)

Proverbe şi zicătorĭ.

ANTON PANN: Povestea vorbiĭ. Ed. I[a]. 1847.

(8[0], 192 paginĭ.)

Nu e om fără cusur.

Râde om de om şi dracu de toţĭ.

Gura lumiĭ, numaĭ pământul o astupă.

Din vorbă în vorbă, vorbă se deșchide.

Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nicĭ cu armăsarul, nicĭ cu ogarul.

Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

Vorba dulce, mult aduce.

Toată pasărea pe limba eĭ pere.

Cu o mincĭună boerească trecĭ peste granița nemțească.

Ișĭ mănâncă credința, ca țiganu biserica.

Tivga nu merge de multe orĭ la apă, că or să sparge or crapă.

Gura păcătosuluĭ adevărul vorbește.

Mincĭuna sparge și case de pĭatră.

Năravul din fire, n'are lecuire.

Ce a făcut mama și tata, o să facă fiul și fata.

Fuge de ploae și dă în noroae.

Dumnezeu nu răsplătește ca dușmanul, ci gonește cu anul.

Nu linge unde aĭ scuĭpat.

Nimene nu e ușă de biserică.

Unde e înțelepcĭune multă, e și nebunie multă.

Pe lângă lemnul uscat, arde și cel verde.

Cu nebunul să nu'țĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică.

Puĭca pe creasta se cunoaște ce neam o să ĭasă.

Din coada pisiciĭ sită de mătase nu să face.

Iĭ pare că: câte sbor să mănâncă.

Ce îmvețĭ la tinerețe, aceĭa știĭ la bătrânețe.

Meșteșugul la om e brățară de aur.

Cine știe carte are patru ochĭ.

Omul cât trăește, îmvață, și tot moare neîmvățat.

Unde nu e cap, vaĭ de picĭoare.

Toată lumea este școală.

Copilul răzgăĭat, rămâne neîmvățat.

Cine pleacă de dimineață, departe ajunge.

De multe orĭ nu aduce anul, ce aduce ceasul.

Vorbă lungă e sărăcia omuluĭ.

Maĭ bine ceva, decât nimic.

Ascultă din zece vorbe și una a mueriĭ.

Lenea e cocoană mare.

Vĭață cârpită cu ață. (sărăcie.)

Bogatul mănâncă când ('i-)e foame, și săracul când găsește.

Pântecele omuluĭ n'are fereastră, ca să'i să vază ce a mâncat.

Omul nu trăește să mănânce, ci mănâncă să trăĭască.

Flămândul codri visează.

Cine bea în cinste or în dator, să îmbată de doă orĭ.
Apa nu e bună nicĭ în cizmă.
Arama omuluĭ la beţie s'arată.
Cum îţĭ veĭ aşterne, aşa veĭ dormi.
Cum e ţara şi obiceĭul.
Cum e sfântul şi tămâĭa.
Brânză bună în burduf de câĭne.
Anevoe să căştigă, lesne să cheltueşte.
Sătul la flămând nu crede.
Până vine cheful bogatuluĭ, ese sufletul săraculuĭ.
Banul muncit nu să prăpădeşte.
Cine nu cruţă paraoa, nicĭ de galbin nu-i milă.
Omul nu trebue să fie prea prea, nicĭ foarte foarte.
Dac'o socoti cineva câte foĭ intră în plăcintă, nicĭ o dată nu mănâncă.
Lăcomia de multe orĭ strică omenia.
Cine îmbrăţişază multe, puţine adună.
Doĭ pepenĭ într'o mână nu să pot ţinea.
Nemulţămitul trăeşte nefericit.
Inghite la răbdărĭ prăjite.
Ajunge de la moară la răşniţă.
Pune'ţĭ căcĭula înainte şi te judecă singur.
Maĭ bine o îmvoĭală strâmbă, decât o judecată dreaptă.
Ţiganul când a ajuns împărat, maĭ întâĭu pe tată-său l-a spânzurat.
Fă-te tovaroş cu dracu, până trecĭ cu el lacu.
Pricea nu ajută.
Capul face, capul trage.
Banul e ochĭul draculuĭ.
Nicĭ salcia pom, nicĭ mojicul om.
De unde ştie cĭobanul, ce este şofranul?
Dumnezeu să te păzească de bătae cerească, de urgie 'mpăratească şi de pâră mojicească.
Mâţa blândă zgârie rău.
Taler cu doue feţe.
In gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.
In cuĭbul smerituluĭ lăcueşte dracu.
Tu umbli după el cu mila, şi el după tine cu pila.
Câmaşa e maĭ aproape de pĭele.
Câĭnele îmbătrâneşte de drum şi nebunul de grija altora.
Datoria nu moare nicĭ o dată.

Cât eștĭ năcovală suferă, cât eștĭ cĭocan lovește.
Te lașĭ moale, te bagă în foale.
Miluește câĭnele, de veĭ să'țĭ fâțâe coada.
Cine să face oae, îl mănâncă lupiĭ.
Să fiĭ bun până unde să poate.
Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoĭaș la câștig.
Graba strică treaba.
Cu încetul se face oțetul.
Fă-mă mumă cu noroc, și m'aruncă în gunoĭu.
Caută soție să'țĭ placă ție, ĭar nu altora.
Milă de silă și dor de zor nu să poate.
Cincĭ degete sânt la o mână și unul cu altul nu să potrivește.
Nevastă bună e bărbatuluĭ cunună.
Tot d'a una gâra mâra, și traĭu cu vătraĭu.
Bărbatul să aducă cu sacul, muerea să scoață cu acul, tot să isprăvește.
Unde nu e bărbat în casă, nicĭ mămăligă pe masă.
Cine să bucură la avere, ĭa fără plăcere.
Uită-te la mumă-sa și cunoaște pe fie-sa.
După războĭu mulțĭ vitejĭ să găsesc.
Lesne a erta, dar anevoe a uĭta.
Cine ce face, lui'șĭ face.
Decât slugă mare, maĭ bine stăpân mic.
Ț'a trecut baba cu colaciĭ.
La copacĭul căzut toțĭ alerg să tae crângĭ.
Capul să trăĭască, belelele curg.
Maĭ bine sărac și curat.
Munca e comoară.
Nepoftitul scaun n'are.
Tot țiganul îșĭ laudă cĭocanul.
Ce e în mână nu e mincĭună.
Tragĭ nădejde, ca spânul de barbă.
Pe unde ese cuvântul, ese și sufletul
Măgarul de dar nu să caută pă dințĭ.
Cine împarte, parte 'șĭ face.
Omul are și vĭață și moarte.
Paza bună trece primejdia rea.
Unde sânt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netăĭat.
Sfătuește-te cu cel mic și cu cel maĭ mare, și pe urmă hotărăște tu însuțĭ.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Basme etc. I. Bucureştĭ 1872. pag. 164—180.

Muerea a îmbătrânit pe dracu.
Tocmeală ţigănească, dar plată omenească.
Cu o floare nu se face vara.
Bate şeaua să priceapă eapa.
Soarele de e soare, şi tot nu poate încălzi lumea toată.
Interesul poartă fesul.
Spune 'mĭ cum te chĭamă, să'ţĭ spuĭu cine eştĭ.
Zĭua bună se vede de dimineaţă.
Scump la tărâţe şi eftin la făină.
Poale lungĭ şi minte scurtă.
Maĭ bine azĭ un ou, decât la an un bou.
Până la Dumnezeu te mănâncă sfânţiĭ.
Ce naşte din pisicĭ, şoarecĭ mănâncă.
Poama nu cade departe de tulpina.
Maĭ bine un dram de minte, decât o oca de noroc.
Omul nu poate scăpa de ce îĭ este scris în frunte.
Şi-a găsit tingirea capacul.
Să'şĭ pue pofta în cuĭu.
Se potriveşte ca nuca în părete.
Leagă sacul la gură până e plin.
Cine se frige la cĭoarbă, suflă şi în ĭaurt.
Cât ţi-e plapoma te întinde.
Corb la corb nu scoate ochiĭ.
Arde moara, dar şi soareciĭ se prăpădesc.
Nu ştiĭ de unde sare epurele.
Caută nod în papură.
Cine se pripeşte, se pârleşte.
Este cu musca pe căcĭulă.
Munte cu munte nu se întâlneşte, dar om cu om se întâlneşte
E trecut şi prin cĭur şi prin dârmon.
Popa nu toacă de două orĭ pentru o babă surdă.
Cine tace, merge în pace.
Gura bate spatele.
Apa trece, pĭetrele rămân.
Să nu dea Dumnezeu omuluĭ cât poate să rabde.
Găina de e pasăre, când bea apă tot se uită şi ea la Dumnezeu.

Sfârştul alege.

A (Ⱥ).*

a article 1,2 . . 4,2. 5,2 etc.; *b.* 151. 152,2. *mr.* 263,2. 267,3. 276,2 etc.; prép. devant l'infinitif 5* . . passim. *mr. b.* 277,3; —, à, 8*, 2. **a,** av. mais 152, 2; **a ce,** pourquoi; parce que 54,2. 256. 258,2. 259. **a,** pr. dém. f. cette 10*. *b.* 18. 23,3. 259. 261,2; celle-là *mr. b.* 269, 2. 280,3. **a,** vb. v. gram. **a,** av. comme 2*.

Aaron, v. Aron.

abá, sf. (le) bure *b.* 43,2. 46,2.

abát, vr. 2 (abătui) dévier 198,2; *b.* 47.

abĭá, av. à peine, presque pas 203,3; *b.* 356. 372. *abê, de-* 361. *abiea* 251,3. *b.* 212,2. *dêbiea* 178. *de* — 239,3; *de -iè, b.* 59,3. 63,3. 64. 83. 217. *abè, b.* 245,3.

Abrudfalva, Nl. *b.* 222,3.

abur, sm. (rĭ) vapeur *b.* 64,2. 312.

ac, sn. (e) aiguillon, épingle 233,3 . . 338,2; *b.* 98,2. 362. 370.

ačála, pr. dém. *b.* 55,3. 56,3 (v. gram. acel).

acarét, sn. (urĭ) immeuble *b.* 219,3.

acásă, av. à la maison 25,3. 73,2. 89,3. 235,2. 364; *b.* 355,2,3. *-ă-şĭ,* chez soi 59,2 (v. casă).

ačasta, pr. dém. v. gram. acest.

acăta, av. tant, *istr. b* 284,2.

acaţ, (acăţaĭ) -ândaluĭ va. 1. *mr.* attraper, saisir; *b.* 263,3. 265,2. 269. 270,2. 272,2. 282. —, commencer *mr. b.* 267,3. —, vr. se cramponner *istr. b.* 284,2.

acathistŭ, sn. livre des hymnes à la Ste. Vierge 214,2; *b.* 183,2.

acea, aceasta, aceea, aceeaşĭ v. acel, acest, acela, acelaşĭ.

acel, acea, aceĭ, acele; pr. dém. celui, celle, ceux, celles, passim. v. gram.

acela, aceea, aceĭa, acelea; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là; passim. v. gram.

acelaşĭ, aceeaşĭ, aceĭaşĭ, aceleaşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là même; le même 51,2 . . 89,2. 316,3 . .; *b.* 25, 2. 131,2. 186,2; *acê-* 329; *b.* 88. 203. 204. *acêeş, b.* 48,3; *aceeş b.* 83,2.

acest, -a, -aşĭ; această, -ta, -taşĭ; aceştĭ, -tĭa, -aşĭ; aceste, -tea, -aşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-ci même; le même, passim. v. gram.

achieanul, sm. râulŭ -uĭ, l'Océan *b.* 111,2.

Achirie, sm. Np. 37,2.

ací, av. ici *b.* 173,3. 191,2. 215,2. 255,3. 363,3; *acĭĭ* 139. 355 (v. aicĭ).

acícea, av. 6*. ici 26,1-3. 31. 56,2. 84,2. 85 . . 187,3. 230. 231.

acíea, av. là 8*,1,2. 10*,2. 17,3. 29. 37; —, ici 18. 31. 61,2. 254,3. 267,2. *de* —, depuis ce moment 21. *acie,* ici 2*,3. **acieáşĭ,** av. aussitôt *b.* 37,2; *-eşi* 3*,3. 5*,3. 7,3. 67,3. —, alors 271,3; *-iişĭ* 112,3.

acioáe, sf. bronze, airain (oĭ) *b.* 300,3.

acista, v. acest.

Acleton, sm. Np. *b.* 173.

acló, *mr.* v. acolo.

acmu, av. maintenant, à présent, 2*, 1,2. 3*. 4*,3. 6*,3. 7*,2. 8*,3. 9* . . 12*,3. 16*,3. 7. 12. 19,2 . . 23. 27,2. 29. 31. 46. 48,3. 50,3. 52,2. 62,3. 65, 3. 71,3. 77,2. 79. 80,2. 83. 86,3. 99,2. 107 . . 108,2. 113,3. 119,2. 137,2. 139,2. 177,3. 190. 196,3. 209,2. 211,3. 227. 229. 235,3. 243. 272. 298,3. 362. 366; *b.* 14,2. 75,2; *acŭmu* 48; **-uş,** av. bientôt 360 (v. acu, acum).

acólea, v. acolo.

acolisire, sf. (rĭ) importunité *b.* 37. 221,2.

---

* Numerile 2, 3 după virgulă însemnează a *doua* sau a *treĭa* treime din pagină, resp. rîndurile 15—28 şi 29—41 de sus în jos. (. . după ele) = de maĭ multe orĭ.

acólo, av. là, par là, de ce côté-là 1. 2. 24,3 . . 25. 44,2. 57,3. 85 . . 165,2; *b.* 50,2. 114. 182; *-ló,* 31. 114,3. 149 . .; *b.* 147 . . 156,2. 257,2; *acló, mr. b.* 269, 3. 273,2. 281. *acólea,* 58,2. 119,3. 120; *-lê* 62. 130,3. 342,3; *-lè* 6,3. 7,2. 73,2; *b.* 201; *acoalea, b.* 296.

acóper, (rií) va. 3. couvrir, voiler, abriter 7. 13. 17. 71,2. 82. 149. 161,2. 167. 185. 244,3. 247,1,3. 254,3. 255. 276,2. 303,3. 365,2,3. 366,2; *b.* 44,3. 56,2. 111,3. 147,3. 293,2; *acoaper* 113; *b.* 53, endommager 7,2 (v. coper): **-emânt,** sn. (urĭ) couverture 247. 276,2; *b.* 88,3; *acoperi-,* id. 244,2. 3 . .; —, toit 172,3; *b.* 12. 19,2,3; —, abri 257,2; *b.* 14,2; **-íre,** sf. voile, couverture 237; **-ít,** s. aj. couvert, voilé, caché, 30,2. 94,2; *b.* 3,3. 33. 40,3. 45; — hypocrite 7*,3. 28,3; **-ítê,** pl. f. *b.* 119,2; **-itórĭu,** sm. couvreur *b.* 149,2.

acord, va. 1. accorder, permettre; *istr. b.* 284,2.

Acsínti, sm. Np. *b.* 18.

actinaméa, sf. (mêle) diplôme d'investiture 335,3.

acú, av. maintenant, sur le champ, 136,3; *b.* 96. 97; **acúm,** av. maintenant, à présent, 3. 58,2. 65,3. 74. 95,2. 110,3. 134,2. 136,2 . . 166. 184. 290,3. 306,2. 314,2. 317,3. 318; *b.* 4,2 . . 16, 2. 33,2. 48. 50. 77,2. 93,2 . . 144; *-a,* av. id. 261. 288. 315; *b.* 188. 346. 364; *-u* 220 (v. acmu, amu).

acumtin, vr. 1. *mr.* s'arrêter, *b.* 264, 2 . . (v. dcr. contenesc).

acúșĭ, av. à l'instant *b.* 224,3.

ád, sm. enfer 14*,3. 85,2. 182,2. 366,3.

Adám, sm. Np. 12*. 8. 43. 49,3. 56. 59,2. 63,3 . . 65. 163. 166. 281,3. 315, 2 . .; *b.* 60,3. 94,2. 231. 232. 371,3.

adamánt, sn. (urĭ) diamant 253,3.

adấnc, aj. profond, épais 108. 148,2. 243,3; *b.* 146. 155,2. 242,3. 316,2; —, sc. (urĭ) l'abîme, la profondeur; le sens profond 34. 60,2. 78,3. 79. 318,3; *b.* 149,3. 157. 159. 183,3. 217; *-măriĭ* 127, 2. 156 . . 224,3 . . 289,2. 303,3. 349; *b.* 41. 111,2. 181,3; *adăîncurile,* sn. pl. les mystères profonds; *adincul,* profondité 209,2; *dentru —,* profondement *b.* 178,3; **-át,** aj. profond *b.* 239; **-ătúră,** sf. (rĭ) enfoncement 130; **-ez,** va. 3. se creuser (se -čază ochiĭ, les yeux se creusent) 292; **-íme,** sf. (mĭ) profondeur 343,2; *b.* 92,2. 131,3. 163. 366,2 . .

adânsĭușĭ, pr. prs. dans lui-même 171 (v. îns).

adáog, (oseĭ) va. 2. joindre, ajouter 51,3. 128. 292. 329. 351,2. 362,3; *b.* 21, 2. 93. 160; *adăog,* (aĭ) va. 1. 98,3; *b.* 204,3; *adaug* 2*,2. 8*,2. 23. 31; *b.* 90, 2 continuer; 248,3. 266,2; 365,2; —, augmenter, grossir 69. 79,2. 158. 163,2. 326,2. 327 . .; *adăog,* 131. 354,2; **adaogérê,** sf. (ĭ) accroissement 346 . .; *-gíre, b.* 31,3; *adăogire, cu —,* détaillé *b.* 253, 3; **adáos,** sn. (e) addition 290,2; *b.* 162; *-aus b.* 367,2; —, accroissement, surcroît 68,3; **adăosătúră,** sf. (rĭ) grossissement 214,2.

adap, (adăpaĭ) va. 1. abreuver 15*,3. 9. 16,3. 18,2,3 . . 57. 104 . . 118,2. 193. 237,3. 299,2,3; *b.* 57,3. 94,3. 163,2. 180,2. 254, 3; **adăpárê,** sf. (ărĭ) abreuvage *b.* 30,3; **-ăpát,** aj. abreuvé 100; *b.* 30,3; **-ăpătór,** aj. *apă—toare,* eau qui abreuve 98,2.

adăpóst, sn. (urĭ) abri, réfuge 29,2; **-ésc,** va. vr. 3. s'abriter; 9*,3. *b.* 302, 3; **-úră,** sf. (rĭ) abri 29,2.

adár, va. 1. *mr.* confectionner, faire *b.* 274. 275,2,3. 276,3. 277,2. 278,2,3.

adăst, vn. 1. *mr.* attendre *b.* 271,3; **-área,** sf. attente *b.* 271,3.

adaug, -aus, v. -aog.

adăul, sm. —lu țăriĭ, contribution, contingent 218.

adâvâsésc, va. 3. disperser 35,3.

ádecă, av. c'est-à-dire, savoir 67. 92,3. 315. 321,2. 357,2; *b.* 7. 35. 78. 205,2 pass.; —, voilà 254,3. 255,2; *-câ,* 9*,3. 12*. 105. 162,3 . .; *adăcă,* 135; *adică, b.* 48. 61,3. 95,2. 168. 313; **adecăte,** id. 344,2; *adicătile,* id. *b.* 261,2.

adés, av. souvent 242,3; *b.* 114,2; *-ê, b.* 124,3; *-e,* 279,3. 293; *b.* 6,3. 161, 2. 214,3. 215,2. 361,3; *-e orĭ,* maintefois *b.* 255,3; *adêsă, b.* 90; *-se, b.* 29. 51,3; *adesă, b.* 121,2.

adétiu, sn. (urĭ) règle, obligation, *b.* 221,3. 317,3; *adê-, b.* 9,2.

adevăr, sn. (urĭ) vérité; vrai, positif 20,2,3; *-vâră,* 48. 69. 286. 309; *b.* 53, 2. 212,3. 214,3 . . 236,2; *adivăr, b.* 61,2; **adevăr,** av. amen, sûrement, véritablement 18,3. 50,3. 127. 104,2. 126,3. 309, 3. 310 . .; *-văru,* 3. 29,2. 184,2,3 . . 185,2,3 . .; *-vâră,* 48,2; *adeveră,* 194,3;

adivăr, b. 65,2; *cu adevăr,* en vérité, vraiment 3. 37,2. 50,3. 57. 101,2. 108, 3. 153; *de —,* vraiment 4*,3. 11; *după —,* id. *b.* 16,3. 21; *întru —,* id. *b.* 152, 2; *'n adeveru,* id. *mr. b.* 264; *adeverĭ,* pl. les vrais 108,2; **adevára,** sf. vérité, fidélité 48. 51. 249; —, aj. f. vrai, véritable; **credință -ră, învățătură -ră,** 47,3.

adevărat, aj. vrai, véritable, sincère 16*. 70,2. 92. 115. 122,2,3 . . 123. 262, 3. 343,2. 347,3; *b.* 7. 31,2. 156,2. 236, 2; *maĭ —, b.* 51,3; *adevăratŭ,* 109; *adivărat, b.* 56. 57. 65,2. 94. 95,2; —, av. véritablement, en vérité 72,2. 94,2. 232,2. 287,3; *b.* 8,3. 149. 202, 2. 236,3; *adă-,* 7; *cu —,* id. 108,2. 109,2. 114,2. 117,2. 123,2,3. 297,2; *b.* 5. 41,2. 350, 3; —, assurément 349,3; **-rătúră,** sf. (urĭ) témoignage, preuve 15*,3. 37,3. 124; **adevăréz,** (aĭ) va. 1. confirmer, avérer 23. 39,3. 143,2. 263,2; *adeverez,* 15*; *adi-, b.* 195,3; *adeveresc,* (iĭ) va. 3. confirmer, certifier 104,3. 307,3; *b.* 87,3. 189; —, vr. constater, avérer 51, 3. 331; être convaincu 138,2; **-verátu,** av. clair 25; **adeverínță,** sf. affirmation, témoignage 270,3; *b.* 53,2; **adeveríre,** sf. (rĭ) attestation *b.* 108. 125; **-rit,** s. aj. prouvé, avéré 20,3. 34,2. 97,3. 109, 3. 163,2. 186,2. *maĭ —,* plus clair 326,3.

ádică, v. adecă.

adillĭoasă, aj. f. *mr.* plaintive *b.* 281,2 (cf. duĭoasă).

adincul, v. adânc.

adíns, av. exprès, à dessein; — *mineș ĭubitorĭu,* aimant seulement soi-même 94,2; même, (ipse) 12*,1,2 . . *în —,* clair *b.* 302,3; *în -ul,* vrai *b.* 115,2; *în -nșĭ,* id. *b.* 243; *într' adins,* exprès *b.* 249,3; *cu de —,* id. 104,3. 360,3; *b.* 156. 201,3; *cu de -ul,* spécialement 266, 2; —, attentivement 270,3 . .; *b.* 153, 2. 169; *cu d' -su,* id. *b.* 258,2; *cu din -ită,* av. tout de bon *b.* 302,3; *adiînsul,* id. 86; *cu tot din -ul,* avec intention *b.* 53,2.

adivăr, -at, v. ade-.

adoalêge, sf. Deutéronome 281,2.

adoára, numer. (a doua oară) deuxièmement 23.

Adón, sm. Np. Adonis *b.* 250,3.

Adonái, sm. Np. 215.

adórm, (iĭu) vn. va. 3. endormir, faire dormir; s'endormir 10,2. 81. 148,3. 149. 183. 187,1,2. 255. 298,3; *b.* 41. 70,3. 177. 362; —, mourir 187,2. 233,3. 315, 3 . .; *b.* 89,2. 204. *adurm,* 14*,2. **-írea,** sf. l'action d'endormir 138,2. 187,2; *b.* 91,2. **-mit,** sm. mort 316.

adráscu, sm. une pierre; — adică cărbune *b.* 61,3; *(anthrax)* (?).

adreséz, (aĭ) vr. 1. s'adresser *b.* 302,2.

adúc, (-ușu; uséĭ) va. 2. apporter, amener, transporter 2*,3. 4*. 5*,3. 1. 2. 4. 39. 58,3. 66,3. 76. 82. 100. 132, 3. 162,2. 225,2. 238,3. 286,3. 305; *b.* 33,3 . . 37,2. 62. 71,3. 132,3. 209,2. 265,3; —, prononcer, citer 49,3. 153; —, emmener 284; —, tourner (la parole) *b.* 191; *mă — la,* vr. se rapporter à *b.* 163,3. 164; *îmĭ —,* ressembler *b.* 177,2; *îmĭ — aminte de,* se rappeler 16*,2,3. 31. 42. 49,2. 64. 82,2. 96. 107. 129. 148. 180,3. 231,3. 314,3 . .; *b.* 143, 3; — *înainte,* citer 154; — *înapoĭ,* ramener 36,2; **aducătoare,** sf. qui apporte 345,3; **-cătórĭ aminte,** se souvenant *b.* 26,2; **adúcere aminte,** sf. souvenir, mémoire 131; *b.* 7. 13,3.

adun, (aĭ) va. 1. réunir, rassembler 8*,2. 5. 8. 15,3. 16,2. 23. 24. 35,2 . . 59,2. 62. 106,2. 161,2. 163. 261,3. 264,2 . . 347,2; *b.* 21. 51,3. 148. 234, 3; —, ramasser 109; —, serrer 271,2; —, être recueilli, mourir 36,3. 37; — *împreună,* rallier 45,3; *adur,* 1*,3; **di -u,** av. *mr.* ensemble *b.* 266,2; **-áre,** sf. (ărĭ) assemblée, réunion 35,2. 281. 284, 2. 332,3; *b.* 51,2. 83,2. 251,2; *-rè b.* 71; *-area apelor,* l'amas des eaux *b.* 157,2,3; **-át,** s. aj. ramassé, rassemblé 60,2. 310; *b.* 9,2 . .; **-ătúră,** sf. (rĭ) ramassis, agglomération 265,2; *b.* 127, 1,2.

adurm, v. ado-.

aeave, v. aĭevea.

áer, sm. l'air 245. 260. 324,3. 339. 361,3; *b.* 26,2. 152,3. 157,3. 254,3; air *b.* 180,2.

aer, sm. suaire de J.-Christ, baldaquin 244,3 . . .

aéstă, *mr.* v. acest.

afară, av. dehors, à l'extérieur 4. 6. 46,2. 140,2 . . 282,3. 364; *b.* 25,2. 159, 3. 194,2. 231,3; *-ră,* 16. 18. 40. 91. 157. 188,3. 233. 255,2; — *de,* excepté, outre 329,2; *b.* 149,2; *den —,* de dehors 199. 335,3; *din — de,* excepté *b.* 13,3; *pe din —,* par dehors 361,2; *afoară, mr.*

b. 264,2 . .; — *di, b.* 265,3. *'n* —, excepté *b.* 281,2.

aféndi, seigneur *b.* 114,3. 116,2.

aferím, intjct. bravo, très bien 326,3; *b.* 19,3.

afet, vr. 1. mettre bas; *mr.* se afeată, est né *b.* 271.

afflu, *istr.* v. aflu.

afierosesc, va. 3. consacrer, dédier *b.* 78,3. **-síre,** sf. (rĭ) dédication *b.* 219, 3. **-sít,** aj. dédié *b.* 219,2.

afion, sm. opium *b.* 81,3.

aflare, sf. (ări) résultat *b.* 253,3.

aflat, s. aj. **dintru**, —**te,** d'après ce qu'on dit *b.* 173. **aflâtór,** sm. (ĭ) inventeur 13*.

aflu, (laĭ) va. 1. trouver, découvrir 2*,3. 16*,3. 2. 3. 8. 17,3. 21. 30,3. 33,2. 37,2. 47,3 . . 57. 68,3. 81,3. 85,3. 95,3. 138,3. 252,3. 299,3 . . 312,3; *b.* 149,3. 223,2; —, apprendre, entendre 59,2; *b.* 7,2. 28,2. 103,3; —, inventer 363,3; *b.* 13, 2; —, vr. se trouver 27. 72. 231,3; *afflu, istr.* id. *b.* 282,2 . .

afoară, *mr.* v. afară.

Africa, Nl. Afrique *b.* 50. 198.

Africos, sm. (cĭ) génie, démon *b.* 130, 2,3 . . 131,2,3 . .

Afrodita, sf. Np. Aphrodite *b.* 39,3. 89,2; *-tă,* id. 57,2.

Aftina, sf. Nl. Athènes *b.* 359.

afum, (áĭ) va. 1. enfumer *b.* 340; —, étourdir 203,2; *mr.* —, dorer *b.* 282; **-at,** aj. bucate —te, mets brûlés.

afúnd, (áĭ) va. 1. enfoncer, abîmer, couler à fond 7. 110,3 . . 213,3. 223,2. 224,3; —, plonger *b.* 52,2. 129,3. 323,3; *-dŭ,* av. profondément en bas; **-áre,** sf. enfoncement *b.* 260,3; **afunzíme,** sf. abîme 36,3.

afurisánie, sf. excommunication 171, 2; **-sít,** s. aj. excommunié 122 . .; *b.* 327. 363,3 . .

agá, sm. (agĭ) préfet 173,3. 332,3. 333; *b.* 127; Ieniceri **agasi,** commandants des Janissaires *b.* 18,3; —, (ale) *b.* 303,2; *vel* —, — *mare,* noble *b.* 75,2. 113,2. 114.

Agamémnon, sm. Np. *b.* 83,2,3. 84,2,3.

Agapitŭ, sm. Np. 287,2.3. 288.

agareán, sm. (enĭ) agaréen, Turc 303; *b.* 205,3.

agărşesc, va. 3. *mr.* oublier; să se -şească *b.* 273,2 *agreşesc* 272,3. (cf. dcr. greşesc).

Agathonŭ, sm. Np. 159,3. 321.

áger, aj. av. vif, agile, adroit 36,2; *b.* 313; **-esc,** va. 3. aiguiser *b.* 247; **-ímea minţiĭ,** sagacité *b.* 366,2.

Aghel, sm. Np. *b.* 3,3.

Ághimon, sm. Np. *b.* 136,3.

aghĭúţă, sm. diable *b.* 260,2.

agĭung, ağung, v. ajung.

agĭut, ağut, v. ajut.

Aglásiea, sf. Np. *b.* 67,3.

Aglichéria, sfânta —, sf. Nl. 78.

ágneţ, sm. hostie, agnus 161,1,2.

agonisésc, (síĭ) va. 3. acquérir, gagner 3*,3. 206. 281,3. 285. 362; *b.* 11, 3; —, désirer 11 ; *-nesesc,* id. 313,2; *b.* 13,3. —, vr. gagner 146,3. 211,3. 326; **-sire,** sf. gain *b.* 102,2; **-sítă,** sf. acquisition, gain 237; —, argent *b.* 11,2.

agonitóru, sm. *mr.* persécuteur *b.* 267,3 (cf. gon-).

ágreş, v. -riş.

agreşésc, v. agărşesc.

agrímă, sf. *mr.* (iniile), bête sauvage *b.* 270,3.

Agrípa, sm. Np. 148,2,3. 360; *-ppa* 149. 254,3. 256; *b.* 238.

ágriş, sm. groseille *b.* 98; *-reş,* 44,3.

ágru, sm. champ 17,1,2 . . *mr.* **porculu -lu,** sanglier *b.* 265.

agudesc, vr. 3. *mr.* arriver *b.* 266, 3. 267.

aguridă, sf. verjus *b.* 42,3. 44; *mr. b.* 269.

ah, interjct. *b.* 180,2,3 . . 182,2.

Aháia, sf. Nl. Achaïe 47,3; *-iea,* 262,3 . .

ahântu, av. *mr.* tant *b.* 267,2,3 (v. ahtantu).

ahâtŭ, av. *mr.* tant, autant *b.* 270,2; altŭ —, d'autant plus *b.* 271,3; (cf. dcr. atât).

aharzaĭ, *mr.* tu mériterais (?) *b.* 264,3.

Ahileu, sm. Np. Achille *b.* 82,3. 83,2. 196,2; *-levsu,* id. *b.* 196; *-illa,* id. 259, 2; *-ílie,* 320.

Ahmat, sm. Np. 149. 150,2; *-metŭ,* 332,3; **-iea,** Nl. 149,3.

aho, interjct. *b.* 333,1,2,3 . .

aht, sm. souci, peine *b.* 179.

ahtantu, av. *mr.* tant *b.* 267 (v. ahântu).

ahtare, aj. *mr.* tel, pareil *b.* 263,3. 264,2,3; (dcr. atare).

ahure, sf. *mr.* écurie *b.* 282.

ahurhesc, va. 3. *mr.* commencer *b.* 269. 277. 278,3.

aĭa, pr. dém. f. celle-là *b.* 261,2. 356,2 (v. aceea).

aĭasta, pr. dém. f. celle-ci 45 (aceasta).

aĭave, v. aievea.

aicĭ, av. ici 339,3; *b.* 21,3. 69,2. 173,3; *-ič,* 132. 291,2. 329. 331,3; *-ča,* 332,3; *-ce,* 139,2. 150,2. 299,3. 305; *b.* 32,3. 85. 94,2. 148,3 . . 200; *-cea,* 1. 181,3. 185; *tot* —, toujours ici *b.* 365; *-cê,* 23. 25. 96,2,3 . . 105,2. 108,2. 140, 2. 310,3. 355,3; *b.* 1,2. 3,2. 23,3. 93. 167,2 . . 236; *-cè, b.* 133,3. 196,3; *de aicê,* d'ici 274,3; *dêicê,* 36,2; (v. aci, ančaoaţe).

aĭdaţĭ, interjct. -noĭ! en avant nous! *b.* 127,2.

aĭestĭ, pr. dém. v. acest.

aĭévea, av. en réalité, clair, effectivement, réellement, public; *aevea, b.* 288, 3; *aeáve,* 8*. 54. 67,3. 330; *-vea,* 245; *-vê, b.* 8. 91,2; *aĭáve,* 2*,2. 111,2. 112. 166,3; *-vê,* 29. 163,3; *b.* 217,2.

aĭlantă, v. alt.

ainte, prép. av. avant, devant 5*. 8. 54,2,3 . .; au commencement 8; *dêi-,* 117,2 (v. înainte, dinainte) *aite,* 54.

aire, v. aĭure.

aist, -ă; aişţĭ, -ste, pr. dém. *mr.* celui-ci etc. *b.* 263,3. 264,3. 265,2. 266. 267, 2,3. 271,3. 278,2; *aestă,* f. *b.* 273,2 (v. acest).

aite, v. ainte.

aĭure, av. ailleurs, autre part 246,2; într'—, d'une autre manière 54; *aĭurê,* 139. *airê, b.* 313,2.

ajun, sm. jeûne 222.

ajung, (nseĭu) vn. 2. arriver, parvenir 4. 29,2 . . 57. 98,3. 110,2. 131. 294,2. 351; *b.* 68. 132. 152. 167,2. 168. 229,3; *agĭung, ağung,* id. 36. 114,3 . . 155,3. 189,3. 199. 277,2. 297,2. 312; *b.* 84. 133,2,3. 139. 290; *mr. b.* 267. 272, 3. 278,3. 281. 282; *ajuîng,* 83; —, atteindre, survenir, toucher, attraper 113,3. 165,2. 166,3. 262. 289,2; *b.* 13,2. 111,2. 353; *să -nji,* atteindre *b.* 229; *agĭu-, ağu-,* 273,2. 362; *b.* 32,3. 92,3. 199,2,3. 205,3; *mr. b.* 282; *neağungândŭ,* borné, limité 79; —, suffire, être assez *b.* 6,3. 96,3. 127,3. 289,2; *agĭu-, b.* 102,2. 103,2. 105,3; *ağ-, b.* 183; *-ge!* assez! *b.* 6,3; *-gă-ţi de şagă,* trève de plaisanterie *b.* 290,3; *ajuînge-ţi!* assez! 86,2; —, vr. convenir, tomber d'accord *b.* 96,2; **ajuns**, s. aj. *de* —, assez, à suffisance *b.* 42,3. 225,3. 321,3; *de ağ-,* 69,2; *b.* 115; *rău ağuns,* malheureux *b.* 13,3; *bun ajuns,* soyez le bienvenu! *b.* 304,2.

ajut, (aĭ) va. 1. aider, secourir, appuyer, protéger 16,2. 26,2. 27 . . 96,3. 130,3. 317,2. 330,3; *b.* 17. 130. 241,3; *agĭut,* 71; *ağut,* 123,2. 363,2; *b.* 116, 3. 121,2. 181,3; **ajutătorĭu**, aide *b.* 17,2 . .; **ajutor**, sn. (oare) secours, défenseur, aide 69,3. 70; *b.* 51,2; *ajutorĭu,* id. 13. 37. 59,3. 70,2. 80,2. 98,2. 110. 279,2. 344,2; *b.* 164; *agĭu-,* 3. 36, 3. 38. 54,2. 55,3. 71. 73. 141. 191. 229. 286,2. 312,3; *b.* 82. 93,2; *ağu-,* 42. 197, 3; *într'aj-,* en aide *b.* 40,3; *întru agĭu-, b.* 55,3. **ajutoresc**, (riĭ) va. 3. venir en aide, secourir 110,2. 330,3; *agĭu-,* 47, 3. 190,3. 230,3; *-rez,* id. *b.* 28,2. 108, 3; *agĭutoreḑ, să'l -rêḑe,* 240,3.

al, a, aĭ, ale, article, v. gram.

ăl, a, ăĭ, ale, pr. dém. ce, cette, ces, celles *b.* 250. 261,2. 321. 355. 361,3; *ăla, aĭa,* id. *b.* 260,2. 261,2. 330.

alag, *mr.* vn. 1. courir *b.* 264,3; *allag, b.* 270. 280,3 (dcr. alerg).

alah! interjct. Allah! *b.* 18,2.

alalagmón, sm. cri de réjouissance 249; *-mun,* ibid.

alái, sn. (ĭurĭ) convoi, cortège 334, 2,3; *b.* 347.

alámă, sf. laiton *b.* 46,2.

alămâe, sf. limon; *-âi, b.* 98.

alăs, (aĭ) va. 1. *mr.* laisser, délaisser *b.* 269,2. 272,1,2. 277; **-satu** aj. mou, doux *b.* 267,3 (dcr. las).

alăture, av. à côté, près de; *-rê,* 176,3. 334,2; *b.* 73,2; *-rea, b.* 297, 2; *ala-,* 201,2; —, voisin 335; **-ez**, va. 1. rapprocher 11*,2 280; *b.* 333,1—3.

alaută, sf. (te) violon 181,2; *ală-, b.* 142,2.

alavd, alăvd, (aĭ) va. 1. *mr.* louer *b.* 275,2,3; —, vr. se vanter *b.* 264,3; **-dačune**, sf. (nĭ) louange *b.* 264,3; **-dat**, aj. loué *b.* 276 (dcr. laud).

alb, aj. blanc 36. 165,3. 172,3. 230. 300,3; *b.* 42,3. 136,3 . . *maĭ* —, plus blanc 85,3; *b.* 120,2 . .

Alba Julia, sf. Nl. Belgrad en Transilvanie 176.

albástru, aj. bleu, azure 107,2. 173; *b.* 167. 309. 341,2.

albáță, sf. taie (leucoma) 300.

albesc, va. 3. blanchir, grisonner 107, 2; *b.* 119,3. 176,2 (v. înal-).

albínă, sf. (ne) abeille 201,3; *b.* 232,3.

álbie, sf. -ia (Nistrului), le lit *b.* 293.

Albirt, sm. Np. Albert 177,2.

Alboni, sm. Np. *b.* 168,3. 170,3.

alcá, sf. course de bagues 61,3.

alcătuesc, (uíĭ) va. 3. composer, faire, écrire 237,2. 359,2. 363; *b.* 107,3. 243; **-uire,** sf. (irĭ) composition, combinaison *b.* 85. 86. 126; —, création *b.* 150,3; **-uit,** aj. composé, fait, combiné 169; *b.* 89,3. 124,3. 130,3. 195,3. 222,3. 336.

alduesc, va. 3. bénir *b.* 222,3; **-uĭa-lă,** sf. bénédiction 270,3; **-uit,** aj. béni *b.* 225,3.

alean, sm. ressentiment, rancune, opiniâtreté; *alên,* 4. 5,1,2,3 . .; *-nul vieții,* chagrin *b.* 305,3; *în alean,* contre 270,3.

Alecsa, sm. Np. Alexis 103.

Alecs . . ., v. Alex . . . .

Alecu, sm. Np. *b.* 242,2.

aleg, (eseĭ) va. 2. choisir, élire 9. 18 . . 87. 104,3. 158. 163. 169. 331,2; *b.* 34,2. 72. 95,3. 142,2. 213; —, décider 360,2; —, distinguer, 120,3; (—, employer 346,2); —, contenir 69; —, vr. résulter 11*. 38,3. 45. 53. 103; —, trier 178,2; **-ere,** sf. (rĭ) élection, choix; triage *b.* 75,3; *alê-,* 132. 158,3. 333; *b.* 253,3; *aleag-,* *b.* 9,2; **ales,** s. aj. élu, unique; exquis, notable 37. 49. 56,3. 133. 171. 280. 318,2; *b.* 19,2. 72,2. 184, 2. 245 . .; *alêsă,* f. 77,2. 223,3. 330,3; *-sâ,* 76,2 . . 77; pl. *-să,* *b.* 10; *alĭasă,* f. *b.* 84,3. 197,3; **ales,** av. surtout, principalement 150,2. 312; *b.* 10. 25,2. 102; *maĭ* —, id. 143,2. 200,2. 298. 343,3; *b.* 51,3. 59; —, mieux *b.* 9.

alegoricésc, aj. allégorique *b.* 163.

aleĭ, interjct. *mr.* hé *b.* 275,3. 292,2. 294. 301.

Aleirieani, pl. Np. d'un peuple (sans doute corruption) *b.* 50.

aleleĭ, interjct. *b.* 295,2.

alept, aj. *mr.* choisi *b.* 263,2.

alerg, (aĭ) va. 1. courir, accourir 15*,3. 6. 7. 12,3. 61,3. 84,3. 210. 306. 320,3. 351,3; *b.* 6. 13,2. 48,2. 196,2. 210. 249; *allag, mr. b.* 270. 280,3; — parcourir 154,2; —, arriver 258,2; **-are,** sf. course *b.* 82,3; **-ătorĭu,** *înainte* —, sm. précurseur, St. Jean 183,2; **-ătúră,** sf. course 257, 2.

Alexandrean, sm. (ĭ) d'Alexandrie, Alexandrin 284; **-drĭĭa,** *-ie,* sf. légende d'Alexandre, Alexandreïs 198. 358,3; *Alixăndrie, b.* 132,2; *-riĭ,* sgl. *b.* 94,2; **-dríea,** sf. Nl. Alexandrie 256,3. 304,2. 350; *b.* 157,3; **-dru,** sm. Np. Alexandre 70. 146. 150. 198. 203,3. 312,2. 314; *b.* 18, 126. 133,3. 166 . . 206,2; *Ali-,* 132,2,3 . . 133,2,3. 134, 2, 3. 142,3. **-drovičĭu,** Np. *b.* 86,2.

Alexe, sm. Np. 93,2; *-xie,* 159; *b.* 67,3. 68 . . 69 . .

alfa, sf. alpha *b.* 159,2.

alfavíta, f. alphabet *b.* 146,3.

Alfonsu, sm. Np. *b.* 3,3.

alianțiea, sf. alliance *b.* 48,2.

Alfeu, sm. Np. 194, 2.

alĭe, pr. dém. *istr.* plur. ceux-là *b.* 284, 2.

alifie, sf. onguent 304,3.

aligoríe, sf. (riĭ) allégorie, parabole *b.* 163,2,3 . .

alin, (aĭ) va. *mr.* monter *b.* 269, 2. 270, 1,2. 281,2.

alin, (aĭ) va. 1. alléger, apaiser; —, vr. *b.* 295,2,3. 320; —, humecter *b.* 298.

alint, (aĭ) vr. 1. se délicater, caresser *b.* 348,2 . .; **-tată,** aj. f. délicatée, gâtée *b.* 352,2.

aliș-veris, sn. (urĭ) affaire, vente *b.* 125,2.

aliumtra, av. *mr.* autrement *b.* 266,2 (v. dcr. altmintre).

allag, v. *mr.* v. alerg.

alliluĭa, interjct. alléluia 318,3. 368; *-iea, b.* 65,2.

alócurê, av. quelque part; par ci; par là 178,2. *b.* 59,3. 165; *pre* —, id. 178,2; *pe -rĭ,* id. *b.* 59,1,3.

alt, aj. pr. autre 4*,2. 12*,2. 14* . . 1. 5. 6. 17. 21,2. 31,3. 69. 78,2,3. 79,1. 109,2 . . 169,3. 364,2 . .; *b.* 208,2; *mr.* 264,2. 271,3; *-ul-ul,* l'un, l'autre *mr. b.* 93,2; *-â,* f. 24,3. 27,2. 36,2. 58. 161; *alăţĭ,* pl. m. 2; —, autre chose *b.* 246, 2. 292,2; *-a erĭ,* avant-hier 185,2; **al-alt,** pr. l'autre-ci 14*. 18,2. 19,3. 27, 2. 29,3. 38. 45,3. 64. 128,3. 219; **al-antă,** al-anți, *mr. b.* 266,1,3 269; **ai-**

lantă, f. dcr. id. *b.* 260,3; **cel-alt** id. *cêea-l-altă,* f. sg. 181,3; *b.* 209; *ṣeĭa-, b.* 262,3; *ceĭ-l-altă,* f. *b.* 49,2; *cie-l-alți,* m. *b.* 245 . .; *ceea-l-alți,* m. 308; *ceĭa-l-alți, b.* 222,2; *cêlê-l-alte,* f. 308; *ceea-l-antă,* f. *b.* 48; *cea-l-anți,* m. pl. 297,2. 298; *cêa-* —, 307; **la o-l-altă,** av. ensemble *b.* 169,3. 194,2; **într'alt,** dans un autre 83,2; — **-ceva,** pr. autre chose *b.* 214,2; *-șĭ,* id. *b.* 107; — **-mintrelê,** av. autrement *b.* 214,2; — *mintrinea* id. *b.* 358,2; — *mintrê, b.* 214,2 (v. alĭumtra, amintrile).

altár, sn. (e) autel *b.* 339,2 (v. oltar).

altíță, sf. épaulette brodée sur les chemises des paysannes roumaines *b.* 309,2.

alumpt, va. 1. *mr.* lutter *b.* 272,1, 2 . . (v. lupt).

alună, sf. (ne) noisette *b.* 44,2. 98. 369,3.

alunéa, sf. (eĭ) envie, tache (signe de beauté) *b.* 308,3.

alung, va. 1. chasser, éloigner *b.* 331. 2. 349,2.

aluníčă, sf. envie, tache *b.* 308,3 (v. alunea).

aluníș, sn. coudraie *b.* 288.

am, avuĭ, -ut, a avea, v. auxiliaire avoir, v. gram.

ama, interjct. en vérité *b.* 365,3.

amăgesc, (giĭ) va. 3. séduire, tromper 70,2. 71,2. 117,2. 166,2. 205. 274, 3. 324,3; *b.* 95,3. 115,2. 170,2. 197,3; —, vr. se leurrer, tromper *b.* 40,3. 108, 3; **-geálă,** sf. tromperie 171,2; *-gĭală,* 324,2; **-git,** aj. trompée, enchanté *b.* 39, 2; **-gitorĭu,** s. aj. séducteur, trompeur 323,3. 324,2 . .; *b.* 145,2.

amalama, sf. *mr.* or. *b.* 282.

Amalic, sm. Np. Amaléc *b.* 62,2.

amân, (aĭ) va. 1. ajourner 7.

aman! interjct. pardon! *b.* 116,2. 127.

a mână, à portée 65,3.

amândói, m. -doao f. num. tous deux 4*,2. 31,2. 32. 98. 148. 157. 308,2. 341,3 . . 352,3; *b.* 189; *amă-,* 191. 222. 3. 287,3. 331,2. 351,2; *b.* 2,3. 18,2. 33,2. 40,3. 83,2. 111,2; *amândoaă,* f. 158,2; *b.* 93; *-doă,* f. 306,2; *b.* 75,2; *-doĭ, b.* 123,3; *-două,* 72,2; *într' -doĭ,* dans tous deux 362,2.

amântrei, num. *mr.* tous trois *b.* 277; *-treilĭi,* id. *b.* 276,2,3.

amănunt, s. aj. de -ul, en détail 197 (v. amărunt).

amár, aj. amer, triste, pénible 10*,2. 16. 35,2. 54,3. 60,2. 67,2. 169,3. 363, 3; *b.* 102,3. 114. 179,3. 242,2; —, av. malheur 11*,3. 49,3. 64,2. 89. 289; *b.* 242,2. 251; *cu* —, amèrement 106,2. 148; *b.* 229,2; —, sn. malheur, tristesse 10*. 106,2; *b.* 189,3. 218. 229,3; —, amertume 141; **amărăcĭune,** sf. (ĭ) amertume, chagrin 98. 289,3. 338,3; —, fiel 364,3; **amărăčoasă,** aj. f. amère *b.* 235,2; **amărâsc,** (râĭ) va. 1. rendre amer; chagriner, affliger 15,2. 182,2 . . 282; *-resc,* va. 3. id. 107,3; *b.* 105,2; **-rât,** aj. attristé, affligé, malheureux 106,3. 131,3. 269. 364,2; —, av. amèrement *b.* 323,2; *-rit, b.* 349,2.

amare, sf. *mr.* mer *b.* 280,3 . . 282 . . (v. mare).

amárnic, av. amèrement *b.* 296,2.

Amartolon sotirie, Salut des pêcheurs (Titre d'un livre) 295.

amărúntul, s. détail, ménu 300; *cu* —, en détail, en particulier 340,2 (v. amăn-).

ămbe, num. les deux 72,2; *â-,* 209,2.

Ambon, sm. Np. *b.* 118,2.

ameaz, amêḑâ, v. amĭaz.

amelițez, va. 1. n'au amelițat cu scrisoarê, n'ont rien mentionné par écrit *b.* 1,3.

amenint, va. 1. menacer *b.* 288,3; *amerinț* id. 288,3.

amente, v. minte.

amestec, (aĭ) va. 1. mêler, embrouiller 46. 59. 90,2 . .; *b.* 23,3. 44,2; *amê-, b.* 29. 43; *-estic, b.* 34,3. 67; **-ăcĭune,** sf. (nĭ) *-de sânge,* inceste 90,2; **-are,** mélange, bouleversement 83; *b.* 50,2; *-de singe,* inceste 303,3; **-at,** aj. mêlé, bouleversé, confondu 46,2. 79,3. 172,3. 260,3; *b.* 85. 91,3. 127. 324,3 . . **-ătură,** sf. (urĭ) embrouillage, confusion *b.* 205,3.

amețeală, sf. étourdissement *b.* 356,2; **-țesc,** vr. 3. s'étourdir, s'égarer 192; *b.* 292,3. 305.

Amfilog, sm. Np. *b.* 55,2. 56; *-loage,* vocativ *b.* 55,3.

amĭazi, sf. midi *b.* 206. 304. 313,3; *ameaz, b.* 335; **amĭază-zi,** sf. midi 82. 177,1,2. 357,3; *b.* 80,3. 139,3. 165,2; *-ḑăḑ,* 306,3; *-aḑăḑi,* 2*,3. 149. 286,2; *-aḑâḑi,* 201,2; *amiează-zi, b.* 50; *amê-*

ḑăḑi, 366,3; **-noapte,** Nord *b.* 50,1,2 (v. mĭază-zi, -noapte).

amin, av. amen 12*,3. 7; *b.* 65,2. 98,3 etc.; *-nŭ* 28. 65. 77,2. 107. 147. 150,2. 182,3. 229,2. 230,3. 337,2.

aminte, a aduce —, souvenir, v. aduc. *a fi* —, garder dans la mémoire, ne pas oublier 148 . .; *a lua* —, être attentif v. ĭau; *a veni* —, se souvenir, rappeler *b.* 169,2.

amintrile, av. autrement 219,3 (v. altmin-).

Amir, sm. Np. 224; -a, id. 192,2.

amirălia, sf. *mr.* empire *b.* 276,3; **-răulu,** sm. *mr.* empereur *b.* 276,3 . .; *-re,* id. 264,3. 266,2.

amistuesc, va. 3. consumer, dévorer 155,2. 166,2 (v. mistuesc).

Amlaş, sm. Nl. une province de la Transylvanie 189,2. 190.

ămn, va. 1. *istr.* aller *b.* 282,2 (v. imn, umblu).

amomo, s. amome (une plante) *b.* 45,2.

Amon, sm. Np. *b.* 166,2.

amórĭu, sm. amour *b.* 183; *-ru b.* 363,3.

Amoriea, sf. Nl. Morée 350,3.

amorţit, aj. glas —, voix éteinte *b.* 117.

âmplu, v. umplu.

Amstelodam, sm. Nl. Amsterdam 216.

amu, conj. car (γάρ, ubo, slavon.) 4*,3. 14*,3. 3. 17,2. 19,2,3. 20. 21,3. 31 . .; —, donc 21. 28,3. 29. 30,2. 54,2 . . 132. 200; —, mais 25. 29,3 . .; —, av. alors 8*,2,3 . . 16*,3 . . 21; —, déjà 109; —, maintenant 11*,3 . . 201. 254, 2 (v. acum).

Amulie, sm. Np. Amulius 59.

Amurat, sm. Np. *b.* 55,2. 56,2.

amurţesc, vn. 3. amortir; se taire 184,3; *b.* 95; *-ţâsc,* id. 212.

amuţesc, vn. 3. devenir muet, rendre muet 85,2; *b.* 153,3.

amvon, sm. chaire 358,2.

an, sm. (anĭ) an, année 6*,3. 6. 15. 34,2. 62,2 . . 68,3. 90,3. 95,2. 111. 122, 2. 150. 201. 250. 261,2,3. 267,3; *b.* 29. 60,2. 61,2,3; *annŭ* 44; —, (aĭ) 15*,3. 23,2. 43. 57,1,2. 59,2. 82,2. 90,1,2 . . 104,3. 116,1—3. 117. 120,3. 141. 146, 3. 149, 1—3. 176,2. 180,3 . . 186,2. 199, 3. 252, 3. 255,1,3. 314; *b.* 141. 294,2. 336,3; *an, mr.* (añĭ) *b.* 265,2. 271,2. 276,3; *istr.* 284,2; *de an,* d'un an *b.* 329; *cu -ul,* après des années *b.* 373,2; *la -ul,* dans un an d'ici 95,3; *b.* 60,3; *la -ul şi la mulţi anĭ,* à des longues années *b.* 325,3; *în mulţi anĭ,* id. 70,3.

Ana, sf. Np. 303,2; *b.* 171,2. 289,3. *Anna,* 240,3; *-nê,* 245.

ana, av. à; par *b.* 45,1,2,3 . . 46.

anacsiu, aj. *mr.* indigne *b.* 272,3.

Anadam, sm. Np. *b.* 135,1,2.

anáfură, sf. pain béni 181,3.

anaforá, sf. — sau cartê de judecată, rapport, sentence *b.* 125,2.

analoghíe, sf. analogie *b.* 88. 221.

analţ, vr. 1. *mr.* s'élever *b.* 268,3. *analtă,* aj. f. *mr.* haute *b.* 272,3.

Anania, sm. Np. 3*. 6*. 287,2.

Anastasie, sm. Np. 355.

anathimatisesc, va. 3. anathématiser 320.

anč, av. *istr.* ici *b.* 284,2 (v. aici).

anca, av. *istr.* même; *ni*—, ni même *b.* 285,2.

Anchira, sf. Nl. 162,3.

andălesc, vn. 3. partir, aller *b.* 293,2.

Andrea, sm. Np. 227,2. *-reĭ,* 135,2; *b.* 81; *-reĭu,* 194,2. 329,3; *-reĭca,* 45. 53,2; **-ronic,** sm. Np. 151 . .

anecdotă, sf. (te) anecdote *b.* 365,2.

anevóe, sf. *cu* —, difficilement, à peine 200,2 . . *b.* 374; —, av. id. *b.* 375,2.

anfrax, sm. (anthrax) rubin *b.* 51.

âng- . . ., v. îng-.

Anghelu, sm. Np. 92,2; **-lina,** sf. Np. 45; *-lena,* 74,3.

anghelícă, sf. angélique (plante) *b.* 45,3.

anghelínă, sf. primevère officinale (primula veris offic.) *b.* 45,2.

anghenárĭu, sn. artichaut *b.* 98,2.

Anghira, sf. Nl. 116,2.

Anianosŭ, sm. Np. 257.

anin, sm. aulne 356,3.

anín, vr. 1. s'attacher *b.* 335,

Anna, v. Ana.

ânse, pron. dém. *istr.* lui-même, seul *b.* 286,2.

Antehrist, sm. (rişti) antéchrist *b.* 216,2,3 . .; *-ti-,* 48; *b.* 80.

Anthimŭ, sm. Np. 348,2; *b.* 15. 27,3.

Antilohii, sm. Np. *-lohos b.* 82,3.

antimís, sm. autel portatif (ἀντιμίνσιον) 244. 245 . .

Antióhŭ, sm. Np. 322,3; -óhie, Np. 173,3; *-hie,* Nl. 16*,2. *b.* 56; *-iea,* 78, 2. 153,3; *-ía, b.* 82. 204; **-hênŭ,** d'Antiochie 283,3.

Antipatrida, sf. Nl. 5*,3.

Anthológhion, sm. anthologie 357,2.

Antón, sm. Np. 45; *-ónie* 158,2. 251, 2. *b.* 198,3. 199 . .

ântru, v. în-.

anúme, av. nommément 33,2. 38,2. 53,2. 59,3. 66,3. 88. 92,2. 143,3. 270,2. 355; *b.* 50,3. 51,2. 71,1-3 . . 127. 175. 370; *-mea* 200.

anvelesc, va. 3. *mr.* couvrir, ensevelir *b.* 278 (v. înv-).

aoaţe, av. *mr.* ici *b.* 270,3 (v. aicĭ).

aoleó! interjct. oh! ah (expression de douleur) *b.* 304,3. 309 . .; *-leu b.* 344.

aórê, av. souvent, de temps en temps *b.* 202,2.

apă, sf. (ape) eau 1*,2. 9. 34,2. 35, 2. 43,3. 57,2. 79,2. 107,2. 108. 169,3 . . 239,2,3 . . 325,2; *b.* 43,3 . . 146,3. 217, 2,3 . .; *apâ* 15. 31. 68. 90. 157,2; —, rivière, ruisseau, eaux 38,2. 72,2.3 . . 148. 152. 189,2. 254,2. 347,3; *b.* 61,2 . . 217,1—3 . .; — *acră,* eau acide, borvis *b.* 225,2; — *dulce,* eau douce, potable 98,2; — *poliită,* eau aurifère 176,2,3.

Apafi, sm. Np. 268,3.

Apaheĭu, sm. Np. Apafi 219,2.

apândisesc, va. 3. *mr.* répondre *b.* 270,2. 271. 272,1-3. 276,3.

ápâr, (aĭ) va. 1. défendre, protéger 62. 161,3. 229. 362,2; *b.* 11. 19,2 . . 128. 147,3. 219,3; —, empêcher 7*. 9*,2. 19,3; **-are,** sf. défense *b.* 252; **-at,** aj. défendu, abrité, protégé 364; *b.* 187, 3. 221,2; **-ătorĭu,** sm. défenseur; *b.* 14, 3; **-ătoare,** aj. f. pl. défensives.

apâs, (saĭ) va. 1. presser, opprimer 13,2; —, sm. oppression *b.* 13,2; **-at,** av. énergiquement *b.* 72.

apeláţie, sf. appel *b.* 125,2 . .

apetítu, sm. *mr.,* appétit *b.* 264,3. *istr. b.* 285,3.

aplec, (aĭ) va. 1. incliner *b.* 363,2. (v. plec); —, allaiter *b.* 22,3. 23,2.

apocalípsis, sm. apocalypse 129. 308,2; *b.* 159,2. 216,1,2. 217,2.

apoĭ, av. puis, ensuite, après 15,3. 28 . . 59. 68,3. 88,2. 140,2. 227. 301; *b.* 41. 216,2. 236,2; *cel, cea de* —, le dernier, la dernière, 14*,2,3. 129,2. 155, 3. 181 . .; *b.* 70; *ĉa* — —, en dernier lieu 110,3; *ziua* — —, *vremea cea* — —, le dernier jugement 12*,2. 76,2. 187, 3; *cele* — —, les choses à venir 313,2; *apoĭa, mr.* 269,2. 271,2. 272,2; *în apoĭu,* en retour *b.* 256; *maĭ apoĭ,* plus tard 70. 105,3. 337,3; —, le dernier 42,2.

Apolonŭ, sm. Np. 85,2,3. 320,3; *b.* 39,3. 89,2. 166,2.

apostol, sm. (lĭ) apôtre 12*,2. 15*, 2 . . 1. 24,3. 32,3. 50. 77,3. 111,3. 116, 3. 131. 183,2,3. 317. 330,2. 358,3 . .; *b.* 52. 101,3. *aposttul,* id. 363,3; **-ul,** les Actes des apôtres 260; **-esc,** aj. apostolique 98; **-eaşte,** av. apostoliquement 257; **-icesc,** aj. apostolique 261.

aprânḑu, sm. midi 201,3 . . (v. prânz).

Aprilie, sf. Avril 75. 92,2. 284,2. 319. 332; *-ril, b.* 27,2; *-rile, b.* 58,2; *-rillie* 358,3.

aprind, (nseĭ -nzănd) (partic.) va. 2. allumer, embraser 10*. 15,3 . . 58,3. 224,3. 289,3. 304,2. 349,3; *b.* 64,2. 180,2; —, vr. s'allumer, prendre feu; s'emporter, s'échauffer 46. 98,2. 102 . . 113,2. 142,2. 364,3; *b.* 19,3. 109,2. 211. 217,2. 237. 246,3. 306; **-ere,** sf. ardeur 142 . .; **aprins,** aj. allumé 64,3. 110,3. 147,3; *b.* 92; —, brûlant, ardent 33,2. 142. 320,3; *b.* 204,3 . . 211; —, enflammé 187,3; *b.* 243,3.

aproáche, *mr.* v. aproápe.

aproápe, av. près, proche 15*,2. 16, 2. 21,2. 64,3. 82,2. 299,2; *b.* 34,2 etc. — *de,* dans le voisinage; sur le point 60,2; *b.* 3,3. 10,3. 65,3. 151,3; *aci* —, ici près *b.* 215,2; *de* —, près 361,3; *cel de* —, le prochain *b.* 86,3; *pre* —, de près *b.* 217; *mr. aproache,* près *b.* 266,2; **-ele,** sm. le prochain *b.* 12. 101; *dêproapele,* id. 119,3. 265,3.

aprochiu, *mr.* v. -opiu.

aprod, sm. (óḑĭ) huissier 43,3; *b.* 33 . . 75,2,3 . .; *-ziĭ domneştĭ,* pages *b.* 33,2; *-oḑi* 199,2 . .

aprópiu, (iaĭ) vr. 1; s'approcher 2*, 3. 5*,2. 10,3. 13,2. 17,2. 19. 29. 64,3. 83,2. 86. 116,2 . . 127. 168. 184. 231, 2 . . 300,3. 316,2. 366; *b.* 7,3. 15,3 . . 62. 101 etc.; *-peĭu, b.* 172; *-piez,* id. 130; *-pieḑŭ* 259; *mr. aprochiu, b.* 277, 2. 281.

apúc, (aĭ) va. 1. saisir, prendre; empoigner, occuper 50,2. 65. 70. 95,3. 143. 144, 3. 184,3. 190,2,3 . . 223. 267,3.

284. 296,2; *b.* 48. 105,3. 174,3. 129,3. 218,2; —, commencer 199,2. 353; —, se diriger vers *b.* 84,2. 128. 332,2; —, attraper *b.* 25,3. 174,2; —, tenir 174, 2; *b.* 33; —, prévenir 120; — *maĭ înainte,* id. *b.* 87. 153,2; *n'-,* n'avoir pas le temps, à peine commencé 306,3. 351,3; *b.* 84. 354,3; —, vr. se saisir, s'attacher 165, 2. 223, 2. 266. 349,3; *b.* 158,2. 250; — *de,* s'occuper, commencer, entreprendre 73. 74. 79. 236,2. 351. 360; *b.* 24,2. 32,2. 40,3. 47. 93,2. 105, 3 . . 120,3. 206; **-at,** sm. prise *b.* 9,3; **-ător,** sm. ravisseur 46,1,3; —, dévorant *b.* 71,9.

apun (apuseĭ), vn. 2. se coucher (le soleil) 1,2; —, s'obscurcir 184,3; —, *mr.* mettre *b.* 265,3; **apus,** sm. couchant, Occident, Ouest 58,2. 64,2. 80,3. 130,3. 304. 328; *b.* 24,2. 50,1,2. 164,3.

ar, (aĭ) va. 1. labourer, défricher 114, 2. 119,3. 120,2,3 . .; *b.* 33,3. 333,1-3.

âră, av. de nouveau, une seconde fois 5 . . (v. ïară).

arac, sm. (ĭ) échalas, paisseau *b.* 370,3.

arăchesc, (arichi) va. 3. *mr.* enlever, ravir *b.* 263,2 . . 264,3. 282 (cf. dcr. răpesc).

arăcutesc, (ti) va. 3. *mr.* y jeter *b.* 279,3.

arâd, (âșŭ) va. 1. *mr.* se moquer, rire *b.* 273. 281,3 . .; *arid, b.* 261,3 . . 264,3 (cf. dcr. râd).

arădățina, sf. *mr.* racine *b.* 272,2 (cf. dcr. rădăcină).

arădipsesc (siĭ) va. 3. *mr.* ranger *b.* 277,2.

arăhătipsit, aj. *mr.* tranquille *b.* 270,2.

arámă, sf. airain, cuivre 4. 362,3. *b.* 31,3, 32. 40,2. 90,2. 130. 204,3; *-mâ,* 228,2; *-me,* sgl. 178,2; —, monnaie 194,3; *-a omuluĭ,* le caractère *b.* 374.

arămân, *mr.* v. are-.

ărănésc, va. 3. nourrir *b.* 259,3 (v. hră-).

aráp, sm. (ĭ) nègre, arabe *b.* 64,3.

Arápul, sm. Np. 152.

arâp de arupăzeană, av. *mr.* en haut et en bas *b.* 270.

arăpesc, aj. arabe 146,2. 367,2,3; *b.* 50. 61,3.

Ararat, sm. Nl. *b.* 61.

arâs-lu, sm. *mr.* le rire *b.* 281,3 (dcr. râs).

arăsar, vn. 3. *mr.* pousser, se lever *b.* 268,3 (dcr. răsar).

arat, sm. *mr.* coutre, fer de charrue *b.* 271,2; —, dcr. le labourage *b.* 259,2.

arăt, (aĭ) va. 1. montrer, indiquer; prouver, enseigner 10*,2. 3. 31,2,3. 34, 2. 55,3. 60,2 . . 67,3. 73. 77. 99,3. 113. 122,1,2. 123 . . 126. 286,3 . . 354; *b.* 1,2 . . 9,2,3. 80,3 . . 91,3. 160,2. 199,2; *aret, b.* 111,3; —, paraître *b.* 136,3; —, vr. se présenter, paraître; se révéler, se manifester 48,2,3 . . 57. 64,2. 84,2. 106 . . 112,1,3. 130. 137,3. 184,3. 230,2. 294. 358,2,3; *b.* 20,2. 84, 2. 112. 129. 157,2,3 . .; **-áre,** sf. (ărĭ) apparition, manifestation, vision 30. 51. 66. 232; *b.* 20,3. 165,2; —, indication, démonstration 157. 302,2; *b.* 26,3. 86. 118,3. 144,2; **-at,** aj. montré, prouvé, apparent 166,3. 348; *b.* 7. 118,2. 145, 2,3 . . 212,3; —, manifeste 289; —, s. δειγμα (visibilité?) 11*,3; *maĭ sus -tul,* le susdit *b.* 126,2; **-ătorĭu,** aj. indicateur *b.* 14,2 . .; **-ătură,** sf. indication 252.

arătură, sf. labourage 120; —, champ labouré 119,3; *b.* 365,3; —, temps du labourage *b.* 259,2.

arățimea, sf. *mr.* froideur *b.* 269,2 (dcr. răcime).

arâu, sm. *mr.* rivière, fleuve *b.* 268, 2,3 (dcr. râu).

arău, (areauă, arăĭ) aj. *mr.* mal *b.* 276,2,3. 278,2 (dcr. rău).

arăvd (aĭ) vn. 1. *mr.* endurer, supporter *b.* 267,2,3; **-are,** sf. *mr.* patience *b.* 267,3 (dcr. rabd, -are).

Aravía, sf. Nl. Arabie 367,2,3; *-víe,* id. *b.* 55,2,3. 109,2. 360,2; **-viconŭ,** aj. arabe *b.* 128,2.

arbure, sm. arbre *b.* 264,3.

arc, sn. (e) arc 36,2. 171. 212,3. 250; *b.* 32,3. 92. 133; —, cintre *b.* 91,2.

Arcadii, sm. Np. 246.

arcêr, sm. fusil à aiguiser *b.* 253,3.

Archiri, *-rie, -riea,* sm. Np. *b.* 134, 3. 135,3. 136,1—3.

ard, (arseĭ, ars) va. 2. brûler, incendier 9*,3.15,3. 17,2. 60,3. 104,3. 117,3. 142 . . 221,3. 232,2. 245,3. 247. 289, 2 . . 296,2. 355,2. 361,3; *b.* 19,2. 39, 2 . . 143,3; *arḑ,* 117,3. 120,3. 121. 303, 3; *arz,* 141,2. 218,2. 331,3. 352,2; *b.*

180,2; —, vr. *b.* 161,3; **-ere,** sf. embrasement 289,3; —, chaleur 281,3.

Ardêl, sm. Nl. Transylvanie 37,2,3. 88. 124,2. 125,2. 175,3. 177,2,3 . . 197, 2. 333,3; *b.* 3,2. 156,2; *-deal* 234,2; *-del* 37,3; **Ardelean** (lenĭ) sm. habitant de Tr. 334. 335; *b.* 260.

ăremă, *istr.* v. inimă.

Areniĭaș, Arieaș, sm. Nl. 176,2,3.

aremăn, (ăseĭ) vn. 2. *mr.* rester *b.* 264,2. 268. 269,2.3; *ară-, b.* 275, 2 (der. ră-).

arespăndit, aj. *mr.* libre 271.

aret, v. **arăt.**

Aretúsa, sf. Np. 178. 182,2,3 . .

argalăc, sm. bagage *b.* 113,2.

argăsít, aj. tanné *b.* 259,3.

argát, sm. (țĭ) valet, domestique *b.* 40,2. 138,3. 370,2.

Árgeș, sm. Nl. et nom de fleuve 172,2. 189,3. 190; *b.* 254,3. 287,3; **-an,** habitant d'Argesch *b.* 127,2.

Arghír, sm. Np. *b.* 172. 173—176; *-rie* 75.

argínt, sm. argent 94,3. 176,2. 194,3; *b.* 61,3. 137,2,3 . . 148,2,3; —, monnaie *b.* 26,2; — *viu,* mercure 178,2; *b.* 340; —, (urĭ) vases d'argent *b.* 46,2 . .; **-ar,** orfèvre *b.* 355 . . 356 . .; **-uț,** argent *b.* 294, 3.

arhánghel, sm. (ĭ) archange 9. 64, 3. 245,3. 171,2.3. 172,2,3. 363,2; *b.* 111,2. 147. 167,2 . . 171,3; *-ngghel* 11*. 316; **-icesc,** aj. archangélique *b.* 192,2. 195.

arhidiacon, sm. (nĭ) archidiacre 158, 2. 209,2.

arhiepíscóp, sm. (ĭ) archevêque 87, 3. 88. 98,2. 114,3. 125. 157,2. 240,2; *b.* 20. 30. 153,2.

arhieréu, sm. (eĭ) grand-prêtre, pontife 76,3. 114,3. 159,2 . . 161 . . 193,2. 333; *b.* 29,2. 32. 79,2. 128. 156,2 . .; —, principal sacrificateur 310,2; *-hir-,* 317,2; *-hireii,* 4* . . 6*; **-resc,** aj. 157, 2. 158,3; **-rie,** sf. dignité, position de grand-prêtre *b.* 27,3.

arhimandrít, sm. archimandrite 237; *b.* 54,2. 128,2 . . 154.

arhimitropolít, sm. métropolitain primas 33,2.

arhitéct, sm. (țĭ) architecte *b.* 207,2.

arhistratíg, sm. (izĭ) général, archange *b.* 42. 243,3.

arícĭu, sm. (cĭ) hérisson 90,3; *b.* 261,3 . . 370,3.

Aričoe, sf. Np. 44,3. 45.

arid, vn. 2. *mr.* v. arâd.

árie, sf. aire, grange 264,2; *b.* 163. 333,3.

Árie, sm. Np. 303,2. 320.

Arimatei, s. Nl. Arimathie 100,3.

Arin, sm. un dieu de la mythologie grecque; Ares? *b.* 39,3 (v. Aris).

arindáș, sm. (ĭ) fermier *b.* 223.

ariopág, sm. aréopage *b.* 359 . .

áripă, sf. (pĭ) aile 200,2. 203,3. 242, 3. 245,2. 282. 293,2; *b.* 41. 106,3. 111. 171,2; *-pile pământuluĭ,* les marges de la terre 267,3; *b.* 158,2; *arípă, b.* 163, 2,3. 164; *árepă* 12. 15,2. 58,3. 247. 286. 366,2.

Áris, sm. Np. Ares 57,2; *b.* 89,2 (v. Arin).

arisésc, vn. 3. *mr.* plaire *b.* 263,3. 276.

Aristotél, sm. Np. *b.* 106,3 . .

ármă, sf. (me) arme; défense 4. 5. 11. 12,2. 29,3. 81,3. 85,3. 161,3. 286,2. 348; *b.* 18,2,3 . . 196,2 . . 237; —, (mile) *b.* 122.

armăsárĭu, sm. (sarĭ) étalon, cheval entier *b.* 180,2. 258,2. 373.

armáș, sm. (ĭ) prévôt 73,2. 151. 171. 199,2; *b.* 136,2; — *mare, vel —,* grand prévôt 173,2; *b.* 33,2. 75,2 . . 97,3.

armát, aj. armé *b.* 127,2. 365,3.

armătusésc, (siĭ) va. 3. *mr.* équiper, habiller *b.* 278,3. 282,1,2.

armenésc, aj. arménien *b.* 341,2.

Armenópulŭ, sm. Np. 78,2,3.

arméz, (aĭ) va. 1. armer *b.* 116. 313.

arnăút, sm. (țĭ) Albanais *b.* 127,2 . . 244.

arnicĭ, sm. fil de coton teint, laine filée, -te, *b.* 118,3. 312,2. 315,3.

aromát, sn. aromates 231.

Aron, sm. Np. 277. 316; *Aar-,* 272, 3. *b.* 190. 322 . . — *vodă* 73. 196,3. 197,3 . .; *b.* 2.

ars, aj. brûlé, embrasé, 85. 103,3. 211,2; *b.* 340. 352,2. 368,3.

arsaná, sf. abord, lieu du débarquement *b.* 41,1,3.

arsăr, vn. 3. *mr.* sauter *b.* 270 (der. sar).

arstrisărmintu, sm. *mr.* l'action de courir çà et là *b.* 270.

arsúră, sf. brûlure 243 *b*. 171.
Artaxérx, sm. Np. *b*. 2,3; *-xis* 203,3.
Artavazdŭ, sm. Np. 59,3.
Ártemi, sf. *b*. 91; *-in,* id. *b*. 39,3.
artícŭ, sm. pétition, réclamation 123.
arúc, va. 1. *mr*. v. arunc.
aruchișéz, (șat) va. 1. *mr*. glisser, faire un faux-pas *b*. 268,3.
arŭmăn, sm. (ñi) *mr*. Roumain *b*. 276.
arumêlă, sf. engourdissement 222.
arúnc, (aĭ) va. 1. jeter, lancer 8*,3. 7. 17,3. 18. 21,3. 64,2. 66,3. 120. 121,3. 148,2,3. 208,3. 218,2. 224. 249,3. 254,2. 366,3; *b*. 14,2. 40. 52,2. 117,2. 151,2. 180,2. 204,2. 240,3; — *ochiĭ,* lorgner *b*. 160,2; — *cu plumbĭ,* jeter des graines de plomb (sorte d'oracle) 116; *aruînc,* 16*, 3. 5. 85; *arŭc, mr*. id. *b*. 268,1,3 . . 275,2 . .; **-at,** aj. s. jeté 18. 221,2; *b*. 52,2.
arup, va. 2. *mr*. rompre *b*. 279,3 (dcr. r u p).
arușíne, sf. *mr*. honte *b*. 267 (dcr. r u ș-).
arvúnă, sf. arrhes 296; **-nesc,** va. 3. arrher *b*. 336.
Asáf, sm. Np. 212,3.
asămân, (aĭ) va. 2. comparer 128,2; —, vr. égaler, ressembler 155,2,3. 317, 2. 323,2. 348; *b*. 21,3. 82,3. 83. 93. 97. 202,3; **-are,** sf. ressemblance, image 281 . .; *b*. 51. 147,2. 173,2; **-at,** aj. comparé *b*. 209,2; **-mine,** av. aj. pareillement, égal, également *b*. 84,3. 118,2. 220,1,2 (v. a s e m ă n, a s e m e n e).
asăn, v. asín; **Asăr,** -rie, v. Asi-.
asáră, av. la nuit passée *b*. 293,2.
Asath = **Asaf** 364,2.
asbór, (uraĭ) va. 2. *mr*. voler *b*. 264, 2. 281,2; **-ător,** volant *b*. 277,3 (dcr. s b o r).
Ascánie, sm. Np. 59.
ascap, va. vn. 1. *mr*. sauver, échapper *b*. 272,3. 276,3; **ascăpare,** sf. fuite, échappée *b*. 270. 280,2 (dcr. sc-).
Asclipii, sm. Np. Asclépias 85,3.
ascult, (aĭ) va. 1. écouter, entendre, obéir 2*,2. 3*,2. 5*,3. 15*,3. 4. 8. 19. 31 . . 42,2. 51. 59,2. 83. 95,2. 128,3. 131. 140,2. 147. 178. 188,2. 254,2. 283, 3. 327,3. 328,2 . .; *b*. 12,2. 29. 75,3. 114,3 . . 132. 135,2. 188,2. 215,2; **-are,** sf. obéissance, soumission 145,2. 208, 3. 279,3. 298. 319,2. 329,2; *b*. 155; **-ător,** s. aj. auditeur; soumis 24,3. 145. 265,3. 291. 292. 308,2. 346,3; *b*. 20,2. 179,2. 254,3. 348,2; *ascut, istr*. *b*. 285.
ascund, (nseĭ, -ns) va. 2. cacher 8*. 12,3. 29 . . 79,2. 80,2. 95. 112 . . 134. 154,2. 158,2. 166,3. 222,2. 241,3. 247,3. 279,3. 305. 351,2. 360,2; *b*. 5,2. 11,2. 41. 158 . . 227,2. 255,3; *ti — deare, mr*. pour cacher; *b*. 270; **ascuns,** aj. caché, dérobé 17,3. 98. 158,2. 243,2. 331. 358; *b*. 40,2 . . 61. 105,2; —, sm. secret; lieu secret, mystère 14*,2. 100,3. 137. 247,3. 297,2; *b*. 218,2; *ascunsă,* sf. (se) mystère, cachette dissimulée 12,2. 13. 17,2. 154,3. 179,2; *b*. 208,2; —, provision 247,2; *în-, într* —, av. secrètement, furtivement, à la dérobée 8*. 364, 3; *b*. 80. 139,3. 245,2; *prin* —, id. *b*. 256.
ascút, (țiĭ) va. 3. aiguiser, repasser 16,2; *b*. 13,2. 247. 253,3; ascuțind cornul, à la corne pointue *b*. 88,3; **-țire,** sf. sagacité *b*. 118,2; **-țit,** aj. pointu, aiguisé, tranchant 350,3; *b*. 14. 64,2. 98,3. 145,3; —, sagace, ingénieux 143, 3; *b*. 13 . .; *-ul sabieĭ,* sm. le tranchant de l'épée.
ascut, *istr*. v. ascult.
asemăn, (aĭ) va. vr. 1. ressembler; être semblable, comparer 68, 3; *b*. 70,3. 71. 150,2. 165,2. 209,2 . . 250,3; *-men* 341. *b*. 185,3; *-măr* 54; **-are,** sf. ressemblance, similitude, image 330; *b*. 52, 2. 53. 100,2. 106,3. 129,2. 157,2 . .
asemene, aj. av. semblable, analogue, pareillement, également, du même *b*. 160,2. 256; *-enê,* id. *b*. 79,2. 93,2. 246; *asêmene* 66. 159,2. 163,2. 260,2,3; *-nê* 48,3. 185,2; *b*. 21,2. 22. 51. 107,2. 202,3; *asêmeane,* similis 366,3; *de aseamenea,* av. même 268,2; *aseminê* 362, 3; *b*. 50; *-ne, b*. 196,2. 180; *asê-,* 35 (v. asămân).
asfel, av. ainsi, de la sorte *b*. 361,3 (= ast-fel).
asfințesc, vn. 3. coucher (soleil) *b*. 301,3. 335 2.
Asía, sf. Nl. Asie 307,3. 308,2; *b*. 12,3; *-iea,* 7*. 153,3. 284; *b*. 50 . .; *-iĭa* 204.
asin, sm. (ĭ) âne 33. 36. 63,3. 65,3. 136,3; *asăn, b*. 63,3. 64; *istr. asir b*. 286,2; **-ă,** sf. 36. 232,3. 233 . .
Asir, sm. Np. 36,2. *Asăr,* id. *b*. 71, 2; *-iĭe,* sf. Nl. Assyrie *b*. 61,3.

aslám, sn. (urĭ) usure 46,3; —, fraude 366,2. 367,3.

aslán, sm. *mr.* lion *b.* 270,2. 269—273 . .

aspăriát, aj. *mr.* épouvanté *b.* 270; —, vr. 1. *mr.* s'épouvanter, s'effrayer *b.* 267. 269,2 (dcr. speriu).

aspídă, sf. aspic, ceraste 16,2. 36,2. 60. 165,3. 166,2. 168,2 . . 171. 286,2; *b.* 364.

asplimsésc, vr. 3. *mr.* s'enrager *b.* 271,3; **-síre,** sf. furie *b.* 269,3. 270,2.

aspru, sm. (ri) monnaie 87.

aspru, aj. sévère, aspre 253; *b.* 194, 3. 203,2; **-ríme,** sf. sévérité *b.* 349; **-ríre,** id. *b.* 155,2.

aspúm, va. 1. écumer 12*. 49,3.

ăst, asta, ăști, aste, pr. dém. celui-ci etc. *b.* 251. 255,3. 260,2. 261. 315,3. 323,3. 355,2 . .3. 360,3. 362,2. 366,3 . . (v. acest).

astâllĭu, va. 1. *mr.* couper *b.* 269,3. 270,2; **-iare,** sf. coupe *b.* 269,3 (dcr. taĭu).

astâmpăr, va. 1. calmer *b.* 83,3; **-are,** sf. repos *b.* 368,3.

astáre, *mr.* pr. indef. tel *b.* 270 (dcr. atare).

ástâzi, av. aujourd'hui 8*,3. 9. 23. 30,2. 39. 41,3. 71,3. 83 . . 111,3. 153, 3. 223,2. 362,3; *b.* 51,2. 170; *-ăz,* 205, 2; *b.* 119; *-ădĭ* 2*,2. 55,2. 179,2 . . 327; *-âdĭ* 2*. 105,3. 197,2. 232; *-ăḑ* 255,2,3; *astez, istr. b.* 283,1,3; *-ze, istr. b.* 284,3. 285,3.

ást-fel, av. de la sorte, ainsi *b.* 256,2 (v. asfel).

astronóm, sm. (ĭ) astronome 201. 322,3.

astrúc, (aĭ) va. 1. enterrer, ensevelir 259,3. 319,3; **-áre,** sf. enterrement *b.* 201,3.

astúp, (aĭ) va. 1. boucher 171. 244, 3. 275,2; *b.* 21. 93,2; —, clore *b.* 95. 372,3; **-at,** aj. bouché 79,2.

asúpra, prép. sur 67,2. 70. 106. 132, 2. 148,2. 215,2 . . 330,2; *b* 17,2. 23. 110,3. 138,2. 153,2. 363,2,3; —, contre 213,3. 266. 283. 351,3. 357,3; *b.* 76,3. 90,2. 180,3. 189,3. 238; —, vers *b.* 61,3; — *de,* sur 54,2; — *de acêă,* outre cela 4; *cu* —, abondant, riche *b.* 64; *mai cu* —, plus fortement 305; *de* —, dessus 172,2,3 . .; *b.* 43,3. 144,3; *di* —, id. *b.* 60,3 . . 123,2; *d'* —, *b.* 362,2; pe de —, par dessus, à la surface *b.* 19,3. 199,2; *asupre, b.* 185,3.

asupreală, sf. (êle) oppression, violence 97,3. 119. 285,2; *b.* 25; **-résc,** va. 3. oppresser, violenter 106,2; **-ricĭunê,** sf. oppression 29,3; **-rít,** aj. opprimé 38,2. 53. 87; *b.* 243; **ritór,** sm. oppresseur *b.* 250,2.

asurzésc, va. 3. devenir sourd 184,3.

asvărl, va. 3. lancer, jeter *b.* 296. 309. 327,3; *-lesc,* id. *b.* 331,3.

așá, av. ainsi, comme ça, vraiment 6*,3. 8*,3. 14*. 1. 3. 5. 6. 9. 17,2 etc.; *așă, b.* 181,2 . .; *așai* 179,2; *așea* 52,2. 63,3 . . 105. 107,3; *așê* 46,3. 52. 285, 2,3. 362,2; *b.* 156,2. 208,1,3 . . 229. 232; *așè* 136,2,3. 141,2. 217,3. 218,2. 220,2. 363,2; *b.* 82,3. 84,2 . . 114,2. 118,1,2. 133,2. 134. 138. 160. 199 . . 200,2. 292,2; *uși, mr. b.* 263,2,3. 264, 2,3 . . 269,2. 272 . .; *așițe, mr.* id. 281,3.

așăjdire, v. așij-.

așăz, v. așez.

áșchie, sf. (iĭ) cale, esquille 24.

așchitĭu, sm. *mr.* anachorète *b.* 268—269 . .

așéz, (aĭ) va. 1. arranger, placer; mettre en ordre 70,3. 236,3; *b.* 43,2. 170. 331,1,2; *așeḑ b.* 9; *așăz,* 261. 343,3; *b.* 43. 124,3. 221,2; *așăḑ* 146. 148; —, vr. s'installer, se ranger, s'établir 73,2. 143,3. 323,2. *b.* 1,2 . .; **-ământ,** sn. (urĭ) institution, règlement 217. 221. 222; — *cel nou,* le nouveau Testament *b.* 108; *așăză-; b.* 219. 220, 2; **-áre,** sf. position 339,2; —, paix 10*, 2; **-at,** aj. arrangé *b.* 169, 3; situé, *b.* 339; *așă-, b.* 357.

áșĭ! interjct. jamais de la vie! *b.* 260,2.

așíjdere, conj. aussi, de même 45,3. 47,2 . . 51,3. 78,2. 116,2 . . 218; *b.* 221,3. 353; *-rê* 9*,2. 13*. 15*,2. 19,3. 23. 26. 31. 90. 91. 99. 145,3 . . 291,2. 311,3. 344. 346,2; *b.* 31. 50,1,2. 108, 2. 109,2; *-rea* 153,2,3. 157,2. 324; *-deare, b.* 9,1,2; *-dearea, b.* 13; *-dire* 296,2. 300,3; *-dirê* 335,3; *b.* 219,3; *așișdere* 43. 63. 220; *așăj-, b.* 181,2; *-dire* 103.

așițe, av. *mr.* ainsi *b.* 281,3 (v. așa).

aștépt, (a) va. 1. attendre; espérer 6*,3. 12*,2. 14,3. 20 . . 32,3. 36,2. 67,2. 73. 95,3. 96. 133,2. 138. 205,2.

216. 304,3. 306. 366,2; *b.* 35,2. 170,3. *mr. b.* 274,3; **-áre,** sf. attente, espérance 36. 51; *b.* 22,3. 23,3.

aştérn, (uĭ) va. 2. étendre, déplier 233 . . 258. 311 . .; —, faire le lit *b.* 374; **-ut,** aj. étendu, étalé *b.* 12; —, sn. (urĭ) lit, coucher 30. 62. 258. 338,2; *b.* 37. 178,3. 355,2; *-ul pičoarelor,* marchepied 263; *b.* 57,3.

at, -o, -ă, pr. *istr.* autre *b.* 282,2. 283,3. 284. 285 (v. dcr. alt).

Atanáse, sm. Np. *b.* 245.

atârn va. 1. pendre *b.* 245,2; —, dépendre *b.* 221,2.

atât, pr. av. tant 165,3. 199,3. 262, 3. 324,2. 352. 361,2; *b.* 70,2. 72,3. 82,2. 155,3. 180,2. 255,2; *-a căt,* tellement, au point que 97,3. 131,2. 334, 3; *b.* 23,3. 95,3. 119,2. 202,2,3; — *de,* tant, si *b.* 471,2,3 . .; *cu -a,* autant *b.* 8 . .; *de* —, id. *b.* 81,3. *într'* —, tellement 5. 106,2 . .; *b.* 363,2; *fără* —, sauf, hormis *b.* 70,3; *pre* —, tant plus *b.* 202,1,2 . . (*mr.* ahât, ahtantu).

Athína, sf. Np. Athène (Pallas-) *b.* 39,3. 90,2; *-neŭu,* (eĭ) sm. Athénien *b.* 10,2.

Athón, sm. Nl. le mont Athos 340,2.

ating, (nseĭ) vr. 2. atteindre, se heurter, toucher 58. 108. 210. 293,3. 358,2; *b.* 180,3. 207,2. 358,3; —, blesser *b.* 246,3; *atiïng,* toucher 45,3; — *de,* concerner *b.* 213,3; **-ătór,** aj. relatif à *b.* 219,2; **atins,** aj. chipure -e, formes palpables, saisissables 115.

atlaze, s. *mr.* satin *b.* 282,1,2.

a tornu, av. *istr.* à côté *b.* 284,2.

atotţiitórul, sm. Dieu, tout-soutien 94. 169. 286,3.

Atréu, sm. Np. *b.* 83,2.

atumţĭa, *mr.* alors, v. atuncĭ.

atúncĭ, av. alors, lors 47. 106,2,3; *b.* 158,3. 211. 320; *-ce* 1*,3. 14*,3. 5 . . 13. 17,2. 18,2. 26,3. 70,3. 106. 161,2,3 . . 182. 209,2. 299,3. 342,3; *b.* 22,2. 33,2. 127. 216,2. 218,3; *-cê* 190,3. 349,3; *b.* 45,3; *b.* 45,3; *-cea* 63,3. 64,1,3; *b.* 18; *-ča,* 332,3; *b.* 51; *-čŭ,* 267,3; *-ceş,* à l'instant, dans le moment 61,2. 364; *atumţea, mr.* id. *b.* 265.

aţă, sf. fil 202,2; *b.* 363,2. 373,3.

aţăpesc, (iĭu) vn. 3. s'assoupir 256; *aţi-,* 10,2. 149.

aţâţ, (aĭ) va. 1. exciter, agiter; embraser 282,2. 283,2. 345; *aţiţ,* 58,3. 355; *b.* 206,2. 313,3; —, commencer *b.* 9,3; **-at,** aj. excité, instigé *b.* 83,2.

aţel, pr. dém. *mr.* celui, le *b.* 265. 267,2,3 (dcr. v. acel).

aţimaţuchiŭ, (iĭ) sm. cerfeuil *b.* 98,2.

aţipesc, v. aţă-, aţiţ, v. aţâţ.

au, conj. ou 25,2 . . 62,3. 112,2 . . 153,2,3. 275 . . 287,3. 310. 318,2; *b.* 12. 37,3. 42,3. 321,3. 325,2; —, est-ce que? donc; ou bien 51,2. 88,3. 109. 140 . . 188,2. 232. 262. 325; *b.* 94,3. 96,3. 149. 158,3. 200,3. 307,2; —, si 130,2; — *dorâ,* ou bien 46,2,3; — *doară* 10*. 47,3. 139,3. 243,3. 267,3 . .; *b.* 31. 158,2. 159; — —, ou-ou (aut-aut) 69,3. 123,2. 126,2 . . 364,2 . .; *b.* 6,2. 39 . . 52,2.

aŭa, *mr.* av. ici *b.* 280,3. 281,2.

aud, v. auz.

auo, (genit. aoieĭ) raisin, grappe 15, 2. 36; *auâ, mr. b.* 269.

aur, sm. or, 12,2. 44,2. 53,2. 60. 75,2. 96,2. 106. 154,2. 178,2. 367,3; *b.* 5,3. 32 . . 91,3. 148 . . 210,3; *în* —, en or *b.* 177; **-it,** aj. doré, d'or *b.* 177,3. 328,2.

Aústria, sf. Nl. Autriche *b.* 205,3.

aústru, sm. vent du Midi, auster 249,2. 357; *b.* 159.

aúş, sm. *mr.* vieillard *b.* 269,2. 271 . . 272 . .

aúz, (iĭ) va. 3. entendre, ouïr 9*. 10,2. 14,3. 17,3. 19,3. 21. 48. 64,2. 83,2. 113,2. 129,2. 131,2. 134. 156 . . 270. 281,2. 316; *b.* 32,2. 93,2. 143, 2. 167,3. 201,3. 260,2; —, *(ăĭ) b.* 55, 3. 61. 171,2. 199,1,3. 200. 262,2,3. 263; *aud,* id. v. gram; *auḑ,* (iĭ) 2*,2, 3 . . 3*. 6*. 66,2. 79,2. 105,3. 107,3. 109. 147,3. 174,3. 192,2. 233. 247. 306, 2. 296,3. 363,3. 365,2. 366,3; *b.* 12,2; **aúz,** sn. ouïe, bruit 100; *b.* 64,2. 74,3. 90. 124,3. 202. 366,2; *auḑ,* 368,2; **-ire,** sf. id. 225,2. 335. 338,3; *b.* 72; *auḑit,* aj. écouté 54; **auzit,** -e, ouïe; *b.* 360,2; *avd,* (avzii) *mr.* va. 3; *b.* 264,2,3. 266. 272. 276,2.

Avacom, sm. Np. (Habakuk) 224.

avalma, av. dêv—, tout ensemble 346,2.

avára, aj. f. *istr.* avare. *b.* 283,3.

avd, v. *mr.* v. dcr. auz.

aveglĭat, aj. *mr.* à l'abri, abrité *b.* 270,2; **-lĭare,** va. 1. *mr.* guetter *b.* 270 (v. dcr. veghĭere).

Ável, sm. Np. 63,3. 65. 342; *b.* 60,3. 63,2.

Avemeleh, sm. Np. 147—149. *Avi-,* 254—256 . .

Avenérĭu, sm. Np. *b.* 76,3; *-nir,* 130.

avére, sf. (rĭ) avoir, fortune, bien, richesse 304,2; *b.* 11. 96. 117,3. 219,3. 358,3; *avê-* 33,2. 44,2. 94,3. 143,3. 144,2. 206. 305; *b.* 88. 208. 220 . .; *avearea* 212.

Avesalómŭ, sm. Np. 10. 105,3; *Avi-, b.* 65.

Avestéța, sf. Np. *b.* 171,2. 172.

avgár, sn. (e) amulet 116,2 . .

Avgúst, sm. Np. et mois Auguste 204; *b.* 27,1,2. 61,3. 86; **-tinŭ,** sm. Np. 341,3. 363,3; *b.* 11,3.

avhítă, sf. *mr.* vigne, cep de vigne *b.* 268,3. 269 (dcr. viță).

avhoñia, av. *mr.* vite, précipitamment *b.* 271,3; **-isire,** sf. précipitation *b.* 270.

Avial, s. Nl. *b.* 111,2.

Avimeleh, v. Ave-.

avin, (aĭ) va. 1. *mr.* chasser, pourchasser *b.* 270,2. 282; **-are,** sf. chasse *b.* 263,3; **-atŭ,** sm. chasse *b.* 269 (dcr. vânez).

avnanghia, av. *mr.* en face, vis-à-vis *b.* 281.

avmoce, av. *istr.* maintenant *b* 283.

Avraamŭ, sm. Np. 15*,3 . . 30,3. 37. 65,3. 68. 145,3. 186,2. 237,3. 273, 3. 322; *b.* 65; *-ram,* 45. 65,3. 66,2,3. 67,2,3. 75,3.

avút, aj. riche 198,3. 344,2; —, sm. (urĭ) richesse 344,2; *b.* 128.

avuție, sf. (iĭ) fortune, richesse, bien 12*,3. 27,3 . . 56,3. 95. 96. 172. 205. 206. 324,2; *b.* 10,2. 40,3. 149. 163; *-iea,* 107. 143,3. 144,2 . . 179,3. 278,3. 325,3; *b.* 188,3; *-iĭa* 44,2; *-iè* 307.

Avva, sm. pater, père *b.* 200,2.

axion, sm. chant d'église (l'axion) 333,2.

axon (ἄξων), axe 323.

az, pr. pers. moi 102,3.

az, av. aujourd'hui *b.* 360 *ază, mr.* id. *b.* 269; *azĭ, b.* 364,3. 367,3. 368 . .

azbuche, s. alphabet *b.* 58.

ázimă, sf (e) pain des pâques, sans levain 330—332; —, gâteau *b.* 138.

B (Б).

ba, av. non, oui, négation de ce que précède 31. 62,3. 112,3. 113,2. 288. 305; *b.* 46,3. 47. 94,3. 95 . . 177,2, 255, 3. 261; —, même *b.* 191,2. 225,3; *-și,* id. *b.* 306,3.

bábă, sf. (e), vieille femme *b.* 307. 333,3. 338. 348—351 . . 362,2,3. 363,3. 364.

Bába Novác, sm. Np. *b.* 302—303.

băcălíe, sf. épicerie *b.* 105,3.

băcán, sm. (ĭ) épicier *b.* 364,2.

baccevân, sm. jardinier *b.* 105,3.

bácĭu, sm. (ĭ) fromager *b.* 258,3.

bacșíș, sn. (urĭ) pour-boire, cadeau *b.* 18,3. 20.

Bad (?), sm. Nl. 45,2.

bădíță, sm. chéri *b.* 294 . . 295,3; *-țul,* id. *b.* 321.

báe, sf. (băĭ) bain 351,2; —, mine, (v. baĭa).

báeră, sf. (e) amulet 162,2 . . 291,3; *-rul,* sm. *mr.* cordon *b.* 268,2.

băețaș, sm. (șĭ) petit garçon *b.* 364; **-țél,** sm. (eĭ) id. *b.* 247,3. 335—337.

bag, (băgaĭ) va. 1. mettre, placer; fourrer 3*,2. 9*,3. 23. 58,3. 59. 96 . . 148,2. 158,3. 308. 321. 359; *b.* 45,3. 134. 137,3. 141,2 . . 168. 361,3. 362; —, entrer *b.* 224,2; —, faire entrer, 61. 70. 215,3; *b.* 68,2; — *în seamă,* observer, faire attention, se soucier, prendre garde 128,3. 131,2,3. 209,2. 259. 289,2. 300,2; *b.* 89,3. 95. 163,2. 252,3. 293,2; —, *mr.* mettre *b.* 263,3. 268,3; —, changer *b.* 264,3. 266,3; — *tru minte,* avoir l'intention *b.* 267; — *measa,* servir la table *b.* 281,3; — *in ghios,* abattre, renverser *b.* 263,3.

Băgoc, sm. Np. 62.

baĭa, sf. (băĭ) mine 177,2. 178; *b.* 222,3; **băĭáș,** sm. (șĭ) mineur *b.* 223. 227.

băĭat, sm. (ĭețĭ) jeune homme *b.* 310, 3.

Baico, sm. Np. 62,2.

băĭéz, (ĭaĭ) va. 1. baigner *b.* 324,3. 325,1,2 . .

báĭu, sm. souci *b.* 293,2.

bajocoresc, va. 3. tourmenter *b.* 259, 3. v. batj-.

Balabán, sm. Np. *b.* 293—298.

bălăcenésc, aj. appartenant à la famille Balacean *b.* 205,2.

bălấe, aj. f. blonde, blanche *b.* 349,2.
Bălan, sm. Np. 91,3.
balamuţésc, vn. 3. radoter 163,2.
bălăríe, sf. (iĭ) mauvaise herbe, ivraie *b.* 367,3. 368 . .
Balaş, sm. Np. *b.* 245.
bălấur, sm. (ĭ) dragon 228,2. 286,2; *b.* 91,2. 130,2. 237,3. 322,3. 351. 353,2; *ba-, b.* 371,2.
balercúţă, sf. petit baril *b.* 318,2.
Bălgrad, v. Bel-.
baliemẽz, sn. (urĭ) gros canon *b.* 19,2.
báligă, sf. fiente *b.* 337,2.
báltă, sf. (bălţĭ) marais, lac, étang 291,3. 359,3. 360,2; *b.* 238,3. 335,3. 338,3.
băltác, sn. (ce) hallebarde, hache d'armes *b.* 326; *-tag,* id. *b.* 306 . .
balvanioş, sm. idole 177 . .
ban, sm. Ban *b.* 206.
ban, sm. (ĭ) denier, centime; monnaie, argent 46,3. 74. 87. 95,2,3 . . 107. 126, 3 . . 144,2. 208 . . 218,2. 295,3. 337; *b.* 6,2. 10,2. 24,3. 34,2. 128,3. 194,3. 224,2 . . 374,2; *-ĭ bunĭ,* argent bon, vrai 91,3; *-ĭ gata,* argent comptant 38,3. 134,2. 135,2,3; *-ĭ bătuţĭ,* argent monnayé (v. b a t).
bana, sf. *mr.* vie *b.* 264. 267,1,2. 273,2.
bănat, sm. réprimande *b.* 10.
Banco, sm. Np. 208.
băneşte, av. *-ti,* en argent comptant *b.* 221,2.
bănez, (aĭ) vn. 1. *mr.* vivre *b.* 266,2. 279,2. 281,3.
bănişór, sm. (ĭ) petite monnaie, argent *b.* 225,2. 337,3.
Banovţi, sm. Np. 171,2.
bănuésc, (iĭ) va. 3. soupçonner, douter *b.* 257; **-ueálă,** sf. soupçon 159,2; *-ĭálă,* id. *b.* 256,3.
Barŭ, sm. Nl. 201,2.
barâ, sf. *mr.* marais *b.* 264.
Barac, sm. Np. *b.* 172,3. 235,3.
bárbă, sf. (bărbĭ) barbe 66. 272,3; *b.* 11,3. 98. 118,3. 169.
barbár, aj. barbare *b.* 250,2; **-íe,** sf. barbarie *b.* 184.
bârbát, sm. (ţĭ) homme; époux, mari 9,3.* 11. 13. 27,2. 35. 46 . . 52,3. 64. 77,3. 108,2 . . 164. 224,2. 306,3 . . 362; *b.* 137,2; *bărŭ-,* id. 1. 45,3; —, aj. s. vaillant, vigoureux 61,2. 267; *brbat,* -â 312,3. 313,2,3; **-ătésc,** aj. énergique, courageux, viril; masculin 20,2. 169,3. 245,3. 309. 276,3; *b.* 36, 2. 52,2. 110,3. 129,2. 247,3; **-ăţél,** sm. petit mari *b.* 345,2. 362; **-ăţíe,** sf. (iĭ) virilité, énergie, vigueur, courage, valeur 192,2. 291,2; *b.* 50,2. 150. 196. 197,3. 204,3. 244,3; *-iĭ,* sgl. id. *b.* 179,3.
barbér, *mr. b.* 266,3 (dcr. bărbiear).
bărbíe, sf. menton, barbe *b.* 88,3. 118,3; **-ieárĭul,** *-iĭá-,* sm. barbier 342, 2,3; **-ieríe,** sf. boutique de barbier *b.* 105.
bărfáş, sm. (ĭ) bavardeur; *b.* 248,2; **-êlă,** sf. (le) bavardage, radotage 85,2. 163,2; **-ésc,** (iĭ) vn. 3. blaguer, bavarder 163,2 . .; *b.* 250. 251,1,2.
bărgău, sm. bourgeois *b.* 309,2.
Bàrlád, sm. Nl. 71,2; —, rivière 72,3. 191,3; **-lădênu,** sm. Np. 173,2.
bărlóg, sn. (oáge) repaire de bêtes fauves 247,3.
báros, sm. marteau de forge *b.* 335,2.
Bărsa, sf. Nl. *Bră-* 33,2; **-an,** sm. Np. 91,3.
Bart, sm. Np. *b.* 190.
băsăduésc, vn. 3. parler, converser 7*,2.
Basarab, sm. Np. 98,2. 110. 159. 279. 332,3. 336,3. 347,2; *-a* 340; *Băsărab* 260. 347,2; **-ie,** sf. Nl. *b.* 219, 2 . .; **Băsărăbeştiĭ,** la famille de Bassarab 171. 189,3. 260,2.
bâsău, sm. rancune 5.
basériche, istr. sf. église *b.* 283,2; *băsêrecă* 6*,3. 7* (v. beserecă, bis-).
basm, sn. (e) conte, fable *b.* 353,3; —, (urĭ) *b.* 315,3.
básnă, sf. (e) conte, fable 69,2. 198. 360.1,2. 363; *b.* 1,3. 248,2.
băsnáş, sm. (ĭ) farceur, railleur *b.* 248,3; **-nuitór,** sm. (ĭ) fabuliste, conteur 359,3. 360.
baş, aj. — *fir,* fil d'or pur *b.* 331,3.
báşa, sm. (şĭ) pacha *b.* 303,2.
Başotă, sm. Np. 75,3.
băşícă, sf. (cĭ) vessie; pustule *b.* 118,3 (v. be-).
Băşinişti, sm. Nl. 87,1,2.
bat, (bătuĭ) va. 2. battre, frapper; vaincre, heurter; toucher 3*,3. 4*. 4. 7. 9. 59. 71,3. 121,3. 169,3. 180. 199,2. 306. 320,3. 351,3. 352,2 . .; *b.* 37 . . 51,2. 105,2. 110. 132,2,3. 177,2. 240,3. 301, 2; *istr. b.* 285,3; — *războĭu,* lutter,

livrer bataille 102. 251,3. 292,3; *b.* 82, 3; — *cu arepile,* remuer les ailes 58,3; — *în tipariu,* imprimer 290,3; — *ţăruşĭ,* piloter; *b.* 241,3; — *ţărĭ,* parcourrir; *b.* 310,3; — *tunu,* bombarder *b.* 18; v. imp. *bate vântu,* souffler 224,3. 225; *b.* 229; —, vr. lutter, combattre 191,2; *b.* 19,2,3. 33. 35,2. 115. 132,3. 133; — *ca un peştę,* frétiller *b.* 117,2; — *geana,* palpiter *b.* 348; *a şĭ -e joc,* se moquer 272,3; *b.* 92; — *ğĭuc* 1*,3.

bat, v. beat.

bâtă, sf. (e) gourdin, bâton *b.* 355, 3. 356.

bătáe, sf. (ăĭ) volée, coups 4. 81,3. 121,3. 212; *b.* 172,2. 356,2 . .; —, plaie 286,2; —, guerre, combat *b.* 237,1,2; — *de joc,* persifflage *b.* 352; — *vântuluĭ,* souffle 225; *-ăĭe, b.* 159. 160. 256,3. 259,3.

bătălíe, sf. (iĭ) bataille, combat *b.* 132,3. 367; *-liĭe, b.* 260.

Batărŭ, sm. Np. Bathori 37,3. 43.

bátăr, av. quoique *b.* 226; —, du moins *b.* 307,3.

bătârnu, -nă s. aj. *mr.* vieux, vieillard *b.* 269. 274 (dcr. bătrân).

bătătúră, sf. trame *b.* 261,3; —, cour *b.* 259.

bátere de joc sf. dérision *b.* 358,2.

Bátic, sm. Np. 360—363 . .

bătic, sm. *mr.* guerre *b.* 280,3.

batjócură, sf. (re) dérision, outrage *b.* 69,2. 214,2; *de* —, ridicule 291,3; *-tğo-* id. 303 . .; **-jocurésc** (riĭ) va. 3. outrager, persiffler, se moquer 205. 283; *b.* 347,3; *-ğo-* 182,2. 245. 272,3 . .; **-ğocuríe,** sf. raillerie 205; *-jocurít,* aj. persifflé 88,2; **-ğocoritór,** sm. (ĭ) railleur 265,3; *bătjocuritor,* id. 12*,2.

bătrân, aj. s. vieil, vieux, ancien, vieillard, chef 38,2. 60. 74. 87,2. 93, 1.2. 153,3. 164. 174. 177,3. 201. 264. 306,3; *b.* 27,2. 52,2; *-ân,* 15. 16. 20, 3. 243,3. 255,3 . . 264. 265,3. 305, 2 . . 329,3. 361,2; *b.* 204. 214,2 . .3 . . 250,2; —, sénateur 310,2; *din -nĭ,* de toute antiquité 252; *bătrâĭnru* 4*,3; *bătrări,* pl. 2*,3. 6*; *(mr. bătârnu, istr. beter).*

bătrânéţă, sf. (éţeţă) vieillesse *b.* 63, 2. 66,3. 111. 373,2; *-ănêţe,* pl. 133,3. 179,3. 180,2.3; *-âneţe, b.* 354,1.2; *-ânêţe* 292; *b.* 155,2. 214,2.

bătút, aj. talerĭ -t, -ţĭ, (écus) monnayés 38,3. 45.

băţ, sn. bâton *b.* 121. 370,2. 372,2.

baţagónie, sf. (iĭ) monstre *b.* 261.

băutórĭu, sm. buveur 294; *beu-* 285, 3 . .; **-túră,** sf. (ĭ) boisson 167,2; *b.* 34. 94,3. 321,3; —, breuvage *b.* 315,3; *beu-, b.* 185,3. 289,2.

băznesc, va. 3. conter des fables *b.* 261,3 (v. basnă).

bdénie, sf. office nocturne 225,3.

beat, aj. ivre. *bêt* 61,3; *b.* 217,3; *bet* 217,3; *bat, b.* 243.

beáu (băúĭ), vn. 2. boire 15,2. 23. 52. 66. 68. 91. 100. 171,3. 271,2. 282. 294, 3. 351,3; *b.* 7,3. 81,3. 98,3. 189,3. 255, 2. 312; *beu, b.* 319,2 . . 3 . .; *istr. b.* 285,2. 286,3.

becísnic, s. (ĭ) misérable 294,2; **-íe,** sf. lâcheté, misère 116,3; *b.* 368,2; *-izn-* 354; *beşisnişie,* lâcheté *b.* 263.

Béčŭ, sm. Nl. Vienne *b.* 99.

béĭ, sm. bey *b.* 113,2. 114; **-lăc,** sn. palais princier *b.* 115; *-lic, b.* 113,2; **-zadea,** sm. (ele) prince *b.* 76,2. 126,3; *bezăde, b.* 103,2; *bezedea, b.* 102,2.

bejănár, sm. (ĭ) réfugié *b.* 245,3.

Beldiman, sm. Np. *b.* 242,2.

beleá, sf. (ele) embarras, malheur *b.* 323. 375,3.

belésc, (iĭ) va. 3. écorcher 321.

Belgrad, sm. Nl. Alba Julia (en Transylvanie) 124,2. 125. 152. 217. 284, 2. 333,3; *Băl-* 176,3.

belít, aj. *ochiĭ -ţĭ,* yeux écarquillés *b.* 333,3.

beluşél, aj. joli (néologisme) *b.* 327,2.

Bélzu, sm. Nl. 191.

benchetuésc, vn. 3. banqueter *b.* 342.

beni, av. *istr.* bien *b.* 284 (v. bine).

Bertóld, sm. Np. *b.* 118. 119 . .; **-ino,** Np. *b.* 168,2; **-o,** Np. *b.* 168—170 . .

berbéc, -ce, sm. (ĭ) bélier 15,2; *b.* 164,3. 175. 258,2. 282; **-el,** dimint. (ceĭ) *b.* 329.

berčŭ, sm. crieur, héraut *b.* 133,2 . .

bére, sf. l'action be boire 61,2; —, bière *b.* 292,2.

berlánt, sm. brillant (diamant) *b.* 324,2.

besêrecă, sf. (cĭ) église, temple 3*, 2. 6*,2. 7. 9. 11. 24,3. 25,2.3 . . 33,2. 41,2. 44,2. 47. 60 . . 61 . . 98. 107. 114. 129,2. 148,2. 156 . . 176. 224,2. 271,

3. 286,3. 308,2 . . 320; *b.* 78,3; *-rică* 78. 121 , . 131. 163,3. 189. 193 . . 280, 2. 317,2. 328,2.3. 358,3; *b.* 14,3. 23. 28. 29,2.3. 56,2. 156,2; *beséreca* 25,2. 124,2. 220. 314,3; *beserică* 217,1-3 . . 218,2. 219. 363,3; *b.* 33,2.3. 110,3 . .; *besearică* 208,3. 209 . . 240. 247,3. 254, 2.3 . . 257,3 . . 264; *b.* 9 . .; *besârică* 257, 2; **besêricésc,** aj. ecclésiastique 344, 3; *beserecésc, -časca,* aj. d'église, réligieux 260,3; *-ri-* 345. 348; *b.* 27,3. *besearêcéşti,* pl. *b.* 9 (v. băs-, bisă-).

bésnic, s. aj. noir comme du jais (cheval) *b.* 294,3. 296,2.

beşică, sf. (cĭ) pustule *b.* 341,1.2. 3 . . 343,1-3 . .; **-cát,** aj. enflé *b.* 341,3.

beşisnişíe, v. becisnic.

beşlêgiĭ, sm. pl. commandants *b.* 127.

bêt, v. beat.

betêg, aj. infirme, malade 25,3. 122,3.

betér, -a, aj. *istr.* vieux *b.* 285,1.3 (dcr. bătrăn).

beteşúg, sn. (urĭ) infirmité 26.

Betfaghiea, sf. Nl. 232,3.

beţâe, sf. v. -ţie; -ţăv, v. -ţiv.

beţíe, sf. ivresse, ébrieté 30 . . 54,3. 271,3. 285; *b.* 292,2. 374; *-ţâe,* 256,2; **-ţív,** s. aj. ivrogne 46,2. 88,3. 291; *b.* 12,2. 39,3. 323,3; *-ţâv, b.* 359.

beutóriu, v. băutor.

bev, v. biv.

bezădè, v. bei-.

bezŭnă, sf. gouffre, enfer *b.* 172,2.

biblie, sf. la Bible 221,2 . . 270,3. 279. 290. 348,2; *b.* 71. 155,3 . . 157,3; *blibie, b.* 62,3.

bibór, sm. voile (de pourpre) *b.* 177,3.

bíciu, sn. fouet *b.* 14,2. 80,3. 171,3. 294,3. 338; **-úţ,** sn. dim. *b.* 294,3.

bidivíu, sm. cheval arabe 61,2.

Bielschii, sm. Np. 70,2. 143.

bĭelşúg, sn. abondance *b.* 96,3 (v. biu-).

bĭet, aj. pauvre, infortuné 212; *b.* 25,3. 28,2. 287,3. 349,2.3. 362,2.

Bilăeştĭ, sm. Nl. 43,3.

bine, av. bien 9*. 19,2. 31,2. 34,1. 2 . . 45,3. 46. 79,2 . . 108,2; *b.* 5,2. 6 . . 7 . . 123,2; *biĭnre* 3*,3; —, sm. bien, bonté, bonheur 25. 27,2.3. 28,2 . . 51. 77. 106. 110,3 . . 111. 132. 141,3. 324. 341 . .; *b.* 14. 103,2. 162,3. 233. 293,2; *-nê,* id. 141,3; *biĭnrele,* id.; *bini,* av. 191; *b.* 114,3; *-ñie, b.* 262,2. 263; **binişór,** av. assez bien; avec précaution *b.* 44,2. 308,3; *cu binişorul,* tout doucement *b.* 313,3. *(mr. ghĭine) istr. bire,* s. *b.* 283,3. 284; **bine-cuvântez** (aĭ) va. 1. bénir 81; *b.* 111; — **cuvântáre,** sf. bénédiction *b.* 212,3; **binevoésc,** va. 3. bien vouloir, daigner *b.* 156. 186.

bintătuesc, va. 3. punir 219,3. 220 . .; **-uĭală,** sf. punition 219,3.

bir, sn. (urĭ) tribut, impôt *b.* 25. 34, 2. 150,3. 210,2 . . 221,1.2. 227,2.3; **-ari,** sm. percepteur 74.

birău, sm. propriétaire *b.* 223,3.

bire, s. *istr.* v. bine.

biruésc, (iĭ) va. 3. vaincre, maîtriser, assujetir, triompher 14*,3. 6. 35. 45,3 . . 58,3. 64. 66,2. 71. 72. 81,3. 85,2. 100. 132. 142,3. 182,3. 193. 251,2.3. 318,3. 364,3. 365; *b.* 7,3. 35,2. 62,2. 89,3. 91. 110; **-uínţă,** sf. (ţe) victoire 192,2. 224. 228,3. 251,3. 361,2; *b.* 70,2. 196,2. 197,2.3; *în* —, pour toujours 233,3; **-ire,** sf. l'action de vaincre, victoire 182,3. 233,3; **-itor,** *-rĭu,* s. aj. vainqueur, maître; victorieux 83. 110. 118, 3. 138. 168,2. 192. 279; *b.* 91. 180. 197.

bisărică, sf. (cĭ) église, temple *b.* 55,3. 56,1-3 . . 64,1.2. 80,2. 219,3; *-sêrecă* 89,3. 91 . . 311,2. 334,2.3. 335; *-sêrică,* 83,3. 84,2. 85,3. 87,3. 297 . . 299,2.3. 333; *b.* 30,3. 41,1.2 . . 80,2. 169,2. 191,2. 210; *-serică* 72,1.3. 73. 168. 172,2 . .; *b.* 73,2. 82 . . 135,2; **bisericúţă,** sf. dim. petite église *b.* 32,3 (v. băse-, bese-).

Bístriţă, sf. Nl. 177,2. 178; —, rivière 177,2.

bítie, sf. Genèse, le premier livre du Pentateuque 37,3. 264,3. 266,2; *bytie* 275,2 . . 276,2 . .

bitisésc, va. 3. *mr.* finir *b.* 277,3.

bíu, sm. abondance; *să vor de — vărsa,* regorgeront 264,2; **-şúg,** sn. id. 268,3 (v. bĭelş-).

biv, av. ex 75,3. 102,3; *b.* 126,1.2; *bev* 134,3; *byv* 76,2. 79,3. 119,2.

bizuit, av. certes, sans doute 136,3.

blâdnica, sf. l'impudique 241,2.

blagocestív, s. aj. pieux, religieux 94. 159. 251,2. 320. 321,2. 322; *b.* 60.

blagoród, aj. noble 345; **-ródnic** 279,2.

blagoslovénie, sf. (iĭ) bénédiction, consécration 10,2. 36,3 . . 84,3. 98,2. 157,2. 263,3. 346,3; *b.* 7,2. 28,2. 135. 155; **-vesc** (viĭ) va. 3. bénir, consacrer

7. 11. 23,3. 28 . . 34,3. 37,3. 42,3. 65, 3. 66. 232,2. 262. 292,2. 313,2.3. 367, 3; *b.* 57. 136,3; **-it,** s. aj. béni, fortuné 9*,1,3. 18,2. 19,3. 105,3. 255,2 . . 311; **blagovečne,** piété, mémoire 44,2; **-veştésc,** va. 3. annoncer *b.* 70,2; **-veştenii,** sf. annonciation 218,3.

blagovónie, sf. bonne odeur, parfum 158,2.

blaîndêţe, v. blând.

blăînzie, v. blănzie.

Blaj, sm. Nl. *b.* 155,3. 156,3.

blajín, aj. affable *b.* 349,3.

blăm, vn. 1. irreg. allez! va! 351,2; *blămaţi,* allons! 136,3. 137,3; *blemaţi* 187,1.2; *blaţi,* allons! 187,2.

blánă, sf. (ănĭ) planche *b.* 370,3.

blând (nzĭ), aj. doux, affable, modéré, débonnaire 47. 149,3 . . 232,3; *b.* 3,2. 87. 168,3. 173,2. 252. 254; **blândéţă,** sf. (ţe) affabilité, clémence, douceur, indulgence 313,3; *b.* 65. 135, 2. 350,3; *-êţe,* pl. id. 10*,2. 198,3. 285, 2. 337. 340,3 . .; *-deaţe* 140,3; *blăîndêţe* 6*,3; **blândişor,** aj. doucereux *b.* 362; **blânzia,** sf. affabilité 10*,2; *blăîn-* 112.

blăstâm (aĭ), va. 1. maudire, anathématiser; blasphémer 9. 64,2. 79,3. 183,3. 271,3; *b.* 70,2. 98,3. 106,2. 135. 211. 266,2; *blăstem* 9*. 10*. 6. 9. 19,3. 56,2. 98,3. 113,3; *b.* 305 . . 321; —, vr. jurer 4*,3; *blestem* 313,2; *b.* 98,3; 111, 3; **blăstâm,** sn. malédiction; blasphémie; anathème *b.* 25,2. 103,3; *blăstem* (e) 10*. 13*. 102,2. 113,2.3. 364,3; — (urĭ) *b.* 194,2. 212,3; *blestem* 284,2; *b.* 111. 322,2; **blăstâmát,** aj. s. maudit 272; *blăstemat* 18,3. 35,3. 102,2. 113,3; *b.* 194,2; *blestemat* 351,2; *b.* 131,2. 176, 3 . . 255,3; —, *mr.* impertinent; *b.* 267; **blăstâmâţie,** sf. infamie 359,3.

blehotésc, vn. 3. aboyer *b.* 329,2.

blesm, aj. s. stupide *b.* 302,2.

blestem, v. blăstâm.

blíbie, v. biblie.

blid, sn. (e) plat, écuelle 331,3; *b.* 69,3. 370,2.3.

blojitúră, sf. (ĭ) diffamation 359,3.

blosticăesc, vn. 3. errer, s'égarer 360,2.

boa, Np. (?) 44,3.

boácet, sn. (e) lamentation 263,3; *bocet, b.* 344.

boálă, sf. (e) maladie 26. 44. 64,1. 2 . . 97,3. 133,3. 137,3. 164. 187. 194,2. 206,3. 211,2. 248,2 . . 350; *b.* 6,3. 66,3. 72,2. 134. 246,2.

boáre, sf. borée; souffle léger *b.* 174, 3 . . 177,2.

boáţe, sf. *mr.* voix *b.* 264,3 . . 272,3. 281,2 (der. voace).

bób, sn. fève 356,2; *b.* 27; —, grain *b.* 98.

Bobei, sm. Np. 151,2.

bobonaşág, sn. (urĭ) magie 218.

bobotêză, sf. épiphanie 161.

Bobŭ, sm. Np. *b.* 156.

bocésc, (iĭ) va. 3. lamenter, pleurer 258,2 (v. boacet).

bodesc, vr. 3. *istr.* se cacher *b.* 383.

boḑ, v. boz.

boeárĭu, sm. (rĭ) boyard, noble, seigneur 1*,3. 67 . . 70,3. 98,3. 198,3 . . 265,3. 266,2. 328,3. 341,2 . .3. 355. 362,3; *boer* 134,3. 169,2. 170. 198,3 . . 199,2. 300,2 . .; *b.* 97,3. 98,3. 142,3; *boĭer, (ĭarĭ)* 61,3. 75,3. 81. 110. 114,3. 136. 155. 235,2.3 . . 334,3; *b.* 33,2. 71,2; —, *(ĭerĭ)* 72,2; **boerésc,** va. 3. anoblir 198,3. 199; **boerésc,** aj. seigneurial 70; **boearíe,** sf. (iĭ) noblesse; titre, dignité de boyard 193; *boeríe* 60. 198,3. 199, 1.2 . . 293,2; *boĭeríe* 34, 3. 75,2. 105,3; **boeríme,** sf. noblesse 213, 2; *boĭer-, b.* 25; *boerimea* (è) les nobles 189,3. 332,3. 333,2. 358,2; *b.* 169,3. 206; *-imè,* id. *b.* 113; **boerín,** sm. boyard 44,2. 198,2; *boĭarin* 59,3. 61,2 . . 75,3; **boerináş,** sm. (ĭ) petit boyard, hobereau *b.* 219 – 222 . .; *boĭer-, b.* 32,3; *boĭernaş, b.* 326,2; *boirinaş, b.* 114,3; **boĭarski,** aj. de boyard 173,3.

bog, sm. (slav.) Dieu 63,2.

bogát, s. aj. riche 9*. 19,2. 30,2.3. 31,3. 86. 95. 96,2. 100,3. 114,3. 129,2. 155. 158,3. 169,3. 176,2. 250,2. 300, 1-3. 324,3; *b.* 5,2. 13. 71,2. 96,2 . .; **-ătáte,** sf. (tăţĭ) richesse 13*, 155,1.2; **-ăţíe,** sf. (iĭ) richesse 131,3. 133. 205,3. 250,3. 271. 313,1.2; *b.* 7,2. 95. 128,3. 141,2. 148,2 . .3 . .

Bogdán, sm. Np. *b.* 34.

bogdapróste, intj. merci *b.* 257,2. 363,1.3. *-ti, b.* 349,2.

bogoevlénie, sf. épiphanie *b.* 73,2.

bogoslóv, sm. (ĭ) théologien 129. 159. 311,2. 312,2; *b.* 163; **-slovie,** sf. théologie, *b.* 30,3. 163,2.

Bohóș, sm. Np. 43,3; *-șști,* Nl. 43,3 (v. Bu-).
boĭarín, boĭér, v. boearĭu.
Boisă, s. Np. 44,3.
boișór, sm. (ĭ) petit bœuf *b.* 337.
bojiță, sf. Mère de Dieu 94,2.
bold, sn. (urĭ) aiguillon *b.* 332; *-ul cerĭuluĭ,* pole 347,3; **-ésc,** va. 3. stimuler 132; **-ișór,** sm. aiguillon *b.* 334,2. 337.
Bolê, sm. Np. 75,3.
bolêri, sm. pl. slavon. les boyards 62, 2. 173,3 (v. boearĭu).
bolesc, (iĭ) vn. 3. être, tomber malade 44. 64. 186,3. 187. 214,3. 240,3. 306; *b.* 66,3. 67. 179,3 (v. boală).
bólf, sn. canal, percement *b.* 223,2.
bolnăghĭesc, v. -àvesc.
bolnáv, s. aj. malade, souffrant 19. 52,2. 64,2. 84,3. 104,1.2 . . 115. 148,2. 218,2. 230,3. 300,3 . . 363,3; *b.* 29. 59,3. 103. 120,3. 134. 161,3. 182; **bolnesc,** vn. 3. tomber malade *b.* 96,2; *-năvésc* (iĭ), vr. 3. devenir, tomber malade 149,2; *b.* 58,2. 73,3. 179,2; *-năghiesc, mnt. b.* 259,3; **-nicérĭu,** sm. infirmier *b.* 63,3. 64; **-niță,** sf. hôpital *b.* 63,3. 64.
bolován, sm. (ĭ) bloc *b.* 129,3. 323.
bóltă, sf. (te) coupole, 172,3; *-cerĭuluĭ,* calotte des cieux *b.* 345; —, (țĭ) *mr.* boutique *b.* 266,3 . .; **boltit,** aj. voûté 172,3.
bondárĭu, sm. faux-bourdon *b.* 320.
bonitate, v. bunătate.
booteḑ, *-têgĭurê,* v. botez.
borătură, sf. ce qui a été vomi, vomiture 285,2.
borbolínă, sf. rondin *b.* 355,3. 356 . .
bordéĭu, sn. (eĭe) hutte, chaumière *b.* 337,2; **-deĭáș,** sn. (e) dimin. *b.* 310, 2; *-dúșele,* pl. *b.* 334,2.
borésc, va. 3. vomir, rendre 7,1.2 . .; *-răsc,* 351,3.
bórtă, sf. trou *b.* 136,2.
bosióc, v. busiĭoc.
bostangíu, sm. (iĭ) fusilier, soldat de la garde impériale turque à pied *b.* 115. 116,3. 117,2.
botéz, (aĭ) va. 1. baptiser, convertir 2. 42,3. 130,3. 261,3 . .; *b.* 68. 331, 2.3; —, vr. se faire baptiser 13*,2 . . 9. 39,3. 238,3. 239 . . 315,2. 362,2; *botéḑ* 180,3. 230,2; *booteḑ* 3*; **botez,** sn. baptême 32,3. 40. 41,2 . . 131. 218,2. 238,2. 239,1-3. 243,2. 310,2. 358; *b.* 52, 3. 64. 80; *-eḑ,* 2. 115; *bootêgĭurê,* id. 54,3. 55,1.3; **botezat,** s. aj. baptisé, converti 2. 42,3; *-ḑat,* 47. 54,2. 179,3;
botezătorĭu, sm. saint Jean Baptiste 89,3. 272; *-zi-,* id. 183,2.
Botoșéni, sm. Nl. *b.* 82.
bót, sm. bec *b.* 129.
boț, sm. *-u de aur,* boule, masse d'or *b.* 369,3 . .
Boțulescu, sm. Np. *b.* 76,3.
bou, sm. (boĭ) bœuf 11,2. 33. 40,2. 45. 66. 74,3. 136,3. 177,3. 296,3; *b.* 33,3 . . 110. 138,3 . .; **bouleán,** sm. (lénĭ) bouvillon *b.* 260; **bourél,** sm. (eĭ) taureau *b.* 334,3.
Bou, sm. Np. 173,2.
boz, sm. (ĭ) faux dieu, idole; *boḑ,* id. 46,1.2. 66,2. 67,3; *boza,* Baptiste (?) 137,3.
bózĭu, sm. hièble (Sambucus ebulus) 356.
bozovschi, aj. de Buzău 110.
bozunár, sm. poche *b.* 334,2.
braad, v. brad.
brad, sn. (zĭ) pin *b.* 234. 289,2.3. 311. 316; *-aad* 356,3.
Brăila, sf. Nl. 189,3.
Bran, sm. Np. 178,2; *-a,* id. *b.* 172.
brănca, sf. (cĭ) main *b.* 237,2 . . 238; —, patte *b.* 368,2; *brînca b.* 223,2.
Brancovên, sm. Np. *b.* 128.
bránişte, sf. bois 93.
brănu, sn. *mr.* ceinture *b.* 274 (dcr. brâu).
brânză, sf. fromage *b.* 85,2. 258,3. 374; *-ḑâ, b.* 12,2; *lăsata de* —, jeûne, carême 111,2.
Brăsa, sf. Np. 33 (v. Băr-).
brásdă, sf. v. brazdă.
Brașóv, sm. Nl. (Kronstadt) 28,2. 33,2. 178 . .; *b.* 26. 128.
brát, sm. frère 135,2.
Brátul, sm. Np. 87,2. 135,3. 136 . .
bráț, sn. (e) bras 7. 36,2. 249. 267,3. 313. 347,3. 365; *b.* 158,3. 166,2. 190, 2.3. 230,3. 331.
brățáră, sf. bracelet *b.* 373,2.
brău, sn. (ăne) ceinture 172,3. 313,2; *b.* 88,2. 134. 298,2. 299,1.2. 321. 332; *-âu* (ne) 194,3; *b.* 11,3. 91,3; —, (âe) *b.* 89; (v. *mr. brănu).*
bravísimo, intj. *b.* 170,3; *bravo,* id. *b.* 170,3.

brázdă, sf. sillon, rayon *b.* 138,2.3 . . 333. 345,3; *-as-,* *b.* 335,3 . . 371,2; **brăzdez,** va. 1. sillonner 320,3.

brbat, -tâ, v. băr-.

bré, intj. hé! ouais! *b.* 275,2. 365,2.

breáslă, sf. (le) *brê-,* corporation *b.* 252,3.

brécu, sm. *istr.* chien *b.* 285,3.

Bretagnana, sf. Nl. *b.* 168,3. 170 . .

bricĭu, sm. rasoir 65,3; *b.* 362,2.3. 363,2 . .

brînca, v. bră-.

brizè (nu), s. *istr.* pauvre *b.* 284.

broáscă, sf. (oaște) grenouille 117; *b.* 61. 335,3; — *țestoasâ,* tortue 90,3; *broșci țăstoase,* id. pl. *b.* 296,3.

broboánă, sf. (ne) grain *b.* 45,3.

brodésc, va. 3. arranger 95; —, radoter 163,2.

brúmă, sf. bruine *b.* 159 . .

brustur, sm. bardane 355,3. 356,2.

Bruxil, sm. Np. *b.* 10,2.

búâr, sm. taureau sauvage 250,3. 251.

búbă, sf. (e) abscès, tumeur 339,3 . . 340,1-3 . .

búcă, sf. joue 9*,2. 19,3; *b.* 259,3.

bucátă, sf. (căţĭ) pièce, morceau, bout 201,2. 222,2; 45,3. 130,3; *mr. b.* 264,2. 265,2; *bucáte,* pl. céréales 97. 161,3 . . 162 . . 193,3. 264,2. 266,2; *b.* 123,2. 259,2. 369,3; *-ati, b.* 220,2; *-áte,* pl. mets, vivres 82. 108,1.3. 109. 285,3. 293,3. 313. 366,3; *b.* 7,3. 42,2. 210,3; —, moyens 75,2; *b.* 135 . .; **bucățê,** sf. dim. petit morceau 9*,3. 258,2; **bucătár,** sm. cuisinier *b.* 134.

Bučêţchi, sm. Np. 71.

buche, sf. (ĭ) lettre (caractère) *b.* 57,2. 163,3.

bucim, v. bucĭum.

búcin, sm. (ĭ) trompette 14,2. 59,2. 100. 105,2. 264; —, son 249; *-ă,* sf. (e) id. 249 . .; **-ez,** va. 1. sonner de la trompette 106. 255. 264 (v. bucĭum).

bucĭúm, sm. cep de vigne, tronçon 36.

bucĭúm, sn. (e) trompette 192; *b.* 313; *bucim* 147,3; —, (ĭ) *b.* 142,3; *bucĭun* (e) 71,2 . .; **bucĭumez,** va. 3. sonner *b.* 313.

Bucov, sud sarac Nl. (?) *b.* 127,2.

búcur (aĭ), va. faire plaisir *b.* 372; —, vr. se réjouir; jouir 2*. 9*. 3. 11. 12,3. 14 . . 19,2. 30. 52,2. 61,3. 83 . . 94,3. 99. 109. 118,2. 136,3. 138,2 . . 139,3. 141. 264,2. 306,2. 340,3; *b.* 147, 2 . .3 . . 354,3. 355,3; **-át,** av. gaiement *b.* 361.

Bucuréști, sm. Nl. 92,3. 135,2. 236. 260. 279. 280,2. 290. 347; *b.* 27,3. 106,2. 127. 153. 246; **-teán,** sm. (tenĭ) habitant de B. *b.* 127,2.

bucuríe, sf. (iĭ) joie, gaieté 12*,2. 13,2. 17,3. 29,2. 41. 50,2. 55. 72. 83, 2 . . 102,2. 179,2.3 . . 211. 326,3; *b.* 6,2. 17,3. 47,2. 144; *-iie, b.* 165; **bucurós,** av. volontiers, avec joie 16*,2. 113,2. 290,2; *b.* 136,2. 187,2. 193,2.

Búda, sf. Nl. *b.* 162,2 201,2. 212. 234,2. 337,3.

buésc, vr. 3. se glisser *b.* 329,2.

bufníre, sf. bruit sourd *b.* 365.

Bugeág, sm. Nl. *b.* 34,2. 81,2.

buháĭu, sm. taureau *b.* 258,2.

Buhóč, sm. Np. 38,2.

Buhúș, sm. Np. 75,3. 91,3. 92. 173, 3; *-él,* id. 91,3 (v. Bohoș).

buĭác, aj. féroce 251.

buĭguicĭúne, sf. délire 255,3. 256,2; **-íre,** sf. délire, rêve 255,2.3.

buînru, *buînrătate,* v. bun, bunăt-.

Bujești, sm. Np. (de la famille Bujescu) *b.* 300,2. 301,1-3.

bujor, sm. pivoine *b.* 67,2.

Buldujárĭu, sm. Np. Balthasar 43.

búlgăre, sf. (rĭ) bloc, tas *b.* 159. 365,2.

bulgăresc, aj. bulgare 360,2. 361. 362,3.

Bulione, sm. *mr.* Np. Bouillon *b.* 267.

bumbác, sm. coton *b.* 327,3.

bumbașiri, pl. soldats qui gardent la frontière (?) *b.* 81,2.

bumi = sŭ bogomŭ, avec Dieu (?) 62.

bun, s. aj. bon, doux, bienveillant 5. 17,2 . . 18 . . 24,2. 25,3. 30. 35. 45 . . 94,3. 116,3. 271 . . 351. 368,2; *b.* 22,2; *buînru* 3*. 4*. 6*,2; *bur* 54,3. 55 . .; —, *istr. b.* 283,3. 285,3; — *de,* capable, habile 144,2; *b.* 294,2; *bune,* pl. f. bonnes œuvres 31,3; *b.* 208,2; *bunul,* sm. vertu 27,3 . .; *bunurĭ,* pl. les biens 248. 324, 2 . .; *b.* 94,3; *bună-cuvîntare,* sf. bénédiction 211; *bună-norocíre,* sf. béatitude *b.* 99,2; *bun-norocos,* heureux *b.* 99,2.

Bună, sm. Np. 134,3.

bunătáte, sf. (ățĭ) bonté; bonheur, salut 11*,2. 16*,3. 51. 94,2. 112,2 . . 117. 165. 185,3. 243. 343,2; *b.* 48. 94. 95. 108,2. 147. 149,3. 354,2; —, vertu; bienfait, mérite 30. 131. 158. 168. 296,3.

298. 300,2. 321,2. 327; *b.* 4,3. 5,2 . . 98,2.3 . . 152. 189; —, biens 271,2; —, bonne qualité 170,2; *bonitate* 226,3; *buînrătate* 56.

bunavestíre, sf. annonciation *b.* 38,3.

buncredincĭos, aj. orthodoxe 190. 287,2.

búndă, sf. (e) fourrure de paysan *b.* 226,1.2.

bunêță, sf. (ți) bienfait 38.

bungét, sn. (urĭ) épaisseur d'un bois *b.* 259.

bunioară, av. par exemple *b.* 314,3.

Buorêni, sm. Nl. 53,2 (v. buâr).

ƀur, v. bun.

búrâ, sf. borée 29,2 . . (v. boare).

burdúf, sm. panse, outre *b.* 374; *-dúgu,* sm. *b.* 369,2; *-dúv, b.* 294.

burête, sm. (ețĭ) éponge 244. 245; —, champignon *b.* 98.

burian, v. burueană.

burúc, sm. nombril *b.* 297,2. 366,2. 375,3.

burúu, sm. tonne *b.* 45,2.3 . .

Burĭul, sm. Nl. *b.* 51.

burlác, sm. garçon, non marié *b.* 221,3.

Burlănișți, sm. Nl. 87.

bursucós, aj. ventru 350,3.

búrtă, sf. panse *b.* 259,3.

burueánă, sf. (e) mauvaise herbe; herbe verte 128,2. 266,3. 283; *b.* 51,3. 171. 304,3 . .; *-uĭană* (ĭenĭ) 265,2 . . 281,2 . .; *b.* 262,3. 263; *burian, b.* 368 . .

busiĭoc, sm. basilic *b.* 44,2. 45; *-suioc, b.* 304,3. 348,3; *-suoc, b.* 137,3. 138; *bosioc, b.* 334,2.

Busurman, sm. (ĭ) Tartar, Musulman 361,2. 362,2.

búșă, *d'a -șele,* à quatre pattes *b.* 372,2.

bútcă, sf. carosse *b.* 104,2.

búte, sf. (țĭ) tonneau 171,3; *b.* 46, 2; *-ti, b.* 120.

Butnărești, sm. Nl. 135.

butúc, sm. (ĭ) moyeu *b.* 336.

buturugúță, sf. petit tronc *b.* 370,2.

buză, sf. (e) lèvre 171; *b.* 15,2. 153, 3. 172,3; 318,2; *mr.* 264,3; —, (ză) 350, 3; —, (zĭ) *b.* 118,3; *buḑă,* (e) 241. 313, 2 . .; **-zát,** aj. lévreux *b.* 258,2. 309,3.

Buzău, sm. Nl. 319. 343.

Buzescul, sm. Np. 44; *-zevschi,* de Buzău 98,2 (v. Bozovschi).

buzișoáră, sf. (re) petite lèvre *b.* 290,3.

buzdugán, sn. (e) masse d'armes 7.

bytie, v. bitie.

byv, v. biv.

C (К, Ч).

ca, av. cj. comme, pour, en; que 15*,3. 16*,2. 2. 4. 6. 16,2. 24. 26. 29. 54. 56. 100; *b.* 12,3; —, parce que 3*, 1.3. 15*; —, si, en cas que 23. 55,3 . .; —, *istr.* que *b.* 284; — *ce,* quel *b.* 355,3; — *cum,* comme, quasi *b.* 21,2; — *de,* environ, à peu près *b.* 40,1.2; — *la,* id. 21,2. 288.

că, cj. que 1,2 . . 29,2.3 . . etc.; —, car, parce que 3*,2. 8* . . 1,2 . . 3. 4. 8. 20,2. 21,2. 28. 36,2. 52,3 etc.; —, *istr.* quand *b.* 282,3; —, (slav.) envers 208,2; en, dans 12* (v. cŭ).

ča, pron. dém. f. v. cel (gram.) 198; *istr. b.* 284.

cábaniță, sf. (țe, țâ) espèce de pelisse 199,2; *b.* 33,2.

căč, v. căce.

căcăreáză, sf. crotte *b.* 334,2.

Cacasino, sm. Np. *b.* 168,2.

Cacavéla, sm. Np. *b.* 366 . .

čače, sm. *istr.* père *b.* 283 (dcr. tată).

căce, cj. parce que, car, en effet 5. 27,2. 31,3. 64,3. 79,3. 95. 96,2. 104. 111. 159,3. 226,2.3 . . 282,2. 316,2. 354; *b.* 230,3; —, quoique 211. 350,3; —, pourquoi 13*,2. 136,3. 243,2. 351,2; *b.* 246,3; *căč* 46,2. 223. 351,2; *căcĭ,* car 119,3. 292,3 . . 337 . .; *b.* 9. 23,2. 31. 95. 101. 212,3. 262,3; —, pourquoi 155; *b.* 14. 168. 253,3; *cășĭ, b.* 262,3. 263; *căce că,* car 23,2. 49. 137,3. 138. 187. 272,2; *căcĭ că* 238; *pentru căcĭ* pourquoi 106,2. 328,2; *b.* 37 . .; — *căč,* parce que 296,2. 329,2; *căcĭu!* combien! 11,2.

căcĭúlă, sf. chaperon, bonnet *b.* 315, 2. 333. 370,3. 374,2. 376,3.

cacorizică, aj. f. *mr.* misérable *b.* 267,2.

cad, *istr.* v. cald.

cad, (căzuĭ) vn. 2. tomber, déchoir, succomber, s'écrouler 10,2. 11. 27. 30,3. 31,2.3. 56 . . 58,2. 81,3. 84,3. 86,3. 88. 110,2. 113,3. 199,3. 201,3 . . 206,3. 286,2. 341,2. 349,3; *b.* 6. 32,3. 50. 52. 54,3. 63,3. 68,2. 218,2. 320,2; — *la*

sfade, se quereller *b.* 83,3; *cad (cădui)* 2*,3. 8. 47,1.2. 56. 66,3. 182,2. 192. 210,3. 247,3. 296,2. 299,2. 366,2; *b.* 10; *caz* 81,2; *mr. b.* 284,2; —, vr. falloir, devoir 3*,2. 10*. 14*,3. 24,1.3. 30. 45,3. 46,2. 47 . . 50. 55,3. 76,3. 83,2. 89,3. 95,2.3. 99,2. 110,2 . . 119,3. 132,3. 153,2. 159,2.3 . . 232. 323,3; *b.* 9,3. 152 . . 236,2. 262,3 *(caghe);* **că-dător,** *-oare,* aj. pl. f. qui tombent 324; **-dut,** aj. écroulé *b.* 12.

cădélniță, sf. encensoir 64,3; *b.* 74,2.

cădêre, sf. chute 199,3 . .; *b.* 193,2; —, péché 13. 130,2; —, l'action de s'abattre 201,3; —, position 89.

cădesc, va. 3. encenser 64,3.

cae, pr. rél. *mr.* qui, que *b.* 272,3. 273. 279; *cai, b.* 281,3 (dcr. care).

căesc (iĭ), vr. 3. pardonner 263,3 . .; —, se repentir, regretter 355; *b.* 121,3. 133,2 . . 168 . . 181,3. 195. 201,3; —, faire pénitence 90.

čafă, v. cea-.

café, sf. (éle) café *b.* 34. 115,3; **ca-figíu** (iĭ) cafetier *b.* 115,3.

caft (căftaĭ), va. 1. *mr.* demander *b.* 265,2. 266,2. 272,3. 276,3. 277; —, chercher *b.* 279,2; —, regarder *b.* 269 (dcr. caut).

caftán, sm. caftan, robe d'honneur 333. 334,2. 335,3.

cai, v. cae.

Caĭáfa, sm. Np. 245. 303,2.

caíc, sm. canot 327; *căíche, mr.* id. *b.* 280,3.

căĭerél, sm. petite quenouille *b.* 328.

Cáin, sm. Np. 11*,3. 49,3. 63,3. 342; *b.* 60,3. 63,2. 65,2.

căĭne, sm. (nĭ) chien 30,3. 90,3. 160,3. 301; *b.* 84,3. 121,2 . . 208,2; *căne* 258,1.2; *b.* 98,3. 159,3. 189,2. 214 . . 215,3. 251; *cane, mr. b.* 264,2.

căînfi, s. pl. (?) pourpre 30,3.

căînp, v. cămp.

căíre, sf. regret *b.* 190.

cal, sm. (caĭ) cheval 9*,3. 6. 13. 36,2. 40,2. 61,2.3. 74,2 . . 178. 200,2. 289,2. 333. 361,2; *b.* 18,2. 33. 72,3. 118,3.

calabalăc, sm. cohue *b.* 115.

călăcănít (te), aj. teint *b.* 336,3.

Calapod, sm. Np. 53.

călár, sm. (arĭ) cavalier 5*,3; *b.* 326; **călăráș,** sm. (șĭ) id. 5*,3. 39,2 . .; *b.* 104,3; **călâre,** aj. av. à cheval 213. 222,2. 362,3; *b.* 136. 311,3. 372,2; **că-lăréște,** av. cavalièrement *b.* 292; **călă-réț,** sm. cavalier *b.* 90,1.2.3; *oaste călăreață,* cavalerie 191,3; **călăríme,** sf. id. *b.* 18,2. 244,2; —, cavalcade *b.* 89,3; —, chevauchement *b.* 313.

călătór, sm. (ĭ) voyageur 84,2. 237, 3; *b.* 151,2. 180; *-rĭu* 274,2; *b.* 121; **-ésc** (iĭ), vn. 3. voyager 240,3; *b.* 139,2; —, vr. id. *b.* 128,1.3. 322,2. 332,3; **-íe,** sf. (iĭ) voyage 201,3. 261; *b.* 47. 84. 128,3. 151,2.

călăuzésc (ziĭ), va. 3. guider *b.* 127,2.

cálc (călcáĭ), va. 1. marcher, fouler 2. 85,2. 161,2. 186. 228,3. 286,2. 348; *b.* 22,3. 23,2. 72. 98,3. 167,2. 176,2; —, violer, enfreindre 80. 289,2. 324; *b.* 213,3. 232; —, empiéter sur 119,3; —, envahir 204,3; *b.* 153; —, toucher *b.* 61.

călcăĭu, sn. (ăe) talon 155; *b.* 4. 177,2. 352,3; —, paturon du cheval 36,2; — (ăĭ) *b.* 171,2; *călcăñĭlu, mr. b.* 268.

călcáre, sf. transgression, violation 50. 110,2. 263,2; **-cătór,** sm. (ĭ) violateur, infracteur 10,3. 89,2. 248,3; *b.* 52,3. 57,2.3. 209,2; —, parjure 172; —, pressoir 264,2; **-cătúră,** sf. (rĭ) pas 12.

cáld, aj. chaud 351,3; *b.* 26,2 . . 43,3; *istr. cad, b.* 285,3. 286.

căldáre, sf. chaudron *b.* 40,2.3. 217, 2. 309,2. 368,3.

Căldărușe, sf. Np. 53; **-șoac,** sf. Np. 62,2.3 . . 63.

căldișór, aj. tiède 136,3; **căldúră,** sf. (rĭ) chaleur; zèle; ferveur 12,3. 154,2. 168,2. 242,2.3. 299,2. 349,3; *b.* 3,2. 64,3. 161,3; *culdure* 114,3; **căldurós,** aj. chaud, brûlant; ardent *b.* 30,3. 39,3. 59,3. 177.

cále, sf. (căĭ) chemin, route; voyage 11*,3. 11. 12,1.3. 15. 26. 36,2. 44,2. 49,3. 76,2. 79,2. 88. 107,3. 115,3. 155, 2. 194,2.3. 247. 257,2. 274,2.3 . . 281, 2. 364,3; *b.* 16,2. 37. 63,3. 102,2. 146,2. 194 . . 201; *mr. b.* 269,3 . .; —, trajet *b.* 172; *cu —,* juste *b.* 9. 25. 83,3. 103. 179,3; *fără de —,* faux, incorrectement *b.* 11. 28,2. 236,2; *pre —,* droit, juste 198,2. 273; —, de la manière 122; *a da —,* laisser champ libre 190,2, *a da în —,* rencontrer *b.* 173.

caleĭu, (?) -leita, *istr.* lui a tendu *b.* 284,2.

calemar, *istr.* encrier *b.* 285,2.

calendári, v. căli-.

cálfă, sf. (e) ouvrier *b.* 287—291.

calíc, sm. (ĭ) pauvre, misérable *b.* 319,2.

Calin, sm. Np. 92,3.

călindarĭu, sn. calendrier *b.* 357; *cale-* *b.* 26.

călivă, sf. *mr.* chaumière, hutte *b.* 264,1.2. 268,1.2; *-ly-,* *b.* 273,2 (der. colibă).

Calonfiréștĭ, sm. Np. les gens de Calonfirescu *b.* 301,2.

Calotaĭ, sm. Np. 177.

Călpan, sm. Np. 53,2.

călúgăr, sm. (ĭ) moine 8. 60,2. 62, 2.3 . . 70,3. 78. 131. 297,2. 301,3. 321, 2; *b.* 1,3. 40—42 . . 56,2.3; **-ắș,** sm. id. 253,1.2; *b.* 200,2.3 . .; **-ésc,** vr. 3. se faire moine, nonne 60. 253. 319,2; **-ésc,** aj. monacal 253,2. 321,2; **-íe,** sf. monachisme 180,2; **-íță,** sf. (țe) nonne 319,2; *b.* 98.

calvinésc, aj. calviniste 290,2.

cam, av. aliquam, à peu près, presque, un peu 169; *b.* 127. 146,2. 176,3. 177,2. 255,3. 260,2. 307,2. 316. 354,2; *can* 305,3; *b.* 59,2. 73.

cama, av. *mr.* sert à former le superlatif; — *(gïone),* le plus (vaillant); *b.* 267,3; — *(avhonĭa),* le plus (vite); *b.* 271,3; *b.* 269. 278. 280; — *ghine,* plutôt; *b.* 280,3.

camaĭ, av. jamais plus, davantage 85,3. 90. 264.

cămáră, sf. (ărĭ) chambre 80,3. 133, 3. 154,2. 222,2. 228,2. 264,2 . . 282,2. 351,2; *b.* 11,2. 12. 68,2 . .3 . . 115,3. 143,3. 337,2 . .; **-ăráș,** sm. chambellan *b.* 97,2. 114,3.

cămáșă, sf. (ășĭ) chemise 9*,2. 12*, 2. 19,3. 29,3; *b.* 374,3; *cămeșă,* *b.* 309, 2. 331,3; *-și,* sg. *b.* 119,3; *cămeașe* 253; —, *mr.* id. *b.* 275,3; *cămêșe,* *b.* 11,3.

cámâtă, sf. usure, 29,3.

cămătar, sm. (rĭ) usurier *b.* 12,2.

cămílă, sf. chameau *b.* 229,3. 298,2. 299,1.2.

cămín, sm. foyer *b.* 252.

Camisu, sm. Np. 53,2.

cămp, sm. (ĭ) champ, pays plat 11,2. 36,3. 38,3. 43,3. 58,2 . . 61. 96,3. 215. 264,2. 325,2; *b.* 90. 103. 106,3. 120,3. 165,2. 167 . . 211; *căĭnp* 4. 107,2; **câmpíe,** sf. (iĭ) campagne *b.* 354,1.3.

Cămpullung, sm. Nl. 189,3; *-pulung,* *b.* 338.

can, v. cam.

cân, v. când.

Cana Galilei, s. Nl. 317,3. 318; *b.* 321,2.

Canaan, sm. Nl. 37; *-nanitul,* sm. habitant de C. 194,2.

čancă, sf. vipère *b.* 138,2 . . 3; *cê-,* id. ibid.

cănd, nv. quand, alors, lorsque, puisque; comme 2*. 7*,3. 1. 2. 4. 5. 10. 13,2. 18,3. 19,2 . . 26,2.3. 28,3. 42. 70,2. 104. 139,2; *b.* 7,2. 13,2. 26, 3 . . 44. 60,2.3 . .; *istr.* *b.* 286; *cînd* 363,3; *cândo, mr.* av. quand, alors *b.* 265. 266, 3; *-du,* id. *b.* 267,3; *canda, mr.* av. comme, parce que *b.* 265. 267,1.3; — —, tantôt *b.* 90,3. 245,2; — *cu,* du temps de 151; — *va,* autre fois 85. 302, 2; *b.* 148,3; *căn-va* 2*; *ca —,* comme *b.* 113,3. 135,3. 241. 244,2; *de —,* depuis que 323,3 . .; *b.* 194; *nicĭ —,* jamais 141,2; *b.* 329; *oare — va,* jadis *b.* 207,3; *orĭ —,* toujours *b.* 291,3; *până —,* tant que *b.* 148,2; *cân* 209; *istr. b.* 284,2; *ca —,* comme 324,3.

cândai, av. alors, après 79,2. 191. 263,3. 283. 299,2.

cándilă, sf. (le) petite lampe *b.* 41; **-lárĭu,** sm. allumeur des lampes *b.* 41 . .

căne, v. căĭne.

canelă, sf. *istr.* canon, fusil *b.* 286,3 . .

cânepă, sf. chanvre *b.* 26,3 . .; *-ni-,* *b.* 334,2.

cănestră, sf. *mr.* boîte *b.* 268,2 . .

cánge, sf. (cângĭ) crochet *b.* 323.

cânít, aj. noirci *b.* 311,3. 312,3 (v. călăc-).

canón, sn. (noane) loi, canon 78,2. 158,3.2. 162,2. 344; *b.* 162,3; —, pénitence 116,3. 161 . .; **-ésc,** va. 3. punir, imposer une pénitence 161. 162,2.

cânt (aĭ), vn. 1. chanter 13,3. 26,3. 83,2 . . 91. 184. 202,2. 216. 229. 291,3. 314,3 . . 317,2. 333,2. 364,2; *b.* 51,2 . . 61. 134,2 . . 191. 192 . . 267,2. 353,2; —, plaindre *b.* 340,2 . . 344,3; *cant istr.* *b.* 283.

Canta, sm. Np. *b.* 81,2.

Cantacuzino, sm. Np. 251,2. 343,2. 344,3; *b.* 128; *-zen,* *b.* 205,3 . . 206 . .;

-zinéştĭ, la famille de C. 260,3; *Cata-,* 260. 279.
cântáre, sf. (ărĭ) chant, psaume 1*. 80. 83. 106,3. 132,3. 152,2. 225,3. 297,2. 314,3. 335; *b.* 51,3. 52,3. 89 . . 139. 192. 236,2.3. 323,2; *ca-, b.* 186,2; *câ-* 363,3; **cântăréţ,** sm. (ĭ) chantre 335; *b.* 61,3 . .; **cântát,** sm. chant *b.* 346,3; **cântătór,** sm. chanteur 154; **căntatórĭ,** pl. point du jour *b.* 328,2.
căntec, sn. (e) chanson, psaume, cantique, chant 1*. 10. 13,3. 30. 83. 136. 181,2. 249. 363,3; *b.* 195. 321; *câ-* 211,2.
Cantemir, sm. Np. 359,2; *b.* 75,3.
cantrida, sf. *istr.* siége *b.* 285,2.
cantun, sm. *istr.* coin *b.* 284.
cănva, v. cănd.
caot, v. caut.
cáp, sn. (ete) tête 6. 7. 9. 10,2. 16,3. 29. 49,3. 55 . . 64,2.3. 89,3. 107. 134,2. 149. 165,3. 166,2. 254. 307,3. 320,3; *b.* 40 . . 57,3. 91,2. 93. 212,2. 216,3. 314. 342,2. 369,3; —, chef 328,3; *b.* 18,3; —, bout, fin, extrémité 153,3. 209,2. 273,2. 336,2; *b.* 107,2. 300,2; —, chapitre, paragraphe 41. 42,2. 68,3. 77,3. 78,2 . . 103,3. 107,2. 116. 126 . . 129. 141,3. 158,2. 197,3. 236,2. 260,3. 337,3. 338 . .; *b.* 9,2. 35—38. 145 . .; — (urĭ) *b.* 297,3 . .
capul mort (terme alchimiste), caput mortuum, résidu dans l'alambic 360,2.
čapa, v. cea-.
capác, sm. couvercle *b.* 376,2.
Capadochiea, sf. Nl. 153,3.
cápăt (căpătâĭu), vn. 1. obtenir, gagner *b.* 188. 208,2. 225,2 . . 227,3 . . 233,3. 348. 352,2. 355; —, sm. bout *b.* 144,2.
căpătâĭu, sm. oreiller, chevet 128,3; *b.* 189,3; *a pune pe* —, régler *b.* 336,3.
căpăţână, sf. crâne *b.* 44,2 . .; **-ţinós,** aj. gros de tête *b.* 118,3.
căpătuesc, vr. 3. —, se pourvoir *b.* 259,2.
capegĭú, sm. chambellan *b.* 112,3. 113. 116; **capegíbaşa** (un titre) *b.* 115, 2. 117,2; *capigí-* 332,3. 333 . . 335,3 . .
Capernaum, sm. Nl. *b.* 37,2.
caperă, sf. (re) capre *b.* 42,2; — (rĭ) *b.* 98,2.
čapesc, vb. *istr. -peit -a, -an,* attraper, saisir *b.* 286,3 . .
căpestrél, sm. licol, bridon *b.* 296,3. 297.
capeşte, v. capi-.
căpeténie, sf. (iĭ) chef, prince, commandant 258,2. 334,3; *b.* 127,3. 202,2. 213; *-pi-, b.* 245.
capichihaĭá, sm. (ĭele) les agents des Principautés auprès de la Porte *b.* 102,2.
capigi, v. -pe-.
cápişte, sf. (te, tĭ) temple païen 85,2. 131. 132,3. 320; *b.* 77. 204; *-pe-, b.* 91. 196,3.
capitál, sn. (urĭ) capital *b.* 219,3.
căpitán, sm. (ĭ) capitaine 70,3. 176; *b.* 121. 127. 205,3. 206. 315,2.
Capitóĭul, sm. Nl. Capitole *b.* 205,2; *-olĭul, b.* 197,2.
Capleştĭ, sm. Np. pl. famille de Caplescu *b.* 300,1 . .
cápră, sf. (re) chèvre 18,2 . . 103, 3 . .; *b.* 66,3. 211. 309; —, constellation du zodiaque, capricorne *b.* 66,2.
căprioáră, sf. chevrette *b.* 110,2. 304,3.
capríţie, sf. caprice *b.* 246,3.
čaptiru, sm. *istr.* peigne *b.* 285,2 (dcr. pĭepten).
căptuşit, aj. doublé 335,3.
căpuésc, vr. 3. —, caser *b.* 259,2.
car, sn. (e, ă) charriot, char 176,3. 296,2; *b.* 234,3. 293. 315,3. 333. 339,2. 343; —, (cărăĭ) va. 1. charrier, transporter *b.* 106. 321. 331. 333,3. 336 . .
car, pr. *istr.* laquelle *b.* 283,3.
cara, cj. *mr.* si, pourvu que *b.* 263, 3. 264,1.2 . . 266. 282,2 . .; *-re,* id. *b.* 273,2 . . 275 . .
čară, v. cea-.
Carabăi, sm. Np. 173,2.
cărăbúş, sm. (ĭ) grillon 264,2.
Carachezel, sm. Np. 43,3.
caractér, sn. (urĭ) caractère *b.* 246, 2 . .; *-tír, b.* 247,2.
caragroşĭ, galbenĭ —, ducats pesants (?) *b.* 347.
Cărâimaniĭ, sm. Np. 61,2.
cărămídă, sf. brique, *b.* 136,2 . .
Cara Muselim, sm. Np. *b.* 127.
carantínă, sf. quarantaine *b.* 245.
căráre, sf. (ărĭ) sentier, chemin 5. 11,2. 12. 247. 248. 266,2. 267,3. 274,2; *b.* 93. 138,2. 139,3. 158,3. 307,2; **cărărúşă,** sf. dim. petit sentier *b.* 137,3.
carâtă, sf. carosse *b.* 72. 73 . . 114, 2 . .; *-re-, b.* 91,2.
cărăúlă, sf. (le) sentinelle *b.* 342,2.

cărăúș, sm. charretier 296,2.
Carazin, sm. Np. *b*. 126,3.
cărbunárĭu, sm. charbonnier 353,2; **-náș**, sm. (ĭ) dim. petit charbon *b*. 310,2.
carbunculuș, sm. escarboucle 270,3.
cărbúne, sf. (ĭ) charbon *b*. 61,3. 211.
čarcu, sm. *mr*. lacet *b*. 264.
cârd, sm. multitude *b*. 323,3.
Cardaghenŭ, sm. Nl. Carthagène 89,2.
cardamá, sf. cresson *b*. 98,2. 308, 3; *-momo*, sf. cardamome *b*. 45,2.
care, cj. *mr*. si, v. cara.
cáre, pr. rel. intrg. qui, que, lequel, laquelle v. gram.; *cari*, *b*. 82,2. 200; *-țido*, *mr*. chacun *b*. 263,3. 265,2; **carele**, id. 96. 286. 348,3; *-ele -ele*, l'un, l'autre 97 . .; *carle*, *istr*. *b*. 282,2. 283, 2 . . 286 . .; *careleșĭ*, chacun *b*. 217,3; *cari-* 46; *carêș*, id. 45,3. 57,3.
carétă, v. -ră-.
Carídi, sm. Np. 158,3.
cari, v. -re.
cârlán, sm. (ĭ) poulain de deux ans *b*. 258,2; **-lănáș**, sm. (ĭ) dim. *b*. 258,2.
cărlíg, sm. crochet 301; **-ătúră**, sf. Nl. 73,2.
cârmă, sf. gouvernail 110,3; *b*. 129, 3. 181,3 . .; —, direction, gouvernement 69; *b*. 9,2; **-mácĭu**, timonier 84, 2; *b*. 181,3 . .; **-miță**, *crămiță*, sf. petit gouvernail 9*,3; **-muíre**, sf. gouvernement *b*. 87. 221,2.
cărn, aj. *cuțít* —, serpette, couteau falciforme *b*. 98,3.
cârnáț, sm. saucisse *b*. 228,3.
cárne, sf. (cărnĭ) chair, viande 14*. 5. 16,3. 90,3. 103,3. 215,1.2 . . 242. 247,3. 266,2. 296,2. 325,2; *b*. 12,2. 44,3. 120,3. 138 . . 211,2; *mr*. *b*. 279,3.
Cărne, sf. Np. 53.
Carol, sm. Np. *b*. 153.
cărpă, sf. chiffon *b*. 46,2; **-pésc**, va. 3. raccommoder *b*. 224; **-pít**, aj. rapiécé *b*. 118,3. 373,3.
Carpocratis, sm. Np. *b*. 79,3.
Cărstieanul, sm. Nl. 333,3. 334; *-iĭanul*, 336.
cărșíe, sf. (iĭ) talus *b*. 342,2.
cărșmă, sf. (e) cabaret 217,3 (v. crăcime, crișmă).
čarta, v. cea-.
carta, sf. *istr*. papier *b*. 285,2. 286 (dcr. hărtie).

cárte, sf. (cărțĭ, -ță) livre 8 . . 24. 25. 28,2. 33,2. 37,2 . . 43. 57. 60,2.3. 77,3. 78,2. 88. 98,3. 110. 158,3. 217,2. 236,3. 251,2 . .3. 260,2 . . 325. 363,2; *b*. 42, 2 . . 82,2. 160 . . 195,2; —, écrit, lettre, épître 2*,3. 5*,2. 73,2. 74. 171,2. 174, 2. 199,2. 220,3. 237,3. 262,1.2. 322,3. 335,2; *b*. 10,2. 55,3. 62 . . 207,2. 312, 2 . .3. 315; *carŭte*, id. 46; —, carte à jouer 295,3. 296,2; *cartê besêrecĭĭ*, Ecclésiaste 271; — *nêmuluĭ*, livre de généalogie *b*. 20,2; — *cântecilor*, Cantique des cantiques 238,3; *a ști* —, savoir lire et écrire *b*. 373,2.
carteca, sf. (-ce, -cĭ) mitraille *b*. 245,2.3.
cărtésc, vn. 3. murmurer, gronder 259; *b*. 47,2. 357,2.
cărticê, sf. (êle) petit livre, livret 340,2; *b*. 28. 153,3; **-cícă**, sf. id. *b*. 183,3. 195,3. 236,2. 346,2.
Cărtiĭan, sm. Np. 87,2.
cârtíre, sf. *mr*. mécontentement *b*. 267,2 . .; **-titor**, s. grondeur *b*. 348,3.
cărtulár, sm. (arĭ) lettré, scribe 4*, 2. 18. 78. 125,1.3. 233; *cărturár* (ĭ), id. 146,2. 284; *b*. 37,2. 66,3. 312,2; *cărŭtulăríĭa*, sf. érudition 51,2.
cărțulíe, sf. livret 337,2.
cărúță, sf. chariot, char *b*. 91,3. 106, 3. 347,2.
čas, v. ceas.
cásă, sf. (se, să) maison, demeure, chambre 11. 13,3. 16. 31. 40,2. 47,2. 51,2. 53. 61. 97. 112,2. 133,3. 139. 148. 194,2.3 . . 260. 291,2. 333,2. 351 . . 354,2; *b*. 25,2.3 . . 56,3. 62,3. 80,3 . . 117,2. 146,2. 171,3. 218,2; *mr*. *b*. 268, 3; —, (căsĭ) 223,2.3 . . 225,3; — *di beilicu*, maison princier *b*. 113,2. 115; *case domneștĭ*, palais 72,3; *a casă*, à la maison *b*. 170,2. 178,2. 215,2; *în -ăș*, dans sa maison *b*. 120,2; *a ține* —, se mettre en ménage *b*. 67.
căsătorésc, va. 3. marier *b*. 261,2; —, vr. se marier 217,3; **-ríe**, sf. (iĭ) mariage 217,3. 277,2.3. 278,3; *b*. 10; *omul -órĭu*, père de famille 18; **-rít**, aj. marié 218,2.
cásc (căscáĭ), vn. 1. bâiller, ouvrir 206,2; *b*. 253. 313,2. 322,3; **căscáre**, sf. bâillement *b*. 341,3; **căscát**, aj. ouvert, béant 165,3. 210,3; *mr*. *b*. 264,2; **câscăúnd**, sm. nigaud *b*. 260.

cásnic, sm. (cĭ) gens de la maison; ménager, hôte *b.* 208,2. 213,3. 236 . . 238,2. 361,2.

časornic, v. cea-; *časoslov,* v. cea-; *častă,* v. cea-.

castálă, sf. (li) châtaigne *b.* 98.

častáta, sf. *istr.* vénérable *b.* 284 (dcr. cinstita).

castél, sn. (urĭ) château *b.* 76,3.

căstig, vr. 1. —, se travailler *b.* 328 (v. căştig).

castravét, sm. concombre *b.* 98,2.

Castrísie, s. Np. *b.* 195,3.

căsúţă, sf. maisonnette *b.* 350,3.

cáş, sm. fromage à la pie *b.* 258,3; **căşăríe,** sf. fromagerie *b.* 258,3.

caşcavál, sm. (ĭ) fromage, gruyère *b.* 12,2. 258,3.

căşcĭoáră, sf. (cĭórĭ) maisonnette *b.* 204. 361,3.

căşĭ, v. căcĭ.

Caşin, sm. Nl. *b.* 33.

căşlă, sf. (le) métairie *b.* 219,3.

căşlegile crăcĭunuluĭ, réveillon de Noël 234,3.

čaşnic, sm. *vel* —, premier échanson 173,2.

căştíg (aĭ), —, vr. se soucier 8*,2; —, va. 1. gagner; tirer profit; triompher 194,3. 290,3. 345; *b.* 5,2. 6 . . 82. 87, 3. 144,2. 197,2. 252,3. 255,2; —, s. (urĭ) gain, profit 292. 313; *b.* 221,2. 253. 364,3; **căştiga,** s. id. 55,2; **căştigarĕ,** sf. l'action de gagner; gain, victoire *b.* 5,2. 196,2; **-at,** aj. s. gagné, gain *b.* 96. 189,2. 358,3; *chiştig* 30.

cat, cătaĭ, v. caut.

cât, pr. quel, combien de; tant 1*, 2. 6*,3. 9*,3. 3. 9. 31,2. 39,3. 42. 51. 58. 60,3. 85,3. 110,2. 133. 136,3. 164,3. 216. 359,3; *b.* 12. 60. 119,2.3. 160,3. 167,1 . .2. 366,2 . .; *bnt. cătĭe, b.* 262,3; —, tout ce que 17,3. 20,2; —, av. tant que 3. 92,2; *b.* 87,3. 252, 3. 306,3. 320,2. 375; —, que 71,2. 105,3. 128,2. 131. 140,3. 165,3. 297,2. 321. 361,2; *b.* 11,2. 13. 25,2. 37,2.3. 50,2. 56,2. 73,2. 82,3. 89,3. 92,3. 106, 3. 188,3. 203,3. 208,3. 217,2. 240. 359; *mr. b.* 267 (= încât); —, aussitôt que, dès que *b.* 193. 289,2. 304,2; — *de,* si . . que, autant que *b.* 13,2 . . 224,3. 245,3; *cu* —, plus *b.* 8 . .; *de* —, tant que 57; —, que 134; *după* —, autant que *b.* 29,3; *în* —, id. *b.* 244,3 . .; *numaĭ* —, seulement, tant que *b.* 4; —, aussitôt que *b.* 19,2; *numaĭ de* —, à l'instant 126,3; *pre* —, autant que *b.* 151; *pe* —, id. *b.* 89,3; *de* — *pe* —, *mr.* de plus en plus *b.* 269.

čată, v. ceată.

Catacozino, v. Canta-.

cătánă, sf. (ne) soldat *b.* 214. 315, 2; **cătănesc,** vr. 3. s'engager soldat *b.* 305,2; **-íe,** sf. service militaire *b.* 305,2.

catăr, sm. mulet 304,3.

cătaranu, v. cătran.

cătărígă, sf. adolescent 164.

catastáni, s. pl. châtaignes.

catastíh, sn. (işe) registre 144,2.3.

cătát, lisez: gă-, préparé *b.* 143,3.

căte, av. à, par 87. 95,3 . . 177,2.3. 183,3. 317,3; *b.* 24,2; —, *unu, doĭ, treĭ* etc. un à un, par un, deux etc. 67. 334,2; *b.* 19,2. 39,3. 129,2. 136,3. 211,2; — *ceva,* quelque chose 158,3. 355,2; — *o dată,* quelque fois *b.* 233,3; *mr. cate,* à *b.* 266,2.

catechismus, sm. catéchisme 124; *-chismo* 226; *catihísmŭ, b.* 99,3 . .; *catihísisŭ b.* 99.

cătínţă, sf. — *ceríuluĭ* (ποσοτης) étendue 323,1.2.

catíva, aj. f. *istr.* vilaine *b.* 283,3; **cativeria,** sf. méchanceté *b.* 284,2.3.

Cátonŭ, sm. Np. *b.* 152,3.

cătrâ, prép. vers, envers; sur, contre 1*,3. 12*,3. 1,2.3. 2 . . 6. 10,3. 11. 17,2 . . 18,2. 20 . . 24,3. 26 . . 29. 30,2. 31. 36. 40,3. 67 . . 77. 88,2. 109. 184; *-ră* 7*. 9*. 45,2. 87,3. 140,2. 262,1.2. 317,2. 338; *b.* 6. 48,3. 66,3. 71,2. 156, 3. 191,3. 214; *-re, b.* 80,3. 127,3; *cătrea* 1; *mr. cătrâ-ţi,* pourquoi *b.* 265,1.2; —, parceque *b.* 267.

cătrán, sm. poix *b.* 217,2. 238; *-tar-, b.* 171,2.

Catrín, sm. Nl. *b.* 302,2.

catrínţă, sf. tablier *b.* 309,3.

căt-va, pr. quelqu'un, peu 37,2. 45,3. 161. 305. 360,2. 362; *b.* 2,2. 19,2. 47,2.3 . . 129,2. 178,3. 225,2; *căt-vaş,* id. *b.* 127,3; *mr. căt-vru,* id. *b.* 268,2.

caţ, va. 1. *istr.* attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căţéa, sf. (ele) chienne *b.* 260; **căţél,** sm. (eĭ) petit chien *b.* 362; *-eleĭ,* pl. dim. *b.* 329; **-ándru** sm. (riĭ) petit, grand (d'un animal) *b.* 367,3 . . 368; **căţă-**

landru, *b.* 262,2.3. 263; **căţelit,** aj. épanoui, enflé *b.* 341,3; **căţelúșă,** sf. petite chienne *b.* 349—352 . .

căúș, sm. baquet à puiser *b.* 336,3.

cáut (căutáĭ), va. 1. chercher, exiger, tenter 16*,3. 18. 19. 21. 23. 25,3. 33,2. 81,3. 82. 88,3. 100 . . 125. 126 . . 138,3. 165,3. 168. 218 . . 278,3. 314. 340,2. 352; *b.* 3. 17. 37. 68,2. 80,3. 117. 149,3. 212. 313,2; —, rechercher *b.* 125; —, regarder, voir (rechercher) 3*. 4*. 8*,2. 2 . . 8. 61,3 . . 64,3. 67,3. 86,2. 101, 1.3. 116,2. 141,3 . . 156. 165,3. 199, 2. 204,1.3. 237,2. 298. 324,2. 368,2; *b.* 22,2. 50. 64,2. 73 . . 105. 121. 137, 2.3. 186; —, garder, soigner 4. 80,3. 161,3. 262. 349; *b.* 68,2. 69. 113,3; 287; —, vr. *îmĭ — de treabă,* s'occuper de ses affaires 171,3; *b.* 262,2.3. 367, 3; — — *de drum,* poursuivre son chemin *b.* 350; *cáot* chercher 108,3; *cat (cătáĭ)* id. *b.* 161. 304,3. 313,2. 315. 319,3. 363; —, *b.* 308,3. 337,3. 367,3. 368 (v. *mr.* caft, *istr.* cavt).

căutáre, sf. traitement 97,3. 100; **-tát,** sm. aspect 36,2; **-tâtúră,** sf. autorité, regard 15*,3. 16*. 198,2. 210. 212,3; *b.* 90.

Căvâran-Șebeșu, sm. Nl. 37,2.

cavt, (ai) va. 1. *istr.* chercher *b.* 284 . .; —, regarder *b.* 286; **-atu,** sm. considération *b.* 284,2 (*mr.* caft, *dcr.* caut).

caz (căzuĭ), v. 2. tomber 81,2; *mr.* *b.* 264 (v. cad).

căzác, sm. (ĭ) cosaque 151. 200,3; *b.* 126,3; **-ésc,** aj. 201.

Cazal, sm. Np. 44,3.

Căzălbaș, sm. (ĭ) Np. 130.

căzământ, sm. chute *b.* 103.

căzánie, sf. (iĭ) prêche (livre des sermons) 111,2 . .; *ca-* 237,2. 238. 244,3; *b.* 30. 31.

Cazimir, sm. Np. 69,3. 70 . . 190,3. 191 . .

cáznă, sf. (-ne, -ni) peine, torture 73. 171. 338,2. 339; *b.* 64. 87; **căznésc,** vr. 3. se tourmenter *b.* 308,2.

căzut, aj. s. tombé, écroulé *b.* 74,2. 248,3; *-a cinste,* l'honneur dû *b.* 4,3.

ce, pr. rel. dém. qui, que 1,2.3. 6. 9. 13,2.3 . . 17,1.3. 25. 31. 51,2; *b.* 5,3. 65 etc.; *bnt. șe, b.* 262,2 . . 3 . .; —, pourquoi 2*,3. 9; *din — în —,* de mieux en mieux *b.* 367,2; *fie-,* beaucoup 349,3; *ci,* 9. 10. 43,3. 142,3. 221, 3. 222,2. 332,2. 345,2.3 . .; *b.* 55. 60, 3 . . 63. 65. 95,2 . . 96. 98. 133,2 . . 134,1.3. 181,2. 359; *cie,* 226,2.

ce, cj. v. ci.

cè, ča, cê, cea, cĭa pr. dém. la, v. gram.

cê-, v. cea-, ce-.

ceáfă, sf. nuque; *ča-* 350,3; *b.* 123.

ceápă, sf. oignon *b.* 364,3 . . 372; *cêpă, b.* 43; *cêa-* 356; *ča-* 356,2; *b.* 27. 42,2.3. 98 (*istr.* jbulă).

ceáră, sf. cire *b.* 351,3; *cê-,* 162,2; *b.* 238,3; *ča-* 95. 116. 293,3. 338; *b.* 217,3. 219.

ceardác, sm. tente *b.* 302,3.

ceártă, sf, (te) querelle, démêlé; *cê-* 4*,2. 171; *ča-, b.* 123,3; —, réprimande, *cê-* 29,2; *cĭa-, b.* 361,2.

ceás, sn. (urĭ) heure; *cês* 164,3; *b.* 139. 166,1.2; *-ul dêpoĭ,* dernière heure 48; *čas* 3*. 13*,2. 15*. 1. 2,3. 9. 21,2. 54,2. 67,3. 80,2. 88,2. 89,3 . . 96,2. 97,3. 107,3. 127. 147,3. 167,2. 180,2 . . 185,3. 201,3. 274,2 . . 311. 342,3; *b.* 41 . . 2 . . 60,2 . . 101,2. 200. 214,3. 233,3; —, hora (du bréviaire) *b.* 203,3; *cĭas,* horloge *b.* 370.

ceasórnic, sm. montre, horloge *b.* 8, 2. 368,3; *ces-, b.* 8,2. 9 . . 10,2; *ča-, b.* 8,2.

ceasoslóv, sm. bréviaire; *ča-, b.* 15.

ceástă, cê-, ča-, pr. dém. f. celle-ci, v. gram.

ceátă, sf. (te) troupe, bande 179,3; *b.* 218,3. 307; *cê-* 98. 130,3. 329,3 . . 330,2 . .; *b.* 15; *ča-* 62. 179,3. 288,3 . .; *b.* 192 . .; —, l'armée céleste 106,3. 245,2.3; *b.* 64,3; *cê-* 288,3; *ča-, b.* 89 . . 191; —, brigade, *cê-* 221,3 . .

ceáteră, sf. (re) harpe 249 . .; —, (rĭ) 14,1.2 . .; —, *(ceterĭ)* 14.

ceáţă, sf. (ceţe) brouillard *b.* 137,3. 299,1.2.

Cehan, sm. Np. *b.* 81,2.

cehluesc, va. 3. voiler, envelopper 234,3.

ceînreșĭ, v. cine.

ceĭu, v. cer.

cel, (a) pr. dém. celui, v. gram.

celárĭu, sm. chambre, cellule 12,3. 54.

cempoi, cene, censte, v. ci-.

cenúșă, sf. cendre 205,2 . . 246,2. 292,2 . .; *b.* 49. 109,2. 254,2 . .; *-șe, b.* 185,3. 238,3.

cer (úĭ) va. 2. demander, solliciter, exiger 2*. 9*,2. 19,3. 23,2. 27 . . 42, 1.2. 55. 82. 100,3. 108. 138,3. 169. 239,3. 271,2. 283. 296 . . 300,3. 301,3. 304,2. 326,2. 341,2 . . 342,3. 343,3; *b.* 7. 12. 37 . . 47,3. 101. 125. 149. 150,3. 189. 234,3. 241,2; —, vr. demander pardon 9; —, mendier 195; —, chercher 255, 2; *cerĭu* 81,2. 82,3; *ceĭu* 288; *b.* 49,2. 182,3; *istr.* 286.

cerb, sm. (ĭ) cerf 36,2. 158,5; *b.* 212,2.3.

cerbíce, sm. nuque 35,3.

cerc (aĭ), va. 1. chercher 52,2 . . 77. 78,2. 108,2. 119. 143,2. 183,2. 187. 209,2. 214,3. 230. 231. 248 . . 267 . . 270,3. 360. 365; *b.* 6,2. 11,2.3. 12. 77, 2. 152. 196,2; —, rechercher, examiner, éprouver 11,2.3. 69. 80,1.3. 118, 2.3. 200,2. 204,2. 291,2 . . 328,2; *b.* 72. 297,2. 353,2; —, essayer, tenter 70,3; *b.* 96,2. 131,2. 355 (v. încerc); **cercát,** aj. examiné 76,2; **cercătór,** sm. (ĭ) explorateur 100,2.

cercecu, sm. *istr.* cigale *b.* 282,3. 283 . .

cercél, sm. boucle d'oreille *b.* 369,3.

cercetáre, sf. (ărĭ) examen, enquête 236,3. 291,2; *b.* 105,3. 153,3. 154,3; —, soins 214,3; **cercetez** (áĭ) va. 1. examiner, scruter, s'informer 84,3. 194, 3. 247. 297. 364,3; *b.* 114,2. 125,2; *-teḑ* 77. 306; —, chercher 365; *b.* 257.

Cerchiaz, sm. Circassien 93,2; *-chejĭ,* pl. *b.* 4.

cerdăcél, sm. vestibule 172,3. 173.

cérere, sf. (rĭ) demande, prière *b.* 185,2; *cê-* 25. 42,2 . . 293,2; *b.* 178,2; —, vœu 67,3.

cerésc, aj. s. divin, céleste 66,2. 81. 83. 106,3. 130. 298. 316,3; *b.* 108,3. 190,2 . . 192,3. 236,2.

Cergău, s. Nl. *b.* 321.

cérĭu, sn. (ĭure) ciel 1*,3. 9*. 1,2.3. 3. 7. 9. 11,2. 14,3. 16,3. 19,2. 23,3. 28,3 . . 34 . . 54,2 . . 57 . . 82. 107. 127. 147,3. 262,3. 276. 309,2. 310 . .; —, voûte, baldaquin *b.* 130,3; —, (ĭurĭ) 83. 154. 183,3. 250,2. 263. 311,3. 329. 2 . . 349,2; *b.* 22,3. 36,3. 121. 179,3. 180 . .; *ceri* 7*,3. 14*,2. 9. 32,1.2. 67, 3 . .; *b.* 182,2; *cer,* 3. 4. 124.

cern (ut), va. 2. bluter *b.* 337,1.2 . .

Cernat, sm. Np. 92,2.

Cernăuţi, sm. Nl. 173,3. 174.

cernêlă, sf. encre *b.* 46 . .

Cernigov, sm. Nl. 237.

cerşésc (şúĭ), va. 3. demander, solliciter 60. 192,3. 234,2. 235,2. 247,3. 296. 298,2. 351; *b.* 57. 358,2 . .; **cerşótul,** sm. supplication 54.

cert (aĭ) va. 1. réprimander, punir 31,2. 50,2. 90. 105,2 . .3 . . 113,2. 120, 3. 121. 122,2 . . 123,2 . . 127,3. 128,3. 141,3. 161,3. 213,2. 276,2. 281,3; *b.* 185. 216,3; —, interdire *b.* 133,2. 167, 2; —, gronder *b.* 256,2; —, vr. se quereller, disputer 284; *b.* 121. 362,2; —, s'instruire 283,2; **certáre,** sf. (ărĭ) réprimande 50,2; —, punition, châtiment 120,3. 121. 122,1 . .3 . . 123,2. 145,3. 153. 161,3 . . 212. 269,3. 270. 346,2; *b.* 14,2; *-rŭt-,* peine 49,2.

cést, (a) pr. dém. celui-ci, v. gram.; *cist* 207,2.

cestésc, va. 3. honorer 9; *ci-* 101 (v. cinstesc).

cetáş, sm. partisan, membre d'une troupe 44. 81.

cetáte, sf. (tăţĭ) forteresse, ville fortifiée 2*,2. 11*,3. 1,3. 175,2. 176,1.2. 3 . . 177,1.2. 178. 240,3. 360,3. 361, 2.3 . .; *cetati, b.* 133; —, ville 9. 21,2. 33,2 . . 38. 49,2. 58,2.3. 67,3 . . 72,2. 78,2.3. 107,3 . . 115,3. 124,2. 150,2. 324,2. 360,3; *b.* 23,2. 39,2. 55,3. 76. 167 . .; *ča-* 8; —, droit de citoyen 3*,3; *cetate de scaun,* siége 177; — *Albă,* Nl. 58,3; — *Sărată,* Nl. 287,3; **cetăţeán,** sm. (enĭ) citoyen *b.* 92,2; *-ţênŭ, b.* 87, 2 . .; —, *(ţeani)* 258; —, *(ţêni)* 362,3.

ceténie, sf. lecture 146,2; **cetésc** (iĭ) vn. 3. lire 21,2. 35,3. 37,2. 38. 68,3. 79,3. 105. 110. 111,2. 118. 142,3. 297. 335; *b.* 41,3. 76 . . 153,3. 164; **cetíre,** sf. *-rê stêlelor,* astrologie 133,2; **cetit,** sm. lecture 146,2 . .; *b.* 203,3; **cetitórĭu,** aj. s. lecteur 97,2 . . 109,3. 125, 2 . . 146,2. 251,3; *b.* 156,2; — *de stêle,* astrologue 132,2.3. 133,1.2. 134 (v. citanie).

céucă, sf. chouette *b.* 213,1 . .2 . .

ceuş, sm. huissier 135,2.

cevá, pron. quelque chose 11,2. 37,3. 42; *b.* 21,2. 208,2. 246,2; *căte* —, id. *b.* 84,3; *cevaş,* id. 313,3; —, quelque part 323,2; *alt -aş,* autre chose 287,3. 338,3 . .

čfert, sn. (urĭ) quart (d'heure) *b.* 9,2.

che, cj. *istr.* que *b.* 284; —, pr. rel. qui, que *b.* 285,3.

cheaculê, sf. nigella, nielle *b.* 45,2.

chear, v. chiar.

Chedrinó, sm. Np. 246.

chedru, sm. cèdre 357,2; *b.* 97,2. 176,2; *chie-* 171,2.

chée, sf. (eĭ) clef 148,2 . .3. 255; *b.* 179,2 . . 330,3; *chêe* 236; *cheae* 363,2; *(mr.* cleaĭe).

chef, sm. amusement, humeur *b.* 115, 2. 317. 347,2; —, bonne disposition *b.* 374.

chel, sm. teigneux *b.* 246,3 . .

chelčúg, sm. frais, dépense, vivre 125. 270; *-şúg* 125,2; **cheltueálă,** sf. *-ueale,* 176. 261,2. 290,2. 347,3. 348,2; *b.* 30,3. 35. 78,3. 79. 81,3. 103,3; *-tuĭálă* 38. 94,2. 118,2. 144,2.3. 237. 240. 280. 291. 294. 344,3; —, *(uélĭ) b.* 221,2; —, *(-tăel)* 208; **-tuésc,** va. 3. dépenser, dilapider, faire des frais 208. 277. 293,3; *b.* 248. 374.

chem, v. chiem.

chen, av. *istr.* quand *b.* 283,3. 284.

chéndru, sm. centre 323,1.2 . . 347,3.

chentávru, sm. (ri) centaure *b.* 90,2.

chept, sm. *mr.* poitrine, sein *b.* 274, 3. 275 (dcr. pĭept).

cheró, sm. *mr.* temps, terme *b.* 271. 276,3. 277,2.

cherstĭanske, aj. f. *istr.* chrétienne *b.* 283,2.

cheruvim, v. he-.

Chesár, sm. César, empereur 21. 204. 251,3. 358,3; *b.* 153; *-rie, b.* 79; *Chisarie, b.* 128.

Chést, sm. Np. Quistus *b.* 236,3.

chezáş, sm. garant 74,2. 162.

chĭár, av. même, aussi, pendant *b.* 288,2. 320. 355,3. 362,2; *chêr, b.* 174, 2; *chear, b.* 336,3; —, clairement 330; *chêrŭ* 31,3. 166,3.

chĭáre, sf. *mr.* ombre *b.* 275,2.

chĭátră, sf. *mr.* (chĭeţire) pierre *b.* 277,2. 279,3 (dcr. pĭatră).

chibzueálă, sf. (le) méditation, délibération 236,2; *chipz-* 110,2. 260,2; **chibzuésc** *(-uiĭ),* vn. 3. présumer, réfléchir; délibérer 57. 236,2; *b.* 129,2. 244, 3. 311,2; **-uít,** sm. raisonné *b.* 300,3; **-uitórĭu,** sm. prudent 265,3.

chic, sn. (urĭ) cri de joie 179,2.

chícă, sf. chignon, toupet, chevelure *b.* 120. 122,3. 302.

Chicera, sf. Nl. 151.

chiculíţă, sf. petite chevelure *b.* 298,2.

chicuta, sf. *mr.* toît *b.* 268,3.

Chidar, sm. Np. 238,3.

chidvelat, sm. aise *b.* 225,2.

chĭeále, sf. *mr.* peau *b.* 271,3 (pĭele).

chĭém *(chem)* (aĭ), va. 1. appeler, crier 1*,3. 12. 13. 14,3. 28,1.2. 34. 35, 2. 42. 78. 83. 100. 176,2. 218,2. 225. 295,3. 318,2. 342,2; *b.* 40,3. 171,2. 189,3; —, vr. s'appeler, se nommer 21,2. 27,2. 34,3. 37,2. 39,3. 48,3. 58, 2. 59,3. 61,2. 71,3. 89,3. 107,3. 116 . . 121 . . 131 . . 153,2. 313,3. 351,2; *b.* 50,2. 136,3. 170. 321; **chĭemáre,** sf., *chem-,* appel 10*,3. 10,3. 329,3; *b.* 234, 2. 354,3; —, vocation 100; *b.* 156,2; **chĭemat,** s. invité 80,3 (*istr.* claem, *mr.* clĭim).

Chiesarica, sf. Nl. Caesaraca 5*,3; *-riĭa* 5*,2.

Chifa, sm. Np. 16*.

Chihnea, sm. Np. 38.

chihribárĭu, sm. ambre *b.* 90,2.

chihuésc, vn. 3. rire aux éclats *b.* 250.

Chilichica, sf. Nl. Cilicie 284. 320, 2; **-esc,** Cilicien 2*,2.

chilíe, sf. (íĭ) cellule 253. 297. 304, 3. 305,1.2.3 . .; *b.* 198,3. 200,2. 203,3; *mr. b.* 268,3.

chilóm, sm. crochet 301.

chilomán, sm. vacarme *b.* 127. 356,2.

chimín, sm. cumin *b.* 97,3.

chimír, sm. ceinture *b.* 259,3.

chín, sm. (urĭ) peine, tourment 29,3. 84,2. 182. 212. 214,2. 365,3; *b.* 161,3. 186,3. 187 . . 193,3.

China, sf. Nl. *b.* 130,2; —, sm. Np. Cinna *b.* 197,1.3 . . 198 . .

chíndie, sf. vêpres *b.* 75,3. 81,3. 301,3. 304.

chinuésc (íĭ), va. 3. tourmenter, torturer 19. 31. 32. 41,2. 85,3. 153,2. 222. 247; *b.* 225; **-uíre,** sf. tourment *b.* 187; **-uít,** aj. *b.* 187,2.

chióşc, sm. pavillon *b.* 178,3 . . 179,2 . .

chiotór, sm. (ĭ) qui pousse des cris de joie *b.* 333,1.2.3 . .

chíp, sm. (urĭ) image, figure, aspect, visage 10*. 13*,3. 5 . . 8. 34,3. 47,3. 58. 112,2. 166,3. 179. 184,3. 208,3 . . 226,2 . . 267. 282,2. 288,3. 318,2. 324. 330,3. 357,3; *b.* 9,3. 14,3. 31,3 . . 53 . .

80,3 . . 118,3. 169,3. 205,2; —, (ure) 10*,3. 97,3. 115; —, modèle 262,3; —, (urĭ) façon, manière 30. 32. 46 . . 79,3. 107,2. 117,1,2 . . 121 . . 138,2. 270,2. 331,3 . .; *b.* 8. 31. 66. 94. 100,3. 108, 2. 127,2. 196,3. 341,3; *în* —, à la manière 49,2. 72; *b.* 17,3. 51. 69,2; *în — scris,* peint 176,2; *după* —, à ses dehors *b.* 91,3. 236,2; *în ce* —, comment, de quelle manière 2. 23,2. 24. 25 . . 77. 84,3. 95; *în tot -ul,* de toute sorte 362,2; *b.* 172; *cu tot* —, avec tous les moyens possibles *b.* 83; *într'un* —, uniformément 80,3 . . 84. 126,2 . .; *într'alt* —, d'ailleurs 88,2; —, autrement 126, 3 . .; *într'acela* —, de même 96,3; *ún* —, uniformément *b.* 218; *un — de,* une manière de *b.* 87,3. 150; —, moyen *b.* 245; *nu e* —, impossible *b.* 242,2. 349, 2 . . 352,2; *nece cu un* —, aucunement 54,3.

chiparís, sm. (urĭ) cyprès *b.* 197, 2.3. 198,2; *chipru, b.* 167,2.

chípere, s. poivre (?) *b.* 97,3 (piper).

chipeş, aj. modeste 47.

Chiprián, sm. Np. 246,2; *b.* 12,3; **-ru,** sm. Nl. 140,3; *mr. b.* 267,1.3; —, (v. chiparis).

chipuésc, vr. 3. ressembler 84.

chipzueală, v. chib-.

chir, sm. monsieur, monseigneur 98, 2 . . 110 . . 170,3. 279,2. 280,2; *b.* 60. 127,2; *chyr* 157—159. 209,2. 236,3. 336,3; *b.* 15. 251,3; *chyrĭu, b.* 78,3.

Chira, sm. Np. Cyre *b.* 72,3. 73 . .; *-ros* 204,2; *Chy-* 188,2; *Chyră* 337.

chiríe, sf. loyer *b.* 47. 128,3.

Chiríl, sm. Np. 290,2.

Chiríni, sm. Nl. Cyrène 358,3; *Chirinéu,* sm. (eĭ) Cyrénéen 284.

Chirinth, sm. Np. 307,3; *b.* 79,3.

chirón, sm. clou *b.* 245,2 (v. piron).

chiroţícă, sf. toile *b.* 300,3.

chisát (te), aj. *mr.* broyé, pilonné *b.* 272,2 (v. dcr. pi-).

chischinéu, sm. un habit (?) *b.* 266.

Chişinău, sm. Nl. *b.* 219,2.

chit, sm. (ţĭ) baleine 34,3; *b.* 62. 66. 147,2.3. 164; *chyt* 156.

chita ate, *istr.* tant d'autres, beaucoup *b.* 284,2 (cf. dcr. căte alte).

Chitca, sm. Nl. 141.

chitésc (iĭ), va. 3. viser, *titesc, b.* 297, 2; **chitít,** aj. orné 136,2.

chĭuesc, va. 3. pousser des cris de joie *b.* 312.

chĭutiliche, sf. *mr.* lâcheté *b.* 267,2.

chĭuzd, aj. universel 124,2.

chíveră, sf. (re) schako *b.* 3,3.

chiverniseálă, sf. subsistance *b.* 102; *-selă* 191; *-sêlă,* administration *b.* 7,2; **-sésc,** va. 3. administrer, diriger 246. 326; *b.* 14,3; —, soigner *b.* 20. 25; **-síre,** sf. direction *b.* 28.

chívot, sn. (e) tabernacle 148,3; —, reliquaire *b.* 74,2.

chizeşíe, sf. garantie 74,2.

chizmă, sf. *b.* 137,2 (v. pi-).

chizmit, aj. copié, abrégé (?) 143,2.

chrisícŭ, sm. *mr.* orfèvre *b.* 275,2 . .

chy-, v. chi-.

ci, cj. mais 168,2. 330,3. 331. 351, 3; *b.* 2,2. 15,3. 20,3. 36 . . etc.; *ci-că,* mais (on raconte) que *b.* 348,2; *ce* 1*. 10*,3. 13,2. 19,3. 20,2. 23,2. 26,2. 29. 31,3. 37,3. 44,2. 46. 48. 52,2. 55.3. 60. 65,3. 77. 80,3. 86. 106. 113,2. 123,3. 138. 141,2. 153,2. 161. 187,3. 194,2. 200. 220,2. 255,2. 277,2. 293,3. 305,2. 316,3 . . 329,2. 338,3 . . 358. 362; *b.* 9,3. 12. 19,2. 28,2. 47,2. 88. 92,2. 110,3. 167,2. 218. 220.

ci, pr. rel. v. ce.

ciă, *b.* 10,2, v. cea.

cibótă, v. cĭob-.

cícea, av. ici 7; *-cĕ* 26,3. 31; *de cice,* c'est pourquoi 365,3 (v. acicea).

cicĭór, sn. (oare) *mr.* pied *b.* 265,3. 268. 272,2 . . 278 (dcr. pi-).

cicoáre, sf. chicorée 331,2; *b.* 340,3.

cicutesc, va. *mr. dinţlĭi şĭ lĭi -tea,* grincer les dents *b.* 271,3; *čuc-,* déchirer *b.* 264,2. 265.

ciíncĭ, v. cincĭ, *ciînre,* v. cine.

cilibíu, aj. délicat *b.* 145,2.

cimbir, sm. thym *b.* 43,2; *cimbru, b.* 44,2. 97,3.

cimel, cimel, s. énigme, énigme! *b.* 368,2; **cimilitúră,** sf. (rĭ) id. *b.* 368,2; *cĭum-* 209; *čume-,* proverbe *b.* 212,3.

cimpóĭu, sm. (oĭ) cornemuse *b.* 305, 2. 318; *cem-* 181,2.

cín, sn. (urĭ) troupe 304; —, ordre 321,2; —, position *b.* 220.

cin, sm. canot 59.

cínă, sf. souper; cène 42,2. 43. 52. 218,2. 330,3 . . 331,1.3 . . 332; *b.* 229. 321.

cincĭ, num. cinq 6. 31. 42,2; *b.* 7,2; *cĭîncĭ* 6*; — **sprezêce,** quinze *b.* 201,3; — *-zăcĭ, b.* 66,3; **cincĭ şi doazăcĭ,** vingt-cinq *b.* 90; **cincĭ zecĭ,** cinquante 195,2; — *ḑeč* 312,3; — *zăcĭ* 38,3; *b.* 90; *cinzečŭ* 187,3; *cinzecĭ, b.* 108,3. 255, 2 . .; *cinḑăcĭ* 91,3; **cinḑăcearĭu,** sm. cinquantenier 265,3; **a cincê,** f. la cinquième 33. 34,3. 107,2; —, m. le cinquième 40; *al — cilê,* id. 163,3.

cíne, pr. qui 9*,2. 7. 13. 16,2.; 21, 3. 28,2. 30,2. 36. 79,2. 83,2. 88. 128,2; *b.* 5 . . 149. 209; *cĭînre* 2*,3 . .; *cini, b.* 196 . .; *cire* 54,2; *istr. b.* 284. 286,2 . .; *ciri* 43; *cene* 28. 93,2; —, celui qui 12. 19,3. 39,2; —, chacun, 34,2. 132,3. 286,2. 336,2.3; *cineşĭ,* chacun 13*,3. 21,3. 44,2. 115,3. 120,2. 150. 288,3. 334,3; *b.* 142,2. 217,3. 218,2; *çeînreşĭ,* id. 9,2; *cine-vá,* quelqu'un 31 . . 96,3. 111. 310,3; *b.* 6,2.3. 243,2; *bnt. şine-va, b.* 262,2; *cinevâş,* id. *b.* 80, 3. 106,3. 189.

cinéz, va. 1. souper 223.

cínste, sf. honneur, respect, vénération 14*. 11,2. 29,2. 30. 39. 45,3. 51. 88. 106. 114,3 . . 146,2.3 . . 155,2. 276, 2. 293 . . 343. 348,2 . .; *b.* 5,2. 6. 72, 2. 100,2. 188,3. 226,3; *-ti, b.* 94,2. 197,3; *censte* 184; *ciste* 61,2; —, dignité 49,2. 122,2. 131,3. 132,3. 163,2. 251,3. 259. 321,2; *b.* 25; *cu* —, honorable *b.* 11,2; *de* —, digne, honoré; honorable 83,3. 101. 143,2. 190. 198, 2. 265,3; *b.* 4 . . 10; —, honnête 122; *maĭ de* —, plus digne d'honneur *b.* 35. 76; *fără* —, misérable 265,3; *am la* —, honorer 198,2.3; *beau în* —, trinquer, *b.* 374; **cinstésc,** (tíĭ) va. 3. honorer, respecter, vénérer 12*. 25. 33. 40,2. 76,2. 89,3. 145,2. 164,2. 181,1.2. 218. 277,2. 319,3. 334,3. 350. 367,3; *b.* 12. 28,3. 100. 111. 147,2. 155. 204,3. 247,3; *cĭînstesc* 9; —, gratifier, présenter *b.* 132, 3, 229; —, saluer *b.* 121; —, trinquer *b.* 293,3. 330,3; **cínsteş,** aj. honnête 256,3; *b.* 10; **cinstíre,** sf. respect *b.* 202,2; **cinstít,** aj. honoré; vénéré, révérend 7. 30. 78,2. 79. 84. 85,2. 89,3. 90. 98,3. 120,3. 124,3. 240,2.3. 244,2. 308. 344,2. 357,3. 358,2; *b.* 56. 80 . . 97,2. 179,3. 223 . . 226,3. 310,3, *censtit* 183,2; —, pur 1,2. 7; *b.* 184,2; —, clair 29,2; —, honnête *b.* 66,2. 145,2. 251,3. 331,2. 362.

cintiene, s. une sorte d'habit (?) *b.* 11,3.

cĭoáe, sf. airain *b.* 46,2 (v. ac-).

cĭoáră, sf. (cĭorĭ) corneille *b.* 302. 315,3. 348,2 . . 371; *čo-* 91.

cĭoarecĭ, pl. chausses; *čo-, b.* 205,2.

cĭorbă, sf. soupe *b.* 376,2.

cĭobán, sm. (ĭ) berger *b.* 374,3; *čò-, b.* 127,2; **cĭobănáş,** s. dim. *b.* 287,3. 288; **cĭobăníe,** sf. métier de berger *b.* 305,2.

cĭobótă, sf. (te) botte; *čo-* 331,3; *cib-, b.* 34; **čobotár,** sm. (ĭ) cordonnier *b.* 211,2.

cĭoc! boc! son du coup de marteau *b.* 334.

cĭocán, sm. (e) marteau *b.* 333,3. 362,2. 375; *din — lucrată,* travaillé à coup de marteau; **cĭocănáşĭu,** sm. dim. *b.* 334,1.2.

cĭof, sm. bouffon *b.* 360.

cĭohodár, sm. (ĭ) laquais, suite *b.* 18,2. 75,2.

cĭolán, sm. (ĭ) trumeau *b.* 336; *čolane,* pl. 215,2; **cĭolănos,** aj. qui a des gros os *b.* 259.

ciontésc, va. 3. retrancher *b.* 358.

cĭoplesc, va. 3. sculpter *b.* 205,2; **-lít,** aj. taillé, sculpté 172,2; *čo-* 172, 2.3; *b.* 72,2. 100,2.

cĭoráp, sm. (ĭ) bas; *čo-, b.* 118,3.

cĭorbagĭu, sm. (iĭ) colonel des Janissaires *b.* 18,1.3. 19.

cĭorogár, sm. (ĭ) savetier; *čo-, b.* 211,2.

cĭovrăncă, sf. **čovraîncă** hibou 91.

cire, -ri, *istr.* v. cine.

cireádă, sf. (ézĭ) troupeau de bétail *b.* 88,3. 259,2.3. 352; *cĭurdă,* id. 66,2.

ciréaşă, sf. cerisier *-rê-, b.* 97,2.

ciricăesc, vn. 3. gazouiller *b.* 254,2.

círtă, sf. moment *b.* 8.

císlă, sf. nombre (numéro de la constellation) 175,1.2. 211,2.

ciste, v. cinste.

cistu, v. cest.

citániĭe, sf. lecture *b.* 126,2; **citátelĭu,** sm. lecteur 208,2; *citénie,* péricope, lecture 252,3; *čte-* 215. 261,2. 262,1.2. 263. 268; *čŭt-* 9*,3. 265,3; **citésc,** va. 3. lire 121. 162,2. 199,2. 337,3; *b.* 29. 95,2; **citeţ,** sm. lecteur; *čŭteţ* 255,3; **cititór,** sm. lecteur 157,3. 196,2 . .; *b.* 30,2 (v. cet-).

cĭubúc, sm. (cĭ) *ču-,* pipe à tabac *b.* 115,3.

cĭúdă, sf. (de) miracle 84,3. 223,2. 233,2; *ču-, b.* 247,2; —, dépit, colère *b.* 352 . . 353,2. 363,2; **cĭudát,** aj. étrange, singulier 102. 363,2; *b.* 24,3; *ču-, b.* 109,3. 134,2. 173,3. 176; —, miraculeusement 130,2; **cĭudesă,** sf. (ese) miracle 51,2. 139,2. 221,2. 222, 2. 319,3; —, (esi) 138,2; **cĭudesc,** vr. 3. s'étonner 3. 223,2; *b.* 71,3; *cĭudisésc, mr.* vr. 3. id. *b.* 278,3; **cĭudíe,** sf. *mr.* miracle *b.* 268,3.

cĭugur, sn. (e) houppe, pompon; *b.* 368,2.

cĭulínă, sf. bardane *ču-, b.* 98,2.

cĭumă, sf. (me) peste 5. 354,2.3; *b.* 23,1.2.

čumelitură, v. cim-.

cĭumpăvésc, va. 3. courbaturer *b.* 294,3.

cĭúng, aj. manchot, 127,2. 349.

cĭupércă, sf. champignon *b.* 371 . .

cĭúr, sm. crible *b.* 348,3. 349 . . 376,3.

cĭurda, v. cireadă.

cĭút, aj. sans cornes *b.* 258,3; *şiută, b.* 330.

cízmă, sf. (me) botte *b.* 11,3. 374; —, (mi) *b.* 137,3.

clácă, sf. réunion de corvée *b.* 349; *de* —, en vain *b.* 245,2; *vorbă de* —, babillement *b.* 262.

clădesc (díĭ), va. 3. — *ca stogul,* mettre en meule *b.* 297,3.

clác, sf. (clăĭ) meule *b.* 320,3. 321. 371.

claem, va. 1. *istr.* appeler *b.* 284,3; —, invoquer *b.* 285; *clĭăm, b.* 282,2 . . (v. chĭem).

Cláin, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2.

clánţă, sf. loquet *b.* 356,2.

clás, sm. classe *b.* 220.

clătésc (iĭ) vr. 3. se remuer, mouvoir, agiter, ébranler 34,3. 81. 112,2. 129. 244,3. 249. 364,3. 368,2; *b.* 22,3. 24. 127. 177,2.3; —, chanceler, vaciller, balancer 247. 303. 323,2; *b.* 88,3. 90,2.3. 176,2. 216,3. 327. 361,3; —, palpiter *b.* 122—123 . .

clátin, va. 1. chanceler, vaciller 169,3.

Clauzenburg, sm. Nl. 177; *-zumburg* 178.

Clavdie, sm. Np. Claudius 5*,2.

cleaĭe, sf. *mr.* clef *b.* 274 (dcr. chee).

clefetésc, v. clev-.

Cleopŭ, sm. Np. Cléopas 231,3.

clevetésc (iĭ) va. 3. calomnier 4*. 24, 2. 211. 301,3 . .; **-tă,** sf. (te) calomnie 30; **-tíre,** sf. id. 301,3; **-titórĭu,** sm. (iĭ) calomniateur *b.* 39,3; **-tnic,** sm. (ĭ) médisant 5*,3. 6*. 12*,3. 50,3. 367,2.

clĭăm, v. 1. *istr.* v. claem; *-ĭím (ai), mr.* va. 1. appeler *b.* 266. 269. 276,2. 280,2; **-áre,** sf. appel *b.* 269,2 (dcr. chĭem).

clĭişúţă, sf. mr. agrafe *b.* 275, 2.

clín, sm. *nicĭ în — nicĭ în mâneca,* rien de commun avec *b.* 373,2.

clintesc, vr. 3. se remuer, mouvoir *b.* 204,3. 262,3. 368.

clípă, sf. moment, instant *b.* 363,3; *într'o* —, en un instant *b.* 309. 339. 353; **clipálă,** sf. clignement, clin d'œil 233,3; *b.* 12,2; *întru o* — 243,3; *-pealǎ,* sf. (peli) minute *b.* 9,2; *în toată -pêlă,* à chaque instant *b.* 54; **clipésc,** va. 3. cligner *b.* 362,3; **clipitură,** clin 14*,3.

clír, sm. clergé 240,3; **cliric,** sm. (ĭ) clerc, prêtre 160. 358,3; **cliros,** sm. clergé 78,2. 193; *b.* 29,2.

clĭucêr, v. clu-.

clocésc, va. 3. couver 167,3; *b.* 129, 2. 211,3. 360,3.

clocotésc, vn. 3. bouillonner *b.* 217,2.

cloncănesc, vn. 3. croasser *b.* 299, 3. 300.

clondír, sm. bouteille *b.* 326 . .

clónţĭu, sm. bec *b.* 340,3 . .

clópot, sn. (e) cloche *b.* 33. 344; — *e bune glasure,* cymbales retentissantes 14,2; — *cu strigare,* cymbale de triomphe 14,2; **clopotár,** sm. (ĭ) sonneur *b.* 345, 2; **clopótniţă,** clocher *b.* 32,3; **clopoţél,** sn. (ţêle) dim. sonnette *b.* 213,2.

clóşcă, sf. (cĭ) couveuse *b.* 360,3 . .

clucérĭu, sm. sommelier princier *b.* 153,3; *vel -cear* 173,2; *clĭucêr* 44.

Cluj, sm. Nl. 176,2.3. 178.

člce = celovece (slav.) homme 65, 3 . .

cmóce, av. maintenant *istr. b.* 284 (v. avmoce).

cnêz, sm. (zĭ) prince *b.* 50,3.

Cnimon, sm. Np. *b.* 89,3.

co, v. cu.

čo . . ., v. cĭo . . .

coace, av. *d'aice 'n* —, dorénavant *b.* 104 (v. înc-).

coádă, sf. (de) queue 58,3. 200,3; *b.* 91,2. 110,2. 153,3. 163,3. 208,2. 213, 2. 259. 311,3. 333,2. 354,2 . .; —, (cozĭ) *b.* 84,3. 336,3; — *de topor,* manche 361, 2; — *ochĭuluĭ,* coin de l'œil *b.* 123,3 .

coájă, sf. (cojĭ) peau, écorce, coquille *b.* 43,3 . . 45,2 . .

coálă, sf. — *de hărtíe,* feuille de papier *b.* 298.

coámă, sf. (me) chevelure, crinière *b.* 85,2. 311,3.

coápsă, sf. (se) hanche, cuisse *b.* 31, 3. 32. 145,2 . .

coárnă, sf. cornouille *b.* 97,2.

coásă, sf. *timpul -seĭ,* fauchaison *b.* 345,3.

coástă, sf. (te) côte, flanc 9. 145,2. 244,2. 293,3. 322. 341; *b.* 110,2. 171, 3. 349,3; —, penchant, versant 176,2; *b.* 259.

cobésc, va. 3. mal augurer *b.* 303.

cobór, va. 1. (râĭ) descendre 203,2. 361,3; **-ât,** aj. descendu 361,3.

coc (copt), va. 2. cuire 5; —, mûrir *b.* 174. 298,3 . . 335,1.3.

cocĭórvă, sf. râble *b.* 353,2.

cocoánă, sf. (ne) madame, dame *b.* 260,3. 373,3; *cuc-, b.* 316,2 . .; **cocón,** sm. (ĭ) enfant 4. 6. 59. 61. 64. 67,2 . . 93. 132,2.3 . . 135,3. 238. 287,3 . . 288 . . 317,2. 337,2; *b.* 68. 71,3 . . 72 . . 166,2.3 . . 188,3; —, *(cocoani)* 313,2; —, petit enfant 164; *de —,* dès l'enfance 180,2; *cucon* 38,3. 75,3. 209,2 . . 229. 233. 244,2. 250. 264,2. 278 . . 303; *b.* 122,3. 123,2. 139,3.

cocóș, sm. (ĭ) coq *b.* 228,3. 369. 371 . .; *cu-, b.* 61 . . 349,2. 353,2. 371, 3 . .; **cucoșéște,** av. en coq *b.* 353,2 (*istr.* cocot).

cocoșát, aj. bossu, gibbeux 350,3.

Cocoșca, sm. Np. 45.

cocótu, sm. *istr.* coq *b.* 286 (v. -coș).

códea, sm. diable (caudé) *b.* 260,2.

codină, sf. laine de la queue *b.* 258,3.

códru, sm. (rĭ) mont 14. 15,3. 107, 2; *istr. b.* 286,2; —, forêt 57,2. 70; *b.* 147. 242,3. 305,2. 350,3; —, bribe de pain *b.* 373,3.

cófă, sf. seau *b.* 368,3.

coféturĭ, pl. bonbon *b.* 315.

Cogălniceánu, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

Čogolê, sm. Np. 53,2 . . 150,3 . . 152 . . 173,2; *-leáșți,* les gens de Čog- 200.

cohe, sf. *mr.* angle, coin *b.* 265,3. 268,3.

cojíță, sf. croustille *b.* 316. 336,2.

cojóc, sm. pelisse, vêtement fourré 335,3; *b.* 371,2.

Cojoghê, sm. Np. 75.

colác, sm. (ĭ) gâteau, petit pain 218, 2; *b.* 228,3. 260,3. 315,2. 330,2. 375, 2; —, margelle *b.* 351,3; **-lăcél,** sm. dim. *b.* 337,2.

colăcăríe, sf. l'invitation, oraison rimée aux noces *b.* 316,2; **colăcărit,** sm. id. *b.* 310,3; **colăcér,** sm. (ĭ) celui qui convie aux noces *b.* 312,3. 314.

colae, *istr.* v. -lea.

coláp, sn. (e) chapeau, bonnet *b.* 225,3.

Colasean, sm. (senĭ) Np. *b.* 155,2.

colástră, sf. colastre, premier lait après la délivrance *b.* 258,3; *cora-* 91.

coléa, av. là, de ce côté 290,2; *b.* 318; *-lê, b.* 173,3. 176,2; *istr. -lae, b.* 284; *-lo, b.* 284.

Colêdă, sf. Np. d'une divinité de la mythologie slave *b.* 52,3 . .

colegátor, sm. ami, collègue *b.* 35.

coliándru, sm. coriandre *b.* 45,2.3; *comieadru, b.* 97,3.

colíbă, sf. (bĭ) chaumière, cabane 58,2; *b.* 69,2 (*mr.* călivă).

colíndă, sf. (de) cantique de Noël *b.* 324,2. 326,3. 330,2.3; **-déz,** va. 1. parcourir *b.* 327,2.

Colintína, sf. Nl. *b.* 127,3.

cólnic, sm. sentier 36,2; —, (ce) colline *b.* 261,3.

coloánă, sf. (ne) colonne *b.* 130,2.

Colomâea, sf. Nl. 191.

Colașt, sm. Nl. (?) 176,3.

cólț, sm. (ĭ) angle, coin *b.* 96. 257, 2; —, roche *b.* 259 . .; —, dent, défense 206,2; *b.* 169. 361,3.

colțún, sm. (ĭ) bas, chausse *b.* 34.

com, sm. homme 226,3 (v. om).

comu, av. v. cum.

comanác, sm. chaperon *b.* 327,3.

cométă, sf. comète *b.* 200,3.

comíd, sm. gomme *b.* 46 . .

comieadru, v. coliandru.

cómis, sm. écuyer, titre de noblesse 61,2. 91,3. 150,3; *b.* 126,2; — *mare,* grand équipier 61; *b.* 97,2; *vel —,* id. *b.* 76,2.

Commod, sm. Np. *b.* 10,3.

Comnín, sm. Np. 159.

comoáră, sf. (orĭ) repaire 12; —, trésor 8* . . 17,3. 23 . . 29 . . 112,2 . . 158. 271,2. 275,2; *b*. 38,2. 40—42 . . 77,3. 149,3. 358.

compagnu, sm. *istr.* compagnon *b*. 282,3; **-anĭie,** sf. *istr.* société, assemblée; *b*. 283,2.

compăr, v. cu-.

compus, aj. fait *b*. 246.

conác, sn. (e) relais; auberge 333, 3; *b*. 112,3; **-ăcésc,** va. 3. descendre, gîter *b*. 206.

condéĭu, sn. plume 363. 364,2 . .; *b*. 372; *-dêĭu*, *b*. 342; —, article (?) *b*. 221,3.

cóndică, sf. registre; code *b*. 75. 86.

condíte, sf. pl. dragées *b*. 89,2.

condiţióne, sf. *mr.* condition *b*. 264.

Condoguni, sm. Np. *b*. 245.

Condrê, sm. Np. 38,2.

conéţ, sm. fin 150,2. 229,3; *b*. 58.

conĭhe, sf. cuisine *b*. 224,2.

conosc, v. cu-.

Constandín, sm. Np. 336,3. 340. 347,2. 357,3; *b*. 246,2; *-ntín*, 38,3. 78, 2. 91,3. 92. 320; *b*. 80,3. 81,2; *mr. b*. 278,2; *Costandin* 92,2. 332,3 . . 334,2; *b*. 195,3; *-tin* 93,2. 146. 150,3. 152. 178,3. 257,3. 287,2; *b*. 74,2.

Contăş, sm. Np. 175.

contenesc, va. 3. abolir, faire cesser, cesser 16. 25,2. 202,3. 308. 335; *b*. 49. 180; *-tinesc*, finir *b*. 315,2; *cunte-*.

contrésc, vr. 3. rencontrer *b*. 286,2.

conzulu, sm. *mr.* consul *b*. 265,2.

cóp, sm. ruche, baquet *b*. 292,3 . . 321.

copácĭu, sm. (cĭ) arbre 70. 114,2. 165,3 . . 199,3. 255. 311. 356,3; *b*. 21, 3. 66,3. 77,3. 136,3 . . 210,3; *mr. b*. 272,2.

copác, sf. jale *b*. 310,2.

copárşĭu, sm. cercueil *b*. 344,3.

cóper (rĭĭ) va. 3. couvrir 6. 12. 15,2; *istr. copresc*, *b*. 285,2 . .; **coperemânt,** abri 12. 286,2; **coperíş,** sn. (urĭ) toit, couverture *b*. 240,2 . . 291,2.3 . .; **coperitór,** sm. (ĭ) abri 16,2 (v. aco-).

cópie, sf. couteau à deux tranchants 244. 245.

copíl, sm. (íĭ) enfant 164. 265,3. 292. 348,3 . .; *b*. 23,2 . . 37. 93,2. 125, 3 . . 135. 155,3. 200,2. 208,3 . . 361,3; —, page 171,3. 200,2; *b*. 32,3 . . 114, 3. 115,2; *cópil*, bâtard 122; **copilă,** fille 207,3; *b*. 318. 350,3; **-ărésc,** aj. enfantin *b*. 247,3; **-ăreáţă,** aj. f. id. *b*. 358; **-ăríe,** sf. enfance *b*. 261; *din* —, dès le berceau 198,3; **-áş,** sm. dim. petit enfant *b*. 287. 290,2; **-íţă,** sf. petite fille *b*. 297,3; *cupiĭ*, pl. 207,2.

copítă, sf. (te) sabot 6; *b*. 90,3. 336,3 . .

coprínd, v. cu-.

copt, aj. mûr 157; *b*. 209. 215,2 . . 3 . . 336. 351,3; *mr. b*. 269 . .; —, cuit *b*. 353,2.

copús, sm. *mr.* effort *b*. 267,2.

corábie, sf. (ábiĭ) navire, vaisseau 9*,3. 36. 110,3. 128,3 . . 130. 224,2 . . 286,3. 313; *b*. 40,3. 60,3 . . 61. 66. 83, 2. 129,2. 164,2. 317. 368,3; —, *(ăbiĭ)* *b*. 41. 84,1.2 . . 129,3 . . 326; **corăbieárĭu,** sm. (eárĭ) nautonnier, matelot 224, 2. 225; *b*. 39,3. 128,3. 129,2 . . 3.

corastră, v. col-.

corb, sm. (ĭ) corbeau 28. 60,2. 91; *b*. 185,3. 248,2. 302,2. 303; *mr. b*. 264,3 . .

corbáu, sm. sacrifice *b*. 117,2.

corboáică, sf. femelle du corbeau *b*. 299,2 . .

corcodél, sm. crocodile *b*. 7,3.

Coréĭu, sm. Np. 364,2; *-reo* 11*,3; *-reu* 49,3; *-ríe* 155.

Corenschi, sm. Np. 74 . .

Coresi, sm. Np. 33,2; *-ríe*, v. Coreĭu.

Corinth, sm. Nl. 253,2; *b*. 204; **-têni,** pl. habitants de C. 13*,2. 24,3. 262. 316,3.

corisma, sf. *istr.* carême, quadragesima *b*. 285,3.

corn, sn. (coarne) corne 14. 83,2. 249,3. 250,2. 357. 361,2. 368,2; *b*. 20, 3. 110 . . 237; —, angle, coin *b*. 334, 2. 335; —, manche de la charrue *b*. 306,2; —, *(cornurĭ)* pl. coin 149,2;

Cornea, sm. le diable (cornu) *b*. 260,2.

cornícea, sf. espiègle, farceur *b*. 365,2.

Cornilie, sm. Np. 360; *-lii*, *b*. 198.

cornut, aj. cornu *b*. 258,3.

coroánă, sf. *mr.* couronne *b*. 267,3; *corónă* 129,2; *b*. 151. 219,2; —, Nl. 178; *corúnă* 178,2; **corunáţie,** sf. couronnement 333,3. 334,2; **-runéz,** va. 1. couronner 177,3 (v. cunună).

córt, sn. (urĭ) tente 195,2. 239,1 . . 2. 247,3. 334; *b*. 166,3 . . 300,2.3; —,

pavillon 154,2; *-ul ştiínţeĭ,* tabernacle 238,3..

corúĭu, sm. épervier 91.

coscáĭu, sm. (aĭ) corbeau *b.* 298,3. 299.

cositórĭu, sm. étain 162,3. 172,3; *b.* 46,2. 225,3.

cosíţă, sf. (ţe, ţă) tresse, mêche de cheveux *b.* 89,1.2. 91,3.

cost, v. cust.

Costache, sm. Np. *b.* 81,3.

Costand, sm. Np. 127,2; *-ă,* sf. monnaie *(ducatulŭ ĭaste căte 5 -e,* le ducat vaut 5 costandes) 95,3; *-din,* v. Con-.

Coste, sm. Np. 62. 72. 173,2.

Costín, sm. Np. 45,2. 196,2. 202; *b.* 1. 8,2.

costişoáră, sf. (re) dim. petite colline; *b.* 290,1.3.

costréţ, sm. étable de pourceaux *b.* 309,2.

coş, sn. poitrine *b.* 224,3; —, cheminée *b.* 364,3. 365; *— de râmă,* étable de pourceaux *b.* 335; **coşárcă,** sf. hotte, bourriche *b.* 309,2.

coşcĭug, sm. corbillon 254,3. 255,1.2.

cóşniţă, sf. pannier, corbeille 148, 2.3. 149. 255,3; *b.* 208,3. 209,2.

cot, sn. (coate) coude 313,2; *b.* 342, 2. 363,2; — (coţĭ) pl. coudée, aune 8*, 2. 65,3. 201,3; *b.* 60,3. 61,2. 92,3. 97. 117,3. 132,3. 167,3 .. 217. 323,2.

Cotiastu, sm. Nl. 221,3..

cotesc, vr. 3. serpenter *b.* 292.

Cotnár, sm. Nl. 62,2. 63..

cotonogésc, va. 3. rosser *b.* 365,2.

cotór, sm. manche; *barba în —,* barbe pointue *b.* 169.

Cotrónţa, sf. Nl. *b.* 222—25.

cotrémur, v. cu-.

Cotrucêni, sm. Nl. 333,2.

covărşésc, va. 3. surpasser, dépasser 84,2. 203. 300; *b.* 19,2. 60,3. 91; *covrăşesc* 60,2. 99,2; **-şíre,** sf. comble *b.* 87,2; **-itór,** aj. important *b.* 86,2.

covăsêlă, sf. levain 17.

covátă, sf. jatte *b.* 337,2.

covór, sm. tapis *b.* 11,3. 300,3..

covríg, sm. (ĭ) craquelin rond *b.* 360,2.

Cozma, sm. Np. 92,2 .. 295.

crác, sm. (ĭ) rameau *b.* 369..

Cracău, sm. Nl. 70.

crăcime, sf. cabaret 24,2; *-mă* 91 (v. c ă r ş m ă).

crăcĭún, sm. Noël 136,2. 161. 234, 3; *b.* 228,2; —, Np. *b.* 325,3. 330,3; **-na,** sf. Nl. 71,3. 72,3; *Creačunêni,* s. Nl. 151.

crăésc, aj. royal, princier 269,2. 276. 333,3. 335,2; *b.* 45,2. 169,2.. 201,2. 234,2. 315,2; *toĭag —,* sceptre 36; —, va. 3. régner 360,3.

cráĭu, sm. (aĭ) roi, prince 36,2. 58, 2. 69,3. 70 .. 73. 124,3. 146,3. 190,3 .. 213,2. 268,3 .. 276,3. 333,2; *b.* 12,3. 18 .. 35. 104,2. 151,2. 202,2. 360,2. 3 ..; **crăĭásă,** sf. (ăése) princesse, reine *b.* 77. 173,2. 175,3. 313,3; **crăíe,** sf. (iĭ) royaume 200,3. 360,3; *b.* 76,3. 132, 2; *-ăíi,* sgl. *b.* 96,2; —, domination, règne 235,3; **crăíre,** sf. id. 268,3.

Craĭóva, sf. Nl. *b.* 206,3.

crăişór, sm. prince *b.* 173. 176.

Crălegătoríe, sf. Nl. 43,3.

cralĭévstvo, sm. *istr.* règne *b.* 284, 3 (v. dcr. c r ă í e).

crám, sm. accueil d'honneur *b.* 115,2.

Crâm, sm. Nl. Crimée 235,2.

crămesc, -iţă, v. cărmesc, -iţă.

crâng, sn. (urĭ) taillis *b.* 77,3. 370, 3; —, (crângĭ) branche *b.* 375,2.

cráp, sm. carpe *b.* 42,2.

Crăstítelŭ, sm. Jean Baptiste 104,3.

Craveci, sm. Np. 92,3. 93.

creángă, sf. (crengĭ) branche, rameau *b.* 351,3; *cra-* 286,3.

creástă, sf. crête de coq *b.* 373,2; —, sommet *b.* 259.

creche, sf. *istr.* verjus *b.* 285,3.

cred, va. 2. croire 67,3. 124,1..2. 127,2. 227; *b.* 105. 206,3; *istr. b.* 283, 2.. (v. crez); **credéul,** sm. le Credo 220,2; **credinčos,** aj. s. croyant, fidèle 16*. 12,3. 15. 47,2. 52,2. 76,2. 82. 100. 109,3. 115. 143,3. 148,2. 163. 195,2.. 228,3. 281,2. 314,3. 326,3 .. 341,2. 346, 3; *b.* 40,3. 56,3. 73,2. 97,3. 131,3. 145. 231; —, digne de foi 47; —, assuré 154,2; *bun —,* orthodoxe 164. 240,2; *credencĭos,* 227; **credínţa,** sf. (ţe) foi, croyance 8*,3. 10*,3. 11*. 15,3. 20,2. 26,3. 30,2. 41. 45,2. 53,2. 77. 104,3. 112,2..3.. 115,2.. 124. 141,2. 240, 3. 293,3. 359; *b.* 29,2. 31,1-3. 57. 162. 373; *crêdinţă* 142; *credĭínţă* 7*,2; *cridenţă* 207,2; *cridinţă* 43,3; *credenţă* 15*,2. 226,2..; —, créance, légalisation 38,3. 76. 103.. 134.. 135.. 151,2; *b.* 76,1..2; —, le Credo 32,2. 41; *cre-*

denţă 75; *cridinţă* 87; *maĭ de* —, plus avéré *b.* 76.

créeri, sm. pl. cervelle *b.* 340; *creirii, b.* 44,2.

crémine, sf. pierre à fusil *b.* 64,2.

crep, (aĭ) va. 1. crever, se fendre *b.* 229. 260,3. 309,2. 340,3. 354. 373,2; — *de zua,* poindre *b.* 293,2; *crăp, b.* 98,2. 166,3. 339; **crepătúră,** sf. (rĭ) fente *b.* 93,2.

cresc, (uĭ) vn. 2. croître, grandir, grossir 8*,2. 4. 17. 34,3. 35. 36,2. 59, 2. 65,1.3. 79,2. 83,3. 107,2.3. 131, 1.2. 158. 171,2. 206. 256,2. 266,3; *b.* 11,2. 21,3. 27. 30,2. 94,2. 183. 253. 359,2; —, se répandre 283,3; —, élever 257. 278,2.. 320; *b.* 90. 188,2; **-ut,** aj. levé *b.* 351,2; —, âge 131,2. 133,3.

cresteţél, sm. laitue scariole 355,3.

créştere, sf. (rĭ) croissance, accroissement *b.* 126,3; *crê-, b.* 26,3. 30,2. 156,2; —, éducation *b.* 108,3. 125,3. 155,2. 201.

créştet, sm. sommet *b.* 300,3; *crê-* 36,3. 157; *b.* 91,3; *-tit,* cerveau *b.* 122,3.

creştín, sm. (ĭ) chrétien 24. 25,2.3.. 39,2.. 42,3. 46,2. 60,2. 83. 90,3. 106.. 112,2. 138,2. 146.. 217.. 272. 357,3; *b.* 28,1.2. 50,2. 55.. 236,1-3; *-tir* 55; *criĭteno* 226,1.2; *crăştin, mr. b.* 281,2; **-ătáté,** sf. chrétienté 39,3. 76,2. 86. 98. 118,3. 124,3. 292,3; *b.* 4,3. 5. 7. 99, 3; **-ésc,** s. aj. chrétien 29,2. 32,2. 84, 2. 133,2. 280,2. 336,3. 347,3..; *b.* 35, 2. 56,3; *criistinesco* 226,1.2; *criştinască* 124; **-éşte,** av. chrétiennement 85,3; *b.* 29; **-éz,** vr. 1. se christianiser 362,2.

creţ, aj. crépu *b.* 295,3.

Creţuléscu, sm. Np. *b.* 205,3.

Creusa sf. Np. 59.

crez, (úĭ, a crede) vn. 2. croire, penser 3*,3. 10*,3. 15*,2. 8. 20,2. 32,2. 39, 3.. 42,3. 65. 108,2. 112,3. 139,2.3.. 148. 159,2. 179,3. 201.. 208. 288,3. 289. 308,3. 310,2.. 320,2. 324,1.3. 327,2.. 343,3. 347,2. 358; *b.* 18,2. 57, 2. 82,3. 94. 161,1.2. 183. 202. 245; *creḑ* 6*,3. 49,2. 53,2. 106. 109. 174,3. 200. 227,2. 230,2..3. 248 (v. cred); **crezământ,** sm. foi *b.* 160,3..

críu, sm. lis 8*,2. 325,2; *b.* 176,2; — *de apă,* iris pseudacorus 356,3.

críntă, sf. jatte à fromage *b.* 258,3.

cristál, sm. cristal *b.* 176,2; *-iş-, b.* 178,3..

Criĭstos, 227,2 (v. Hristos).

crísu, sm. *istr.* croix *b.* 285,2 (dcr. cruce).

crísmă, sf. cabaret *b.* 224,2 (v. cărşmă); **crişmarĭ,** sm. cabaretier *b.* 224,2.

Crităŭ, sm. Nl. 47,2. 224; *-tên,* sm. originaire de C. 340,3; **-tíl,** sm. Np. *b.* 150—51..

crivo, aj. *istr.* faux *b.* 285.

croésc (iĭ), va. 3. tailler, faire *b.* 326,1.2; —, rosser *b.* 356; —, faire des projets *b.* 367,2; **croitór,** sm. tailleur *b.* 121. 326,2.

Cron, sm. Np. 57,2. 66,2.

croncănésc, vn. 3. croasser *b.* 302,2.3.

cronicárĭu, sm. chroniste 70,2. 143, 1..2. 192.

cruce, sf. (cĭ) croix 2. 21,2. 85,2. 90. 101,2.3. 106. 130,2. 182. 186,2. 192,2. 226,2. 314,3. 357,3.. 358,2..; *b.* 24. 60,2.. 80,3.. 186,2; —, (ce) 172, 3; —, carrefour *b.* 224,2 *(istr. crisu);* **crucíş,** aj. av. croisé, en croix *b.* 4. 362,3.

crúd, aj. cruel *b.* 76,3. 152; *piĭale -ă,* peau crue *b.* 3,3; *roao* —, rosée fraîche *b.* 177,2; *-ă cărticică,* petit livre, simple *b.* 346,2 *(istr.* crut).

crúg, sm. cycle 44; *b.* 166,2.

crúnt, aj. sanglant, ensanglanté 11. 176,2; *b.* 19,3. 129; —, sanguinaire 60,3.

cruto, av. *istr.* — *ráţe,* amèrement froid *b.* 282,3 (dcr. crud).

crúţ (áĭ) va. 1. ménager, préserver, épargner 11*. 13*,2. 33,2. 49,3. 59. 86, 2.. 237. 264,1.. 318,2. 367,2; *b.* 374, 2; —, ramasser 51; **-ţâ,** sf. ménagement 327,3; **cruţíre,** sf. id. *b.* 58.

cseána, sf. *mr.* pays étranger *b.* 274, 2.3.. (v. x-).

ctítor, sm. fondateur 44.

čténie, v. citanie.

ču-, v. ciu-.

cu, prép. avec 8*,3. 1. 4. 16,3. 23, 2. 25.. 30.. 38.. 135.. etc.; *co* 43, 2. 151,3. 364.

cŭ, prép. slav. vers, envers 316,3. 317,2. 318 (v. că).

cubélc, sm. (ĭ) limaçon 117.

cuc, sm. coucou 91; *b.* 137,3. 347,2.

cuceréḑ, vr. 3. s'humilier 266,2 (οἱ ἀπαιτοῦντες); *-ésc, b.* 155; **-ríe,** sf. humilité, dévotion 157. 287,2. 288,3; *b.* 253,

3; **cucérnic,** aj. révérend *b.* 156,2; **-nicíe,** sf. piété, dévotion 274,3; *b.* 100, 2. 101,3; —, révérence (titre) *b.* 28,2.

cucon, v. co-.

cucór, sn. (coară) cicogne *b.* 132,3.

cucóș, v. co-.

cucunár, sm. (ĭ) pignon *b.* 42,3. 45.

cučur, vr. 1. flatter de la queue *b.* 84,3.

cucútă, sf. ciguë 355,3. 356,3.

cudălbél, sm. (eĭ) à la queue blanche *b.* 334,3.

Cudughér, sm. Np. *b.* 79,2.3.

cufúnd (áĭ), va. 1. plonger, abîmer 32; *b.* 129,3; —, vr. s'enfoncer, s'abîmer *b.* 39,2. 109,2.3. 353; **-áre,** sf. enfoncement 29,2.

cúget (aĭ), vn. 1. penser, songer, réfléchir 13*. 16. 44. 54. 88. 98. 113. 133,3. 171,2. 222,3. 223. 271,2. 310, 2; *b.* 37,2.3. 164,3. 295,3; —, projeter 282,3; —, sn. (te) pensée, réflexion, idée 11. 54. 81. 89,2. 97,2. 110,3. 147. 154,3. 164,3. 168,3. 170,2. 298. 312,2; *b.* 11. 21,2. 73,3. 126,2. 176,2. 179, 2. 195,3; —, intention 155,2.3; **-áre,** sf. id. *b.* 153,2.

cúglă, sf. cape *b.* 3,3.

cuğmă, v. cuzmă.

cuĭășăl, sm. petit clou (?) *b.* 370.

cúĭb, sn. (urĭ) nid, nichée 15,2. 84, 2. 102. 341; *b.* 210,3. 327,3. 328.. 367,3. 369. 374,3; *cuĭúb* (urĭ) 282; *b.* 136,3..

cuînplit, v. cum-.

cuișoáre, sf. pl. clou de girofle *b.* 42,3. 45,1.3. 109,2.

cúĭu, sn. (ĭe) clou *b.* 245,2. 376,2.

cuj, sm. *istr.; — de slama,* brin de paille *b.* 286,3; *cuș,* morceau *b.* 287.

cúla, sf. *mr.* tour *b.* 281.

cúlc, (aĭ) va. 1. coucher 36. 136,1-3; *b.* 354—55..; — *la pământ,* tuer *b.* 365, 3; —, vr. se coucher, se reposer 149. 171. 253. 294,1.2; *b.* 49. 70,3. 175,2. 176,3. 327,2.3; **-áre,** sf. couchée, coucher 285,2.3; **-úș,** sm. terrier *b.* 262. 367,2.

culdura, v. căl-.

culég (eseĭ), va. 2. cueillir 24. 255, 1.2. 256.. 351; *b.* 175,2; **-ătór,** sm. compositeur *b.* 353,3. 367,2; **-ere,** sf. collection *b.* 361. 365,2; **cules,** aj. recueilli 236,3; *b.* 201,1.2. 364,3; —, sm. vendange *b.* 26,3.

cum, cumu, av. comme, comme si 2*,2. 4*,3. 12*,2. 1,2. 9. 10. 19,3. 23. 26,2. 32. 39,1.3. 41,3. 45,3. 46. 48. 50,2. 52,2.. 55,2. 59,3. 63,3. 76,3. 96,2. 105.. 115,3. 117. 122,1-3. 123.. 138,3. 290. 324,3..; *b.* 9,2. 171; —, dès que, aussitôt que 130,3. 149,3; *b.* 74,2. 137,2. 196,3. 214,3. 256,3; —, comment 13*,3. 14*,2; *b.* 46,3. 48..; —, cj. que, ainsi que (ut) 2*,3. 3*. 4*, 3.. 5*,1.2. 4,2.3. 5,1-3. 16. 23,1-3. 24,1-3. 26,3. 32. 34,2. 35,2. 37,2.3. 40,3.. 45,1.2. 47,3. 62,2. 74,1.2. 102, 3. 122. 123,1.2. 132,2. 133,2. 137. 141, 2. 151. 162. 220.. 268. 271,3. 276,2. 295,3. 318,3. 346. 350,3; *b.* 31. 70, 3.. 74,3..; — *că,* id. *b.* 18,3. 21,2. 28,2. 112,3. 162. 169,2. 179,2. 189. 204,2. 211,3. 322; *cumuș,* comme, tel que 44. 48,3. 128,3; *cumvá,* par hasard 160,3; *nu cumva,* d'aucune manière 66, 2. 82,2. 119,3. 134. 165,2. 167,2. 169, 3. 197. 286,2. 327,2; *b.* 95,3. 127,3. 179,2; *ca cum,* comme si 131,3..; *b.* 21,2. 150,2; *mr.* comme *b.* 269; *de cum,* que *b.* 353; *ničicum,* nullement 133,3; *b.* 89. 181,3. 182. 243,3. 245, 3. 250; *nicĭ de cum,* id. 347,3; *b.* 211, 3. 213,3. 245,2.

cumbará, sf. (le) grenade *b.* 19..

cumândez, va. 1. sacrifier 15,2; **-áre,** sf. (ârĭ) sacrifice 16,2.

cumâtru, sm. compère 90..

cuménec (aĭ) vr. 1. se communier 116,1.2. 181,3; *cumérec* 55,2; *cumínec* 89.. 117. 218,2.. 242,2; *b.* 29. 207; **cumenecătúră,** sf. communion 40. 42, 3. 115. 181,3; *b.* 80; *cuminecâtúră* 25,2.

cumere, v. umere.

cumnát, sm. beau-frère 72. 207,2..

cúmpână, sf. balance; danger 79. 196,3. 211,2. 360; — *de moarte,* malade à la mort, danger de *b.* 120,3; *a sta în-,* être en balance, en danger *b.* 245, 2; **-nésc,** va. 3. compenser, peser, équilibrer 64. 272,2. 360; *b.* 90,3.

cúmpăr (aĭ) va. 1. acheter 17,3. 18. 37. 100,3. 107,3. 134,2. 143,3. 229,3. 238. 241,3. 291. 313; *b.* 11,3. 34,3. 54. 96,2. 121,3. 128,3. 135. 170,2. 214, 1.2. 225,2; *compăr* 43,3; **cumpărătúră,** sf. (rĭ) achat 38,3. 45. 63. 74,3. 103. 151,3...

cúmpăt, sm. équilibre, mesure 149, 2; *pre supt —,* en secret *b.* 245,2; **-éz,**

va. 1. mesurer, modérer 118,2. 145,3. 146,3 . .

cumplíre, sf. dureté, cruauté *b.* 87. 196,3. 197; **-ítă,** sf. (e) extrémité 13,3; **-ít,** sm. fin 18; **-ít,** s. aj. violent, cruel, dur, terrible, horrible 49,3. 60,3. 64. 166,2.3. 171. 196,3. 197,2. 201. 202, 2.3. 214,2. 266. 296,2. 354,2.3; *b.* 12, 2. 83,2. 91,2. 116,3. 118. 152,2. 240; *ḑuâ -ită,* jour de calamité 248,2; *cuînplit* 106,3.

cungĭur, va. 1. entourer 366,2; *cunjur,* parcourir *b.* 110,2 (v. în-).

cunósc, (uĭ) va. 2. connaître 13,2. 20,2. 26,1.3. 38. 40,3. 48,3. 57,2. 72, 3. 79. 81,2. 116,2. 117,2. 215,2.3 . . 248,3. 254,2. 324,2. 355,2. 365,3; *b.* 11. 13,3 . . 136,3. 235; —, reconnaître 2,2.3. 64,3. 102,2. 297,3; *b.* 207,3 . .; —, apprendre *b.* 2,3. 53,3; *conosc, b.* 90; **-ătór,** sm. (rĭ) connaisseur 295,2. 322,3; *b.* 55,3; **-út,** sm. (ţĭ) connu, connaissance 185,2. 255,2; *b.* 236,3 . .; **cunoştínţă,** sf. (ţe) connaissance, instruction 76,2. 146,2. 216. 245,3. 273,2. 275,2; *b.* 17,2. 28,2. 152. 154,2. 156,2. 175,2. 208,3. 255,2; —, conscience 273, 2. 275,1.2 . .

cunpar, v. cum-; *cuntenesc,* v. con-.

cunún (ái), va. 1. couronner 11,2; —, marier 61,3. 217,3 . .; *b.* 68,2. 293, 2; **cunună,** sf. (ĭ) couronne 60. 61,3. 64, 3. 65 . . 86. 106,3. 203. 257; *b.* 5,3. 57,3. 209. 324,2; *curúră* 56; —, guirlande *b.* 51,3. 88,3. 134,2. 197,2. 320, 3; **cununíe,** sf. mariage 115. 243,2; *b.* 370,2 (v. coroană).

cúpă, sf. (pe) coupe 151; —, (pi) *b.* 258,3.

Cupalo, s. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 51,3 . .

cupárĭu, sm. échanson 38,2 . . 102, 3; *cupărêscă,* aj. f. appartenant à l'échanson 38,2.

cupéţ, sm. négociant 93,2.

cupíţu, sm. *istr.* grande cuiller *b.* 285,2.

cuprínd (nseĭ), v. 2. enfermer, saisir, tenir, contenir, consister 42,2. 71,2. 118, 3. 124,2. 147,2. 214,2. 243,2. 245,2 . . 259. 300,3. 303. 308,3. 323,2. 350. 357, 3. 363,3; *b.* 13,2. 28. 36. 82,2. 99,2. 116. 176,2. 180. 221. 253,2. 290,2 . . 3 . .; —, lier 200; *co-, b.* 22. 23. 124,3. 127, 3; **-ere,** sf. l'action d'embrasser 101,3; —, étendue, contenance 323,2; *b.* 220, 2. 222; —, compréhension *b.* 253,2; **cuprins,** aj. contenu, saisi 230,2; *b.* 215, 2. 223,2; —, sm. contenu *b.* 126,2.

cuptórĭu, sm. fourneau 17,3. 18; *-tori* 8*,3; *-ttór, b.* 350,2. 351,2. 352.

cur (seĭ), vn. 2. courir 6. 36,2. 231; —, vn. 1. couler 90,3. 99. 108. 176,2. 225. 255,2. 347; *mr. b.* 265,2. 268,2 (v. curg); —, nettoyer 293; *b.* 43,3.

curănd, av. vite, promptement 59,3. 61,2. 125,2. 288,3. 305,3; *b.* 6,2. 25,3. 26,2. 74. 129,2. 135,2. 159. 216,2; *de* —, récemment *b.* 139,2; *aşa dă* —, si vite *b.* 255,2; *cu multŭ şi maĭ* —, beaucoup plus vite 278,2; *curúnd,* av. vite 2*. 3*,2. 100,3. 147,2 . . 216,2. 258, 2 . . 324; *b.* 11,2. 121,2.3; *-dă vrême,* peu de temps 190,3; *mr. b.* 264,3. 266; *de* —, récemment 47.

curát, aj. propre, pur; chaste, sobre 15*,2. 9. 12,3. 44,2. 47,1.2. 48,3. 52, 3. 55,2. 79,3. 101,1.2 . . 154,2.3. 211, 3. 241. 319,2 . . 346,1.2; *b.* 31,2. 32 . . 58 . . 61,3. 70,3. 138. 184,2. 231,3. 343, 1-3; *pietri -te,* pierres précieuses 12,3; —, av. clairement, franchement *b.* 41,2. 219.

curătorĭu, aj. coulant 57,3. 98,2. 346,2.

curăţél, aj. dim. propret *b.* 327,3; **-ţénie,** sf. pureté 293,3; —, purification 317,3; **-ţésc** (ţiĭ) va. 3. nettoyer; purifier 13 . . 16,3. 26,2.3. 27,3. 48,3. 81, 2. 84. 91. 107,1.3. 154,3. 194,2. 222. 241,3. 284,3; *b.* 4,2. 16,2. 45,3. 184. 350; *curăţăsc,* 242,3. 245,3; *b.* 109,3 . . 137,1-3. 219; *curăţéz,* id. 317,2; **-ţíe,** sf. propreté; honnêteté, chasteté 10*,2. 9. 29,3. 45,2. 47. 79. 100. 165. 180; **-ţíre,** sf. nettoyage 346; **-ţitórĭu,** s. aj. qui nettoie 30; *b.* 137.

curcubéu, sm. arc-en-ciel *b.* 370,3.

curéa, sf. (ele) courroie *b.* 3,3. 369, 2; *curá, b.* 227,2 . .; —, (êle), *b.* 11, 3. 90.

cúrg (curséĭ) vn. 2. courir 344; —, couler, s'écouler 296,2; *b.* 61,2.3 . . 102. 124,3. 130,2. 133,3. 136,3. 148. 167,2. 176,2. 237,2. 318,3. 333,2; —, sortir, découler *b.* 214,3 (v. cur); **-ere,** sf. écoulement 359,3; *b.* 148,2. 159; —, cours *b.* 93. 150,2; *-gire, b.* 83; —, marche *b.* 236,2.

curióz, aj. curieux *b.* 170,2; **-itáte,** sf. curiosité *b.* 169,2; **-nic,** aj. étrange *b.* 144,2. 146,2.

curișór, sm. dim. (rĭ) derrière *b.* 334,2.

curm (aĭ), va. 1. cesser, interrompre 9*. 19,2. 133,3; —, vr. *mr.* s'efforcer *b.* 270,2. 277,2.

curmezíș, av. *în* —, de travers *b.* 304,3. 335.

cúrs, sm. cours, marche 11. 133,2. 176,2. 177,2. 202,3 .. 204,2 .. 332; *b.* 9,2. 253,2; *-ul țărâĭ,* événements 196,3.

cúrsă, sf. (se) piège 166. 172. 214. 354 ..; *b.* 52. 110,2.

Curșa, sm. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 53.

cúrte, sf. (țĭ) cour 14,2. 70,3. 75,2. 106,3. 152. 190,2. 218,3. 235,2. 277. 333,2. 337,2. 341,2; *b.* 8. 12. 69,2. 169, 2; —, palais 133,3. 189,3. 200; *b.* 69 .. 113,3. 118,2. 224,2. 324,3. 331,2. 334, 2; **curtĭán,** sm. courtisan 198,2 ..

curund, v. -rând; **curură,** v. cunună.

cúrvă, sf. (ve) putaine, impudique 46. 122 .. 242,3. 285,2. 291,2.3; **-várĭu,** sm. (rĭ) putassier, impudique 33. 40,2. 46. 242,3. 289,3; *b.* 39,3. 159,3; **-vesc,** va. 3. se prostituer *b.* 22,2; **-víe,** sf. (iĭ) impudicité, prostitution 11*,3. 12*,3. 2. 29,3. 47,2. 50. 275,2. 289,3. 291,3. 315,2; *b.* 39,3. 144,3. 261,2; *curŭvíe* 45,3; *corvíe* 54,3.

cuscríe, sf. (iĭ) alliance par mariage *b.* 10; **cuscru,** sm. (rĭ) beau-père, beau-frère *b.* 98,2; *mr. b.* 273,3.

cust, vn. 1. exister *b.* 227,3; *cost,* va. maintenir en vie 269,2.

custorít, aj. teint (?) *b.* 311,3.

cusúr, sm. défaut *b.* 372,3.

cusút, aj. cousu, brodé *b.* 226,2. 312, 2. 315,3.

cuș, *istr.* v. cuj.

cutáre, pr. indf. tel 122,3. 297,3. 298 .. 307; *b.* 138,3. 250,1.3 .. 326 .. 364; *-ri, b.* 172,2 ..

cutát, aj. avec des rainures *b.* 331,3.

cutéz (aĭ), va. 1. oser 11*,3. 5. 6. 64,2 .. 73. 293,3; *b.* 70,3. 167,3. 224, 2; *cuteḑ* 4*,3. 46,2. 49,3. 241,3. 246, 3. 264,2; **cuteḑáre,** sf. audace 242,3.

cutíe, sf. boîte *b.* 117,3.

cutrémur (aĭ) vr. 1. trembler, frémir 49,2. 68. 288,3. 293,2. 296. 303; *b.* 5. 40,2. 242,2; *-mor* 175,2; *cutrimbur,* va. *mr.* faire trembler *b.* 282; —, s. (ĭ) frémissement 2*. 215,2. 243. 259, 2. 283. 288,3. 366,2; *b.* 64,3. 215,2; —, tremblement de terre 4,2. 67,3; *b.* 164,3 .. 165 .. 217,2.3 ..

cutríer, va. 1. parcourir 253,2.

cutrimbur, v. cutremur.

cutúrbur, va. 1. *mr.* troubler *b.* 265 ..

cuțít, sn. (e) couteau 352,2; *b.* 98, 3. 117,2. 332 ..; *istr.* 285,2; *în -e îl luară,* déchirer à coups de couteau *b.* 116,3.

cuvânt, sn. (vínte) mot, parole; sermon, discours 3*,3. 9*,3. 11*,3. 1,2. 8. 12. 20 .. 23,2. 24,3. 32. 36,2. 40,2 .. 42,3. 44. 47. 51,2 .. 69. 79,2. 80,2. 96,3. 98,2. 104,3. 109. 122. 126,2.3. 128. 137,2. 153,2. 186 .. 211,2.3. 283, 3 .. 291. 312 .. 324,3; *b.* 4 .. 6,2. 7, 2. 20,2 .. 32,2. 143,2. 160 .. 204,3; —, chapitre *b.* 216; —, réponse *b.* 313, 3; *cu* —, sous prétexte *b.* 124,2; *din — în* —, mot-à-mot 360,2. 362,3; —, (vinti), *b.* 123; —, (viînte) 82,2; —, (vénte) 40,1.3. 50 .. 51,3. 54. 198. 227. 350,3. 366,3. 368,2; —, (vânte) 37. 84, 3. 312,3; *cuvînt* 208,3 .. 215 .. 239,3; *cuvintele tocmitorĭ,* compositeurs 111,2; **-áre,** sf. oraison, parler 250; *b.* 162, 2 .. 236,2; *înaínte* —, préface *b.* 39; *fără* —, muet, interdit *b.* 150,2; **-ătór,** s. aj. parlant 88. 260,2; *b.* 21,3 .. 28. 153, 2. 164; **-éz,** va. 1. parler 201,3; *b.* 158,3. 292. 326,3; *bine -eḑ,* bénir 211,2. 303. 364,3. 367,3 .. (v. bine).

cuviincĕós, aj. digne, légitime, convenable *b.* 78,3. 155,2. 253,3; —, dû 335,3; *cuviínță,* sf. nécessité 31,2.3; —, convenance, bienséance *b.* 90,3. 110, 2; *bună* —, id. 313,2; *b.* 86,3. 147; *cu* —, comme il faut 76,3. *preste* —, inconvenant *b.* 91,3.

cuvin, vr. 3. convenir, appartenir, seoir 30. 125. 164,3. 218. 241. 276. 284,3. 343,2. 347,3; *b.* 6,2. 9. 23. 28, 3. 80. 101,3. 184,2. 253,3. 356.

cuviós, aj. décent, beau; pieux, vénérable 129,3. 132,2. 157. 279,2. 284, 3. 297,2.3. 319 .. 363,3; *b.* 2,3. 130, 3. 203. 303; —, propre 346,2; —, tempéré *b.* 3,2.

cúzmă, sf. chaperon, bonnet *b.* 369, 3; *cuğmă, b.* 205,2.

cyclu, sm. cercle *b.* 92,3.

D (Д).

da, v. dar.

dă, v. de.

Dabijea, sm. Np. 173,2. 251,2; *b.* 32,2.

dáca, cj. si, en cas que, donc 73. 120,2; *b.* 115,2. 251; —, aussitôt que *b.* 171,3 .. 231,2; *deca* 3*,3. 4*,3. 1. 3. 6. 166,3. 171,3. 224,3. 364; *b.* 73,3; *dêca* 18,2. 24,2.3. 27,2. 29. 40,3. 48, 2. 89,3. 100,2. 113; *b.* 36,3. 99,2. 100, 2. 108. 204,2. 207,3. 241,2.

Dáchia, sf. Nl. *b.* 183,2; **-chi,** sm. pl. Daces *b.* 205.

dăč, v. deci.

dádă, sf. *mr.* mère *b.* 273,3 ..

Dafce, sf. Np. *b.* 281,3.

dáfin, sm. laurier *b.* 66,3. 91,3. 197, 2; —, fenouil *b.* 198.

Dafni, sf. Np. Daphne 320,3.

dâhánie, sf. *toată* —, tout ce qui respire 14,2 (v. dih-).

Dăĭan, sm. Np. 74.

dăîns, v. dăns; **dăîntăĭu,** v. dintăĭu.

dájdie, sf. (iĭ) impôt 177,3; *b.* 206, 2. 220,3. 221.

dájnic, aj. s. tributaire 36,2.

dálb, aj. blanc *b.* 295,3. 324,3. 330, 2. 331,3. 332 .. 338,2.3 ..

dalg, sn. (urĭ) *mr. -urile lumiĭ,* les orages de la vie 268,2.

dâmă, sf. *mr.* détriment *b.* 264,3.

Damaschín, sm. Np. 129,3. 152. 244,3. 345,3; *b.* 38,2. 127,2. 252; **-cu,** sm. Nl. 2*,3. 3*.

Dâmboviţa, sf. Nl. 189,2.

dăn, v. din.

Dan, sm. Np. 36,2; *b.* 71; *-ni,* id. 45.

Danái, sm. pl. Np. *b.* 89,2.

dănăoară, av. *nice* —, jamais 114, 3. 122,3. 137,2. 259 ..; *nič* — 297,3; *b.* 11,3; *nice dinior,* id. 141; *neč dinioră* 1,3; *dinioară* 3; *o* —, une fois, *dinioră* 41. 80,3.

Dánciu, sm. Np. 87; *-č-* 135. 207,3.

dâncolo, v. din-.

dánie, sf. leg 207,2.

Daniíl, sm. Np. 157,2. 271,3 ..; *b.* 23,2; —, le livre *b.* 31,3. .

dâns pron. dém. il; lui-même 66 .. 68. 105,2. 108. 116,2. 117,2. 120,1.2. 147,2. 198 .. 231,2 .. 3 .. 267 .. 286,1. 317 .. 361,3; *b.* 132,3; *dăîns* 48,2; *dîns* 215; *dens* 287,2 ..; *dyns* 238 .. 239, 2 ..; *dîîns* 7*. 83,1.3. 86; *dins* 88,2. 95, 3. 96. 110. 112,2. 115,3. 158,3. 161,3. 176,2. 187. 188 .. 255,2; *dişă,* f. *mr. b.* 281,2.

dánţ, sn. (urĭ) danse 300,3. 330,2; *b.* 121,2. 331,3; **dânţuésc,** va. 3. danser *b.* 324,1 .. 2 .. 331,3; **dânţuíre,** sf. danse 106,3.

dăpă, v. depe, după.

dăpăr, vr. 1. —, se prendre aux cheveux *b.* 212,2.

dăparte, dăplin, dăpe, dăpre, dăpun, dăspre, v. de-.

dar, sn. (urĭ) don, cadeau 46. 48. 51,2. 57. 67,3. 78,3. 84,2. 99,3. 105,2 .. 108. 115,1.2. 132,3. 156,3. 170,2. 299, 3. 326,2. 340. 344,3; *b.* 18,3. 64,3. 96. 108,2.3. 203,3. 207. 241. 367; —, grâce 309,2; *b.* 90,2; —, (ure) 1,3. 35,2. 94, 2. 100. 367,2 ..; *de* —, donné, cadeau *b.* 375,3; *în* —, gratuitement 194,2. 355; *b.* 147,2. 159,3; *darrŭ,* don 83,3. 84. 86.

dar, cj. mais; alors, or, donc, cependant 61,2. 69,3; *b.* 2,3. 83,2. 94,2. 119. 154,3. 325,2. 364; *darrŭ* 83; *da,* id. *b.* 225. 226,2. 228. 258,3. 259,3. 329, 3 .. 367,3; —, oui *b.* 136,2; *da cum nu,* sans doute *b.* 352,2; *darâ,* cj. id. 24 .. 27. 40,2. 41. 47. 95,2. 267,2 .. 277,2; *b.* 13; *dară* 108. 138,3. 169,3. 255,3. 267,3. 310,2. 323,2. 353; *b.* 21,3. 52, 2. 100,3. 152. 170. 200,2. 241,2.

dáre, sf. (dărĭ) l'action de donner 366,3; —, don, présent 62,3. 80,2. 97. 174; *b.* 207,2; —, impôt *b.* 34,3. 108. 220. 221. 222,2; *dari, b.* 220,3. 221,3; — *de plátă,* récompense 263,2.

dărăbán, sm. (ĭ) garde, gendarme 73,2; —, (nţĭ) *b.* 206,3.

dărâm, va. démolir *b.* 371,2; —, vr. 1. se dilacérer 359 ..

Daríe, sm. Np. 173,2; *b.* 166,2.

dărlóg, sm. rêne *b.* 294,3 .. 296,2.

Dărmăneşti, sm. Nl. 151.

dârmón, sm. grand crible *b.* 376,3; **-ésc,** (iĭ) va. 3. cribler 163.

dárnic, aj. libéral *b.* 366,3.

dărníre, sf. générosité 56,2.

dăruesc (iĭ), va. 3. donner, faire cadeau 33,2. 37,2. 38. 51,3. 58. 61,3. 77. 79. 81. 86,2. 135,2. 177,2. 207. 234,2. 239,3. 318,2. 337,2; *b.* 64,3. 65. 67,3. 72,2. 232; *du-, b.* 96; **-uíre,** sf. don 6*; —, l'action de donner 132,3; *b.* 187,3; **-uít,** s. aj. donné 240,3; *b.*

219,3. 220,3; **-uitór,** sm. (ĭ) libéral 96,3 . .

Dârvicĭu, sm. Np. *b.* 296 . . 297.

dăságĭ, v. desag.

dáscal, sm. (ĭ) professeur, maître, docteur 37,2. 60,2. 76,3. 77,3. 78,1.2. 119. 133,3. 142,2. 155. 157. 236,3. 261. 280,2 . . 288. 312. 363,3; *b.* 3,3. 8,3. 60. 156. 166,3. 178,2; *dascăl* (ĭ) 216, 2; *b.* 252,2.

dăscălíe, sf. (iĭ) enseignement 37,2. 110,2; *b.* 31,3. 32; —, doctrine *b.* 29.

dăscoper, dăscreţire, dăspre, dăstul, dăşchid, v. de-.

daşúru, s. aj. *mr.* cher *b.* 264,2.

dátă, sf. (te) fois 117,2. 196,3; — *(dăţĭ), b.* 356; *altă* —, autrefois 297,3; *de altă* —, id. *b.* 25,2; *întăea* —, de prime abord *b.* 162,2; *în toate* —, toutes les fois 323,2; *o* —, une fois, jadis 61,3. 142,2. 288,2. 338,2; *b.* 110,3 . . 151,3. 199,2. 243; —, ensemble, en même temps *b.* 25,2. 354,3; *de o* —, ensemble, tout à la fois 239,3; *b.* 11. 80. 92. 163. 191. 236; —, soudain *b.* 25,3. 49. 130. 323,2; *d'o* —, id. *b.* 365,3; *di o* —, 190,2; *tot de o* —, ensemble, à la fois *b.* 365; *de o cam* —, pour le moment 236,3; *nicĭ o* —, jamais 167. 275; *b.* 3,2. 37,3. 46,3. 56. 64,3; *vre o* —, quelquefois *b.* 191,2.

dătătórĭu, sm. (rĭ) donateur 326,2. 337,2. 348,2; *b.* 111,2. 184; — *de vĭaţă,* vivifiant 242,2. 299,3.

dátină, sf. (ne) usage *b.* 344.

datórĭu, aj. redevable, obligé; *a fi* —, devoir 21. 75,2. 77,2. 85,3. 88,2 . . 95,2.3. 195,1 . . 2 . . 274,3. 317,2. 338; *b.* 9,2. 47. 53. 100,3. 210,2. 220,2; *dêtorĭu, b.* 201,3; *ditorĭu, b.* 359; *datoare,* pl. devoirs 30,2; *în* —, à crédit *b.* 374; **datoríe,** sf. (iĭ) devoir 279,3. 315, 2. 344,2.3 . .; *b.* 9,3. 28. 47,3. 86,2. 91. 125,2. 246,2; —, dette *b.* 81,3. 210,2; — *omenească,* mort 197,2; *în* —, à crédit 205; *b.* 121,2; *pe* —, id. *b.* 105; *detorie,* faute 39; —, devoir *b.* 156; *dêtorie,* id. 74; *b.* 213,3; **datórnic,** sm. (ĭ) débiteur 95,2. 96. 195; *b.* 11,2. 104; —, qui offense 39; *b.* 36,3; —, aj. obligé *b.* 201,3.

dát, sm., *-ul vieţiĭ,* donation de la vie 242,2; *-ul sufletuluĭ,* agonie *b.* 70. 74,3; *-ul de harŭ,* remercîment 28. 42 . .

dăţesc, aj. *limba -ţască,* langue dace *b.* 3,3.

dau (dedĭu, dedeĭ, dat) va. 1. donner 2*. 5*,3. 9*,2. 12*,3. 16* . . 3 . . 4. 5. 7 . . 9 . . 11,2. 15. 16,1.3 . . 18,2.3. 19, 3. 20,3. 21. 23,2. 25,1.3. 27,1.3. 28. 29. 31,2. 33,2 . . 35. 38. 39. 43 . . 51,2. 54,3. 55,3. 59,2. 61,2. 66,2. 71,2. 75, 3. 79,2. 82,2. 90. 96,3. 102,2. 107,3. 108. 115. 117,2. 119,2. 120,2. 123,2. 182. 191. 207,3. 212. 218,2. 231,3. 264, 2. 281,2. 285. 302. 313,2 . . 315,2. 346, 2. 347,2; *b.* 15,3. 18,3. 22,2. 28. 33, 3. 63,3. 68 . . 71. 72,3. 84. 122. 138. 190,2. 232. 262. 356,2.3 . . 357,3. 360, 3. 363; *mr. b.* 264,2. 266,2. 273,1.3; *istr.* 283,1.3. 284,3; — *afară,* publier 40,1.2; —, chasser *b.* 193,2; — *bun întălnít,* saluer *b.* 214; — *cuvântul,* parler *b.* 311; — *dos,* s'esquiver 235; — *draculuĭ,* donner à tous les diables 113,2; — *foc,* mettre le feu *b.* 132,3; — *fuga,* fuir *b.* 356,2; — *harŭ,* remercier 27,2 . . 42; — *învăţătură,* ordonner 120; — *mintê,* diriger l'attention 23; — *năválă,* faire un assaut 361,3; *b.* 18,2; — *pârjol,* id. *b.* 263; — *războĭu,* livrer bataille 72,2. 358; *b.* 18,2.3; — *să es,* vouloir sortir *b.* 356,2; — *sámă,* rendre compte, 88, 2. 174; — *sufletul,* rendre l'âme 65. 321; *b.* 52,2; — *ştíre,* avertir 43,2. 151. 217, 3; *b.* 7,3. 245,2. 363,3; — *voe,* permettre 253,3. 254; — *cu măcĭucă,* frapper *b.* 367,3; — *cu tunurĭ,* bombarder 333,2. 335,3 . .; *b.* 18, 2; — *de,* aboutir, rencontrer *b.* 138. 208. 326,3. 329,1.2 . .; — *dúpă,* marier 61,3; — *di veste,* id. *b.* 140; — *în apa,* se decharger dans 72,2; — *înainte,* publier 219,2.3 . .; — *îndărăt,* reculer 291,2; — *în nevoi,* tomber dans le malheur *b.* 181,2; — *la,* aboutir *b.* 133; — *la lumină,* publier *b.* 151. 353,3; — *pen sítă,* cribler *b.* 44, 2; — *peste,* surprendre, trouver 360,2; *b.* 242,2; — *pe unde va,* prendre un chemin *b.* 325,3; —, vn. — *în de seară,* décliner *b.* 311,2; — *porumbu,* lever, pousser *b.* 320,2; *mr.* — *graĭul,* promettre *b.* 271 . .; —, vr. se livrer 88, 2. 110,3; *b.* 38 . . 245,2; —, fléchir *b.* 345,3; — *jos,* descendre *b.* 351,2; — *de o parte,* se mettre à l'écart *b.* 357, 2; — *în lăturĭ,* éviter *b.* 304,3; — *în voroavă,* s'entretenir 253,2; *îmĭ dă,* suffire *b.* 24,2.

dăulez, va. 1. harasser *b.* 356,2.

David, sm. Np. 26,2. 27,2. 77,2. 105, 3 . . 145,3. 152,2. 154. 165. 202,3. 210—12. 246,3. 272,3. 275,3. 364,2; *b.* 61,3. 65. 159,3. 217,3.

dăzlupésc, v. dezlipesc.

dăznădajduesc, v. dez-.

de, prép. de 1. 6. 46,2. 47. 48 . . 52,2; etc. —, par 177,3; —, pour *b.* 182; etc. *dă,* id. 95,2. 157. 160,2 . . 161. 163. 172,2.3 . . 173 . .; *b.* 126 . . 161, 2. 166,2.3. 167 . . 250. 255—258; *dê* 1; —, que 9*,3. 1. 8. 9. 21,2. 24,3. 27. 68 . . 222,3. 223 . . 328,2; *b.* 209. 308,3. 355; —, si 9*,2. 11* . .,2. 19,3. 29,3. 30,2 . . 48,2. 52,2 . . 129. 167,2. 188,2. 267,2. 291. 348,3. 351,2; *b.* 7,2. 51. 105,3. 132. 158,2. 225. 300. 337,3. 376,3; *dă,* id. 161; *b.* 126,2. 127. 160, 3 . . 164,3. 165,1.3 . . 255,2. 260; *ghe, banat. b.* 262,1-3 . .; *di,* de, si 2 . . 49, 3. 56,2. 78,2. 87. 103,3; *b.* 46,2. 55,2. 57. 60,3. 62,2. 93,3. 95 . . 113. 133,3. 134 . . 144 . . 172. 287,3. 358—59 . .; *mr. b.* 263. 264 . . 280.

deadevăr, av. amen, en vérité 7*,3. 15. 29. —, s. vérité, fidélité 10*,2. 13, 3. 14,2; *dêdevêre,* pl. vrai 12,3.

Deaj, sm. Nl. 177.

deál, sn. (urĭ) colline *b.* 225. 304,3; *dêl* 62,2. 87,2. 176; *b.* 51. 146,3. 191, 2. 218,2. 219; —, (ure) 178,2 . .; —, Nl. 109,3; *b.* 315,2.

deală, sf. œuvre; *dêlă* 204,2.

dêanie, sf. Actes des Apôtres 88,3. 153,2. 275,2.

de anda, av. *mr.* depuis quand *b.* 278,3.

de ântânĭu, num. *mr.* premier *b.* 267 (v. dintăĭu).

dêca, v. dacă.

dêdins, v. adins 168,3.

Decapolit, sm. Np. 158,2.

de cara, cj. *mr.* aussitôt que *b.* 270. 272,2.

decasutáș, sm. centenier 100,3.

Dechemvrie, s. *b.* 3,3. 27,1.2. 52, 3. 102,2.

decĭ, cj. donc, par conséquent, alors, puis, après 58,2. 166,3; *b.* 176. 196,2. 239,3; *deč* 45. 50,3. 99,2; *b.* 78,3; *dece* 54,3. 77. 95,2. 111. 121,2. 123. 183,2. 184; *deciĭ* 139. 167; —, après *b.* 43, 2.3 . .; *dăč* 312,3; *dêce* 2*,2; *dêci* 2*,3. 3*,1.2. 46,2. 60; *dêč* 50,2; *dêciĭ,* puis 114,2; —, depuis 343. 353; *dêcia* 163, 1.2. 164; *dêciea* 11* . . 15*,2 . . 58,2. 90. 222,3; *deciea* 89,3. 320,3; *dice, b.* 139,2; *dici, b.* 43,2.

decinde, av. passant de l'autre côté 176,3.

Dedál, sm. Np. *b.* 164.

dê doa lêge = de a doa —, Deuteronomium 14,3.

defăĭm, va. 1. mépriser; diffamer 170,2. 300,2. 338,2; *b.* 92,2. 186. 246, 2 . . 3. 250. 253. 283; **-ez,** *b.* 20,2; **-áre,** sf. (ărĭ) diffamation, action de dénigrer *b.* 47,1.3. 124,2. 248,2. 251; **-át,** aj. flétri *b.* 358; **-ătór,** aj. calomniateur *b.* 92. 249,3 . .

deferit, v. di-.

definíție, sf. (iĭ) définition *b.* 251.

déget, sn. (e) doigt 93,2. 135,2. 136; *dêget* 11,2. 31. 271,3. 351,3; *b.* 44,3. 68,3. 130,3. 145,3 . . 204,3; *dêgite* 87, 2; —, orteil *b.* 4; — *(déște), b.* 375;

degețél, sn. dim. petit doigt *b.* 353.

deîn, deîncoace, deîncolo, deîntăĭu, deîntru, v. din-.

deîncătŭ, av. en tant que 126,3.

deistvuésc, va. 3. faire (agere) 244,3.

dejghináre, v. desbinare.

delá, prép. de 1. 18,3. 39,3 . . 43; passim. *dăla, b.* 164,3.

dêlă, v. deală.

Deleán, sm. Np. *b.* 245.

deletnicésc, vr. 3. se désaccoutumer 169,2.

delúng (aĭ), vr. 1. s'éloigner 15,2. 88,3; *deluîng* 3*,3. 85. 86,2. 112; **-át,** aj. éloigné 337,3; —, explicite *b.* 71; *deluîngat,* aj. long 83,2.

delurós, aj. couvert de collines 178;

delușél, sm. dim. monticule *b.* 32,3 . .

Dema, sm. Np. 73,3.

demăneață, demeneață, demeînrețe, v. dimineață.

demnáre, sf. encouragement 109,3;

demnătúră, sf. id. 125 (v. înd-).

demprejur, prép. autour 60,3.

de múlt, av. depuis longtemps, autrefois; *de* —, id. 69,3. 213. 337. 355; *b.* 40. 50,3. 52,2; *di* —, *b.* 51,2.

dende, av. *istr.* d'où *b.* 283,3 (de unde).

dendru, sm. rosmarin *b.* 97,3. 98,2.

denpreuna, v. din-.

deosăbíre, sf. différence; séparation 323,1.2; **deosăbĭ,** av. séparément 305, 2; *deosebĭ, b.* 50. 214,2; **deosăbít,** aj. différent; séparé, spécial *b.* 83,2; *deosebit* 363; *b.* 124,2. 244.

departamént, sn. (urĭ) département *b.* 125.

depărtáre, sf. distance 323,1.2; *b.* 328,2; **-tát,** aj. éloigné 323,2; *b.* 53,3. 243.

depárte, av. loin 3*,2. 16*,3. 3. 12, 3. 30,3. 130. 306. 323,2. 364,3; *b.* 22, 2. 129. 189,2. 211; *de* —, de loin 313; *dă* —, *b.* 260,2; *nu* —, ci près *b.* 170. 191,2; *diparte, mr. b.* 263,2. 280,3; *-ti, b.* 360; **depărtéz,** vr. s'éloigner, s'écarter 73,2. 98. 126. 235,2. 261. 297. 345,3. 366,2; *b.* 121,2. 129,2. 185,2. 214,2. 236; *di-, mr. b.* 280,3; —, distancer *b.* 217; *-téḑ,* id. 115,3. 228,3; *dă-, b.* 15,3.

deplín, av. en plein, complétement, entièrement; parfait 38,3. 40,2. 58. 77, 2. 91,3. 104,3. 112,1.3. 123,2. 139. 142. 160,3. 199,3. 277,3; *b.* 2,2. 70,3. 98, 3. 199,2. 219,2; *deplăn, b.* 219,3; *dăplin, b.* 127.

dépre, av. après 126. 290,2; *dăpre* 157. 158,3. 161,2. 222,2; *dăpă, b.* 259. 261,1.3 . . (v. d u p ă, d u p r e).

depreúnâ, av. ensemble, à la fois 2. 12,3. 14. 16,3. 37. 86. 101,2. 109. 112,3. 152. 185,2. 220. 239,3. 248,3. 268. 273. 366,3; *mr. b.* 276,2; *depriúnă* 43,3; *depreură* 7*,2 (v. dinpreună).

deprínd (nseĭ), vr. 2. s'accoutumer, s'habituer 88,3. 113,2. 276,3. 278,2.3. 295,3. 364; *b.* 162,3. 247,2. 253,3; *dăprind* 288; **-ere,** sf. exercice *b.* 252; *deprindire,* coutume *b.* 48,3; **deprins,** aj. habitué 78,3; *b.* 103,2.

depun, va. 2. *dă-,* s'éventrer *b.* 259,3.

dereg, deregătorie, derept, dereptate, v. dre-.

derepţíe, sf. équité 14.

derés, sn. (rêse) office, diplôme 74, 3. 151,2.

derviş, sm. *mr.* derviche *b.* 281,2.

des, deásă, aj. épais, dense, serré; nombreux 178,2. 357; *b.* 27. 169. 311. 312,2. 315; *dĭasă, b.* 118,3; —, av. souvent 7*,2. 293,2. 314,2; *b.* 73 . .

deság, sm. (ĭ) besace *b.* 303,2.3. *dă-* 258,3.

desătínă, sf. (nĭ) dîme *b* 24,3. 25,1.2. 220,2.3. 221,1.3. 222; *desetină, b.* 34,3.

desăvârşíre, sf. perfection *b.* 108; *cu* —, av. parfaitement *b.* 222,2; **-ít,** aj. av. parfait, complet 157,1.3. 165. 329. 354,3; *b.* 5,3. 13. 14,3. 80. 107,2. 153,2. 156,2. 188,3. 191; *desăvrăşit* 57. 58. 77,2. 78,1.2. 147; *desăvrşit* 100; *desesfărşitu* 56; *desfrăşitŭ* 9*,3.

desbináre, sf. (ărĭ) désaccord, séparation; *dejghináre* 328; *b.* 153,2.3. 154.

desbrac, v. dezb-.

descálec, va. 1. occuper un pays, coloniser 58,2. 69. 189,3. 190. 197,2. 235. 250. 274,2; —, descendre de cheval 67. 222,2. 334; *b.* 167,2; *descálic, b.* 316; **descălecáre,** sf. fondation, colonisation 146. 235,2; *b.* 1,2 . . 3 . .; **descălecátul,** sm. id. 196,2.3; *b.* 76; **descălecătóare,** sf. id. *b.* 1,2.

descânt, va. 1. désenchanter, guérir *b.* 139. 287,2. 307. 323,3. 340; **-ec,** sn. (ce) formule de désensorcellement *b.* 338,2; *dis-, b.* 138; *descântic,* id. *b.* 339—343 . .; **-ătór,** s. aj. désenchanteur *b.* 307,2. 340.

descărcát, aj. déchargé *b.* 370,2.

deschid, deschid, v. deşchid.

descóper, va. 3. découvrir; révéler; dévoiler 51,3. 249. 255,2. 256. 266. 297; *b.* 37,2. 150,3. 199,2. 235 . . 357, 2; *dăscoper, b.* 256; *discoper, b.* 55; *descopăr* 244; **descopérire,** sf. révélation *b.* 203,2; *discoperire, b.* 55.

descosút, aj. décousu *b.* 11,3.

descreţíre, sf. *dă-,* défrissement *b.* 261.

descríu, va. 2. décrire *b.* 251.

descúlţ, aj. nu-pieds 253; *b.* 203,2.

descumpărătórĭu, sm. sauveur, rédempteur 137 . .

descúrc, va. 1. démêler *b.* 90,3; —, éclaircir *b.* 119,2.

des demineáţă, av. à la pointe du jour *b.* 18,3.

desetínă, v. desă-; *desesfărşit,* v. desăvărşit.

desfac, va. 2. entr'ouvrir *b.* 129,3; *desvac,* défaire 8,2; *disfac, b.* 94,2; *mr. b.* 280,3; —, désenchanter *b.* 137,1.3 . .

desfătáre, sf. (ărĭ) plaisir, délice, convoitise 106,3. 275. 298,2. 324,2 . .; *b.* 13,3. 47,2 . . 49. 147. 192,3. 225,2; **-át,** aj. divertissant 57,3; **-ez,** vr. 1. se réjouir, divertir *b.* 72,3. 97. 173,3 . .

desfečorésc, v. 3. stériliser.

desfrănáre, sf. (ărĭ) débauche *b.* 47. 247; **-át,** aj. libertin *b.* 249. 323,3; —, effréné 202,2; *dis-, b.* 359,1.2.

desfrășit, v. desăvărșit.

desgróp, v. dez-.

desgúst, vr. 1. se dégoûter *b.* 313,3.

desider, va. *istr.* désirer *b.* 285 . .

desíme, sf. touffe 299,2; *dêsi-,* épaisseur 201,2 . . 202.

desíș, sm. broussaille 299,2; *desúș,* id. 297,2.

deslobozésc, va. 3. délivrer 58,2.

deslușíre, sf. explication *b.* 252,2. 253,2; **-ít,** av. clair 169,3.

desmetecésc, v. dezmeticesc.

desne, s. *istr.* droite *b.* 283,2.

desnód, va. 1. dénouer *b.* 370,2; **-át,** aj. dénoué *b.* 371,2.

despárt (ărțiĭ), va. 3. séparer, retrancher, différer, divorcer, distancer 9*, 2. 16*,2. 19,2. 34,1.2 . . 72,2. 90,2. 106,2. 132. 163,2. 185,1.2. 261,3. 265, 1.2. 291. 323. 328,2; *b.* 49,2. 83,2. 89. 147,2. 149,2. 212,2. 217. 354,3; *dezpart* 84,3; *despărțésc,* id. *b.* 84,1.2; *disp-, b.* 97. 196,2; **despărțanie,** sf. (iĭ) séparation 218; **despărțíre,** sf. id. 260,2. 323; *b.* 49. 180,3. 212,2; *dispărțire, b.* 179,3; **despărțít,** aj. séparé, divisé, coupé *b.* 84. 188,3. 212,2.

despecetluésc, va. 3. desceller *b.* 254,3.

despíc, va. 1. fendre 362,2; *b.* 152, 3. 291,2. 306,3. 363,3; **-át,** aj. fendu *b.* 343.

despletít, aj. denatté *b.* 89. 91,3.

despóĭu, va. 1. dépouiller; dénuder 291,3. 352,3; *b.* 289,2.3; —, ôter la peau *b.* 309,2; **despoeát,** aj. nu 352.

déspre, prép. vers, de côté, touchant à, pour 65,3. 71,2. 105,3. 125,2. 152, 2. 177,2 . . 260,3 . . 335,2. 358,3; *b.* 24, 2 . . 3 . . 50. 83. 108,3. 123,3. 156,3. 202,2. 226,2; *-rê* 142; *dăspre, b.* 126, 3. 127. 164,3; *dispre, b.* 137,2. 143,2.

despuitór, sm. maître, dominateur 49,2. 181. 185,2. 257,2. 300,3. 366, 3; **despuitoáre,** sf. (δεσποίνα) maîtresse, S. Vierge 183,2. 241. 298. 300,3; **despus,** sm. province 5*,3.

despuĭu, va. maîtriser 10*.

destóĭnic, aj. capable, digne, habile, apte 13*,3. 52. 150,2. 153. 237,3. 271. 284,3. 285; *b.* 202,2; *dostoĭnic* 5*,3. 2. 56. 194,3 . .; **-ésc,** va. 3. rendre digne 298,1.2; **-íe,** sf. dignité 110,2. 124,3. 125. 153; *dostoinicie* 15; —, habileté *b.* 252,1.2.

destrămát, aj. revêche 281,2; *b.* 5.

destúl, aj. av. suffisant, assez, suffisamment 31,3. 280; *b.* 85,2. 128,3. 170, 3. 249. 252,2. 364,3; *den* —, id. 225, 3; *b.* 4,3. 133; *den dăstul* 168; *b.* 31, 3; *în* —, *b.* 249,2; *fac* —, satisfaire 302,2; **-éz,** va. 1. id. 281,3.

destupát, aj. débouché 206,2.

de supra, av. dessus 35,2. 71,3. 358, 2; *b.* 40; **de desupt,** dessous 265; *b.* 42,3. 43,3. 144,3.

desúș, v. desíș; *desvac,* v. desfac.

deșăláre, sf. éreintement 282,3.

deșchid (iseĭ), va. 2. ouvrir 6,2. 17, 2. 28. 29. 30,3. 64,2. 83,3. 105,3. 147, 2. 148. 155. 167,2. 169. 182,3. 232,2. 252. 256. 267,3. 276,2. 312,3. 319,2. 361,3; *b.* 37. 47,3. 60,2. 98,2. 178,2. 230,3; *dășchid* 222,2; *deschid* 6; *b.* 85. 141,3. 158,3. 159,2. 210,2. 351,2; —, commencer *b.* 103,3; *deșchiz* 6; *dișclĭid, mr. b.* 264,3; *desclĭid, b.* 274; **deșchídere,** sf. ouverture 29,2; —, éclaircissement *b.* 151; **deșchis,** aj. av. ouvert, clair 11. 73,2. 77. 143 . .; *b.* 12,2; *deschis,* id. *b.* 24,3. 75,2. 169,2; *b.* 274.

deșért, aj. s. vain, futil, frivole, passager 15*. 2. 11. 23,2. 44. 54. 69. 102. 113,2. 132. 141,3. 156,2. 167,2. 210,3. 212,2. 282,3. 298,2. 315,2. 324,2; *b.* 47,3. 100,2. 145,3; *deșărt* 1*,3. 80,3. 168,2. 184—85 . . 206; *dișert* 112; —, vr. cesser 15*,2 . .; *în* —, av. en vain, vide 10. 25,2. 33,3; *b.* 354; —, passager 186; *în deșărt* 152,3. 293,2; *întru* —, id. 180,2; **-ăcĭúne,** sf. (ĭ) vanité 80, 2. 89. 184,2.3. 185; *b.* 5. 16,2; **-áre,** sf. id. 112,2. 324,2. 360; *deșărtare* 202, 2 . .; *dișărtătóare,* sf. vanité *b.* 97; **-éz,** va. 1. détruire 315,2 . . 317,2; —, vider *b.* 315,2 (—, vr. s'écouler?).

deșí, cj. quoique 302; *b.* 361,3.

deștept, va. 1. éveiller; ouvrir l'esprit 36. 61,2. 80,2. 106. 114,2. 128,3. 170. 187,2. 205,2. 255. 273,3; *b.* 5. 41,2. 49. 162,3. 201,3. 239,2. 365; —, aj. av. éveillé, intelligent *b.* 126,2. 239, 3; **-át,** aj. continu 275,2.

deștíng, vn. 2. (nseĭ) descendre 10*, 3. 14,3; *deștiĭng* 4*,3. 6*.

dêtorie, v. dato-.

detún, va. 1. foudroyer *b.* 180,3; —, tonner *b.* 329,2; *-ătúră,* sf. coup *b.* 197,2.

dê una, tot-, v. una.

de unde, d'unde, lorsque, v. unde.

deusébĭ, av. séparément 77,3. 133, 3; —, exempt 186.

Deva, sf. Nl. 37,3. 176.

devestŭvnic, aj. virginal 100.

devetiĭ, num. slav. le neuvième *b.* 16.

Devlet Gherei, sm. Np. *b.* 18,2.

dezbrác, va. 1. déshabiller, ôter 29, 3. 67,2. 85,3. 171. 225. 258; *b.* 119; *diz-, b.* 117,2; **dezbrăcát,** aj. nu 18,2. 3; *b.* 171; *diz-, b.* 136.

dezgróp, va. 1. déterrer 117,2; *dis-grop, mr. b.* 265,3.

dezhám, va. 1. dételer *b.* 73.

dezleg, va. 1. délier, détacher; absoudre 4*. 7*,2. 29,2. 52,2. 89,2. 99, 2. 183,3 . . 188,3. 253,2. 310,3 . . 328, 3; *b.* 44,2. 73. 186. 209,3. 210; **-áre,** sf. déliement, solution, explication 52, 2. 113; *b.* 203,3. 207,3.

dezlipésc, va. 3. détacher, séparer 167,3; *dăzlupesc, b.* 43,3.

dezmeticésc, v. 3. revenir à soi; *dizmi-, b.* 135,3; *desmetecesc, b.* 302.

dezmeţesc, vr. 3. revenir à soi 256,2.

dezmiérd, vr. 1. se délecter, réjouir 271,1.2.3 . . 272; *dezmerd, b.* 119,3; *mr. disnĭerd,* cajoler *b.* 264,2; **-ăcĭúne,** sf. délectation, volupté 106,3. 271, 1.2. 272 . .; **-áre,** sf. (ărĭ) id. 324,2 . .; *b.* 47,1.2. 128,3. 147; **-át,** aj. agréable 272,3.

deznădăjduésc, vr. 3. désespérer *b.* 181,3; *dăz-, b.* 49,2. 162; **-uít,** aj. désespéré *b.* 182.

dezpart, v. des-.

dezrădăcinéz, va. 1. déraciner 163; *b.* 82,3. 111; *diz-, b.* 196,2.

di, v. de.

Dia, sm. Np. Jupiter 84,2. 85,2.3; *b.* 89,2.

diác, sm. écrivain 93,2; *dieac, b.* 24, 2; *diĭac,* diacre 38 . .; **-on,** sm. diacre 33,2. 78. 90. 159. 300. .; *b.* 32. 366,2; *diĭacon* 47,2 . . 244; *b.* 61,3 . . 63,3. 64; **-oníme,** sf. le corps de diacres 240, 2; **Diacónovič,** sm. Np. *b.* 234,2.

diadímă, sf. diadème *b.* 209.

diadóh, sm. successeur au trône 257, 1.2. 329.

di alihía, aj. *mr. aţel de —,* le vrai *b.* 269.

diamánd, sm. (nzĭ) diamant 177,2; *diamant, b.* 324,2. 335,2.

diávol, sm. (ĭ) diable 11*,1.3. 2. 47. 49,3. 83,3. 97,3. 116. 117. 186. 289,2. 295,3. 314,3; *b.* 39,2. 55,3 . . 212,3, 361,3; *diea-, b.* 52. 53. 110; *diĭa-, b.* 63. 104. 180; *ghĭavol, mnt. b.* 260,2; **-ésc,** aj. diabolique 228,3. 291, 2; *die-, b.* 51,2. 52. 171,2.3.

dicára, *mr.* donc *b.* 265,2.

dicatu, *mr.* que *b.* 264,2.

dice, dici, v. decĭ.

Dichémvrie, sm. Décembre 87,2; *b.* 128, v. Dech-.

dichís, sn. (urĭ) le nécessaire, ajustement 291,2; *b.* 260.

Dičo Samartin, s. Nl. *b.* 201,2.

dicúm, cj. *mr.* comme *b.* 263,2. 264,2.

didáhie, sf. (iĭ) prêche *b.* 30,3. 201, 1.2.3 . .

Didimŭ, sm. Np. 163.

differíre, sf. (rĭ) différence *b.* 247,2.

dihánie, sf. (iĭ) monstre *b.* 166, v. dăh-.

dihnésc, vn. 3. ébrouer 6,3.

diîn, v. din, *diîns,* v. dăns; *diîntăĭu,* v. dintăĭu; *diînte,* v. dinte; *diîntru,* v. dintru, *dim,* v. din.

Dima, sm. Np. 135,2.

dimând, va. 1. *mr.* ordonner *b.* 278. 279.

dimíc, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 274, 2. 278.

dimineáţă, sf. (éţe) matin, matinée 89,3 . . 155,2. 265,1.2 . . 331,3 . . 338; *b.* 33,2. 127. 157. 174,2. 355,2 . .; *diminăţă, b.* 176; *dimenêţă* 280,3. 281 . .; *mr. dimneaţă, b.* 280,2; *demânêţă* 8*,3. 13*,3. 10,3 . . 24,2. 34,1-3 . . 35,2. 90; *demărêţă* 3*,3. 4*,3. 5*,3; *demăînrêţă* 5*; *demenêţă* 230,1.2. 231. 232; *deminêţă* 36,3. 254,3. 267,2. 366,3; *deminĭaţă, b.* 119; *demeînreţă* 9 . .; *de —,* de grand matin *b.* 41. 71,2. 136,2. 163; *des de —,* à la pointe du jour *b.* 350,2.

Dimitra, sf. Np. Démeter *b.* 39,3.

Dimitráche, sm. Np. *b.* 153,3; **-rásco,** sm. id. *b.* 34,2; **-rie,** sm. Np. 74,2. 251,2. 322,2. 359,2, v. Dumitru.

dímon, sm. (ĭ) démon 228,3 . .; — *dĕmêḑâḑi,* daemon meridianeus 229.

dimpreună, v. dinp-.

din, prép. de, d'après; dès, par. 2. 103 . .; *b.* 132 passim.; *di* 7*; *de în* 7*, 3. 10*. 12*. 4,1.3. 10,2. 11,2. 12,3. 15, 2. 17,2. 18,1.2. 20,2 . . 25. 27,2.3 . . 30, 2 . . 3. 32,2. 37,3. 40,3. 43,3. 53,2. 56. 59,3. 73,3. 81. 90,3. 98. 100 . . 127,3. 130,2 . . 143,3. 157,3. 238,3; *b.* 70,3; *den* 2*. 8,2. 46,2. 56,2. 68,3. 78,3; 91. 93,1.2. 110,3. 118. 124 . . 142,2 . . 153, 3. 192 . . 282. 287,3. 309. 320,1-3 . . 329,2. 343,2 . . 347. 363,3; *b.* 4. 20,3. 39,1-3. 70. 85. 92. 110,2 . . 179,2; *dîîn* 3*. 42,2. 43. 44. 49,2. 50,2. 51,3. 89, 3. 103,3 . . 105,2 . . 107,2. 109. 115,3. 137,3. 153,2 . . 364,3; *dîînr* 5*,2; *dîn* 134,2; *dân, b.* 261,2; *ghin, mnt. b.* 262 . .

Dina, sf. Np. 35,3; *b.* 70.

din ainte, prép. av. devant, avant; *de* — 53,2 . . 80,3; *b.* 85 (v. înainte).

dinăúntru, av. dedans *b.* 302; *dinlăuntru* 172,2 (v. înăuntru).

Dincea, sf. Np. *b.* 280—282.

díncoace, av. deçà *b.* 173,3. 343,2; *deîncoace* 21,2.

díncolo, av. au, de là *b.* 343,2; *deîncolo* 21,2; *dân-, b.* 250.

dinior, v. dănăoara.

dinpreună, prép. ensemble, également 144,2. 169,2. 173. 205,3. 316. 336; *b.* 43. 44,2. 144. 168,2. 186,2. 223,2; *den-, b.* 39,2. 95. 154,2. 193. 245,3. 272,3. 346; *b.* 193; *dim-* 165. 266; *b.* 297,3 (v. depreună, înpreună).

dins, v. dăns.

dintăĭu, num. premier, premièrement 125,3. 342; *b.* 9,2. 22,2. 70. 100. 151; *dăîn-* 40,3; *deîn-* 33. 40. 110,2; *deîntăniu* 34. 37,3; *dentăiu* 56,3. 57 . . 69, 2.3. 110,2 . .; *b.* 77,2; *dentiĭu* 195; *diîntăĭu* 48,2. 49.

dínte, sm. (ţĭ) dent 10,2. 15,3. 17, 3. 36. 54,3. 64,2. 165,3. 214. 282,3. 302,2. 324,2; *b.* 118,3. 167,3. 199,3; *mr.* 265. 271,3. 273; *dente* 9; *dîînte* 81, 3; **dinţişór,** sm. dim. *b.* 369,2.

dintrég, av. entièrement 360 (v. întreg).

dintre, prép. d'entre, de *b.* 210; *dintru* 1. 179,3. 317; *b.* 70,2. 154,2. 175,3. 231,3; *dinŭtru, b.* 36,2; *deîntre* 4; *deîntru* 29. 34 . . 48. 110,2. 130,2. 238,3; *dentru* 76,2. 77,3. 80. 84 . . 85. 88,3. 98,3. 118,2. 262,2. 309,1.2 . . 347, 3; *b.* 41. 111,2. 178,3; *dentri* 184,2; *dîîntru* 2*,3. 46,2. 48 . . 54,2; *dit, ditu, mr. b.* 268,2 . . 3. 269,3. 277. 278.

dióchĭu, sm. fascination *b.* 338,2 . . 349,2 . .; **diochiez,** va. 1. fasciner *b.* 338,2. 341,3.

Dióghines, sm. Np. *b.* 13.

Dióma, sm. Np. 75.

Dionís, sm. Np. *b.* 39,3; *-isiĭ* 245, 2.3; *-isie* 296,2; *-esie* 332,3; *-ysie* 257; *mr. b.* 266,2.

Dioscuri, sm. Np. 350.

dipărt, v. de-.

dipirez, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 279,3.

dipún, vr. 2. *mr.* descendre *b.* 269,3 (v. dispun).

díră, sf. fantaisie *b.* 305,3.

direg, v. dreg; *dirept,* v. drept; *dires,* v. dres.

discăţésc, va. 3. *mr.* dénouer, ronger *b.* 273.

díscos, sm. patène, disque 161,2. 244,1-3.

discúrm, vr. 1. *mr.* se reposer *b.* 277,3.

disi, prép. *mr.* est-ce que *b.* 281,3 . .

disnĭérd, v. dezmĭerd.

Dispot-Vodă, sm. Np. 142—144.

dispún, v. 2. *mr.* descendre *b.* 272, 3 (v. dipun).

disputáţie, sf. disputation 146,2.

distimélle, sf. *mr.* essuie-main *b.* 275,3.

distórc, va. 2. détourner; *discântec di distors,* désenchantement pour détourner la fascination *b.* 138.

díşă, *mr.,* v. dăns; *dişclĭid,* v. deşchid.

dit, *mr.* v. dintre.

div, sn. (urĭ) chant merveilleux 179,2.

diván, sn. (urĭ) cour de justice, conseil 169,1.2. 333,2; *b.* 24,2. 75 . . 76. 97,3. 125 . . 169,3. 318,3; —, procès 198,2 . . 199,2. 322,2. 323,3.

diverstesc, v. 3. *istr.* se divertir *b.* 283.

dizmiticesc, v. dezme-.

dizrădăcinez, v. dez-.

Dlŭgolopole, sf. Nl. Câmpulung 94; *-lsky,* aj. de Câmpulung 94,3.

doă, doaă, doao, v. doĭ.

doaăsprăzece, v. dois-.

doár, av. peut-être que, par hasard, est-ce que, sans doute *b.* 103,3. 258,2. 292,2; *-â* 10*. 48. 55,2. 63,3. 64. 77 . . 123,2. 157. 187; *-ă* 108,1.3. 139,3 . . 140. 167. 223,2. 255,2. 361,2; *b.* 18,

3. 84,2. 95. 148,2. 158,3. 179. 201,3; *dor, b.* 230; *doră* 46,2.

doăzécĭ, num. vingt *b.* 20. 360,3; *doazecĭ* 164..; *b.* 111,2; *doazăcĭ, b.* 90; *doazeč, b.* 40,2. 145; *doĭzăci, b.* 66,1.2.

dóba, sf. (be) timbale, tambour 203; *b.* 192.

dobândă, sf. (nzĭ) gain, profit, revenu 10,3. 50. 98,2. 219,3. 278,3. 354, 3; *b.* 4,3. 6. 11,2. 122,3. 123,3. 154. 215; *dobîndă* 210,3; —, butin, dépouilles 36,3. 72,2. 73. 312,3; —, victoire *b.* 294,2; —, richesse 212,3; —, l'action de gagner 106,3; *dau în* —, prêter à intérêt 95,1.2..; **-áș,** sm. maître *b.* 180; **-ésc,** va. 3. gagner, acquérir, obtenir 46,3. 54,2.3. 59,2. 60. 70. 77,2. 86. 107. 147,2.. 150,2. 167. 191,3. 272. 275,2. 293,2. 309,3; *b.* 48. 51,2. 122. 131,3. 152. 181,2. 215. 255,1-3..; —, vaincre 150; **-ítor,** sm. *(ĭ) usurier *b.* 12,2.

dobitóc, sm. (oace) animal domestique 14*. 4. 34,3. 35. 49,3. 57,3. 67, 2. 90,3. 116,3. 121,3. 155,2. 218,2.3. 264. 316,3. 354; *b.* 3,3. 21,3. 51. 59, 1-3. 143. 172,2. 217,3; **-ésc,** aj. animal *b.* 21,3..; **-íe,** sf. vie animale *b.* 150,2.

Dobocai, sm. Nl. 177.

Dobre, sm. Np. 135,2.

dóctor, v. doftor.

documént, sn. (urĭ) document *b.* 220.

dodeitór, sm. (ĭ) vexatoire 10,2.

dóftor, sm. (ĭ) médecin, docteur *b.* 113,3. 182. 306,3; *dohtorŭ* 340,3; *doc-* 216,2; **-ésc,** aj. médical *b.* 45,2; —, va. 3. médicamenter *b.* 181,3; **-íe,** sf. (iĭ) médicament, remède *b.* 30,3. 163, 2. 246,2.

dógmă, sf. (me) dogme 328,3; *b.* 22. 253,3; —, (mate) 163; **-matisésc,** va. 3. dogmatiser 344.

dogór, va. 1. brûler *b.* 237,2; **-ít,** aj. *beșică* — *ă,* pustule provenue par brûlure *b.* 341,3.

Dohiárie, sm. Nl. *b.* 41.

dohtor, v. dof-.

dóĭ, num. m. deux 16. 21,2. 26,2. 69, 3. pass.; *doă,* f. *b.* 18. 35. 88,3; *doaâ* 95,2. 109. 149,3. 323; *b.* 92,3. 180,2; *doao* 9. 34,2. 36. 350,3; *b.* 31,2.. 45. 64. 129,2. 217. 247,2; *doaoă, b.* 77..; *doî, b.* 62. 63. 64.. 119,2; *doo* 6. 37, 3.. 40. 62,2. 63.. 151..; *dooâ* 120,3; *b.* 119; *doou* 62,2; *două, b.* 206,2; *mr. doili,* m., *doŭăle,* f. *b.* 273,2. 275,2; *dauă,* f. *b.* 281,3; *daule, b.* 264,2; *istr. do,* f. *b.* 286,2.3..; *a doara (= a doua oară)* l'autre fois 11*,2; **doisprezece,** num. m. douze; *-zăci, -zăce, b.* 62,3.. 66,2. 67; *-zêce, b.* 203,3; *doisprăzêce* 130, 3. 311; *doisprădêce* 146,2; *doaâsprădêce,* f. 107,2; *doaosprеdêce* 36,3; *doaosprezăci, b.* 98; *doaosprăzêce, b.* 210; *doesprеdece, doespredzce* 227..

dóĭnă, sf. (ne) chanson élégiaque champêtre *b.* 304..; **doináș,** sm. chanteur des doĭnes *b.* 287,3..

doĭós, v. du-.

doјánă, sf. menace, réprimande 153. 269,3; **dojenésc,** va. 3. menacer, admonéter 23. 25,3. 141,2. 218,2. 219,2.3; *dojânesc, b.* 7.

dol, sm. *mr.* ruse *b.* 266.

Dolhéștĭ, Nl. 72.

dolnáĭa zemlĭa, la basse Moldavie 62. 173,2.

Doloman, sm. Np. 45.

Dometian, sm. Np. 308,2..

domn, sm. (ĭ), **doamnă** (ne), sf. Sieur, Dieu, prince, seigneur 2. 3. 10,2. 12.. 18. 23. 28. 44,2. 59. 68,2.. 147,2.. 158,2. 190—193. 240,3. 334,2; *b.* 8. 10. 14.. 24,2. 68,3. 82. 97,3. 114,2. 143,3. pass.; — *de stêgŭ,* capitaine d'escadron 37,3; **-ésc,** va. 3. régner, gouverner, dominer 4. 35,1.2. 57. 70. 142, 3. 190. 191. 267; *b.* 126,3; —, aj. princier 45. 92. 103,2. 114. 189,3. 328; *b.* 2,3. 7,3. 114,2. 170,2; **-éște,** av. princier *b.* 224,3; **-íre,** sf. (rĭ) maîtres (un rang des anges) 245,2; **-íe,** sf. (iĭ) domination, règne, gouvernement 11*,3. 59,2. 69,1.3. 82,3. 134,2. 142,3. 171. 189,2. 197,3. 200,3. 268,3.. 332,3; *b.* 147; *-iea-mê,* ma seigneurie *b.* 124,1-3..; — combiné avec le pr. poss. *dumnê-ta* vous 287,3. 352,3; *b.* 257,1.2; — *luĭ,* — *sa, il, lui* 38,3. 75,2.3.. 91,3. 93,1-3.. 102,3. 134,2. 135,3. 143. 207,2. 251,2; *b.* 126,2. 153,3. 337..; — *voastră,* vous 96,3. 97. 199. 238. 251. 252; *b.* 79. 317, 1.2..; **domnișor,** sm. (ĭ) jeune homme *b.* 225,2.

domolésc, va. 3. calmer *b.* 356; *-lêște-te,* tais-toi 128,3; *domulesc* 184,2.

donche, cj. *istr.* donc *b.* 283,2; *doncve, b.* 286,3.

Dor, sm. Nl. *b.* 134,3.. 136.

dor, (durút, doare) vb. imps. avoir de la douleur *b.* 67,2. 259,3. 343,2. 369, 3; *istr. b.* 286,2.

dor, dorâ, v. doară.

dór, s. amour, désir, souhait *b.* 173. 178,2. 181,2. 229,3. 233,3. 234 . . 305 . . 375; *mr. b.* 274,3; **doreáre,** sf. *mr.* douleur *b.* 267 (v. durere); **dorésc,** vn. 3. désirer, souhaiter, envier 64,2; *b.* 15, 3. 99,2. 148,3. 178,2; —, prendre plaisir 368; **doríre,** sf. (rĭ) souhait, désir 365,2. 368,2; *b.* 30,3; **dorít,** s. aj. désiré, envié, aimé 154,2; *b.* 98,2. 142, 2. 156,2. 193,2. 230,2. 314,3; **doritór,** aj. désireux, amoureux *b.* 314,3. 358,2.

dorm (durmiĭ) vn. 3. dormir 4. 61, 1.2. 128,1.3. 136,3. 212,3. 255,1-3. 273, 3. 288,2; *b.* 41,2. 170,2. 189,2. 203,2; *mr. b.* 269,2 . . 278,2; *istr. b.* 285,2.

dórnic, aj. qui désire *b.* 259,2.

Dorohóĭu, sm. Nl. 53. 62,2. 74,3. 152.

dós, sn. (urĭ) dos, derrière, revers 264,2; *b.* 106,3; *istr. b.* 286,2; *în* —, derrière, à l'envers *b.* 107,2; *den* —, id. 192; *din* —, 71,2. 172,2; *b.* 245,3.

dosádă, sf. (de) affliction, oppression, outrage *b.* 69,2. 145. 194,3. 218; **dosădesc,** va. 3. affliger, outrager, vexer 4*,3. 27. 36,2. 106,2. 305 . .; *b.* 72,3 . .; **dosădit,** s. aj. opprimé, tourmenté 84,2. 276,2; —, attaqué 82; **dosâditór,** sm. aj. médisant, outrageux 12*,3. 46,3. 50,3.

dosésc, v. 3. *se doseaşte,* se prépare 9,2.

dósnic, aj. à l'insu *b.* 244,2.

Dosotheĭu, sm. Np. 205,3. 208,2. 209,2. 214,2. 239,3. 246,2. 263,2. 290,2.

dospésc, vn. 3. lever, accroître 1*, 2. 4,2. 17; **-ít,** aj. fermenté 330,3 . . 331,2 . .

dostóĭnic, v. dest-.

două, v. doĭ.

dovádă, sf. (vezĭ) témoignage *b.* 125, 3; *cu* —, témoigné *b.* 107.

dovagíu, sm. (iĭ) demandeur en justice *b.* 75,2.

dovedésc, va. 3. prouver, démontrer, constater 143,2. 308. 331; *b.* 3. 87,2. 125,3. 366,2; **-ít,** av. clair *b.* 252,2.

drác, sm. (ĭ) ennemi; diable, démon 9*. 3. 6 . . 7 . . 11,2. 12,2. 15,2. 16,3. 17,2. 18,3. 20. 26. 44,2. 54,3. 60. 83, 3. 84,3. 162,2. 182,3. 230,3. 282. 286, 2. 296 . . 364,2; *b.* 4,3. 51,3. 80,2. 142. 171,3. 260 . .; *dau -culuĭ,* envoyer au diable 113,2; **Drace,** sm. Np. 171; **drăcésc,** aj. diabolique, démonique 10*, 2. 2. 84,2. 90. 131. 218,3; *b.* 51,3 . . 53; **drăcíe,** sf. (iĭ) diablerie 228; *b.* 355,3. 361,2; **drăcoáĭă,** sf. diable, démon féminin *b.* 361,2.

drag, s. aj. av. cher, chéri, agréable, bien-aimé 14*,2. 15*. 27,2. 35,3. 94,3. 101,2. 137. 140,3. 251,3. 262. 277,3; *b.* 178,3. 257. 290,3. 306,2. 333. 362, 2; *de a -ul,* ainsi qu'il fait plaisir *b.* 337,2; **drăgăláş,** s. aj. av. diminut. *b.* 137,3. 172,3. 177,2. 287. 344.

Drăgán, sm. Np. 38,3.

drăgăstós, aj. aimable, plein d'amour 181. 285,3; *b.* 51,2.

Drăghič, sm. Np. 134,3.

drágoste, sf. amour; charité, piété 12*. 15*,2. 25,3. 29,2. 31,2. 37,2. 51. 96,3. 102,2 . . 118,3. 129. 181,3 . . 277, 3. 298. 304,2. 318,2.3; *b.* 10,2. 21,2. 48. 99,2. 137,3. 254,3. 305; —, déesse de l'amour, amouresse *b.* 137,2 . .; **drăgostít,** aj. favori *b.* 141,2.

Drágoş, sm. Np. *b.* 2; *-şe* 196,3. 197,2.

drăgulean, aj. chéri *b.* 137; *-léţ, numirĭ dă* —, noms de caresse (allem. Kosenamen) *b.* 260; **drăgúţ,** s. aimé, bon-ami *b.* 345,1.2; **Drăguţăscu,** sm. Np. 174,2.

drahíu, sm. fils *b.* 298,3. 299,3.

dráhmă, sf. drachme *b.* 64,2.

drám, sn. (urĭ) petit poids, un gramme (à peu près) *b.* 44 . . 45 . . 376,2.

dreáptă, sf. la main droite 130,3. 168,2; *b.* 237,2; *dereaptă* 16,2. 32. 41, 2. 43,3. 74,3. 129; *dêdereaptă,* à la droite 18,2 . .; *dirêaptă* 106,3. 248. 315. 316,2; *b.* 26,2; *dêdireaptă,* à la droite 103,3 . . 230,3. 286,2. 318,2; *deraptă* 227,3; —, juste, légitime (v. drept).

dreg (dreseĭ), va. 2. diriger; raccommoder, rajuster; — *graĭul,* dresser la voix *b.* 329,3; *dereg* 11. 13,2. 27. 210,2. 224, 2. 244,2; **-ătór,** sm. (ĭ) magistrat, gouverneur, employé public, économe *b.* 242,3; *deregător* 276,2; *diregător* 119. 195,2 . .; *b.* 9,2. 14,2; **-ătoríe,** sf. (iĭ) guide, charge; service *b.* 7,2 . . 216,3. 242,3; *deregătorie* 16*. 133. 218. 276, 1.3 . . 278,2; *b.* 50; *diregăt-,* administration 114,3. 195,2 . .

drépt, dreaptă, s. aj. juste, légitime, équitable, vrai, égal; droit, pouvoir 69, 2. 159,2. 163. 167 .. 170,2. 303,3. 345, 2. 350,3; *b.* 57,3. 79,2. 194,3. 217, 2. 232,3; *derept* 1*,2 .. 2*. 3*. 16*,3. 2 .. 11. 13,2. 17,3. 19. 32,2. 40,3 .. 41,2. 74,3. 138,2. 154,2. 183; *deraptă,* f. 216,2; *dirept* 2 .. 38,3. 47,3 .. 51. 63. 77. 78,3. 83,2. 99,2. 101,2. 104,2. 116,2. 150,2. 256,2. 314,3. 318,3. 366 .. 368 ..; *b.* 39,3. 54. 169. 194,3; *dirêptă,* f. légitime 38,2. 45. 62,3. 112,2 .. 3 ..; *diriáptă,* f. 142; *drĭaptâ* 193,2; *b.* 122, 3; *draptă, b.* 88,3. 137,3; *dirept,* fidèle 290,3; *derêptă* 16*; —, sf. justice 12, 3 ..; —, main droite, v. dreapta; —, droit, vertical *b.* 120,2; *di-, b.* 14,2. 40; — *cumpănít,* équilibré 323,2; — *mijlocít,* exactement dans le milieu 323, 2; *derept-slăvitor,* bienloué 109,3; *dirept întru credință,* orthodoxe 118,3; **drept,** av. pour, à cause de, parce que, conformément 3*,3. 5*,3. 9*. 91, 3. 103. 130,2; *b.* 372,2; *derept* 1. 3. 8 .. 11. 19,2. 20,3. 24,3. 26,2.3. 33, 2. 38,3. 41,2 .. 45. 53. 61,3. 74. 92,2; *derêptu* 1,3; *derepto* 43,3; *derept,* contre 11,2; *dirept* 63; **drept-acéea,** par conséquent, conformément 76,3. 77. 79,2. 118,3. 168,3; *b.* 153,2. 210,3; *derept aceea* 1*,2. 8*,2. 13*. 15*. 5. 18. 21. 23,3. 27,2. 44,2. 55,3. 100. 111,3. 129. 274, 3. 283,2; *dirept* — 83. 89,3. 222. 291. 341,3; **drept-ce,** pourquoi 40,2 .. 96,3; *derept* — 9; —, par conséquent, car, parce que; *derept* — 23,2; *derepce,* pourquoi, parce que 1*,3. 3*. 4*,2. 23,2. 25,2. 30. 54,3. 55,3. 252,2. 266,1.3; *cu drept,* en vérité, à bon droit *b.* 73,3; *cu dirept* 62,3; *în -ul,* vis-à-vis, en face *b.* 82,3. 136,3; *prin* —, id. *b.* 353; *spre* —, id. *b.* 134.

dreptáre, sm. (ărĭ) équité, justice; *direptare* 246,3. 249,2; *dereptarĭu,* règle 253.

dreptáte, sf. (ățĭ) justice, droit, équité 148,2. 168,3 .. 326,2. 333,2. 355, 2; *b.* 14,2. 179,3. 221,1.2; *dereptate* 10*. 13*,1.3. 16*,3. 4 .. 11,1.3. 13,3. 14. 23,2. 36,2. 153. 287. 367; *b.* 11,2 .. 14,3; —, vérité 15*,3; *direptate* 48,2. 77. 79,2. 105,3. 119,2.3. 186. 246,3. 312,3; *b.* 9,2 .. 233,2; **Direptate,** Nl. 70,2.3; *după* —, justement, à juste titre *b.* 83,3; *pe* —, id. *b.* 103; *pre direptate* 122,3; —, en réalité *b.* 174,3; *cu* —, *mr.* comme il fallait *b.* 267,2; **direptătór de lege,** règle, guide de la loi 87,3; **dreptez,** va. 1. guider, diriger v. înd-; *dereptez* 9*,3. 16*,3.

dres, sn. (se) office, document 92; *dires* 75,3. 144,3. 174,3; —, *(dresurĭ)* épices *b.* 44,3.

drójdie, sf. (iĭ) levain *b.* 46,2.

drucár, sm. imprimeur 78.

drúg, s. barre à filer *b.* 298,2.

drúm, sn. (urĭ) chemin, route, voie 70. 123,3. 257,2. 360,2; *b.* 5. 84,2. 119,2. 164. 200,3. 218. 221,2; —, voyage *b.* 128,3; **-ár,** sm. (ĭ) voyageur *b.* 326,3 ..; **-ușór,** s. dim. sentier *b.* 345,2.

Drusilіea, sf. Np. 7*,2.

dsudek, v. judec.

dubit, aj., *lemn* —, bois tanné *b.* 293,3.

duc (duseĭ), va. 2. mêner, porter, apporter, conduire 3*,3. 5*. 1,2. 3. 6. 21,2. 25,2. 30,3. 59,2. 64,3. 73. 102, 2. 141. 204,2. 210. 255,3. 296,3. 351; *b.* 22. 38. 43,3. 68,2.3. 107,3. 158,3. 189,2. 307; —, supporter, vivre *b.* 349, 3; — *în ispită,* tenter 10. 31,2. 32. 41, 3; *b.* 36,3. 184,2; — *în casă,* recueillir 18,2.3. 19. 104 ..; — *în spate,* porter sur le dos *b.* 214; vn. — *viáță,* mener la vie *b.* 357,3; —, vr. s'en aller, se rendre quelque part 15*,3. 1. 6. 18,1.3. 26,3. 27. 54,3. 63,3. 66,2. 105. 107,3. 131. 140,2. 162,2. 306,2. 342,2. 365,3; *b.* 41,2. 72,2. 77,2.3. 127,2. 148,3. 191, 2. 256. 320. 328,3. 349. 355,2.3 .. *mr. b.* 280,3.

Dúca, sm. Np. 239,3. 240. 251.

ducát, sm. (țĭ) ducat (monnaie) 95,3 ..

duchésc, vn. 3. *mr.* comprendre, savoir *b.* 270,3. 279; —, découvrir *b.* 269; *duchisésc,* id. 273.

Ducipál, sm. Np. Boucéphale *b.* 311,3.

dúd, sm. mûrier 356,3.

dudáĭu, sm. chardon *b.* 262,2; *dudău,* ciguë *b.* 310.

dúg, s. (urle) *istr.* faute *b.* 284,3.

duh, sn. (urĭ) esprit, souffle, âme 12*, 2. 1,2. 7. 32,2. 34. 51,3 .. 86,1.3. 107. 109,3. 124,2. 157,2. 168. 215,1-3 .. 261,2.3. 283,3. 311,3. 317; *b.* 15,3. 37, 2. 87. 106,3. 159,3. 237. 250,3; — *necurat,* esprit immonde, mauvais esprit

19. 84,2. 85,1.2. 194,2; — *slujitor,* suppôt 263,2; *dukul* 226,2.3.

duhan duhaniți, chevaux fumants *b.* 333; **duhânesc,** va. 3. fumer *b.* 224,2.

duhnít, aj. empoisonné, infecté 102,2.

duhóvnic, sm. (ĭ) père spirituel, confesseur 76,3. 87,3. 88,2.3. 180,3; *b.* 28,2. 343,3; **-ésc,** aj. spirituel, religieux 132,3. 279,3. 293,2. 317.. 330; *b.* 28, 2.3. 106,2. 108,3. 219,2..3.

duĭár, sm. *mr.* denier (monnaie) *b.* 275,2.

duĭós, aj. pénible *b.* 242,3. 246,2; *doĭos,* désireux *b.* 192,2.

duján, s. *istr.* faute *b.* 283.

dujnic, sm. *istr.* qui fait du tort *b.* 283. 284,3 (v. dug).

Dúla, sm. Np. 320,2.

dulău, sm. gros chien *b.* 292,3.

dúlce, aj. s. doux, bon, agréable 10*. 13*,3. 1,3. 12,3. 14,2. 31,2. 98,2. 99, 2. 137. 169,3. 185,3. 322,3. 323; *b.* 5, 2. 13,3. 17,3. 72,2. 134. 306,3; *măncare de* —, manger gras *b.* 42,2; **dulceáță,** sf. douceur, délice, bénignité, grâce, bien 166,2; *b.* 72,2.. 259; *dulcêță* 13*,2. 15*,2. 20,2.3. 29,2. 31,3. 86. 289,2.. 315; *b.* 95,2..; *dulčață* 1, 2.3. 2. 3. 9. 36,2.. 54,3. 57. 64,2. 98. 110,3. 131,3. 363,3; *b.* 89,3. 174, 3; *dulčați b.* 94,3; *dulčace* 212,3.

dumbrávă, sf. (ăvĭ) forêt, bois 57,2; *b.* 146,3. 304,2. 357,2.

Dumínică, sf. (ce) Dimanche *b.* 18, 3. 33,2.3..; —, Np. *b.* 350,3. 352; *Duminecă,* 2. 24. 89,3.. 99. 111,2. 219. 220. 237,3. 306. 308,3; *b.* 31. 35,3. 58,3. 114; — *florilor,* Pâques fleuries 286,3; *Duménecă* 33. 40. 103,3. 107,2. 111; *Duméinrecă, Domerecă* 9,1.2..; *Dumireca, istr. b.* 285.

dumeresc, va. 3. humilier *b.* 162,3.

dumésnic, aj. apprivoisé *b.* 132,2; *dumestec,* aj. dompté 90,3; *duméstic,* s. locataire 266.

Dumitráche, sm. Np. *b.* 126. 127, 3; **-trașco,** Np. 38,2. 43,3. 152. 173,3. 174,2. 200; *b.* 206,2; **-tru,** Np. 62,2. 74. 87,2. 91,3. 135,2. 208 (v. Dimitrie).

Dumnezéu, sm. (eĭ) Dieu 8*,3. 16*, 3. 10,2.. 20.. 25.. 33. 70. 89,3. 98, 2.. 165,2.. 287; *b.* 17. 77. 94.. 100; pass. *mr. b.* 272,3; *pentru* —, au nom de Dieu *b.* 214,2; *Dumnezău* 64,3.. 155.. 273.. 350,3; *b.* 50,3. 51—52. 60—61. 82,3. 149,2. 196,3. 201; *-eḑeu* 1,2.3. 6.. 46. 47. 49.. 50—52. 66.. 77,2. 79,2. 105,3.. 145,2.. 182. 197, 3. 295,3. 312,3.. 363,2; *b.* 9,3. 13..; —, *(-ḑăi)* divinités *b.* 10,2; *Dumnăḑău* 299. 324; *Dumnizeu* 4; *mr. b.* 281,2; *Domneḑeu* 33,3. 34.. 35.. 36,3. 37,3.. 53—54..; *Domnezeu* 40.. 41..; **Dumnezeoac,** sf. déesse *b.* 39,3..; *-ezăoae, b.* 83—85; **-ezeésc,** s. aj. divin, céleste 44. 31,2. 98,3. 139. 288,3. 290,3. 355,2; *b.* 20,2. 30,2.3. 31. 35,3. 39,2. 203; *-ezăesc* 273,2. 278,2.3. 293,2; *b.* 55. 56,2. 83,2. 89,2. 98,2. 149,2; *-eḑăesc* 52,3. 76,3. 77,2. 105. 107,3. 115,3. 239,3. 240. 245,3..; *-ăḑăesc* 322,3; *domnezeesc* 111,2; *dumneḑeresk* 226,2.3; **-ezăíre,** sf. divinité 101,2. 112,2. 154, 3. 168,2; *b.* 71. 161; *multă* —, polythéisme *b.* 100,2; *-eḑăíre* 77. 78,3. 118, 2. 242,3. 303,2; — *eḑerie* 226,2.3;

dumnăḑăitór, aj. déifiant 242 (v. înd-).

dumnea-lui, -ta, -voastră, v. domn.

Dúnăre, sf. Danube 172. 189,3. 357, 3; *b.* 61,3; **Dunăríță,** id. dim. *b.* 302.

dúngă, sf. cordon (d'une monnaie) *b.* 346,3.

dúpă, prép. après, d'après, selon, suivant à 3. 4. 5. 11,2. 182. 274,2. 362; *b.* 4,2. 50,2.3. 63,3. 101. 216,2.. 227, 2. 236; *dupâ* 14*,3. 14,2. 20,2. 25,2.3. 28. 32,2. 34,3.. 36,3. 51. 59,2. 64,2. 77,3. 107,2. 123,2..; *dupa, istr. b.* 285,3..; *dupe, b.* 44,3; *dopă* 8. 54,3; *dupu* 366,2; **după,** de la, de sur 168; *b.* 29,2. 127,2; *dupe, mr. b.* 271,3; *dupâ acêea,* ainsi (κατὰ ταυτὰ) 9*,1.2. 19,2..; — —, puis 128,2; *după ce,* d'après ce que *b.* 95,2. 117,2. 214,2; *dupe ce, b.* 46,3. 47,2; *după cum,* comme, selon 68,3; *b.* 29,3. 160,2. 198; *după aşteptare,* indulgence 13*. **dúpre,** d'après 44,2. 329. 344 355,2; *b.* 1,3. 30,3. 42,2.. 57. 108,2; — *ce,* d'après ce que *b.* 43,2; — *cum,* selon *b.* 107,2. 108,2; — *împrejúr,* d'alentour *b.* 31; — *úrmă,* dernier 317.. (v. depre).

duplecát, aj. courbé (σιμος) 350,3.

dur, vn. *istr.* durer *b.* 285,3.

dúra, s., *de a* —, roulant, en culbute *b.* 293.

dúrât, sm. fracas 199,3.

durére, sf. (rĭ) douleur, outrage 102, 2. 142. 164. 186; *b.* 59,2. 85,2. 119,3. 161,3. 196,2. 343,2.3; *dureri,* sg. *b.*

171,3. 180,3; *durêre* 301. 341,3. 364, 3; *b.* 13,3. 77. 108,2; *dureare* 102. 106,2. 211,2 (v. dor).

duréz, va. 1. construire, bâtir *b.* 288; *durát, la câmp* —, travail de la terre *b.* 333.

duriŭ-lu, sm. *mr.* le cheval bai *b.* 282.

durút, aj., *rușinê cê -ă,* la honte soufferte *b.* 238,2.

dușmán, s. aj. ennemi *b.* 118. 244, 3. 338,3.

duvaleta, sf. *mr.* coiffe *b.* 280,2.

dužan, dužnic, v. dujan.

dĭ, v. dumnea-voastră.

dvor, sm. cour, (aula) 62,2; **-enín,** sm. noble *b.* 220; **-ésc,** va. 3. servir 293,2; **-êstvie,** sf. nobilité *b.* 220; **-ĭán,** sm. (enĭ) noble *b.* 219,3. 220; **-ĭánstva,** sf. les grands boyards; les boyards auliques *b.* 219,2; **-nic,** ministre, gouverneur 62. 76 .. 91,3 ..; *b.* 255 (v. vornic).

dyhánie, sf., *toată -nia,* tout ce qui respire 14,3 (v. dăh-, dih-).

Ḑ (S, З).

Ḑeu, sm. Dieu 2*,2. 4*,2. 8. 55 (v. zeu).

ḑi, sf. (le) jour 1*,2. 66,2. 179 .. 181,2 (v. zi).

ḑic, vn. 2. dire 1*,3. 2*,2.3 .. 54, 3. 182. 364,3; *ḑâc* 241,2; *gice-ți-se-va* 3*; **ḑisă,** sf. (se, să) parole 1*,3. 3*, (v. zic).

ḑĭudeț, v. județ.

E (Є, Ѣ, Ѥ).

e, cj. et 1*,3. 2*,3 .. 7*,3. 10*. 11*, 2. 15*. 16*,3. 1,3. 6. 8. 9 .. 14,1.2 .. 15,2. 16. 17,2 .. 21,3. 27,2. 28,3. 31. 33,3. 54,2; *mr. b.* 263,3. 265. 266; *istr. b.* 282,3. 283 .. 284,2; —, mais 19. 21 ..

e, 3. p. sgl. est, v. sânt.

e, intjct. eh! voilà! *b.* 214,2.

eá, intjct. çà! allons! (age) 136,3; *eani,* id. 40,2; *en, b.* 262,3; *eni* 324,3 (v. ĭa! ĭani!).

ea, pron. pers. f., v. el.

ea-, v. ĭa-.

eácă, prép. voici, voilà *b.* 350; — *ce,* id. *b.* 350; — *tă mă,* me voici *b.* 293,2 (v. ĭa-).

Eácsi, sm. Np. Ajax *b.* 82,3.

ebrișín, sm. écarlate (πορφυρος) 313,2.

ecatómva, sf. hécatombe *b.* 88,3; *ectomva,* id. *b.* 88,2.

Ecaterína, sf. Np. *b.* 86.

eclisiárh, sm. ecclésiarque *b.* 41,2.

Eclisiastis, sm. le livre d'Ecclésiaste 202,2; *-stu* 325,2.

ecspedíție, sf. expédition *b.* 213,3.

ectomva, v. eca-.

Ector, sm. Np. Hector *b.* 196.

ecz, (= îțĭ), v. tu.

Edémŭ, sm. Nl. Eden 58; *b.* 65,3. 322,2. 327.

Edés, s. Nl. Edessa 224,2.

ediți prestiți, formule d'enchantement, corruption de mots slaves *b.* 138.

Edom, sm. Np. 315,2.

ee, v. eĭ.

Efés, sm. Nl. Ephèse 129. 308,2 ..; l'épître aux Epheséens 277,2.

efharistisésc, va. 3. *mr.* remercier *b.* 269.

Efrát, sm. Nl. 58; *b.* 61,2.3. 134; *Efraftu, b.* 167,2.

Efrémŭ, sm. Np. 37,2; *Efrón,* sm. Np. 36,3.

éftin, aj. à bon marché *b.* 26,3. 376.

egál, aj. *mr.* égal *b.* 263,3.

Eghipt, sm. Nl. Égypte 258,2; *b.* 322 ..; *-pat, b.* 64,3; *-pet* 130 .. 145, 3; *b.* 136. 165. 208; *Eghypt, b.* 163,3; *Egypet* 11*,1.2. 131. 322. 348,2. 358, 3; *b.* 50; *Âghipet* 4; **Eghiptean,** sm. habitant d'Égypte 145,3; *b.* 62,2. 207,2.

egl, *istr.,* v. el.

egúmen, sm. abbé, prieur 157,2. 193. 279,2. 297,3; *b.* 41,2.3 .. 82; *egumăn* 298 .. (v. ĭeg-).

eh, intjct. *mr.* eh! *b.* 272,2.

ei, av. oui-da! 18; *ee* 3*,3; —, intjct. allons! *b.* 114,3; —, mais, *ee* 5*; — *bine,* eh bien! *b.* 255,3.

el, ea, eĭ, ele, pron. pers. il, v. gram.

Eláda, sf. Nl. 320; *b.* 89,2. 243,3.

Ele, sf. pl. esprits malins, fées *b.* 318.

elefteríe, sf. liberté *b.* 243; *mr. -theria, b.* 273.

eleĭmosíne, sf. *mr.* aumône *b.* 281,2.

elemént, sn. (urĭ) élément *b.* 152,2 ..

Eléna, sf. Np. 146; *b.* 74,2. 151,2. 172,3. 316,3.

Eleón, sm. Nl. 67,3 ..

élin, sm. grec, hellène 51. 283,2. 312; *b.* 196,3; **-ésc,** aj. hellénique, grec 60,2. 119. 146. 280 .. 307,2. 348,2; *b.* 156. 167,2. 188; *elenésc* 78,3; *elli-*

nésc 157. 240. 260,2; *b.* 20,3. 78,3; *ellenesc* 85,2; **ellineşte** av. en grec 158, 3. 240. 251,2; *ellenéşte,* 85,3; **elliníe,** sf. langue grecque 260,2.

Elisáfta, sf. Np. *b.* 61,2.

Eliúsŭ, sm. Np. *b.* 158.

Ellii, sm. pl. divinités 85.

elocvénţie, sf. éloquence *b.* 251.

emác, sm. (ĭ) recrue des Janissaires *b.* 18,3.

emn, vn. 1. *istr.* aller *b.* 284,2 (v. imn).

emperecie, 216, v. împărâţie.

Emvionitên, sm. Ebionit 307,3.

en, en-, v. în, în-.

en, intjct., v. ea.

Enáchi, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

endromída, sf. endromis *b.* 3,3.

engastenu, *mr.* intentionné *b.* 267.

engléz, sm. anglais *b.* 214,2.

engólpiu, sm. chaîne de poitrine, collier *b.* 5,3.

eni, v. ea.

Eni, sm. Np. *b.* 207,3. 208 . .; *Enia,* sm. Np. Aeneas 58,2; 59.

enicer, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 81,3; *-čari* 150.

Enóh, sm. Np. 12*. 49,3. 180,2; *b.* 61. 65. 216,2 . .

ensileg, v. înţeleg.

ensnascut, aj. *istr.* (unigenitus) fils unique *b.* 283,2.

entru, av. *istr.,* — *mire,* auprès de moi *b.* 285.

epácta, sf. épacte 44.

epăngé, sf. manteau 357,2.

epárhie, sf. (iĭ) diocèse 193; *b.* 29, 2. 203.

epigrama, sf. épigramme 205,3.

epirót, sm. (óţĭ) habitant d'Épire 200,2.

episcóp, sm. (ĭ) évêque 87,3. 89 . . 110. 141. 157,2. 235,2. 259,2. 295,3. 329,2 . . 358,3; *b.* 125. 156; **-íe,** sf. évêché 176. 319. 321,2. 343. 357,2; *b.* 35,3.

epístolă, sf. lettre *b.* 369,2; **-líe,** sf. (iĭ) épitre 261. 308.

epitróp, sm. (ĭ) tuteur, curateur 328, 3. 329; **-íe,** sf. administration *b.* 86.

épure, sm. lièvre *b.* 170,3. 172. 376,2.

eră, av. mais 175,2 (v. âră, ĭară).

Eráclie, sm. Np. 85,2; *b.* 66,2; *Ira-, b.* 178; *-cléu, b.* 153.

erarhíe, sf. hiérarchie 245,2. 246.

erel, s. manteau, pourpre royal *b.* 209.

erés, sn. (urĭ) hérésie 6*,2. 3. 163, 1.3; *b.* 79,2; **eresie,** sf. id. 290,2 . .; **eretíc,** s. aj. hérétique 98. 146. 158,3. 163,3. 246,2. 289. 307,3. 332; *b.* 14,2. 29. 323.

érĭ, av. hier, dernièrement 185,2. 223,2. 225. 297.

Erimíe, sm. Np. Jérémie 141,2 (v. Ie-).

Ermi, sm. Np. Hermes *b.* 39,3; *Ermia* 57,2; **Ermíp,** sm. Np. *b.* 207,2; **Ermís,** sm. Np. *b.* 211,2.

ermonáh, sm. hiéromonaque 78,2. 111,2. 125,2.

ernéz, va. 1. passer l'hiver 350; *b.* 329,2.

ernĭíe, sf. *mr.* désert *b.* 268,2.

Erónim, sm. Np. 125,3.

(e)rpă, sf. *istr.* pierre *b.* 286 (v. râpă).

ersuch, *istr.* après (?) *b.* 283.

ert, va. 1. pardonner, absoudre, grâcier, exempter 24,3. 30,2. 40,3. 96. 111,3. 113 . . 122,1.2. 147,2. 180. 183, 2 . . 313,3. 342,3. 345,3. 365,2.3; *b.* 16,2. 37,2.3. 153 . . 167,3. 184,2. 227; **ertăcĭúne,** sf. pardon, dispense, grâce 30,2. 32,3. 39,3. 41. 111,3. 153,2. 257; *b.* 6,2. 57. 79; *-čune* 342,3; *b.* 207,3; **ertáre,** sf. (ărĭ) id. 82,3. 146,2. 157,2. 182. 296. 313,3; *b.* 47,3. 234,3; **ertát,** aj. permis, licite, pardonné *b.* 29,2. 69, 2. 362,2 (v. ĭert).

es (eşíi) vn. 3. sortir 3*,2. 10*. 1, 3 . . 2. 11,3. 12,2. 18. 19,2. 21,2. 46, 2. 57,3. 58. 65,3. 71,3. 73,2. 95,3. 96, 2. 106,3. 108,3. 114. 119,3. 125. 137, 2. 140,2 . . 147,2. 169,2. 178. 188,3 . . 248,3. 253,3. 254,2 . . 305,3. 331,2. 360. 364; *b.* 18,3. 19,2.3. 35,2. 94,2. 120. 158,2. 161,2. 199,2. 240. 350,3; —, provenir 118,2; *b.* 175,3; — *înainte,* aller à la rencontre 71; —, manquer *b.* 70,2; *işea, işit, işind* 165,3. 166,2; *b.* 68,3 . . 132,2. 138,2.3 . . 259.

Esóp, sm. Np. *b.* 207—209, v. Isop.

espovedanie, v. isp-.

Estfirŭ, sm. le livre d'Esther 277.

Eşi, sm. Nl. *b.* 245, v. Iaşĭ.

eşíre, sf. (rĭ) sortie, issue; départ 1, 2. 12,3. 154,2; *b.* 93,2. 192,3; — *din fire,* aliénation *b.* 80; **cartê Eşiriĭ,** Exode 331,2; **eşít,** aj., — *din ţiţinĭ,* sorti des gonds *b.* 12; *-ul apeiĭ,* source 1*,2.

eșniosfințúni, sérénissime *b.* 35.
Eteríe, sf. *b.* 242. 243. 245,2; **-ríst,** sm. partisan de l'E- *b.* 244,3.
Ethiópie, sf. Nl. *b.* 61,3; *istorie -pičáscă,* Ethiopica (livre d'Héliodore) *b.* 88,2; **-plên,** sm. Éthiopien 367,2; **Ethióp,** id. 254,2.
ethnicésc, aj. païen 344,2.
Etna, sf. Nl. 253; *b.* 203,2.
etpán, sm. suite, cortége *b.* 127,3.
eu, pron. pers. 1, v. gram.
euneciúne, unité 226,2 . . (v. unitate).
Euriloc, sm. Np. *b.* 85,2 . .
Eva, sf. Np. *b.* 60,2.3 . . 232,2 . . 364; *Evva* 63,3. 64,2. 65 . . 145,2; *b.* 167,3.
Evágrie, sm. Np. 163.
evanghélie, sf. (iĭ) évangile 15*,3. 37,2 . . 42,3 . . 90. 100,3. 103,3. 109, 2. 193,2. 261. 307,3. 347; *b.* 20 . . 74, 2; — *învățâtoáre,* évangile commenté 98; *evagghelie* 348,3; *b.* 154,2; **evanghelicésc,** aj. évangélique 337,3; *b.* 80; **evanghelíst,** sm. (ișțĭ) évangéliste 26. 42,3. 126. 239. 257. 308. 331. 358,3; *b.* 62,3; *ievan-* 30,2; *evaghilest, b.* 61.
Evdóchie, sf. Np. 61,3; *b.* 74,2 . .3 . .
evgheníe, sf. noblesse *b.* 220,2.
evharistíe, sf. st. communion 345; *evvh-, b.* 54,2.
evlávie, sf. piété, respect 354,3; *b.* 29; —, sm. Np. Pius *b.* 205,2.
Evlóghie, sm. Np. 304,2 . . 305,2 . .
Evréu, sm. Np. (eĭ) Hébreu 283,2. 317; *b.* 236 . . 239,3. 241,3 . .; **evreésc,** aj. juif 2*,2; **Evreíme,** sf. totalité, masse des H. *b.* 238. 241 (v. Ov-).
Evrópa, sf. Nl. Europe *b.* 50,1 . .3 . .; *b.* 252,3.
Evstáfiĭ, sm. Np. Eustachius 243,3.
Evstrátie, sm. Np. 76,2. 79,3. 119, 2. 234. 251,2.
Evthimieán, sm. Np. *b.* 68,1.2.
exárh, sm. exarque 156,3. 157,2. 236; *b.* 30.
ezán, sm. invitation à la prière *b.* 19,3.
ézăr, sm. lac *b.* 134,2.3; *ezer, b.* 168 (v. iazer).
Ezechiil, sm. le livre d'Ézéchiel 277,2.
ézer, v. ezăr.

F (Φ).

fă, intj. fille! *b.* 308,3 . .
Fabius, sm. Np. *b.* 11,3.
fábulă, sf. (le) fable *b.* 212. 213. 215. 263,2. 360,2.
fac, (fecĭ, făcúĭ) va. 2. faire, créer, préparer, produire 4*,3. 9* . . 2 . . 3 . . 4. 6 . . 7 . . 9. 13,3. 14. 15,2. 18,3 . . 19, 2 . .3. 21,3. 22,2. 23,2. 26,2.3. 32,2. 34,3. 43. 44,2. 47,3. 50,2. 51,2. 54,2. 56. 57,3. 60,3. 73. 80,3. 81. 91,3. 95, 3. 104,2. 115,3. 120,3. 121,2. 137. 162, 3. 195,2. 210. 235. 241. 249 . . 258,2. 265 . . 268 . . 275,2. 283,3. 311 . . 327, 3. 329,2. 331,3. 341,3. 344. 352; *b.* 7,2. 19. 32,3. 34,3. 37. 63,3. 66 . . 75, 2. 103,2. 115,2. 117. 132. 159,2 . . 170, 2.3. 193. 204,2. 262,3; *mr. b.* 263,3. 265,2.3. 266,3. 267,2.3 . . 269,2 . . 270, 2. 272,2. 273. 280,3 . . 282,2; *istr. b.* 283,3. 285,2.3 . .; —, gagner 95,2; —, valoir 95,3 . .; — *lêge,* observer la loi 51,2; — *judecată,* juger 169 . .; — *vorbe,* parler 167,2; — *într' una,* assembler 111,3; —, ensorceler *b.* 137,2 . . 138; —, devenir *b.* 48,3. 69,2; —, vr. dissimuler *b.* 69. 214,2 . .; *mr.* répondre *b.* 265,2. 266,3.
făcătórĭu, sm. (rĭ) créateur 32,2. 41. 57. 66,2. 236,2. 288,3; *b.* 49,3. 53. 219. 357—358; *-ca-* 109; —, faiseur *b.* 203; — *fără lêge,* qui fait l'iniquité 11. 17, 3; — *de bine,* bienfaiteur *b.* 16,2. 155. 208,2; — *de râu,* malfaiteur 40,3; — *de viĭață,* vivifiant 317.
fácere, sf. (rĭ) créature 77,2; —, œuvre 228,3; *b.* 195,3; *-cea-, b.* 14,3; —, Genèse 280,2; *b.* 156,3; — *lumiĭ,* création 279. 290; — *turnuluĭ,* construction de la tour de Babel *b.* 50,2; — *de bine,* bien-fait *b.* 6. 124. 155,2.
factele Apostolilor, sf. pl. les Actes des Apôtres 261,2.
fáchiol, sm. voile *b.* 176,3.
făclíe, sf. (iĭ) flambeau, torche 147, 3. 148. 254,2; *b.* 15,2. 92 . . 324. 344,2.
fáeș, aj. admirable *b.* 73.
fag, sm. (ĭ) hêtre 357 . .; *b.* 311.
făgádă, sf. (de) vœu 213,2. 246,3; *dau* —, remplir le désir 250; **făgădaș,** sm. vœu 273,3. 274 . .; **făgădueálă,** sf. (elĭ) promesse, engagement *b.* 77; **făgăduésc,** va. 3. promettre, vouer 42,2. 56,2. 59,3. 100,2. 112,3. 156,2. 234,2.

272. 273,3. 293,2. 335,2. 342,2; *b.* 77, 2 .. 121. 122. 146. 175; —, accepter, recevoir 11,3. 189; —, vr. id. 60; *b.* 144,2. 188,3; **făgăduínță,** sf. promesse 130,3. 197. 261,3; **-duítă,** sf. promesse, aj. promise 54,3. 55,3. 100,1.2; **-dui-túră,** sf. id. 42,2.

Făgărăș, sm. Nl. 189,2. 190; *b.* 156.

faget, sm. bois des hêtres *b.* 306,2.

Fagotti, sm. Np. *b.* 170,3. 171.

fágur, sm. rayon de miel 154,2.

făínă, sf. farine 17; *b.* 85,2. 337,2.

fálă, sf. éclat, splendeur 333,2; *b.* 248,2; —, orgueil *b.* 225,2.

falángă, sf. phalange 228, 3.

fálcă, sf. (fălcĭ) mâchoire, joue 320, 3 .. 366; *b.* 138,2.3 .. 144,2.3 .. 169; —, *(falci)* 13,2.

fálce, sf. (cĭ) mesure agraire 62,2. 63.

Fălchi, sm. Np. *b.* 127,2; **Fălcoĭanu,** sm. Np. *b.* 153,3. 163,3.

fălesc, vr. 3. s'enorgueillir, se vanter *b.* 228. 239,2. 252,3.

fălfăesc, vn. 3. flotter *b.* 93,3; —, s'agiter *b.* 254,2.

fălíe, sf. orgueil 275 (v. fală); —, tranche *b.* 42,3. 44. 45.

fálnic, aj. orgueilleux, somptueux 323, 3; *b.* 243. 291; **fălnicíe,** sf. orgueil *b.* 154; **fălós,** aj. orgueilleux 210; *b.* 223,3 ..; —, pompeux 276.

fămêe, sf. (eĭ) famille 24,3; —, femme 199,2. 204,2. 238,3. 300 .. 330, 2. 358,2; *b.* 10. 68 .. 203,2. 250,3. 260, 3. 261,2; **fămeésc,** aj. féminin *b.* 52,2 (v. fe-); **famélie,** sf. famille *b.* 221,3; *-mi-, b.* 128.

făn, sm. foin 8*,3. 14,3. 136,3 ..; *b.* 132,3; *fân* 243. 325,2; *b.* 221,3. 315, 3. 371,2; **fănáță,** sf. (țe) prairie, pré 75,2. 93; *b.* 25,2.

fandasie, v. fant-.

făntănă, sf. (nĭ) puits, source 10*; *b.* 135,3; *fântâ-, b.* 254,3. 303,3. 339 ..; **-níță,** sf. dim. *b.* 339.

fantasíe, sf. fantaisie 260,2; *-ndasie, b.* 48,3. 195,2. 197,3.

fápt, sn. (e, urĭ) action, ouvrage 154; —, fait *b.* 234,3; —, attaque, ensorcellement 228; *b.* 137 .. 138; **faptă,** sf. (te) fait, œuvre 1 .. 2. 25,3. 40,3. 42. 129 .. 141,2. 204,3. 231,3. 274,2. 292, 3 .. 325,2; *b.* 2,2. 31 .. 68. 87. 92. 159,2. 202,2; — (urĭ) 115,3; —, créature 138,3. 236,2; —, occupation *b.* 39,3; — *lumiĭ,* création 41; *faptele apostolilor,* les Actes 349,2; *b.* 79,3 (v. fact-); *în* —, réellement *b.* 252. 254,3; *pun în* —, mettre en usage *b.* 363.

făptúră, sf. (rĭ) création 12,2; *b.* 23,3. 24. 49,3; —, être, créature 10*. 14*,3 .. 34. 99. 230,2. 318,3; *b.* 100, 3. 146,3. 147,2. 156,3. 184,2. 357; —, façon, forme, configuration, structure 255,2.3. 276; *b.* 118,2. 202,3; —, *mr.* fait *b.* 269; *aduc în* —, représenter 289.

făr, prép. sans *b.* 48. 120. 360; — *căt,* ne .. que, seulement *b.* 96; — *de căt,* id. *b.* 20,2; — *de,* excepté *b.* 79. 307,3; — *numai,* seulement 301; *b.* 125,3; — *prin,* id. *b.* 175,2; *far de, istr. b.* 284. 286,2; *var de,* sans *b.* 286, 3 ..; **fără,** sans 46. 86,3. 238. 360,2. 364,2 ..; *b.* 6,3 .. 7,2 .. 28,2. 57,3. 129. 241,2; *-râ* 11*,3. 15. 49,3 .. 115, 2. 118,3. 127. 185,2 ..; *fâră* 17; *-râ* 20. 66 ..; —, excepté; ne .. que, seulement 21,2. 27. 262; *b.* 1,3. 9 .. 202, 3; *istr. fara, b.* 284; — *căt,* id. 327. 363; — *numai,* id. 78,3. 101,3. 157. 161,3. 338,3. 348; *b.* 4,2. 28. 48. 50,2. 56,3. 119,2. 163,3; — *de lêge,* crime, péché 2 .. 8 .. 48,3 .. 81,3. 365,2 .. 366,2; *b.* 52,3. 153,2; —, pécheur 102, 2; — *lêge,* crime 10,3. 13; *fărlêge* 96; — *de stare,* sans cesse 1; — *nemícă,* rien 54,2; — *moarte,* immortalité 14*,3; — *voroavă,* silence 2*,3; *fara, istr.* en dehors *b.* 283,3. 284,2 .. (v. afară).

fărăm, va. 1. casser, briser 167. 361, 3; *b.* 54,3. 240,3 (v. sfă-); **fărămă,** sf. (me) bris, débris, miette 30,3. 107. 354, 2 ..; *b.* 335; **fărămitúră,** sf. (rĭ) id. *b.* 69; **fărămúșă,** sf. id. *b.* 121,2.

Faraón, sm. Np. 145,3; *b.* 135—136. 322 ..; —, bohémien *b.* 335,2.

fărecare, sf. artifice, dessin 5*,2.3 (επιβουλη).

fareól, sm. lisez: *farijul,* cheval *b.* 110,2.

farfuríe, sf. assiette *b.* 303,2.

Fariséĭu, sm. (eĭ) Pharisien 4*,3 .. 23,2. 56,2. 140,3; *b.* 21; —, *(săi,) b.* 58; **-seesc,** aj. pharisaïque 4*,3.

fármec, sn. (ce) charme, enchantement 228. 291,2. 303,3; —, (ĕ) 116,2; *fărmecătór,* v. fer-.

Faron, sm. Nl. 358,3.

fărșesc, (șíĭ) va. 3. finir, terminer 203,3. 204. 257,2.3; **fărșít,** sn. (urĭ) fin 204,3 ..; *b.* 10; *fâ-, b.* 13 (v. sfă-).

fărtát, sm. frère en croix; *fră-* 90 .. 216,2; —, camarade *b.* 306,2. 348. 369, 3. 370,3; **fărtăţél,** sm. dim. *b.* 295,3.

fasolă, sf. (le) haricot *b.* 356,2; *-su-*, *b.* 98.

fáşă, sf. (şe) bande, lien 188,3. 259, 2; *b.* 287,2; —, *(făşurĭ,)* 196; **făşíe,** sf. id. 357; **făşioáră,** sf. dim. *b.* 327,3; **făşiát,** aj. emmaillotté *b.* 327,3.

făt, va. 1. mettre bas *b.* 226. 259,3. 262. 367,2; —, sm. (feţĭ), enfant, garçon, fils 35,3. 36,2. 166,3. 167,2. 168,3. 317,2; *b.* 67,3. 68,1.2. 135. 239. 255,2.

fátă, sf. (fête) fille, vierge 5. 6 .. 9. 16. 23,3. 32,2. 36,2. 41,2. 52 .. 59. 106,2. 171. 175,3. 232,3. 271,3 .. 282. 315,2; *b.* 60,3. 67 .. 71—72. 138,3. 239; *feată,* 276,3. 277,3; *b.* 10; *mr. b.* 268,3. 273,3 .. 275,3 ..; **fătătoáre,** sf. portière (vache) *b.* 258,3.

fáţă, sf. (feţe) face, visage; personne; surface, teint 1*,2. 12*,2. 4. 10. 11,3. 12,2. 14. 15,3. 28,3. 37. 80,2. 83,3. 99,3. 112 .. 118,2. 127,3. 140,2. 181. 215. 224,3. 231. 248 .. 268,2. 303,2. 338,2. 364,3; *b.* 6. 17,3. 65,3. 95. 98, 3. 106,3 .. 107,2. 159. 218,3. 364 ..; —, couleur *b.* 173,3; —, personne *b.* 261,2. 317; *de* —, présent, en présence de 62,2. 207,2. 355. 360; *b.* 7. 74. 75, 2. 90,2. 125,2. 169,3. 250; —, en face 11,3; —, évident, manifeste 50. 123. 162; —, en public 161,3. 163,3; — *(faţiă), mr. b.* 275,2.

făţăesc, va. 3. frétiller *b.* 375.

făţáre, sf. (ărĭ) dissimulation 54,2; **făţăresc,** vr. 3. être partial, avoir égard à l'apparence 193,2; —, feindre 16*, 2; **făţăríe,** sf. partialité 51. 185,2. 193, 2. 198,2; —, dissimulation, hypocrisie 105; *b.* 79,3. 261,2; **făţărnic,** aj. s. hypocrite, dissimulé 16*,2. 54,2. 112. 169; *b.* 73. 153,2; **făţărnicésc,** v. 3. être partial 169,3; **-céşte,** av. en hypocrite *b.* 79,3; **făţărnicíe,** partialité 169. 170, 2; *b.* 196; hypocrisie 169.

făţiş, av. en face 191,3.

Făurárĭu, v. Fevruarie.

Favno, sm. Np. 59.

Favstina, sf. Np. *b.* 10.

feară, v. fiară.

feată, v. fată.

Februarie, v. Fevruarie.

fecĭor, -cĭoară, -ciorie, v. ficĭor.

fel, sc. (urĭ) sorte, espèce, genre, manière *b.* 45,3. 125,3. 127,2. 147,3. 364,2; *felĭu* 156,3. 189,2; *b.* 31,2. 41, 3. 72,2. 143,3. 178,3; *fĕl* 34,1.3. 57,3. 76,2. 78,2. 79. 88. 106. 110,3. 121,2 .. 123,2; *b.* 9,3. 13. 79,2; *fĕlĭu* 281 .. 290. 339. 353,3; *b.* 3,3. 157,2. 174. 188,2. 211,2 ..

feldmárşal, sm. maréchal de camp *b.* 86,2. 128.

felea, sf. une mesure d'une demi oca *b.* 292,3

felegeáu, sm. tasse *b.* 34.

feleleatĭu, sm. discours 2*,2; **feleluesc,** vn. 3. défendre 6*,3.

femée, sf. (eĭ) femme *b.* 362,2; *femeae* 145,2. 246,1.2. 258; *fimee, b.* 67, 2. 82,2. 85. 91. 98,3. 120,1.2; *fomee* 218; *mr. fumellĭe, b.* 277,1.3; **femeesc,** aj. féminin *b.* 110,3 (v. fămêe).

fer, s. 4; — *(feară),* morceaux de fer *b.* 335,3.

ferb, -inte, v. fierb, -inte.

ferdela, sf. boisseau *b.* 320,3.

fereástră, sf. (tre) fenêtre 172,3; *b.* 12. 19,2; *fereastă* (eştĭ), *b.* 330,3. 344, 3. 345; *ferastă, b.* 116,3. 117,2.

férec, va. 1. ferrer, garnir de fer 6; —, enchaîner *b.* 171,3. 302,3 ..; **ferecat,** aj. ferré, doublé 14; *b.* 370,2; —, enchaîné 228,2; *b.* 186; —, bienheureux 8*,3 .. 19,2.3 .. (v. fericit).

feresc, va. vr. 3. préserver, garder, éviter 11*. 12*,2 .. 24,2. 25,3. 49,2. 50,2. 58. 89,2. 141,2. 146,3. 154,3. 167 .. 198,2. 200,2 .. 213. 247,2. 286, 2. 289,2. 362,2; *b.* 25. 66,3. 144. 228, 2. 315.

ferestúică, sf. dim. petite fenêtre *b.* 295,3.

fericăcĭúne, sf. béatitude 136; **fericát,** aj. bienheureux 8*,3. 55,1.2. 83,2. 136,3; **ferice,** aj. heureux 1*. 13. 205. 213, 3. 216. 315,2. 363,2. 368; *b.* 72,2. 331,3. 332; **fericésc,** va. 3. rendre heureux, bienheureux 205,3. 248,2. 266,2. 367,3; *b.* 287, 2; —, vr. se féliciter *b.* 331,3; *-ceḑ,* louer 2*. **-cíe,** sf. (iĭ) bonheur, félicité, béatitude 205,3; *b.* 9,3. 10,2; **-círe,** sf. (rĭ) id. 325,3. 344,3; *b.* 14. 99,2. 244; **-cít,** s. aj. heureux, bienheureux (beatus) 77, 3. 78,3. 99 .. 146. 152,2. 171. 178. 209, 2. 248,2. 257. 269. 283,2. 290,2. 315, 2. 325. 348; *b.* 3. 48. 72. 83. 89,2. 99, 2. 159,3. 203. 316,3 (v. ferecat).

férie, sf. barille *b.* 229.
ferínță, sf. garde 211,2. 251; **ferit,** aj. à l'abri *b.* 298,3 ..
feritór, aj. considérant (?) 13*.
ferm, aj. *istr.* ferme *b.* 286.
fermán, sm. firman, décret *b.* 113, 3. 312,2; *fir* —, *b.* 315.
férmec, va. 1. charmer, enchanter *b.* 323,3; **-ătór,** sm. empoisonneur *b.* 159, 3; **-ătoríe,** sf. enchantement, sorcellerie 162,2; *b.* 100,2 (v. fărmec).
fes, sm. bonnet grec *b.* 376.
Festul, sm. Np. 59.
feștelesc, va. 3. salir *b.* 352,2.
feștílă, sf. étoupe *b.* 93,2.
feștuít, aj. teint *b.* 225,3.
fete, sf. *istr.* fille *b.* 283,2 (v. fată); **fetícă,** sf. petite fille *b.* 362,1.2; **fetișcánă,** sf. fillette *b.* 261,2; **fetișoáră,** sf. id. 292,2; *b.* 295,2; **fetíță,** sf. id. *b.* 295,3.
fețisoáră, sf. dim. visage *b.* 298.
Fevruárie, sf. Février 321; *b.* 18, 3; *-roarie, b.* 27,2; *Februarie b.* 205,2; *Făurárĭu* 256,2.
fiă, sf. (fie) fille 15,3.
fiáră, sf. (fiarâ, fieri) bête féroce, bête 10*. 9. 15,3. 34,3. 35. 57,3. 59, 3. 60. 81,3. 116,3; *b.* 59. 150,2. 164, 3. 165,3. 217; *fiearǎ* 353,3; *b.* 146,3. 147,3; *fêră, b.* 211; *feară, b.* 313,1-3; *feră, b.* 116,3 (v. hiară).
(ficĭoáră), sf. (re) fille, vierge, *fičo-* 183,2. 214,2. 227,2. 241. 257,3. 299. 300, 3; *b.* 61. 143; *feč-* 282,3; *b.* 16. 38,3. 88, 3. 89,3. 91,3. 171,2. 187,2. 293,2; **fičor,** sm. (ĭ) fils, jeune homme 38,2.3. 44,3. 135,3. 207,2 .. 256,2. 364,2; *b.* 64 .. 66. 135 .. 172,2; *mr. b.* 265; *fecĭor* 5. 7. 15. 20,2. 23. 25,3. 35,2 .. 47. 53. 55. 61. 64,2. 69,3. 90. 102 .. 105,2. 122. 140,3. 145,2. 171. 287,3. 351; *b.* 10,3. 38. 41,2. 70. 255,3; *istr. b.* 285, 3; *mr. fițior, b.* 268. 269; —, serviteur 33. 40,2. 223,2.3; *b.* 40,3. 128,3; — *de suflet,* fils adoptif *b.* 135; — *de boier,* noble *b.* 33,2; *fečur* 92,2; *feciurĭu* 43, 3; —, vieux 16; **fečĭoráș,** sm. dim. *b.* 337,3; **fečoríe,** sf. virginité 130,2; **fečoresc,** aj. virginal *b.* 91,2.
ficleán, -leșug 171,3. 172; *fitlan* 39 (v. vicl-).
fidelúș, sm. tonneau *b.* 369,2.
fie, intjct. amen 248,3.
fieástru, sm. (ștri) beau-fils 277—278 ..; **-stră,** f. belle-fille *b.* 173,2.
fie-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 48,2.3. 51,2; *b.* 259,2; **-ce,** id. 353; **-cíne,** id. 48,3 .. 78,3. 162; *-cene* 111 (v. fieș-cáre hie-).
fĭér, sm. (fiară) fer, fers 2*. 6. 7. 82. 132. 172,2. 228,2. 283. 320,3; *b.* 51. 90,3. 197. 204,2.3. 370,3; *fer* 4; *hier, b.* 31,3; 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 268; *her* 178,2; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264; *flier, istr. b.* 285,3 (v. fer, her).
fiérb, vn. 2. (rsei, rt) bouiller, bouillonner, cuire *b.* 42,2.3. 43,2 .. 118,3. 164; —, fermenter *b.* 45,3; *mr. herb, b.* 274; **-ínte,** aj. av. bouillant; chaud, ardent, fervent 33. 361; *b.* 86,3. 156,2. 192,3. 196,2; *her-* 69,2.
fiére, sf. fiel, bile 9. 16; *b.* 98. 102, 3. 368,2 (v. hieare).
fiertúră, sf. (rĭ) sacrifice 84,2.
fieș-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 78,2. 133. 185,3; **fieș-ce,** id. *b.* 46; **fiește-care,** id. 166. 170,2. 260, 2 .. 301,3. 331,3. 334,2. 340,3. 342,2; *b.* 14,2. 28,2. 50. 93,2. 99,3. 159,2. 169,2. 210. 213 .. 357; *fieaște* —, *b.* 9, 2 .. 13,3; *fiiște* —, *b.* 58,2. 88,2.3; *fieșteș* —, 337,3 ..; **fiește-ce,** id. 343,3; *b.* 39 .. 110,2. 155; **fiește-cíne,** id. 67,2. 312; *b.* 169,2; **fiete-care,** id. 97, 2. 331,2 .. 353.
figuránt, sm. (țĭ) figurant *b.* 248,2.
fíică, sf. (ce) fille 313,2; *b.* 60,2. 83, 2. 137,2 .. 182,2.
fiínță, sf. (țe) existence; être; essence; personne 164,3. 294,2. 303,2. 343,3; *b.* 21. 147,2. 176,3; *hii-, b.* 259,3.
fiiști-care, v. fieşte-.
fíĭu, sm. (fiĭ) fils 1*,3. 9*. 10. 17,2. 19,2. 20. 37. 47,2. 48. 59 .. 63,3. 82, 3. 311,3. 322,3; *b.* 23. 37,2. 180 ..; — *sufletesc,* sm. fils adoptif 156,3; *fiu* 1 .. 12,2. 15. 16,3. 31. 86,2 .. 134,3. 155. 215 .. 254,3. 282 .. 284,3; *b.* 126,2.3 .. 199. 200; *feĭu, b.* 172,2; *istr. filĭu, b.* 283,2; *mr. hilĭu, b.* 266,2 .. (v. hilĭu).
Filarét, sm. Np. *b.* 128. 175.
Filát, sm. Nl. le pays de Havila *b.* 61,3.
Filic, -cs, sm. Np. 5*. 7*.
Fílip, sm. Np. 194,2. 283,3; *b.* 151, 2. 166,1.2; **-ești,** sm. Nl. 38,2.
filĭu, *istr.* v. fiĭu.
filosof, sm. (ĭ) sage; maître; philosophe, docte 60,2. 61,3 78,2. 119. 304,

2. 328,2. 342,2.3; *b.* 10,2. 12,3. 65,3. 166,3. 188,1-3; *mr. b.* 266,3 . .; — *de cêle de fire,* naturaliste 102; **-íe,** sf. (iĭ), art; sagesse; philosophie 60,2. 133. 204. 260,2. 261. 320; *filosófie, b.* 188, 2 . . 3 . . **-ésc,** aj. philosophique, sage 261; *b.* 4,2. 252; **-icésc,** aj. id. *b.* 212.

Filothéĭu, sm. Np. 337. 340,2.

fimee, v. fe-.

(fín), sm. (ĭ) filleul, camarade, *hin* 258,2; *b.* 260—261.

finic, sm. (ĭ) palmier 318,3; *b.* 197, 2. 198; **-ă,** sf. (e) datte *b.* 132,3. 133.

Finiceán, sm. Np. Phénicien 313,2.

finíx, sm. phœnix *b.* 109 . . 254,2.

Finţitişte, s. Nl. 87.

Fior Avanti, sm. Np. *b.* 46.

fiór, sm. (ĭ) frisson *b.* 233,3.

fír, sc. (e) fil, fil d'or *b.* 90,2. 178, 3. 315,3. 328 . . 331,3 . . 340,3. 343. 364,3 . .; — *(firure),* fin line, Byssus 30, 3; *hir, b.* 261.

fíre, sf. (ĭ) espèce; nature, caractère; substance; naissance 9*,3. (ὕλη) 10*. 34, 2.3. 47,2. 49,3. 55,2. 79. 84,3. 102. 112,2. 131,3. 171,2. 254,2. 294, 3. 303, 2. 313,3. 350,3. 364. 366,3; *b.* 10,2. 57. 79. 118,2. 130,3. 151,3. 175,2. 247, 2. 362. 373,2; *preste* —, surnaturel, trop 243,3. 297 . . 299; *b.* 113,3. 363; *vin în* —, revenir à soi *b.* 111; *hire, b.* 260; **firésc,** aj. naturel 344,2. 347,3; *b.* 112,3. 154,2. 163,3. 173,2. 213; **firéşte,** av. naturellement *b.* 162.

firídă, sf. (zĭ) *mr.* fenêtre *b.* 281.

firmán, v. fer-.

firuésc, va. 3. tordre *b.* 328.

Fisênţê, sm. Np. 136.

Fisévs, sm. Np. Thésée *b.* 164.

fisognomíe, sf. (iĭ) physiognomie *b.* 205,2.

Físon, sm. Nl. *b.* 61,3 . . 133,3. 167,2.

fitlau, v. ficlean.

fiţior, *mr.* v. ficior.

fiu, v. fiĭu.

fival, *b.* 97 (?).

flácără, sf. (rĭ) flamme, feu *b.* 254,2. 306,3; **flăcărós,** aj. flamboyant *b.* 323.

flăcău, sm. (ăĭ) non marié *b.* 261,2. 298,3. 335,2.3.

flămând, aj. s. affamé 8*,3. 18,3. 19,2. 84,3. 181,3; *b.* 148,3. 373,3; — *(ndăĭ)* 250; **-nzesc,** vn. 3. affamer 9*,1 . . 18,2. 19,2.

fleáncă, sf. bavardage *b.* 262,3.

flégmă, sf. flegme, glaire *b.* 27,2. 260,2.

flĭer, v. fĭer.

flíntă, sf. fusil *b.* 303.

floáre, sf. (florĭ) fleur 57,2. 96,3. 107,2. 156,3. 172,2. 324 . .; *b.* 30,2 . . 91; — **de aur,** chrysanthème 357,2.

flocós, aj. laineux, chevelu *b.* 118, 3. 169.

floricéa, sf. (cele) fleurette, petite fleur *b.* 295; **-cícă,** id. *b.* 173,3. 312.

floríut, s. *mr.* florin *b.* 266,3.

flótă, sf. (te) flotte *b.* 151,2.

flúer, sn. (e) sifflet, flûte *b.* 88,3. 287,3. 329,2; —, (tibia), 28. 320,3; —, va. 1. siffler *b.* 354,2.3; **-áre,** sf. sifflement.

flúture, sm. (ĭ) paillette (d'or, d'argent) *b.* 312,2.

foáe, sf. (foĭ) feuille *b.* 44,2. 176,2. 298,2; —, soufflet *b.* 335,2. 374.

foale, sf. soufflet *b.* 375; *fole, istr.*, ventre *b.* 286,3.

foáme, sf. faim 15,3. 26. 206,2. 282, 3; *b.* 7,3. 212. 241,2. 373,3; *mr. b.* 265; *istr. home, b.* 283; **-te,** sf. (ţĭ) famine 175,2. 297,2. 318,2. 321,3. 354,2; *b.* 23,1.2. 164,3. 241. 260; *fuamete* 8.

foáră, av. *mr.* mais *b.* 267,2 (v. a f a r ă).

foarfecĭ, sm. pl. ciseaux *b.* 323,2.

foárte, av. très, fort, bien 27,2. 33, 2. 60. 65,3. 100,3. 126. 215. 272,2. 346,2; *b.* 13,3. 83,2. 113,2. 178 . . 225, 3; *-ti, b.* 134,3; *fortă* 100,2. 137,2. 142, 2; *b.* 171,3. 229,2; *fortă, mr.* fort *b.* 266,2.

foc, sc. (urĭ) feu, chaleur 9*,3. 11*, 3. 2. 6 . . 9. 15,3. 24. 44. 50,2. 58,3. 82,2. 130,3. 218,2. 338,3; *b.* 19,2. 118, 3. 132,3. 302,2.

Focşánĭ, sm. Nl. *b.* 126,3. 127,2. 128; *-şeani* 200; *-şenĭ, b.* 82; **-şê,** sm. Np. 103 . .

focuşór, sm. petit feu *b.* 345,2.

foésc, va. 3. souffler *b.* 335,2.

foĭofíu, sm. petite pervenche (vinca minor) *b.* 342,2.

fojgăésc, vn. 3. fourmiller *b.* 351.

fole, *istr.* v. foale.

folós, sc. (oase) profit, avantage, gain, gré; *de* —, utile 9*,2. 19,3 . . 24,3. 29, 2. 38. 51,2. 77,2. 79,2. 94. 111. 118, 2.3. 143,2.3. 146,2. 198,3. 260,3. 276, 2 . . 327. 363,2.3; *b.* 28. 67,3. 101,3.

138. 152,3. 199,2. 222. 231. 247,2; — (ure), intention 40,3 ..; **-ésc,** va. 3. profiter, produire, bénéficier, gagner; être utile 10,2. 60,3. 105,2. 292,3. 321,2; *b.* 31. 121,3. 147,3. 156,2. 183,3. 188, 2. 190. 196; *-săsc, b.* 181,2; **-ínță,** sf. (țe) profit, utilité, gain 94,2. 348,2; *b.* 77,2. 347,3; **-íre,** id. 80,2; —, secours *b.* 15,3; **-itór,** aj. utile 280,2. 286. 321, 2. 336,3. 347,3; *b.* 6,2. 47,3; *-itori,* f. *b.* 114,3; **-itór,** sm. secours 10,2.

fomeáe, sf. famille 9 (v. fem-).

fórmă, sf. forme 276; *b.* 236,2.

formós (v. frumós).

fortotire, s. *mr.* branche *b.* 272,2.

fortúnă, -tușag, v. furt-.

Fótie, sm. Np. 78,2.

frágid, aj. frêle *b.* 151,3.

Fragule, sm. Np. 207,2.

frămănt, va. 1. boulanger la pâte *b.* 309; —, vr. s'agiter *b.* 154.

frâmseță, -mșețez, v. frumós.

Frânc, sm. (i) Franc; Latin 221,3; **frăncésc,** aj. français (?) latin 295,2.

Francisc, sm. Np. 216,1.2; *-ghisc, b.* 195,3 ..

frăng, va. 2. briser, rompre; couper, fracturer 2*. 4 .. 42,3. 52. 64,3. 182, 2. 232,2. 233. 262. 331,3; *b.* 238,3. 290,2.3; *frangu, mr. b.* 266,2.

frânghíe, sf. (iĭ) frange *b.* 11,3.

franțozésc, aj. français *b.* 346; *b.* 3,2; —, année d'étude *b.* 253.

Frăsănă, sf. Np. *b.* 182.

frásen, sm. frêne 356,3.

fráte, sm. (țĭ) frère 3*. 10* .. 15* .. 1 .. 3. 6. 18,3. 30,2. 44,2. 46,3 .. 52, 2. 62,3. 69,3. 85,2. 96. 139. 166,3. 184,2. 186,3. 187,3. 259,1.2. 262,1.3. 274. 297,3. 362,2; *b.* 31. 70. 119,2 .. 173,2. 200,2; *istr. b.* 286,3 ..; *-ti, b.* 63,2. 96,2. 180 ..; *-tĕlea* 132,2; — *sufletésc,* frère allié; **frățésc,** aj. fraternel 205,3; *mr. fra-, b.* 266,2; **frățéște,** av. fraternellement *b.* 168; **frăție,** sf. fraternité 217,3.

frău, sn. (ăe) frein, bride 13,2. 61,2. 365,3; *b.* 90. 237,1.2. 254 .. 296,2 ..; — *(frâne), b.* 311,3; *frân, mr. b.* 269,2.

frec, va. 1. frotter, frictionner; brosser 222. 320,3; *b.* 46,2; **-át,** aj. frotté *b.* 42,2.

fredil, sm. foret *b.* 136,2 (sfredel).

frémbă, sf. (be) frange *b.* 327,2.

Frênți, sm. Np. François 37,3. 38.

frențít, aj. *s.* syphilitique, qui a une maladie vénérienne 122,3.

fretatz, 216,2, v. fărtat.

frícă, sf. (cĭ) peur, crainte; frayeur 2*. 12*,2. 3. 8. 11. 25,3. 80,2. 89,3. 101,3. 128,3. 143,3. 169,3 .. 210,2. 259,2 .. 289,2. 313,2. 345,2; *b.* 4,2. 17,3. 41. 56. 85. 116. 158,3. 215,2. 239,2.3; *mr. b.* 264,2; **fricós,** aj. s. peureux, craintif, timide 147,3. 148,2. 193,3; *b.* 145,2. 239,2; *mr.* —, terrible *b.* 269,2. 271,3; **fricușéz,** va. *mr.* terrifier *b.* 264,2 (v. înfricoșez).

Fríderic, sm. Np. Frédéric *b.* 246,2.

fríg, sm. froid, froidure 6 .. 266,3. 349,3; *b.* 3,2; **frigurĭ,** pl. fièvre 4. 300. 350; *b.* 26,2.3. 293.

fríg, va. 2. (fripseĭ, fript) rôtir; brûler *b.* 44,3. 200,3. 214,2. 228,3. 337, 3. 369. 376,2; **-áre,** sf. broche *b.* 136, 2 .. 170,3. 228,3.

Frighia, sf. Nl. Frigie 350,3.

frigurós, aj. froid; glacé *b.* 26,2 ..

frípt, aj. rôti, brûlé 331,2; *b.* 104, 3. 211.

frumós, aj. beau 11*. 36,2 .. 57,3. 83,3. 106,2.3. 132,2 .. 177. 216,2. 273, 2. 336. 340,3; *b.* 13,2. 59,2. 85. 141. 162,2. 172,3; *formos b.* 234,3; —, s. le beau, la beauté (personnifiée); *b.* 137, 2 ..; **frumuséțe,** sf. (țĭ) beauté 10*. 166.2. 173; *b.* 71,2; *-sêțe* 132,2. 291. 292,2 ..; *b.* 8 .. 91,2 .. 107,2 ..; *frumsăță, b.* 65 .. 84,3. 118,2; *-seță, b.* 8 .. 94,2. 95. 218; *-sêță* 145,2. 297. 324,2.3. 333; *b.* 9,3 .. 17,3. 147. 173, 3. 176,2; *frâmsețe* 2 .. 313,2; *-sêțe* 14* .. 11,2. 57. 100,3. 106,2.3. 247,3. 254,2. 276,2.3. 351; **frumusăți,** sf. pl. Grâces *b.* 137,2; **frâmsețez,** va. 1. embellir 57. 176; **frumușél,** aj. s. joli, mignon *b.* 177,2. 303,3. 318,2. 332,2; —, av. *b.* 350,2. 371,2; **-ușică,** sf. belle, mignonne *b.* 318. 362.

fruníga, *istr.* v. furnica.

frúnte, sf. front *b.* 2,3. 90,3. 109, 3. 118,2. 123 ..; *de* —, noble, élu, de considération 100,3. 143,3. 199; *b.* 223, 3; *în* —, à la tête 192. 200,2. 218,2; *b.* 201,3; —, frontispice *b.* 153,2.

frúnză, sf. (ze) feuille 276,2. 339; *b.* 176,2. 179. 304,2 ..; *-nḑă* 1*,2. 201, 3; —, feuillage 325,3; *fruînza* 5; **frunziár,** sm. abri de feuillage *b.* 328,3. 329,2.

fug (giĭ) vn. 3. fuir, se sauver; s'évader; courir, sortir 13*. 15*,3. 3 .. 4. 6 .. 10. 57. 58,3. 60. 67. 105,3. 137, 3. 140,3. 165,2.3 .. 168. 197,2. 230. 258,2. 274. 303,2. 327,2. 366,2; *b.* 22, 2. 41,3. 62,2. 152. 164,3. 250 .. 255, 3; —, va. 1. 58,2. 73,2; *mr.* s'en aller, partir *b.* 264,2. 270,3. 272,1.3; —, sm. fuyard (?) 5*; **fugĭ,** va t'en *b.* 308,2. 363,3; **fúgâ,** sf. fuite 213. 361,3. 362; **fúga,** av. vite 362; *b.* 296,3. 315,2. 349; **fugár,** sm. fuyard 305.

fughicel, sm. (eĭ) 4 .. lisez **funicél,** herpes.

fuĭór, sc. (oare) botte *b.* 263. 368,2; *mr. fullĭor, b.* 275,3.

fúlg, s. lisière *b.* 303,3.

fúlger, sc. (e) foudre 16,2. 296,2; *b.* 26,3. 50,3. 89,2. 90,2. 327,2; — *(rĭ), b.* 64,2. 147; —, va. 1. foudroyer, éclairer 171. 257,2. 329,2; *b.* 64,2. 331. 343.

fullĭor, *mr.* v. fuĭor.

fúm, sc. (urĭ) fumée 184,3. 202,3. 324,3; *b.* 185,2. 327,3; —, prétention *b.* 249,2; **-ărít,** s. fouage, sorte d'impôt *b.* 103,3; **-edénie,** sf. fumée 157,2.

fumellĭe, *mr.* (lĭ) femme *b.* 277,1-3 (v. femeie).

fumitós, aj. *mr.* affamé *b.* 264 (v. foame).

fúnd, sm. fond, profondeur 165,3. 166. 327,2; *b.* 41,2. 129,3. 172,2. 217, 2. 327,2. 368,3; *istr. funt, b.* 286,3; *-ul corabiĭ,* câle 128,3; *fără* —, abysse 280,3. 303,3.

Fundescu, sm. Np. *b.* 366,3. 370,3.

fúnie, sf. (iĭ) corde, câble *b.* 136,2 .. 158,2. 198,3; *mr. fune, b.* 273 ..

funt, *istr.,* v. fund.

fur, va. 1. voler, soustraire, dérober 8* .. 29. 33. 35,2. 40,2. 59,2. 112 ..,2. 121 .. 161,3 .. 162. 305; *b.* 11,2. 22. 62,2 .. 108,3. 172,3. 225,2. 257,2. 364, 3 .. 365,2; —, fourrer, glisser *b.* 241, 3; —, sm. (ĭ) voleur 8* .. 29,2 .. 112, 2. 120,3 .. 122,2. 161,3 .. 289,2; *b.* 11,2. 200,3; **-át,** aj. volé *b.* 135. 201.

fúrcă, sf. quenouille *b.* 298,2; — **peptuluĭ,** poitrine, région épigastrique *b.* 297,2; **-úță,** sf. fourchette *b.* 228,3.

Furdui, sm. Np. *b.* 222,3.

furíș, av. furtivement, secrètement 54 .. 171,3. 351,2.

furnícă, sf. (cĭ) fourmi *b.* 121. 132, 2 ..; *istr. fruniga, b.* 282,3. 283.

furtișág, sm. vol, larcin *b.* 256,3; *-tușág* (ure) 2. 120,3 ..; *b.* 135,2; *fortușago* 54,3.

furtúnă, sf. (ĭ) tempête 201,2; *b.* 153; *for-* 257,2; **-nós,** aj. capricieux *b.* 247,2.

fus, sc. (e) fuseau 313; *b.* 120. 309, 2. 312,2. 348,3. 349 ..

fustáș, sm. (ĭ) porteur de gourdin *b.* 326,2.

fustéiu, sm. (eĭ) bûche *b.* 327,2.

fuște, sm. gourdin 2*.

G (Г, Ц).*

* Cuvintele începătoare cu *ğ*, trebue căutate la *gĭ* și *j*. — On trouvera sous *gĭ* et *j* les mots qui commencent avec *ğ*.

găcesc, găcitoare, v. ghicesc, -citoare.

Gad, sm. Np. *b.* 71.

Gadára, sf. Nl. *b.* 238,3.

gádină, sf. (ne) animal, bête 10*. 13*,3. 57,3; *b.* 165,2; *gadenă, b.* 132, 2. 217,2; —, volaille 353,3.

găfuesc, va. 3. suffoquer *b.* 259,3.

Gaie, sm. Np. 308.

găínă, sf. (ne) poule 218,2; *b.* 172. 211,3 .. 349,2. 353,2. 355,2 ..; *galĭira, istr. b.* 285,3. 286; **găinúșă,** sf. dém. *-și de pădure,* perdrix *b.* 44,3; **-șiĭ,** pl. Pléiade *b.* 159,2.

galánga, sf. galéga *b.* 45,2.

galánt, aj. gentil *b.* 248,2.

Gălătên, sm. Galathéen 15*,2.

Găláț, sm. Nl. 93,2.3; —, sm. Galathéen 15*.

Galáție, sf. Nl. Galathie 153,3.

gálben, aj. jaune 75,2. 95,3 .. 258; *b.* 91,3. 167; —, sm. ducat 53,2. 75, 3. 91,3. 93. 103. 160. 355; *b.* 40. 73, 2. 257,2 ..; *-băn, b.* 221,3. 293,3. 296, 3; —, ducat 45; *-bin, b.* 20 .. 224,3; **gâlbenesc,** vn. 3. jaunir 107,2; **gălbináș,** sm. (ĭ) ducat *b.* 326,2; **gălbinicĭós,** aj. jaunâtre *b.* 97,3; **gălbiór,** aj. id. *b.* 317,3; —, sm. ducat *b.* 326,2.

gălceávă, sf. (cevĭ) querelle, dispute 171. 302,2; *-čávă* 322,2; *b.* 123,2; *glăčavă* 67,2; **gălcevesc,** vr. 3. se quereller 243,3; *b.* 255,3; **gălcevitórĭu,** aj. de querelle 286.

găleátă, sf. (ețĭ) seau *b.* 258,3. 320,3.

Galetovski, sm. Np. 236,3.

galĭira, v. găină.

Galiléa, sf. Nl. 238,3. 239,2; *b.* 238, 3; *-lei* 66,2 .. 229,2. 231; *-leĭu* 66,3. 233. 330.

Gamaliilu, sm. Np. 2*,3.

gâmbosésc, va. 3. perdre 54,3.

gând, sc. (ure, urĭ) pensée, idée; opinion, intention; cœur 4*. 6*. 67. 77, 2. 88,2. 164,3. 191. 205. 207. 213. 266, 2. 273,2. 312,2 .. 330. 342,3. 345,2; *b.* 7,2. 14. 64. 170,2. 174,2. 195,3. 198,3 .. 200,2 .. 229,2; *pe gândurĭ*, pensif *b.* 291,3.

găndác, sm. (ĭ) insecte 356,3; *b.* 62.

gândésc, (diĭ) vn. 3. penser, songer, croire; prétendre; réfléchir, raisonner 16*. 50,3. 51. 66,3. 67. 293,3. 297,3; *b.* 104,2.3. 223,2 .. 241,3; *gă-* 54,2. 66,2. 121,2. 134. 142. 158,2. 222,2. 277,2. 312. 315. 364,3; *b.* 41. 57,3. 92, 2. 200,2; **gândíre**, sf. pensée *b.* 253 ..; **gânditór**, aj. s. pensif; penseur *b.* 26. 27,2.

gângánie, sf. (găniĭ) être vivant 266,3; *b.* 259,3. 368,3; *găîn-* 57,3.

Gánghes, sm. Nl. 204,2.

gangrénă, sf. gangrène 126,2.

gănscári, sm. jars *b.* 136.

găoáce, sf. (ocĭ) coquille, écorse 357; *b.* 129,2.

gáoră, sf. trou *b.* 213,2.

Garamánt, sm. Np. *b.* 10.

gâră-mâră, querelle de mots *b.* 361, 2. 362. 375,2.

gârbovésc, va. 3. courber *b.* 358,3; **gărbovít**, aj. courbé *b.* 358.

gárd, sc. (urĭ) haie, palissade *b.* 289, 2. 320,2. 370.

gârlă, sf. (le) rivière 339; *b.* 298,2.

garoáfă, sf. (fe) œillet *b.* 176,2; **garofíță**, sf. (țe) œillet de poète *b.* 295,2. 344; **garofeoáră**, id. *b.* 295,2.

gâscă, sf. (gâștĭ), oie 356,2 ..; *b.* 77,3. 78.

gâsésc, vn. 3. trouver, retrouver 59, 2. 3. 76,2; *gă-* 117. 161,3. 202. 310,3. 336,3. 358; *b.* 119. 129,3. 155,2. 168. 257 ..; *găsăsc* 118,2; *b.* 56,3. 133,2. 134,2. 139,3.

Gáșpar, sm. Np. *b.* 332,3 ..

gât, sc. (urĭ) cou, gorge *b.* 308,3. 323; *găt*, *b.* 40,3. 258,3. 298. 353.

gáta, av. prêt, prompt; fini, préparé 12. 24,3. 55,2. 66,3. 71. 76,3. 181, 2. 200,2. 275,2. 368,2; *b.* 34,3. 83,2. 118,2. 188,3. 235,2; **banĭ** —, argent comptant 38,3.

Gatapod, sm. Np. 351 ..

gâtát, aj. prêt, équipé 104,2; *b.* 307.

gâtéj, sc. (e, ĭ) ramilles, sarments 58,3. 60,3; *gă-* 349,3; *b.* 254,2 .. 348,3.

gătésc, va. 3. préparer; achever, mûrir; garnir, dresser 2. 3 .. 56. 70,3. 80,3. 96,3. 100. 101,2.3. 136. 162. 167, 2. 178,2. 181,3. 223. 231. 268. 288,3; *b.* 24,2. 49,2 .. 56,3. 74,2. 83,2. 84,2; 107,3. 114,2. 131,2. 176. 178,3; *găteḑ* 117,3; *gătez* 1. 258,3. 259,3; *b.* 35,2. 194,3. 320,3. 336,3; **gătíre**, sf. (rĭ) préparation; disposition 191. 334. 365, 2; *b.* 245,2. 347,2; **gătít**, aj. prêt, préparé, garni 18,2.3. 132,3. 157,3. 188, 3; *b.* 315,2; *gâtet*, *b.* 172,2.

gătlán, sm. gosier 206,2.

gătléj, sc. (je) gosier 210,3.

găurít, aj. perforé *b.* 369,3.

Gavaón, sm. Nl. *b.* 62,2.

Gavatha, sf. Nl. 21,2.

găvoázdă, sf. (de) clou 9,2.

Gavriil, sm. Np. 81. 170,3; *b.* 40, 3. 86,3; *-ril* 9. 53,2. 92,3. 173,3; **-riláchi**, sm. Np. *b.* 114; **-riláș**, id. 91,2.

gázdă, sf. (de) hôte 73,2 .. 222,1-3; *b.* 330 .. 333; —, sf. auberge, quartier *b.* 12. 18,2. 114,2; *gaḑdă* 241,3.

Gazúr, sm. Nl. 221,2.

geába, av. en vain *b.* 348 ..; *de* —, *b.* 361,3; *gĭa-*, *b.* 364.

(geam), *gĭam*, sm. fenêtre *b.* 370,3.

gelát, sm. bourreau *b.* 117.

geamân, sm. aj. jumeau; *gê-* 59; *b.* 165,2; *ğa-* 187,2.

geánă, sf. (gêne) cil *b.* 90,3. 169, 2; *gĭa-*, *b.* 123,3 .. 348; *ğa-*, *b.* 123,3 ..

geliste, *în -ea vântuluĭ*, exposé au courant du vent *b.* 333,3.

gem, vn. 2. gémir 195,2; *b.* 242,3. 291,2. 348 ..; *je-*, *b.* 232,3.

gemănáre, sf. (ărĭ) broussailles *b.* 110.

genépro, v. ghenuperĭ.

Genéva, sf. Nl. 216,2.

genúche, sm. (ĭ, e) genou 337,2; *b* 289,2. 363,2; *mr.* *b.* 268,3; *genunche* 351,3; *b.* 145. 299,2. 355,2; *genunchĭu*, *b.* 88,3. 357,3.

genúne, sf. infinité, abîme 360,3.
ger, sc. (urĭ) froid 8,3; *b.* 343,2.
ghar, grâce 243 (v. har).
ghârâ't, aj. combattant 251,3.
ghe, v. de.
Gheéna, sf. Géhenne 10*. 113,2..
Ghenádia, sm. Np. 88.
Ghenár, sm. Janvier *b.* 58,2; *-rie* 44. 71,2. 72,2. 191,2. 336,3; *b.* 27,1.2.; *-nuarĭu* 124,3.
gheneràl, sm. (ĭ) général *b.* 19,3; *ghinărar, b.* 311,2; **ghinăralitét,** sm. généralité *b.* 53,3; **-feldmárșalu,** maréchal de camp *b.* 86,2.
ghenuperĭ, sm. pl. genièvre *b.* 44,3; *genépro b.* 45,2.
gheoace, v. ghio-.
Gheonu, sm. Nl. 58; *b.* 61,2,3. 134. 167,2.
Gheorgachi, sm. Np. *b.* 75; **-ghe** 158,3. 199,3; *-ghi* 251,2; *-ghie* 85,3. 124,3. 151,3. 224. 337,2. 340,3; *b.* 205. *-ghiĭ* 246; *Ghiorghie* 91,3; *Ghiurghe* 92, 2; **Gheorghiea,** Gorgias, le livre de Plato 350,3; **-ghiță,** sm. *b.* 206. 293, 1-3..
Gheorma, sm. Np. *b.* 206,2.
Gherghe, sm. 73,3. 74.
gherg, -ghie, s. armes, blason 250,3 (herb).
Gherman, sm. Np. 60. 173,3. 244, 2. 245; **-nonisis,** sm. Np. 280.
Gherosia plata, Nl. 65.
Ghesna, sf. Np. *b.* 172.
Ghesti, sm. Np. 37,3.
ghetmán, sm. hetman 173,2.
gheţúș, sm. glace *b.* 59,2.
ghevghír, sc. (urĭ) voûtes de trésor *b.* 105,2.
Ghiánghe, sm. Np. 75,2..
ghĭáră, sf. (re) griffe, serre *b.* 129, 2. 130,3. 366,2.
ghĭáţă, sf. glace *b.* 351,3; *ghieaţă, b.* 159.
ghĭavol, v. dĭa-.
Ghica, sm. Np. 251,2; *b.* 82. 111, 3. 116. 126,3.. 206,2. 254,2.
ghicésc, va. 3. deviner *b.* 313,3. 370. 371..; *gâcesc, b.* 164. 346,2; *gă-* 113, 2. 369; **ghicitoáre,** sf. (orĭ) énigme *b.* 368,2. 370,2. 371..; *găc-* 155; *b.* 164.
ghiculésc, aj. de la famille de Ghica *b.* 254.
ghieaţă, v. ghĭaţă.
ghĭem, sc. (urĭ) pelote *b.* 261,3.
ghĭemonu, sm. hégémon 5*,2. 6*; *-munu* 5*,3..
ghĭine, *mr.* v. bine.
ghin, v. din.
ghinărar, -ralitet, v. gheneral.
ghíndă, sf. (de) glande *b.* 85,2.
ghioáce, sf. écaille, coquille *b.* 254, 3; *gheo-, b.* 254,2.
ghionoáe, une espèce de plante *b.* 98.
Ghiorghie, v. Ghe-.
ghĭos, av. *mr., în —,* en bas *b.* 263, 3. 264,2 (v. gĭos).
ghită, *ghiţel,* v. vită, viţel.
Ghĭúla, sm. Np. 176; Nl. 176..
Ghĭurghe, v. Ghe-.
ghĭurghĭulíu aj. rouge clair *b.* 341,2.
ghĭuvăsésc, va. 3. *mr.* lire *b.* 268, 2. 269.
ghivizíu, aj. violet *b.* 341,2. 343.
ghloba, dvornic ghlobini, le Vornik de peines 173,3.
gĭabă, gĭam, gĭană, v. gea-.
gic, va. 2. dire 3*. 56 (v. zic).
gicăluesc, va. 3. persécuter 2*,2.
gimbășíe, sf. (iĭ) jonglerie, divertissement *b.* 10,2.
gínere, sm. (rĭ) fiancé, gendre, époux 12,3. 45. 58,2. 318; *b.* 261.
gíngaș, aj. délicat, tendre, faible 71. 191,3; *b.* 348.
ginte, *b.* 341 (v. dinte).
(gĭoc), vn. 1. danser; *ǧoc* 217,3; *b.* 121,3; —, jouer aux cartes 295,3. 296, 2; —, sc. (urĭ) danse 181,2. 219. 271,3 (v. joc).
ǧĭocurésc, va. 3. se moquer 204,2 (v. batjoc-).
gĭodeţ, v. gĭu-.
(gĭóĭ), sc. Jeudi; *ǧoi, b.* 137; — **marĭ,** le Jeudi Saint 218,3 (v. Joĭ).
gĭone, s. aj. *mr.* jeune; fort, sevère *b.* 267,3. 270,2. 273,2. 274,3.. 275; *gĭúre,* jeune homme 5*..
gĭós, av. bas, inférieur *b.* 35; *ǧos* 2. 36,3. 75,2. 189,3. 255,3. 259,1.2. 273,2; *în —,* 71,3. 300; *mai —,* plus bas; plus jeune 72. 120,3. 201,2.. 277, 2; *b.* 13,3 (v. ghios, jos).
gĭúdec, v. 1. juger, apprécier; punir condamner 4*. 6*,2. 36,2. 126,3. 193, 2. 198,2. 213. 249,2.. 286. 312,3.. 365,2. 367; *b.* 75,3; *ǧu-* 46,2.. 50,3.. 51,2. 105,2.3.. 106,2. 119,2. 303; *b.* 151; **ǧudecáre,** sf. (ărĭ) jugement 154, 2; **gĭudecátă,** sf. (ăţĭ) jugement, ju-

stice; arrêt 193,2..3; *b.* 76,1.2. 220; *ğu-,* 105,1.2.. 150,1-3; *b.* 216; **gĭudecătór, -rĭu,** sm. juge 2*. 145,3; *b.* 9,2. 65. 75,2; *ğu-* 105. 265,3; *b.* 122, 3; **gĭudéț,** sc. (țe); —, jugement, sentence, arrêt; dernier jugement 77. 150,2. 183.. 184,2. 198,2.. 213. 266,2.. 302, 3. 322,2. 323,3. 367.. 368,2; *ğu-* 1*,2. 7*. 46,2. 49,3. 50,1.3.. 51. 52. 55. 104,3. 105. 106,2. 117,3. 119.. 122,3. 123. 198,2. 250,2. 266,2..; *b.* 9; *ğo-* 155,3; **gĭúdeț,** sm. juge 4*,2. 6*,2. 184. 206,2; *ğu-* 78,2. 120,3.. 123,2 (v. ju-).

gĭúg, sm. joug 1*,3; *b.* 205,3.

gĭumătáte, s. aj. moitié 38,2. 74,3; *b.* 84..; *ğu-* 45. 53. 75,2.3. 151. 201, 3; *b.* 221,3.

(gĭúncă), sf. (ĭĭ); *ğu-,* génisse 66,2.

gĭuneáță, sf. *mr.* sévérité *b.* 267,2.

(gĭunghiere), sf. (rĭ) immolation, sacrifice; *ğu-* 67; **gĭunghietúră,** sf. (rĭ) point de côte (pleurésie) *b.* 339,2; **ğunghĭu,** va. 1. assassiner; immoler, sacrifier 63,2.3. 66,2.3.. 67,2.3. 104,3.

gĭúpă, sf. *mr.* (ĭ) tunique *b.* 276..

(gĭupăn), sm. (ĭ) *ğu-,* sieur, maître 53,2; **gĭupăneásă,** sf. (ese) femme, dame 74,3; *ğu-* 45. 53; *gĭupăînêsă* 62,2.

gĭur, vr. 1. jurer, se jurer; promettre; *ğur* 4*,3. 5*,2. 66,2. 67; **gĭurământ,** sc. serment, jurement 4*,3. 272; *b.* 62,2; *ğu-* 50,3. 66,2; **gĭurát,** sm. *mr.* id. *b.* 277. 279; *ğurător pe strâmbul,* sm. parjure *b.* 12,2 (v. jur).

gĭúre, v. gióne.

Gĭurğuv, Ğu-, sm. Nl. *b.* 127.

gĭuruesc, va. 3. promettre 48,2; **gĭuruít,** aj. s. promis, fixé; promesse 5*,2. 48,2. 205; *b.* 142,2.

glár, aj. *mr.* imbécile *b.* 272,2.

glás, sc. (urĭ) voix, son 2*,3. 14*,3. 1. 2. 3.. 8. 14,2. 25. 26,2. 58,3. 59, 2. 64,2. 76,3. 83,2.. 84.. 100. 105,3. 140,2. 147,3. 154.. 185. 254,2. 287.. 335,2. 363,3; *b.* 41,3. 62. 117. 129. 163,3. 192,2.. 253; — (ure) 14,1.2; **glăsâsc,** va. 1. lamenter, vociférer 258, 2; *-sesc,* parler 2*,2; *-suése,* lamenter *b.* 340,2; **glăsitór,** aj. à voix, parlant 30,2; **glăsuíre,** sf. (rĭ) intonation, chant *b.* 192,2..

glávă, sf. (ve) chapitre 28,3. 122. 159,2. 186,3. 245,2. 261,2. 325,2.3..

glézнă, sf. articulation du pied *b.* 4; **gleznișoáră,** sf. dém. *b.* 290,1-3.

Gligorásco, sm. Np. 151,2. 173,3; **-rie,** sm. Np. 53. 103.. 173,2. 312,2; *-ri* 207,2..

gload, sm. fange 359,3.

gloátă, sf. (te) foule, multitude; peuple, populace 3*,2. 4*,2. 6*,3. 17, 2. 59,2. 114,3. 196. 273. 276.. 283,3. 292; *b.* 113. 142,2. 194,2. 195. 317,3; —, *gloote, b.* 143,2.

glodós, aj. fangeux 360,2; *b.* 334,3.

glomozésc, va. 3. faire une boule de farine 352,3.

glónț, sc. (oanțe) balle *b.* 130,1.2. 131..

glotnii, aj. du peuple 62. 91,3.

Glubina, sf. Np. *b.* 172.

glúgă, sf. capuchon *b.* 205,2. 258,3.

glúmă, sf. (me) plaisanterie, drôlerie *b.* 161,2. 247,2. 313,3. 365,2; **glumáș,** aj. plaisant *b.* 135,2; **glumésc,** va. 3. plaisanter, rire *b.* 290,2.3..; **gluméț,** aj. plaisant *b.* 371,3.

glúpav, aj. imbécile *b.* 145.

Gnéu, sm. Np. *b.* 197,3.

goáfă, aj. *mr.* creux *b.* 270,1.2.

goánă, sf. (ne) chasse, poursuite; persécution 192,3. 235. 257,3. 318,2. 362; *b.* 149,3. 152,3. 245,2.

Gofthia, sf. Nl. 224.

gogonéț, aj. globuleux *b.* 118,3.

Goĭa, sm. Np. 62,2.

gól, aj. s. nu, vide; simple; pur 44, 2. 61. 84,3. 97. 104..3. 106,3. 123,2. 160. 184,2. 246,2. 276,2. 351,3; *b.* 4. 90,2. 119.. 148,3.. 177,2. 212,2. 232, 2. 253,2. 342; **golătáte,** sf. nudité 86, 2. 318,2; **golesc,** va. 3. vider; découvrir, mettre à nu 102,2. 258.

Goléscu, sm. Np. *b.* 255..

Golgotha, sf. Nl. 21,2.

Golica, sf. Nl. *b.* 82.

golicĭúne, sf. nudité 276,2; **golișană,** aj. *mr.* tout nu *b.* 271.

gomár, sm. *mr.* âne *b.* 263,3. *gu-, b.* 263,2.

Gomoră, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105,3. 194,3; *-ora, b.* 39,2.

gómot, sm. (l. gomon?) bruit *b.* 232,3.

gonácĭu, sm. (ĭ) persécuteur 257,3; **gonesc,** va. 3. chasser, poursuivre, persécuter; éloigner, bannir; courir, suivre 2*,3. 1,2. 4..6. 16. 58,2. 60,3. 64,3. 71,3. 72. 84,2. 91. 133,2. 142,3. 228,

3. 234,3. 301; *b.* 17,2. 42. 79,3. 97. 121,2. 180,3. 231,2. 320,2; **goníre,** sf. persécution, chasse 308,2. 348; *b.* 256; **gonít,** aj. chassé *b.* 23..; **gonitór,** sm. (ĭ) taureau de monte *b.* 258,2.

Gorgónіea, sf. Np. 64; *b.* 90,2.

Gorghiĭu, sm. Nl. 176; **Gorgúţa,** sf. N. 45.

Gorj, sm. Nl. *b.* 127,2.

góspida, sm. *mr.* seigneur *b.* 267; **gospoda,** sm. maître, prince 63,2; **gospodín,** sm. *istr.* id. *b.* 283,3. 284,2.

góştină, sf. un impôt sur les troupeaux *b.* 34,3. 220,2.3. 221.

Gothín, aj. de Gothie 224.

gotovínţă, sf. (ţe) les choses qui vont s'accomplir 16,2; **-vít,** aj. s. préparé 5*,3.

govitorĭu, aj. 6 *uînru — dupǎ lêge,* religieux 3*.

Govóra, sf. Nl. 87,3. 97,2. 98,3. 111,2.

goz, sc. (urĭ) *goḑ,* jonc 241,2; **Goză,** sm. Np. 207,3.

gráb, de —, av. vite, à la hâte 14*,2. 95,2; *b.* 128. 129,2. 135,2. 185, 2. 256,3; *forte de —,* très vite 137, 2; *în —,* id. *b.* 365; **grábă,** sf. hâte, vitesse 121,2. 174,2. 375; *de —,* av. vitement, à la hâte 134. 192,3. 212, 3. 230. 283,2; *mai de —,* plus vite *b.* 92,3. 135,2; *foarte de —,* très vite *b.* 216,2; *în —,* à la hâte, vite 67; *b.* 33, 2. 92,2; *în de —,* bientôt 129. 285, 3; *mai în de —* 126; *mai în —,* 114, 2. 300,2; *cât mai în —,* le plus vite possible *b.* 215,2; *aşa de în —,* si vite *b.* 84,2. 151,3; *de graabă* 306.

grăbácĭu, sm. cravache 199,2.

grăbesc, va. 3. hâter, accélérer *b.* 17. 92,3. 177. 288. 344,3; **grăbíre,** sf. hâte *b.* 114,2; **grăbitór,** sm. pressé 2; **grábnic,** aj. empressé, vite, pressant; violent 121,2..; *b.* 15,3. 165,3. 243,2.

grădínă, sf. (nĭ) jardin 101.. 157, 2. 291,3. 324.. 351..; *b.* 30,2. 78,2. 173,3. 232,3. 257..; **gredinarĭu,** sm. jardinier *b.* 174.

grăésc, vn. 3. parler, dire 1*,3. 2*, 3. 8*.. 1,2.3. 3. 7. 8. 12.. 24,3. 25.. 26.. 31. 32,3. 46,3. 88,3. 96,2. 113, 2.. 128.. 139,2. 147,2. 179.. 215, 2..3.. 250. 253,3.. 284,1.2. 312; *b.* 31. 36,3. 37,2. 65,2. 199,2; —, disputer 15*,3; *gresc, mr. b.* 264. 271,3. 281,3; —, vr. nommer, appeler 21,3. 46,2. 54-55. 90.. 96,3. 301,3; *— de rău,* médiser 305,3; *b.* 123,2.3; *grâesc* 1. 2. 17. 18. 21.. 36,3. 50. 65. 76,3. 104. 107,3.. 108-109..; *grăâsc* 23,2. 83,2. 86.

gráf, sm. comte *b.* 86,2. 127,3. 249.

gráĭu, sc. (urĭ) parole, voix; sermon 81,3. 112,3. 193. 209,3. 210,3. 267. 309,3. 351; *b.* 95. 150,2. 154,3. 162,2. 202,3. 252,2; — (ĭure) 12*,2. 10,3. 12, 2. 14,3; — (griure) 141,2; — (ĭe), *mr. b.* 268,2. 271,3. 279,3; *greaiu* (urâ) *mr. b.* 266,3. 267; *greau, b.* 264,2. 265,2; **grăitór,** aj. sm. orateur, parlant 11. 267,3.

grăjăsc, v. grijesc.

grájd, sm. écurie *b.* 224,2; *-di, b.* 296,2.

Grama, sm. Np. 91,3.

grămádă, sf. (ăzĭ) amas, monceau; foule, troupe 192. 254,2. 313,2. 347; **grămădesc,** va. 3. amasser, entasser, agglomérer 142; *b.* 92,2. 241,3. 244,3. 245,3. 365,3; *grâmêdesc* 2; **grămădít,** aj. aggloméré *b.* 315,3.

gramatíc, sm. (ĭ) écrivain, scribe 74,2. 135,2. 147; *grămă-, b.* 323; **grammática,** sf. grammaire 157.

grănicér, sm. (ĭ) garde-frontières *b.* 311; **gránіţă,** sf. frontière *b.* 373.

grănu, v. grău.

gras, sm. graisse 12. 15,2.. 16,2; **-ul grăuluĭ,** fleur du froment 15,2; —, aj. gras 36,2. 58,2. 141,3. 177,3. 178. 181,3; *b.* 26,3. 212; **grăsíme,** sf. graisse 247. 282.

graşală, v. gre-.

grătár, sm. grille *b.* 43,3; *-arĭu* 320,3.

gráţie, sf. grâce *b.* 193.

grău, sm. blé, froment 13*,3. 15,2. 95,2. 104,3. 178,2; *b.* 27. 59,1-3. 71, 2. 138. 165. 321..; *grâu* 195,2. 264, 1.2; *b.* 12,2. 215,2. 335; *grănu, mr.* id. *b.* 274; **grâne,** pl. céréales *b.* 320,2.

grăúnţ, sm. grain 13*,3. 17. 128,2.. 167,2. 336; *-únţă, -ţe* sf. id. 6,2; *b.* 44,3.. 45,2. 66,3. 221,3.

gráur, aj. **cal —,** cheval couleur d'étourneau *b.* 333,2. 335,2.

greaĭu, s. *mr.,* v. graĭu.

grêáţă, sf. dépit 6*,3; —, répugnance, abomination 205,3. 210,1.2. 241,3; —, *mr.* poids *b.* 271,2 (v. greu).

greblíţă, sf. petit râteau *b.* 369,2.

Grec, sm. Np. grec 15*,3. 25,2. 53, 2. 61,3. 84,3. 143,3. 221; *b.* 25. 81. 83 ..; **grecíe,** sf. langue grecque 198; **Grecia,** sf. Nl. Grèce *b.* 243; **grecésc,** aj. grecque 37,2. 78,3. 79. 119,2. 125, 3 .. 126 .. 146. 290,2. 336,3. 340,2; *b.* 30,3; — **cê de rând,** langue néogrecque *b.* 153,3; **grecêşte,** av. en grec, néogrec 21,3. 251,2. 290,2; **greco-răsărít,** aj. grec-oriental *b.* 219,2.

gredinárĭu, v. grăd-.

gréore, sm. (rĭ) grillon 357; *grier* 291,3.

greotate, v. greut-.

gresc, *mr.,* v. grăesc.

gréş, sm. **fără de** —, infailliblement 104,3.

greşálă sf. (ale) faute, erreur, délit, crime 7*,3. 12*,2. 8. 9. 10. 26. 28,3 .. 30,1.2 .. 37,3. 85,2. 111,3. 112. 113 .. 123,2.3. 125,2. 154,3. 212; *b.* 4,2. 6,3. 70,2 .. 78,3. 87 .. 162,3; *cu* —, par mégarde 1213 ..; *graşală* 84,2; *grişeală* 146,2; **greşesc,** vn. 3. errer, manquer; pécher, faillir; se méprendre 9*,3 .. 15. 23,2. 24,3. 26,2. 30,2. 48,3. 64. 81,3. 126,3. 270,3 .. 275,2. 276; *b.* 14. 135, 2. 190,2. 227. 248; **greşít,** s. coupable; pécheur obligé 10,1.2. 32. 37,3. 41, 3. 55,3. 82. 97,3. 111,2. 113 .. 141. 180,3. 246. 279,3; *b.* 141,3. 184,2; —, aj. fautif 79,2; *b.* 252,2.

gréu, sm. lourdeur, charge 29,2. 57. 212,2; —, aj. lourd, pesant; difficile; gros 2,3. 8. 42. 251,3; *b.* 25,2. 112,2. 200,3. 203; *cu* —, difficilement, à peine 133,2; *b.* 13,2. 179,2; *grê,* fem. 37,3. 44. 314. 359,3; *b.* 165,2. 238,2; *grè, b.* 59. 112,3; *mr. b.* 276,2; **grea,** aj. f. enceinte *b.* 59,3. 171,3; *grê* 59. 165,3; *grè, b.* 119,3; **greuez,** vr. 1. s'appesantir 365,3; **greutáte,** sf. (ățĭ) étreinte 51; —, difficulté, peine, fardeau, lourdeur 166. 346; *b.* 89; *greotate* 101,3. 112,2. 134,2; *b.* 164,3. 165; *mr. greața, b.* 271,2.

grier, v. greore.

Grigoraşco, sm. Np. 151,3; **-rie,** sm. Np. 43. 56,2. 68,2. 152. 158,2. 301,3. 341,2; *b.* 78,3. 111,3. 126,3. 128. 154. 163. 205,2 (v. Gli-).

gríjă, sf. (je) soin; inquiétude, souci, sollicitude 27,2. 29,2. 52,3. 72. 97,3. 111. 133,2.3. 141,2. 165,3. 184,2. 366, 3; *b.* 23,2. 25,2. 104,2. 154; *cu* —, soigneusement 308; *fără* —, sans souci 144; *grije* (jĭ) 24. 64. 186. 192,3. 205. 326. 337,3. 366,2; *b.* 8,3. 11,2. 13,2. 47. 113; **grijesc,** va. 3. soigner, pourvoir, prendre soin, surveiller; suivre; nettoyer; —, vr. se pourvoir, s'occuper, se soucier 8*,2. 13*,2. 23. 30. 52,3 .. 76, 3. 80. 104,3. 147,2. 166,2. 184,2.3. 289,3. 313. 350; *b.* 38. 42,2. 236. 350, 1-3 ..; *grijăsc* 224,2. 253; *b.* 44,2. 196, 3. 203,3; *grăjăsc, b.* 49,2; **grijít,** aj. préparé, nettoyé 335; *b.* 12. 42,3; **grijitórĭu,** aj. soucieux *b.* 66,3. 156.

gríndă, sf. (zĭ) poutre 356,3; *b.* 210 .. 327,3.

gríndine, sf. grêle *b.* 26,2. 64,3. 147. 159.

grindíş, sm. charpente *b.* 288. 291.

grípsor, sm. aigle, autruche 167,3; *b.* 111,2.

gríşeală, v. greş-.

gromóvnic, sm. livre d'astrologie, (de la tonnerre) 175; *b.* 164,2.

groápă, sf. (gropĭ) tombeau; fosse, trou 44. 65. 100,3. 101,2 .. 102,2. 138, 3. 140 .. 148,2. 165,3 .. 171,2. 188,2. 224. 254,2. 292,2. 352; *b.* 56,1-3. 132, 3. 168; *gropă* 182,3. 230; *b.* 55,3; **grop,** va. 1. herser *b.* 333; **gropáuă,** sf. (ne) grande fosse *b.* 146; **gropilíță,** sf. (țe) petit trou *b.* 97.

groázž, sf. (ze) épouvante, horreur, effroi; sort épouvantable 14*,3. 73. 106, 3. 171,3. 208,3. 213; *b.* 47. 127,3. 217. 218. 245,3; **groáznec,** aj. épouvantable, terrible, terrifiant 165,2.3. 166,1.2; *groaznic* 203; *b.* 23,3. 53. 129,2. 130. 161,2. 208; *groznic, b.* 112. 199,2.3. 216,3. 217, 3. 243,3; —, terrifié *b.* 91,2; *grozdnic* 200,3.

grós, aj. gros, épais, lourd 61. 77. 118,3 .. 201,3. 323. 352,3; *b.* 11,3. 45, 2. 46 .. 78. 88,3. 100,2. 141. 145. 167, 3 ..; **grosíme,** sf. volume, épaisseur 323. 324,3.

grozáv, aj. affreux, hideux, abominable 47,2. 359,3; *b.* 118,2. 169; *grozdnic, groznic,* v. groază.

grumáz, sm. (ĭ) nuque; cou 11. 127. 315. 349; *b.* 88,3. 90,3. 98,2. 116,3. 122,3. 205,2. 213,2.3; *gromaz* 4; *grumaḑ* 258; *b.* 12,2; *grumaț, mr. b.* 266, 3; **Grumazŭ,** sm. Np. 173,2.

grumb, aj. *istr.* — **pecat,** délit grave *b.* 285.

grumbo-cuvintaĭa, aj. *istr.* médisante *b.* 283,2.

Grue, sm. Np. *b.* 302-304.

gspd = gospodin 62,2. 260. 319,3. 358,2.

gúbav, s. lépreux 194,2.

gubernát, sm. Gouverneur 177,2.

gugenésc, aj. du Np. 92,2.

gugĭumán, sm. bonnet princier *b.* 137,3; **guğu-,** *b.* 303,2.

gugóș, sm. **-ĭ de cernêlă,** noix de galle *b.* 46.

gúler, sm. collet *b.* 331,3.

gumár, v. *gomar.*

gunóĭu, sf. fumier, ordure 250. 293; *b.* 218. 375.

gúră, sf. (rĭ) bouche, gueule; trou, ouverture, entrée, bord 9*,3. 12*. 33. 40. 50. 64,2.. 80.. 127,3. 167,2.. 169,2. 233. 246,3. 247,1.2. 268,2. 279, 3. 309,3. 312,3.. 359,3; *b.* 5,3. 21. 45,2. 59,3. 93. 118,3. 130,2. 133,2. 144,3. 168. 213,3. 227,3. 253; — **sábieĭ,** tranchant de l'épée *b.* 22,3; *în — mare,* à haute voix *b.* 104; *goră* 9; **guríță,** sf. dem. petite bouche *b.* 308, 3. 318,2.3. 344,3.

gust, sc. (urĭ) goût; plaisir *b.* 247, 2. 363,2; —, va. 1. goûter, éprouver; manger (un peu) 4*,3. 58,2. 90,3. 131, 3. 182,2. 253. 296. 313. 317,3; *b.* 61. 203,2. 321,3.. 324. 353. 370,2; **gustáre,** sf. goûter, dînette; goût 253. 285. 338,3.

gúșă, sf. gosier *b.* 77,3. 78..; —, *mr.* cou *b.* 268,2..

gutăĭu, sm. cognassier 356,3.

Gvagnín, sm. Np. 143,2.

H (X).

ha, interj. ha! ho! *b.* 365,3; *ha, ha, ha, b.* 214,2.

ha, pr. dém. f. (hele) celle-là *b.* 262, 2. 263..

hăbăúc, aj. hébété, idiot *b.* 358; **-cesc,** vn. 3. devenir hébété *b.* 358,3.

Hae, Np. f. *b.* 172.

hăgilichíe, sf. *mr.* pèlerinage *b.* 267.

háĭ, interj. hè! allons! *b.* 96. 212,2. 296. 309. 345,3; *hăi, b.* 296,3; *háidea,* allons *b.* 259; *haĭt, b.* 360,3. 361..

haĭducéște, av. comme un brigand *b.* 303,2.

haín, sm. rebelle 122,2..

háĭnă, sf. (ne) vêtement, habit 44, 2. 67,2.. 86. 160. 212,2. 224,3. 258, 2. 276,1.2. 277.. 313; *b.* 3,1-3. 11,3. 19,3. 119. 186,2. 223. 225,3.

haĭnésc, vr. 3. devenir rebelle, perfide *b.* 34,2; **hainlâc,** sm. rebellion *b.* 49,2.

háĭt, v. hai.

hál, sm. situation, état, position *b.* 103,2. 112. 182,3. 245,2.

hălăștău, -teu, -lișteu, v. heleșteu.

Hălăștĭan, sm. Np. 103..

hălăduésc, vn. 3. habiter 202,3; **-duít,** logé, habitant (?) 204,2.

halaĭu, v. alaĭ.

Halchidona, sf. Nl. Chalcédoine 163.

Haldeeán, sm. Chaldéen 270,3; *-déŭ,* id. 147,2.. 253,3. 255..: *Hăldiĭ,* pl. 204; **haldeĭésc,** aj. chaldéen 133.

Halíciu, sm. Np. 216.

halt, sc. (urĭ) halte (?) *b.* 106.

ham, sc. (ure) harnais 178; —, Np. *b.* 50..

hamál, sm. porte-faix *b.* 105,3.

hamgér, sm. poignard *b.* 116,2.

Hamza, sm. Np. 134,3..

han, sc. (urĭ) auberge, caravansérail *b.* 127,2. 245,3; —, khân 335,3.. 361, 3; *b.* 18,2.

Hananéu, sm. (eĭ) Chananéen 313,2.

hăpuesc, v. 3. faire taire 326.

hár, grâce, faveur 27. 157. 344,3; *b.* 357,2; *dau —,* rendre grâce 25. 27, 2. 28,2; *dau în —,* accorder 39,3; **datul de —,** remercîment 42.. *în —,* en vain 33. 40; *ghar* 243.

harácĭu, sm. capitation, tribut 354,3.

Harán, sm. Nl. 273,2.

hărănesc, va. 3. nourrir *b.* 258,2 (v. hră-).

haráng, sm. cloche *b.* 344,2.

haráp, sm. nègre 301,1.3. 302..

hărăsesc, vr. 3. *mr.* se réjouir *b.* 269; **haráuă,** sf. *mr.* joie *b.* 278,3.

hărăzesc, va. 3. donner, faire présent *b.* 2,3; **-zíre,** sf. don *b.* 2,3; **-zitórĭu,** sm. donateur *b.* 2,3.

hârb, sm. tesson 320,3.

harbúz, sm. melon d'eau *b.* 200,3; **-zăríe,** sf. (iĭ) champ de melons *b.* 200,3..

harém, sm. harem *b.* 178,2.

hărgĭuésc, va. 3. *mr.* payer, porter les frais *b.* 276,3.

Haricleea, sf. Np. *b*. 91.
Hărlău, sm. Nl. 91,3. 103. 151,3.
hárnic, aj. digne 194,3. 255. 257; —, habile, adroit *b*. 309. 348,2. 350, 2; **hărnicíe,** sf. habileté 198.
hărtíe, sf. (iĭ) papier; document 144, 2. 357. 363; *b*. 298. 303,3.
hartofilax, sm. bibliothécaire 78.
hasmu, sm. *mr*. ennemi *b*. 272,3.
hásnă, sf. produit; profit 3. 4.. 40, 2. 270,3.
Hăsnăşêni, sm. Nl. 53,2.
hăsta, pr. dém. m. celui-ci *b*. 262,2.
háşă, sf. (e) chabraque *b*. 90.
hăt, av. très *b*. 351,2.
hatmán, sm. hetman, général 72.. 200,3. 201. 251,3; *b*. 81,3. 97,2.
hatişerif, sm. édit impérial *b*. 18,3.
hătru, aj. rusé *b*. 261.
hăugáş, sm. ornière *b*. 298,2.
havalé, sf. (lele) corvée, charge *b*. 220—221..
hazná, sf. trésor *b*. 219,3. 220,2; *-nè, b*. 220,3.. 221,1.3.. 222..; **haznatár,** sm. trésorier *b*. 116,2.
heĭ, interj. *mr*. hé! *b*. 270,2.
Heĭlsadí, sm. Np. 326.
heleştéu, sc. (tee) étang, vivier 152; *hălăştău* 74,3; *-teu* 75,2. 151,3; *hălişteu* 103.
Helmu, sm. Nl. 191.
Henedora, sf. Nl. 37,2; *Hinidioara* 175,3.
her, sm. fer 117. 178,2. 234,3; *b*. 57. 153; *mr. b*. 264,2; *hier, b*. 31,3. 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b*. 264 (v. fier).
Heráclu, sm. Np. 143,3. 144,1-3.
herb, va. 2. *mr*. chauffer *b*. 274.
herbínte, av. échauffé 211,2; *b*. 64, 3; *cu* —, avec ardeur 213,2 (v. fierb).
Herce, sm. Np. 37.
herghelíe, sf. (iĭ) haras *b*. 11,2. 25, 3. 317,2. 352.
herotonisesc, v. hiro-.
herţeg, sm. **mare** —, grand-duc 189,2.
heruvím, sm. (ĭ) chérubin 82,3. 228, 2. 245,2.3. 293,2. 363,2; *b*. 106,2.3.. 147; **-icésc,** aj. *b*. 192.
Heteos, sm. Np. 36,3.
hezecheĭu, sm. (ĭ) menteur *b*. 225,2.
hĭară, sf. bête sauvage 116,3; *b*. 61. 109—110. 250,3. 251. 259,3 (v. fiară).
hicát, sm. *mr*. foie *b*. 278.
hicleán, aj. s. rusé, fourbe, perfide, *hiclên* 41,3. 56. 171,2. 202,2. 204,2; *hitlênŭ* 8*; **hicleníe,** sf. fourberie, ruse 274,3; **hicleşug,** malice, perfidie 11*, 3. 12*,3.. (v. ficl-, viclean).
hieáre, sf. bile 260,2; *hiere, b*. 57, 3 (v. fiere).
hie-care, pr. chacun, quiconque 198, 2. 200,2.. *hiĭe* —, *b*. 259,2; **-cine** chacun 108. 363,2. (v. fie-).
hier, v. her; **hiere,** v. hieare.
hierbătoáre, sf. bouilloire *b*. 258,3.
hiĭe-care, v. hie- —.
hiínţă, sf. être *b*. 259,3 (v. fii-).
Hilip, sm. Filipe 45.
hilĭu, sm. *mr*. (lĭi) fils *b*. 266,2.. 269,2.3. 281,3; *hillu, b*. 270—272.. (v. fiĭu).
hin, sm. filleul *b*. 258,2. 260,2.3. 261,3.. (v. fin).
Hinidioara, v. Henedora.
Hio, Nl. 157.
hir, sm. fil *b*. 261 (fir).
híre, sf. nature, espèce 198..3. 199..; *b*. 260; *dê* —, noble, bien élevé 258,3 (v. fire).
hireán, sm. raifort *b*. 228,3; *hrên, b*. 98,2.
hiréş, aj. naturel 360; **hirésc,** aj. (— *işte*, les choses naturelles) id. 327,2.
hiromantíe, sf. chiromancie *b*. 145,3.
hirotonesc, va. 3. ordonner, faire prêtre 193. 259,2; *hirotonisesc,* nommer, sacrer 287,2; *her-* 141; **hirotonít,** aj. ordonné 157,3; *b*. 29;. **hirotoníe,** sf. ordination 358,3.
hitlên v. hiclên, viclên.
hiumusesc, vr. 3. *mr*. fondre, se précipiter *b*. 269,3. 279,2.
hlamídă sf. chlamyde *b*. 90,1.2.
Hlincêni, sm. Nl. 91,3. 103.
Hmíl, sm. Np. 200,3. 201.
ho, interj. *mr*. oh! *b*. 272,3; *ho! ho! b*. 360,3.
hoáră, sf. *mr*. pays *b*. 275,2.3. 281,2..
hoaţă, v. hoţ.
hógea, sm. maître 149,2; *b*. 365,3; 366,1-3.
hohámnec, aj. patrimonial 134,3 (v. ohabnic).
hólbură, sf. tourbillon 257,2 (volb-).
hóldă, sf. (de) champ labouré; pl. semailles 109; *b*. 215.. 259,2. 320,2.
holesc, vn. criailler *b*. 329,2.

holm, sm. (ĭ) colline 268.
home, sf. *istr.* faim *b.* 283 (v. foame).
hóntar, sm. (ĭ) concitoyen.
hóră, sf. (re) danse, chœur de danse 330..; *b.* 89. 233,3. 315,3; —, chœur (dans l'église) *b.* 33.
Horbăca, sf. Np. 45.
horn, sm. cheminée *b.* 369.
horopsesc, va. 3. punir, maltraiter *b.* 74. 348,3.
Hors, sm. Np. nom d'une idole *b.* 53.
hotár, sc. (ă) limite, confins, borne; pays 36. 47,3. 72,2.3. 119,3.. 130,1.3. 193. 249. 267,2.3. 281,3. 325; *b.* 7. 10. 34,2. 158,2.3. 203,3. 237,2. 238,2; —, (e) *b.* 295; *hutar* 92,2; **hotărăre,** sf. (rĭ) décision; résolution, sentence *b.* 83,3. 91.. 125,1..2. 207,3. 220; — définition, *b.* 253,2; —, limite *b.* 94,2; **hotărâsc,** va. décider, déterminer, résoudre; conclure; fixer 191. 343,2; *b.* 47,3,4.5. 84,2. 92,2. 169,2. 243,2; —, vr. prendre un parti *b.* 246,2. 355,2. 364,3; **hotărât,** aj. fixé, déterminé *b.* 189. 220,2. 221,2; **hotărîre,** sf. (rĭ) sentence *b.* 75,2; *dau* —, fixer *b.* 243,2.
Hotín, sm. Nl. 150; *b.* 76.
hotnógĭu, sm. dignitaire (Transilvanie), commandant (de la frontière) 37, 3. 70,3.
hoț, sm. (ĭ) voleur, filou *b.* 39,3. 127,2. 323,2. 336,2. 365,1.3..
hrábor, aj. courageux 273,2; **hrăborie,** sf. courage; désir 35,2. 274,3.
Hrăjil, sm. Np. (Hirschel) 33,2.
hram, sm. temple, église vouée, consacrée à un saint etc. 94,2. 97,2; *b.* 82.
hrána, sf. nourriture, aliment 8*,2. 6.. 24,2. 57,3. 84,3. 106,3. 194,3. 240. 338,3; *b.* 7,3.. 50,2. 71,2.. 111. 161, 3; —, *istr. b.* 282,3; **hrănesc,** va. 3. observer les lois 12,3. 13. 15,2. 24,2. 61. 64; —, nourrir; élever 2*, 2. 8*,2. 104. 145,2. 167,2. 219,3. 253. 292—293. 356,3. 367; *b.* 29,2. 69. 111. 112,2. 129,2. 203,2. 208,3. 248,2; *mr. b.* 282, 1.2; *hărănesc, b.* 258,2; *ărănesc, b.* 259, 3; **hrănít,** aj. s. nourri; élevé 99,3. 181,3; **hrănitórĭu,** s. nourrisseur 84,3.
hránițǎ, sf. (țe) cime 268.
hrên, v. hirêan.
Hrincanii, sm. Nl. 62,3. 63.
Hrisopoli, s. Nl. 62; **-soscul,** sm. Np. 173,2; **-sostóm,** sm. Np. *b.* 204,3.
hrisóv, sc. (oave) charte, titre, diplôme, document 144,3. 190; *b.* 76.. 219,3. 220,2. 222,2.
Hristós, sm. (șĭ) Np. Christ 1*,3.. 1. 81. 86,2. 108.. 153..; *b.* 20,3 etc. —, oint 250,2.
Hroit, sm. Np. *b.* 33.
hrónic, sm. chronique 359,2. 360,2. 362,3..; *-ă,* id. *b.* 173.
húet, s. mugissement *b.* 93,2.
húlă, sf. (le) blasphème, blâme; médisance 11*,1.3. 123. 146,3.. 163,2. 284. 295,3; *b.* 10. 14. 37,2. 196,3; **hulésc,** va. 3. blasphémer; médire, calomnier; blâmer, mépriser 11*,3. 49,3. 129,2. 163,2. 195,3. 275,3. 278. 295, 3. 296,2. 349,2; *b.* 56. 80,1.2. 102,3. 206,2; **hulít,** aj. s. calomnié, blâmé 281,2; **hulitór,** aj. s. blasphématoire, médisant 100,2. 163,3; *b.* 29. 153,3. 154.
hulpe, sf. (pĭ) fourrure de peau de renard 199,2 (v. vulpe).
hultur, sm. (ĭ) aigle 297,2 (v. vul-).
Hulubai, s. Np. *b.* 172.
hulubáș, sm. pigeon *b.* 305,3.
Humor, sm. Nl. 62,2.
humuésc, va. 3. glaiser *b.* 350,2.
Hunêdi, sm. Np. (Hunyad) 176; *Huniad* 176. 190,3; *Hunid* 177,2; **-vaida,** Nl. 175,3; **-var,** Nl. 175; **Hunuod,** Nl. 178,2.
hurdúg, sm. tapageur *b.* 369,2.
hursúz, aj. brusque, rude *b.* 352,2.
husmechiáră, sf. *mr.* servante *b.* 281,3.
Hușĭ, sm. Nl. 142,3.
hutar, sc. 92,2. v. ho-.

I (Ï, И, Ы, Ѧ).

i, pron. pers. 3 sgl. pl. passim.
i, va. 3 sgl. est *b.* 138,3..
i, conj. et 44,3. 62,2.. 91,3.. 123. 135,2. 173,2.. 290,3; *b.* 46..2.. 125. 128. 255; *mr.* 267,2. 273,2. 280,3; **i-i,** ou-ou *mr. b.* 281,2..
ĭa, interj. donc! eh bien! 85,2. 95, 2.3. 102,2. 113,2; *b.* 22,3. 73. 255,3. 303,2. 337,3. 350,3. 361,1. 367,2.3; —, voilà 46. 50,3; *mr. b.* 268,2. 271, 1.2; —, si *b.* 349,2; *ĭan,* id. 50,3; *b.* 295,2.. *ĭani,* 184,2; *b.* 68,1.2; *ĭane,* allons! 3*; *en, b.* 262,3; *ĭen, b.* 292,2 (v. ea).

Ĭacă, prép. voici, voilà 35. 199. 259, 2. 275,3; *b.* 141,2. 224. 327; *ĭeacă* 260, 3; **-tă,** id. 95; *b.* 364,2 (v. eacă).

Iacăpal aga, sm. Np. 335,3.

Iacomi, sm. Np. 93.

Iacov, sm. Np. Jacob 9*,3. 16*. 13,3. 35,2. 107,3 .. 145,3. 186,2. 194, 2. 273 .. 281,3. 292,3; *b.* 31. 142,2. 230; —, Iuifs 16*,2; *Iacob* 227,3; *Ĭiacov, b.* 70 ..

Ĭad, sm. enfer 15,3. 30,3. 56. 137,2. 141. 156. 166,2. 238. 250. 267,3. 289, 2. 314,3 .. 338 ..; *b.* 63,2. 158,3. 193, 3. 318,3 ..

Iafet, sm. Np. *b.* 50,1.2 ..

Ĭan, ĭani, v. ĭa.

Ianache, sm. Np. Jean *b.* 128.

Ianăș-Vodă, sm. Np. 176; *Ianoș* 76.

Iancul-Vodă, sm. Np. 175,3. 177,2.

Iane, sm. Np. 33,2. 75. 91,3.

Ĭápă, sf. (epe) jument, cavale *b.* 25, 3. 133,2. 168 .. 336,3. 364,3.

Ĭar, conj. mais 52,2. 142,3. 355; *b.* 142,3. 176,3. 191,2; —, av. de nouveau, encore 74. 134,2. 149. 166,2; *b.* 7,2 .. 8 .. 362,2; **ĭară,** mais 2*,3. 8*, 2. 1. 2 .. 4. 6. 7. 46 .. 48,3. 248. 263 .. 285,2 ..; *b.* 143 ..; *ĭarâ,* id. 1. 12,2. 23,2. 25,2. 27,3. 29,2 .. 31,2. 32. 36, 2. 45,3 .. 51. 52,2. 58,2. 60. 98,3. 117 .. 120 .. 364,2; **ĭară,** de nouveau 42,3. 43. 45,3. 83. 317,2 ..; *b.* 20,2 .. 3 .. 56,2. 64,3. 169,3. 228 ..; *ĭarâ* 14* .., 1 .. 2. 21,2. 108 .. 163,2; **ĭarășĭ,** encore, de nouveau 15*,3. 17,3. 18. 121, 3. 138; *b.* 49. 108,3. 109,2. 149,2. 254, 2.3. 323,2.3. 361; *ĭarâșŭ* 79,2. 117,2; *-ăș,* 95,3. 112,3. 187. 255,2. 325,3. 335, 3. 339. 360; *b.* 13,2. 41,2. 63,2. 65,3. 70,3. 73,3. 131,1.2. 170,2. 182. 200.

Ĭárbâ, sf. (erbĭ) herbe 34 .. 35. 57, 2. 58,2. 71. 96,3. 128,2. 179,2. 191,3. 201,3. 265,2 .. 281 .. 324,2. 355,3. 363,3; *b.* 11,2. 94,2. 120. 157,2; *mr.* (erghĭi) *b.* 264; —, (erburĭ) herbes *b.* 42,2 .. 203,2; — *de munte,* l'hellébore 355,3; — *înghimpoásă,* chardon 355,3. 356; — *grasă,* le laceron cilié (sonchus oleraceus) 355,3; — *mare,* la grande inule (inula helenium) 356.

Iarcu, sm. Np. *b.* 371,3.

Ĭarmaróc, sc. (oace) foire *b.* 11,2.

Ĭárnă, sf. (ernĭ) hiver 8. 202. 257,2; *b.* 3 .. 44,3. 59 .. 121,2. 208,3; —, *istr. b.* 282,3.

Iaroslav, sm. Np. *b.* 34,2. 50,3.

Ias, sm. Nl. Jassy 63,2. 75. 92. 151, 2. 152; *Iași* 53,2. 63. 103,2. 114. 142, 3. 322,2; *Iașiĭ* 359,2; *Iașu, b.* 8,2. 75. 144,2.

Ĭeslă, sf. (esle) crèche *b.* 143 ..

Ĭastă, pr. dem. f. celle-ci 91,3 (v. acest).

Ĭaste, va. 3 pers. sgl. il est, v. gram.

Iașĭ, v. Ias.

Ĭatâ, prép. voici, voilà 9*,1.3. 20. 21,2. 27,2. 29. 63,3. 66,3. 112,3. 129, 2. 184. 259,2. 271,3; *ĭată* 50. 57. 80, 2. 86. 141,3 .. 215. 288,2. 326; *b.* 32. 37. 119. 127,2. 177. 215. 327,3. 364.

Ĭațâ, sf. nocturne (des Turcs) *b.* 19,3.

Ĭau, (luaĭ, a lua) va. 1. prendre, saisir; recevoir, tenir 2*,1.3. 5*,1.3. 6*, 2. 9*,2. 11*,3. 13*,2. 2,1.2. 5. 6,2. 8. 10,3. 15,2. 17. 19,3. 20,1.3. 21,2 .. 3. 25,2 .. 26,2. 28. 29. 31. 33. 36,1.3. 40. 42,3. 48,2.3. 52,1.3. 59. 64,3. 70,3. 74. 80,2. 95. 101,1.2. 106,2. 109. 120, 1-3. 128. 131. 134,2. 146. 148,1-3 .. 160,1 .. 2 .. 162 .. 181,3 .. 182,2 .. 187, 3. 217,2. 267,3. 291. 304,3. 317,3. 331, 2. 341,3. 348,2. 367; *b.* 6. 7,3 .. 33. 34,3. 43,2.3. 54. 55,2. 58. 133. 159,3. 166,3. 167,2. 168. 179. 181,2. 183,3. 200,2. 306,3. 351,2 .. 358,2; — *aminte,* faire attention; prendre garde 14,3. 53, 3. 112,2. 125,2. 200,2. 211,2. 281,2. 289. 324,2. 364,3; *b.* 10,2. 17. 190,2. 199,2; — *asupra'mĭ,* se charger de *b.* 18,3; — *de goană,* poursuivre *b.* 245, 2; — *în* —, id.; — *în bine,* prendre en bonne part *b.* 348; — *sama,* prendre compte 279,2; — —, réfléchir *b.* 244,3. 372,2; —, vr. épouser, marier 90 .. 362; —, se lever 11,2; — *în laturĭ,* éviter 133,2; — *pe cale,* marcher *b.* 340,2; — *zioa bună,* — *seară bună,* prendre adieu 336,2 ..; *b.* 205,3; —, v. imp. disparaître 232,2. 288,2; *mr. lĭau, b.* 263,2.3.

Ĭaurt, sm. lait caillé *b.* 376,2.

Ĭazer, sc. (e) lac, étang 57,2. 221, 2; *b.* 52,2. 147,1-3; *ĭazăr, b.* 199,2. 218,3; *eazur, ezer, b.* 199,3 .. (v. ezăr).

ibóvnic, sm. (ĭ) amant 291,3; *b.* 8. 119,3. 363,2; **-ă,** sf. amante 61,3; *b.* 292,2.

ică, *mr.* cj. ou, ou bien *b.* 263,2. 264,2.

icĭ, av. ici, ci 290,2; *b.* 170. 318, 1.2. 325,3; *icea, b.* 324 (v. aicĭ).

icoánă, sf. (ne) image 60. 146,2. 176,2. 221,2.. 333,2. 346,2; *b.* 80. 202,1.3. 339,2.

iconobóreţŭ, sm. iconoclaste 59,3.

icos, sc. (ă) hymne 298.

icre, sf. pl. caviar, œufs de poisson *b.* 43.. 110,3. 364,2..

Idasp, sm. Np. Hydaspes *b.* 92,2.3..

idée, sf. (eĭ) idée *b.* 253,2.

Idithom, sm. Np. 364,2.

ídol, sm. (ĭ) idole 5. 15,3. 146. 222.. 262,1-3. 288,3. 321; *b.* 39,3. 50—52. 77,1.2. 204,1-3; **-ésc,** aj. idolâtre, païen 85. 130,2. 131. 320; *b.* 100,3.

idrop, sm. un animal fabuleux aquatique (ὕδρωψ) (cheval marin) *b.* 110,2.3..

ĭéderă, sf. lierre *b.* 342,2.

ĭel, v. el, gram.

ĭéle, sf. pl. mauvaises fées *b.* 338,3.. 341.

ĭen, v. ĭa.

Ieremiea, sm. Np. 147—149. 253—256; *b.* 23,2; *Ere-, Erm-* 148—149; —, le livre Iérémie 325,3. *Irimie.*

Ierihon, sm. Nl. *b.* 63,3. 64.

ĭermonáh, sm. (ahĭ) prêtre-religieux 94,2.3. 287,2. 336,3. 348,2; *ĭerom-* 159, 3. 328. 340,2; —, (aşĭ) 157; *b.* 38,3. 156,3.

ĭeroglífica, sf. hiéroglyphe *b.* 163, 3; **-césc,** aj. hiéroglyphique *b.* 163,3.

ĭeromonah, v. ĭerm-.

Ieronimŭ, sm. Np. St. Hiéronyme *b.* 157,3.

Ierotocrit, sm. Np. *b.* 178—182.

ĭert, (aĭ) va. 1. pardonner, gracier; dispenser de 10,3.. 32. 39. 41,2.3. 43. 63. 95,3. 324,3; *b.* 6. 196,3; **-ăcĭune,** pardon 124,2 (v. ert).

Ierusalím, sm. Nl. 3*,2. 15*,3. 7. 8. 108,2. 139. 147—149. 209,2. 238,3. 255. 265,3. 290,3. 315.. 358; *b.* 22. 23. 55—56. 62. 139,2; *Ierosalim* 232,2.

ĭes, (ĭeşiĭ) vn. 3. sortir, v. es.

ĭesam, ĭest, *istr.* v. aux. je suis, v. gram.

Iesus, sm. Np. Jésus 227,2 (v. Isus).

ĭétă, sf. *mr.* monde *b.* 271,3; **ĭetos,** aj. éternel *b.* 269,2.

ĭevanghélie, sf. 53,3.. (v. ev-.)

Ievant, sm. Np. *b.* 167,2.

Iezavela, sf. Np. *b.* 62,2.

Iezechiil, sm. Np. 215; *b.* 106—107 (v. Ez-).

ifiu, aj. jeune 177,2.

Ifrim, sm. Np. 53. 93,2.

ighimon, sm. gouverneur 320,3.

ighire, v. ivire.

Ignatie, sm. Np. 110. 157.

igúmen, sm. (ĭ) abbé, prieur 84,3. 94,2; *b.* 40—42. 98. 127,2; **-iţă,** sf. abbesse 319,3 (v. egumen).

ĭinu, vn. 226,3..; —, *mr.* venir *b.* 263,2. 267,2. 268,2; *vhinu, b.* 268,2 (dcr. viu).

ĭirima, sf. *istr.* temps *b.* 283 (dcr. vremea).

Iĭurguş, sm. Np. George 93,2.

ijderenie, sf. origine 234,2; **-răsc,** vr. commencer, prendre origine 158; *ijdăresc* 142,3. 143,1.2; **izderitorĭu,** sm. créateur 227,2.

Iliáda, sf. l'Iliade 60,3.

Ilea, sm. Np. 174,1.2; **Ilíe,** sm. le prophète Élie *b.* 62,2. 65,2. 66; —, Np. 93,2. 105,2. 152. 173,2. 180,2; *b.* 30. 61. 126,2. 216,2..; —, sf. 330,3; **Ilieaş,** sm. Np. 150. 190,2..; **Ilina,** sf. Np. 92,3.

Ilion, sm. Nl. l'Olivet *b.* 171; **Iliopol,** sm. Nl. Heliopolis 209,3.

Ilişăşti, sm. Nl. 173,3.

ime, sf. slav. nom 240,2..3..

imereaţă, sf. *mr.* affabilité *b.* 270,3.

imn, vn. 1. *mr.* aller *b.* 263,2. 269. 276,2. 281. 282 (v. dcr. înblu, unblu).

imperator, sm. empereur *b.* 53. 372, 2..

impérie, sf. empire *b.* 219,3. 221.

imrecŭ, sm. représentant du nom propre 82,3. 83,1-2. 84.. 183,3. 186,1.2.

in, sm. lin, toile 313; *b.* 26,3.. 312, 2. 315,3. 320. 331,3.

inat, s. *mr.* fureur *b.* 271,3; **Inat,** sm. Np. 75.

India, sf. Nl. (ile) *b.* 61,3. 151,2; *-iea, b.* 76,3. 98,2. 130,2.

inél, sc. (êle) anneau, bague *b.* 68, 3. 130—131.. 275,2.. 302,3; **-uş,** dim. 302,3.

Inicér, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 18—20.

inie, sf. glaçon 14,3.

inii, pr. slav. pl. autres 62,2. 173,3.

inimâ, sf. (ĭ) âme, cœur 8*. 10*,3. 1. 3. 5. 13,1.2. 29,2. 33,2. 44,2. 51. 80. 97,3. 98,2.. 101,2.3. 115,2.. 131, 2. 137. 154,2. 207. 277. 351. 366,1.3; *b.* 5,3. 14. 37,2.3. 142; —, courage *b.* 11. 352; — *rea,* chagrin *b.* 104,3; *inemâ*

11. 12,3. 23. 26. 29. 64. 131,3. 158,2. 180. 210,3. 236,2. 239,3. 312,3; *b*. 11, 2.. 70,2. 87,3. 196,2; *irema, îrema, ă-remă, înremă, îînrima* 54,1-3. 55; **ini-mioáră**, sf. dim. *b*. 181; *-meoară, b*. 295,2.

inoróg, sm. licorne 166..

inoscazáemiĭ, aj. figuré 209,2.

inpereçie, v. împărăție; **ins**, v. îns; **int-**, v. înt-.

intrigă, sf. intrigue *b*. 361,3; **-ga-risésc**, vn. 3. intriguer *b*. 243.

intunicâ, v. imp. *mr*. s'obscurcir *b*. 264,2.

inverinát, aj. av. *mr*. fâché *b*. 274, 2; *invi-, b*. 264,2.

io, av. où, v. ĭu; —, Chiffre initial de la formule (du titre) des princes roumains 44. 134,2. 159. 164. 168,3. 179, 260. 347,2; —, pr. pers. 1. je 135; — *istr*. id. *b*. 282,2. 283,2.. 287.

Ioan, sm. Np. Jean 9. 72,3. 77, 3. 88,3. 104,3. 107,2. 179. 190,3. 195, 3 etc.; *Ioannŭ* 20,2. 89,3. 96,2. 159. 183,2. 186,3; *b*. 156. 191,3..; *Ion* 92, 2.3. 137,3. 142,3. 207,2; — *botezătorĭul*, St. Jean le Baptiste 272; *b*. 51,3; *Ion* —, *b*. 61,3; — *bogoslov*, St. J. le Théologien *b*. 216,1.2; — *evanghelistul*, St. J. l'Évangéliste *b*. 163,2; **Ioană**, v. Iona; **Ioanichie**, sm. Np. 236,3; *Ion-, b*. 56,2..; **Ioanna**, sf. Np. Jeanne *b*. 27.

Ioasafŭ, sm. Np. Josaphat 132,2.

Ĭobagíu, sm. (iĭ) corvéable *b*. 321.

Iochim, sm. Np. Joachim *b*. 171,2.

Ĭoíe, sf. flanc *b*. 294,3. 296,2.

Ioil, sm. Np. Joël 263,3. 321,3.

Ion, v. Joan.

Iona, sm. Np. Jonas 115,3; *b*. 62. 66. 164. 372; *Ioană* 270; **Ionașco**, sm. Np. 43,2. 75,3. 173,2; **Ionășești**, sm. Nl. pl. 71,3.

Iordáche, sm. Np. George 134,2; *b*. 255; *-chi*, 135,3; *b*. 81,2.

Iordán, sm. le fleuve Jordan 9. 137, 3. 238,3. 239,2.

Iosaf, sm. Np. Nl. Josaphat 129,3; *b*. 65,3; *Josafat* id. 105. 288,3; *b*. 76 —78.

Iosif, sm. Np. Joseph 36,2. 37. 100,3. 107,3. 244,2. 275,2; *b*. 229—230. 326,3..; *Iosăf, b*. 65; *Iosip*, Josephus Flavius *b*. 23,2.

Iotapate, Nl. *b*. 239

Iov, sm. Np. Job 267.. 270,2. 293; *b*. 65. 158; **Iovița**, sm. Np. *b*. 293—298.

ipingeá, sf. (ele) espèce de manteau *b*. 300,2.

ipparh, sm. (ἵππαρχος) *b*. 90,2.

i proč, slav. et caetera 145,3. 275, 2. 268,3; *b*. 26,3. 27. 53. 298,3; *-a* 153,2.

Ipsilante, sm. Np. *b*. 243,3.

ir, sm. onguent *b*. 318,3.

Ira, sm. Np. (Hera?) déesse de la mythologie grecque *b*. 39,3..

Iraclasŭ, sm. Np. Hercule 257; *-lie, b*. 164,2. 178; **-lidu**, sm. Np. *b*. 242,3.

Iričoe, sf. Np. 45.

Irimie, v. Ieremia.

irmósŭ, sm. hymne *b*. 17,2.

Irineu, sm. Np. 308,2.

Irod, sm. Np. Hérode 6*. 271,3. 307, 3; *b*. 62,2. 139,2. 140.. 143. 332,3; —, (ozĭ) mystère de la naissance *b*. 332, 2; **Irodia**, sf. Np. la femme d'Hérode *b*. 341..; *Irodieada*, id. 271,3; *-dĭĭada, b*. 62,2.

iróu, sm. héros *b*. 89,2.

Isaac, sm. Np. 145,3. 186,2. 273,3; *Isac* 37.

Isahar, sm. Np. *b*. 71; *Iza-* 36.

Isaia, sm. Np. 26. 182. 252,2; *-iea* 118,3. 265,3. 276,2; *b*. 20,2..; —, le livre 325,2; *-ĭĭa* 221,2; *b*. 217,2.

Isanpașa, sm. Np. 71,3.

Isavria, sf. Nl. 59,3.

Isav, sm. Np. Esaü 273.

Iscariotênul, Jude d'Iscariote *b*. 194,3.

iscălesc, (iĭ) va. 3. signer, souscrire 76. 91,3. 103. 160,2.. 207,2; *b*. 35,2; *iscâ-* 151,2; **-itúră**, sf. (rĭ) signature 136. 160,1.2.. 174,2; *b*. 34,3.

iscoádă, sf. explorateur, espion 305, 3; *b*. 34,2; **iscodésc**, (iĭ) va. 3. espionner *b*. 126,3; **iscodíre**, sf. recherche 159,3; —, ruse *b*. 83; **iscoditorĭu**, aj. s. curieux 352.

Iscara, sf. Np. *b*. 172.

iscrnĭu, av. *istr*. en vérité *b*. 285.

iscusesc, (iĭ) vr. 3. se perfectionner *b*. 108,2; **-sință**, sf. habileté *b*. 144,2; **iscusirea minții**, perspicacité *b*. 118,2; **-sít**, aj. habile, adroit, expérimenté; intelligent 78,3. 118,2. 157. 169,2. 203,2. 343,3. 344,2; *b*. 3,2. 178,3. 183,3.

Ishodŭ, sm. le livre d'Éxode 37,3. 277,2.

Isiod, sm. Np. Hésiode *b*. 212,3.

Isop, sm. Np. Ésope 350—352; **Isópie,** sf. la vie d'Ésope 350,2.

ispăsénie, sf. (iĭ) rédemption 32,2. 41,2; **-ésc,** (iĭ) va. 3. expier 40,2.3. 41. 42.3; **-itór,** sm. sauveur 226,3 (v. spăsenie).

Ispirescu, sm. Np. *b.* 353,3. 367,2. 371,2. 376.

ispisóc, sc. (oace) document, titre 63. 93; *b.* 76,2.

ispítă, sf. (te) tentation 39. 55,3. 56. 82. 262. 275,2; *b.* 36,3. 184,2. 200,3; —, expérience *b.* 87,2; **-ésc,** (iĭ) va. vr. 3. tenter, éprouver; sonder, examiner, rechercher 6*.. 12*,3. 11,3. 97,3. 129,1.2. 157. 182,2.. 237,2. 247. 262. 269,3. 284,3. 297. 304,2. 307,3. 317, 2. 339,2. 345,2. 360; *b.* 21,2.. 71,3. 139,3. 152. 197,1.2. 200,3. 332,3; **-íre,** sf. tentation, épreuve 262; *b.* 202,2; **-itorĭu,** s. tentateur 36,2.

ispolin, sm. géant 102.

ispovedánie, sf. (iĭ) confession, aveu 89,2. 165; *b.* 28,2; —, louange 156,2; *-vêd-* 107. 115,2. 284,3; **-vedésc,** vn. 3. reconnaître, avouer 4*,2. 6*,3; —, vr. se confesser 14,2. 89,2. 161; *-veduesc,* 28,2. 180,3; *b.* 28,2. 29; **-vedire,** sf. confession 14,2; **-vêdnic,** sm. confesseur 284,3.

isprávă, sf. succès, effet, réussite 167,2; *b.* 83,2. 92,3. 122. 128. 243,2. 245,2; —, fait, action 258,2; *b.* 7,2; —, direction 24,3; —, sf. Np. *b.* 172; **isprăvésc,** va. vr. 3. finir, achever; accomplir 79,3. 125,3. 220,2. 276,3. 278,2. 290,2.3. 295,2. 319,2. 339. 344, 3; *b.* 9,3. 10. 92,2. 123. 129. 131. 194, 3. 243; **-ire,** sf. terminaison 280,2; —, succès 6*.

ispravnic, sm. (ĭ) mandataire; administrateur; prévôt 105. 111,2. 266,2. 290,2. 328,3; *b.* 9,2.. 98.

Israil, sm. Np. 36,2. 100,2. 173. 194,2. 231,3. 261,2. 277; *Izrail* 145,3.. 193,2.. 213,3. 215,2. 248,3. 325,2; *Izdrail* 35,2.3; **Izrailime,** le peuple d'Israël 212,3; **Israiltên,** sm. Israélite 367,3; *Izr-* 148, 153,3.

istecĭúne, sf. ruse, sagacité *b.* 5,2; *-čune, b.* 118,2. 152,2.

i steșa, pr. *istr.* la même *b.* 284,2..

istéț, aj. perspicace, rusé, alerte 143, 3; *b.* 135. 243,2. 295,3; **-íe,** sf. sagacité *b.* 241,2; **-íme,** sf. adresse *b.* 129,3.

istirisit, aj. privé *b.* 183.

istóric, sm. (ĭ) historien 198. 325,2. 357,3. 360; *b.* 3,2. 8,3. 50,2; **-ésc,** aj. historique 261; *b.* 38,3. 150,3; **istóríe,** sf. (iĭ) histoire 145,2. 146,2. 150. 200, 2. 260,2. 261,1.2. 307,3. 308. 359,3; *b.* 2,2. 4. 49,3. 53,2. 76,3. 94,2. 97,2. 102,3. 150,1-3. 178. 262. 364; *istoriile Râmuluĭ,* Gesta Romanorum 342,2; **istorioáră,** sf. (re) dim. *b.* 257. 360,2; **istorisesc,** va. 3. raconter *b.* 150,2.

istóv, av. profondément 5*. (ἀκριβέστερον) 7*; *de* —, complet, total *b.* 243, 1.2; **-esc,** va. 3. finir, tuer *b.* 19,3.

Istratie, sm. Np. 75.

istrument, sm. instrument *b.* 152,2.

Isus, sm. 26,2. 30. 81. 127. 137; *b.* 20,3. 140,2; *Isu-Kerst,* Jésus Christ *istr. b.* 283,2; — *a lui Navi* 145,3; *b.* 62,2.

isvoru, v. iz-.

Italia, sf. Nl. 200,2; *b.* 3,2. 168,3. 195,3; *-iea* 321,2; *b.* 118,2; **-lián,** aj. italien *b.* 76,3; **-lienesc,** id. *b.* 212,3; *-liinesc, b.* 195,3.

iță, sf. (ițe) fil *b.* 310. 332.

iți, pr. *mr.* quoi, que *b.* 271,2. 276, 3; **-do,** chacun, tout ce que *b.* 263,3. 266,2.3.

ĭu, av. *mr.* où *b.* 263,2. 265. 269. 271,2. 278,1-3; *ĭo,* dcr. id. 8*.. 10*, 2. 16,2. 29.. *ĭuo,* id. 7.. 54,3; **ĭuva,** *istr.* id. *b.* 283. 286,2; —, *mr.* quelquepart *b.* 264,2.

ĭubesc, (iĭ) va. 3. aimer 8*,2. 11. 19,3.. 56. 61,2. 66,3. 94.. 101,3. 112, 3. 137,2. 181,2.. 287,3. 318,3. 353,3. 366,3; *b.* 5,3. 21,2.. 22. 56,2. 67,2. 101,2. 155. 175,3. 189,2.. 305,2; *ĭubâsc* 47,3. 50,2; *b.* 137,3; **ĭubíre,** sf. amour 2. 89. 98,2. 285,2; *b.* 21,3; — *de argint,* cupidité d'argent 94,3; *b.* 148,1-3; — *de om,* humanité 80,2. 337; — *de sine,* amour-propre *b.* 7,2; — *de slavă,* ambition *b.* 152; — *de streini,* hospitalité *b.* 65..; **ĭubít,** s. aj. aimé, bien-aimé, cher 1. 3. 15,2. 50. 106,2. 137,2. 146, 2. 254,2. 274; *b.* 48,3. 176,3; *ĭubyt* 48, 3; **ĭubitorĭu,** s. aj. aimant; — *de Dumnezăire,* pieux 78; — *la stranicĭ,* hospitalier 47,3; — *la nemêrŭnicĭ,* id. 47; — *la oameni,* humain 186,1.2; — *de oamenĭ* 82,2. 86,2; — *de argint,* cupide 95. 96,2; — *de avuție,* id. *b.* 26; — *la muerĭ,* débauché *b.* 66,3; **ĭubul,** sm.

ĭuboste, sf. (tile) personnification mâle et fém. de l'amour (dans l'enchantement) *b.* 137,2 . .; **ĭúbovŭ,** sm. amour 11*,2.

Iuda, sm. Np. 10*,3. 11* . . 35,3 . . 56,1.2. 95 . . 331,2; *b.* 61,2. 70,2.3. 194,3. 322,3; — *de Scariot* 93,2; — *Iscariotul* 194,2; — *vănzătorĭul, b.* 62,3; **Iĭuda,** Nl. Judée 266; **Iudéa,** sf. Judée 261,3; *b.* 22,2. 23,2; *Iĭudea* 265, 3; **Iudéu,** sm. (eĭ) Juif 3*. 9*. 21,1. 2 . . 221. 252,2. 348,2; **ĭudeĭancă,** sf. juive 7*,2.

Iuga-Vodă, sm. Np. 70.

Iulie, sm. Juillet 70. 93,2. 151,2. 340; *b.* 26,2. 162,3; *Iulee, b.* 58,2; *Iuli,* slav. 63,2.

Iung, sm. Np. *b.* 242,3.

Iunie, sm. Juin 320,2; *b.* 27,2.

ĭuo, v. ĭu.

ĭurúş, sm. *dau* —, donner l'assaut *b.* 19,2.

Iustin, sm. Np. 308,2. 355,2; **Iustiean** 355,2; *Iustinianŭ* 162,3. 173.

ĭuşor, av. léger 194,3; **ĭuşurez,** va. 1. faciliter 151; *-eḑ* 212,2 (v. uş-).

ĭute, aj. féroce, violent, véhément; fort, âpre 9*,3. 9. 12. 29,2. 81,3. 150. 212. 276,2. 305. 361,2; *b.* 27,2. 70,2. 159. 240; —, av. vite, rapide 81,3. 312,2; *b.* 13,2. 118,2. 129,3. 170,2; —, s. 112, 2; **ĭuţime,** sf. ardeur, courroux *b.* 185, 1.3; *uţ-, b.* 196,2.

ĭuva, v. ĭu.

ĭuzbaşa, sm. capitaine 92,2; *iz-, b.* 75,2.

Ivan, sm. Np. 72,3.

ivésc, (iĭ) vr. 3. apparaître, se montrer, se manifester 7*,3. 12,2. 28,3. 29. 165,3. 207,2 . . 265,2. 281; *b.* 19,2. 126,3. 129,1.2. 130,2. 139,3. 162,2. 195. 213,2. 244,2; **ivêlă,** sf. apparition 343,2; *ivĭală, b.* 314,2; **ivíre,** sf. id. 13*,2; *b.* 107; *ighire b.* 258,3.

Ivirên, sm. Ibérien 348,2; *b.* 15.

Izahar, v. Is-; **izbaşă,** v. ĭuz-.

izbândă, sf. (de) victoire, issue; délivrance 71. 72,1.3. 177,2. 191,2. 234, 2. 235,3. 249. 251,3. 262. 362,2; *b.* 237; —, vengeance 16,3; —, (derĭ) *b.* 63,2; **-desc,** vr. 3. se venger, punir 16,3. 116; *b.* 63,2. 211 . .; —, va. accomplir, remplir 17,2. 21,3. 104,3; réussir 168, 3; *b.* 294,3; **-íre,** sf. vengeance 341,2; *b.* 22,3. 23,2; **-itór,** sm. combattant *b.* 50,3.

izbăvésc, (iĭ) va. 3. délivrer, sauver, libérer 10. 12,2. 13,2. 27,2.3. 32. 56. 67. 81. 82. 95,3. 105,2. 214,3. 221,2. 229. 241. 247,2. 294,2. 317,2. 345,2. 3 . . 365,3. 367,2; *b.* 36,3. 53,3. 56,2. 201. 317; *-ba-* 182. 184,2.3; **-íre,** sf. délivrance, rédemption 82. 97,3; *b.* 72, 2. 192,3; **-itorĭu,** sm. sauveur, libérateur 13. 109,2. 239,3; *b.* 17. 89,2. 191, 2; *izbav-* 110.

izbésc, (iĭ) va. 3. frapper, battre *b.* 90,3. 298,3.

Izbičan, sm. Nl. 134,3.

Izbran, sm. Np. l'Élu, nom d'Alexandre, *b.* 166,2.

izbucnesc, vn. 3. éclater, prendre origine 154. 198; —, proférer 210,3.

izbutésc, vn. 3. réussir *b.* 361. 365,2.

izderitorĭu, v. ijd-.

Izdrail, v. Israil.

izgonésc, va. 3. chasser; poursuivre 131. 169,2. 228,3; *b.* 76,3; **-íre,** sf. expulsion 346; *b.* 194,2.

izmă, sf. menthe *b.* 44,2; — **broşteáscă,** sf. menthe aquatique 356,2.

iznoavă, *de* —, av. de nouveau 236, 3 . . 344,3; *b.* 43,2. 74,2. 84,2. 86,2. 125,2.

Izrail, -ime, -tên, v. Israil.

izvód, sc. (oade) copie, traduction 68,2. 79. 111,2. 125,3 . . 126,2.3. 143, 1.2. 201. 209,2. 280; *b.* 124,2. 153,3. — (oadêli) 197,2; **-ésc,** va. copier, transcrire; traduire 98,3. 125,1-3. 126,2. 143.2 . . 152,3. 201. 244,3. 284,2; *b.* 3,2; —, inventer *b.* 53 . . 253,3; **-itór,** s. créateur, auteur, compilateur 311,2. 360,2.

izvor, sc. (oare) source; fontaine 10*. 8. 36,2. 68. 79,2. 98 . . 108. 118,2 . . 119,2. 147. 232,3. 241,3. 299,2.3. 359, 3 . .; *b.* 52,2. 78,2. 109,2 . . 149. 176, 2. 217; —, (oară) 57,2. 84. 118,3. 158, 2. 193. 268 . . 325,2; *b.* 147. 158,3; —, (oră), *b.* 231,3; *isvoru, mr. b.* 265; **-ésc,** vn. 3. sourdre, jaillir; naître 10*. 68,3. 107,3. 198. 293,2; *izvorăsc* 118,1.2. 360,2. 364; *b.* 117,2; **-ătór,** aj. jaillissant 340,3.

Î (ÎN) (Ѫ).

îl, pr. pers. 3. dat. 5*,3. 4. 165,3; *b.* 14, pass. v. gram.

îm, v. în.

îmâ, sf. mère 106,2; *b.* 133,2 . . 134, 2. 137,3 . . 361.

îmbăreață, sf. *mr.* bonheur *b.* 278,3.

îmb-, împ-, v. înb-, înp-.

îmĭ, pr. pers. 1. dat., v. gram.

împrustez, va. *mr.* élever *b.* 279,2.

îmvărligă, *mr. d'a'* —, autour *b.* 270.

îmvârvomát, aj. comblé 242,3 (v. vârf).

în, prép. en, dans, à, vers 1. 11. 26. 30,3; *b.* 5,3. 63,3 . . pass.; — *de voi,* entre vous 46,3; — *de ei,* entre eux 192; — *de sine,* entre eux 63,2; *îm* 16,2; *înr* 3*. 9; *en* 14 . .

înaínte, prép. avant, devant 306; *-tê,* 1. 4. 5. 10,3. 18,2. 46,2; *înraintea* 1*,3. 4*. 5*,3; *înante* 75,3; *înainti, b.* 221,2; *îninte, mr. b.* 272,3; *înnainte* 2. 29. 31,3. 360,2; *-tê* 30,3. 35,3. 46,2 . .; *b.* 130,2; *maĭ* —, plus loin *b.* 133,3. 176; *naintê* 20,3; —, s. le devant *b.* 106,3 (v. ainte, mainte).

înălbésc, va. 3. blanchir 353,3; *b.* 303,3 . .

înált, aj. s. haut, grand, sublime 7. 16. 199,3. 273,2; *b.* 27. 51. 219,3; *înnalt* 65,3. 137. 351; *b.* 61,2 . . 142,2 . .; *înralt* 9.

înálț, (-ălțaĭ) va. 1. élever; louer 10,2. 247,3. 346. 358,2; —, vr. s'élever 313, 2. 324,3; *înnalț* 26,2. 58,3. 66,2. 67. 82. 100,2. 130,3. 132,3. 365; *b.* 60,3. 66. 142,3. 209,2. 210,2. 241,3; *înralț* 54,2. 56,2; *nalț* 26,2; **înălțáre,** sf. élévation; rang; élévation dans le ciel 246. 336. 345,2. 357,3. 358,2; *b.* 55,2. 261, 2; — **lui Hs.** l'Ascension 329; **înălțát,** aj. s. haut, élevé 245,3. 286. 320. 340, 2; *b.* 47,3; *înn-, b.* 190,3; **înâlție,** sf. (iĭ) colline 36,2; **înălțíme,** sf. (ĭ) hauteur, éminence; grandeur 303,3. 337,2. 347,3; *b.* 16. 30,2; *înn-* 112,2. 318,3; *b.* 92,2. 131. 149,3. 163,2.

înapoĭ, av. arrière, en arrière 4. 24. 72; *b.* 17. 73 . . 331,2; *înnapoĭ* 36,2; *b.* 132; *-poĭu, b.* 107,2; *înăpoĭ, mr.* après *b.* 278,3.

înarmát, aj. armé *b.* 197,2; **-éz,** vr. 1. s'armer *b.* 208,2.

înăuntru, v. înlăuntru.

înăurít, aj. doré, d'or *b.* 86,3. 91,2.3.

înbărbătéz, (aĭ) va. 1. encourager 192. 361,3; *b.* 181,3 . .; **-teḑ,** vr. rester ferme 248,2.

înbât, (aĭ) vr. 1. s'enivrer 24,2. 61, 3. 88,3. 318; *b.* 110. 319,3 . . 339; **-áre,** sf. enivrement *b.* 108.

înbătrânesc, (iĭ) vr. 3. vieillir 308, 2; *b.* 109,2. 111. 255,2. 259,3.

înbe, aj. tous deux 49,3.

înbinéz, (aĭ) va. 1. unir, rejoindre *b.* 22.

înblânzésc, (iĭ) va. 3. adoucir, calmer, dompter *b.* 84,3, 91,2.3; 196,2. 211,3. 362; *-zăsc, b.* 142,3; *-ḑesc* 364.

înblătitór, s. batteur en grange *b.* 59.

înblu, (aĭ) vn. 1. aller, marcher 10*, 3. 49,2. 50,1.3. 54,2. 76,2. 112,3. 117, 2. 139,3. 149,3. 176,2. 193,3. 249,3. 275. 366,3; *b.* 11,3. 120. 205,3; *îmblu* 57,3. 125,3. 126,3. 156,2. 187 . . 190, 2. 194 . . 350,3; *b.* 11,2. 103,3. 206,2 (v. umblu).

înbogățésc, va. 3. enrichir 27,3. 344, 2; *b.* 153,3; *-țăsc* 324,3; *b.* 196,3; —, vr. s'enrichir 155,3. 171,2. 313,2; *-țez* 95.

înbold, va. 3. piquer *b.* 41,2.

înbrac, (ăcáĭ) va. 1. habiller, vêtir 14*,2. 19. 29,3. 102,2. 104,2 . . 333. 335,3; *b.* 71,3. 73,2; —, vn. vr. s'habiller; revêtir, prendre 23. 30. 83,3. 85,3. 117,3. 225. 233,3 . . 276,2.3 . . 277. 303,2; *b.* 171. 209. 224,2.3. 360, 3; *îmbrac* 24,2; *b.* 136.

înbrâcâmânt, sc. (minte) vêtement, habillement 29,3. 84,3. 86,2. 266. 267,2. 276,2 . . 313,2; *b.* 3; —, (mente) 352,2; *-mintê, b.* 12. 88,2. 158,2; **înbrăcát,** aj. s. habillé, vêtu 106,2. 199, 2. 224,3. 313; *b.* 3,2. 119 . .; *îmb-* 259; *b.* 33,2.

înbrâncíre, sf. poussée *b.* 153,2.

înbrățisez, (aĭ) va. 1. embrasser *b.* 54; *îmb-* 319. 370,2. 374,2; *-șăz, b.* 46,3; *-țoșez, b.* 218,2.

înbrobodésc, va. 1. *îmb-*, envelopper *b.* 362,2.

înbúc, va. 1. avaler *b.* 370,2.

înbúcur, va. 1. réjouir 226,2.

înbulzêlă, sf. consternation *b.* 22,3. 23,3.

înbún, vr. 1. se réjouir 271. 272; **-áre,** sf. amélioration, grâce 142. 313,2.

încă, av. encore, aussi 15*,3. 16*. 1. 4. 8. 46,3. 48,3. 54,2. 60,2. 63. 80, 3. 91,3. 105. 141. 172,2. 177,3. 311,3. 352,2; *b.* 19. 33,3. 51,3. 71,3. 141. 148,2 . . 173. 211. 223 . .; *incâ* 11,2. 27,2. 34,2, 38. 46,3 . . 117,2. 154,3.

155,2. 209,2. 246; —, certain 152,3; —, plutôt *b.* 202; **încaĭ,** du moins 291, 3; *b.* 161,2. 196,3. 362; **încăș,** encore 218. 280,2.

încălare, *mr.* à cheval; *b.* 262 (v. călare).

încălcesc, vr. 3. *inclăcesc,* s'entortiller 156; **-ít,** aj. entortillé 79,3.

încálec, (ălecaĭ) va. 1. monter à cheval 5*,2. 6. 61,2 . . 63,3. 222,3. 258, 2. 333. 342,2. 361,3; *b.* 33 . . 133,2. 168. 180,2. 356,3; **încălecát,** aj. s. monté; *b.* 106,3. 107,2.

încálț, (ălțaĭ) va. 1. chausser *b.* 4. 34. 137,3. 309. 314,3; **încălțát,** aj. chaussé 331,3; *b.* 3,3; **încălțământ,** sc. (minte) chaussures 194,3; *b.* 3,3. 4 . . 90.

încălzésc, va. 3. chauffer 107,3; *b.* 304,2; *-ḑesc,* 114,3. 201,3. 245,3; *-zăsc,* 218,3; *b.* 111.

încáp, (ăpuĭ) va. 3. contenir, avoir place, suffire 102,2. 358,2; *b.* 37,2. 245, 2. 360,3; —, *mr. b.* 271; —, tomber; arriver 158,3; *b.* 116; *nu — e,* c'est impossible 198,3; *b.* 363,3; **încăpére,** sf. espace *b.* 315.

încárc, (ărcaĭ) va. 1. charger *b.* 84. 128,3. 260. 333. 351,3. 361.

încăș, v. încă.

încășteg, vr. 1. s'émouvoir 233 (v. căștig).

încât, av. que, ainsi que *b.* 78,3. 85, 2. 205. 242,3; *-e, mr. b.* 268,2 (v. cât);

încătrău, av. là-contre, où, de quel côté *b.* 215,2. 347,2; *-ro,* 144,2. 200,2. 304,3; *b.* 262,3; *încotró* 165,3; *b.* 367, 2; *n'am —,* il faut *b.* 351,2; **-va,** n'importe de quel côté 168.

înceluesc, va. 1. tromper *b.* 214,2.

încép, (uĭ) va. 2. commencer 8*,2. 7. 52,2. 64,2 . . 72,3. 89,3. 102. 125,2. 131. 142. 152,3. 160,3. 180,3 . . 191,3. 197,3. 297,2. 328,2. 361; *b.* 136,2. 154, 2. 164,3. 166 . . 216,3; *înșep, bnt. b.* 262,2; **-ătór,** aj. s. initiateur, débutant; premier, élémentaire 50,3. 82,3. 132,3. 159,3 . . 182,3. 298,2; *b.* 28. 153,3. 253, 2 . . **-ătoríe,** sf. (iĭ) principauté 318,3. —, commencement 328,2; **-ătúră,** sf. (rĭ) commencement 68,3. 131,2. 179,2. 204,3. 221. 228,2. 245,2.3. 250. 257,3. 308 . . 311,3. 321,3. 328,2. 337 . .; *b.* 2. 9,3. 70. 89; **-énie,** sf. id. 125,2, 141, 2; **încêpere,** id. 328,2; *b.* 49,3; **-ut,** sc. (urĭ) id. chapitre 12,3. 33,3. 58. 69. 79,3. 104. 164. 197,2. 242. 290,2. 312 . . 339; *b.* 13,3; —, principauté 11*; *de —,* au commencement, premièrement 20 . . 221. 308,3 . .; *la —,* id. *b.* 26,2. 35, 3 . .; *întru —,* id. *b.* 186,2.

încére, (aĭ) va. 1. éprouver *b.* 255, 3. 256 . . 354,3.

încét, av. lentement, doucement, calme 128,3. 131; *b.* 212,2. 311. 356,3. 363,3; **-esc,** vr. se courroucer 1*,3; **-ez,** vn. 1. cesser; rester tranquille 128,3. 142. 156; *b.* 36,3. 52,3. 54,2. 130,2. 148,2. 184,3. 252,3; **-ișór,** av. doucement *b.* 177. 311, 313,3.

încheĭu, (aĭ) vr. 1. consister, conclure *b.* 7. 99,3. 221,3; **încheát,** aj. écoulé 141; *închiet,* boutonné *b.* 90; **încheitúră,** sf. articulation 215,2.

încherdisesc, vn. *mr.* s'en trouver bien *b.* 263,2.

închíd, (iseĭ) va. 2. fermer, enfermer 12. 54. 79,2. 137. 184,3. 360,3; *b.* 11, 2. 72,3. 92,2. 93,2. 116. 119,2. 152,2. 239,3. 240,2; —, conclure *b.* 14,2; *-iḑ, b.* 10,3; *mr. înclĭid b.* 281; **-ere,** sf. action d'enfermer *b.* 260.

închĭegătoáre, sf. vaisseau pour la caillebotte *b.* 258,3.

închín, (aĭ) vr. 1. révérer, adorer Dieu, prier, se prosterner, s'incliner; se rendre, se soumettre 1 . . 11. 16,3. 32, 3. 41,2. 60. 108,2 . . 3 . . 139,2. 189,3, 210,2. 222,3. 229,2. 239. 295,3. 297. 334,3. 358,2. 367,2; *b.* 35,2 . . 39,3. 54. 69. 81,3. 139,3. 160,2. 181. 198,3. 218. 3; —, appuyer 6. *închir,* 6*,3; —, va. dédier, vouer *b.* 2,3. 9. 82; —, soumettre *b.* 34. 240,2; —, boire à la santé *b.* 34. 315,2. 327—329; *mr. înclĭin,* s'incliner *b.* 268,2. 276,2; **-áre,** sf. adoration 340,2; *b.* 39,3; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) adoration, prière; dédicace, ovation; inclination 107. 150,2. 184. 285. 322,3. 336,3. 347,3; *b.* 4,3. 70,2. 100,2. 184, 3. 248; **-ătór,** s. aj. adorateur 108,2; — **boḑilor,** idolâtre 46,2; — **de idoli,** id. 146. 304; **-idolilor,** 359; *b.* 159,3.

închipuésc, vn. vr. 3. ressembler; représenter; personnifier 44. 47,3. 48. 86. 117,2. 128,2. 172,2. 244,2. 245. 261. 318,2. 341. 353,2. 354; *b.* 69,2. 70,3 . . 107; —, s'imaginer, croire; *b.* 176. 260,2; **închipuíre,** sf. image, représentation, fantôme 166. 261; *b.* 53.

130,3. 208,3; —, fiction, idée *b.* 236,2. 253,2. 260,2.

închirésc, va. 3. poursuivre *b.* 341.

închiriéz, va. 1. louer *b.* 365,2.

închís, aj. s. fermé, enfermé, détenu 86,2. 150. 244; *b.* 202,2 . . 241,3. 252, 3; **-oáre,** sf. (orĭ) prison, cachot 149, 3. 192,2.3. 308. 315. 322; *b.* 72,3. 104. 182; *-ri,* 151,2.

închisesc, vn. 3. *mr.* partir *b.* 276, 2. 278,3.

încind, vr. 2. s'enflammer 2*.

încíng, (nseĭ) va. vr. 2. ceindre 250. 267. 313. 331,3; *b.* 18,2. 51,3. 91,2. 158; — **o bătălie,** batailler *b.* 367.

încĭudesc, vr. 3. se fâcher *b.* 297,2.

înclăcesc, v. încălcesc.

încleștéz, (aĭ) va. 1. serrer, raidir *b.* 138,2.3 . .

înclĭin, v. închin; *înclĭid mr.* v. închid.

înclináre, sf. inclination *b.* 363; **-éz,** va. incliner *b.* 247,3.

înclo, v. încolo.

încoáce, av. çà, de ce côté-ci 36,2. 69,2. 182. 196,3. 197,2. 352; *b.* 183,3. 304,3. 308,2. 311,3; *-ču,* 110,3; *-cê,* 197,3; *-cĭ b.* 69,3.

încoló, av. là, en delà 36,2; *-lê,* 352; *b.* 69,3; *mr. înclo b.* 267,3.

încolțésc, vn. 3. germer 158. 163.

încordéz, (aĭ) va. 1. tendre, bander, plier 171; *b.* 138,2.3. 299,3. 328; **încordat,** aj. paré *b.* 334,2.

încorunéz, (aĭ) va. 1. couronner 332, 3—334; *b.* 234,3; *-ronez* 326. 347,2; **încorunáre,** sf. couronnement 333,3.

încotro, v. încătrău.

încotu, av. *mr.* sans raison *b.* 265.

încovăeát, aj. crochu *b.* 306.

încred, (ezuĭ) vr. 2. se confier, se fier; croire 8. 206. 256,2. 257. 279,3; *b.* 290,2; **-ințát,** aj. s. confié, assuré, sûr *b.* 86,2. 151,2.3. 156. 350,3; **-ințéz,** (aĭ) va. 1. assurer, affirmer; confier *b.* 49,2. 86,3. 208,2. 364; —, vr. s'assurer, se confier, se reposer 318,3. 333,2; *b.* 189,2. 254. 256,3.

încrestít, aj. crénelé, balafré (?) *b.* 334,2.

încrețésc, va. 3. *-din sprincene,* froncer le sourcil *b.* 351.

încrezătúră, sf. foi 16*,3.

încrúnt, vr. 1. devenir furieux *b.* 288, 3; **-át,** aj. s. sanguinaire 367.

încuĭb, vr. 1. nicher *b.* 163,2.

încuĭu, (ĭaĭ) va. 1. enfermer, barrer, 79,2. 156; *b.* 179,2. 364,3; **încueat,** aj. fermé 158; *b.* 37, 78,2; **încuetoáre,** sf. (orĭ) barrière *b.* 158,2; **-túră,** sf. (rĭ) constipation 300.

încúngĭur, (aĭ) va. 1. entourer, environner; côtoyer; parcourir, éviter, couler autour 13,2. 155. 165,3. 275. 278. 286, 2 . .; *b.* 61,3 . .; *-ǧur* 12. 15. 247,1.3. 333. 365,3. 366; *b.* 13,2. 158,2; *-jur* 281,3. 350; *b.* 23,2. 204. 233,2; *-zur b.* 166,3; **-ǧuráre,** sf. (ărĭ) tour, siége; affliction 154,2; *b.* 15,3. 83,2. 93,2; *-jurare b.* 108,2; **-ǧurát,** aj. entouré, environné, cinglé, assiégé 130; *b.* 154. 239. 247,3; *-jurat* 360,3; *b.* 22,2. 23, 2. 90.

încununéz, (aĭ) va. 1. couronner; orner 11. 106,3. 211; *b.* 90,2. 91,3. 147,2.

încúr, vn. 1. accourir, courir 132,3. 313; —, va. presser *b.* 312.

încure, (aĭ) vr. 1. s'entortiller *b.* 52. 110. 337,2. 348,3; **-áre,** sf. entortillement *b.* 110.

încuviințát, aj. av. conforme *b.* 201,3.

îndămănáre, sf. (ărĭ) capacité *b.* 222, 2; **-átec,** aj. propre, apte *b.* 153,2. 252,2.

îndărlu, sm. *mr.* niais *b.* 264,2.

îndărăcnesc, va. 3. repousser *b.* 253.

îndărâpnic, aj. s. obstiné, récalcitrant 47,3; *înderepnic* id.; **îndărăpt,** av. en arrière 327; *trimet —,* retourner *b.* 208; *îndărăt* id. 291,2 . . *de a îndăratele,* par derrière *b.* 346,2; **îndereptnicíe,** sf. opiniâtreté *b.* 11,2; *îndărătnicie* id. 80,3.

îndátă av. tout de suite, sur le champ 73,2. 139. 148,2. 169,2. 192,3. 298,3. 301,3. 341,3; *b.* 17. 85. 113,2. 129,2. 175. 256; **-și,** id. 72; *-ș,* d'abord *b.* 37, 3. 57; **-ce,** aussitôt que *b.* 151,3.

îndatorésc, va. 3. obliger *b.* 49,2. 220,3. 221. 222. 352,2; *-ez, b.* 259,2; **-íre,** sf. obligation *b.* 222; **-itor,** aj. obligeant *b.* 298,3.

înde, av. pendant que 7*.

îndeletnicésc, vr. 3. s'occuper *b.* 244; **-íre,** sf. occupation *b.* 155,3. 222,2.

îndelúng, aj. av. long; longtemps 198,3; *b.* 16. 85,3; —, va. prolonger *b.* 358; *-luâng,* 58,3. 80; **-át,** aj. long; étendu 199,3. 203,3. 337,2; *b.* 2,3. 10, 2. 47,2. 71. 226,3. 344,2; **îndelung-**

râbdare, longanimité 324,2; *-ă răbdare* 242,3; *îndeluîng-* 13*,2. 51.

îndémn, (aĭ) va. 1. encourager, engager, exciter, inviter 76,2. 97,2. 98,2. 117,3. 126. 132,3. 171,2. 232. 296. 307, 3. 329. 344,2; *b.* 6,3. 7. 22. 28. 79. 121,2. 200,3. 305,2. 333,2; *-ez, b.* 201; *îndămn, b.* 169,2; —, s. encouragement; courage, effort *b.* 247. 342,3 . .; **-áre,** sf. id. sollicitude, 11*,2. 157. 159 . . 237,2. 316; *b.* 69,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) id. 219,2; **-ós,** aj. courageux 208,3.

îndeséz, va. 1. tasser *b.* 302; —, vr. s'introduire 15*,3.

îndestúl, av. plein *b.* 148,3; **-áre,** sf. abondance *b.* 11,2; —, satisfaction *b.* 147; **-át,** aj. content *b.* 11,2; —, riche, abondant; doué *b.* 98,2. 103. 241. 334,2; **-ez,** vr. 1. se contenter *b.* 14. 208.

îndezát, aj. *apă — ă,* eau bouillonnante *b.* 44,2.

Indiction, sm. l'Indiction (l'ère byzantine) 221 . . 252 . .

Indiĭa, sf. Nl. 130 . .; **indiean,** *-iĭan,* sm. indien 129,3. 130; **indienésc,** aj. indien 130,3.

îndoeálă, sf. doute, hésitation; soupçon *b.* 25,2. 54,3. 76. 152,3. 252,3; *îndoĭală b.* 154,3. 363; **-ésc,** vr. 3. douter, soupçonner 180,2. 229,2. 231. 273,2; *b.* 54,2. 197,3. 243,3; —, se plier *b.* 289,2.3; —, va. doubler *b.* 129,2. 152, 3. 347,2; **-íre,** sf. doute 112,3; **-ít,** aj. double 36,3. 47,2. 167. 291,2. 303,2. 313,2. 347,2; *b.* 6,3. 24.3. 180; —, douteux, incertain, 170; *b.* 59,2 . .

îndrăcesc, vr. 3. être en fureur *b.* 260; **-ít,** aj. démoniaque 23,2. 319,3.

îndrăgésc, va. 3. aimer 16*,3. 195, 3. 320,3; *b.* 298,2.

îndrăznélă, sf. courage, audace, hardiesse 132,3. 239,2. 348; *b.* 41,2. 152, 3. 245; **-ésc,** (iĭu) vn. 3. oser, avoir la hardiesse 89,2. 98,2. 100,3. 119,3. 243. 289. 354; *b.* 47,2. 83. 86,2. 246,2. 363; **-éţ,** aj. audacieux, hardi *b.* 206. 239,2. 242,3; *îndrez- b.* 243,3; **-íre,** sf. audace, courage 48,2. 76,2. 225,3. 241,2.3. 293, 3; *b.* 101. 199; *îndrăzdnire* 86; *îndreznire b.* 169,3.

îndrég, va. 2. *mr.* orner, préparer *b.* 274. 277.

Îndrei, sm. Np. André 93,2.

îndrépt, aj. *mr.* préparé *b.* 265.

îndreptáre, sf. (ărĭ) guide, règle, loi; instruction, direction; correction 157, 1. 3. 158. 174,3. 193,2. 237; *b.* 31. 47. 87. 124,3. 198,2. 234,2.3. 247. 248. 363,3; *îndereptare* 156,2. 224,2; *îndir-,* 50,3. 237,2; *b.* 27,2; **-at,** aj. corrigé *b.* 207; *îndereptat* guidé 288; **-ătóriu,** aj. s. guide, conducteur 168,3. 274,2; *b.* 17,3; *îndirept-,* 84, 2; **-ătúră,** sf. (rĭ) correction, 217,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. guider; diriger; corriger; —, vr. se corriger, s'améliorer, se diriger, se conduire, tourner, rectifier 69. 157,3. 169,2. 170. 198,2. 270,3. 305. 313,3. 355,2 . . 362, 2; *b.* 6,2. 21,2. 28,2. 62,2. 87. 90,3. 121,3. 139,2. 148. 155,2.3. 169,2. 247, 2. 253. 314,2. 349,2. 364. 368,3; *-eḑ,* 192,3. 193,2. 295,2; *îndereptez,* id. 71,2. 154. 270; *b.* 14,3; —, se justifier 51,2; *îndir-,* 79,2. 88,2. 119. 144,2. 293. 364,2. 365,3; —, justifier 47. 318,2 . .

îndreznet, v. îndrăz —.

îndrug, (aĭ) va. vn. 1. filer *b.* 298,2. 348,3; —, jaser *b.* 314,3.

îndulcésc, (iĭ) va. 3. adoucir; rendre agréable; satisfaire, plaire 98,3. 107,3; *b.* 68,3. 94,3. 138. 172,3; —, vr. être à son aise; avoir plaisir; s'amuser 29. 58. 86. 100 . . 133,3. 179,2. 181,2.3. 221,2. 229; *b.* 195,3; **-ít,** aj. bien-aise 181,3; **-itór,** aj. adoucissant *b.* 308,3.

îndumneḑăĭeḑ, va. 1. diviniser 242.

îndúplec, vr. 1. fléchir, céder *b.* 83, 3. 174.

îndúr, (aĭ) vr. 1. avoir pitié 110. 144, 2. 239,3; *b.* 18,3. 289,3. 299,2; —, oser *b.* 230,2. 232,3; —, céder *b.* 354,2; **-áre,** sf. (ărĭ) pitié, miséricorde, grâce 81,2. 82,3. 346; *b.* 162,2. 219,3; **-át,** aj. pitoyable, 263,3. 368.

înec, înegresc, v. înn —.

înfăinez, va. 1. enfariner *b.* 44.

înfăş, (aĭ) va. 1. emmaillotter; couvrir 267,2; *b.* 158,2; *îmfăş* 258,2. 259,2; **-át,** aj. lié de bandes 140,2 . .; *b.* 140, **-ur,** (aĭ) va. 1. envelopper, rouler 101, 1. 2. 263; *b.* 3,3. 119.

înfatti, av. *istr.* en vérité *b.* 284,2.

înfăţişéz, vr. 1. comparaître *b.* 319.

înfierbânt, va. 1. faire rougir dans le feu 11,3; *b.* 70,3; —, vr. s'échauffer, s'irriter 282,3; *b.* 347,2; *înfer-, b.* 309; *înher-,* 234,3; **înferbânţat** rougi *b.* 64,2; **înferbintat,** *bubă — ă,* bouton *b.* 340,2.

înfig, (ipseĭ, ipt) va. 2. enfoncer, faire pénétrer, 85,2; *b.* 241,3; *înfimg b.* 98,2.

înfiinţáre, sf. existence *b.* 154,3.

înfimg, v. înfig.

înfiorez, vr. 1. frissonner *b.* 302,2; *înhio-, b.* 261,3.

înfipt, aj. fixé, enraciné 267,2; *b.* 237,3.

înflăcărát, aj. enflammé, *îmf-, b.* 322,3.

înflát, aj. gonflé, *îmf-, b.* 341,2; **înflătórĭu,** s. gonfleur *b.* 98.

înflorésc, (iĭ) vn. 3. fleurir 106,3. 132,2. 257,3. 296,3. 299,2. 318,3; *b.* 143. 174,1—3 . . 296,3; *înflu-,* 6. 37,2. 367,3; *îmflo-,* 264,2; **-itúră,** sf. fleuraison *b.* 26,2.

înfóc, vr. 1. s'échauffer *b.* 302; **-át,** aj. av. ardent; fougueux 204; *b.* 143,3 187,3. 245.

înfolosesc, vr. 3. profiter 94,2.

înfrâmseţat, -seţez, -şeḑ v. înfrumus-.

înfrân, (aĭ) va. 1. mettre un frein; dompter 9*,3. 326; *b.* 235; **-át,** aj. bridé 289,2. 361,2; **-áre,** sf. frein *b.* 91.

înfrâng, (nseĭ, nt) va. 2. battre, écraser *b.* 92; **-ere,** sf.; *-inimiĭ,* contrition, 115,2 . . 242,2; *b.* 28,3; **înfrânt,** aj. écrasé, contrit 170,2. 252,2; *înfrămt,* 99,2.

înfric, (aĭ) va. 1. effrayer, épouvanter *b.* 244.3; **-át,** aj. terrible 6 . .; effrayé 2*,3. 7*,2; **-oşáre,** sf. (erĭ) épouvante; intimidation *b.* 39,2. 256; **-oşát,** aj. s. terrible, épouvantable; timide 68. 99. 113,1.3. 117,3. 141. 165,2. 169,2. 184,3. 279,2. 288,3. 292,3. 301. 315. 345.2; *b.* 24. 65,2.3. 81. 83,3. 109,3. 130,2. 242,3; —, effrayé, *mr. b.* 270; **-oşéz,** (aĭ) va. 1. effrayer *b.* 41,3. 42. 127,3; —, vr. s'effrayer, être saisi d'effroi 128, 3. 225. 297,3. 302,3. 303,2; *b.* 165,2. 215,2; *-şăz, b.* 181,2. 182.

înfrumuseţáre, sf. ornementation *b.* 178,3; *-rumse-,* 84,2; *-museţát,* aj. orné *b.*103; *-musăţat, b.* 182,2, *-msăţat* 209,2; *înfrămsăţat* 124,3; *înfrâmseţat* 29,2; *înfrumuşitat* 340, 2; **înfrămseţez,** va. 1. embellir, orner 91; *înfrămşeḑ,* id. 107,2.3.

înfrúnt, (aĭ) va. 1. braver, s'opposer 47,3; —, reprocher 60. 228,2. 230,2; *b.* 17.169,3; **-áre,** sf. reproche, défi 157,3; **-ătorĭu,** s. réprimandeur 84,2; **-ez,** v. înfrunt.

înfrunzésc, vn. 3. verdir *b.* 316,3; **-ít,** aj. couvert de feuillage 287.

înfund, va. remplir, *îmf-,* 247.

înfuriez, vr. 1. devenir furieux *b.* 367.

îngăduésc, (iĭ) vn. 3. obéir 4 . . 52, 3 . . 81. 86. 180. 190,2; —, permettre, tolérer, accorder 272,3 . . 283,3. 351,3; *b.* 236; —, attendre 254; *b.* 139,2; **-ĭálă,** sf. indulgence; *b.* 313,3; **-itór,** aj. s. obéissant; indulgent 47,3. 181,3. 193,2. 302,2; *b.* 352,3.

îngălbenésc, vn. 3. pâlir *b.* 74.

îngân, vn. 1. balbutier 212; —, vr. passer le temps *b.* 304,2.

îngânfát, aj. orgueilleux *b.* 243. 247,3.

îngărlim, vn. 1. *mr.* grimper *b.* 270. 272, 3.

îngemănărát, aj. *lemn-,* broussailles, brande *b.* 110.

îngenunchez, vn. 1. s'agenouiller 258; *b.* 98.

înger, sm. (ĭ) ange 1. 2. 8. 11,2. 15. 17,3. 30,3. 37,2. 46,2. 64 . . 82,3. 96,3. 105. 110,2. 129,2. 232. 245,2.3. 281,3. 303 . .; *b.* 24. 40,3. 133,3; *înğăr* 3; **-aş,** sm. dim. *b.* 345,2; **-él,** sm. dim. *b.* 287, 2; **-ésc,** aj. angélique 49,3. 84. 106. 131; *b.* 64,2. 172,3. 203,2. 229. 297,2. 298,2.

îngheţ, vn. 1. geler *b.* 170,3.

înghĭesuĭálă, sf. angoisse 318,2.

înghímp, va. 1. piquer 13,2; **-ós,** aj. épineux *b.* 98.

înghit, (ţiĭ) va. 2. avaler, engloutir, dévorer 55,3. 56. 68. 105,3. 165—167, 2 . . 233,3. 351,3; *b.* 66. 163,2. 363,3. 374, 2.

îngĭumâtăţez, vn. 1. *núş vor -tăţă, ḑilele,* ils n'arriveront à la moitié de leur vie 367,2.

îngĭúr, va. 1. *mr.* offenser *b.* 267; *înjur b.* 265; **-áre,** sf. (ări) offense *b.* 267,2.3 . .

înglendisésc, vr. 3. s'amuser *b.* 104.

îngrădésc, (diĭu) va. 3. enfermer, entourer 3 . . 184,3. 229. 235,3. 267,2; *b.* 245,3. 371,2; **-íre,** sf. enclos *b.* 159,2.

îngráş, (ăşaĭ) vr. 1. s'engraisser 15,2. 282. 341.

îngrecáre, sf. grossesse *b.* 77; **-átă,** aj. grosse *b.* 77.

îngreuéz, va. vn. 1. peser; oppresser *b.* 109,2. 198,3; **îngreuét,** aj. accablé *b.* 64; *-reoet,* id.

îngriját, aj. soucieux *b.* 153,2; **-esc,** vr. 3. soigner *b.* 204,2; **-íre,** sf. souci, angoisse *b.* 242,2. 244,2; —, soin *b.* 354.

îngróp, (aĭ) va. 1. enterrer 41,2. 62. 65 . . 72. 101. 138. 161. 185,2. 190. 202. 257,3. 258,3 . . 307 . . 322. 346,2; *b.* 62 . . 74,3. 82. 117,2. 201,2. 256. 359,2; *îngrup* 30,3. 32. 36,3. 37. 98,2. 124. 139,3; *mr.* 265,3. 266; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) enterrement, ensevelissement *b.* 359,2; *-ăcune, b.* 201, 1-3; *îngrupăcĭune* 269. **îngrupare,** id. 182; **-ătór,** sm. fossoyeur *b.* 345,2. **îngrupâtoáre,** sf. sépulture 37.

îngrozésc, (iĭ) va. 3. épouvanter, effrayer 228,2; *b.* 53. 144,3. 216,3. 238, 2. 241,3; *-zăsc* 212,3 . .; *b.* 146,3; —, vr. frémir 137; *b.* 217,2; **-ít,** aj. épouvantable 193,2.

îngúst, aj. étroit, serré 285,2; *b.* 145,3.

înhám, va. 1. atteler *b.* 72,3. 136.

înherbăntat, înhiorez v. înfierb-, înfior-.

înjúg, (aĭ) va. 1. dételer *b.* 345,3.

înjur, v. îngĭur.

înlărgít, aj. étendu 268,3.

înlăuntru, av. dedans 3. 176; *b.* 19, 2. 129. 169,2; *înuntru b.* 294, 3 (v. l ă u n t r u).

înlegĭuesc, va. 3. disposer, donner des lois 111,3.

înmărmurésc, vn. 3. être saisi d'épouvante *b.* 239,2.

înmiít, aj. mille fois autant *b.* 4,3.

înmijloceḑ, vr. 1. trouver le centre 323.

înmóĭu, va. 1. affaiblir, amollir *b.* 223,2. 356.

înmormântáre, sf. (ărĭ) enterrement *b.* 344.

înmugurésc, vn. 3. bourgeonner *b.* 174,1.2.

înmulţesc, (iĭ) vr. 3. se multiplier; accroître 34,3. 35. 64. 145,2. 234,2. 235, 3. 283,3. 342; *b.* 88. 94,2; —, va. multiplier 65,3; *îm-* 49. 193,3. 271,2. 283,2; **-íre,** sf. multiplication, accroissement *b.* 50,2. 52,2. 59. 87,2. 154 (v. m u l ţ e s c).

înnăduşésc, va. 3. étouffer *b.* 244,3.

înnăimésc, vr. 3. se louer 296,2.

înnainte, v. înainte.

înnărăvesc, va. 3. corrompre *b.* 349,2.

înnăuntru, v. înlăuntru.

înnec, (aĭ) va. 1. noyer, submerger, inonder 145,2. 171,2. 303,3; *b.* 25,2. 3. 39,2. 181,3; —, vr. se noyer 68,3. 127, 2. 223,2. 293. 349; *b.* 11,2. 129,3. 353, 3 . .; —, *mr. b.* 280 . .; **-áre,** sf. noyade *b.* 144,3. 164,3; **-át,** aj. *carne — ă* viande d'un animal étranglé 117; **-cătorĭu,** aj. suffoquant *b.* 98. 299,1.2.

înnegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 91,3. 303,2.

înnod, va. 1. nouer; ceindre *b.* 88,2. 370. 371,2.

înnoésc, va. 3. renouveler *b.* 7. 13,2. 52,3. 74,2 . . 108,2. 254,2; —, vr. se renouveler 85,3. 211,2. 322; *b.* 23,3. 52,2 . . 109,3; **-íre,** sf. renouvellement 84. 85,3.

înnópt, vn. passer la nuit, *înopt b.* 327.

înnót, vn. 1. passer à la nage, naviguer 314 . .; *înot* 224,2. 240,3; —, av. à la nage *b.* 323,2; **-áre,** sf. voyage sur mer 224,2 (v. n o t).

înomeníre, sf. incarnation.

înpác, (ăcaĭ) va. 1. réconcilier 191. 214,3; —, calmer *b.* 215; —, vr. se réconcilier, se calmer 46. 59. 111,3. 150. 169; *b.* 233. 305,2; *împăcĭuesc, b.* 372. **înpăcare,** sf. paix 10*,2.

înpăclít, aj. obscurci 130,2.

înpănát, aj. ailé; *împ-, b.* 334.

înpărat, sm. (ţĭ) empereur; maître 10,3. 14. 21,2 . . 77. 79,2. 84,2. 99,2, 115,3. 118,2. 133 . . 138. 146 . . 191,2. 293,1-3. 337. 355 . . 365. 367, 1-3; *b.* 20,3 . . 71 . . 72 . . 119,1 . . 2. 188,1-3; *împ-* 1*,3. 147; *b.* 39,2-3. 135,3. 136,1-3.

înpărătêsă, sf. (ese) impératrice, maîtresse 66,3 . . 82,3. 300. 358; *b.* 10. 73 . . 74,1-3; *-tĭasă, b.* 62,2. 120,3.

înpărătésc, aj. impérial, d'empereur 17,2. 28,2. 67. 158,3. 332,3. 355; *b.* 50; *-tĭască,* f. *b.* 112,3. 113 . .

înpărătêşte, av. en empereur *b.* 188,2.

înpârâţesc, (iĭ) va. 3. régner, gouverner 66. 102,2. 114,3. 133. 149,2 . . 300,2; *b.* 20,3. 55,2. 86,3. 97,2; *-ţăsc, b.* 142,3.

înpârâţíe, sf. (iĭ) empire, règne, domination 8*,3. 1. 3. 9. 10,3. 17 . . 18 . . 32. 35,2. 41,2 . . 3. 61,3. 77. 88. 99,2. 105,2. 127,1 . . 2. 133,2. 145,3. 149,2 . . 3. 182 . . 229,2 . . 238—239. 320; *b.* 22,2. 58. 64 . . 73,2. 101. 152,2; *-ţii, b.* 94,3; —, Porte Ottomane 192,3; —, gouvernement impérial 197,3; —, empereur *b.* 312,2; — Majesté *b.* 97,3 . . 188,3; *împ-* 200,2. 326,2; *b.* 34,3. 117,3. 136.

inpărechieát, aj. en désaccord 171; **-ére,** sf. (rĭ) discorde *b.* 5,3. 6,3; *împ-,* accouplement *b.* 259,2.

înpárt, *înpărţesc,* (ărţiĭ) va. 3. partager, séparer, distribuer, disperser 5. 12,2. 15. 21,2. 35,3. 36,3. 46. 51,2. 52,3. 57,2. 58. 59. 70,3. 84,3. 103,3. 118,2. 144,2.3. 169. 171. 180,3. 207,2. 247,2. 281,3. 294. 353,2. 366,2. 368,2; *b.* 28. 50. 57,3. 168. 211,2. 212,2. 222; —, vr. se séparer 184,1-3 . .; *înparŭt* 45,3. 46. 50; *împ-,* 213,2; *b.* 41; *mr. b.* 263,3.

înpărtăşesc, (iĭ) vn. 3. participer, partager, communiquer *b.* 91. 127, 152; —, vr. id. 262,2; *b.* 47. 107, 152,2. 204. 220,3. 236,2; **-íre,** sf. (rĭ) participation *b.* 86,2.3. 253,2.

înpărţesc, v. înpart; **-ţêlă,** sf. lot 281,3; **-íre,** sf. (rĭ) séparation, division 185; *b.* 221; **-ít,** sm. division 15; *b.* 223,2.

înpeliţéz, vr. 1. s'incarner 182.

înpestrez, va. 1. barioler *b.* 213,2.

înpĭedéc, (aĭ) va. 1. empêcher, arrêter 7. 12,2. 197,2. 247,2; *b.* 7,3. 208; *înpedec* 71,2; —, vr. se heurter, trébucher 224,2. 225. 286,2; *înpĭedic,* 303,2; **-áre,** sf. (ărĭ) embarras, obstacle 293; *b.* 6.

înpĭetríre, sf. *-a inimeĭ,* dureté 230,2; **-ít,** aj. endurci 364; *b.* 20,2. 162; *înpetrit* 101,3.

înpíng, (nseĭ) va. 2. pousser, jeter 190,3. 241,3; *b.* 19,3. 69,3. 305,2; *împ-* 234,2.

înpistrít, aj. tissu, brodé (en or) *b.* 90,2. 91,2 (v. înpestrez).

înpizmésc, vr. 3. s'opiniâtrer 275; **-moşát,** aj. vénimeux 81,3.

înplăntát, aj. mouilli *b.* 85,2.

înpletésc, va. 3. tresser, enlacer; tortiller 64,3. 172,3; *b.* 88,3. 90. 91,3. 164. 198,3 . . 300,3. 331,3; **-icít,** aj. courbé *b.* 91,2.

înplinésc, va. 3. remplir, finir *b.* 56, 3. 222. 236. 246,2; *împ-, b.* 127; **-íre,** sf. action de remplir *b.* 86,2; *-iri* obligation *b.* 220.

înplu, (luĭ) va. 2. emplir, remplir; achever, finir 12*,3. 14*,3. 40,2. 54,3. 128,2.3. 158. 247,2. 249,2. 257,3. 272, 3. 286,3. 317,3 . . 368; *b.* 19. 85,2 (v. umplu); *împ-* 58,2. 125,3. 192,3. 193,3. 214,3. 221,2. 232,3. 264,2. 266.3. 286, 3. 326,2. **înplut,** sm. plénitude 20,3.

înpopoţat, aj. *îm-,* orné *b.* 349.

înpodobésc, va. 3. orner, parer 156, 3. 157,2. 173. 245,3. 320,1.2. 344,2. 358,3; *b.* 30,3. 39. 51. 68,3. 89. 90. 94,2. 107,3. 150,3. 252,3; *împ-, b.* 137,2.

înpomcişeḑ, vr. 1. s'opposer 47,3. 51; *înponc-* 247; **-cişát,** aj. opiniâtre *b.* 26.

înpotríva, pp. contre 17. 122,3. 146, 2. 159,3. 206,2. 284. 307,3. 323. 348. 357,3; *b.* 9,3. 21,2. 218,2; —, vis-à-vis *b.* 40; —, pour *b.* 196,2; *stau —,* contrarier 266; *b.* 47. 48,2; *împ-* 235; *înprotiva* 5. 123. 177,2. 200,2. 246,2. 275, 2. 285. 290,2. 340,3; *b.* 6,2. 80. 83,3. 87,3. 131,2. 146. 151,3. 163,2; —, conforme 32; —, du côté *b.* 144,2.3 . .; —, au contraire *b.* 84,3; *împrotiva,* ennemi *b.* 363; **înpotrivesc,** vr. 3. s'opposer *b.* 124,3. 230; *împ-, b.* 243,3; *înpro-, b.* 92,3. 244,3. 245,2. 247; **înprotivire,** sf. opiniâtreté 69,3; *b.* 80. 130; **-ívnic,** aj. s. ennemi 357,3; *înpro-* 337,2; *b.* 13,3. 79,3. 198; **-vitorĭu,** id. contraire *b.* 83,2; *înpro-, b.* 146,1.2 . .

înprăsilésc, vr. 3. *împr-,* se multiplier *b.* 258,3.

înprăştiéz, va. 1. répandre; *îm-, b.* 368,3; **-etórĭu,** sm. dissipateur *b.* 145,3.

înprejúr, pp. autour, à l'entour; tour autour 10*. 10,3. 59. 172,3. 178,2. 288, 3. 349,3. 352. 358; *b.* 17,2. 31. 51,3. 73. 169,3. 209. 210. 254,2; *împ-* 234,3; *-ğur* 188,2. 300,2; *b.* 196,3; *împreğur, b.* 132,3; *-gĭur* 49,2; *b.* 3; *înprijur* 87.

înpregĭurez, va. 1. environner 156, 2 . .; **-rát,** aj. entouré *b..* 84,3. 92,2.

înpreğurstáre, sf. (ărĭ) circonstance 325.

înpresór, (suraĭ) va. 1. entourer, forcer, saisir, écraser 95. 193,3. 294,2; **împresuráre,** sf. restriction 219,3; **înpresurát,** aj. forcé; saisi, occupé 53. 190; *împ-,* oppressé 74,3. 93; **împresurătură,** sf. contrainte 174.

înpretesc, vr. tresser *b.* 51,3 (v. înpl-).

înpreúnâ, av. ensemble, en même temps 2. 33,2. 60,3. 70,3. 98,2. 114,3. 303,2. 311,3 . . 318,2. 358 . .; *b.* 16,3. 21. 38,3. 80. 89,3. 108. 181,3; —, tant que 155; *-ură* 55,2; *împreună* 265,3. 362,3; **-áre,** sf. (ărĭ) union; réunion, communion 10*,3. 11*,2. 83. 180. 182. 262 . .; *b.* 49,2; **-át,** aj. uni 78; *b.* 6,3. 127,2; **-ez,** (aĭ) va. vr. 1. unir; réunir;

marier, visiter 60. 83. 98. 115,1.2. 116. 130,2. 131. 143. 144,3. 162,2. 182. 243, 277,2.3. 284,3. 345; *b.* 2,2. 6,3. 52,3. 54. 69,2. 107,2. 206,2; *împreunez* 209,2.

înprietenésc, vr. 3. s'apparenter *b.* 123,3. 362; *-priit-* 143; *împriïet- b.* 255,2.

înpriitenire, sf. amitié *b.* 17,3.

înprijur, v. -prejur.

înpróșc, va. 1. dissiper 228,3.

înprotiva, -esc, -itor, v. înpotriva.

înprumút, *dau* —, prêter *b.* 37. 223, 2. 225; **-éz,** va. 1. id. 20 . . 96,2; *împ-* 95,2. 205.

înpușc, va. 1. *împ-,* fusiller *b.* 260,3.

înpúng, (nseĭ) va. 2. piquer, poigner, percer 9. 338,2; *b.* 110,2. 228,3. 323. 334,2; **-ere,** sf. piqûre 338,2.

înput, (aĭ) va. 1. reprocher, imputer 9*. 19,2; *b.* 246,3.

înputernicesc, va. 3. renforcer *b.* 108,2.

înpuțésc, vn. 3. pourrir 140; — va. gâter 168; **-iciúne,** sf. puanteur; cadavre 292,2. 358; *împ-* 101,2; *împuciuciune,* id. 289.

înpuținare, sf. diminution 79. 118, 3; *b.* 186; **-ez,** va. 1. diminuer, amoindrir 79,2. 83,3; *b.* 358,2; —, vr. s'amoindrir, diminuer 63,3. 69. 86,2. 344,3; *împ- b.* 24,3. 186,2; *-eḑ* 366,2.

înpuțit, aj. puant, infect 84,2. 137,2. 142,2. 188,2. 201,3; *b.* 153,3. 207,3.

înrădăcinéz, va. vr. 1. enraciner, s'enraciner 111,3. 113. 131.

înrăotățít, aj. malicieux *b.* 6,2.

înrotilát, aj. rond *b.* 293,3.

îns, -ă, pr. pers. il, elle 14. 15,3. 31; pass. (v. dănș) v. gram. *însumĭ, însuți, înșiși, însuși* moi, toi, il même (v. nus) v. gram.

însâ, av. mais 9*,3. 20. 32,2. 88. 106. 126. 325,3; *b.* 23,2. 163,2. 188,2. 211,2; *ănsă* 140,3.

însămnez, v. însem-.

însănătoșez, va. 1. guérir *b.* 258,3; —, vr. id. *b.* 179,2.

însărcinát, aj. chargé *b.* 71,2. 127,2.

însărez, *însătat, însătoșat* v. înse-.

înschimb, vr. 1. changer *b.* 369,3.

înscrís, sm. acquit *b.* 256,2 . .

însemnáre, sf. (ărĭ) signification *b.* 163. 253,2; *-săm-,* indication *b.* 58,3; **-nat,** remarquable 197; **-ez,** (aĭ) va. 1. noter, copier, marquer, désigner, signifier 68,3. 70,2. 143. 173. 207. 331; *b.* 21,3. 23,2. 31,3. 39,2. 48,2. 50. 102,3. 164; *-săm-* 68,3. 239. 270,2. 350; *b.* 144,2.3 . . 145,2. 211; *-neḑ* 244—245.

înseréz, vn. 1. se faire tard, nuit *b.* 68,2. 316. 334,1-3. 337,1 . . 2; *-sărez* 232. 273,2.

însetáre, sf. altération *b.* 341,3; **-at,** aj. altéré 104 . .; *-să-* 79,2. 118,3. 119; **-ez,** vn. 1. avoir soif 108,1 . . 2; *-să-* 257,2; **-oșéz,** (aĭ) vn. 1. s'altérer, avoir soif 18,2.3. 56,3; *-oșeḑ* 1; **-sătoșat,** aj. altéré *b.* 159,3.

însfirșít, av. enfin *b.* 353,2.

însor, (suraĭ) va. 1. marier 252,3; —, vr. se marier 52,2; *b.* 34,3. 51,2. 261. 309,2.

însoțesc, vr. 3. s'associer, s'unir 317, 2. 353; *b.* 151. 187,2. 194,2; —, va. marier *b.* 203. 261,2; —, accompagner *b.* 7,2. 322,3; **-íre,** sf. union 292; —, couple *b.* 361.

înspăĭmát, aj. épouvanté 128,3. 288, 3 . .; **-măntát,** id. *b.* 242,3; —, épouvantable *b.* 174,3; **-ăntez,** va. 1. effrayer *b.* 91; **-ăntór,** aj. épouvantable *b.* 84.

înstreinéz, va. 1. aliéner *b.* 196,2.

însuflețésc, va. 3. encourager, animer *b.* 241; **-íre,** sf. animation *b.* 5,3; **-ít,** aj. inspiré, animé 157,3. 158; *b.* 21,3. 164,1.2. 173,2. 258,3; *-at* 319,2; **-itor,** aj. animant *b.* 21,3.

însurăcĭúne, sf. mariage *b.* 144,3 . . 145; **-at,** aj. marié 45,3. 52,3 . .; *b.* 68. 261,2.

însuși, av. même 197. v. gram. *îns.*

însutít, aj. centuple *b.* 148,3.

înșél, (aĭ) va. 1. tromper, décevoir, séduire 48,2-3. 54,3. 56,1.2. 73,2. 205; *b.* 49. 170,2. 215. 257,2. 323; —, seller *b.* 311. 361,2; —, vr. se tromper 13*,3. 15*,2. 16,2. 46,3. 95,2. 117,3. 166; *b.* 5. 209. 218,3; *înșăl b.* 232,2. 236,3; **-âcĭúne,** sf. (nĭ) tromperie, déception 11. 13. 31,3. 50,3. 100. 132,2. 366,2; *b.* 51,2.3. 261,2; *-ču-* 114. 160,3. 214, 3; *-leacĭune* 364,3; *înșêlâcĭune* 49,3; *înșălăcĭune* 83,3. 84. 85. 121,2.3 . . 166. 305; *-lečune, b.* 218,3; **-ătórĭu,** aj. s. trompeur, imposteur, séduisant; errant 10*, 3. 12*. 6. 11,3. 49,3. 110,2. 367; *b.* 184, 3; —, trompé 98; *înșăl-* 83,3. 202,2. 204; *b.* 49. 55,3. 95. 102,3. 230,3.

înșir, (aĭ) va. 1. enfiler *b.* 240,2; **-ățeá,** file *b.* 368,2; **-uire,** sf. rangée *b.* 254,2.

înștiențáre, sf. nouvelle *b.* 53,2; **înștiințéz,** (aĭ) va. 1. informer, avertir *b.* 28. 54,2. 75,2. 81,2. 126,3. 196,2; *-țăz, b.* 85,2.

întăĭu, av. premièrement; autrefois *b.* 97,3 . . 104,2. 112.2 . . 126. 133,3; *b.* 5. 109,2.3. 211,3. *întâĭ, b.* 14,3. 26. 29; *mai —,* id. 119,3; —, avant 311,3; *întiĭ, b.* 307,3; —, pron. num. le premier 1*. 11*. 14*,2 . . 8,3. 29,2. 56. 78, 3. 82. 89, 3. 90. 115. 158,2. 180 . . 249,3. 285,2. 309,2. 328,3; *b.* 26. 31. 50—51. 63,2. 65,2. 156. 157,3; —, s. le commencement 69.

întâlnésc, vn. 3. rencontrer *b.* 150,2. 214,2. 299,2.3. 376,3 . .; **-ít,** sm. rencontre *b.* 214.

întâmpin, (aĭ) va. 1. rencontrer; prévenir, recevoir *b.* 189,3. 197,2. 208,2. 319; *întimpin* 287,2; *b.* 6. 15, 3. 69. 115. 212; *-pen, b.* 113,2; **-áre,** sf. (ărĭ) rencontre *b.* 206,3; *întimpinare,* 302,2. 316; *b.* 35,2; *-ari, b.* 113,2; *timpinare* 12, 3.

întâmpláre, sf. (ărĭ) événement; aventure, hasard 332,3; *b.* 78. 112,1.2. 128,3. 151,2. 189,3. 236,2 . . 256. 346, 2; *din —,* par hasard *b.* 150,2; **-ez,** vr. 1. arriver, survenir *b.* 23. 52,2; **întâmplu,** (aĭ) vr. 1. id. 95,2 . . 134,1.3. 260. 280. 291. 328,2. 332,2. 340,2. 342; *b.* 29,2. 51. 59,1-3. 85,3. 139,3. 169. 208, 3; *-ănplu b.* 181,2; *-implu* 175.

întărât, (aĭ) va. 1. irriter, exciter 15,3 . . 175,2. 284,2. 364,3; *b.* 155,2; **-áre,** sf. excitement *b.* 51,2; *întărtare b.* 92.

întărésc, (iĭ) va. 3. fortifier, renforcer; affermir; confirmer 10*,3. 31. 50. 67. 81. 98,3. 107,3. 115. 124. 128. 131. 153,3. 158. 163. 169. 172,2. 193,3. 220, 2. 245,3. 248,2.3. 250,2. 268. 313 . . 345,3. 358. 365,3. 368,2; *b.* 13,2. 23,2. 54,2. 56. 68,2. 76. 91. 158,2. 173,2. 187,3. 196. 214,3. 236; **-íre,** sf. fortification; affermissement 153. 346,3; *b.* 31,3. 124,2. 189; **-itúră,** sf. (rĭ) légalisation 174; *b.* 76; —, renforcement 229; —, voûte céleste 280,3. 281.

întărtare v. întărătare.

întărziez, va. 1. retarder *b.* 207; *-ḑieḑ* 180,2. 181.

întemeeáre, sf. santé; consolidation *b.* 29; **-eĭéz,** va. 1. fortifier; baser, établir, consolider 268. 311,3; *b.* 34,2. 158. 186,2; **-eeát,** aj. consolidé, établi 323, 2; *-ĕiat,* 199,3. 200.

interés, sm. intérêt *b.* 376.

intevalésc, vr. 3. *mr.* se rouler *b.* 264.

întinát, aj. sale *b.* 207,3.

întinerésc, vr. 3. rajeunir *b.* 254,2. 352.

întíng, (nseĭ) va. 2. mouiller 331,3.

întínz, (nseĭ, nde) va. 2. étendre, tendre; étaler, présenter; propager 36. 224. 267,2. 362; *b.* 109,2. 111,2. 116,2. 117,2.3. 127,2. 129,2. 150,2. 151,2. 158,2. 163,2. 199,2. 204,2. 237. 241,3. 243,3. 296. 325. 362 . . 365,3; *-ínḑ* 214, 3; *întinsoare de voroavă,* discussion *b.* 150,3.

întoárcere, sf. retour 80; *b.* 82. 83, 2. 349,3; —, conversion 130. 314,3; —, changement *b.* 254,3.

întocát, aj. palpitant *b.* 314.

întócma, aj. av. égal, exactement 97, 3. 330; *b.* 93. 135. 161. 221. 222,2; **-aĭ,** id. *b.* 126. 303,3; **-míre,** sf. règle *b.* 162,2; —, ligue 4*,3.

întórc, (rseĭ) va. 2. tourner, retourner, changer, 4. 12,3. 15,3. 31,2. 60,3. 120 . . 168. 248,2; *b.* 29,2. 54. 71. 234; —, conduire 9*,3 . .; —, ramener 86,2. 249,2; —, retirer *b.* 57; —, restaurer 154,2; —, convertir *b.* 76,3; —, payer *b.* 210,2; —, traduire 37,2. 340,2; —, vr. se retourner, revenir; se tourner 3*, 2. 5*,3. 2. 6. 26,1.3. 27 . . 40,3. 71,2. 72,3. 73. 82,2. 89. 115,3. 127. 142,3. 148,3. 180,3, 200,2. 228,3. 235. 254,3. 285,2. 289,3. 342,2. 347,3. 365,3; *b.* 17 . . 39,2 . . 63—64. 73. 109,3 . . 122, 3. 132. 138,2. 167,2. 179,2. 185. 291,3; —, se changer 106; *b.* 218,3; —, se repentir 142; —, se convertir 262,3. 263,3 . .; **-ătór,** aj. repentant 137; —, changeant 324; **-ătúră,** sf. émeute 6*,3.

întorn, (urnaĭ) va. 1. se retourner 232,2. 275,3. 285,2; *b.* 140. 245,2. 289, 2.3. 351,2.

întórs, aj. changé 45; —, perverse *b.* 14,2; —, louche 350,3; —, châtré *b.* 259.

întórt, aj. perverse 282,2; —, tourné 350,3.

întovărășăsc, va. 3. accompagner *b.* 48,3.

într, v. întru, *întră,* v. -re, *întrămare,* v. intre-.

întrarméz, va. 1. armer 36,2. 71; *b.* 90,2 . . 307,2.
întráre, sf. entrée, accès 262,3; *b.* 16,2; —, introduction *b.* 99.
întreácăt, s. concours *b.* 366.
între, pp. entre 4. 5. 31 . . 36. 57,2; *b.* 6,3. 123. 157. 212,2; —, pour 11,2; *mr. b.* 280,3; —, devant 13. 14; *-ră b.* 157,3 . . 213. 214,2. 361,2; *-ri b.* 360.
întreb, (aĭ) va. 1. demander, interroger 3*,3. 9*,2. 2. 15. 19,3. 26,3. 33. 62,3. 70,3. 76,3. 120. 123,2 . . 131. 140. 201. 255,1.3. 267. 297. 314,3; *b.* 13 . . 73,3 . . 96,3. 129. 161,2 . . 200,2; —, vr. disputer, raisonner; éprouver 43. 47, 2. 51,3. 231,2; *b.* 29; —, se rétablir 85 (v. întrem); —, *mr. b.* 266,3. 270,2. 281,2.3; **-áre,** sf. (ărĭ) question 23. 24, 1.2 . . 39,2. 113,3. 123,2. 124. 146,2. 211,3. 274,2. 345,2. 351; *b.* 12,3. 60. 207,2.3; —, disputation *b.* 93,3; —, problème *b.* 209—210; **-at,** sm. question 5*,3.
întrebuințéz, va. 1. employer *b.* 213,2.
întréc, (uĭ) va. 2. devancer, dépasser, surpasser 12,2. 57,2. 133. 313,2. 316; *b.* 32,3. 50,2. 72,2. 83. 163,2. 349; **-út,** *pe — e,* à l'envie *b.* 226.
întrég, aj. entier, complet; intègre, intact 36,2. 76,3. 84,3. 115,3. 137,2. 168,2. 197. 221,3. 351,3; *b.* 43,2. 99,3. 191,2. 212,2. 250,3; —, intègre; 154, 2.3. 166,3. 167,2; —, sensé 99,3. 198; *întrêagă.* f. *b.* 45; *întrĭagă, b.* 85,2.
întreít, aj. triple *b.* 238.
întrem, vr. 1. se rétablir; *întreb* 85;
întrămare, sf. consolidation 269,2.
întrepríndere, sf. entreprise *b.* 246,2.
întristáre, sf. tristesse 272,1 . . 2; *-râs-* 271; *-res-, b.* 180,1.2; **-át,** aj. triste 231,3; *b.* 186,3. 256. 363,2; **-ăcĭúne,** sf. tristesse 133,3; *b.* 6,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. attrister 339,3; *b.* 63,2; —, vr. s'attrister, s'affliger 7*.3. 28,3. 72. 83,3. 112. 315,3. 174,2. 207,2. 320,3; *-res-, b.* 122. 123.
întru, pp. en, dans 2*,2 . . 3*. 10*. . 16*,2. 3. 5. 6. 17. 20,2 . . 23. 26. 27,2. 31,3. 34. 38. 45,3 . . 50,2. 54,1.2. 77, 2. 83 . . 88,2. 106—107. 109,3 . . 112,3. 127 . . 305. 316. 317,1-3. 348,3. 368; *b.* 7. 8,3. 9 . . 14,3. 219,2; —, parmi, entre 4*. 7*. . 15,2. 20,2. 52. 100,2 . . 309. 364,3; —, pour 20,2. 49,2. 246 . .; *întro* 111,2; **-căt,** en tant que *b.* 21,3 . .; **-acêstê,** pendant ce temps *b.* 54; **-atâta,** tant *b.* 204, 3; **întruna,** ensemble 24. 25 . . 32,3. 35,2 . . 37. 41,2. 130,2. 138.
întru, (raĭ) va. 1. entrer 3*. 3 . . 6. 11. 14. 21. 26. 29,2. 49. 54,1.3. 55.1. 2. 60,2. 63.3. 66,3. 82. 91. 100,2. 109. 127,2. 136,3. 147,2.3. 165 . . 194,2. 221. 230. 232. 285. 314. 326,3. 349. 360,2; *b.* 22,3. 37,2. 91. 113,2. 120. 209,1.2. 256; —, *mr.* commencer *b.* 272,2.
întruxésc, va. 3. *mr.* aiguiser *b.* 265 . .
întrulocát, aj. uni 323,2; **-çéz,** va. 1. réunir 323.
întrup, (aĭ) vr. 1. s'incarner *b.* 70,3; **-áre,** sf. incarnation 124,3. 158. 314; *b.* 79,2. 80,2.
întúnec, (aĭ) va. 1. obscurcir; égarer 106. 170,2. 203. 224; *b.* 130,3. 163; —, vr. s'obscurcir 81. 142; *b.* 90,2. 160, 3. 218,3; *-turec* 54,2; **-áre,** sf. obscurcissement 82,2. 201,2; *b.* 198,3; *-nêcare* 200,3 . .; **-át,** aj. s. obscur; sombre, noir 8*,1.2. 29,3 . . 82,2. 84,2. 98,2. 102,2. 119,2. 179,2. 185,3. 269. 289,2; *b.* 107. 164; —, s. Satan, idôle 168; *b.* 51,3. 56; *-nicat, b.* 260,2; **-ătór,** aj. obscurcissant *b.* 299,1.2 . .; **-ós,** aj. obscur 245; *b.* 141,2 . . 307,2; *-nicos, b.* 133,2.
întunêrec, s. (ce, cĭ) aj. obscurité, ténèbres; obscur, noir 8*,2. 12*. 7. 29,2. 33,3. 34. 49,2. 54,3. 57. 85,3. 130,2. 158,2. 224,3. 264,3. 267,3. 280,3. 286,2. 308,3 . . 345,2. 366,2; *b.* 36. 157 . . 163 . . 209,2; *unt-* 20,2 . . 23 . .; *-nerec* 164,3. 219,2; *-neric, b.* 133,2; —, enfer *b.* 95,3. 196,3; **înturerecat,** aj. obscurci 54,2.
întunêrec, sc. (ce, cĭ) myriade 50. 60,2. 163,2. 193,3. 339; *b.* 17,2. 56,2; *unt-* 16.
întumare, sf. repentir 142.
ințânát, aj. penché 70.
ințăpănesc, vr. 3. se roidir *b.* 57.
ințârcát, sm. sevrage *b.* 27. 258,3;
ințărc, va. 1. sevrer *b.* 261.
ințelég, (gúiu, eseĭ) va. 2. comprendre, s'apercevoir, sentir, entendre 2*. 4*,2. 8. 10,3. 13,2. 15. 16. 24,3 . . 41,3. 48,1.3. 50,3, 51,2. 58,2. 72. 76, 3. 126,2.3. 132. 198; *b.* 164. 169,2. 207; —, vr. s'entendre *b.* 206,2; *ințăleg* 72. 73,1 . . 124,3. 192,2. 240; *b.* 140,3.

143,2. 150,3. 200. 209; **-ătór,** intelligent *b.* 15,2. 147,2; **înţelêgere,** sf. (rĭ) intelligence; connaissance; sens 51,2. 79. 107,3. 260,3. 330. 335,3; *b.* 30,2. 147. 155. 163; —, explication 54; —, entente 212,3; —, intelligibilité *b.* 252, 2; *-gire* 261. 365,3; *înţălêgere, b.* 86,2; *-gire* 196.

înţelenésc, vr. 3. s'affricher *b.* 368; *înţă-, b.* 262,3.

înţelepcĭúne, sf. intelligence, sagesse; connaissance 12,2. 50,2. 51,2. 76,3. 79. 100. 110,2. 119,2. 331,2; *b.* 5,3. 11. 82, 3. 169,2. 188,2; *-čure* 54,2; *înţăl-* 250; *b.* 95. 135; *înţêl-* 198 . .; *înţil-* 118,2;

înţelépt, aj. s. av. sage, prudent, intelligent, 12*,2. 8. 46,3. 50,2. 77,3. 97, 2. 110,2. 118,2 . . 166,3. 291. 324 . .; *b.* 5,3. 13,2. 38. 72 . . 122,3; *înţăl-* 350, 2; *b.* 66,2. 82,3. 93—96. 181,2; **înţelepţésc,** vr. 3. devenir sage, raisonnable 122. 353,2; *înţil-* 123,3; *înţălăpsesc* 350,3; —, va. rendre sage, intelligent 313,3; *înţêl-* 365,3; **-ţêşte,** av. sagement 110. 154,2. 195,2; *înţăleptască,* f. *b.* 181,2; **-ţéz,** va. 12,3 v. -ţesc; **-ţíe,** sf. sagesse 155. 342,2. 343,3; *înţăl-, b.* 64,2. 65 . .; —, instruction 157.

înţelés, sc. (urĭ) connaissance, intelligence; sens 25,2. 99,1.3. 104,2. 127 . . 208,3. 236. 240. 337,2. 364,2 . .; *b.* 13, 2. 68. 203,3; *înţăles,* 209,2 . . 246,2; **-ătúră,** sf. entendement 141,3.

înţepáre, sf. piqûre *mr. b.* 271,2.

înţesát, aj. gonflé *b.* 259,3.

înţíp, va. 2. *mr.* commencer *b.* 264, 2 (dcr. v. încep).

învălătucésc, vr. 3. rouler *b.* 9,3.

învălésc, va. 3. envelopper, voiler, couvrir 172,3; *b.* 4. 300,3; —, vr. s'envelopper 245; *b.* 97. 119; *învelesc, b.* 186,2. 338,2; **învăluésc,** vr. 3. id. 184, 1.3. 185; *b.* 3,3. 346; —, s'embrouiller *b.* 98,3; *îmvăluesc,* va. envelopper 257, 2; —, plier *b.* 167,2.

învălur, vn. 1. voleter (?) *b.* 91,3.

învărcolire, sf. (rĭ) entortillement *b.* 254,2.

învărgát, aj. rayé *b.* 370,3.

învărtejesc, v. -toşez.

învărtésc, va. 3. tourner, 322,3; **-ít,** aj. tordu 172,2; *b.* 327,2.

învărtoşáre, sf. affermissement; dureté, roideur 14,2; *b.* 91,3; *învrăt-* 11*. 84,3. 101,3; **-şéz,** (aĭ) va. 1. endurcir; fortifier; rendre vigoureux 13,2. 81; *învră-* 16,3; *învărtéjesc, b.* 182,3; **-şitúră,** solidification (ciel) 265 . .

învâ'ţ, (aĭ) va. 1. ordonner, enseigner, instruire; dire 1*,2.3. 2*,2. 15*,2.3 . .; —, vn. vr. apprendre; s'habituer 5. 15. 18. 23 . . 25,1.3. 27. 31,2.3 . . 40,3 . . 42,3. 47,2. 48,2 . . 88. 89,3. 111. 133, 2. 144,3. 149. 167,2. 217,2. 229,3. 234, 3. 258. 284,3. 311,3. 342,2; *b.* 20,2. 21. 36,3. 71,3 . . 88,2. 156,2. 163,3. 179, 2. 188,2.3. 203,3. 238,3; —, *mr. b.* 263, 3. 267,3 . . 269,2. 281; *îmvăţ* 259,2; *b.* 132,3. 133. 135,1.3. 373,2 . .; **inveţlu,** sm. *mr.* morale *b.* 266,3. 267; **învăţát** aj. s. savant, instruit; habile, accoutumé 33,2. 78,2 . . 88,2. 133. 232,3. 236,3. 261. 308; *b.* 6,3. 29. 120,3 . . 189 . .; **învăţătórĭu, -tór,** sm. maître; professeur 9*,3. 36. 77,2. 108,3. 128,3. 131. 187. 270. 312; *b.* 21,2. 110,3; —, instructif 109,2; —, propre à enseigner 47; —, écolier *b.* 162,3; **învăţătúră,** sf. (rĭ) instruction, explication; précepte, enseignement; commandement 2*. 13. 24,3. 25,3. 28,2. 29,2. 47,3 . . 51,3 . . 52,2. 66,2. 77,2. 80. 89,2. 94,1-3 . . 101. 107,2. 115,3. 118,2 . . 119,2 . . 134. 138,3. 164. 270. 304. 312,1.2. 320. 329,2. 336,3. 346,2; *b.* 3,2. 5,2. 22. 28,2. 46 . . 77,3 . . 120,3. 153; —, morale *b.* 211,1-3; *mult la* —, très docte *b.* 198; *înveţa-,* 183,3.

învâng, v. înving.

învechesc, (iĭ) vr. 3. vieillir 85,3. 155, 2. 263. 346,2; *b.* 186,2. 254, 2; **dinchite,** de toute antiquité *b.* 220,2.

învenc, v. -ving.

înveninát, aj. vénimeux *b.* 98. 340,2.

înverzésc, vn. 3. verdoyer *b.* 173,3. 176,2. 330,2.

învésc, vr. 3. s'habiller 8*,3 . .; —, *mr.* id. *b.* 276. 280,2. 281,2.

înveselésc, vr. 3. se réjouir *b.* 290.

învhie, av. aj. *mr.* vite *b.* 278.

învidiósa, sf. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

înviére, sf. (rĭ) résurrection 4*,2. 6*,3. 2. 54,2. 55. 100. 101,3. 138,2. 153,2. 179,2 . . 182,3. 307; *b.* 52. 55,2. 109; *-vieare* 183 . . 187,3. 285,3. 316, 2 . .; *-viĭare,* 89,3; *îmviere* 7*.

învĭerşunát, aj. enragé *b.* 242.

învincătúră, sf. (rĭ) victoire 35,3.

înving, (nseĭ) va. 2. vaincre, maîtriser *b.* 209,3; *învâng* 154,3; *învenc* 56,1.2; *învăinc* 13; **învăngătórĭu,** sm. vainqueur 129,2; **învingere,** sf. victoire 15*.

înviorésc, vn. s'épanouir *b.* 303.

învit, (aĭ) va. 1. provoquer, exciter 262,2; *b.* 232,2. 252,2.

înviu, (iseĭ) va. vn. ressusciter 1*,2. 13*,2. 12,2. 16,2. 31. 32,2. 41,2. 137, 2. 138,1-3. 139,2.3. 140,2 . . 3. 141. 153, 2. 182,1-3 . . 186,2. 187,3. 215,1-3 . . 216,3. 222,2. 227,3. 231. 247,3. 315,3. 316 . .; *b.* 66. 131. 168 . . 304; *-iez* 102, 2 . .; *ieḑ* 250; *îmviez, b.* 134.

învoĭálă, sf. *îm-,* accord *b.* 374,2. **-esc,** vr. 3. s'arranger *b.* 245.

învólb, vr. 1. s'agiter *b.* 329,2.3.

învrăjbésc, va. 3. brouiller *b.* 372; **-bíre,** sf. discorde *b.* 83,2; **-bitórĭu,** aj. s. instigateur, brouillon 112,2; *b*; 102,3.

învrednicésc, va. 3. daigner, faire digne; —, vr. devenir digne 299,2. 308, 2. 336. 345,2. 346; *b.* 15. 47. 54,2. 79. 83. 107,1.2. 149,3. 184,3. 203,2.

înzestráre, sf. ornement *b.* 328,3; **înzăstrésc,** va. doter *b.* 97 . .

îşi, îţi, pron. pers. v. gram.

J (Ж).

jac, sm. rapine 258,3; **jăcuesc,** (iĭ) va. 3. piller *b.* 19,2 . .; *jec-* 228,2.

jaf, sc. (urĭ) rapine; spoliation 355, *b.* 64. 347; **jăfuesc,** va. 3. piller *b.* 63, 3; **jăfuíre,** sf. spoliation *b* 148,1.3.

jâganie, Jăjie, v. ji-.

jajet, sc. (e) *istr.* doigt *b.* 286,2. (dcr. d e g e t).

jálbă, sf. (jălbĭ, jelbĭ) pétition, supplique 169,3. 170; *b.* 75,3. 124,3. 347; *jalobă,* id. 199,2; *b.* 151,3.

jále, sf. (li) tristesse, deuil; chagrin; plainte 33,2. 202,2. 223,2. 297,3; *b.* 23,2. 25. 179, 3. 216,3—218 . . 230,3; *-li, b.* 134,2. 182. 197,1.2; *jeale* 209,3. 211, 2; —, *mr. b.* 278; *jêle* 106,2; *b.* 11,3. 230; *jele b.* 186,2; **jálnic,** aj. s. triste, déplorable; affligé 339,2; *b.* 69,1.2. 112. 135,2. 201,3; *jealnic* 212,2; *b.* 186, 2; **jălesc, jăluesc,** v. jel-; **jăluitór,** sm. (ĭ) plaignant *b.* 75,2.

jântiţă, sf. petit lait *b.* 258,3.

jărátec, sm. braise 320,3.

jârtvă, -víre, -vuesc, v. jer-.

jărtvênic, sm. autel *b.* 204,2 . .

jâţĭu, sm. trône *b.* 130,2.3; *jeţ, b.* 324,2.

jder, sm. martre 199,2.

jelánie, sf. désir 37,2; **-lésc,** va. 3. plaindre 147,3; *b.* 186,3; *jă-, b.* 300; —, vr. se plaindre 102,1.2; *b.* 69,2 . .; *jilesc, mr. b.* 277,1.3; **-luésc,** va. 3. désirer 15,2 (ἐπεπόθησε) 30,3. 33,2; *b.* 347,2; —, plaindre 115,3. 264,2; *jă-,* 206; —, vr. se plaindre *b.* 212,3. 230, 3. 232,1.2. 234 . .; *jă-, b.* 132,3. 152,3.

jema, sf. *istr.* soupe *b.* 285,3.

jenie, sf. génie *b.* 251,2.

jertfă, sf. (fe) sacrifice *jă-,* 262,2 . .; *b.* 246,2; *jârtvă,* 238,3. 321,1.3; *b.* 21. 49,2. 52,1.2. 83,3 . . 204 . .; *jărtivă, b.* 196,3; *jertvă* 345,2; *b.* 88,3; *jirtvă* 67 . .; *b.* 51,2.3. 52,2; *jrătvă,* 24 . . 66,2 . . 84,2. 85,3. 99,2. 101,2. 132,2 . . 248. 263,3; **jertfésc,** va. 3. sacrifier, immoler, *jă-,* 262,2; *jertvesc* 262,2; *b.* 196,3. 211; *jirt-* 156,2; *jrăt-* 247—248; *jertfuesc,* id. *b.* 241,2; *jârtvuesc* 282,2; **jărtvíre,** sf. sacrifice *b.* 48; **jertvuitór,** sm. (ĭ) sacrificateur *b.* 88,2; *jirtvi-, b.* 51 . .

jeţ, v. jâţĭu.

jghêb, sm. égout *b.* 93.

Jicmont, sm. Np. Sigismond 175,3; *Jigmon* 37,3.

jicnicer, v. jit-.

Jídov, sm. (ĭ) juif 23,2. 51 . . 101. 108 . . 137,3. 140,2.3. 146,2. 187 . . 188 . . 243,3. 303. 317,3. 330,3. 333,1. 3; *b.* 20,3. 55,2 . . 219,2. 222,2; *jydov* 153,2; **-ésc,** aj. juif 37. 287; *b.* 20,3. 26. 157,3. 167,2. 341,2; *-ăsc* 315,2; *jydovască,* f. 152,3; **-ín,** s. juif 2*, 2; **-íme,** sf. Nl. Judée 212,3.

jigánie, sf. (aniĭ, ăniĭ) animal, bête 34,3. 117. 161. 166,3. 349,3 . .; *b.* 130, 2. 131,2. 146,3. 163,3. 165,2; *jâg-* 282,3.

Jigmon, v. Jicmont.

jignire, *b.* 177,2. v. jinghire.

Jigoreni, sm. Nl. 92,2.

Jijia, sf. N. d'un fleuve 62,2.3. 63. 75,2 . . *-iĭa* 53 . . 91,2; *-ie* 152; *Jejiĭa* 74,3; *Jăjăĭa* 103 . .; 244—245 . .

jilesc, va. *mr.* v. je-.

jimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2 (v. zim-).

jind, sm. désir *b.* 316; **jinghíre,** sf. désir, amour (?) *b.* 177,3.

jirtvitor, v. j e r t f ă.

jítiea, sf. vie (biographie) *b.* 133,2.
jitár, sm. (ĭ) garde-champêtre *b.* 319,2.
jitniceár, sm. rang d'un boïar 173, 3; *-cêr* 152; *jicn-,* 91,3 . .; **jítniță,** sf. (țe) grenier 8*,3. 271,2. 326,2; *b.* 149.
jivésc, vn. 3. *istr.* vivre *b.* 283.
jívínă, sf. (ne) animal, reptile 4 . . 35; *b.* 147,2.3. 148,3. 351.
jivitu, sm. *istr.* chair *b.* 283,2; **jivlĭénie,** sf. *istr.* provision, nourriture *b.* 283; —, vie *b.* 283,2.3.
joácă, sf. danse 338,2.
joc, sc. (urĭ) jeu, danse 61,2.3. 291, 3. 353,3; *b.* 29,3. 51,2.3. 52,3. 89,1. 3. 348. 349. 354,2. 358; —, (jucáĭ) vn. va. 1. jouer; danser 19,2. 61,3. 62. 91; *b.* 51,3. 89. 224. 226. 261. 362 . .; —, *istr.* *b.* 283; —, vr. se jouer *b.* 227. 355,3; *ğĭoc,* *b.* 338,3 (v. gĭoc).
Jóĭ, s. Jeudi 330,3. 331,2 . . 3; *b.* 59,2; **Joĭmăriță,** sf. une fée dans les croyances populaires roumaines *b.* 261 (v. gĭoi).
jos, av. bas, en bas 4. 27. 57,2. 70. 85,2. 87,2. 143,3. 156,3. 172,3. 293,3. 336,2; *b.* 73,2 . . 166,3. 191,3; *ğos,* *b.* 98. 117,2. 118,2. 359,3 . . (v. gĭos).
jucăríe, sf. (iĭ) jeu *b.* 236,3. 347,2; *-reĭa,* *b.* 256.
júdec, (aĭ) va. 1. juger, punir 12*, 2. 13*. 11. 14. 16,2. 32,2. 37,2. 74. 95. 113,3 . . 168,3. 170. 316,2; *b.* 17,2. 71. 112,2. 124,3; *ğĭudec,* *b.* 143,2. (v. gĭudec); —, vr. disputer 9*. 11*,3; —, s. juge 16,3; **-áta,** sf. (ățĭ) jugement; procès; loi, arrêt 21,2. 44,2. 113,1.2. 158,3. 168,3 . . 169—170. 281,2. 316, 2; *b.* 124,3. 125,3. 169. 204; —, disputation 11*,3; —, raisonnement *b.* 253, 2; —, vengeance 349,3; **-ătór,** sm. (ĭ) juge 13*. 144, 159,2 . . 3 . . 169,2. 170, 2. 279,3; *b.* 47,3. 194,3 (v. gĭudec).
judéț, sc. (e) jugement; justice 13*, 3. 11,3. 12,3. 15. 16,2. 185. 234,2; —, peine 11*,3; *ğĭu-,* 275,2; —, juge 33,2. 44,2. 73,3. 184,2 . . 185,2; *juteṭlu* 74,2; —, district, arrondissement *b.* 127, 2. 259,2, 324,2; **-ul,** le dernier jugement 170,2. 288,2.3. 315,2; *b.* 141,2. 143,2. 187,3 (v. gĭudec).
jug, sm. joug 4. 283; *b.* 50. 237 (v. gĭug).
jugán, sm. (ĭ) hongre, châtré *b.* 258, 2. 311.
jugástru, sm. cornier 357.
julít, aj. *mr.* écorché *b.* 271,2 . .
jumătáte, sf. (ățĭ) moitié, demie 135. 178,2. 335; *b.* 130. 174,3. 212 . .; *ğu-,* *b.* 92,3. 93; *jumita-,* *mr.* *b.* 266. 271; **jumătățáre,** sf. moitié *b.* 186; **jumătățát,** aj. à moitié 82,2 (v. gĭum-).
junc, sm. (ĭ) bouvillon 132,3; *b.* 315, 3. 330; —, taureau 15,2; **-án,** sm. (ĭ) id. *b.* 258,2 (v. gĭuncă).
júne, sm. jeune homme 25,2. 164; *b.* 235,2. 307,3; *-lĭi,* 16 (v. gĭone).
junghêtul, sm. victime 90,3; **-ghiere,** sf. (ĭ) action d'égorger 318,3; *-ghere,* victime *b.* 88,3; *-ghĭare,* pleurésie *b.* 341,3; **-ghiu,** va. 1. tuer; assassiner 293,2. 331,2; *b.* 129; —, piquer *b.* 341, 3. 342; *juînghĭu* 62; —, sc. (urĭ) pleurésie *b.* 340,3 (v. gĭungh-).
juníce, sf. génisse *b.* 258,2.
jupân, sm. seigneur, maître 33,2. 92, 2. 352,2 . . 3 . .; *b.* 69. 317,3; —, *mr.* *b.* 356; *-pan* 134,2 . . 343,2. 344,3; **-a,** sf. madame *b.* 330; **-easă,** sf. (ese) femme; dame; maîtresse 171. 352,2 . . 3; *b.* 68, 1.2. 207. 226. 333,2; *-êasă* 353,2. 354 (v. gĭupăn).
jur prejur, av. tour autour *b.* 326,2.
jur, (aĭ) va. 1. jurer; conjurer 59,3; *b.* 179,2; —, vr. jurer 16,2. 144,2. 234, 2; *b.* 5. 73,3. 74. 185,3. 347; *ğĭur* 7 . .; **-ământ,** sc. (urĭ) serment 171,2 . . 172. 217,3. 333,2. 335,2; *b.* 74,3. 179,2. 213,3; —, (minte) *b.* 364; **-át,** s. aj. juré 217; *b.* 260; —, serment *b.* 264 (v. gĭur).

L (Л).

l' v. la.
'l, -l, pr. pers, il v. el, passim.
la, prép. à; vers 1. 28. pass.; —, désigne une quantité indéterminée *b.* 248, 2. 351,2. 355; **-ce,** pourquoi *b.* 368,3.
lábă, sf. (be) patte *b.* 261,3.
lac, sm. étang *b.* 157,3; —, remède *b.* 138 (v. leac).
lăcáș, sc. demeure, habitation 212,3. 238,3; *b.* 16,3. 48,2. 71. 107,1.2.
lăcátă, sf. (ățĭ) cadenas 228,2.
Lachedemonên, sm. (ĭ) Lacédémonien 157; *-mon,* *b.* 10,2.
lachéu, sm. (eĭ) laquais *b.* 244,2.
lácom, aj. avide, cupide; avare 46. 47,2. 258; *b.* 14. 26. 351,2; —, s. avare *b.* 9,3. 11—12.

lăcomesc, va. 3. convoiter, être avide 44,2; *b.* 148,3 . .; **-míe,** sf. avidité 285; *b.* 14. 25. 128,3. 212,2. 374,2; —, avarice 50; *b.* 9,2 . .

lácrămă, sf. (ămĭ, me) larme 7. 67, 3. 99,1.2 . . 107. 180,3. 241,3 . . 285,3. 339. 361,1.2; *b.* 31,3. 47. 85,2. 161,2. 179,3; *lacărmă,* (m̃ĭ) *mr. b.* 277,2.

lăcrămez, (aĭ) vn. 1. pleurer, larmoyer 139,3. 188. 225; *b.* 183. 186,2. 190,3. 207,3; —, *mr. b.* 279; *-căr-, b.* 279,2; **-rimioáră,** sf. dem. larme *b.* 307,2; —, myosotis *b.* 320; **-rămós,** aj. pitoyable *b.* 192,2.

lăcuésc, (uíĭ) vn. 3. demeurer, habiter; vivre 10*,3. 4 . . 5. 12,3. 20,2. 36. 76,2. 99,3. 101,3. 112,2. 113. 118,2.3. 141. 143,2. 181,3. 205. 206 . . 234,2. 253. 267,3. 353,2; *b.* 1,2. 6,2. 25,3. 47,2. 64,3. 169. 186,2. 374,3; **-uínţă,** sf. (ţe) habitation, demeure 240,3. 253, 2; *b.* 71. 222; **-uitór,** sm. aj. habitant; résidant 37,3. 69,2. 119. 155. 197,2 260,3. 279. 320. 340,2; *b.* 2,3. 75,2. 87,2. 124,2. 219,2 . .; *cetate — toare,* ville d'habiter 238,2.

lăcustă, sf. (te) sauterelle 8 . . 264, 2; *b.* 365,3; —, (tea) 201—202 . .; **Lăcustên,** sm. Nl. 134,3.

ládă, sf. (lăzĭ) caisse, coffre *b.* 105, 2. 351,2 . . 352,3 . .

ladán, sm. oliban, encens 64,3.

Ladislau, sm. Np. Ladislas 361,3.

lădíţă, sf. dém. petite caisse *b.* 368,3 . .

Lado, sf. nom d'une déesse slave *b.* 51,1.2 . .; —, intjct. *b.* 320 . .

lae, v. laĭu.

lâeaţă, sf. *mr.* misère *b.* 267,2.

laemn, s. *istr.* bois *b.* 285,3 (dcr. l e m n).

Laértie, sm. Np. *b.* 13,2.

laĭu, aj. *mr.* pauvre; misérable *b.* 274,3 . . 279. 281 . .; —, noir *b.* 343,2. 349,2; *mr. b.* 277,2; —, vr. *mr.* se laver *b.* 275,2 . . (dcr. l ă u).

lăîngore, sf. fièvre chaude 5.

lămâe, sf. limon *b.* 44. 45,2.

lămurít, aj. purifié, affiné 154,2; *b.* 340.

lână, sf. laine 313. 367,2; *b.* 3,3. 258,3.

lance, sf. (lăncĭ) lance *b.* 127,2.

lândure, sf. (rĭ) *mr.* hirondelle *b.* 281,3.

lângă, prp. près, auprès de, à côté de 169,1.2. 308,2. 325,2; *b.* 37,2. 124. 149, 1 . . 2 . . 255. 373,2; *-gâ* 40. 65. 268, 2; *lăngâ* 7. 36. 60,3. 99,3. 107,3. 123, 3. 127,3. 158,3; *-gă* 70. 72,2. 220; *b.* 19,3. 25. 84,3. 167. 180. 200,3. 205,2; *pe — aceĭa,* outre cela *b.* 145,3; *lăîngâ* 2*,2. 4*,3. 33. 38. 62. 80,3.

lânged, aj. malade, languissant 18, 3. 19; —, *mr. b.* 273,3 . .; **lăngeĭune,** sf. langueur 229.

lanţĭu, sc. (urĭ, ure) chaîne; liens 132; *b.* 194,2. 329,1.2. 369,3.

lanţu-lu, sm. *istr.* linceul, couverture de lit *b.* 285,2.

Lapithên, (enĭ) sm. Np. *b.* 90,2.

lapte, sm. lait 7 . . 15,2. 36. 282; *b.* 12,2. 44. 99,2. 226; —, suc, jus 255, 2—256 . .; *-ti, b.* 120,2. 258,3.

lăptúgă, sf. laitue *b.* 98,2.

Lăpuşnên, sm. Np. *b.* 127; *Lep-, b.* 126,3.

larg, aj. large, ample 44,2. 69,2; *b.* 9,3. 130,2. 142,2. 169 . .; *pe —, pre —,* en détail 189. 300. 333,3; *b.* 2,1.2. 83. 197,3. 236.

lărgesc, vr. 3. s'élargir 15,2. 206. 249,3; **-gíme,** sf. largeur, étendue 224, 3; *b.* 92,2.

Larísa, sf. Nl. 320 . .

lărmuesc, vn. 3. faire du bruit *b.* 369,2.

las, (lăsaĭu) va. 1. laisser, quitter, abandonner 3*,2. 7*,3. 1. 3. 4. 7. 8 . . 9 . . 12,2. 13,2. 15,2. 17,2. 21 . . 23, 2. 26. 28,3 . . 30,2. 39. 42,2. 46. 47,2. 60. 68,2. 96,2.3. 97. 108,3. 126,2. 128, 3. 140,2. 155,2. 163. 188,3. 210. 290, 3. 338; *b.* 23,2. 56. 63,3 . . 121. 148,3. 307,3. 345; —, pardonner 13. 55,3 . . 81. 113; *istr. b.* 284,3; —, relâcher 21 . .; *mr. b.* 264; —, instituer 23. 42,2; —, remettre 365; *— sec,* jeûner 235,2 . .; —, vr. se délaisser; cesser; s'éloigner 89,3. 91; *b.* 39,3; *— jos,* descendre 167,2; *b.* 311. 327—328; *îmĭ — sânge,* se faire tirer du sang *b.* 27,2 . .; *— apa,* découler *b.* 43,3. 44 . .; *les,* 39. 212; **lăsáre,** sf. action de cesser 24,2; **lăsata,** sf. commandement 25; *— de carne,* mardi gras, jeûne 99; *— săculuĭ,* id. 235; *-tul cărneĭ,* id. 103,3; *-tul de carne,* id. 310,3; *-ul săngeluĭ,* saignée *b.* 27.

Laslău, sm. Np. Ladislas 234,2. 235, 1.2 . . 361,2 . . 360—363 . .; *-lo* 177,2.

lăstărúţ, sc. (e) rejeton *b.* 344,3.
lastru, sm. (re) voile (?) *b.* 176,2.
lat, aj. large, vaste 176,2. 323; *b.* 61,2 . . 118,3. 145,3. 306,3; —, s. étendue 267,3; —, (poitrine) *b.* 340,2.
Latin, sm. latin, Np. 59. 280,2. 329. 330,3; **-ésc,** aj. latin 59. 143,2 . .; *b.* 183,2. 252,3; *lă-* 119. 125,3; *b.* 312,2. 315; **-éşte,** av. latin *b.* 315; *lă-* 21,3; *b.* 35. 125,3.
latru, (raĭ) va. 1. aboyer *b.* 121,3. 250. 251. 358.
láture, sf. (rĭ) côté; contrée 61,3. 68. 130,1.3 . . 285,3. 286,2; *b.* 51,2. 165, 2; *în laturĭ,* de, à côté 218,2. 294; *b.* 22, 3. 228,2. 304,3; *în lăturĭ, b.* 261. 327.
laţ, sc. (urĭ) lacet, filet 81,3. 214. 365; *b.* 348,2; —, piège 47,2. 286.
lăţesc, va. 3. répandre (le nom) 205, 3; — vr. s'élargir, s'étendre 68,3. 142,2. 158. 282; *b.* 50,2. 327; *-ţâsc* 69; **lăţíme,** sf. étendue, développement 323; *b.* 50 . . 93. 158,3.
lau (lăuiu, la) va. 1. laver 8*. 36. 241,3; *b.* 352,2; *mr. b.* 277,3.
laud, (lăudaĭ) va. 1. louer; prier 14, 2.3 . . 16,2. 35,3. 45,3. 61,3. 80. 83,2. 164. 267,2. 272,3. 292,2. 313,2; *b.* 142; *lăud* 313,2; —, vr. se vanter 9*,3. 11. 13,2. 47,3. 55 . . 147,2 . . 250,1.2 . . 253,3. 254; *b.* 6,3. 9,3 . .; **-ă,** sf. (laude) louange; grâces 13*,3. 27. 47,1.3. 72, 3 . . 84,2.3. 170,2. 233; *b.* 111,2. 126. 151; *cartê laudelor,* le Psautier 364,2; **lăudát,** aj. loué, élevé 80,2. 84; *b.* 235,2.
lăuntru, av. *în-,* dedans; en, au dedans 137. 222,2. 288,3; *b.* 41. 45,3. 87,3. 93. 178,3. 241,3. 244,3; *den —, din —,* en dedans, dans l'intérieur 69. 292, 2. 331,3; *b.* 37. 100,3. 178,3. 357,2; *pre din —,* id. 173; *b.* 33; *lontru* 46,2. 149,2; *lăontru, b.* 84; *nontru* 299,2; *diniontru, b.* 122,3 (v. înlăuntru).
lăută, sf. (te) violon *b.* 315,2; **-tár,** sm. (ĭ) ménétrier *b.* 104,2. 345,2.
lăutoáre, sf. bain *b.* 351.
láva, sf. lave *b.* 237,2.3.
lavirínth, sm. labyrinthe *b.* 164.
láviţă, sf. (ţe) banc *b.* 12.
lavră, sf. couvent, monastère 97,2. 98,3; *-re,* 94,3; *lavvră* 109,3.
Lavredán, sm. Np. *b.* 195,3; **Lavrentie,** sm. Np. Laurent *b.* 3,2.
Lazar, sm. Np. 30,3 . . 139,1 . . 3. 141. 186,3. 188,3. 196. 208; *-zăr* 137, 2.3. 138,1.3. 140,2 . .
lazur, sm. azur, lapis lazuli 173.
le, pr. pers. f. 3. 5. etc. v. gramm.; *lea* 16,2.
lea, pr. dém. *mr.* celle-là *b.* 273,3.
leác, sf. (urĭ) remède *b.* 300. 304, 3. 306,3. 342—343 . .; *lêc* 64,2. 115,2. 363,3. 364; *b.* 177. 182. 212; *nice —,* rien 110,3; —, pas un moment 253; *lĭac, b.* 66,3. 67,2; *lac, b.* 138.
leáfă, sf. (lefe, fĭ) solde *b.* 34,3. 326,2 . .
leágăn, sc. (gene) balançoire *b.* 52; *lêg-,* berceau 303; *lĭag-* 136,3; —, (ganaĭ) vr. 1. bercer, brandiller 12. 35 . .; *b.* 52. 217,3. 287.
leápăd, (lepădaĭ) va. 1. rejeter, abjurer; jeter; éloigner; ôter 1*,3. 3*,2. 4. 11. 18. 29,3 . . 59. 60. 80,2. 85,3. 86,2. 101,2 . . 117. 120,3. 127,2 . . 248, 2. 265,3. 283. 306,2. 349,1.2. 362; *b.* 16,2. 80 . . 90. 214,3; —, semer 292,3; —, vr. se défaire; rejeter, abjurer; renoncer 10*,3. 11*,2. 15,2. 48,2. 80,3. 85. 141,2. 288,3. 304,2; *b.* 110,3. 181, 3; *îmĭ — pruncĭĭ,* avorter *b.* 323,2; — — *legea,* abjurer la religion *b.* 34,2; — — *doftorul,* éliminer *b.* 182; *lĭapăd* 327,3; *lap-, b.* 208,2; *lăp-, b.* 233. 357, 3; *lăped* 319; *lipăd, b.* 359.
lecuésc, va. 3. guérir 84. 221,2. 319, 3; **-uíre,** sf. guérison *b.* 30,3. 373; **-uít,** aj. guéri *b.* 339; **-uitór,** aj. s. curatif; médecin 84,3; *b.* 72,2.
lecúţă, sf. une goutte, un bien *b.* 318,3.
lefegíu, sm. (giĭ) mercenaire *b.* 326,2.
leg, (aĭ) va. 1. lier, attacher 2*,2. 36. 52,2. 89,2. 113. 127. 132. 140,2. 171,2. 183,3. 266. 310. 323. 328,3. 359. 364,3; *b.* 3,3. 133,2. 171,3. 213,2 . . 3 . .; — *nunta,* marier 116. 162,2; — *voroava,* entrer en pourparlers 200; — *dinţii, istr.* agacer les dents *b.* 285,3; —, vr. s'obliger *b.* 193,3. 210,2; **-at,** aj. s. lié, attaché 7*,2. 188,3. 232,3. 310,3; *b.* 41,2. 148,2. 167,3 . .; —, obligatoire *b.* 28,3; *ligat, mr. b.* 266,2; **-ătoáre,** sf. (orĭ) lien 1*,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) lien, bande, chaîne 4*. 5*,3. 11*,2. 49,2. 97,3. 99,2. 228,2. 283,2; *b.* 4. 73. 91,2. 171,3; —, alliance; traité 4. 277,2; *b.*

10. 34,2. 159,2; —, obligation 335,2; *b.* 7. 210,2; *liga-, mr. b.* 266,2.

lége, sf. (gĭ) loi, foi 71,3. 153 . . 216, 2; *b.* 57,3; *lêge* 1*. 2*,2. 4*. 5*,3. 15*. 16*,3 . . 4. 8. 9. 12,2. 20,3. 43. 51 . . 54,2. 87,3. 90,3. 110,1.2 . . 122. 133,2. 154,2. 174,2. 260,2. 261,1.2. 275,3. 330,3. 331. 344; *b.* 21,1.2. 46,3. 132. 202,2. 219,2. 236,2; — *vêche,* le vieux Testament 105,3. 209,1.2. 342; *b.* 64 . .; — *noaă,* le nouveau Testament 209; *b.* 64 . .; — *călcătóriŭ,* celui qui viole la loi 12*; *fără* —, impiété 210. 248,3. 354,3 . .; *fără de* —, id. 2; .16 etc. *b. ledzce* = lege 226,2.

legéndă, sf. (de) légende *b.* 353,3.

leghenéşte, av. à la manière des mineurs *b.* 224.

legheón, sm. légion 228,3; *-ghioană, b.* 237,3.

leghin, sm. lavoir 352,2.

legĭuíre, sf. (rĭ) législation, droit *b.* 80. 221,2; **-uít,** aj. légitime *b.* 220. 243; **-uitoare cóndică,** code judiciaire *b.* 86.

legúmă, sf. (mĭ, me) légume 57,2; *b.* 42,2. 258,3.

lehăĭesc, vn. 3. jaser, clabauder *b.* 102,3.

leĭcúţă, sf. entonnoir *b.* 318,2.

Lelea, sm. Np. nom d'une déité populaire slavone et roumaine *b.* 51,2 . .; *ler-doamne, b.* 329,3; *ler-oi-leo* —, *b.* 325, 3; *ler-uĭ* —, *b.* 327,2; *ler-om*—, *b.* 324,3; *ler-umi* —, *b.* 326,3. 331,2.

lele, s. ami *b.* 335,3; **lelíţă,** sf. amie, chérie *b.* 308,3. 309.

lemn, sc. (e) arbre; bois, forêt 1*,2. 12*. 3. 4 . . 5 . . 6. 8. 17. 49,3. 65. 104, 3. 117,3. 121. 126,2. 142. 233. 264,2. 288,3. 325,2. 356,3; *b.* 14,2 . . 27. 32, 3 . . 52,2. 106. 129,3. 146,3. 157,2 . . 182. 240,1.3; — *de roadă,* arbre fruitier 265,2 . .; — *roditorĭu,* id. 281 . .

lemozina, sf. *istr.* aumône *b.* 283,3. 284.

léne, sf. paresse, indolence 3. 169, 2. 301; *b.* 373.3; *lêne* 54,3. 80,3. 105, 2. 157,3. 161. 236,2; **lenesc,** vr. 3. devenir paresseux 3*. 206; **leneş,** aj. s. paresseux *b.* 197. 349. 352,2; *lê-* 99,3. 181,2. 236,2. 313,2. 327,3; — *cu inima,* tardif 232; *leniş, b.* 121,2; **lenevesc,** vr. 3. fainéanter 360,2; **-vire,** sf. oisivité 236,2; **-vos,** aj. oisif 169,3; *b.* 247,2.

lenjesc, va. 3. *istr.* mentir *b.* 285.

leoáe, sf. lionne 36.

Leodíchiea, sf. Nl. Laodicée *b.* 68,3.

Leon, sm. Np. 299,1.3 . .; *b.* 60; —, Nl. 58,3.

lepăd, v. leapăd, **-át,** aj. s. rejeté, jeté; abject; apostat 46,2. 86,2. 156. 169,2. 304.2. 329,2; *b.* 61,3. 80,2. 117, 2; **Lepădat,** sm. Np. 76.

ler v. Lelea.

lésne, av. facile, aisé 35,2. 123,2. 126. 159,2. 275,2. 285. 327. 364; *b.* 25, 2. 37,3. 115,2. 212—213; *leasne, b.* 13, 3; *lezne, b.* 189. 208,1.2; *lisne* 288; **-níre,** sf. *cu* —, facilement *b.* 83,2.3. 87.

léspede, sf. (lêspezĭ, -ḑi) table; plaque *b.* 130,2 . . 179; —, carreau *b.* 41,2.

Lêşi, sm. pl. Np. Polonais 25,2. 70, 2. 71,1.3. 150 . .; *Leaşi* 191,3. 200,3; **leşesc,** aj. polonais 69,3. 73. 143,2. 200,3. 360,3; *b.* 34,2; *-şăsc* 190,3; **leşeşte,** av. id. 235; *b.* 35.

leşin, vn. 1. s'évanouir *b.* 183; *lea-* 254,2; **leşăn,** sc. (urĭ) défaillance *b.* 161,3.

lêşnic, sm. (ĭ) embûche 364,3.

leşuesc, va. 3. se tenir aux embûches 273. 364,3. 365.

let, sm. an 219,2.

letopíseţ, sc. (e, â) chronique 69; *lê-,* 142,3. 169,2 . . 3. 189. 196—7; *b.* 1. 2,2; *-săţ* 150,2 . .; *letopisiţ, b.* 32,2. 102; *litopíseţ* 69,2; *-săţ* 70.

letorghie, leturghie, v. lit-.

leu, sm. (leĭ) lion 12. 35,3. 36. 59, 3. 60,1.3. 104,3. 247,2. 353,1 . . 2; *b.* 55,2. 70,3 . . 84,3 . . 212,1.2; —, piastre 151. 207,3; —, franc *b.* 334,3;

Leu, sm. Np. Léon 59,3 . . 60,3. 221,3.

Levcáda, sf. Nl. Leucadie (?) 258,3.

levantín, sm. étoffe orientale *b.* 226,2.

levei, va. *istr.* lever *b.* 284,3.

levertín, sm. (ĭ) affranchi 284.

Leveú, sm. Np. 194,2; **-ví,** sm. Np. 35,2; *b.* 70,2.

lexicón, sc. (e) lexique 251,2 (v. lixon).

Léyda, sf. Nl. 216,2.

lĭac, lĭagăn, v. leac, leagăn.

liáu, va. *mr.* (lo, londalui) prendre *b.* 264,2. 265,1.3. 266. 272 . . 281; —*drumu,* partir *b.* 276 (der. ĭau).

Liba, sf. Np. *b.* 172.

líber, va. 1. *istr.* délivrer *b.* 284,3.

líbov, s. grâce *b.* 91,2; *cu* —, gracieux *b.* 91,2 (v. lĭubov).

libru, sm. (ri) *istr.* livre *b.* 284.

Lichír, sm. Np. *b.* 207—208 . .—210.

licuráşte, sf. une plante *b.* 98.

liepure, s. *istr.* lièvre *b.* 286,3 . . (dcr. ĭep-).

Liea, sf. Np. Lea 37.

lĭert, va. 1. *mr.* pardonner *b.* 264; **-ăţiune,** sf. permission *b.* 272,3 (s. dcr. ĭert).

ligáre, sf. *mr.* alliance *b.* 263,3 (v. dcr. leg).

Ligaridi, sm. Np. 157.

ligat, -ură, *mr.* v. leg.

lĭişor, av. *mr.* facile *b.* 268; —, léger *b.* 270 (v. dcr. uşor, ĭuşor).

lilice, sf. (ce) *mr.* fleur *b.* 269. 280,2.3.

limán, sm. hâvre, port 293; *b.* 15,3. 149,2. 151,3. 242,3.

limb, sm. Limbes *b.* 190,2. 192,2.

límbă, sf. (bĭ) langue; peuple, nation, les Gentiles 1*,3 . . 6*,1.2. 9*,3. 16*, 2. 8. 11. 13,3. 15,1.3 . . 24,3 . . 31. 36. 37,2 . . 42,3. 54. 64,2. 78,3 . . 85,1.2. 94,2 . . 103,3. 119,2. 125,3. 126. 143, 2. 146. 184,3. 209. 237 . . 282,3. 312, 3. 365,2. 367; *b.* 5,3. 38. 55. 56. 138, 2. 142,2; — *de moarte,* testament *b.* 307,3; *lĭînbă* 51,2; **-bút,** aj. éloquent *b.* 197,2.3; **-buţie,** sf. éloquence *b.* 195,3.

límpede, aj. limpide, clair 193. 257, 2. 359,3; *b.* 109,2. 134. 254,3; **-pezésc,** va. 1. clarifier, épurer *b.* 263. 368; —, vr. s'approprier *b.* 324—325; *-peḑăsc* 242.3; **-pezie,** sf. limpidité 29,2; **-zít,** aj. limpide *b.* 176,2.

lín, aj. calme, doux; tendre 137. 268, 3. 337; *b.* 90,2.3 . . 174,3. 176,3. 192, 2. 292. 314,2; —, s. le calme 29,2.

ling, va. 2. lécher 30,3. 157. 367,2; *b.* 98,3.

língură, sf. cuiller *b.* 234,3. 370,2; *lung-, istr. b.* 285,2.

linguşésc, va. 3. flatter, caresser *b.* 208. 247,3. 248; *-şăsc, b.* 84,3; **-şíre,** sf. flatterie *b.* 153,2.

linişór, av. tranquillement *b.* 72; **linişte,** sf. repos, calme, tranquillité 84, 3. 214,3. 257,2. 345,3; *b.* 6. 49. 87,2. 147. 305; *cu* —, μείλιχον *b.* 90,3; *lineşte* 79,3; **-iştít,** aj. tranquille *b.* 353,2.

línte, sf. lentille 356,2; *b.* 97,3.

Liov, sm. Nl. Lemberg 70. 190,3. 191; *Livov* 237.

lipăd, v. leapăd.

lipán, sm. (ĭ) courrier *b.* 311,3.

lipesc, va. 3. coller, souder 23. 69, 2. 72,3. 163,2. 201. 342,2; *b.* 50,3. 178, 3; —, vr. s'attacher; s'unir 131,1.2. 315; *b.* 22. 96,2. 147,2. 148 . . 185,3; —, toucher *b.* 110.

lipovenésc, aj. lithuanien *b.* 341,2.

lipsă, sf. manque; défaut; besoin, nécessité 125,2. 211,3. 212. 217. 242,2. 276,2. 278; *b.* 6,3. 7. 9,3. 102,2. 107,2. 148,2. 241,3. 246. 253,2. 323,2; *e* —, il faut (πρέπει) 217,2 . . 270 . .; *b.* 210; *de* —, nécessaire 219,2 . . 3 . .; *b.* 162, 3. 201,3. 212,3. 236,2. 247 . .; **lipsésc,** va. 3. priver, dénuer; —, vn. manquer; —, vr. se priver, renoncer 79,2. 158,3. 160. 206,3. 219,3. 292,3. 297,3. 312,3. 325. 346,3; *b.* 6. 11,3. 17,2. 34,2. 70, 3. 87,2. 94,3. 105. 118,2. 127,3. 148, 2 . . 3 . . 151. 187,3. 209,3. 247. 252,2. 354; —, fuir *b.* 127,2; —, *mr.* avoir besoin; falloir *b.* 264,3. 265. 272,2. 276,3. 278,2; *-săsc, b.* 182,3; **-síre,** sf. manque *b.* 5,2; —, *mr.* nécessité *b.* 265 . .; **-sít,** aj. s. dépourvu; pauvre 106,2. 118,3. 119. 344; *b.* 8. 12,2. 28,2. 47. 196,2. 248,2. 359.

líră, sf. livre turque *b.* 310,3.

Lisie, sm. Np. Lysias 5*,2. 6*,2. 7*.

literă, sf. (re) lettre *b.* 183,2 . . 3 . .

Litfa, sf. Nl. Lithuanie 360,3.

Lithostroton, sm. Nl. 21,2.

litră, sf. (re) litre 101; *b.* 43. 46; — livre, *b.* 294,3.

litrosesc, va. 3. sauver 361.

liturghíe, sf. (iĭ) liturgie, messe; bréviaire 115. 239,3. 240 . .; *b.* 33,2; *let-,* 9. 91. 176,2. 293,2; *b.* 55; *lyt-* 160,3. 161,2. 330,2 . . 343. 344,3. 345; *b.* 35,3. 56,2. 80,2; *letor-,* 89,3.

lĭubov, sm. amour, charité 48,3. 49. 50,2. 224,2 (v. lib-, ĭub-).

livádâ, sf. (vezĭ) prairie 291,3. 296, 3; *b.* 200 . . 221,3.

liván, sm. oliban 367,3; *b.* 97,3. 133, 3; *-un, b.* 167,2.

Liviea, sf. Nl. Lybie 358,3.

Livov, v. Liov.

lixon, sm. lexique 355,3.

loc, sc. (ure, urĭ) lieu, place 1. 3. 4. 5. 31. 36. 38,3. 43,3. 58,3. 69,2. 83,2. 137,3. 272,3. 284 . .; *b.* 13,2 . . 172. 215,

2; —, *mr.* terre *b.* 269,2; — *tocma,* plaine 19; *are* —, avoir lieu *b.* 87,3; *de* —, aucunement 197; — —, tout de suite *b.* 297,2; *în* —, *în* — *de,* au lieu 24. 59, 2. 95,3. 101,2. 285,3 . .; *b.* 28,2. 47. 72,3. 157,3 . . 180. 194. 236,2. 345,2; —, tout de suite 201,1.2; *b.* 72; *stau în* —, ne bouger pas *b.* 304; *la* —, dans sa place primitive *b.* 57. 334; *pe* —, à l'instant, sur le champ *b.* 291,2. 352. 361,3; *pi* —, *b.* 133,3; *pă* —, *b.* 167,2.

Loga, s. Np. *b.* 234,2.

Loggos, sm. Nl. (Longus)? *b.* 40.

lóghica, sf. logique *b.* 247. 251—253 . . 254,3.

Logobatul, sm. Nl. Lombardie *b.* 118,2.

logodíre, sf. l'action de fiancer 346.

logofăt, sm. (eţĭ) logothète, chancelier, ministre 62,2. 73,1-3. 74. 75,3. 136 . . 199,3 . . 290,3. 333; *b.* 1,3. 34. 75,3. 205,3; — *mare,* chancelier 75,2; *b.* 97, 2; *-fet* 76,2. 79,3. 91,2. 119,2.

Logoj, sm. Nl. 37,2.

Longobarda, sf. Nl. *b.* 168,3.

lopátă, sf. (ăţĭ) pelle; rame 104,3. 219. 327,2; *b.* 353.

lor, pr. dativ plur. v. gram.

Lot, sm. Np. 237,3. 275. 293; *b.* 62.

lou, sn. *istr.* chasse *b.* 286,3 . .

loválă, sf. coup 362,2; **-vesc,** (iĭ) va. 3. frapper, heurter; toucher 71,2. 114,2. 121,3. 192. 255,2. 301. 341. 362; *b.* 40,1.2. 69,2. 91. 116,2. 121,2. 130, 2 . . 131,2 . . 177,3. 199,3. 240,3. 245, 2. 375; —, vr. se heurter *b.* 52,2. 217, 3. 338,3; —, rencontrer, lutter 142,3. 358; —, quereller 265,3; *-văsc, b.* 64, 2; **lovíre,** sf. coup *b.* 85,2. 184,3. 242, 2; **lovitúră,** sf. (rĭ) id. 241,3; *b.* 197,2. 357,3; —, attaque, maladie *b.* 26,3.

lozie, sf. (iĭ) osier *b.* 350,3.

lu, gen. et dat. du pr. pers. il v. gram.; *mr. b.* 266,3 . .

luáre, sf. acceptation 97,3; — *aminte,* attention 89,3 (v. ĭau).

Lucă, s. Np. Luc 41,3. 76. 96,3. 252,3 . . 258,3. 271,2. 275,3 . . 307,2; *b.* 22,2. 34,2 . . 36,2. 63. 203 . .; **Lucacĭ,** sm. Np. 33,2; **Lucari,** sm. Np. 290,2.

luceafăr, sm. (ferĭ) lucifer 57,2; *-ča-* 267,2; *b.* 158,2. 195; — *de seară,* l'étoile du soir *b.* 159,2; —, (firĭ) *b.* 137,3; **luceferél,** s. dim. (reĭ) id. *b.* 326,2. 328,2. 370,3 . . 371,2.

lucesc, vn. 3. luire *b.* 306,3.

Luchii, sm. Np. Luc *b.* 198; **-illa,** sf. Np. *b.* 10.

lucĭu, sm. (iĭ) pleine mer; bas-fond 130. 224,2. 293; *luču, b.* 93.

lucráre, sf. (ărĭ) travail, activité; œuvre 245,3 . .; *b.* 83,2. 108,2. 202. 243,2. 244. 253,2; **-rătór,** sm. (ĭ) travailleur, ouvrier 47,3. 97,3. 178,2. 194, 3. 313; *b.* 219,2. 222,2; **-rătoríe,** sf. (iĭ) entreprise *b.* 260; **-rez,** (aĭ) va. 1. travailler; faire, agir 15*. 9. 14. 23,3. 27. 89,3. 253. 313. 318; *b.* 2. 5,3 . . 29,2. 67,2. 80. 84,3. 92,3. 215,2. 239. 244,2; —, servir (Dieu) 2*. 8*,2; —, *mr. b.* 278,3; *îmĭ* — *mintê,* tourmenter l'esprit *b.* 96,3; *-eḑ,* 107,2 . . 3 . . 119, 3. 197. 304,2. 312,3. 326; *-ru,* 9. 178, 2; *b.* 223,2. 262,2. 357,3; **-rişór,** sc. (şoare) objet *b.* 11,2; **lucru,** sc. (rurĭ, rure) travail; ouvrage, œuvre; fait, chose 12*. 1. 2 . . 3. 8. 23 . . 24,3 . . 29,3 . . 31,2. 35,3. 39,3. 42,1.2 . . 44,2. 51 . . 66,2. 73,1.3. 86. 88,2. 115,2. 117,1.2. 121. 131,3 . . 168,3 . . 185,3. 219,3. 263. 266. 276,3. 292,3 . . 312,2. 331,2.3. 366; *b.* 1,2. 7,2. 13,3. 56,2. 77,2.3 . . 120,2. 155,3. 213,3. 235,2 . .; —, *mr.* travail *b.* 271,2. 273. 276,2; —, événement 68,3; —, intention 142; — *de oaste,* occupation belliqueuse *b.* 50,2; — *de odihnă, b.* 231,3; **lisez:** *locurĭ* — —; **lugurie,** sf. *mr.* chose *b.* 271,1.2.

lúcs, sm. luxe *b.* 246.

lugurie, *mr.* v. lucru.

luleá, sf. pipe *b.* 333,3.

luludi, sf. (uzi) *mr.* fleur *b.* 273,2. 275.

lumáche, sf. *mr.* rameau *b.* 270,1 . . 2 . . 271,3. 277,3.

lumânăre, sf. (ărĭ) lumière; chandelle 224,3. 294,2; *b.* 64,2. 324,3 . . 365; *lumin-, b.* 344,2.

lumbíuiţă, sf. pastèque *b.* 98,2.

lumbrisesc, vn. 3. *mr.* resplendir *b.* 282.

lume, *istr.* nom *b.* 284,3 (dcr. nume).

lúme, sf. (mĭ) monde 1. 2. 12,2. 14. 17,2. 18,2. 20,2 . . 29,2. 36,3. 41. 42, 2. 46,1.2. 48,3. 54,1.2. 56,3. 80,1.2 . . 84,1.3. 96,2. 100. 104. 109,2. 118,2.3 . . 145,2. 154,2. 186. 202—204. 272,1.3. 298,2. 309 . . 324 . .; *b.* 3,2. 13,2. 24. 36 . . 95,3. 93—96 . . 142,2.3. 216—218; *mr. b.* 280,2; —, foule *b.* 246,3; *a toa-*

tă —, universel (καθολικός) 146. 162,3; *b.* 100. 133,3; — *ochĭuluĭ,* prunelle de l'œil 12. 15,2; **lumán,** aj. séculier, laïque 51,3; *-mên* 113; **lumésc,** aj. mondain, séculier 46,3. 114,3. 325,3; *b.* 9 . . 29, 2. 155; *-mâsc* 51,3; —, s. pl. les choses du monde 52,3 . .; **lumêşte,** av. séculairement 51,3.

lumínă, sf. (nĭ) lumière 8*. . 7. 20, 2 . . 3 . . 23. 29,2. 32 . . 34,2 . . 64,3. 80,3. 85,3. 99 . . 102,2. 110,3. 203. 265, 1-3. 308—309 . . 329,3; *b.* 36 . .; *lumiră* 2*,3 . . 3*; — *ochiuluĭ,* prunelle 247. 281,3; *b.* 340; *lunini* —, *b.* 138,2 (v. lume); **-náre,** sf. (nărĭ) illumination 85, 3. 270,2; **-nát,** aj. illuminé, éclairé; resplendissant 8*. 11*, 2.29,2.3 . . 32,2. 48. 83. 100,2. 102,2 . . 106,3. 132,2. 254. 285,3. 302,3; *b.* 15,2. 17,3. 39,3. 52,2; —, illustre 98,2. 99,2. 109,3. 118,3. 124,3. 336,3. 348,2; *b.* 249; —, clair, pure *b.* 23. 138. 139. 338,2. 340,2. 342, 3. 343,2.3; —, av. magnifiquement; clairement 30,3; *b.* 23,3; *lumirat* 55,2; **-nătór,** aj. s. qui répand la lumière; éclaireur 77,3. 84,3. 154,2. 158; *b.* 182, 2; **-néz,** va. 1. éclairer; vn. luire, briller 12,3. 20,2 . . 57,2. 81. 111. 130,3. 225,2. 299. 308,3; *b.* 36. 39,3. 56. 236, 2; —, vr. s'éclairer, s'instruire; luire 17,3. 83,3. 85,3. 345,3. *b.* 147,3; —, il se fait jour 57,2. 254,3; *b.* 84. 127; *-eḑ* 34,2. 114,2. 119. 179 . .; **-nós,** aj. lumineux; clair, splendide 14*,2 . . 34,2. 133,2; *b.* 291,2.

lúnă, sf. (nĭ) lune; mois 14*. 11,2. 44. 57,2. 66,2. 83,3. 109. 124,3. 252. 253,2. 316,3. 350. 367,2; *b.* 22,3. 26,3. 27 . . 58,2. 136,3. 203,2. 210; —, clair de lune 288,2; — *noaâ,* néomenie *b.* 27 . .; *la* —, chaque mois *b.* 335.

lúncă, sf. (cĭ) petit bois; prairie 71, 2 . . 192. 342,2; *b.* 300,2. 313,2. 333,2.

lúnec, vn. 1. glisser *b.* 1,3. 91,2. 338,3; **lunincare,** l'action de glisser, faute 313,3.

lung, aj. long 16. 251,2. 286,3. 361, 2; *b.* 47,3. 61 . . 118,3 . . 145,3 . . 167, 3 . .; *lungo, istr.* 285; —, sm. longueur *b.* 340,2; — *răbdător,* long à la colère 263,3; **-a,** sf. espace 235; **-án,** aj. longuet *b.* 259; **-ăréţ,** aj. oblong, longuet *b.* 67. 168,3 . .; **-ésc,** va. 3. allonger *b.* 2,2; **-íme,** sf. longueur *b.* 93; **-íş,** s. *în* —, en long *b.* 304,2. 335.

lungura, *istr.* v. ling-.

luni, sf. lundi 89,3. 309,2; *b.* 59. 137; *luri* 9; *lunê* 218,3. 219; *b.* 125.

lunincare v. lunec.

luntre, sf. barque *b.* 120. 137,2.

lup, sm. (ĭ) loup 36,3. 58,3. 60,2. 90,3. 95,2. 116,3. 171; *b.* 38. 62. 215; *-lu, mr. b.* 263,2 . .; —, (pchi) *b.* 84,3; **-éşte,** av. à pas de loup *b.* 303,2; **Lupaşcu,** sm. Np. 103; **Lupul,** sm. Np. 53,2. 59,2. 75,3. 91,3. 92,2; *-pe* 62; *Lopol* 92,2.

lupiţă, sf. une plante *b.* 344,3.

lupt, vr. 1. lutter, combattre 81,3; *b.* 54. 92. 116,3. 151,3; **-ă,** sf. combat, lutte 355; **-ătór,** sm. (ĭ) antagoniste; combattant 240,3; *b.* 47,3. 154.

lut, sm. argile, glaise 2*. 58. 79,3. 205,2. 267,3. 289. 292; *b.* 32 . . 47,2. 60. 92,2.3. 158,3. 350,2 . .; —, boue *b.* 137,2.

Luz, sm. Nl. 273.

M (M).

mâ, pr. pers. acc. moi 2. 3. etc. (v. gramm.); —, intjct. hé v. măĭ.

ma, cj. mais; *b.* 213; —, *mr.* mais; seulement, ne . . . que, donc *b.* 263,3. 264,2. 3. 268,3. 270,2 . . 271. 272. 277,2. 278, 3. 279. 281,2; —, *istr.* id. 282,2 . . 284,1.2 . . 286,2; — *catu,* aussitôt que *b.* 264; —, av. plus *b.* 264,2. 266. 278 (s. maĭ).

mac, sm. pavot *b.* 304,3. 340,3. 343.

măc, v. mănânc.

maca, cj. *mr.* puisque; si *b.* 270,3. 271. 272. 281,2.

măcár, cj. du moins 111. 161,3. 167. 223. 358,2; *b.* 29. 114,3. 117,3. 317,3. 318; —, quoique 157. 340,2; —, même si *b.* 39,2; — *că,* quoique, quand même 68,3. 260,3. 280. 315; *b.* 11,3. 19. 24, 3. 52,2. 54 . . 145,3. 150,2. 211. 253, 2; — *cât,* quelque soit le nombre 133,3; *b.* 25,2 . .; — *ce,* id. 120,3; — *de,* bien que, pourvu que; au moins 121; *b.* 95,3. 154. 162,3. 179; —, n'importe *b.* 202; *macar,* 122,3. 123,3. 180,3. 293; — *că* 323. 360, 3; *b.* 76,2; *măcară* 96,2 . . 113,2. 272. 329,2.

Macárie, sm. Np. Macaire 306,2.3 . . 307 . .; *b.* 106,2.

măcát, sc. couverture de sopha avec frange *b.* 34.

măcenic, v. muc-.
măcéș, sm. azérole 356,3.
machedón, aj. macédonien 111,2; *-chi-, b.* 132,2; **-ie,** sf. Nl. Macédoine 61; *b.* 167; *-chi-,* 262,3 . .; **-itên,** s. Macédonite (une secte) 246.
mácin, (măcinái) va. 1. moudre *b.* 334.
maciúcă, sf. (ci) gourdin, massue *b.* 355,3. 356,2 . . 367 . .; **-chíță,** sf. dém. *b.* 355,3. 356,3.
Maclin, sm. Np. 299,2.
Madiam, sm. Nl. 60.
măduhă, v. -duvă.
mădulár, sc. (e, ări) membre 10*. 55. 81. 115. 184,2. 243. 345,3; *b.* 119, 2. 149 (*b.* 48 l. măgulărilе).
măduvă, sf. moëlle; suc *b.* 370,3; *măduhă* 357,2; *me-* 124.
mae, v. mai.
măemuță, v. maim-.
maene, v. mână.
măestríe, sf. (ii) intelligence; art; adresse 16. 59,3; *b.* 108,2. 175,2; *măie-, b.* 313; **-tru,** s. maître; ingénieux 265, 3; *b.* 327,2; —, aj. enchanteur; magique *b.* 172,3. 173; **maiástră** (estre), sf. fée *b.* 338,3; *mestru, istr. b.* 286,2.
măgarîu, sm. (ri) âne 90,3. 353 . . 2 . .; *b.* 118,3. 260. 357,2.3 . .; *ma-* 91.
magazá, sf. (le) magasin *b.* 245,3.
Măgdălin, sf. Np. Magdalène 43,3; *Magdalina,* 101. 229,3. 231,2.
maghie, sm. pl. les mages *b.* 143.
maghistán, sm. (i) magistrat (?) 146, 3; **-trát,** id. *b.* 359,1-3 . .
Magnentie, sm. Np. Maxence 357,3.
magnít, sm. aimant 347,3.
măgulésc, vr. 3. se flatter *b.* 83,3; **-líre,** sf. caresse; flatterie *b.* 48,3. 49. 170,2.
mă'gură, sf. (ri) colline, montagne boisée 1*,3. 1. 10,2. 65,3 . . 67,3 . . 108,2 . . 141,3. 367,3; *b.* 219; **-reni,** sm. Nl. *b.* 300,2.
Măhácîu, sm. Nl. Mohacs 43. 56,2.
măhăesc, va. 3. faire signe 6*,2.
mahalá, sf. (ale) faubourg *b.* 127, 3; **-lagițoáe** sf. faubourienne *b.* 119,3.
máhină, sf. mécanisme *b.* 150,3.
Mahmet, sm. Np. 303,2.
mahmúr, aj. grisé 62.
măhnésc, (ii) va. 3. chagriner, affliger 256,2. 299,2; —, vr. s'affliger 259,2 . . 299,3. 324,3; *b.* 15,3. 155,2; **-niciúne,** sf. chagrin *b.* 178,2; **-níre,** sf. (ri) id. 133,3. 205,2. 313,3; *b.* 56,2. 256; **-nít,** aj. s. triste; chagriné 255,3. 364; *b.* 11,3. 14. 69.
măhrámă, sf. (ămi, ame) linge, toile; fichu 196. 300,3. 346,2; *b.* 68,3. 312.2; *maramă, b.* 262.
maî, av. plus, davantage 3. 4 . . 12, 3 . . 17. 18,3. 31,1.2. 34,2; *b.* 5,2 . . 25,2. 217,3 . . 353,2. 362,3. 368,3; —, encore 7. 348,2; *b.* 132; —, à peu près, presque 126. 128,3. 149,3. 176,3 . . 361; *b.* 22,3. 23,3. 169. 215,2. 225,2. 238,3. 239,3. 296,2; — —, id. *b.* 350; *mae* 134,2; —, *istr.* plus *b.* 286,2; *ma, mr. b.* 264,2. 266. 277,2.3. 278. 282 . .
Maî, sm. mois de Mai 56,2. 92. 135, 2. 239,3; *b.* 27.
măî, intjct. hé, holà *b.* 294,2 . . 295, 3 . . 309,3. 333—334. 371; *mă, b.* 262, 2 . . 367,3 . .; *mr. moi b.* 280,3. 281,3.
máîa, sf. *istr.* mère *b.* 283,2.3 . . 284,1.2 . .
máîcă, sf. (ce) mère 60,2. 61. 63. 64 . . 158,2. 185,3. 214,2.3 . . 248. 249, 3. 319,2. 340,2; *b.* 61,2. 78,3. 137,2 . . 186—187. 202,3. 230 . .; **-precista,** Notre-Dame *b.* 28,3. 340 . .; **măîculíță,** sf. dém. chérie *b.* 345; **măîcúță,** sf. dém. *b.* 351.
măîmár-lu, sm. *mr.* maçon 277,2 . . 3 . .—279.
maîmúță, sf. (țe) singe 353,3. 354 . .; *măem-, b.* 358,1.2 . . *momiță b.* 121; **-țóîu,** sm. dém. *b.* 250,2.
mâ'îne, av. demain 96,2 . . 3 . . 198, 2. 205,2. 211,3. 327; *b.* 210; *mâînre* 55, 2 . .; *mâni, b.* 136,2; *mâre, istr. b.* 285, 3. 286,2.
maínte, pp. avant 16*,2. 20,3. 23, 1.2. 32,2. 37,2. 41. 50. 51 . . 100. 101. 114,2. 120. 122. 133. 137,2.3. 152,2. 201. 209. 253,3. 268 . . 329,3. 330,3. 366,3. 367,3; *mainŭte* 47,2; *maintea* 200,3 . . 367,2; *b.* 9 (v. ainte, înainte).
Máîor, sm. Np. *b.* 201,2.
máîstur, sm. (i) *mr.* maître maçon *b.* 276—280 (cf. măestru).
măîu, (măsaîu, mas, a mâne) vn. 2. rester, reposer; vivre; passer la nuit 9. 194,3. 201,3. 222,2. 232,2. 242,1.2 . . 353,2; *b.* 41. 307,3.
maîúg, sm. (i) maillet *b.* 300,3.
mal, sc. (uri) bord, rivage 165,3. 199,3. 327,2; *b.* 287,3. 298,2. 346.

Maláchie, sm. Np. *b.* 195,3.
mălálu, sm. millet *b.* 121. 165; *mălae* 178,2; —, pain de maïs *b.* 336,3. 353,2.
Mălălăeşti, sm. Nl. *b.* 76,3.
mălcomíş, aj. taciturne *b.* 26.
mălít, aj. fangeux *b.* 350. 352.
Malkocĭ, sm. Np. 75.
maltratéz, va. 1. *istr.* maltraiter *b.* 282,2.
mă'lură, sf. (rĭ) charbon (maladie des blés) *b.* 320,2.
mámă, sf. (me) mère *b.* 319,3. 362; **măni-ta, măni-sa,** à ta, à sa mère (génit. et dat.) 7 . . 59,2. 224; *măne-ta* 184,2; **mă-ta, mă-sa,** (nom. et accus.) 91,3; *b.* 349,2; *mr. b.* 271. 278 (v. mumă).
mămălígă, sf. pain de maïs *b.* 375,2.
Mámbre, sf. Nl. 37.
mamona, s. richesse 8*,2. 195,2 . . 3 . .
mămúcă, sf. dém. petite mère *b.* 305, 2; **-cúţă,** sf. id. *b.* 352,2. 353,2; **-ulícă,** id. *b.* 336,2.
măn, (aĭ) va. 1. envoyer 256. 257; *b.* 141,2. 143,2. 293,2 . . 328,2.3. 359, 2; —, mener, diriger *b.* 88,3. 328,3. 335—338.
mână, sf. (mânĭ, ne) main 16*,2. 5. 11,2. 12,2 . . 16. 37,2 . . 58. 61. 64,2.3. 67. 74. 82. 88,1 . . 3. 110,3 . . 127,2. 132,3. 158,3 . . 184,3. 188,3. 244,2. 283,3. 293,3. 349 . . 350. 352,3; *b.* 51, 3. 54,1.2. 107,3. 137,2. 169,2. 174,2. 175,2. 192,3. 242,3. 262,3. 349; —, *mr. b.* 264,2. 267. 271,2; —, (mâinĭ) 14. 16,2. 81,2. 89. 101,3. 131. 196. 263. 289,2. 290,3. 313 . . 345,2; *b.* 31,3. 32. 51,1.2. 145,3 . . 148; —, (manu) 36,2. 105,2. 121,3. 144. 145,2. 147,2 . . 152. 154. 174,3. 193,2. 230,3. 231. 246,2. 248,2. 249,2. 254,2. 266,2. 304,1.2. 324,2. 327,2. 365; *b.* 135,2. 145 . . 171, 2. 172. 199,3; —, (mănurĭ) 137,3. 140, 1.2. 141; *o* —, une poignée *b.* 44; *a* —, sous main; à la portée 147,3. 198,3. 212,3. 254. 361,3; *b.* 75,2; *războiul de a* —, mêlée *b.* 82,3; *în-de* —, apte 319,3; *pre* —, dans la main 192,3; *maene* 216,2 et *mijna* 226,3 = *mână; mâina* 28; *mäinra* 3*. 5*; *mâra,* (-ru) 9 . . 54,2; *mera, istr. b.* 282,2; **mănúţă,** sf. dém. *b.* 344,3.
Mănăíl, sm. Np. 74,3; Emmanuel; *-lă* 45; *Mane, b.* 289; *Manoli, b.* 287—291; *Manolachi, b.* 81,2; *Manulê* 75.

mănânc, (mâncáĭ, a mânca) va. 1. manger 7. 42,3. 46,2. 62. 64,2.3. 66. 90,3. 116,3 . . 165,2. 193,3. 238. 242. 247,3. 263,2. 264,2 . . 271,2. 285 . . 330,3. 331,2 . . 351,2 . . 3 . .; *b.* 44,3. 63. 67,2 . . 71,2. 94. 149. 201. 215,3. 233. 255,2; *mănâînc* 15,3. 36,3. 52,1-3. 80,3. 104. 108,3. 112. 116,3; *mânc, măânc, măînc* 8*,2. 13*,3. 16*,2. 4 . . 5 . . 15,2. 16,3. 29,2. 81,3. 90,3. 104, 2 . . 108,3; —, *mr. b.* 269,1 . . 3; *măc, b.* 263,2. 264. 273,3. 281,3; *manc, b.* 264,3; *munc, istr. b.* 283. 285,2 . . 3. 286, 3; *mărâînc* 4*,3. 5*,2; *mărănc, istr. b.* 285,3. 286.
mănăstíre, sf. (rĭ) couvent, cloître 44. 62,1.2. 78. 87,3. 94,2. 103,2. 131. 174,1-3. 193. 221 . . 297,2.3. 319,2. 328; *b.* 24,3. 32,3 . . 34,3. 40,2 . . 127, 3. 156,3; *monastire* 109,3; *-tir* 214,2; *manaster mr. b.* 274,3.
mănătúrcă, sf. (cĭ) champignon *b.* 98.
mâncăčós, aj. gourmand 285,3; **-cáre,** sf. (cărĭ) l'action de manger; manger, mets; proie 15,3. 18,2.3. 35. 61. 64,2. 129,2, 167,2. 282,3. 354,2; *b.* 23. 2. 42,2. 47,2. 203,3. 210,3; *-cari, b.* 85; *măîncare* 28. 30; **-căríme,** sf. démangeaison *b.* 341,3; **-cát,** s. manger 266,3; *b.* 102,2; **-cătúră,** sf. id. *b.* 289,2.
Mancê, s. Np. 45.
mance-le aj. *istr.* le premier *b.* 285.
măndila, sf. *mr.* habit *b.* 274,2 . .
mândreáţe, sf. fierté 250; **-résc,** vr. 3. s'enorgueillir, se glorifier 47; *b.* 291,2. 332; **-ríe,** sf. (iĭ) sagesse 10*, 2 . .; —, orgueil, fierté 50. 54,3. 247. 364,3; *b.* 47,3. 48; **-rişór,** aj. joli *b.* 317,3; **-ru,** aj. vain, fier 50,3. 300,2. 327,3; *b.* 158,3. 197,3; —, beau, joli *b.* 141,2. 287,3. 330,2; —, sage 59. 141,3; *b.* 72; —, s. amant, amante *b.* 289,2.3. 290,1.2. 293,3. 306,2. 309,3 . .; **-rúţă,** sf. (ţe) id. dém. *b.* 290,2. 296,2.
Manend, sm. Np. Mani *b.* 79,2.3.
mângăére, sf. (rĭ) consolation; caresse *b.* 67,3. 161,3; *-ri, b.* 179,3; *-eare* 99,2; *b.* 15,3. 52,2 . . 146,3. 149, 2 . . 230,2; *mâîngăeare* 31,3; *-iare* 10*, 2. 84,3; *mîn-* 211; **-găeát,** aj. consolé 249,2; **-găĭós,** aj. s. consolateur *b.* 172, 3. 224,3; (—, *b.* 231,31. **mănios**); **-găitór,** aj. s. consolateur; calmant 84,2. 130,3. 289; *b.* 79,3. 242,3; *-găetor* 136,2. 208,

3; **-găitúră,** sf. consolation 9*. 19,2; **-găĭu,** (ăĭáĭ) va. 1. consoler; caresser 148 . . 179,1.2. 181. 188. 300,2; *b.* 54, 2. 104. 135,2. 140,2. 182. 230,2. 304; —, vr. se consoler 99 . . 139. 258,3. 350. 364; *b.* 178,3; *mâîngâĭu* 31. 184,2.

mănic, vr. 1. se lever de grand matin *b.* 137.

mâ'nică, sf. (cĭ, ce) manche *b.* 11,3. 337. 351. 373,2.

mâníe, sf. colère; fureur; courroux 1*,3. 13*,2 . . 15,3 . . 16,2. 35,2.3. 51 . . 60,3. 76,3. 81,3. 83,3. 111,3. 113,2. 142 . . 170 . . 201,3. 213,3. 247,2. 295, 2. 320,3. 338. 364,3; *b.* 18,2. 22,3. 29, 2. 55,2. 57,2. 67. 83,2.3 . . 123,3. 185. 196,2. 246,2; **mâniós,** aj. s. furieux, violent 113,3. 169,2. 364; *b.* 26. 27,3. 56, 2. 83,3. 84,2. 146; *-neos, b.* 67; **mângăos,** *b.* 231,3 (l. **mânios**); **măniu,** (iáĭu) va. 1. irriter; fâcher 11. 15,2.3 . . 36, 2. 80. 211. 365; *b.* 48,2. 63,2. 96; —, vr. s'irriter, se fâcher, avoir du dépit 2*. 27,2. 66,2 . . 86,2. 112,2. 117,2. 121,3. 182. 227,2. 233. 270. 273. 305. 368,2; *b.* 246,3.

Manolache, -li, v. Mănăil.

mansúp, sc. (urĭ) poste, emploi *b.* 106.

mântá, sf. (le) manteau *b.* 294,2. 337,3.

mântuésc, (uíĭ) va. 3. sauver, délivrer 27. 50,2. 85. 89,2. 127,3. 148. 241. 289. 293. 309,2. 349,3. 367; *b.* 16, 2. 29,2. 38,2. 132,3. 199. 214,3. 356, 2; —, vn. finir *b.* 245,2; *ment-* 39; *mant-, b.* 184; **mântuínţă,** sf. salut; délivrance, rédemption 108,2. 240,3. 242, 2. 249. 270. 322; *mîn-* 214.2; **mântuíre,** sf. id. 49. 83,2. 166,2. 263,2. 295. 336, 3; *b.* 17. 31,2. 156,1.2. 192,3. 196,3; —, fin *b.* 62; **mântuít,** aj. guéri 187,2; **mântuitór,** sm. Sauveur 50,2. 65. 124,3. 136,2. 183,3. 214,3. 348 . .; *b.* 101. 190; —, aj. sauvant, délivrant 130,3. 163. 292. 348; *b.* 20,3. 81.

mânúnchĭu, sc. (che) fagot; gerbe, bouquet, botte 249,3; *b.* 317,3. 321. 336,2. 344,2.

Manul, sm. Np. *b.* 126,2; *-lê,* v. Mănăil.

mănúţă, sf. (ţe) petite main *b.* 295, 3. 352,2.

mânz, sm. (ĭ) poulain 310,3 . . 311 . .; *b.* 359,2. 372,2; —, (zăĭ) *b.* 133,2 . .; —, (jĭ) *b.* 168 . . 258,2; *mănḑ* 232,3. 233; **-zár,** sm. (ĭ) brebis à lait *b.* 258,2; **-zát,** aj. sevré *b.* 258,2; sm. Np. 87;

mânḑisór, sm. ânon 36.

măr, sc. (mere; merĭ) pomme, pommier 356,3. 357; *b.* 2,3. 73,2 . . 3 . . 74 . . 91. 97,2. 137,3. 138. 174,2. 299, 2.3. 324,3 . . 327,2 . .

măra, v. măna.

mărăcíne, sf. (nĭ) épine; broussailles 222; *b.* 310,2. 342; *-čuni, b.* 119,2 . .

marama, v. măhr-.

Maramorúş, sm. Nl. 234,3. 235,2. 3; *-mureş* 197,2; *-murăş* 125,2.

marănc, *istr.* v. mănânc.

mărárĭu, sm. anet 356,2.

mărát, aj. *mr.* pauvre, misérable *b.* 274,2. 278,3. 280. 281.

Marco, sm. Np. Marc 42,3 . . 100,3. 128. 256,3. 310,3. 358,3; *b.* 22,2. 63; — **Avrélie,** Marc Aurèle *b.* 9,2 . . 10, 1.2; *-cu, b.* 292 . .; — **Antonie,** Marc Antoine *b.* 197—198.

marchéz, sm. marquis *b.* 249.

Mardohéĭu, sm. Np. 277.

mare, aj. grand 11*,2. 3. 6. 11,2. 17. 24. 31. 34,2.3. 35,2. 36,3. 43,3. 55,2. 59,2. 61,2. 67,3. 84,3. 104,3. 186, 2. 329,1.2. 348,3; *b.* 8. 13,2. 227. 355, 3; —, s. le grand, supérieur 20,3. 33, 2. 89,1.3. 154. 156. 170,3; *b.* 213,2. 247,2; *cu — ce,* à peine *b.* 348,3. 353, 2; —, *istr. b.* 283,3; *mari, b.* 10. 82,3. 103. 150,3 . . 171,3; *maare* 92,2.

máre, sf. (mărĭ) mer, océan 6. 11 . . 14. 18. 19. 23,3. 34,1.3. 36. 49,3. 84, 3. 110,3. 127,2. 202,3. 224—225. 265, 2. 303,3 . . 304. 339. 367,2 . .; *b.* 13,2. 22,3. 110,1-3. 147. 157,2. 217; **-roşie,** la Mer Rouge 145,3.

măre, intj. hé, holà 199,2; *b.* 324,3; *-ri, b.* 301,2; —, *istr.* v. măĭne.

mărésc, va. 3. louer; grandir, élever 80,2. 83,2.3. 86,3. 164,3. 165. 243. 248, 3. 249,2 . . 264,2 . .; *b.* 15,2. 56. 192. 253; —, vr. grandir, magnifier 365,2; *b.* 17.

Máreş, sm. Np. *b.* 205,3. 206,2.

mareşál, sm. maréchal *b.* 127,3.

măréţ, aj. av. fier 13*. 50,3. 285,3.

márfă, sf. (mărfurĭ) marchandise *b.* 128,3. 135. 245,3.

mărg, v. merg.

mărgăritár, sc. (ĭ, e) perle fine 18. 38. 114,2 . . 176,2. 179. 290; *b.* 133,2.

151,2. 168. 218. 336; *-rínt, b.* 333,2; *-rintár, b.* 334.

mărgelát, aj. marqueté (?) *b.* 258,2.

marghĭól, sm. (ĭ) bouffon, vaurien *b.* 12,2. 118,2.

márgine, sf. (ne, nĭ) marge, rivage, bord; extrémité; frontière; flanc 18. 73, 2. 83. 97,3. 131. 154,2. 189,3. 223,2. 250,2. 261,3. 272,3. 314 . . 330. 367,2; *b.* 92,3. 107,2. 132,2. 158,2. 169. 206, 2. 301,2; —, *mr.* fin *b.* 278,2; *-gene, b.* 71,3. 90,3 . .

Mărginénĭ, sm. Nl. *b.* 127,3. 207.

márhă, sf. bête de somme 23,3.

Maríe, sf. Np. 32,2. 92,3. 101 . . 124. 137,2. 183,2. 188 . . 196. 230,2. 231,2. 299,1.3. 300,3; *b.* 38,3. 171,2; —, sm. Marius *b.* 197—198.

măríe, sf. grandeur; gloire; majesté 12*,2. 4. 38 . . 50, 2. 75,3. 83,2. 97. 103,3. 104,3. 105. 114,3. 119,2. 124,3. 130,3. 159. 192,3. 240 . . 290,3 . . 336, 2. 340,3; *b.* 2,2.3 . . 8,2.3. 126,3 . . 181,2; **măríme,** sf. grandeur, quantité *b.* 84,3. 88,2. 129.

Marín, sm. Np. 355,1 . . 2; **-rină,** sf. *mr. b.* 274,2 . .; *-rien* 38.

măríre, sf. gloire, louange; grandeur; splendeur 14,2. 15. 49,2. 50. 51. 85,2. 99,2. 106. 114,3. 182,3. 184,3. 236,2. 298,2. 302,3. 367,3; *b.* 16,3. 86. 107. 147. 173,2. 184,1.2. 188. 232,2.3; **-ișór,** *cresc —,* grandir un peu *b.* 178, 2; **-ít,** aj. loué, fameux 183,2. 344,2; *b.* 249. 315,2.

mărit, (aĭ) va. 1. marier *b.* 261,1. 2 . .; —, vr. prendre un mari 46 . . 52, 2. 59; *b.* 60,3. 89,2. 309,3 . .; **-át,** aj. marié 46 . . 52,3; *b.* 353,2.

mármură, sf. marbre 172,3. 173. 361 . .; *b.* 40,2.3. 130; *-re* 6. 205,2 . .; **mărmurése,** vn. devenir stupéfait 223, 2; **-rít,** aj. stupéfait 222,2.

Maroc, sm. Nl. *mr. b.* 281.

Mártha, sf. Np. 137,2. 138,2. 139, 2 . . 140. 186,3.

Mártie, sm. mois de Mars 74,2. 76. 208. 314; *b.* 38,3. 166,2; *-rt* 331; *b.* 58,2; *-ti, b.* 60,3.

mártur, sm. (ĭ) témoin, 122,3. 123. 297,3. 301,3; *b.* 256,3; *-tor* 3*,1.2. 257; *b.* 3.

mărturíe, sf. (iĭ) témoignage; témoin 3*,2. 12,3. 20,2. 33. 38,3. 40,2. 82. 93,1.2. 123. 128. 134,3. 153,1.2. 174,2.3. 237,2. 245. 261,3. 277,2. 284, 2. 309,3. 351,2; *b.* 8,3. 30,3. 38. 97,3. 206; — **pravo-slávnică,** la confession orthodoxe 290,3; — **risésc,** (siĭ) va. 3. témoigner, rendre témoignage; avouer, prouver; confesser; avertir 2*,3. 4*,3. 15*,2. 20,2.3. 31. 32,3. 41,2. 63,2. 74, 3. 85. 109. 115,3. 122,3. 132,2. 144, 1-3. 153,2. 160 . . 165. 308,3. 311,2.3. 342,3. 365,3; *b.* 36 . . 50,2. 131. 159, 3. 160 . . 210; *-resesc* 134,2; *-torisesc* 43, 2; *-torosesc* 44, 3; *mrăturisesc* 52; **-risíre,** sf. confession, aveu *b.* 204. 210, 2; *-ri, b.* 219,2; **-risít,** aj. de bon témoignage 283,3; —, reconnu 3*.

Marțĭ, s. pl. Mardi 218,3. 235,2. 310; *b.* 59. 137; *-ță, mr. b.* 280,3; **-țic,** sm. Np. 143,2 . .; **-țĭalis,** sm. Np. *b.* 3,3.

mărúnchĭu, sm. (ĭ) manche, anse *b.* 333,3 (v. mănu-).

mărúnt, aj. av. menu, fin, mince, petit 70,3; *b.* 43,1.3. 300,2; *pre a —,* en détail *b.* 171,3; **-nțél,** aj. av. dim. id. *b.* 42,2.3. 300,3. 328,3. 333,3; —, sc. atome 339.

mas, sm. couchée 201,3 . . (v. mâĭu).

másă, sf. (mese, mê-) table 28. 30, 3. 49,3. 58,2 . . 100. 210,2. 223 . . 262, 2. 283,2. 293. 336,2; *b.* 7,2. 28,2. 43, 3. 69. 84,3. 104,3. 170,2. 224,2. 225,3. 248,1.2. 255,2; *measă, mr. b.* 281,3 . .

măscăríciu, sm. bouffon, jongleur 88,2. 217,3; *b.* 170,3; *-reț, b.* 360,1 . . 2; **-cĭúne,** sf. arlequinade *b.* 51,2. 52,3.

máscur, sm. (ĭ) cochon mâle châtré *b.* 34,3.

maslín, sm. (ĭ) olivier 7 . . 64,2.3. 286,3. 287; *b.* 62; — *sălbatec,* terebinthe(?) 357; **-ă,** sf. (e) olive 10*,2; *b.* 97,3; *mr. masnă(?) b.* 275.

máslu, sc. (le) extrême onction 115. 243,2; *b.* 29.

masnă, *mr.* v. maslină.

mastoríe, sf. *mr.* art *b.* 265,3 . .; *-tu-, b.* 276,2 (cf. măestríe meșter).

măsur, (aĭ) va. 1. mesurer 30,2. 128; *b.* 92,3. 366,2; **-ă,** sf. (rĭ) mesure; nombre 15. 17. 29,2. 30,2. 82,2. 97,3. 195,2 . . 267,2; *b.* 25,2. 108,2. 158,2. 211,2. 323,2. 359,3; *cu —,* modéré *b.* 87; *de —,* id. *b.* 26,2; *peste —,* trop, à outrance *b.* 161,3. 174,3; *asupra de —,* id. *b.* 63,3; **-rát,** aj. mesuré 82,2.

mâșâesc, vn. 3. fourmiller *b.* 153,3.

mâșc, sm. mulet 365,3.

máștehă, sf. belle-mère 90,2. 277—278.

mătăcíne, sf. mélisse *b.* 342,3.

mătărsăsc, va. 3. confesser 207,2 (v. mărturisesc).

mătásă, sf. soie 313,2. 356,3; *b.* 120; *-se, b.* 225,3; *matasă, b.* 332. 368,2. 369,2.

matca, sf. (mătcĭ); — **foculuĭ,** le fleuve de feu (dans l'enfer) 82,3. 113,2. 127,2. 349; *b.* 141,3; —, lit de rivière *b.* 261,3.

Mateĭu, sm. Np. 75. 109,3. 134,2. 200; *b.* 82; *-theĭu* 78,2.3. 98. 111,3; *b.* 63; *-theĭ* 41,3. 194. 274,3. 275 .. 307, 3. 309,2; *b.* 20,2 .. 3. 38; *-ttheĭ* 27,3. 30,2. 159. 194,2. 237,3. 325,2. 348,3; *Măteĭu* 38,2; **Mătieaș** 176. 177,1.2. 191, 3; *Ma-* 71.

matérie, sf. (iĭ) matière, substance 260; *b.* 64,2. 91,3. 214,2. 237,3.

Mătieaș, v. Mateiu.

mátor, sm. vieillard 164.

mătrăgúnă, sf. mandragore *b.* 342 ..

mătur, (aĭ) va. 1. balayer 91; *b.* 339, 2; *-tor* 1*,2; **-ă,** sf. (rĭ) balai, herbe à balai 356; *b.* 339,2.

mătúșă, sf. (șe) tante 90,2. 190,3; *b.* 350,3; —, vieille femme *b.* 353—356.

maț, sc. (e) pl. intestins 156. 166,2. 321; *b.* 362,2; *mr. b.* 263,3.

mâ'ță, sf. (țe) chatte *b.* 172. 213,2. 319,2. 337,3 .. 362. 374,3; —, flocon *b.* 309,2.

Mavriki, sm. Np. 75; **-rocordát,** sm. *b.* 18.

Maxim, sm. Np. 257. 320,2. 328; **-ián,** sm. Np. 322.

măzác, sm. écrivailleur 362,3.

mázăre, sf. pois commun 356; *b.* 27; *-zi-, b.* 98.

mazíl, aj. s. destitué; petit boïar *b.* 34,3. 102,2. 219,2. 220 .. 319,2; *-zăl, b.* 75; **-ésc,** va. 3. destituer 149,3; *b.* 34, 2.

me, mea, pr. pass. 1 sg. f. ma (v. gram.).

me, v. merg.

mea, av. *mr.* après *b.* 272,2.

measer, v. meser.

meáșire, sf. *mr.* don, gratuitement *b.* 263,2.

mecét, sc. (urĭ) mosquée 149,2 .. 3; *b.* 19,3.

Mecisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

medelnicér, sm. (ĭ) le boïar qui versait l'eau sur les mains du prince 91,3. 151,3 .. 173,2; *b.* 195,3; *-dil-* 103; **-niță,** sf. lavoir 238,3 .. 239 ..

Medena, s. Np. *b.* 173,2.

Medieș, sm. Nl. 178; *-iĭaș, b.* 3,2.

megiáș, s. aj. (ĭ) voisin 174,2. 197; *b.* 2,1.2; —, (ieșĭ) 136; *b.* 121,2; **-ieșésc,** vr. 3. avoisiner à 189.

Mehedínțĭ, sm. pl. Nl. *b.* 127,2.

Mehmet, sm. Np. 71. 149,2 .. 191,2.

meĭdán, sc. (e) champ de combat *b.* 240.

meĭu, sm. millet 6,2.

melahónie, sf. mélancolie *b.* 26,2.

melc, sm. (ĭ) limaçon *b.* 42,2. 371,2.

Meleti, s. Nl. Malta 349,3; **-ție,** sm. Np. 290,2; *-tiĭ* 111,2.

Melhi, sm. Np. 66 .. 67 ..; **-or,** sm. Np. *b.* 332,3; **-sedec,** sm. Np. 66. 94, 2; **Melíntie,** sf. Np. 6 .. 7.

mélița, sf. moulinet, brisoir *b.* 349. 369.2.

menĕuros, v. mincinos.

Menelau, sm. Np. *b.* 83,3 ..

menésc, vn. 3. présager, prédestiner 201; *b.* 70,1.2.

mente, v. minte.

menut, v. min-.

Mepeș, 178, l. Meghieș.

mera, *istr.* v. mâna.

meráchie, sf. *mr.* souci *b.* 271,2.

Mercurĭ, sm. Mercredi *b.* 59,2. 137; *mĭercure* 218,3 .. 220; *b.* 125; **Mercurii,** sm. Np. Mercur *b.* 82,3.

meréu, av. continuellement *b.* 288, 2. 290,1-3. 344,2.

merg, (merșĭ, merseĭ, mear-, mĭar-) vn. 2. aller marcher 1*. 2*,3. 5*. 9*. 15*,3. 1 .. 3 .. 6,2. 9 .. 13,2. 17,3. 19. 24,2 .. 25,2.3 .. 31. 61. 65. 67. 70,3. 74. 82. 97. 99,2. 115,3. 127,3. 131. 141,3. 166,3. 187,3. 188. 201,2. 218,2 .. 3. 229, 2.3. 253 .. 291,3. 297. 309,2. 310,3. 327. 334,1.2 .. 352,1-3; *b.* 39. 56,3. 63,3. 97,2. 105. 114,2. 115. 119,2. 133—134. 167,2. 199,2. 200,2. 359,3; *mărg* 95. 116. 139,3. 147,2. 149. 182,2 .. 3. 230, 2 .. 3. 255,2. 273,3. 299,2. 300,2.3. 305,3. 306 .. 307. 340,2. 360,2; *b.* 64, 2. 66,3. 114,3. 120,3. 132,2.3. 133,3. 135,3; *m̃ĭerg, mr. b.* 272; *merĭ, -re* 2 et 3 sg. *b.* 345 *me,* 3 sg. *b.* 293,2; *mere, istr. (mes) -a,* il est allé *b.* 283,2. 284,2.

286,1-3; **-ere,** sf.; — *înainte,* progrès *b.* 162,3.

meri, s. miel; v. miere.

meridián, sm. méridien 323.

merişór, s. (şoare) pervenche *b.* 356; —, petite pomme *b.* 174,3.

mers, sm. *pe — ul drumuluĭ,* pour aller en chemin *b.* 294,3.

meruésc, vn. 3. être digne *b.* 214,3.

mes, sm. (şĭ) *mr.* mois *b.* 268,2.

meser, aj. s. misérable; pauvre *mê-,* 8*,3. 19,2. 59,3. 61. 181,2. 185,2. 252, 2. 313. 364,3. 365. 367,1.2 ..; **-ătáte,** sf. pauvreté, misère 25. 26. 31,3. 32. 181,3; **-êre,** sf. miséricorde 11*. 11. 13,2. 14,2. 28,2. 78,2.

Meserciu, sm. Np. (?) 45.

mesésc, vn. 3. tenir table *b.* 293,3.

meséţ, sm. (slav.) mois 38. 56,2. 87, 2. 340,2.

mésia, s. Messie 108,3. 153,1.3; *b.* 322; *messia* 153,2.

Mesopotamie, sf. Nl. 273.

mesteácăn, sm. bouleau 356,3.

méstec, (aĭ) va. 1. mêler 2. 126,3; *b.* 67,2. 301,3 (v. am-); **-ătúră,** sf. mélange, composition 101.

mestĭ, sm. pl. espèce de chaussures *b.* 34.

mestru, *istr.* v. măestru.

meşină, sf. (nurĭ) basane 258,2.3.

méşter, sm. (ĭ) maître; artisan, maçon 33,2. 38. 125. 177,2. 222,3; *b.* 13,2. 19,2. 88. 136 .. 178,3. 211,2 .. 252,3. 292,3; —, aj. habile 10*,2. 167,3; **-áş,** sm. (ĭ) dim. *b.* 364,2; **-íe,** sf. art *b.* 291,2; **-şúg,** sc. (urĭ) art, métier; artifice, ruse 71. 79. 116 .. 118. 123,2. 191,3. 235 .. 236. 337; *b.* 88; —, connaissance 110,3 ..; —, malice 301; *meşteşug,* id. 84. 171,2. 172,2.3 .. 291, 2. 353,3; *b.* 5,2. 30,3. 91,2.3. 171,2. 179. 181,3. 239. 253,2. 257. 362. 373,2; **meşterşuguésc,** va. 3. travailler, faire; préparer 118,2. 133,3. 144,2. 324; **-şuguít,** aj. artistique *b.* 13,2; **meşteşugíre,** sf. art *b.* 92,2.3; **-teşugít,** artificiel *b.* 173,2.

metafizică, sf. métaphysique *b.* 247.

metaforicésc, aj. métaphorique *b.*163.

Metafrást, sm. Np. 241,2.

metaherisésc, va. 3. user, employer *b.* 47,3. 90,2. 198.

metánie, sf. (iĭ) prosternation 90,2 .. 3. 91. 181; *fac —,* s'incliner 305,3. 306,2.

meteáhnă, sf. (ne) défaut 170,2; *-tahnă, b.* 249,3. 250,2.3.

Methodie, sm. Np. *b.* 56.

Methomori, sm. Nl. 321,3.

Metisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

metóh, s. église succursale *b.* 40 ..

meu, pr. pass. mon, v. mieu (v. gram.).

meuréz, va. 1. mesurer (?).

mev, *istr.* mon *b.* 285 (dcr. meu.).

mez, v. miez.

mi, pr. pers. datif: à moi.

mia, pr. pass. *istr. b.* 285,2 v. mea.

mĭară, v. miere.

Miasin, sm. Nl. 221,2.3.

miază-noápte, sf. Nord 130,3. 177, 2. 222,2; *mĭaḑâ —,* 65,3. 68; **-zi,** Sud 130,3.

mic, aj. petit 9*,3. 8. 17. 18,3. 31. 34,2. 66,3. 70,3. 89,3. 94,2.3. 104,2. 3. 114,3. 119,2. 127,2. 193,2. 260,2. 290,2. 309,3. 337; *b.* 13,2. 107,2. 118, 3. 140,2. 166,3. 233,2. 249 ..; *o mică de vreame, — — de ceas,* peu de temps 256; *b.* 41; *m̃ic, mr. b.* 277,3; **-şór,** aj. dim. très petit 79,2. 120,3; *b.* 254,2; **-şoréz,** va. 1. rapetisser 83, 3; *-şurez* 119,3; *b.* 12.

micşuneá, sf. (ele) violette *b.* 295.

micúţ, aj. très petit *b.* 354; *de —,* depuis qu'il était très petit *b.* 292,2.

míe, sf. (miĭ) mille, millier 4. 10,2. 16. 28,2. 60. 95,3 .. 96,1.3. 238. 296, 3. 332; *b.* 47,3. 55,3. 92,3. 147,2. 210, 2. 304. 369,3. 370,2.3.

miél, sm. (mieĭ) agneau 15,2. 74,3. 104, 3. 282. 293,2; *b.* 258,2 .. *mr. nĭel b.* 265, .. 2 ..

mieoáră, sf. brebis de deux ans *b.* 258,2.

Mĭercurê, s. Mercredi 88,2.

miére, sf. miel 98. 165,3. 166 ..; *b.* 94,3. 102,3. 132,3; *-ri, b.* 59 .. 85. 133; *meri, b.* 59,2. 137,3; *mieare* 12,3. 15,2. 68. 154,2. 282; *b.* 173; *miară* 175, 2; *nere, b.* 138.

mĭerlă, sf. (le) merle *b.* 44,3.

mierós, aj. mielleux *b.* 354,2.

mĭeu, (mea, nostru, noastre) pr. pass. mon; v. gram.

miez, sm. milieu *b.* 340,2; — *de paĭne,* mie de pain *b.* 42,2. 43; — *de noapte,* minuit *b.* 36,3. 37; *-ul nopţiĭ,* id. 80,3. 82. 288,2; *b.* 54,2; *mez, b.* 341,2 (cf. *mr.* nĭiza).

migdálă, sf. (le) amande *b.* 98.

Mihaĭ, sm. Np. Michel 33,2. 37. 93, 2. 268,3; *b.* 81,3. 128. 144,2. 217,3. 333,3; — **Vodă,** *b.* 24,2. 75,3. 82; *-hail* 11*. 49,2. 61,2 . . 3. 64,3. 81. 363; *b.* 40,3. 111,2. 171—172. 244; *-hăil* 87,2; *-hăilă* 207,2 . .; *b.* 330; **-hálce,** sm. Np. *b.* 38,3; *-ci* 173,3 . .; *-cĭu* 174 . .

Míhnea, s. Np. 171. 172; *b.* 206,2. 300,2.

miĭáş, sm. capitaine (sur mille soldats) 3*,3. 4*,3.

mijésc, va. 3. cligner *b.* 363,2.

mijlóc, sc. (ĭ, oace) milieu, moyen; reins 18. 21,2. 34. 57,3 . . 102,3 . . 110, 3. 127. 129,2. 156. 244,2. 265 . . 267. 310. 313. 334,3. 348,2. 366,2.3; *b.* 9,2. 11. 22,2. 28,2. 38. 151,2. 153,2. 158. 253,2; —, le gros, centre de l'armée *b.* 301,2.3. 304; **-él,** sm. dim. *b.* 320; **-ésc,** va. 3. causer; intervenir *b.* 6,2. 182,3; **-íe,** sf. intervention 245,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 7. 81,2; —, moyen *b.* 131, 2; —, centre 323.

mílă, sf. (le) pitié, miséricorde, grâce, aumône; charité; *a fi —,* avoir pitié 10*,2. 12*,2. 8. 12. 25,2. 28. 37,1.3. 49. 50,2. 52,2. 67,3. 68,3. 82,2. 88. 95,3 . . 96,3, 107. 125,2. 156,2. 191,2. 193. 210,2.3. 299,2. 324,2. 346. 349,3; *b.* 2,1.3. 30,2. 63,3. 116,2. 135,2. 193 . . 200. 229,2. 231. 308,2; —, bonté, richesse *b.* 102,3; —, amour *b.* 318,3. 374,3; *ñilă, mr. b.* 272,3.

mílă, sf. (le) mille 58,2. 177,1.2; *b.* 133,3. 172,2; —, (urĭ) *b.* 40.

Mílcov, sm. Nl. 72,2.

milcuésc, vr. 3. prier, supplier 99. 184,2. 304,2; **-cuíre,** sf. supplication 97; **-cuitúră,** sf. id. 42 . .

Milêşti, sm. Nl. 92,3; **-lie,** s. Np. 257.

milión, sc. (oane) million *b.* 366,2 . .

militár, sm. (ĭ) militaire *b.* 310,3.

milós, aj. miséricordieux 1. 2. 277,3; **-sărd,** id. 159,2 . . 337. 344,3. 354,3; *-srăd* 20; **-sărdíe,** sf. miséricorde 130,2;

míloste, sf. miséricorde, clémence; aumône, charité 13,3. 30,2. 81; **-ténie,** sf. id. 6*,3. 8,3 . . 24. 25,2. 30,2. 44 . . 86. 96,3. 107. 161. 181. 296. 304,2; *b.* 7,2. 62,2; **-tiv,** aj. s. miséricordieux; favorable 82,2. 86,2. 114,2. 149,3. 165. 242,3. 263,3. 346,3. 368; *b.* 10,3. 77, 2. 101,2. 111,2. 143,3. 219,3; *— a ta,* votre Grâce (titre) 88,2; **-tivésc,** vr. 3. avoir pitié 64,3. 86,2. 124,3. 125; *b.* 185,3. 233. 357,3; **-tivíre,** sf. miséricorde, grâce *b.* 47,3. 146,3. 182,2. 219,3.

Miloş, sm. Np. 74 . .

miluésc, va. 3. avoir pitié; faire une grâce; donner, faire l'aumône; traiter bien 12*,2. 8. 25,3. 26,2 . . 3. 30,2. 50,2. 52,2. 62,2. 81,1.2. 82,3. 86,2. 95 . . 169,3. 183,2. 193,2. 320,2. 344. 358,2. 363,2. 368; *b.* 33,2. 94,2. 124. 135. 162. 185,3. 225. 233,2. 310. 317 . . 323,3. 375; *doamne miluéşte,* κυριε ἔλεισον 240—241; **-uitór,** aj. s. miséricordieux 84,2. 96,3.

Mina, sm. Np. 221,3. 223.

mínă, sf. mine *b.* 223,2.

minareá, sf. (ele) minaret 149,2.3.

mincĭúnă, sf. (nĭ) *-ču-,* mensonge 156,2. 302,3. 360; *b.* 8. 41,3. 98,2. 159, 3. 206,3. 211,2. 228,2. 248. 257,2; *men-* 48. 231,2. 351,2; *mr. b.* 264,2; *minţună,* (ñĭ) *b.* 268; **-cinós,** aj. s. faux, menteur 9*. 11. 19,3. 84,2. 131,3. 133, 2. 210. 293,2. 324,2 . .; *b.* 23. 39,3. 73. 145,2. 207,2. 214,3 . . 234,3; *-cĭunos* 123. 245. 360; *-cenos* 284. 313,2; *mencĭunos* 47,3 . . 48,1.2. 129; *menčuros* 54,3.

minduésc, (uíĭ) *mr.* vn. vr. 3. penser, croire; réfléchir; *b.* 264,1.2. 266, 1.3. 267. 268,2. 272,3. 276,3; *-ntu-, b.* 267,2; **-uíre,** sf. pensée, intention *b.* 266. 267 (v. der. minte).

mine, pr. pers. sg. accus. v. gram.

minéĭu, sc. (eae) menaeum 251,2. 319.

Minieát, s. Np. *b.* 30.

mint, (ţiĭ) vn. 133,2. 3. 10*,2. 248. 302,1.2; *b.* 209,3. 234,2; *mănt* 2.

mínte, sf. (ţĭ) esprit, raison; sens, intelligence 12*,3 . . 23. 31. 44. 58. 60, 3. 99,3. 110. 122,3. 132. 157. 167,3. 168,2. 232. 272,2. 276,2. 324,3 . .; *b.* 5,2. 13,2. 20,2 . . 47. 80,3. 100,3. 151. 199,3. 247,3; *cu —,* intelligent *b.* 214; —, *mr.* caractère *b.* 264; *-ti, b.* 121,3; *mente* 13,2. 50,1.2. 57. 76,3. 77. 79,3. 364,2; **mintĭáscă,** aj. f. fictive 323.

minúnâ, aj. admirable 12; **-nát,** aj. s. admirable, merveilleux; 11,3. 31,2. 60,3. 83,2. 99,3. 137,2. 149,3. 172,2. 212,3. 223,3. 249. 264,3. 298,2; *b.* 30, 2. 57. 84,3 . . 150. 183; *mĭen-* 138; **-ne,** sf. (nĭ) miracle, merveille; prodige 13, 3. 84,1.3. 223,2.3. 225,3 . . 283,3. 299. 303,2. 358,2; *b.* 21. 41,3. 108. 174,3;

men- 138 . .; *mĭen-* 140,2; **-néz,** (naĭ) vr. 1. s'étonner; admirer 225,2; *b.* 72. 226,2. 199 . . 200; — *neḑ* 247. 251,3. 159,2.

minút, aj. *mr.* menu *b.* 280,2.3 (v. der. mărunt).

mioreá, sf. (ele) agneau *b.* 329 (v. mieoară).

miorlăésc, vn. 3. miauler *b.* 337,3.

mír, (ái) vr. 1 s'étonner; admirer; s'émerveiller 12*. 1. 5. 47,3. 66,2. 69,2. 77. 100,3. 108,3. 221,2. 222,2. 231,2. 256, 3. 292,3. 297,3 . . 316,2. 327,3; *b.* 33, 3. 37,3. 164. 169,2. 236.

mír, s. (slav.) monde 97,2.

mír, sc. (urĭ) chrême, les saintes huiles 9. 101,2. 186,3. 225,2. 241,3 . . 243,2. 259,2; *b.* 324,3. 325; *myr* 115; *floarea -uluĭ,* myrrhe (?) *b.* 327,3; *Cosma de —,* corruption de (C. et) Damian, *b.* 339,3.

mіră, sf. (ile) Parque (μοῖρα) *b.* 196,3.

mirăesc, vr. 3. *mr.* se fâcher *b.* 263,3.

miráre, sf. admiration, étonnement 319,3; *b.* 13. 111,3; *-ri, b.* 83; *de —,* admirable *b.* 112.

miraze, sf. *mr.* héritage *b.* 269,2.

Mirca, sm. Np. 75,3.

míre, sm. fiancé; époux 116. 154,2. 264,2 . .; *b.* 345.

mireán, sm. (enĭ) profane, laïque; *-rê-* 88,2. 89,2. 117. 193. 217,2. 219. 276,3. 329,2; *b.* 29,2.

mireásă, sf. (ese) fiancée 209,2. 264; *b.* 159,3. 293. 312,2. 316,2.

mireázmă, sf. (ezme) parfum; aromate *b.* 30,2. 109; *-rezmă* 106,3. 179, 2; *-rismă* 157,2; *myrizmă* 57,3.

mirenésc, aj. laïque, mondain *b.* 101, 2. 146; **-nêște,** en laïque 91; **-níe,** sf. în —, se trouvant dans l'état de laïque 180,2.

míriște, sf. chaume 61.

mirodénie, sf. (iĭ) aromates *b.* 89; **-die,** sf. (iĭ) drogues aromatiques 101.

Mirón, sm. Np. 44,3. 173,2. 196,2. 202; *b.* 1,2. 2,2.

mirós, sm. parfum, odeur 272,3. 359, 3; *b.* 30,2. 89. 138. 232,2; —, (íĭ) vn. va. 3. sentir, fleurer; flairer *b.* 30,2. 133,3. 167. 174. 176,2. 295,2. 328,3; *-esc, b.* 110; **-álă,** sf. odeur *b.* 120; **-eniâ,** sf. id. 5; **-itór,** aj. odoriférant, aromatique 101,2. 159. 225,2. 340,3; *b.* 42,2. 45. 97,3. 314 . .

mirotocéț, Nicodim — ul, Nicodemus unguentem fundens 158,2.

miruésc, va. 3. oindre 221,2; *b.* 325.

Misaíl, sm. Np. *b.* 1,3.

misanthropia, sf. misanthropie *b.* 47,2.

Misír, sm. Nl. Égypte 61,2; *b.* 61,3.

mistuésc, va. 3. consommer 363,3; — sauver *b.* 81,3; —, remplir 96.

mișc, (aĭ) va. 1. remuer, mouvoir 345; *b.* 108,3. 117. 202. 251,3; —, vr. se remuer 212,3. 258. 266,3. 319,3; *b.* 212,2; *mijc, b.* 172,3; **-áre,** sf. (ărĭ) mouvement *b.* 90,3. 192,3. 243,2; **-ătór,** aj. *avere -toari,* meubles *b.* 220.

mișél, aj. s. (eĭ) pauvre; malheureux, misérable; débonnaire 8. 24,3. 25,2. 30, 3 . . 31,3 . . 32. 119. 248,2. 250. 364,3. 365 . . 367,2.3. 368,2; *b.* 10,3. 12,3. 68,2. 73,2; —, humble 209,3; *mișăl, b.* 17. 69. 132,3. 245; **-áme,** les misérables, la totalité des pauvres 24,3. 25 . .

mítă, sf. don pour corrompre 7*,2. 159,2.

mitárcă, sf. (ărcĭ) champignon 356,2.

mititícă, aj. sf. petite *b.* 369,3; **-tél,** aj. s. (teĭ) petit; plus petit 19; *b.* 247, 3. 250,3. 292,2. 334. 370; **-telúț,** dim. très petit, mignon *b.* 258,3.

mitropolíe, sf. (iĭ) cathédrale 172,2. 236,3. 239,3. 246,3. 279. 307,2; *b.* 15. 30; **-lít,** sm. (țĭ) métropolitain, archevêque 33,2. 70,3 . . 87.3. 98,2. 103,2. 114,3. 125. 157,2. 199. 208,2. 217. 240. 320; *b.* 34,3. 75,2. 125. 253,3.

mĭu, v. meu.

mizâ, sf. clin d'œil 211,3.

moále, aj. s. (moĭ) mou 186. 276. 285,3. 338,2; *b.* 26,3 . . 145,2. 330. 340,2; *mole* 136,3; *icre moĭ,* caviar *b.* 364,2.

moáră, sf. (morĭ) moulin 53. 62,2. 3. 74,3. 151,3; *b.* 11,2. 314,3. 333 . . 370,2; *pĭatra moriĭ,* meule 127,2. 349.

moárte, sf. mort 2*,2. 10*. 13*. 14*. 3 . . 23. 26. 64. 67,2. 96,3 . . 99,2. 102 . . 2. 113,3. 121,3. 138,1.2. 141. 166,2. 187,2. 257,1.2 . . 267,3. 317,2 . . 354, 2.3. 366,2; *b.* 53,2.3. 63,2. 193,3; — *de om,* meurtre 121; *fără —,* immortalité 233,3; *de —,* mortel *b.* 47; —, *mr. b.* 266,2. *moarŭte* 50,3. 52; *morte* 5. 54,2. 137,3. 182; *b.* 120,2.3. 234,3.

moáșă, sf. (șe) sage femme *b.* 166, 2. 375,3; —, *mr.* vieille femme *b.* 281.

moáște, sf. (moștiĭ) reliques 85 .. 121. 258,3. 259,2.

mocán, sm. (ĭ) montagnard *b*. 259,2; **-ănésc,** aj. montagnard *b*. 333; **-ănít,** id. *b*. 336.

mocirlă, sf. bourbe 285,2.

módă, sf. manière *b*. 213.

mogândeáță, sf. bête noire *b*. 261.

Moghíla, sm. Np. 75,3; **-ldea,** sm. Np. 173,2 (v. Mǒvila).

Moámeth, sm. Np. *b*. 132.

mohoră't, aj. rouge foncé *b*. 43,3. 98. 167. 339,3. 340; **-râțésc,** va. 3. teindre écarlate 107,2.

moĭ, intj. *mr*. v. *mă*.

Moisi, sm. Np. 33,3. 145,3. 148,3. 153,2. 172. 311,3. 364,2; *b*. 62,2. 322 ..; *-seĭ* 75,2. 193,2 ..; *-să*, *b*. 64. 65,3. 66; *Moysi* 11*,3. 14,3. 20,3. 23,2. 31. 32, 3. 37,2. 49,3. 100. 105,3. 180,2. 232. 277. 284 .. 309,2. 321,2; *b*. 36,2; *-seĭ* 238,3. 325,2.

moĭu, (muĭaĭ) va. 1. mouiller, tremper; adoucir 10*; *b*. 43,2. 46. 162,3. 316; —, vr. s'amollir 366,3.

mojíc, sm. (ĭ) roturier, plèbe 133; *b*. 77,2 .. 3 .. 78 .. 374,3; *mujic*, *b*. 118, 2 ..; **-ésc,** aj. grossier *b*. 374,3.

Moldóva, sf. Nl. 68,2 .. 70,3. 72,2. 114. 118,3. 143. 150 .. 189. 234,3. 239. 251,2. 322,3; *b*. 1 .. 18. 32,2. 34,2.3. 81; *-davia* 190,2; *b*. 219,3. 222,1.2; **-veán,** aj. s. (enĭ) moldave 71,3. 191. 361,3; *b*. 75,3. 126,3; —, Np. *b*. 206; *-venul*, sm. Np. 135,2 ..; *muldovan* 197; **-venésc,** aj. moldave 142,3; *b*. 86. 151. 195,3; *-vinesc* 69; *b*. 151; **-ovlahía,** sf. Moldo-Valachie 240.

moliciúne sf. amollissement *b*. 197.

molíd, sm. (izĭ) mélèze *b*. 306,2.

mólie, sf. (iĭ) mite 81,3. 112 .. 212, 2. 324,3. 341.

molităvnic, sm. livre de prières; rituel 284,2. 315,3; *-tvănic* 241,2; **-vă,** sf. (ve) prière 25,2. 80. 121. 142,3. 160,3. 161. 183,2. 228. 333. 345,3; *b*. 54,2.

molótru, sm. fenouil (melilotus off.) *b*. 44,2. 98,2.

Móm, sm. Mome *b*. 249,3.

momésc, va. 3. allécher *b*. 362.

momíță, v. maĭmuță.

monáh, sm. (ași, ahĭ) moine 78; *b*. 32. 203,2.3.

monárh, sm. monarque *b*. 53,3 .. 54 .. 87,3; *-ha*, *b*. 9; **-hínă,** sf. souveraine *b*. 54,3.

monastire, v. mănăstire.

mor, (muriĭ) vn. 3. mourir 12*. 13*, 3 .. 16*,3. 2 .. 21. 24,2. 30,3. 52,2. 58,2. 60. 67. 85. 96. 100,3. 110,2. 113, 3. 124. 129,2. 138,1.3. 139,2 .. 159,3. 175,2. 182. 187,2.3. 300,2; *b*. 7,3. 52. 94,3 .. 96,3. 109,2. 119,3. 137,2. 141, 3. 208,2. 230,2. 260.

morál, sm. morale *b*. 247 ..; *-lă*, sf. id. *b*. 362. 363,3; **-icésc,** aj. moral *b*. 169; **-nic,** id. *b*. 212.

morárĭu, sm. (rĭ) meunier *b*. 333,3.

mórcov, sm. (ĭ) carotte *b*. 98,2.

moresti, v. *istr*. il faut *b*. 282 ..

morláĭ, intjct. *mr*. hé, holà *b*. 270,2 (v. moĭ, măre).

mormânt, sc. (urĭ) tombeau; monument 11. 117,2. 155,2. 195,3. 215,3 .. 230 .. 257 .. 292,2. 308,2 ..; *b*. 7,3. 62 .. 82,3. 131,3. 307,2.3; *morŭmănt* 316,2.

Morsima, sm. Np. 175,3.

mort, aj. s. mort 13*,2 .. 5. 9. 31 .. 32,3. 59,2. 71,2. 101,2.3. 106. 124,2 .. 139,2 .. 140 .. 182,2. 185 .. 196. 215, 2. 233,3 .. 292,3; *b*. 117. 174,3. 216, 3. 255,3; —, *istr*. *b*. 282,3. 283,3; —, mortel 102,2; *maĭ* —, défaillant *b*. 192; **-ăciúne,** sf. (nĭ) charogne 90,3. 116,3; *b*. 12,2; **morțiú,** av. mort *b*. 288.

morún, sm. esturgeon *b*. 43,2.

Moscál, sm. (ĭ) Moscovite *b*. 3,2. 34, 2; *mu-*, *b*. 126,3; **moschicésc,** aj. moscovite, *b*. 34,2. 35,1.2; **Moscul,** sm. Nl. Moscovie, Russie 125,3. 360,3; *b*. 34,2; —, s. Russe *b*. 35.

mosór, sm. bobine *b*. 354,2 ..

móstru, sc. (re) échantillon *b*. 268.

moș, sm. (ĭ) aïeul; ancêtres 59,2. 68,3. 93. 171,2. 173,3. 174,2 .. 345; *b*. 96,3. 142,2. 293—297; —, vieillard *b*. 261. 303,2. 354,2. 370,3.

moșíe, sf. (iĭ) propriété, terre 38,2. 53. 75,3. 91,3. 92. 100,2. 103. 200. 235,3 ..; *b*. 34,3. 69,2. 76 .. 2. 82. 142, 2. 221,2; —, patrimoine 101,3. 118,3; *b*. 166,3; —, pays 288. 340,2; *moșăĭe* 135,2; *b*. 256.

moșneág, sm. (egĭ) vieillard 255,3; *b*. 333,3. 348—351.

moșteán, sm. (enĭ) héritier 165; *moștnean*, id. 185,3; **-tenésc,** va. 3.

héritier; posséder (en héritage) 14*,2 .. 18,2. 97. 233,3. 250. 263,2; *b.* 11,2. 12,3. 224; *-tinesc,* 325; *b.* 95,3. 96,3. 359,2; **-teníre,** sf. (rĭ) héritage, patrimoine 281,3. 283; *b.* 88. 144,3. 205,2; *-tinire, b.* 359; **-tenitór,** aj. s. héréditaire; héritier *b.* 96,2. 144,3. 261,2.

motóc, sm. matou *b.* 213,3. 337,3.

Moţóc, sm. Np. 173,2; **-el,** 173 .. 174,2; **Moţaílă,** *b.* 259,3.

movílă, sf. (le) colline 71,2.3. 72; *b.* 33,3 ..; —, sm. Np. *b.* 33,2; **-líţă,** dim. *b.* 33; **Movileştĭ,** sm. Np. les descendants de Movila *b.* 33,2 (v. Moghila).

mozică, sf. (ce) musique 226,3.

mreájă, sf. (mrejĭ) filet 351; *b.* 262; *mrêge, b.* 171; *mreji, b.* 119,1 .. 2.

m̃sţ, v. meseţ.

muc, sm. (ĭ) morve *b.* 225.

muče, *istr.* v. muşc.

mucenić, sm. (ĭ) martyr 83,2. 84, 2 .. 3. 85 .. 90. 221,3. 224. 256,3. 291, 3. 320,2; *b.* 68,2. 80. 117. 204,2 .. 217,2; *mucinic* 363,2; *măc-,* 86 .. 257,3; **-ésc,** aj. de martyre 257; **-íe,** sf. martyre 256,3; *mâcenicie* 257,2; **mâcénie,** sf. place de supplice 257,3.

múcid, aj. moisi *b.* 12,2.

mucós, aj. morveux *b.* 224,3.

muére, sf. (rĭ) femme 2*,3. 15*,2. 1. 5. 47,1.2. 89,3. 218,2.3. 232 .. 276, 3; *b.* 26,2. 59,2. 121,2.3; *-ri, b.* 60,3. 64,2; *mueare* 17. 23,2. 24,3. 26,2. 33. 35. 40. 273. 274. 291 .. 313,2. 362; *b.* 6,2. 170. 208,1.2; *muĭare* 37. 45,3 .. 46. 52,2 .. 59,2. 63,3. 107,3. 108 .. 2. 110,3 .. 122 ..; *mulĭăre, istr. b.* 283,3; *mulĭere, mr. b.* 265,2.3; *mullĭere, b.* 280, 3; **-ésc,** aj. féminin 276,2.3; *b.* 51,3. 129,2. 167; *muearăsc* 313,2.

múget, sm. mugissement *b.* 306,2.

múgur, sc. (e) bourgeon 68; *b.* 368 ..

Muha, sf. Np. *b.* 172.

muĭát, aj. trempé *b.* 45 (v. moĭu).

muleít-a, va. *istr.* il a laissé tomber *b.* 284,2.

mult, aj. av. beaucoup 2*,3. 9*,3. 8. 12,3. 21,2. 24. 32. 45,2. 52,1.2. 67, 2. 69,2 .. 118,2 .. 204,2 .. 337,2. 345; *b.* 26,1.2. 144. 148,3. 168 .. 186. 211. 245,3. 262; —, *mr.* très *b.* 280; —, sm. foule, quantité 11. 242,3; *— preţ,* grand prix 18; *mulţiţĭ,* grande foule; *de mult,* depuis longtemps; autrefois 33,2. 49,2. 84 .. 122,2. 130,2. 177,3; *b.* 3,3. 190, 3. 194,3; *maĭ —,* plus 31,2. 39,3. 142; *molt* 92,2. 175,2.

mulţămeálă, sf. remercîment 222,3; **-ţămesc,** va. 3. remercier, rendre grâce; satisfaire; —, vr. se contenter 52. 105,3. 140,2. 180,2. 222,3. 251,3. 252; *b.* 6. 47,3. 125. 155. 201. 210,2. 316,2. 325; *-ţemesc* 73. 98,3. 188,2. 206,3. 225,3. 269; *b.* 227. 228; *-ţemăsc, b.* 96,3; *-ţimesc* 196. 294,2; *-ţumesc, b.* 68. 321; **-ţămíre,** sf. remercîment, grâce *b.* 79. 194; *-ţem-* 132,3. 225,2; **-ţămít,** aj. satisfait 243; *b.* 7. 350; **-ţămítă,** sf. remercîment, grâce *b.* 4,3. 47. 51,3. 111,2. 147,2.3. 150,3. 351,3; *-ţem-* 15*. 31,3. 335,3. 336; *b.* 184,3.

mulţesc, va. 3. multiplier 11*. 4. 58, 2. 84. 155,3; *-ţăsc* 266,3. 267; *b.* 70,2; **-ţíe,** sf. multitude 11; **-ţíme,** sf. (mĭ) foule, multitude; quantité; nombre 64, 3. 81. 113 .. 115,3. 128,3. 153,2. 189, 2. 233 .. 283,2. 305,2. 349,3. 367,2; *b.* 7,2. 16,2. 53,3. 92,3. 109. 240,3; *-ţâme* 241,3. 253,3; *-ţâmi, b.* 360 (v. înmulţesc).

múmă, sf. (ănĭ) mère 33. 40. 62 .. 190,3. 229,3. 277,2. 278. 317,3 ..; *b.* 17,2. 63,2 .. 69,2. 189,2; *-păduriĭ,* fantôme; ogresse *b.* 261 (v. mamă).

Mumuleánu, sm. Np. *b.* 246.

múncă, sf. (cĭ) tourment, châtiment, peines de l'enfer 19. 49,2. 95. 96. 104, 2. 107. 138 .. 139,2. 141. 167. 171. 182 .. 289. 291,3. 322. 338—339. 346; *b.* 14. 49,2. 87. 117. 200,3. 204,2; —, travail 120. 219,3; *— de cap,* peine de mort *b.* 189; *muînca* 4. 30,3. 31. 37. 49, 2. 54,3. 106,3; **-césc,** (iĭ) va. 3. tourmenter, châtier, punir; —, vr. se tourmenter, lutter 1,3. 60,2. 171. 338. 339,2.3; *b.* 14. 49,2. 308 —, travailler; *b.* 249; *muîncesc* 10*. 13*,3. 31; **-cít,** aj. torturé 84,3; —, gagné par dur travail *b.* 374; **-citór,** aj. laborieux *b.* 26; —, s. tyran, démon, celui qui tourmente 60,1.2. 113,2. 228, 2; *b.* 171,3. 204,2.

múnte, sm. (ţĭ) mont, montagne 23, 2. 32,3. 40. 57,2. 114,2. 127,3. 141,3. 199,3. 212,3. 254,3 .. 282,2. 309,2. 349,2. 367; *b.* 22,2. 60,3 .. 146,3. 167, 3. 233,3 ..; —, (ţăĭ) 268,2; *b.* 234; **-ele Maslinilor,** Olivet 232,3. 310,3; **muntéan,** sm. (enĭ) montagnard; Valaque, Roumain 72,1. 3. 200. 335; *-tĭean, b.* 258,

2; **-tenésc,** aj. id. 71. 72. 191,3. 200. 433,3; **-tós,** aj. montagneux *b*. 259.
muntrésc, va. 3. *mr.* voir, regarder *b*. 269,2. 270,1. 2 .. 271,3. 272,3. 278. 279.
mur, sm. *mr.* mur *b*. 268.
múră, sf. (re) mûre de ronce *b*. 262, 2. 295,2. 298,3. 342.
Murăș, sm. Nl. 176,3.
Murát, sm. Np. 150,2 ..
múrg, sm. cheval bai *b*. 295,3. 296. 306,1.2; **Murgeștĭ,** sm. Np. 173,3. 174.
murguésc, vn. 3. murmurer 23.
muritór, aj. s. mortel 131. 205,2; *b*. 13.
muruésc, va. 3. barbouiller, salir 363; *b*. 98,3.
músă, v. muză.
Musalip, sm. Np. (?) *b*. 56,3.
múscă, sf. (muște) mouche 98. 201, 2; *b*. 172. 376,3.
muscal, v. mos-.
must, sm. jus, suc *b*. 45,2; —, moût *b*. 45,2 .. 3 ..
Mustafá, sm. Np. 149,3; **Múste,** sm. Np. *b*. 24,2.
musteciŏáră, sf. petite moustache *b*. 298,2.
mustésc, va. 3. pressurer *b*. 45,3.
musteáță, sf. (tețe) moustache *b*. 297,2 ..; *-tĭață*, *b*. 119,3; *-tață* (tățĭ) *b*. 314; *-teță*, *b*. 369,2 ..
mustráre, sf. (ărĭ) opprobre, peine 47, 2. 212; **mústru,** va. 1. reprocher, gronder; sermonner *b*. 72,3. 116. 185. 201. 206. 253,3. 288,3.
musulín, sm. mousseline *b*. 225,3.
musulmán, sm. musulman *b*. 131,1.2.
Mușát, sm. Np. 87; —, aj. *mr.* beau, joli *b*. 264,3. 265,2.3. 268; —, *istr.* id. 285,3.
mușățél, sm. camomille 356.
mușc, (aĭ) va. 1. mordre 36,2. 206, 2. 296,2; *b*. 163,3. 189,3. 238,2; *mučc*, *istr.* *b*. 285,3; **-átul,** sm. piqûre *b*. 339; **-ătúră,** sf. (re) id. *b*. 339. 340,3.
múșchĭu, sm. *-ul grâuluĭ*, fleur du froment 282.
muștár, sm. moutarde 17. 128,2. 320,3. 356.
mușteríu, sm. (iĭ) acheteur *b*. 356.
mușutéță, sf. *mr.* beauté *b*. 280,2; **-tíc,** aj. beau *b*. 280,2.
mút, aj. s. muet 211,1.2. 228,3; *b*. 62. 150,2.
mút, (aĭ) va. 1. changer, transférer, déplacer 66,2. 68,3. 105,2. 212,2; *b*. 3,2. 44,3. 93; —, traduire *b*. 252,2; —, vr. partir, mourir; se changer; déménager 58,2. 143,3. 200,2. 203,2. 209, 2. 210,2. 323,2; —, *mr.* *b*. 264; **-áre,** sf. changement(?) 12,3.
Muză, sf. Muse *b*. 172,3; *musă*, *b*. 252. 2. 3.
múzgă, sf. *mr.* bourbe *b*. 264.
myrizmă, v. mireazmă.

N (Н).

na, tiens, prends *b*. 308,2. 355,3. 362, 2; —, istr. vers *b*. 283,2.
năbădáe, sf. (ăĭ) malheur *b*. 356.
năbușésc, va. 3. suffoquer *b*. 297,2.
naca, av. *mr.* peut-être *b*. 263,2.
nacêlnicíe, sf. commencement *b*. 254,2.
năcĭunár, aj. national *b*. 368,2.
năcovâlă, sf. enclume *b*. 375.
Nacu, sm. Np. 150,3. 151 ..
nádâ, sf. appât 228,3; **nădăésc,** vr. 3. se confier 55,2; —, espérer 7*,2.
nădéjde, sf. (dĭ) espoir, espérance 131, 2. 203,3. 204,2; *b*. 71. 83,3. 189; *-dêj-*, 13,2. 31,3. 41,2. 100. 112,2 .. 3 .. 133, 2. 153. 184,3. 315,3; *b*. 6. 15,3. 31,2. 149,2 ..; *-di*, *b*. 116,2; *nedeajde* 48,3. 215,2; *nedejde* 199; *b*. 19. 112,2. 181, 3; *-di*, *b*. 181,2; **nădăjduésc,** va. 3. espérer; attendre 28 .. 112,3. 185,3. 300,2; *b*. 48,2. 99,3. 115,2. 148. 151, 3. 181,2. 236,3; —, vr. se fier, confier 155. 317,2; *-dej-*, 281,2. 286,1.2. 366; *nedej-*, 2*. 231,3. 247,3. 283,2. 288,3. 367; **nădăjduíre,** sf. espoir *b*. 149,2 ..
nădrágĭ, sm. pl. chausses *b*. 34.
năduşálă, sf. chaleur *b*. 3,2; **-șít,** aj. suffoqué 117; *b*. 291,2.
năfrámă, sf. (me) fichu *b*. 310. 339,2.
náfură, sf. pain béni 181,2. 3 .. (v. ana-).
năgáră, sf. zizanie *b*. 337,2.
Nagumodru, sm. (ri) gymnosophiste *b*. 167 ..
năhut, sm. pois chiche 356.
Năĭau, sm. Np. (?) 87,2.
náĭba, sf. diable *b*. 260,2.
năĭmesc, vr. 3. se louer 61; **-mít,** sm. salarié 180 (v. nămală).

naínte, pp. av. avant; devant 74. 161. 279,3. 332,3; *b.* 235; —, plus loin 75. 141,3; —, allons! 216,2; *maĭ* —, plus loin, *b.* 1,2.3 . . 17,2. 23. 101. 129,3; — —, devant 72,2; *b.* 167,2 . . 216,2 . .; *-tê,* 16*,2. 309. 364,3; *-tea,* 173,3; —, contre 253,3, 255; *năinte* 109,3 (v. în-).

năiresc, (ri) vr. 3. *mr.* se fâcher, devenir furieux *b.* 269,3. 271,3; **-ríre,** sf. colère *b.* 269,3.

nálba, sf. mauve 356; — **mare,** althée 356.

nalt, aj. haut, élevé 172,2. 250. 337; *b.* 234,3. 291. 324,3. 353,2; **nálţ,** va. 1. élever 142,2. 257,2. 264,2; **nălţíme,** sf. (mĭ) hauteur 101,3. 233. 288,2; —, ciel 14*,1.2 . . *naltzime b.* 186 (v. în-).

nălúcă, sf. spectre, fantôme *b.* 41,2. 174,2.3. 261. 313,2; **-césc,** va. 3. apparaître en vision *b.* 20.3; **-círe,** sf. apparition, fantôme 345,3; *b.* 172.

nămálă, sf. bail *b.* 221,3 (v. năím-).

nănáş, sm. père assis *b.* 293,2.

nani, dodo *b.* 287,1-3.

Nănta, sf. Np. *mr. b.* 277.

nap, sm. (ĭ) navet 356,2; *b.* 26,3.

nap, av. *mr.* peut-être, est-ce que *b.* 270. 271,2 . . 3 . . 272,2.

nâpă'rcă, sf. vipère 60.

nâpáste, sf. (ăştĭ) malheur 10. 31,3. 32. 56. 214,2. 331; *b.* 74,3; *-ti,* 55,3 . .; —, tentation 41,3; **napastovanie** sf. *istr.* malheur *b.* 283; **nâpâstuésc,** va. 3. tenter 45,3; —, faire tort, affliger 46,3; *b.* 74,3. —, vr. délaisser *b.* 128; **năpăstuít,** aj. s. malheureux, opprimé 46,3. 84,3. 168,3.

napóĭ, av. derrière, arrière *b.* 41. 90, 3. 91,2 (v. în-).

năprásnă, *de* —, soudain, tout à coup 2*,3. 68. 288,2. 361,2; *din* —, 185,2; **-nic,** aj. véhément, sévère 154,3; *b.* 59, 3. 135,2.

náră, sf. (nărĭ) narine 320,3; *b.* 118, 3. 169. 311,3.

naramgíe, aj. f. couleur d'orange *b.* 343; *-agie, b.* 341,2; **-ámză,** sf. orange *b.* 43,3. 45,2; **naramzát,** couleur d'orange *b.* 300,3.

năráv, sn. (ure, urĭ) coutume, habitude; nature, mœurs 10*,2. 11*. 13*,3. 15*,3. 31, 2. 47,3. 50,3. 59. 3. 131,3. 157,3. 179,3 . . 208,3. 295,3. 302; *b.* 7,2. 202,3. 246,2. 359,1 . . 2. 373.

năroc, *nărod* v. no-.

nárd, sm. narde *b.* 176,2.

Narta, sf. Np. *mr. b.* 276—280.

năruesc, vr. 3. s'écrouler 199,3.

nas, sn. (urĭ) nez 171. 350,3; *b.* 19, 3. 104,3. 144,2. 169. 206,3.

năs, ă, pr. dém. *mr.* il, elle-même *b.* 268,2 . . 278. 279,2. 280,3. 281. 282,2.

násc, (născuĭ, a naşte) va. 2 naître; —, vr. être né 2*. 3*,3. 6. 9. 15,2. 20, 2. 48,2. 58,2. 63,3 . . 64. 66. 97. 116,3. 124 . . 132,2. 133. 153,3. 163,2. 175,3. 204,3. 205,2. 209 . . 239. 243,3 . . 267, 2. 307,3; *b.* 26. 58,2. 65,3. 99,2. 142, 3. 159. 171,2. 214,3; —, *istr. b.* 286, 2; —, produire *b.* 5,3. 148,2 . .; —, va. être né 32,2 . . 41,2. 106,2. 136,2. 164; *b.* 60,3. 61. 63. 66,2.3; **Născătoáre de Dumnezeu,** sf. la sainte Vierge 82,3. 158,2. 183,2. 300,3; *b.* 38,3. 61. 184.

născocíre, sf. invention *b.* 247.

născút, sm. naissance 2*,2. 10*. 89, 3; —, enfant né 35,2; *b.* 202,3; —, aj. né 109,3. 285,3; *b.* 248,3 . .; *unul* —, unigenitus 32,2; *b.* 95,3.

nădrăván, aj. surnaturel, enchanté *b.* 356,2; — **văníe,** sf. (iĭ) bouffonnerie *b.* 364,3.

năsâlnicíe, sf. endurcissement 51; **-sílnic,** aj. véhément 60; —, dur 84.

năsilie, sf. bière 244.

năsíp, sm. sable 178,2. 339; *b.* 62, 2. 297,3; *-săp, b.* 62,3. 136,2 . .

Nastase, s. Np. 53.

năstăvitór, sm. (ἐπιστάτης) maître 26, 2; **nastávnic,** sm. (ĭ) directeur, maître 87,3.

năstrápă, sf. coupe, cuvier *b.* 217,2.

Nastratin, sm. Np. *b.* 364,3 . .

nástur, sm. (ĭ) bouton *b.* 90,1. 2. 331,3; *mr.* —, (lĭĭ) *b.* 276,2; **Nasturél,** sm. Np. 98,3; *Nă* —, 130.

naş, sm. (ĭ) parrain 90; **năşíc,** sm. dim. id. *b.* 250,2.

náştere, sf. naissance 24. 43. 87,3. 94,3. 132,2.3. 243,3. 271. 272; *b.* 28, 2. 51,3. 79. 139,2. 166 . .; —, lieu de naissance 184; —, Noël *b.* 58—59; —, Genèse 325,2; *-tire, b.* 67,1.2. 119,3.

nat-lu, sm. *mr.* enfant *b.* 268—269. 278. 280.

nătărău, sm. imbécile, vaurien *b.* 250,2. 363,2. 371.

nătezesc, va. 3. repasser (?) *b.* 177 (v. neted).

Nathan, sm. Np. 26,3.
natúră, sf. nature *b.* 145,3.
năválă, sf. assaut, attaque 251. 361, 3; *b.* 13,3. 242,2; *dau —,* attaquer, fondre sur q. *b.* 18,2. 19,3. 301; **năvălésc,** va. 3. se jeter, monter à l'assaut; envahir 37. 267,2; *b.* 92. 116,3, 134,2. 242,3. 244, 3.301,3; **năvălíre,** sf. assaut *b.* 92,2.
Navan, sm. Np. 105,3.
năveástă, sf. *mr.* femme *b.* 274,2.
năvód, sm. filet 18.
Navohodonosor, sm. Np. 146. 255, 3; *b.* 31,3; *Navu —,* 271,3.
Năvrăpăscu, sm. Np. 91,3.
Nazaret, sm. Nl. G. 233; — **reĭu,** sm. 36,3; *Nazárie,* sm. Np. *b.* 126,3; *Nazarênin* 2*,3; **nazarênĕu,** sm. de Nazareth 21,2; *-ri —,* 230. 231,3. 284; *b.* 171,2; **-rinésc,** aj. id. 6*,2.
nazát, av. *istr. tornu —,* retourner *b.* 286,3.
năzdrăván, aj. magique, doué d'un pouvoir surnaturel 361,3.
Nazianzeu, sm. Np. de Nazianze *b.* 13,3.
năzuesc, va. 3. avoir recours, désirer 190,3. 214,2. 228.3; — **uínţa,** sf. aspiration *b.* 128; **nezuire,** sf. discorde (?) *b.* 212,2.
ne, pr. pers. 1. pl. dat. acc. nous 1.. 2 .. 9. 27 .. pass. *ni* 110,2; *b.* 56, 3. 140,3. 143,3.
ne-adormít, aj. vigilant; incessant 9; *b.* 143,3. 154. 163,3; — *dur-,* 54,3.
ne-aducătór-aménte, qui ne peut pas se rappeler 159,2.
ne-adunát, aj. *mr.* non cueilli *b.*
Neágul, sm. Np. 87,2; **Nêgoe,** sm. Np. 164. 168,3.
ne-ağutând, aj. non aidé *b.* 181,3.
ne-alergând, aj. non courant *b.* 170,3.
Neámţul, sm. Nl. *b.* 76,2; *Nê—,* 53, 2; *b.* 203.
neám, sc. (urĭ) peuple, race; famille; âge; génération; sorte *b.* 33,2. 34,2. 183,3 .. 185,3. 186. 322. 340,2. 341,3; *nêm,* 14,2 .. 15. 18. 97,3. 99. 110,1.3. 155,2 .. 171,3 .. 172. 195,2. 237. 269. 281,1.3. 356,3. 361; *b.* 1, 2. 3. 22,3. 50. 78,3. 87,2 .. 111. 143, 2. 165,3. 211,3. 252,2.3; *nĭam, b.* 93, 2. 197. 198; *de—,* noble 100,2. 322,2; *b.* 7,2. 249; **cartê nêmuluĭ,** table généalogique *b.* 20.

ne-apandixită, *mr.* av. à l'improviste *b.* 265.
ne-apărát, aj. av. indispensable, nécessaire *b.* 86,2. 87,2.
ne-apús, aj. sans coucher 83,3.
ne-arătând, av. ne montrant pas 358,2.
ne-armát, aj. non armé *b.* 197,2.
ne-ascultând, aj. désobéissant *b.* 94; **-táre,** sf. désobéissance 145,2. 262,2; *b.* 47,3. 193,2. 232,2; **-tătór,** s. (ĭ) desobéissant 193. 346,3; *b.* 20,2.
ne-asemănát, aj. incomparable *b.* 16,2.
ne-astămpărát, aj. turbulent; brûlant *b.* 143,3. 243.
ne-aşezát, aj. en mouvement; orageux; *-şeḑat,* 79,2; *-aşăzat,* 69,2.
ne-aşteptáre, sf. l'action de ne pouvoir attendre 81.
ne-atíns, aj. intact 229.
ne-auzít, aj. inouï 201.
ne-avút, sm. (ţĭ) pauvre 31,3. 106, 2. 250.
ne-bag, va. 1 — *în seamă,* ignorer *b.* 208; **nebăgător de sêmă,** sm. inattentif 346,3.
ne-bătút, aj. non battu 341,2.
neberesc, *istr.* va. 3. recueillir *b.* 282,3.
ne-beţív, aj. non adonné au vin 47.
ne-biruít, aj. invincible 80,2. 84,2; *b.* 15,3. 204,3.
ne-boít, aj. non teint *b.* 298,3.
Nebojatco, sm. Np. 62,2.
ne-botezát, aj. s. non baptisé 239, 2.3; *b.* 143,3.
nebún, aj. s. fou, insensé; furieux 13*,3. 2. 15. 113,2. 123,2 .. 3. 141,3 .. 155,2. 289,2. 297,3. 324,2. 348,2; *b.* 5,3. 13,2. 83,3. 121. 149. 211,3. 212, 2. 352,2. 355,3. 358,2; *ñe-, b.* 263; **-ésc,** va. 3. rendre fou 291,3; *b.* 95; —, vr. affoler *b.* 104. 196,2; —, aj. fou *b.* 48,2; **-êşte,** av. insensé 275,3; *b.* 5; **-íe,** sf. (iĭ) folie; démence, furie 51, 3. 61,3. 80,2. 90,3. 117,3. 123,3. 155, 2. 354,2; *b.* 4,3. 6,2. 46,3. 148. 196; *-niie, b.* 119,3; **-ít,** aj. fou 225.
nec, va. 1. se noyer 59. 60,2. 98,2. 99,2 (v. înnec).
neca, cj. *istr.* que (ut) *b.* 283,1 .. 2. 284,2; *nego, b.* 286,2 (v. ca).
ne-cădére, sf. qui est illicite 217,3.
necaíre, v. nicăirĭ.

necăjésc, va. 3. fâcher; vexer 354, 3; *b.* 261,3. 364,2; *necazesc, b.* 185,2; **-jít,** aj. fâché, tourmenté 365,3; *-jăt, b.* 197,2; *-zsit, b.* 186,3.

ne-călcát, aj. où l'on n'est jamais marché 252,3; *b.* 159; **-cătór,** aj. s. immobile 15*.

ne-cărturár, sm. (ĭ) illettré 69,2.

ne-cătát, av. sans viser (?) *b.* 245,2.

necătór, aj. noyant 213,3.

necáz, sn. (urĭ) peine, tourment; dépit 171,2; *b.* 15,3. 22,3. 23,3. 161,2. 236. 245,3. 302,2; *nă-,* 348; *b.* 103; **-esc,** v. necăjesc.

nece, v. nicĭ.

ne-cetínd, av. non lisant 37,2; **-tít,** aj. non lu *b.* 312,3.

Nêchi, v. Nichea.

ne-chĭemát, aj. non invité 352,2; *b.* 293,2 . . 325,2.

ne-chipzuít, s. irréfléchi 131,3.

Nechítă, sm. Np. 38,3. 53,2.

ne-cinste, sf. déshonneur; honte; mépris 14*. 316,3. 338,2. 341,3; *b.* 86,3; **-ésc,** va. 3. mépriser; offenser *b.* 5. 7; **-tít,** aj. malhonnête; indigne *b.* 5. 40. 250,2.

ne-clevetitór, aj. s. non médisant 47,2.

ne-clipít, aj. sans cligner *b.* 163,2.

ne-clătinát, aj. invariable 131,3.

ne-clătít, aj. invariable; immuable; ferme 82,2. 89,2. 112,2. 184,3. 245,3. 303,3. 323; *b.* 86,2. 153,3. 204,3; **-tór,** aj. id. 322,3.

Necoáră, s. Np. 53,2.

ne-contenít, av. continuellement 338, 2; *b.* 65,3.

ne-credincĭós, aj. s. infidèle; *-čos,* 16*. 46,3. 100,2. 106. 138. 239,1.2; *b.* 158,3 . .; —, méfiant *b.* 145,2; *-nŭčos,* 46,2; **necredínţă,** sf. infidélité; incrédulité; méfiance 9. 112,3. 304; *b.* 148,2.

ne-crescút, aj. *mr.* jeune *b.* 280.

ne-creştinésc, aj. non chrétien *b.* 22.

ne-crezínd, aj. non croyant *b.* 143; **-crezút,** aj. incroyable *b.* 363.

ne-cruţând, aj. non épargnant 240; **-cruţát,** sans considération *b.* 238,3.

Nectárie, sm. Np. 209,2 . . 3.

Nectenáv, sm. Np. *b.* 207—210; *Nehtinav, b.* 166 . .

Neculce, sm. Np. *b.* 32,2.

ne-cúm, moins encore 69. 106,2. 120.

ne-cuminecát, aj. s. non communié 88,3.

ne-cunoscând, non connaissant *b.* 108,3; **-cătór,** aj. s. ignorant *b.* 95, 3; **-cút,** s. inconnu 79,2; *b.* 11; *ni-, b.* 360.

ne-cupríns, aj. infini, incompréhensible 138,3. 157,2. 344,3; *b.* 151.

ne-curát, aj. s. impur, impie; immonde; sale 1*. 12*. 3. 12. 13,2. 19. 50. 80. 83,3. 90,3. 194,2. 241,2. 247, 1.2. 304. 363,2; *b.* 80. 145,2; —, (ţăĭ) 267,3; —, diable, satan 44; *b.* 51,3. 171, 2. 260,2; **-râţíe,** sf. (iĭ) impureté; impiété; immondicité 12*. 11. 29,3. 30. 50; *-ră-,* 292,2. 365,3.

ne-curmát, aj. continu; —, av. sans cesse 164,3. 193; *b.* 253.

ne-cusút, aj. sans couture 21,3 . .

ne-cutezând, non osant *b.* 321,3.

ne-cuviínţă, sf. injustice *b.* 28,2; **-cuviós,** aj. s. inconvenant; indécent; indigne 30. 210,3. 345,3. 351 (ἀτόπος); *b.* 8.

Neda, s. Np. *b.* 300,3.

ne-dăfăĭmát, aj. irréprochable *b.* 79.

ne-dăspărţiţ, aj. indivisible 172,3; *-de-,* 323; —, av. sans cesse 131.

nedejde, v. năd-.

nedelea, sf. (slav.) dimanche 80.

ne-deosăbít, aj. non séparé 323.

ne-depărtát, aj. non éloigné 323,2.

ne-depríns, aj. inexpérimenté 76,2.

nedereptate, v. nedreptate.

ne-destóĭnic, aj. s. indigne, incapable, 10*,3. 52. 80,2. 89. 98,2; *-dăs-,* 157,2. 340,2; **nedăstoĭnicíe,** sf. indignité 157; *-des-,* 12*,3.

ne-dezlegát, aj. indissoluble 11*,2. 49,2.

nedirept, v. nedrept.

ne-dobândesc, va. 3. non obtenir *b.* 163,3.

ne-doít, aj. ferme 224.

ne-dormíre, sf. insomnie 285,2.

ne-dospít, aj. sans levain 330,3 . .

ne-drépt, aj. s. injuste; faux; infidèle; injustice 171,3; *b.* 58. 100,2; *cu —,* illégalement *b.* 356,3; *-dirept,* 46,2.3. 195,2. 210,3. 248; *b.* 26; **nedreptáte,** sf. (ăţĭ) injustice, iniquité 119. 169,1.2. 367,3; *b.* 105,2. 212,3; *-derep-,* 7*. 12*, 3. 12. 15. 54,3. 366,2; *-direp-,* 50,2. 105,3. 195,2 . . 247; *ne-îndreptate, mr.* id. *b.* 263,2. 266,3.

ne-duchíre, sf. *mr.* stupidité *b.* 263,3.

ne-dúlce, aj. s. ingrat 20.
ne-domiríre, sf. indécision, incertitude; *b.* 22,3.. 363; **-rít,** aj. indécis.
ne-dumnezeeáște, av. impie *b.* 79,3; **-zeíre,** sf. impiété *b.* 100,2; *-dumnăḑărie,* id. 190,2.
ne-ertát, aj. non pardonnant 26,3; —, non pardonné 63.
ne-fățárnic, aj. non hypocrite 10*, 2. 159,2; —, impartial 170,2; *b.* 147.
nefér, sm. (ĭ) soldat *b.* 127.
ne-fericít, aj. malheureux *b.* 307,3.
ne-fiínță, sf. non-existence 164,3; *b.* 147,2. 152,3.
ne-firésc, aj. contre nature *b.* 142,3.
ne-folositór, aj. inutile *b.* 7,2.
Neftalim, sm. Np. 36,2; *-tha-,* *b.* 71,2.
ne-găcít, aj. non expliqué, peu clair 198,2.
ne-gândíre, sf. inattention 3; **-dít,** aj. inattendu *b.* 132,3; **-ditor,** sm. impartial 10*,2.
ne-gătát, aj. non préparé 242.
negél, sm. mamelon *b.* 144,2..3..
neghínă, sf. (nĭ) ivraie 163; *b.* 153,3.
neghiób, aj. s. imbécile *b.* 249.
nego, v. neca.
ne-grăít, aj. inexprimable *b.* 106,3. 107. 192.
negreálă, sf. noirceur 60,2; **negrêță,** sf. noircissement *b.* 91,3; **negrésc,** vr. 3. se noircir 346,2. 353.
ne-greșít, aj. sans faute *b.* 366,2.
ne-grîjă, sf. insouciance 88,3. 89; *b.* 64; **-jésc,** va. 3. négliger *b.* 263,2; **-jíre,** sf. négligeance 236,2; **-jít,** aj. sans souci 85,2.
negrișór, aj. noirâtre *b.* 327,2; **negru,** aj. noir; sombre 82,2. 93,2. 200, 2. 350,3; *b.* 64,3. 136,3.. 146,2.. 199, 2; *nêgru* 165,3. 301; —, s. *b.* 294,2; **Negru-Vodă,** *b.* 287,3.
négură, sf. (rĭ) brouillard; tourbillon 71,2. 192. 201,2. 224,3. 267; *b.* 137,3. 158,2; **-reáță,** aj. nébuleuse *b.* 299,2.
ne-gustáreț, sm. sobre 47,2.
neguțâtór, sm. (rĭ) négociant, marchand 18. 59,3; *-ță-,* 93,2; *b.* 125,3. 128,3. 129. 256,2.. 3..; *-ți-,* *b.* 195, 3. 219,2. 221,2; *negustor,* *b.* 323; *nigușitoriu* *b.* 135; *nigustor* *b.* 138; **negustoráș,** sm. dim. *b.* 360,3; **neguțâtorésc,** va. 3. acheter; marchander 52,2; *b.* 154; -ți-, 279,2.3..; *b.* 221; **neguțitoríe,** sf. commerce 279,3; *b.* 221; *negoțetorie* 313; *negustorie* *b.* 25.
ne-hárnic, aj. incapable *b.* 74.
ne-herotonít, aj. non consacré *b.* 61,3.
Nehtinav, v. Nectenav.
Neĭ, sm. Np. 136.
neĭcă, sf. ma mie *b.* 344.
ne-îmbiát, aj. non invité *b.* 294,2..; *-înbieat* 352,2.
ne-îmblát, non marché 252,3.
ne-îmbrăcát, aj. non-habillé *b.* 356,3.
ne-împăcát, aj. non-satisfait *b.* 305, 2. 314.3.
ne-împrustát, aj. *mr.* non-élevé; (jeune) *b.* 278. 280.
ne-începút, aj. sans commencement 257,2.
ne-încetáre, sf. continuité *b.* 361,2; **-tát,** aj. av. continuel; perpétuel; incessamment 31,2. 106,3. 131,3. 164. 274, 3.. 301. 337,3; *b.* 16. 23. 101. 124,3. 147,3.
ne-închinát, aj. sans trinquer *b.* 293, 1.2. 325,2.
ne-încuviințát, aj. indigne *b.* 162,3.
ne-îndoít, aj. indubitable 101,2. 112,2.3.
ne-îndrâznind, non-osant *b.* 92,3.
ne-îndreptát, aj. sans absolution 89,2; —, non-corrigé 170. 355.
ne-îndurâtór, aj. intolérant *b.* 323,3.
ne-înflorít, aj. non fleuri *b.* 143,3.
ne-înfrănát, aj. effréné 146,3; *b.* 6.
ne-împăcát, aj. implacable *b.* 198.
ne-împlinít, aj. incomplet *b.* 138,3..
ne-împuținát, aj. inépuisable *b.* 147.
ne-însuflețit, aj. inanimé 132,3.
ne-întimiĭát, aj. mobile *b.* 62..
ne-întinát, aj. immaculé 244,2.
ne-întórs, aj. impénitent 51.
ne-întrulocát, aj. non-uni, dispersé 323,2.
ne-întulburát, aj. non troublé 245,3.
ne-înțelegând, non comprenant 169, 3; *b.* 108,3; **-gătór,** aj. s. imbécile; qui ne veut pas comprendre; ignorant 50,3. 79. 117,3. 119. 132,3.
ne-înțelépt, aj. s. fou; abruti; ignorant 13*. 15,3. 16. 27,3. 88,3. 155,2. 348,2; **-lés,** sm. ignorance 125,3; —, aj. inintelligible *b.* 315,2.
ne-învățát, aj. s. ignorant, inculte 78,3. 79. 118,3. 219,2. 253,2; *b.* 13,2. 249. 373,2.3..

ne-iscoditór, aj. incurieux (ἀπεριεργον) 352,1—3..

ne-ispitít, aj. s. ignorant 12*,3.

ne-ispovedít, aj. sans confession 89,2.

ne-isprăvít, aj. non fini, incomplet *b.* 287,3. 288.

ne-ĭubitór, aj. s. — *la arŭgint,* exempt d'avarice 47; —, ennemi 13*; *b.* 26,2..

ne-jelínd, aj. non regrettant *b.* 186,3.

ne-judecát, aj. sans jugement *b.* 325,2.

ne-lácom, aj. non cupide 47,2.

ne-lăcuít, aj. inhabité 268; *b.* 129. 159. 185,3.

ne-legĭuíre, sf. (rĭ) crime *b.* 260,3; **-gĭuít,** aj. inique *b.* 363,3.

ne-lesne, aj. difficile 113. 253,2; **-ničos,** id. *b.* 252,2; **ne-lezníre,** sf. difficulté *b.* 164.

ne-lipít, aj. non glaisé *b.* 350,2.

ne-luotór, aj. — *de mítă,* incorruptible 159,2.

ne-lucrând, aj. ne travaillant *b.* 88.

ne-mâhnít, aj. non chagriné *b.* 260,3.

ne-mâncáre, sf. jeûne *b.* 341,3; **-cát,** aj. sans manger, à jeun 253; *b.* 119,3. 203,2.

ne-mândru, aj. s. fou 8; —, laid *b.* 3,3.

ne-măngăeát, aj. non consolé *b.* 187.

ne-măniós, aj. doux, non irrité 47, 2. 159,2.

ne-mărităt, aj. non-marié 52,3.

ne-mărginít, aj. infini; illimité 343, 2; *b.* 93. 150,3.

ne-măsurát, aj. infini, immense 203; *b.* 21,2; *nemeresc,* v. ni-.

nemêrnic, sm. (ĭ) étranger, errant 47. 104,1.. 212,2; *-nec,* 238,2..; —, prosélyte 283,3; —, vaurien *b.* 193; **-cíe,** sf. carrière terrestre 279,3.

nemic, v. nimic.

ne-mijlocít, aj. direct, *b.* 222.

ne-milostív, aj. s. impitoyable, dur; peu miséricordieux 13*. 95,3. 96. 106, 3; *b.* 143,3. 363,3; *-my-,* 50,3; **-íre,** sf. inclémence 278,2; **nemilosrădia,** id. 101,3.

nê'miș, sm. (ĭ) noble 177,3.

ne-mișcát, aj. immobile 184,3; *b.* 130; **-oari,** aj. f. id. *b.* 220.

Nemitór, sm. Np. 59.

ne-mórt, aj. immortel 290,3.

nemțésc, aj. allemand 333,3; *b.* 225, 3. 341,2; **-êște,** av. id. 177.

ne-mulțămíre, sf. ingratitude 104,3; **-mítă,** sf. id. *b.* 6; **-mít,** aj. s. mécontent *b.* 357,2. 374,2; **-mitór,** aj. s. ingrat *b.* 47,1.2; *-țemitor b.* 12,2; *-țumitor,* mécontent *b.* 348,3.

ne-muríre, sf. immortalité 344,3; **-itór,** aj. immortel 146,3. 257,2. 344. 348,2. 362,3; *b.* 83,3. 84,3. 147.

ne-mutát, aj. inflexible 184,3; **-tătór,** aj. immobile 322,3.

ne-năprásnic, aj. non véhément 47,2.

ne-naroc, v. ne-noroc.

ne-născút, aj. s. non né 109,3; *b.* 372,2.

nenavidna, aj. f. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

nêne, s. ami! *b.* 214,2.

Nenevitên, sm. habitant de Ninive 270.

Nênĭul, sm. Np. 76.

ne-noróc, sm. malheur *b.* 346; *-na-,* 110,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 5,3. 84,2. 85,2. 3. 144,3. 152,2. 243,2; *ni-no-, b.* 359; **-ít,** aj. s. malheureux *b.* 5,3. 10, 2. 144,3. 152,2. 182,2; *ni—, b.* 359; **-ós,** aj. s. malheureux *b.* 11,3. 12,2.

ne-numărát, aj. innombrable 106,2. 299. 311,2. 319,3. 360,3; *b.* 47,2. 82, 2. 254,2. 369,3.

ne-oáspe, sm. *mr.* ennemi *b.* 266,2..

Neofít, sm. Np. *b.* 30. 40,2.

ne-oprít, aj. libre; permis 29,2. 30. 323,2.

Neoptolím, sm. Np. *b.* 89,2..

ne-orânduealĭă, sf. (le) désordre *b.* 87,3.

ne-osebít, av. sans cesse *b.* 307,3.

ne-osindít, aj. non condamné *b.* 184,3.

ne-ostinind, aj. sans se fatiguer; *neust-* 8*,2.

ne-páčnic, aj. non tranquille *b.* 214,3.

ne-părăsínd, aj. non abandonnant 130, 2; **-sít,** aj. av. continuel; sans cesse 57, 2. 107,3. 164,3. 192. 279,3.

ne-pățít, aj. *mr.* nouveau, pas encore essuyé *b.* 271,3.

ne-páza, sf. négligence, sans garde *b.* 153,2.

ne-plecát, aj. s. désobéissant, opiniâtre 47,2. 193; *b.* 20,3; **-cătór,** aj. s. désobéissant 13*. 50,3.

nepoată, v. nepot.

ne-pocăít, aj. impénitent 13*,2.

ne-podobít, aj. non orné 57.

ne-poftít, aj. s. non invité *b.* 375,3.

ne-pomenít, aj. qui n'a pas été mentionné *b.* 355.

ne-póstnic, aj. incontinent 88,2.

nepót, sm. (ţĭ) petit-fils 53. 59,2. 60. 66. 92,2; *b.* 98. 168,2. 193,2. 212, 3. 241,2. 293,3. 303,1—3; —, (ţie) 134, 2; —, (ţă) 68,2; —, neveu 143,3. 144, 1—3. 237,3; *b.* 98,2. 135; **nepoátă,** sf. petite fille 53; *nepotă* 44,3. 92,3.

ne-poticnesc, vr. 3. ne trébucher pas 110,3.

ne-potrebnyĭ, aj. (slav.) inutile 157,2.

ne-povăţuíre, sf. manque d'instruction *b.* 125,3.

ne-povestít, aj. inexprimable 257,3.

ne-prăvălít, aj. non bouleversé 202,3.

ne-pricepând, aj. non comprenant *b.* 255,2; **-cépere,** sf. ignorance 225; *-cêpere b.* 5,3; **-pút,** aj. ignorant; fou 324,3; *b.* 94,2. 181,2.

ne-priceştuít, aj. non communié 300,2.

ne-prieáten, sm. (ĭ) ennemi *b.* 13, 3. 14; *-tin,* 361. 362,2; *b.* 10. 101,2.

ne-priitór, aj. s. envieux; diable 17, 2; *b.* 12,2.

ne-purtáre de grije, sf. négligence; incurie *b.* 51. 125,3.

ne-putând, aj. ne pouvant 190,2; *b.* 48,2. 112,2. 240,3.

ne-putêrnic, aj. s. faible 105,2; **-putinčós,** aj. s. id. infirme, incapable, impotent 25,2. 30,2. 52,2. 250. 275. 312, 3. 344. 361; *b.* 91. 246,2; *-tsos b.* 185; **-putínţă,** sf. impuissance; infirmité, faiblesse 77. 79,3. 118,3. 168. 194,2. 201; *b.* 108,2. 179,3; *cu —,* impossible *b.* 83. 164. 252.

ne-pútred, aj. (ḑĭ, de) incorruptible 99. 233,3; **-reğúne,** sf. incorruptibilité 51. 233,3; **-rezíre,** sf. id. 102,2. 316,3; *-redíre* 14*,1.3. 233,3. 303,3.

ne-putút, av. impossible 224.

ne-răbdáre, sf. impatience, *-reb-, b.* 83; **-dát,** aj. intolérable 338,2.3; **-dătór,** aj. impatient *b.* 356.

ne-rás, aj. non lissé *b.* 11,3; —, non rasé *b.* 11,3.

ne-rătăcít, aj. non égaré 127,3.

ne-răutáte, sf. intégrité 248,3.

nere, v. miere.

ne-roditór, aj. stérile *b.* 26,2 ..; *-ri,* id. 26,2.

Neron, sm. Np. 308,2; *b.* 237.

ne-rourát, aj. non couvert de rosée *b.* 316,3.

ne-sămuít, aj. incomparable 311,2.

ne-sărutát, aj. non baisé *b.* 337,3.

ne-săturáre, sf. insatiabilité *b.* 212,2.

ne-săţiós, aj. s. insatiable 99,3. 102; *b.* 358; *-saţos* 242,3; **-sáţiu,** sm. insatiabilité 29,2.

nescănt, *-care* v. niscănt, -care.

ne-scăzút, aj. qui ne diminue pas 118,3. 119,2.

ne-schimbát, aj. non changé 45; *b.* 147.

ne-scrís, aj. non écrit *b.* 62.

ne-semuít, aj. immuable 112,2.

ne-sfărşít, aj. infini, perpétuel 38. 81,2. 97. 106,3. 163,2. 338,2; —, incomplet *b.* 83; *nesfrăşit* 182,3. 365,2. 368,1.2; *nesvrăşit* 77,2. 119,2. 185,2. 186,2.

ne-simţitór, aj. insensible *b.* 48,3. 124,2. 227,2.

neskund, neszkut v. nasc.

ne-smintít, aj. stable, immuable, constant 131. 145,3. 250,3.

ne-socotésc, va. 3. ignorer; mépriser 285. 355,2; *b.* 108,3; **-tínţă,** sf. incontinence 46; —, imprudence 76,2. 105, 2. 121,3; **-tít,** aj. imprudent 193. 204,3.

ne-spuínd, aj. ne disant *b.* 178,3; **ne-spus,** aj. ineffable, inexprimable 31,3. 297,2. 298,2. 314,3; *b.* 112,3. 150, 3. 316,3.

ne-stăpâníre, sf. anarchie *b.* 87,3.

ne-stătâtór, aj. instable; changeant 198,2. 203,2. 324,2. 325; **ne-statórnic,** aj. id. *b.* 152. 182. 247,2.

nestidínţă, sf. impudence 241,2.

nestimát, aj. précieux *b.* 300,2.

ne-stíns, aj. foc —, feu éternel 54, 3. 99,2. 117,3; *b.* 322,3.

Nestorián, sm. Np. 355.

ne-strămutát, aj. immuable 228,2.

ne-străngător, aj. s. *ne-străîngător la avuţie,* qui n'est pas porté au gain 47.

ne-suferínd, aj. av. ne tolérant pas 359; *b.* 169,3. 204,2; **-ít,** aj. insupportable *b.* 157, 3. 249,3.

ne-sulemenít, aj. sans fard *b.* 298,3.

ne-svadnic, aj. éloigné des querelles 47.

ne-svinţít, aj. non sanctifié 120,3..

neşchít, s. pr. quelques 7*; —, un peu 11,2. 12,2 (v. niscănt).

neştíne, pr. quelqu'un, -e 10*,3. 15*, 2. 46,2.. 47.. 48,2. 51,2. 77. 79,2.. 91. 115,3. 119,3. 121,3.. 161,3. 179, 3.. 180,2.. 209. 328,2. 338. 341; *b.* 151,3. 160.. 202. 246,3; *niştine b.* 85; *neştîinre* 6*,3.

ne-ştiínţă, sf. ignorance 29,2. 98,2. 130,3; *b.* 28. 201,3. 214,3.

ne-ştiút, aj. s. inconnu 116. 205; *b.* 122,3; *cu—ul,* par ignorance 59,2; **ne-ştiutór,** aj. s. ignorant 88,2. 141,3. 154,3.

ne-tăerê-împregŭru, s. prépuce 141,2.

ne-tăgăduít, aj. indubitable *b.* 126.

ne-tâĭát, aj. non coupé, entier *b.* 375,3.

ne-tămăduít, aj. non guéri *b.* 182.

ne-tănguind, aj. av. non complaignant *b.* 186,3.

ne-táre, aj. faible 55,3.

néted, aj. net, poli *b.* 92,3. 146.

ne-têmere, sf. hardiesse, courage 291,3; *b.* 87,2. 147; — *luĭ D. zeu,* sans crainte de Dieu *b.* 4,2; *-mire b.* 196,2.

netend, vr. 2. *istr.* s'attacher, saisir *b.* 284,2 (v. dcr. întind).

ne-tezésc, va. 3. lisser; polir *b.* 349. 353,2; —, aplanir 172,2; *b.* 177,2.

netocmêlă, sf. (le) adversité 205; —, irrégularité *b.* 9; **-míre,** sf. id. 308; **-mít,** aj. s. déréglé; irrégulier, sans ordre; brouille 47,2. 246,3. 280,3. 351 (ἀδιάρθρωτον); *b.* 146. 157.

ne-trébnic, aj. inutile, sans valeur 168,3; *b.* 92,3; *-trêbnic* 257,2. 340,3; *b.* 52,2. 87; **-íe,** sf. inutilité *b.* 5,3.

ne-trecút, aj. impérissable, éternel 77,2. 3. 82,2. 106,1-3. 114,2.3. 182,3; -rêcot 43,3; —, sûrement 55,3.

ne-tremurând, aj. sans crainte 11*,3.

ne-tulburát, aj. serein *b.* 260,3.

ne-ucigáş, aj. s. non violent 47,1.2.

ne-uĭtát, aj. qu'on ne peut pas oublier 125.

ne-umblát, aj. loc —, terre vierge *b.* 203,2.

ne-unít, aj. non uni (à l'église de Rome) *b.* 99.

ne-urát, aj. av. sans trinquer *b.* 294, 1.2.

ne-urmát, aj. inimitable 224,3.

ne-ustinind v. ne-ost-.

ne-várnic, aj. perfide *b.* 11,2.

ne-vărstnec, aj. mineur *b.* 125,3.

nevástă, sf. (este) femme 116; *b.* 68, 2.3. 137,2. 256,3.. 362,2; *nvestă, mr.* jeune femme *b.* 274; **nevestioară,** sf. petite femme *b.* 293,2.

nevăstúĭcă, sf. belette 90,3.

ne-vătămát, aj. non blessé *b.* 184, 3. 189,3.

ne-văzut, aj. s. invisible 41. 101,2. 109,3. 280,3. 311,2; *b.* 17,2. 157. 174, 3. 353,2; *-vădut,* 54,2. 115. 228,3. 264, 3. 296; *-vuzut* 32,2.

Nevederica, sf. Np. *b.* 172.

nevestĭoară, *nvestă* v. nevastă.

ne-vestit, aj. sans renommée 133.

ne-vicleán, aj. simple *b.* 38.

ne-viforát, aj abrité, non exposé aux vents *b.* 15,3.

ne-vindecát, aj. non guéri, incurable 15,3. 16,2. 81,3. 282,3.

ne-vinovát, aj. s. innocent, sans reproche, sans tâche; impuni 6*,3. 12*, 2. 12,3. 13. 33. 40. 47,1.2.. 50,2. 113, 3. 170,2. 204,2. 214,3. 364,3; *b.* 143. 236.

nevóe, sf. (oĭ) peine; gêne; malheur 13*,2. 19. 26,2.. 46. 56. 76,2. 86,2. 119. 134,2. 171,2. 190,3. 214,2.3. 253. 289,2.3. 297,2. 330,2. 349,3; *b.* 11,3. 13,2.. 19. 22,3. 25. 29,2.. 122.. 208. 213,2. 354,3. 363,2; —, contrainte 10*, 3; —, effort 30. 204; —, péril 318.2; —, nécessité 11*,2; *b.* 27,2. 83,2. 87,3; —, faiblesse *b.* 203,2; —, diable *b.* 78; *cu* —, difficilement 260,2. 280,2. 337,2; *b.* 6,3; *de* —, nécessairement 49. 90,3; *a fi* —, être nécessaire 161; *am* —, certainement 110,3; *nevoiâ* 42; *-ĭa* 52,2. *mr. nevoĭă mare,* terrible *b.* 269, 2; *nevoĭe* 42,2. 72; *b.* 164,3..; *nevoi b.* 96,2. 181,2. 216; *mr. nevolĭe,* angoisse *b.* 270.. 272,3; **nevoĭáş,** sm. misérable *b.* 375; **nevoésc,** va. 3. forcer, nécessiter 38,2; *b.* 87,3. 151,3; —, dépenser 79, 2; —, vr. s'efforcer 3*,2. 6*,3. 47. 49. 57. 60,3. 68,2. 95. 96,2. 106. 129,3. 163. 179,3. 180.. 181,3.. 236,3. 270, 2. 278,2. 285. 293.. 320. 327; *b.* 11,2. 54. 131. 195,3. 242,3; *nivoesc b.* 141.

ne-voínţă, sf. (ţe) effort; zèle; peine 29. 49. 68,3. 73. 76,2. 110. 118,2..3.. 146,3. 184,3. 241,3. 251,3.. 257. 291, 2; *b.* 8,3. 47,1.3. 149. 180; —, (ţă) malheur *b.* 181,2; **nevoít,** aj. av. forcé, contraint 15*,3. 45. 74,3; *ni-* 87; **nevoitór,** aj. s. s'efforçant, qui s'efforce, se donne de la peine 30. 99,3. 130,2. 285. 295,2.

ne-vólnic, aj. s. infirme 304,3; **-cíe,** sf. infirmité 291,2.

ne-vrând, ne voulant pas *b.* 162.

ne-vrêdnic, aj. s. indigne 246,1.2. 340,3; *b.* 6. 15,2. 16,2. 47,3. 67,3. 170, 3; *-vred-,* *b.* 184,2.3. 302; **—íe,** sf. incapacité, indignité 157. 246,2.

Nevrod, sm. Np. Nimrod 66,1.2.

ne-zăbávnic, aj. efficace, sans délai *b.* 153,3.

ne-zăticnínd, aj. sans trébucher *b.* 13.

ne-zidít, aj. non créé *b.* 154,3.

ne-zdrávăn, aj. miraculeux *b.* 236, 2. 3.

ne-zmintit, aj. sans changement *b.* 124,2.

ni, pr. pers. 1 pl. dat. 132,3. v. gram.

ni, cj. ni, *mr. b.* 281,2; *ni istr. b.* 285 .. 287, v. nicĭ.

Nica, sm. Np. 87.

nica, av. *mr.* encore, aussi *b.* 265,3. 270,2. 280,3 (v. dcr. încă).

nicăírĭ, av. nulle part *b.* 233,2. 234, 2. 369,3; *-rê,* 133, 3; *nicăĭurĭ b.* 179, 2. 245,2; *-rea b.* 301.

Nicanor, sm. Np. 283,3.

Nichéa, s. Nl. Nicée 320; *-céa b.* 100; *Nêchi* 93,2. 183,2.

nicĭ, part. cj. ni, ni même, ni . . ni 25,2. 31. 38,2; pass. *nič* 48,3 . . 90. 110,3. 318,3 ..; *b.* 136 ..; *nice* 36. 57,3. 60,2 .. 71,2 .. 82. 88,2. 108,2 .. 116,3. 161,3. 193,2.. 242. 255,2.. 274,3. 310,2. 325. 350,3. 364; *b.* 13 . . 100,2. 173,2. 307; *neč* 3. 8. 21. 141,3; *nece* 1*, 2. 4*,3 .. 8*,2. 10*,2. 13*.. 8. 10,3. 12,2. 19. 22,3 . . 27,3. 29 . . 33 . . 40,2 . . 54, 3. 74, 2 . . 128; *neci* 124,3; *mr. neți b.* 265,2; *ban, nișí b.* 262,2; **nicĭ că,** jamais *b.* 291,3; **nicĭ cum,** id. nullement, aucunement 165,2. 363; *b.* 190. 243, 3; *nič —,* 287, 3. 295, 2. 323,2; *nice —,* 243,3. 277,3. 324,3; **nicĭ de cum,** id. 291,2; *b.* 203,2; *nice — —,* 315; **nicidănuoară,** jamais 367. 368,2; *nice dinioară* 83,3. 85; *nice o dănăoarâ* 101; *neč dinioră* 1,3; *istr.* **nič-ur,** aj. aucun *b.* 283,3.. 284. 286,2 (cf. niš).

Nicoare, sm. Np. (Nicolas) 62,2.

Nicodim, sm. Np. 100,3. 101,2. 158, 2. 243,3. 244,2.

Nicarda, sf. Np. *b.* 172.

Nicolae, sm. Np. Nicolas *b.* 126,2. 128; *-cu-,* 283,3; *Necula,* 38, 2. 75; *-ae* 223, 3. 224,2 .. 225; *b.* 1,2; *-ai,* 152; *b.* 8,2. 18; *-aĭu* 102,3. 173,2; *-leĭ* 93,2; **Niculaitán,** Nicolaïte 129,2.

nĭel-lu, sm. *mr.* agneau *b.* 265 . . (dcr. miel).

Nifon, sm. Np. 170,3. 171,1.2. 172. 192,2. 287,3. 288.

nigdar, av. jamais, *istr. b.* 284,1.

Nigoíț, sm. Np. 87 (cf. Neagoe).

Nil, sm. Np. 58; —, le Nil *b.* 93.

nimic, av. s. rien 131,3. 177,3; de —, vaurien *b.* 95, 2. 166,2; *bnt ñimic, b.* 262,2; *-cŭ,* 316,2; *b.* 151. 156,2; **-că,** 96,2. 306,2; *b.* 105; *de —,* 295,2; *maĭ —,* à peu près aucun 361,2; **-ca,** 292, 3. 331,3. 338,2; *b.* 20,2. 31. 154,3. 210. 239,3; *de —,* pauvre *b.* 358; *nemic* 134. 180,2 ..; *nemica* 4*,3. 10*,3. 33. 40,2. 163,2; *de —,* indigne 156,3; *nemică* 2. 17. 20. 23,2. 27,2. 63,3. 96,3. 112,3 .. 116,2. 120. 129,2. 147,3. 211,3. 323,2. 349,3; *b.* 9. 13. 67,2. 121,3. 123. 212, 2; *maĭ —,* presque rien 79,2; *alta —,* rien que 200,2.

níme, pron. personne, nul, aucun 8. 38,2. 44,2. 45. 48,3. 51,3. 53. 61,2. 77. 78,3. 91,3. 101. 108,3. 118,3. 137. 2. 139,3. 141,2. 155. 181,3. 183,3. 210. 223,3. 296,2. 298. 310,3. 327. 361,2; *b.* 72. 115. 169,2. 296.. 304,2. 340,2 .. 350, 3; *nimê* 10*. 4 .. 5 .. 26,2.3. 67, 2. 136,3; —, rien 20; *nimi* 87; *b.* 95; *neme* 74,3. 102,3; **nimene** (gen. dat. nimănuĭ, nimăruĭ) 5*,2. 171,3. 174. 177, 3. 198,2. 204,2; *b.* 149,2. 178,3. 200,3. 350, 2; *-nê* 8*,2. 69,2. 159. 329; *b.* 6, 3. 69,2. 159,3. 329; *b.* 6,2. 69,3; *-ni b.* 257, 2; *nimerilê* 40,2; *nimine b.* 56,3. 218; *-ni* 204,2 ..; *b.* 1,3. 167; *nemene* 159,2. 230,2. 245,3; *b.* 11,2. 218 ..

nimerésc, va. 3. trouver; parvenir; rencontrer; arriver 360,2; *b.* 174. 346, 2. 350,3; *ne-,* 58,3. 111. 121,3 .. 133, 2. 221,2. 222,2. 350; *b.* 1,2. 19,2.

Nineviea, sf. Nl. 115,3 ..

ning, va. 2. couvrir de neige *b.* 343,2.

ninga, *mr.* encore *b.* 274,3. 280 (v. dcr. încă); —, près de *b.* 277 (v. dcr. lângă).

ninsoáre, sf. l'action de neiger 281.

niscânt, pron. *mr.* quelque *b.* 269; *nes-, b.* 266,3 (v. neșchit).

niscare, pron. quelqu'un 95,2. 116 .. 121. 160. 177,3; *b.* 315,3; *nes-, b.* 312, 2; *nescar-va,* id. 333,3.

nisétru, sm. esturgeon *b.* 43.

Nistor, sm. Np. *b.* 82,2.

Nistru, sm. nom du fleuve 73,2.. 235,2; *b.* 34,2. 35,2.. 292..

niš, pr. *istr.* rien *b.* 283,3. 284. 285 (cf. nici).

nişte, pr. quelques 59,3. 77,2. 88. 95,2. 160,2. 165,2. 171,2. 176,3. 199, 2. 203. 306,3. 330,2. 354,2; *b.* 2,2. 19, 3. 28,3. 38.. 51,3. 91,2. 132,3. 134, 2.. 152,2.. 174,3. 211,3.. 365,3; *-tê* 360,2; *-têe, b.* 200,3; *-ti b.* 84,3. 217; *neşte* 24.. 25. 27,3. 49. 61. 69,2. 96. 100,2.. 101,2. 105,2. 120,2. 133,3.. 140, 3. 184,3. 207,2. 225,2. 232. 243,2. 259.

niştota, sf. pauvreté 269.

nişóru, av. *mr.* léger *b.* 266,2; **nişureaţă,** sf. légèreté *b.* 266,2 (dcr. iuşor, uşor).

nîizâ, prép. *mr.* entre *b.* 263,3. 266, 3 (cf. dcr. miez).

noă, aj. neuf. 70; *b.* 339,3; *noao* 27. 127,3. 146. 309,2. 332,2; *b.* 28,3; *noî b.* 64,2. 67,2. 83..; *a noa,* f. 33. 40,2; *al noaole,* le neuvième 9; *b.* 71,2; *al noole* 90; *al noaâle* 224,2. 225; *al noîle b.* 66,2; *istr. al noptele,* id. *b.* 285.

noă, v. nou.

noápte, sf. (nopţi) nuit 34,1.2.. 52. 61. 98,3. 154. 245,2. 286,2. 364,2; *nopte* 266,3. 313. 365,2; *mr. b.* 276,2; **noaptea,** av. pendant la nuit 11,3. 82. 117,2. 164,3; *b.* 149,3; *noaptè* 1,2. 7. 217,3; *b.* 67; *nuptè* 366,2; *noptea* 1*,2.

noăzecĭ, aj. quatre-vingt-dix, — **şi noă,** quatre-vingt-dix-neuf *b.* 339,3; *noaozecĭ şi noao* 127,3. 309,2. 332,2; *nouăzecĭ şi nouă b.* 367.

nóbil, aj. noble *b.* 248,3.

nod, s. nœud *b.* 370.

Nódea, s. le diable (noueux) *b.* 260,2.

nodorós, aj. noueux *b.* 191,3. 192.

Nóe, sm. Np. 145,2. 266,3. 275,2. 286,3; *b.* 49,3. 50,2. 60,3. 61.. 66. 371,3.

noeán, sm. la vaste étendue (de l'Océan) *b.* 129,2; *noĭan,* abîme 343,2.

Noémvrie, s. Novembre 221,3. 279; *b.* 26,2. 27.. 127. 203; *-vre b.* 127,3; *Noevre* 114. 256,3. 363,2.

noesc, v. înnoesc.

nohot, s. pois chiche *b.* 98.

noĭ, pr. pers. 1, pers. pl. v. gramm.

noĭmă, sf. (me) sens *b.* 163,3.

nomofilax, sm. garde-loi 78,1.2.

nontru, 299,2 (cf. lăuntru).

noptele, *istr.* v. noă.

nor, sf. *mr.* brue *b.* 278,2..3. 282 (dcr. noră).

nor, sm. (ĭ) nuage; nuée 202,3. 313, 3; *b.* 23. 24. 50,3. 64,2.. 158,1.2. 330; —, (nourĭ) *b.* 199,2. 216,3. 353; *noor* (ĭ) 83,3. 316; *b.* 56,2. 137,3; *nour, b.* 330,2; *nuâr,* (ĭ) 49,3. 105. 106.. 107, 2. 267,2. 326; *nuor,* (ĭ) 12*. 2,1.2. 29, 2. 201,2.. 285,3. 302,3..; *b.* 48,3. 121. 321..

noroc, sc. (urĭ) bonheur; sort 70,3. 72,3. 203,2..3.. 235,2. (τυχη) 356,3; *b.* 7,3. 13,3. 26. 146,1..2. 182.. 305; *năroc* 70. 114,3. 116,3. 162,2. 199; *b.* 123,3; —, talisman 162,2; **nărocire,** sf. sort 325,3; *no-,* bonheur; sort 336; *b.* 8,3. 12,2.. 51,2. 144,2. 180. 198. 365; **norocít,** aj. av. bienheureux 337,2; *b.* 2,3. 6. 50,2. 86,2; **norocos,** aj. heureux *b.* 212,3; *rău —,* malheureux *b.* 212,2.

norod, sc. (roade) peuple; nation; populace; foule; troupe; multitude 145, 3. 147,2.3. 165. 280,2. 282,3. 284. 358, 2; *b.* 1.3. 20,2. 22,3. 25,2. 37,2. 52,3. 71. 86,3. 124,2. 143,2. 194,3. 242,2; *nărod* 4. 17. 19.. 24. 132,3. 140,2. 177,2. 189,2.3. 215,2. 221,2. 237,3. 258,3.. 264,2.. 281,3. 310,2. 319,2. 362,3; *b.* 70,2.

noroĭu, sc. (oae) bourbe *b.* 373.

nostrú, nostră, pron. poss. 1. pl. nôtre v. gramm.

not, vn. 1. naviguer 58,2.. (v. înnot).

nou (nouă, noĭ, noue), aj. neuf; nouveau 100,2. 141,2. 199,2. 230,3. 252. 282,2; *b.* 151,2. 351,2; *noaâ* f. 101. 133, 2. 145. 280,2; *noao,* f. 43. 194. 268,2. 336,3; *b.* 30. 124,3; *noo* 120,2; *noauă b.* 294,2..; —, (noao f. pl.) 13,3. 18, 2. 84; *b.* 45,3. 223; —, (noaî) *b.* 64; —, (noo) 4; —, (nooă) 314,3; *cêlea noaâ,* les nouvelles choses *b.* 13,2; *de —,* de nouveau 343; *b.* 240,2; *din —,* tout neuf *b.* 223,2.

nouăzecĭ v. noăzecĭ.

Novacu, sm. Np. 92,2; *b.* 302—304; **Novăciţă,** id. *b.* 293,3.

nravoucénie, sf. éthique 88,3.

nu, av. non, ne pas, point 1*,2. 1. 2. 3.. 31; pass. *no* 1*,2.. 4*,3. 16*,2. 8.. 363,3. 365,3; *istr. b.* 282,3.

nuc, sm. noyer *b.* 368,2. 369,2; **nucă,** sf. (nucĭ) noix 357; *b.* 44. 98. 376,2.

nucșoáră, sf. *(re)* noix muscade 356; *b.* 42,2; *nucușoară b.* 97,3.

nueá, sf. (ele) verge, gaule 357; *b.* 240,2. 289,2; *nue b.* 369,3.

numaĭ, av. seulement 1. 24. 27,2. 37,2. 42,2. 51,3 .. 62. 80,3. 88,3. 101, 3. 113,2 .. 176,3. 274. 324; *b.* 7,3. 150,2. 214,3. 255,3; — *cât,* aussitôt, de suite 27. 96,2. 232,3 ..; *b.* 41,3. 77,3; — *ce,* id. 201,2; *b.* 73,3. 74; — *decât,* 128,2. 195,2. 310,3; *b.* 40,2. 3. 54,2. 57. 174,3; —, de rigueur *b.* 349; *nu* —, non seulement 46. 89,2. 107. 262,2.3; *b.* 28,2. 80,2; *fără,* —, seulement 262,2.3; *b.* 37,2; *numa, b.* 224,3. 259. 260,2. 307,2.

numa-le, *mr.* v. nume.

nú-mândru, aj. peu sage 15.

numâr, sc. (ere) nombre 43. 82,2. 126. 133. 211,3. 267,3; *b.* 7,2. 82,3. 152,3. 253,2; —, numéro *b.* 164,3. 165; *fără de* —, innombrable 80,2. 362,2; —, va. vr. 1. compter, nombrer 84. 95. 1,2. 102,2. 279,2. 338,2; *b.* 86,2. 120, 2. 121,2. 349,3. 366,2; —, lire 5*,3.

núme, sn. (me) nom; titre 3*. 9*. 1. 2. 7 .. 14,2. 19,2. 25. 39,3. 42,2 .. 55 .. 78,2 .. 100,3. 126,2. 142,3. 194, 2. 197,2. 292,3. 299,2. 350. 367,3; *b.* 36,3. 105. 172 .. 249. 252,2; *numêle b.* 8,3; *numeale b.* 13; *-mi-, b.* 55,3. 56. 220. 261,2; *mr. numală b.* 276,2. 281, 2; *nome* 54,2; *b.* 188,2. 369,3; *istr. lume b.* 284,3. 285; **numésc,** va. vr. 3. nommer; appeler; désigner 365,2; *b.* 154,3. 206,3; *număsc* 245,3. 322,3; *b.* 12,2. 61,2.

numeris, sm. nom d'une troupe des anges 221,3.

numíre, sf. (rĭ) nom; dénomination; terme *b.* 49,3. 88,3. 155. 220,2. 222,2. 3 .. 252,2. 253,3. 260; **-ít,** aj. s. fixé *b.* 213; —, renommé *b.* 88,2.

numpta v. nunta.

nún, sm. parrain de noce 317,3; *b.* 321,3; **-ă,** sf. marraine de noce *b.* 315,2.

nuns v. nus.

núntă, sf. (te, țĭ) noce 116. 217,3. 317,3 ..; *b.* 29,3. 34,2. 51,2 .. 68,1. 2 .. 3 .. 261. 312,3; *numpta, mr. b.* 280,3.

nuor v. nor.

nus, pr. 3. pers. (nusă, nușĭ, nuse) il, elle; eux, elles 15*,3. 16*,2. 15,2 .. 18,2. 21,2. 81. 85,3. 100,2. 102,2. 103, 3. 108,3. 187,2. 188,1.2; *nuns* 58,2; *rus* 7*,1.2.

nymphă, sf. (e) nymphe 216,2.

O (O, Ꙩ).

o, art. fem. acc. elle 1*,2. 14*,2. 2 .. 4. 8. 17 .. 21,2; pass.

o, pr. f. une 14*. 2. 4. 6 .. 21,2. 23, 2. 25. 188,2.3. 262; *b.* 213,3; *istr. b.* 283,3 .. (v. uă).

o, intj. oh 3. 55. 60,2. 140,2; *b.* 231,2.3 .. 247,2.

oablă v. oblu.

oáchĭeș, aj. brunet *b.* 258,2. 287,2. 329,2.

oáe, sf. (oĭ) brebis 11,2. 14,2. 15,2. 18,2 .. 74,3. 76,3 .. 88,1.3. 103,3 .. 155,2. 171. 175,2 .. 282. 318,3. 331, 2 ..; *b.* 28. 163 .. 221,3 ..

oajde, sf. (de) fers 3*,3.

oála, sf. (le) pot, marmite *b.* 118,3. 164,2; *istr. olă b.* 286,3.

oáră, sf. (or, orĭ) fois 2. 4 .. 5. 15,2. 23. 52 .. 61. 65,3. 95,3. 104,3. 120,3. 152,3 .. 169,3. 183,3. 292,2; *b.* 29, 2 .. 52,3. 67,2. 187,2. 194,2; —, moment *b.* 206,2; *mr.* fois, *b.* 272,3 .. 280,3; *un'* —, une fois; soudainement, *b.* 264,2. 266,3. 268 ..; *de un'*—, id. *b.* 268,3; *tr'*—, immédiatement *b.* 264,3. 265,3; *puțină* —, peu de temps *b.* 266; *multă* —, longtemps *b.* 264,2.

oáre, cj. ou bien, serait-il possible, est-ce que 112,3. 215. 233; *b.* 30,2. 101,2; — —, ou-ou 46,2 .. 105,2 ..; — —, soit-soit 180,2; — *când,* jadis; une fois 100. 143,2. 234. 263. 290,2. 317, 2. 357,3; *b.* 360,3; — *care,* quelqu'un 284. 306,3. 342,2; *b.* 8. 28. 47,3. 51,3. 52, 2. 63,3. 79,3. 87,2 .. 153,3. 195,3. 203,3 .. 364; — *câte,* quelque que ce soit 183,3 .. 187,3; — *ce,* quelque, quelque chose 5*. 129. 262,2; *b.* 11,3. 146,2; — —, en quelque sorte 305,3; — —, quelqu'un 298,2; — —, quelque peu 353,2; *b.* 35; — *cine,* quelqu'un 59. 61,3. 100,3. 137,2. 186,3. 294. 348,3; *b.* 211, 2; — —, quiconque 127. 128,3; — *cum,* en quelque sorte; ou bien 263,2; *b.* 90, 2. 91,2. 354,3; — *oare,* 183,2; — *unde,* n'importe ou; quelque part 84,2 .. 132. 138,3; *oari undi b.* 360; **oáreșĭ-care,** quel-

que *b*. 106,3. 124, 3. 220,2; **oáreșĭ-ce,** quelque chose, en quelque manière 63, 3; *oariș-ce b*.182; **oáreșĭ-cine,** quelqu'un *b*. 123,3; **oareșĭ-cum,** en quelque sorte *b*. 124,3 (v. orĭ).

oárfăn, sm. *mr.* pauvre *b*. 281, 2.

oáspe, sm. hôte 352, 2; *ospe* 137; *oszpe* 216,2; —, *mr.* ami *b*. 263,2. 270, 2 . .; **oáspete,** sm. (țĭ) hôte 237,3. 238. . 271,3; *b*. 67. 248; *oaspite, mr.* ami *b*. 265,2; **ospătáre,** sf. traitement *b*. 315,3; **ospătéz,** va. 1. (aĭ) traiter, régaler 237, 3 . . 238 . .; *us-,* 12*; —, loger 350; *ospeteḑ* 306; —, vn. vr. manger, se régaler 49,3; *b*. 303. 325. 342 . .; **ospăț,** sn. (ețĭ, êțe) repas 80,3. 224. 238,2; *b*. 128,3. 209,3; *-ți* 336.

oáste, sf. (oștĭ) troupe; armée 6. 36, 2. 59,2. 66,2. 70,3. 71 . . 72,2 . . 106, 2. 142,3. 177,2. 190—193. 200 . . 334, 2. 357,3; *b*. 23,2. 35,2 . . 55,3 . . 83,1. 3. 126,3 . . 132, 3 . . 197,2 . . 3; —, guerre 178; *b*. 4. 50. 128; *de* —, guerrier 177,3; *oste,* 4; *b*. 166,2; **ostáș,** sm. (ĭ) guerrier 292,3; *b*. 22,2. 23,3. 29,2. 168,2. 189, 2. 197. 204,3. 244.

obádă, sf. menottes *b*. 336.

obârșénie, sf. fin, bout *obrășenie,* 32, 2. 41,2; —, origine 254,2; **obârșesc,** vn. 3. finir, accomplir 160,2.3. 171,3. 197, 3; *obrășesc* 256,3. 257,2 . .; **obârșie,** sf. fin 257,3 . .

običaĭnyĭ, aj. slav. d'après l'usage commun de la langue 208,3.

obicéĭu, sc. (eĭurĭ, ee) coutume, usage, mœurs; droit; loi 297, 1. 3; *b*. 25. 75, 2 . . 3 . .; *b*. 119,2. 124,2 . . 220,2.3; *-cei b*. 220; *-čaĭu,* 101. 193. 219,3. 221. 224, 2. 270,3. 276. 350,3; *-cêĭu* (cêe) 144. 145,3. 284. 288,2. 330,3. 337,3; *b*. 5. 39; *-cêi* 333; *-ceaĭu* 241,2. 259. 313,2; **običnă,** sf. id. 252; **obicĭnuésc,** va. vr. 3 s'accoutumer; s'habituer; être l'usage *b*. 75,2; *obič-, b*. 163. 177. 236; **-nuít,** aj. s. accoutumé; ordinaire, commun, régulier *b*. 25. 87,2 . . 145. 196,3. 197,2 . .; *obișnuít, b*. 113; **običuínță,** sf. (țe) coutume *b*. 52,2.

obicnésc, vr. 3 se piéter *b*. 155.

obídă, sf. peine, chagrin 9*.2, 19,3; *b*. 101,2, 233,3; **-desc,** va. 3. affliger, chagriner; offenser 96,2. 127,2. 309,2; *b*. 69,2; *obiduesc,* 115,3. 364,3; **-dít,** affligé 169,2.

obĭéct, sc. (urĭ) sujet *b*. 246,2.

obiĭale, sf. pl. loque 94; *b*. 3,3.

oblăduésc, va. 3. gouverner; administrer 78,2. 159,3; *b*. 97,2; **-duíre,** sf. administration *b*. 87,3. 254,2; **-duitór,** sm. gouverneur, maître 239,3. 240. 322, 3. 335. 347,2.

oblâ'nc, sm. pommeau de la selle 362,2; *b*. 258,3.

óblaste, sf. province; diocèse *b*. 219, 2 . . 3. 220; *-ti, b*. 221,2; *-tie,* 159.

oblicésc, vn. 3. entendre, apprendre 12*,1.2. 144. 258.

óblu, aj. droit; plan *b*. 357; *oablă,* f. *b*. 177,2.

obór, va. 1. renverser; détruire, abattre 88,3. 105. 199,3. 213. 320,2. 367.

oboróc, sc. (oace) boisseau *b*. 62,3 . . 333,3.

obosésc, va. vn. 3. fatiguer 58,2; *b*. 196,2.

obrăslit, 341. l. odrăslit.

obrășenie, -sc, v. obârșenie.

obráz, sc. (e) visage; figure; image 11*,3. 35. 58. 60, 1. 2. 133, 3. 266. 292. 321; *b*. 7,3. 47. 69,3. 72. 106, 2 . . 107. 130,3 . . 202,3. 338; —, courage *b*. 74. 102,2; **-nic,** aj. impertinent *b*. 169, 3; **obrăznicíe,** sf. impertinence *b*. 131,3. 152,2. 352,2.

obrăzovánie, sf. organisation *b*. 219.

obrezuésc, va. 3. circoncire 15*,2.3.

obrintit, aj. enflammé *b*. 341,3; —, s. enflammation *b*. 343.

obște, sf. *de* —, général, public, universel 159. 237,2. 319,2. 333. 340,2. 346,2. 361; *b*. 10. 27,2. 30.3. 78,3 . . 124. 156. 201,2. 221,2. 252,3; *b*. 9,2. 191. 252,3; *opște,* 290,3; —, s. public, assemblée 333,2; **obștésc,** va. 3. révéler *b*. 95,3; —, aj. général *b*. 220,2. 222,2.

oca, sf. cause 270,3; *ocâ* 272,2.

ocá, sf. (ă, ale) ocque 95,2. *b*. 334. 376,2; —, (azĭ) *mr. b*. 268. 271,2.

ocaainic, sm. misérable 163,2; *ocaanic* 96,2 . . 117,3; *-nie,* (slav.) id. 79,3.

ocaca, s. cri de la grenouille *b*. 335,3 . .

očaeánie, sf. désespoir 296.

ocáră, sf. (re, ocâră) affront, outrage, insulte; honte; malédiction 3. 49,3. 102, 2. 122,2. 192. 264 . .; *b*. 2,2 . . 48. 105. 140,3. 193,3. 229,3. 240,3. 310. 366, 3 . . 367; *ocarea,* 47,2; **ocărâre,** sf. insulte 30; **ocărăsc,** va. vr. 1. bafouer, in-

sulter; outrager 15*,2. 55. 102. 122,2. 3. 198,2. 206,2.3; *b.* 53. 81. 95,2. 211. 256,2.310; **ocărăt,** aj. outragé *b.*138,3..; —, non considéré 46,3; —, qui mérite d'être réprimandé *b.* 47,2; **ocărâtor,** aj. s. offensant 291; **ocarnic,** moqueur 50; *ocarŭnic,* s. médisant 46,2.

ocărmuésc, va. 3. gouverner 321,2; *b.* 222; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 9,2.. 47. 90, 1. 3. 219, 3; **-uitór,** aj. s. qui gouverne *b.* 8,3. 243 (v. otcăr-).

ocasione, sf. *mr.* occasion *b.* 265.

ocenă, v. ocină.

oce-naș, sm. (e) Pater noster 25,2. 28. 41,3.

ochésc, va. 3. viser, lorgner *b.* 295,2. 3; **ocheșíc,** aj. brunâtre *b.*318; **ochișór,** sm. (ĭ) dim. petits yeux *b.* 290,3. 306; **ochĭu,** sm. (ĭ) œil 8*.. 11,1.3. 12,3. 19, 2. 23.. 28. 30,3. 54,2. 64,2. 82,2. 88, 3. 99,1.3. 105,2. 114,2.. 127,2. 167,3. 223,2. 274,3. 312,2. 337. 349..; *b.* 47, 3. 106,3.. 123,2.. 171,2; —, (ochyĭ) 364,3; —, (otĭĭ) *bnt. b.* 263; —, prairie dans la forêt *b.* 259; **ochĭul bouluĭ,** pulsatille, 355,3; *oclĭu, mr. b.* 266. 270,2.

ocínă, sf. (ne) patrimoine; immeuble, propriété 2*. 38,2.3. 43,3.. 45.. 54,3. 75,2.3. 93,1-3.. 143,3. 151,3.. 180,2. 200.. 264; *b.* 34,3; *ocenă* 74,3. 91,3..; **ocináș,** sm. (ĭ) héritier 86,2; **ocinătoárea,** sf. (κληρονομουσα) 209,3; **ocinéz,** va. 1. posséder (en héritage) 103,3.

oclĭu, *mr.* v. ochĭu.

ócnă, sf. (ne) mine, saline 176,2.3. 177; *b.* 34,3. 365,2; —, bagne *b.* 363,2.

ocól, sn. canton 173,3. 174; —, enclos de bétail *b.* 85,2.. 334,3..; **-ésc,** va. 3. entourer 172,3; *b.* 158,2. 260; —, faire le tour, parcourir *b.* 251,2. 299, 3. 331.

ocrotésc, va. 3. protéger *b.* 156; —, vr. se gouverner *b.* 243; **-íre,** sf. protection *b.* 125,3.

Ocsisteri, sm. Np. Oxenstirn *b.* 46,3.

Octómvrie, s. Octobre *b.* 27,1-3. 126, 3; *-ovrie,* 321,3; *b.* 58,2.

odáe, sf. (ăĭ) chambre 73; *b.* 20.

odăjdie, sf. (iĭ) chasuble, vêtement d'église 346,2; *odejdie* 176. 244.

odănăoară, -re v. odinioară.

odată, à la fois 58,2. 362,2 (v. dată).

odejdie, v. odăjdie.

odgón, s. mesure de cent pas *b.* 92, 3. 93.

odíhnă, sf. (ne, nă) repos 2. 36. 106, 3. 111. 294,2. 360; *b.* 6. 16,3. 104. 132. 161,2. 245; **-nélă,** sf. id. 3. 256,2; **-nesc,** vr. vn. 3. se reposer 17. 23. 36. 63,3. 66,2. 71,3. 72,3. 89,3. 186,2. 206. 228, 2. 271,2. 273,3. 306,3. 366,2; *b.* 14,3. 129. 134. 139,2. 163,2. 200,3. 238; *odinesc* 304,3..; *b.* 326,3. 327; **-níre,** sf. repos 323; **-nitór,** aj. s. reposant 109,3.

odinioárâ, av. jadis, un jour 130,2. 222; *b.* 47; *nič —,* jamais 132,2. 203,3. 341,3; *odinioră* 131,3; *odineoară b.* 179; *odănânăoáre, nice —,* jamais 233; *-ăoáră* 304,2. 353,3; *odănioară b.* 87,2 (v. dănăoară).

Odisef, sm. Np. Ulysse *b.* 82—84; **Odisia,** sf. Odyssée 60,3; *-íea b.* 82,2.

odobáș, sm. (ĭ) capitaine d'une compagnie *b.* 19; **Odobești,** Nl. 72,2.

odor, sn. (oară, -re) bijoux; trésor 114,2. 148. 240; *b.* 96,2. 162,2. 181. 218. 348,3.

odráslă, sf. scion *b.* 314,2; **odrăslesc,** vn. 3. pousser, bourgeonner *b.* 314,2. 316, 3; —, devenir comme un bourgeon *b.* 341,3.

Odríe, s. Nl. Adrianople *b.* 127; *-iĭu,* id. 192,2; *b.* 294,3.

odprostésc, va. 3. *istr.* pardonner *b.* 283..

of! intj. ah, hélas *b.* 309. 362,1.3; *oh,* 66,2; *b.* 102,3. 114. 182. 190. 222, 3; —, *istr. b.* 282,2..3.

ofilésc, vr. 3. faner, flétrir *b.* 311,3. 312.

oftáre, sf. gémissement *b.* 342,3..; **ohtătură,** sf. id. soupir *b.* 161,2. 180,2; **oftéz,** vn. 1. soupirer, gémir 67,3; *b.* 290,2. 307,2; *ohtez b.* 183.

ogár, sm. (ĭ) lévrier *b.* 172. 354,3.. 355..·373.

ogeác, sn. (urĭ) cheminée; famille *b.* 244.

oglíndă, sf. (nde; nzĭ) miroir 61,3. 238,3. 364; *b.* 2,2. 9. 12,3. 160,3. 250, 3; — *năravurilor,* Speculum morale 295, 3; **-désc,** va. 3. fixer, regarder (attentivement) 256,2. 324,2.

ogoáda, sf. grâce 7*,2; —, repos 30; **ogodésc,** vn. 3. reposer 30.

ogór, sn. (oare) jachère, terre 141, 2; *b.* 305,2. 320,2.

ográdă, sf. (ăzĭ) cour; *b.* 351; —, gîte 365; —, haie *b.* 12.
oh, v. of.
ohábnic, aj. patrimonial, *hohamnec* 134,3.
ohtătură, ohtez v. oft-.
oĭ, av. oui, (ναὶ) 187,3.
oĭt, 85. v. uĭt.
Oĭtúz, sm. Nfl. 38,2.
oíță, sf. (țe) petit agneau *b.* 258,2.
ólă, v. oală.
olăcăesc, vr. 3. crier, lamenter *b.* 138,3 . .; *olic-,* ib. id.
olăcár, sm. (ĭ) estafette *b.* 179,2.
o-l-altă, av. *la —,* ensemble *b.* 307, 3 . . (v. alt).
olár, sm. potier 283.
olát, sn. (urĭ) arrondissement 175,3; *b.* 9,2.
olicăesc, v. olăc —.
Olimbiĭádă, sf. Np. *b.* 166,3.
Olivét, sm. Nl. *b.* 190,2.
ológ, aj. paralytique 23.
oloĭu, sm. huile 242,3 (v. uleĭu).
Olt, sm. Nfl. 189,3; *b.* 127,2.
oltár, sn. (e) autel 83,2. 101,2. 172. 259.. 262,2. 297,3. 346,2; *b.* 32,3. 204, 3; **-nic,** sm. acolyte 297,3.
om, sm. (omenĭ, oamenĭ) homme; peuple 1*,3. 13*. 1 . . 2 . . 7. 8. 16,2. 3. 17,3. 19. 25,1 . . 2 . . 26. 27,3. 30,2. 3. 34,3. 36,2.3. 39,2. 50,3 . . 61. 69, 2 . . 70. 83 . . 96,2. 100,2 . . 102 . . 104, 3. 111. 115,3. 117,2 . . 137,2. 166,3 . . 169,3. 184-185. 205,2. 206,3. 266,1-3. 272. 291,3. 293. 314,3. 342,2. 366,3; *b.* 13,2. 59,1-3. 63,3. 110. 141,2 . . 230, 3; —, (oaminĭ) 8. 135,2; *b.* 171,3. 199, 2; —, (oameriĭ) 3*. 55,3; —, famille 123,3; —, (oameînri) 4*,2; —, *istr.* (omiri) *b.* 282,2. 286; — *bun,* homme honorable 45 . . 87,2. 92,2; — *de cinste,* id. 72, 2; — *de credință,* homme de foi 122, 3; — *de frunte,* notable, principal 72, 2; — *de treabă,* h. comme il faut *b.* 355; **omoáĭe,** sf. femme *b.* 372,2 . .
omăt, sm. (țĭ) neige *b.* 24,2; *omet* *b.* 147.
omenésc, aj. humain, d'homme 9*. 12. 17. 97,3. 105. 139. 182. 184,1 . . 3. 185 . . 344,2. 367; *b.* 148; *oamenêscă,* f. *b.* 10,2; —, va. 3. traiter *b.* 229; **-éște,** av. humainement *b.* 356,3; **omeníe,** sf. dignité, honneur; humanité, civilité 30. 31,3. 216. 256,3. 326,2; *b.* 99. 169,3. 197. 213,2 . . 224,3. 226. 234,3. 315,3. 374,2; **omeníre,** sf. humanité *b.* 87,2. 150,3 . .
omet, v. omăt.
omídă, sf. (de, izĭ) chenille 8; *b.* 350 . . 352 . .
omilie, sf. (iĭ) sermon *b.* 106,2. 108,3.
omilésc, vr. 3. se humilier 321,2; **-linţă,** sf. humilité 100,3 (v. umilesc).
Omír, sm. Homère 60,3. 342; *b.* 82, 2. 91.
omofór, s. chape, omophore 258. 259,2.
omór, va. 1. (ăĭ, ă) tuer 24. 35,2. 102. 117,2. 150 . . 171,2. 190,2. 291,3. 324,3. 342,2. 3 . . 361,3; *b.* 4,3. 16,2. 38,2. 63,2. 129,2. 171,2.3. 206. 367,1..; **-ăcĭúne,** sf. l'action de tuer 106; **-ăt,** aj. s. tué, mort 102. 318,3; *-rít* *b.* 186.
omșór, sm. petit homme *b.* 79,3.
on, s. (ὤν) être *b.* 154,3; —, un *b.* 340,3 (v. un).
Oncĭul, sm. Np. 43,3.
Onórie, sm. Np. Honorius 300,2.
opăresc, va. 3. échauder, brûler *b.* 352,1.2; **-rítă,** l'action d'être brûlé *b.* 341,3.
opíncă, sf. (cĭ) sandale *b.* 3,3. 4. 224. 225. 259,3. 319,2. 361,2 . .; **-cár,** sm. paysan *b.* 258,2; **-cúță,** sf. petite sandale *b.* 309,2.
Oprea, sm. Np. 73 . . 74 . . 87,2. 135.
opreá, intjct. halte *b.* 355,3; **opreálă,** sf. arrêt; empêchement 161; *b.* 206,3; **oprésc,** va. 3. arrêter; retenir, empêcher, prohiber 11*,3. 25,2. 60. 120,3. 137,2. 144,3. 160. 161 . . 188, 2. 202,2. 212. 323. 355. 363,3; *b.* 54,3. 63. 83,3. 100, 2 . . 149,2. 197. 242,2; —, vr. s'arrêter; se retenir; cesser 47,3. 88,2. 89,3. 359, 3; *b.* 46,3. 84,3. 313; **-ít,** aj. défendu, prohibé 323,2; *b.* 29,3; **-itór,** aj. s. qui empêche 6*,2.
opsprezêce, v. opt.
opște, v. obște.
opt, num. huit **al — ul,** le huitième 89, 3; — *ăle,* id. *b.* 71; **optŭ-sprâ-zêce,** dix-huit 23,2; — *spre —,* *b.* 203; *optusprezăce* *b.* 111; *opsprezêce* *b.* 203,2; *optŭ-spre-zêcelê,* le dix-huitième 162,3; **optŭ-zecĭ,** quatre-vingts 164; *mr. -zăț* *b.* 266,2.
opu, *e —,* il est nécessaire 13*. 3. 55,2.
or, v. oară, orĭ, voiu.
óră, sf. heure *b.* 214,3.

Orádia, sf. Nl. *b.* 293.

orănduésc, va. 3. commander; arranger, régler, classer 267,2. 344; *b.* 125, 2 .. 153,3; **-uĭálă,** sf. (elĭ) règle, ordre; institution 245,3. 308,2. 320,3, 330,2. 331,2. 333. 344,3 ..; *b.* 42,2. 108,3; *-uealǎ,* 345; *b.* 24,3. 75; —, rang *b.* 53,3; **-uíre,** sf. ordre *b.* 253,2; **-uít,** aj. nommé; arrangé *b.* 86. 115,3. 125,2.3.

oráş, sn. (e) ville 1. 5 .. 25,3. 38, 3. 43,3. 47,2. 74. 93,2. 137,2 .. 141,3. 176,2 .. 188. 189,3 .. 194,3 .. 233. 255,3. 296,2. 347; *b.* 8,2. 27,3. 75. 113, 2. 165. 210; **orăşán,** aj. s. citoyen 295, 3. 296; *-ean* 38,2; *b.* 12,3.

Orâştie, sf. Nl. 38. 178.

oráţie, sf. oraison, adresse 246. 335, 3; *b.* 310,3. 312,3; *-ţâe* *b.* 228,2.

orb, aj. s. aveugle 25,1.2. 110,3. 188,2. 252,2. 299,1-3. 319,3; *b.* 120. 245,2. 257,1..2..; *mr.* *b.* 265,3. 266.. *istr.* 286,3 ..

orbálţ, sm. érysipèle; **orbălţát,** érysipelé *b.* 341,3.

orbésc, va. vn. 3. aveugler; rendre, devenir aveugle 23; *b.* 109,2. 237; **-éşte,** av. aveuglement *b.* 46,3. 238,3; **-íre,** sf. aveuglement 300; **-ítór,** aj. s. aveuglé 35,2.

ordinár, aj. ordinaire *b.* 223,3.

ördög atta (magyar) que le diable l'emporte *b.* 224,2.

Orighén, sm. Np. 163.

orgán, sn. (e) orgue, harpe 179. 314,3; *b.* 181,2; —, organe *b.* 48,2.

orĭ, cj. ou, ou bien *b.* 171; — —, ou-ou, soit-soit 146,2. 191; *b.* 19,2. 24, 3. 35,2. 163 .. 208,3 .. 312. 364,3; *— când,* toujours, quand que ce soit 362; *b.* 178, 3; *— care,* quiconque 318,3; *— cât,* autant que, de quelle manière que ce soit 310 .. 323; *b.* 229,2. 242,3; *— ce,* qui que ce soit 77,2. 317,3; *b.* 126,2. 202,2; *— ce fel,* de toute sorte *b.* 148,3; *-cine,* quiconque *b.* 161,2. 170 ..; *— încâtro,* dans toute direction 200,2; *— unde,* ou que ce soit *b.* 106,3; *— şi unde,* id. *b.* 349,3; *— şi cum,* en quelque sorte *b.* 362 (v. oare, vare).

Orión, sm. Np. *b.* 159,2.

ort, sm. să dea *ortul* popeĭ, mourir *b.* 366.

ortá, sf. régiment *b.* 81,3.

orz, sm. orge *b.* 26,3. 298,2.

os, sn. (oase) os 13. 85 .. 117,2. 192,2. 210,3. 215,1-3 .. 218,2. 331,3; *b.* 26,2. 138. 185,3. 356.

osăbésc, va. 3. séparer 268. 284,3. 318,2.3; *b.* 90,1.2. 149,2; —, vr. se distinguer 316,3; *osebesc,* 280,3; *osi-,* 282; **osébĭ,** av. *de* — séparé, 270,2. 332; *b.* 72; **osebíre,** sf. différence 328,2. 330, 3; *b.* 4; *osibire,* division 260,2; *b.* 156, 3; **osăbít,** aj. séparé; différent 235,3; *b.* 220,2; *osebit* *b.* 426,2; *osi-,* *b.* 163. 185,3; —, av. surtout *b.* 221,3; *osebit* 344,2; *b.* 201,3; **osebitór,** s. séparation 280,3.

Osanna, s. Hosanna 233 .. 287. 311 ..

osâ'ndă, sf. (de) châtiment, punition 4*,2. 26. 55,2. 210,3. 242,2. 285. 346; *b.* 125,2. 237. 242,3; **-désc,** va. 3. condamner; punir 13* .. 50,3 .. 80,3. 85. 168,3. 230,3. 259,2. 318,2; *b.* 17,2. 141,3. 154,2. 251,2; **-díre,** sf. condamnation, peine 231,3. 295,2. 302. 316, 2; *b.* 192,3. 193,2, 242,2; **-dít,** aj. s. condamné, maudit *b.* 17,2. 322; *osindit* *b.* 83.

osâ'rdie, sf. zèle, ferveur 130. 209, 2. 290,2. 360; *b.* 8,3. 78,3. 162,3. 192, 2. 211,3. 252,2; *osrădie* 118,2.3. 119. 237; *usrădie* 31,2; **osâ'rdnic,** aj. s. empressé *b.* 154. 254,3.

Osedec, sm. Np. 66.

osem, *istr.* num. huit *b.* 284,2.

ósie, sf. axe 323 ...

Osie, le livre d'Hosée 325,2.

osindesc, v. osănda.

Osmán, sm. Np. 149,3. 150 ..

ospătez, v. oaspe.

osrădie, v. osârdie.

osteneálă, sf. (eale, elĭ) fatigue; peine; travail *b.* 124,3. 259,3. 357,3; *-nêlă* 95,2. 119,3. 129. 157. 204,2. 280, 2. 337,3. 340,2; *b.* 1,3 .. 37. 41,3. 79. 96. 108,2. 156,2.3. 163,2. 176,3; *-nĭală* 145,2. 146,2. 195,3; *ostinală* *b.* 114; *ustenêla* 79,2; **ostenesc,** va. 3. fatiguer; lasser; —, vr. se fatiguer 58,2. 81,2. 146,3. 295. 306,2. 336,3; *b.* 13,2. 249, 1.2; *ust-* 37,2; **osteniînţă,** sf. fatigue 80,3; *-ninţă* 360,2; **ostenítă,** sf. fatigue 58,2; —, aj. fatigué *b.* 176,3; *ostênit* *b.* 200,3.

ostoésc, va. vr. 3. calmer, reposer *b.* 295 ..

ostropiel, sm. une sauce *b.* 44,3. 45.

ostróv, sn. (oave) île 140,3. 143,1, 3. 258,3. 308,2. 349,3. 350. 367,2; *b.* 40—42. 129. 133. 151,2.

osvêştistva, sf. sainteté 157,2; **osvetit,** aj. saint 7.

oszpe, v. oaspe.

Oşerhêli, s. Nl. 176,3.

oştean, sm. (êni, enĭ) soldat, militaire, *-tên* 58,2. 72. 200,2. 299,2 . .; *b.* 4 . . 34,2; **oştésc,** va. 3. militer, lutter; camper; servir 36,2. 132. 247,3. 292, 3 . . 322; **oştíre,** sf. (rĭ) expédition; armée *b.* 23. 102,2; **oştitór,** aj. belligérant 35, 2; **oştitură,** sf. armée 228,3.

ot, prép. (slav.) de 28,3. 43,2.3 . . 53. 56,2. 62,2. 63,2. 87. 97,2. 103 . . 109,3. 134, 2.3 . . 135,2.3. 141,2. 186,3. 215; **ottam,** de là 92,2 . .; *otam* 87,2 . .

otác, sm. palais, résidence 336 . .

otărâ't, aj. fixé *b.* 355 (v. hotar).

otcărmuésc, va. 3. gouverner *b.* 14; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 11; **-uitór,** sm. maître 190,3; *b.* 14 (v. ocăr-).

oteşesc, vr. 3. s'attrister *b.* 71,2.

oteţĭ, sm. pl. (slave), les Pères de l'Église (les membres du concile de Nicée) 93,2. 312.

Otici, sm. Np. Nl. 92—93.

otĭi, bnt. v. ochĭu.

otpúst, sm. dimissorium 161. 186,2.

otrávă, sf. (ăvĭ) poison, venin *b.* 94, 3. 163,2. 243; *istr. otrov b.* 286,2; **otrăvesc,** va. 3. empoisonner *b.* 96,2. 182, 2. 305,2. 364; **otrăvít,** aj. venimeux 191; *b.* 11,3; **otrăvitór,** aj. s. id. *b.* 85,2. 163, 3. 242,2.

otţi, v. oteţĭ.

otvêt, sm. slave, réponse.

oţăl, oţăt, v. oţel, oţet.

oţăresc, vr. 3. frémir 139, 3. 140. 188.

oţél, sm. acier 178,2; *b.* 130,2. 152. 339 . .; *oţăl b.* 64,2; **oţelésc,** va. 3. acérer *b.* 335,3; **oţălit,** trempé 361,3.

oţét, sm. vinaigre 320,3; *b.* 42, 3. 375; *oţăt* 9; *b.* 57, 3. 98; **-esc,** vr. 3. s'aigrir *b.* 11,2; **oţâţât,** aj. aigri *b.* 12,2.

ou, sn. (oao) œuf 167,3. 168; *b.* 77, 3. 129 . . 136,3 . . 211,3 . .; —, (oau) *b.* 360,3; — (oule) *b.* 361; — (ouă) *b.* 369; *istr. ovu b.* 286; **ouez,** vn. 1. pondre, faire des œufs 167,3; *b.* 166,3. 337, 3. 355,2.

ovăs, sm. avoine *b.* 27. 321.

Ovideus, sm. Np. Ovide *b.* 13,3.

Ovreu, sm. (Ovrêĭ, eĭ) Hébreu 16*,2. 59,3. 60. 85,2. 237,3. 263; **Ovreíca,** sf. Nl. Judée 19; **ovreeáşte,** av. en hébreu 16*,2. 21,2.3; *ovrieşti b.* 65,2; **ovrĭĭáscă,** aj. f. hébreu, *ovreească* 16*,2; *b.* 65,2.

ovu, istr. v. ou.

P (II).

pac, istr. av. seulement *b.* 284,2.

păcát, sn. (e) péché 3*. 9*,3. 14*, 3. 2,2. 4. 13. 24,3. 29,3. 48,3 . . 80,2. 86,2. 104,3. 107. 113 . . 147,2. 171. 233, 3. 234. 258. 365,3; *b.* 63,2. 234,3. 236, 2; *mr. pecat,* dommage *b.* 264,3; *istr. pecat b.* 283,2.3; **păcătós,** aj. s. pécheur; méchant 1*. 9*,2. 12*. 2 . . 13,2. 19, 3. 20 . . 37,3. 50. 79,3. 86. 102. 106, 2.3. 180. 211,2. 231. 285. 299. 304 . . 314. 338,2. 364,3. 365. 368,2; *b.* 49,2. 57,2; **păcătuésc,** vn. 3. pécher *b.* 4,3. 193.

páce, sf. paix 10*,2. 4. 49. 81. 94. 111,3 . . 149,2 . . 165,2. 178,2. 190. 240,2 . . 248,3. 268,3 . . 273,3. 327. 366, 3. 367; *b.* 30,2. 35,2. 103,3 . . 108,3. 204. 210,2. 236; *patse* 216,2; *mr. pache b.* 263,2; **păcuit,** aj. fixé *b.* 193.

păclă, sf. brouillard 29,3; *istr. pchè,* enfer *b.* 283,3 . . 284,1 . . 2 . .

pácoste, sf. malheur 113,2; *b.* 356, 2; —, imputation 305.

păcuit, v. pace.

păcurár, sm. berger *b.* 328,3. 329 . . 343,2.

páde, sf. *mr.* terre *b.* 272.

păducél, sm. aubepine (crataegus aria) 356,3.

păduche, sm. (ĭ) pou *b.* 119,3. 363,3.

pădúre, sf. (rĭ) forêt, bois 4. 38,3. 43,3. 57,2. 58,3. 71,3. 297,2 . . 339; *b.* 44,3. 84,3. 147,3. 165,2. 239,2; *-ri b.* 120,3; *mr. padure b.* 264.

păgân, aj. s. païen; gentil; nation infidèle 15*,3. 16*,1.2. 5. 27,2. 51. 89. 128. 133,2. 146. 194,2. 212,3. 249,2. 264 . . 309,3. 362 . .; *b.* 9,3. 22.3. 29, 3. 55,3. 79,2. 204,2; —, mécréant *b.* 180,3; **păgânésc,** aj. païen 130; *b.* 10, 2; **-êşte,** av. 16*,2; *b.* 79,3; **-nătáte,** sf. paganisme 131; *b.* 4,3; —, crime 210, 3; —, cruauté *b.* 180,3.

págubă, sf. (be) dommage, perte 60, 3. 61,3. 151. 191. 257,2. 341,2.3.

354,2; *b.* 25,3. 59,2.3. 77,3. 122,3. 197. 236,3. 252,3. 375; **păgubésc,** vn. 3. perdre va. 3. faire perdre 296,2; *b.* 248,2; **păgubitór,** aj. s. faisant perdre 274,3; *b.* 202.

păha, sf. orgueil 54,3.

pâhár, sn. (e) verre 43. 52,1 .. 3 .. 100. 224 .. 244, 2. 262,2 .. 285. 332. 363,3; *b.* 180. 225,3. 227. 242,2. 312, 2. 317,1.3 ..; **păhărél,** sm. dimin. *b.* 351,3; **păhárnic,** sm. (ĭ) échanson 72, 2. 75,3. 151,3. 340,3. 343,2 ..; — *mare,* grand échanson *b.* 97,2; **păharnicél,** sm. id. 103; *-hăr-,* 103; **paharnicéşte,** av. comme un échanson *b.* 369; **păhărúţă,** sf. (ţe) petit verre *b.* 353.

păĭ, av. puis *b.* 258,3 (v. apoĭ).

paĭu, sm. (paĭ) tuyau de blé 201,3; *b.* 11,3. 336.

păĭájen, sm. (ĭ) araignée; toile d'araignée 171,2; *-jin* 205; *paĭjăn b.* 172; *păĭanjăn b.* 262 ..; *painjină* 212; *b.* 12; **painjănésc,** vr. 3. se voiler (des yeux) *b.* 98,3.

paic, sm. (ĭ) page *b.* 75,2.

Pailie, sm Np. *b.* 343.

pâ'ine, sf. (nĭ) paine; grains 5 .. 9. 52. 65, 3. 66. 90. 107. 175, 2. 232, 2. 238 .. 244,1.3. 246,1.2. 256,2. 262,2. 326. 330,3. 332; *b.* 11,2. 36,3. 37. 71, 2. 77. 121,2. 164,3. 203,2. 221,3; *păne,* 36,2. 218,3. 284,3; *b.* 24,3. 48,3. 103, 2. 184,2. 233; *păni b.* 138,2; *peni* 39; *păînre* 55,2 ..; *mr. pâne b.* 281,2. 282, 1.2; *istr. pâra b.* 284,3; *pera b.* 283.

Paísic, sm. Np. 159.

păînră, 9; v. până; **pâînre,** v. păĭne.

pájere, sf. aigle *b.* 371.

pájişte, sf. gazon *b.* 176,3. 177,2.3; *pajeşte* 218,3.

pălăcăríe, sf. *mr.* prière *b.* 268,2; **-rsesc,** va. 3. prier *b.* 268,3. 276,3.

Paládie, sm. Np. 304,2 ..

palamídă, sf. chardon 355,3. 356.

Palas, s. Np. *b.* 83,3.

palát, sn. (urĭ) palais *b.* 39. 84,3. 252,3; —, *mr. b.* 281.

pălc, sn. (urĭ) troupe; régiment; camp *plăcu* 3*,3. 4*,3. 5*,1.2.

pălésc, va. 3. frapper *b.* 296,2. 297, 2; —, hâler *b.* 344,2.

Palistína, sf. Nl. 351,1 .. 2; *b.* 200,3.

paligoríe, sf. consolation *b.* 182.

pálmă, sf. (e) paume de la main; soufflet 7. 211,3. 326; *b.* 63. 69,2. 297, 2. 303,3. 366,2; **pâlmuésc,** va. 3. souffleter *b.* 302. 303,2. 364,2.

pálos, sn. sabre *b.* 171,3. 292,1.3. 293.

pâlş, sm. (glis ?) 90,3.

páltin, sm. (ĭ) platane 356,3. 357; *b.* 289,2.3; **păltior,** dim. *b.* 317,3.

pâmânt, sn. (urĭ) terre; pays; terrain; monde 1*,2. 8*. 14*.. 1 .. 2. 3,1-3. 23,2. 29. 65 .. 67—68. 69. 77. 98, 2. 106,3. 111, 3. 118,2 .. 120,1.2. 124. 139,2. 202. 203. 248. 254,2. 264,2. 306, 3. 325, 2 ..; *b.* 22,3. 131, 1 .. 342, 2; *pămâînt* 23; *pamînt* 213. 214; *pemint* 39. 148; *istr. pamint b.* 283; *pe-,* 283. 284,3; **pâmânteán,** aj. s. (enĭ) indigène; terrestre; habitant de la terre 83; *b.* 25, 1.2. 147. 254; **-tésc,** aj. indigène; mondain; terrestre 130,2. 271. 314; *b.* 124, 2. 193,3. 220,3; *pămentesc* 233,2. 316, 3; *pementesc* 367,2.3; *pemintesc* 145,2. 298, 2.

pámente, sf. mémoire 16; —, commémoration religieuse 62,2. 63.

pân, av. jusque 179,3. 180,2 .. 3. 351,2; *b.* 48,3. 119,2. 290,3; **pănă,** id. tant que 15*,2. 2. 4. 5. 7. 14,2. 24. 28. 36. 72,2 .. 86,2. 90. 96,2. 147,2 .. 189, 3 .. 261,2.3. 317,3; *b.* 16. 60,3. 137,2. 158,2. 224. 327. 359; — *când,* jusqu'à ce que 52. 68; *b.* 230; — *ce,* id. 158,3 ..; *b.* 111. 212,2; — *a nu,* avant de *b.* 9. 215. 231,2. 365,3; *pâînră* 2*,2. 3*,2. 4*,1.3. 5*,2. 9. 55,2; *păr, b.* 120; *pără* 5*,2; *b.* 82,2. 83,3. 85,3. 135; *istr. pir* tant que *b.* 283,3. 284.

pánă, sf. (pene) plume; panache *b.* 111 ..; *istr. b.* 285,2; *pênă b.* 213; **păniceá,** sf. (ele) dim. *b.* 327,2.

Pánă, sm. Np. 74,3 .. 75,2. 76; **Pann,** Np. *b.* 360. 361. 364,3. 370. 372,3.

pândésc, va. 3. épier *b.* 227,3; **-ditúră,** sf. lace *b.* 108,2.

pandúr, sm. (ĭ) soldat *b.* 214. 215.

păne, v. păĭne.

Pangă, s. Np. 93,2.

păngărésc, va. 3. diffamer 303,2; **-rít,** aj. s. flétri *b.* 47,2.

Panonia, sf. Nl. 171,2; **-nean,** 157,2.

pâ'ntece, sm. ventre; sein; intérieur 60,3. 85,3. 243,3. 267,2. 285. 321; *b.* 22,3. 23,2. 31,3. 62. 63,2. 68. 89,2.

106,3. 150,2. 158,2. 164. 240,3. 369; *-tice b.* 61; *mr. pântică b.* 271,2.

Panteleĭmón, sm. Np. 157.

Panuchie, sm. Np. *b.* 10,3.

pâ'nză, sf. (ze) toile; linceul, linge 100,3.. 101. 140,2.. 222. 288,2; *b.* 45,2. 117,3. 129,2..3. 262. 303,3..; *-zi, b.* 97; *-ndă* 231,3; **pănzar,** sm. (ĭ) tisserand 353,2..; **pănzăturĭ,** s. pl. linges *b.* 63,3. 64.

paos, sm. libation 264.

pápa, sm. pape 146,2. 163. 321,1.2. 328,1-3. 332.

Papai, sm. Np. 216.

paparúdă, sf. (de) jeune fille couronnée de feuilles, sur laquelle on verse de l'eau en temps de sécheresse et on chante une formule pour amener la pluie *b.* 320,2..

Păpăuți, s. Np. *b.* 82; **Papiea,** sf. Nl. 308,2.

papistáș, sm. (ĭ) catholique 189,2; **păpistășíe,** sf. papauté 328,3.

păpséSc, va. 3. *mr.* finir, cesser *b.* 268,3. 281,3.

păpúc, sm. (ĭ) pantoufle *b.* 177,2. 255. 294,3. 361,3. 364.

pápură, sf. roseau *b.* 376,2; *-poră* 355,3.

păpușoĭu, sm. poupée *b.* 250,3.

păr, pără, v. pân.

par, vn. vr. 2. (păruĭ a păre) paraître, sembler 27,3.. 52,2. 54. 61. 67,3. 106,2. 113. 117,2. 127,2.3. 133,2. 138, 2. 170.. 187,2. 222,3. 224,3. 231,2. 259,2. 262. 267. 274,2. 298,1.2. 308. 309,2. 323,3. 342,3. 349,2. 365; *b.* 14, 2. 40,3. 41,2. 48,3. 54. 78,3. 90,2. 104, 3. 118,3. 173,3. 217. 313,2. 362,2..; — *bine,* se réjouir 83,1.3. 137.2; *b.* 208, 2; — *rău,* regretter 63,3. 115,3. 142. 340, 3; *b.* 135,2; **par'că,** comme *b.* 249,3.. 281,2. 308.. 349. 353,2.

par, sm. *mr.* pieu *b.* 268,2.

păr, sm. (perĭ) cheveux, chevelure 65,3. 117,3. 186,3. 222. 234,3; *b.* 27. 65. 71,3. 90,3. 109,3. 118,3. 119,3. 159,2. 172,3. 177,2.3; *mr. per, b.* 264. 279,3.

păr, sm. (erĭ) poirier 357,1.2; *b.* 199, 1-3. 327,2..; **pără,** sf. (pere) poire 357, 2; *b.* 320.

pará, sf. (le) parà, sou *b.* 337,3. 374; **-le,** pl. argent; monnaie *b.* 346,3. 363; **părălúță,** sf. (țe) *id. b.* 360,3.

páră, sf. flamme 142,2. 165,3. 246, 2; *b.* 180,2. 181. 194,2. 217,2. 223,2. 237,2; *parră* 303,3..

pă'râ, sf. (rĭ) plainte; action; accusation, procès 4*,2. 16*,2. 46,2.3. 63. 93,2. 159,2. 174,3. 175. 331; *b.* 206,2. 374,3; **părăsc,** va. 1. dénoncer; —, vr. se plaindre 4*,2. 24,2. 62,2. 63,2. 74,1. 2.. 144,1.3. 151. 175. 195. 198,2. 318, 2. 351,2.3; *b.* 55,2. 75,2. 97,2. 98,2. 205,3. 206..

pâra, *istr.* v. pâine.

Pară, Np. 93.

părăcălisésc, vn. 3. *mr.* prier *b.* 267,2.

paraclís, s. chapelle; prière *b.* 66,3.

părăésc, va. 3. claquer *b.* 352,3.

parágina, s. aj. inculte *b.* 367,2; **părăginésc,** vr. 3. être en jachère *b.* 367, 3; *bnt. -șinesc, b.* 262,2; **părăjinítă,** aj. laissé en jachère *b.* 262.

paralíș, sm. paralysie *b.* 54,2.

paramíthă, sf. (the), *mr.* fable *b.* 263,2; *parmithiu b.* 268. 269,3. 273..

parascovénie, sf. (iĭ) conte *b.* 262.

părăsésc, va. 3. abandonner; quitter; cesser 27. 61,2.3. 85,2. 145,2. 156,2. 180,3. 196,3. 197. 205,2. 284,2; *b..* 19, 2. 48,1.2. 96,3. 148. 165,2; *-săsc* 248. 266,3. 275,1.2. 283,2; *b.* 48,3; **-sit,** aj. abandonné 361; *b.* 230,2.

părăș, sm. (ĭ) accusateur 351,3; *b.* 125,2; **pără't,** sm. accusé *b.* 125,2.

părățésc, vn. 3. régner 146; **părățíe,** royaume 35,2 (v. în—).

părâu, sn. (răe, rae, rao) ruisseau; fleuve 72,2. 213,3. 249,2; *b.* 133,3. 161, 2. 196,3. 298,2.3. 334,2.

părcăláb, sm. (ĭ) préfet; maire 53, 2. 74,3. 93. 173,2. 174,2; *b.* 76,1.2. 300,3. 343,3; —, la dignité de préfet 72,2. 73,3.

pardosésc, va. 3. parqueter; paver 173; *b.* 130.

păréche, sf. (ĭ) couple; paire 35; *-chi b.* 91,2.3.

părére, sf. (rĭ) opinion *b.* 313,2; *-rê-,* 202,3. 252,2; —, apparence *b.* 91, 2. 177.

părésimi, sm. pl. quadragésime 218,3.

păréte, sn. (ețĭ) mur; paroi 24,2. 366,2; *b.* 98,3. 178,3; *-rê-,* 4*. 57,2. 162. 271,3; *-ti, b.* 136,2.

pârgâ, sf. primeurs; prémices 37,3. 269,2. 270,2. 321,3; *b.* 153,3.

părgár, sm. (ĭ) échevin; citoyen 38, 2. 45. 73,3. 93,2; *pră-* 43,2.

părghie, sf. bière; levier 357.

părguesc, vr. 3. mûrir *b.* 238,2.

parhie, sf. diocèse 223,3 (v. e p-).

părigorisesc, vr. 3. *mr.* se consoler *b.* 267,2.

parimíe, sf. (iĭ) chapitre de la bible lu dans l'église 263,2.

pârínte, sm. (ţĭ) père; parent 9*.. 15,1.2. 18,2. 19,2.. 30,1.2. 36,3. 38, 2. 48,2.. 50,3. 60,1-3. 76,3.. 82,1.2. 88,2. 106,2. 108,1-3. 140,2. 155,3. 172. 179. 244,1-3. 277,2.3.. 291,2. 292,2. 305,2.3. 306,2. 345; *b.* 16,3. 28, 3. 38. 125,3.. 179,2.3. 234,2; — *duhovnic,* père spirituel 157,3; *-ţiĭ buni;* vrais parents 278,2; *pârînte* 81; *părente* 134,2..; *parănte* 2*,2; *părănte* 178,3; *parinte* 39; *b.* 359,1.2..; *mr. parinte* (ţiliĭ), *b.* 265,2. 266,2; **-tésc,** aj. paternel 348,2; *b.* 173. 183,3.. 349,3; *-tăsc, b.* 196,3. 202,2. 220,2. 359,1.2.

Pariz, sm. Np. 216. 296,2; *b.* 246,2.

pârjină, sf. *mr.* coup *b.* 271,2.

pârjól, sm. feu *b.* 263; *dau —,* incendier *b.* 368; **-esc,** vn. 3. brûler; roussir 71. 191,3. 234,3.

părláz, sm. haie *b.* 349.

pârlesc, vn. vr. 3. brûler; brunir *b.* 64, 3. 293,3. 337.. 376,2.

Parmena, Np. 283,3.

paróh, sm. curé *b.* 201,2.

părós, aj. poilu *b.* 145,2.

părpălít, aj. délabré; gâté *b.* 333,3.

părtăsêlă, sf. rue pavée 176,2; **-sésc,** va. 3. paver 176,3.

părtáş, sm. (ĭ) participant 326; *b.* 15,2. 29. 125,3. 221; —, communion 262,2..

parte, sf. (părţĭ) part, partie; la portion 15. 21,3.. 31,2. 33,2. 38,2. 41,3. 43, 3. 62,3. 72,2. 93,1-3. 101. 112. 227,1-3; *b.* 28,1.2.. 118,2; —, côté; contrée 67. 130. 165,3. 177,1..2.. 190,3. 192,2. 199, 3; *b.* 3,2.. 50,1.2. 68,3. 117,2; —, sexe *b.* 51,3; *a avea —,* participer 242, 2; —, avoir du bonheur; de la chance *b.* 103. 105,2. 223,2.3. 309,3. 353,2; *de o—,* séparément 335..; *de o— de alta —,* çà et là 334,2; *de acea —,* de l'autre côté 172; *— parti* 115,2. 151..

părticêa, sf. (cêle) particule 244,2.

particulár, aj. s. particulier *b.* 222, 1.2.

părtinésc, vn. 3. tenir part; être partiel 70,2; **pártnic,** sm. (ĭ) participateur; partisan 242,3. 257,2.

pás, sm. (şĭ) pas 203,2. 210,2. 299, 3; *b.* 89,3. 240,3. 305. 356; —, possibilité *b.* 304,2; **pasă,** vn. 2. prs. imprtf. vas 2*,3. 3*,3. 7*,2. 24,3. 63, 3. 127,3. 216,2. 254,1.3. 274. 291,3. 353; *b.* 37,3. 68,2. 96,2.. 136,3; **păsaţĭ,** 2. prs. pl. allez 26,2. 27. 42,3; *b.* 138,3.

pas, vr. 1. importer *b.* 170. 362.

pásăre, sf. (ărĭ) oiseau 8*,2. 10*. 14*. 17. 34,3.. 102.. 128,2. 167,3. 266, 3. 316,3. 341; *b.* 109,2. 121. 129,1-3. 232,3. 254,2..; *-ră* 11,2; *-ări, b.* 111,2. 165,2..; *pasere* 35. 57,3. 116,3.. 121, 3. 354; *b.* 211; *-seri, b.* 213,1.2. 228; *-sire* 35; *b.* 105; **păsărár** (rĭ), sm. oiseleur *b.* 208,3; **păseríćă,** sf. petit oiseau *b.* 308,3; *păsăruica* (cĭ), sf. id. *b.* 44,3.

pásc, vr. vn. 2. (a paşte) paître 2*. 12*. 59,2. 193,2. 238; *b.* 11,2. 329,2. 3. 371,3; **păscuít,** pâturé 14,2.

pásca, sf. l'agneau pascal 330. 331, 2.3. 332.

păslă, sf. feutre *b.* 3,3.

pâstór, sm. (ĭ) pasteur; berger 18, 2. 36,2. 60,2. 76,3.. 77,2. 86,2. 92,3. 103,3. 136,3. 280,2; *b.* 27,3. 153,2. 163..; **-esc,** aj. pastoral *b.* 252.

păstréz, va. vr. 1. conserver; préserver; se garder *b.* 121,3. 153,2. 257. 261.

paşa, sm. (şĭ) pacha 18.. 19.. 71, 2. 334,1-3; *b.* 81,2. 92,3.

Păşcániĭ, Nl. 53,2.

Paşcovschii, Np. 143,2..

păşésc, vn. 3. marcher 286,2; *b.* 89, 3. 90,3. 176,3. 357,3; **păşíre,** sf. (rĭ) pas *b.* 303,2.

paşión, sm. *istr.* souffrance *b.* 284.

paşmátii (?) 61,3.

páştile, sf. pl. pâques 21,2. 107,2. 146,2. 178,3. 201. 219.. 308,3; *b.* 28, 3. 35,3. 52; —, paine de pâques 217,2.

păşúne, sf. pâturage 165. 251; *b.* 159.

pat, s. lit; couche 35,2.. 37. 90,2. 137. 248,2. 301. 307; *b.* 37,2.3. 70,2. 170, 2. 355; —, *istr. b.* 285.

pătul, sm. (e) grenier à blé *b.* 320,2.

pateri'c, sn. les Vies des Pères *b.* 198,2.

pátimă, sm. (mĭ) souffrance; passion 256,2. 257. 261,2. 303,2. 307,3. 321,3.

338,3; *b.* 79. 108,2. 118. 126,2. 180. 181,2. 190,1-3. 235,3. 236,1.2. 246,2.. 3..; *pátema, b.* 91; *pathima, b.* 187,3; *vremê — lor,* la semaine de la passion *b.* 63; **-máș,** sm. souffrant 348; **-mesc,** vn. vr. 3. souffrir 308. 317,2. 355,2; *b.* 7,3. 80, 3. 161,2. 179,2. 191,3. 357,2; *pathi-, b.* 187; **pătimírê,** sf. passion *b.* 204; **pătimitor,** aj. s. souffrant *b.* 204,3.

pătláginä, sf. (gene) tomate 353,3; *b.* 43,3..

Patmo, Nl. 308,2.

pătrănjéiu, sm. (ăĭ) persil 356,2; *b.* 45; *-jel, b.* 44,2; *pitrinjăl, b.* 98,2.

Pătrășco, sm. Np. 43, 3. 53,2. 91, 3. 150,3. 152 (v. Petru).

pátríe, sf. patrie *b.* 31. 82,2. 85,2. 86,3. 126,2. 128. 170,2. 246,2. 251,3.

patriárh, sm. (rșĭ) patriarche 8. 60, 2. 78,1.2.. 146. 159. 192,2. 210,2. 329,2. 332,3; *b.* 49,3; —, (patrierși) *b.* 94, 2; *-iĭarh* 178,3. 186,2; **-íe,** sf. cathédrale *b.* 82; *-iĭarhie, id. b.* 73,2; *-ierhie* 258.3; *-erșie* 60. 78; **-earșesc,** aj. patriarcal 259.

patriót, sm. (țĭ) compatriote *b.* 86,2 197,2. 252,1.2.

Patróclu, sm. Np. *b.* 82,3. 196,1-3

pátru, quatre 21,3. 24,3. 137,2. 260, 1.2..; *-turle, mr. b.* 272,2; **a patra,** f. la quatrième 23,2; —, m. le quatrième 25,1.2; *al—ul, id.* 57,2. 90,2; *al—le* 176, 3; *al—lê, b.* 54,2; *-răle, b.* 70,2; *-rele, istr. b.* 285.

pătrúnd, va. vn. 2. pénétrer; percer 345,2; *b.* 152,3. 186,3. 192,2. 208, 3. 372,2; **-ere,** sf. l'action de pénétrer 323,2; **pătrundịtor,** aj. pénétrant 323, 2; **pătruns,** pénétré *b.* 49. 85,2.

patrusprezêce, num. quatorze 164; *-sprăzêce* 15*,3. 308,2; *-sprăzăcĭ, b.* 140, 2; *-spre-ce, b.* 332,3; **patruzécĭ,** quarante 29; *b.* 145,3; *-zăcĭ* 103. 217; *-ḑecĭ* 4*,3.

pățésc, vn. 3. souffrir; pâtir; essuyer 120,3. 124,2. 191. 222,3. 223. 232. 302. 339; *b.* 81,3. 102. 122,3. 256; *pațesc, mr. b.* 271,1.3. 272,2. 279,2.3; *pațesc, istr. b.* 283. 284,2; **pațírea,** sf. *mr.* l'accident *b.* 263,3.

păún, sm. paon *b.* 109.

pávăză, sf. (veze) bouclier *b.* 90,1.2. 240,2.

Pavel, sm. Np. Paul 3*,3. 4*.. 15*. 24,3. 26. 42,3. 84. 153,3.. 237,3. 262, 1.2. 263. 269,3. 284,3. 349,3. 350; *b.* 28. 64.. 80,3. 155,3; *Pavăl* 363,3; *Pavlu, mr. b.* 265,2.

Pavlin, sm. Np. 74,1.2; *b.* 73,2.3..

Pavmos, Nl. = Pathmos *b.* 63.

pázä, sf. surveillance; observation; visite; garde 107,2. 123,3. 200. 343,3. 346,3; *b.* 10. 28. 131,3. 153,2. 174,2;

păzésc, va. vr. 3. (ziĭ) surveiller; observer; garder; maintenir 2.. 12.. 59. 61, 2. 89,2. 112,3. 131,2. 162. 167.. 168. 193,3. 200.. 204. 223,2. 236,3. 254,2. 255.. 291,2. 319,2. 337,2.. 342,2. 346, 2; *b.* 7. 19,2. 23,2. 28,2.3. 51,2. 112, 2. 182. 205,3. 219,2. 357,3. 358,3; *păḑesc* 2. 3; *păzăsc* 148. 180,3. 258,2; *b.* 46,3. 56. 189,3; **păzíre,** sf. observance *b.* 220; **păzitór,** sm. garde; gardien 159; *b.* 8,3. 90. 174,2; *mai înainte* —, circonspect *b.* 145,2; *păzitor de taină,* discret *b.* 26,2; *păzătoriul oilor,* berger *b.* 65, 3; **păzitúra,** observation 154,3.

payne, 216,2 (v. päine).

pche, *istr.* v. pâclă.

pe, prp. par; sur; vers 74,2. 105,2. 193. 331,3; *b.* 1,2. 3. 7,3. 8,3. 9,3. 13, 2. 19,2. 25,3. 33,2.. 66,2. 96,2. 189, 2. 246,1-3. 255,3..; — *cum,* comme *b.* 104; — *la,* parmi *b.* 224,3. 312,3. 319,3; *pă* 352; *b.* 44. 69,2. 126,3.. 127,3. 128.. 138,2.. 3.. 161.. 166,3.. 167. 250. 251,2. 255. 257. 258,3.. 260,1-3. 347. 357,1-3. 375,3; —, *bnt.* 262,1-3; *pi, b.* 133,2.. 136,3. 137,1-3. 138,2. 359,3; *mr. pi, b.* 280,3 (v. pre).

pecéte, sf. (țĭ) cachet; sceau 38,3. 53,2. 75.. 91,3. 93,2.. 134,3. 174,2; *-tă* 103; *-cêt* 43,3; *-cête, b.* 81. 131,3..; *pečate* 45,2; *peceție, b.* 312,2; **-tluésc,** va. vr. 3. sceller; cacheter; imprimer 16,2. 163. 228,2. 244,3. 254,2. 338; *b.* 78,2. 159,2. 218,3..

pech, sm. *istr.* coup *b.* 287.

pecliár, sm. *istr.* mendiant *b.* 283.

pedêpsâ, sf. (se) châtiment; punition 117. 138. 146; *b.* 51,3. 87,2..3.. 211, 2. 220,2. 256; *pedeapsă* 339,2; —, éducation *b.* 5,2; *pedepsa* 89,2. 220,2; **pedepsesc,** va. vr. 3. punir; châtier 5. 26,2. 159,3. 160. 222,3. 293. 294,3; *b.* 48. 51. 87. 103,2.. 131,3; —, torturer 206,3; —, apprendre; élever 341. 350,3; *b.* 359,2; **pedepsíre,** sf. châtiment; punition 157,3; *b.* 237,3; —, *mr. b.* 267,2;

-sit, aj. s. (ţĭ) bien élevé 280; —, puni *b.* 152,3. 173.

pedestríme, sf. piétons 71, 2; **-tru,** aj. av. pédestre; à pied *b.* 136. 164. 244,2. 322,2.

Peflagoniea, Nl. 224.

peğur, prp. sur; concernant *b.* 10 (v. preğĭur; înprejur).

pehlivăníe, sf. (iĭ) bouffonnerie *b.* 10,2.

peíre, sf. destruction; annihilation 345,3. 354,3; *b.* 22. 59. 164,3. 180,3. 218,3 (v. perire).

pekurăc, sf. enfer 124 (v. păclă).

pelag, sm. la mer; immensité 343,3.

pele, v. piele.

pelicán, sm. pelican 102 ..; *b.* 185,3.

Pelin, Np. 173,3. 174,2.

pelín, sm. absinthe *b.* 308 ..; —, vermouth *b.* 81,3. 298; *-ni,* herbe à balai 356; **-nuţă,** sf. (ţe) absinthe *b.* 344,3.

péliţă, sf. corps; chair 25,2. 54,2 .. 55,2; —, peau 138.

Peloponisên, Peloponésien 328.

Pentapoli, Nl. 358,3.

Pende-deka, Np. *b.* 245.

pênig, sm. monnaie; denarius 180; *pening, id.* 79,2.

Penişoară, sm. Np. 75,2.

Peniţi, Np. 207,2.

pen-prejur, prp. à l'entour 196. 235,3 (v. prin).

penticostár, sm. rituel des fêtes depuis pâques jusqu'à la pentecôte 313, 3; *-ion* 312,2.

pentru, pp. pour; à cause de 15*. 16*,3. 31,2. 45,3. 77,2.3. 115,3. 135; — *acêea,* c'est pour quoi 31,3 ..; *-tr'acè* 50,2.107; *-tr'ănsă,* pour elle 107; — *ca,* parce que; afin que 67; *b.* 204,3. 210, 2; — *ce,* pour quoi *b.* 20,2 .. 101,1. 2; — —, parce que 13*,2 .. 112,3; *pintru* 139, 3. 141,3 .. 142. 220. 311,3 .. 312,2; *pintr'acê* 137,3. 138. 139; *pintrucâ* 138. 219,3; *păntru* 74 .. 136. 141,2; *b.* 259, 2. 261. 262; *peîntru* 4. 5; **pentru,** par; entre 79, 3. 130. 187. 306; *-r'acêsta,* par cela 49; *-r'alte* entre autres 144,2; *-r'o,* par une *b.* 43,2; *peîntru,* (= prin) par 40,3; *prentru, id.* 26,1-3. 27. 62,2. 3; *preîntru* 38; *priîntru* 9 (v. printre).

Pepélea, sm. Np. *b.* 368,2.

pépene, sm. (nĭ) melon *b.* 259, 2. 369. 374,2.

pept, v. piept.

per, sm. *mr.* v. păr.

pera, sf. *istr.* v. păine.

perd, v. pierd.

perdeá, sf. (ele) rideau *b.* 238,2.

pérde-váră, sm. flâneur; vaurien *b.* 367,2; *bnt. un perghe-váră,* sm. *b.* 262,2.

peréche, sf. paire *b.* 361,3. 363.

pergám, sm. *mr.* parchemin *b.* 280,3.

perghe-vară, *bnt. b.* 262,2 (v. perde-).

Periandru, sm. Np. *b.* 9,3.

périclu, sm. *mr.* péril *b.* 264.

perierghiĭă, sf. exactitude *b.* 126,2..

pérină, sf. coussin; oreiller 136,2; *pernă* 363,2; **pernişoáră,** sf. (şoare) *id.* dim. *b.* 300,2.

períre, sf. calamité; anéantissement 11*. 16,2. 56,2. 76,2. 3. 89,2. 106,3. 142 .. 148,2. 155. 204,3. 254,2. 339,2; *b.* 59,2. 132,3. 165,3. 193,2 (v. peire).

perişór, sm. chevelure *b.* 344,3.

perít, sm. maladie de bouche *b.* 59,3.

perit, aj. s. perdu; ruiné 2. 194,2. 329,2; *b.* 103; **peritor,** aj. s. périssable; passager 23; *-urĭ,* pl. mutilation 300.

Pers, (ĭ) persan 130. 146. 337; *b.* 56. 96,3; **Pers,** Persie *b.* 2,3; *-sida,* Nl. id. *b.* 98,2. 332,3; *-săda, b.* 61,3; *-siea, b.* 188,2; **-siesc,** aj. persan 326.

persoánă, sf. (ne) personne *b.* 221, 2. 246,2; **-sonal,** aj. personal *b.* 220 ..

Perún, sm. nom d'une divinité slave *b.* 50,3.

pervaia, (slav.) première 159,2.

pescár, pêcheur *b.* 362; *păs-, b.* 39, 3; **păscăríe,** (iĭ) sf. pêcherie *b.* 219,3.

pê'sn, sm. chant religieux 213, 2. 249,3.

péspe, pp. par 157,2.3 (v. prespre, spre).

péste, pp. sur; après; plus, outre, au-delà de 270. 355; *b.* 1. 3,3. 19,2. 24, 3. 85,2. 102, 2. 127,2. 242, 2. 245, 3. 342,2. 373; *piste* 180,2. 255,2. 299; — *tot,* partout 71. 92,2; — *tot,* en tout *b.* 360,2; *pisti tot,* tout apart *b.* 181; —, *mr.* sur *b.* 270 (v. preste).

pestesc, vn. 3. tarder 180,2; **-tit,** aj. tardif; lent *b.* 164,2.

pestríţ, aj. bariolé; bigarré; tacheté 172,3. 276,3. 277; *b.* 369,2.

peşchír, sn. (e) linge 313,2.

péşte, sm. (tĭ) poisson 10*. 14*. 11, 2. 34,3. 35. 57,3. 266,3. 316,3; *b.* 61. 110,2.3. 134,1 .. 2. 171; *-ti, b.* 67,2.

117,2. 168 ..; *pêşte, b.* 26,3. 42,1 .. 3. 164; *mr. pescu,* (peşti) *id. b.* 204.

péştere, sf. (rĭ) caverne; grotte 1. 36,3. 148. 188,2 .. 195,3; *b.* 130,2. 167, 3. 168; *-tiră, b.* 133,2 ..; *pieş-, b.* 133, 2; —, *mr. b.* 263,2.

Peştişel, sm. Np. 37,2.

Pesco, sm. Np. 135.

péteca, sf. morceau; loque *b.* 340; *petic,* (ce) *b.* 361,2; *peatec, b.* 346,2.

petréc, (ui) vn. vr. 2. passer le temps; demeurer 45,3. 46 .. 48,1.2. 51,2. 52, 2. 66. 67,2. 68 .. 84,3. 109,2. 225. 236, 2; *b.* 308,2; —, vivre; passer la vie 64. 80,3. 110. 130,3. 137,3. 145,1.3. 146,2. 204. 205,1.2. 206,3 .. 235,3. 253. 286,2. 305,2. 367,2.3. 368,1.2; *b.* 12,2. 65,3. 82,2. 95,3. 161,2. 191,3. 203,2. 210,2; —, s'amuser 181,2.3 ..; *b.* 225,2. 230,2; —, souffrir 70,2. 223, 2. 353,3; *b.* 8; —, accompagner, conduire 5*,2. 139,3. 363,2; —, faire 88, 3; —, vr. se passer; périr 203,1-3. 205,2 .. 229; —, arriver 286; *pitrec, mr.* envoyer *b.* 268,3. 280,1.3; —, apporter *b.* 278,2; **-cánie,** sf. vie; distraction 156,3; *b.* 346; *-cănii*, événement 251,3; *-canie,* accompagnement 270, 2; **-cătór,** aj. vivant *b.* 10,2; **petrecere,** sf. vie 129,3. 301,2; *b.* 82,2. 124,2; *-rêcere* 323,2; *b.* 32,2; *-reacere* 250,3. 324, 2; —, décès 280; —, demeure 49,2; —, égarement *b.* 87; **-cut,** aj. passé *b.* 91,2.

petricea, sf. (cele) caillou *b.* 300,2. 327,2; **-cícă,** sf. *id. b.* 339,2.

Petru, sm. Np. 69,3. 70 .. 153,2. 230. 329,1-3; *b.* 52. 283,3 .. 284,1 .. 2 ..; *Petrŭ* 231,2. 256,3. 257,2.3 .. 358, 3; *b.* 79,3; *Petŭrŭ* 194,2; *Petar* 245; *Pătru* 16*. . 69. 153,2. 190 .. 191; *Petre* 93,2; *b.* 61,2. 62,3; **Petríţi** 157.

Petruburg, sm. Nl. Saint-Pétersbourg *b.* 127,3. 128.

peţitór, (ĭ) sm. qui recherche en mariage *b.* 330.

pê'veţ, sm. maître chantre 212,3.

Pezostrat, sm. Np. 179 ..; *b.* 178 ..

pezuesc, vr. 3. *mr.* jouer; se moquer *b.* 267,2.

piátră, sf. (pietrĭ) pierre 8. 15,2. 23, 2. 24. 36,2. 40. 57,2. 101,3. 172,2. 230 .. 244,3. 288,3. 296,2. 312,3. 359 ..; *b.* 23,2. 61,3. 129,3 ..; *pieatre, b.* 123, 2; —, rocher 65,3. 101. 102; *piĭatra* 121,3. 140 .. 246; *petra* 8; — *curată,* pierre précieuse 12,3; — *scumpă, id.* 114, 2 .. 126,2. 270,3; *b.* 133,2; — *cĭoplită,* pierre sculptée, gravée 172,2. 176; — *cailor,* sulfate de cuivre *b.* 46; — *de ugolniţă,* pierre angulaire 267,2; — *pučósă,* soufre 142,2; — *trăsnetuluĭ,* carreau de foudre *b.* 51.

piaţă, sf. *mr.* marché; place *b.* 266,3.

piază-rea, mauvais augure *b.* 303,2.

pic, sm. goutte 242; —, vn. tomber 4. 5; *b.* 166. 244,2. 291,2. 297,2. 306, 2; —, dégoutter 165,3. 367,2; *b.* 173. 306,3. 324,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) goutte 165,3. 166,2. 367,3; *b.* 149,2. 324,3 .. 338,3; **picaţică,** bariolé (?) *b.* 300,2.

picĭór, sn. (oare) pied; jambe 2*,2. 11,2. 16,2. 27. 36. 54,2. 127,2. 139,2. 184,3 .. 186,3. 188,3. 199,2. 240,3. 307. 349 ..; *b.* 3,3. 4 .. 167,3; *picioare* 9; *-cĭuore* 140,2. 241,3. 266,2; *b.* 161, 3. 372; *-cioari* 288; *b.* 49. 57. 118,3; — *de munte,* pente d'une colline *b.* 329,2 .. 3; — *de lut, b.* 93,1-3; — *găştiĭ,* chelidonium bonus 356,2; **-ruţă,** (ţe) sf. *id.* dim. *b.* 344,3.

pieádecă, sf. obstacle; empêchement 248,3; *pédică,* bride *b.* 296,3.

piéle, sf. (pieĭ) peau; basane 171. 258. 303; *b.* 241,3 .. 259,3. 309,3; *pieale* 91. 215,1.2. 238,3; *piĭale, b.* 3,3. 4; *pele, b.* 368; *chiale, mr. b.* 271,3.

piept, sm. (ţĭ) poitrine; sternum 102; *b.* 31,3. 32. 90. 91,2. 95. 117,3. 163,2. 248, 3; *pept,* sm. *b.* 137,3. 205,2; *piettjo, id.* 226,3.

piepten, sm. peigne *b.* 369,3. 371, 2; **pépten,** vn. 1. peigner *b.* 11.

piér, vn. va. 3. périr; perdre; succomber; mourir 1*,2. 2*. 4. 42,3. 49, 3. 51. 56. 59. 67,3. 70,1.2. 82,3. 96,3. 105,3 .. 127,3 .. 128,3. 143,3. 144,3. 147,2. 155,2 .. 167,2. 206,2. 212,3. 234, 2. 248,3. 263. 270 .. 309,3. 338,2. 349, 2. 355. 365. 368,2; *b.* 3,2. 5. 61,2 .. 148. 230. 363,3; *per, peiu, b.* 182,2. 303,2. 340,2.3. 343 ..; —, disparaître *b.* 129.

piérd, (dui, rzănd) va. vr. 2. perdre; détruire, exterminer 11*. 11. 16 .. 26, 3. 76,2. 80,2.3. 82,2. 89,2. 96. 105,3. 110,2. 112. 119,3. 160. 163,3. 167. 171, 2.3 .. 210,3. 223. 264. 342. 366,2; *b.* 87,3. 129. 212,2. 314,3. 363,3; *perd* 3. 6 .. 234,3; *b.* 64,2. 181,2; *perŭd* 49, 2; *pglierd, istr. b.* 282,2; **pierdere,** sf.

perte 360,2; *b.* 197; *pieardere,* destruction 346; **-út,** aj. s. perdu 309,2. 349,2.

piearsec, sm. pêcher 356,3; **piersică,** sf. pêche *b.* 98,2.

pierzáre, sf. ruine; destruction; perte 31,2. 168,3; *b.* 4,3. 87,3. 152,3. 303, 3; **-zător,** aj. qui détruit 84,3; *b.* 230; *-ḑâtor,* méchant 1*; —, tuant 6*,2.

pietros, (armăsar —) cheval solide *b.* 259.

piezéș, aj. oblique 89.

piftíe, sf. gelée *b.* 43.

Piha, Np. *b.* 172.

pílă, sf. lime *b.* 374.

Pilatŭ, sm. Np. 20,3. 21 . . 32,2. 41, 2. 100,3. 315,2; *b.* 58,2; *-tus* 124.

píldă, sf. (e) parabole; similitude; exemple 17,1.2. 18,2. 25,3. 30,3. 95,3. 128,2. 155. 166,3. 277. 326,3; *b.* 5,2. 9. 25,2. 49,2. 63,3. 109,3. 110,2. 111,2. 164. 169,2. 189,2. 202. 211. 255; —, proverbe 268. 312,3; —, livre de proverbes 326,3; —, dicton *b.* 4,2. 30,3; —, fable, conte 353,2.3. 354,2; *b.* 109. 207. 360.

Pileu, sm. Np. *b.* 89,1.2 . .

pin, pp. par *b.* 181 (v. prin).

Pin, sm. Nl. *b.* 302,3.

Pinelopa, sf. Np. Pénélope *b.* 82,2.

pinér, sm. panier *b.* 89.

pintenĭ, sm. pl. éperons *b.* 224. 296.

pintre, pp. par *b.* 222,2 (v. pre).

pipâesc, va. 3. tâter 23. 244,2.

pipér, sm. poivre *b.* 42,2.3. 43,2.

pipiligós, aj. plein de joncs *b.* 369,3.

Pir, sm. Np. 200 . .

pir, *istr.* v. păn.

Pira, sf. Nl. *b.* 89,2.

pira, pp. *istr.* autant que *b.* 285,3 (v. păn).

Piramón, sm. Np. *b.* 10,2.

piridez, vn. 2. *mr.* gazouiller *b.* 279,3.

piron, sn. (oane) gros clou *b.* 358; *chiron, b.* 245,2; **pirunu,** sm. *mr.* fourchette *b.* 285,2.

pis, vb. (slav.) écrit 45,2. 53,2. 56,2. 63,2. 74,2. 76. 87,2. 92,2.

pisăgésc, va. 3. bâtonner *b.* 356,2.

pisc, sm. bec 341.

pisc, sn. (urĭ) hauteur; sommet *b.* 261,3.

piscop, sm. évêque 37 (v. episcop); **Piscop,** Nl. 62,2. 63.

piscuésc, vn. 3. gazouiller *b.* 217,3.

pisei, va. *istr.* za —, pour écrire *b.* 285,2.

piséz, vn. 1. piler; broyer *b.* 45,2 . . 46; *-săz, b.* 67,2; **-sat,** aj. broyé *b.* 44,2. 45. 46,2.

pisícă, sf. (cĭ) chatte 90,3; *b.* 259,3. 373,2. 376,2; **-cúță,** sf. *id.* dim. *b.* 362.

pismitelnyĭ, aj. slav. littéralement 208,3.

pistipsec, vn. *mr.* croire *b.* 268.

pistol, sn. (oale) pistolet *b.* 18,2. 306,2.

pistrê'lă, sf. (le) stade 187,3.

pistruiét, aj. bariolé *b.* 258,2 (v. pestriț).

pisusit, aj. *mr.* goudronné *b.* 268,2.

piș, vn. (chiși) pisser *b.* 98,3.

piștê'lniță, sf. marais 359,3. 360,2.

pit, pp. *mr.* par *b.* 277,3. 281,3 (v. prin).

pită, sf. (te) paine 32. 41,3. 42,3. 238. 332; *b.* 7,3. 223. 320,3; **pităríe,** sf. (iĭ) four *b.* 12,3.

pitesc, vr. 3. se cacher *b.* 314,3.

pitic, sm. (ĭ) nain *b.* 133.

Pitistênul, Np. *b.* 126,2.

pitpalácă, sf. caille *b.* 215.

pitrop, sm. tuteur 14,2 (v. ep-).

pitulíș, av. secrètement 6,2.

píulițe, sf. mortier *b.* 45,2.

pívniță, sf. (țe) cave 92,2. 171,3 . .; *b.* 294,2. 296,3; **-țár,** sm. sommelier 171,3; *-icêr* 171,3.

pízmă, sf. (me) haine; envie 12*,3. 295,2. 302,2. 340,3. 341,1-3. 342 . .; *b.* 21,2. 55,2. 63,2. 261,2; *chiz-, b.* 137,2; **pizmáș,** aj. s. envieux; ennemi 113. 210. 212, 3. 247,3. 248,3 . . 275,3; *b.* 154; *piḑmaș* 240,3; **-mășésc,** aj. hostile 228,3; **-mătáreț,** s. envieux; jaloux 341,1-3. 342, 2; *-tariță,* sf. *id.* 341; **pizmesc,** envier 302,2; *-muesc, b.* 21,2. 208,1 . . 2 . . 357, 2; —, (?) 68,3.

plác, vn. vr. 2. (a plăcea) satisfaire; plaire 27,2. 38. 72,3. 111. 158. 211. 235 . . 283,3. 288. 294,2. 353,1.3 . .; *b.* 35,2. 42,3. 46,3. 77,3. 83,3. 96. 99,2. 176. 184. 187. 194,2 . . 226,2. 243,2. 248. 249,2; **plăcére,** sf. plaisir *b.* 247, 2; *-cê-* 333,2; —, volonté *b.* 77.

plăcíntă, sf. (te) gâteau 352 . .; *b.* 43 . . 351 . . 374; **-tár,** sm. pâtissier 352 2.

plăcút, aj. agréable; aimé; gracieux 283,2. 301,2. 347,3; *b.* 49,3. 84,3; *bine —,* très agréable 162.

pláĭu, sn. (urĭ) haute montagne (Valachie) 156,3. 157,2. 236; *b.* 30. 128. 259,2. 292.

plan, sn. (urĭ) plan *b.* 243,2. 362. 364,3. 366,3.

planétă, sf. (te) planète *b.* 26,1 .. 2 ..; *-niță, b.* 166,2 ..

plâng, (nșu, nseĭ) vn. 2. pleurer; plaindre 8*,3. 9*. 2. 8,2. 19,2 .. 37. 63,3. 64, 2 .. 99,2. 106. 139,3. 142. 147,1.3. 182 .. 249,3. 254 .. 288,2. 306,3; *b.* 31,3. 119, 2.3. 179,3. 186,3. 196,3. 305,1.2; *plăîng* 52,2 ..; *-je, b.* 230; *plang, mr. b.* 264 .. 265; **plângu,** s. *mr.* sanglot *b.* 264,2; 268,3; **-ător,** aj. pleurant *b.* 215,1.3; **-ere,** sf. pleurs; sanglot; plainte 17,3. 18. 54,3. 184,2. 271. 272; *b.* 140,2. 185, 1.2; *plânjere, b.* 232; **plăns,** sn. (urĭ) *id.* 66,3. 67,2. 86,2. 106. 258,3 .. 263, 3. 272. 285,2 ..; *b.* 151,3. 187,2. 241, 3; *plănsări,* pl. lamentations *b.* 169,2.

plăpâ'nd, aj. délicat; douillet *b.* 258,2.

plápomă, sf. couverture *b.* 376,2.

plásă, sf. canton *b.* 259,2; —, filet *b.* 371,2; —, sorte *b.* 213.

plăsez, vn. 1. frapper les mains 14.

plásčă, sf. manteau 245.

plátă, sf. paie; récompense; rétribution 7*. 9*. 11*,3. 19,2. 20. 29. 32. 38,1.3. 91,3. 100. 109. 125. 154,3. 211. 286,2. 348,2; *b.* 28,2. 64,2. 142. 175. 221,3. 309,3; *în —,* pour le gain 49,3; *în — lui D-zeu,* que Dieu le récompense *b.* 352,3; **plătesc,** va. 3.; payer; récompenser 74. 75,2. 95,2.3. 144,1 .. 3. 204, 2. 248,3. 277 .. 315,2. 354,3; *b.* 22 .. 25. 47. 63,3. 118. 121,3. 207,2; —, avoir la valeur 329,2; *b.* 77,3; *platesc, mr. b.* 266,3; **plătire,** sf. récompense 13; **plătitor,** sm. payeur *b.* 14,2; **platnic,** aj. s. payeur 151. 348,2.

Platon, sm. Np. 85,2. 341,3. 350,3.

pláva, sf. navire *b.* 181,3.

Plăviceni, Nl. 136.

plăvíț, aj. blanc; blond; jaune 109. 260,2; *b.* 258,2; *plăghiț, mnt. id. b.* 288,2.

Plavt, sm. Np. Plaute *b.* 3,3.

plaz, -uit, oracle; sort 58,2.

plăzmuésc, va. 3. moudre l'argile 267,3; **-uíre,** sf. création 324 ..; *b.* 94; **-uitor,** sm. créateur 326,1.2 ..; **plăzuitul,** 58,2, v. plaz.

pleámă, sf. marque-envie *b.* 144,3.

pleávă, sf. (ve) balle de blé 104,3. 163; *b.* 218,3; **plêvílă,** ivraie 17,1.2 ..; **plevesc,** va. 3. biner 220,2.

pléc, vn. vr. 1. incliner; plier; baisser; s'incliner 11. 12. 36,2. 65. 81. 82. 99, 3. 134,2. 231. 240,3. 247,2. 266. 347, 3. 362; *b.* 48. 49,2. 110. 135,2. 204,2; —, s'en aller, partir 248; *b.* 55,3. 128. 138,2. 185,2. 237. 363,3; —, fuir 361, 3; —, imputer 366; —, entrer *b.* 175; —, se prosterner, se soumettre; obeïr 35,3. 51. 69,3. 289,2, *b.* 164,3. 185,3. 362; —, décliner 80,3. 232,2; **-ăciúne,** sf. inclinaison; soumission 242. 287,2. 337; **-áre,** sf. (ărĭ) *id.* 47. 86. 329,3; *b.* 87,2. 88,3. 144,3; **-át,** aj. humble; soumis; dévoué 115,3. 125. 156,3. 221,2. 290,3. 314,2. 322,3. 347,2; *b.* 2,3. 88, 3; **-atul,** inclinaison; désir 54,2.

plesnesc, va. 3. claquer *b.* 51,2. 294, 3. 295. 352,2. 354,3; —, éclater *b.* 302, 2. 354,2; —, fouetter *b.* 373,3. 338.

pleșúv, aj. chauve *b.* 353,2.

plete, sf. pl. tresses de cheveux *b.* 90,3; **pletesc,** va. 3. tresser 365,3 (v. înpl-); **pletós,** chevelu *b.* 350,3.

plethron, sm. une mesure *b.* 92,3.

plevân, sm. nom de bœuf *b.* 345,3.

plimb, va. 1. promener *b.* 259,2; —, vr. se promener *b.* 255,2.

plin, aj. plein 10*. 30,3. 50,2. 158. 166. 198. 215. 283,3. 324 ..; *b.* 26. 106, 1.3 ..; **a fi —,** se remplir *b.* 166,3; **-ul,** sm. plénitude 14. 249; **-esc,** va. 3. remplir 66,2. 147. 213,2. 217,3. 245,2. 257. 274. 289,3. 312,2. 331. 339; *b.* 22,1.3. 23,2. 25. 50,2. 64,2. 88,3. 156,2. 178, 3. 184; **-ire,** sf. (rĭ) plénitude 309,2. 325; *b.* 36,2; **-itul lunei,** pleine lune *b.* 27.

pliroforisesc, vr. 3. s'informer *b.* 128.

ploă, v. imp. 1. pleuvoir 166. 264, 2; *b.* 59,2. 159,2. 343,2; **ploae,** sf. (ploĭ) pluie 3,2. 49,3. 83,3. 107,2. 201,2. 281, 2. 349,3; *b.* 12. 25,1.2. 50,3. 59,1.2 .. 147. 159. 320 ..; *ploaê, b.* 330; *ploea* 14,3; *ploai, b.* 181,3; *ploia, mr. b.* 285, 3; **ploiós,** aj. pluvieux *b.* 26,2; *ploos, b.* 58,3. 59,1-3; *vreme de ploat,* temps pluvieux *b.* 298,2.

plód, sn. fruit; produit 10*,2. 8,2; **-esc,** va. 3. produire *b.* 110,3.

plóp, sm. peuplier *b.* 320. 326, 3. 327 ..; — *sălbatec,* στωραξ 357, 2.
ploscâ, sf. flacon; plat en bois 273, 2; *b.* 258, 3. 315. 369; **-cíță,** sf. *id.* dim. *b.* 303.
Plotonești, Nl. 43, 3.
plug, sn. (urĭ) charrue 178, 2; *b.* 33, 3 .. 62, 3. 259, 2. 317, 2; —, *mr. b.* 271, 2; *vremea — ului,* temps de labourage 119, 3; —, chanson de nouvel an *b.* 333; **-ar,** sm. (ĭ) laboureur; paysan 119, 3 .. 120, 1 .. 2; *b.* 39, 3; **-ușór,** sm. petite charrue *b.* 345, 3.
plúmb, sm. plomb *b.* 162, 2. 172, 2. 178, 2; *b.* 33.
Plutarh, sm. Np. *b.* 14, 3. 198; *Plŭu-* 198.
plútesc, vn. 3. nager *b.* 151, 3; **-titór,** aj. nageant 205, 3.
poálă, sf. sein; giron 30, 3 .. 134, 2; *b.* 166, 3 .. 326, 2 .. 333, 2; —, bordé; raie *b.* 90. 115, 2; —, bord; lisière *b.* 328. 330, 2; —, côté, plane *b.* 131, 3. 132. 342, 2; —, pan *b.* 225; —, pl. jupe; vêtement de femme *b.* 98, 3. 120, 2. 177, 2. 362, 2. 376, 2.
poámă, sf. (me) fruit *b.* 34. 178, 2. 265, 2. 285. 324. 351; *b.* 12. 59, 1-3. 89, 2. 97, 2. 122. 200.
poártă, sf. (porțĭ) porte 22. 30, 3. 75, 3. 147, 2. 165. 176, 2. 267, 2. 285, 1-3. 313, 2. 334, 2; *b.* 32, 3. 112, 3. 158, 2; *portă* 3. 255.
poáte, peut-être 339, 2; *b.* 324, 2. 354, 2; — *fi, id. b.* 73, 3. 95, 2. 127 (v. pot).
poblican, sm. péager 126, 2.
pobrăzesc, v. prob-.
pocaánie, sf. pénitence; repentir 13*, 2. 82, 2. 90, 2 .. 91. 99, 3. 101, 2. 243, 2. 285. 292, 2; *-can-* 217, 3; *-caea-* 289, 2 ..; *-caia-* 289; **pocăesc,** vr. 3. se repentir; faire pénitence 8. 31. 90, 2. 3. 100. 129, 1. 2. 270. 284, 3. 289, 2; *b.* 39, 2; **pocăínță,** sf. repentir; pénitence 51. 76, 2. 79, 2. 115, 1. 2 .. 179. 285, 1. 2 ..; *b.* 6, 2. 48, 2. 194, 2.
pocít, aj. s. difformé; défiguré *b.* 339. 361, 3; **-úră,** sf. maladie; déformation causée par enchantement *b.* 338, 3. 341, 3 ..
pociu, va. 2. v. pot.
pócle, av. *istr.* plus tard *b.* 282, 2.
poclón, s. don; présent 132, 3. 351.
pocnésc, va. 3. claquer *b.* 335, 2.
poçnesc, va. 3. *istr.* commencer *b.* 282, 2.
pocrovê'țe, sf. pl. couverture 244.
počtă, sf. poste *b.* 221, 2.
pód, sn. (urĭ) rue 176, 2; —, pont 360, 2; *b.* 132, 3. 152, 2. 244, 2. 370, 2; —, comble, grenier *b.* 228, 3. 327, 3. 351, 2 ..; **Podul înalt,** Nl. 71, 1. 3. 191, 1-3. 192, 2.
podagrie, sf. podagrie *b.* 26, 2.
podbeál, sm. (tussilago farfara) pas d'âne *b.* 321; *-bêl* 355, 3.
podgorie, sf. (rĭ) vigne; vignoble 189, 3; *b.* 311, 2.
podină, sf. plancher *b.* 130, 2.
podnójie, sf. marche-pied 259, 2.
podoábă, sf. (be) ornement; décor; parure; beauté 106, 2. 145, 2. 203. 259. 324, 2 .. 333; *b.* 17, 3. 33. 89, 2. 90. 94, 2. 147, 3. 156, 3. 324, 2; —, abondance 245, 2; —, aj. s. ressemblant; semblable; exemple 11*, 3. 17, 1 .. 3. 18. 166, 3; **podobesc,** va. 3. orner; parer 57, 2. 106. 107, 3. 110, 2; **podobnic,** av. semblable, ressemblant 18.
Podoliea, sf. Nl. 191. 201, 2.
podpolcovnic, sm. sous-lieutenant *b.* 126, 3.
podurel, sn. (e) petit pont *b.* 325.
poeánă, sf. (ene) clairière; prairie 350, 3; *b.* 342, 2; **poeniță,** sf. *id.* dim. *b.* 339; *poie-, b.* 250. 371.
poéticul, sm. le poète *b.* 182; **poezia,** sf. poésie *b.* 247.
pofida, sf. dépit *b.* 365, 2.
poftă, sf. (te) désir; convoitise 36, 3. 121, 3. 298, 2. 343, 3; *b.* 4, 3. 6. 7, 3. 36, 1 .. 2 .. 48, 3. 91, 2. 121, 1. 3. 188, 2. 196, 2. 376, 2; —, plaisir *b.* 164; *pohta* 12*. 20, 2 .. 30 .. 50. 67. 81. 88, 2. 116, 2. 251, 2. 261. 275. 285 .. 292 .. 345, 3. 364, 3; *b.* 70, 2. 199, 3; *potha* 251, 2; **poftesc,** désirer, convoiter; souhaiter 40, 2. 64, 2. 76, 2. 121, 3. 127. 192, 2. 238. 278. 299, 3. 323, 3. 325. 343, 2; *b.* 3. 7. 12, 3. 53, 3. 96. 119, 2. 204, 3; —, aimer 307; *b.* 73, 3; —, inviter *b.* 85. 175. 200; —, je vous prie *b.* 315, 2; *pohtesc, id.* 37. 47, 1. 3. 69, 3. 94, 1. 2. 98. 99, 3. 222. 288. 328, 2 .. 3 .. 338, 3; *b.* 21, 3. 30, 2. 57. 71. 151, 3; —, exciter 282; —, inviter 334, 1-3. 353, 2; *b.* 53, 3. 120, 3; *pothesc* 268, 3. 269, 3; **poftitór,** aj. s. désireux, cupide *b.* 357, 3; *pohti-* 94, 3.

poftoresc, vn. 3. répéter *b.* 347,2; *poht-, b.* 52,1.3.

pogon, sn. (ĭ; oane) arpent; demi hectare 87. 92,2. 135; *b.* 365,2; —, **ăritul,** sm. impôt sur les vignobles *b.* 220,3. 221. 222.

pogheáz, sm. bagage *b.* 244,3.

poghoi, 213,3.. (v. pohoĭu).

pogór, vn. vr. 1. (ăĭ) descendre; abattre; faire descendre 68. 80,3. 107, 2. 124,2. 147,3. 148. 155,3. 156. 168, 2. 183. 189,2.3. 190,3.. 222. 227,3. 245. 250. 270,3. 281,2. 293,3. 366,3. 367,2; *b.* 56,2. 64,3. 84,2. 131. 159. 244,3; *-esc,* v. 3. *b.* 18; *pugor* 256,2; **-ărê,** sf. descente 237,3. 345,2.

pogrebánie, sf. enterrement 319,2. 333,2.

pohfálă, sf. louage *b.* 72,2; *-hvală,* parade; pompe *b.* 197,1.2.

pohóiu, torrent 213,3; *poghoĭ* 213,3..

pohtesc, pohtoresc v. pof-.

Pohvint, Np. *b.* 51.

poi, pp. après 226,3 (v. apoi).

poiádă, sf. foule 201,2.

poidu, va. *istr.* manger *b.* 286,2.

pojár, sm. feu 321,2.3.

pojivăesc, va. 3. gagner 144.

pol, slav. (polny) en plein; complètement 92,2.. 207,3.

polátă, sf. (te; ățĭ) palais 66. 107. 240,3. 271,3. 342,3; *b.* 53,3.. 54,3.. 169,2. 232,3.

poleésc, va. 3. dorer 173; **-eít,** doré 172,3.. 178,2; *b.* 74,2. 88,3. 90. 92. 167. 314; *apa poliită,* eau doré 176, 2; *b.* 32,3.

Polefrăne = Polihronie, sm. Np. 75.

Polélea, nom d'une divinité *b.* 51,2..

polêi, sm. (pulegium) pouliot 356,2.

policándru, sm. candelabre *b.* 33.

policresc, v. poreclă.

Polidor, sm. Np. *b.* 179. 180..

polimarĭ, s. pl. sacristie *b.* 33,2.

poliorchie, sf. (iĭ) approches *b.* 92,2.

politică, sf. ordre *b.* 83,3; **-cesc,** aj. politique; de l'ordre 337,3. 344,2; *b.* 86,2.3. 87. 162,2. 212; **-cós,** aj. *b.* 3. 250,3; **-tie,** sf. politie; ville; gouvernement 333,2; *b.* 9.. 29,2. 178. 180,2. 183,3.

Politheu, Np. *b.* 85.

poliție, sf. police *b.* 256,2; **-țar,** sm. agent de police *b.* 256,2.. 3..

polobóc, s. tonneau *b.* 334,2.

polomídă, sf. chardon *b.* 357,3.

polonícu, s. grande cuillère en bois *b.* 336,3.

polunóștnița, sf. matines 257,3.

polus, pôle 347,3; — antarcticus, 322, 3..

pom, sm. (ĭ) arbre 34.. 35. 57,2.3. 64,3. 129,2. 149. 256,2.. 324..; *b.* 49, 2. 94.. 175,2. 200..; —, arbre fruitier *b.* 374,3.

pománă, sf. commémoration 125. 220; *-mêna* 43.. 221,2.. 273,3; —, aumône *b.* 123. 260,3. 261. 301; *fac* —, aider; avoir pitié *b.* 304,3; **pomenésc,** (ișĭ) va. 3. commémorer; mentionner; faire souvenir —, vr. se souvenir; se rappeler 11*,2. 7,2. 11,2. 13,3. 15. 23,3. 55,3. 69, 3. 70. 72. 81. 86,2. 102. 110. 111,2. 150. 156,2. 171,2. 200,1.3. 205,2.. 241. 315,1.2; *b.* 2,1.2. 3. 16. 55,3. 67, 3. 69. 141,3. 185. 191,2; —, vr. voilà que *b.* 127; —, se trouver *b.* 305; **menire,** sf. (rĭ) mémoire; commémoration; souvenir; mention 52. 83,2. 90. 99,2. 185, 3. 256,3. 271,2. 272,2.3. 290,3. 321. 345. 362,3; *b.* 48. 50,3. 52,3. 185,3. 235,3. 287,3. 288; **-it,** aj. mentionné *b.* 191,3; **pomina,** sf. famé; mémoire *b.* 261,2.

pomăzuésc, vn. 3. oindre 70,3; **-uíre,** sf. onction 247,2.

pomesealnic, s. linge 188,3.

poméșcic, sm. (ĭ) propriétaire d'une terre *b.* 219,2.

pomét, sm. (mête; mețĭ) verger 57, 3. 107,2. 291,3; *b.* 12; *-mă-* 79,2. 256.

pomilui, sl. ελεισον 225. 319,3. 358,2.

pominóc, sn. (oace) don; présent 213,2.

pomitica, s. refus 256,3.

pómpă, sf. pompe *b.* 225,2. 313; *pombă, id.* 333. 334,1.2; *b.* 88,2. 90,2.

Pompei, sm. Np. 204.

pomușór, sm. petit arbre *b.* 344,3.

ponegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 95.

ponorăt, sn. (urĭ) penche *b.* 242,3.

ponosit, aj. s. plaignant 2; **ponóslu,** sm. complainte 3; **-sluésc,** va. 3. diffamer; calomnier; accuser 366; *b.* 206,3. 246,3. 249,3. 250.

pont, sn. (urĭ) article 335,2.

Pont, sm. Np. 32,2. 41,2; —, Nl. 153,3; **-ius,** Np. 124.

pópă, sf. prêtre 7,2. 24,3.. 25,1.2. 33, 2. 45. 47,2. 74,2. 89. 91. 92,3. 125.

153,3. 186,2. 217,2 . . 3 . . 220, 2 . . 3 . . 231,3. 233; *b.* 144,2. 166,2; *pop* 33,2. 43,3. 56,2. 92, 2 . . 103. 135,2 . .; —, (popi) nonne 59 . .

Popănzăleşt, Nl. 134,3.

popas, sn. (urĭ) halte 201,3.

popesc, aj. de prêtre, sacerdotal *b.* 261,2; **popíe,** sf. sacerdoce; dignité de prêtre 91. 160,1. 2 . . 217,2. 219.

Poplie, Np. Publius 350 . .

poposésc, vn. 3. se reposer 201,3.

popór, vn. (oare) peuple 217,3. 240, 1 . . 3. 241 . . 254,2. 255,3 . . 259,2; *b.* 261,2; — (oară) 249,2; —, paroissien 220,3; **-an,** (enĭ) paroissien 218. 220,2. 255,2. 259,2.

popresc, va. 3. empêcher *b.* 86,3. 87. 92,3. 97; —, s'arrêter *b.* 90.

porc, sm. (ĭ) porc; cochon 24,2. 91. 285,2; *b.* 118,3. 369,3; *mr. b.* 265; **-ár,** sm. (ĭ) porcher 59,1.2; *pur-, b.* 67,3. 127,2.

poréclă, sf. surnom; sobriquet 78,2 . . 159,3. 299,2. 360,2; **-lesc,** va. 3. surnommer 9*. 19,2. 194,2; *-roc-, b.* 127,2; *policresc,* id. *b.* 260, 2.

porfiră, sf. pourpre *b.* 209.

Porkia, s. Np. 7*,2.

pornésc, va. 3. mettre en mouvement; commencer; envoyer; — vr. aller; partir 9*,3. 71,3. 158. 166. 191,2. 199,3. 201,3. 213,3. 273. 274. 308,2. 320,3. 329,2. 350. 361,3; *b.* 25,1.2. 127,3. 137, 3. 176. 195. 206. 238,3. 240,1.2. 288. 320,2. 352,1-3. 354,3. 363,3; **pornialâ,** sf. zèle 246; **-níre,** sf. *id. b.* 48,3. 129, 3; —, intensité *b.* 130, 2. 196, 2; **-nít,** aj. emporté; impétueux 150. 267, 2; —, lancé 266; —, disposé *b.* 169; —, envoyé *b.* 238; **-nitór,** aj. excitant *b.* 91,2.

porobóc, sm. enfant 127 . . 154,2; *porboc* 136,2 . .; **-cie,** sf. enfance 269,3.

porojestva, (sl.) naissance 38.

port, va. 1. (purtaĭ) porter 12*. 2. 3,2. 15,2. 21,2. 36,2. 67,2. 89. 91. 101. 106. 116 . . 162 . . 277 . . 280,3. 288,2; *b.* 23,2. 37,2. 89. 94. 106,3; —, emporter 49,3; —, conduire; diriger 36,2. 166. 205. 220,3. 330, 2; *b.* 49. 214, 2; —, apporter 58,3; —, se conduire; se porter 327,3; *b.* 70. 155,2; —, faire passer 215; —, habiller; s'habiller *b.* 74. 331, 3 . . 332,1.2; —, planer 34,2. 264,3; —, soigner 97,3. 141,2. 148,3. 192,3. 193,2. 275,3. 322; *b.* 104,2. 159. 208, 2; *purŭt* 233,2.

port, costume; habits 256,3; *b.* 3 . . 4,1.2. 33,2. 71,3. 74. 205,2.

portă, 267,3; **portár,** sm. (ĭ) portier 134,3. 267,3. 297,2. 3; *b.* 158,3 (v. poartă).

portată, sf. une petite partie *b.* 262,2.

porúmb, sm. (ĭ) pigeon; colombe 166,3. 167,2. 3. 286,3. 366,2; *-romb, b.* 38. 62; —, mays *b.* 320,2.

porúmbă, sf. (be) prunelle 356,3 . .

porumbioáră, sf. petit pigeon *b.* 307, 2; **porombíţă,** *id. b.* 368,3 . .

porúncă, sf. (ce; cĭ) ordre; commandement 2,2. 37. 98,2. 125. 154,3. 163. 177, 3. 261,2. 289,2. 3 . . 326,1-3. 331,3 . .; *b.* 21,1-3. 22 . . 155 . .; *-ăncâ* 3,2. 4. 23, 2. 24. 40. 42,2. 154,2; *poroncă* 73. 145, 1-3. 189,3. 193,2; *b.* 19,1.3. 25. 48. 55,3. 75,1.3. 113. 114,2. 197. 359; **poruncésc,** va. 3. ordonner; commander; mander 100,2. 111,3. 124,3. 130,3. 133,3. 134. 144,3. 220,1.2. 270,2. 330,2. 344; *b.* 28,3. 54,2. 100,2. 189,2; *-rấn-* 6*. 10*, 3. 23,2. 24. 25,2. 36,3. 41. 42,2. 88,2; *-ron-* 145,2. 215,2.3; *b.* 18 . . 48. 63. 135,2; *purun-, b.* 98; **porăncítă,** sf. ordre 5*,3; **poruncitór,** aj. s. impératif *b.* 248,3; *-ron-, b.* 245.

posădesc, va. 3. faire seoir 250.

posdéĭu, sn. (ei, e) teille (= posdérie) *b.* 334,2.

Posidon, sm. Np. *b.* 39,3. 84.

posleduésc, va. 3. suivre pas à pas 125,3.

posluşánie, sf. ordre 263,2. 300,3.

posomoră're, sf. hauteur *b.* 90,3; **-răsc,** vr. être d'une mauvaise humeur *b.* 259,3; **-răt,** aj. s. sombre; morose *b.* 6. 91,2. 206,3. 250,2.

pospoiésc, va. 3. badigeonner *b.* 302.

post, sn. (urĭ) jeûne; carême 29. 45, 3. 117. 161 . . 181,3 . . 220. 235,2. 264. 305,3; *b.* 28,3. 31. 47. 48. 66; *pust, istr. b.* 285,3; **postesc,** va. vr. 3. jeûner 7*,1. 3 . . 8*. 9. 28,3. 29 . . 88,2. 112 . . 180,1.2. 181 . . 285; *b.* 65,3; **-íre,** sf. l'action de jeûner *b.* 47,3; **-itor,** jeûneur; **póstnic,** (ĭ) sm. qui jeûne; tempérant 100; *posnic* 47,3. 179,3; —, ermite 131,2.

postărnác, sm. panais *b.* 98,2.

postáţă, sf. andain *b.* 367,3.

postáv, sn. drap *b.* 11,3. 302.

postélnic, sm. maréchal du palais; secrétaire d'État 62,1.3. 63,1.2. 73,3. 135,3; *b.* 205,3. 206; *-mare, id.* 61,2.

postrúgă, sf. salmo fario *b.* 43.

posvetésc, vn. vr. 3. *istr.* sanctifier *b.* 284,3. 285.

pot, (putui, a putea) vn. 2. pouvoir 6*,2. 14*. 8. 23.. 24,3. 25,2.. 26,2. 27,3. 31. 40,3. 42,2. 46,1.3. 54,3. 55. 62. 64,2. 78,3.. 98,3. 105,2. 110,2. 129. 132,3. 137. 138,3. 141,2. 155,2. 172. 183. 262,1.2.. 274,3. 275,2.3. 291,2.. 304,2. 316,2. 323. 337,3. 338. 360,3. 362. 363; *b.* 8. 13,3.. 14. 20,2. 25,1-3. 37. 48.. 56,3. 83,2. 103,2. 111. 120,2. 154,3. 172. 173. 180. 184, 2. 200,3. 211. 213,2. 239,3. 246,3. 249, 2. 306,3. 354,3; *poč* 82. *mr. b.* 255,2. 266,2..; *istr. b.* 283,2.

potărníche, sf. perdrix *b.* 368,2; *-nitie, bnt. b.* 263.

potcóvă, sf. (ve) fer à cheval *b.* 11, 3. 306.

potez, vn. 1. *istr.* saisir (?) *b.* 284,2.

potică, sf. sentier 254,3. 360,2.

poticálă, sf. trébuchement 70,2.

poticnesc, va. 3. broncher 187..; —, faire tomber 6*,3.

Potiol, Nl. Pouzzol 380.

potír, s. coupe 262; *-riu* 244,1.2. 293,3.

potolésc, va. 3. calmer; apaiser; —, vr. se calmer 64,2.3. 107,3. 169,3. 182,2. 211,2. 212,2. 257,3. 282,3. 292; *b.* 83, 3. 123,3. 256. 316.

potóp, s. déluge 13,2. 145,2.. 365, 3; *b.* 1,3. 39,2. 60,3. 93,2. 216,3.. 317; —, ruine 147,2; **-esc,** vn. 3. perdre, ruiner *b.* 206,2; *-ăsc* 147,2.

potricălésc, vn. 3. perforer 361,2.

potríva, s. *în —,* contre; contraire; vis-à-vis 132. 329,2; *b.* 76,3; *protivă, în —,* 4,3. 37. 63,3. 67,2. 129. 270,3; *b.* 80. 92, 2; *de o—,* pareil; semblable 292. 327, 3; *b.* 71,3. 220,3. 221; **-vesc,** vr. 3. se comparer; s'accorder; s'égaler 69,2. 110,3; *b.* 31,1.3. 95,3. 97. 209,3. 253, 2.. 325,1.3. 375,2. 376,2; —, s'opposer 172; *b.* 197,3; *pro-,* 4*,2. 272,2; **-vire,** sf. opposition 6*,2; proportion **-vit,** aj. en proportion; exact, conforme, égal 323,2; *b.* 129,3. 221. 222,2. 352,2; **protivitor,** aj. s. antagoniste 12; **potrivnic,** aj. s. égal *b.* 72,2. 294,2.3; *prot-,* ennemi; hostile; opposant 98. 346. 348; *b.* 16, 2. 53.

potropop, sm. archiprêtre 92,3 (v. proto-).

povără, sf. (ări) fardeau 341; *b.* 357, 3; *povoară b.* 336; *pohoară b.* 333,2.

povăţă, sf. (eţi) leçon; précepte 113, 2; *b.* 124,3; —, conduite *b.* 181,3; —, mentor 210,2; **povăţuésc,** va. 3. enseigner; conseiller; commander; guider, diriger 329; *b.* 80,3. 107,3. 154,2. 242,3. 245. 316,3. 350,3; *poveţuesc b.* 90; *poveţesc* 111; *povăţeḑ* 248; **povăţuíre,** sf. (ri) instruction; conseil *b.* 199. 255; —, commande *b.* 82,2; **-ţuitor,** sm. (i) précepteur; conseilleur; guide 274,3; *b.* 6. 17, 2. 242,3; —, conducteur *b.* 127,2.

poveretu, aj. s. *istr.* pauvre *b.* 284.

povéste, sf. (şti) récit, conte, narration; histoire 63,3. 68,2. 69,2. 298. 304,2; *b.* 67,3. 138,2. 166. 255. 262. 361; —, homilie 178,3; *-vês-* 137,2. 143.. 203,3. 294. 359,3; *-veas-* 201. 209; **-esc,** vn. 3. raconter; relater; dire 94,3. 95,3. 153,3. 232,2. 281,3. 283. 320,3. 322,3; *b.* 23,2. 32,3. 41,2. 85, 2.3. 126,2. 197,3; *-vis- b.* 106; **-tire,** sf. récit; conte *b.* 92,3. 302; **-titor,** aj. racontant *b.* 38,3.

povódnic, sm. (i) destrier; cheval de main 334,3.

Pozvizdŭ, Np. *b.* 51.

pozvolésc, va. 3. permettre *b.* 19.

prăclab, 134,2 (v. părcălab).

prádă, sf. (ăzi) proie; butin 36,3; *b.* 84; —, dévastation 58. 149; —, pillage 362; *b.* 180,3; —, captivité 249,2.. 256,2; **prădáre,** sf. destruction 16,2.3; **-dat,** aj. s. spolié 84,3. 146,3; *b.* 352; —, captif 86,2. 252,2; **-dătór,** sm. (i) pilleur 270,2; *b.* 330; **prădéz,** va. 1. (aĭ) piller; 46,3. 60,3. 61,2. 72,2. 182,2. 271,3. 361; *b.* 25,3. 127,2.3.

prae, v. prin.

práf, s. poudre *b.* 46..; *prav* 152, 2; —, poussière *b.* 49,2. 109,2. 238,3. 343,3; *prah* 156,3. 194,3. 324,3; *b.* 218, 3; **prăvuít,** couvert de poussière 241,2.

prag, s. seuil 331,2; *b.* 353,2.

prăgar, v. părgar.

prah, v. praf.

prăjesc, va. 1. griller; brûler 42,3; *b.* 43,1.3. 44..; **prăjit,** *răbdări prăjite,* des espérances vaines *b.* 374,2.

Prăjescul, sm. Np. 53,2 . . 91,3. 151,3.

prăjínă, sf. perche *b.* 364,2.

prănz, sm. dîner; manger au milieu du jour 80,3; *b.* 129,2. 289,2; —, midi *b.* 362,3. 363. 372,2; —, *mr. b.* 278, 2 . .; **-are,** sf. *b.* 309; **-zesc,** va. 3. dîner 58,2; *b.* 363; *-zăsc* 352,2.

prăpădénie, sf. (iĭ) destruction, ruine *b.* 238. 254,3; **-desc,** va. 3. détruire; ruiner 115,3. 324,3; *b.* 132. 305. 331 . .; —, perdre *b.* 244,3; —, vr. périr; se gâter *b.* 215,2. 245,3. 308,2. 376,2.

prăpástie, sf. (ăștĭ) abîme 170,2. 264, 3. 267,3. 268; *b.* 129,3. 242,3. 316,2; *propáste* 31; **-păștuire,** destruction *b.* 152,2.

prăpurél, sm. (eĭ) porte-gonfalon *b.* 345,2.

prăsésc, va. 3. multiplier *b.* 258,2; **-sílă,** sf. procréation; reproduction *b.* 259,2; **-sitor,** sm. procréateur *b.* 259,2.

prăvălésc, va. 3. bouleverser 204; —, rouler 300,2; **-lit,** aj. précipité 202,2.

prăvălíe, sf. (iĭ) boutique; magasin *b.* 252. 298. 362,3.

právdă, sf. (prăvzĭ) *mr.* animal *b.* 268 2. 271,2.3.

pravédnic, aj. s. juste 182,3. 256.

právilă, sf. code; loi; précepte 76, 2 . . 77,3. 87,3. 88,1.2. 89,1.2. 116. 120,3. 123,2.3 . . 158,2. 163. 198,2. 291; *b.* 9,3. 10,2. 124,2 . . 203,3; — *de noapte,* ordre des prières pour la nuit 288,2; —, lois Basiliques (?) 119,2; *b.* 124,2.

pravo-račun, *istr.* juste raison *b.* 284,2.

pravoslavie, sf. orthodoxie 158,3. 163. 237,2; *b.* 31. 79. 252; **-vnic,** aj. s. orthodoxe 76,2. 77,3. 118. 157,3. 236. 239, 3. 329,2. 343,2; *b.* 31. 51,2. 78,2. 153.

prav, v. praf.

praxiu, s. Actes des Apôtres 9*,2.

praz, sm. (jĭ) poireau *b.* 105,3; *praj, b.* 98,2.

prázăn, aj. *istr.* vide *b.* 287.

práznic, sn. (e) fête, festivité 132, 3. 133. 140,3. 181. 358,2; *b.* 52,3. 214; *-nec, b.* 88,3; *pradnic* 2. 83,1.2. 85, 3 . .; **prăznuésc,** va. 3. fêter 180,2. 213. 252; *b.* 67,2; *-zdn-* 85,3 . . 90; **-nuíre,** sf. jour de fête *b.* 30; *-zdn-,* jour solennel 83,2.

pre, pp. sur, dans; après; pour 1*. 13*,3. 1,3. 2 . . 3. 4 . . 5. 9,3. 21,3 . . 24,3 . . 25,3. 34,3. 35,1.2 . . 40. 44. 45,2. 50, 3. 55. 58,1.3. 61,2. 69. 70. 77,2. 91, 3 . . 105,3. 107,2 . . 119,2. 128,3. 273, 3 . . 310,3. 312,3 . . 313. 326,3. 363,3; *b.* 6,2. 17,3. 22. 36. 37. 38. 56,3. 57, 3. 60,2. 79. 95. 156. 158. 194,2. 211, 3. 215. 216,2. 242,2. 253,1 . . 369,2; *prê* 3. 6,1-3. 136,2.3. 141,3 . .; *b.* 90,2; *pri,* 140. 193; *preînsu, priînsu,* 48,1, 3. 103,3. 108,3. 109,1 . .; *pre, mr. b.* 265; *pre, istr. b.* 284; *pri, mr. b.* 273,2; **pre,** par 3. 23,2. 40. 119. 282, 2. 366,2; *b.* 35,2; *precăt,* sans que 199,3. 324 (v. pe).

prea, pp. fort, trop *b.* 360,3; *prê* 12*, 2. 1,2. 9. 14,2. 30. 35. 50,1.2. 61, 2. 111. 276. 360,3. 367,3; *pre* 129,3. 141,2. 183,2; *b.* 8,3. 14,3. 61. 70,3 . . 72. 83. 123. 150,3. 151,1 . . 179,3. 181, 2. 195,3. 197,2. 245,2.

prêalesul, sm. très élu 224; **prêcurata,** aj. très pure 60,2. 81; **prêcurvă,** adultère 291,2; **-var,** sm. id. 122,2. 123. 289,2; *b.* 39,3; *-curăvar* 46,3; *precurvar, b.* 61,3 . .; **prêcurvesc,** va. 3. commettre un adultère *b.* 22,2; **-vie,** sf. adultère *b.* 39,3; **preacuviós,** aj. s. très pieux 340,2; *pre-* 365,3; *b.* 198,2. 199; **prêînțelepciune,** souveraine sagesse 77; **prêĭubire,** adultère 2; **prêluminat,** illustre 240; **prêmândru,** très sage 10*,2; **prêsfinții,** très saint *b.* 128; **preslăvít,** aj. très glorieux 225; *b.* 106,2; *preslăvita, b.* 97; **prêpodobnic,** aj. s. pieux, saint 13. 15; *pre-* 221,2; *b.* 80,2; **prêtrufă,** sf. orgueil 12*.

Précista, sf. très pure, sainte Vierge *b.* 67,1.2. 221,2 . .; *Prêcista* 63. 94,2. 141,1 . . 295,3. 301; *b.* 28,3. 111,2; *Prêcesta* 98,3. 343,2; *Precista,* Nl. *b.* 82; **preacistit,** aj. très pure 101,2.

preajmă, sf. *(în prêjmă)* en face, vis-à-vis 310,3. 333,3.

precep, v. pri-.

precum, av. comme 63,3. 120,2. 189. 279,3. 323; *b.* 20,2. 31. 36,3 . . 79,2. 94,2. 148,2. 177. 194. 204,3. 244,2; *prêcum, b.* 221,2; —, aj. ainsi que 359,3. 362,2; *b.* 10,2 . . (v. pe-cum).

precupitór, sm. marchand *b.* 80,2.

Preda, Np. 98,3.

predánie, sf. leçon 252.

predică, sf. (che) *istr.* sermon *b.* 285, 3; **-cáție,** sf. id. 335.

prediteci, (sf. Ioan —) St.-Jean le précurseur 72,3. 89,3.

predoslóv, sm. l'auteur de la préface 98,3; **-vie,** sf. préface, introduction 68,2. 76,2. 87,3. 110. 124,3. 125,2. 152,2. 290. 343,2; *b.* 1,2; *-du-* 363,2; *prê-* 196,2. 268,3; *b.* 8,3.

prêdêsfelnișe, s. sérénissime *b.* 35.

prefác, va. 2. changer, traduire, —, vr. feindre, simuler 158,3. 205,2. 279,3. 359,3; *b.* 162,3. 192. 261,3. 328,5. 362, 3. 363; *prifac, b.* 182,3; **prefăcút,** aj. s. traduit *b.* 188,2; —, hypocrite *b.* 247,3.

préget, va. 1. négliger, se décourager 111. 129; **prêget,** s. 57; *făr de —,* sans cesse *b.* 79.

pregĭur, pp. autour 156; *în —,* id. 72,2; *preğur* 213. 267,2; *dim —* 215; *în —, prin —* 228,1-3; *prejur* 234,3 (v. peğur, înprejur).

prelungésc, va. 3. prolonger, allonger *b.* 244,3; **-íre,** sf. prolongation *b.* 87,3.

premeniálâ, sf. changement 200,3; *-nêlă* 205,2; *primineală,* change des habits *b.* 294,2; **-nesc,** va. 3. changer 131. 203. 292. 349,3; —, changer les habits *b.* 324,3. 325,1-2..; *pri-,* traduire 98.

pren, v. prin.

prenosnyi, aj. (sl.) métaphorique 209.

préntru, pp. pour 27. 40,2. 74,3; *preîntru* (v. pentru).

préot, sm. (ţĭ) prêtre 61. 87,3. 89, 2. 91. 115. 117. 120,3. 160,1.. 161,1.. 238,3. 279,2. 293,2. 308,1. 2. 346,3..; *b.* 20,3. 56,3.. 68,2. 201,2; *prêot* 193; *preut* 2*,2. 4*,2. 8,2. 20,3. 26,3. 33,2. 103. 105,2. 125. 176. 217,1.2. 219,2. 3.. 220,3. 244,2. 255,3. 276,3. 330, 1.2; *b.* 63,3. 64; —, évêque 47,2; —, (ţăĭ) 264,2; — *maĭ marĭ,* les principaux sacrificateurs 21,2; **preoţésc,** aj. de prêtre 87,3; *preu-* 277; **preoţíe,** sf. prêtrise, sacerdoce 79. 91. 117. 120,3. 160. 243,2; *b.* 29. 50. 115; *preuţiĭa,* la position d'évêque 47; **preuţăme,** sf. les prêtres 240,2.

prepár, va. 1. *istr.* préparer *b.* 283;

prepúĭu, (pune) va. 2. traduire 157; —, soupçonner, suspecter *b.* 85. 114; — **punere,** sf. (rĭ) soupçon 159,2; **prepus,** sm. soupçon 360; *b.* 105. 114. 244.

presăr, va. 1. saupoudrer *b.* 44.. 228,3.

préscurâ, sf. pain bénit 160,2; *-re, b.* 372.

prespre, pp. sur, pendant 4*. 5*,3. 12*. 13*,2.. 15*,3. 11,3. 19. 20. 31. 78. 88,2. 99,3; —, contre 16*,2; *-prê* 2.

prêstăvesc, vr. 3. décéder 44.

preste, pp. sur, dans 50. 188,3. 215. 257,3. 273. 320,3. 350; *b.* 20,3. 52. 70, 2. 88,2.3. 108. 113,3. 128,3. 129,2. 142,1.2. 158,2. 170. 192,3. 217,2. 240, 3. 311,2. 358; —, pendant 263,2; *b.* 81, 3. 174,3; *prê-,* pendant, dans 111; *prestă, b.* 231 (v. peste).

prestoesc, vr. 3. s'approcher 16,2.

prestól, sm. autel, table 148,3. 244. 245. 333; *prê-* 42,3. 172,2. 292,2. 293, 2. 335; *pri-, b.* 32,3.

presus, pp. *mai —,* supérieur 337,2; *b.* 21,3 (v. sus).

pretór, sm. prétoire 21; **-riadă,** sf. prétorie 320,2.

prétu, pp. *mr.* par *b.* 265,3; **pretutindenilê,** pp. partout; toujours, *-dinile* 220; *-dinê* 230,3. 292,3; *-dine, b.* 152,2. 184; *-denê, b.* 15,3. 156,2. 212,2; *pretutîndirê* 6*,1.2.

preţ, sn. prix 3*,3. 18. 114. 155. 223. 272,2. 277. 312,3; *b.* 54. 72,2. 89; *de mult —,* précieux 65,3. 101,2. 148,3. 241, 3; *b.* 178,3; *fără de —,* très précieux *b.* 6,2; **preţuesc,** va. 3. estimer, évaluer 74,3.

prezidiruesc, va. 3. présider *b.* 215,2.

pri, pp. vers, contre 43,3 (v. pre).

Priam, Np. 58,2. 59.

pribeág, aj. s. fugitif 73,3; **pribegesc,** émigrer va. 3. 73. 143,3. 190,2.3. 273,2; —, marcher, errer *b.* 175,3; *-bejesc, b.* 233,2; *prebegesc, b.* 81,2; **-gíre,** sf. l'action d'errer *b.* 173.

priboĭu, sm. une plante *b.* 342.

príce, sf. (cĭ) querelle, dispute 49, 3. 72,2. 211,2. 235,3. 366,2; *b.* 13,2. 140,3. 169. 374,2.

pricép, va. 2. (uĭ) comprendre, entendre 131,3. 133,2. 170. 250,2. 297. 324. 325. 361,3; *b.* 13,3. 21,3. 56,3. 57,2. 72. 78,2. 112. 189,2. 199,3. 253, 3. 371; —, reconnaître 192; —, s'apercevoir 222,2; —, considérer 281,3; *precep* 15*,2. 57,3. 58,3. 61. 138,2-3. 369; *prêcep,* connaître 110,3; **pricépere,** sf. intelligence, connaissance 169; *-cê-,* 236. 324,3; *b.* 154,3; *-cea-* 267,2; **precepâtór,** aj. s. intelligent 58; **pricepút,** s.

savoir 253.2; **preceputul,** *pomul — luĭ,* l'arbre de science 58.

pricesc, vr. 3. quereller 49,3. 69,3. 169,3; *b.* 55.

priceştánie, sf. communion 345,3; *-čaştenie, b.* 80,2; *priceaşténie* 243,2; **priceştuésc,** vr. 3. faire la communion 160,3. 161,1.. 162,2. 246,1.2. 298,3. 300,1-3..; *-ces-, b.* 54,2.

prícínă, sf. (ne) titre 119,3. 120,3. 203; *b.* 31,3. 135,3. 175; —, procès *b.* 124,3. 125,1..; —, cause 270,3. 307, 3. 317. 328,1.2. 331; *b.* 1,2. 21,3. 83, 3. 154. 169,3. 202,2. 207,3. 364; **-nuésc,** va. 3. causer *b.* 83,2. 87,3. 236. 252,3; —, vr. processer *b.* 125,2; **-nuitór,** aj. s. qui cause *b.* 254,2.

pridădesc, va. 3. délivrer 2*,3. 16; **-díre,** sf. amour 11*,2.

pridvór, sn. (oare) vestibule *b.* 223,2.

priésc, va. 3. souhaiter 94. 156,3. 157,3. 236; *b.* 3; —, vr. s'en trouver bien, favoriser *b.* 311,3. 312.

prietin, s. (nĭ) ami 137,3. 183,3; *b.* 35. 96,3. 122; *-ten* 166,2; *b.* 235; *priaten* 96,2. 161,3; *priatin* 185,2. 195,2. 255, 2. 292,1.. 341,1.. 342; *b.* 5,2. 207,2. 208; *prieaten* 112,3. 352; *b.* 6,2.. 14. 36,3. 37,1.. 77,1.. 131. 179; *priĭaten* 106,2.. 137,2. 140. 184,2. 204,3; *priĭeten, b.* 255,1-3. 256; **priieteníĭe,** sf. amitié *b.* 115,2; **preteníme,** sf. id. *b.* 108,2; **prieteşúg,** s. id. 239; *b.* 95, 3. 210,3; *priĭeteşĭug, b.* 256,2; *prieateşug, b.* 10.

prigonitór, sm. (ĭ) persécuteur *b.* 82,2.

prihánă, sf. tache, souillure 242,2. 345,2.

priimesc, va. 3. accepter; saisir, recevoir 9*,3.2,3. 15,2. 16,1.2. 20,1.2.. 29,3. 30,2. 32. 51,3. 56. 65. 76,2. 80,3. 89,2. 97. 99,2.3. 101. 121. 122,2. 127,2. 130, 2. 136,3. 157,2.. 194,3. 305. 348,3. 359; *b.* 12,1.. 36,1.. 47. 70,3. 107; *primesc* 44,2. 111. 220,3. 334,1.. 336.. 362,2; *preemesc* 3*,2. 4*,2. 6*. 7*; —, accuser 6*,3; **priimíre,** sf. réception 237,3..; **-mitor,** aj. s. qui reçoit, qui fait bon accueil *b.* 20,2; — *la oaspeţ,* hospitalier *b.* 67.

priínţă, sf. faveur; désir, amabilité 336; *b.* 2,3; *cu —,* favorable *b.* 48,3.

prilăstésc, va. 3. duper, séduire 56..; *b.* 39,2.

priláz, sn. (urĭ) passage par dessus une haie 313,2.

priléj, sn. (urĭ) occasion 172. 198. 217,2. 253,2. 269,2. 344,3. 352; *b.* 48,3; **-esc,** vr. 3. arriver, survenir 75,2. 120. 121,3. 150. 198,2. 200,3. 353,2; *-jind vreme,* à force de temps *b.* 124,3.

prilóg, sn. jachère, lande *b.* 294,3. 296,2.

príma, num. premier -ère 33,3. 35, 2..

primăváră, sf. printemps 179,2.. 266,3; *b.* 45,3. 59,1-3. 208,3.

primbláre, sf. promenade *b.* 72; *-lari, b.* 114,2; **primblu,** va. vr. 1. (laĭ) promener; se promener 267,3; *b.* 104,2. 198,3. 295.. 298,2; *primn, mr. b.* 277.

priméjdie, sf. (iĭ) danger 116,3. 200, 2. 202,2. 203,2.3.235. 299,2; *b.* 66,3. 93, 2. 112,2.3. 152,3. 236; *primesdiea, b.* 184,3; —, sort *b.* 10,2; *primějdiea, b.* 93,2; **-diós,** aj. dangereux, périlleux *b.* 6,3; **-duinčos,** id. *b.* 150,2. 152.

primesc, vn. 3. prospérer *b.* 314,2.. (v. priesc).

primineală, v. premen-.

Primislea, Nl. 191.

primn, v. primblare.

prin, pp. par, avec, à travers *b.* 36, 1-3. 152,2.. 158,1.. 192,2.. 236,2. 252,3.. 361; *preĭn* 16*,3. 4. 24,2. 28. 32,2. 33. 39,3. 40,1-3. 41,2. 47,2. 91, 3. 131. 322; *priĭn* 3*,2. 8,3; *pren* 40,3. 73. 78,2. 118,2. 309,2. 344,2.3.. 348. 349; *b.* 95,3; *prae* 124; *pen, b.* 43,2. 44,2. 76,3. 77,3. 115,3; *pin* 71,3. 217,3; *b.* 25,3..105,2. 120; *păn, b.* 127,3. 249, 3. 259. 261,2. 365,2; *prin-ce-că,* parce que 35,3.. (v. pre).

principul, sm. prince *b.* 243,3.

prind, va. 2. (nseĭ) prendre; saisir, capturer, attraper; recevoir 15*,3. 12. 20,2. 24. 59,2. 60,3. 61,2. 70. 71,2. 73,2. 96,2. 120,3. 151,1.2. 161,3. 167, 2. 172.2. 204. 275. 294,3. 297. 353,2. 354; *b.* 19,3. 71,3. 77,2.. 127,3. 170, 3. 171,3. 204. 208,3. 211. 243; *priĭnd* 3*. 5*,2. 3. 6*,2. 52; —, commencer *b.* 341,3; —, fixer *b.* 179; —, participer *b.* 222,2; — *de veste,* apprendre 140,3; *b.* 241,3. 258,2; — *putere,* reprendre ses forces *b.* 362; — *bine,* être utile *b.* 350,1..; —, vr. parier *b.* 262; —, concevoir 124. 227,2; —, entre-

prendre *b.* 136,2. 213,3; — se figer *b.* 43, 2; — *cu capul,* s'embrouiller *b.* 110; — *poftă,* satisfaire, rassasier *b.* 352,3; —, *mr.* comprendre *b.* 265,2.

prinós, sn. (noase) aspersion, offrande, sacrifice, don 16,2. 99,2,

prinsoare, sf. prison 214.

printre, pp. par, à travers, parmi 178,2; *b.* 252,3; *-tru, b.* 93; *pintr'altâ,* pour 141,2; *prentr'-,* par 308,3; *păntre, b.* 259; *pintre, b.* 306; *pintr'un, b.* 136,2 (v. pentru, pretuprin).

prinţip, sm. prince *b.* 249; *pren-, b.* 83,2. 84,2; **-pat,** sm. principauté *b.* 124.

prípă, sf. hâte, célérité 213, 3. 256, 2; *b.* 6,2.

pripálă, sf. chaleur *b.* 64,2 (v. pripec).

pripás, sm. (şĭ) bétail *b.* 172,2.

pripec, sm. chaleur *b.* 165. 254,2.

pripesc, va. vr. 3. hâter, se hâter 121,2. 333,3; *b.* 322,2. 376,3.

priróg, va. 3. supplier *b.* 284.

prisácă, sf. (ăcĭ) rucher *b.* 25,2. 309.

prisnă, sf. (ne) lampe *b.* 33.

prisós, s. abondance *b.* 246,2; **-sală,** sf. id. 293,3; **-sesc,** vn. 3. surabonder, rester 337,3; *b.*118,2. 161,3. 211,2. 360,3; **-sinţă,** sf. superflu *b.* 91,2.

pristánişte, sf. port *b.* 41.

pristăvesc, vr. 3. décéder, mourir 319,2. 321,2; — **virea,** sf. décès 223,3.

pristol, v. prestol.

pritce, s. dicton 270,3.

pritocésc, va. 3. soutirer *b.* 45.

priţe, sf. (ţĭ) *mr.* bête féroce *b.* 268, 2. 270,1.3. 272,3.

priválă, sf. vue 360,2; *-via-, b.* 314,2.

privedeáre, sf. providence *b.* 11.

priveghéz, va. 2. veiller, surveiller; garder 89,3; *b.* 164. 167,2. 185,3. 279. 288,2; *privi-, b.* 28; *preve-* 49,2. 66,2. 274,3 .. 275; **priveghiére,** sf. surveillance, vigilance *b.* 154; *-vi-, b.* 221,2; *prevegheare* 274,3; *preveghêre* 275,2 ..

priveghietoáre, sf. rossignol 91; *-vighe-, b.* 77. 304.

priveghitor, aj. surveillant *b.* 156.

privélişte, sf. spectacle *b.* 246.

privésc, va. 3. regarder, voir, observer 61, 3. 168,2. 206,3. 223,2. 337,3. 361,2; *b.* 2,2. 16,2. 30,2. 53,3. 160,2. 186,3. 242,3. 338,2; *priivesc, b.* 245,2 ..; *pră-* 196,3. 201. 254. 324, 2.3. 368, 2; *prăvăsc* 247,3. 364,3.

Priviţi, Nl. 92,2. 208.

priviléghiu, sm. (iĭ) privilège *b.* 219, 2. 220. 222,2.

privíre, sf. vue, aspect *b.* 89,3. 90, 2. 110. 174,2; *pre-* 29; **-vitor,** aj. (ĭ) spectateur 90.

privistuluésc, va. 3. recevoir *b.* 53,3.

proáspăt, aj. nouveau, frais, tendre 255,2; *b.* 43. 360,3.

proaşcă, s. *fac —,* disperser *b.* 245.

probrăzăsc, va. 1. injurier 256; *pobrăzesc,* réprimander 327,3.

pročaea, sl. i —, et caetera 145,3.

procitésc, va. 3. lire 337,3.

proclét, aj. s. maudit, anathématisé 7. 163,3. 302,2. 351,2; *-lêt* 63,2. 303, 2; *-leat*60. 89; **-leţesc,** va. 3. anathématiser, maudire 163, 1 .. 3.

procopsít, aj. instruit *b.* 153,3.

procuvăntáre, sf. préface *b.* 246. 251,3.

proegúmen, sm. prieur 111,2.

prohitesc, va. 3. répandre, disperser 212.

Prohor, Np. 283,3.

proímion, sm. préface *b.* 216,2.

proin, ci-devant 205,3.

proliču, sm. *istr.* printemps *b.* 286,2.

prológ, sn. (oage) Vies des saints 221. 252.

prónie, sf. providence *b.* 151,2. 152. 236.

pronomie, sf. (iĭ) privilège *b.* 86,2. 219,2; *-ion, b.* 220,2.

propáste, v. prăpastie.

propovedánie, sf. (iĭ) sermon, prêche 141,2. 153,2. 268,2. 269. 270,2 .. 271. 273,2; *b.* 201,2; *-vê-* 98; **-veduésc,** va. 3. prêcher 10*,3. 130,3. 153,2. 194,2. 358,3; *b.* 39,2. 80,2. 156,2; *-vê-* 230, 2. 3; **-duíre,** sf. l'action de prêcher; sermon *b.* 79,2. 156,2; **-duitór,** aj. s. prédicateur; qui propage 37,2; *b.* 162,2.

proptésc, va. 3. étayer *b.* 210.

proróc, sm. (ĭ) prophète 17,2. 19,2. 23,2. 24. 26. 31. 100,2. 249,3. 315,2; *b.* 61,2.3. 65,2.3 .. 148; *prooroc* 108,2. 170; *b.* 66,1 ..; **prorocesc,** va. 3. prophétiser, prédire 15*,3. 24. 99,3. 104, 3. 153,2. 215, 1-3; *b.* 62. 175. 236; **-cíe,** sf. (iĭ) prophétie 1*,3. 260,2. 263, 3. 355,2; *b.* 159,2. 160; **-cirê,** sf. id. 134; **pror(o)čstva,** sf.(sl.) id. 215.

proscomídie, offertoire 160,3. 161; **-dit,** aj. de l'offertoire 160,2.

proslăvésc, va. 3. louer, glorifier; rendre grâce 27,2. 56,2. 170,2. 185,3. 187. 223,3. 307,2. 318,2. 344,2; *b.* 107, 2. 108,3. 193..

prost, aj. s. sain 8*; —, simple 46. 69,2. 79. 98.. 106.2. 119,2. 133,3. 157, 1.2. 158,3. 276. 330,2. 377,2; *b.* 2,3. 29. 163; —, ignorant; niais 94,2. 98,2. 117. 352; *b.* 13,2. 215. 220,3. 221. 243,2. 246, 3. 358,2; —, commun, vulgaire; bas peuple 113. 120,2; *b.* 33,2. 91. 194; —, mauvais, *b.* 11,3. 24,3; —, av. misérablement *b.* 12,2; —, trivial *b.* 84; —, néogrecque *b.* 4,2. 38,3; *cel mai —,* le moindre 318; *prostă* 251,3; **prostatec,** aj. vulgaire *b.* 170,3; **prostesc,** bêtement aj. av. *b.* 364,2; **-éşte,** av. id. *b.* 352,2; **-ticel,** id. *b.* 364,2; **-íe,** sf. simplicité, naïveté; ignorance *b.* 28. 88, 3; **-íme,** sf. simplicité 157. 360; —, bas peuple 213,2. 363.

prostír, sm. (ĭ) toile 258.

prot, sm. prieur 170,3.

prot, num. *mr.* le premier *b.* 275,2.3.

proteguesc, va. 3. protéger *b.* 153.

protoiereu, sm. (eĭ) archiprêtre *b.* 220,3; **protopop,** sm. (ĭ) id. 157,3. 217.. 218. 219,2.. 220,1-3; (v. potro-) 37,2; **protosinghel,** vicaire *b.* 128.

Provata, Np. 75.

providénţie, sf. providence 343,2. 344.

prove, vn. 2. *istr.* éprouver *b.* 284.

provérb, sn. (urĭ) proverbe *b.* 246,3. 361. 371,3. 372,3.

provodésc, va. 3. enterrer, tenir les offices des morts 258,3. 259,2.

prún, sm. prunier 357; — *sălbatec,* crequier 356,3; **-ă,** sf. (ne) prune *b.* 42,3. 228,3.

prunc, sm. (ĭ) petit enfant 218,3. 220.. 233. 264. 278,1.2; *b.* 59,3. 99. 140,2.. 170. 201,1-3. 238,2. 240,3; *proncu, b.* 66; **-íe,** sf. enfance *b.* 47. 150,2; *b.* 359,2; **-císme,** sf. id. jeunesse *b.* 108,3.

prunt, sn. (urĭ) javeau, grève *b.* 302.

Prut, N. fleuve *b.* 104,2. 243,3. 245,3. 317,2.

psalm, sm. (ĭ) psaume 282,3. 363,2. 364,1-3; *b.* 154,3. 185,1.2; *psalom* 26, 3. 153,3. 154. 209,3. 212,3. 247,2. 248, 2. 249. 272,3. 286. 364,1-3; **-míst,** sm. psalmiste *b.* 153,2; **-ísta,** id. 239,2; **psalmuesc,** va. 3. psalmodier 248. 249; **psalt,** va. 3. id. *b.* 142; **psaltiră, -re,** sf. psautier 152,1..3.. 153,3.. 154. 206,2. 208,2. 246; *b.* 203,3; *-tirie, b.* 74, 2; *psăl-* 253. 363,2. 3.. 364; *psaltiri* 14, 2. 155.

ptiu! interject., onomatop. *b.* 343.

Ptolomeu, Np. 348,2.

public, aj. s. publique *b.* 219,2. 221,2.

publican, v. pob-.

publicarisit, aj. publié *b.* 221,3.

pučosa, sf. soufre 142,2.

púcsă, sf. (se) *istr.* fusil *b.* 286,3.

pufuesc, vn. 3. haleter *b.* 297,2.

pugnava, sf. *istr.* couverture *b.* 285, 1.2.

púică, sf. poulet *b.* 355,2. 356,3. 373, 2; **puicúţă,** sf. petit poulet; aimée *b.* 296, 3. 305; **puişor,** sm. (ĭ) petit poulet *b.* 215,1..2.. 337; —, petit homme *b.* 344; —, ami *b.* 310,2; **puiu,** sm. (puĭ) petit, jeune, poulet 15,2. 28. 36. 60. 102. 282; *b.* 111. 129,1..2.. 208,3. 215. 254. 304,3. 360,3; —, aimé *b.* 310,2; *-ul leului,* lionceau 247,2; *b.* 70, 3..; — *de şearpe,* petit serpent *b.* 35; **puliu,** *mr.* oiseau *b.* 264,3. 277,3.. 281,2.

púlbere, sf. poussière 1*,3. 3*,2. 324,3; *b.* 298,2. 301..

Pulheriea, Np. *b.* 74,3.

púlpă, sf. (pe) pulpe, mollet *b.* 88, 3. 90,3; **-pişoáră,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,1-3.

púmn, sm. poing *b.* 2,3; —, poignée 157,2; *b.* 49,2.

pún, púĭ, (puş, puséĭ) va. 2. mettre, placer; faire 1*,3. 3,2. 11,2. 12,3. 38,3. 46, 3. 50,2. 53,2. 58. 82,1.2. 83,3. 87,2. 93, 2. 100,3. 101.. 112,2.. 126.. 133,3. 134. 149. 158,2. 162. 168,3. 191.. 215. 230. 248,3. 267,1-3. 283. 306,3. 337. 349; *b.* 7,2. 20,3. 28,2. 42,1.3.. 46. 50,3. 57,3. 62,3. 63,3. 103,2. 117,3. 158,1-3. 162,2. 171,3. 262,3; —, diriger (les yeux) 12; —, établir 47,2; —, mettre (terme) 197; —, instituer 328,3; —, donner, habiller *b.* 137,3..; —, installer, nommer (un prince) *b.* 206,3; — *bine,* mettre de côté *b.* 227,3; — *de faţi,* confronter *b.* 97,3; — *de să,* ordonner *b.* 30,3; — *foc,* allumer 117,3; — *gănd,* avoir l'intention *b.* 48; — *în gănd,* s'ima-

giner *b.* 242,2; — *înainte,* montrer 32; — *înainte,* tenir un discours 99,3; — *împotrivă,* opposer 302; — *în țapă,* empaler 294,2; — *jos,* faire cesser 220, 2; *-ğos,* id. 219; — *la loc,* replacer *b.* 44,2; — *la spate,* ignorer *b.* 213,3; — *lêge,* faire une loi 51; — *masă,* préparer la table 218,3. 352,2; — *nume,* nommer 57,2. 59,3. 61,2. 78; *b.* 166,2; — *pe rănd,* ranger 69,2; — *peceatê,* opposer le sceau 45,2. 75. 76; — *să,* ordonner *b.* 242,3; — *soroc,* fixer un temps *b.* 243,2; — *ziua,* id. 207,3; —, vr. se placer *b.* 129,3; — *înainte,* se montrer 261; — *pofta în cuiu,* renoncer *b.* 376, 2; — *în gănd,* vouloir *b.* 229,2; — *viața,* exposer la vie 107; *-ñia,* (= nea) *bnt. b.* 262,2; — *istr. b.* 284; **puitor de credință,** législateur 84,3.

púngă, sf. (gĭ) bourse 95,2; *b.* 82. 103,2. 105,2. 178,3. 223,2. 317,2; **-găș,** sm. (ĭ) filou *b.* 323,2.

púnte, sf. (ți) pont *b.* 260,3. 370,3; —, *mr.* id. 276,2. 280 . .

pur, cj. *mr. ma* —, mais pourtant *b.* 284 (v. p u r u r e).

purăncita, sf. commandement 54,2 (v. p o r-).

purcár, sm. (ĭ) *b.* 127,2 (v. p o r c).

purcéd, vn. 2. procéder, émaner; couler 35,2. 71,3. 208,3. 255,2. 267,2. 334,2; *b.* 2. 69. 167. 200,2; —, suivre 297; —, partir, se mettre en mouvement 149. 191,1.3 . . 223. 225. 350; *b.* 58,2 . . 83,2. 132,2. 136. 139,2. . 166, 2. 170,2. 179,2. 243,3. 325,3; —, provenir 114; —, naître, ressortir *b.* 214, 3; —, résumer 105,3; —, concevoir *b.* 119,3; *-eg, b.* 83,3. 114,2. 180,2; **purcêderê,** sf. émanation 328,2.

purcel, sm. (ceĭ) pourceau 58,2; **Purcel,** Np. *b.* 33,3.

purcésul, sm. fureur 35,3.

purcezător, aj. émanant 109,3.

púrec, vn. 3. visiter, chercher *b.* 303,2.

púrice, sf. (cĭ) pou 264,2; *puriclu, mr. b.* 268; **Purice,** Np. *b.* 33,1-3.

puroi, sm. pus 30,3 . .

purtáre, sf. conduite *b.* 362; — *de grijă,* soin, l'action de soigner 345,1. 2; *b.* 40,2. 47,3. 49. 252; **purtâreț,** aj. facile 78,3; **purtat,** costume; manière de se porter *b.* 102,2. 294,3; **purtător,** aj. s. qui apporte; apportant, contenant 10*. 98; — *de grije,* qui prend soin 98,3. 278; *b.* 134,3; — *de trup,* corporel 191,3; — *de D-zeu,* saint 158. 304, 2. 330; — *de folos,* utile *b.* 162,2; — *de biruință,* vainqueur 198 . . 224; **purtătura de grije,** soin, providence 273, 2.3. 277,3 (v. p o r t).

púrure, av. toujours, continuellement 7,3. 140,2. 183,2; *de* —, id. 56,3; *de a* —, id. *b.* 83,2. 84,3. 196,3; *-rê* 6*,3. 3,2. 13. 31,2. 64. 77,2. 82,3. 86,3. 98,2. 102,2. 107. 110. 127,3. 181,3. 196. 241. 275. 298. 314 . .; *b.* 5,3. 51. 124,2. 208, 2; *de* —, 80; *b.* 36,3; *de a* —, *b.* 48, 2; *dê* —, 338,3; *b.* 151,3. 154,3; *-rea* 186,2 . . 367, 3; *b.* 184,2; *de* —, 119; *puriure* 184; *pururile* 43.

pus, (pe — ul) de mettre *b.* 294,3; —, fixé *b.* 194; **pusorea,** sf. position 268.

pust, sm. *istr.* jeûne *b.* 285,3 (v. p o s t).

pustíe, sf. (iĭ, iurĭ) désert, steppe 1. 15. 84,3. 100,2 . . 264,2. 304,2; *b.* 147, 3. 159. 198,3. 242; —, pl. sottises *b.* 225, 3; **pustiesc,** vn. 3. désoler, ravager, dévaster 5,2. 171. 197,2. 354,2; *b.* 2. 140, 3. 165. 236,2. 237,2; *-esc* 142; **-tiire,** sf. ravage *b.* 22,2. 23,2; **-tietáte,** sf. désert *b.* 338,3; **pustenecíe,** sf. désolation *b.* 198,2; **pustiú,** av. désert, désolé, vide 5,2. 176,3; *b.* 116,2. 242,2. 288. 352,3; *-tiĭu* 33,3. 129. 141,3 . . 235,3. 238. 291,3; *b.* 215,3; *-teĭu, b.* 338,2.

pușc, va. 1. tirer *b.* 240,3; **-ă,** sf. (puștĭ) canon, fusil 71,3. 238,2. 265,3. 367; —, décharge 335,3; *pusca* 307; **-ăríe,** sf. prison *b.* 125,2.

put, vn. 2. puer 196; *b.* 12,2.

putére, sf. (rĭ) pouvoir, puissance, force, vigueur 3; *b.* 94,3,2; *-têre* (erĭ) 12*, 3. 10. 20. 21 . . 26. 27,3. 28. 32. 35,2. 50,2. 51,2. 57. 58. 67,3. 82,3. 86,3. 98,2. 112,3. 132,3. 147,1-3. 148. 164, 3. 203. 234 . . 245,1-3. 310,2. 311. 313,2. 318,3. 321,1 . . 2; *b.* 15,2. 22. 24 . . 173. 202,1-3; *-tea-* 228,3 . . 254,3. 255; *b.* 11; *-teri, b.* 94,2; *putara* 39,2; *nu este putere, mr.* impossible *b.* 265,2; **putérnic,** aj. s. puissant, capable; fort, vigoureux 96,3. 168,2. 227. 367,2; *b.* 123,3. 162,2. 254; *-têr-* 16*. 32,2. 36,3. 41. 56,2. 67. 81. 82,3. 118,2. 138,2. 154.2. 231,3. 271,3. 274. 311,3; *b.* 15. 193; *-têrănic* 47,3. 183, 3; *-tear-* 250 . .; **puternicíe,** sf. force 343,3; **putincĭós,** aj. s. puissant *b.* 24, 3; *-ćos, b.* 7; **putínță,** sf. possibilité 219,

3. 296. 339,2; *b.* 29,3; —, pouvoir 340, 2. 344,3 . .; *cu* —, possible *b.* 52. 65,3. 86,2. 91. 99,2. 154,2. 175,2; *prin-*, id. *b.* 188,3. 242,3.

putinéĭu, sm. petit baril *b.* 354,2 . .

Pútna, sf. Nl. 71,3. 72,2; *b.* 32,3.

putoáre, sf. puanteur 205,2. 292,2. 359,3; *-tore* 264,2; **putós,** aj. infect 359,3.

pútred, aj. s. pourri, infect 18. 96, 2. 99. 137,2. 166; *b.* 12 . .; —, corruptible 233,3; **putredíre,** sf. putréfaction 14*, 3. 303,3.

putregáe, sf. id. 264,2; *-gaĭu,* bois pourri *b.* 336; **putregĭúne,** sf. pourriture, décomposition, corruption; charogne 153,3. 367; —, fosse 155,2. 156; *-ǧune* 233,3. 303,2; *-rejune* 112; *b.* 148. 358; **putrezésc,** vn. 3. pourrir 24,2. 99,2. 112; *-ḑesc* 29 . .; *-desc* 8*; **putrezíre,** sf. corruption 316,3.

puturós, aj. puant, infect 359,3. 360,2.

puţ, sn. (urĭ) puits, fontaine 59,3. 107,3 . . 108 . . 367; *b.* 325,2.

puţăt, aj. puant, pourri 247.

puţín, aj. peu, petit, mince 8*,3. 69, 3. 78. 94,2.3. 95. 110,2. 138. 165,3. 166. 195,2 . . 197. 272. 285,2. 326,2; *b.* 1. 2,2. 11,2. 25,3. 59,1-3. 77. 117, 2. 203,2. 208,3. 217. 224,3; —, pour peu 355,2; *fără* —, sous peu 330; *peste* —, sous peu 355,1.2; *puţân* 253. 257,3. 272,2; *b.* 217,3; *poţin* 111; *puţin, mr. b.* 263,3. 265,3; **puţinél,** quelque peu 9*,3. 61. 71,2. 157. 166 . . 185 . . 297. 304,3. 360,3; *puţânel* 256; *puţunel* 334 . .; **puţinícă,** f. id. 337,3; **puţintél,** id. m. 72. 327,2 . . 337. 351,3; *b.* 19,3. 25,3. 41,2. 42,2. 96. 166,2 . . 237,2; *puţăntel* 198,3 . . 200 . . 253. 255, 2 . .; **puţíntícă,** f. id. *b.* 5,3. 42,2.3. 173. 192,3; **puţináre,** sf. diminution 366,2.

puzderie, sf. corde de chanvre *b.* 155.

R (Р).

ră, ra, pp. *istr.* en, dans *b.* 282,2. 3 (v. întru).

rab, v. rob.

rabd, (răbdaĭ) vn. 1. souffrir, endurer 31,3. 80. 102. 129,2. 165,2. 190,2. 262. 278,2. 291,2. 324,2. 348. 366,2; *b.* 16. 104. 178,2. 180,3. 194,1.2. 200,3 . .; —, attendre 248,2 . .; —, persévérer *b.* 38, 3; **răbdáre,** sf. (ărĭ) patience, persévérance, action de supporter; espérance 1.2. 51. 55,3. 56. 129. 153. 211,3. 285, 2. 338,3; *b.* 7. 48. 65 . . 190,3. 374,2; **-dát,** aj. souffert *b.* 190,3; **-dătór,** aj. s. patient, endurant 55,3.

răbničeskiĭ, aj. de Râmnic 98,2; *-niţchi,* id. 110 (v. Râmnic).

rac, sm. (ĭ) écrevisse *b.* 42,2. 43,2. 346,2.

răca, sf. envie 205,3.

răcésc, va. vr. 3. rafraîchir, froidir; se refroidir 31; *b.* 44,2. 54,2. 106; **răcálă,** sf. froid, froideur, refroidissement 297,2; *b.* 23. 64,3; *-cêla* 12*; *-cêa-*, *b.* 43,2; **răcít,** aj. frais *b.* 176,2.

răchítă, sf. osier, saule rouge 356, 3; *b.* 320.

rachíu, sm. eau de vie *b.* 98. 326.

răchnitúră, sf. gémissement, cri de douleur *b.* 341,3.

račun, sm. *istr.* raison *b.* 284,2; **-a,** sf. *istr.* compte *b.* 286.

ráclă, sf. cassette *b.* 136,2 . . 3 . .; **răclíţă,** sf. id. dim. 246,2.

răcnésc, vn. 3. hurler, crier *b.* 130. 302,2.

răcoáre, sf. fraîcheur *b.* 313,2 (v. rece).

răcodélie, sf. travail de la main 304,2.

răcomăndăluesc, va. 3. recommander *b.* 229.

răcorésc, va. vr. 3. rafraîchir, satisfaire 57. 107,3; *b.* 102,2. 104. 121. 200, 3; **-ritor,** aj. rafraîchissant *b.* 254,3.

Rácoti, Np. 124,3. 200; **Racovăţ,** Nl. 191,3; **Racoviţă,** *b.* 81.

rad, va. 2. raser, gratter, rader 60. 66; *b.* 105.

răd, (răsei) vn. 2. rire 1*,3. 8*,3. 19, 2. 141. 351,2; *b.* 19,3. 119,2. 122. 207, 3. 214. 249,3; *rid, b.* 331,1.2.

rădắcínă, sf. (nĭ) racine 12*. 6. 39 3. 104,3. 116,2. 156. 361,2; *b.* 25,2. 45. 2. 67,2. 149; *-de-*, *b.* 235; *radiţină, mr. b.* 264.

rădíc, va. 1. lever, élever, soulever 3*,2. 6*,2. 8*,3. 5,3. 8,2. 14. 15,2. 16,2. 19,2. 31,2. 36,2. 56,2 . . 60. 61. 62. 101, 3. 105,3. 109. 140,1 . . 140,2. 157,3. 175,2. 196,2. 200,3. 201,1.2. 270,2. 327,3; *b.* 16,2. 30,2. 48,3. 49. 50,3. 54.

88,3. 136,2. 225,3; —, nommer prince, roi 70,2.3. 150. 353,3; —, conjurer 171; —, mettre en fuite 16; —, établir 236, 3. 269,2; —, emporter, enlever *b.* 37, 3. 79. 152,3. 291; —, faire croître 215,1-2; — *oşti,* mobiliser 59,2; — *arme,* lutter, se révolter 150; *b.* 18,2. 84. 131,2; — *obiceĭu,* suspendre *b.* 76,2; *ridic, b.* 192; **-áre,** sf. élévation 332,3; *ridicare, b.* 54, 2; **-át,** aj. élevé 361,2; *b.* 118,3. 252.

rădíche, sf. raifort 356,2; *b.* 98,2; *ridichê, b.* 27.

Radovič, Np. 337,2.

Radu, Np. 44 . . 74,2 . . 87,2. 134, 3 . . 170,3; *b.* 301,2; — **negru** 189,2 . . 3; — **pê** *(harnic)* 207, 3; — **voevod** 63; — *vodă* 71, 3. 72. 189,3. 190. 191,2 . . 193 . . 197,3 . . 199,1-2.

răe, sf. gale, teigne *b.* 121.

Rafaíl, Np. 81.

răgăesc, vn. 3. crier, hurler 12,2. 17,2.

Răghileşte, Nl. 103.

Rahíla, Np. Rachèle 274; *b.* 140,2.

răhnâ, sf. envie 242,3 (v. răvnă).

ráhturĭ, sn. pl. harnachement *b.* 90.

răimazán, sm. le Ramadan *b.* 117,2.

răíme, sf. méchanceté 13*,2.

raĭu, sm. paradis 9,2. 44. 54,3. 56. 57,3. 63 . . 64,1.3. 129,2. 157,2. 163, 2. 297,2. 315,1.2. 347; *b.* 31,2. 60,2 . . 133,3. 167,2 . . 231,2 . . 232,3. 233,2.

rakha, vaurien, tu 113.

ram, s. branche *b.* 136,3 . . (v. ramură).

Râm, sm. Nl. Rome 197,2. 357,2 (v. Roma).

ră'mă, aj. sf. qui fouit (porc) *b.* 335; —, ver *b.* 362,2.

rămăĭu, -ăn, (ăsei, a — ăne) vn. 2. rester, demeurer 5,3. 36,2. 59. 68,2. 72. 96. 110. 143,3. 144,2. 145,2. 154,2, 155,2. 167. 192. 232. 253. 263. 278 . . 292,2. 316, 1 . . 331,3. 341,2. 362,3; *b.* 5. 25,2. 50, 2. 56,2.3. 85,2. 94,3. 102,2 . . 103,2.3. 138. 180. 181. 182. 201,3. 213. 365; **-ăşíţă,** sf. (ţe) reste, surplus 12,2. 144, 2. 155,2. 247,2. 253 (v. remen).

rămătór, sm. (ĭ) cochon *b.* 85,2 . . 118,3. 220,3. 222,2.

Rămlê'n, v. Roman.

rămnesc, v. răvnă.

Râmnic, Nl. 72. 357,2; **-canul,** de Râmnic *b.* 154 (v. răb).

rámură, sf. (rĭ) branche, rameau 165,3 . . 166; *b.* 69,2. 176,2. 370.

ránă, sf. (rănĭ) blessure, plaie 3*,3. 13,2. 81,3. 102,2. 171. 241,3. 304,3. 366,2; *b.* 63,3. 64. 164,3. 187,2. 196, 3. 343,3 . .; *-ni, b.* 116,2.

rănced, aj. rance *b.* 12,2.

rânchĭezésc, vn. 3. hennir *b.* 312.

rând, sn. (ure, urĭ) rang, ordre, ligne; sorte 13*,2. 25. 42. 49,2. 57,2. 68,2. 174,2. 193. 199. 220. 252. 297; *b.* 3. 75,3. 102,2. 116. 158,2. 323,2. 324. 367,2; —, fois 150. 191,2. 197,2. 320, 3; *b.* 243,3; —, question *b.* 132,3; —, lignes blanches sur les ongles *b.* 146; *de* —, bas, vulgaire *b.* 153,3. 261,2. 325; *de a — ul,* un après l'autre *b.* 330, 3; *d'a* —, id. *b.* 256; *în* —, id. *b.* 169,3; *pe* —, id. consécutivement 69,2; *b.* 54,2; *pre* —, id. 125,2. 143. 145,3. 146 . . 152, 3. 196,3. 197. 334,2; *b.* 70; **-uesc,** va. 3. ranger, arranger; disposer 318,1.2. 334. 342,3; *b.* 112,3. 159. 210,3; —, ordonner *b.* 92,2; **-uĭálă,** sf. (le) ordre, disposition, règle 157,3. 219,2. 220,2. 245,3. 260,2-3. 261 . . 284,3. 334. 357, 3; *b.* 68. 87,2. 115,3. 221. 222,2; —, rang *b.* 220,3; *-uealá, b.* 190,2. 203,2-3. 236,1 . . 2; *pe* —, dans l'ordre *b.* 75,2; *fac* —, gouverner *b.* 26,2; **-uít,** aj. s. fixé *b.* 221. 346,3; —, envoyé; —, arrangé *b.* 87,2 . .

rănduneá, sf. (ele) hirondelle 179, 2; *b.* 327,2.3 . .; *-durê, b.* 211,3.

rănésc, va. 3. blesser 60,2. 88,2; 222; *b.* 19,3. 181. 247 . .; —, balayer, curer *b.* 350,2.

rang, sn. (urĭ) rang *b.* 220. 326 . .

răníchĭ, sf. pl. rognons *b.* 138,2.3.

rânjésc, va. 3. grincer des dents 64, 2. 165,3. 166; **-jitúră,** sf. grincement *b.* 361,3; **răînjálă,** sf. (le) disputation, controverse 10*,2.

râ'nză, sf. estomac, panse *b.* 342,3 . .; *rynza* 156.

râ'pâ, sf. (pĭ) ravin, rive 213,3; *b.* 261,3.

răpáos, sn. repos, délassement 89,3. 106,3. 118,2. 186. 305,2; *b.* 162; —, va. reposer 185,3. 186; **răpăosez,** vn. 3. mourir 253,2; **-are,** sf. décès, enterrement 308,2. 319,2; **răpăosát,** aj. s. défunt, décédé 186,2. 196,3. 290,2; *b.* 8,2; *răpău-* 197,2; *răpo-, b.* 126,2. 255.

răpegĭúne, sf. vitesse *b.* 84 (v. repede).

răpésc, va. 3. enlever, ravir 12*,2. 15*,2. 6,3. 82,2. 95,2. 131,2. 224. 285, 3. 296,2. 316; *b.* 17,2. 70,2. 175,2. 175, 3. 196,2. 210,3. 252,2; —, sauver *b.* 41; —, occuper *b.* 92 ..; *rap-* 4*,3; **răpit,** aj. qui dérobe *b.* 11,2; **răpitór,** aj. s. ravisseur, spoliateur 36,3. 198,3; *b.* 323,2. 328; —, qui murmure 12* (v. răpştitor).

răpezesc, v. repede.

răpştésc, vn. va. 3. murmurer 305, 3. 354; **-íre,** sf. murmure 283,2; **-titor,** aj. s. qui murmure 50.

răpúĭu, (a-une) va. 2. tuer *b.* 303. 363 ..

rár, aj. rare, peu; épais 211,3; *b.* 320,3.

Rareş, Np. 69.

rắs, sn. (urĭ) rire 272. 285,3. 293,3; *b.* 249,3. 367; *de* —, ridicule 291,3; *b.* 366,3. 367.

rásă, sf. cilice, froc de moine *b.* 45, 2. 49. 303 ..

răsădesc, va. 3. planter, replanter; fleurir 1*,2; *b.* 71,2; *răssă-* 57,3; *ră-sed-* 313; **răsâdire,** sf. transplantation 78.

răsár, vn. va. 2. germer, pousser, éclore; produire, résulter 128. 158. 163. 265,2. 281; *b.* 30,2. 70,2. 137,3 .. 143. 157,2. 159. 253,2. 307,3; — (soarele), le soleil se lève 114,2. 228,2; *b.* 40,2. 111,2; *răzsar* 325,2; **rắsắrít,** sm. orient 6. 59,3. 64,2. 78,2. 98. 130,3. 177. 301, 3. 302,3 .. 328,2; *b.* 50,2. 63. 109,1..2. 164,3; —, lever (du soleil) 148,3. 230.

răscoálă, sf. (le) révolte *b.* 236,1.2. 242.

răscopt, aj. trop mûr *b.* 336.

răscúmpăr, va. 1. racheter, délivrer 70. 155,1.3. 231,3. 302,2; —, venger *b.* 70,2; **-áre,** sf. rançon 155,1.2; —, vengeance, châtiment 289 .. 294; —, délivrance *b.* 190,3; **-ător,** sm. vengeur 84,2; —, rédempteur 154,3.

răsfáț, sm. plaisir *b.* 346.

răsfir, va. 1. disperser, répandre 126, 3. 163,3 (v. răşchir).

răsfrănt, aj. retroussé 350,3.

răsípă, sf. (pĭ) dispersion, destruction *b.* 2. 9; *rässi-* 361,3; *răzsi-* 199,3 ..; *răsâpă* 149; **răsipésc,** va. vr. 3. dissiper, disperser; tomber 16*,3. 49. 84,3. 85, 2. 166,2. 195. 244,2. 260,2. 277,2. 321, 2; *b.* 32,3. 83,2. 89,2. 154. 340,2. 341. 350,2. 368,2; *răssă-* 68. 208,3. 266,2; *b.* 181,3. 263; *resi-, b.* 212,3; —, se répandre *b.* 159; *risi-* 235,3; **-píre,** sf. destruction *b.* 83; *risi-, b.* 235,3; **-pit,** aj. dispersé; persécuté 111,3; *b.* 76,3; **-pitór,** aj. destructeur *b.* 14,2. 89,2.

răspắntie, sf. entre deux chemins, *răḑ-* 311.

răspier, (peri) vn. 3. périr complètement *b.* 343,3 ..

răsplătesc, va. 3. récompenser, payer 281,2; *b.* 92. 131,2. 196,3. 238,2; **-íre,** sf. récompense 339,2; *b.* 82,2. 216,3. 363,3; —, vengeance *b.* 5,3. 6,1.2. 129, 2. 182,3. 243,3; — **pletitor,** sm. vengeur *b.* 194,3.

răspund, (unşu, unsei) va. 2. répondre 2*,3. 3*,3. 7*. 15*,2. 1,2. 2 .. 3. 15. 18, 3. 21 .. 30,2. 43. 76,3. 179,3. 190,3. 199. 231,3. 259. 266 .. 302,1 .. 2. 310, 2. 328,2; *b.* 6,3. 37. 64. 169,3. 170,3. 200,2; —, payer *b.* 221,2.3 ..; — *punḑu, b.* 14,2; *respund* (punsei), *mr. b.* 263,3. 265. 266,3; **-dere,** sf. responsabilité *b.* 220; **răspuns,** (urĭ) réponse 21. 23,2. 24 .. 50,3. 54,2. 133,2. 146,2. 190,3; *b.* 13,1.2 .. 22,2. 60 .. 105,2. 170,2. 200,2; *re-* 234,2; *respunsu, mr. b.* 265,2.

răsşúer, va. 1. siffler *b.* 343,2.

răstésc, vr. 3. brusquer, rudoyer 63, 3; *ros-, b.* 297,2.

răstignésc, (niĭu) va. 3. crucifier 16*, 3. 9. 21,1.2 .. 32,2. 106. 153,2.3. 231,1. 3. 289. 303. 315,2. 358,1 ..; *b.* 16. 57, 3. 58. 80,3; *res-, b.* 186,2; *reszti-* 124, 2; *răsticnesc* 41,2; **-nire,** sf. crucifiement 182,1.3 ..; **-nit,** aj. s. crucifié 230; *b.* 187,2; *restengnijt* 227,3.

răstóc, s. courant *b.* 329,2.

răstórn, (turnai) va. 1. renverser, bouleverser 101,3. 327,2; *b.* 237. 238. 289, 2.3. 364,2; —, rouler 101; —, jeter à terre *b.* 131; —, labourer *b.* 333. 335, 1.3. 345,2.3; **răsturnát,** aj. ôté 230.. 231; —, renversé *b.* 12; —, retroussé 350,3.

răstvít, aj. s. dispersé 86,2.

răsúflu, vn. 1. respirer, vivre *b.* 130, 3; —, se reposer *b.* 151,2; —, épancher *b.* 196,2; —, vr. s'exhaler, devenir fade *b.* 11,2. 45; **-láre,** sf. respiration, haleine *b.* 364; **răsuflát,** aj. s. inspiré, animé 69,3. 153,1 .. 269,3.

răsún, vn. 1. résonner, retentir *b.* 54, 3. 240. 296,2. 344,2. 354,2; **-net,** s. écho *b.* 240.

răsván, sn. (e) carrosse *b.* 315,2.

răşchír, vr. 1. se répandre, disperser, dissoudre 118,2. 138. 144,2. 153,3. 184,3. 262,3. 324,3; *b.* 140,3. 218,3 (v. răsfir).

răşínă, sf. résine 356,3.

răşnesc, va. 3. moudre *b.* 309; **răşniţă,** sf. moulin à bras *b.* 374,2.

rătăcésc, va. vr. 3. égarer, errer; se perdre, s'égarer 49,2. 127,3. 255,2. 266, 2. 309,2.3. 349,2; *b.* 175,3. 305. 350; **-círe,** sf. erreur, déviation *b.* 153,2; — *lui Odisef,* les aventures d'Ulisse *b.* 82, 2; **-cít,** aj. s. errant, égaré 79,2. 80,3. 127,3. 242,2. 295,3. 309,2; *b.* 196,3. 261,2.

rătéz, va. 3. couper (les cheveux) *b.* 71,3.

rătêḑă, sf. (ḑe) barre 156.

rătúnd, aj. rond *b.* 146; **rătunzálă,** sf. circonférence *b.* 92,2; *-nḑală,* sphère céleste, cycle 322,3. 326 ..; *-ḑêlă* 323, 2; **rătunzát,** aj. *părul —,* coupé *b,* 168, 3 (v. rătez).

ráţâ, sf. cane *b.* 370.

râu, sn. (râure, rĭ) fleuve, rivière 8. 14. 291,3. 314,1.2; *b.* 7,3. 51. 111,2. 130,2. 146,3. 147,3. 148,2. 173,3. 176, 2. 237,2; *riu, mr. b.* 264,2.

rău, aj. s. mal, mauvais; méchant, malin; malheur 9*. 15,1.3. 18. 19,2. 20. 24,2. 31. 40,3. 46,2. 51 .. 82,3. 123. 129. 141,3. 146. 158. 168,3. 275,2. 325,3. 340,3; *b.* 6,3. 36,3. 95,2. 208, 1-3; —, av. très, trop mal 26. 60. 175, 2 .. 325,3; *b.* 108. 290,1-3. 331,2; *reu* (reĭ) 55,3. 140,3. 235,3; *b.* 309,2; —, av. 4*,2; **rea,** rê f. (rele) 13*. 2. 4. 8,3. 25,3. 26. 27,2. 29,2.3. 31,2.3. 110,3. 111,2. 163,3. 278,2. 282,2. 316,2; *b.* 5,2 .. 17. 22. 23. 39,3. 78; —, (reale) 8,3. 266; *re, b.* 292,2; *ră,* (răle) 68; *b.* 57,3. 58,2. 104. 123. 183. 359,1.2 ..; *rrea* 105,2. 115,3. 116,2.3. 122,3. 363, 3; *ra,* f. *mr. b.* 265,2; *rev,* m. *istr.* mal *b.* 284,3; **răutáte,** (ăţĭ) sf. malignité, malice, méchanceté 50,3 .. 73. 105, 3. 116,1.2. 117,3. 145,2. 263,3. 278,2. 337,2; *b.* 39,3. 79,3. 172. 216; —, malheur 165,3. 200,3. 210,3. 275. 291,1.2.. 353,2; *b.* 23,3. 146,2. 178,2; —, vice 291; *răotate,* méchanceté 141,2. 170,2. 171,2. 206,3; *b.* 8. 108,2 ..; —, malheur 134,2. 141,2. 354,3; *b.* 212,2; —, vice *b.* 6,3.

răvár, sm. passoire, filtre *b.* 258,3.

răvărs, va. vr. 3. verser, épancher *b.* 108. 190,3; —, poindre 209,3; **răvărsát,** *-ul zorilor,* sm. point du jour *b.* 345,3.

răváş, sn. pétition, billet *b.* 125,2. 146,2.

Răvéca, sf. Np. 37.

Ravía, sf. Np. Arabie 6.

râ'vnă, sf. (ne) désir ardent, zèle; avidité 98; *b.* 30,2.86,2. 243,2. 244,2. 252; **răvnesc,** vn. va. 3. envier, convoiter, désirer ardemment 15,3. 73. 79. 206,3. 285,2. 292,2; *b.* 148; —, irriter 282,2; *b.* 13,3; *răhnesc* 206,2; *rămnesc* 222. 223,1-3; **-níre,** sf. désir, zèle 29,3. 30. 131; *rev-* 54,3; **-nitór,** aj. s. désirant, zélé 69,2; *b.* 66,3; *rev-* 2*,2.

rázä, sf. (ze, ză) rayon 82,2; *b.* 91, 2. 109,2 .. 111,2 .. 147. 163,2. 177. 195. 330,1.2; *raḑă* 212,3.

rázăm, va. vr. 1. s'appuyer, étayer, supporter *b.* 102,2; *-zim, b.* 97. 363,2; *raḑăm, b.* 9,3; *raḑim* 323,2; *rezem, b.* 333,2; **razim,** sm. appui *b.* 345,3; **răḑimare,** sf. l'action de supporter 323; **răzimát,** aj. s. adossé 273,2; *b.* 151,3.

răzáş, sm. copropriétaire 93,2.

răzâtór, aj. s. riant, rieur 9*. 19,2.

răzbát, vn. 2. pénétrer *b.* 236,3; **răzbătut,** aj. percé 172,2.

răzbésc, vn. 3. arriver, pénétrer 8*.. 29 ..; **răzbit,** aj. percé *b.* 117,2;

răzbóĭu, sn. (boae) guerre, lutte 70, 3. 71,2. 72,2. 102. 142,3. 146. 150,2. 178. 197. 198. 292,3; *b.* 18,1 .. 3. 39. 82,2.3. 89,2. 123. 159. 164,3 .. 237,3; *dau —,* livrer une bataille 150. 191,3. 192; *b.* 243,2; *fac —, b.* 189,3; *războí, b.* 113; *războai, b.* 182,3; *răsboĭu, b.* 33; *rozboĭu* 213; **războĭnic,** aj. s. guerrier *b.* 197,2.

războlesc, vr. 3. tomber malade 137, 2. 187.

răzgăĭát, aj. cajolé *b.* 373,3.

răzgĭúdec, vr. 1. juger déréchef (αναχρίνω) 6*,2.

răzluşésc, vr. 3. se séparer 98.

răzmíriţă, sf. révolution 355,2.

răzvrătésc, vr. 3. se révolter *ras- b.* 243,2 ..; **-vrătit,** aj. s. pervers, rebelle 15. 193. 289; **resvrătitór,** révolutionnaire *b.* 244,2.

Razul, Np. *b.* 81,3.

razum, s. (slav.) intelligence 365,2.

rea, reu, v. rău.

réce, aj. av. frais, froid *b.* 339. 351; *rê-* 79,2; *b.* 229; *rea-* 213,3; *răci, b.* 135,3; *racé, istr. b.* 285,3; *rațe,* id. *b.* 282,3. 283; **recoáre,** sf. fraîcheur *b.* 339,2; **recorésc,** vr. 3. se rafraîchir, refroidir *b.* 326,3. 351,3.

redobăndésc, va. 3. obtenir de nouveau *b.* 48,2.

régulă, sf. (le) règle *b.* 253,2; **-lát,** aj. régulier *b.* 243,3.

remen, *istr.* rester *b.* 284,2 (v. rămăiu).

rempig, vr. 1. *istr.* s'accrocher *b.* 284,2.

répede, aj. rapide, vitement, à la hâte *b.* 354; *rea-* 213,3; *rê-, b.* 170,2; *rrepe-* 35,3; *ră-, b.* 313,3; **răpegĭúne,** sf. vitesse 327,2; **răpezésc,** va. vr. 3. hâter, dépêcher, s'élancer 72. 73,2; *b.* 136,2; *re-* 72; *b.* 303,2.

republica, sf. gouvernement *b.* 14,2.

resbesc, va. 3. broyer *b.* 356; —, *istr.* rompre *b.* 286,2.

resgăndésc, vr. 3. réfléchir, se raviser *b.* 352,3. 360.

restéĭu, sn. (tee) cheville *b.* 371,2.

resucesc, va. 3. tourner *b.* 331,3.

retevéĭu, sn. rondin, gourdin *b.* 356, 1.3. 371,2; **-veĭáș,** id. dim. *b.* 355,3.

revărsát, aj. pas dru *b.* 298,2; —, débordé, refoulé *b.* 332.

revedei, va. 2. *istr.* revoir *b.* 284.

rezbér, va. 3. crier de nouveau *b.* 343,2.

rézbesc, va. 3. fuir, se cacher *b.* 128.

rezidénția, sf. résidence *b.* 168,3.

rezór, sn. (oare) raie *b.* 298,3. 345,3.

ridicáre, v. rădic.

ridichê, v. rădiche.

Rimléan, v. Roman.

Rionŭ, Nl. 63,3.

rișchitóare, sf. dévidoir *b.* 371,2.

risipésc, dissiper 235,3 (v. răsi-).

ritor, rhéteur *b.* 197. 198; —, animal *b.* 163,3; **retórică,** sf. rhétorique *b.* 162,2; **-icesc,** aj. rhéteur *b.* 30,3. 112; **-íe,** sf. rhétorique *b.* 195,3.

roabă, v. rob.

roada, v. rod.

roátă, sf. (te) roue 73. 202,2.. 323; *b.* 106,3.. 369,2; —, av. alentour *b.* 234. 306. 313,2; *rota, b.* 234.

rob, sm. (ĭ) serf, esclave, serviteur; captif, prisonnier 4. 70. 82,2.3.. 88. 100. 119,2. 132. 156,3. 185,2. 186. 223. 256. 291,1.2. 298,3. 341,2..3.. 352; *b.* 15, 3. 17,2. 69. 172,2. 186,2. 222; *rabŭ,* (sl.) 157,2; **roabă,** sf. (be) 229; *b.* 67, 3. 84. 177; *roba, b.* 172,2; **robáce,** aj. laborieux *b.* 348,3; **robesc,** va. 3. faire esclave, prisonnier; captiver, subjuguer 61. 314,3. 362; *b.* 23. 197. 205,3; —, vr. devenir esclave 289,3; **robéște,** av. servilement 340,2; **robíe,** sf. captivité, esclavage 132. 146. 148.. 149. 240,3. 254,3. 307. 317,2. 351; *b.* 23,1. 2. 164,3. 191,3; **robít,** aj. s. subjugué, captif 130,2. 221,2. 224. 255,3. 314,3.

roba, sf. *istr.* vêtement *b.* 285,3.

robin, v. rubin.

roc, sm. nom d'un oiseau *b.* 129,1.3.

róchie, sf. robe *b.* 225; **rochíță,** sf. id. dim. *b.* 309. 332.

rod, va. 2. (a roade) ronger 165,3. 166; *b.* 11,2. 12. 319,2. 358.

rod, sn. (urĭ) fruit, produit 1*,2. 10*, 2. 100,2.. 128,2. 269,2. 271,2..; *b.* 8,3. 27.. 150,3. 157,2..; —, postérité, descendants 38,3. 368; *b.* 202,2. 220,3; —, genre, peuple, génération 57,3. 105, 3. 114,2. 119,2. 182. 364,3. 367,2; *b.* 68,2; —, utilité *b.* 1,2; **roádă,** sf. fruit 49,3. 105. 109. 119,3. 120. 131,2. 193,3. 240,3. 265,2.. 281. 313. 324, 1.. 325,1..3; *b.* 59,3. 174; —, produit *b.* 71. 170; —, abondance *b.* 165; **rodesc,** va. 3. produire, pousser, porter des fruits 8. 34,1.3.. 128,2. 136, 2; *b.* 21,3. 174; **rodíre,** sf. succès *b.* 195; **rodít,** aj. productif *b.* 327,1..; **roditór,** aj. s. productif, fertile, fruitier 3. 4. 265,2. 281; *b.* 157,2.. 163. 231, 3; —, créateur 124. 136,3; **ródnic,** aj. fertile 178,2.

ródie, sf. grenade *b.* 97,3.

Rodinu, Np. de Rhode 159.

Rodna, Nl. 177,2. 234,3.

rog, (rugaĭ, a ruga) va. vr. 1. prier, implorer 3*,2. 9*. 1.. 2,3. 8,2. 9,2. 13, 2. 16,2. 19,3. 24,2. 26,2. 30. 31. 42,2. 44. 49. 50. 54. 64,3. 79,2, 85. 86,2. 86, 1.2. 88,2. 89,3. 96,3.. 108,1.3. 166, 3.. 213,1..3. 216,2. 240,1..3.. 241.. 254. 274,2. 307,3. 361; *b.* 28,3. 36,3. 77. 227.

rogojínă, sf. (nĭ) natte 300,3; *b.* 12.

roĭ, sm. jet d'abeilles *b.* 309.

roĭca, — boica (?) *b.* 369.

rójistvo, s. slav. naissance de Christ 56,2. 109,3. 152,2.

Rom, sm. Romus 59,2; *Romil* 59,2; **Roma,** sf. Nl. Rome 163; *b.* 1,1-3. 63. 68,3. 197,3. 236,3; *Roama, b.* 9,2; *Romă, mr. b.* 265,2; *Roman, b.* 140,2; *Râm* 143,3. 146. 234,2. 235,3. 321,1.2. 342, 1..3. 350. 363; *b.* 4. 10,3. 13,3; *Rym* 59,3; *b.* 35,3; *Rímŭ* 4*,3. 15*,2; *Rămul nou,* Constantinople 299,2.

Róman, Nl. 43,2. 151,3; *b.* 82; —, Np. 190,1.3.. 191,1..

román, aj. de Rome *b.* 237,3; —, Romain 176,2; *b.* 242; *Român,* sm. (ĭ) 37,1.2. 38. 189,2; *Rumân* 58. 58,3. 176, 3; **Rămlên,** (enĭ) id. 200,2; *b.* 4; *-lean* 252; *b.* 140,1.3; *-len, b.* 197,2; *Rimlean* 3*,3.. 5*,3.. 12*,3. 126. 318; **rămlenésc,** aj. romain 146. 358; *b.* 23,2; **rămléşte,** av. en latin *b.* 166,2 (v. Rumân).

Rós, Np. Russe *b.* 49,3 (v. Rus).

rósa, sf. *istr.* rose *b.* 286,2..

róst, sn. (urĭ) bouche 3*. 4*. 10*. 2. 11,1.2. 12,1.2. 17,2. 77. 100,2. 111,2. 154,3. 179,1.. 212. 281,2. 311,3. 363, 3; *b.* 72,1.. 137,3; —, chaîne *b.* 370, 3; *rost de aur,* Chrysostome 240,2.

rostesc, v. răstesc.

róşiu, aj. roux 45; *b.* 90. 118,3. 130, 2. 167. 209,2; *roişu, istr. b.* 280; *Roş,* Np. 208; **roşátec,** aj. rougeâtre *b.* 169.

Roşca, Np. 76. 91,3; *Roşcat* 173,3.

róşcovă, sf. (ve) caroube *b.* 98.

roşesc, vr. 3. rougir *b.* 297,2; *ru-* 107,2. 359; **roşiáţă,** sf. rougeur *b.* 313. 314,3; *ruşaţa, b.* 176,2; *ruşêţă, b.* 176, 3; **Roşiuri,** Nl. 43,3.

Rota, Np. *b.* 172; *rotă,* av. alentour *b.* 234 (v. roată); **rotat,** rond *b.* 300,3; **rotogoálă,** sf. ronde *b.* 225; **rătúnd,** aj. rond *b.* 321,2; **rotungiori,** aj. allant à l'alentour *b.* 306.

roa, sf. rosée 14,3; *b.* 340,2; *roao* 159. 177,2. 193,3. 281,2; *roua, b.* 338,2.

rozmarín, sm. (ĭ) romarin *b.* 176,2. 304,2.

rúâr, vr. 1. se rafraîchir 243.

rubín, sn. (urĭ) rubis *b.* 354,2; *robín, b.* 51.

rúblă, sf. (le) rouble *b.* 88.

Ruca, Np. 53.

rúda, sf. (de) famille; nation; espèce; parent 58,2. 59,3. 65,3. 66. 97,3. 100, 2. 143,1.3. 144. 177,2. 184,1.2. 255,2. 265,2.. 342; **rudénie,** (iĭ) parenté, parent 93,2. 184,2. 185,1.2; *b.* 5,3.

rudăresc, aj. de cigain-charron, *taler* —, une assiette, plate de bois *b.* 364.

rúfe, sf. linge 346,2.

rug, s. églantier, ronce 6; *b.* 293,2.

rugă, sf. (gĭ) prière, requête 6. 7.. 8,2. 28. 45,3. 107. 110. 111,2. 117. 118, 2. 147,3. 149. 161. 168. 180. 181,3. 209,3. 213,1.2. 249,3. 253,3. 257,2. 302. 320,2. 327,2. 345,3. 350. 359. 366; **-cĭúne,** sf. (nĭ) id. 1. 2. 10,3. 11,3. 24. 25. 28. 80,2. 82,1-3. 169. 172; *b.* 29, 2.. 178. 183,2. 184,2; *-čune, b.* 16,4.. 100,3; **-mínte,** sf. id. supplication 192, 2. 361,2; *b.* 10; **rugáre,** sf. (ărĭ) l'action de prier 81,2; —, supplication 246,3. 366; **rugătór,** aj. s. priant, intercesseur, supplicant 83. 86. 348,2. 350; *b.* 86.. 156,3 (v. rog).

rugínă, sf. rouille 112; *rrug-* 82; *rujină, b.* 346,2; **Rugină,** Np. 173,3; **Ruginoasa,** Nl. 103,1..2.

rújă, sf. rose *b.* 176,3.

rumăn, sm. (ĭ) roumain, corvéable 24,3. 25,2. 37,2. 124,3. 126,2.3. 175, 3. 269,2. 270,3; *b.* 3,2.3. 205. 247. 259. 260,1.3. 261; —, esclave 134,2.3. 135,3; *ro-* 362,3; *b.* 3,2. 183,2..3.. 366,3. 367,2; **rumânésc,** aj. roumain 33,2. 79. 88. 94,2. 98. 130. 143,2. 152, 3. 157. 217,2. 236. 239,3.. 240. 250. 251,2. 269. 284,2. 307,2. 332,3. 334,2. 336,3.. 340,2. 347,2; *b.* 15. 26. 30,3. 31. 38,2. 78,3.. 79. 99. 126,2. 154,2. 251,3. 252. 254,2; *-me-* 312,3; *rumu-* 110; *ro-* 37,2. 103,2. 118. 119,2.. 280; *b.* 76,3. 102,2. 162,2. 188,2; **rumănêşte,** av. en roumain 41,3. 126,2. 236, 3. 237. 290,3; *b.* 4,2; *-neşte* 158,3. 217, 2. 219,2; *românêşte, b.* 156. 234,2; **rumănie,** sf. langue roumaine 220,2 (v. roman).

románt, s. roman *b.* 168,3.

Rumeanţov, Np. *b.* 86,2; *Romanţov, b.* 127,3.

rúmen, aj. rouge *b.* 176,2. 314,3; *rumăn, b.* 295; **rumeneală,** sf. anthemis nobilis 356,2; **rumenésc,** vr. 3. se farder, rougir *b.* 310; *-mi-, b.* 98,3; **rumenire,** sf. vermeil *b.* 174,2; **-nit,** aj. farde, rougi *b.* 310,1.. 351,2.

rúp, (rupsei) va. vr. 2. briser, déchirer, rompre 1*,3. 4*,3. 54,3. 63; *b.* 11,3.

308,3. 324,3. 353,3. 365; *rump* 102. 203, 2. 254. 263,3. 283. 359; *b.* 149,2. 205, 3. 240,3.

ruptáș, sm. (ĭ) privilégié *b.* 219,2. 220,3.. 221,1..

rus, *pron.* lui; *cu — ul,* avec lui 5*,3. 7*,2 (v. îns).

Rus, sm. (iĭ) Russien *b.* 3,2 (v. Ros).

Rusáliĭ, s. pl. pentecôte 153,2. 309,2.

Rusalím, Nl. *b.* 326,3 (v. Ie-).

Rusca, Np. 62,2..3.. 63.

rusésc, aj. russe 98. 190,3. 236,3. 362,3; *b.* 50,3. 51,3.

Rusét, Np. 251,2; **Rusi,** Nl. 38,2; **Rusinéști,** Nl. 135,3. 136; *-sn-* 134, 2. 3.

Rusiea, sf. Nl. Russie *b.* 53,2; *Rosia, b.* 225; *Rossia, b.* 219,3.

Rusul, Np. 173,2.

rusumát, sn. (urĭ) impôt *b.* 221,3.

rușíne, sf. honte, vergogne 13*,3. 29,3. 46,3. 81,3. 102,2. 170. 195. 246. 266,2. 276,2; *b.* 8. 49. 92,2. 120. 214, 2. 238,2; **-néz,** va. vr. 1. rendre honteux, confondre; avoir honte, rougir 83, 3.. 85,2. 89. 185,3. 264,3. 303. 317. 348; *b.* 17,1.. 56. 74. 93,2. 105,2. 185, 2; *-șe-,* déshonorer 35,3; **-nát,** aj. s. confondu, honteux 48,2; *b.* 21,2. 246, 3..; **-nós,** aj. *mr.* honteux *b.* 267,2.

rutes, av. vite, trop 2*,2. 6*,3; *maĭ —,* ἐπὶ πλεῖον.

Ruven, Np. 35,2; *-vim, b.* 70. 321,3.

S (Ѳ).

să, cj. que (ut) 1,1.3. 3. 6. 19; *se* 26. 54.. 55,3.. 74. 110..2.. 180—182. 363,3; *b.* 4,3. 196; *se* 2*. 3*.

să, cj. si 7*,3. 13*,3.. 16*,3. 3. 4. 5. 6. 16. 19,3.. 28,3. 31. 37,2. 40,2. 42,2. 47. 89. 91. 111,3. 112,1..3. 113..2. 126,3. 127,2.3. 128. 129. 138,2. 139,2. 141,3. 152,3. 179,2.3.. 183,3. 185. 187,2.3.. 218,3. 232,3. 273,3..; *se,* 4*,2. 54,3. 55,3..; *mr. b.* 266,2; *sa, istr.* pour *b.* 282,2. 283; —, *si b.* 283.

să, pr. réfl. 3 pers. se 1..2. 9..; *b.* 13, 3. 37.. 133 (v. se).

să, prp. slav. avec 43,2. 62,2. 207, 2..; *sŭ* 44,3.

sac, *istr.* pr. pers. f. sa *b.* 283,3.

Sabeușén, sm. (ĭ) Sabéen 270,3.

sábie, sf. (iĭ, săbiĭ) épée, sabre 123, 2. 175,2.. 208,3. 216,2. 282,3. 318,2. 348; *b.* 14. 17,2. 22,3. 112,3. 149,3. 197,2. 307; **săbiĭáre,** sf. l'action de sabrer *b.* 341,3; **săbiéz,** va. 1. sabrer 171; *b.* 341,3.. 342.

săblâznitór, sm. (ĭ) scandalisateur 17,3.

săbór, sn. (oară, re) congrégation, assemblée; concile; tribunal 32,3. 41,2. 46,3. 86,2. 89,2. 116,2. 128. 129,2. 146. 158,1.3. 162,3.. 163. 193. 217.. 219, 2.. 225,3. 292,2. 309,3. 313,2. 320; *b.* 38. 213,2; *sobór (oare)* 77,3; *b.* 82. 100. 213,3; **săbórna,** aj. synodicale *b.* 97,2; **sobórnic,** aj. catholique 173; **săbornicască,** sf. catholique *b.* 29,2. 31.

sác, sn. (urĭ) sac 204,2; *b.* 47,2. 255, 3.. 256..

saç, cj. *istr.* pourquoi *b.* 283.

saca, pr. *istr.* chaque *b.* 283; *sachi, b.* 284,2. 286,2.

săc, săcare, să'cer, v. sec-.

Săcoĭán, sm. Np. 43,3.

săcríĭu, v. sicriu.

Săcuĭu, sm. Szekel 177,3.. 191,3. 268,3; **săcuíme,** sf. la nation des Szekles 334.

săculéț, s. petit sac *b.* 45,2..

săcúre, sf. hache 104,3; *b.* 239,3.

sădésc, va. 3. planter 131,2. 157,2. 318,3. 343,3; *b.* 174. 175,1.3. 187. 331, 3; **săditór,** aj. qui plante *b.* 175,2.

Saduchéu, sm. (eĭ) Saducéen *b.* 21, 1.2; *-chĭeu* 4*,3..

săesc, săínța, v. sfieală.

safír, sm. *aur —,* or pur *b.* 72,2.

săgeátă, sf. (ête, ețĭ) flèche *b.* 32,3; *-gê-* 15,3. 16,3. 81,3. 171. 282,2. 345, 2. 366,3; *b.* 19,2. 133. 178,2. 240,1.3. 241,3; *-ğa-* 229. 286,2; *b.* 64,2; **săgetáre,** sf. l'action de tirer *b.* 341,3; **săgetát,** aj. paralysé *b.* 339,2; **săgetătór,** aj. s. tirant, archer 5*,2. 36,2; *b.* 338,2; **-tătură,** sf. (rĭ) coup de flèche *b.* 92, 3; —, paralysie, pleurésie *b.* 339,2. 3. 341,3; **săgetéz,** va. 1. tirer, blesser à coup de flèche 81,3. 171; *b.* 73,3. 299,3.

săhaĭdác, sn. (e) carquois *b.* 18,2.

săhástru, sm. (ri) ermite 305,2..; *săhrast* 363,2.

sălă, v. silă.

salamúră, sf. saumure *b.* 258,3.

sălăș, sn. (ă, e, ure) habitation, logis, tente; terre 98,3. 155,2. 286,2. 350. 366,3; *b.* 71; **sălășuésc,** vn. vr. 3. loger, habiter 12. 66. 128,2. 130,2. 185,2; *-șluesc* 58,2. 82. 233,2. 286. 309. 366, 2; *b.* 36,2. 144. 184. 203,2; **sălășluíre,** sf. (rĭ) habitation 239; *b.* 147,2. 350,3.

sálbă, sf. collier 222,2.3; *b.* 351,3.. 353; — **moale,** sf. fusain (evonymus europaeus) 356,3.

sălbátec, aj. féroce, sauvage 13*,3. 60. 65,3. 68. 90,3; *b.* 55,2. 163,3. 165, 2. 357,2; *sal-, b.* 132,2; *sălbatic* 4.. 95, 2. 116,3; *b.* 118,3..; *sel-, b.* 339; **sălbătăcĭúne,** sf. terre sauvage *b.* 238; **selbățícă,** aj. dim. *b.* 339.

sálce, sf. (sălcĭ) saule 6.. 286,3; *-cie* 314,3. 357; *b.* 374,3.

salec, pr. *istr.* un peu *b.* 282,2. 283.

sălesc, vn. 3. se hâter 234,3.

sălighésc, vn. 3. laisser libre *b.* 271,2 (v. slăbesc).

Salím, Np. 66. 67,3; *b.* 66,3.

sălínță, sf. contrainte *b.* 116.

săliște, (?) *b.* 219,3; *sel-,* champ 8*,3.

Salomíe, sf. Np. 229,3.

sált, vn. danser *b.* 195; **săltătúră,** sf. (urĭ) danse, saut 181,2.

sâlț, s. lacet 214.

săluit, aj. forcé 45 (v. silă).

sámă, sf. (semĭ) mesure, quantité, nombre; compte; soin; manière 54,2. 72. 75,2. 77,3.. 78,2. 149,2. 174,2.3. 175,3. 177,2.3. 190,2. 192. 200. 241. 362; *b.* 1,3. 2,2. 32,2. 102,2, 371,2; *de —,* à la manière *b.* 336,2; *mai cu —,* surtout *b.* 293,3; *nice de o —,* rien 211, 3; *fără de —,* énorme, innombrable 259,2; *b.* 59; *bag în —,* considérer, observer 209,2. 259; *b.* 89,3. 95; *dau —,* rendre compte, considérer 88,2. 174. 195. 242. 275,3; *b.* 47,3. 206,1.2. 296; *dau în —,* mettre sous direction 193,2; *dare de —,* compte 275,2; *iau —,* prendre compte; comprendre, observer 170. 213. 279,2. 324,3; *b.* 19,2. 87. 215,2; *sêmă* 131,2. 168,2. 289,2. 338,2..; *b.* 28. 40,2. 174,2. 310,3.. 313,2. 314,2. 322,3. 362,2. 372,2.

sămăluíre, sf. discernement 51,2.

sámân, va. 1. semer 8*,2. 10*,2. 4. 15. 17. 109.. 119,3.. 120. 128,2. 141. 249,2. 265,2.. 281,3. 316,3.. 317; *b.* 26,1.3. 27.. 59,2. 62,3.. 157,2.. 345, 3; *se-* 13*,3. 14*..; *sê-* 17,2.. 212,2; —, disperser 116. 282,3; —, ressembler 57; *b.* 112. 136,3. 168; **sămănăcĭúne,** semence 265,2; **sămănătór,** aj. s. semeur 281.. 292,3; *b.* 153,2; **semănătúră,** sf. (rĭ) semaille, semence 4.. 57, 2. 120. 193,3. 201,3. 265,2..; *b.* 59,3. 221,3. 222; —, pl. blés *b.* 61,3. 120,3. 164,3; —, exemple 209,2.

sămấnță, sf. (semințe, sămânțe, -men-) semence, grain 17,2.. 34,2.. 35.. 36,2.3. 49. 119,3.. 128,1..2. 249,3. 281.. 303,2. 321,3; *b.* 26. 27,1..2.. 45,2. 62,3. 157,2.. 165. 186,2; *sămâînță* 14*. 16*,2; *se-* 13*,3; **sâminție,** v. se-.

Samáriea, sf. Nl. 107,3.. 261,3; *-rên,* sm. Samaritain 27,1.2.. 108. 109..; *-inên* 194,2; *-inĭan, b.* 63,3. 64; **-rêncă, -renína,** sf. id. 107,3. 108..

Să'mbătâ, sf. (bête) samedi 22. 23, 2.. 24,1.2. 89,3.. 229,3. 231. 330,3; *b.* 59,3. 113,2. 125. 137; *Simbâtă* 9; **sâmbotín,** aj. (née Samedi) 259,1.2.

sămbria, sf. salaire *b.* 292,2.

sâmeníș, s. semailles 266,3.

sămn, sămnătúră, v. semn-.

samoderjeț, aj. s. autocrate *b.* 35.

Samos, Nl. 143.

Sámpson, sm. Np. *b.* 21; *Samson b.* 65.

sămțăre, v. simțire.

Samuíl, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2; *-oil* 249,3. 275,3; —, le livre de S. 275,2.

samúr, sm. zibeline 335,3.

sân, sn. (urĭ) sein, intérieur 57,2. 130, 2. 347,3..; *b.* 121. 163,2. 362,3. 363,3; *sin, b.* 243. 306..

Sănaea, sf. Nl. v. Sinaea.

Sanagrid, sm. Np. *b.* 134,3.. 135. 136,1-3.

sânătáte, sf. santé 30,2. 107. 125, 2. 156,3. 157,3. 268,3. 269,3. 343,2; *b.* 7,2. 104. 155,2; *szenetate* 216; **-tos,** aj. av. sain 111,2. 137,2. 240; *b.* 79. 97. 134. 180. 196. 233; —, *mr.* vigoureux, sain *b.* 272. 277; *sărătos* 5*,3.

Sandomír, s. Nl. 70.

sănd̃úc, sn. (e) boîte, caisse *b.* 105,2.

sănge, sm. sang 3*,2. 14*,2. 2. 16, 3.. 20,2. 36. 55,2.. 82,2. 90,1.3.. 117. 204. 257,2. 266,3. 267,2.. 331,2. 342; *b.* 27,2.. 80,2. 179. 217,2.. 238; — *mestecat,* inceste 90,1.2..; — *drept,* inno-

cent *b.* 63,2; — *sprijenit,* sang des animaux étouffés, sang caillé 117; *-gi, b.* 58. 89,3; *singe* 43. 52. 105,3. 115. 150,2. 233,2. 284,3. 303,3.

săngeác, sm. (gèțĭ) province 71,2.

sănger, sm. fusain 356,3.

sângerát, aj. couvert de sang *b.* 189, 3; *sănginat, mr.* ensanglanté *b.* 271,2..; **-rós,** aj. pléthorique.

Sân-Ghiérghie, v. sfânt

sangulíe, sf. toile, fichu *b.* 315,3.

săngur, aj. lui-même. —, av. seul, seulement 78,3. 105. 127,3. 132,1.3. 147,2. 242,2. 266,2. 352..; *b.* 14,3. 95,2. 108. 147,2. 150,3. 207,2; *singur* 16*. 88,3. 95,2. 101,3. 141,3. 152,3. 190. 192.. 203. 231,2. 311,2. 325. 342,2. 358; *b.* 13,3., 23,3. 53,2. 101,2. 175,2. 191,2. 246,2; **singurat,** *mr. b.* 268,2; **-ătáte,** sf. solitude 305,2; *b.* 47. 198,3; **-ătoáre,** sf. id. *b.* 47,3; **-él,** aj. seul *b.* 115. 117; **singurică,** f. seule *b.* 345,3.

sănín, aj. serein *b.* 239,3 (v. se-).

sáp, (săpaĭ) va. 1. piocher, creuser, percer 8*.. 29,2.. 65. 112.. 118,2. 162. 171,2. 195,2; *b.* 40,2. 92,2. 117,2; *săp, bnt. b.* 262,2.3; **sápă,** sf. pioche 178,2. 203; *b.* 120,3; — *calului,* la croupe du cheval 362; **săpát,** aj. gravé, sculpté, incrusté 172,2.3; *b.* 307,3; **săpătór,** sm. laboureur 351; **săpătúră,** sf. piochage, labourage *b.* 262,3. 368.

sapfir, sm. saphir *b.* 106,3.

săptămână, sf. (ănĭ) semaine 24,3. 44. 91.. 199,2. 207,3. 217,3. 230. 293, 3. 309,2; *b.* 113. 125. 136,3..

Săptévrie, v. Septemvrie.

sár, (saĭ, săriĭ) vn. 3. sauter; franchir; monter 161,3. 223. 354,2; *b.* 52. 56,3. 73. 84. 134,2. 166,3. 228,3. 262,2. 289, 2. 296,3. 314,2. 336,3. 345.. 355,3.

sară, sf. soir 211,3. 265,1.2.. 280, 3; *b.* 51,3.. 60,3. 96; *în de —,* le soir 311; *sêră* 34,1..2.. 35,2. 36,3. 80,2. 345,2; *b.* 71,2. 191,3; *saera, istr. b.* 286; **sára,** av. le soir, au soir 61,3. 73,2. 90. 100,3. 128,2. 366,3; *sêra* 9. 351,2; *b.* 157.

Sara, sf. Np. 37; —, sm. 45.

sărác, aj. s. av. pauvre 16*,2. 25,2. 26,3. 27,3. 44,2. 84,2. 96,2. 117,2. 136, 3. 169,2.3.. 193,2. 248,2. 258,2. 278, 1.2.. 291,2. 296. 300,1-3. 301. 307. 321,2. 326,2. 337. 338,3. 365,1.2; *b.* 1, 3. 5,2. 49,2. 68,2. 103,3. 161. 208,2. 292,1-3; **sărăcăčos,** aj. id. *b.* 26,2; **sărăcésc,** vn. 3. devenir pauvre *b.* 121, 2. 228; **sărăcíe,** sf. pauvreté, misère 27,3. 136,3. 278; *b.* 5,2. 25,2. 103. 155, 2. 347. 360,3; **sărăcúț,** aj. pauvret *b.* 181.

Sarachin, sm. Np. 340,3.

saráĭu, sn. (rĭ) sérail, palais *b.* 20. 97. 180,2.

sărăimán, aj. nécessiteux 248,2.

saraschê'r, sm. sérasquier 334.

sărát, aj. salé 10*. 287,2. 292.

Sărb, sm. Np. serbe 25,2. 207,3; *b.* 365,1..3..

sárbăd, aj. âcre *b.* 12,2.

sărbătoáre, sf. (orĭ) fête, jour de fête 24,2. 25,2. 218,3. 220,2; *b.* 77. 229. 349; *-toor* 5.

sărbesc, aj. serbe 33,2. 37,2. 125, 3; **-êște,** s. la langue serbe 24,3; *b.* 166,2. 240; **sărbíe,** sf. la langue serbe 220,2.

sărbéz, va. 1. célébrer 24,1.2. 33. 40. 221; *b.* 322,2.

sárcină, sf. (ne) poids, fardeau 1. 2. 285,3; *b.* 357,3.

sărcuste, s. aumône pour prier pendant 40 jours pour l'âme du défunt 180,3.

sărdár, sm. serdar 200.

sáre, sf. sel 177. 329,3; *b.* 42,2. 216,2.

sărenesc, v. sir-.

sârg, s. de —, av. vitement 69,3. 72. 137,2. 234,3; *sirg* 233,3; *b.* 11,2; **-ueálă,** sf. zèle, effort 314; *b.* 79; *-uială, b.* 9,2; **-uésc,** vn. 3. s'efforcer, se dépêcher 147,2. 247,1.2. 255,2; *b.* 124, 2. 125,2. 153,2. 169,2; *sir-* 182,2; **-uitor,** aj. zélé *b.* 12,2.

sarhát, sn. (urĭ) forteresse à la frontière *b.* 81,2.

săríta, sf. fuite *b.* 127,2.

sârmă, sf. fil d'or, d'archal (brodé) *b.* 68,3. 302,1-3.

sârmă, sf. (e) *mr.* petit morceau *b.* 270,2.

sarmaniță, sf. *mr.* petit enfant *b.* 264,1.2 (v. serman).

sărpi, v. șarpe.

sărút, va. 1. baiser, embrasser 2. 31, 3. 37. 185,2. 241,3. 257. 287,2. 292,2. 298. 333,2; *b.* 53,3. 68,2. 80,3. 180,2. 309,3; *săriut* 181; **-áre,** sf. embrasse-

ment, baiser 101,3. 306,2; *sărŭtare* 184, 2. 185,1..2.

Sás, sm. Np. (sașĭ) Saxon 177,2. 178. 189,2; — **reghin,** s. Nl. *b.* 201; **-șebeș,** Nl. 176,3. 178. 268,2; **Sasvaroș,** Nl. 178.

sat, sn. (e) village, bourgade 15,2. 25,3. 38,2.3. 43,3. 45.. 53. 75,1-3. 103.. 138,3. 173,3.. 174,1-3. 189,3. 230,2. 238,3. 240,3. 310,3. 333,3. 354, 2; *b.* 25,3. 168,3. 204. 219,3; —, champ 8*,2. 17,3..

Satána, s. satan 46. 48. 129,2. 168. 274,3. 275..; *b.* 52,3. 80,2. 171,2. 260, 2; **sătănesc,** aj. satanique 228,3.

sătcél, s. bourgade 232,3.

săteán, sm. (enĭ) paysan 219,2; *b.* 220,3. 258,2; *-tên, b.* 77,1..2.. 78..

satire, sf. satire *b.* 247; *-tera, b.* 246.

satisfacțiúne, sf. *mr.* satisfaction *b.* 267,2.

sătúl, aj. s. (ui) rassasié 9*. 19,2. 181,3; *b.* 164,3. 374.

sátur, (săturaĭ) vn. vr. 1. saturer, rassasier, se rassasier 8*,3. 5. 12,2.. 15, 1.2. 18,3. 19,2. 28. 29. 30,3. 44. 133, 3. 204. 237,3. 238. 247,2. 255,2. 264, 2.3. 282. 351,2; *b.* 28,2. 138. 148,3. 159. 248,2. 262. 318,3..; **săturáre,** sf. l'action de rassasier, satiété 193,3; *b.* 302,3.

Satúrnus, sm. Saturne *b.* 26. 83.

saț, s. satiété, assouvissement *b.* 228, 3; *sațiu* 4. 31,3. 32. 55,2. 86. 206. 285; *b.* 252; *sațu, b.* 123,2; **sățiós,** aj. qui rassasie 9,3. 32. 41,3. 55,2.

sau, cj. ou 15*,3.. 11,2. 18,3.. 19.. 24,3. 28. 34. 47,2. 90,3. 95,2. 104..; *b.* 124. 146.. passim.

său, v. gram.

Saul, sm. Np. 145,3. 293; *Savlu* 2*, 3.. 3*.

Sáva, s. Np. 45,2. 217.. 219,1.2.. 367,2; *Savva* 354,2.3. 355.

sâva, cj. quoique, même si, cependant 126,3. 155,2.3.. 218,2. 273,3; *savai* 107,2. 139,2. 257,2. 290; — *cine,* quiconque 154 (v. să).

Savanul, s. Nl. Libanon(?) *b.* 109,2.

Savantul, Np. 59.

Savaoth, sm. dieu, Sabaoth 265,3.

săvârșesc, va. vr. 3. faire, accomplir, finir; mourir 132,3. 195,2. 247. 280,2. 282,2. 289,2. 290,2. 322. 338,2. 345; *b.* 54. 74,2.3. 79. 84,3. 86,2.3. 92,3. 93. 94,3. 117,3. 151,3. 203,3. 229,2. 253,2. 350; *săvrășesc* 2. 233. 311,3. 312, 2; **săvrășénie,** sf. fin 222; **săvărșíre,** sf. fin, accomplissement, perfection; résultat *b.* 4,2. 5,3. 87,2. 92,3. 364; **-șít,** sm. id. 37. 109,3. 261,2. 325. 332; *b.* 195,3; **-șitór,** aj. s. qui finit 337.

Savavtie, s. Np. 287,2.3.

Savila, -velia, Sibylla *b.* 71.. 72, 1.2..

săzdánia, sf. création 97,2.

sbavésc, va. 3. *istr.* sauver *b.* 283 (v. izbăvesc).

sbór, vn. 1. (sburaĭ) voler *b.* 215. 328,3; **sburătór,** aj. volant *b.* 291.

sbór, sn. (oare) *mr.* mot *b.* 272,2. 273,2. 281,3; **-esc,** vn. 1. parler *b.* 279; *sburesc, b.* 266,3; **-rire,** sf. conférence *b.* 267.

scád, vn. va. 2. (scăzuĭ) diminuer, baisser; déchoir 4. 250. 263. 327; *b.* 26, 3. 27. 45. 46. 217; **scădére,** sf. diminution, défaut 68,3. 79. 119. 220. 289, 2; *b.* 9,2. 24,3. 102; *-ri, b.* 59,2..

scáĭu, s. chardon *b.* 336. 356,1.2.

Scăeni, s. Nl. *b.* 300,2.

scală, sf. *istr.* échelle *b.* 285 (v. scară).

scáld, vr. 1. se baigner *b.* 134. 168. 324,3. 325,1..2..

scâmenul, s. σκομνος 12.

scándu, sm. *istr.* table *b.* 285,2.

scándălă, sf. honte 258.

scâ'ndură, sf. (rĭ) planche 357; *b.* 44. 93,2. 151,3; *-rê* 21..

scăntée, sf. (eĭ) étincelle *b.* 333. 370, 3; —, (tellïĭ) *mr. b.* 271,3.

scáp, (scăpaĭ) va. 1. sauver, échapper; tâcher, éviter; —, vr. se sauver, se libérer 29,3. 50,3. 58,2. 67,2. 88,2. 89, 3. 107. 113,2.. 122. 123,2. 167. 172. 213. 223,1.2. 275,3. 320,3. 342,3. 349, 2. 351. 355,2. 362; *b.* 25,3.. 33,2. 47. 129,2. 180,3. 182. 211,2. 237,2. 261, 3.. 367; —, perdre 258,2; *b.* 102,3; —, *mr.* sauver *b.* 264. 266. 267; —, *istr.* échapper *b.* 286,3; **scăpăcĭune,** sf. *b.* 102,2; **scăpáre,** sf. délivrance, refuge 84,3. 286. 365,3; *b.* 4,3. 15,3. 151,2. 242,3. 256.

scă'păr, va. 1. faire sortir des étincelles *b.* 312; —, *mr.* étinceler *b.* 271,3.

scápăt, vn. 1. se coucher (le soleil) *b.* 304; **scăpătáre,** sf. le coucher *b.* 139,3.

scáră, sf. (scărĭ) échelle, escalier 162. 173. 273,2; *b.* 115. 151,2. 339,2. 340, 2. 370,3; —, étrier *b.* 296,3. 311,3.

scă'rbă, sf. (be) peine, angoisse 129, 2.. 133,3.. 134. 241. 272. 285. 296.. 318,2. 355; *b.* 29,2. 53,3. 59,1.2. 65.. 97,3. 165. 175,3. 198,3. 218,2. 365,3; *scrăbă* 13,2. 29,2. 51. 52. 97,3. 366; **scărbésc,** va. 3. affliger, peiner; —, vr. s'affliger, s'attrister 255,2. 282,1.2.. 298. 305..; *b.* 73. 300; —, se dégoûter *b.* 53; **scrăbít,** aj. misérable, affligé 16, 2. 82,2.

scarchin, v. scarpin.

Scariot, sm. Np. Iuda de —, 93,2.

scă'rnav, aj. sale *b.* 12. 98,3. 199,2.

scárpin, vr. 1. se gratter *b.* 367; *scarchin,* va. gratter *b.* 121.

scărșesc, va. 1. grincer des dent s. 19; *scrășc* 368,2; *scrășnesc* 81,3; *scrșnesc, b.* 199,3; **scărșcare,** sf. grincement 302, 3; *scrășnire,* id. 17,3. 18; **scărșnit,** sm. id. 338,3; *scărčc-,*

scărțiu, vn. 1. crier *b.* 333.

scáun, sn. (e) chaise, siège, trône, résidence 1. 7,2.. 8. 9. 18,2. 60. 73,2. 82,3. 103,3. 119. 125. 130,2. 143. 236. 245,2.3. 258,3. 259.. 279. 288,3. 302, 3. 303. 329. 335; *b.* 15. 57,3. 85. 142, 3. 166,3.. 225,3. 375,3; —, arrondissement 178. 236,3; *b.* 76; *cetate de* —, résidence 177; *scaon* 70,3. 146. 189,3. 190,1.2; *scamnul, mr. b.* 274,2.

scăzămâ'nt, s. décadence *b.* 160,3.

schéle, sf. pl. échafaudage *b.* 289,2.

Schilurlu, sm. Np. *mr. b.* 266.

schimb, (aĭ) va. 1. changer; —, vr. se changer, se déguiser; changer de linge 14*,2. 8. 86,1.2. 111. 114,3. 119, 3. 120,1.2. 131. 174. 195. 233,3.. 263. 273. 284. 297,3. 328,3; *b.* 23,3. 24. 33, 2. 148,2. 186,2. 207,3. 213,2. 216,3. 247,2. 351,3; *schĭinb* 48. 49,2; *schinb, b.* 180; **-are,** (ărĭ) sf. change, échange 95,3. 197. 297,2. 366,3; *b.* 3. 10,2. 91, 3. 154; *schĭinbare* 7*,2; **-ătură,** sf. id. 151,3. 152. 174.

schimonosesc, va. 3. altérer 203; **schimosít,** aj. difformé *b.* 169,2.

schinirát, sm. *mr.* dos *b.* 271,2 (v. spinare).

schiptru, sm. sceptre 70,3.

schít, s. monastère 304,2. 305,1.2.

Schítiea, sf. Nl. Scythie 176. 177,3.

schizmíre, sf. composition 79,3.

sciu, *b.* 215, v. știu.

scláv, sm. *mr.* (vhi) esclave *b.* 276,2.

sclipésc, vn. 3. briller *b.* 328,2.

scoábă, sf. (be) crampon 172,2.

scoárță, sf. croûte *b.* 348,2.

scobésc, va. 3. creuser; —, vr. se curer les dents *b.* 298,3. 299. 353,2.

scobít, aj. s. gravé 172,2. 173; **-túră,** sf. (ĭ) sculpture 173.

scobór, vn. 1. descendre *b.* 299,2 (v. cobor).

scodela, sf. *istr.* assiette *b.* 285,2.

scól, (sculai, a scula) va. 1. lever, relever, éveiller; —, vr. se lever, s'éveiller, se révolter 2*,3. 4*,2. 13*,2.3. 14*.. 10, 2.. 24,2. 27,1.2. 45. 59. 60,2. 61. 64. 67. 85. 124,2. 128,2.3. 130,2.. 138,2. 3. 139. 147. 175,2. 182,3. 213,3. 222, 2.3.. 231. 232,2. 247,3. 273,3. 274. 313,2. 316,3.. 317; *b.* 15,1.2. 37,1.3.. 55,3. 98,2.3. 140,3. 176. 216,3. 327; —, *mr.* lever, prendre *b.* 270,2. 281,3.

scolástic, sm. (ĭ) écolier *b.* 162,3.

scolusma, s. *mr.* fin *b.* 266,3.

scóp, s. intention *b.* 156,3; —, *mr.* cause *b.* 265,2; *scopos,* l'intention *b.* 93,2. 243.

scornésc, va. 3. exciter 63. 93,2; —, inventer 360. 363; *b.* 25,2.. 152,2. 236, 2.3. 365,2; —, vr. naître, s'élever (une tempête) 128,3. 224,2. 262,3; *b.* 26,2; **scornitúră,** sf. (rĭ) invention, fable 198, 2; *b.* 214,3.

scórpie, sf. (iĭ) scorpion 229.

scorțisoáră, sf. canelle *b.* 42,3. 43.. 44.. 45; *-re, b.* 109,2.

scót, va. 2. (scosei, a scoate) ôter, tirer, délivrer; destituer, éliminer, chasser 11*. 7. 16,2. 18.. 49,2. 56. 59,2. 76,2. 77, 3. 88. 98. 107,3. 116. 118,2. 127,2. 132. 156. 161,3. 171,3. 182. 192,2. 215,2. 3. 237. 294,1.2.. 329. 341,3.. 350,3. 363; *b.* 12. 19,2. 25. 43,1.3.. 116,2. 132,3. 133.. 160.. 193,1.3. 240; —, traduire, rédiger, composer 33,2. 37,2. 78,3. 79. 88. 119. 198; *b.* 2,2; —, publier 38. 114,3. 119,2; —, inventer *b.* 102,3. 261,2; —, obtenir 142,3. 143; —, excepter *b.* 245,2; —, provoquer 162,2; —, produire *b.* 131; —, chasser les démons 194..; — *plodul,* pousser le fruit 264,2; — *apâ,* puiser 108,2; — *pui,* couver 167,3. 168; *b.* 215; —, *mr. b.* 267,2; **scoțătór,** qui délivre 136,3.

scovărdez, vr. se cambrer *b.* 261,3.

scrăbă, v. scărbă.

scrășnesc, v. scărșesc.

scrigna, sf. *istr.* écran (ital. scrigno) *b.* 285,2.

scriitór, aj. s. écrivain 68,2. 69,2. 360,2. 364..; *b.* 170,3; **-túră,** sf. écriture *mr. b.* 268,2.

script, s. écriture 58,2; **-úră,** sf. (rĭ) livre, manuscrit; lettre, écriture; Sainte Écriture 6*,3. 11*,2. 8. 21,3. 32,2. 37,2. 60,1.2. 76,2. 88,2. 110,1-3. 111,2. 124. 125,2. 132. 138. 154. 163,2. 193. 195,2. 237.. 260,2. 261. 269,3. 270. 280. 364,2; *b.* 29. 68. 95, 3.. 191,3; *screp-* 88,3; *scrâp-* 8; **scrisoáre,** sf. (rĭ) lettre, écriture; œuvre; document, original 44,3. 49. 62,2. 63, 2. 69,2. 119,2. 152,3. 195,2. 304. 335, 2. 342,2; *b.* 9,3. 74. 102,3. 210. 236, 2; —, description *b.* 1,2. 2,2; — *vechie,* le vieux Testament 312; *-sore, b.* 189.

scriu, va. 3. (scrișĭ, scrisei) écrire; rédiger; composer 11*,2. 21,3.. 23. 24. 27,2. 38,1. 2. 42,3. 43. 45,2. 46. 58. 68,3. 73,3. 77,3. 78,3. 92,2. 93,2. 123. 129,1.2. 135,2. 145,2.. 197. 209,1.2..; *b.* 20,2. 42,2. 133,2. 160.. 244,2; —, imprimer 38..; —, noter 49,2; —, copier 146,2; —, décrire, peindre 104,3; *b.* 31,3. 37,3. 326,2..; *cernêla de scris,* encre pour écrire *b.* 46.

scroafă, sf. truie 58,2..

scuĭp, va. 1. cracher 321; *b.* 373,2; *scuipesc* 1; **scuipít,** s. salive *b.* 340,2.

scúlă, sf. (le) bijoux, joyau 176; *b.* 262,2.

sculát, sm. résurrection, *-ul morților,* (des morts) 32,3. 41,2; **sculâtură,** id. 14*. 124,2.

Sculéni, Nl. *b.* 245,2.

scúmp, aj. précieux, cher 38. 60,3. 65,3. 114,2.. 148.. 155,2. 178,2. 240. 259,2. 272,1.2. 273,2. 275,2. 277; *b.* 11,3. 30,2. 61,3. 72.. 164,3. 225,3. 376; *scumpu, mr. b.* 266,3. 267; —, aj. s. avare 326,3. 341,2.3; *b.* 26,2. 144,2. 148,3. 163,3.

scúmpâr, va. 1. sauver 242,2; **-at,** s. rédemption 41 (v. răscumpăr).

scumpésc, vr. 3. faire l'avare 107; **-pétê,** sf. avarice *b.* 7,2. 261,2.

scupa, aj. *istr.* ensemble *b.* 286,3.

scúrg, va. vr. 2. couler, s'écouler 102. 359,3; *b.* 43,3. 44 (v. curg).

scúrm, va. 1. fouiller 98,2.

scurt, aj. court 52,2. 98. 113. 124. 150. 202,2. 347,3; *b.* 27. 47,3. 169. 226. 236,2; —, modique *b.* 9,3; —, bref 332; *b.* 47,3. 48,2. 76,2. 100,3. 151. 163,3. 361,2; *pe* —, en résumé, bref; en peu de temps 69; *b.* 28. 39,3. 88,2. 96,3; *pre* —, id. 116,2. 126. 274,2. 320, 3; *b.* 80,2; *preste* —, sous peu *b.* 194, 2; **-at,** aj. abrégé *b.* 99,3.

scurtéică, sf. jaquette fourrée *b.* 226,2.

scurtéz, va. 1. raccourcir 166,2; *b.* 7,2. 216,2. 236,2.

scút, s. bouclier 211. 212,3; **-cálâ,** sf. abri, exemption 269; *b.* 220,2.

scútec, s. lange 267,2.

scutésc, va. vr. 3. abriter, exempter, sauver; se préserver 204,2. 276,2. 362; *b.* 220,2; **-tít,** aj. exempt *b.* 201,3. 220, 2; **-titór,** s. protecteur 247,3.

scútur, va. 1. sécouer, ébranler, écarter 58,3. 194,3. 228,2. 267,3. 271,3. 349,3; *b.* 158,3. 254,3; **-át,** aj. nettoyé, égrainé *b.* 11,3.

Scyth, sm. Np. *mr. b.* 266,2.

sdrâncănesc, va. 3. cliqueter *b.* 329,2.

sdrumic, va. 1. briser *b.* 329,2.

se, pr. prs. réfl. pass. 1*,2. 1.. 28,2 pass.; *sê* 6; *si, b.* 56.

se, v. să.

seamă, seamăn, seară, v. sa-.

sec, va. 1. sécher, épuiser, devenir sec 8..; *b.* 335,3. 343,2. 353; **sec,** aj. sec 104,3. 171,3. 313,2. 316. 352,2. 357,2; —, vaurien, pauvre 224,3; *b.* 262; *mâncare de* —, manger maigre *b.* 42,2; *săc* 49,3. 215,1.. 2. 235,2..; **săcare,** s. desséchement 178,2.

sécer, va. 1. moissonner, faucher 8*, 2. 61. 109,1.2..; *b.* 215,2. 309. 321. 333,3; *săcer* 249,2. 306,3; *săcir, b.* 120, 2; **-âciúne,** sf. moisson 117,2; **-át,** s. moisson *b.* 320,3; *să-* 128,2; **-ător,** s. moissonneur 17,2; *b.* 336,2; *sâ-* 128, 2; *b.* 62,3..; **secere,** sf. moisson *b.* 321. 333,3. 369; *sê-* 109..; *seacire* 201,2; *secire, b.* 120,2; *să-, b.* 59,3. 171,2; —, faux *b.* 215,2; **seceríș,** s. moisson 266, 3; *b.* 51,3. 59.

sécetă, sf. sécheresse *b.* 24,3. 50; **-tós,** aj. aride 98,2. 119; *să-, b.* 59..

seciose, aj. 39 (v. sățios).

Sêchil, s. Np. 102,3.

Secvaraș, s. Nl. 177.

sectă, sf. secte *b.* 26.

sed, vn. 2. *istr.* être assis, s'asseoir *b.* 283,2. 285,2. 287 (v. șez).

Sedec, sm. Np. 66.. 67,1-3; *Sedéchie* 148,2.
sedla, sf. *istr.* selle *b.* 286.
Segyșvar, Nl. 178.
seín, aj. gris foncé *b.* 258,3. 298,2. 299,1. 2.
selbátec, v. săl-.
sêlină, sf. céléri 58,2..
Selinum, s. Nl. 176.
Selivéstru, v. Silv-.
semănătură, v. sămân.
semeníc, s. immortelle *b.* 342,2; **Semenic,** Nl. *b.* 342,2.
semeție, sf. hardiesse 85,2.
semențíe, sf. (iĭ) tribu 105,2.. 182. 367,3; *-min-,* sf. (iĭ) id. 173. 239,3..; *b.* 1,3. 70,3. 71,1-3; *semenție,* postérité 317,2; *sâ-* 273,3. 368 (v. sămânță).
semn, sn. (semne, sê-) signe, marque, trace; augure, présage 18. 34,2. 61. 117,2. 123,2. 130,3. 136,2. 175.. 192, 1.2. 200,3. 201.. 255,1.2.. 283,3. 302, 2. 303,2. 318; *b.* 7. 22,3. 39,2. 80,3.. 163,3. 176; *sămn,* signe 115. 228,3; *b.* 32,3. 60,2. 62,1.2. 67,2. 84. 116,2. 122, 2. 145,2. 217,1.3. 218..; *pe—e,* vraisemblablement *b.* 102,2. 363,2; *pi—ni, b.* 94,3; **semnez,** va. 1. désigner, signifier, montrer 132,2. 166,1.2..; *b.* 170,3; *să-* 65; *-eḑ* 250,3; **sămnătúră,** sf. (rĭ) note 217,2.. 219,2..
semprovavic, av. *istr.* toujours *b.* 284,2.
semuire, sf. regard 97,1.3. 99.
Senat, sm. sénat *b.* 205,1-2. 223; **-or,** sm. senateur *b.* 53,3.
sendesc, va. 1. condamner *istr. b.* 283,2 (v. săndesc).
Seneca, s. Np. 341; *b.* 14,3.
senduchia, sf. *mr.* caisse *b.* 274.
senín, aj. clair, serein 288,2; *b.* 328, 3. 343; *să-, b.* 239,3; **-át,** aj. sérénissime *b.* 35.
Septemtrion, s. Septentrion, nord *b.* 3,2.
Septémvrie, s. Septembre 357,3; *b.* 25,2. 27,1.2; *Septevrie* 221. 252; *-riĭu* 97,2; *Săptevrie, b.* 58,2. 66,2.
sivér, sm. nord 264,2.
sêra, cj. *istr.* si *b.* 284.. (v. să).
serafim, sm. (ĭ) séraphim 33,2. 82, 3. 245,1.3. 263,2. 293,2; *b.* 147. 184,3; **-icésc,** aj. séraphique *b.* 192,2. 195,2.
seraschê'riu, sm. maréchal 336,2.
Serenissimus, s. sérénissime *b.* 35.
sermán, aj. pauvre *b.* 350,3; **-cúță,** sf. pauvre fille *b.* 309,2.
sestra, sf. (slav.) sœur 44,3.
séte, sf. soif *b.* 110. 353; *sêtê* 15. 107, 3. 285,2. 297,2. 299,2..; *b.* 7,3. 241; **-cĭune,** sf. id. 281,3; **setós,** aj. altéré 18,3. 19.
sêu, 23, v. sau.
seu, sm. graisse 282.
Seváh, Np. *b.* 128,3.
sfádă, sf. (zĭ) querelle *b.* 83,3. 144, 3. 313,2; *svadâ* 50,3. 58,3. 59; **sfădesc,** vr. 3. se quereller 24,2; *b.* 65..
sfárâ, sf. repas 58,2.
sfânt, aj. s. saint (-ă, sfințĭ, -te, sfenție, sfi-) 1*,3. 11*,2. 14,2. 24. 55,2. 60. 72,3. 83,2. 130,3. 161,2. 168,2. 303,3. 362, 3; *b.* 54,2. 62,3. 108; *sfñt* 3. 9.. 24,3. 29,2. 32,3. 37,2. 86. 99,3. 222.. 223, 3. 355,2..; *b.* 216,3.. 217; *svânt* 1. 5. 7. 46,2. 48. 49.. 50.. 51,2.3. 62,2. 63, 2. 103,3. 106,1-3. 107,1..3. 114,3.. 118,2.3. 119. 121. 124,1..2. 137,2. 183, 2.. 192,2.3.. 216.. 285. 312,1..2..; *svñt* 1.. 2.. 76,2. 77,3. 78. 79,2; *sveti,* 6; *istr. b.* 283,2..; **Sfñtagora,** sf. Nl. mont Athos *b.* 40; **-goreț,** sm. habitant le mont Athos 340,2; **S̃t. Gheórghe,** St.-George *b.* 127,3; **Sân-Ghierghie,** id. *b.* 259,2; **S̃ta. Maria,** St.-Marie *b.* 259, 2; *s̃ti* 84,2 (?); *s̃tyi* 96,2.
sfărâm, va. 1. briser; —, vr. se briser 167; *sfărm* 71,2; *b.* 55,3.. 56,2.. 158,2. 217,3; *sfărim* 61,3; **sfărmáre,** sf. l'action de briser *b.* 62; **sfărâmat,** brisé 222,2. 267,2. 324,3; *b.* 16,2. 158, 3. 228,2. 335.
sfârșénie, sf. fin 142. 163,2. 211,3. 229,3. 271. 272,2; *-șă'niia, b.* 167; **-șésc,** va. vr. 3. finir, achever, accomplir 7*,2. 155,2. 156. 212. 288,2. 290. 314. 338; *b.* 54,2. 104,3. 141,2. 143,2. 181,3. 203, 241,3; *sfrășesc,* 7*,2. 11*. 15*,2. 11,2. 12. 15,3. 18,2. 37; *săvrășesc* 28,2; **-șíre,** sf. 197,2; *b.* 54,2; **sfârșít,** s. fin 73,3. 81. 166. 203. 279,3. 314. 338,2. 343,3; *b.* 5. 23,1-3. 38,2. 83. 94,2. 108. 155, 3. 179,2. 216. 217,3. 218. 236,2..; *în* —, à jamais 248,2; *sfrășit* 1*,3. 2*. 10,3. 12,2. 17.. 86,2. 365; *svărșit* 105, 3; *svrășit* 48. 64,3. 79,1.3.
sfă'șiu, va. 1. déchirer 60,2.
sfăștnec, v. sfeșnic.

sfát, sn. (urĭ) conseil; avis, intention, dessein; assemblée 1*. 13*. 20,3. 35,2. 50,2. 60. 98,2. 125. 171,3. 210,3. 221. 267. 284,2. 308,2. 366,3; *b.* 10,2. 14. 71,3. 83,2. 158. 184,3; *sfêt* 16. 55. 83,2. 90; *svat* 52,2. 78,3. 101,2. 110. 140,3. 363,2. 364,3; *svat,* alliance 65, 3; **sfătuésc,** va. 3. conseiller; —, vr. tenir conseil 50,2. 73,2. 191. 235,3. 266,2. 354,2; *b.* 28,3. 55,2. 57,3. 155, 2. 213. 241,3. 260,3. 349,3; *svăt-* 123, 2.3; *sfe-* 5*; **sfătuíre,** conseil *b.* 232, 2; **-uitor,** sm. conseiller 265,3.

sfeclă, sf. (e) betterave 356,2; *b.* 98,2. 169,2.

sféră, sf. globe 323; *b.* 254,2; —, corde *b.* 288,2 (v. sfoară).

sferep, v. sirep.

sféșnic, sn. (e) chandelier *b.* 33. 74,2; *sfăștnec,* lampe 313.

Sfetagora, sf. Nl. mont Athos 170,3.

sfetésc, vr. 3. se manifester *b.* 127,3.

sfétnic, sm. (ĭ) conseiller *b.* 10,3. 134,3; *sfêt-* 171,2; *b.* 169,3; *sfêdnic, b.* 231; *sfatnic* 59,3; *b.* 218,2; *svêtnic,* sénateur 100,3.

sfieálă, sf. crainte, peur *b.* 252,3; *sfiêlă, b.* 233; *sialâ* 201; *siĭală,* honte *b.* 70,2; **sfiesc,** vr. 3. craindre, se gêner *b.* 93,2. 153. 169,3. 196,3. 244,3; *sviesc* 3; *săesc, b.* 141; **sfiínță,** sf. craindre *săință,* id. *b.* 172.

sfingă, sf. sphinx *b.* 164.

sfințénie, sf. sainteté *b.* 31,3; *sfñ-, b.* 32; **-țesc,** va. 3. sacrer, consacrer; sanctifier, dédier 9. 23,3. 41,3; *b.* 184; *sfen-* 55; *svin-* 39. 47. 264; *sfñț-* 23,3.. 25. 32; *b.* 36,3. 159,2; **sfințíe,** sf. sainteté 41,2. 57,3. 80. 83,2. 147,2. 170,3; *b.* 56,1..2..; *sfñ-* 29,3. 88.. 141,3; *svin-* 67,3.. 179. 181.. 186,2. 252,1.2; *sven-* 137,3. 140. 141; *sñție* 29,1-3; **svințíre,** sf. consécration 245; **sfințít,** aj. saint, sacré 98,2.. 347,3; —, sacré, sûr *b.* 346,3; *sfñțit* 87,3. 279,2; *b.* 153,2; *svin-* 120,3.. 121.. 244,2. 245,2.

sfircĭóg, s. crécelle *b.* 369,2.

sfitóc, s. boîte 60,3.

sfoára, sf. (orĭ) corde *b.* 44,2; *sferă, b.* 288,2.

sgârcít, aj. avare *b.* 250,2.

sgărcĭu, sm. cartilage *b.* 340.

sgă'riu, va. 1. égratigner *b.* 19,3.

sgorít, aj. *istr.* échaudé *b.* 286.

sgripsor, sm. γύψ *b.* 111,2..

shímă, sf. froc de moine *b.* 203,1.2.

shismátic, aj. 3. schismatique 329,2.

si, cj. que *b.* 263,2.. (v. se, să).

sială, v. sfieală.

Sibiĭ, s. Nl. 178; *b.* 183,2. 188,2; *-iu* 333,3; *b.* 162,3. 168,2. 190.

sic, *istr.* (= zic, v. zic) dire, parler, *b.* 283.

Sichelia, sf. Nl. Sicilie *b.* 203.

Sichimitên, sm. habitant de Sihem *b.* 70.

sicríu, s. boîte, caisse 268,2; *b.* 96; *sec-, săc-* 137; *b.* 12,2; —, cercueil *b.* 152,2.

Sidon, Nl. 19. 36; *Sindon, b.* 71.

sie, pr. ref. v. șie.

siguru, aj. *mr.* assuré *b.* 266.

Sigyșar, Nl. 178.

Sihar, Np. 107,3.

Sihem, Np. *b.* 70,2.

Siina, Nl. *b.* 92,1-3. 93,1-3.

siioru, sm. *istr.* Dieu, seigneur *b.* 284,1-3.

Sila, sm. Np. Sylla *b.* 198.

silă, force, violence; pouvoir 3. 14, 2.. 54,2. 56,2. 135,3. 228,3; *b.* 330,2; *cu —,* forcément 301. 321; *de —,* id. *b.* 375; *în —,* id. 327. 363,2; *b.* 29,2; *din —,* id. *b.* 12; *fac —,* violenter 199,2; *sălă,* force 278,3; *b.* 141; **silesc,** va. 1. forcer; —, vr. s'efforcer 118,2. 126,3. 143,2. 258,2. 259. 269. 270,3. 285,2. 320,3. 327,1.2. 344,2. 362..; *b.* 46,3. 54. 82,2. 83. 85,3. 152. 197. 256, 3. 361,2; *să-, b.* 94,3. 95; **silínță,** sf. effort, assiduité *b.* 152,3; *cu —,* assidu *b.* 154,2; **silít,** aj. forcé *b.* 204,2; **silitor,** aj. s. zélé 199; **sílnic,** aj. s. fort 9*,3. 29,2. 228,2.

Silvestru, Np. 146,2; *Seliv-* 125,2.

Sim, sm. Np. *b.* 50..

simbríe, sf. (iĭ) gages, salaire 144, 1-3. 257; *b.* 40,2. 138,3.. 351,2.

Simeon, sm. Np. 241,2; *b.* 1,3. 70, 2; *Sy-, b.* 78,2; *Simion* 142,2. 143,2. 173,3. 360; *Simon* 35,2. 125. 140,3. 194,2. 232,2; *— vrâjitoriul,* S. le mage *b.* 79,2; *Symon, b.* 79,3.

simid, sm. (gĭ) pain blanc *b.* 360,2; **simigíu,** sm. pâtissier *b.* 360,2.3.. 361..

simț, va. 3. (iĭ) sentir; s'apercevoir, comprendre 5. 81,3. 142,2. 190,2. 224, 3. 297,2. 298,2. 338,3; *b.* 171. 187. 259,3. 355,3; *sâmț, b.* 90,3; *sâmțu, mr.*

b. 269; *simțesc, b.* 273; **-íre,** sf. (rĭ) sentiment, sens *b.* 48,3. 108,2. 131.. 173. 260,3. 357,2; *sămțăre, b.* 180,3; **-itor,** sensible *b.* 164; *sămțitor b.* 47.

sin, v. sân.

sín, sm. (ĭ) fils 87,2..; *sen* 87; *săn* 207,3; *sñ* 44,3. 135. 173,3. 190,2.

Sinaea, sf. Nl. 32,2.3; *-e* 40. 148,3; *Sănaea, b.* 200.

sinaxariu, s. Synaxarium 251,2.

Sindon, Nl. v. Sid-.

síne, pr. réfl. se 38. 50; *cu —,* 100, 2. 191; *în de —,* entre eux 71,2; *la —,* chez soi 116,2..; *pre —,* soi, se 166,2; *săne, b.* 198,3. 220,3; *sănê, b.* 200,2; **sineşĭ,** id. 107,2. 358; *b.* 203,2; *de -şĭ,* de soi-même *b.* 243; *de la -şĭ, b.* 243,2.

singe, v. sânge.

singur, v. săn-.

sinthronon, s. le siége devant l'autel 259..

Sion, sm. Nl. 1*,3. 100,2. 147,3.. 148,3. 173. 212,3. 232,3. 249,2. 264, 2.. 283. 314,3..; *b.* 32,3. 72,2. 185,3. 195.

Siracussa, sf. Nl. Syracuse 350.

Sirah, Np. 236,2; *b.* 202.3.

sirêĕ, c'est-à-dire 350,2. 355,3; *b.* 198,2.

sirép, aj. fougueux *b.* 336,3; *sferêp* 12*.

Siret, N. du fleuve 71,3. 235,2..; *b.* 25,3. 33. 245; *-tiu, b.* 317,2; *Sirêtiul* 189,3

siretem, magy. il me plaît 235..

Siriea, sf. Nl. Syrie *b.* 68,3; **Sirián,** Syrien 6; **sărenésc,** aj. syrienne *b.* 65, 3; **sirienéşte,** sf. langue araméenne 113,2.

Sirig, Np. 290,2.

sirg, v. sârg.

sirmă, sf. *mr.* soie *b.* 282,1.2.

Sirsa, sf. Np. Circe *b.* 84,3.

Sisin, sm. Np. 6..; *Sisoe* 306,2.

Sith, sm. Np. 63,3.. 64,1.3; *Sift* 65.

sítă, sf. tamis *b.* 43,2. 44,2. 170,3. 337,1.2. 373,2.

Sitelia, sf. Nl. 252,3.

Skith, Scythe 357,3.

slab, aj. faible 77. 83,2. 212,2. 254, 2. 344. 361; *b.* 15,3. 45,2. 145. 151,3. 196,2. 260,3. 296,2. 297,2.

slabe, s. *istr.* mal *b.* 283.

slăbicĭúne, sf. faiblesse, infirmité 14*. 269. 270,2. 316,3; *-cĭunre,* délivrance (ἄνασις) 7*; *-ču-* 118,3; *-băčune, b.* 47. 48,3. 145,2.

slăbânóg, aj. s. paralytique *b.* 37,3; *-bo-, b.* 63; **-esc,** vr. 3. devenir paralytique *b.* 98,2.

slăbésc, vn. va. 3. faiblir, amaigrir, relâcher 16,2. 71. 81. 184,3. 209,2. 247, 3. 250. 341; *b.* 117. 161,3. 165,2. 171, 3. 179; *-băscu, b.* 48,3; **slâbít,** aj. faible 269.

sláma, sf. *istr.* paille *b.* 285,3. 286, 3..

slávă, sf. éclat, gloire, magnificence; hommages rendus à Dieu 3*. 8*,3. 11*, 3. 12*,2. 3.. 9. 10. 11,2. 18,2.. 27. 55.. 56. 65. 99,2. 102,2.. 107. 114,3. 137. 140. 150,2. 154. 164,3. 266. 296, 3. 316,3.. 325,2. 348,2. 362,3; *b.* 23. 50,3. 163. 197,2. 230,3. 235,3; **slăvésc,** va. 3. louer, glorifier, vénérer 7. 25,3. 27. 32,3. 55. 164,3. 222,3. 286,3; *b.* 192,2. 248,2; **slăvíre,** sf. excellence *b.* 86,2; **-vít,** aj. s. glorifié, loué; glorieux, illustre 37,2. 84,3. 112,2. 158. 241. 313, 2. 337,2; *b.* 15,2. 49. 50,2.. 372,2; **-itór,** aj. louant 109,3.

sleiésc, vn. 3. fondre 116; **sleit,** aj. figé *b.* 352,2.

sloátă, sf. pluie mêlée de neige 14,3.

slóbod, aj. s. (ă, ozĭ, oade) libre 58. 123,3. 177,3.. 196,3. 212. 245,3; *b.* 14, 2. 77,2. 91,2.. 221. 222. 254,2.3; —, va. 3. lâcher, laisser libre, délivrer 177. 212,3. 359,3; *b.* 12,2; *sloboz,* id. *b.* 172; *— graĭu,* parler 209,3; **slobozénie,** sf. liberté; permission *b.* 87,2.3. 219,2. 236, 2. 255,2; *-ză-, b.* 58; *-ḑenie, b.* 10. 11; **slobozesc,** va. 3. laisser libre, délivrer; permettre 26. 29,2. 71,3. 81,1-3. 102,2. 130,2. 151. 171,2. 221,2. 298,3; *b.* 73, 2. 77,2. 84. 164. 167,3. 206,3; —, descendre *b.* 37,2; —, publier *b.* 236,2; — *aripile,* étendre les ailes 282; — *piatra,* laisser tomber la pierre *b.* 129, 3; — *tunurĭ,* faire feu, tirer *b.* 19,2. 245,2; *-ḑesc* 123,3. 145,3. 149,3. 193. 307; **slobozia,** sf. liberté 99,2. 350,3; *-ḑâe* 252,2; **-ḑâre,** sf. id. 252,2; **-zitor,** qui délivre 136,3; *b.* 163,3; **slobóznea,** sf. liberté 15*,3.

slóvă, sf. (ve) lettre 146,2. 295,2. 357,3; *b.* 133,3. 167,2. 183,1-3. 346,2; *-vo,* mot 208,2.

Slovên, sm. Np. Slovène 280,2; *b.* 50,2. 183,2; **-enésc,** aj. s. slavonien, la langue slave 125. 270,3. 312,3; *b.* 49, 3. 50,2.3.. 76; **-éşte,** av. id. *b.* 35. 76. 183,3; *-êşte* 125,3. 236,3. 355,3; **slovenéţ,** aj. éloquent, lettré *b.* 206; **-eníe,** sf. langue slave 130. 284,2; *b.* 76..

slúgă, sf. (gĭ) serviteur 16*,3. 3. 23. 25. 27,2. 36,2. 48.. 82,3. 104. 105,2. 125. 133,3. 143,3.. 174,2. 198,3. 199, 2. 209,3. 225,3. 269,2. 317,3. 326,3.. 346,3. 352,3; *b.* 12,2. 28,3. 33,2.. 62, 2. 94,3. 176,3. 180,2. 215,2; **slugér,** sm. officier à la cour, sorte d'écuyer tranchant 91,3. 134,3..; *b.* 127,3; *-ğar* 173,2.

slújbă, sf. (be) office, service divin, culte 24. 25,3. 55. 66,2. 85,3. 193. 219,3.. 254,2.3. 264,2. 283,2. 288,3. 312,2; *b.* 10. 41. 131. 349,2; — *idolilor,* idolâtrie 262; — *pogrebanieĭ,* le service d'enterrement 333,2; **slujésc,** va. vr. 3. servir, assister; officier, se servir 1.. 3. 6. 19. 23. 34,2.. 47,2. 61,2. 85.. 104,2. 115. 148,2. 160,2. 165. 177,3. 223,3. 274,2. 283,2. 304,3. 325,3. 327,2; *b.* 33,2. 66, 3. 100,1.2. 131,2. 208; *slugesc, b.* 183, 2; *slujăsc* 181; *b.* 96; **slujíre,** sf. service 89; **slujitór,** aj. s. serviteur; soldat 72. 86. 159. 198,3. 221,3. 222,2. 257. 263. 332, 3; *b.* 4. 51,2. 169,2. 249; *-gitor, b.* 205,3.

slújnică, sf. (ce) servante 23. 313.

slut, aj. av. hideux *b.* 333,3. 348,2.

smêren, aj. s. modeste, humble, délicat 114,3; *b.* 72; *smêrin,* aj. s. 47; **smerénie,** sf. humilité, modestie; soumission 46. 269,2. 277,2. 284,3. 285,1.2; *b.* 7. 15, 2. 59,2. 155. 169,3; —, sujet, très humble 158. 159. 236.2; **smerésc,** va. vr. 3. humilier, abaisser; —, se humilier, devenir modeste 40,3. 127,2. 266. 348, 3. 365. 366,3. 367,2; *b.* 130,2; **smerít,** aj. s. humble, modeste; assujeti, bas 65. 88,2. 94,3. 99,2. 142. 170,2. 208,2. 240. 245,3. 279,2. 285,3. 291. 348,2; *b.* 79. 154. 186. 248,2; *smê-* 365,2.

sméu, sm. (eĭ) dragon *b.* 314. 329.

Smila, Np. 71,3.

smintêlă, sf. dérangement, erreur; dommage; tort; dépit, scandale 132,2. 161,3. 210,3. 306. 333,3. 349.. 355; *b.* 4,3. 154. 171,3; *-tealǎ* 235,2; *b.* 47, 3. 59,3; **smîntă,** sf. id. 210,2; **smintesc,** va. vr. 3. égarer, déranger; scandaliser 170,2. 258. 275. 349,1.2; *b.* 171, 2..; *smen-* 1*,3; **-titór,** aj. trompeur 277,2.

Smirnên, s. habitant de Smyrne 129,2.

smírom, av. *istr.* tranquille *b.* 282,3.

smoálă, sf. poix *b.* 93,2. 217,2 (smolă di la mori) *b.* 137,2.

smoc, sm. touffe *b.* 304,3.

smochín, sm. figuier 10*,2.. 264,2. 276,2; **-ă,** sf. (e) figue 148,2.. 3.. 149, 1.2. 254,3. 255,1..2.. 256,1..2.. 351,1..3.

smolésc, va. 3. brunir 112.

smreduesc, va. 3. rendre malade par contagion, infecter *b.* 243.

smulg, va. 2. arracher, tirer *b.* 243, 3. 262,3. 368.

snágă, sf. force *b.* 342,3.

Snêgov, Nl. 328. 336,3. 340; *Snag-, b.* 207.

snoávă, sf. (ve) facétie *b.* 357. 367,2.

snop, sm. (ĭ) gerbe *b.* 320,3. 336,2.

soábă, sf. (be) poêle *b.* 370,2; *sobă, b.* 12.

soácră, sf. belle-mère 90,2; *b.* 69,2. 309,2. 372,2.

soáre, sm. (sorĭ) soleil 14*. 1. 12,2. 57,2. 60,2. 64,2. 67,3. 83,3.. 99,2. 148, 2. 203. 242,2. 255. 316,3. 367,2.3; *b.* 17,3. 64,3.. 137,3. 182,2. 200,3.. 209, 1..2..; *-ri, b.* 142,2.

soarece, *b.* 105,2 (v. şoa-).

soarte, sf. (sorţĭ) sort; destin 21,3.. 66,3; *-tă,* id. *b.* 50. 83,2. 152,3. 187,3. 190,3. 357. 362,2; *sorte, istr.* id. *b.* 284,2.

sobor, v. săbor.

soc, sève 357,2; —, sureau *b.* 329,2.

socác, s. rue *b.* 105,3.

socolán, aj. (hai lumi —) ? *b.* 96.

socotê'lă, sf. (êle, elĭ) raisonnement; considération, refléxion, opinion; compte 95,2. 223,3. 236,3. 330. 333. 337,2.3.. 360; *b.* 6,2.. 12,2. 31,3. 40,2. 152,3. 154,3. 181,3. 208,3; *-tială,* id. 198,2. 224,1. 3; *b.* 10,2. 48,2. 120,2; *socutêlă* 313,2; **-tesc,** va. vr. 3. (tiĭ) considérer, regarder; penser, croire; soigner, conserver; visiter; calculer, opiner, juger; choisir 8*,2. 15*,2.. 2. 3. 10,2. 11,2. 13. 18,2. 19. 24,2. 47,2. 49,3. 50,2. 52. 62,3. 68,3. 74,3. 76,3. 79,2. 88,1.3. 89, 2.. 91. 95,2. 104,1.2.. 105. 110,2. 116, 3. 120,2. 125,2.3.. 131,2. 133. 153,3. 160,2. 161,3. 162,2. 208,3. 211,2. 247,

3. 255,2. 260,2. 267,3. 277. 283,2. 286, 2. 294,2. 297,3. 304, 3. 308,2. 309,2. 312,3. 318,3. 326,2. 338. 342,2.3. 363. 366. 368; *b.* 2,2. 5. 23. 51,3. 68,2. 73. 92,3. 94,2. 99,2. 150,2. 152,3. 154,2.. 169,2. 170,3. 175. 193,2. 198. 257; *socoteascu,* croire *b.* 11,2; **socotínţă,** sf. raisonnement, considération; soin 89,1.2. 125. 130,2. 159,2. 214,3. 278. 338; *b.* 72,3. 78,3. 153,3; —, intention *b.* 214, 3.. 215,1.2..; —, horoscope 133,2; **socotitór,** aj. s. qui prend soin, inspecteur 77,2. 78,2. 328,3; —, pieux 305,2.

sócru, sm. (rĭ) beau-père *b.* 81,2. 98,2. 261,2. 274,1.2; **-mare,** parrain *b.* 312.. 313.

Sodóm, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105, 3. 194,3. 266. 293; *-a, b.* 39,2; **Sodomê'n,** Sodomite 289,2; *-mlên* 11*.

Sofie, sf. Nl. sta — 149,3. 173.

sofismaticésc, aj. sophistique *b.* 209,3.

Sofronie, s. Np. 307,3; *b.* 127,2.

Sohul, s. Nl. 92,3. 93.

soĭu, sn. (urĭ) espèce *b.* 258,2. 341, 3. 343. 349,3.

sol, sm. (ĭ) messager, courrier, envoyé 73. 100,2. 168,2. 334. 360,3; *b.* 34,1.2. 62.. 205. 208.

Sofoníea, livre de Zophonie 277.

Solca, sf. Nl. 174,1-3.

soldát, sm. (ţĭ) soldat *b.* 214,2; *săl-id. b.* 145,2.

solitor, s. messager 192,2.

solnţe, s. (slav.) soleil 44.

Solomíea, sf. Np. 151.

Solomón, sm. Np. 8*,3. 132. 145,3. 173,1.2. 272. 341,2; *b.* 71,3.. 72,1.. 2. 250,3; *Solmon* 275,2.

solomon, *o piele ce să chiamă —,* une sorte de cuir 238,3.

Solún, sm. Thessalonique 78,2; —, l'épître 275..; **Solonŭ** 319,2; **-ê'n,** sm. (ĭ) habitant de Thess- 262,2.

solzi, sm. pl. écaille *b.* 91,3. 134,2. 292. 354,2.

Sameş, Nl. 177.

somn, s. sommeil 117,2. 138,2. 187,2. 212,3. 222,3. 294,2. 345,3; *b.* 5. 15,1. 2. 370,2..

sor, sf. (surorĭ, sorĭ) sœur 7. 106,2; *b.* 135,2; 329,3; *soră* 6. 44,3. 62,2. 90.. 139. 151. 173,2.. 186,3.. 319,2. 362, 1..2..; *b.* 70,2. 98,1.2. 119,2.. 234. 308,2. 330. 369,2; *suro* 43,3; —, *b.* 274,1.2.

sorb, va. humer, avaler, engloutir 213,3; *b.* 34; —, *mr. b.* 270,2; —, *istr. b.* 285,2.

sorbu, sm. sorbier s. 356,2.

sorioáră, sf. petite sœur. *b.* 288,3.

sóroc, sn. (soroace), ligne 126; *b.* 304; —, terme 197. 204,2. 243,2. 259,2. 348; *-cĭ,* (pl.) taches sur les ongles *b.* 146,1-3.

Sorocê'n, Np. 53,2.

Soroco, Nl. 73,2.

sorţi, sm. pl. sorts 21,3 (v. soarte).

sosésc, vn. 3. arriver; parvenir; devenir 35,2.3. 37,3. 58,2. 59,3. 61,2. 72. 106. 147,2. 150. 196,3. 201,2.3; *b.* 23. 56,2. 82,2. 103. 130. 239,2; *sosêsc* 254, 3. 256,1.2; *b.* 180,2. 181.

soţ, sm. (ĭ) ami; compagnon 21. 60, 2.3. 106,2.. 138. 146,2. 185.. 242,3; —, époux 68,1.2; *b.* 69,2.. 289. 302, 3; — *cu* —, l'un avec l'autre 181,2; **soţíe,** (iĭ) compagnon 151,1.2. 203,2.. 320. 351,2; —, époux *b.* 69,3; —, épouse; femme *b.* 109. 363. 375; **soţiál,** aj. social *b.* 247; **soţíre,** sf. société 344; **soţilie,** *mr.* compagnie *b.* 263,3.

soţioáră, sf. petite femme *b.* 288,3.

sovăltoică, sf. gonflé *b.* 369.

spaer, vr. *istr.* espérer, attendre *b.* 286.

spáĭmă, sf. terreur; crainte 212,3. 230,2. 271,3. 297,2; *b.* 48,3. 127. 215; *spaemă* 3*,2; **-ăĭmâ'nt,** va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer *b.* 24. 138, 2.3. 158,3. 165,2. 217,2. 241,2. 322,3. 323,1-3; *spământ* 3*,3. 4*,3. 4. 23. 225. 230. 232. 257,3. 366,1.2; **spămăntáre,** sf. effroi 225.

spăl, (aĭ) va. 1. laver 3*. 29. 47. 107, 3. 112. 161,2. 178,2. 218,2. 223. 238, 3. 239. 299,3. 304,3. 342,3.. 346,2.. 352,2..; *b.* 43,3. 44,3. 48. 58. 72. 120. 134. 137,1.2.. 168. 176. 185. 350,2; —, *mr. b.* 275; **-áre,** sf. l'action de laver 238,3; **-át,** sm. lavage *b.* 64; —, aj. lavé 285,2; *b.* 342,3; **-ătór,** aj. qui lave *b.* 137; **-ătúrĭ,** sf. lavure *b.* 69,3.

spăn, aj. s. imberbe *b.* 261. 375,3.

spănác, s. épinard *b.* 105,3.

Spánia, sf. Nl. Espagne *b.* 151,2; **-iól,** sm. espagnol *b.* 151,2.

spâ'nzur, va. vn. 1. pendre; suspendre; dépendre 171,2. 314,3. 321. 349,3 ..; *b.* 45,2. 88,3. 91,2. 222. 374,2; *-ḑur* 105,3. 120,3. 121; *b.* 9,2; **-át,** aj. suspendu; accroché *b.* 41,3. 92. 98,3 209,2; **-ătoáre,** sf. gibet *b.* 363,2.

sparánghe, s. asperge *b.* 98,2.

spárg, (spărseĭ; spart) va. 2. rompre, détruire, déchirer; percer 11,2. 21, 3. 60,2. 84,3. 111,3. 116,3. 162. 171, 2. 172,2; *b.* 12. 37,2. 121. 129. 223,2. 240,2. 241,3. 242. 250,3. 361,2 362. 373,2; —, *istr. b.* 286,3; **spărgătór,** aj. s. qui détruit *b.* 260,3; — *de icoane,* iconoclaste 221,2.

spărtúră, sf. (rĭ) débri *b.* 130.

spărcăetor, aj. (?) cioară —, *b.* 371,2.

spăriu, v. speriu.

spâsénie, sf. rédemption; salut 11*, 2. 7. 29,1.2 .. 31,2 .. 88,1-3. 89. 156, 2. 240,2. 260. 279. 343,2; *b.* 28; *spa-* 10,2. 226,3; *ispâ-* 32,2; **spăsésc,** va. 3. sauver; expier 11*,2. 12*,2. 10,2. 12. 13,3. 15,2. 77,2. 82,3. 84. 185,3. 186,3. 223,2. 230,2. 305. 359; *b.* 57; *-ăsc, b.* 141,3; **spăsitór,** sm. sauveur 12*,2. 345.

spátă, sf. épée 16,1.2. 176,2; *b.* 341; **spătár,** sm. porte-glaive; officier 91,2. 150,3. 152. 173,2; *b.* 97,3; *spatar, b.* 81,1.2 ..; **spătăríe,** sf. arsenal *b.* 24, 2. 75,3. 113.

spate, sf. dos; épaule 286; *b.* 91,3. 106,3. 116,2. 177,1.2. 214,1-3. 316. 351, 2. 371.

spătril, Np. (sau = spătărel) (le petit spatar) 87,2.

spegliu, s. *istr.* miroir *b.* 285,2.

spériu, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer 61,3. 62. 66. 180,1.2; *b.* 74. 166,3. 216,3. 307. 313,2. 351; *spă-* 223. 267,3. 271,3; *b.* 63,2. 67,1.2. 290, 2; *spa-* 247,3; **-iát,** aj. effrayé *b.* 363.

spetésc, va. 3. épauler *b.* 294,2. 353,2.

spic, sm. (e) épi 128,2 .. 306,3; *b.* 209. 320,2. 336; **-uésc,** va. 3. glaner 12.

spíjă, sf. bronze *b.* 33.

spin, sm. (ĭ) épine 13,2. 365,3; *b.* 57,3. 357,3; *spire, istr.* id. *b.* 286,2.

spinάre, sf. (ărĭ) dos; reins 15,3. 320,3; *b.* 106. 255,3 .. 295. 356,2. 358, 1.3; *-ri, b.* 85,3.

spíntec, va. 1. éventrer *b.* 134,2.

Spir, Np. *b.* 245.

spíță, sf. (țe) rayon *b.* 336.

spițér, sm. apothicaire *b.* 96,2.

splínă, sf. rate *b.* 26,2.

spodobésc, va. vr. 3. daigner; trouver —, rendre —, devenir digne 3. 118,2. 214,3. 237,3. 253. 313,3.

spór, sm. abondance, prospérité; profit; succès 5. 211. 235; *b.* 183,3. 252,2. 334,2; **-ésc,** va. 3. prospérer; multiplier; avancer 131. 278,3. 345,3. 358. 359; *b.* 29,2. 162,3. 320,2. 347; **-íș,** sm. verveine 355,3; **-nic,** fécond *b.* 212,3.

sprătigós, aj. rustic; *un om —,* 61.

sprăncênă, v. sprin-.

spre, prp. sur 1. 8. 10,2. 11,2. 13, 2. 15,2.3. 21. 28,2. 31,2. 34,1 .. 2 .. 35. 55. 56. 64,2. 66,2. 82 .. 101. 112, 2. 154. 165. 171,3. 181. 188,2. 194,2. 230,3. 232,3. 261,3. 272,3. 284 .. 286, 2. 303,2. 317,2. 346. 365,2; *b.* 57,3. 70,2. 142,2; —, à, vers; contre 1*,3. 2*,1.3 .. 4*. 10*,2. 30. 44,2. 96,3. 101, 3. 143. 148,3. 262,2. 299. 302,2. 318, 2. 347,3. 364,3; *b.* 5. 10,2. 23,2. 38. 39,2. 50 .. 57,2. 80 .. 109. 132,2. 133. 213,2. 247,2 ..; —, par 54,2; —, pour *b.* 107. 142,3. 156,2; —, de côté de 177,2; *sprê* 142,2. 366; *spri,* contre 3*,1.3. 6*,2. 12*. 365,3 (v. asupra pe).

spregiúr, vn. 1. *mr.* faire jurer *b.* 279 (cf. sperjur).

spreste, prep. — *tot,* partout 323,2 (v. preste).

sprijinê'lă, sf. appui 251; **-nesc,** vn. vr. 3. appuyer; soutenir 235. 241. 344; *b.* 115,2. 243,3; *spre-,* id. 248,3; —, se cacher *b.* 128; — *sângele,* retenir, recueillir (le sang) 258,2; *-jănesc, b.* 245, 2; *sănge* **sprijenit,** aj. sang caillé 117; **sprijinάre,** sf. (nirĭ) étayement; appui *b.* 108,2; *-nire,* sf. soutien *b.* 108,2; **-nitór,** s. id. *b.* 149,2.

spr'-insu, (asupra lui) contre lui 50. 366,3 (v. spre).

sprincênă, sf. (ene) sourcil *b.* 298,3. 351,2; —, crête de colline *b.* 92,2; *sprănceánă,* sf. *b.* 118,3. 137,3. 370,3; *-čana, b.* 123,2 ..; **-cenát,** aj. qui a les sourcils très épais *b.* 298. 334,2.

sprinteneór, aj. leste *b.* 295; **-níe,** habilité; commodité *b.* 4.

spuiu 3 v. spun.

spúlbăr, va. 1. soulever (la poussière) *b.* 218,3.

spúmă, sf. (me) écume 202,3. 203. 205,3. 296,2; *b.* 238,3. 289,3; **-éz,** vn. 1. écumer *b.* 366,2; **-át,** aj. moussant *b.* 298; **spumeg,** vr. 1. faire de l'écume *b.* 90. 330,2.

spun, spuĭn (spuș, spuseĭ, a spune) dire; raconter; déposer; exprimer 3*,3. 4*,3. 5*,1-3. 6*,2. 7*. 3,2. 9. 12,1.2. 13,2. 15,3. 17,2. 24,3. 26,3 .. 32. 51,2. 57 .. 60. 65. 67. 76,3. 95. 106,2. 141. 164, 3. 166,3. 169,2. 231,2. 304, 2. 342,2. 351,2. 354,3; *b.* 41,2 .. 57. 96. 97,3. 109. 114 .. 161. 167,3. 175. 179,2. 215, 2. 248. 355. 356,3; —, fixer 120,3; —, prédire *b.* 123,2.3; *spunĭu* 1*,3; *spon,* indiquer 175,2; —, vr. se nommer 66. 105 ..; —, *mr.* dire *b.* 264,3. 273. 279, 2; —, montrer *b.* 270,3. 280,3; —, *istr.* se faire *b.* 283; *spur, istr.* dire *b.* 286, 2; **-ere,** dire; narration; nouvelle; l'action de dire; 8. 133, 2. 157. 301, 2; **-erê,** sf. introduction, contenu 10*,3. 15*.

spúrc, vn. 1. souiller, salir; corrompre; profaner; —, vr. se souiller 10*. 11*,3. 2 .. 35,2. 46,3. 49,2.3. 50. 90, 2. 289. 364,3; *b.* 63,2. 70,2. 108,2. 159, 2. 197,2. 238,3; —, violer 366,3; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) des choses immondes 11*,2. 12*. 30,2 .. 49,2.3; *-ăcune* 161, 2; —, souillure; impureté 90. 131; *b.* 184. 219; **-át,** aj. s. souillé; impur, immonde 12*,2. 30. 50,2. 80. 81. 130,2. 241,2. 293,3. 303,2; *b.* 15,2. 217,2; —, maudit *b.* 51,3. 52. 55,2. 79,3. 80,1.2. 204,2. 205,3; **spurcátu,** sm. le diable *b.* 260,2.

spúză, sf. cendre chaude *b.* 305,3.

srăgŭ 188 .. v. sârg.

s̃șteno, (sveșteno) aj. saint 256,3.

stádie, sf. (iĭ) stade 231,2.

stahíe, sf. (iĭ) spectre *b.* 261.

stâlp, sm. (urĭ) colonne, pilier; monument 172,2. 228,2. 267,2. 273,3. 274. 319,2. 331,2. 361,1 .. 2; *b.* 32,3. 40 .. 133. 158,2. 210 .. 365; —, appui *b.* 207,2; *stlăp* 6 .. 253,3; —, branche 17; *b.* 137,3; *stilp, b.* 353,2; **-páre,** sm. (ărĭ) branche; rameau 128,2. 233,2. 287. 311; *b.* 62. 91,3; *-ár, b.* 71,2;

stlăpnic, Stylites 16*.

Stamáti, sm. Np. *b.* 368,2.

stámbă, sf. imprimerie *b.* 78,3. 151.

stâ'mpăr, va. 1. calmer; modérer *b.* 157,3. 237,2; **-áre,** aj. s. calme 240,3; *b.* 370; **-át,** aj. calme *b.* 93,2.

Stan, sm. Np. 134,2.3 ..; *b.* 360,3.

stâ'nă, sf. parc de moutons *b.* 258, 3. 305,2.

stána, sf. (stenurele) roc, rocher *b.* 259. 329; **stâ'ncă,** sf. (cĭ) id. *b.* 150, 2. 217,3; *stincă* 234,3; **Stăncă,** sf. Nl. *b.* 244,2.

Stanciul, Np. 87,2; *-čul,* id. 74,2. 134,3 ..

stâng 69,2 v. sting.

stâ'ngă, aj. s. gauche; main gauche 258,3; *b.* 54. 122,3. 123,1-3. 144,3; *dê* —, à gauche 18,2 .. 103,3 ..; *în* —, id. 323,2; *stanka* 227; **-gácĭu,** s. gaucher *b.* 260,3.

Stănisláv, sm. Np. 235.

stâ'njăn, sm. (jinĭ) toise 87. 92,2; *b.* 92,2. 366,2.

stánție, sf. (iĭ) station *b.* 221,2.

stăpâ'n, sm. (ĭ) maître 61. 121. 132. 143,3. 158,2. 180 .. 199 .. 223 .. 2. 325,3. 329. 351,1-3; *b.* 2,3. 16. 33,2 .. 189,3. 215,2 .. 358; **-ă,** sf. maîtresse *b.* 38,3. 181; **-eásă,** sf. id. *b.* 321; **-ésc,** va. 3. dominer; posséder; —, vr. se maîtriser 189. 265,3. 266,2.3. 326,3. 329,2. 330,2; *b.* 11. 34,3. 94,2 .. 110. 118,2. 130. 134,3 .. 148,2. 168,3. 170. 246,3; —, aj. seigneurial *b.* 316,2; **-íe,** sf. domination; force; royaume 228,2. 256; *b.* 2,1.2. 8,3. 9,2; **-íre,** sf. (rĭ) gouvernement; domination 279. 328,1. 2; *b.* 9. 35. 46,3. 79,3. 87. 101,2. 121, 3. 168,3; —, pouvoir, (ange) 245,2.3; *săngur* —, autocratie *b.* 147,2; **-itór,** s. maître; souverain; qui règne, gouverne 229,2. 326. 328,3. 336,3; *b.* 155. 175, 2. 219,2.3; *singur* —, autocrat *b.* 35; *însuși* —, id. *b.* 86.

s̃tagorețul, (= de la Athos) 337 (v. sfeta-).

stâ'rc, s. cormoran *b.* 111.

stáre, sf. (ărĭ) état; position 240,2. 323,1.2; *b.* 49,2. 84. 85,2. 86,2. 132. 166, 2. 242,2.3 ..; —, résistance *b.* 93,2; —, classe *b.* 219,2. 220,2; —, avoir; richesse *b.* 242,3. 347,2; — *împrejur,* circonstance *b.* 87,2; *cu* —, riche *b.* 246, 3; *a fi în* —, être en état de; pouvoir *b.* 245,2. 263. 368,2.

stáreț, sm. prieur 298; *-rêț* 305; *-riț, b.* 200,1.2; **-ța,** sf. abbesse 319,2; *-riță, b.* 97,3.

stári, aj. vieil *b.* 24,2.

starostíe, sf. prévôté 171,3.

stăruésc, vn. 3. vivre, rester 202,3.

stărv, sm. charogne *b.* 47,2; *străv* 95,2. 116,3.

stat, s. position, condition *b.* 50. 192, 2; —, stature 201,2; *b.* 294,3; —, la vie; l'avenir 133,2. 211,3; —, (urĭ) statue *b.* 205,2.

stătătór, aj. constant; immobile 134, 3. 208; *b.* 3. 149; —, stagnant 359,3; *înainte —,* défense 84,2; *cêle stătătoare,* les choses immobiles *b.* 149,3.

Statie, Np. Eustathius 152.

stătoríe, sf. stabilité *b.* 10,2; **statórnic,** aj. immuable; stable *b.* 82,3. 112, 2. 180,2; **statornicíe,** sf. constance *b.* 82,2. 83. 180.

statúra, sf. stature; forme *b.* 168,3. 169. 205,2. 357,2 (v. stat).

stătútul, sm. existence 55,2.

stáu, vn. 1. (steteĭ) être debout; être; devenir; consister 1*,3. 3*. 7*. 14*,3. 16*,2. 1. 2,1. 2. 5. 7. 8,2. 10,3. 19. 26,2. 44,2 .. 59. 64,3. 65,3. 91. 140,2. 147,3. 149,2. 158,2. 159,2. 165,3. 203,1-3. 213, 3 .. 215,2 .. 216. 222. 231. 234,2. 257, 3. 284,3. 300,3. 301,3. 311. 331,3. 361; *b.* 7. 10,2. 11. 19. 62,2. 85. 115,3. 119, 2. 131,3 .. 133,3 .. 139,2. 154. 166,2 .. 169,3. 171,2. 180,2. 186,2. 198. 234. 290,2. 291,2. 343,2.3 ..; — *împotrivă,* opposer; résister 133,2; *b.* 196,2; — *înnainte,* id. *b.* 167,2; — *la vorbă,* disputer *b.* 96; — *pe gândurĭ,* méditer *b.* 291, 3; — *să,* avoir l'intention de *b.* 360,3 ..; —, *mr. b.* 263,2; —, *istr. b.* 282,3. 284,2.

stául, sm. écurie *b.* 154.

Stavaráchi, sm. Np. *b.* 81,2.3.

steá, sf. (stêle) étoile 12*. 14* .. 11, 2. 34,2. 49,3. 57. 66,2. 67,3. 83,3. 116, 2 .. 129. 133,1.2. 172,3. 179,2. 203. 228,2. 244,3. 267,2. 300. 316,3 .. 322, 3. 323,1 .. 2. 357,3. 358; *b.* 22,3. 146, 3. 166,2 .. 171,2; *stêoa* 244,2; *b.* 159, 3; *stiaoa* 200,3; *b.* 139,2 ..; *-ua, b.* 306, 2 .. 314,2.3.

steag, sn. (urĭ) drapeau; bannière 37, 3. 70,1 .. 3; *stêg* 73; *b.* 127,2. 137,3.

Stefan, sm. Np. 3*,2. 69,3 .. 90. 98, 2. 110. 125. 156,3. 157,2. 158,2. 199, 3. 251,2. 283,3 ..; *b.* 74,3; — **vodă,** Np. 70,1-3. 71,1-3. 72,1-3. 190,2 .. 191, 2 .. 3 .. 192 .. 202; *b.* 32,2 .. 3. 33,1-3. 82; **Stefăniță,** id. *b.* 32,2 (v. Ștefan).

stegár, sm. porte-enseigne *b.* 326; **-él,** s. bannière *b.* 326,2

stejár, sm. chêne 357,2.

stémă, sf. couronne 89; *b.* 316,2; *-mmă,* id. 251; —, armes *b.* 1. 237,3.

stemparița, *b.* 224,3 (v. șt-).

stenahorie, sf. embarras; angoisse *b.* 48.

stépénă, sf. (ne) marche; rang; degré 259. 264,2; *b.* 27,3. 29; *stêpena,* id. 299,3; **stepennaĭa,** psalme des marches 213,2.

stepsulu, *mr.* (στίξις) tâche *b.* 265,2.

Sterideal, Nl. *b.* 342,2.

sterigoáe, sf. hellébore blanche 355,3.

sterp, aj. stérile 209. 250; *b.* 258,3. 352,2; **sterpésc,** vn. 3. devenir stérile 209; **stărpíe,** sf. stérilité *b.* 63,2; **-pít,** aj. avorté *b.* 372,2.

sti, prp. *mr.* sur; dans *b.* 270,3 .. 272,3 (v. stri).

stíclă, sf. verre 224,2; —, bouteille *b.* 219. 260,3; *stecla, mr. b.* 286,2.

stidésc, vr. 3. avoir honte 85; **-díre,** sf. honte 289.

stih, sn. (urĭ) verset 126. 184. 206, 2. 241,2. 296,3. 325,1-3; —, vers *b.* 102,3. 111,3. 154,2. 178,3. 182,2. 222, 3. 236,2.

stihíe, sf. (iĭ) élément 166,2. 260 ..; *b.* 23,3. 146,3. 218.

stinchesc, vn. 3. cesser *b.* 343,2.

sting, (nseĭ) va. 2. éteindre; anéantir 99,2. 184,3. 204 .. 313; *b.* 16,2. 19, 2. 51. 185,2. 238,3. 259,3. 290,3; *stăng* 58,3. 69. 141,2. 142. 182,2; *b.* 48. 180,2. 240,2 ..; *stîng* 212; **stíngere,** sf. extinction, chute *b.* 25,2; *stăn-* 199,3. 200,3; **stinsul,** sm. l'extinction 321,3; **stâns,** aj. éteint; mort *b.* 13,3. 196,3.

stircsesc, va. 3. *mr.* consentir *b.* 271; *stricsesc, b.* 272,2.

Stiriĭán, Np. 93,2.

stismusésc, va. 3. *mr.* emmurer *b.* 279,3.

stog, sm. meule de grains *b.* 297,3. 320,3; —, *mr.* foule *b.* 263,3; **stogóșă,** *lâna —,* sf. laine ordinaire *b.* 258,3.

Stoĭán, Np. 93,2. 135,2; **Stoĭca,** id. 73; **Stoican,** id. 171,2.3 ..

stol, s. groupe, nuée 201,2.3 ..

Stolița, Nl. résidence (Moscovie) *b.* 34,3. 35.

stolnic, sm. (ĭ) sommelier; écuyer de bouche; rang 91,3. 150,3. 152; *stul-* 207,2; — **mare,** id. *b.* 73,2. 97,2.

stomáh, sm. estomac *b.* 26,2.

stors, aj. pressuré *b.* 45; **storsúra,** sf. pressoir *b.* 4.

străbát, va. 2. parcourir 130,3.

străbún, sm. aïeul *b.* 261.

străcurát, aj. purifié *b.* 342,3.

strădánie, sf. peine; effort 182,3; *b.* 130; **-duésc,** vr. 3. s'efforcer *b.* 124; **-duitór,** aj. assidu *b.* 156,2.

stráe, sf. (le) habits *b.* 178,3. 200,2. 294 ..; *stranie, mr.* vêtement *b.* 274,3. 281,2.

strafídă, sf. raisin sec *b.* 98.

străgóiŭ, sm. spectre *b.* 215.

străín, aj. s. étranger 68,3. 69,2. 315; *b.* 233,3. 304,2; *strein* 119,3. 125. 137,3. 189. 195,2. 197. 208,3. 237,3.. 305,2. 324,3; *b.* 7,2. 11. 65 .. 74,3. 121,2. 180,3. 201. 233,2; *striin* 13. 15, 2 .. 18,2. 3 .. 23,2. 24,3. 25,2. 33. 40. 98. 155,2. 161,3 .. 222,2. 237. 238 .. 282 ..; *b.* 183,3 .. 184; **striinat,** aj. s. qui est devenu étranger *b.* 69; **-ătáte,** sf. l'étranger *b.* 233,2; *stre-* 212,2; —, les étrangers *b.* 127,2.

străĭță, sf. havre-sac *b.* 227,2.

strájă, sf. garde; poste 72. 84,3. 211,2; *b.* 169,2. 244,2.3; **străjeár,** sm. (ĭ) gardien 244,3; **străjuésc,** va. 3. garder 3*,2. 6*. 167,3; *b.* 11,3; *stre-* 167,2.

strălucésc, vn. 3. luire; briller; resplendir 2*,3. 57,1..2. 66,2. 85. 179, 2. 212,3. 231. 302,3. 340,2. 367,2; *b.* 24. 107. 177. 209,2; *stre-* 368; **-íre,** sf. lustre; éclat 245,3. 246; *b.* 55. 163; **-cít,** aj. s. illustre *b.* 107,2. 249; —, brillant *b.* 89 .. 91; **-citór,** aj. s. id. *b.* 159,3. 177,2.

străluminát, aj. illuminé 257,3. 259, 2; **-ătór,** lumière 247,2; **-nez,** vn. 1. illuminer 242,2.

stramásu, sm. *istr.* matelas *b.* 285,2.

strămătúră, sf. laine teinte *b.* 312,2.

strâmb, aj. faux; inique; injuste 15*, 3. 33. 40,2. 166 .. 193. 210. 218,2; *b.* 12,2. 74. 374,2; —, tort; courbé 350,3; *b.* 14,2. 91,2. 98,3. 120,2. 169. 371,2; *strămb, b.* 118,3; **strimbáre,** sf. courbure *b.* 88,3; **-ătáte,** (tățĭ) sf. iniquité; malice 1,3. 26. 35,2. 105. 109,2. 155. 170. 190,3. 218,2; *b.* 7,3. 70,2. 159, 2 .. 211.

strămóș, sm. (ĭ) aïeul; ancêtre 182. 345; *b.* 4. 5,2. 17,2. 50. 96,3; —, Adam *b.* 64,3. 95,2; *stre-* 260,3; **-ésc,** aj. des ancêtres *b.* 252.

strâmt, aj. étroit; serré 285,2. 313, 2; *b.* 152,2; **strimtáre,** sf. manque 280; **strâmtoáre,** sf. détroit 191,3; *b.* 93,2; *strimtoare,* sf. presse, réduit *b.* 116; **strâmtoréz,** va. 1. serrer *b.* 93; **strimtúră,** sf. *mr.* presse *b.* 270; **strimt,** aj. *mr.* serré *b.* 266,2.

strâmút, va. 1. changer 7*,3. 28,3. 202,3.

stránă, sf. (e) chœur *b.* 339,2.

străncenát, v. strun-.

strănepót, sm. (țĭ) arrière-; petit-fils 237; *stre-* 92,2. 93; **-ótă,** sf. petite-fille 44,3.

strâng, va. vr. 2. (strânșu, strânseĭ) serrer; ramasser; assembler 25 .. 60, 2. 69,2. 117,3. 132,3. 161,3. 169,3. 204, 211,3. 212. 249,3. 271,2.. 306,3. 313,1.3; *b.* 11. 12,1-3. 111. 116,3. 136, 3. 213. 221,3. 290,1-3; *string* 71,2. 72. 138. 234,3; —, *mr. b.* 265,2.3; —, vr. se réunir; s'assembler 131. 133. 174,2. 225. 265,1.2. 319,2. 353,3; *b.* 313,2; *string* 3*,3. 34. 70,2 .. 72,2; *b.* 18 .. 19, 1.2. 25; **-ere,** sf. syllexis 145,2.

stranie, pl. *mr. b.* 247,3 (v. straie).

stránic, sm. étranger 47,3.

străns, aj. av. serré; recueilli; plié 245. 258. 271,2. 325,3; *b.* 90. 248,3, 313. 358,3; **strinsul,** sm. l'amas des eaux 34,2; **strinsoáre,** (sorĭ) id. 265,2; —, gain 149; *b.* 148,2; **strănsúră,** sf. gain; richesse 47,2. 211,3; —, l'action de plier 245.

strănút, vn. 1. éternuer *b.* 121. 336,3.

straste, sf. angoisse 13,2; **străstuésc,** va. 3. affliger 12.

străstúră, sf. (re) couche; planche *b.* 295.

strășină, sf. avant-toit 172,3; *stre-*, *b.* 327,3.

strășnic, aj. av. terrible, 228,2. 238; *b.* 56,2.3. 81,3. 109,3. 171,3.

strát, s. lit 242,2; —, planche *b.* 320.

Stratul, Np. 75,3.

stratocamil, sm. autruche 167,3 .. 168.

străvŭ 95,2. 116,3 (v. stărv).
stréchiu, vn. 1. courir comme piqué par un taon *b.* 337,3.
strecór, (curaĭ) va. 1. filtrer; tamiser *b.* 46. 128; *stri-, b.* 43,2; **-curát,** aj. filtré 242; *b.* 340. 342.
stredie, sf. miel 12,3. 154,2.
strepezálă, sf. agacement 285.
stri, prp. *mr.* en, dans, sur *b.* 269, 1. 3 . . 270,1 . . 2 (v. sti).
stric, va. 1. gâter, détruire, briser; déchirer; vaincre 23. 27,2. 59,2. 62,3. 96. 110,2. 120. 168 . . 171,2; *b.* 205,3; —, démolir 230,3. 253,3. 254. 292. 320. 341 . . 350,3; *b.* 19,2. 26,2. 47. 124,2. 149. 208,2; *străc, b.* 116,3. 132,3; **-ăčos,** aj. nuisible *b.* 148; **-ăcĭúne,** sf. dommage; dégât; blessure 291,2. 300. 359,3; *b.* 6, 2; —, nuisible 292; —, l'action de détériorer *b.* 79; **-čúne,** sf. id. 160. 162, 2; *b.* 152,2; **-áre,** sf. destruction; endommagement *b.* 87,3. 164,3. 236. 259, 2; **-át,** sm. (ţĭ) lépreux; malade 26,2. 122,3. 304,2 . . 3. 305 . .; —, aj. brisé; gâté 120,2. 212,2; *b.* 12. 22 . . 74,2.
Stricovschie, sm. Np. 192 . .
stricsesc, v. stircsesc.
stricurătoare, sf. passoire *b.* 258,3.
strídie, sf. (iĭ) huître *b.* 42,2. 43,3 . .
strig, va. 1. (aĭu) crier 3*,2.3. 10, 2. 13,3. 21,2. 26,2. 30,3. 31,2. 156 . . 165. 186,2. 235. 247. 286,3. 287. 296, 2. 358,2; *b.* 19,3. 170,3. 209,3; —, appeler 65,3. 83,2. 85. 86. 318; *b.* 33,3; —, publier 264,2. 266; *străg,* crier 188, 2. 296. 301. 302,3; *b.* 58. 116,2. 133, 2. 136,2. 142. 196,2; —, appeler 307; *strig,* appeler *mr. b.* 276,2; **-áre,** sf. (ărĭ) cri; clameur 85,2. 316,2; *b.* 93. 152,3; 185,2; *-ari, b.* 142,2; *străgare, b.* 84.
Strilbiţchiĭ, sm. Np. *b.* 144,2.
Stroéscul, Np. 173,3.
Stroia, (vornicul) Np. *b.* 206,2.
stropésc, va. 3. asperger; arroser *b.* 177,3. 327,3; **stropuléţ,** sm. (ţĭ) goutte *b.* 327,2.
strugur, sm. grappe 16; **-e,** sm. (ĭ) raisin 100,2. 157. 282; *b.* 12. 45,3. 97, 2.3. 98,3 . .
strujésc, va. 3. torturer; rompre 321. 322; *b.* 204,2.
strúmurar, sm. (ĭ) pique-bœuf *b.* 127,2.
struncinát, aj. brisé *b.* 217,3; *străncenat.*
strúnă, sf. (ne) corde de violon 14, 2. 179.
strúngă, bergerie; parc de brebis *b.* 258,3; *stungă, mr.* id. *b.* 263,2.
struţ, sm. bouquet *b.* 294,3; **-uşór,** sm. petit bouquet *b.* 295,3.
Studitul, Np. *b.* 38,3.
stungă v. strungă.
stup, sm. (ĭ) ruche *b.* 24,3 . . 25,1. 2 . . 34,3. 67,2. 220.2 . . 221. 222.
stupái, intject. halte! *b.* 127,3.
sturlubátec, aj. têtu *b.* 352,3.
sturz, sm. (ĭ) grive *b.* 44,3.
su, istr. v. sup.
subásul, Aga *b.* 294,3.
subţiéz, vr. 1. devenir fin *b.* 328.
suc, sm. suc *b.* 317,3.
Suceávă, sf. Nl. 76,2. 246; *-ča-* 174, 2; *-cê-* 70,3; **sučávschi,** aj. de Suc- 114,3. 173,2. 205,3.
sucésc, va. 3. tordre *b.* 120; **sucít,** aj. tortillé 172,3.
sucţesive, aj. successif 343,3.
sudálmă, sf. (ălmĭ) injure; invective, offense 122. 123 . .; *b.* 7.
sudar, s. sudarum 244,3.
Sudiale, (?) *b.* 127,3.
sudoáre, sf. (orĭ) sueur 57. 97,3. 300,3; *b.* 103. 306,3. 344,2.
suduésc, va. 3. offenser; injurier; maudire 121,1-3; **-uít,** sm. offensé 122, 2; **-itor,** sm. qui offense 122,1-3. 133 . .
súfăr, vn. 3. (a su feri) souffrir 129. 338, 2; *b.* 7. 13,3. 82,2 . . 3. 193,3. 236,3. 375; **suferít,** aj. toléré *b.* 8.
sufláre, sf. souffle; haleine; vent 102. 166,2; *b.* 90,2. 131. 164 . .; *toată —,* tout ce qui vit *b.* 146,3; *fără —,* hors d'haleine *b.* 196. 368,3; **suflát,** aj. inspiré 321,2.
súflec, vr. 1. retrousser *b.* 350,2; *-lic, b.* 337. 351.
súflet, sn. (e) âme 1. 2 . . 3. 4. 5. 24,2. 30,2. 42,2. 64,3. 76,2. 88,1. 2. 111. 127. 183 . . 186 . . 215,2 . . 3. 271, 2 . . 317. 347,3; *b.* 46,3. 47. 48. 49. 100,3. 199,2 . . 3 . .; *sof-* 54,2. 139,2; *sufflit, mr. b.* 280,3; **-tésc,** aj. s. spirituel; de l'âme 10*,2. 12*,2. 29. 30. 37, 2. 50. 51,2.3. 76,3. 98. 111. 112,2. 169. 238 . . 364; *b.* 28,3. 146,3; —, animé 317 . .; **-ê'şte,** av. spirituellement 85,3. 240; **sufleţél,** s. dim. petite âme *b.* 345,2; **suflu,** vn. 1. souffler; respirer 80,2. 165,3. 168. 215,2. 357; *b.* 54,2. 86,3. 131 . . 137,3. 211. 239,2.

sug, va. 2. (supseĭ; supt) teter; sucer 7.9, 2.15, 2.61. 264, 282; *b*.163, 2.309.369, 2; **-ár,** sm. qui tette à la mamelle 233, 2; *b*. 258,3; **sugăritu,** sm. l'action de teter *b*. 258,3; **sugáș,** sm. (ĭ) à la mamelle; **-ătór,** aj. s. qui tette 11,2. 282,3.

sugmán, s. manteau *b*. 205,2.

sugrúm, va. 1. étrangler 90,3; *b*. 207.

súĭu, va. vr. 3. monter; élever; s'élever 6*,3. 32,2. 35,2. 41,2. 57,2. 65,3. 68. 99,3. 112,2. 124,2. 149,2. 162. 203, 2. 222. 250. 259,2. 273,2. 282. 300,3. 301,2.3. 302,1.2.. 333,2. 361; *b*. 27,3. 33,2.. 70,2. 142,2. 197,2. 216,3. 233, 3. 258,3. 351,2; **suíre,** sf. ascension; l'action de monter 105. 245,3; **suít,** sm. id. 35,2.

súlă, sf. poinçon *b*. 346,2; —, *mr*. id. *b*. 264,2.

sulemenít, aj. fardé; plâtré *b*. 370,2.

súliță, sf. (țe, țĭ) lance 6. 9. 200,2. 201,2. 212,3; *b*. 19,3. 89,2. 237,3. 323. 333,2; *-ți, b*. 120,3; **-țașul,** s. lancier 53.

sultán, sm. le sultan 71. 149,2.. 150.. 191,2. 334,1-3. 336..; *b*. 81,2. 366,1..2..; —, *mr. b*. 280,3. 281,1.2. 282; **Sultănică,** sf. Np. *b*. 308,3.

súmă, sf. (e) somme; nombre *b*. 364; *summă* 124. 152,3. 227; *b*. 220,2; *somă, b*. 82.

sum, *mr. b*. 269 (v. supt).

sumár, sm. *mr*. bât *b*. 271..

sumés, aj. retroussé *b*. 314,2.

suméț, hardi; audacieux *b*. 227. 366, 2; **-ție,** sf. hardiesse *b*. 141,2. 241.

sún, va. vn. 1. sonner; retentir; faire du bruit 200. 233,3; *b*. 22,3. 213,2. 311; **-ătór,** aj. faisant du bruit; retentissant 314,3; **-et,** sm. (e) son; bruit 199,3. 201,2; *b*. 23,3. 89,3. 93,3. 140, 2. 217.

súpăr, va. vr. 1. fâcher; importuner; se fâcher 247,3. 248. 259,2; *b*. 7,3. 14, 2. 198,3. 208,2. 229,2. 335,2. 362,2; —, s. souffrance; oppression; tourment; dépit *b*. 24,3. 25; **-áre,** sf. id. 219,3. 228. 229. 366; *b*. 11,2. 24,3. 25. 49. 81,2. 82,3; *supar-* 184; **-álnic,** aj. irritable *b*. 6,2; **-át,** aj. fâché *b*. 114. 230, 2; *-perat* 186; **-ătór,** aj. fâcheux; vexant 228,3; *b*. 249,3.

súpra, prp. sur 247,3.. 248,3; *de* —, au-dessus 34; *b*. 20,3. 27.

supceriul, sm. qui est sous ciel; atmosphère, terre 267,3.

súpt, prp. sous 16*. 11,2. 24,2.. 32,2. 113,2. 115. 149.. 185,3. 266,3. 360,3..; *b*. 66,3. 91.. 107,3. 157. 220. 239; *de* —, en bas; de dessous 15,3. 34; *de de* —, id. 322,3; *b*. 118,3. 123, 3; *pe* —, sous *b*. 118,3; *suptu* 6. 7. 49, 3. 125..; *sopto* 175; *sup* 266. 268; *subt, b*. 243; *sub, mr. b*. 204,3. 205,3; *sum, mr. b*. 269,3. 270.. 271,2; *su, istr. b*. 283,1.2.

suptsisioáră, sf. aisselle *b*. 115,2; *suptŭsuara* 13,3.

supțíre, aj. délicat; fin 78,3. 140, 2.. 202,2. 352,3; *b*. 45,2. 46,2.. 62. 177,2. 305. 315,3; —, âpre 92; *-țáre, b*. 84,3. 262; *subțire, mr*. mince *b*. 280, 3; **-él,** aj. très mince *b*. 43,3. 296,3; *subțirel, b*. 297; **supțietáte,** sf. subtilité *b*. 108,3.

supún, va. 2. (uș; useĭ -ne) soumettre; asservir 9*,3. 11,2. 284; *b*. 5. 46, 3.. 94,3. 132,2. 142,2. 156,3. 199,3. 205,3. 235,2; *suppun, b*. 9. 14,3. 161. 249. 362,2; *supuĭu* 360,3; *b*. 203,2; **-ere,** sf. soumission; obéissance 291,2; *b*. 47,2; *supp-, b*. 155; **supús,** aj. s. soumis; sujet; exposé à; docile 191,2. 245, 3. 317,2; *b*. 7,3. 19. 35. 79.. 105,2. 150,3. 168,3. 169,2. 220,2. 237. 349,3; *subpus, b*. 357,2.

supuréz, va. 1. *mr*. se moquer *b*. 281,3.

surafea, sf. *mr*. rasoir *b*. 267.

surcéa, sf. (cêle) copeau 24.

súrd, aj. s. sourd 66,2. 132,3. 228, 3; *b*. 49. 376,3.

suróră, sf. sœur 5* (v. soră).

surp, va. 1. renverser; crouler; détruire 70. 205. 284; *b*. 23. 39,2. 52,3. 185,3. 288,2.3; *surup* 203,1-3; **-áre,** (arĭ) sf. destruction *b*. 153,2. 243,2.

sursésc, va. 3. *mr*. raser *b*. 266,3.

surumán, aj. s. pauvre; non employé 155. 276,3; **-mănie,** sf. pauvreté 129, 2. 269.

sus, prp. en haut; dessous 10*,2.. 3. 11. 57,2. 165,3. 240,2. 293,2; *b*. 4. 73..; *susul,* le très haut; Dieu 15. 25. 77. 114,3; *de* —, d'en haut 21. 36,3. 107. 142. 177,1.2; *b*. 80,3. 229,2; *în* —, av. en haut 140,2. 320,3; *b*. 33, 3. 157,3; *în — de,* plus haut que 178; *în — ul apăi,* en amont 327..; *in -u, mr.*

b. 265; *maĭ —,* plus haut; susdit 69,3. 93, 2 ..; *maĭ — de,* plus âgé 120,3; *maĭ pre —,* supérieur b. 24. 199,3. 243,3.

susáĭu, sm. laiteron 355,3.

suspín, sn. (e; urĭ) soupir 32. 64. 82. 186. 196,3. 241,3. 242. 338,3; b. 25,2 .. 47,2. 48. 212,3; —, vn. 1. soupirer 9*. 19,2. 64,3. 67,3. 140. 142. 230,2; b. 54. 178,3. 183. 200. 232. 307,2; *suschir, mr.* id. b. 278; **-áre,** sf. (ărĭ) soupir; sanglot 99,2; b. 47. 53,3. 180, 2; *-ire,* b. 109,2; *suschirare, mr.* id. b. 279,2.

sús-strigare, sf. cri de joie 248.

sútă, sf. (e) cent 4. 53. 71,3. 75,2. 96 .. 101. 103,3. 104,3. 127,3. 183,2. 297,2. 338,2; b. 77. 109,3 .. 254,3; —, siècle b. 168,3; *o — de boi,* hécatombe b. 83,3; **al — elea,** le centième b. 367 ..; **sutáș,** sm. (centurio) 3*,3 .. 5*.

sutur, *mr.* b. 278,3 (v. sătur).

svadâ 265,2 (v. sf-); **svádnic,** aj. querelleur 285,3.

svănt 289,2 (v. sfănt).

Sveatosláv, sm. Np. b. 50,3.

svérca, sf. *mr.* nuque b. 271,2.

svêștnic, sm. (ce) chandelier 129,1-2. 148,3 (v. sfeșnic).

sveta Sofia, Nl. l'église de sainte Sophie 60,2; — **Mochie** 61.

svêtnic, sm. (iĭ) conseiller 133. 354, 2. 355 (v. sfetnic).

sviča, sf. *istr.* lumière b. 285,2.

svidočesc, va. 3. *istr.* déposer un témoignage b. 285.

svinție 311,2; *suynt,* id. 226,1.3. 227,1-3 (v. sfănt).

svirê'p, aj. sauvage 60 (v. sirep).

svitésc, va. 3. prouver 324,2.

svrășesc 312 (v. sfărșesc).

symból, sm. symbole b. 100.

symvulíe, sf. conseil b. 266.

synagógă, sf. (gurĭ) assemblée; synagogue 126,2. 153,3; b. 38.

S'yndipa, sm. Np. b. 188,1-3. 189 ..

syntaxisul, sm. syntaxe 157.

S'yria, sf. Nl. Syrie b. 204.

Ș, Șt (Ш, Щ).

șágă, sf. plaisanterie b. 290,3.

șáĭcă, sf. barque b. 302,3; **șaĭculíță,** sf. dim. b. 302.

Șandru, sm. Np. Alexandre 38,2.

Șanta, Nl. b. 113,2.

șánț, sn. (urĭ) fossé; retranchement 150. 197,2; b. 92,2. 141. 173,2. 240, 2. 3.

șápte, num. sept 12*. 42,2. 283,2. 322. 350; b. 131,2. 188,2. 204; *șeapte* 114. 146. 209,2 ..; *șăpte* 7; b. 67,2; **al șêptelê,** le septième 49,3; **a șeptea,** la septième 2. 22,3. 33; b. 63,2; **șieaptesprădêce,** dix-sept 199,3; **șêptezécĭ,** soixante-dix 151; b. 156; *-ḑăcĭ* 149; *șaptezece* 183,3; *-ḑecĭ* 5*,2; *șeptezečy* 61. 183,3.

șarpe, sm. (șărpĭ) serpent 36,2. 56. 60,3. 90,3. 102 .. 166,3; b. 6,2. 38. 59. 131,1.2. 153. 189,3 .. 232,2; —, (șerpĭ) 229. 230,3; b. 91,2.3. 163,3. 354,3 ..; *șarpi,* b. 138; *șerpe,* b. 340,3.

șarvaná, f. (le) chausse; culotte b. 33,2.

șáse, num. six 9. 21,2. 22,3. 293, 2. 317,3; b. 126,3; *șăsă* 6; b. 60,2; *șêse* 103,3. 107,3; *șese,* b. 311,3; **al șasele,** le sixième 6; *al șease,* id. 253; *a șase,* id. 40,2; **a șase,** f. la sixième 33. 35; b. 168,3; *șastele, istr.* le sixième b. 285; **șease sprezéce,** seize b. 372,2; **șasezecĭ,** soixante b. 40; *șease-* 231,2; *șasăzăcĭ,* b. 360.

șatrár, sm. v. șetrar.

șbula, sf. *istr.* oignon b. 283,3. 284.

Șcheu, s. (ei) Bulgar 33,2. 61; **Șchée,** Nl. b. 33.

șchĭóp, aj. s. boiteux 127,2. 349; *scop* 25,2; **șchĭopéz,** vn. 1. boiter b. 66,3.

școálă, sf. (le) école 201,2; b. 27,3. 178,2. 249,2. 252,2; *școlă,* b. 228,2; *șculă* 220,2.

Școdra, Nl. *mr.* b. 276.

șe, *bnt.* b. 263 .. (v. ce).

șea, sf. (șele) b. 296,3. 342,3 .. 371, 2; *șê* 361,2. 362,2; *șêua,* b. 333,2; *șauă,* b. 306,2; —, (șeale) b. 326,2.

șele, s. (pl.) reins b. 223,2; *șale,* b. 332.

Șepteliĉ, Np. 173,2.

Șebeș, Nl. 37.

șed, vn. 2. (șezuĭ; a ședea) être assis; s'asseoir; se coucher; se tenir; demeurer; rester 1*. 9. 18,1.2. 21. 32,2. 36, 1.2. 103,3. 124,2. 130,3. 167,2. 216. 263. 300,2. 304,2. 305,2. 314,2.3 .. 329. 334 .. 353,2. 364,3; b. 19,3. 34. 41,2. 68,2. 119,3. 142,3. 169,3. 189,2. 369,

3; — (şeḑuĭ) 210,2. 255; — (a şădea) 41,2. 163,2. 195,2. 284. 288,2. 301,3. 310,3. 311. 331,3. 352; *b.* 37,2. 60,3. 72,3 . . 75, 3. 107, 2. 138, 3. 143, 3 . . 166,3. 172,2. 256; — (a şidea) 335 . .; *b.* 98. 115,3. 198,3 . . 216,3; *şed,* (şizuĭ) *mr. b.* 264,2. 265. 268,3; **şedêrê,** sf. (κάθισμα) part du Psautier 1*. 24,2; —, (rĭ) assemblée 1*.

şeialaltă, *bnt. b.* 262,3 (v. altă).

şel, *bnt. b.* 262,2 (v. cel).

Şendrê, Np. 72 . .

şerb, sm. (ĭ) serviteur; esclave 11*. 3. 12,3. 16. 67,3. 147. 186 . . 248. 254,2. 257,2; *şerŭb* 49; *şărb* 179,3. 180; *b.* 72,2; *şărŭb* 179; **şerbésc,** va. 3. servir 367,2.

Şerban, Np. 38. 260. 333,2; *b.* 205, 3. 206; *Şăr-* 279. 290,2.3. 343,3; *b.* 127,3.

şerpurél, sm. petit serpent *b.* 339 . .

şervețél, sm. petit essuie-main *b.* 370,2.

şes, sm. (urĭ) plain; vallée 114,2; *b.* 209,2. 300,2. 321; *şăs, b.* 62,2; —, aj. plat, plain *b.* 219,2. 261,3.

şetrár, sm. şetrar; titre de noblesse en Valachie 44,3. 53. 62,2; *şatrar, b.* 220,2.

şez, v. şed.

şezătoare, sf. veillée; réunion *b.* 262. 348,3. 370; *şă-,* aj. assis *b.* 98,2. 180.

şfert, s. quartier *b.* 27,2 . . 294.

şghiáb, sn. (urĭ) gorge d'une montagne *b.* 314,2.

şi, cj. et, aussi 1 pass.; *si* = *şi* 216; *sziy* 226,2 . .; *shi* 188; *b.* 183; *şă* 255,2. 256. 257; *b.* 262,2 . . 3 . . 263 . .; *şe* 134,2 . . 3 . . 175,2; *şi, istr. b.* 284. 286,3. 287.

şĭ, pr. réfl. 3. pers. dat. 4. 9; —, *mr. b.* 266 (v. gram.).

şie, (sieş) 52; *b.* 358,3 (v. gram.).

şiioru, sm. *istr.* seigneur, Dieu *b.* 284,1.2 (v. si-).

Şikhem, Nl. 35,3.

Şileşen, Nl. 173,3.

Şiloh, Nl. 36.

Şinca, Nl. *b.* 205; *Şincai,* Np. *b.* 205.

şindlesc, va. 3. couvrir des bardeaux *b.* 223,2. 337,2; **şindrilă,** sf. (lĭ) bardeau *b.* 291.

şineva, *b.* 262,2 (v. cine).

şioput-lu, s. *mr.* fontaine *b.* 275,2.

şiret, sn. (urĭ) galon; passement *b.* 90.

şiriténie, sf. finesse *b.* 356.

şiroĭu, sn. (roae) torrent *b.* 289,3.

şiută, *b.* 330 (v. ciuta).

şleáh, chemin battu.

şliahtă, sf. ban 191.

şlic, sn. (ce) bonnet *b.* 3,3. 11,3. 121.

şoapta, sf. voix; chuchotement *b.* 288,3.

şoarece, sm. souris 161. 166; *b.* 12. 213,2 . . 3 . . 376,2; *-ice* 165,3; *b.* 11,2; *şoric, mr.* 270,2. 273; *b.* 269,3.

Şocuț, Np. (Saxon) 208.

şofran, s. safran; crocus 356; *b.* 42, 3. 97,3. 319,2. 374,3.

şoĭm, sm. (ĭ) faucon *b.* 328,1-3; *şoiim, b.* 137,3.

şóld, sn. (urĭ) hanche *b.* 260,3. 309, 3. 332,2.

Şoldan, Np. 173,3.

şoldină, sf. maladie des hanches *b.* 26,2.

şoltuz, sm. (ĭ) maire (Schultheiss) 38,2. 45. 93, 2; *-toz-* 43,2.

şopăcăitor, aj. médisant *b.* 208,3.

şopărlă, sf. lézard 357.

şoptesc, vn. va. 3. chuchoter; calomnier 352,2; *b.* 304,2. 362,3; *şopotesc* 248, 3; **şoptitór,** aj. s. calomniateur, rapporteur 12*,3; *şopotitor* 50,3; **şoptire,** sf. (rĭ) séduction *b.* 58.

şoricel, sm. souriceau *b.* 362.

şovăĭésc, vn. 3. mentir (?) 10*,3; —, chanceler 290; *şuvâesc,* tergiverser, chanceler 122. 123,2; *b.* 98,3.

şovár, sm. fenouil 355,3.

şpán, sm. (ĭ) gouverneur de province 218,3 . . 219. 268,3.

ştăpărésc, va. 3. piler; broyer *b.* 225.

Ştefán, Np. 37,2. 44,3. 45. 173,2. 200; *-vodă* 174,1 . . 2; **Stefănéşti,** Nl. 45,1.2 (v. Stefan).

ştempár, sm. (ĭ) mineur; broyeur *b.* 223,3 . . *-părîță,* sf. *b.* 224,3.

şterg, va. 2. (ştersei, -e) essuyer; effacer 186,3. 295,2. 300,3. 346,2; *b.* 46, 2. 229,3. 241,2; — *palme,* souffleter *b.* 303,3.

ştergár, sn. (e) essuie-main *b.* 339,2.

ştrêng, sn. (urĭ) corde 359.

ştiflă, sf. *mr.* botte *b.* 265,3 . .

ştiínță, sf. (țe) science; connaissance; méditation 155. 211. 280. 293,3. 360; *b.* 2. 7,2. 155,2. 243,2. 247. 249,2;

cu—, sciemment 346; *b.* 201,3; *ştiințele formose,* les beaux-arts *b.* 234,3.

ştir, s. blette *b.* 97,3.

ştir, s. essuie-main *b.* 334,3. 335 (v. peşchir).

ştíre, sf. (rĭ) savoir; connaissance; nouvelle; rapport 11*,2. 135,2. 217,3. 363,2; *b.* 65,3. 363,3; *cu —,* sciemment 87; *b.* 127; *fac —,* notifier 220,2; *b.* ; *-ri, b.* 97,3; *ştire, mr.* connaissance *b.* 266, 2. 268,3; **ştíu,** vn. 2. (ştiúĭu) savoir; connaître; entendre 1*,2. 5*,3. 1. 2. 3. 8. 14. 15,2 .. 21. 25,2. 39,3 .. 42,2. 3. 46,3. 47,3. 48,1.3 .. 51,3 .. 54. 66, 3. 68,3. 73. 76. 86,3. 89,2. 100,3. 108, 1-3. 109,2. 116. 122. 126,2 .. 179,3. 180. 182,2. 211,3. 241,3. 297,3 .. 314, 3; *b.* 22,2. 74,3. 113. 158,3 .. 203,3. 216,2. 224,2. 265,2. 312,2. 314,2; —, *mr. b.* 267,2. 279,2. 281,2; **ştiút,** aj. s. connu; expert; connaisseur; expérimenté 212,3. 260,2. 280. 366,3; *b.* 209,3; **ştiutór,** aj. s. connaisseur 25. 363,3; *b.* 21. 22; **ştiutúră,** sf. connaissance; science 31,3.

ştupésc, va. 3. cracher *b.* 90.

şúer, vn. 1. siffler *b.* 343,2; —, s. sifflement *b.* 345,3.

şugubéț, aj. illusoire 324,2; **şugubínă,** sf. dommage; péché *b.* 258,2.

şúmă, sf. table de matières 126 ..

şupărĕz, vr. 1. *mr.* se moquer *b.* 270,3.

şupesc, vn. 1. courrir 95.

şuteálă, sf. (tele) flatterie, caresse 171,2.

şuțesc, vr. 3. *mr.* tourner *b.* 270. 271,3 ..

şuvâesc, v. şov-.

şváră, sf. corde, ligne; niveau 267,2.

Şved, sm. (ezĭ) Suédois *b.* 18,2. 3. 19,1.2 ..; **şvezesc,** aj. suédois *b.* 18.

T (Ț).

ta, pron. f. 2 pers. v. gram.

tabac, sm. tabac *b.* 116,2; **-chére,** sf. tabatière *b.* 116,2.

tabalhaná, sf. (ele) instrument de musique, orchestre 334,3.

Tabán, Nl. *b.* 300,3.

tábără, sf. (bere) camp *b.* 167. 197, 2. 206,2. 234. 252,3; **tăbărésc,** camper, jeter un camp; fondre 150. 333,3. 334; *b.* 300,2.

tábie, sf. (iĭ) retranchement; bastion *b.* 92,3. 244,3. 245,1.2.

táblă, sf. (le) table 23,2. 40; —, planche *b.* 360,3. 361.

tăbuéț, sm. sac; besace *b.* 348,3.

tac, intj. *mr.* onomatop. *b.* 280,3.

tac, vn. 2. se taire 13. 31,2. 63,3. 64,3. 85. 169,2. 184,2. 327,2. 331. 365, 2; *b.* 200; —, (a taşe) *bnt. b.* 262,2;

tăcére, sf. silence *b.* 161,3. 362,2; *-cêrê, b.* 5,2. 53,3. 149,2; *-cea-* 184,3. 213.

tăcĭúne, sf. rouille (du blé) *b.* 320,2.

tăére, sf. carnage *b.* 165; — *capuluĭ,* décapitation 89,3; **tăeáre** s., circoncis, Juif 15*,2; **tăeát,** aj. taillé 101; **tăetor,** s. coupeur *b.* 27; **tăetúră,** s. les circonsis, Juifs 16*. .

taft, sm. *tatht,* taffetas 136,3; —, tapis.

tágă, sf. (a prinde —) nier 160,3 ..; **tăgádâ,** sf. dénégation 213,2; **tăgăduésc,** nier; dénier 187,2. 245. 272,2; *b.* 206, 3. 256,2; **tagăduíre,** sf. dénégation *b.* 153,2.

tágmă, sf. ordre, classe *b.* 219,3. 220, 3. 222,2.

táĭcă, sm. père *b.* 229,3. 233,3.

táĭnâ, (ne; nĭ) sf. mystère, sacrament; secret 8*. 47,2. 77. 79,2 .. 88,3. 97,3. 114,1-3. 115 .. 137,2. 161,2 .. 200. 226. 233,3. 330,3. 346; *b.* 7,2. 26,2. 28. 74, 3. 106,3. 107 .. 235 ..; *de —,* privé 169; *în —,* en secret; secrètement 29. 88. 112. 163,3. 186. 187,3; *b.* 69,3; *prin —,* id. *b.* 241,3; **-nic,** aj. s. secret 293,2; *b.* 107; —, initié 244; **tăĭnuésc,** va. 3. céler 245; **tăĭnuít,** aj. s. secret; discret; mystérieux 327; *b.* 145,3. 163,2. 245,2.

táĭu, (a tâĭa) va. 2. couper; tailler; tuer 47,3. 66. 71,2 .. 81,3. 101,2. 104, 3. 113,2. 127,2. 133,2. 141,2. 171,2. 190,2. 192. 197,3. 204,2. 258 .. 307,3. 308,2. 311. 342,3. 349,2, 355,1.2. *b.* 32,3. 42,3. 93. 117. 120,2. 140,2 .. 197. 216,3. 239,3. 255,3. 315,3. 332,3; —, *istr. b.* 285,2; *talĭu, mr. b.* 266,3. 277. 282. 286,3.

talánt, sm. (țĭ) talent 95,3 .. 96 .. 98,2. 158,2. 236,2. 275,3. 326,3 ..; *b.* 72,2. 154. 210,2; *-ndul* 279,2.3 ..; —, génie *b.* 246,3.

taláz, sm. flot *b.* 130.

tălc, sm. (urĭ) commentaire; explication 166. 297. 314,3 .. 315,1 .. 2; *b*

20, 2.3. 21,2. 23. 57,2. 64,1.2. 73. 119, 2; —, fable 353; **tălcovánie,** sf. commentaire 110; **-cuésc,** va. 3. interpréter; expliquer; commenter 98. 166. 308, 2.. 312; *b.* 31,2. 163,2. 164..; —, traduire 260,2. 261,2. 313,3. 321,3. 358,3; *b.* 20,3. 50. 150. 202,3; — 77, 3. 180,3. 253,2; **-uíre,** sf. explication; interprétation 243,3; *b.* 20. 31,3. 106, 2. 122,2; —, traduction 260,2; **-cuitór,** interprétant *b.* 39.

táler, sm. (ĭ) écu 38,3. 43,3. 45. 63. 90; *b.* 63,3. 64. 192,3; *talir, mr.* id. *b.* 265,3. 266..

táler, sn. (e) assiette *b.* 364.. 374,3.

tălhár, sm. (rĭ) brigand 235,3. 285. 294,1-3. 324,2. 358,1.2; *b.* 16. 17,2. 60,2. 64,2. 127,2.3. 312,2; *tyl-, b.* 170, 3; **-hărésc,** aj. de brigand 234,3; **tălhuésc,** va. 3. brigander; piller *b.* 71.

tălmăcésc, va. 3. interpréter 51,2; *b.* 83,3; —, traduire 119,2. 130. 251, 2.. 280. 335,3. 360,2; *b.* 4,2. 30,3. 38, 2. 78,2.3. 79. 240,3; **-círe,** sf. (rĭ) traduction 280. 336,3. 348,2; *b.* 76. 79. 252,2; **-cít,** sm. id. 86. 280,2; **-citór,** av. traducteur 280,1.2; *b.* 251,3.

tâlnésc, va. 3. rencontrer *b.* 233 (v. înt-).

tálpă, sf. (e) plante du pied *b.* 72, 2; **talpa găştiĭ,** chelidonium bonus 356,2.

tam, av. (slav.) là 43,2. 134,3..

tămăduesc, va. vr. 3. guérir 10*,3. 11*,2. 137,2. 138,2. 148,3. 248,2. 252, 2. 285. 319,3. 350; *b.* 63,3. 246,2; **-uíre,** sf. guérison 51,2. 321,2.

tămă'e, sf. encens 294,2.. 367,3; *b.* 67,1-2. 167. 204,2. 345.

Tamas, v. Thoma.

tămbár, s. robe, manteau 21,3.. 36.

tămpă, aj. obtus 98,2.

tămpăne, sf. tambours 14,2.

tă'mplă, sf. (le) tempe *b.* 122,3.. 123..

tămpláre, sf. évènement 327,2; *tăn-, b.* 180,2; **tă'mplu,** vr. 1. arriver 43,3. 58,3. 69. 73,2. 90. 121,3.. 125,2. 127, 3. 152,2. 160,3. 177,3. 191. 192,2. 220. 231,2. 235,3. 266. 299,2. 349,2. 359,3. 360,3. 363; *b.* 2; —, *b.* 35 (v. înt-).

tănăr, aj. s. jeune 11,2. 12,3. 67. 131,2. 133,3. 134. 169,2. 230. 252,3. 276,3. 305,3. 306.. 319,2; *b.* 5,3. 27.. 51,3. 52,2. 67. 71,3.. 89,3. 91,3. 162, 3. 164,3.. 203. 212. 325. 362; *ti-* 35,3.

Tanasie, Np. 87,2.

Tăncenski, Np. 70.

tănd, v. tind.

tăngésc, vn. 3. gémir *b.* 305,2; **tîngа,** sf. gémissement 211,2; **tîngíre,** sf. id. lamentation *b.* 42,2. 44. 376,2; *-ri, b.* 42,3; **tănguésc,** vr. 3. complaindre; se lamenter 1. 3. 185. 288,2; *b.* 187,2. 323, 3. 341..; —, lamenter 147; *tăîn-* 181, 3; **-guíre,** sf. (rĭ) lamentation, plainte 67,2; *b.* 54,2. 140,2. 242,3.

tănjeálă, sf. (jelĭ) bascule *b.* 337.

tar, sm. poids, compensation 90. 233, 3; —, *mr.* âne *b.* 271..

Tarasie, Np. 78,3.

tărăș, av. traînant *b.* 132,2.

tără'ță, sf. (țe) son (du blé) *b.* 212, 3. 310,2. 376.

tărcáv, aj. barriolé *b.* 258,3.

táre, aj. av. puissant, fort; vigoureux; très, fortement 15*. 5.. 36,2. 56,2. 64, 3. 67,3. 84,2. 105.. 165,2. 193,2. 204, 3. 224,3. 262,2. 351,3. 360,3. 368; *b.* 13,2. 35,2. 67. 101. 145. 162,3. 173,2. 227,2. 228,2. 331. 332. 370,3; —, vitement 255,2; —, haut *b.* 33,3; *-ri, b.* 171,3; **tărișór,** vitement *b.* 334. 337.

tărésc, va. 3. traîner; —, vr. se traîner, ramper 222; *b.* 91,2; *-răsc* 359..; *b.* 98,2. 153,3; *-răesc, b.* 164. 177,3.

tărg, sn. (urĭ) ville, place; marché, foire 72,2. 217,3. 235,3. 294,3. 352,2. 361,3; *b.* 33,2. 34,3. 169,2. 214. 252, 3. 256,2..; *trăg* 38,2. 45,2. 114. 199, 2..; **tărguesc,** vr. 3. acheter *b.* 355,2; **tărguíre,** sf. (rĭ) licitation *b.* 221,3; *trăguíre,* achat 179,3; **tărgușór,** s. dim. *b.* 244,3. 245,3; **Tărgu-frumos,** Nl. *b.* 333,2; — **Jiuluĭ,** id. 73,3; **tărgovéț,** sm. (ĭ) marchand *b.* 219,2. 221,2.. 222, 2..; **Tărgovișt,** Nl. 135,2; *-ște* 156,3. 157,2. 236; *b.* 15; *-ști, b.* 4,2.

tărhat, sm. fardeau, bagage *b.* 260.

tarhón, sm. dracunculus *b.* 97,3.

tăríe, sf. force; vigueur; fermeté; vertu 14*,3. 3. 4. 6.. 7. 19,2. 24. 28. 31,3. 34. 35. 58. 86,3. 131.. 147.. 228,3. 250. 264,2. 313,2; *b.* 65.. 87, 3. 148,3. 186. 197,2. 230,2; —, puissance 169; —, rocher 154,3; —, firmament 34,1..3. 154. 288,3.. 303,3; *b.* 157,1-3; **tăríre,** id. *b.* 70.

tărlă, sf. parc de bétail *b.* 258,3. 260.

târnăcóp, sn. (coape) hoyau; pioche *b.* 312.

tăroásă, aj. f. enceinte 273. 274.

tărpesc, va. 3. souffrir 165,2.

tártar, sm. tartar 228,2; *b.* 143,3. 172,2.

tărzĭú, aj. av. tard, tardement *b.* 25, 2. 40, 3. 164, 3. 348, 3; *-zăe, b.* 26,2; *-ḑăe* 264,2; **-ziór,** un peu tard *b.* 337.

tăslár, sm. charpentier 265, 3.

taştie, s. *en —, istr.* en vain *b.* 285.

tăt, 138,3 (v. tot).

tátă, sm. père 10*. 1,2. 7. 15. 17,3. 20. 28,2.3 .. 31. 42,3 .. 105,3 .. 248. 311,3; *b.* 5,2. 36,3. 68,1.2. 69,1.2. 146, 3. 349,3. 361,3; —, avec le pr. poss.; *tătăni-meu,* mon, à, de mon père 184, 2. 273,3; *b.* 70,2 ..; *tătâni-tâu,* ton, de, à ton père 35,2.3. 36,3. 67. 273,2; *b.* 96; *tătăni-sâu,* son, à, de son père 37. 69,3. 90, 2; *b.* 50,2 .. 82. 120. 359,2; *-ne-* 179, 3; *b.* 255,1.2. 256. 352; *tatul* 226,2.3 .. 227,1.3; *mr.* — *(ăñĭ) b.* 276; **tătăcúţă,** sm. id. dim. *b.*352,2. 353,2; **tatăl nostru,** la prière: „Notre père, etc.“ 220,2; *b.* 80,2; **tătăînrésc,** aj. paternel 2*,2.

tato, sm. *istr.* voleur *b.* 282,3.

Tâtar, sm. (ĭ) Np. Tatar 191,2. 197, 2. 234,1-3. 235,1-3; *b.* 18,2. 25,3. 297, 3. 367 ..; —, (ăĭ) id. *b.* 204. 361,1.3; *b.* 3,2; **-résc,** aj. de tatar 71. 360,3; *b.* 81,2.

tău, pr. poss. 2 pers., tu 2* .. 1. etc. (v. gram).

táur, sm. (ĭ) taureau 282; *b.* 77. 258, 2. 368,3; — 35,1. 2.

Tăutul, Np. 151; — *logofătul,* id. *b.* 34.

tăvălésc, va. vr. 3. rouler, tourner 45,3. 184,3; *b.* 98,3. 117,2. 322,3.

tăvane, s. *mr.* plafond *b.* 269,2.

Tavromenie, sf. Nl. 252,3; *b.* 203.

te, pr. pers. 2. sg. acc.; *ti, b.* 135, 1-3. 360,2 .. (v. gram).

tea, prp. *mr.* pour *b.* 269,1-3. 271,2. 272,1.2 .. 278; *tia, istr. b.* 284,2 (v. ti).

teácă, sf. fourreau *b.* 306 ..

teámă, sf. crainte 158,3; **têmere,** sf. crainte 49,3. 50,2. 346,3. 366,2; *b.* 212; *bună —,* respect 297. 298,1.3 (v. tem).

teasc, sn. (urĭ) plat 222,3 .. 223, 1.2 ..

teátru, s. théâtre *b.* 152,2.

Tecucĭŭ, sm. Nl. 71,3; *b.* 25,3.

Teca, sf. Np. *b.* 172; **Tecana,** sf. id. *b.* 172; **Tehaca,** id. *b.* 172,

tehne, sf. *mr.* art *b.* 276.

téĭu, sm. tilleul 357 .. 371,2; —, tille 357.

telegár, sm. (ĭ) cheval de carrosse *b.* 258,2.

tem, vn. vr. 2. craindre, redouter 16*, 2. 6. 10,2. 21. 28,2. 68. 85. 89. 104,3. 129,2. 139,2. 155. 170. 180,2. 182,2. 213. 229 .. 247,3 .. 258. 273,3. 276,2. 289,2. 310. 342,3. 361,2. 368,1.2 ..; *b.* 4,2 .. 3. 20,2. 41 .. 84,3. 100,2. 106. 110,3 .. 141. 148. 178,2. 186. 208,2. 215,2. 246,3. 337,2; **-ător,** aj. s. craintif; religieux 146,3. 171,2; *b.* 67,3; *-ătoor* 5.

teméĭnic, aj. solide; sûr *b.* 93,2. 236,3; **teméĭu,** sn. (urĭ) fondament; base 228,2; *b.* 99,3. 128. 156,2. 220, 3. 221. 224,2. 300,3; **temelíe,** sf. (iĭ) fondament; fondation, base, abloc 112, 2 .. 172,2. 270,2. 282. 315,2. 320; *b.* 42,3. 288,2 .. 3; *themeallie,* (lli) *mr. b.* 277,3.

têmere, sf. crainte 12*.

témniţă, sf. (ţă, ţe) prison 2*,3. 3*, 2. 18,1.3. 19 .. 59 .. 96 .. 104 .. 149, 3. 224. 234. 359,3. 363. 364,3.

tênchiu, s. drachme *b.* 45.

Ténedos, sm. Nl. *b.* 84,2.

tentaţiun, sm. *istr.* tentation *b.* 284,3.

terşejíe, sf. compagnie *b.* 223. 226, 3; **-şej,** sm. (ĭ) compagnon *b.* 226, 3.

Tertil, Np. 6*.

Tertulicean, sm. Np. *b.* 13,3.

teslim, s. *fac —,* confisquer *b.* 117.

testamént, sm. testament 124,2. 125, 2. 128,3. 260,2 .. 347. 348,2 ..; *-mănt* 126; *b.* 156; —, dernière volonté.

Tetra-evanghel, sm. les quatre Évangiles 17.

Tever, sm. Np. 55.

Thadeu, sm. Np. 194,2.

Thales, Np. *b.* 13.

Thamara, Np. 276,3; **Thamaria,** sf. Nl. 65,3; — 68.

Tharsis, sm. Nl. 367,2.

Theagen, Np. *b.* 91 ..

Theoctist, Np. 70,3 ..; **Theodor,** Np. 78. 224 (v. Toader); **-dora,** id. 319,1 .. 2; **-dosie** 60. 93,2. 164. 168,3. 279,2.

280,2; *Todosia* 91,3; **Theofil,** Np. 98,2. 110. 261,2; **-filact,** id. *b.* 20; **-ofiliț** 61,2.

theologhia, sf. théologie 159; *b.* 60. 253,3; *-ghiia* 204.

Theona, Np. 257.

Thesalonic, Nl. *b.* 78,2 (v. Solun).

thesaurarie, sf. trésorerie *b.* 223.

Theti, Np. *b.* 89,1.2..; **Thetalie,** sf. Np. Thessalie 320; *b.* 90; **-licesc,** aj. de Thessalie *b.* 80. 88,3.

Thoma, Np. 130. 187. 194,2; *b.* 86; *Toma* 91,3; *Tamas* 227,3; *-aș* 38.

ti, pnp. *mr.* pour; de; sur *b.* 270.. 276,2. 279,2. 281,2.. (v. tea).

ticăít, aj. misérable *b.* 145,2; **ticálă,** sf. (le) misère 9. 25; **ticălós,** aj. s. misérable; indigne; pauvre; malheureux 85. 157,2. 242,2. 315,2. 355,2; *b.* 40, 3. 47,2.. 48,2. 83,2. 85,1.2. 126,2. 141,3. 142,2. 152. 196. 197,3. 204, 3. 212,2. 231,3. 239,2. 357,3. 363,2; **ticăloșíe,** sf. (iĭ) misère 348.

tichíĭe, sf. bonnet *b.* 266,3.

ticnă, sf. repos *b.* 161,2. 361,2; **ticnésc,** va. 3. faire du bien *b.* 353,2; **ticnít,** aj. paisible 292; *b.* 362.

ticsít, aj. encombré; tout plein *b.* 352.

tie, *b.* 184 (v. ție).

Tighinea, Nl. *b.* 18,2.

tigru, sm. le tigre 58; *b.* 61,2.3. 134; **Thigru,** Nfl. *b.* 167,2.

tigva, sf. (ve) courbe *b.* 44; —, crâne *b.* 361,3.

tiha, sl. de là (?) 134,3.

tij, (slav.) idem, le même 93,2. 103; *b.* 181,3.

timielíĭe, sf. *mr.* respect *b.* 267,3.

Timon, Np. 283,3.

Timotheĭu, Np. 269,3..; *Tym-* 153.

timp, sn. (ure, rĭ) temps 240,3. 256, 2; *b.* 235; *tămp, b.* 201,3.

tímpin, va. 1. rencontrer 182. 187, 3. 188. 201,2. 285,3; *tăm-* 67. 287. 301, 3. 302..; **timpináre,** sf. rencontre 1,3. 229; *tămŭp-,* sf. id. 1. 3. 67; **timpinálă,** id. *b.* 115,2 (v. înt-); **timpinát,** s. maladie contagieuse 286,2.

timpurĭú, temporaire; prématuré 264,2; *b.* 26,3. 59,2.

tínă, sf. (nĭ) boue 254,2. 293,3. 360, 2; *b.* 17,2. 98,3; **tină-ĭuby,** qui aime la terre 56,3.

tind, va. 2. (tinseĭ) étendre; tendre; entraîner 15,2. 64,3. 101,3. 189,3.. 234,2. 272,3. 366,3; *b.* 52,2. 57. 176, 2. 241,3; *tiĭnd* 49,3; *tănd* 313 (v. în-).

tíndă, sf. (de) vestibule; porche 72, 3. 173; *b.* 12; —, prætorium 6*.

tine, pr. 2. pers. *mr.* tu *b.* 270,2 (v. gram).

tinerél, aj. sm. (eĭ) jeune; petit-fils 247,2. 265,3. 282,3; *b.* 305. 332; *-nă-* 315,2; **tineréțe,** sf. pl. jeunesse 7; *b.* 48,2. 109,3. 373,2; *-erețá, b.* 111; *-erê-* 110,3. 179,3. 180,2. 292; *b.* 151. 176; *-ereațe* 266,2; **tineríсă,** aj. f. jeune fille *b.* 318; **tineríme,** sf. jeunesse *b.* 313; **tineriór,** aj. dim. très jeune *b.* 326,2 (v. tănăr).

tingesc, -gire, v. tăngesc.

tinós, aj. fangeux; vaseux 360,2; *b.* 26,2..

tip, sn. (urĭ) type; figure *b.* 205,2.

tipár, sn. (e) imprimerie; typographie, presse 38. 78. 103,2. 114,3. 201. 290,3; *typ-* 216,2. 236,3. 237; *b.* 30,3. 79. 150. 207. 234,2; **tipărésc,** va. 3. imprimer 33,2. 38. 78. 87,3. 94,1.3. 98,3. 109,3. 114. 125,3. 237. 268,2. 280,2. 290,1-3. 335,2; *b.* 53,2. 202,2; *typ-* 260. 340,2; —, faire représenter *b.* 163,3; **tipăríre,** sf. édition *b.* 360, 2; *typ-,* impression *b.* 234,2; **tipărítul,** s. impression 236,3; *b.* 86,2; *ty-* 348,2; **typárnê,** sf. typographie 94,3; **tipárnic,** aj. imprimé 158,3; **-niță,** imprimerie 246,3. 250,3.

tipic, sn. (e) modèle 218; —, rituel 260,2.3. 261.

tipíre, sf. imitation, image 245,3.

tipografie, sf. (iĭ) typographie; imprimerie 268,2. 269,2. 270,2. 280,2. 343; *ty-* 125. 236,3.. 261,3. 328. 337..; *b.* 30,3.

tiposesc, va. 3. former 145,2; **-síre,** formation 163,2.

tipsíe, sf. (iĭ) braisière *b.* 43,1.2. 44, 2. 89.

tirán, aj. s. tyran 146,3; *b.* 9,3. 14, 2. 76,3. 152. 229,3. 230. 363; *tirian, b.* 180,3; *ty-, mr. b.* 266,2; **tirănê'ște,** av. tyranniquement *b.* 238,3; **tiraníe,** sf. tyrannie *b.* 197.

tiriac, sm. remède *b.* 138.

tísă, sf. if *b.* 342,2.

tist, sn. (urĭ) officier *b.* 226,3.

titesc, va. 3. viser *b*. 297,2 (v. chitesc).

tit, sn. titre *b*. 34,3. 35; *titu, b*. 201, 3; *titĭulúș,* id. 189,3. 190.

Tit, sm. Np. Tite 15*,3; *b*. 237,3; *Titus* 47,2.

Tiverie, s. Nfl. (Tibre) 59,2; —, Np. (Tiberius) 358,3.

tivgă, sf. calebasse; gourde *b*. 373.

tiz, s. homonyme 209,2.

tlŭcovanic, 54 v. (tălc).

toácă, sf. (cĭ) planche de bois ou de fer au lieu des cloches d'église *b*. 3.

Toader, sm. Np. Théodore 43,2. 53, 2; *b*. 244,2; **Toderașco,** id. 199,3 (v. Theodor).

toámnă, sf. automne 49,3; *b*. 26,2. 58,3. 59,1-3. 329,2. 365,2.

toánă, sf. mauvaise humeur; manie 213,3; —, sort *b*. 57,2.

Toanești, Nl. (?) *b*. 333.

toártă, sf. anse *b*. 338,3.

toc, va. 1. sonner 218,3; *b*. 238,3. 376,3; **-átă,** hachée *b*. 42,2. 43. 44,2.

tochílă, *b*. 137,2 (v. topilă).

tocma, aj. plaine 19; —, av. justement; exactement; comme; égal 20. 58, 2. 60,2. 89,3. 94,2. 96. 120,2 .. 132, 2. 156,3. 278,2. 329,2. 353; *b*. 41. 205, 2; *de a* —, id. *b*. 9,2; *tocmai, b*. 366,2; *togmai, b*. 336,2. 367.

tocmálă, sf. (elĭ) stipulation, arrangement; accord 38,3. 45. 75,1 .. 3. 91,3. 103. 119,2. 120; *b*. 13,3. 221,3; —, institution; organisation 76,2. 79. 89,2. 140,3. 218,2. 220. 284,3; — 139 ..; *cu* —, mesuré 313,2; *fără* —, dérangé 88,3; *-mê-,* (le) institution; création 3. 17,2. 18,2. 39,3. 81. 88,2. 119. 193. 197,3. 364,3; —, accord 87. 223; *b*. 376; —, affaire 366,3; —, ordonnance 354,3; —, règle 307,3; *b*. 166,2. 189,2; *-melă* 208; **tocmésc,** va. 3. instituer; organiser; établir 24,1.2. 25,2. 57,2. 115. 190. 244,2. 343,3; *b*. 53. 158,2; — 79,3. 125,3; *b*. 24,2; —, régler 47, 2. 185,3 .. 193; *b*. 68; —, fixer; arranger 71,1 .. 2 .. 76,2. 159. 171,3. 360; *b*. 19 .. 166,2. 216,3; —, diriger *b*. 18; —, nommer 191. 237; *b*. 178,3; —, conduire 47; —, louer *b*. 128,3; —, réparer *b*. 335,3; —, s'engager 220,3; —, composer 166,2; —, vr. convenir; tomber d'accord; marchander 6*,2. 43,3. 62, 3. 63. 91,3. 120,1.2. 136. 151,2.3. 162. 296,2; *b*. 336,2. 355,1.2; *-cŭm-* 92,2; **tocmíre,** sf. constitution 166,2; —, institution 193; —, ordre 288,3; *b*. 164, 3; *tog-,* ordre 334,3; **tocmitór,** instituteur 159,3; —, compositeur 111,2; —, économe 47,2.

Todosia, Np. v. Theod-.

toeág, sn. (toeage) bâton 322; *toĭag* 36. 194,3. 273,2. 283. 306,1.2; *b*. 41, 316,3 .. 331 ..; *toeag* 320,3. 322; *toĭag,* coup de bâton 199,2.

Toma, v. Thoma.

Tomești, Nl. 151,3.

tomnátec, aj. automnal 12*; **tomnesc,** va. 3. faire passer l'automne *b*. 329,2.

Tomșea, sm. Np. 174.

Topeltin, Np. *b*. 3,2.3.

topésc, va. vr. 3. fondre; dissoudre; se fondre 15,3. 30. 228,2. 282,2. 368, 2; *b*. 45,2. 46. 104,2. 217,3. 219. 238,3. 327, 2. 365, 2.

topílă, sf. rouissage; macérage (du chanvre); *tochilă, b*. 137,2.

topór, sn. (oare, oară) hache; cognée 361,2.3. 362,1-3; *b*. 88,3. 129.

tora, av. *mr*. maintenant *b*. 266. 270,3.

torc, va. 2. tordre; filer 8*,3; *b*. 298, 2. 320. 348,3. 349,2.

Tordaș, Np. 37.

tormentum, s. (latin) *b*. 240,3.

torn, va. 1. (turnaĭ) verser 273,3. 317,3. 320,3; *b*. 20,3. 42,2. 44. 238; —, retourner 13,2. 61. 222,3. 273,3; *turn, mr*. id. *b*. 267. 280,3. 284; —, *istr*. id. *b*. 286,3.

tortul, s. trame; fil *b*. 120.

tot, aj. (toată; toțĭ, toate) tout; chaque; —, av. toujours; entièrement 6*, 3. 16*,2. 1 .. 2 .. 11. 18. 25. 27,3. 28. 30. 34,3. 51,2 .. 54,2. 70,3 .. 77,1.2. 88. 111. 113,1.2. 126. 263; *b*. 19,3. 21, 2. 24. 101. 105,2 .. 107,2. 160,3. 166. 169,2. 215,3. 219,3. 257,3. 304,3. 308. 362,2; —, cependant 163,3; *b*. 246,3; —, (toțăĭ) 258; —, (tuturorah) 136,3; —, (toate) 1; —, (toatâ) 1*,2; —, (tuate) 363,3; —, (totă) 239,3; —, (tôte) 1. 35. 47,2. 111. 266,3 ..; *b*. 171,3; —, (toôte) 3. 4; —, (totîe) *b*. 262,2; —, (tute) *mr*. *b*. 264,3. 266,3. 267,3. 269,2. 270,3. 272,3. 276,2; —, (e, țĭ) *istr*. *b*. 283,3. 286,2; *tot cela,* quiconque *b*. 37; *cu totul,* tout à fait *b*. 91,1-3. 107,2 .. 143; *de* —, entièrement; tout à fait; très 123,

3. 139,2. 160,2; *b.* 21,3. 62. 109,2. 292. 344,3; *di —, b.* 143,3. 160,3; *tot dêuna,* av. toujours 45,3. 166. 167,3. 277. 306, 3. 323. 338,2; *b.* 39,2. 151,2. 164; *tot diunu, mr.* id. *b.* 266,3; *tot una,* id. *b.* 295,2; **tótuşĭ,** cependant *b.* 201,2; *totuluş; cu totuluş tot,* entièrement 95.

Totruş, Nfl. 38,2 (v. Trotuş).

továrâ, sf. fardeau 36,2 (v. povară).

továrăş, sm. (ĭ) compagnon; associé; camarade 143,3. 144,3; *b.* 48,3. 84,3. 85,2. 180; *-roş, b.* 125,3. 130. 131,3; **tovărăşíe,** sf. (iĭ) compagnie; association *b.* 47,2. 84,2.

Toviea, sm. Np. 79,2; *Tovit,* id. *b.* 62,2.

trâ, prp. *mr.* pour *b.* 263,3. 265. 266. 267,2; *tra, b.* 264,1-3.

trabă, v. treabă.

tractír, sm. cabaret *b.* 325,2.

tradicĭúne, (ĭ) sf. tradition *b.* 268,2.

trăesc, sn. 3. vivre 16*,2. 32. 96,2. 136,2. 197,2. 210. 235,3. 327,3. 349, 3. 353,3; *b.* 2. 7,2. 31,2. 58,2 . . 68,3. 88. 187,2. 241,3. 322,2 (v. traĭu).

trag, va.vn.2. (traş, trăseĭ) tirer; traîner 5. 15,3. 16,2. 51. 83. 95,2. 96,3. 219. 258. 282,3. 299,2. 365,1.3; *b.* 3. 17,2. 32,3 . . 34. 72,3. 89,3. 91,2.3. 125,3. 131,2. 132,2. 162,3. 212,2. 234,3. 244, 2; —, attirer *b.* 244; —, étendre 215; —, continuer 343,3; —, accumuler 13, 2; —, ramper 35; —, louvoyer 110,3; —, partir 143,3; —, souffrir *b.* 102,2. 182,2. 350,3. 374,2; — *nedêjde,* espérer 315; *b.* 375,3; — *vănt,* souffler 300,3; *b.* 177,2; — *de moarte,* mourir *b.* 293,2; — *zefchĭurĭ,* banqueter *b.* 104,3; — *danț,* danser *b.* 331,3; —, vr. se retirer 137. 319,3; *b.* 35,2. 242,3. 327; —, provenir; descendre; dériver 252,3. 353,3; *b.* 6,3. 33,2. 51,2 . . 220; —, apparaître *b.* 75,2; —, *mr.* tirer *b.* 268,2; —, *istr. b.* 284,3.

tragedie, sf. tragédie *b.* 205,2; *-ghedie, b.* 152,2.

trágere, retraite; recours *b.* 151,2; —, respiration *b.* 254,2; *trageare, mr.* l'action de tirer *b.* 271,2.

Trăgovişte, Nl. 33,2 (v. Tărg-).

trăĭ, v. treĭ.

tráinstă, sf. havre-sac 194,3.

trăitór, aj. vivant 202,2.

tráĭu, sn. existence; bonne vie 170, 3. 275,3 . .; *b.* 9,2. 11. 173,3. 293,2. 362,3 (v. trăesc).

Traĭan, Np. 197,3. 308,2; *b.* 1,2 . . 3. 2 . .; *Troĭan* 196,3.

tră'mbiță, sf. (țe) trompette 71,2. 158. 192. 316. 334,3; *b.* 311; *-ta* 14*, 3 . . 233,3. 254,2; *trimbița, b.* 88,3; **trâmbițáre,** sf. l'action de sonner la trompette 233,3; **trâmbițéz,** va. 1. sonner la trompette *b.* 141,2

trămur, v. tre-.

trandafir, sm. (ĭ) rose 356; *b.* 45. 46. 67,2. 176,2; *Trandafir,* Np. 93,2.

tră'ndav, aj. s. paresseux *b.* 247,2; **-dăvesc,** vr. 3. devenir paresseux *b.* 142; **-dăvíe,** sf. paresse *b.* 198,3.

trăntesc, va. 3. jeter à terre *b.* 131. 141. 296. 299,2. 365.

trănzi, sm. pl. hémorroïdes 300.

trapezárĭu, sm. réfectoire *b.* 207.

trăsnésc, va. 3. foudroyer *b.* 64,2.3. 331,1.2; —, claquer; sonner *b.* 312. 352; *trăznesc, b.* 240; **tră'snet,** foudre; tonnerre *b.* 51. 64,2 . . 180,3; —, carreau de foudre *b.* 64,2; *-snit, b.* 181,3; *tresnet, b.* 363,3; *-snit, b.* 242,2.

trăsúrâ, sf. trait 211,2.

trat, sm. *istr.* fois *b.* 284,2.

treábă, sf. (trebĭ) affaire; occupation 46,2 . . 77,3. 78,2. 224,2. 332,3. 351, 2; *b.* 29,2. 81,3. 113,3. 155. 202,3. 249, 3. 312,3; —, travail 171,3; *b.* 19,2. 350,2. 351; —, utilité 79,2. 94,2. 283, 3; *b.* 99; —, affaire; responsabilité 88, 2. 89. 93,2; —, droit 75; —, importance 328,2; —, nécessité; besoin 13. 304,2. 338,3. 350. 364,3; *b.* 12; *nice de o—,* vaurien; inutile 119,2. 144,2. 184, 3. 266. 351; *fară de —,* id. 212,2; *cu —,* ayant du succès *b.* 202; —, adroit *b.* 40,3; *de bună —,* utile 313; *triabă* 148, 3. 245; *trabă* 74,2. 207,2; *b.* 113; *trebă.*

treambur, *mr.* v. tremur.

treáptă, sf. (te) degré; marche, rang 173; *b.* 154,2.3. 220,2.3. 234,3; —, (treapce) 249,2.

treaz, aj. sobre 47.

trebuésc, va. vr. 3. avoir besoin; il faut; être nécessaire 25. 39,3. 41. 42,3. 48,2. 52,3. 111. 123,2. 125,2. 169,2. 277,2. 3 . . 291 . . 292,3. 349,2; *b.* 31,2. 3. 68,3. 77,3. 112. 148,2. 170,2. 180,2. 221,3. 310. 369,2; *trêb-* 305,3; *trib-* 5. 82,2. 221. 222,3 . . 262,3. 312; *b.* 258,2. 261,2; *tră-* 217,2; **trebuincós,** aj. s. nécessaire 246,2; *b.* 28. 87 . . 128,3. 129.

148,2 . . 355,2; *trib-, b.* 124,3; **trebuínță,** sf. (țe) besoin; nécessité 279,2. 343,3. 344,3; *b.* 50,2. 163,3. 180,2. 188,3. 249, 2; *cu —,* nécessairement *b.* 154,2; *de —,* nécessaire 345; *b.* 30,2. 77,3. 131. 151.

trec, vn. va. 2. passer; cesser; faire passer 14*,2. 15*,2. 4. 7. 8,2. 56 . . 57. 67,3. 68,3. 71,2. 3. 84. 86. 128,2. 131, 3. 145,3. 162,3. 166. 197. 203 . . 229, 3. 267,2. 302 . . 325,2. 355; *b.* 13,2. 83. 114,2. 126,2. 128,3. 214,3. 233,3. 300. 316. 322,3; —, surpasser 16,2; —, échapper 54,3; —, partir; sortir 18,2. 55,2; —, transcrire *b.* 126,2; —, ignorer 199; — *cu vedêre,* négliger 283,2; *b.* 90, 2; —, *mr.* passer *b.* 264,2. 275; —, *mr.* vivre *b.* 268,2. 273,2; **trecâtór,** aj. s. passant; passager; temporaire; périssable 23. 96,2. 99. 131,2. 202,3 . . 318, 3; *b.* 260. 272,2. 298,2; **trecătoare,** sf. (pl.) passagères 14*,2; *b.* 152,2; *tră-* 213,3; **trécere,** sf. l'action de passer 360,2; *b.* 243; —, instabilité *b.* 5; —, influence *b.* 349,2; **trecút,** aj. s. passé; les choses passées 24,2. 146,3. 205,2; *b.* 1,3. 13,2.3. 24,3. 48. 75,3; —, *mr. b.* 272,3.

treclêt, aj. maudit 63,2; *tri-* 93,2.

tréer, va. 1. battre le blé *b.* 333; *trier, b.* 62,3. 336,3 . .; **trierătór,** aj. s. batteur en grange *b.* 62,3.

treĭ, num. trois 2. 17. 70 . . 298,1. 2; *trii* 71,3. 183,2; *b.* 32,3. 66,3. 139, 2. 216,2 . . 245. 301,2; *tri* 226,2 . .; *trăi* 142; *b.* 114,3 . . 117,3; *tre* 95. 145, 2; *treilli, mr. b.* 277; **al treilea,** le troisième; *al treile* 5*,2; *al trelê* 94,3; *al triile* 132,2; *b.* 60,2. 217,2; *ai treiĭ* 6; **a treea,** f. la troisième 8. 25. 32,2. 34,2; *b.* 157,3; *a treia parte,* le tiers 191,3; *b.* 45. 46; *a treia* 227,3; *a treiea* 43,3; *b.* 10; *a trâe, b.* 112,2; **Trei sfetiteli,** nom d'une église 103,2; *Trei sfetitele* 118; **treizecĭ,** trente *b.* 145,2; *trei zăcĭ, b.* 210; *treiḑzeci* 53,2; *trii zăcĭ, b.* 63.

tremésul, s. épître 9*,3; *-mi-* 10*,3.

tremêtere, sf. (rĭ) épître 10*,3. 11* . . 12*,3. 15*.

tremiț, v. trimit.

trémur, vn. 1. trembler 222. 230,2; *b.* 74. 182. 229,3; *trămur* 141,3; *treambur, mr. b.* 280 . . 281,3; **tremur,** s. tremblement 266,3; *b.* 41; **-rare,** *mr.* id. *b.* 267.

trențuesc, vr. 3. se déguenillier *b.* 361,2.

trepetnic, (e) l'oracle des palpitations (un livre) *b.* 122,2 (v. tripelnic).

trestie, sf. (iĭ) roseau de marais; jonc 9. 169,3; *b.* 336. 338,3.

treti, (slav.) le troisième 173. 3. 253; *b.* 15.2.

tréucă, sf. auge 85,2.

trezésc, vr. 3. s'éveiller *b.* 289; *trezvesc* 13*,3. 170; **trêzvă,** aj. f. réveillé 276,2; **trezvitul,** s. l'éveillement 55,2.

tri, v. treĭ; *triabă,* v. treabă; *triclêt,* v. tre-; *trier,* v. treer.

Trifan, Np. 62,2.3. 63,1.2.

Trikis, Nl. 158,3.

trimit, (iș, iseĭ) va. 2. envoyer 4. 5. 68. 73. 81,3. 128,2. 132,3. 192,1-3. 334. 355,2; *b.* 39 . . 56,2. 113,1-3. 126,3. 200; *-met* 20,2. 73. 100. 129,2. 132,3. 158,3. 221,2. 263,2; *b.* 34,2. 38. 245, 2. 362,2; *-măt* 306; *b.* 136,1.2; *trimiț* 4. 7. 8,1-3. 15,3. 26,2. 30,3. 100,2. 130,3 . .; *tremit* 3*,2. 5*,3. 7*,3. 17, 3. 109,2. 140,2. 148,2; *b.* 71,3; *tremet* 8,12. 31. 137,2; *trumit, b.* 179,2 . . 199; *trumet, b.* 33,3; *treimet* 8,2 . . *trăimit* 137; *trămit* 316,2; **tremițătór,** aj. s. qui envoie 36.

tripélnic, calendrier *b.* 58,3 (v. trepetnic).

trist, aj. triste; affligé 223,2; *b.* 69, 2. 151,3. 175. 193,3 . .

trivún, sm. tribun 256,3. 257,3.

Troáda, Nl. 58,2. 186; *b.* 82,2. 83;

Troadetan, Troyen *b.* 89,2; *-di-, b.* 196,3.

troĭán, s. retranchement 197,2.

Troian, v. Traĭan.

troíță, sf. trinité 109,3. 156,3. 172, 3. 298,2. 314. 344,2. 363,2; *b.* 62,3. 79,2; *troica,* id. 226 . .; **Troiț,** Nl. *b.* 54.

tron, sm. trône *b.* 169,3; —, arche *b.* 322 . .

tropár, sn. motet *b.* 15,2.

tropotésc, va. 3. frapper 249.

tróscot, s. sainfoin 14,3. 281,2.

Trotuș, Nfl. 72,3. *Totruș,* 38,2.

tru, pp. en; dans 86; —, *mr. b.* 263, 2. 264,1.2. 269; *tr'an,* dans une année *b.* 280; *tr'oara, mr.* immédiatement *b.* 264,2; *tu, mr. b.* 269,1.3. 279,3. 280, 3. 281 . . (v. întru).

trúdâ, sf. travail, peine 89. 98,2. 140,3. 145,2. 197. 207. 255,2. 285,3; *b*. 48. 53,3. 357,3; **trudésc,** vr. 3. se fatiguer; travailler 109. 146,3. 211,3. 240,3; *b*. 161,3. 226,2; **-díre,** sf. peine; labeur *b*. 252,2; **-dít,** aj. 107,3; *b*. 200,3.

trúfă, sf. orgueil; vanité 12*. 12. 54,3; **trufáș,** aj. orgueilleux 13*. 267, 3; *b*.8. 206,2; **trufășíe,** orgueil 84,2. 85, 2; **trufésc,** vr. 3. se glorifier; s'enorgueillir 96,2. 341; *b*. 9,3; **trufíe,** orgueil 4. 170,2. 277,2. 287,3; *b*. 5,3. 6, 3; *-fiie, b*. 261,2.

Trufanda, Np. 134,2 . . 153,3.

trulă, *b*. 74,2. (v. turlă); **tr'oară,** *mr*. *b*. 264,2 (v. tru).

trup, va. 1. *istr*. chasser *b*. 284,2.

trup, sn. (ure, urĭ) corps; chair 8*, 1 . . 2 . . 14* . . 2,3. 5. 9. 20,2. 23. 30, 1.2. 45,3. 49,1.3. 52,1.3. 54,2. 77. 100, 2. 104,3. 112,3. 115. 117,3. 124,2. 131. 139,2. 167 . . 186. 192. 258,2. 274,3. 316,3. 317 . .; *b*. 3,1,2. 17,2. 46,3. 47, 2.48.49.62,2.216,3. 240; **-ésc,** aj. corporel, charnel 30,2. 50,2. 52,2. 83,3. 268,3. 309,2; *b*. 16,2. 101; **-peáște,** av. corporellement; matériellement 240; *-pêște*, *b*. 20,3. 203,2; *-peşte*, *b*. 220,3; **trupíță,** sf. dim. *b*. 344,3; **-pușór,** dim. *b*. 290, 1-3. 317,3.

trupină, v. tulpină.

tser, 124 . . (v. cer).

tu, pr. pers. 2. tu 2*. 14*. etc.; *tine* 13*; *tĭĭnre* 3*,2. 5*,1.3. 6* (v. gram.); —, *mr*. v. tru.

tufă, sf. buisson; broussailles *b*. 127, 3. 210,3. 214,2. 339 . .

tufiecĭú, sm. armurier *b*. 245; **tufigĭú,** fusilier *b*. 114,3. 115,3; **tufigibașa,** commandant des gendarmes *b*. 114,3. 117.

Tukeli, Np. 333,3. 334 . .

túlbă, sf. carquois *b*. 92.

túlbur, vr. se troubler *b*. 355,2; **-ráre,** sf. (ărĭ) trouble; agitation *b*. 84. 115,3.

Tulie, Np. 342.

tulpínă, sf. tige; tronc *b*. 30,2. 331, 3. 370. 376,2; *trupină*, *b*. 72,2. 327,2.

tun, va. vn. 1. tonner; gronder 164, 3 . . 165,1-3. 250,2. 347; *b*. 64,2. 66,3. 240. 343,1.2; **tun,** sn. (urĭ) canon; pièce d'artillerie 333,2. 335,3; *b*. 18, 1-3. 19,1.2. 240,1.3.

tunce, av. alors *b*. 283; *tunțe*, *b*. 282, 3 (v. atunce).

tunêrec, s. obscurité; ténèbres 368; *-nea-* 229 (v. înt-).

túnet, sn. (e) tonnerre 296,2. 302,3; *b*. 26,3. 50,3. 59,3. 64,2 . . 147. 327,2.

tupésc, va. 3. aplanir *b*. 84.

tupilát, aj. caché; écrasé 337,2; *b*. 368,2.

Tura, Np. nom d'un idole *b*. 52,3.

turbăcĭúne, sf. rage; fureur *b*. 243, 2.3; **-báre,** id. *b*. 366,2; **-béz,** vr. 1. s'enrager; devenir furieux *b*. 238. 241. 243. 246,3. 290. 302,2.

túrbur, va. vr. 1. troubler; agiter; déranger; se troubler; s'inquiéter 214, 2. 328. 331; *b*. 24 . . 70,2. 87,2. 132. 140. 143. 185,2 . . 236,3. 329,2; —, faire perdre 266; —, épouvanter 283; **-êlă,** sf. agitation, trouble; désordre; peine 29,2. 132; *b*. 236,2; **-áre,** sf. (ărĭ) id. 67,3. 100,2. 292. 314,3. 331. 337,2. 339,3; *b*. 7,2. 23,3. 198; *turbare*, id. 130,2; **-e,** aj. troublé *b*. 326.

turc, s. turc 6. 71,1-3. 72 . . 146,2. 150. 177,2. 191,2 . . 3 . . 192 . . 200; *b*. 19,3. 116,3. 297,3. 243. 244,2. 245,3. 366,3; **-ésc,** aj. turc 71. 146. 191,1 . . 3 . . 192 . . 334,2; *b*. 81. 112,3.

Turcogreție, nom d'un livre 146,2.

Turda, Nl. 176 . .

túrlă, sf. (le) coupole 172,3; *trulă*, *b*. 74,2; **turlișór,** sn. (șoare) id. dim. 172,2 (v. turnu).

túrmă, sf. (me) troupeau 59,2. 60, 2. 76,3. 84,3. 88. 193,3. 257,2; *b*. 11, 2. 25,3. 153,2. 352.

turn, v. torn.

turnu, sn. (urĭ) tour; flèche 114,2. 176. 205,3; *b*. 50,2. 130,2 . . 3 . . 141. 207,2 (v. turlă).

Turmos, Np. 59.

turtésc, va. 3. écraser *b*. 361; **-tít,** aj. aplati 350,3.

turtureá, sf. tourterelle *b*. 69,2 . .

turturez, vn. 1. trembler *b*. 307,2.

turuétic, aj. fou; confus d'esprit *b*. 94,3.

tuse, sf. toux 18; *b*. 26,2.3.

tus-trei, tous les trois *b*. 99,3. 298 (v. tot).

tutínderea, av. partout 212. 239,3; *-denea* 273,2; — 358,3 (v. pretu).

Tutova, Nl. 71,3.

tutun, s. tabac *b*. 221,3. 222.

Tversca, Nl. *b.* 54,2.
tvoréț, sm. créateur 241, 3.
typar, typograf v. ti-.
tyran, *mr.* v. ti-.
Tyrul, Nl. 19.

Ț (Ц).

țá, pr. rel. *istr.* que *b.* 282,2.
ța, intj. hé, à droit *b.* 345,3.
țap, sm. (ĭ) bouc 15,2. 282; *b.* 118, 3. 214,1. 2 .. 309,2. 361.
țápă, sf. pâle 294,2.3; *țeapă, b.* 302.
țăr, sf. *o—,* un peu *b.* 229.
țáră, sf. (țărĭ) pays; contrée 11*,2. 4. 33,2. 37,3. 49,2. 58,2. 61,2. 68,2.3. 72,2. 94,2. 98,3. 100,2. 114. 118,3. 119. 126,2. 150,2. 175,3. 177,3. 196,1.3. 197,1.2. 211. 237. 251,2. 260,3. 322,3. 332,3 .. 334 .. 347,2; *b.* 1,1.2. 3. 12, 3. 14,3. 24,3. 34,2. 35. 102 .. 127. 242, 2.3; *țêră* 73; *țeara* 234,1-3. 235,2.3; *țr̃ă* 333; *țarră* 59,2; —, patrie *b.* 241, 2; *la —,* en campagne; libre *b.* 179,2; *dă —,* rustique *b.* 259,2; — **arapêscă,** Arabie *b.* 50; — *arăpască, b.* 61,3; — **Ardêlului,** Transylvanie 88; — **Frănčască,** France 295; — **Frănčeascĕ,** Italie 321,2; — **Grečasca,** Grèce 60,3; — **de ğos,** la Moldavie inférieure; — **de sus,** la Moldavie supérieure 75,3; — **Leșêscă,** Pologne 73,2. 142,3; *b.* 81, 2; — **Moldovei,** Moldavie 196,2.3; — **Muntenêscă,** Valachie 72,3. 197,2; *b.* 81,3; — **Românescă,** Valachie 72,2. 189,1-3; — *rumănêscă* 177,2. 192,2; — *rumunêscă* 110; — **Rusască,** Russie 190, 3; — **Turčască,** Turquie 224; — **Unguriască,** Hongrie 190,3. 268,3. 360,3. 361,3. 363,3 ..
țărán, sm. (ĭ) paysan; rustique 198, 2.3. 352,1-3; *b.* 168,3. 218. 219,2. 221, 1-3; **-ănesc,** aj. rustique 352,2.
țărâ'nâ, sf. poussière; cendres 64,2. 82,2. 140. 185. 233,2 .. 292,2. 367,2. 3; *b.* 17,2. 186. 190,2; *țărnâ* 254; *b.* 95.
țărcălát, s. circulaire; recherché 217, 2; **-căluesc,** va. 3. examiner; rechercher 218.
Țarigrad, Nl. Constantinople 60,3. 61. 78,2. 146,1-3. 149,3. 162,3. 170,3. 179. 211,3. 225,3. 253,2. 288. 329,2. 332,3; *b.* 30,3. 81,3 .. 102,1-3. 126,3. 165. 243,2. 303,1.2; *T̃rigrad* 299,2.

țarinâ, sf. (nĭ) champ 38,3. 43,3. 103. 255,3; *-re-,* id. 282.
țârm, sn. (urĭ) rivage; littoral 36; *b.* 93,1.2. 130. 217,2. 328,1.2 ..; —, (țermurĭ) 235; *b.* 329,2; *țierm, b.* 340,2.
țar(stva), slav. Le livre des Rois (Bible) 275,2; *țr̃stva* 37,2.
țărúș, sm. (ĭ) pieu *b.* 241,3; *țer-, b.* 300,3.
țâ'țâ, sf. (țe) mamelle; sein 264; *b.* 88,3; *țiță* 61; *b.* 91,2. 369,3; *țâța, mr. b.* 280 ..; **țâțișóară,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,3.
țe, pr. *mr.* pourquoi *b.* 271,2; **ți,** que; quoi *b.* 263,3 .. 264,1-3 (v. ce).
țeápăn, aj. solide; vigoureux; propre *b.* 258,2. 368; *țepenă, bnt. b.* 262,3.
țeávă, sf. tuyau *b.* 354 ..
țela, pr. *istr.* celui-là *b.* 286,3 ..; *țelii, b.* 282,2 (v. acela).
țê'lină, sf. jachère 87.
ténchiu, sm. marque 197.
țeperíg, s. frutex palustris incisus 356.
țes, va. 2. (țesuĭ; a țese) tisser *b.* 262. 328,2. 370,3; —, (a țăse) *b.* 197.
țest, sm. le calvaire 21,2; —, test *b.* 362,2.
țest, pr. *istr.* celui-ci *b.* 286,3 (v. acest).
țesút, aj. tissu; brodé *b.* 259,3. 315, 3; *tă-, b.* 178,3.
ți, ție, pr. pers. 2. a toi (v. gram.).
Țichindêl, Np. *b.* 212.
țifnos, aj. capricieux; boudeur *b.* 348,2.
țigán, s. bohémien, tsigane 207,3; *b.* 366,3. 367,1.2; *țăg-, b.* 219,2. 222,1 .. 2; **țigáncă,** sf. tsiganne 208; **țigănésc,** aj. bohémien *b.* 310.
țiînrutu, v. ținut.
țiitór, aj. s. qui entretient; teneur; Dieu 81,2. 314, 2. 344, 2; **țietór,** aj. puissant 5*,2; *țiînietor* 6*; **țiitoáre,** sf. concubine *b.* 70,2.
țin, va. 2. (ui; ne) tenir; soutenir; observer 2. 3. 4. 9 .. 12. 13,2. 24,1 .. 2. 50,3. 88. 94,2. 111,2. 126,2. 131,3. 150 .. 218,3. 220. 276. 293,3. 344; *b.* 8. 51. 54,3. 67. 115,2. 121. 142,2. 204, 3 .. 211,2. 302,2; —, garder 60,2; —, garder la continence 46; —, contenir *b.* 21,2; —, maintenir 88; —, durer 335; —, occuper 58,2. 73,2; —, vivre 324 ..; —, marcher *b.* 326,3; — *minte,* se

souvenir 364; *b.* 22,2. 77,2.3. 78,2.3. 79,2.3. 199,3; —, *(a ţâne)* 241,3. 253. 267. 361,2. 365,3; *b.* 106,3. 199,2. 228, 3. 359,2; —, posséder 62,3 . .; —, durer *b.* 102,2; —, *(ţenu) mr. b.* 263,3. 267. 281,3; **ţinê'rê,** sf.* tenue; maintien; retention; possession, domination 29,2 . . 50,2.* 182,3. 283,2. 289. 311,2. 317,2. 343,3; *b.* 149,2; *ţă-, b.* 221,2; **ţinêrê,** sf. territoire 146,2; **ţinêrea mintea,** mémoire *b.* 13,2.

ţineva, pr. *mr.* personne, aucun *b.* 265,3; —, qui que ce soit *b.* 272,3 (v. cine).

ţingu, va. 2. *mr.* ceindre *b.* 274 (v. cing).

ţinsprăţĭ, *mr.* num. quinze *b.* 280,3 (v. cincĭ).

ţint, vn. 1. fixer *b.* 313,2; **ţintă,** sf. but, mire 323; —, bouton de métal (d'or) *b.* 332; **ţintăţél,** sm. (ţeĭ) chanfrein *b.* 334,3.

ţinterím, s. cimetière 257,3; *-tir-* 258,3 . .

ţintuesc, vn. 3. fixer 131,3.

ţinut, s. force, pouvoir 12*,2. 3; *ţĭinrutu,* chasteté 7*,2.

ţinút, sn. (urĭ) district; département; province 2*. 33,2. 38,2. 53,1.2. 71,3. 72,3. 91,3. 141,3. 152. 191,3. 320,2; *b.* 22,3. 23,2. 25,2. 168,3. 242,2; *ţinot* 43,3; —, (ture) 175,3 . .; *ţănut* 62,2. 103. 258,2; *ţe-* 74,3.

ţip, va. 1. jeter *b.* 227,3. 228.

ţip, va. 1. pousser des cris 217. 218, 2; *b.* 140,2. 217,2. 239,3. 352,2; *ţăp, b.* 171,3; **ţípăt,** sn. (pete) cri *b.* 140,2. 323,2. 356,2.

ţiră, sf. poussière *b.* 305,3 (ţărnă).

ţire, pr. *mr.* qui *b.* 286 (v. cine).

ţiritor, sm. *mr.* mendiant *b.* 281, 2 . . (v. cer).

ţişnesc, vn. 3. jaillir *b.* 338.

ţiţoiesc, va. 3. conduire *b.* 225.

Ţiţero, Np. Cicero *b.* 13,3.

ţiţínă, sf. gond; charnière *b.* 12.

ţĭuţĭălat, aj. pointu (?) *b.* 340,2 . .

ţiva, av. *mr.* rien *b.* 265,3. 281 (v. ceva).

ţudă, sf. *istr.* nourriture *b.* 282,3.

ţúndră, sf. manteau *b.* 205,2.

ţurcánă, *lână* —, laine longue et ordinaire *b.* 258,3.

Ţuţurmác, Np. 103.

U (Ογ, Ȣ).

u, *mr.* art. f. acc. elle *b.* 263,2. 264. 265,3. 286,2 (v. o).

u, slav. prp. dans, ou; vers 45,2. 75. 76. 92. 93,2. 152.

u, uă, num. une, v. un.

Uar, Np. 322.

ubor, s. *mr.* cour *b.* 277,3. 281,2.

ucaz, sn. (urĭ) décret *b.* 219,3.

uceníc, sm. (ĭ) disciple; élève; apprenti 8*,3. 17,2. 19. 33,2. 42,3. 100, 3. 107,3. 130,3. 138,2 . . 163. 187,1. 2 . . 283,2; *b.* 36,3. 200. 356,2; *ucinic* 137,3.

ucíd, (iseĭ) va. 2. battre; frapper 9*. 9. 19,3. 106,3; —, tuer 3*,2. 5*,2 . . 3 . . 1,2. 24. 26. 33. 40,2. 59. 62. 111, 3. 161,3. 222. 266,2. 353; *b.* 22,2. 60, 3. 62,2. 134,2. 362,3; —, *istr. b.* 285; *ucig,* id. 5*,3. 1. 16. 20,3. 98. 121,2 . . 3 . . 123,2. 137,3. 140,3. 161,2.3. 162. 187. 296,2. 364,3; *b.* 76,3. 111,3 . .; *ucigă-l-vederea, — toacă, — tamă'ĭa, — crucea,* surnoms du Diable *b.* 260,2; **ucídere,** sf. (rĭ) meurtre; assassinat; homicide 3*,2. 12*. 50,3. 113,2. 121,2. 3. 294,2. 303,3; *b.* 39,3. 197,2. 135,2. 167.

uciesc, va. 3. amasser en grattant *b.* 340,3.

ucigáş, sm. (ĭ) meurtrier; assassin 235,3. 294,2 . . 3. 349,3; *b.* 39,3. 62,2. 113,2. 159,3. 196,2. 323,2.

ud, aj. humide *b.* 177,2. 241,3; —, va. vr. 3. humecter; arroser; tremper 31. 57,3. 58,3. 67,3; *b.* 61,3. 185,2. 292. 320,2; —, vr. lâcher de l'eau *b.* 361,3; **-áre,** sf. arrosement; **udêlâ,** sf. humidité 117.

udagáč, sm. bois d'aloès *b.* 45,2.

Udrişte, sm. Np. Orest 130.

ŭg, monnaie d'or hongroise dans la valeur d'un ducat 74,1.3. 92,2. 307.

úger, sn. (ere) mamelle 36,3.

ugóda, sf. plaisir 44; **ugódnic,** aj. juste; pieux 286,3.

ugólniţă, sf. pierre angulaire 267,2.

Ugrovlahiea, Nl. Hongro-Valachie; Valachie 236. 279,2. 307,2; *Uggro-,* id. *b.* 30. 78,3. 153,2; *Ungro-* 156,3. 157, 2. 164,1.2; **ugrovlahiiskoi,** aj. de Valachie.

uĭmésc, vr. 3. s'étonner *b.* 111,3; **uĭmíre,** sf. étonnement; confusion 313, 3; *b.* 107.

úĭt, va. 1. oublier; négliger; —, vr. regarder 110. 111,2. 141. 145,2. 165, 3. 166. 168,3. 184,3. 196,3. 199. 212, 2. 240. 252. 282. 315. 344,3. 365 . .; *b.* 2. 17,2. 25,2. 69,2. 77,2. 85,2. 128,3. 136,2. 143,3. 167. 179. 185,3. 216,2. 226,3. 229,3. 356,2. 361. 370,3; *ult* 15,3; *oit* 85,2; **uĭtáre,** sf. l'action d'oublier 197. 270,2; **uĭtătór,** aj. s. oublieux *b.* 12,2.

uîn, v. un.

ujivi, s. *istr.* résurrection *b.* 283,2.

ujuesc, vn. 3. hurler *b.* 329,2.

ulceá, sf. (ele) petit pot *b.* 45 . .; **ulcĭór,** sn. (oare) pot *b.* 81,3. 122.

uleu, sm. épervier 167,3 . .; —, huile *uloiu* 273,2.3; *ulie, istr. b.* 285,2.

úliță, sf. (țe) rue 80,3. 218,2. 359.

ulm, s. orme 356,3.

uloĭu, v. uleu.

uluesc, vr. 3. se brouiller 169,3.

uluită, sf. système, doctrine 124.

úmăr, sn. (umere) dos; épaule 15,2. 36,2; *b.* 3,2. 88,3. 90,3. 137,3. 260,2. 3. 365,3; —, sm. (ĭ) joue *b.* 340; **umerél,** sm. (eĭ) dim. épaule *b.* 326,2. 344, 3. 372,2.

úmblu, vn. 1. (ai) aller; marcher; parcourir; voyager 83. 84,2.3. 85,2. 130. 289,2. 297,3. 345,2; *b.* 16,2. 37, 3 . . 51,3. 59,2. 73,3. 89. 95,3. 123. 134,2. 158,3. 164. 179,2. 182,1.2. 342, 3 . . 350,3. 374,3; —, avoir l'intention *b.* 170,2; —, être tout près de *b.* 344; *înblu* 1. 3. 4 . . 5. 29,3. 123,3; *unblu* 11,2. 25. 26 . . 36,2. 110,3; **umbláre,** sf. l'action de marcher 83,2; **umblătór,** sm. voyageur *b.* 60,3; **úmblet,** sn. marche.

úmbră, sf. (re) ombre; protection 15*,2. 14,1.2 . . 24,2. 84,2. 85,3. 99. 202,2 . . 3. 209. 211,3. 256,2; *b.* 97. 185,3. 327 . .; **umbrar,** (re) tonnelle (?) *b.* 315,3; **umbrésc,** va. 3. ombrager; couvrir; protéger 61. 286; *b.* 326,3. 327. 350,3; *umbrez,* va. 1. *b.* 190,2; **umbrós,** aj. ombreux *b.* 316.

umezeálă, sf. humidité *b.* 61,3.

úmflu, va. vr. 3. enfler; gonfler 349, 3; *b.* 61,3. 95. 253. 259,3. 264,3. 311, 3; *un-, b.* 181,3; **umflătúră,** sf. (urĭ) gonflure 300; *b.* 26,2. 343,2 (v. înflu).

umilénie, sf. humilité 257; **umilesc,** va. vr. 3. humilier 306,2; *b.* 201,3; **umilínță,** sf. humilité 319,3. 345,2; *b.* 28,3.

umór, va. 1. tuer; assassiner 250; **umorăt** (v. omor).

úmplu, va. vr. 1? remplir 58,2. 86, 2. 130,2. 132,2. 168,2. 171,2. 224,3. 225,2. 289. 303,3; *b.* 30,2. 44,2. 48,3. 55,2. 69. 73,2. 74,3. 94,2 217,2; *împlu* 12,2. 34,3. 35; *în-* 18. 20,2; *un-* 130,3; *umplu, mr. b.* 271; **umplêrê,** sf. fin 133,3.

un, art. pron. num. un 12*,2 . . 2. 5. 13. 16. 18. 26. 32,2 . . 47,3. 50,2. 78, 3. 83,2. 104,2. 169,3. 220. 272 . . 343, 3. 364; *b.* 36,2. 59,3. 61,3. 110,3 . . 172, 2; *u* 2. 7. 46. 137,2.3. 138,2. 139 . . 141. 365. 366,2.3; *b.* 200; *uîn* 3*. 8*,2. 15*,3. 16*,3. 2. 6. 7. 12,3. 19. 21,2. 30,3 . . 32,3. 41,2; *uă* (= uîn) 20,2. 22. 23,2. 24. 25. 28; *um* 4*,2 . . 5* . . 7* . . 256; *ur, istr. b.* 282,2. 284. 285, 3 . .; **una,** f. (une, pl.) quelques-unes 11*, 2. 47. 49,2. 50,3 . . 71,3. 126,2. 202. 288,3. 306,2. 336,3; *b.* 3,2. 87. 108,2. 119,2. 189,2; *u* 8 . .; *o* 46,2. 95,3 . .; *ună, mr. b.* 263,2. 264. 265. 273,2; *uă, b.* 271,2 . . 272,1-3; *ura* 5*,3; *ură, istr. b.* 283,3. 286,3 . .; **tot de una,** toujours *b.* 66,3. 122. 208,2. 247,3. 375,2; **uneorĭ,** parfois 330,2; *b.* 144,3; *-orê, b.* 52,2; *uni-orĭ, b.* 233,3; —, jadis *b.* 124,2.

unchĭáș, sm. vieillard *b.* 353,3. 356 . .; **únchĭu,** sm. (ĭ) oncle 144,3. 190,2 . . 255,3; *b.* 214,2.

úndă, sf. (e) onde, vague; flot 49,3. 79,3. 128,3. 156. 213,3; *dau—,* bouillonner *b.* 43,3; **undéz,** vn. 1. bouillonner *b.* 323,3.

únde, av. où; quand; comme 14*, 3 . . 16*,3. 2. 21,1.2. 44,2. 57. 64,2. 73,3. 84,2 . . 105. 131,2. 182,2 . . 223, 2. 294,2. 356,2; *b.* 1,2. 16,3. 23. 41, 2 . . 74. 104,3. 133,2. 166,3. 197,2 . . 245,2. 354,2.3; *undê* 197; *b.* 9,3; *undi* 327,2; *b.* 56,3. 135,2. 142,3. 171,2; *un* = unde *b.* 368,3; *de unde, d'unde,* lorsque; parce que 11*,3. 13*,3. 15*. 16*,2 . . 25; *de —,* d'ici *b.* 202,2; *ori —,* où que ce soit *b.* 208,3; **únde-va,** quelque part 166,3. 215; *-vaș,* id. *b.* 78,3.

úndiță, sf. hameçon 7. 228; *b.* 362.

unê'lte, sf. outils; instrument 151; *b.* 209,2. 240,3.

une-orê, v. un.

unésc, va. vr. 3. unir; s'unir 220,2. 345; *b.* 15,3. 93. 180,3. 243,3 . .

unevsk, aj. (sl.) de Uniev 208,2. 214,2.

ung, (unsei; unge) va. 2. oindre; graisser; embaumer 8*. 29. 101,2. 112. 186,3. 230. 241,3. 252,2. 282,2. 320,3. 331,2. 363,3; *b.* 20,3. 21. 63,2. 67,2. 137,3. 369,2; *unje, b.* 228,3. 229,2.

únghie, sf. (ghe; iĭ) serre; griffe; ongle 65,3. 66. 117,3; *b.* 145,3 . . 163, 3. 171,2. 340,3; —, clou *b.* 204,2; —, sabot de cheval *b.* 312. 314.

unghĭu, sn. (urĭ) angle; coin 153,3. 176,2. 209,2 . .; *b.* 158,2. 209,2 . .

Úngur, sm. Hongrois 25,2. 70. 71. 176,2. 190,3. 234,2. 361,3; *b.* 33; **ungurésc,** aj. hongrois 37,3. 135. 175,3. 177,2 . . 189,2. 200. 235,2. 335,3. 362, 3; *b.* 156. 201,2; **unguréşte,** av. id. 235; *b.* 224,2; **Unguríe,** sf. la Hongrie 190; *Ungrovlahia,* v. Ugrovl-.

unicĭúne, sf. unité 240,2; —, union 124,2; **uníre,** sf. union *b.* 361,2; **unít,** aj. uni *b.* 87,3.

universitáte, sf. université *b.* 201,2. 234,2.

uns, aj. s. oint 168,3. 169. 283; **unsoáre,** sf. onguent; oint 101. 271. 272, 1.3. 304,3.

únsprezece, num. onze *b.* 110,2; *-sprădece* 229,2; *-sprâḑeace* 231; **al- —cele,** le onzième 80,3. 97,3; *al — cilea* 197,3.

unt, s. huile; beurre 15,2. 95,2 . . 282,2. 366,3; *b.* 44,3. 59,1-3. 138,3; **— de lemn,** huile d'olive 195,2. 282. 320,3; *b.* 20,3. 21. 42,2. 43,3. 63,3. 66,3. 67; *un-de—* 264,2; *b.* 362,2.

untru, prp. dans 96,2 (v. întru).

untunecát, aj. sombre 12*; **untunêrec,** id. 11*,2; —, myriade 12* (v. înt-).

Unvar, Nl. 177.

upovăésc, vn. 3. espérer 11. 12,2. 13,2. 16,2. 56,2; **upovăínţă,** sf. espérance 4*,2. 6*,3. 56,2.

ur, ură, *istr.* num. un, une v. un.

ură, sf. haine; inimitié *b.* 76,3. 243, 3; —, *istr. b.* 286,3 . .; **urăcĭúne,** sf. haine; aversion; abomination 10*,2 . . 30. 282; *b.* 53; *-ču-* 220,2; *b.* 47. 48,3.

urámăt, s. vacarme *b.* 127.

urăsc, va. 1. haïr; détester 8*,2. 9* . . 4 . . 5,2. 11. 16,3 . . 19,2.3. 31,3. 195,3. 210. 289,3. 363,3; *b.* 14,3; *urăz,* (?) id. 5; *b.* 53. 95,2. 258,3; *urésc* 56,2. 61, 2. 129,2. 294; **ură't,** aj. s. odieux; haï; repoussant; abomination 15,2. 50,3. 251, 3. 277; *b.* 9,2. 12,3. 38,2. 51,2. 52,3 . . 153,2. 154. 205,3. 370,2; —, laid 302, 2; *b.* 118,2. 168,3. 169. 250,2; 307,2. 309,3 . . 359,2; *urit,* odieux; laid *b.* 24, 3. 102,3. 225; *urăt, mr.* odieux *b.* 272, 3; **urătós,** aj. odieux 181,3; **urătu,** s. l'ennui *b.* 262.

urc, va. vr. 1. monter; élever; s'élever 165,2 . . 166. 267,2. 362,3; *b.* 259, 2. 290,2. 308 . . 371,2.

úrdă, sf. fromage mou *b.* 258,3.

urdináre, sf. diarrhée *b.* 26,2.3; **urdinru,** va. 1. visiter 7*.

urdurós, aj. chassieux *b.* 168.

uréche, sf. (chĭ) oreille 360; *b.* 185, 2; *urêche,* (echĭ) 12. 17,3. 81. 82. 88, 3. 99,3. 155. 171. 200. 247. 365,2; *b.* 72. 118,3. 123,1 . . 2 . . 169; *ureache, b.* 12. 26,2. 51; **Urechi,** Np. 68,2. 69,3. 73,1.2; *Urêche,* id. 91,2. 143. 196,3. 197,2 . .; *Urêchie,* id. *b.* 1,3. 2.

uréz, va. 1. souhaiter; féliciter; saluer 59,2. 194,3; *b.* 334,2.3. 337,1-3.

urgíe, sf. (iĭ) fureur; courroux; exécration; affliction 1*,3. 2*. 76,3. 105,2. 202. 241. 282,2. 289,2. 320,3. 365; *b.* 103,2. 112,2. 116,2. 356,3. 363,3. 374, 3; *urŭgie,* id. 51; **urgisésc,** va. 3. châtier; punir 282,2; *b.* 74; *-gesăsc, b.* 182,3.

uríc, sn. (e) titre; document 37. 174; *b.* 76; **uricár,** sm. (ĭ) cartulaire; archiviste; écrivain des chartes, titres 152. 175; *b.* 18. 76.

Urieă, Np. 26.

uricĭós, aj. laid *b.* 307,2 (v. ură).

uriĭaş, sm. géant 12,3; *urieaş* 265, 3; *b.* 199,2.

Uriil, Np. 81. 98,3.

url, vn. 1. hurler *b.* 62. 217,2. 288. 365,2; —, *istr. b.* 286; **úrlet,** s. fracas 201,2; —, *mr.* id. *b.* 268,2.

úrmă, sf. (me) trace; pas 12. 77,2. 79. 82. 118,3. 247 . . 267,3; *b.* 25,2. 153,3. 158,3. 313,1-3; —, fin *b.* 128; —, conséquence *b.* 363,2; *în —,* à la suite de *b.* 333,1-3; *la —,* après *b.* 127, 2; *maĭ la —,* plus tard; après *b.* 145. 243,2; *pre —,* ensuite; après; plus

tard; derrière 6. 68,2. 150. 160,2. 306, 3. 315; *b.* 53,3; *pe —,* id. 71,2. 307,3. 334,2; *b.* 2. 10,3.. 12,2. 75,3. 99,3. 135,2..; *de pre —,* dernier (ère) *b.* 82, 2. 105,3. 159,3. 198. 235,3; *după —,* enfin *b.* 356,2..; *dupre —,* dernier 317; *dupâ —,* id. *b.* 47; *maĭ pre —,* après; plus tard 73. 326,3; *b.* 65. 163,2; —, dernier 360,2; *b.* 66; *maĭ de pre —,* extrême *b.* 107. 364,3; *înbla pre —,* suivre 76,3; *b.* 77,3; *urŭma* 49,2; **urmáre,** sf. (ărĭ) suite; série; conséquence; règle; obéissance 261. 337; *b.* 32. 155,2. 202,3. 243,2. 244,2. 252,3. 363; **urmărésc,** va. 3. poursuivre *b.* 315; **urmáș,** sm. (ĭ) descendant *b.* 196. 220,2.3; **următór,** aj. s. successeur; qui suit; imitateur 146,2. 262,2.3; **urméz,** vn. 1. suivre; poursuivre; continuer; obéir 68, 3. 118,3. 260,3. 292,3. 297,2. 325,2. 330,2.. 344,2; *b.* 16,3. 25. 47,3. 75, 3.. 76,1. 84. 88,3. 89,3. 119. 124,2. 3. 131. 163. 210; —, par conséquent 68,3; *urmeḑ* 146,3. 325,2.

urnésc, va. 1. mouvoir; remuer; pousser 210,3. 241,2. 327; *b.* 126,3.

urs, sm. (șĭ) ours *b.* 212,1.2. 261,3. 313,2.

ursésc, va. 3. *mr.* demander *b.* 276, 2; —, destiner *b.* 278; **ursítă,** sf. sort; destin *b.* 362,2; **ursător,** sm. (ĭ) Parque *b.* 196,3.

urșeníc, s. velours 136,3; *-și-* 199,2.

urzeálă, sf. (zălĭ) chaîne; ourdissure *b.* 197. 261,3; **urzésc,** va. 3. créer; fonder 11,2. 263; —, ourdir; tramer 21, 3; *b.* 261,3; —, commencer; tracer 196, 3; *urzăsc* 267,2.

urzíc, va. 1. piquer *b.* 171; **-ă,** sf. (cĭ) ortie 356; *b.* 120. 171; —, *mr.* (ţi) *b.* 272,2.

urzitúră, sf. (re) fondament 15,3; *urḑă-,* id. 268,2.

usărdie, sf. zèle 236,2; *user-* 159 (v. os-).

usc, va. vr. 1. sécher; dessécher *b.* 185,3. 218,2; *b.* 340,3. 353. 368; *usuc* 82,2. 96,3. 228,2; *b.* 259,3. 309; **uscát,** aj. s. sec. terre; terre ferme 7. 34,1.2.. 98,2. 130. 136,3.. 166. 265, 1.2. 357,2; *b.* 26,3. 42,3.. 69,2. 132, 3. 134,2. 137,2. 152,3. 317; *pește —,* poisson sauré *b.* 134; **uscătúră,** sf. (rĭ) bois mort *b.* 350; **uscătsúne,** sf. sécheresse *b.* 185,3.

usebésc, va. 3. séparer 276,3; *usi-* *b.* 15,3; **usébĭ,** à l'écart, en particulier 5*. 128,2; **usebíre,** sf. (rĭ) différence *b.* 21,3; **usebít,** aj. différent 346; **usebitúră,** sf. différence 276,3 (v. os-).

Uslead, sm. nom d'un idole *b.* 53.

usnă, sf. (ne) bord 363,3.

uspâtez, vr. 1. banqueter 12*.

uspăț, sn. (êțe) festin 271. 272,1.2 (v. osp-).

uspénie, sf. Adormitio 94,2. 97,2.

ustáv, s. fin de la prière 253.

usteneálă, sf. (êle) peine; effort 97,3. 98,3. 112,2; **ustenésc,** vr. 3. s'efforcer; se peiner 6*,3. 10*. 98,3. 125,2. 313, 3. 314; **usteniînță,** sf. travail 109; *usteninţâ,* tourment 364,3. 366 (v. ost-).

ústur, vr. 1. brûler; piquer *b.* 259, 3. 341,3. 342. 369,3; **usturát,** aj. piqué; brûlé 106,3; **usturíme,** sf. brûlure; peine; picotement 106,2; *b.* 171, 3. 341,3. 352,2.

usturóĭu, sm. ail 356,2; *b.* 98,2. 362,2.

usuc, v. usc.

úșă, sf. (ușĭ) porte; entrée 14,2. 29. 54. 101. 168. 230. 285. 288,3. 296. 331, 2; *b.* 12. 37. 75,3. 96,2. 115,3. 176,3. 178,2. 260,3. 364,3.

ușérnic, aj. folâtre *b.* 349.

ușór, aj. léger; agile; facile; —, av. légèrement 338,2; *b.* 59. 82,3. 90,3. 96, 2. 208,1.2. 231,3. 258,2; **ușuráre,** sf. allègement *b.* 221.

V (В, Ѵ).

vă, pr. pers. 2. pl. 1. 5. pass. (v. gram.).

vâ, slav. prp. dans 93,2.

vácă, sf. (cĭ) vache 15,2. 74,3. 181, 3. 218,2; *b.* 59,2.3. 258,2.

Văcărescu, sm. Np. *b.* 27,3. 128. 160.

văcár, sm. (ĭ) vacher, bouvier *b.* 127,2.

văcuíre, sf. éternité 338. 339,2..; **-itór,** aj. éternel 338,2.

vád, sn. (urĭ) gué; bas-fond 53. 71, 3; *b.* 322,3. 323.. 326..; **-ul,** Nl. 125,2.

văd, văz, (văzúĭ, a vedea) va. 2. voir; considérer; soigner; punir 4. 6. 10,3. 11,2.3. 13,3. 16,2.. 18,3.. 20,2. 26, 3. 29. 38,3. 48,3. 49,2. 51,3. 54.. 63,

3. 64. 68,3. 69,2. 84 .. 86,2. 88,3. 89. 97,3. 99 .. 102. 105. 106,2 .. 111. 113. 114,2. 117,2 .. 127,3. 130,2. 138,2.3. 155,3. 166,3. 185,2. 271,2. 292,2. 306. 309,2. 333. 349,2. 353,3. 361,2; *b.* 12. 13,1.3. 24,2.3. 45,2.3. 69,2. 93,2. 94, 2. 105,3. 112,2. 118,2. 119,2. 127,2. 129,2 .. 133,3. 159. 166,3. 174,3. 188, 2. 192,3. 195,3. 199,2. 202,2.3. 204,3. 217. 218,3. 244. 245,3. 251. 262,3. 292, 2. 307,3. 308 .. 316 .. 322. 323,1-3. 335,3. 351. 354,3. 368; *văḑ* 2*,3. 3* .. 11*,3. 2 .. 3. 6 .. 7 .. 34. 36. 37,2 .. 48,3. 66,2. 67,3. 104,1.2. 117,2. 119. 147,2. 148,2. 182,2. 192. 201,2. 215, 2. 230. 233. 241,3 .. 254,2. 256. 259, 2 .. 265,2.3 .. 297. 299,3. 300,2.3 .. 301 .. 302,3. 303. 306. 313. 314. 324, 2. 365. 366,2; *b.* 13. 14,2; —, (a vide) *b.* 47. 49,2. 57,2. 62,2. 64,2. 74. 84,3. 135,2. 142,3. 180. 182,2. 227. 243,2. 301,2; —, (vuzut) 140; *mr. văz,* (vizui, vide) *b.* 263,3. 264,1-3. 265,3. 266,2 .. 269,2. 270. 271,2. 277,3. 280,3; *văd, istr.* (vesui, vedea) *b.* 282,2. 284,1.2. 286,3; —, *bnt.* (a veghea) *b.* 263.

vădăóĭu, sm. veuf *b.* 348,2.

vâdésc, va. 3. montrer; découvrir; publier 50. 163,3. 289. 351,3 ..; *b.* 21, 2. 87. 141,3. 216.

vadesc, va. 3. *istr.* (ital. scodellare) *b.* 285,2.

vádră, sf. (vêdre) mesure de liquide 95,2.3 .. 317,3; *b.* 220,2; **vădrărít,** impôt sur les liquides *b.* 220,2.3. 221. 222.

vă'duvă, sf. (ve) veuve 193,2. 283, 2. 300,1.2. 306,3. 307. 337,2; *b.* 176, 3. 348,2; *vâduă* 25,2. 45. 84,2; *b.* 293,2.

váer, vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 340,2.

váet, vr. 1. gémir, se plaindre 223; *b.* 138,2.3 .. 323,2.

văgăúnă, sf. (nĭ) vagin; fourreau *b.* 261,3.

văhód, sm. la première partie de la messe 160,3.

váĭ, intj. ouais! malheur; 9*,3 .. 19, 2. 117,2. 127,2. 223. 266,2. 294,3. 296, 2. 324,3. 349. 351,2; *b.* 22,3. 23,2. 103. 127. 181. 218,2. 242,2. 308. 349,3. 356; **văĭcărez,** vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 339,3. 380 ..

văĭetáre, sf. gémissement *b.* 341,3.

vặjâésc, vn. 3. mugir *b.* 23,3.

vájnic, aj. coupable 121,2 ..

vál, sn. (urĭ) vague; onde; flot 12*. 29,2. 49,3. 79,3. 156. 267,2; *b.* 22,3. 23,3. 84. 150,2. 158,2. 181,3 .. 338,3; —, les orages de la vie 201. 205. 293 ..; *b.* 110,2; —, malheur *b.* 344,2. 345,2. 346,2; *fără -urĭ,* tranquille 196,3.

Vala, Np. Bileah *b.* 70,2.

Valaám, sm. Np. Biléam 11*,3. 49,3.

Valáhia, sf. Nl. 189,2; *b.* 124,2.

vălceá, sf. (ele) vallon 178,2; *b.* 311,2; **Vălcê,** Np. 72,3; —, Nl. *b.* 127, 2; **vălcícă,** sf. petite vallée *b.* 173,3.

vále, sf. (văĭ) vallée 57,2. 114,2; *b.* 65,3. 84,3. 190,2. 239,2. 261,3. 309. 313,2; —, ruisseau; étang *b.* 237,3. 238,2. 306,3; *la —,* plus bas *b.* 244,3; *dă —,* en bas *b.* 259,1.2 *mr.*; —, (vâlĭu-ră) *b.* 273,2; **Valea lungă,** Nl. *b.* 315, 2; **Văleni,** Nl. *b.* 128.

vâ'lfă, sf. pompe; gloire *b.* 94,2.

Valie, Np. 173,2.

valsam, sm. baume *b.* 72,2; **Valsamón,** Np. 78,1.3.

Valtasár, Np. 271,3; *b.* 332,3; *Varta-* 60,2.

văltor, sm. *mr.* métier de tisserand *b.* 275,3.

valtráp, s. housse de selle *b.* 371,2.

văluésc, vr. 3. s'envelopper *b.* 171.

vălŭhovnic, sm. (ĭ) mage 244,2.

vălvoáre, sf. (orĭ) flamme *b.* 323,3.

vámă, sf. (vămĭ) douane; station céleste 301,3. 302,1..2; *b.* 34,3. 369,2; **vámăș,** (ĭ) douanier; péager 93,2. 174, 2 .. 285,2; *vameș* 174,2 .. 194,2. 309,3.

vână, sf. (vine) veine; nerf; fibre 113,2. 118,2 .. 215,1-3; *b.* 67,2. 204,2. 239,2. 341. 370.

vănát, s. chasse 6. 12. 247,2; *b.* 368, 2; —, venaison 353 ..; **vânătoáre,** sf. id. 214; *b.* 311,2; **vănâtór,** sm. (ĭ) chasseur 6. 286; *b.* 11,2. 39,3. 65,2. 110; **-toríe,** sf. chasse 167,3; *b.* 313.

vâ'năt, aj. bleu, noir *b.* 341,2.

vânătáre, sf. (tărĭ) souffle (?) *b.* 342, 2. 3.

vănd, va. 2. (dui, a vinde) vendre 17,3. 18. 21. 38,3. 43,3. 63. 93,1.2. 95,2. 121. 134,2. 135,1.3. 194,2. 245. 291,2; *b.* 6,2. 105,3. 224,3. 355,2. 360, 3; — 45; — 304,2; *mr. vindu b.* 266,3.

vănéz, va. 1. chasser, vener 81,3; *vinez* 204,2. 214; *b.* 11,2. 111. 311,1.2; —, attirer *b.* 235,3.

vânós, aj. musculeux *b.* 259.

vânsléso, vn. 3. ramer 327,2.

vânt, sn. (urĭ) vent; air; orage 1*, 3. 9*,3. 25. 29,2. 49,3. 58,3. 128,3. 268. 300,3. 324,3; *b.* 90,2. 91,3. 147. 151,3. 211; *vînt* 215,2.

vă'ntur, va. 1. vanner 104,3; *b.* 336, 3; **-rós**, orageux, venteux *b.* 26,2. 58, 3. 59,3 . .

vănzáre, sf. (ărĭ) vente *b.* 103,3. 194, 3; **vănzătór**, sm. vendeur; traître *b.* 61,2. 194,3.

vâpáe, sf. (văpăĭ) flamme 6. 31. 99, 2. 289,3. 338,1.3; *b.* 130,2. 161,2. 314; *-paie*, *b.* 167,2.

văplăştténie, sf. incarnation 97,2.

vaporez, vn. 1. s'évaporer *b.* 302.

văpseálă, sf. (le) couleur 106; **văpsea**, sf. (săle) couleurs *b.* 173; **-sésc**, va. 3. peindre 173; *b.* 236; **văpsít**, aj. coloré *b.* 42,3.

vár, s. chaux *b.* 136 . . 209,3.

var, pp. sans *istr.* *b.* 286,3 . . (v. făr).

vâr, vr. 1. se glisser, fourrer 222,2; *b.* 294,3. 361,2.

văr, sm. (verĭ) cousin 90,2 . . 190, 3 . .; *b.* 234. 259,3.

váră, sf. (verĭ) été 202,2. 266,3. 313. 352,2; *b.* 26,2.3. 308,1.2. 370,2; —, printemps *b.* 262,2; *vara,* pendant l'été *b.* 3,2. 64,3. 121,2; *vera,* id. *istr.* *b.* 283; *-ro,* *b.* 282,3.

vare, cj. qui que ce soit 125,3. 127, 2. 274; —, comme 285; —, dans quelle que ce soit 37,3; —, qui que ce soit; quelconque 160,2; *b.* 29,2. 168; *var-nă,* *mr.* quelque *b.* 267,2.3. 268,2; *văr-nu,* aucun *b.* 273,2. 279,3. 281; *ver ună,* quelqu'une *b.* 265 (v. vre. oare).

vărcolác, sm. vampire 117,1.2 . .

vărcăşănesc, aj. bocard *b.* 222,3.

Varda, Np. 61,2. .

văréz, va. 1. faire passer l'été *b.* 329.

vârf, sn. (urĭ) sommet; pointe; bout; chef 329,3. 330; *b.* 40,2 . . 44,2. 90,2. 142,2. 237,3. 324,3; *vărh* 157; *vrăh* 6. 23,2. 32,3. 40; *vărv* 361,1.2 . . 362, 3; *b.* 32,3. 122,2. 341 369,3; *vrăv* 367, 3; **vărvúţ**, s. dim. *b.* 294,3.

várgă, sf. (vergĭ) verge; barre *b.* 85, 2; —, (verzi) *mr.* *b.* 266,2.

vărgúră, sf. v. verg-.

vărh, v. vărf.

vărhóvnic, sm. magicien 234,2; *verh-,* supérieur, chef 329,3. 330,1 . . 2 . . (v. vălh-).

Varlaam, Np. 103,2. 114,3. 129,3. 133,2. 236; *b.* 76,3. 77. 204 . .

vărlúgă, sf. goujon *b.* 309.

varmeghíe, sf. district; province 176, 2; *-ejie* 37,2.

Vărnáv, Np. *b.* 195,3; **Varnava**, Np. 15*, 3.

Varónim, sm. Np. Baronius *b.* 55.

vărs, va. 1. verser; répandre; vomir; —, vr. se verser; couler 3*,2.3. 11*,3. 2. 43. 63,2. 102. 115. 150,2. 160, 3. 161,2. 162,2. 172,2. 184,2. 244,2 . . 267. 327,2. 339 . . 351,3. 361,2; *b.* 104, 3. 108. 111,2. 130,2. 158,2. 172,3. 180, 2. 237,2. 243; *vrăs* 60,2; —, *mr.* tuer *b.* 263,3; **vărsáre**, sf. (ărĭ) écoulement; débordement 204. 245,3. 303,3; — *de singe,* massacre 72,2. 105,3. 303,3;

vărsát, aj. fondu 172,2. 362,3; *b.* 51; —, s. variole; petite vérole *b.* 26,3. 67, 1. 2.

vă'rstă, sf. vie; âge; rang 133,3. 164. 252,3. 319,2; *b.* 68. 120,2. 204. 254,2; —, époque *b.* 251,3. 252; *de* —, adulte; majeur *b.* 68. 125,3; *în* —, id. *b.* 150,2 . . 155,2. 201,2; *vrăstă,* adulte 61; *b.* 218.

vărstez, va. 3. rayer; fixer 204,2.

Vartasar, sm. Np. v. Valt-.

vărtéj, sn. (eje) tourbillon; chaos *b.* 13,3. 301; **vrătejésc**, vr. 3. tourner 61,3.

Vartholoméĭu, sm. Np. 194,2.

Vărtóp, sn. Nl. 53,2; *vrătóp,* sn. (oape) caverne 57,2.

vărtós, aj. dur; roide; fort; robuste; firme 247. 253,3. 268. 282. 313. 344. 362; *b.* 26,3. 145,2. 340,2; —, *mr.* fort; robuste *b.* 270,2.3. 271 . . 272 . .; *maĭ* —, surtout; d'autant plus; plutôt 55, 3. 125,3. 142. 153. 166. 277,3. 309,3. 341,2. 344,3; *b.* 21,3. 50,2 . . 80. 108. 201,3; *vrătos,* dur; ferme 15,2. 35,3. 57,2. 101,1.3; —, av. très 21. 112,2; *maĭ* —, plutôt; surtout; plus 8*,3. 31, 2. 46,3 . . 60,2. 66,3. 97,3. 99,2. 109, 2. 114. 118,3. 132,3. 134,2. 364,2. 366, 3. 367,3; *mr. vrtosu,* très *b.* 263,3; **vărtucós**, aj. s. fort; robuste 265,3. 268.

vărtúte, sf. force; vigueur 54,2. 223, 2. 250,2; *b.* 89,2. 145,2. 152,3. 197,3. 202. 240. 342,3; —, soutien 265,3. 282;

vrătute, voûte céleste 12,2. 15,2; *vărtute, mr.* force *b.* 272,1.2.
Varuh, sm. Np. 147,1-3. 149. 253. 255,2.3. 256.
văruít, aj. blanchi; badigeonné 4*. 292,2; *b.* 369,3.
vârv, v. vărf.
várvar, aj. barbare 196,3. 197. 349, 3; **Varvara,** Np. 151; **Varvaria,** Nl. 358,3.
várza, sf. (verze) chou 356,2; *b.* 98, 2; —, (vêrze) légume 17; —, (vêrde) herbage 34,2*.
vas, sn. (e) vase; cruche; vaisselle 18. 35,2. 108,1.3. 126,2. 168,3. 244. 254,2. 271,3. 283. 289. 317,2; *b.* 46,2. 80,3; —, bateau; navire 228,2; *b.* 68,3.
văscă, sf. glu 356,3.
Văscanie, Nl. 151,3.
văscrêsna, sf. dimanche 229,2 . . 3.
Vasilichiu, sm. Np. 61,3; **Vasilicu,** sm. Np. 143,3. 144,2; **Vasílie,** sm. Np. 61. 76. 89. 116,1. 2 . . 158,3. 207, 2. 301,2. 302,1.2 . .; *b.* 16. 190. 204,3; *-le, b.* 334,2; *-vodă* 199,3 . . 200 . .; *b.* 24,2.
vasilísc, sm. basilic 171; *-că* 286.
vâslă, sf. (le) rame *b.* 130 (v. vânslesc).
Vaslúĭu, Nl. 71. 72,3; *b.* 33,2.3.
vătáf, sm. (așĭ) intendant; inspecteur 76; *b.*206,1.2; *-av* 87,2. 199,2; *b.* 77,1-3. 213,2; — *de copii,* commandant des pages *b.* 32,3; *-tah* 93,2; **vătăjíe,** la fonction de vataf 199.
vátăm, va. 1. (vătămáĭ) blesser; heurter; nuire 10,2. 16,2.3. 117,2. 182,2. 296,3; *b.* 110,3. 132; —, *mr.* battre *b.* 264,2; **vătămáre,** sf. dommage; lésion 116,2; —, *mr.* meurtre *b.* 266,3; **vătâmătór,** aj. nuisible 29,3; *b.* 251. 338, 2; **vătămătúră,** sf. (rĭ) blessure; lésion 31,2. 111.
vătămán, sm. adjoint de maire d'un village *b.* 318,3.
vátră, sf. âtre; foyer *b.* 228,3. 365; — *sátuluĭ,* bien fonds 38,2. 93. 103.
vătráĭu, s. tisonnier *b.* 375,2.
vâțâtúră, sf. (rĭ) commandement 368 (v. înv-).
va-vec, av. *istr.* toujours; éternellement *b.* 283,2. 284. 286,3.
Vavilón, sm. Nl. 66. 148. 150,2. 254, 2. 255. 256,2 .. 271,3; *b.* 55,2. 3..210,2; *-vy-* 314,2.3 . .
văz, v. văd.
vázá, sf. vue 276,3; **văzătór,** aj. s. qui voit 130,3; **văzătúră,** sf. vue; importance 16*.
văzdúh, s. l'air; atmosphère 3*,3. 57,3. 240,2. 285,3. 288,3. 289. 302. 316; *b.* 51. 64,3 . . 129,3 . . 157,3. 176,2 . . 338,3; *vas-, b.* 291,2.
văzút, aj. s. (te) pl. les choses vues, visibles 32,2. 41. 83,3. 109,3. 260. 311, 2. 343,2; *b.* 146,3; *văḑutele* 54,2.
veac, sn. (vecĭ) éternité; vie; siècle; temps; âge; monde 17,2 . . 18. 100,2 . . 113. 166,2. 195,2. 236,2. 368,1.2; *b.* 149,3. 254; —, (vêcure) 32,2. 41,2; —, (urĭ) *b.* 131,3; —, (vêcĭ) 12*,2.3. 76,3. 344,3; —, (veacĭ) 119, 2. 243. 251,2. 268. 311,3; —, (vecĭ) 366,3; *vecul* 7; *b.* 141,2; *vac,* (urĭ) 201. 202,2. 204,2.. 205. 206,2. 359,3; *b.* 2,2. 3,2. 4. 9,1. 3 . . 86,2. 261; *în vêcu,* av. éternellement 8. 28,1.3. 64,2. 155,2 . .; *în veac, b.* 104,2. 185,3; *în vec* 3; *b.* 64,3; *în veaci* 38,3; *în vêcê* 43,3; *de vêc,* id. aj. av. éternellement 19. 104,1.2; *de več* 50,2; *b.* 220; *din vec, b.* 143,2; *de când vacu,* de siècles *b.* 361,2; *în vêc de vêc,* aux siècles des siècles 12,3; *vêci de vêci* 65. 82,3. 107; *vêcie de vêcĭ* 184; *în vêcie vêcilor* 150,2; *în vecií* — 39; *b.* 172,2; *focul vêcilor,* feu éternel 18,3; *zilele de vêc,* les jours d'autrefois 15.
vecérnia, sf. vêpres *b.* 40,3.
vechésc, vr. 3. vieillir 13. 365,2; **vechíme,** sf. antiquité 324,2; *b.* 124,2. 261,3; *din* —, d'autrefois *b.* 124,2; **vechitúră,** sf. antique 101,2; **véchĭu,** (f. veche, vêche) aj. vieux; ancien; antique 11*,2. 18,2. 60,2. 85,3. 105,3. 120,2. 177. 193,3. 199. 280. 294. 325,2; *b.* 3, 2.3. 9,2. 13,2. 51,2. 52,3. 134,3. 183, 3; *-chi, b.* 64 . .216; *vecu* 4.
vecíe, sf. éternité 28,2. 32,3. 41,2. 56,2; *b.* 192,2. 228; *vetsie* (= vecie) 124,2; *în* —, éternellement 135,3. 159, 3; *de* —, id. 137,3; *vi-, b.* 227; **vécĭnic,** *vêčnic* aj. éternel 99. 106. 114,2 131,3. 324. 338; *b.* 16,3; *večnic* 131. 290,3. 338,2.
vecín, *ă,* s. (ĭ, e) voisin (e); prochain 30,2. 33. 40,2 . . 98,2. 113,2.3. 161,3. 207,2. 224,2 . . 3 . . 225,1.2; *b.* 12. 21,2. 119,2. 224,3. 257,1 . . 2; *veciri* 55,3; —, paysan, corvéable; indigène *b.* 34,3;

vecen 74,3; *vicin* 135,2; *mr. vițin, b.* 265,3 . . 266 . .

večrŭ, s. (slav.) soir 80.

vedu, vn. 2. *mr.* voir *b.* 265,2. 280, 3 (v. văz); **vedénie,** sf. apparition; vision *b.* 106,2 . .; *vi-* 244,2. 294,3; *b.* 20, 2.3. 31,3. 199,1.2; *vidênie* 298,2; **vedére,** sf. (rĭ) vue; vision; regard; aspect 101,3; *b.* 126,2. 161. 203,2; *-dê-* 61. 79. 102,2. 149,3. 345,1.3; *b.* 7,3. 17,2. 106, 2. 153,3. 169,2; *vedeare* 252,2; *în* —, apparent 8. 130,3; *vi-, b.* 64,2. 138,2; *vidêre* 298,2; —, au vu 54; **vederós,** aj. clair.

vegheáre, sf. veille; vigilance 240, 2; **veghiéz,** va. 1. sauver 13; —, garder 11*,2 . . 3. 12*.

vel, aj. (slav.) grand (titre) 62. 91, 2.3. 343,2; *b.* 126,1.2. 128 . . 220; *velikii,* id. 116; *v͠l* 290,2. 333; **velít,** aj. grand; titré *b.* 75,2.3. 76. 125 . .

Velzăvul, sm. Np. Beelzebub *b.* 171, 2; *Verzuvul, b.* 172,2.

Venculețu, Np. 91,3.

venetic, aj. s. étranger 193,2.

Veneția, sf. Nl. 58,2; *b.* 195,3.

Venĭamín, sm. Np. 36,3; *b.* 71,2.

venín, sn. (urĭ) poison; venin 10*. 60,2. 98. 102,2. 182,2. 338,3; *b.* 138. 339; **-át,** empoisonné *b.* 183. 184,3. 217, 2; **-ós,** vénéneux *b.* 339,2.

veníre, sf. arrivée 48,2. 73. 100,2. 104,3 . . 117,3. 279,2. 286,3. 288,3. 316; *b.* 206,3. 216.

venít, sn. (urĭ) l'arrivée 15*,2; —, revenue 38,3. 43,3. 45. 53,2; *b.* 34,3. 88. 219,2. 222,2. 249,2; *venet* 74,3; *vinit, b.* 259,3; **venitul,** s. avènement 24; *veînretul* 55 . .; **venitór,** aj. telle chose à venir 318,3; *veñĭitor, bnt. b.* 262,2.

vera, *istr.* v. vară.

Verbic, Nl. 142,3.

vérde, aj. vert; vivant *b.* 61,3. 137, 2. 167. 176,2. 241,3; — *(verḑi)* 107,2; *-di, b.* 141,2; *vêrde* 34. 357,2; **verdê'ță,** sf. verdure *b.* 173,3; —, couleur vert.

verere, sf. vendredi 8 (v. vinere).

vérgúră, sf. vierge 124. 130,2; *vărgură* 136,2.

verhovnic, v. vărh-.

verĭ, cj. ou—ou 120,2 (v. vare).

verígă, sf. (gĭ) verrue; anneau *b.* 167,3.

verișoáră, sf. (șorĭ) cousine *b.* 295 . .

vérme, v. vierme.

Veróna, Nl. *b.* 118,2. 168,3.

vers, sn. (urĭ) verset, vers; poésie; chanson *b.* 111,3. 234,2. 267; —, chant *b.* 306; *viers* 297,2; *b.* 304; **versificát,** aj. versifié *b.* 360,2; **verș,** sn. poëme; chanson 327; *b.* 222,3. 229,2. 231,2. 233,2.

vêruea, sf. le Crédo 105.

verzĭú, aj. verdâtre *b.* 341,2. 343.

verzuvul, v. velză-.

vêsel, aj. joyeux; gai 29,2. 100,2. 171,3. 257,3; *b.* 2,3. 6,2. 17,3 . .; **veseléso,** va. vr. 3. égayer; réjouir; se réjouir 11. 12,3. 13,2. 16,3. 30,3. 83. 85. 106,3. 167,1.2. 235,2. 249,3, 264,2. 271,2. 299,3. 339,2. 366; *b.* 68,1-3; *-sâ-* 181,2; *b.* 110. 138; **veselíe,** sf. (iĭ) joie; gaîté 1. 14. 29,2. 40,3. 83. 100. 133,2.3. 315,2 . .; *b.* 51,2. 108,2. 123,2. 198; **veselitór,** aj. réjouissant 154,2. 292; *vesă-, b.* 90; **veselós,** aj. réjoui *b.* 223.

Vespazian, sm. Np. *b.* 237. 240,2.3.

véste, sf. nouvelle; avis; renommée; réputation 71,3; *b.* 96. 138,2. 222,3. 226,2; *-ti, b.* 122,3. 143; *vêste* 131. 133, 2. 154,2. 192,2. 230,2. 257. 271. 272, 2. 278,2; *b.* 173,2; *veaste* 211,3; *fără* —, subitement; inattendu 72. 242,2. 349,3. 361,3; *b.* 365; *fără de* —, id. *b.* 25, 3. 52. 85,2. 243,2; *dau de* —, avertir; prévenir *b.* 140; *prind de* —, apprendre; entendre *b.* 241,3; **vestésc,** va. 3. annoncer; avertir; signaler; raconter; —, vr. se répondre; s'annoncer 5*,2. 136,2. 154. 155,2. 217,2. 230,2. 252, 2. 254,3. 262,3. 286,3. 295,2. 358,2. 359; *b.* 39,2. 64,3. 112,3. 113. 144,2. 156,2. 186. 190,2; **vestíre,** sf. annonciation *b.* 81. 196,2; *buna* —, l'Évangile 40,3; **vestít,** aj. célèbre; fameux 37. 71. 114,3. 150,2. 157. 177. 191,2. 200. 237. 256,3. 271; *b.* 13. 82,3. 112; **vestitór,** aj. s. messager; annonciateur *b.* 88,3. 179,2; **bunul —,** aj. s. évangéliste 238,3; **vêstnic,** sm. messager 61,2.

veșmânt, sn. (minte) vêtement; habit, manteau; vaisseau 8*,2. 7. 21,3 . . 24,2. 36. 67,2. 126,2. 148. 194,3. 230, 2. 231,2 . . 254. 266. 272,3. 276. 277 . .; *b.* 57,3. 72,2. 88,2. 328; —, (ente) 3*,2. 176,2. 231. 311 . .; —, (mânte) 65,3.

148,3; *văș-* 9*,2. 19,3. 141,2 .. 263; *b.* 74,2; *văj-, b.* 209; **veștimănt,** *b.* 186,2.

veșted, aj. (f. pl. vêștede) fané; flétri *b.* 146; —, *mr. b.* 273,3; **veștezésc,** vr. 3. se faner 184,3; *-tejesc, b.* 344; **veștedìtor,** aj. qui fane 324.

vétea, sf. *mr.* personne *b.* 270,1.2.

Vethel, Nl. 273. 274.

vetrila, sf. (le) *vêt-,* voile 225.

véveriță, sf. écureuil *vê-* 90,3.

vezesc, va. 3. *istr.* conduire *b.* 283.

vhie, sf. *mr.* vitesse *b.* 270; *in —,* vitement *b.* 270. 272; *cu —,* id. *b.* 279,2.

vhin, *mr.* v. vin.

vhingală, sf. *mr.* ceinture *b.* 271.

Vias, sm. Np. Bias *b.* 10,2.

vĭáța, sf. (vĭețĭ) vie 10*,2. 11*,2. 2, 2. 3. 12. 20. 23. 31,3. 32. 35. 42. 76, 2. 86,3. 99,2.3. 124,2. 129,2 .. 142. 183. 202. 221; *b.* 2,2. 5. 31. 155,2.3. 198, 2.3. 230,2; *vieață* 19. 48,2. 54,2. 68,2. 166. 316,2 .. 362 ..; *b.* 36 .. 111,2; *viĭață* 50,2 .. 118,2. 119,2. 155,3 .. 181, 3. 186,2. 301,2; *viiați, b.* 123,3. 180; *de — făcătóriŭ,* vivifiant *b.* 16,2.

Vichentie, Np. Vincentius Bellovacensis 295,3.

viclê'n, aj. s. rusé; perfide, méchant; trompeur; satan 158,2. 163,3. 210. 242, 2. 246,3. 289; *b.* 26. 194,3. 211,2. 215; *-lean, b.* 205,3; *-lian* 266; *b.* 118,2; *-lan, b.* 115,2; *vitlên* 365; *hitlên* 10,3. 11. 32. 58,3; *hiclên* 41,3. 55,1.2 .. 56; *fitlan* 39; **viclenie,** sf. méchanceté, ruse 175, 2. 228,3; *b.* 292,3; **vicleșúg,** sn. (urĭ) méchanceté; perfidie, ruse; malice 50, 2. 66,3. 190,2. 355; *b.* 85. 97,3. 113,2. 119. 206. 213. 214,3. 216,2; *hiclenșug* 54; *hiclinșug* 56.

vie, sf. (viĭ) vigne; vignoble 8* .. 16. 36. 62,2 .. 63. 92,2. 97,3. 100,2. 148, 2 .. 3. 149,2. 254,2.3. 264,2; *b.* 12. 64, 2 .. 221,3; *viie, b.* 372,2; *viñiă, bnt.* 262,1-3. 263.

vĭerme, sm. (mĭ) ver 8*. 9. 29. 35. 54,3. 99,2. 292,2; *b.* 47,2. 109,2. 120. 143,3; *viĭarme* 202,3. 205,1.2; *verme, b.* 343,3 ..

vieroșanul, s. de Vieroș *b.* 127,2.

vĭers v. vers.

vietór, s. le vivant (Dieu) 1*,3; *viitor,* aj. s. vivant *b.* 21,3 ..

vĭețuésc, vn. 3. vivre; exister 102, 2. 106,2. 205 .. 247,3. 287,3. 304,2 .. 337,3. 339,2; *b.* 14. 16,2. 31 .. 86,2. 124,2. 212,3. 357. 358,2; *vet-, b.* 141; **vĭețuíre,** sf. vie *b.* 50. 198,3; **vĭețuitór,** aj. s. vivant; existant; tout ce qui vit 267,3; *b.* 158,3. 372; —, vivifiant 300; *viițui-* 317; **viez,** (viu, a via) vn. 1. vivre 3*,1.2. 4*. 6*,2. 16*,2.3 .. 2, 3. 3. 14. 16,2. 25. 28,2. 39,3. 129,2. 155,2; *b.* 368,3; —, préserver en vie 248,2; —, *istr. b.* 283,3.

Vifleem, v. Vithleem.

vífor, sm. (ĭ) tempête, orage; tourbillon *b.* 151. 158. 342,2; *vihor, b.* 128, 3; *vivor* 267. 302,3. 366,2.

vig, s. blé 13*,3.

vigan, sm. jupe *b.* 225.

Vighilie, Np. 163.

Vihor, Np. *b.* 51 (v. vifor).

viitór, aj. s. futur; prochain; à venir; avenir 229. 262,3. 348,2; *b.* 48. 53,3. 149,3. 193,2. 216. 248,2. 346,2. 357. 358,2; *vietor* 35,2; *vinitor* 141,2; *venitor, bnt. b.* 262,2.

viitor, v. vietor.

vin, sn. (urĭ) vin 15,2. 36. 47,2. 62. 65,3. 95,3 .. 100. 224 .. 264. 317,3. 318 ..; *b.* 26,3. 42,3. 45,3. 59,1-3. 220, 2 ..; *mr. vhin,* (ĭin) *b.* 269. 282,1.2.

vin, (veni) vn. 3. venir; arriver 3*. 4*. 5*. 6*,1.2 .. 3. 7*,1.2. 16*,2 .. 1,2. 3. 2,2 .. 3. 3,1.2. 6. 7. 9. 14. 15,2. 16. 17,1.2. 18,2 .. 19. 20,2.3 .. 31,2. 32, 2 .. 36,3. 38,2. 39. 41,2 .. 58,3. 61. 66,3. 70,3. 71. 72,2. 76,3. 79,2. 80,3 .. 91,3. 99. 100 .. 101. 104,3 .. 108,2 .. 3 .. 124,2. 127,2. 136,2. 137,3. 139,2. 141. 3. 146. 163,2. 165,3. 181,3. 184. 185. 187,2. 188,1.3. 192,2. 200,2. 209,2. 223,2. 242,1-3. 275,3. 296,1.2. 297,2. 301. 306. 316. 340,2. 342,2. 349; *b.* 6, 3. 21,2. 22,3. 30,3. 33,2. 36,3. 39,2 .. 50. 56,2. 88,3. 95,3. 102,2. 105. 111, 2. 112,2. 120,3. 159,3 .. 163,2. 167, 2 .. 182,2. 189. 202. 205,3. 206,2. 215, 2. 251,2. 258,3. 297,3. 307 .. 313. 316. 326,3 .. 360,1 .. 2 .. 365,2; *viĭn* 55 ..; *veînru* 56,2; *mr. viniu, b.* 266; *vin, b.* 269,2 .. 270. 272,3. 274,3; *vhin, b.* 269, 2. 270,2. 271,3 .. 272,1.2. 280,3. 281, 3; *ĭinu, b.* 263,2. 264,2. 265; *istr. a veri, b.* 282,2. 283,2.3. 284,1-3. 285,3.

vínă, sf. (ne) faute; crime 3*. 21. 30. 47,3. 126,3 .. 346,3. 352,2; *b.* 18,3. 34,3. 70,2. 206. 225,2. 319,3; —, cause 5*,3. 10*,3. 15*,2. 259,2. 296; *de —,*

coupable *b.* 306,3; *fără de* —, irrépréhensible 47. 122,3.

vin-ars, sm. eau-de-vie *b.* 299.

víndec, va. 1. guérir 16,2. 19,1.2. 22,2. 88. 194,2. 300. 350; *b.* 67,1.2. 185. 300; *-dic* 167; *vendec* 102,2; **vindecáre,** sf. (cărĭ) guérison; cure 31,2. 84; *b.* 72,2; —, torture 84,2; *ven-* 115,2.

vinerĭ, sf. vendredi 21,2. 100,3. 201. 220; *b.* 59,3. 127. 137. 244,2; *-rê* 88, 2; *vinire, b.* 67,2; *vererê* 8; *veînrerê* 9,2.

vineţícă, aj. f. dim. bleuâtre *b.* 339,2.

vinovát, aj. s. coupable; criminel 12*. 16*,3. 15. 50. 52. 55,3. 113,2. 122, 3; *b.* 206,1.2. 319,3; **vinovăţésc,** vr. 3. se faire coupable *b.* 210; —, aj. *b.* 125, 2; **vinovăţíe,** sf. (iĭ) faute *b.* 125,3.

vintre, s. dyssenterie 350.

Vinţi, Nl. 243,2. 269,2; **Vinţeşti,** Nl. 92,2.

vinuésc, va. 3. accuser; inculper 69, 2; *b.* 125,3 ..; **vinuítă,** sf. (e) accusation 328,2.

vioreá, sf. (ele) violette *b.* 305,2. 317,3.

vipere, sf. vipère 349,3.

vipia, (?) *b.* 356,2.

vipt, sn. (ure) fruit; produit 240,3. 266.

virtute, sf. vertu *b.* 363,3.

vis, sn. (e; urĭ) rêve; songe *b.* 49,2. 117,2. 202,3. 273,2; *b.* 166,1.3. 288,3.

víscol, s. chasse-neige *b.* 337,3; **viscolós,** aj. orageux *b.* 304,2.

visez, vn. 1. rêver *b.* 172,3. 288,2.3. 373,3.

vistiér, (tieare, erĭ) trésor; trésorier 16,2. 18. 37,2. 112. 125. 251,2. 331, 2; *b.* 184; *-tiar* 84,2.3. 159; *b.* 206; *-tĭĭar* 8*; *-tear* 325,3; *-tier* 38; *b.* 128; *-têr* 106,3. 324,1.2 .. 364; *-ter* 363,3; **visteríe,** sf. trésor de l'état *b.* 34,3; *-tierie, b.* 147. 159 ..; *vesterii, b.* 94; **vistérnic,** sm. (ĭ) trésorier; ministre des finances 43,3; *-ternec* 53,2. 74,3..; *-ternic* 75,2 .. 78. 91,3. 158,3; *b.* 34 .. 128 ..; *-tiernic* 135,3; *-tĭĭarnic* 152. 174, 2 .. 3.

Vişa, Np. 208.

vişánă, sf. nom de vache *b.* 361,2.

víşină, sf. (ne) griotte *b.* 42,3. 44,3. 97,2. 320; **vişinĭú,** aj. couleur cerise *b.* 90,2. 91,2.

vişny, aj. (sl.) d'en haut; supérieur 62,2. 173,2.

vítă, sf. (te) bête; animal 5*,2. 11*, 3. 11. 28. 57,3. 296,2; *b.* 66,3. 106,3.. 352; *ghită, mt. b.* 258,2. 259,2.

viteáz, sm. (tejĭ) héros; vaillant 177, 2. 251,3 ..; *b.* 141. 197,2. 375,2; *-têz* 37,3. 59. 362,2; *b.* 39,3. 110,2; —, (ρητωρ) 6*; *-tiaz* 150,2; *vetêz* 362; *b.* 82,3; **vitejésc,** aj. vaillant; héroïque 205,3; *b.* 50,2; **vitejéşte,** av. héroïquement 72,2; *-jâşte, b.* 240; **vitejíe,** sf. (iĭ) vaillance; héroïsme; bravoure 73. 150,2. 177,2. 251,3; *b.* 4. 50,2. 107, 2 .. 189,2; *vete-* 71; *b.* 145, 2. 292,3; *vitezie, b.* 241,2.

Vithanie, Béthanie 137,2. 139,1.2. 186,3. 187,2 .. 233,2. 310,3; *Vyth-* 153,3.

Vithezda, Nl. *b.* 63.

Vithfaghi, Nl. 310,3.

Vithleem, Nl. 273; *Vitl-, b.* 326,3. 332,3; *Vifleem, b.* 142; *Vifleim, b.* 140,2.

vitlean, v. viclean.

vítreg, aj. beau-père, belle-mère 277, 2.3. 278,1.2; *b.* 348,3.

víţă, sf. (ţe) branche; famille; sang 16. 36. 157; *b.* 149. 293,3. 297; *viţi, b.* 307,3; —, vigne 10*,2; —, cordon 172,3; *de* —, noble *b.* 14,3; **-albă,** bryone 356,3.

viţél, sm. (eĭ) veau 74,3. 181,3 ..; *b.* 106,3; —, taureau *b.* 165 ..; *ghiţel, mt. b.* 258,2. 259; *viţel, istr. b.* 286,2.

viu, aj. av. s. vif; vivant; tout ce qui vit 14*. 7. 9. 16,2. 28. 32,2 .. 34, 3. 41,2. 58. 70. 71,2. 101,2. 108 .. 114, 2. 117,2. 137,2. 141. 230,2. 248. 266, 3. 271. 316 .. 331,2; *b.* 21,3. 63,3. 69, 2. 129,2. 218; *de* —, tout vivant 105, 3. 120,3. 121. 135. 213,3. 366,3; *b.* 62. 363,3. 372,2; *vhiu, mr. b.* 276,3; *viie, istr. b.* 284. 285.

vivat, intj. vivat 335,1.2 ..

Vizántia, Nl. Byzance 162,3. 224; *b.* 204.

vízită, sf. visite *b.* 251,2.

vizír, sm. vizir 335,3; *b.* 126,3. 178.. 179,2. 205,3 .. 366; *vezir* 336; *b.* 34 ..

Vlad, Np. 93,2; *b.* 76,3; **Vlădeşti,** Nl. 53,2.

vlădícă, s. évêque 44,2. 142,3. 178, 3. 217. 219,1.2 .. 259; *b.* 27,3. 94,2. 156; **vlădicésc,** aj. sacerdotale 259 ..

vlăduitór, aj. s. maître 11*,2.

Vlăico, Np. 44,3. 87,2; *b.* 246,2; **Vlăiceni,** Nl. 53,1.2. 62,2. 63. 75,2; *-ičan* 45; **Vlăecêni,** Nl. 74,3.

Vlaherna, Nl. 78.

Vlastari, Np. 78,2 .. 159,3.

vlăstár, s. scion *b.* 70,2.

vlêt, l'an; dans l'année 43,3. 45,2. 56,2. 246,3. 322,2; *-to* 76. 152,2; *vŭlêto* 340.

vlizvu, sm. murmure; frémissement *b.* 93,2,

vo, f. acc. *istr.* elle *b.* 282,2 .. (v. uă).

vodă, prince régnant 69,1.3. 70 .. 290; *b.* 81,3. 111,3. 116,2 (v. voevod).

vóe, sf. volonté; gré; permission; liberté 11*,3. 1. 2,2. 3,2. 9. 25. 26. 33,2. 37. 55,1.2 .. 70,3 .. 77,1.2. 90, 3. 105,1.2. 120. 171,2. 253,3. 309 ..; *b.* 16,2. 126,3. 170. 180 .. 199,3; —, grâce de Dieu *b.* 152,3; *voie* 44. 49,2. 51,2. 72,2. 109; *b.* 207. 225,3. 262; —, disposition *b.* 104; *bună* —, gaîté; affabilité; bonne humeur *b.* 115,2. 223. 318, 3; —, consentement 38, 3. 45; *dulce* —, agréable 13; — *veghêtă,* intention préméditée 169,3. 198,2; *de bună* —, volontairement 46; *din* —, id. *b.* 12; *să fie pre* —, au gré; agréable; à la volonté; satisfaction 50,3. 70. 76,2.3. 154,3. 204, 2; *b.* 24,3. 55,3 .. 123,2. 133,2; *dau* —, permettre 253,3; *voâ* 5; *de — de nevoie,* nolens volens *b.* 256,3; — *bună,* bienveillance 11. 28. 138,3. *b.* 314,2.3. —, bon train *b.* 144; *volia, istr. b.* 283. 284, 3.

voesc, vr. 3. s'accorder; vouloir 170, v. gramm. (v. voĭu).

voéșniță, sf. mentha silvestris 356,2.

voevód, sm. (zĭ) prince; duc 44. 49, 3. 70 .. 75,3. 98,2. 110. 189,2. 260. 288,3. 322,2.3. 347,2; *b.* 218,2; *-da* 118, 3. 240,1.3. 251 .. 288 ..; *voivod* 176. 287,3 ..; *b.* 40,3. 96,2 .. 171,2; *-dâ* 37,3 (v. vodă).

Vogomil, Np. *b.* 79,2; —, (iĭ) la secte des Bogomiles *b.* 79,3.

voi, pron. 2. pl. vous 3 .. 8 .. 9 .. 16 .. 18,3. 19,3 .. 28,3. 30. 46. 127. 144,2. 169; *b.* 37. 78,3; —, dat. (voao) 8*,3. 46,1.3. 184,2. 231. 309,2 ..; —, (voo) 37,2. 38. 139,2; —, (voâ) 266, 2; —, (voî) *b.* 58. 63; —, (voah) 141,2.

voĭníc, sm. (ĭ) soldat 4*,3. 5*,3. 6. 21,3 .. 265,3; *b.* 56,3. 67. 164,3; —, aj. s. vaillant; brave; vigoureux 59,2. 84,2. 185,2; *b.* 41,2. 259. 292,2. 295,3. 305, 2. 307,3; —, vif *b.* 351,3; —, gaillard; jeune homme 164. 224. 230; *b.* 40,2 .. 42. 72. 98,3. 261,3. 304,2; *vonic* 52,2; **scaĭu voĭnicésc,** une sorte de chardon 356; **voĭnicéște,** av. en brave *b.* 314,3; **voĭnicíe,** sf. vaillance *b.* 304,2.

voínță, sf. volonté, intention 328,2; *b.* 162.

voĭós, aj. s. de bonne humeur *b.* 223. 335,2.

voitor de bine, bienveillance 147; *b.* 162,3. 208.

voĭu, *(voesc)* va. 3. vouloir 3*,1-3. 5*,1-3 .. 6*,2. 9*,2. 11*,2. 13*,3. 14*, 2 .. 3 .. 10,3. 11. 13 .. 17,2. 19,3. 21, 1.2. 24,2.3. 25. 33. 39,3. 40,2. 41,2. 42,2. 44. 50,3. 60. 89,2. 94,3. 112,2 .. 113. 138,3 .. 140,2. 147,2. 153,3. 157. 158,2. 187,1.3. 188,2. 211. 218,3. 244, 3. 291,3. 292,3. 288,1.2. 293,2. 296. 306, 3; *b.* 13. 31,2. 39 .. 46,3. 47. 48,3. 55, 2. 75,3. 97. 120,2. 121,2. 122,2. 160, 3. 181,3. 213,1.3. 215,2. 236,3. 242,3. 245. 247,3. 248. 255,3. 375; *bine* —, bien-vouloir *b.* 15,2; —, employé aussi comme verbe auxiliaire 1. 2. 3 .. 4. 5 .. 6. 9. etc. (v. gramm.).

vólia, sf. *istr.* volonté *b.* 283. 284,3 (v. voe); **vólnic,** aj. permis; libre 162; *b.* 34,3. 35,2. 74; **volnicésc,** va. 3. permettre *b.* 89.

volóc, sn. (oace) grand filet; traîneau *b.* 136.

Volos, Np. *b.* 51.

Vonifatie, Np. Boniface *b.* 68,2.

voníc, v. voinic.

vórbă, sf. (be) mot; parole; discours; discussion; manière de parler 167,2. 168,2. 293,3. 334; *b.* 5,2. 26. 46,3. 96 .. 116. 162,2. 163 .. 179,2; —, *b.* 256; — *pasărilor,* chant *b.* 232; — *de obște,* nom général *b.* 99,3; **vorbésc,** va. 3. parler; dire 168. 261,2. 293,2; *b.* 7. 34. 85. 113,3. 118,3. 158. 166,3. 209, 2. 214,2. 215,2. 228,2. 252,3; *vorbiesc, mt. b.* 259,3; **vorbíre,** sf. parler; parole *b.* 100,3; **vorbitór,** aj. s. parlant; parleur *b.* 135,3. 298,2; *limba cê* —, langue parlée *b.* 252 (v. voroavă, vorovesc).

vórnic, sm. (ĭ) gouverneur; ministre de l'intérieur; portier; intendant; maire 45. 68,2. 75,3. 152. 198,2 ..; *b.* 1,3. 75,1.2. 76. 242,2. 318,3; *dvor-* 75,3 ..; —, garçon qui convie aux noces 217,3; **vornicél,** sm. (eĭ) id. *b.* 317,3. 345,3.

voroávă, sf. (ve) discussion; dispute; discours; causerie 29,2. 99,3. 121,2.

196,2. 200. 253,2. 305,2. 334. 337,2. 360; *b.* 10. 73,3. 74,3. 83,3. 85; —, tumulte 7*; *fac —,* parler 198,3; *vorova, b.* 150,2. 189,2; **vorovésc,** va. 3. parler; causer; discuter; —, vr. conférer 68. 72,2. 185,2. 231,2.3. 242,3. 242,3. 258; *b.* 83. 85,2. 116,2. 138. 244; **vorovitór,** aj. s. parlant; causeur 179 . .; *b.* 66,3. 67 (v. vorbă).

vorontár, sm. volontaire 53,2.

vostru, pr. poss. 2. pers. (voştri; voastră, -re) vôtre 8*,3. 11*,2. 3. 4. 5. 19,2.3. 29,2. 44,2 . . 100. 140,3. 141, 2 . . etc.

votă, sf. (te) *istr.* fois *b.* 286,2.3.

vră-, v. văr-.

vrábie, sf. moineau 214,2; *b.* 320, 2. 334,2.

vráciu, sm. médecin 40,3. 363,3; *vrač* 81,3. 123,2.

vrăcolac, v. văr-.

vrájă, sf. (je; vrâjĭ) sortilége; sorcellerie 58,2. 116 . . 162,2 . . 218,3. 303, 2; *b.* 84,3; **vrăjesc,** va. 3. ensorceler; user de sortilége 116 . .; **vrăjít,** sf. ensorcelé; enchanté *b.* 177. 362,3; **vrăjitór,** aj. s. sorcier; magicien 116 . . 146, 2. 162 . . 217,3. 362,3; *b.* 79,2. 307; *vrej-, b.* 175; **vrăjătoríe,** sf. magie *b.* 100,2.

vrájbă, sf. (be) inimitié, querelle 12*, 3. 111,3 . .; *b.* 59,3. 84,2. 297; *vrăjbie* 16,2.3; **vrăjbésc,** va. 3. porter inimitié 10,2; **vrăjbitór,** aj. semant la discorde 285,3.

vrăjmáş, aj. s. ennemi; hostile; le diable 4. 11. 16. 17,2. 35,3. 47,2. 49 . . 56. 60,3. 81,3. 105,3. 148. 163, 3. 177,3. 204,3. 263. 341,3; *b.* 6. 56. 101,2. 159. 208; —, terrible *b.* 240,3; *-ăji-* 4. 5; *vrăsmashii* (= vrăjmaşii) *b.* 185,2; **vrăjmăşíe,** hostilité; haine 204. 272; *b.* 84. 108,2; **vrăjmăşésc,** aj. en ennemi *b.* 191,3. 196,2; —, vn. 3. haïr 366.

vre, pr. quelque 59,2. 77. 79,3 . . 80, 3. 121. 122. 123,3. 161,3. 170. 297. 309,2. 331,3. 366,2; *b.* 3,2. 6. 7. 48. 78,3. 80,3. 85 . . 100. 107,2. 126,3. 191,2. 213,2. 246,3 . .; *vr-'o căteva,* quelque *b.* 178,3; *-o dată,* une fois; jamais *b.* 17,3. 148,2. 161,2; *vr'un* 46. 90; *ve* (= vre) 157 (v. vare).

vreau, vn. 2. (vruĭu, vrut) vouloir; désirer 5. 28,3 . . 29,3. 31. 46. 52,3. 55,3. 58,2.3. 62,3. 64,2. 66,2. 70. 72, 3. 77,3. 78,2. 94,2. 95. 96,2 . . 100,2. 105,2. 112,2. 117. 120. 126. 132. 143, 1.2. 147,3. 153,3. 169. 248,3. 252,3. 254,2. 279,2. 296,2. 304,2.3 . . 323,3. 328,3. 329,2. 350. 351,3. 354,2. 362, 2. 366 . .; *b.* 7,2. 8. 33,2. 47. 56,3. 58. 65,3. 71,3. 72,3. 77,2. 81,2. 83,3. 102. 105. 106,3. 113,3. 114,3. 116,3. 121,3. 130,3. 134. 142,3. 145,3. 151,3. 156,2. 159,3. 163,2. 170. 196,2. 200. 204,2. 206. 208,3. 244. 245. 255,2. 257. 290, 2; *b.* 47. 265 . . 267,3. 268,3. 271,2. 273. 277,3. 284. 287. 308,2 . . 349,2. 351,2. 355,1.3. 363,3 (v. voĭu).

vrédnic, aj. digne; capable *b.* 126. 151. 243,3. 375; *vrêdnic* 194,3. 292,3; *b.* 2,3. 5,2. 7,3. 11,3. 13. 50,2. 122. 152. 188,2.3. 235,3. 292,3. 332. 339, 2; **vrednicíe,** sf. dignité 277,2. 335,3; *b.* 29,2. 50. 162,2.

vréme, sf. (mĭ) temps; saison; époque *b.* 47,2 . . 63; *vrê-* 7*,2. 3. 13,2. 16,1.2. 19. 20,3. 28. 34,2. 35,2. 52,2. 57,2. 69,3. 82,2. 94,2. 100,3. 108,2.3. 110,2. 119,3. 186,3. 190,2. 201 . . 202. 203,2. 204. 254,2. 261,3. 276. 325,2 . . 332,3; *b.* 3,2. 13,2 . . 22,3. 31,3. 51. 101,2. 212. 217; — *dêpoi,* le temps à venir; dernier temps 12*,2. 48. 50; *cu vremĭ,* avec le temps; à la longue *b.* 3; *de vreme ce,* puisque; vu que 77,2. 177, 2. 121,2. 123. 131. 294 . . 323,2. 326. 331. 338 . . 344,2. 347,3; *b.* 1,2. 21. 39. 77,2. 87,2. 150,2. 188,3; *de — câ,* id. *b.* 48; *de cu —,* de bonne heure *b.* 115, 3; *după vremĭ,* par intervalle *b.* 154. 198; *fără vreme,* à contre-temps 167, 2; *în toată vreme,* toujours *b.* 69,2. 179, 3; *pe vreme,* de temps 158; *vremi, b.* 59 . . 60. 112,2. 217,3; *vrema, istr. b.* 284. 285,3; **vreme̍lnic,** aj. temporaire; transitoire *b.* 147,2; *-mê-* 338,2. 339, 3 . .; **-meanic,** aj. temporel 325,3; *-mennye* 131,2.

vrére, sf. volonté; désir 72,2. 269, 3; *b.* 166. 182; *vrêre* 3*. 12,3. 152,3. 295,2. 280. 303,2. 314; *b.* 11,3. 155; *bună —,* bienveillance 84,2. 211; *mr. vrearea, b.* 271. 272,2; *vrere, mr.* amour *b.* 266,2; **vrut,** aj. s. *mr.* aimé; amant *b.* 269,2. 279,2 . .

vtoro cartu, le second secrétaire 98,3.

Vucolii, Nl. 359; *-lon* 256,3.

Vulgaria, Nl. *b.* 20.
vŭhodulŭ, s. (slav.) Exode 161..
vúlpe, sf. renard 58,3. 90,3. 353,13. 354; *b.* 210,3.. 212,2.. 263,3.. 367, 2..3 368..; *vulpea, mr. b.* 264,3; **vulpóĭu,** sm. (oi) petit renard *b.* 263. 368.
vultur, sm. vautour; aigle 58,3. 116, 3. 282. 298; *b.* 41. 106,3. 109,2. 136, 1-3. 145,3. 163,2. 208,3.. 209,2.. 210, 3. 211.. 213. 237,3. 329; *văltur,* aigle 60,3. 61. 91,2; *vlătur* 15,2.
Vythania, v. Vith-.

X (Ѯ).

Xant, Np. 352,1-3.
xeu, *mr.* étranger *b.* 277,2.
Xerxis, sm. Np. 203,3.

Y (V).

Ydasp, Np. *b.* 92,1-3.
Ydit, Np. Ulysse *b.* 164.
ypodiacon, sm. (ĭ) sousdiacre *b.* 32.
ypolipsis, sm. députation *b.* 87,3.

Z (3, S).

za, sf. (le) cotte de mailles; chaînon *b.* 90,2. 332. 369.
za, prp. *istr.* pour *b.* 285,2..
ză, *mr. b.* 280,3 (v. zi).
zăbálă, sf. (le) mors; frein 9*,3. 13, 2. 365,3; *zebava, b.* 197,2.
zăbávă, sf. (ăvĭ) retard; délai 69. 327,3; *b.* 195,2; *cu* —, lentement *b.* 6; *fără de* —, immédiatement *b.* 125,2; — *limbiĭ,* bégaiement 351,3; **zăbăvésc,** vn. 3. tarder; ralentir 147,2. 180,2. 190, 3. 252,3. 255,2. 256; *-bovesc* 72,2. 313; *b.* 17. 87. 89. 92,2. 196. 203. 244; **zăbávnic,** aj. (= *la limbă*) bégayant 351.
zăbreá, sf. (ele) treillis *b.* 115,3.
zăbún, s. sarreau *b.* 331,3.
zac, vn. 2. être couché; reposer; s'arrêter 11*,3. 29. 30,3. 61. 85,2. 167, 3. 185,2. 188,2. 280,3. 305,2. 319,3. 350; *b.* 37,2. 82,3.. 110,2. 189,3. 212, 2. 224,3; *ḑac* 49,2. 201,3. 264,3. 300, 3; *zac, istr. b.* 285,2.
zač, prp. *istr.* pourquoi *b.* 284.
začálo, slav. syncope; chapitre 17. 100,3. 127. 128. 192,2. 261,2. 316,1. 2; *b.* 21. 35,3. 36,2. 37,2. 38.
Zacanŭ, Np. 37,2.
zaconu, sm. *mr.* loi, coutume *b.* 266,3.
zădár, s. vanité; *în* —, en vain; inutilement 211,3. 248,3; *b.* 152. 349; **zădárnic,** aj. persévérant *b.* 145.
zădúh, s. chaleur étouffante; hâle 15. 97,3; *b.* 200,3..; *-duv* 255,1.2. 256,2. 266,3.
zahár, s. sucre *b.* 43. 45. 308.. 322,3.
Zaharie, Np. 26.
Zalăsamca, Np. *b.* 172.
zalic, aj. *istr.* peu *b.* 285,3.
Zălina, Np. *b.* 172.
zălóg, sn. (oage) gage; ôtage 207, 3; *b.* 224.
zaluz, aj. (zĭ; jĭ) jaloux *b.* 246,3..
zămislésc, va. vr. 3. engendrer; concevoir *b.* 150,2. 254,2; **zămislíre,** sf. procréation *b.* 254,2.
zămós, sm. mélon d'eau *b.* 98,2.
Zamvri, Np. 146,2.
zână, sf. fée *b.* 294,3. 311,2. 313,3. 314.
zăpádă, sf. neige 85,3; *b.* 26,2. 64, 3.. 159. 219.
zapcĭú, sm. (iĭ) zaptié; sous-préfet *b.* 125,2.
zápis, sn. (e) document; titre; billet 43,2.3. 44,3. 62,2. 63. 74,3. 87. 92, 2. 102,3. 134,2. 135,2.3. 144,3. 207, 2.3; *b.* 18,3. 172.
zăpláz, s. haie *b.* 296.
zăpóde, sf. vallée; plateau *b.* 231,3; *-podie* 288,3.
zapovid, s. *istr.* commandement *b.* 285.
zăpretésc, va. 3. reprendre; réprimander 49,3.
záre, sf. clarté; lumière 114,2; **zărésc,** vn. 3. voir; apercevoir *b.* 163,2. 261.
zárvă, sf. vacarme; querelle *b.* 236..
zárzără, sf. abricot *b.* 97,2. 98,2.
zătihnésc, va. 3. troubler; entraver *b.* 206,2.
zăúĭt, va. 1. oublier 137 (v. uĭt).
zavistie, sf. (tiĭ) envie 2. 118,3. 206, 2. 306,2; *b.* 6; *-istye* 50,3; **zavístnic,**

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-visnic* 206,2 . . 3; *-vistŭvnic* 137,3; **zavistuésc,** va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *istr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2 . .; **zberátul,** s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre,** sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbignev, Np. 70.

Zbirê, Np. 151 . .

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de —,* catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburaĭ) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286, 2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77, 3. 109,2 . . 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbucnésc, vn. 3. éclater *b.* 137,3 . .

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór,** aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrávăn, aj. intact 167,2 . .

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5. 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobicĭúne,** — *de suflet,* contrition 242,3; **zdrobíre,** sf. broiement 167; **zdrobít,** aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă — ă,* âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór,** aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră,** sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zêamă, sf. jus *b.* 44,3; *zêma, b.* 43,2.3; *zámă,* sf. sauce 331,3.

zeáṇă, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭurĭ) dix *b.* 330; *zêce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ḑêce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce, b.* 92,2. 132,2. 220,3 . .; *zice,* 5; *zače, istr. b.* 285.

zečnesc, vn. 3. *istr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopeit, va. *istr.* enterrer *b.* 283, 2.

zéfchĭu, sn. (ĭurĭ) festin; banquet *b.* 104,2 . .

Zefirie, Np. 320,2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. ză-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2 . . 16,1.2; *ḑeu,* id. 9; *zău,* au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgáĭbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgărcít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărčul, s. — *urechiĭ,* cartilage *b.* 123,2 . .

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36, 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210. 212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350 . .; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111, 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *zioă* 225,2; *ziua, b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34 . . 57,1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315 . .; *ḑi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ḑioa* 363,2. 365,2 . .; *ḑuoa* 34,2; *ḑuo* 4*,3; *ḑua* 1 . . 2. 7. 34,2. 51. 76,3 . . 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1 . . 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3 . . 319,1 . . 338,2; *ḑy* 312,3. 313, 2; *ḑyoa* 314,2; *ză, b.* 49,2. 58,2 . . 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zăoa, b.* 65; *ḑă* 211,3 . . 241,2. 252 . . 253 . .; *zi (lă)* 68,3 . .; *zi (zele)* 134, 2; *zi de zi,* de jour en jour 12,2 . .; *zioa bună,* adieu 224,2; *b.* 136; — *mare,* jour de fête 161; — *intei,* le premier 70; *mr. ză (zâle), b.* 276,3. 280,3; *zăua, b.* 277,2; *zuă, b.* 265. 293,2; *bnt. ză, b.* 262,2; **ziulíćă,** sf. dim. *b.* 331,3. 348,3.

zic, va. 2. (ziş; ziseĭ) dire; parler; exprimer; nommer 15,2. 16 . . 18,1.3.

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *ḑic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc, b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *ḑăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211,2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2 .. 266, 2; *mr. zic, b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc, b.* 277,3. 280; *istr. zic, b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre,** sf. (torĭ) dicton *b.* 372,3; **zícere,** sf. (rĭ) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră,** id. *b.* 142,2.

zid, sn. (urĭ) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *ḑid* 36,2; *ḑidĭu* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiŭ* 253,3; **zidár,** sm. (ĭ) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidésc,** va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343,2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *ḑidesc* 146; *zădesc, b.* 60 ..; *zydesc* 145,2 ..; **zidíre,** sf. (rĭ) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít,** aj. s. créé *b.* 95,2; **ziditór,** s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 324; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **ziditúră,** sf. (rĭ) créature 130,2; *b.* 23.

zimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoáră, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. z ă n ă).

Zinon, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (αντιλογία) 11*,3. 8. 12,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *ḑâsă* 242,2.

zizánie, sf. (iĭ) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcesc, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (eĭ) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintêlă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintésc,** va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (seĭ) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zorĭ) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie,** sf. (iĭ) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zori, v. zoare; **zorilă,** nom d'un bœuf *b.* 259.

zugráv, sm. (ĭ) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă,** sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvésc,** va. 3. peindre; représenter *b.* 42. 152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe,** sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít,** sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră,** sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvăntez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăeát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlesc, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *ḑvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor,* bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.* 75,2.3.

Ea (Ѧ).

ea, ea- v. e. ĭa.

eád, sm. enfer *b*. 185 (v. ĭad).

eápă, sf. cavale *b*. 372 (v. ĭapă).

ear, av. mais *b*. 35 . . 160, 3. *eĭar b*. 199. *earesh b*. 183, 3 (v. ĭar).

eárbă, sf. herbe *b*. 26, 2. 44. 185, 3. 321 (v. ĭarbă).

eárnă, sf. hiver *b*. 26, 2 (v. ĭarnă).

eartagán, s. yatagan *b*. 294. 296, 3. 297.

eáslă, sf. crèche 136, 2. 244.

eástă, pr. celui-ci *b*. 245, 3 (v. acest).

Eaşĭ, Nl. 239, 3. 241, 2. 246, 3 (v. Iași).

eátă, prp. voici *b*. 25, 2. 199, 3 (v. ĭată).

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU